Ya’a tse’e je nam kojtstán juu’ ve’e je Nte’yam_ xyaktaajnjimdu je nMaj Vintsánamda Jesucristo kajx

Totontepec Mixe New Testament

Contents

Mateo 1
Marcos 60
Lucas 97
Juan 158
Hechos 203
Romanos 257
1 Corintios 282
2 Corintios 305
Gálatas 320
Efesios 329
Filipenses 337
Colosenses 343
1 Tesalonicenses 348
2 Tesalonicenses 353
1 Timoteo 356
2 Timoteo 363
Tito 368
Filemón 371
Hebreos 373
Santiago 390
1 Pedro 396
2 Pedro 403
1 Juan 407
2 Juan 413
3 Juan 414
Judas 415
Apocalipsis 417

Ya̱'a̱ tse'e je̱ nam ko̱jtstán juu' ve'e je̱ Nte'yam_ xyaktaajnjimdu je̱ nMa̱j Vintsá̱namda Jesucristo ka̱jx

New Testament in Mixe, Totontepec (MX:mto:Mixe, Totontepec)

copyright © 1989 Wycliffe Bible Translators, Inc.

© 1989, Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Mixe, Totontepec)

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Mixe, Totontepec [mto], Mexico

Copyright Information

© 1989, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (http:// creativecommons.org/ licenses/ by-nc-nd/ 3.0/) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Mixe, Totontepec

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

ISBN 978-1-5313-0448-5

PDF generated on 21 Sep 2016 from source files dated 21 Sep 2016

47d09f80-22d6-55c5-b9e5-a04a59e3169e

This print-on-demand edition of Scripture is designed, produced, and provided at cost by the Digital Bible Society. This is made possible through partnerships with the Bible League of Canada, Open Doors International and other missions and translation agencies. We are deeply grateful for the sacrifices made in translating this edition of Scripture and the generosity of others in making this Bible available to you.

To order additional copies of this Bible or hundreds of translations like it or to learn more about our ministries and the mission of Scripture distribution in every language, we invite you to visit www.DBS.org (USA), www.BibleLeague.ca (Canada), and www.OpenDoors.org (Europe). May God bless your work in sharing and teaching these Scriptures, until, as it is written, the earth is *"filled with the knowledge of the glory of the LORD, as the waters cover the sea."* (Habakkuk 2:14)

Ya̱'a̱ tse'e je̱ O̱y Ka̱ts je̱ O̱y Ayook juu' ve'e je̱ Mateo jyaay

Je̱ Jesucristo je̱ jyu̱jpit jayu
(Lc. 3.23-38)

1 Je̱ Jesucristo je̱ jyu̱jpit jayu, je̱'e̱ tse'e je̱ Abraham, je̱'e̱ tse'e je̱ David. Jidu̱'u̱m tse'e
ñaske̱'xidi: 2 je̱ Abraham tse'e je̱ myajntk je̱ Isaac; je̱ Isaac tse'e je̱ myajntk je̱ Jacob; je̱
Jacob tse'e je̱ myajntk je̱ Judá je̱ts je̱ y'uts je̱ y'ajch; 3 je̱ Judá je̱ts je̱ ta̱'a̱xta̱jk Tamar, je̱'e̱
tse'e je̱ myajntkta je̱ Fares je̱ts je̱ Zara; je̱ Fares tse'e je̱ myajntk je̱ Esrom; je̱ Esrom tse'e je̱
myajntk je̱ Aram; 4 je̱ Aram tse'e je̱ myajntk je̱ Aminadab; je̱ Aminadab tse'e je̱ myajntk je̱
Naasón; je̱ Naasón tse'e je̱ myajntk je̱ Salmón; 5 je̱ Salmón je̱ts je̱ ta̱'a̱xta̱jk Rahab, je̱'e̱ tse'e
je̱ myajntk je̱ Booz; je̱ Booz tse'e je̱ myajntk je̱ Obed; je̱ Obed tse'e je̱ myajntk je̱ Isaí; 6 je̱ Isaí
tse'e je̱ myajntk je̱ yakkutojkpa David; je̱ yakkutojkpa David je̱ts je̱ ta̱'a̱xta̱jk juu' ve'e ijt je̱
jamya'aju Urías je̱ ñu̱da̱'a̱x, je̱'e̱ tse'e je̱ myajntk je̱ Salomón.

7 Je̱ Salomón tse'e je̱ myajntk je̱ Roboam; je̱ Roboam tse'e je̱ myajntk je̱ Abías; je̱ Abías
tse'e je̱ myajntk je̱ Asa; 8 je̱ Asa tse'e je̱ myajntk je̱ Josafat; je̱ Josafat tse'e je̱ myajntk je̱
Joram; je̱ Joram tse'e je̱ myajntk je̱ Uzías; 9 je̱ Uzías tse'e je̱ myajntk je̱ Jotam; je̱ Jotam tse'e
je̱ myajntk je̱ Acaz; je̱ Acaz tse'e je̱ myajntk je̱ Ezequías; 10 je̱ Ezequías tse'e je̱ myajntk je̱
Manasés; je̱ Manasés tse'e je̱ myajntk je̱ Amón; je̱ Amón tse'e je̱ myajntk je̱ Josías; 11 je̱
Josías tse'e je̱ myajntk je̱ Jeconías je̱ts je̱ y'utsa̱ta̱jk, van'it ku ve'e je̱ israeejlit jayu ake̱e̱'y
yakvo̱o̱vdi je̱m babilóniait y'it jo̱o̱tm.

12 Ta̱vani tse'e je̱ israeejlit jayu ake̱e̱'y yakvo̱vda vye'na, je̱tse'e jyaa'knañaske̱'xijidi: je̱
Jeconías tse'e je̱ myajntk je̱ Salatiel; je̱ Salatiel tse'e je̱ myajntk je̱ Zorobabel; 13 je̱ Zorobabel
tse'e je̱ myajntk je̱ Abiud; je̱ Abiud tse'e je̱ myajntk je̱ Eliaquim; je̱ Eliaquim tse'e je̱ myajntk
je̱ Azor; 14 je̱ Azor tse'e je̱ myajntk je̱ Sadoc; je̱ Sadoc tse'e je̱ myajntk je̱ Aquim; je̱ Aquim
tse'e je̱ myajntk je̱ Eliud; 15 je̱ Eliud tse'e je̱ myajntk je̱ Eleazar; je̱ Eleazar tse'e je̱ myajntk
je̱ Matán; je̱ Matán tse'e je̱ myajntk je̱ Jacob; 16 je̱ Jacob tse'e je̱ myajntk je̱ José, je̱ María
je̱ ñu̱yaa'y. Je̱ María tse'e je̱ Jesús je̱ tyaak. Je̱ Jesús tse'e je̱ Cristo, juu' ve'e je̱ Nte'yam
vyinko̱o̱n je̱tse'e yakkutojknit.

17 Ax makmajkts naske̱'e̱xats je̱'e̱ ve'e vye'na ku ve'e je̱ Abraham ku̱jx yakmacho̱va̱tsa̱a̱'n
je̱ts je̱ David ku̱jx paat; makmajkts naske̱'e̱xavats je̱'e̱ ve'e ku ve'e je̱ David ku̱jx yakma-
cho̱va̱tsa̱a̱'n je̱ts van'it ku̱jx paat ku ve'e je̱ israeejlit jayu ake̱e̱'y yakvo̱o̱vdi je̱m Babilonia;
makmajkts naske̱'e̱xavats je̱'e̱ ve'e ku ve'e van'it ku̱jx yakmacho̱va̱tsa̱a̱'n je̱ts van'it ku̱jx
paat ku ve'e je̱ Cristo kye'x.

Ku je̱ Jesucristo kye'x
(Lc. 2.1-7)

18 Jidu̱'u̱m tse'e je̱ Jesucristo kye'x. To'k xa ve'e je̱ jayu y'ijt juu' ve'e José du̱xa̱a̱j.
Pu̱kani tse'e du̱jayep vye'na to'k je̱ kiixa̱ta̱'a̱x juu' ve'e María du̱xa̱a̱j, je̱'e̱ juu' ve'e u̱x'o̱o̱k
je̱ Jesucristo tyaaki. Ka̱k'apu̱kna ve'e cha̱a̱nada vye'na, van'it tse'e je̱ Espíritu Santo je̱
Nte'yam je̱ mya̱kkin ka̱jx du̱yaktaajñ je̱ María ónu̱k ma̱a̱t. 19 Ax je̱ José, tu̱vts je̱'e̱ ve'e je̱
jyáyuvin je̱ jyoojntykin y'ijt. Ku ve'e du̱'ix je̱ts ónu̱k ma̱a̱tani ve'e je̱ María, ax ka'a tse'e
du̱'uktso̱jkni je̱tse'e du̱ma̱a̱ttsa̱a̱nat, ni ka'a tse'e du̱tso̱jkpa je̱tse'e ku̱du̱yaktso̱'o̱tyuujn,
je̱'e̱ ka̱jx tse'e du̱'ukvinmaajy je̱ts ayu'utsji ve'e ku̱du̱maso̱o̱kni. 20 Namvaate'e je̱ José ve'em
du̱vinmay, van'it tse'e to'k je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n je̱ y'aangeles yak'ixji je̱ kuma'aj ka̱jx juu' ve'e
jidu̱'u̱m na̱'mu̱xju:

—José, je̱ David je̱ chaan je̱ kyo̱o̱j, kadi mtsa̱'a̱ga je̱tse'e je̱ María xma̱a̱ttsa̱a̱nat, ku̱x je̱
Nte'yam je̱ kyutojku̱n ka̱jxe'e je̱ Espíritu Santo yaktaajnji ónu̱k ma̱a̱t. 21 Yakke̱'e̱xupe'e to'k
je̱ pi'k mix ónu̱k, Jesuusts je̱'e̱ ve'e mtukxa̱a̱jap ku̱x je̱'e̱ ve'e du̱tuknu̱vaatsnup je̱ jyayu je̱
tyó̱kinda.

22 Je̱'e̱ ka̱jx tse'e ve'em jyajty je̱tse'e tyoojnji je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n je̱ y'ayook, ve'em ax jo'n
vyaajñ to'k juu' ve'e ijt je̱ Nte'yam je̱ y'ayook ko̱jtsnajxpa. Jidu̱'u̱m tse'e vyaajñ:

[23] Onuk maat tse'e tyánut to'k je kiixata'ax,
je'e tse'e to'k je pi'k mix ónuk duyakke'exup.
Emanuel tse'e yaktukxaajap.
(Jidu'umts je'e ve'e je Emanuel kyatsapítsum, uu'm maatta ve'e je Nte'yam.)
[24] Ku ve'e je José jyotvij, ve'em tse'e dutuujn ax jo'n je Maja Vintsán je y'aangeles
ña'muxji, myaattsuuni'ukvaan tse'e je María; [25] ax ka'a tse'e ti kats dutukmaatjayejp van'it
paat ku ve'e je pi'k mix ónuk duyakke'x, Jesuusts je'e ve'e tyukxaajidu.

2

Je yaa'tyajkta juu' ve'e je maatsa dunu'ixpajkidup

[1] Jeme'e Belén je Jesús kye'x, to'k je kajpun juu' ve'e jem judéait y'it jootm, van'it ku
ve'e je Herodes yakkutojkp vye'na. Van'it tse'e jye'ydi jem jerusaleenit kyajpun kajxm je
yaa'tyajkta juu' ve'e je maatsa dunu'ixpajkidup, [2] jem je'e ve'e choo'nda joma ve'e je xaaj
pyítsum, jetse'e du'amotutúvidi:
—¿Jómase'e y'it je israeejlit jayu yakkutojkpa juu' ve'e ke'x? Joma ve'e je xaaj pyítsum,
jemts aatse'e n'ix je maatsa juu' ve'e duyaknuke'xnatajkip jets ta ve'e kye'ex, je'e kajxts
aatse'e yaja tunmín jets aats je'e ve'e nvinjávat nvintsa'agat.
[3] Ku ve'e je yakkutojkpa Herodes dumotu, van'it tse'e ñavyinma'yunmoojyji, nay
ve'empa tse'e nujom je jerusaleenit jayu. [4] Van'it tse'e je yakkutojkpa duvatsaajv nujom
je tee'tajk je vyintsanda jets je tsaptujkpit yak'ixpajkpatajkta, jetse'e du'amotutúvidi pan
joma ve'e kye'exut je Cristo, juu' ve'e je Nte'yam vyinkoon jetse'e yakkutókut. [5] Van'it tse'e
y'atsoojvjidi:
—Jem Belén, yaja judéait y'it jaat, kux jidu'ume'e dujatyaajñ jep Kunuu'kx Jatyán kujxp
to'k juu' ve'e ijt je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpa:
[6] Jets miitsta, beleenit jáyuda juu' ve'e tsuunidup yaja judéait y'it jaat,
mnumájidup xa miitse'e nuyojk jets ka'a ve'e je viijnk jáyuda juu' ve'e tsuunidup yaja
Judea,
kux jeme'e mkajpun kajxmda jyéjat to'k je yakkutojkpa juu' ve'e du'ix'ijtnup ats je
njáyuda, je israeejlitta.
Jidu'um tse'e dujatyaajñ.
[7] Van'it tse'e je Herodes ayu'uts duvatsaajv je'eda juu' ve'e je maatsa dunu'ixpajkidup
jetse'e du'amotutuvi pan vin'ite'e du'ix'ukvaandi je maatsa. [8] Van'it tse'e dupakejxti jem
Belén. Jidu'um tse'e dunuujmidi:
—Najkxu x'íxtada oy je pi'k mix ónuk. Ku tse'e xpaa'ttat, m'avánadap tse'e jets atse'e
najkx nvinja'viva nvintsa'kiva.
[9] Ku ve'e ve'em yaknuujmidi je yaa'tyajkta, van'it tse'e choo'ndini. Van'it tse'e
vyintoo'vajkijidi je maatsa juu' ve'e y'ixtu ku ve'e vye'nada jem joma ve'e je xaaj pyítsum,
jetse'e yo'y'atúvi je maatsa joma ve'e je pi'k mix ónuk. [10] Ku ve'e je yaa'tyajk du'íxtinuva
je maatsa, ooy tse'e tyunxoojntkti. [11] Ku ve'e tyajkidi jep tujkp, y'ixtu tse'e je pi'k mix
maat je tyaak María, van'it tse'e duvinkoxkténidi je pi'k mix ónuk jetse'e duvinja'vidi
duvintsa'kidi. Van'it tse'e duyak'avaatsti je y'apajkinda jetse'e dumooydi je vyintsa'kin:
je oro, jets je incienso ax jo'n je pooom, jets je pa'ajk xoo'kpa juu' ve'e mirra duxaaj. [12] Van'it
tse'e je Nte'yam tyuknuja'vijidi je kuma'aj kajx jets ka'a ve'e y'ukvimpijttinit joma ve'e je
Herodes. Je viijnk too' tse'e pyajktinu jetse'e ñajkxtini joma ve'e je y'itta je ñaaxta.

Ku je Jesús yaktsoo'nji je tyee' je tyaak jetse'e yaknajkxji jep Egipto

[13] Ku ve'e ñajkxtini je yaa'tyajkta juu' ve'e je maatsa dunu'ixpajkidup, van'it tse'e je José
je kuma'aj kajx yak'ixji to'k je Maja Vintsán je y'aangeles juu' ve'e jidu'um na'muxju:
—Pojtuku, yaktsoo'nu ya pi'k mix maat ya tyaak jets maatke'ekun. Najkxta jem Egipto,
jem tse'e mtándat van'it paat ku ats mitse'e nvaajnjat, kux je Herodes yakjay'íxtajape'e ya
pi'k mix ónuk jetse'e duyakjay'ooo'kjut.
[14] Van'it tse'e je José pyojtuk jetse'e kooo'ts dumaattsaa'n je pi'k mix ónuk maat je tyaak,
jetse'e jem Egipto ñajkxti. [15] Jem tse'e tyaandi van'it paat ku ve'e je Herodes y'ooo'kni. Ku

tse'e ve'em jyajty, van'it tse'e tyoojnji je̱ Maja̱ Vintsá̱n je̱ y'ayook, ve'em ax jo'n vyaajñ to'k
juu' ve'e ijt je̱ Nte'yam je̱ y'ayook ko̱jtsnajxpa. Jidu̱'u̱m tse'e vyaajñ: “Nvatso̱o̱v a̱tse'e je̱
n'Onu̱k je̱tse'e je̱m Egipto pyítsumnit.” Jidu̱'u̱m tse'e vyaajñ.

Ku je̱ Herodes du̱yakjay'o̱o̱'kjidi je̱ pi'k mix ónu̱k

16 Ku ve'e je̱ yakkutojkpa Herodes du̱'ix je̱ts vin'a̱a̱'nju̱du ve'e je̱ yaa'tya̱jkta juu' ve'e je̱
maatsa du̱nu̱'ixpa̱jkidup, o̱o̱y tse'e tyunnaajkjo̱tma'tji, yakjay'o̱o̱'kka̱jxju ve'e nu̱jom je̱ pi'k
mix ónu̱kta juu' ve'e du̱kata̱jkipna toojk joojnt je̱tse'e je̱m jyoojntykada vye'na beleenit
kyajpu̱n ka̱jxm je̱ts ta̱ma̱naat; ve'eme'e du̱payo̱'y pa̱n vinxu̱p joojntani ve'e je̱ pi'k mix
Jesús, ve'em ax jo'n ña̱'mu̱xjidi je̱ yaa'tya̱jkta juu' ve'e je̱ maatsa du̱nu̱'ixpa̱jkidup. 17 Ax ku
tse'e ve'em jyajty, van'it tse'e tyoojnji je̱ Jeremíasje̱ y'ayook, to'k juu' ve'e ijt je̱ Nte'yam je̱
y'ayook ko̱jtsnajxpa. Jidu̱'u̱m tse'e vyaajñ:
18 Yakmo̱tu xa ve'e je̱m ramaajit kyajpu̱n ka̱jxm
je̱tse'e je̱ jayu je̱ yaaxu̱n je̱ tsaachvinma'yu̱n du̱yaknajxti,
je̱ Raquel je̱ chaan je̱ kyo̱o̱j,
je̱'e̱ tse'e je̱ y'ónu̱k du̱nu̱yaaxtu,
ka'a tse'e du̱'uktso̱jktini je̱tse'e pa̱n kyo̱jtsjo̱t'ama̱jajadat,
ku̱x tá̱vani ve'e je̱ y'ónu̱kta y'o̱o̱'kni vye'na.
19 A̱a̱'kani tse'e je̱ Herodes vye'na, van'it tse'e je̱m Egipto je̱ José to'k je̱ Maja̱ Vintsá̱n je̱
y'aangeles yak'ixji je̱ kuma'aj ka̱jx, je̱tse'e ña̱'mu̱xji:
20 —Pojtu̱ku̱, vo̱vu̱ ya̱ pi'k mix ma̱a̱t ya̱ tyaak, na̱jkxtinuva je̱m israeejlit y'it jo̱o̱tm, ku̱x
tá̱vani je̱'e̱ ve'e y'o̱o̱'ktini juu' ve'e du̱'ukyak'o̱o̱'kuvaandu ya̱ pi'k mix.
21 Van'it tse'e je̱ José pyojtu̱k je̱tse'e du̱va̱ajv je̱ pi'k mix ma̱a̱t je̱ tyaak, je̱tse'e je̱m
ña̱jkxtini israeejlit y'it jo̱o̱tm. 22 Ax ku tse'e je̱ José du̱mo̱tu je̱ts je̱ Arquelao ve'e yakkutojkp
je̱m Judea, je̱'e̱ juu' ve'e je̱ tyee' Herodes du̱vintikts, tsa̱'ki tse'e je̱ José ku ve'e je̱m ña̱jkxu̱t.
Ku ve'e yakvaajnji je̱ kuma'aj ka̱jx, je̱m tse'e galiléait y'it jo̱o̱tm ñu̱jkx. 23 Ku ve'e je̱m
jye'y, je̱m tse'e nazarétit kyajpu̱n ka̱jxm ñu̱jkx tsu̱u̱niva. Ku tse'e ve'em jyajty, van'it tse'e
tyoojnji juu' ve'e kyo̱jtstu je̱ Nte'yam je̱ y'ayook ko̱jtsnajxpata̱jkta, je̱'e̱ts je̱'e̱ ve'e ku ve'e
vyaandi je̱ts nazarétit jayu je̱'e̱ ve'e je̱ Jesús.

3

Ku je̱ Yakna̱pe̱jtpa Juan kya'amaajy joma ve'e kyapa̱ntsu̱u̱na
(Mr. 1.1-8; Lc. 3.1-9, 15-17; Jn. 1.19-28)

1 Ku ve'e je̱ Jesús chu̱u̱ni je̱m Nazaret, van'it tse'e je̱ Yakna̱pe̱jtpa Juan ñu̱jkx joma ve'e
kyapa̱ntsu̱u̱na je̱m judéait y'it jo̱o̱tm. 2 Je̱m tse'e du̱tuk'ix'ukvaajñ je̱ jáyuda juu' ve'e
nu̱na̱jkxju̱du. Jidu̱'u̱m tse'e du̱nu̱u̱jmidi:
—Vinmayu̱mpijttini, maso̱o̱ktini je̱ mko̱'o̱y joojntykinda. Napya̱a̱jmjidini je̱m je̱
Nte'yam y'am kya̱'m, ku̱x myaaxu̱xju̱dupe'e je̱tse'e je̱m m'ijttinit.
3 Ya̱ Juaants je̱'e̱ ve'e juu' ve'e y'ava'ni je̱ Nte'yam je̱ y'ayook ko̱jtsnajxpa Isaías. Jidu̱'u̱m
tse'e du̱jatyaajñ:
Yakmó̱tup xa ve'e ku ve'e to'k je̱ jayu jidu̱'u̱m ma̱kk kya̱ts joma ve'e kyapa̱ntsu̱u̱na:
“Yak'o̱'yijada, yakta̱a̱jvjada je̱ too' joma ve'e je̱ Maja̱ Vintsá̱n ñáxu̱t.”
Jidu̱'u̱m tse'e je̱ Isaías du̱jatyaajñ.
4 Juu' ve'e je̱ Juan vyítip, je̱ camello pa̱jk pu̱mts je̱'e̱ ve'e; je̱ ak tse'e tyiintsoojmjup. Je̱
paach tse'e jyu̱'kxp je̱ts je̱ maja̱ pa'ajk. 5 Je̱ jerusaleenit jayu tse'e na̱jkxtu amo̱tunajxpa;
na̱jkxtuva tse'e nu̱jom je̱ jáyuda juu' ve'e tsu̱u̱nidup je̱m judéait y'it jo̱o̱tm, nay ve'empa
tse'e pa̱n pa̱n jatye'e du̱mutá̱midup je̱ jordaanit maja̱ na̱a̱j. 6 Vintso̱ts je̱'e̱ ve'e je̱ tyo̱kin
du̱mavyatsta, ve'em tse'e je̱ Juan yakna̱pé̱tjada je̱m Jordán maja̱ na̱jo̱o̱tm.
7 Ax ku tse'e je̱ Juan du̱'ix je̱ts nu̱maye'e je̱ fariseota̱jk je̱ts je̱ saduceota̱jk ñu̱na̱jkxjada
je̱tse'e du̱yakna̱pé̱ttat, van'it tse'e du̱nu̱u̱jmidi:
—Miitsta, je̱ tsaa'n je̱ chaanda je̱ kyo̱o̱jta, je̱ ka̱ts xa ve'e tu̱xmó̱tuda je̱ts tá̱minup je̱'e̱
ve'e je̱ tsaachto'nu̱n, je̱'e̱ ka̱jx tse'e xkuke̱'e̱kta. 8 Je̱'e̱ tse'e mtoondinup juu' ve'e o̱y je̱tse'e
ñu̱ke̱'xnatá̱kat je̱ts mmaso̱o̱ktinu ve'e je̱ mko̱'o̱y joojntykinda. 9 Ka'a ve'e xnu̱tú̱vadat

jętse'e mva'andat: “Ka'a tse'e ję Nte'yam xyaktsaachpaatumdat, kux ję Abraham ję chaan
ję kyoj xa uu'me'eda”, kux nvaajnjidup ąts miitse'e jęts o'yixjupe'e ję Nte'yam jętse'e
ya tsaaj duyakvimpítut ję Abraham ję chaan ję kyoj. [10] Ve'em xa miitse'eda ax jo'n ję
kup juu' ve'e ję ojyit juu'kx dukayakta'mip. Ax ta tse'e ję tiempo jye'ya juu' ve'e ve'em
ax jo'n ję jayu ję pojxun dumach jętse'e ję kup dupojxukut. Ax nujom tse'e ję kup juu'
ve'e ję ojyit juu'kx dukayakta'mip, yakpojxuknupts ję'e ve'e jętse'e yakjanvíppinit. [11] Ję
tsoxk naaj ąts miitse'e ntukyaknapejttup, ję'e nuja'vints ję'e ve'e jęts mmasooktinu ve'e
ję mko'oy joojntykinda; ax ję'e pan ątse'e xpa'ux'ookip, ję'e tse'e jęm mja'vin kajxmda
mtukyaknapétjadap ję Espíritu Santo jętse'e ję jayu dutokimpayo'oyut. Ñumájipts ję'e
ve'e nuyojk jęts ka'a ve'e ąts, ni ka'ats ątse'e nvinmachju jęts ątse'e ję kya'ajk nyakkeekjat.
[12] Ku ve'e ję jayu dutokimpayo'oy, ve'em tse'e dutónut ax jo'n to'k ję yaa'tyajk juu' ve'e
jęm kya'm ję tukjee'pun dumats'ijtp jętse'e duvimpójut ję trigo. Pyakmókup tse'e ję trigo
taajm; ax ję po'ox juu' ve'e pyajkjap, ję'e tse'e jęm janjootm pyaamnup juu' ve'e ni vin'ita
kapi'tsp.

Ku ję Jesús ñapejt
(Mr. 1.9-11; Lc. 3.21-22)

[13] Ku ve'e ję Juan ję jayu duyaknapejt, van'it tse'e ję Jesús chaa'n jęm galiléait y'it jootm
jętse'e jye'y joma ve'e ję jordaanit maja naaj, jęm joma ve'e ję Juan vye'na. Ję'e tse'e
ñunajkx jętse'e ję Juan yaknapétjut. [14] Ka'a tse'e ję Juan du'uktsajk, jidu'ume'e ję Jesús
dunuujmi:

—¿Mits ątse'e xnumiimp? Ñojk'óy xa ąts mitse'e xyaknapétut.

[15] Van'it tse'e ję Jesús y'atsoojvji:

—Kuvuk xa ve'e dutsak, kux pyaatyp y'akeeguip ję'e ve'e jętse'e nto'numut nujom juu'
ve'e ję Nte'yam chajkp.

Van'it tse'e ję Juan dukuvujk. [16] Ku tse'e ję Jesús ñapejtkujx, van'it tse'e pyítsumni
jęm najootm. Tun to'mayji tse'e ojts ję tsapjootmit it y'ava'ach jętse'e ję Jesús du'ix
jęts jęme'e ñukada'akyju ję Espíritu Santo, juu' ve'e ijtp jęm ję Nte'yam jya'vin kajxm,
ve'eme'e ñukada'akyju ax jo'n to'k ję pak. [17] Van'it tse'e to'k ję ayook yakmotu juu' ve'e
jęm tsapjootm kadaak. Jidu'um tse'e vyaajñ:

—Ya'a xa ve'e ąts ję n'Onuk, juu' ątse'e ooy ntuntsajkp, ooyts ąts ya'a ve'e ntuntukx-
oonduk.

4

Ku ję Jesús ję Satanás y'ukyaktokimpakuvaajnji
(Mr. 1.12-13; Lc. 4.1-13)

[1] Van'it tse'e ję Espíritu Santo ję Jesús duyaknujkx jęm vinva'ajts it kajxm jętse'e jęm ję
ko'oyjáyuvap juu' ve'e dunuvintsanikajxp ję ko'oyjayuvaptajkta, jętse'e du'íxut vintso ve'e
ję Jesús kudukyaktokimpujk. [2] Vujxtkupx xaaj vujxtkupx tsooj ve'e ję Jesús kyakay vye'na,
van'it tse'e ję yooj pyaatji. [3] Van'it tse'e ję ko'oyjáyuvap vyinkutámiji jętse'e ña'muxji,
ukvin'aa'nuvaajnju tse'e:

—Pan tyúvam xa ve'e jęts ję Nte'yam ję y'Onuk mitse'e, mukótsuts n'it ya tsaaj jętse'e
vyimpítut tsapkaaky.

[4] Van'it tse'e ję Jesús y'atsaajv:

—Jidu'um xa ve'e ję Kunuu'kx Jatyán vya'añ: “Ka tun ję'e kajxjyap xa ve'e ję jayu
jyoojntyka ku ve'e juu' dukay dujju'kx, ję ayook kajxe'e juu' ve'e ję Nte'yam kyajtsp.”

[5] Van'it tse'e ję ko'oyjáyuvap yaknajkxji jęm kunuu'kx kajpun kajxm, jęm Jerusalén.
Van'it tse'e ję Jesús jęm maja tsaptakkojm dyakpejt [6] jętse'e jidu'um dunuujmi:

—Pan tyúvam xa ve'e jęts ję Nte'yam ję y'Onuk mitse'e, naajkkustákajats n'it, kux
jidu'ume'e ję Kunuu'kx Jatyán vya'añ:
Ję Nte'yam xa ve'e dupava'anup ję y'aangelestajk jętse'e m'íxjut mjayépjut,
jętse'e ję kya'aj mtuk'amátsajat jętse'e ję mtek ję tsaaj kyayaktsaachajat.

[7] Van'it tse'e ję Jesús y'atsaajv:

—Vaampap tse'e jidu̱'u̱m je̱ Kunuu'kx Jatyán: “Ka'a tse'e x'íxtat joma vaate'e juu' du̱kuvu̱k je̱ Maja̱ Vintsá̱n, u̱u̱'m je̱ nNte'yamamda.”

8 Van'it tse'e je̱ ko̱'o̱yjáyuvap yaknajkxjuva joma ve'e to'k je̱ ko̱pk juu' ve'e ka̱jxm a̱a̱'k. Je̱m tse'e je̱ Jesús du̱tuk'ix nu̱jom je̱ jayu juu' ve'e yakkutujkja ijttup yaja naxviijn je̱ts vinxu̱pe'e je̱ majin je̱ jayu du̱jayep. 9 Van'it tse'e du̱nu̱u̱jmi:

—Nu̱jom xa a̱ts mits ya̱'a̱ ve'e nmo̱kya̱jxnit pa̱n xvinko̱xkténip a̱ts mitse'e je̱ts a̱tse'e xvinjávat xvintsa̱'agat.

10 Van'it tse'e je̱ Jesús ña̱'mu̱xji:

—Na̱jkxni, Satanás, ku̱x jidu̱'u̱me'e je̱ Kunuu'kx Jatyán vya'añ: “Vinjávada vintsa̱'a̱gada je̱ Maja̱ Vintsá̱n, u̱u̱'m je̱ nNte'yamamda, je̱'e̱jyji ve'e to'k mvinjávadap mvintsa̱'agadap.”

11 Van'it tse'e je̱ ko̱'o̱yjáyuvap myaso̱o̱kji je̱tse'e je̱ aangelesta̱jk je̱ Jesús du̱nu̱na̱jkxti je̱tse'e du̱patto'nidi.

Ku je̱ Jesús kya'amay'ukvaajñ je̱p Galilea
(Mr. 1.14-15; Lc. 4.14-15)

12 Ku ve'e je̱ Jesús je̱ ka̱ts du̱mo̱tu je̱ts je̱pe'e poxu̱ntu̱jkp je̱ Yaknapejtpa Juan, van'it tse'e ñu̱jkx je̱m Galilea; 13 ax ka'a tse'e tyaajñ je̱m nazarétit kyajpu̱n ka̱jxm, je̱me'e Capernaum ñu̱jkx tsu̱u̱niva. Je̱ kajpu̱n, myutámipe'e je̱ maja̱ na̱'aka̱ya je̱m zabuloonit je̱ts neftaliijit y'it jo̱o̱tmda. 14 Je̱'e̱ ka̱jx tse'e ve'em jyajty je̱tse'e tyoojnji juu' ve'e je̱ Isaías jyatyaan, to'k juu' ve'e ijt je̱ Nte'yam je̱ y'ayook ko̱jtsnajxpa. Jidu̱'u̱m tse'e du̱jatyaajñ:

15 Je̱ it je̱ naax juu' ve'e Zabulón je̱ts Neftalí du̱xa̱a̱j,
je̱ too' juu' ve'e je̱'yp je̱m maaxy na̱pa'am je̱tse'e ñaxy je̱m jado'k ado'om Jordán maja̱ na̱pa'am,
je̱m galiléait y'it jo̱o̱tm joma ve'e jyoojntykada pa̱n pa̱n jatye'e ka je̱ israeejlit jáyuvap,
16 je̱ jayu pa̱n pa̱n jatye'e kupi'ijts kuko̱o̱'ts tsu̱u̱nidu,
y'íxtuts je̱'e̱ ve'e to'k je̱ maja̱ kujajpa je̱ maja̱ kuta̱'kxpa;
pa̱n pa̱n jatye'e maaydup tajtup ku̱x cha̱'kidupe'e je̱tse'e y'o̱o̱'ktat,
kujajju̱du kuta̱'kxju̱du tse'e.
Jidu̱'u̱m tse'e je̱ Isaías du̱jatyaajñ.

17 Van'it tse'e je̱ Jesús kya'amay'ukvaajñ. Jidu̱'u̱m tse'e vyaajñ:

—Vinmayu̱mpijttini, maso̱o̱ktini je̱ mko̱'o̱y joojntykinda. Napya̱a̱jmjidini je̱m je̱ Nte'yam y'am kya̱'m ku̱x myaaxu̱xju̱dupe'e je̱tse'e je̱m m'ijttinit.

Ku je̱ Jesús du̱va̱a̱jv nu̱maktaaxk je̱ ajkx maakpada
(Mr. 1.16-20; Lc. 5.1-11)

18 Je̱ja tse'e galiléait mya̱ja̱ na̱'aka̱ya pa'ayi je̱ Jesús ña̱xy vye'na, je̱tse'e du̱'ix nu̱me̱jtsk je̱ yaa'tya̱jk, to'k uts to'k ajch: to'k juu' ve'e du̱xa̱a̱j Simón juu' ve'e yaktukxa̱a̱ji Pedro, je̱ts jado'k juu' ve'e du̱xa̱a̱j Andrés. Ajkx maakpats je̱'e̱ ve'e y'ijtti; je̱m je̱'e̱ ve'e du̱'avájada vye'na je̱ tyuk'ajkx'amaakin xuum maja̱ na̱'aka̱ya jo̱o̱tm. 19 Van'it tse'e je̱ Jesús ña̱'mu̱xjidi:

—Pamiindini a̱ts. Ajkx maakk xa ve'e mtoondup; ax u̱xyamts a̱ts miitse'e je̱ toonk nmo̱'o̱dat je̱ts a̱tse'e je̱ jayu xtuknu̱míndat.

20 Tun jatyji tse'e du̱maso̱o̱ktini je̱ tyuk'ajkx'amaakin xuum je̱tse'e du̱pana̱jkxtini.

21 Ve̱e̱'n tse'e yo̱'o̱yda vye'na, van'it tse'e je̱ Jesús du̱'ixpa janu̱me̱jtsk je̱ yaa'tya̱jk, je̱ Santiago je̱ts je̱ Juan, nay to'k uts to'k ajchpats je̱'e̱ ve'eda, je̱ Zebedeo je̱ myajntkta̱jk. Je̱m je̱'e̱ ve'e barco jo̱o̱tm je̱ tyee' du̱ma̱a̱dada vye'na je̱tse'e je̱ tyuk'ajkx'amaakin xuum du̱'ataagada. Van'it tse'e je̱ Zebedeo je̱ myajntkta̱jk yakvo̱o̱vduva. 22 Tun jatyji tse'e du̱maso̱o̱ktini je̱ barco ma̱a̱t je̱ tyee'da, je̱tse'e du̱pana̱jkxtini.

Ku je̱ Jesús je̱ nu̱may jayu du̱yak'ixpu̱jk
(Lc. 6.17-19)

23 Je̱m tse'e nu̱jom galiléait y'it jo̱o̱tm je̱ Jesús du̱'ayo̱'o̱y du̱'anaxy y'ijt joma jaty tsapta̱jk je̱tse'e je̱ jayu du̱tukyak'ixpu̱k je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook, je̱'e̱ ve'e ku ve'e je̱ jayu yakvaajñja je̱ts cha̱jkpe'e je̱ Nte'yam je̱tse'e je̱ jayu ñapya̱a̱jmjidinit je̱m je̱ Nte'yam y'am kya̱'m. Pa̱n nu̱vinxu̱pe'e to'k jado'k je̱ pa'am du̱jayep, ve'em tse'e du̱yakjo̱tka̱daakni. 24 Yaknu̱ja'vip

tse'e je̱ Jesús je̱m nu̱jom maja̱ it jo̱o̱tm juu' ve'e Siria du̱xa̱a̱j; tyuknu̱na̱jkxtu tse'e je̱ Jesús
nu̱jom pa̱n pa̱n jatye'e je̱ pa̱jkpa je̱ aampa du̱jaye̱jptup, pa̱n pa̱n jatye'e je̱m jya'vin ka̱jxmda
je̱ ko̱'o̱yjáyuvap, pa̱n pa̱n jatye'e ko̱'o̱pya'ampa̱jkju̱dup, je̱ts pa̱n pa̱n jatye'e mojktup;
yakjo̱tka̱dakka̱jxnuts je̱'e̱ ve'e to'k ka̱'a̱jyjida. [25] Nu̱may tse'e je̱ jayu pyana̱jkxjidi. Je̱m tse'e
je̱ galiléait jayu, je̱m tse'e juu' ve'e tso̱o̱'ndu je̱m decápolisit y'it jo̱o̱tm je̱ts je̱m jerusaleenit
kyajpu̱n ka̱jxm, je̱mpa tse'e juu' ve'e viijnk tso̱ tso̱o̱'ndu je̱m judéait y'it jo̱o̱tm, nay je̱mpa
tse'e juu' ve'e tso̱o̱'nduva je̱ it je̱ naax juu' ve'e jado'k ado'om je̱ jordaanit maja̱ na̱naxy
je̱m joma ve'e je̱ xa̱a̱j pyítsum.

5

Ku je̱ Jesús kya'amaajy je̱m tonu̱n viinm

[1] Ku ve'e je̱ Jesús du̱'ix je̱ nu̱may jayu, van'it tse'e pyejt joma ve'e to'k je̱ tonu̱n je̱tse'e
je̱m y'a̱jxtk. Van'it tse'e je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk ñu̱je̱'yjidi, [2] je̱tse'e je̱ Jesús yak'ixpa̱jkjidi jidu̱'u̱m:

Je̱'e̱da pa̱n pa̱n jatye'e xo̱o̱nda
(Lc. 6.20-23)

[3] —Xo̱o̱n xa je̱'e̱ ve'eda pa̱n pa̱n jatye'e je̱ tyo̱kin du̱'ixkajptup, íttapts je̱'e̱ ve'e je̱m je̱
Nte'yam y'am kya̱'m.
[4] ’Xo̱o̱n xa je̱'e̱ ve'eda pa̱n pa̱n jatye'e tsaachvinmaaydup, yakjo̱t'amájajadapts je̱'e̱ ve'e
je̱ Nte'yam.
[5] ’Xo̱o̱n xa je̱'e̱ ve'eda pa̱n pa̱n jatye'e je̱ nu̱u̱'k aaj je̱ nu̱u̱'k jo̱o̱t du̱jaye̱jptup, je̱'e̱ tse'e
yakmo̱'o̱dap je̱ naxviijnit it.
[6] ’Xo̱o̱n xa je̱'e̱ ve'eda pa̱n pa̱n jatye'e du̱yoojidup du̱ta̱a̱tsidup juu' ve'e je̱ Nte'yam
cha̱jkp, ku'ux jo̱tka̱da'aky tse'e y'íttat.
[7] ’Xo̱o̱n xa je̱'e̱ ve'eda pa̱n pa̱n jatye'e je̱ jayu du̱tukmo̱'ttup, tukmo̱'tju̱duvapts je̱'e̱ ve'e
je̱ Nte'yam.
[8] ’Xo̱o̱n xa je̱'e̱ ve'eda pa̱n pa̱n jatye'e je̱ va'ajts aaj je̱ va'ajts jo̱o̱t du̱jaye̱jptup, y'íxtapts
je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam.
[9] ’Xo̱o̱n xa je̱'e̱ ve'eda pa̱n pa̱n jatye'e du̱yaknamyujo̱t'o̱'yijidup juu' ve'e
namyu'e̱jkju̱dup, va'anupts je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam: “A̱tsts ya̱'a̱ ve'e je̱ n'ónu̱kta.”
[10] ’Xo̱o̱n xa je̱'e̱ ve'eda pa̱n pa̱n jatye'e je̱ jayu jomtoojnju̱dup titoojnju̱dup ku̱xe'e
du̱tonda juu' ve'e je̱ Nte'yam cha̱jkp, íttapts je̱'e̱ ve'e je̱m je̱ Nte'yam y'am kya̱'m.
[11] ’Xo̱o̱n xa miitse'eda ku ve'e je̱ jayu mvinko̱jtspétjada, mjomtónjada mtitónjada, je̱tse'e
mnu̱vampétjada a̱ts ka̱jx. [12] Tukxo̱o̱ndu̱kta tse'e o̱o̱y ku ve'e ve'em myaktonda, ku̱x
myakmo̱o̱ydinupe'e je̱ maja̱ o̱'yin je̱m tsapjo̱o̱tm, ku̱x ve'eme'e du̱jomtoondi du̱titoondi je̱
Nte'yam je̱ y'ayook ko̱jtsnajxpata̱jkta juu' ve'e joojntykidu too'va̱jkp je̱ts ka'a ve'e miitsta.

Je̱ kaan tukmu'a'ixmojkin
(Mr. 9.49-50; Lc. 14.34-35)

[13] ’Miitsta xa ve'e je̱ kaan jo'n yaja naxviijn. Ax pa̱n to̱kinup tse'e je̱ kaan je̱ tya'mu̱tsin,
¿vintso̱se'e jado'k nax tya'mu̱tsinuvat? Ka'ats je̱'e̱ ve'e y'uktoonnit, yak'u̱xko̱'o̱nupe'e je̱ja
too' aajy je̱tse'e je̱ jayu ñu̱te̱e̱'nju̱t tyukte̱e̱'nju̱t.

Je̱ ta̱'kxpa tukmu'a'ixmojkin
(Mr. 4.21-25; Lc. 8.16-18)

[14] ’Miits xa ve'e je̱ ta̱'kxpa jo'n yaja naxviijn. To'k je̱ kajpu̱n juu' ve'e je̱m ko̱pk
ka̱jxm, ka'a tse'e y'o̱ya je̱tse'e yakyo'otsu̱t. [15] Ka'a xa ve'e je̱ ta̱'kxpa yakna̱'a̱k je̱tse'e ti
yaktuknaxjópu̱t; ka̱jxm je̱'e̱ ve'e yakpu̱m je̱tse'e du̱kuta̱'kxu̱t anañu̱joma je̱ jáyuda juu' ve'e
je̱p tu̱jkp. [16] Nay ve'empats miitse'eda, ve'em ax jo'n je̱ ta̱'kxpa je̱ nu̱may jayu du̱kutu̱'kx,
yaknu̱ke̱'xnatákada je̱ y'o̱y je̱'e̱ je̱ja je̱ jayu vyinkujk; ku je̱'e̱ ve'e du̱'íxtat je̱ y'o̱y je̱'e̱
juu' ve'e mtoondup, yakmájadap yakjaanchadapts je̱'e̱ ve'e je̱ nTee'amda, juu' ve'e je̱m
tsapjo̱o̱tm.

O̱y je̱'e̱ ve'e je̱ Moisés je̱ pyava'nu̱n
(Lc. 16.16-17)

17 'Ka'a xa miitse'e mvinmáydat jets je'e atse'e nnumiin jets atse'e nyakkutókiyut je
Moisés je pyava'nun jets juu' ve'e jyavyejttu je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpatajkta. Ka
je'e kajxapts atse'e nmiijn jets ats je'e ve'e nyakkutókiyut; je'e kajxe'e jets ats je'e ve'e
nkutyónut jets atse'e nkojtsva'atsut ti ve'e tyijp. 18 Tyúvam xa ats miitse'e nnaajmada,
namvaate'e y'it ya tsajmit it jets ya naxviijnit it, tonkáxjup tse'e nujom je pava'nun;
dumaja dumootska je'e ve'e je pava'nun, tonkáxjupts je'e ve'e. 19 Je'e kajx tse'e, pan pan xa
ve'e dukakutyoomp je pava'nun, dukanumaja je'e ve'e je pava'nun, jetse'e ve'em je jayu
dutuk'ix, je'e tse'e dunupi'kikáxup je jayu juu' ve'e ijttup jem je Nte'yam y'am kya'm; ax
pan pan tse'e dukutyoomp je pava'nun jetse'e ve'em je jayu dutuk'ix, ñumájapts je'e ve'e
jem je Nte'yam y'am kya'm. 20 Kux ve'em ats miitse'e nnaajmada, ve'em xa ve'e dutsak
jetse'e nuyojk oy xtóndat juu' ve'e je Nte'yam chajkp jets ka'a ve'e juu' ve'e tyoondup
je tsaptujkpit yak'ixpajkpatajk jets je fariseotajk. Pan ka'a tse'e ve'em xtonda, ka'a tse'e
mtákadat jem je Nte'yam y'am kya'm.

Ku je jayu jyotma'aty
(Lc. 12.57-59)

21 'Ta ve'e x'amotunaxta ku ve'e jidu'um je jujpit jayu yaknuujmidi: "Ka'a tse'e
myakjayu'oo'ktat, kux jyapana pan pane'e yakjayu'oo'kp, yakmo'opts je'e ve'e je tsaach-
paatun." 22 Ax nmuujmidupts ats miitse'e jets jyapana pan pane'e je y'uts je y'ajch ukpu je
y'uts je chaa dumu'ejkjup, yaktokimpayo'oyupts je'e ve'e. Pan pane'e je y'uts je y'ajch
ukpu je y'uts je chaa duvinkojtspejtp, tokimpayo'oyjadapts je'e ve'e pan pan jatye'e
dunumájidup jep tsaptujkp. Pan pan tse'e ka víjap dutijp je y'uts je y'ajch ukpu je y'uts je
chaa, kutsaaga tse'e jetse'e jem janjootm yakpaamnit.
23 'Ax ve'em tse'e, pan myaknajkxtup xa ve'e je myaxta joma ve'e je Nte'yam xvinjávada
xvintsaagada, jetse'e jem xjaa'myétstat jets mmu'ejkjudupe'e nuto'k je m'utsta je m'a-
jchta ukpu nuto'k je m'utsta je mtsaa'ada, 24 maso'oktanumts jeja je myaxta jetse'e najkx
too'vajkp je'e xmaatnamyujot'óyajada, van'it tse'e mvimpijttinuvat jetse'e je myaxta je
Nte'yam xtukkatákadat.
25 'Pan jem xa ve'e pane'e mnuxa'aijidup jetse'e xmaatnajkxta jeja je yakkutojkpa
vyinkujk, tukmaatkojts'óyada tse'e jeja too' aajy, ve'em tse'e jem je tokin payo'yva kya'm
mkayakpámdat. Kux pan mpaajmjudup xa ve'e jem je tokin payo'yva kya'm, je tokin
payo'yva tse'e jem je tojpa kya'm mpámjadap jetse'e mpoxuntakpámjadat. 26 Tyúvam xa
atse'e nva'añ jets ka'ajame'e mpítsumdat jep poxuntujkp vi'name'e xkakuvetta nujom juu'
ve'e myójidup.

Ku je jayu je navyajkun duyakvintsa'kintóki

27 'Ta ve'e x'amotunaxta ku ve'e jidu'um yakkats: "Ka'a tse'e xyakvintsa'kintókidat je
navyajkun." 28 Ax atsts miitse'e nnuujmidup jets opyana pan pane'e dunu'ixp to'k je
ta'axtajk jetse'e dutsak jetse'e dumaatnayjayépjut, ta tse'e jem jya'vin kajxm je ta'axtajk
dutukmaatyakvintsa'kintóki je navyajkun.
29 'Pan myaktokintoojnjudup xa ve'e je m'aka'yun viijnda, tunyakpítsumda tse'e jetse'e
x'uxkojtat, kux nuyojk oy je'e ve'e jetse'e to'k viijn je mni'kxta je mkopkta xyakkutókidat
jets ka'a ve'e ku ve'e nujom je mni'kxta je mkopkta yakpaamnit jem janjootm. 30 Pan
myaktokintoojnjudup xa ve'e je m'aka'yun kaajta, tunkuspoxta tse'e jetse'e x'uxvívuptat,
kux nuyojk oy je'e ve'e jetse'e to'k viijn je mni'kxta je mkopkta xyakkutókidat jets ka'a ve'e
ku ve'e nujom je mni'kxta je mkopkta yakpaamnit jem janjootm.

Ku je yaa'tyajk je ñudaax dumasookni
(Mt. 19.9; Mr. 10.11-12; Lc. 16.18)

31 'Kojtstuva tse'e je jayu jidu'um: "epyana xa ve'e pan pane'e je ñudaax dumaso'okuvaannup, tun vinkopkts je'e ve'e jetse'e too'vajkp dumo'ot je ñak joma ve'e yak'íxut jets
ka'a je'e ve'e du'uknudaaxini." 32 Ax atsts miitse'e nnuujmidup jets pan pan yaa'tyajke'e
dumasookup je ñudaax, pan ka je'e kajxap ku ve'e je ñudaax duyakvintsa'kintóki je
navyajkun, je yaa'tyajk kajx tse'e je taaxtajk duyakvintsa'kintóki je navyajkun ku ve'e

je̱ viijnk yaa'tya̱jk du̱pu̱k. Ax je̱'e̱ tse'e juu' ve'e u̱x'o̱o̱k du̱pa̱jkp je̱ ta̱'a̱xta̱jk juu' ve'e je̱ ñu̱yaa'y tu̱myaso̱o̱kjini, nay yakvintsa̱'kintó̱kivapts je̱'e̱ ve'e je̱ navya̱jku̱n.

Ku je̱ jayu je̱ Nte'yam du̱yaknaxy ukpu̱ ti jaty

33 ’Ta̱ ve'e x'amo̱tunajxtuva ku ve'e jidu̱'u̱m je̱ ju̱jpit jayu yaknu̱u̱jmidi: “Kutyonu̱ je̱ vaandu̱k juu' ve'e tu̱xpu̱m pa̱n je̱ Nte'yame'e tu̱xyaknaxy.” 34 Ax a̱tsts miitse'e nnu̱u̱jmidup je̱ts ka'a ve'e je̱ Nte'yam xyaknáxtat ku ve'e je̱ vaandu̱k xpa̱mda. Ni ka'a tse'e je̱ tsapjo̱o̱tmit it xyaknáxtat. Pa̱n ve'em xa ve'e xtonda, ve'emts je̱'e̱ ve'e ax jo'n je̱ Nte'yam ku̱xyaknajxti, ku̱x je̱me'e je̱ Nte'yam je̱ kyutojku̱n tsu̱u̱jntku̱n. 35 Ka'a tse'e ya̱ naxviijnit it xyaknajxtuvat. Pa̱n ve'em xa ve'e xtonda, ve'emts je̱'e̱ ve'e ax jo'n je̱ Nte'yam ku̱xyaknajxti, ku̱x ve'em ya̱'a̱ ve'e ya̱ naxviijnit it ax jo'n je̱ va'kpe̱jtu̱n joma ve'e je̱ Nte'yam je̱ tyek ku̱du̱yukká̱n. Ka'a tse'e je̱ Jerusalén xyaknajxtuvat. Pa̱n ve'em xa ve'e xtonda, ve'emts je̱'e̱ ve'e ax jo'n je̱ Nte'yam ku̱xyaknajxtuva, ku̱x je̱ Ma̱ja̱ Yakkutojkpa je̱'e̱ ve'e je̱ kyajpu̱n. 36 Ni je̱ mkuvajka tse'e xkayaknajxtuvat, ku̱x ka'a ve'e m'o̱'yixjada je̱tse'e xyakvimpíttat o̱tyo'ka je̱ mvaajyta ya̱k uk po̱o̱'p. 37 Jidu̱'u̱me'e mva'andat “ve'em” ukpu̱ “ka'a”; ku̱x juu' ve'e nu̱yojk jaa'kyakko̱jtsp, je̱ ko̱'o̱yjáyuvapts je̱'e̱ ve'e du̱yakjé̱jip.

Ku je̱ jayu du̱tonu̱mpit juu' ve'e ka ó̱yap
(Lc. 6.29-30)

38 ’Ta̱ ve'e x'amo̱tunajxtuva ku ve'e jidu̱'u̱m yakka̱ts: “Pa̱n pa̱ne'e je̱ jayu je̱ vyiijn du̱yakma'tp, je̱ tya̱a̱ts du̱yakvajntkp, nay vanxú̱pjyam tse'e yaktoonnuvat.” 39 Ax a̱tsts miitse'e nnu̱u̱jmidup je̱ts ka'a ve'e xtonu̱mpijtjadat juu' ve'e ka ó̱yap pa̱n pa̱ne'e mmuto̱k-intoojnju̱dup; ñojk'ó̱y xa ve'e, pa̱n pa̱ne'e m'akupa̱'kxijidup to'k ado'om aaj, mo̱o̱yduva tse'e jado'k ado'om je̱tse'e mjaa'k'akupa̱'kxajadat. 40 Pa̱n pa̱n tse'e mnu̱xa̱'a̱avaajnju̱dup je̱tse'e je̱ mvitu̱pa'tk mpa̱jku̱xjada, masoo̱ktuva tse'e je̱tse'e je̱ mvitu̱ni'kx mpa̱jku̱xjadat. 41 Pa̱n myaktuk'ake̱e̱'yidup xa ve'e je̱tse'e juu' xpatsá̱mdat kojkm legua, ax mpatsá̱mdap tse'e jakojkm legua. 42 e̱pya̱na pa̱n pa̱ne'e juu' m'amó̱tuju̱dup, mmo̱'o̱dap tse'e; pa̱n pa̱n tse'e juu' anuu'kx m'amó̱tuju̱dup, ka'a tse'e xtso'oxpá̱ktat.

Tso̱kta je̱ jayu pa̱n pa̱ne'e mtso'oxpa̱jkju̱dup
(Lc. 6.27-28, 32-36)

43 ’Ta̱ ve'e x'amo̱tunajxtuva ku ve'e jidu̱'u̱m yakka̱ts: “Tso̱kta pa̱n pa̱ne'e mtso̱jkju̱dup; ka'a tse'e xtsó̱ktat pa̱n pa̱ne'e mtso'oxpa̱jkju̱dup.” 44 Ax a̱tsts miitse'e nnu̱u̱jmidup: Tso̱kta pa̱n pa̱ne'e mtso'oxpa̱jkju̱dup, amó̱tuda je̱ Nte'yam je̱tse'e du̱kunoo'kxu̱t pa̱n pa̱ne'e mko̱'o̱ñu̱ko̱jtsijidup, o̱tyoojnjada pa̱n pa̱ne'e mko̱'o̱tyoojnju̱dup, nu̱tsapko̱tsta je̱tse'e je̱ Nte'yam o̱y tyo'nu̱xjadat pa̱n pa̱ne'e mvinko̱jtspe̱jtju̱dup je̱ts pa̱n pa̱ne'e mjomtoojnju̱dup mtitoojnju̱dup, 45 ax ve'em tse'e mnu̱ke̱'xnatá̱kadat je̱ts nTee'imdupe'e je̱ Nte'yam, juu' ve'e je̱m tsapjo̱o̱tm. Ku̱x ku xa ve'e je̱ aampa xa̱a̱j du̱yakpítsum, tyuknu̱'aampyts je̱'e̱ ve'e juu' ve'e o̱y jayu je̱ts juu' ve'e ko̱'o̱y jayu, yakjé̱jipts je̱'e̱ ve'e je̱ tooj je̱tse'e du̱yaknu̱tu'uj pa̱n pa̱n jatye'e tu̱v jáyuvidup joojntykidup, nay ve'empa tse'e pa̱n pa̱n jatye'e jomjáyuvidup tijáyuvidup je̱tse'e jyomjoojntykada tyijoojntykada. 46 Pa̱n je̱'e̱jyji xa miitse'e mtso̱jktup pa̱n pa̱ne'e mtso̱jkju̱dup, ¿ti o̱'yin tse'e mpa̱ktap je̱'e̱ ka̱jx? Je̱ kupa̱'mu̱n pa̱kmojkpa paat xa ve'e ve'em jyátu̱kada.

47 ’Pa̱n je̱'e̱jyji ve'e mko̱jtspo̱o̱'kxtup juu' ve'e mma̱a̱tnayja'vijidup, ¿ti o̱'yints miitse'e mtoondup je̱ts ka'a ve'e je̱ viijnk jáyuda?, ku̱x nay vanxú̱pjyame'e du̱toonduva pa̱n pa̱n jatye'e je̱ Nte'yam du̱ka'íxada. 48 Va'ajts tse'e mnaajk'ijtjidinit, ve'em ax jo'n ñaajk'ítju̱ va'ajts je̱ nTee'amda, juu' ve'e je̱m tsapjo̱o̱tm.

6

Ku je̱ jayu je̱ y'o̱y je̱'e̱ du̱tún

1 ’Ku xa ve'e xtonda je̱ y'o̱y je̱'e̱, ka je̱'e̱ ka̱jxap tse'e xtóndat je̱tse'e je̱ jayu du̱'íxtat juu' ve'e mtoondup. Pa̱n je̱'e̱ ka̱jx xa ve'e ve'em xtonda je̱tse'e je̱ jayu m'íxjadat, ka'a tse'e o̱y mtonu̱mpijtu̱xjadat je̱ nTee'amda, juu' ve'e je̱m tsapjo̱o̱tm. 2 Je̱'e̱ ka̱jx tse'e, ku tse'e xputá̱kadat je̱'e̱ pa̱n pa̱n jatye'e katih'ijtu̱xju̱dup, ka'a tse'e anañu̱joma je̱ jayu

xtuknujávadat, kux ve'eme'e jyátukada jep tsaptujkp jets jeja too' aajy pan pan jatye'e mejts'aajta mejtsjootta. Je'e kajxts je'e ve'e ve'em dutonda jetse'e je jayu y'oñukótsajadat. Tyúvam xa ats miitse'e nnaajmada jets ka'a ve'e oy je Nte'yam tyonumpijtuxjadat, nvaatani je'e ve'e ku ve'e yak'oñukojtsidi. 3 Ax kuts miitse'e je jayu xmo'odat juu' ve'e katih'ijtuxjudup, ve'em tse'e xtóndat jetse'e ni pana dukanujávat. 4 Pan ve'em tse'e xtonda, oy tse'e mtonumpijtuxjadat je nTee'amda, juu' ve'e du'ixp nujom juu' ve'e kanukę'xnatajkip jeja je jayu vyinkujk.

Ku je jayu chapkats
(Lc. 11.2-4)

5 'Ku miitse'e mtsapkótstat, ka'a tse'e ve'em mtsapkótstat ax jo'n je'eda juu' ve'e mejts'aajta mejtsjootta, ténip tse'e chapkotsta jep tsaptujkp jets joma ve'e je too' ñavyinnaxyju, je'e kajxts je'e ve'e ve'em dutonda jetse'e je jayu y'íxjadat ku ve'e chapkotsta. Tyúvam xa ats miitse'e nnaajmada jets ka'a ve'e oy je Nte'yam tyonumpijtuxjadat, nvaatani je'e ve'e ku ve'e je jayu ve'em y'íxjada. 6 Ax kuts miitse'e mtsapkótstat, tákadats jep mtujkp, akaʼada je mtajk, van'it tse'e xmukótstat je nTee'amda, juu' ve'e jem tsapjootm. Pan ve'em tse'e xtonda, oy tse'e mtonumpijtuxjadat je nTee'amda, juu' ve'e du'ixp nujom juu' ve'e kanukę'xnatajkip jeja je jayu vyinkujk.

7 'Ku ve'e mtsapkótstat, ka'a tse'e xkojtsumpíttat xkojts'atajtat, ve'em ax jo'n jyátukada pan pan jatye'e je Nte'yam dukaʼíxada, ve'eme'e vyinmayda jets amotunáxjadap je'e ve'e je Nte'yam ku ve'e ooy tyunkotsta. 8 Ka'ats miitse'e ve'em mjátukadat, kux namka'ana miitse'e je Nte'yam juu' x'amótuda, ñuja'vipts je'e ve'e juu' ve'e mka'ijtuxjudup. 9 Jidu'um tse'e mtsapkótstat:
Aats je nTee',
tsapjootm xa mits jeme'e,
vaʼajts aaj vaʼajts jootts mitse'e,
jetse'e myakvinjávat myakvintsaʼagat.
10 Yakmiinni to'k aaj je mkutojkun.
Ve'em ax jo'n jem tsapjootm tyunju juu' mitse'e mtsajkp,
ve'em tse'e tyoojnjuvat yaja naxviijn.
11 Mooyk aats uxyam je kaaky je naaj juu' aatse'e jóvum xaaj ntukjoojntykip.
12 Mee'kxjik aats je ntokin,
ve'em ax jo'n aatse'e ntokinmee'kxpa pan pan jaty aatse'e xmutokintoomp.
13 Kadi aats to'k aaj xmasaʼak jets aatse'e nkaʼat jem je koʼoyjáyuvap y'am kyaʼm;
mitsts aatse'e x'íxup xjayépup, x'axajtókup,
ve'emts aatse'e xkah'amaadaagat je kyo'oy je'e.
Kux xaʼma kajx mitse'e xkaʼma je kutojkun, je makkin, jets je majin. Amén.

14 'Pan mtokinmee'kxtup xa miitse'e pan pane'e mmutokintoojnjudup, mtokinmee'kxjadap tse'e je nTee'amda, juu' ve'e jem tsapjootm; 15 ax pan ka'a tse'e xtokinmee'kxta je jayu juu' ve'e mmutokintoojnjudup, nay ka'ava tse'e je nTee'amda mtokinmee'kxjuduvat.

Ku je jayu y'ayooja

16 'Ku xa miitse'e m'ayoojadat, ka'a tse'e je mviijnda je m'aajta xyakma'attat, ve'em ax jo'n jyátukada je'eda juu' ve'e ijttup mejts'aajta mejtsjootta, kux ve'em je'e ve'e jyátukada jetse'e je jayu dunujávadat jets ayoojidup je'e ve'e. Tyúvam xa ats miitse'e nnaajmada jets ka'a ve'e oy je Nte'yam tyonumpijtuxjadat, nvaatani je'e ve'e ku ve'e je jayu y'íxjada jets ayoojidupe'e. 17 Ax miits, ku tse'e m'ayoojadat, navyimpojjada nay'apojjada jetse'e oy mnavyoo'kjadat, 18 ve'em tse'e je jayu dukanujávadat jets m'ayoojidupe'e. Pan ve'em tse'e xtonda, oy tse'e mtonumpijtuxjadat je nTee'amda, juu' ve'e du'ixp nujom juu' ve'e kanukę'xnatajkip jeja je jayu vyinkujk.

Je o'yin juu' ve'e jem tsapjootm
(Lc. 12.33-34)

19 'Ka'a tse'e xnupajkpéttat je o'yin juu' ve'e yaja naxviijn, joma ve'e je tótuk juu' jaty
dutukka'yini, joma ve'e juu' jaty vyintoki, jets joma ve'e je meee'tspa tyákada; 20 ñojk'óye'e
xnupajkpéttat je o'yin juu' ve'e jem tsapjootm, joma ve'e je tótuk juu' jaty dukatukkaya,
joma ve'e juu' jaty kyavintoki, jets joma ve'e je meee'tspa kyatákada. 21 Kux pan joma xa
ve'e y'it juu' ve'e m'íxtup mjayejptup, nay jeejyam tse'e y'ijtpa je mjootta je mja'vinda.

Ve'em xa ve'e je jayu je vyiijn ax jo'n je jayu je jyoot je jya'vin
(Lc. 11.34-36)

22-23 'Ve'em xa ve'e je jayu je vyiijn ax jo'n je jayu je jyoot je jya'vin. Pan oy xa ve'e je
mviijnda, m'íxtup tse'e oy. Ax pan ma'at tse'e je mviijnda, koo'ts tse'e je mni'kxta je
mkopkta tyañ. Nay ve'empats je'e ve'e maat je mjootta je mja'vinda. Pan va'ajts tse'e
je mjootta je mja'vinda, je y'oy je'e tse'e mtoondup; ax pan m'ajootidup tse'e je kyo'oy
je'e jetse'e vintok m'itta, je kyo'oy je'e tse'e mtoondup, ve'emts miitse'eda ax jo'n je jayu
juu' ve'e ijtp jeja akoo'ts it jaat jetse'e nuyojk kukoo'ts tyañ jets ka'a ve'e je viints jayu.

Je Nte'yam jets je meen
(Lc. 16.13)

24 'Ni pana xa ve'e kya'o'yixju jetse'e mejtsk je vyintsán dujayéput, kux to'ke'e dutsókut,
jado'k tse'e dutso'oxpákut, to'ke'e dumutónut dumupákut, jado'k tse'e duviijnk'íxut. Nay
ve'empa tse'e je jayu juu' ve'e jem je meen kya'm naajk'ijtjup, ka'ats je'e ve'e y'o'yixju
jetse'e je Nte'yam dupanajkxut.

Y'ixp jyayejpp tse'e je Nte'yam pan pan jaty je y'ónuk
(Lc. 12.22-31)

25 'Je'e kajxts ats miitse'e nnaajmada, ka'a tse'e xvinmáydat je mkaakyta je mnaajta
ti ve'e mtukjoojntykadap, ni ka'a tse'e xvinmaayduvat je mvitta je mxoxta juu' ve'e
mjayéptap. Ñumájip je'e ve'e nuyojk ku ve'e je jayu jyoojntyka jets ka'a ve'e je kaaky
je naaj juu' ve'e jyayejpp; ñumájip je'e ve'e nuyojk je jayu je ñi'kx je kyopk jets ka'a ve'e je
vit je xox juu' ve'e jyayejpp. 26 Ixta vintso ve'e je jeyyva tánuk kyani'ipta, ka'a tse'e je taajm
dupakmokta, ka'a tse'e tii joma ve'e duyak'íttat je tyukjoojntykinda; óyam tse'e vye'ema,
yakjoojntykijidup tse'e je nTee'amda, juu' ve'e jem tsapjootm. Kadi xvinmayda, nuyojk xa
miitse'e ooy xtunjaa'knumájada jets ka'a ve'e je jeyyva tánuk. 27 Jyatunvinmay je'e ve'e,
¿pants miitse'eda juu' ve'e o'yixjup jetse'e ñaajkyónjut jado'k noox?

28 '¿Ax tyajx tse'e xvinmayda je mvitta je mxoxta? Ixta vintso ve'e je ojts jaatit puj
yeee'kta, ka'a tse'e tyonda, ka'a tse'e pyii'tta kyojta; 29 ax ve'emts atse'e nva'añ jets óyame'e
je yakkutojkpa Salomón va'ajts tsoj tyunnaxyaxju y'ijt, ka'a tse'e dumuvaa'ty ax jo'n je
puj. 30 Pan ve'em tse'e je Nte'yam duyaktsojupuk je aajy je ojts juu' ve'e uxyam yeee'kp
jetse'e kep je jaajn pyaatjinit, ¿vintsots je'e ve'e je Nte'yam mkamo'ojadat pan ti ve'e
mnatyukxóxjadap? ¡Veee'nji xa ve'e je Nte'yam xjaanchjávada! 31 Je'e kajx tse'e, ka'a tse'e
mnaajkvinmáyjadat jetse'e mva'andat: "¿Tis vine'e nka'yumdap n'ookumdap?", ukpu
"¿Tis vine'e nnatyukxojxumjadap?" 32 Kux nujom je'e ve'e, yakvinkópkidupts je'e ve'e je
jayu pan pan jatye'e je Nte'yam duka'íxada; ax je nTee'amda, juu' ve'e jem tsapjootm,
ñuja'vipts je'e ve'e pan ti uu'me'e xka'ijtjimdup. 33 Ax ve'em tse'e, yakvinkópkada ooy
jetse'e m'ijttinit jem je Nte'yam y'am kya'm jetse'e xtoondinit juu' je'e ve'e chajkp,
ve'em tse'e myakmooyduvat juu' ve'e mkáydap m'oo'ktap jets juu' ve'e mnatyukxóxjadap.
34 Kádits xvinmayda juu' ve'e kep mínup, kux jéjape'e kep juu' ve'e mvinmáydap. To'k to'k
je xaaj, ve'em tse'e je vinma'yun duyakjeja.

7

Ka'ats uu'me'e je jayu ntokimpayo'yumdat
(Lc. 6.37-38, 41-42)

1 'Ka'ats miitse'e je jayu xtokimpayo'oydat, ve'em tse'e je Nte'yam mkatokimpayo'yju-
duvat. 2 Kux ve'em pan vintso ve'e je jayu xtokimpayo'oyda, nay vanxúpjyam tse'e je
Nte'yam mtokimpayo'yjuduvat; uk pan vintso ve'e je mjáyuvinda, nay je mjáyuvinda tse'e

vimpítup. [3] ¿Vintsǫse'e y'ǫ'yixjụt jẹ'ẹ juu' ve'e jẹ maja tǫkin dụmạạt, jẹtse'e dụputáakat jẹ y'uts jẹ y'ajch ukpụ jẹ y'uts jẹ chạ'ạ juu' ve'e vẹẹ'nji jẹ tǫkin dụmạạt? Ve'em xa jẹ'ẹ ve'e ax jo'n jẹ jayu juu' ve'e jẹp vyiimp to'k jẹ kụp juu' ve'e va'ajts maj jẹtse'e dụtsạk jẹtse'e dụputáakat jẹ y'uts juu' ve'e jẹ pi'k po'ox tụvyintáakaja. [4] Van'it tse'e jẹ y'uts dụnụụjma: "Va'an ạts dụyakpítsumụ jẹ pi'k po'ox juu' ve'e jẹp mviimp." [5] ¡Mẹjts'aaj mẹjtsjǫǫt xa jẹ'ẹ ve'e juu' ve'e jẹ maja tǫkin dụmạạt! Yaknụva'ache'e too'vajkp dụtsạk jẹ maja tǫkin juu' ve'e jyayejpp, van'ítnum tse'e y'ǫ'yixjụt jẹtse'e dụputáakat jẹ y'uts jẹ y'ajch ukpụ jẹ y'uts jẹ chạ'ạ juu' ve'e vẹẹ'nji jẹ tǫkin dụmạạt.

[6] 'Ka'a tse'e jẹ ok xmǫ'ǫdat jẹ Nte'yam jyẹ'ẹ, ka'a tse'e jẹ mpeerlas xvạjjadat jẹ kẹẹm. Pạn mmǫǫydup xa ve'e, tyuktẹẹ'ndapts jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e mnụpojtụkjadat jẹtse'e myakvintǫ́kijadat.

Amǫ́tuda juu' jẹ Nte'yam, íxtada, jẹts kǫjtspǫǫ'kxta jẹja tạk'aagui
(Lc. 11.9-13; 6.31)

[7] 'Amǫ́tuda juu' jẹ Nte'yam, jẹtse'e myakmǫ'ǫdat; íxtada, jẹtse'e xpaa'ttat; kǫjtspǫǫ'kxta jẹja tạk'aagui, jẹtse'e jẹ Nte'yam myak'avaatsụxjadat. [8] Kụx pạn pạn xa ve'e jẹ Nte'yam juu' dụ'amǫ́tup, yakmǫ'ǫp tse'e; pạn pạn tse'e juu' dụ'íxtip, pyaatyp tse'e; pạn pạn tse'e kǫjtspǫǫ'kxp jẹja tạk'aagui, yak'avaatsụxjup tse'e jẹ Nte'yam.

[9] 'Onụk tee'da ónụk taakta, ku xa ve'e jẹ m'ónụkta m'amǫ́tujadat jẹ tsapkaaky, ¿jẹ tsaaj tse'e mmǫ'ǫdap? [10] Ku tse'e m'amǫ́tujadat jẹ ajkx, ¿jẹ tsaa'n tse'e mmǫ'ǫdap? [11] Mjakǫ'ǫyjáyuvada xa miitse'eda, mnụja'vidup tse'e jẹtse'e xmǫ'ǫdat jẹ y'ǫy jẹ'ẹ jẹ m'ónụkta; ax jẹ nTee'amda, juu' ve'e jẹm tsapjǫǫtm, nụyojkts jẹ'ẹ ve'e dụmǫ'ǫt jẹ y'ǫǫjyit jẹ'ẹ pạn pạn jatye'e amǫ́tujụdup.

[12] 'Ax ve'em tse'e, pạn vintsǫ xa ve'e xtsǫkta jẹtse'e jẹ jayu mto'nụxjadat, ve'emts miits jẹ'ẹ ve'e xtoojnjiduvat, kụx jẹ Moisés jẹ pyava'nụn jẹts juu' ve'e jyavyẹjttu jẹ Nte'yam jẹ y'ayook kǫjtsnajxpatạjkta, jẹ'ẹ tse'e jẹ jayu dụtuk'íxtup jẹts ti ve'e yaktónup ku ve'e jẹ jayu ñachǫ́kjada vimpit atụj.

Jẹ akạ'ạ juu' ve'e mootskji vyiijn tukmu'a'ixmojkin
(Lc. 13.24)

[13] 'Táakada joma ve'e jẹ akạ'ạ juu' ve'e mootskji vyiijn. Kụxe'e jẹ akạ'ạ jẹts jẹ too' juu' ve'e jẹ jayu dụyaknạjkxp joma ve'e vyintǫ́kidinit, mạja viijnts jẹ'ẹ ve'e, nụmayts jẹ'ẹ ve'e juu' ve'e jẹ tsǫ tạjkidup. [14] Ax jẹ akạ'ạ jẹts jẹ too' juu' ve'e jẹ jayu dụyaknạjkxp joma ve'e xạ'ma kạjx jyoojntykidinit, pi'kji jẹts mootskjits jẹ'ẹ ve'e vyiijn, nụ'eejyjits jẹ'ẹ ve'e juu' ve'e jẹ tsǫ tạjkidup.

Yaknụja'vipts jẹ'ẹ ve'e jẹ kụp vintsǫ ve'e tyạ'ma
(Lc. 6.43-44)

[15] 'Myakkǫ́pkadap tse'e ǫǫy jẹ'ẹ kạjxta pạn pạn jatye'e natyijjụdup jẹ Nte'yam jẹ y'ayook kǫjtsnajxpada. Ve'em xa jẹ'ẹ ve'eda ax jo'n jẹ mu'uk lobo juu' ve'e napyạạjmjup jẹ pi'k carnero jo'n jẹtse'e jẹja nụmay carnero akujk tyạka. [16] Mnụjávadap tse'e jẹts pạn jẹ'ẹ ve'eda ku ve'e x'íxtat vintsǫ ve'e juu' dụtonda, kụx ka'a xa ve'e jẹ tsaaydum tạạjm ukpụ jẹ higo tạạjm yaktuk jẹm ápit kạjxm. [17] Nụjom jẹ ǫy jụ'kx kụp, jẹ ǫǫjyit jụ'kx tse'e yaktạ'mip; jẹts nụjom jẹ kǫ'ǫy jụ'kx kụp, jẹ kǫ'ǫy jụ'kx tse'e yaktạ'mip. [18] Ka'a tse'e jẹ ǫy jụ'kx kụp dụyaktạ'ma jẹ kǫ'ǫy jụ'kx; ni ka'a tse'e jẹ kǫ'ǫy jụ'kx kụp dụyaktạ'ma jẹ ǫy jụ'kx. [19] Nụjom tse'e jẹ jụ'kx kụp juu' ve'e dụkayaktạ'mip jẹ ǫǫjyit jụ'kx, yakpojxụkpts jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e jẹm jạnjǫǫtm yakpạạmnit. [20] Ve'emts miitse'e xnụjávadat pạn pạn jatye'e ǫy jayu pạn pạn jatye'e kǫ'ǫy jayu ku ve'e x'íxtat pạn vintsǫ ve'e juu' dụtonda.

Ka anañụjómap xa ve'e tyáakadat jẹm jẹ Nte'yam y'am kyạ'm
(Lc. 13.25-27)

[21] 'Ka nụjómap xa ve'e tyáakadat jẹm jẹ Nte'yam y'am kyạ'm pạn pạn jaty ạtse'e xtijtup "Vintsán, Vintsán"; jẹ'ẹjyjida ve'e pạn pạn jatye'e dụtoondup juu' ve'e chạjkp ạts jẹ nTee', juu' ve'e jẹm tsapjǫǫtm. [22] Nụmay xa ạtse'e xnạạjmadat jẹ xạạj: "Vintsán, Vintsán, mits jẹ mkutojkụn kạjxts ạạtse'e jẹ Nte'yam jẹ y'ayook nkǫjtsnáxy y'ijt jẹts mits jẹ

mkutojkun kajxts aatse'e je ko'oyjáyuvap nyakpítsum y'ijt jem je jayu jya'vin kajxm, mits je mkutojkun kajxts aatse'e je mújit atuva ntun y'ijt." 23 Ax van'itts atse'e nnaajmadat: "Ni vin'ita xa miitse'e mka'itta ats je njáyuda; vinva'kva'atsta ats miitsta pan pan jatye'e dutoondup juu' ve'e ka óyap."

Je tajk juu' ve'e tsoo'ntk jeja tsakujx jets je tajk juu' ve'e tsoo'ntk jem po'o ni'kxm
(Lc. 6.47-49; Mr. 1.22)

24 'Pan pan xa ve'e du'amotunajxp juu' atse'e nkajtsp jetse'e ve'em dutún, ve'emts je'e ve'e ax jo'n to'k je vij jayu juu' ve'e je tyajk dupaam jeja tsakujx. 25 Ku tse'e je it tyuuj, jetse'e je naaj kyompejt y'ojtspejt, jetse'e je makk poj tyunnajxni jetse'e dupati'ts je tajk, ax ka'a tse'e kyitu, kux jeja ve'e tsakujx choo'ntk. 26 Ax je'e tse'e juu' ve'e du'amotunajxp juu' atse'e nkajtsp jetse'e ve'em dukatún, ve'emts je'e ve'e ax jo'n to'k je jayu juu' ve'e ka víjap, juu' ve'e je tyajk dupaam jem po'o ni'kxm. 27 Ku tse'e je it tyuuj, jetse'e je naaj kyompejt y'ojtspejt, jetse'e je makk poj tyunnajxni jetse'e dupati'ts je tajk, van'it tse'e je tajk kyítuni. ¡Ooyam tse'e tyunvintoki!

28 Ku ve'e je Jesús kyojtskujx, atuva atoki tse'e je numay jayu je y'ixpajkun dutuktaandi 29 kux je kutojkun maate'e kyajts, ka ve'emap ax jo'n je tsaptujkpit yak'ixpajkpatajk.

8

Ku je Jesús duyakjotkadaaky to'k je jayu juu' ve'e leprapajkjup
(Mr. 1.40-45; Lc. 5.12-16)

1 Ku ve'e je Jesús vyajntyk jem tonun viinm, van'it tse'e numay je jayu pyanajkxjidi. 2 Van'it tse'e vyinkutámiji to'k je jayu juu' ve'e leprapajkjup, jetse'e je Jesús duvinkoxkteni, jetse'e dunuujmi:

—Vintsán, pan mtsajkp xa mitse'e, m'o'yixjup tse'e jets atse'e xtuknuva'atsut ya lepra pa'am.

3 Van'it tse'e je Jesús je kya'aj tyuknukoojnji jetse'e je pa'am jayu dunuujmi:

—Ntsajkp xa atse'e. Va'ajts tse'e mtaanni.

Ku ve'e ve'em vyaajñ, tun jatyji tse'e je lepra pa'am ñuvaatsjini. 4 Van'it tse'e je Jesús ña'muxji:

—Ni pana xa ve'e xkavaajnjat pane'e tumyakjotkada'akyju. Najkxu joma ve'e je tee' jetse'e du'íxut jets ta ve'e mjotkada'aky, van'it tse'e xyóxut juu' ve'e je Moisés pyavaan ku ve'e je jayu kyoo'kpajkjini je lepra pa'am, ve'em tse'e anañujoma dunujávadat jets távani ve'e je pa'am mnuva'achju.

Ku je Jesús duyakjotkadaaky to'k je tojpatajk je vyintsán je tyoompa
(Lc. 7.1-10)

5 Ku ve'e je Jesús tyajki jem capernaaumit kyajpun jootm, van'it tse'e vyinkutámiji to'k je tojpa juu' ve'e dunuvintsánip numókupx je tojpatajk. Van'it tse'e je Jesús dumunoo'kxtk. 6 Jidu'um tse'e vyaajñ:

—Vintsán, jeme'e tak'am ats je ntoompa pya'amma'aj, mojkp je'e ve'e jetse'e ooy tyuntsaachpaa'ty.

7 Van'it tse'e je Jesús y'atsoojvji:

—Najkxuts ats je'e duyakjotkada'akyu.

8 Van'it tse'e je tojpatajk je vyintsán y'atsaajv:

—Vintsán, ka'a xa atse'e nvinmachju jetse'e jep ats ntujkp mtákat; koojyji ve'e va'anu jetse'e jyotkada'akut, ax jotkada'akupts je'e ve'e. 9 Kux jem xa ve'e pan atse'e xyakkutojkjip, jempa tse'e ats je ntojpa juu' atse'e nyakkutojkjivap. Ku atse'e to'k nmuujma jetse'e ñajkxut, najkxpts je'e ve'e; ku atse'e jado'k nmuujma jetse'e myínut, miimpts je'e ve'e; ku atse'e je ntoompa juu' ntukpava'añ, tyuumpts je'e ve'e.

10 Ku ve'e je Jesús du'amotunajxy, atuva atoki tse'e tyaajñ jetse'e jidu'um dunuujmi je jayu juu' ve'e panajkxjudup:

—Tyúvam xa ats miitse'e nnaajmada jets yaja ve'e nujom israeejlit y'it jaatta, ni to'kats atse'e nkapaa'ty juu' atse'e xjaanchja'vip ax jo'n ya jayu. 11 Atsts miitse'e nnuujmidup jets

je̱'yadape'e nu̱may juu' ve'e tso̱o̱'ndap je̱m joma ve'e je̱ xa̱a̱j pyítsum je̱ts je̱m joma ve'e je̱ xa̱a̱j tya̱ka, mya̱a̱t'a̱jxtu̱ktapts je̱'e̱ ve'e kaayva je̱ Abraham, je̱ Isaac, ma̱a̱t je̱ Jacob je̱m je̱ Nte'yam kyutojku̱n jo̱o̱tm; 12 ax je̱'e̱da pa̱n pa̱n jatye'e uktukka̱daakju̱dup je̱tse'e je̱m ku̱y'itta, yakpá̱mdapts je̱'e̱ ve'e je̱m ako̱o̱'ts ítum. Je̱m tse'e nu̱may yaaxtinit je̱m tse'e nu̱may ñatya̱tskaa'tjidinit.

13 Van'it tse'e je̱ Jesús du̱nu̱u̱jmi je̱ tojpata̱jk je̱ vyintsá̱n:

—Na̱jkxni je̱m mta̱k'am, va'an ve'em du̱tunju̱ ax jo'n tu̱xjaanchjáva.

Tun je̱'yji tse'e je̱ tyoompa jyo̱tka̱daakni.

Ku je̱ Jesús du̱yakjo̱tka̱daaky je̱ Simón Pedro je̱ mya̱'vu̱t taak
(Mr. 1.29-31; Lc. 4.38-39)

14 Van'it tse'e je̱ Jesús ñu̱jkx je̱m je̱ Pedro tya̱k'am. Je̱m tse'e du̱'ix je̱ Pedro je̱ mya̱'vu̱t taak pya'amma'aj, ja̱mpa̱jkjup. 15 Van'it tse'e je̱ pa'am jayu je̱m kya̱'m du̱majch je̱tse'e je̱ ja̱a̱jn ñu̱vaatsjini. Van'it tse'e je̱ ta̱'a̱xta̱jk pyojtu̱kni je̱tse'e je̱ Jesús du̱patto'ni.

Ku je̱ Jesús du̱yakjo̱tka̱daaky nu̱may je̱ pa'am jayu
(Mr. 1.32-34; Lc. 4.40-41)

16 Ku ve'e je̱ xa̱a̱j tya̱jkini, van'it tse'e je̱ Jesús du̱tuknu̱na̱jkxti nu̱may je̱ jayu juu' ve'e je̱m jya'vin ka̱jxmda je̱ ko̱'o̱yjáyuvap. To'k naxji tse'e je̱ Jesús je̱ ko̱'o̱yjáyuvap du̱muka̱jts je̱tse'e du̱yakpítsumni; jo̱tka̱daaktinu tse'e je̱ pa'am jayu nu̱vinxu̱pe'e y'ijtti. 17 Je̱'e̱ ka̱jx tse'e ve'em jyajty je̱tse'e tyoojnji juu' ve'e kyo̱jts je̱ Nte'yam je̱ y'ayook ko̱jtsnajxpa Isaías. Jidu̱'u̱m tse'e vyaajñ: "Je̱'e̱ xa ve'e xtuknu̱vaatsumdu je̱ mpa̱jkpamda je̱ n'aampamda."

Nu̱me̱jtsk je̱ jayu juu' ve'e je̱ Jesús du̱pana̱jkxuvaandu
(Lc. 9.57-62)

18 Ku ve'e je̱ Jesús du̱'ix je̱ts nu̱maye'e je̱ jayu tyunnaa'ténijini, van'it tse'e je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk du̱pavaajñ je̱tse'e ñáxtat je̱m jado'k ado'om ma̱ja̱ na̱'aka̱ya pa'am. 19 Van'it tse'e to'k je̱ tsaptu̱jkpit yak'ixpa̱jkpa je̱ Jesús du̱vinkuta̱mi je̱tse'e du̱nu̱u̱jmi:

—Yak'ixpa̱jkpa, mpana̱jkxuvaampy xa a̱ts mitse'e pa̱n joma ve'e mnu̱jkx.

20 Je̱tse'e je̱ Jesús y'atso̱o̱jvji:

—Je̱p xa ve'e je̱ vaax je̱ y'aajntk joma ve'e chu̱u̱na, je̱ppa tse'e je̱ je̱yyva tá̱nu̱k je̱ pye̱'e̱n; ax a̱ts, je̱ Jayu Juu' ve'e Nu̱pa̱a̱mdu̱ka Ijtp, ni je̱'e̱ts a̱tse'e xka'ijtja joma a̱tse'e ya̱ nkuvajk nko̱'o̱ku̱t.

21 Van'it tse'e jado'k je̱ y'ixpa̱jkpa ña̱'mu̱xji:

—Vintsá̱n, yakjajtjik a̱ts to'k aaj je̱ts a̱tse'e je̱ ntee' nyaknaxtá̱kat, van'itts a̱ts mitse'e mpana̱jkxnit.

22 Je̱tse'e je̱ Jesús y'atso̱o̱jvji:

—Pamiinni a̱ts. Je̱'e̱da pa̱n pa̱n jatye'e du̱kajaye̱jptup je̱ joojntykin juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp, va'an tse'e du̱yaknaxtá̱kada je̱ y'o̱o̱'kpada.

Ku je̱ Jesús du̱yak'atu̱vi je̱ ma̱kk po̱j
(Mr. 4.35-41; Lc. 8.22-25)

23 Van'it tse'e je̱ Jesús tya̱jki je̱m barco jo̱o̱tm ma̱a̱t je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk. 24 Van'it tse'e je̱ ma̱kk po̱j myiijn joma ve'e je̱ na̱a̱j, je̱tse'e je̱ barco o̱o̱y du̱tuntukkoo'ya, maap tse'e je̱ Jesús vye'na. 25 Van'it tse'e je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk yojxjidi, je̱tse'e je̱ Jesús du̱nu̱u̱jmidi:

—¡Vintsá̱n, yaktso̱o̱kk a̱a̱ts to'k aaj! ¡Kunajxumdinuptam xa ve'e je̱p na̱'a̱a̱kp!

26 Van'it tse'e y'atso̱o̱jvjidi:

—¿Tya̱jx tse'e mtsa̱'a̱gada? ¡Tun ve̱e̱'nji ve'e je̱ jaanchja'vin xjaye̱pta!

Van'it tse'e pyojtu̱k je̱tse'e du̱tuknu̱u̱jmi je̱ po̱j je̱ts je̱ na̱a̱j. Van'it tse'e je̱ po̱j y'atu̱vi je̱tse'e je̱ na̱a̱j tyu'ujkjajty. 27 Atu̱va ato̱ki tse'e tyaandi je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk je̱tse'e ñavyaajnjidi:

—¿Vintso̱s ya̱'a̱ vine'e ya̱ jayu je̱ ma̱kkin o̱o̱y du̱tunjayep? ¡Ka̱tsu̱pa̱jkjup xa ve'e je̱ po̱j paat je̱ts je̱ ma̱ja̱ na̱'aka̱ya paat!

Ku je̱ Jesús du̱yakpítsum je̱ ko̱'o̱yjáyuvap je̱m je̱ jayu jya'vin ka̱jxmda
(Mr. 5.1-20; Lc. 8.26-39)

28 Ku ve'e je̱ Jesús jye̱'y je̱m jado'k ado'om maja̱ na̱'akaya pa'am, je̱m gadaarait y'it
jo̱o̱tm, van'it tse'e nu̱me̱jtsk je̱ yaa'tyaj̱k vyinkutá̱mijidi juu' ve'e pítsumdu je̱p o̱o̱'kpa
aajntkup. Va'ajts mu'ukts je̱'e̱ ve'e y'ijtti, ni pa̱na ve'e kyo̱o̱'k'o̱'yixjini je̱tse'e je̱m tso̱
ñáxu̱t. Nu̱me̱jtsk je̱ yaa'tyaj̱k, je̱m tse'e jya'vin kajxmda je̱ ko̱'o̱yjáyuvap. 29 Van'it tse'e
ma̱kk vyaandi:
—¿Ti ka̱tsts u̱u̱'me'e njaye̱jpumdup?, Jesús, je̱ Nte'yam je̱ y'Onu̱k. ¿Je̱'e̱ ve'e tu̱xnu̱mín
je̱ts a̱a̱tse'e xyaktsaachpaa'tu̱t óyame'e je̱ xa̱aj du̱kapaa'tyna?
30 Jékum jaty tse'e nu̱may je̱ ke̱e̱m jya̱'kxta vye'na, 31 van'it tse'e je̱ ko̱'o̱yjáyuvap
du̱munoo'kxtkti je̱ Jesús:
—Pa̱n xyakpítsump xa a̱a̱tse'e, maso̱o̱kk a̱a̱ts to'k aaj je̱ts a̱a̱tse'e ntuktá̱kat xi ke̱e̱mda.
32 Van'it tse'e je̱ Jesús ña̱'mu̱xjidi:
—It. Tá̱kada.
Van'it tse'e je̱ ko̱'o̱yjáyuvap du̱tukvaatstini je̱ yaa'tyaj̱kta je̱tse'e je̱ ke̱e̱m du̱tuktaj̱kidi.
Van'it tse'e nu̱jom je̱ ke̱e̱m kyu̱snoomdi je̱m tonu̱n viinm je̱tse'e y'ano'midi je̱m maja̱
na̱'akaya jo̱o̱tm. Je̱p tse'e ñax'o̱o̱'kkajxtini.
33 Van'it tse'e kye̱e̱kti je̱ ke̱e̱m íxpada. Ku tse'e jye̱'ydi je̱m kajpu̱n ka̱jxm, van'it tse'e je̱
jayu du̱tukmumaajntykti juu' ve'e tu̱tyunju̱ tu̱kya̱tsju̱ joma ve'e je̱ ke̱e̱m tu̱jya̱'kxta je̱ts je̱
yaa'tyaj̱kta juu' ve'e je̱m jya'vin ka̱jxmda tu̱y'it je̱ ko̱'o̱yjáyuvap. 34 Van'it tse'e je̱ kukajpu̱n
du̱nu̱na̱jkxti je̱ Jesús. Ku tse'e du̱'ixti, van'it tse'e du̱munoo'kxtkti je̱tse'e je̱m je̱'e̱ y'it
jo̱o̱tmda pyítsumnit.

9

Ku je̱ Jesús du̱yakjo̱tka̱daaky to'k je̱ mojkpa jayu
(Mr. 2.1-12; Lc. 5.17-26)

1 Van'it tse'e je̱ Jesús tya̱jki je̱m barco jo̱o̱tm je̱tse'e jye̱'y je̱m jado'k ado'om maja̱
na̱'akaya pa'am, je̱m joma ve'e o̱jts chu̱u̱na. 2 Je̱m tse'e tyuknu̱na̱jkxjidi to'k je̱ mojkpa
jayu juu' ve'e je̱m myaajntku̱n ka̱jxm. Ku ve'e je̱ Jesús du̱'ix je̱ts jaanchja'vijidupe'e, van'it
tse'e je̱ mojkpa jayu du̱nu̱u̱jmi:
—Jo̱t'ama̱ja, mee'kx tse'e je̱ mto̱kin tyañ.
3 Je̱m tse'e vye̱'nada je̱ tsaptu̱jkpit yak'ixpa̱jkpa juu' ve'e vinmaaydu: Vyinko̱jtspejtp
xa ya̱'a̱ ve'e je̱ Nte'yam ku ve'e ve'em vya'añ. 4 Ax ñu̱ja'vip tse'e je̱ Jesús vinto̱ ve'e
vyinmayda, je̱'e̱ ka̱jx tse'e du̱'amo̱tutu̱vi:
—¿Tya̱jxts miitse'e mko̱'o̱yvinmáyda? 5 ¿Tis vine'e ka tso'oxap, ku a̱tse'e je̱ jayu
nnu̱u̱jma: "Mee'kx tse'e je̱ mto̱kin tyañ", ukpu̱ ku a̱tse'e nna̱a̱jmat: "Pojtu̱kni je̱ts jaamni"?
6 Je̱tse'e xnu̱jávadat je̱ts njayejpp a̱tse'e je̱ kutojku̱n yaja naxviijn je̱ts a̱tse'e je̱ jayu
nto̱kinme̱e̱'kxu̱t, a̱ts, je̱ Jayu Juu' ve'e Nupa̱a̱mdu̱ka Ijtp.
Van'it tse'e je̱ mojkpa jayu du̱nu̱u̱jmi:
—Pojtu̱kni, pa̱kmojknits xi mmaajntku̱n je̱ts na̱jkxni je̱m mta̱k'am.
7 Van'it tse'e pyojtu̱kni, jo̱tka̱da'akyani tse'e vye'na, je̱tse'e ña̱jkxni je̱m tya̱k'am. 8 Ku
ve'e je̱ nu̱may jayu du̱'ix, van'it tse'e cha̱'kidi je̱tse'e je̱ Nte'yam du̱yakmá̱jidi du̱yak-
jaanchidi je̱'e̱ ka̱jx ku ve'e je̱ jayu du̱mo̱o̱jy ya̱ kutojku̱n.

Ku je̱ Jesús du̱va̱a̱jv je̱ Mateo
(Mr. 2.13-17; Lc. 5.27-32)

9 Ku ve'e je̱ Jesús ñu̱jkx, van'it tse'e du̱'ix to'k je̱ yaa'tya̱jk juu' ve'e Mateo du̱xa̱a̱j, je̱ja
je̱'e̱ ve'e chu̱u̱na vye'na joma ve'e je̱ kupa̱'mu̱n du̱pa̱kmuk. Van'it tse'e je̱ Jesús ña̱'mu̱xji:
—Pamiinni a̱ts.
Van'it tse'e je̱ Mateo tyeni je̱tse'e je̱ Jesús du̱pana̱jkxni.
10 Je̱m tse'e je̱ Mateo tya̱k'am je̱ Jesús kyay y'uu'k vye'na, van'it tse'e jye̱'ydi nu̱may je̱
kupa̱'mu̱n pa̱kmojkpata̱jkta je̱ts je̱ viijnk jáyuda juu' ve'e je̱ jayu tijju̱dup tó̱kinax jayu.
Je̱'e̱ tse'e je̱ Jesús ma̱a̱t je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk kaayva du̱ma̱a̱tnajxtu. 11 Ax ku tse'e je̱ fariseota̱jk
du̱'ixti, van'it tse'e du̱'amo̱tutú̱vidi je̱ Jesús je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk:

—¿Tyąjx tse'e yą myak'ixpąjkpada dụmąątkáy dụmąąt'uu'k jẹ kupą'mụn pąkmojkpada jẹts jẹ viijnk tǫ́kinax jáyuda?
12 Y'amǫtunajx tse'e jẹ Jesús, van'it tse'e vyaajñ:
—Ka'a xa jẹ'ẹ ve'e dụtsǫkta jẹ tsǫ'yiva pąn pąn jatye'e mąkkątsǫts, jẹ'ẹda ve'e pąn pąn jatye'e pąjkjụdup. 13 Jẹ'ẹ xa ve'e vinkǫpk jẹtse'e xvinmǫ́tudat juu' ve'e tyijp yą kąts yą ayook juu' ve'e jẹp Kunuu'kx Jatyán kụjxp jidụ'ụm vaamp: "Jẹ'ẹ xa ątse'e nụyojk ntsąjkp jẹtse'e jẹ jayu jẹ tukmǫ'tụn dụjayéptat, ka jẹ'ẹpe'e jẹtse'e jẹ tánụk dụyǫ́xtat." Jidụ'ụm tse'e vya'añ. Ka jẹ'ẹp xa ątse'e nnụmiimp jẹts ątse'e nyaaxjat jẹ jayu juu' ve'e tụv jáyuvidup joojntykidup; jẹ'ẹ ątse'e nnụmiimp juu' ve'e tǫ́kinax jayu, ve'em tse'e vyinmayụmpijttinit jẹtse'e dụmasǫǫktinit jẹ kyǫ'ǫy joojntykinda.

Ku jẹ Jesús dụ'ava'ni pąn tyąjx kąjxe'e jẹ y'ixpąjkpatąjk kyah'ayoojidi
(Mr. 2.18-20; Lc. 5.33-35)
14 Van'it tse'e jẹ Yaknąpẹjtpa Juan jẹ y'ixpąjkpada jẹ Jesús dụvinkutąmidi jẹtse'e dụ'amǫtutǫ́vidi:
—¿Tyąjxts ąątse'e ntun'ayooja jẹtse'e jẹ fariseotąjk ǫǫy tyun'ayoojiduva?, ka'a tse'e mits yą m'ixpąjkpatąjk y'ayoojada.
15 Van'it tse'e jẹ Jesús y'atsǫǫjvjidi:
—Ka'a xa ve'e chaachvinmáyda pąn pąn jatye'e miindup joma ve'e jẹ jayu ñavyụkjụ namvaate'e jẹ tą'ąxpąjkpa dụmąądada, jẹ'ẹ kąjx tse'e kyah'ayoojada. Nay ka'ava tse'e chaachvinmáyda ąts yą n'ixpąjkpatąjk namvaat ątse'e n'it yą'ą mąątta. Ax pyaa'tupts jẹ'ẹ ve'e jẹ xąąj ku ątse'e nkǫǫ'k'ijtnit yą'ą mąątta, van'it tse'e tụụv y'ayoojadat.

Jẹ nam ixpąjkụn juu' ve'e jẹ Jesús jẹ jayu tyuk'ix
(Mr. 2.21-22; Lc. 5.36-39)
16 Van'it tse'e jẹ Jesús dụjaa'ktukmu'a'ixmojki. Jidụ'ụm tse'e vyaajñ:
—Ni pąna xa ve'e jẹ nam vit dụkatuk'akąya jẹ pak vit. Pąn ve'em xa jẹ'ẹ ve'e kụdụtún, van'it tse'e jẹ nam aką'yụn dụvąą'nmókụt jẹ pak vit jẹtse'e dụtunjaa'kkąą'tsnit. 17 Ni pąna xa ve'e dụkah'atẹ'miva jẹ nam tsaaydum pa'ajk nąąj jẹm pak ak apąjkin jǫǫtm. Pąn ve'em xa jẹ'ẹ ve'e kụdụtún, mupájinupts jẹ'ẹ ve'e jẹ ak, ax kǫǫjyji tse'e vyintǫ́kiyụt jẹ tsaaydum pa'ajk nąąj jẹts jẹ ak apąjkin. Jẹ'ẹ kąjx tse'e jẹ nam tsaaydum pa'ajk nąąj yakpụm jẹm nam ak apąjkin jǫǫtm, ax ve'em tse'e ni juu'a kyavintǫ́kiyụt.

Jẹ Jairo jẹ ñąąx jẹts jẹ tą'ąxtąjk juu' ve'e jẹ Jesús jẹ vyit dụtǫǫn
(Mr. 5.21-43; Lc. 8.40-56)
18 Namvaate'e jẹ Jesús ve'em vya'añ vye'na, van'it tse'e to'k jẹ israeejlit jayu jẹ ñụvintsą́n jyẹ'y jẹtse'e jẹ Jesús dụvinkǫxkteni, jẹtse'e dụnụụjmi:
—Tun ǫǫ'kuvaannupe'e ąts jẹ mpi'k nąąx. Ja'mụ to'k aaj jẹtse'e jẹ mką'ąj xtuknụkǫ́nụt, ve'em tse'e jyaa'kjoojntykat.
19 Van'it tse'e jẹ Jesús tyeni jẹtse'e dụmąądi, nay ve'empa jẹ y'ixpąjkpatąjk. 20 Van'it tse'e jẹp jẹ Jesús ñaadup myutąmiji to'k jẹ tą'ąxtąjk juu' ve'e makmẹjtsk joojntani dụjayẹjpp jẹ vinnụjkxjụ pa'am, jẹtse'e jẹ vyit paa'v dụtǫojnji. 21 Ve'em tse'e dụtuujn kụxe'e ñañą'mụxji: Tun kǫojyji xa ijk ątse'e kụntą́n xi vyit, jǫtkąda'akupts ątse'e. 22 Ax van'it tse'e jẹ Jesús y'ixụmpijt, jẹtse'e dụ'ix jẹ tą'ąxtąjk, jẹtse'e dụnụụjmi:
—Jǫt'amąja, tą xa ve'e mjǫtkądaakni jẹ'ẹ kąjx ku ątse'e tụxjaanchjáva.
Ax jẹ'yji tse'e jẹ tą'ąxtąjk jyǫtkądaakni.
23 Ku ve'e jẹ Jesús jyẹ'y jẹm jẹ israeejlit jayu jẹ ñụvintsą́n tyąk'am, van'it tse'e jẹ xooxpatąjk dụ'ix jẹts nụmaye'e jẹ jayu tyunya'axta tyuntsaachvinmáyda. 24 Van'it tse'e jẹ Jesús ñą'mụxjidi:
—Nąjkxta, pítsumda; ka'a xa yą'ą ve'e yą kiix ónụk y'ąą'ka, maapji yą'ą ve'e.
Van'it tse'e jẹ jayu tyukxiikji. 25 Ku ve'e jẹ Jesús jẹ jayu dụyakpitsumkụjx, jẹtse'e tyąjki joma ve'e jẹ kiix ónụk mya'aj, van'it tse'e jẹ pi'k kiix ónụk jẹ kyą'ąj dụkǫojnụk, jẹtse'e jẹ kiix pyojtụk. 26 Ax nụjom tse'e jẹm jẹ it jẹ naax yą ayook vya'kxtk juu' ve'e toojnju kǫjtsju.

Ku jẹ Jesús dụyakjǫtkądaaky nụmẹjtsk jẹ viints jayu

[27] Ku ve'e je̱ Jesús cha̱a̱'n, van'it tse'e nu̱me̱jtsk je̱ viints jayu pyana̱jkxjidi, ma̱kk tse'e kyo̱jtsti, je̱tse'e vyaandi:
—¡Tukmo̱'tk a̱a̱ts to'k aaj, je̱ David je̱ chaan je̱ kyo̱o̱j juu' ve'e yakkutojknup!
[28] Ku ve'e je̱ Jesús tya̱jki je̱p tu̱jkp, van'it tse'e je̱ viints jayu vyinkutá̱mijidi je̱tse'e je̱ Jesús y'amo̱tutá̱vijidi:
—¿Mjaanchja'vidupe'e je̱ts x'o̱'yixjup a̱tse'e je̱ts a̱ts ya̱'a̱ ve'e ntónu̱t?
Van'it tse'e y'atso̱o̱vdi:
—Ve'em, Vintsá̱n.
[29] Van'it tse'e je̱ Jesús je̱ viints jáyuda du̱vinkuto̱'ni je̱tse'e du̱nu̱u̱jmi:
—Va'an ve'em du̱tunju̱ ax jo'n xjaanchjávada.
[30] Ax vin'ixpa̱jktinu tse'e. Van'it tse'e je̱ Jesús je̱ jayu du̱tukpavaandi o̱o̱y je̱tse'e jidu̱'u̱m du̱nu̱u̱jmidi:
—Ni pa̱na ve'e xkatuknu̱jávadat.
[31] Ax ka'a tse'e ve'em du̱toondi; tun ko̱o̱jyji ve'e pyítsumdi je̱tse'e o̱jts je̱m nu̱jom it jo̱o̱tm je̱ jayu du̱tukmumaayduḵta juu' ve'e je̱ Jesús tyoon kyo̱jts.

Ku je̱ Jesús du̱yakjo̱tka̱daaky to'k je̱ oom jayu

[32] Tso̱o̱'ndup tse'e vye̱'nada je̱ Jesús ma̱a̱t je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk, van'it tse'e to'k je̱ jayu yaktuknu̱na̱jkxti juu' ve'e je̱m jya'vin ka̱jxm je̱ ko̱'o̱yjáyuvap juu' ve'e oom yaktaajnju. [33] Ku tse'e je̱ Jesús du̱yakpítsumni je̱ ko̱'o̱yjáyuvap, van'it tse'e je̱ jayu kyo̱jtspa̱jkni. Atu̱va ato̱ki tse'e je̱ nu̱may jayu tyanka̱jxti je̱tse'e ñavyaajnjidi:
—Ni vin'ita xa ve'e kyayak'ixna je̱tse'e ve'em juu' tyunju̱ yaja israeejlit y'it ja̱a̱t.
[34] Ax jidu̱'u̱m tse'e je̱ fariseota̱jk vyaandi:
—Je̱ ko̱'o̱yjáyuvap juu' ve'e du̱nu̱vintsa̱nika̱jxp je̱ ko̱'o̱yjáyuvapta̱jkta, je̱'e̱ts ya̱'a̱ ve'e mo̱o̱jyjup je̱ kutojku̱n je̱tse'e je̱ ko̱'o̱yjáyuvap du̱yakpítsum je̱m je̱ jayu jya'vin ka̱jxm.

Tyukmo̱'t tse'e je̱ Jesús je̱ jayu

[35] Y'ayo̱'yp y'anajxyp tse'e je̱ Jesús vye'na nu̱jom je̱ ka̱jpu̱n, je̱ mú̱jit je̱ muutskit, je̱tse'e je̱ jayu je̱p tsaptu̱jkp du̱tuk'ix je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook, je̱'e̱ ve'e je̱ jayu du̱vaajnjip je̱ts cha̱jkpe'e je̱ Nte'yam je̱tse'e je̱ jayu ñapya̱a̱jmjidinit je̱m je̱ Nte'yam y'am kya̱'m, je̱tse'e du̱tuknu̱vaatsni je̱ jayu o̱yjuu' pa'ama. [36] Ku ve'e je̱ Jesús je̱ nu̱may jayu du̱'ix, tyukmo̱'t tse'e ku̱xe'e jyomjatta tyijatta je̱tse'e myayda tyajta ve'em ax jo'n je̱ carnero juu' ve'e je̱ vyinténiva ka'ijttup. [37] Van'it tse'e je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk du̱nu̱u̱jmi:
—O̱o̱y xa ve'e je̱ jayu juu' ve'e du̱kah'amo̱tunajxtupnum je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook. Ve'em xa je̱'e̱ ve'eda ax jo'n je̱ trigo ta̱a̱jm juu' ve'e pa̱kmojkip je̱m kam jo̱o̱tm; ax nu̱'eejyji tse'e je̱ toompa. [38] Je̱'e̱ ka̱jx tse'e, amó̱tuda je̱ Kam je̱ Ñu̱vintsá̱n je̱tse'e je̱ toompa du̱jaa'kké̱xu̱t je̱tse'e je̱ jayu du̱tuknu̱jávadat je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook.

10

Ku je̱ Jesús je̱ kutojku̱n du̱mo̱o̱jy je̱ ñu̱makme̱jtsk kuká̱tsivada
(Mr. 3.13-19; Lc. 6.12-16)

[1] Van'it tse'e je̱ Jesús du̱yaxmujk je̱ ñu̱makme̱jtsk ixpa̱jkpada je̱tse'e du̱mo̱o̱jy je̱ kutojku̱n je̱tse'e du̱yakpítsumdat je̱ ko̱'o̱yjáyuvap je̱m je̱ jayu jya'vin ka̱jxmda je̱tse'e du̱yakjo̱tka̱-da'aktat je̱ jayu juu' ve'e du̱jaye̱jptup o̱yjuu' pa'ama.
[2] Ya̱'a̱ tse'e je̱ xya̱a̱jta je̱ ñu̱makme̱jtsk kuká̱tsivada: Simón juu' ve'e yaktukxa̱a̱ji Pedro, je̱ts je̱ y'uts Andrés, Santiago je̱ts je̱ y'uts Juan, juu' ve'e je̱ Zebedeo je̱ myajntkta̱jkta, [3] Felipe je̱ts Bartolomé, Tomás je̱ts Mateo, je̱ kupa̱'mu̱n pa̱kmojkpa, Santiago juu' ve'e je̱ Alfeo je̱ myajntk, Lebeo juu' ve'e yaktukxa̱a̱ji Tadeo, [4] Simón juu' ve'e je̱ cananista partido du̱ma̱a̱t y'ijt, je̱ts Judas Iscariote, juu' ve'e je̱ Jesús du̱pa̱a̱mnup je̱m je̱ jayu kya̱'m juu' ve'e tso'oxpa̱jkju̱dup.

Ku je̱ Jesús du̱'ake̱jxva'kxti je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk ka'amaayva
(Mr. 6.7-13; Lc. 9.1-6)

[5] Pyake̱jx tse'e je̱ Jesús je̱ ñu̱makme̱jtsk ixpa̱jkpada. Jidu̱'u̱m tse'e du̱pavaajñ:

—Ka'a tse'e mnąjkxtat joma ve'e chąąnada pąn pąn jatye'e ka ję israeejlit jáyuvap, ka'a tse'e mtąkadat jęm samaariait y'it jǫǫtm; [6] ñojk'ǫ́ye'e xnụnąjkxtat ję israeejlit jáyuda, juu' ve'e ję carnero jo'n tǫkih'ijttup. [7] Nąjkxụ xtukka'amáyda jętse'e ñapyąąjmjidinit jęm ję Nte'yam y'am kyą'm, kụx yaaxụxjụdupe'e ję Nte'yam jętse'e jęm y'ijttinit. [8] Yakjǫtkąda'akta ję pa'am jayu, yakjoojntykpąkta ję ǫǫ'kpa, tuknụva'atsta ję pya'am pąn pąn jatye'e leprapąjkjụdup, jęts yakpítsumda ję kǫ'ǫyjáyuvap jęm ję jayu jya'vin kąjxmda. Nụnve'emji ąts miitse'e yą kutojkụn nmǫ'ǫda, nay nụnve'emji tse'e xtoojnjiduvat ję maa'yụn ję jáyuda yą kutojkụn kąjx.

[9] 'Ka'a tse'e ti xmutsǫǫ'ndat juu' ve'e m'ajǫǫtadap jęja too' aajy, ka'a tse'e xmutsǫǫ'ndat ję oro meen, ka'a tse'e ję plata meen, ni ka'ava tse'e ję cobre meen [10] ukpụ ję apąjkin. To'k ni'kxji ve'e ję mvit xmunąjkxtat. Ka'a tse'e xmutsǫǫ'nduvat ję ką'ąjk ukpụ ję tajk. Ku xa ve'e mnąjkxtat ka'amaayva, tukkądaakjụdupts ję'ę ve'e ję jayu juu' ve'e m'amǫtunáxjadap jętse'e mmǫ'ǫjadat ję mtukjoojntykinda, kụx ję toompa, vyinmajtsjup ję'ę ve'e jętse'e yakmujóyụt.

[11] 'Kụjyajomakajpụnkụjxa tse'e mtąkadat, íxtada ję jayu juu' ve'e m'amǫtunáxjadap jętse'e mkuvąkjadat, jęm tse'e ję'ę tyąk'am mnamyáyjadat pąn vinxụp xąąj ve'e mtanava'anda. [12] Ku ve'e jęp tụjkp mtąkadat, kǫjtspǫǫ'kxta tse'e jidụ'ụm: "M'ijttinup tse'e ję Nte'yam ję y'ǫy jǫǫt mąąt." [13] Pąn mkuvąjkjụdup xa ve'e, mǫ'ǫjadapts ję'ę ve'e ję Nte'yam ję y'ǫy jǫǫt. Ax pąn ka'a tse'e mkuvąkjada, vaajnjada tse'e ję jayu jęts ka'a ve'e ję Nte'yam myǫ'ǫjadat ję y'ǫy jǫǫt. [14] Ax pąn pąn tse'e mkakuvąjkjụdup, ni dụkah'amǫtunaxta ję m'ayookta, mpítsumdinup tse'e jęp tyụjkp ukpụ jęm kyajpụn jǫǫtm jętse'e xvinxíttat ję mtekta jętse'e vyánụkụt ję naxvay juu' ve'e tụxpava'akta jęm, ve'em tse'e ję nụja'vin dụjayę́ptat jęts ka óyap ję'ę ve'e juu' ve'e tyoondup. [15] Tyúvam xa ąts miitse'e nnąąjmada, ku ve'e dụpaa'tụt ję xąąj jętse'e ję jayu yaktǫkimpayǫ'ynit, nụyojk tse'e ję tsaachpaatụn yakmǫǫydinit ję jayu juu' ve'e jęm kajpụn kąjxm tsụụnidup jęts ni ka'a ve'e ję sodómait jęts ję gomoorrait jáyuda.

Yakjomtoondup yaktitoondup tse'e pąn pąn jatye'e ję Jesús dụpanąjkxtup

[16] '¡Amǫtunaxta! Mpakęjxtup xa ąts miitse'e jętse'e ve'em m'íttat ax jo'n ję carnero juu' ve'e najxtup jęja nụmay lobo akujk. Napyąmjadats vij, ve'em ax jo'n ję tsaa'n, jęts yuj, ve'em ax jo'n ję pak. [17] Nay'íxjada, kụx myakpąmdape'e jęja ję jayu vyinkujk juu' ve'e dụnụmájidup jęp tsaptụjkp, jętse'e jęp myakvǫ́ptat. [18] Myaknąjkxjadap tse'e jęja ję yakkutojkpa vyinkujkta kụxe'e ąts xjaanchjávada, ve'em tse'e ję tụvąkǫjtsụn xpąmdat jęja ję'ę vyinkujkta jęts jęja ję'ę vyinkujktava pąn pąn jatye'e ka ję israeejlit jáyuvap. [19] Ku ve'e myakpąmdat jęm ję'ę kyą'm, ka'ats miitse'e xvinmáydat pąn ti ve'e mkǫ́tstap, ję'ęts miitse'e mkǫ́tstap juu' ve'e myakmǫ'ǫdap van'it, [20] kụx ka'a ve'e xkǫtsta vyę'nat ję m'avintsǫ vinma'yụnda, ję Espíritu Santo, juu' ve'e ijtp jęm ję Nte'yam jya'vin kąjxm, ję'ę ve'e kǫ́tsup miits kąjxta.

[21] 'Ñụxą'ąinup tse'e ję jayu ję y'uts jętse'e y'ǫǫ'kụt kụxe'e ąts xjaanchjáva; ję ónụk tee', ñụxą'ąinupts ję'ę ve'e ję y'ónụk jętse'e y'ǫǫ'kụt kụxe'e ąts xjaanchjáva; jęts ję tee' ję taak ję y'ónụk, nụxą'ąijidinupts ję'ę ve'e ję tyee' ję tyaak jętse'e y'ǫǫ'ktat kụxe'e ąts xjaanchjávada. [22] Nụjom tse'e ję jayu mmu'ęjkjidinit mmujǫt'aajnjidinit kụxe'e ąts xjaanchjávada. Ax pąn pants ątse'e ijtp xjaanchja'vip, pyaatnupts ję'ę ve'e ję joojntykin juu' ve'e xą'ma kąjx ijtp. [23] Ku ve'e myakjomtóndat myaktitóndat joma ve'e to'k ję kąjpụn, kukę'ęktats jęts nąjkxta joma ve'e viijnk kąjpụn, kụx tyúvam xa ąts miitse'e nnąąjmada jęts miinnuvap ątse'e ka'anume'e x'ayǫ'kyąxta vyę'nat ję israeejlit jayu ję kyajpụnda, ąts, ję Jayu Juu' ve'e Nụpąąmdụka Ijtp.

[24] 'Ni to'ka xa ve'e ję ixpąjkpa dụkanụmąja ax jo'n ję jayu juu' ve'e yak'ixpąjkjup; ni to'ka tse'e ję toompa dụkanụmąja ax jo'n ję vyintsąn. [25] Ję ixpąjkpa, nvaatts ję'ę ve'e y'ítụt ax jo'n ję jayu juu' ve'e yak'ixpąjkjup; jęts ję toompa, nvaatts ję'ę ve'e y'ítụt ax jo'n ję vyintsąn. Pąn ąts xa ve'e yaktijp Beelzebú, ję kǫ'ǫyjáyuvap juu' ve'e dụnụvintsąnikąjxp ję kǫ'ǫyjayuvaptąjkta, ¿vintsǫse'e ąts ję njayu kyayaktíjụt kǫ'ǫyjáyuvap?

Je̱'e̱ juu' ve'e yaktsa̱'a̱gap
(Lc. 12.2-9)

26 ’Je̱'e̱ ka̱jx tse'e, ka'a tse'e je̱ jayu xtsa̱'a̱gadat; ku̱x ka'a xa ve'e tii ni tía juu' ve'e u̱xyam
kayaknu̱ja'vip je̱tse'e kyanu̱ke̱'xnatá̱kat, ka'a xa ve'e tii ni tía juu' ve'e u̱xyam yu'uts ijtp
je̱tse'e kyayaknu̱jávat. 27 Juu' xa a̱ts miitse'e nvaajnjidup ka je̱ nu̱may jayu ma̱a̱tap, avánada
tse'e je̱ja anañu̱joma je̱ jayu vyinku̱jk; juu' tse'e m'amo̱tunajxtup apu̱k, tukka'amáyda tse'e
je̱ja je̱ nu̱may jayu vyinku̱jk. 28 Ka'a tse'e xtsa̱'a̱gadat pa̱n pa̱n jatye'e ka'o̱'yixju̱dup je̱tse'e
je̱ jayu je̱ jyo̱o̱t je̱ jya'vin du̱yakvintó̱kidat. Ku̱x ku xa ve'e je̱ jayu myak'o̱o̱'kjadat, ka'a tse'e
tii vintso̱ ve'e mjaa'kjatónjadat. Ñojk'ó̱y xa ve'e xtsa̱'a̱gadat juu' ve'e je̱ Nte'yam o̱'yixjup
je̱tse'e du̱tónu̱t, je̱'e̱ tse'e je̱ kutojku̱n du̱jaye̱jpp je̱tse'e je̱ jayu je̱ jyo̱o̱t je̱ jya'vin du̱pa̱jkjinit
je̱tse'e je̱ jayu je̱ jyo̱o̱t je̱ jya'vin je̱ts je̱ ñi'kx je̱ kyo̱pk du̱pa̱a̱mnit je̱m ja̱njo̱o̱tm.
29 ’Yaktoo̱'kp xa ve'e nu̱me̱jtsk je̱ pi'k je̱yyva tá̱nu̱k to'k je̱ pi'k meen ónu̱k, ¿ve'em xaja?
Ax ni to'ka tse'e je̱ pi'k je̱yyva tá̱nu̱k kyaku̱skuj pa̱n ka'a ve'e du̱yakjaty je̱ nTee'amda.
30 Macẖave'e je̱ Nte'yam du̱jayep to'k to'k je̱ mvaajyta juu' ve'e je̱m mkuvajkmda. 31 Kádits
miitse'e mtsa̱'a̱gada, mnu̱má̱jidup xa miitse'e nu̱yojk je̱ts ka'a ve'e nu̱may je̱ pi'k je̱yyva
tá̱nu̱kta.

Je̱'e̱da pa̱n pa̱n jatye'e napya̱a̱jmju̱dup je̱ Jesucristo ma̱a̱t
(Lc. 12.8-9)

32 ’Pa̱n pa̱n xa ve'e napya̱a̱jmjup a̱ts ma̱a̱t je̱ja je̱ jayu vyinkujk, je̱'e̱ ma̱a̱tts a̱tse'e
nnapya̱a̱jmjuvat je̱m a̱ts je̱ nTee' vyinkojkm, juu' ve'e je̱m tsapjo̱o̱tm; 33 ax pa̱n pa̱n tse'e
vaamp je̱ja je̱ jayu vyinkujk je̱ts ka'a a̱tse'e xjaanchjáva, va'anupts a̱tse'e je̱m je̱ nTee'
vyinkojkm, juu' ve'e je̱m tsapjo̱o̱tm, je̱ts ka á̱tsap je̱'e̱ ve'e je̱ njayu.

Je̱ Jesús ka̱jx tse'e je̱ jayu yaktso'oxpú̱k
(Lc. 12.51-53; 14.26-27)

34 ’Ka'ats miitse'e mvinmáydat je̱ts je̱'e̱ a̱tse'e nnu̱miin je̱tse'e je̱ jayu kijpx je̱ vinma'yu̱n
du̱jayé̱ptat yaja naxviijn; je̱'e̱ xa a̱tse'e nnu̱miin je̱tse'e je̱ jayu yaktso'oxpá̱ku̱t. 35 Je̱'e̱ ka̱jxts
a̱tse'e nmiijn je̱tse'e je̱ yaa'tya̱jk du̱tso'oxpá̱ku̱t je̱ tyee', je̱ ónu̱k taak, cho'oxpá̱kupts je̱'e̱
ve'e je̱ ña̱a̱x, je̱ xákix taak, cho'oxpá̱kupts je̱'e̱ ve'e je̱ xyákix na̱a̱x. 36 Ax ve'em tse'e, je̱
jayu juu' ve'e tsu̱u̱nidup to'k ja̱a̱jn to'k ta̱jk, nay jé̱mjyam tse'e jyé̱mivat pa̱ne'e ma̱kk
du̱tso'oxpá̱kup pa̱n a̱tse'e xjaanchja'vip.
37 ’Pa̱n pa̱n tse'e nu̱yojk du̱tso̱jkp je̱ tyee' ukpu̱ je̱ tyaak je̱ts ka'a ve'e a̱ts, ka'a tse'e
du̱vinmachju̱ je̱tse'e y'ítu̱t a̱ts ma̱a̱t. Pa̱n pa̱nts nu̱yojk du̱tso̱jkp je̱ ña̱a̱x ukpu̱ je̱ myajntk
je̱ts ka'a ve'e a̱ts, ka'a tse'e du̱vinmachju̱ je̱tse'e y'ítu̱t a̱ts ma̱a̱t. 38 Pa̱n pa̱n xa a̱tse'e
xkapamiimp je̱tse'e kyanayjávaja je̱tse'e y'o̱o̱'ku̱t a̱ts ka̱jx, ve'em ax jo'n y'o̱o̱'ku̱t je̱ jayu
juu' ve'e je̱ cryuuz du̱paka̱a̱yp je̱tse'e je̱ y'o̱o̱'ku̱n du̱'ana̱jkxa, ka'a tse'e du̱vinmachju̱
je̱tse'e y'ítu̱t a̱ts ma̱a̱t. 39 Pa̱n pa̱n xa ve'e jaa'kjoojntykip ku̱x a̱tse'e xkanatyuku̱pa̱jkjup,
vintó̱kiyupts je̱'e̱ ve'e; ax pa̱n pa̱n tse'e je̱ ñaxviijnit joojntykin du̱maso̱o̱knup a̱ts ka̱jx,
pyaatnupts je̱'e̱ ve'e je̱ joojntykin juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp.

Je̱ o̱'yin juu' ve'e je̱ jayu yakmo̱'o̱p
(Mr. 9.41)

40 ’Pa̱n pa̱n xa ve'e o̱y jayu napya̱a̱jmjup miits ma̱a̱tta, ve'emts je̱'e̱ ve'e ax jo'n o̱y jayu
ku̱ñapya̱a̱jmji a̱ts ma̱a̱t. Ax pa̱n pa̱n tse'e o̱y jayu napya̱a̱jmjup a̱ts ma̱a̱t, ve'emts je̱'e̱
ve'e ax jo'n o̱y jayu ku̱ñapya̱a̱jmji je̱'e̱ ma̱a̱t pa̱n a̱tse'e xke̱jxp. 41 Pa̱n pa̱n xa ve'e o̱y jayu
napya̱a̱jmjup ma̱a̱t je̱ Nte'yam je̱ y'ayook ko̱jtsnajxpa, je̱ o̱'yinjyam tse'e yakmo̱o̱yvap juu'
ve'e yakmo̱o̱yp je̱ Nte'yam je̱ y'ayook ko̱jtsnajxpa. Pa̱n pa̱n tse'e o̱y jayu napya̱a̱jmjup
ma̱a̱t to'k je̱ jayu juu' ve'e tu̱v jáyuvip joojntykip, je̱ o̱'yinjyam tse'e yakmo̱o̱yvap juu' ve'e
yakmo̱o̱yp je̱ jayu juu' ve'e tu̱v jáyuvip joojntykip. 42 Je̱ts o̱pya̱na pa̱n pa̱ne'e o̱tyo'k vaasova
je̱ tsoxk na̱a̱j du̱mo̱o̱yp to'k je̱ jayu juu' a̱tse'e xjaanchja'vip, yaktonu̱mpijtjinuvapts je̱'e̱
ve'e juu' ve'e o̱y.

11

Je̱'e̱da pa̱n pa̱n jatye'e je̱ Yaknape̱jtpa Juan kye̱jx
(Lc. 7.18-35)

1 Ku ve'e je̱ Jesús du̱yak'ixpajkku̱jx je̱ ñu̱makme̱jtsk ixpajkpata̱jk, van'it tse'e ñu̱jkx
yak'ixpa̱jkpa je̱ts ka'amaayva je̱m kajpu̱n ka̱jxmda juu' ve'e je̱m galiléait y'it jo̱otm.
2 Ku ve'e je̱ Yaknape̱jtpa Juan je̱p poxu̱ntu̱jkp je̱ ka̱ts du̱mo̱tu juu' jatye'e je̱ Jesús tyuump
kya̱jtsp, van'it tse'e du̱kejx je̱ y'ixpa̱jkpada je̱tse'e o̱jts je̱ Jesús du̱'ixta. 3 Jidu̱'u̱m tse'e
du̱amo̱tutú̱vidi:
—¿Mits je̱'e̱ ve'e je̱ Cristo, juu' ve'e je̱ Nte'yam vyinko̱o̱n je̱tse'e yakkutojknit, ukpu̱
n'a'íxupnum a̱a̱ts je̱'e̱ vine'e?
4 Van'it tse'e je̱ Jesús y'atso̱o̱jvjidi:
—Na̱jkxu̱ xtukmumaaydu̱kta je̱ Juan juu' ve'e m'íxtup mmó̱tudup. 5 Tukmumaaydu̱kta
vintso̱ ve'e je̱ viints jayu vyin'ixpa̱kta, vintso̱ ve'e je̱ u̱xke̱t jayu o̱y yo'pyá̱kta, vintso̱
ve'e ñu̱va'atsjada je̱ pa'am pa̱n pa̱n jatye'e leprapa̱jkju̱dup, myo̱tupa̱kta je̱ nat jayu,
jyoojntykpa̱jktinuva pa̱n pa̱n jatye'e a̱a̱'kani, je̱ts vintso̱ ve'e yaktuknu̱java je̱ ayo̱o̱va
jáyuda je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook. 6 Xo̱o̱n xa je̱'e̱ ve'eda pa̱n pa̱n jaty a̱tse'e ijtp xjaanchja'vidup.
7 Ku ve'e ña̱jkxtini je̱ Yaknape̱jtpa Juan je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk, van'it tse'e je̱ Jesús je̱ nu̱may
jayu du̱vaajnji je̱ Yaknape̱jtpa Juan ka̱jx. Jidu̱'u̱m tse'e vyaajñ:
—Ku miitse'e mna̱jkxti joma ve'e kyapa̱ntsu̱u̱na, ¿tits miitse'e o̱jts x'ixta? ¿To'k vine'e
je̱ jayu juu' ve'e me̱jtsvinmaayp, juu' ve'e ijtp ax jo'n to'k je̱ kapy juu' ve'e o̱yvintso̱va po̱j
yo̱'yp? 8 Pa̱n ka je̱'e̱ ka̱jxap tse'e mna̱jkxti, ¿tits miitse'e o̱jts x'ixta? ¿To'k vine'e je̱ jayu juu'
ve'e va'ajts o̱y xa̱x? Mnu̱ja'vidupts miitse'e je̱ts je̱me'e je̱ yakkutojkpa tya̱k'am je̱'e̱da juu'
ve'e va'ajts o̱y naxyo̱jxju̱dup. 9 Pa̱n ka je̱'e̱ ka̱jxap tse'e mna̱jkxti, ¿tits miitse'e o̱jts x'ixta?
¿To'k vine'e je̱ jayu juu' ve'e ijtp je̱ Nte'yam je̱ y'ayook ko̱jtsna̱jxpa? Ax je̱'e̱ tse'e. Ve'emts
a̱ts miitse'e nna̱a̱jmada je̱ts jyaa'knu̱má̱jip je̱'e̱ ve'e nu̱yojk je̱ Yaknape̱jtpa Juan je̱ts ka'a
ve'e pa̱n viijnk je̱ Nte'yam je̱ y'ayook ko̱jtsna̱jxpa. 10 Je̱ Juan xa je̱'e̱ ve'e juu' ve'e jidu̱'u̱m je̱
Kunuu'kx Jatyán y'ava'nip:
Nkejxp xa a̱tse'e je̱ nyakka̱tsu̱yo̱'yva juu' mitse'e mvintoo'vá̱kajap,
je̱'e̱ tse'e myak'o̱'yixjup je̱ too' joma ve'e mnáxu̱t.
11 Van'it tse'e je̱ Jesús jyaa'kvaajñ:
—Tyú̱vam xa a̱ts miitse'e nna̱a̱jmada je̱ts nu̱jome'e je̱ jayu juu' ve'e joojntykidu je̱ts juu'
ve'e u̱xyam paat joojntykidup, ni pa̱na tse'e du̱kanu̱ma̱ja ax jo'n je̱ Yaknape̱jtpa Juan; ax
jyaa'knu̱má̱jip tse'e ni ka'a ve'e je̱ Juan je̱'e̱ juu' ve'e du̱nu̱pi'kika̱jxp juu' ve'e ijttup je̱m je̱
Nte'yam y'am kya̱'m.
12 'Van'ítani ku ve'e myiijn je̱ Yaknape̱jtpa Juan je̱ts u̱xyam paat, je̱m tse'e je̱ jayu juu'
ve'e o̱o̱y du̱tuntso̱jktup je̱tse'e y'ijttinit je̱m je̱ Nte'yam y'am kya̱'m. Ve'emts je̱'e̱ ve'eda
ax jo'n je̱ nu̱may jayu to'k naxji tya̱kava'anda nu̱jom joma ve'e to'k je̱ mootsk ta̱k'aka̱'a̱.
13 Van'it paat ku ve'e je̱ Yaknape̱jtpa Juan myiijn, je̱ Moisés je̱ pyava'nu̱n je̱ts je̱'e̱ juu'
ve'e jyatyaandu je̱ Nte'yam je̱ y'ayook ko̱jtsna̱jxpata̱jkta, je̱'e̱ tse'e du̱'ava'nidu je̱tse'e
je̱ jayu y'ijttinit je̱m je̱ Nte'yam y'am kya̱'m. 14 Ax pa̱n mnu̱javavaandup tse'e pa̱ne'e je̱
Yaknape̱jtpa Juan, je̱'e̱ts je̱'e̱ ve'e juu' ve'e ka̱tsani je̱tse'e y'ítu̱t ax jo'n je̱ Elías. 15 Pa̱n pa̱n
jaty xa ve'e je̱m je̱ tyaatsk, va'an tse'e du̱'amo̱tunaxta.
16 'Ya̱'a̱ts a̱tse'e ntukmu'a'ixmojkidup je̱ jáyuda juu' ve'e u̱xyam joojntykidup. Ve'em
xa je̱'e̱ ve'eda ax jo'n je̱ pi'k ónu̱k juu' ve'e a̱jxtktup koo'yiva je̱p maa'y ja̱a̱tp je̱tse'e
du̱na̱a̱jmada je̱ myujatyoo'da: 17 "Njavinxooxtu xa ve'e ta̱a̱v je̱tse'e m'é̱tstat, ka'a tse'e
tu̱m'e̱tsta; njatukvin'a̱a̱vdu tse'e ta̱a̱v je̱ tsaachvinma'yu̱n u̱v je̱tse'e mya'axtat, ka'a
tse'e tu̱mya'axta." Jidu̱'u̱m tse'e du̱na̱a̱jmada. 18 Me̱jts xa ve'e je̱ Yaknape̱jtpa Juan,
ka'ats je̱'e̱ ve'e kyay y'uu'k ax jo'n je̱ jayu du̱tsa̱k, ax ve'emts miitse'e mva'anda je̱ts
je̱ ko̱'o̱yjáyuvape'e je̱m jya'vin ka̱jxm. 19 Van'itts a̱tse'e nmiimpa, a̱ts, je̱ Jayu Juu' ve'e
Nu̱pa̱a̱mdu̱ka Ijtp, kaayp ookpts a̱tse'e ax jo'n je̱ jayu du̱tsa̱k, je̱ts miitse'e mva'anda je̱ts
munu̱yojk a̱tse'e nkay n'uu'k je̱ts nma̱a̱tnayja'vijup a̱tse'e je̱ kupa̱'mu̱n pa̱kmojkpa je̱ts je̱
viijnk tó̱kinax jayu. Ax je̱'e̱da pa̱n pa̱n jatye'e je̱ Nte'yam mo̱o̱jyju̱dup je̱ vijin je̱ ke̱ju̱n,

ñuja'vidupts je'e ve'e oy jets pyaatyp y'akeeguip je'e ve'e juu' ve'e je Nte'yam tyuump kyajtsp.

Je'eda pan pan jatye'e dukakatsupajktup je Nte'yam
(Lc. 10.13-15)

20 Van'it tse'e je Jesús dutuknuujmi je jáyuda juu' ve'e tsuunidup jem kajpun kajxmda
joma ve'e nuyojk je majin dutuujn, kux ka'a ve'e vyinmayumpijtti, jaa'ktokintoondu ve'e.
Jidu'um tse'e dunuujmidi:
21 —¡Ayoov xa ve'e miits je mjootta pan pan jatye'e tsuunidup jem coraziinit kyajpun
kajxm! ¡Ayoov xa ve'e miits je mjoottava pan pan jatye'e tsuunidup jem betsáidait
kyajpun kajxm! Pan kuyaktuujn xa ve'e jem tiirovit jets sidoonit kyajpun kajxmda
je majin juu' atse'e yaja ntuump uxyam paat miits maatta, kuvyinmayumpijttits je'e
ve'e, kudumasookti tse'e je kyo'oy joojntykinda, jetse'e kuduyaknuke'xnatajkidi jets
ñutsaachvinmaaydupe'e je tyókinda ku ve'e je koompa yo'tspa vit kuñatyukxojxjidi jetse'e
kuñapya'muxjidi je jaajm jem ñi'kxmda kyojmda. 22 Ax ve'emts ats miitse'e nnaajmada jets
ku ve'e dupaa'tut je xaaj ku ve'e je jayu yaktokimpayo'ynit, nuyojk tse'e je tsaachpaatun
myakmooydinit jets ni ka'a ve'e je jayu juu' ve'e tsuunidu jem tiirovit jets sidoonit kyajpun
kajxmda. 23 Jets miitsta juu' ve'e tsuunidup jem capernaaumit kyajpun kajxm, ¿ve'eme'e
mvinmayda jets mtsajpéttape'e? Ax ka'a tse'e, myakpakejxtinupe'e jem joma ve'e je it juu'
ve'e dunu'ava'tikajxp. Kux pan jem xa ve'e sodómait kyajpun kajxm kuyaktuujn je majin
juu' atse'e yaja ntuump uxyam paat miits maatta, jeena tse'e je xyup je kajpun uxyam
paat. 24 Ax vaampts atse'e jets ku ve'e dupaa'tut je xaaj ku ve'e je jayu yaktokimpayo'ynit,
nuyojk tse'e je mtokin myaktukkuvéttat jets ni ka'a ve'e je jayu juu' ve'e jem sodómait
kyajpun kajxm tsuunidu.

Ku je Jesús chapkajts
(Lc. 10.21)

25 Jetse'e je Jesús vyaajñ van'it:
—Tata, mitse'e mka'mikujxp je tsapjootmit it jets ya naxviijnit it; nkukojtsjipts ats
mitse'e kuxe'e je jayu juu' ve'e pi'k ónuk jo'n ijttup, je'ets mitse'e tuxtuknujávada juu'
ve'e myo'tsji je'eda pan pan jatye'e natyijjudup kuvij jáyuda jets juu' ve'e ooy juu' jaty
dutunnuja'vidup. 26 Ve'em tse'e, Tata, kux ve'em xa mitse'e xtsak.

"Numiindini ats"
(Lc. 10.22)

27 'Nujom xa atse'e je nTee' xtukkatajkikujx. Ni pana xa atse'e xka'ixa, ats je nTee'ji atse'e
x'ixa. Ax ni pana tse'e duka'íxaiva ats je nTee', atsji ve'e n'ixa, ats, je'e je y'Onuk, jets je'eda
pan pan jaty atse'e ntsajkp jets atse'e je nTee' ntuk'íxut. 28 Numiindini ats anañujoma
pan pan jatye'e dutoonkidup jetse'e dukutyóndat juu' jatye'e je jayu mtuk'íxjudup, ats
tse'e nyakpoo'kxtap je mjootta je mja'vinda. 29 Kuvakta juu' ats miitse'e ntuknujojktup,
mjáttapts miits je'e ve'e ats kajx, kux je nuu'k aaj je nuu'k joot atse'e njayejpp, ve'em tse'e
xyakpoo'kxtat je mjootta je mja'vinda. 30 Juu' ats miitse'e ntuknujojktup, ka'ats je'e ve'e
cho'oxa, ve'emts je'e ve'e ax jo'n je tsum juu' ve'e taa'tk.

12

Ku je ixpajkpatajk duyuktajti je trigo
(Mr. 2.23-28; Lc. 6.1-5)

1 Ax ve'em tse'e van'it jyajty, jetse'e je Jesús dutuknajxy je trigo kam. Pooo'kxtkun
xaaj tse'e vye'na. Ku ve'e je y'ixpajkpatajk je yooj myajtsjidi, van'it tse'e duyuktajti je
trigo jetse'e dujá'kxti je trigo pajk. 2 Ku ve'e je fariseotajk du'ixti, van'it tse'e je Jesús
dunuujmidi:
—¿Tyajx tse'e pooo'kxtkun xaaj ya m'ixpajkpatajk dutonda juu' ve'e je pava'nun
kyayakjajtyp?
3 Van'it tse'e y'atsoojvjidi:

—¿Ka'ana miitse'e xkǫtsta jẹp Kunuu'kx Jatyán kụjxp juu' ve'e to'k nax tyoondu jẹ
David mạạt jẹ myujatyoo'da ku ve'e yu'ǫǫ'kjup vyẹ'nada? 4 Tạjki xa ve'e jẹ David jẹp
jẹ Nte'yam chaptụjkp jẹtse'e jẹ myujatyoo' dụmǫǫyva jẹ kunuu'kx tsapkaaky, jẹtse'e
dụkaaydi. Ax ka'a tse'e jẹ pava'nụn dụyakjaty jẹts jẹ'ẹ ve'e ve'em dụtóndat, jẹ tee'tạjkji
ve'e tuknụvánada. Tạ miits yạ'ạ ve'e xkǫtsta, ¿ve'em xaja? 5 ¿Ti ka'ana miitse'e xkǫtsta
jẹp jẹ Moisés pyava'nụn kụjxp jẹts ka'a ve'e jẹ pǫǫ'kxtkụn xạạj dụtukpǫǫ'kxada jẹ tee'tạjk
juu' ve'e toondup jẹp mạjạ tsaptụjkp? Jyatonda xa ve'e pǫǫ'kxtkụn xạạj, ka'a tse'e tyǫ́kina.
6 Ạts tse'e vaamp jẹts jẹja ve'e yaja to'k juu' ve'e nụyojk dụnụmájip jẹts ni ka'a ve'e jẹ mạjạ
tsaptạjk. 7 Jidụ'ụm xa ve'e jẹ Kunuu'kx Jatyán vya'añ: "Jẹ'ẹ xa ạtse'e nụyojk ntsạjkp jẹtse'e
jẹ jayu jẹ tukmǫ'tụn dụjayéptat, ka jẹ'ẹpe'e jẹtse'e jẹ tánụk dụyǫ́xtat." Pạn kụxvinmǫ́tuda
xa ve'e juu' yạ'ạ ve'e tyijp, ka'a tse'e kụxtǫkimpạmda jẹ jayu juu' ve'e katǫkintoondu. 8 Ax
njayejppts ạtse'e jẹ kutojkụn pạn ti ve'e pǫǫ'kxtkụn xạạj yaktónup ukpụ kayaktónup, ạts,
jẹ Jayu Juu' ve'e Nụpạạmdụka Ijtp.

Jẹ yaa'tyạjk juu' ve'e xux jẹ kyạ'ạj to'k ado'om
(Mr. 3.1-6; Lc. 6.6-11)

9 Van'it tse'e jẹ Jesús jẹm chạạ'n jẹtse'e ñụjkx jẹp tsaptụjkp. 10 Jẹp tse'e vye'na to'k jẹ
yaa'tyạjk juu' ve'e xux jẹ kyạ'ạj to'k ado'om. Jẹ jayu juu' ve'e ve'nidup jẹp tsaptụjkp,
jya'íxtidupts jẹ'ẹ ve'e pạn ti ve'e tyuknụxạ'ạadap jẹ Jesús kụxe'e dụkakutyún jẹ'ẹ jẹ
pyava'nụnda. Jẹ'ẹ kạjx tse'e dụ'amǫtutúvidi:

—¿Yakjajtype'e jẹ pava'nụn jẹtse'e pǫǫ'kxtkụn xạạj jẹ jayu jẹ pa'am jayu dụyakjǫtkạ-
da'akụt?

11 Van'it tse'e jẹ Jesús y'atsạạjv:

—¿Pạnts n'ite'e miitsta, jẹtse'e pǫǫ'kxtkụn xạạj jẹ kyarneero kyụstạka jẹp vǫk jótup,
ka'ats n'ite'e nạjkx dụyakpítsum? 12 Ax nụyojk tse'e jẹ jayu dụnụmạja jẹts ka'a ve'e jẹ
carnero. Ax ve'em tse'e, yakjajtype'e jẹ pava'nụn jẹtse'e jẹ jayu dụtónụt juu' ve'e ǫy
kụjyapǫǫ'kxtkụnxạạja jẹ'ẹ ve'e.

13 Van'it tse'e dụnụụjmi jẹ pa'am jayu:

—Yakyajkxụ jẹ mkạ'ạj.

Van'it tse'e dụyakyajkxy, jẹtse'e jẹ kyạ'ạj jyǫtkạdaakni. Van'it tse'e tyaanni akijpxa jẹ
kyạ'ạj tum ǫy. 14 Van'it tse'e pyítsumdi jẹ fariseotạjk jẹtse'e dụ'ukkǫjtsmojkti pạn vintsǫ
ve'e jẹ Jesús kụdụyak'ǫǫ'kti.

Juu' ve'e jẹ Isaías kyǫjts jẹ Jesús kạjx

15 Ku ve'e jẹ Jesús dụnụja'vi, tsǫǫ'nnu tse'e jẹm; nụmay tse'e jẹ jayu pyanạjkxjidi.
Yakjǫtkạdaaknu tse'e anañụjoma pạn pạn jatye'e pạjkjụdup, 16 jẹtse'e dụtukpavaandi jẹts
ni pạna ve'e dụkavaajnjadat jẹts pạn jẹ'ẹ ve'e. 17 Jẹ'ẹ kạjx tse'e ve'em jyajty jẹtse'e tyoojnji
kyǫjtsji juu' ve'e jẹ Nte'yam tyukkǫjtsnajx jẹ Isaías jidụ'ụm:
18 Yạ'ạ xa jẹ'ẹ ve'e juu' ạtse'e nvinkǫǫn,
jẹ'ẹ juu' ạtse'e ntsạjkp jẹtse'e ntukxǫǫndụk.
Nmǫǫynupts ạts jẹ'ẹ ve'e jẹ Espíritu Santo,
jẹtse'e jẹ jayu pạn nụvinxụpe'e chạạnada to'k it to'k naxviijn,
jẹ'ẹ tse'e dụtuknụjávadap jẹts vintsǫ ạtse'e ntǫkimpayǫ'ǫy.
19 Ka'a ve'e pạn dụkǫjtsvintsǫ́vụt,
ka'ava ve'e mạkk kyǫ́tsụt,
ni pạna ve'e jẹ kyạts jẹ y'ayook dụkamǫ́tuvụt jẹja too' aajy.
20 Ve'em xa jẹ'ẹ ve'e ax jo'n to'k jẹ jayu juu' ve'e dụkatạjp jẹ kapy juu' ve'e tạjuvaannup,
ve'em ax jo'n to'k jẹ jayu juu' ve'e dụkayakpi'tsp jẹ mecha juu' ve'e pi'itsuvaannup,
van'ítnume'e ku ve'e jẹ y'ǫy kutojkụn dụpạạmnit.
21 Jẹ jayu juu' ve'e tsụụnidup joma ve'e may viijn jẹ it jẹ naax,
jẹm tse'e dụjaanchjávadat jẹts jẹ'ẹ ve'e yaktsǫ'ǫkjadap.
Jidụ'ụm tse'e jẹ Nte'yam jẹ Isaías dụtukkǫjtsnajxy.

Ku je̱ Jesús yaktij je̱ts je̱ ko̱'o̱yjáyuvape'e je̱ kutojku̱n mo̱o̱jyju
(Mr. 3.19-26, 30; Lc. 11.14-20)

22 Van'it tse'e je̱ Jesús yaktuknu̱nu̱jkx to'k je̱ yaa'tya̱jk juu' ve'e viints, oom, je̱ts juu' ve'e
je̱m jya'vin ka̱jxm je̱ ko̱'o̱yjáyuvap. Yakjo̱tka̱daakjinu tse'e je̱ Jesús, ve'em tse'e je̱ yaa'tya̱jk
y'ixni je̱tse'e kyo̱jtsni. 23 Nu̱jom tse'e je̱ jayu atu̱va ato̱ki tyaandi je̱tse'e vyaandi:
—¡Ya̱'a̱ xa vine'e je̱ David je̱ chaan je̱ kyo̱o̱j juu' ve'e yakkutojknup!
24 Ax ku tse'e je̱ fariseota̱jk du̱'amo̱tunajxti, van'it tse'e vyaandi:
—Je̱ Beelzebú, je̱ ko̱'o̱yjáyuvap juu' ve'e du̱nu̱vintsa̱nika̱jxp je̱ ko̱'o̱yjáyuvapta̱jkta, je̱'e̱
xa ya̱'a̱ ve'e mo̱o̱jyjup je̱ kutojku̱n je̱tse'e je̱ ko̱'o̱yjáyuvap du̱yakpítsumu̱t je̱m je̱ jayu
jya'vin ka̱jxmda.
25 Ñu̱ja'vi tse'e je̱ Jesús pa̱n ti je̱'e̱ ve'e vyinmaaydup, je̱'e̱ ka̱jx tse'e du̱nu̱u̱jmidi:
—Nu̱jom tse'e je̱ kutojku̱n juu' ve'e je̱ jyayu nacho'oxpa̱jkju̱dup, vintó̱kiyupts je̱'e̱
ve'eda. Nay ve'empa tse'e to'k naax to'k ka̱jpu̱n ukpu̱ nu̱jom tse'e je̱ ja̱a̱jn je̱ ta̱jk juu'
ve'e je̱ jyayu nacho'oxpa̱jkju̱dup, ka'ats je̱'e̱ ve'e jyé̱ktat. 26 Ax pa̱n je̱ Satanás tse'e
du̱yakpítsump je̱ kyo̱'o̱yjáyuvap je̱m je̱ jayu jya'vin ka̱jxmda, nacho'oxpa̱jkju̱duvapts je̱'e̱
ve'eda pa̱n pa̱n jatye'e ijttup je̱m je̱'e̱ kyutojku̱n jo̱o̱tm. Ka'a tse'e je̱ kyutojku̱n jye̱jkpat.
27 Ax pa̱n ve'emts a̱tse'e ku̱xma̱'a̱ je̱ kutojku̱n je̱ ko̱'o̱yjáyuvap juu' ve'e du̱nu̱vintsa̱nika̱jxp
je̱ ko̱'o̱yjayuvapta̱jkta je̱ts a̱tse'e nyakpítsumdat je̱ ko̱'o̱yjáyuvapta je̱m je̱ jayu jya'vin
ka̱jxmda, ¿pa̱nts vine'e du̱mo̱o̱yp je̱ kutojku̱n je̱ mjáyuda je̱tse'e du̱yakpítsumdat je̱
ko̱'o̱yjáyuvap je̱m je̱ jayu jya'vin ka̱jxmda? Je̱'e̱ ka̱jx tse'e je̱ mjayu du̱yaknu̱ke̱'xnatá̱kada
je̱ts ka'a ve'e o̱y juu' xpayo̱'o̱yda. 28 Ax je̱ Espíritu Santo, juu' ve'e ijtp je̱m je̱ Nte'yam jya'vin
ka̱jxm, je̱'e̱ts a̱tse'e je̱ kutojku̱n xmo̱o̱yp je̱ts a̱tse'e nyakpítsumda je̱ ko̱'o̱yjáyuvap je̱m je̱
jayu jya'vin ka̱jxmda; je̱'e̱ tse'e va'ajts du̱yaknu̱ke̱'xnata̱jkip yaja miits mvinkujkta je̱ts a̱ts
ka̱jxe'e je̱ jayu y'itta je̱m je̱ Nte'yam y'am kya̱'m.

Yakvinka̱daak yaknaxka̱daak tse'e je̱ Jesús je̱ Satanás
(Mr. 3.27-29; Lc. 11.21-23; 12.10)

29 '¿Vintso̱ tse'e je̱ jayu tyá̱kat je̱p to'k je̱ tso̱ts yaa'tya̱jk tyu̱jkp je̱tse'e je̱ pya̱a̱mdu̱k
du̱pa̱jkjat pa̱n ka'a ve'e too'va̱jkp du̱tsum? Ax ku tse'e too'va̱jkp du̱tsómu̱t, van'ítnum
tse'e y'o̱'yixju̱t je̱tse'e je̱ pya̱a̱mdu̱k du̱pa̱jkjat.
30 'Pa̱n pa̱n xa ve'e a̱ts ma̱a̱t ka'ijtp, xtso'oxpa̱jkpts a̱ts je̱'e̱ ve'e; pa̱n pa̱nts a̱tse'e
nkama̱a̱ttuump, xmuto̱kintoompts a̱ts je̱'e̱ ve'e.
31 'Je̱'e̱ ka̱jxts a̱ts miitse'e nna̱a̱jmada: Pa̱n pa̱n xa ve'e je̱ Nte'yam du̱vinko̱jtspe̱jtp,
ukpu̱ je̱ viijnk to̱kin du̱tún, o̱'yipts je̱'e̱ ve'e je̱tse'e yakto̱kinme̱e̱'kxu̱t. Ax pa̱n pa̱n tse'e
je̱ Espíritu Santo du̱vinko̱jtspe̱jtp, ka'ats je̱'e̱ ve'e y'uk'o̱'yini je̱tse'e yakto̱kinme̱e̱'kxu̱t.
32 e̱pya̱na tse'e pa̱n pa̱n a̱tse'e xko̱'o̱ñu̱ko̱jtsip, a̱ts, je̱ Jayu Juu' ve'e Nu̱pa̱a̱mdu̱ka Ijtp, o̱'yipts
je̱'e̱ ve'e je̱tse'e yakme̱e̱'kxjat je̱ tyo̱kin. Ax mko̱'o̱ñu̱ko̱jtsidupts miits je̱'e̱ ve'e je̱ Espíritu
Santo, je̱'e̱ ve'e ku ve'e mva'anda je̱ts je̱ ko̱'o̱yjáyuvap a̱tse'e je̱ kutojku̱n xmo̱o̱yp. Ku ve'e
je̱ jayu ve'em du̱tún, ni je̱ vin'ítats je̱'e̱ ve'e kya'óyat je̱tse'e yakme̱e̱'kxjat je̱ tyo̱kin, ni
u̱xyama, je̱ts ni van'ita ku ve'e je̱ nam it cho̱o̱'ndu̱ku̱t.

Yaknu̱ja'vipts je̱'e̱ ve'e je̱ ku̱p vintso̱ ve'e tya̱'ma
(Lc. 6.43-45)

33 'Pa̱n je̱ o̱y ku̱p xa je̱'e̱ ve'e, o̱y tse'e je̱ tya̱a̱jm; pa̱n je̱ ko̱'o̱y ku̱pts je̱'e̱ ve'e, ka ó̱yapts
je̱'e̱ ve'e je̱ tya̱a̱jm. Je̱ tya̱a̱jm ka̱jxe'e yaknu̱java pa̱n vintso̱ ve'e je̱ ku̱p. 34 Miitsta, je̱ tsaa'n
je̱ chaanda je̱ kyo̱o̱jta, ¿vintso̱ ve'e m'o̱'yixjadat je̱tse'e je̱ y'o̱y je̱'e̱ xkó̱tstat pa̱n ko̱'o̱y jayu
miitse'eda? Je̱'e̱ xa ve'e je̱ aaj kya̱jtsp juu' ve'e ijtp je̱m ja'vin ka̱jxm. 35 Je̱ o̱y jayu, o̱yts je̱'e̱
ve'e juu' du̱ka̱ts ku̱x ijtpe'e je̱m jya'vin ka̱jxm je̱ y'o̱y je̱'e̱; ax je̱ ko̱'o̱y jayu, ka ó̱yapts je̱'e̱
ve'e juu' du̱ka̱ts ku̱x ijtpe'e je̱m jya'vin ka̱jxm je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱. 36 A̱tsts miitse'e nnu̱u̱jmidup
je̱ts ku ve'e du̱paa'tu̱t je̱ xa̱a̱j ku ve'e je̱ jayu yakto̱kimpayo̱'ynit, anañu̱joma tse'e je̱ jayu
du̱nu̱'atsó̱vadat pa̱n ti ve'e kavinmaayp tu̱du̱ka̱ts. 37 Ku̱x ve'eme'e myakto̱kimpayo̱'ynit
pa̱n vintso̱ ve'e juu' xka̱ts, van'it tse'e myakto̱kimpá̱mu̱t, uk mkayakto̱kimpá̱mu̱t.

Ku je̱ ko̱'o̱y jayu du̱'amó̱tudi to'k je̱ maja̱ nuja'vin
(Mr. 8.12; Lc. 11.29-32)

38 Van'it tse'e je̱ fariseotajk je̱ts je̱ tsaptujkpit yak'ixpajkpataj̱k du̱nu̱ujmidi je̱ Jesús:
—Yak'ixpajkpa, n'ixuvaampy xa a̱atse'e je̱tse'e je̱ maja̱ nuja'vin xyakjay'íxju̱t, ve'emts
a̱atse'e nnujávat je̱ts je̱ Nte'yam mitse'e mke̱jxjup.
39 Je̱tse'e je̱ Jesús y'atso̱o̱jvjidi:
—Y'amó̱tudup xa ve'e je̱ ko̱'o̱y jáyuda je̱ts pa̱n pa̱n jatye'e je̱ Nte'yam du̱masoo̱ktup
je̱tse'e yaktuk'íxtat je̱ maja̱ nuja'vin je̱tse'e ve'em juu' du̱jaanchjávadat. Ax ka'a tse'e je̱
nuja'vin yakmo̱'o̱dat, je̱ nuja'vinji ve'e yakmo̱'o̱dap juu' ve'e ijtp ax jo'n je̱ nuja'vin juu' ve'e
yaktaan je̱ Nte'yam je̱ y'ayook ko̱jtsnajxpa Jonás. 40 Ku̱x ve'em ax jo'n je̱ Jonás y'ijt toojk
xa̱aj toojk tsooj je̱m je̱ maja̱ ajkx jyoo̱tm, nay ve'empats a̱tse'e n'ítu̱t toojk xa̱aj toojk tsooj
je̱p naxja̱atp, a̱ts, je̱ Jayu Juu' ve'e Nupa̱amdu̱ka Ijtp. 41 Ku ve'e je̱ jayu yakto̱kimpayo̱'ynit,
yaknu̱ke̱'xnatá̱kadapts je̱'e̱ ve'e je̱ jayu juu' ve'e tsu̱u̱nidu je̱m níniveit kyajpu̱n ka̱jxm
je̱ts vyinmajtsju̱dupe'e je̱ tsaachpaatu̱n je̱ jáyuda juu' ve'e u̱xyam joojntykidup, ku̱x
myasoo̱ktu ve'e je̱ níniveit jayu je̱ kyo̱'o̱y joojntykinda ku ve'e je̱ Jonás tyukka'amaajyjidi
je̱ Nte'yam je̱ kya̱ts je̱ y'ayook. Ax je̱ja tse'e to'k yaja juu' ve'e nu̱yojk du̱nu̱májip je̱ts ni
ka'a ve'e je̱ Jonás. 42 Ku ve'e je̱ jayu yakto̱kimpayo̱'ynit, yaknu̱ke̱'xnatá̱kapts je̱'e̱ ve'e je̱
yakkutojkpa ta̱'a̱xta̱jk juu' ve'e tsoo̱'n je̱m joma ve'e je̱ po̱j ñujkx je̱ts vyinmajtsju̱dupe'e
je̱ tsaachpaatu̱n je̱ jáyuda juu' ve'e u̱xyam joojntykidup, ku̱x va'ajts jékum je̱'e̱ ve'e cha̱a̱'n
je̱tse'e o̱jts du̱'amo̱tunaxy je̱ Salomón je̱ vyijin je̱ kye̱ju̱n. Ax je̱ja tse'e to'k yaja juu' ve'e
nu̱yojk du̱nu̱májip je̱ts ni ka'a ve'e je̱ Salomón.

Je̱ ko̱'o̱yjáyuvap juu' ve'e vimpijtnuvap
(Lc. 11.24-26)

43 'Ku xa ve'e to'k je̱ ko̱'o̱yjáyuvap pyítsum je̱m je̱ jayu jya'vin ka̱jxm, ve'em tse'e
vyimpavídu̱t je̱m ta̱'a̱jts it joo̱tm, y'íxtip tse'e joma ve'e pyoo̱'kxu̱t. Ka'a tse'e du̱paa'ty.
Van'it tse'e ñaṉ̃a'mu̱xju̱: 44 "Va'an a̱ts du̱'avimpijtinuva joma a̱tse'e n'ukpítsum." Ku tse'e
vyimpijtnuva, ve'em tse'e je̱ jayu je̱ jya'vin du̱paa'ty ax jo'n to'k je̱ ta̱jk juu' ve'e tukva'ajts,
pe'eta̱pú̱k je̱ts avaatsuva. 45 Van'it tse'e ñajkxnuva je̱tse'e du̱yaktsa̱a̱'n janu̱vuxtojtu̱k je̱
myuko̱'o̱yjáyuvap juu' ve'e nu̱yojk ka ó̱yap je̱ts ka'a ve'e je̱'e̱. Van'it tse'e tya̱jkiká̱xta
tsu̱u̱niva je̱m je̱ jayu jya'vin ka̱jxm. Nu̱yojk ka ó̱yapts je̱'e̱ ve'e je̱ jayu tyaannuva je̱ts
ka'a ve'e ku ve'e to'k du̱ma̱a̱da y'ijt. Nay ve'em tse'e jyajttuva je̱ jayu juu' ve'e u̱xyam
joojntykidup, ko̱'o̱y jáyuts je̱'e̱ ve'eda.

Je̱'e̱ pa̱ne'e je̱ Jesús tyaakja'vip
(Mr. 3.31-35; Lc. 8.19-21)

46 Je̱mna tse'e je̱ Jesús je̱ nu̱may jayu du̱muka̱ts vye'na ku ve'e jye̱'ydi je̱ tyaak je̱ts je̱
y'utsa̱ta̱jk, je̱pe'e ta̱k'aagup tyaandi, je̱ Jesuusts je̱'e̱ ve'e myuko̱tsuvaandup. 47 Van'it tse'e
to'k je̱ jayu je̱ Jesús du̱nu̱ujmi:
—U̱xe̱p xa ve'e ta̱k'aagup je̱ mtaak je̱ts je̱ m'utsa̱ta̱jk, mitse'e myakko̱tsuvaajnju̱dup.
48 Van'it tse'e je̱ Jesús y'atsoo̱jvji:
—¿Pa̱nts a̱tse'e ntaakip, je̱ts pa̱nts a̱tse'e n'útsidup?
49 Van'it tse'e du̱nu̱kijpxi pa̱n pa̱n jatye'e pana̱jkxju̱du je̱tse'e jyaa'kvaajñ:
—Ya̱'a̱ xa je̱'e̱ ve'eda juu' a̱tse'e ntaakja'vip je̱ts juu' a̱tse'e nja'vidup ax jo'n ku̱y'ijtti a̱ts
je̱ n'uts je̱ n'ajch je̱ts a̱ts je̱ n'uts je̱ ntsa̱'a̱. 50 Ku̱x je̱'e̱ juu' ve'e du̱toondup juu' ve'e cha̱jkp
a̱ts je̱ nTee', juu' ve'e je̱m tsapjoo̱tm, je̱'e̱ts a̱tse'e nja'vidup ax jo'n a̱ts je̱ n'uts je̱ n'ajch
ku̱y'ijtti je̱ts a̱ts je̱ n'uts je̱ ntsa̱'a̱, je̱ts a̱ts je̱ ntaak.

13

Je̱ ta̱a̱mt va̱jpa tukmu'a'ixmojkin
(Mr. 4.1-9; Lc. 8.4-8)

1 Je̱ xa̱a̱jjyam tse'e je̱ Jesús je̱p tujkp pyítsum je̱tse'e o̱jts y'a̱jxtu̱k je̱ja maja̱ na̱'akaya
pa'ayi. 2 Nu̱may tse'e je̱ jayu ñay'amojkijidi joma je̱'e̱ ve'e vye'na, je̱'e̱ ka̱jx tse'e tya̱jki
je̱m barco joo̱tm je̱tse'e je̱m y'a̱jxtk, je̱tse'e nu̱jom je̱ nu̱may jayu tyenika̱jxti je̱ja na̱pa'ayi.

3 Van'it tse'e je̱ Jesús may viijn juu' jaty tyukyak'ixpa̱jkjidi je̱ tukmu'a'ixmojkin ma̱a̱t.
Jidu̱'u̱m tse'e vyaajñ:
—To'k xa ve'e je̱ jayu ta̱a̱mt va̱jpa cha̱a̱'n. 4 Ku tse'e du̱vu̱j je̱ ta̱a̱mt, je̱m tse'e juu' ve'e
naxka̱daak je̱ja too' kujk, van'it tse'e je̱ je̱yyva tánu̱k jye̱'ydi je̱tse'e du̱piivdini. 5 Je̱mpa
tse'e juu' ve'e naxka̱daak je̱ja tsaku̱jx joma ve'e peji je̱ naax. Jatyji tse'e yee'k ku̱x peji ve'e
je̱ naax. 6 Ax ku tse'e je̱ xa̱a̱j ñu̱'aajnji, ta̱a̱tsnu tse'e; ku̱x ka'a ve'e je̱ y'aa'ts kya̱a̱kta̱jki,
je̱'e̱ ka̱jx tse'e tya̱a̱tsni. 7 Je̱mpa tse'e juu' ve'e naxka̱daak je̱ja ápit akujk. Van'it tse'e
je̱ ápit yee'k je̱tse'e du̱ko̱o̱'k'ítа̱mo̱oyni je̱ o̱y ojts je̱tse'e ye̱e̱'ku̱t. 8 Nay je̱mpa tse'e juu'
ve'e naxka̱daak je̱ja o̱y naxku̱jx, je̱'e̱ tse'e ta̱'mi. Je̱m tse'e je̱ ta̱a̱mt juu' ve'e naajkma'yiju
mó̱kupx ta̱a̱jm, je̱mpa tse'e juu' ve'e naajkma'yiju toogupx ta̱a̱jm, nay je̱mpa tse'e juu'
ve'e naajkma'yiju ii'px majk ta̱a̱jm. 9 Pa̱n pa̱n jaty xa ve'e je̱m je̱ tyaatsk, va'an tse'e
du̱'amo̱tunaxta.

Je̱'e̱ pa̱n tya̱jx ka̱jxe'e je̱ tukmu'a'ixmojkin yakpu̱u̱jm
(Mr. 4.10-12; Lc. 8.9-10)

10 Van'it tse'e je̱ Jesús je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk vyinkutámijidi je̱tse'e je̱ Jesús du̱'amo̱tutú́vidi:
—¿Tya̱jxse'e je̱ jayu xtukmuka̱ts je̱ tukmu'a'ixmojkin ma̱a̱t?
11 Van'it tse'e je̱ Jesús y'atso̱ojvjidi:
—Je̱ Nte'yam xa ve'e mtuknu̱ja'vijidup je̱ts vintso̱ je̱'e̱ ve'e ku ve'e je̱ jayu y'itta je̱m
je̱'e̱ y'am kya̱'m; ax ka'a tse'e je̱ Nte'yam tyuknu̱jávajada je̱'e̱da juu' ve'e u̱u̱'m ma̱a̱t
ka'ijttup. 12 Ax ve'em tse'e, je̱ jayu juu' ve'e du̱vinmó̱tudup je̱ Nte'yam je̱ y'ayook,
nu̱yojk o̱y tse'e du̱vinmó̱tudat; ax je̱'e̱da juu' ve'e du̱kavinmó̱tudup je̱ Nte'yam je̱ y'ayook,
jyaa'tyó̱kidinup tse'e juu' ve'e yakvaajnjidup. 13 Je̱'e̱ ka̱jxts a̱ts je̱'e̱ ve'e ntukmuko̱tsta
je̱ tukmu'a'ixmojkin ma̱a̱t, ku̱x jya'íxtup xa je̱'e̱ ve'e juu' a̱tse'e ntuump, ka'a tse'e
du̱vinjávada; jyah'amo̱tunajxtupts je̱'e̱ ve'e juu' a̱tse'e nka̱jtsp, ka'a tse'e du̱vinmó̱tuda.
14 Je̱'e̱ ka̱jx tse'e tyunju̱ juu' ve'e je̱ Nte'yam je̱ Isaías tyukko̱jtsnajx jidu̱'u̱m:
Mjah'amo̱tunáxtap xa miitse'eda,
ka'a tse'e xvinmó̱tudat;
mja'íxtapts miitse'eda,
ka'a tse'e xvinjávadat.
15 Je̱'e̱ ka̱jx ku ve'e ma̱kk je̱ vyinma'yu̱nda tu̱vyimpijtni,
ka'a tse'e du̱mo̱tuvuva'anda je̱tse'e je̱ vyiijn du̱yakpi'itsta.
Ve'em tse'e du̱tonda je̱tse'e du̱ka'íxtat,
je̱tse'e je̱ tyaatsk du̱katuk'amo̱tunáxtat je̱tse'e je̱m jya'vin ka̱jxm du̱kavinmó̱tudat.
Je̱'e̱ ka̱jx tse'e ve'em du̱tonda ku̱xe'e a̱ts xkah'aminava'anda je̱ts a̱tse'e nyaktso̱'o̱ktat.
Jidu̱'u̱m tse'e je̱ Nte'yam je̱ Isaías du̱tukko̱jtsnajxy.
16 'Ax miitsta, xo̱o̱nts miitse'eda ku̱xe'e je̱ mviijn xtuk'ixta je̱tse'e je̱ mtaatsk xtuk'amo̱-
tunaxta. 17 Tyú́vam xa a̱tse'e nva'añ je̱ts nu̱maye'e je̱ Nte'yam je̱ y'ayook ko̱jtsnajxpata̱jkta
je̱ts nu̱maye'e je̱ jayu juu' ve'e tu̱v jáyuvidu joojntykidu, je̱'e̱ tse'e du̱ja'ixuvaandu juu'
miitse'e u̱xyam m'íxtup, ax ka'ats je̱'e̱ ve'e du̱'ixti, je̱'e̱ tse'e du̱jah'amo̱tunaxuvaandu juu'
miitse'e u̱xyam m'amo̱tunajxtup, ax ka'ats je̱'e̱ ve'e du̱'amo̱tunajxti.

Ku je̱ Jesús du̱ko̱jtsvaach je̱ ta̱a̱mt va̱jpa tukmu'a'ixmojkin
(Mr. 4.13-20; Lc. 8.11-15)

18 'Amo̱tunaxta n'it vintso̱ ve'e yakko̱jtsva'ach je̱ ta̱a̱mt va̱jpa tukmu'a'ixmojkin. 19 Je̱ja
tse'e too' kujk joma ve'e je̱ ta̱a̱mt yakvu̱j, ve'emts je̱'e̱ ve'e ax jo'n je̱ jayu juu' ve'e
du̱'amo̱tunajxtup je̱ ayook pa̱n vintso̱ je̱'e̱ ve'e ku ve'e je̱ jayu y'itta je̱m je̱ Nte'yam y'am
kya̱'m, ax ka'a tse'e du̱vinmó̱tuda. Ku ve'e je̱ jayu du̱mó̱tuda je̱ ka̱ts je̱ ayook, van'it
tse'e je̱ ko̱'o̱yjáyuvap jye'ya je̱tse'e pya̱jku̱xjada je̱ ka̱ts je̱ ayook juu' ve'e yakvaajnjidu.
20 Je̱ja tse'e tsah'akujk joma ve'e je̱ ta̱a̱mt yakvu̱j, ve'emts je̱'e̱ ve'e ax jo'n je̱ jayu juu'
ve'e du̱'amo̱tunajxtup je̱ ka̱ts je̱ ayook je̱tse'e jatyji du̱kuva̱kta je̱ xo̱o̱jntku̱n ma̱a̱t. 21 Ku̱x
ve'eme'e y'itta ax jo'n je̱ja tsaku̱jx joma ve'e peji je̱ naax, ka'a tse'e jye̱kta. Ku ve'e
chaachpaa'tta ukpu̱ yakjomtonda yaktitonda je̱ Nte'yam je̱ kya̱ts je̱ y'ayook ka̱jx, tun jatyji

tse'e je̱ ka̱ts je̱ ayook du̱ko̱o̱'kjaanchja'vidini. 22 Je̱ja tse'e ápit akujk joma ve'e je̱ ta̱a̱mt
yakvu̱j, ve'emts je̱'e̱ ve'e ax jo'n je̱ jayu juu' ve'e du̱'amo̱tunajxtup je̱ ka̱ts je̱ ayook, je̱'e̱
tse'e o̱o̱y tyunvinmaaydup je̱ naxviijnit je̱'e̱ je̱ts vintso̱ ve'e ñaajkkumeenajadat. Je̱ ka̱ts je̱
ayook juu' ve'e y'amo̱tunajxtu, ve'emts je̱'e̱ ve'e jyatta ax jo'n je̱ ta̱a̱mt juu' ve'e je̱ja ápit
ja̱a̱t yakva̱j je̱tse'e kyata̱'mi. 23 Ax je̱ja tse'e o̱y naxku̱jx joma ve'e je̱ ta̱a̱mt yakvu̱j, ve'emts
je̱'e̱ ve'e ax jo'n je̱ jayu juu' ve'e du̱'amo̱tunajxtup je̱ ka̱ts je̱ ayook je̱tse'e du̱vinmó̱tuda,
vimpijtnupts je̱'e̱ ve'e je̱ jyáyuvinda je̱ jyoojntykinda ax jo'n je̱ Nte'yam tyukmutsó̱kjada,
je̱'e̱ ka̱jx tse'e y'itta ax jo'n je̱ o̱y naax joma ve'e je̱ ta̱a̱mt juu' ve'e naajkma'yiju mó̱kupx
ta̱a̱jm, je̱ts juu' ve'e naajkma'yiju toogupx ta̱a̱jm, je̱ts juu' ve'e naajkma'yiju ii'px majk
ta̱a̱jm.

Je̱ ko̱'o̱y'ojtsap tukmu'a'ixmojkin

24 Va'nu̱xju̱duva tse'e je̱ Jesús jado'k je̱ tukmu'a'ixmojkin. Jidu̱'u̱m tse'e vyaajñ:
—Ve'em xa ve'e je̱ Nte'yam je̱ kyutojku̱n ax jo'n to'k je̱ yaa'tya̱jk je̱ o̱y ta̱a̱mt du̱vu̱j je̱ja
kyam ja̱a̱t. 25 Ko̱o̱'ts tse'e vye'na, van'it tse'e tya̱jki to'k je̱ kukam je̱ cho'oxpa̱jkpa je̱tse'e
je̱ja trigo akujk du̱vu̱j je̱ ojts ta̱a̱mt juu' ve'e trigo jo'n ke̱'xp, je̱tse'e ña̱jkxni. 26 Ku tse'e
je̱ trigo yee'k je̱tse'e je̱ kyupi'pst pyítsum, van'it tse'e yak'ix je̱ts je̱me'e du̱ma̱a̱tyee'k
je̱ ko̱'o̱y'ojtsap. 27 Van'it tse'e je̱ toompata̱jk du̱nu̱u̱jmidi je̱ kukam: "Vintsá̱n, ¿ka je̱ o̱y
ta̱a̱mtape'e mva̱j je̱ja mkam ja̱a̱t? ¿Joma tse'e cha̱a̱'n je̱ ko̱'o̱y'ojtsap?" 28 Van'it tse'e
je̱ kukam y'atso̱o̱jvjidi: "To'k xa ve'e je̱ tso'oxpa̱jkpa juu' ve'e ve'em du̱toon." Van'it
tse'e je̱ toompata̱jk y'amo̱tutú̱vijidi: "¿Mtsa̱jkpe'e je̱ts a̱a̱tse'e na̱jkx nvix je̱ ko̱'o̱y'ojtsap?"
29 Van'it tse'e y'atsa̱a̱jv: "Ka'a. Ku̱x ku xa ve'e xvíxtat je̱ ko̱'o̱y'ojtsap, to'mayji tse'e
xtukmuvíxidinit je̱ trigo; 30 ñojk'ó̱ye'e xmaso̱'o̱ktat je̱tse'e akijpxa ye̱e̱'ktat van'it paat ku
ve'e je̱ trigo yakpa̱kmojknit. Van'itts a̱tse'e nké̱xtat je̱ ntoompata̱jk je̱tse'e too'va̱jkp je̱
ko̱'o̱y'ojtsap du̱pa̱kmóktat, du̱'atsómdat, je̱tse'e du̱pá̱mdat je̱m ja̱njo̱o̱tm, ax van'it tse'e
du̱pa̱kmóktat je̱ trigo je̱tse'e du̱pa̱jku̱ktat."

Je̱ mostaza ta̱a̱mt tukmu'a'ixmojkin
(Mr. 4.30-32; Lc. 13.18-19)

31 Va'nu̱xju̱duva tse'e je̱ Jesús ya̱ tukmu'a'ixmojkin:
—Ve'em xa ve'e je̱ Nte'yam je̱ kyutojku̱n ax jo'n to'k je̱ yaa'tya̱jk du̱vu̱j je̱ mostaza ta̱a̱mt
je̱ja kyam ja̱a̱t. 32 Je̱ ta̱a̱mt xa ve'e du̱nu̱tsayika̱jxp; ax ku tse'e yee'k, ñu̱ma̱jiku̱jxpts je̱'e̱ ve'e
je̱ts ka'a ve'e je̱ viijnk aajy ojts, je̱ ku̱p jo'nam je̱'e̱ ve'e yee'k, je̱'ydup tse'e je̱m je̱ je̱yyva
tá̱nu̱k je̱tse'e je̱ pye̱'e̱n du̱pa̱mda je̱m y'axén ka̱jxm.

Je̱ levadura tukmu'a'ixmojkin
(Lc. 13.20-21)

33 Va'nu̱xju̱duva tse'e ya̱ tukmu'a'ixmojkin:
—Ve'em xa ve'e je̱ Nte'yam je̱ kyutojku̱n ax jo'n to'k je̱ ta̱'a̱xta̱jk je̱ levadura du̱tukmu-
pa̱ma toojk arroba je̱ tsapkaaky ju̱ts, van'it tse'e je̱ levadura du̱tukta̱ka nu̱jom je̱ tsapkaaky
ju̱ts je̱tse'e o̱o̱y tyun'o̱o̱'ku̱k. Mú̱jit tse'e o̱o̱y tyumpítsum.

Vintso̱ je̱ Jesús du̱yaktuujn je̱ tukmu'a'ixmojkin
(Mr. 4.33-34)

34 Nu̱jom ya̱'a̱ ve'e je̱ Jesús je̱ nu̱may jayu du̱tukmuka̱jts je̱ tukmu'a'ixmojkin ma̱a̱t, ni tía
ve'e du̱kaka̱jts juu' ve'e ka'ijt je̱ tukmu'a'ixmojkin ma̱a̱t. 35 Ax ve'em tse'e tyoojnji juu' ve'e
kyo̱jts to'k juu' ve'e ijt je̱ Nte'yam je̱ y'ayook ko̱jtsnajxpa. Jidu̱'u̱m tse'e vyaajñ:
Kó̱tsup a̱tse'e je̱ tukmu'a'ixmojkin ma̱a̱t,
n'avánapts a̱tse'e juu' jatye'e kayaknu̱ja'vip y'ijt van'ítani ku ve'e ya̱ naxviijnit it
yakpu̱u̱jm.

Ku je̱ Jesús du̱ko̱jtsvaach je̱ ko̱'o̱y'ojtsap tukmu'a'ixmojkin

36 Van'it tse'e je̱ Jesús je̱ nu̱may jayu du̱pake̱jxni je̱tse'e je̱p tu̱jkp tya̱jki. Je̱p tse'e je̱
y'ixpa̱jkpata̱jk vyinkutá̱mijidi je̱tse'e je̱ Jesús du̱nu̱u̱jmidi:
—Tukvinja'vik a̱a̱ts to'k aaj je̱ ko̱'o̱y'ojtsap juu' ve'e je̱m kam jo̱o̱tm tukmu'a'ixmojkin.
37 Van'it tse'e je̱ Jesús ña̱'mu̱xjidi:

—Je̱'e̱ juu' ve'e du̱va̱jp je̱ o̱y ta̱a̱mt, ve'emts je̱'e̱ ve'e ax jo'n a̱ts, je̱ Jayu Juu' ve'e
Nu̱pa̱a̱mdu̱ka Ijtp. [38] Je̱ kam, ve'emts je̱'e̱ ve'e ax jo'n ya̱ naxviijnit it. Je̱ o̱y ta̱a̱mt,
ve'emts je̱'e̱ ve'e ax jo'n je̱ jayu juu' ve'e ijttup je̱m je̱ Nte'yam y'am kya̱'m; ax je̱
ko̱'o̱y'ojtsap, ve'emts je̱'e̱ ve'e ax jo'n je̱ jayu juu' ve'e ijttup je̱m je̱ ko̱'o̱yjáyuvap y'am
kya̱'m. [39] Je̱ tso'oxpa̱jkpa juu' ve'e du̱va̱j je̱ ko̱'o̱y ojts ta̱a̱mt, ve'emts je̱'e̱ ve'e ax jo'n je̱
ko̱'o̱yjáyuvap. Ku ve'e je̱ ko̱'o̱y'ojtsap je̱ts je̱ trigo yakpa̱kmuk, ve'emts je̱'e̱ ve'e ax jo'n je̱
jayu yakto̱kimpayo̱'ynit; je̱ aangelesta̱jktats je̱'e̱ ve'e ax jo'n je̱'e̱da juu' ve'e du̱pa̱kmojktup.
[40] Ve'em ax jo'n je̱ ko̱'o̱y'ojtsap yakpa̱kmuk je̱tse'e yakpu̱m je̱m ja̱njo̱o̱tm, nay ve'em tse'e
jyajtpat je̱ xa̱a̱j ku ve'e je̱ jayu yakto̱kimpayo̱'ynit. [41] Nké̱xupts a̱tse'e je̱ n'aangelesta̱jk
je̱tse'e du̱pa̱jkjidinit je̱m a̱ts n'am nka̱'m nu̱jom pa̱n pa̱n jatye'e je̱ jayu du̱yakto̱kintoondup
je̱ts pa̱n pa̱n jatye'e du̱toondup juu' ve'e ka ó̱yap, [42] je̱tse'e je̱m ja̱njo̱o̱tm du̱pa̱a̱mdinit. Je̱m
tse'e nu̱may yaaxtinit je̱m tse'e nu̱may ñatya̱tskaa'tjidinit. [43] Van'it tse'e je̱ jayu juu' ve'e
tu̱v jáyuvidup joojntykidup, je̱'e̱ tse'e ajajtinup ata̱'kxtinup ve'em ax jo'n je̱ aampa xa̱a̱j
je̱m je̱ Tyee'da kyutojku̱n jo̱o̱tm.

Je̱ chó̱vax je̱'e̱ tukmu'a'ixmojkin

[44] 'Ve'em xa ve'e je̱ jayu juu' ve'e ijttup je̱m je̱ Nte'yam y'am kya̱'m ax jo'n to'k je̱ jayu
juu' ve'e tu̱du̱paa'ty je̱ chó̱vax je̱'e̱ juu' ve'e yu'uts ijtp joma ve'e to'k je̱ kam. Ku ve'e je̱
jayu du̱paa'ty je̱ chó̱vax je̱'e̱, jé̱pjyam tse'e du̱yo'tsnuva, van'it tse'e va'ajts xo̱o̱jntkp na̱jkx
du̱to̱o̱'kmojkkú̱x nu̱jom juu' ve'e y'ixp jyayejpp je̱tse'e du̱joy je̱ kam.

Je̱ o̱y perlas tukmu'a'ixmojkin

[45] 'Ve'empa xa ve'e je̱ jayu juu' ve'e ijttup je̱m je̱ Nte'yam y'am kya̱'m ax jo'n to'k je̱
ajooyva je̱ ato̱o̱'kpa juu' ve'e du̱'íxtip je̱ o̱o̱jyit perlas. [46] Ku ve'e du̱pa̱a'ty to'k juu' ve'e
o̱o̱y tyun'o̱ya, van'it tse'e du̱to̱o̱'kmojkkú̱x nu̱jom juu' ve'e y'ixp jyayejpp je̱tse'e du̱joy je̱
perlas.

Je̱ tuk'ajkx'amaakin xuum tukmu'a'ixmojkin

[47] 'Je̱ Nte'yam xa ve'e du̱vinko̱o̱mp je̱ jayu juu' ve'e ijttinup je̱m y'am kya̱'m. Ve'emts
je̱'e̱ ve'e ax jo'n je̱ jayu du̱'avájada je̱ tyuk'ajkx'amaakin xuum je̱m ma̱ja̱ na̱'aka̱ya jo̱o̱tm
je̱tse'e je̱ ajkx may viijn du̱yaktáñ. [48] Ku tse'e je̱ tuk'ajkx'amaakin xuum y'uts, van'it
tse'e je̱ ajkx maakpata̱jk du̱va̱a̱'mpítsumda je̱ja na̱pa'ayi. Je̱ja tse'e y'a̱jxtu̱kta je̱tse'e
du̱vinko̱nda je̱ ajkx, pya̱jku̱ktup tse'e je̱m tójum je̱ ajkx juu' ve'e o̱o̱jyit je̱tse'e du̱h'u̱xkojta
juu' ve'e ka o̱o̱jyitap. [49] Ve'em tse'e jyátu̱t je̱ xa̱a̱j ku ve'e je̱ jayu yakto̱kimpayo̱'ynit,
je̱'yadape'e je̱ angelesta̱jk je̱tse'e du̱pa̱jkva'kxtinit je̱ o̱y jayu je̱ts je̱ ko̱'o̱y jayu, [50] je̱m
tse'e ja̱njo̱o̱tm du̱pa̱a̱mdinit je̱ ko̱'o̱y jáyuda. Je̱m tse'e nu̱may yaaxtinit je̱m tse'e nu̱may
ñatya̱tskaa'tjidinit.

Je̱ o̱o̱jyit je̱'e̱ juu' ve'e ko̱o̱jnu̱k ijtp tukmu'a'ixmojkin

[51] Van'it tse'e je̱ Jesús y'amo̱tutú̱vijidi:
—¿Mvinmo̱tuka̱jxtupe'e ti a̱tse'e tu̱nka̱ts?
Van'it tse'e y'atso̱o̱vdi:
—Ve'em, Vintsá̱n.
[52] Van'it tse'e du̱nu̱u̱jmidi:
—Je̱ jáyuda juu' ve'e o̱y du̱nu̱ja'vidup pa̱n vintso̱ ve'e je̱ Kunuu'kx Jatyán vya'añ
je̱ts vintso̱ je̱'e̱ ve'e ku ve'e je̱ jayu y'itta je̱m je̱ Nte'yam y'am kya̱'m, je̱'e̱ tse'e je̱
jayu du̱tuk'íxtup juu' ve'e je̱ Nte'yam ju̱jpani yaknu̱ke̱'xnata̱jki je̱ts juu' ve'e námnum
yaknu̱ke̱'xnata̱jkivap, ve'em xa je̱'e̱ ve'eda ax jo'n to'k je̱ kuta̱jk juu' ve'e ko̱o̱jnu̱k je̱ o̱o̱jyit
je̱'e̱ du̱jaye̱jpp je̱tse'e je̱m du̱yakpítsum juu' ve'e námnum yakjooyp je̱ts juu' ve'e jé̱mani
yakjooy.

Ku je̱ Jesús vye'na je̱p Nazaret
(Mr. 6.1-6; Lc. 4.16-30)

[53] Ku ve'e je̱ Jesús du̱ko̱jtsku̱jx ya̱ tukmu'a'ixmojkin, van'it tse'e je̱m cha̱a̱'n [54] je̱tse'e jye̱'y
joma ve'e je̱ y'it je̱ ñaax. Je̱m tse'e yak'ixpa̱jk'ukvaajñ je̱p tsaptu̱jkp; atu̱va atoki tse'e je̱
jayu tyaandi je̱tse'e ñavyaajnjidi:

—¿Jomas ya'a ve'e ya jayu ya nuja'vin dupuk jetse'e ve'em kyats? ¿Vintso ve'e y'o'yixju
jetse'e je majin dutún? 55 Ya'a xa ve'e je tsejtspa je myajntk jetse'e je María dutaaka. Ya'a
xa ve'e je y'utsta je Santiago, je José, je Simón, je Judas, 56 jets jempa tse'e je kyiix útstava.
¿Ax jómats ya'a vine'e dupuk ya nuja'vin?
57 Je'e kajx tse'e duviijnk'íxta je Jesús. Van'it tse'e je Jesús ña'muxjidi:
—Otyun joma tsova xa ve'e yakvintsa'aga je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpa, jeejyji ve'e
kyayakvintsa'aga joma ve'e je y'it je ñaax jets joma ve'e je jyaajn je tyajk.
58 Ax ka'a tse'e jem may je majin dutuujn kux ka'a ve'e jyaanchjávajada.

14

Ku je Yaknapejtpa Juan y'oo'kni
(Mr. 6.14-29; Lc. 9.7-9)

1 Ax ve'emts je'e ve'e van'it jyajty jetse'e je Herodes je kats dumotu je Jesús kajx, je
Heródese'e yakkutojkp vye'na jem galiléait y'it jootm. 2 Ku ve'e je kats dumotu, van'it
tse'e je jyayu dunuujmi:
—Je Yaknapejtpa Juan xa je'e ve'e, je'e tse'e joojntykpajknuva, je'e kajx tse'e dujayep je
kutojkun jetse'e je majin dutún.
3 Ve'em tse'e vyaajñ kux je'e ve'e duyakjamyajtsju je Juan jetse'e duyakjapyoxuntak-
paajmji; je Herodías kajxe'e ve'em dutuujn, je y'uts Felipe je ñuda'ax je'e ve'e y'ijt.
4 Yakpoxuntakpaam tse'e je Juan kuxe'e dunuujmi je Herodes:
—Ka'a xa ve'e je pava'nun duyakjaty jetse'e xpákut je m'uts je ñuda'ax.
5 Jyayakjay'oo'kuvaajnju tse'e je Herodes je Juan, ax ka'a tse'e jatyji ve'em dutuujn kux je
jayu ve'e cha'kip, ve'eme'e anañujoma je jayu dujaanchjávada jets je Nte'yam je y'ayooke'e
je Juan kyojtsnajxyp. 6 Ax ku tse'e je Herodes je kye'xtkun xaaj dupaaty, van'it tse'e je
ta'axtajk je ñaax y'ejts jeja je javyaa'kx vyinkujk. Ooy tse'e dutuntsojja'vi je Herodes, 7 je'e
kajx tse'e je Nte'yam duyaknajxy jetse'e je kiixata'ax dunuujmi jets myo'ope'e otyía pan ti
ve'e y'amótup. 8 Távani ve'e je tyaak y'akótsaja vye'na je kiixata'ax, van'it tse'e je Herodes
dunuujmi:
—Yákuts n'it jem plato jootm je Yaknapejtpa Juan je kyuvajk.
9 Van'it tse'e je yakkutojkpa chaachvinmapyujk. Kux távani ve'e je Nte'yam duyaknaxy
vye'na jets táva ve'e du'amotunaxta je javyaa'kx, je'e kajx tse'e dupavaajñ jetse'e
yakmo'ot, 10 ve'em tse'e dupavaajñ jetse'e jep poxuntujkp najkx je Juan yakyukpux. 11 Ku
tse'e ve'em yaktuujn, van'it tse'e je tyoompa duyaknujkx jem plato jootm je Juan je
kyuvajk jetse'e dumoojy je kiixata'ax. Van'it tse'e ojts je tyaak duma'a.
12 Van'it tse'e jye'ydi je Juan je y'ixpajkpatajk jetse'e ojts je ñi'kx je kyopk duyaknaxtajki-
dini; ux'ook tse'e ojts je Jesús duvaajnjada.

Ku je Jesús je jayu duyakkaajy numugooxk miijl naxy
(Mr. 6.30-44; Lc. 9.10-17; Jn. 6.1-14)

13 Ku ve'e je Jesús je kats dumotu, van'it tse'e je numay jayu dumasaak jetse'e jem
barco jootm ñujkx joma ve'e kyapantsuuna. Ku ve'e je numay jayu dumótudi joma ve'e
ñujkx, van'it tse'e jem kyajpun jootm choo'ndi jetse'e tékum dupanajkxti. 14 Ku ve'e je
Jesús jem barco jootm pyítsum, van'it tse'e du'ix jets jeme'e je numay jayu tujye'yada;
tyukmo'ttuts je'e ve'e jetse'e duyakjotkadaakni je pa'am jáyuda juu' ve'e yakmejtstu.
15 Kutaka xaajani tse'e vye'na, van'it tse'e je Jesús je y'ixpajkpatajk vyinkutámijidi jetse'e
je Jesús dunuujmidi:
—Tánani xa ve'e ya it, ni pana tse'e yaja kyatsuuna. Pakejxtini to'k aaj ya jayu jetse'e
ñajkxtat joma ve'e je kajpun jetse'e je kyaaky je tyojkx dujóydat.
16 Van'it tse'e je Jesús ña'muxjidi:
—Ka'a ve'e vyinkopka jetse'e ñajkxtat, miitse'e myakkáydap.
17 Van'it tse'e y'atsoovdi:
—Ka'a xa aatse'e uxyam ntimaada, mugooxkji ve'e je tsapkaaky jets mejtsk je ajkx.
18 Van'it tse'e je Jesús ña'muxjidi:

—Yakminda n'it.
19 Van'it tse'e je̱ Jesús du̱pavaajñ je̱tse'e je̱ nu̱may jayu y'a̱jxtu̱ktat je̱m tsoots ka̱jxm.
Je̱tse'e je̱ Jesús du̱ko̱ojnu̱k mugo̱oxk je̱ tsapkaaky je̱ts me̱jtsk je̱ ajkx. Van'it tse'e pyat'ix
je̱m tsajm tso̱v je̱tse'e je̱ Nte'yam du̱kuko̱jtsji. Van'it tse'e du̱tojkva'kxy je̱ tsapkaaky je̱tse'e
du̱mo̱oj je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk, je̱'e̱ tse'e nu̱jom je̱ jayu du̱mo̱oydu. Yakva'kxpa tse'e je̱ Jesús
me̱jtsk je̱ ajkx. 20 Nu̱jom tse'e je̱ jayu kyaaydi je̱tse'e kyooxjidi. Ku tse'e je̱ jayu kyaky̱a̱jxti,
van'it tse'e du̱pa̱kmojktini jamakme̱jtsk kach je̱ tsapkaaky kunax je̱ts je̱ ajkx kunax. 21 Pa̱n
pa̱n jaty tse'e kaaydu, nu̱mugo̱oxk miijl jo'n tse'e y'ijtti je̱ yaa'tya̱jkta, apu̱k je̱ ta̱'axta̱jkta
ma̱a̱t je̱ pi'k ónu̱kta.

Ku je̱ Jesús yo̱'y je̱m na̱ni'kxm
(Mr. 6.45-52; Jn. 6.16-21)

22 Van'it tse'e je̱ Jesús je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk du̱nu̱u̱jmidi je̱tse'e tyá̱kadat je̱m barco jo̱otm
je̱tse'e ña̱náxtat namvaate'e je̱ Jesús du̱pake̱jxni je̱ nu̱may jayu. 23 Tá̱vani ve'e je̱ nu̱may
jayu du̱pake̱jxni vye'na, van'it tse'e je̱ Jesús du̱jaa'kvimpejt je̱ tonu̱n je̱tse'e je̱m naaydum
chapka̱jts. Ku ve'e je̱ it kyo̱o'tsini, je̱m tse'e je̱ Jesús naaydum vye'na 24 namvaate'e je̱
barco je̱m ma̱ja̱ na̱'aka̱ya jo̱otm vye'na. o̱oy tse'e je̱ barco tyunna̱pe̱'tsni ku̱x vinkupójipe'e.
25 Jado'k ma'ajum jo'n tse'e vye'na je̱tse'e je̱ Jesús vyinkuta̱mijidi, je̱me'e na̱ni'kxm yo̱'o̱y.
26 Ku ve'e je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk du̱'ixti je̱ts je̱me'e na̱ni'kxm yo̱'o̱y, van'it tse'e cha̱'kidi, je̱tse'e
ma̱kk vyaandi:

—¡Jado'k ítumit jayu xa ya̱'a̱ ve'e!
27 Ax jatyji tse'e je̱ Jesús myuko̱jtsjidi je̱tse'e ña̱'mu̱xjidi:
—¡Jo̱t'amájada, a̱ts xa je̱ja, kadi mtsa̱'a̱gada!
28 Van'it tse'e je̱ Pedro je̱ Jesús du̱mukajts, je̱tse'e du̱nu̱u̱jmi:
—Vintsá̱n, pa̱n mitsna je̱'e̱ ve'e, yaaxja a̱ts to'k aaj je̱ts a̱ts mitse'e nnu̱na̱jkxu̱t yo̱'yp
yam na̱ni'kxm.
29 Van'it tse'e je̱ Jesús ña̱'mu̱xji:
—Minu̱ n'it.
Van'it tse'e je̱ Pedro je̱m barco jo̱otm pyítsum je̱tse'e je̱m na̱ni'kxm yo̱'yp je̱ Jesús
du̱nu̱nu̱jkx. 30 Ax ku tse'e je̱ ma̱kk po̱j du̱ja'vi, tsa̱'ki tse'e. Ku ve'e kyunajx'ukvaajñ, van'it
tse'e ma̱kk vyaajñ:

—¡Vintsá̱n, yaktso̱okk a̱ts to'k aaj!
31 Jatyji tse'e je̱m je̱ Pedro kya̱'m yakmajch je̱tse'e yaknu̱u̱jmi:
—¡Tun ve̱e̱'nji je̱ jaanchja'vin xjayep! ¿Tya̱jxse'e mme̱jtsvinmáy?
32 Ku ve'e je̱m barco jo̱otm tya̱jkidi, jatyji tse'e pyo̱j'atúvi. 33 Van'it tse'e je̱ jayu juu' jatye'e
ve'nidup je̱m barco jo̱otm, je̱'e̱ tse'e du̱vinko̱xkténidu je̱ Jesús je̱tse'e vyaandi:
—Tyúvamdam xa je̱'e̱ ve'e je̱ts mitse'e je̱ Nte'yam je̱ y'Onu̱k.

Ku je̱ Jesús je̱ pa'am jayu du̱yakjo̱tka̱daaky je̱p Genesaret
(Mr. 6.53-56)

34 Ku ve'e ña̱najxti, van'it tse'e jye̱'ydi je̱m Genesaret. 35 Ku ve'e je̱ jé̱mit jayu du̱nu̱ja'vidi
je̱ts je̱me'e je̱ Jesús, van'it tse'e du̱ko̱jtsva'kxti je̱m naxka̱jxm kajpu̱n ka̱jxm juu' ve'e
ta̱ma̱naat, je̱tse'e du̱tuknu̱na̱jkxka̱jxti je̱ pya'am jáyuda, 36 je̱tse'e du̱munoo'kxtkti je̱tse'e
ku̱jyavitu̱paa'vjya du̱tóndat. Nu̱jom tse'e pa̱n pa̱n jatye'e du̱to̱ondu, jo̱tka̱daaktinu tse'e.

15

Kyo̱'o̱yja'vipe'e je̱ Jesús ku ve'e je̱ jayu du̱kakutyún je̱ Nte'yam je̱ pyava'nu̱n
(Mr. 7.1-16)

1 Van'it tse'e je̱ fariseota̱jk ma̱a̱t je̱ tsaptu̱jkpit yak'ixpa̱jkpata̱jk juu' ve'e je̱m Jerusalén
tso̱o'ndu, je̱'e̱ tse'e du̱vinkutámidu je̱ Jesús, je̱tse'e du̱'amo̱tutúvidi:
2 —¿Tya̱jx tse'e ya̱ m'ixpa̱jkpata̱jk du̱kama̱ja̱ pa̱mda je̱ pava'nu̱n juu' ve'e xyaktaajn-
jimdu je̱ nju̱jpit jáyuvamda? ¿Tya̱jxe'e kyaka̱pojta ax jo'n je̱'e̱ ve'e du̱pavaandi?
3 Van'it tse'e je̱ Jesús y'amo̱tutúvijidi:

—¿Tyąjxts miitse'e xkamąją pąąmduva ję Nte'yam ję pyava'nụn jętse'e ve'em xkutyón-
dat ję pava'nụn juu' ve'e ję jụjpit jayu myakta'nụxjụdu? [4] Kụx jidụ'ụme'e ję Nte'yam ję
pyava'nụn vya'añ: "Vintsą'ąga ję mtee' ję mtaak." Vaampap tse'e jidụ'ụm: "Pąn pąn tse'e
ję tyee' ukpụ ję tyaak dụvinkọjtspęjtp, kutúkanits ję'ę ve'e ję y'ọọ'kụn." [5] Ax miits tse'e
mvaandup jęts ọ'yip ję'ę ve'e ku ve'e ję jayu ję tyee' ukpụ ję tyaak jidụ'ụm dụnąąjmat:
"Ka'a xa ątse'e x'uk'ọ'yixjini jęts ąts mitse'e mputąkat, kụx nụjome'e juu' ątse'e n'ixp
njayejpp, ję Nte'yamts ąts ję'ę ve'e tụntukmuyąx." [6] Ve'em tse'e mva'anda jęts ọpyąna
pąn pąne'e ve'em vaamp, ka'ats ję'ę ve'e y'ukvinkọ́pkini jętse'e ję tyee' ukpụ ję tyaak
dụputąkat. Ku xa miitse'e ve'em mjátụkada, ve'em tse'e xyaktaandini ję Nte'yam ję
pyava'nụn ax jo'n kụkyatuujn, ję'ę kąjx jętse'e xpanąjkxtat ję pava'nụn juu' ve'e ję jụjpit
jayu myakta'nụxjụdu. [7] ¡Mętjs'aajta mętjsjọọtta! Va'ajts tse'e miits kąjxta dụ'ava'ni ję
Nte'yam ję y'ayook kọjtsnajxpa Isaías. Jidụ'ụm tse'e dụjatyaajñ juu' ve'e ję Nte'yam kyọjts:
[8] Y'amji xa ve'e yą jayu ąts xvinjávada xvintsą'ągada,
ax xtukmujékumidupts ątse'e ję jyọọtta ję jya'vinda.
[9] Tónaji xa ję'ę ve'e ñatyijjada jęts xvinja'vidup xvintsą'kidup ąts ję'ę ve'e,
tyuk'íxtupts ję'ę ve'e ję jayu ję pyava'nụnda ax jo'n ąts ję mpava'nụn kụy'ijt jo'n.
Jidụ'ụm tse'e ję Isaías dụjatyaajñ.

Ka ję ka'yụn ję ją'kxụn kąjxape'e ję jayu y'it jęp tọkin jąątp
(Mr. 7.17-23)

[10] Van'it tse'e ję Jesús ję nụmay jayu dụyaxmujk jętse'e jidụ'ụm dụnụụjmidi:
—Amọtunaxta anañụjoma jętse'e xvinmọ́tudat. [11] Juu' jatye'e jęp ję jayu y'ávuptąjkip,
ka ję'ę kąjxap xa ve'e ję jayu y'it jęp tọkin jąątp; juu' ve'e jęp ję jayu y'ávup pítsump, ję'ę
kąjx tse'e ję jayu y'it jęp tọkin jąątp.
[12] Van'it tse'e ję y'ixpąjkpatąjk vyinkutąmijidi jętse'e ję Jesús dụnụụjmidi:
—¿M'ixe'e tąąv vintsọ ve'e ję fariseotąjk tụdụkọ'ọyjávada juu' mitse'e tụxkąts?
[13] Van'it tse'e ję Jesús y'atsọọjvjidi:
—Jyapąna tse'e pąn pąne'e ka'ijtp ję jyayu, ąts ję nTee', juu' ve'e ję̨m tsapjọọtm,
yakpąjkjapts ję'ę ve'e ąts ję nTee'. [14] Kadi xmąją pąmda ję fariseotąjkta, vanxụp xa ję'ę
ve'eda ax jo'n to'k ję viints jayu juu' ve'e ję myuviints jayu dụpavijtsp. Ax pąn to'k tse'e
ję viints jayu ję myuviints jayu dụpavits, va'an nụmęjtsk tse'e nąjkx tyun'avívupada jęp
jótup.
[15] Van'it tse'e ję Pedro ję Jesús dụnụụjmi:
—Tukvinja'vik ąąts to'k aaj ję tukmu'a'ixmojkin juu' ve'e tụxkąts.
[16] Jętse'e ję Jesús vyaajñ:
—¿Tis, ka'a miitse'e xvinmọ́tuduva? [17] ¿Ka'a ve'e xvinmọ́tuda jęts nụjome'e juu' jatye'e
jęp ávup tąjkip, ję̨m tse'e jọọtm ñụjkx jętse'e ụx'ọọk ję ni'kx ję kọpk dụtukvaatsni? Ka
ję'ę kąjxapts ję'ę ve'e ję jayu y'it jęp tọkin jąątp. [18] Ax ję ayook juu' ve'e jęp ávup pítsump,
ję̨mts ję'ę ve'e ja'vin kąjxm chąą'n, ję'ę kąjx tse'e ję jayu y'it jęp tọkin jąątp. [19] Kụxe'e ję̨m
jya'vin kąjxm chąą'n ję kọ'ọy vinma'yụn, van'it tse'e ję jayu yakjayu'ọọ'kta, ję navyąjkụn
dụyakvintsą'kintọ́kida, ję kąts dụtukmąątjayę́pta ję yaa'y ję tą'ąx juu' ve'e ka pụ́kap
jyayęjptup, myęę'tsta, ñụvampętta, jyayupakọtsta. [20] Ję'ę kąjxts ję'ę ve'e ję jayu y'it jęp
tọkin jąątp, ka ję'ę kąjxape'e ku ve'e kyakąpuj joma vaate'e ję kyątąjkts ve'em ax jo'n ję
jụjpit jayu dụpavaandi.

To'k ję tą'ąxtąjk juu' ve'e ka ję israeejlitap, ję'ę tse'e dụjaanchja'vi ję Jesús
(Mr. 7.24-30)

[21] Van'it tse'e ję Jesús ję̨m chąą'n jętse'e ñụjkx ję̨m tiirovit jęts sidoonit y'it jọọtmda.
[22] Van'it tse'e to'k ję canaanit tą'ąxtąjk juu' ve'e ję̨m tsọ tsụụnip, ję'ę tse'e ję Jesús
dụvinkutąmi jętse'e mąkk dụmukąjts. Jidụ'ụm tse'e dụnụụjmi:
—¡Vintsą́n, ję David ję chaan ję kyọọj juu' ve'e yakkutojknup, tukmọ'ọtụ ąts to'k aaj! Ję
kọ'ọyjáyuvap xa ve'e tukkoo'yijup ąts ję nnąąx. Ọọy tse'e tyuntsaachpaa'ty.

23 Ax ka'a tse'e je Jesús y'atsoojvji. Van'it tse'e je Jesús je y'ixpajkpataj vyinkutámijidi
jetse'e je Jesús dumunoo'kxtkti:
—Pakejxni mits ya'a to'k aaj kux yape'e xpamejtsumda, jetse'e ooy tyunne'em.
24 Van'it tse'e je Jesús vyaajñ:
—Je Nte'yam xa atse'e xtuknukejxp je israeejlit jayu juu' ve'e tokih'ijttup.
25 Ax vinkutámiju tse'e je ta'axtajk, jetse'e je Jesús duvinkoxkteni, jetse'e dunuujmi:
—¡Vintsán, putaka ats to'k aaj!
26 Van'it tse'e je Jesús y'atsaajv:
—Pan mputajkip ats mitse'e jets ka'a ve'e je israeejlit jáyuda, ve'emts je'e ve'e ax jo'n
je pi'k ónuk je kyaaky yakpujkja jetse'e je ok yakma'a.
27 Van'it tse'e je ta'axtajk vyaajñ:
—Ve'em tse'e. Oyam tse'e vye'ema, kyamyojktup tse'e je ok jep mesa pa'tkup juu' ve'e
je pi'k ónuk y'uxkaaydup.
28 Van'it tse'e je Jesús y'atsaajv:
—¡Ooye'e je jaanchja'vin xtunjayep! Va'an ve'em dutunju ax jo'n xtsak.
Je'yji tse'e je ñaax jyotkadaakni.

Ku je Jesús duyakjotkadaaky numay je pa'am jayu

29 Van'it tse'e je Jesús jem chaa'n jetse'e jye'y jeja galiléait myaja naakaya pa'ayi. Van'it
tse'e ñujkx jem tonun viinm jetse'e jem y'ajxtk. 30 Numay tse'e ooy je jayu tyunnuje'yjini.
Jem tse'e dutuknunajkxti je uxket jayu, je viints jayu, je oom jayu, jets je'e juu' ve'e ka óyap
je kya'aj; je jayu ve'e juu' ve'e may viijn je pa'am dumaat, je'e tse'e yakpaamdu jeja je Jesús
vyinkujk. Van'it tse'e je Jesús yakjotkadakkajxjidini. 31 Atuva atoki tse'e dutuktaandi je
jáyuda ku ve'e du'ixti jets kojtspajktinupe'e je oom jáyuda, jets o'yixjidinupe'e je kya'ajta
je tyekta juu' ve'e kama'at pakma'at ijttu, jets oye'e yo'ydini juu' ve'e uxket ijttu, jets
vin'ixpajktinupe'e juu' ve'e viints ijttu. Van'it tse'e je jayu duyakmájidi duyakjaanchidi
je israeejlit jayu je Ntye'yamda.

Ku je Jesús je jayu duyakkaajy numaktaaxk miijl naxy
(Mr. 8.1-10)

32 Van'it tse'e je Jesús duyaxmujk je y'ixpajkpataj jetse'e dunuujmidi:
—Ntukma'tp xa atse'e ya numay jáyuda kux toojk xaajani xa ya'a ve'e yaja y'itta ats
maat, ka'a tse'e tii ti ve'e kyáydap jya'kxtap. Ka'ats atse'e mpakexuvaandini ve'emji jem
tyak'amda kux ku ve'e je yooj yaknoo'kxjidinit jeja too' aajy.
33 Van'it tse'e je y'ixpajkpataj ña'muxjidi:
—¿Jómase'e je tsapkaaky choo'nut jetse'e ya numay jayu nyakka'yumdat?, kux ka'a ve'e
yaja pyantsuuna.
34 Van'it tse'e je Jesús y'amotutúvijidi:
—¿Vinxup tse'e jep je mtsapkaakyta?
Jetse'e y'atsoovdi:
—Vuxtojtuk je tsapkaaky jets yuu'n vee'n je pi'k ajkx.
35 Van'it tse'e je Jesús dupavaajñ jetse'e je numay jayu y'ajxtuktat jeja naxkujx. 36 Ku
ve'e y'ajxtkti, van'it tse'e dukaajy vuxtojtuk je tsapkaaky jets yuu'n vee'n je pi'k ajkx,
jetse'e je Nte'yam dukukojtsji. Van'it tse'e dutojkva'kxy jetse'e dumoojy je y'ixpajkpataj,
je'eda tse'e je jayu dumooydup. 37 Anañujoma tse'e kyaaydi jetse'e kyooxjidi; javuxtojtuk
kach tse'e dupakmojktini je tsapkaaky kunax jets je ajkx kunax. 38 Numaktaaxk miijl tse'e
je yaa'tyajk kyaaydi, apuk je ta'axtajkta maat je pi'k ónukta. 39 Van'it tse'e je Jesús je
numay jayu dupakejxtini jetse'e je y'ixpajkpataj jem barco joootm dumaattajkidi jetse'e
jem magdálait y'it jootm ñajkxti.

16

Ku je fariseotajk maat je saduceotajk du'amótudi je tsajmit maja nuja'vin
(Mr. 8.11-13; Lc. 12.54-56)

1 To'k nax tse'e je̱ fariseota̱jk je̱ts je̱ saduceota̱jk du̱vinkutámidi je̱ Jesús, je̱'e̱ ve'e
cho̱jktup je̱tse'e du̱yakko̱jtstókidat. Je̱'e̱ ka̱jx tse'e du̱'amótudi je̱tse'e tyo'nu̱xjadat je̱
tsajmit ma̱ja̱ nu̱ja'vin, ve'em tse'e du̱yaknu̱ke̱'xnatákat je̱ts je̱ Nte'yam ma̱a̱t je̱'e̱ ve'e je̱
Jesús. 2 Ax jidu̱'u̱m tse'e je̱ Jesús y'atso̱o̱jvjidi:
—Ku xa ve'e ya̱ it tyánayini, jidu̱'u̱mts miitse'e mva'anda: "Va'ajtstame'e ya̱ it y'ítu̱t
ku̱x tsapts xa ve'e xim tsajviinm." 3 Ku ve'e ja̱pyji, jidu̱'u̱m tse'e mva'anda: "Ka'adame'e
ya̱ it vya'atsu̱t ku̱x tsapts xa ve'e xim tsajviinm je̱ts vintojknup tse'e ya̱ it." ¡Me̱jts'aajta
me̱jtsjo̱o̱tta! Mnu̱ja'vidup xa miitse'eda juu' ve'e ya̱ tsajmit it ñu̱ka̱jtsp, ax ka'a tse'e
xnu̱jávada je̱'e̱ juu' ve'e ñu̱ka̱jtsp pa̱n ti ve'e yam toojnjup ko̱jtsjup. 4 Ya̱ ko̱'o̱y jayu juu' ve'e
je̱ Nte'yam du̱maso̱o̱ktup, y'amótudupts je̱'e̱ ve'e je̱tse'e je̱ ma̱ja̱ nu̱ja'vin yaktoojnjadat;
ax ka'a tse'e yaktoojnjadat je̱ ma̱ja̱ nu̱ja'vin, je̱ nu̱ja'vinji ve'e juu' ve'e pyaatyp y'ake̱e̱guip
ma̱a̱t je̱ Jonás jye̱'e̱.
Van'it tse'e je̱ Jesús myaso̱o̱kjidi je̱tse'e cha̱a̱'n.

Je̱ fariseo je̱ y'ixpa̱jku̱n tse'e je̱ jayu du̱yakvinmamya'tp
(Mr. 8.14-21)

5 Ku ve'e je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk ña̱najxti je̱m jado'k ado'om ma̱ja̱ na̱'aka̱ya pa'am, jyaa'tyókidu
tse'e je̱tse'e ku̱du̱pa̱a̱mdi je̱ tsapkaaky je̱m barco jo̱o̱tm. 6 Van'it tse'e je̱ Jesús ña̱'mu̱xjidi:
—Mnay'íxjadap tse'e je̱ts ka'a ve'e mnatyukpaa'tjadat je̱ levadura juu' ve'e je̱ fariseota̱jk
jye̱'e̱da je̱ts je̱ saduceota̱jk jye̱'e̱da.
7 Van'it tse'e je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk ñavyaajnjidi:
—Je̱'e̱ ka̱jx xa ve'e ve'em vya'añ ku̱xe'e je̱ tsapkaaky tu̱nkayakme̱jtsumda.
8 Ax ku tse'e je̱ Jesús du̱nu̱ja'vi, van'it tse'e je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk du̱nu̱u̱jmidi:
—¿Tya̱jxse'e mva'anda je̱ts ka'a ve'e ti mtsapkaakyta? ¡Tun ve̱e̱'nji ve'e je̱ jaanchja'vin
xjaye̱pta! 9 ¿Ka'ana ve'e xvinmótuda? ¿Ka'a ve'e xjaa'myétsta ku a̱tse'e mugo̱o̱xk je̱
tsapkaaky je̱ jayu nyakva'kxjidi nu̱mugo̱o̱xk miijl naxy, je̱ts vinxu̱p kache'e xpa̱kmojktini?
10 ¿Ka'a ve'e xjaa'mye̱jtstuva ku a̱tse'e vuxtojtu̱k je̱ tsapkaaky je̱ jayu nyakva'kxjidi
nu̱maktaaxk miijl naxy, je̱ts vinxu̱p kache'e xpa̱kmojktini? 11 ¿Vintso̱se'e tu̱xkavinmótuda
je̱ts ka je̱ tsapkaaky levaduurap a̱tse'e ntijp ku a̱tse'e tu̱nva'añ je̱tse'e mnay'íxjadat je̱tse'e
ve'em mkapaa'tjadat je̱ fariseota̱jk je̱ lyevaduura je̱ts je̱ saduceota̱jk je̱ lyevaduura?
12 Van'it tse'e du̱vinmótudi je̱ts ka je̱ levaduurape'e je̱ Jesús tyijp juu' ve'e je̱ tsapkaaky
ju̱ts du̱tukta̱jkika̱jxp, je̱ ixpa̱jku̱ne'e tyijp juu' ve'e je̱ fariseota̱jk jye̱'e̱da je̱ts je̱ saduceota̱jk
jye̱'e̱da.

Ku je̱ Pedro du̱'ava'ni je̱ts je̱ Jesús je̱'e̱ ve'e je̱ Cristo
(Mr. 8.27-30; Lc. 9.18-21)

13 Ku ve'e je̱ Jesús jye̱'y je̱m joma ve'e je̱ it du̱xa̱a̱ja Cesarea de Filipo, van'it tse'e
du̱'amo̱tutu̱vi je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk:
—¿Vintso̱se'e je̱ jayu vya'anda, pánu̱k a̱tse'e?, a̱ts, je̱ Jayu Juu' ve'e Nu̱pa̱a̱mdu̱ka Ijtp.
14 Van'it tse'e y'atso̱o̱vdi:
—Je̱m xa ve'e pa̱ne'e vaandup je̱ts je̱ Yaknape̱jtpa Juan mitse'e, je̱mpa tse'e pa̱ne'e
vaanduvap je̱ts je̱ Elías mitse'e, nay je̱mpa tse'e pa̱ne'e vaandup je̱ts je̱ Jeremías mitse'e,
ukpu̱ nu̱to'k je̱ Nte'yam je̱ y'ayook ko̱jtsnajxpa juu' ve'e ju̱jpani o̱o̱'ktinu, ax je̱'e̱k tse'e
joojntykpa̱jknuva.
15 Van'it tse'e je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk du̱nu̱u̱jmidi:
—Je̱ts miitsta, ¿vintso̱ts miitse'e mva'anda je̱ts pa̱n a̱tse'e?
16 Van'it tse'e je̱ Simón Pedro y'atso̱o̱jvji:
—Mits xa je̱'e̱ ve'e je̱ Cristo, juu' ve'e je̱ Nte'yam vyinko̱o̱n je̱tse'e yakkutojknit, je̱
joojntyk Nte'yam je̱ y'Onu̱k.
17 Van'it tse'e je̱ Jesús y'atso̱o̱jvjinuva:
—Xo̱o̱n xa mitse'e, Simón, je̱ Jonás je̱ myajntk, ku̱x ka je̱ jáyuvap xa mits ya̱'a̱ ve'e
tu̱mtuknu̱jávaja, a̱ts je̱ nTee' ve'e, juu' ve'e je̱m tsapjo̱o̱tm. 18 A̱tsts mitse'e nnu̱u̱jmip
je̱ts je̱ Pedro mitse'e. Pyaatyp y'ake̱e̱guipts je̱'e̱ ve'e je̱tse'e ve'em myaktukxa̱a̱ja ku̱x

ve'eme'e yakkojtsva'ach je mxaaj, tsaaj, je makk aaj je makk jooote'e mjayejpp. Ax ya'a juu' ve'e tuxkats, ve'emts je'e ve'e ax jo'n je takne'ev choo'nduk jep naaxyp, numay tse'e je jayu dujaanchjávadat; ax ka'a tse'e je ko'oyjáyuvap du'amaadaaga je jayu juu' atse'e xjaanchja'vidup. [19] Nmooynupts ats mitse'e je kutojkun jetse'e mva'anut juu' ve'e toomp jets juu' ve'e katoomp. Juu'ts mitse'e je jayu myakjajtjip jetse'e dutóndat yaja naxviijn, ve'em tse'e y'ijtpat jem tsapjootm; juu'ts mitse'e je jayu mkayakjajtjip jetse'e dutóndat yaja naxviijn, nay ve'em tse'e y'ijtpat jem tsapjootm.

[20] Van'it tse'e je Jesús je y'ixpajkpatajk dutukpavaandi jets ni pana ve'e dukavaajnjadat jets je'e je'e ve'e je Cristo.

Ku je Jesús du'ava'ni je y'oo'kun
(Mr. 8.31-9.1; Lc. 9.22-27)

[21] Van'it tse'e je Jesús je y'ixpajkpatajk duvaajnji'ukvaandi jets tun vinkopk je'e ve'e jetse'e jem Jerusalén ñajkxut jetse'e jem ooy tyunyaktsaachpaa'tjadat je israeejlit je myújit jáyuda, je tee'tajk je vyintsanda, maat je tsaptujkpit yak'ixpajkpatajkta. Jem tse'e je jayu yak'oo'kjut; ax joojntykpajknuvapts je'e ve'e kutoojk xaaj. [22] Van'it tse'e je Pedro je Jesús apuk dujavaajv jetse'e jidu'um dutuknuujmi:

—¡Maja Vintsán, je Nte'yame'e mjayépjup m'axajtókjup jets ni je vin'ita ya'a ve'e mkajátjut mkanáxjut!

[23] Van'it tse'e je Jesús vya'kumpijt jetse'e je Pedro dunuujmi:

—¡Vinva'kva'atsu ats, mmaatnavyaa'njup xa mitse'e je Satanás ku ve'e ve'em xkats! Xyaktoo'atokuvaampts ats mitse'e. Ka'ats mitse'e ve'em xpayo'oy ax jo'n je Nte'yam; ve'em xa mitse'e xpayo'oy ax jo'n je jayu.

[24] Van'it tse'e je Jesús dunuujmidi je y'ixpajkpatajk:

—Pan pan xa ve'e dutsojkp jetse'e y'ijtnit ats maat, va'an tse'e dumasokkajxni je y'avintso vinma'yun, je jyoot je jya'vin dumakkpaamnit jetse'e chaachpaa'tut ax jo'n je jayu juu' ve'e je y'oo'kun du'anajkxip ku ve'e je cryuuz dupaku'u, jets atse'e xpamiinnit. [25] Pan pan xa atse'e xkajaanchja'vip kuxe'e dutsa'aga jetse'e y'oo'kut, ka'a tse'e dujayéput je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp. Ax je'e pan pan atse'e ijtp xjaanchja'vip, óyam tse'e y'oo'kut ats kajx, je'e tse'e dujayejpnup je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp. [26] Ni vinxupa xa je'e ve'e je jayu kyato'nuxjut ku ve'e duje'eikáxut nujom ya naxviijnit it jetse'e vyintókinit je jayu je jyoot je jya'vin. Ax ku tse'e je jayu je jyoot je jya'vin vyintókinit, ka'a xa ve'e tii ni tía ti ve'e je jayu kuduyaky jetse'e jyoojntykat xa'ma kajx. [27] Miinnup atse'e je nTee' je myajin maat maat ats je n'aangelestajk, ats, je Jayu Juu' ve'e Nupaamduka Ijtp, van'itts atse'e to'k jado'k nmooynit juu' ve'e tukkadaakjudup, ve'em ax jo'n dupaa'ty du'akeega juu' ve'e tudutonda tudukotsta. [28] Tyúvam xa atse'e nva'añ jets jeja ve'e je jayu juu' ve'e yaja ijttup jetse'e kya'oo'ktat pan ka'ana atse'e x'ixta ku atse'e nmiinnit yakkutojkpa, ats, je Jayu Juu' ve'e Nupaamduka Ijtp.

17

Ku je Jesús tyikts jetse'e y'ajaj y'atu'kx
(Mr. 9.2-10; Lc. 9.28-36)

[1] Kutojtuk xaaj tse'e je Jesús duvovutsoo'ndi je Pedro, je Santiago, maat je Juan, je Santiago je y'uts, jetse'e apuk duvooovdi, jetse'e pyejtti joma ve'e to'k je kopk juu' ve'e kajxm. [2] Jem tse'e je Jesús tyikts jeja je'e vyinkujkta. Ve'eme'e je vyiijn je y'aaj y'ajaj y'atu'kx ax jo'n je aampa xaaj; ve'eme'e je vyit vyimpijt va'ajts pooo'p, ve'em ax jo'n je kujajpa je kuta'kxpa. [3] Van'it tse'e vya'kke'xti jeja je'e vyinkujkta je Moisés maat je Elías, jetse'e je Jesús dumaatnakyojtsjidi. [4] Van'it tse'e je Pedro dunuujmi je Jesús:

—Maja Vintsán, ¡oy xa je'e ve'e ku aatse'e yaja n'it! Pan mtsajkp, va'ants aats dupumu toojk je pi'k ojts atyajk: to'k mits mje'e, jets to'k je Moisés jye'e, jets jado'k je Elías jye'e.

[5] Kojtspna tse'e je Pedro vye'na ku ve'e yo'tsjidi to'k pak je vínuts juu' ve'e ajajp ata'kxp. Jep tse'e vínuts akujkp yakmotu to'k je ayook juu' ve'e vaamp:

—Ya'a xa ve'e ats je n'Onuk, juu' atse'e ooy ntuntsajkp, ooyts ats ya'a ve'e ntuntukx-oonduk. Amotunaxta juu' ve'e kyajtsp.
6 Ku ve'e je ixpajkpatajk du'amotunajxti, van'it tse'e je vyiijnda je y'aajta dutukpaatti je naax kux tsa'kidu ve'e ooy. 7 Van'it tse'e je Jesús vyinkutámijidi, jetse'e je kya'aj tyuknukoojnjidi, jetse'e je y'ixpajkpatajk dunuujmidi:
—Pojtukta. Kadi mtsa'agada.
8 Ku ve'e kyoojvukti, ka'a tse'e du'ukpan'íxtini, je Jesuusji ve'e.
9 Vajntktinup tse'e jem kopk viinm vye'nada, jetse'e je Jesús jidu'um pyavaajnjidi:
—Ni pana ve'e xkatukmumaayduktat juu' ve'e tux'ixta, van'ítnume'e ku atse'e n'oo'kut jets atse'e njoojntykpajknuvat, ats, je Jayu Juu' ve'e Nupaamduka Ijtp.

Je Yaknapejtpa Juan je jayu duyakvimpijt je Nte'yam maat
(Mr. 9.11-13)

10 Van'it tse'e je Jesús je y'ixpajkpatajk y'amotutúvijidi:
—¿Tyajxse'e je tsaptujkpit yak'ixpajkpatajk vya'anda jets tun vinkopk je'e ve'e jetse'e too'vajkp je Elías myiinnuvat jets ka'a ve'e je Cristo?
11 Van'it tse'e je Jesús y'atsoojvjidi:
—Tyúvam xa je'e ve'e jets miimpe'e too'vajkp je Elías, je'e tse'e nujom duyak'o'yinuvap.
12 Ax atsts miitse'e nnuujmidup jets ojts je'e ve'e, ka'ats je'e ve'e je jayu dunuja'vidi jets pan je'e ve'e, tyoonduts je'e ve'e ve'em ax jo'n dutsojkti. Nay ve'empats atse'e ntsaachpaa'tut jem je'e kya'mda, ats, je Jayu Juu' ve'e Nupaamduka Ijtp.
13 Van'it tse'e je ixpajkpatajk duvinmótudi jets je Yaknapejtpa Juaane'e je Jesús tyijp je jayu juu' ve'e ve'em ax jo'n je Elías.

Ku je Jesús duyakjotkadaaky to'k je jayu juu' ve'e jem jya'vin kajxm je ko'oyjáyuvap
(Mr. 9.14-29; Lc. 9.37-43)

14 Ku ve'e jye'ydi joma ve'e je numay jayu vye'nada, van'it tse'e to'k je yaa'tyajk duvinkutami je Jesús, jetse'e duvinkoxkteni, jetse'e vyaajñ:
15 —Vintsán, tukmo'otu to'k aaj ats je nmajntk kux je ko'opya'amap je'e ve'e pajkjup jetse'e ooy tyuntsaachpaa'ty, may náxani tse'e ñaxvívup, to'ma jaty tse'e jyanvívupa jets to'ma jaty tse'e ñavívupa. 16 Ta xa atse'e ya m'ixpajkpatajk njatuknuminda, ax ka'a tse'e y'o'yixjada jetse'e duyakjotkada'aktat.
17 Van'it tse'e je Jesús y'atsaajv:
—¡Miits xa je'e ve'eda juu' ve'e je Nte'yam dukajaanchja'vidup jets ka vintúvap je'e ve'e juu' ve'e mtoondup! ¿Joma vaat atse'e njaa'kja'ítut miits maatta jetse'e njaa'kjamuténadat? Yakminda je pa'am jayu.
18 Ku ve'e duyaknajkxti, van'it tse'e je Jesús dutuknuujmi je ko'oyjáyuvap juu' ve'e je pa'am jayu jem jya'vin kajxm, jetse'e je ko'oyjáyuvap tyukvaatsjini. Tun je'yji tse'e jyotkadaakni.
19 Ux'ook tse'e je Jesús je y'ixpajkpatajk apuk myukojtsjidi, jetse'e y'amotutúvijidi:
—¿Tyajxs aatse'e xka'o'yixji jets aatse'e je ko'oyjáyuvap nyakpítsumut?
20 Jetse'e je Jesús y'atsoojvji:
—Je'e kajx ku ve'e je Nte'yam vee'nji xjaanchjávada. Tyúvam xa atse'e nva'añ, pan mjayejptupts miitse'e je jaanchja'vin jem mja'vin kajxmda, oyvinxupa ax jo'n to'k je mostaza taamt, kum'o'yixjada tse'e jetse'e xnaajmadat ya kopk: "Ke'ekú yaja jets najkxu viijnk tsov", ke'ekupts je'e ve'e je kopk. Ka'a xa miitse'e ti mka'o'yixjadat pan mjaanchja'vidupe'e je Nte'yam. 21 Ax je ko'oyjáyuvap juu' ve'e ve'em, je'ejyji tse'e o'yixjup jetse'e duyakpítsumut ku ve'e je jayu chapkats jets ku ve'e je jayu y'ayooja.

Ku je Jesús je y'oo'kun du'ava'ninuva
(Mr. 9.30-32; Lc. 9.43-45)

22 Namvaate'e je Jesús je y'ixpajkpatajk dumaatvídutta jem galiléait y'it jootm, van'it tse'e je Jesús ña'muxjidi:

—Yakpámupts atse'e jem je jayu kya'm, [23] xyak'oo'ktapts atse'e; ax kutoojk xaajts atse'e
njoojntykpajknuvat, ats, je Jayu Juu' ve'e Nupaamduka Ijtp.
Ooy tse'e je ixpajkpatajk dutunnutsaachvinmaaydi.

Je tsaptujkpit kupa'mun

[24] Ku ve'e jye'ydi jem capernaaumit kyajpun kajxm, van'it tse'e je tsaptujkpit kupa'mun
pakmojkpa duvinkutámidi je Simón Pedro, jetse'e dunuujmidi:
—¿Ka'a ve'e dupum je myak'ixpajkpada je tsaptujkpit kupa'mun?
[25] Van'it tse'e je Pedro y'atsaajv:
—Ve'em, kyuvejtp xa je'e ve'e.
Ku ve'e je Pedro tyajki jep tujkp, van'it tse'e je Jesús ña'muxji:
—¿Vintsos mitse'e mvaampa, Simón? ¿Pan tse'e y'amótudup je kupa'mun jets je
putajkin je yakkutojkpada juu' ve'e yaja naxviijn: je jyáyuda, ukpu je viijnk jayu ve'e?
[26] Van'it tse'e je Pedro y'atsaajv:
—Je viijnk jayu ve'e.
Jetse'e je Jesús ña'muxji:
—Pan ve'em xa ve'e, ka'a tse'e je jyayu kyuvetta. Nay ka'avats uu'me'e xtukka-
daakumduva jetse'e mpa'mumdat je tsaptujkpit kupa'mun. [27] Ax je'e kajx tse'e jetse'e
dukakoʼoyjávadat juu' ve'e nto'numdup, najkxu tse'e jeja maja na'akaya pa'ayi jetse'e
x'akójat to'k je tuk'ajkxmajtsun jo'kun. Je muto'k ajkx juu' ve'e myakpítsumup, jep tse'e
y'ávup xpaa'tut to'k je meen juu' ve'e nupaadap numejtsk je jayu je tsaptujkpit kupa'mun;
je'e tse'e mmo'op je jáyuda ats kajx jets mits kajx.

18

Je'e pane'e dunumájip
(Mr. 9.33-37; Lc. 9.46-48)

[1] Ve'em tse'e jyajty van'it, jetse'e je Jesús je y'ixpajkpatajk vyinkutámijidi. Van'it tse'e
je Jesús dua'amotutúvidi:
—¿Pan tse'e dunumajikajxp juu' ve'e ijttup jem je Nte'yam y'am kya'm?
[2] Van'it tse'e je Jesús duyaaxji to'k je pi'k ónuk jetse'e jeja je'e y'itukujkta dupuujm,
[3] jetse'e vyaajñ:
—Tyúvam xa atse'e nva'añ jets pan ka'a miitse'e mvimpitta jetse'e m'íttat ax jo'n je
pi'k ónuk, ka'a tse'e mtákadat jem je Nte'yam y'am kya'm. [4] Ax ve'em tse'e, pan pan tse'e
napyaajmjup nuu'k aaj nuu'k joot ax jo'n ya pi'k ónuk, je'e tse'e dunumajikajxp juu' ve'e
ijttup jem je Nte'yam y'am kya'm.

Kutsa'aga xa ve'e oo'y ku ve'e je jayu ntukmasookumdat je Nte'yam je tyoo'
(Mr. 9.37, 42-48; Lc. 9.48; 17.1-2)

[5] 'Je jayu pan pane'e ats kajx oy jayu napyaajmjup maat to'k je pi'k ónuk ax jo'n
ya'a, ve'emts je'e ve'e ax jo'n oy jayu kuñapyaajmji ats maat. [6] Ax opyana pan pane'e
dutukmasookp je Nte'yam je tyoo' to'k je pi'k ónuk juu' atse'e xjaanchja'vip, nuyojk oy
tse'e kuy'ijtuxju je jayu jetse'e to'k je paan taak yaktukyuktsum jetse'e yakmaaxynavíppini
joma ve'e kaak.
[7] '¡Ayoov xa je'e ve'e je jyootta je jayu juu' ve'e tsuunidup yaja naxviijn, kux may viijn je'e
ve'e juu' ve'e je jayu duyaktokintoomp! Ka'a xa ve'e yaja ñunka'ítut je yaktokintoompa.
¡Ax ayoots je'e ve'e je jyoot je jayu juu' ve'e je myujayu dutukmasookp je Nte'yam je tyoo'!
[8] 'Je'e kajx tse'e, pan to'k xa ve'e je mka'aj ukpu je mtek myaktokintónjada, tunkuspóx-
tats jets uxvívupta, kux nuyojk oye'e kanoon uk paknoon m'íttat jetse'e xjayejptinit
je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp jets ka'a ve'e ku ve'e mejtsk ka'ajax uk mejtsk
tékax myakjanvíppidinit joma ve'e xa'ma kajx je jaajn tyoy. [9] Ax pan to'k tse'e je mviijn
myaktokintónjada, tunyakpítsumdats jets uxkojta, kux nuyojk oye'e to'k ado'om viijnax
m'íttat jetse'e xjayejptinit je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp jets ka'a ve'e ku ve'e
mejtsk ado'om viijnax myakjanvíppidinit joma ve'e xa'ma kajx je jaajn tyoy.

Je carnero juu' ve'e tokih'ijtp tukmu'a'ixmojkin
(Lc. 15.3-7)

10 ’Yakkópkada ooy jets ni pana ve'e xkaviijnk'íxtat ya pi'k ónukta, kux vaamp atse'e jets
jeme'e tsapjootm je y'aangeles duvin'ixta xa'ma kajx ats je nTee', juu' ve'e jem tsapjootm.
11 Kux je'e xa atse'e nnumiimp jets atse'e nyaktso'okut pan pan jatye'e tokih'ijttup, ats, je
Jayu Juu' ve'e Nupaamduka Ijtp.
12 ’¿Vintsose'e xnasjávada? Pan jem xa ve'e je jayu juu' ve'e numókupx je carnero
dujayejpp jetse'e to'k yo'tyóki, myasaakpts je'e ve'e je numajktupxuk maktaaxtojt carnero
jetse'e najkx jem tonun viinm tonun kajxm du'ixta juu' ve'e tuyo'tyóki, ¿ve'em xaja?
13 Pan pyaatyp tse'e, nuyojk tse'e dutukxoondukut je carnero juu' ve'e tu'ukyo'tyókini
jets ka'a ve'e je numajktupxuk maktaaxtojt juu' ve'e kayo'tyókidup. 14 Nay ve'empa tse'e
je nTee'amda, juu' ve'e jem tsapjootm, chajkpts je'e ve'e jetse'e ni to'ka ya pi'k ónuk
kukyavintoki.

Vintso ve'e dutsak jetse'e je uts je ajch jets je uts je tsa'a yaktokinmee'kxtat
(Lc. 17.3)

15 ’Pan mmutokintoojnjup xa ve'e nuto'k je m'uts je m'ajch ukpu nuto'k je m'uts je
mtsa'a, maatnakyótsjuts akumejtskji jetse'e xtuknaajmat. Pan mkats'amotunajxjup tse'e,
mnayja'vijidinuvap tse'e uts ajch ukpu uts tsa'a. 16 Ax pan ka'a tse'e mkats'amotunaxyju,
vóvuts nuto'k ukpu numejtsk je jayu, ve'em tse'e numejtsk ukpu nutoojk du'amotunáxtat.
17 Ax pan ka'ats je'e ve'e yak'amotunajxtuva, vaajnjats je jaanchja'vivatajk joma ve'e
ñay'amókajada. Pan ka'ats je'e ve'e yak'amotunajxtuva, ve'em tse'e xjávat ax jo'n to'k
juu' ve'e je Nte'yam dukajaanchja'vip ve'em tse'e xjávat ax jo'n je kupa'mun pakmojkpa.
18 ’Tyúvam xa ats miitse'e nnaajmada: Juu'ts miitse'e je jayu myakjajtjidup jetse'e
dutóndat, ve'em tse'e y'ijtnit; jets juu' miitse'e je jayu mkayakjajtjidup jetse'e dutóndat,
ve'em tse'e y'ijtpat.
19 ’Nnuujmiduvapts ats miitse'e jets pan numejtsk miitse'eda yaja naxviijn to'k je
vinma'yun xjayepta ku ve'e juu' x'amótuda, mmo'ojadapts miits je'e ve'e juu' ve'e
m'amótudup ats je nTee', juu' ve'e jem tsapjootm. 20 Kux pan joma xa ve'e je jayu numejtsk
ukpu nutoojk ñay'amókajada ats kajx, je'e maattats atse'e n'it.
21 Van'it tse'e je Pedro ojts je Jesús du'amotutuva:
—Maja Vintsán, ¿vinxup naxts atse'e ntokinmee'kxut ats je n'uts ukpu ats je n'ajch ku
atse'e xmutokintún? ¿Vuxtojtuk nax vine'e?
22 Van'it tse'e je Jesús y'atsoojvji:
—Ka'a xa ats mitse'e nnuujma jets vuxtojtuk nax, kamachoovna ve'e.

Je toompa juu' ve'e dukatokinmee'kx je myujatyoo'

23 ’Tun vinkopk je'e ve'e jetse'e xtokinmee'kxtat je jayu juu' ve'e mmutokintoojnjudup.
Kux juu' xa ve'e je Nte'yam tyuump, ve'emts je'e ve'e ax jo'n to'k je yakkutojkpa juu' ve'e
duyojuvaa'nuvaamp je tyoompatajk juu' ve'e muyójijidup. 24 Ku ve'e dukuvejt'ukvaandi,
van'it tse'e duyaknajkxti to'k juu' ve'e tukmuyójijup je meen juu' ve'e yaknumutoomp
miijl joojnt am. 25 Ax ka'a tse'e je toompa dutimaada pan ti ve'e tyukkuvétup je yoj, je'e
kajx tse'e je vyintsán vyaajñ jetse'e yaktoo'kut maat je y'ónuk je ñuda'ax, nay ve'empa ve'e
nujom yaktoo'kkáxut juu' ve'e y'ixp jyayejpp, ve'em tse'e kudukuvejt je yoj. 26 Van'it tse'e
je toompa duvinkoxkteni je vyintsán jetse'e jidu'um dumunoo'kxtk: “Vintsán, tonu je
maa'yun, jaa'k'a'íxu javee'n jets ats mitse'e nujom nmukuvétut.” 27 Van'it tse'e je vyintsán
tyukmo'tji jetse'e je yoj dumee'kxji, naspaka tse'e duyaktaajñ.
28 ’Ax ku tse'e je toompa chaa'n, van'it tse'e dumaatnavyaatji to'k je myumutoompa juu'
ve'e tukmuyójijup je meen juu' ve'e yaknumutoomp mókupx xaaj. Van'it tse'e dumajch
jep yo'ktup jetse'e duyukpeejn, jetse'e dunuujmi: “¡Mukuvetu ats juu' atse'e xtuk-
muyójip!” 29 Van'it tse'e je muyoj je yojuvaa'mpa duvinkoxkteni jetse'e dumunoo'kxtk:
“Tonu je maa'yun, jaa'k'a'íxu javee'n jets ats mitse'e nujom nmukuvétut.” 30 Ax ka'ats
je'e ve'e dukuvujk, yakjapyoxuntakpaajmju tse'e van'it paat kuunume'e myukuvétjut.

31 Ku ve'e je̱ vyiijnk mumutoompa du̱'ixti vintso̱ ve'e jyatki, ñu̱tsaachvinmaaydu tse'e
jado'k je̱ mutoompa, van'it tse'e o̱jts je̱ vyintsá̱n du̱vaajnjada nu̱jom vintso̱ ve'e jyajty
ñajxy. 32 Van'it tse'e je̱ vintsá̱n du̱nu̱ke̱jxi je̱ toompa je̱tse'e jidu̱'u̱m du̱nu̱u̱jmi: "¡Mits,
ko̱'o̱y toompa! Nme̱e̱'kxji xa a̱ts mitse'e je̱ myo̱j ku a̱tse'e xmunoo'kxtk, 33 ve'emts
mitse'e ku̱xtukmo̱'tpa je̱ mmujatyoo' ax jo'n a̱ts mitse'e ntukma̱'t." 34 O̱o̱y tse'e tyun'e̱jkji
je̱ vintsá̱n, je̱'e̱ ka̱jx tse'e du̱yakjapyoxu̱nta̱kpa̱a̱jmji van'it paat ku ve'e nu̱jom je̱ yo̱j
du̱kuvé̱tu̱t.
35 'Nay ve'em tse'e a̱ts je̱ nTee', juu' ve'e je̱m tsapjo̱o̱tm, ka'ats je̱'e̱ ve'e mto̱kinme̱e̱'kxju̱-
duvat pa̱n ka'a ve'e to'k aaj to'k jo̱o̱t xto̱kinme̱e̱'kxta je̱ m'utsta je̱ m'ajchta je̱ts je̱ m'utsta
je̱ mtsa̱'a̱da.

19

Ku je̱ jayu je̱ navya̱jku̱n du̱yakvintsa̱'kintó̱ki
(Mr. 10.1-12; Lc. 16.18)

1 Ku ve'e je̱ Jesús kyo̱jtsku̱jx, van'it tse'e cho̱o̱'nni je̱m Galilea je̱tse'e ñu̱jkx je̱m judéait
y'it jo̱o̱tm, je̱me'e jado'k ado'om Jordán ma̱ja̱ na̱pa'am ñajxy. 2 Nu̱may tse'e je̱ jayu
pyana̱jkxjidi. Je̱m tse'e je̱ Jesús du̱yakjo̱tka̱daakni je̱ pya'am jáyuda.
3 Van'it tse'e je̱ fariseota̱jk du̱vinkutá̱midi je̱ Jesús je̱tse'e du̱tukka̱ts'íxtada. Jidu̱'u̱m tse'e
du̱nu̱u̱jmidi:
—¿Yakjajtype'e je̱ pava'nu̱n je̱tse'e je̱ yaa'tya̱jk je̱ ñu̱da̱'a̱x du̱masoo̱knit je̱ na̱k ma̱a̱t o̱tyi
ka̱jxa?
4 Van'it tse'e y'atsa̱a̱jv:
—¿Ka'ana miitse'e je̱p Kunuu'kx Jatyán ku̱jxp xko̱tsta je̱ts ku ve'e je̱ Nte'yam je̱ jayu
du̱yaktsoo̱'ntk, to'k je̱ yaa'tya̱jk je̱ts to'k je̱ ta̱'a̱xta̱jk, ve'em tse'e du̱yaktsoo̱'ntk? 5 Vaampa
tse'e jidu̱'u̱m: "Je̱'e̱ ka̱jx xa ve'e je̱ yaa'tya̱jk je̱ tyee' je̱ tyaak du̱masoo̱knit je̱tse'e du̱ma̱a̱t-
namyojkjinit je̱ ñu̱da̱'a̱x, ve'em tse'e nu̱me̱jtsk y'ijttinit ax jo'n to'k jáyuji." 6 Je̱'e̱ ka̱jx tse'e,
juu' xa ve'e je̱ Nte'yam tu̱du̱yaknamyuku̱jku̱, ni pá̱nats je̱'e̱ ve'e du̱kayaknavya'kxju̱t.
7 Van'it tse'e du̱'amo̱tutú̱vidi:
—Pa̱n ve'emam je̱'e̱ ve'e, ¿tya̱jxse'e je̱ Moisés vyaajñ je̱ts ve'eme'e y'o̱ya je̱tse'e je̱ na̱k
ma̱a̱t je̱ ta̱'a̱xta̱jk yakmasoo̱knit?
8 Van'it tse'e je̱ Jesús vyaajñ:
—Je̱'e̱ ka̱jx tse'e je̱ Moisés myakjtu̱xjidi je̱tse'e je̱ mnu̱da̱'a̱x xmasoo̱ktinit je̱ na̱k
ma̱a̱t ku̱x ma̱kke'e je̱ mkuvajk xpa̱mda; ax ku tse'e je̱ Nte'yam je̱ jayu du̱yaktsoo̱'ntk
yaja naxviijn, ka'a tse'e ve'em y'ijt. 9 A̱ts xa miitse'e nnu̱u̱jmidup je̱ts pa̱n pa̱ne'e
je̱ ñu̱da̱'a̱x du̱masoo̱kp, pa̱n ka je̱'e̱ ka̱jxap ku ve'e du̱yakvintsa̱'kintó̱ki je̱ navya̱jku̱n,
yakvintsa̱'kintó̱kipts je̱'e̱ ve'e je̱ navya̱jku̱n ku ve'e je̱ viijnk ta̱'a̱xta̱jk du̱pu̱k.
10 Van'it tse'e je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk vyaandi:
—Pa̱n ve'em xa ve'e je̱ yaa'tya̱jk jyaty ku ve'e je̱ ñu̱da̱'a̱x du̱masoo̱kni, nu̱yojk o̱yts je̱'e̱
ve'e ku ve'e je̱ jayu kyanavyu̱kju̱.
11 Van'it tse'e je̱ Jesús ña̱'mu̱xjidi:
—Ka'a xa ve'e du̱paa'ty du̱'ake̱e̱ga je̱tse'e anañu̱joma je̱ jayu ñavyá̱kjadat, je̱'e̱jyji ve'e
pa̱n pa̱n jatye'e je̱ Nte'yam ñu̱pa̱a̱jmtki je̱tse'e ve'em du̱tóndat. 12 May viijn xa ve'e pa̱n
tya̱jxe'e je̱ yaa'tya̱jk je̱ ta̱'a̱xta̱jk du̱kama̱a̱tnayjayépju̱: je̱m tse'e pa̱n pa̱n jatye'e ve'em
du̱muke̱'xidup, je̱mpa tse'e pa̱n pa̱n jatye'e je̱ jayu ve'em toojnju̱dup, nay je̱mpa tse'e pa̱n
pa̱n jatye'e du̱kama̱a̱tnayjaye̱jpju̱dup je̱ ta̱'a̱xta̱jk ku̱x ve'eme'e du̱nasjávada je̱ts nu̱yojk
o̱ye'e je̱ Nte'yam du̱mutóndat du̱mupá̱ktat anaaydum. Ax pa̱n pa̱n jaty tse'e o̱'yixju̱dup
je̱tse'e ñavyá̱kjadat, va'an tse'e du̱kuva̱kta je̱ ayook juu' a̱tse'e tu̱nka̱ts.

Ku je̱ Jesús du̱nu̱tsapka̱jts je̱ pi'k ónu̱kta
(Mr. 10.13-16; Lc. 18.15-17)

13 Van'it tse'e je̱ Jesús du̱tuknu̱na̱jkxti je̱ pi'k ónu̱kta je̱tse'e je̱ kya̱'a̱j du̱tuknu̱kónu̱t
je̱tse'e du̱nu̱tsapkótsu̱t. Van'it tse'e je̱ ixpa̱jkpata̱jk du̱tuknu̱u̱jmidi pa̱n pa̱n jatye'e je̱ pi'k
ónu̱k du̱yaknajkxtu. 14 Van'it tse'e je̱ Jesús vyaajñ:

—Masǫ'ǫkta jẹts ạtse'e jẹ pi'k ónụk xnụmíndat, ka'a ve'e xkayakjajtjadat, kụx jẹ'ẹ pạn pạn jatye'e ijttup jẹm jẹ Nte'yam y'am kyạ'm, ve'emts jẹ'ẹ ve'e ax jo'n yạ pi'k ónụkta.
15 Van'it tse'e jẹ kyạ'ạj dụtuknụkạạjn jẹ pi'k ónụkta, jẹtse'e chạạ'n.

Ku jẹ Jesús dụmạạtnakyǫjtsji to'k jẹ mootsk ónụk juu' ve'e kumeen
(Mr. 10.17-31; Lc. 18.18-30)

16 To'k nax xa ve'e to'k jẹ mootsk ónụk jẹ Jesús dụvinkutạmi, jẹtse'e dụ'amǫtutụvi:
—Ǫy yak'ixpạjkpa, ¿juu'se'e ǫy jẹts ạtse'e ntónụt jẹts ạtse'e njayẹjpnit jẹ joojntykin juu' ve'e xạ'ma kạjx ijtp?
17 Van'it tse'e jẹ Jesús ñạ'mụxji:
—¿Nte'yam ạtse'e xtij ku ve'e mva'añ jẹts ǫy ạtse'e? To'kji xa jẹ'ẹ ve'e pạne'e ǫy, jẹ Nte'yamts jẹ'ẹ ve'e. Ax pạn mtsạjkpts mitse'e jẹtse'e xjayẹjpnit jẹ joojntykin juu' ve'e xạ'ma kạjx ijtp, kutyónụts jẹ pava'nụn.
18 Van'it tse'e jẹ mootsk ónụk y'atsạạjv:
—¿Juu'se'e?
Van'it tse'e jẹ Jesús ñạ'mụxji:
—Ka'a tse'e myakjayu'ǫǫ'kụt, ka'a tse'e xyakvintsạ'kintǫ́kiyụt jẹ navyạjkụn, ka'a tse'e mmẹẹ'tsụt, ka'a tse'e jẹ jayu xnụvampẹ́tụt, 19 vintsạ'ạga jẹ mtee' jẹ mtaak, tsǫkụ jẹ mmujạntạm jẹ mmutạktạm ve'em ax jo'n viinm mnachạkjụ.
20 Van'it tse'e jẹ mootsk ónụk y'atsạạjv:
—Ku ạtse'e pi'knum nve'na, van'ítanits ạts yạ'ạ ve'e nụjom nkutyún. ¿Tis ạtse'e xkajaa'k'ijtjip?
21 Van'it tse'e jẹ Jesús ñạ'mụxji:
—Pạn mtsạjkp xa mitse'e jẹtse'e m'ijtnit ǫy jẹts va'ajts, nạjkxụ xtǫǫ'kkạjxni juu' ve'e m'ixp mjayejpp jẹts mǫǫyni jẹ meen jẹ ayǫǫva jayu, ve'em tse'e jẹ ǫ'yin xjayẹ́pụt jẹm tsapjǫǫtm. Ku tse'e ve'em xtónụt, van'itts ạtse'e xpamiinnit.
22 Ku ve'e jẹ mootsk ónụk dụ'amǫtunajxy, va'ajts tsaachvinmaayp tse'e ñạjkxni, kụx maye'e ǫǫy juu' ve'e y'ixp jyayejpp.
23 Van'it tse'e jẹ Jesús dụnụụjmi jẹ y'ixpạjkpatạjk:
—Tyụ́vam xa ạtse'e nva'añ jẹts tso'oxe'e jẹts jẹ kumeen jayu ñapyạ́mjụt jẹm jẹ Nte'yam y'am kyạ'm. 24 Ve'em ạtse'e nva'añ jẹts ka'a ve'e cho'oxa vintsǫ ve'e jẹ camello ñáxụt jẹp xo'yụn jot jạạtp, jẹ'ẹ ve'e tso'ox vintsǫ ve'e jẹ kumeen jayu ñapyạ́mjụt jẹm jẹ Nte'yam y'am kyạ'm.
25 Ku ve'e dụ'amǫtunajxti jẹ y'ixpạjkpatạjk, atụva atǫki tse'e dụtuntuktaandi jẹtse'e ñavyaajnjidi:
—Pạn ve'em xa ve'e, ¿pạnts vine'e ǫ'yixjup jẹtse'e dụjayẹjpnit jẹ joojntykin juu' ve'e xạ'ma kạjx ijtp?
26 Van'it tse'e jẹ Jesús vyin'íxjidi, jẹtse'e jẹ y'ixpạjkpatạjk dụnụụjmidi:
—Ka'a xa ve'e jẹ jayu y'ǫ'yixjada jẹtse'e ñaajkpítsumjadat jẹp tǫkin jạạtp; ax jẹ Nte'yam, ǫ'yixjupts jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e jẹ jayu dụyakpítsumụt jẹp tǫkin jạạtp, kụx nụjome'e jẹ Nte'yam juu' y'ǫ'yixkụ́xjụ.
27 Van'it tse'e jẹ Pedro ñạ'mụxji:
—Mạjạ Vintsạ́n, nmasǫkkạjxnu xa ạạtse'e nụjom juu' ạạtse'e n'ixp njayejpp vye'na jẹts ạạts mitse'e mpamiijn. ¿Tits ạạtse'e njayẹjpnup?
28 Van'it tse'e jẹ Jesús dụnụụjmi jẹ y'ixpạjkpatạjk:
—Tyụ́vam xa ạts miitse'e nnạạjmada jẹts van'it ku ve'e jẹ nam it chǫǫ'ndụkụt, van'it ku ạtse'e n'ạjxtụkụt jẹja ạts nkutojkụn tsụụjntkụn kụjx, ạts, jẹ Jayu Juu' ve'e Nụpạạmdụka Ijtp, m'ạjxtktuvapts miitse'e joma ve'e makmẹjtsk jẹ kutojkụn tsụụjntkụn, miitsta, pạn pạn jaty ạtse'e xpamiindu, ve'em tse'e xtǫkimpayǫ'ǫydat jẹ makmẹjtsk jạkạ'ạ juu' ve'e jẹ israeejlit jáyuda. 29 Ax nụjom tse'e pạn pạn jaty ạtse'e xjaanchja'vidup jẹts ạts kạjxe'e dụmasǫǫktini jẹ tyạjk, jẹ y'uts, jẹ y'ajch, jẹ chạ'ạ, jẹ tyee', jẹ tyaak, jẹ ñụdạ'ạx, jẹ y'ónụk, ukpụ jẹ ñaax, yakmǫ'ǫdapts jẹ'ẹ ve'e mǫ́kupx nax jẹ ǫ'yin jẹtse'e dụjayẹjptuvat jẹ joojntykin juu' ve'e xạ'ma kạjx ijtp. 30 Ax nụmay tse'e juu' ve'e ụxyam dụnụmạ́jidup,

je̱'e̱ tse'e taandinup pi'k; ax nu̱mayva tse'e juu' ve'e u̱xyam du̱nu̱pi'kidup, je̱'e̱ tse'e du̱nu̱májadap.

20

Je̱ toompada tukmu'a'ixmojkin

1 ’Ve'em xa ve'e je̱ Nte'yam je̱ jayu du̱toojnjadat ax jo'n to'k je̱ kukam juu' ve'e
japyji najkx je̱ toompa du̱'ixta je̱tse'e je̱m chaaydum kam jo̱o̱tm tyóndat. 2 Ve'em tse'e
du̱maatnakyojtsji je̱ toompatajk je̱ts to'k je̱ denario meene'e du̱mujóydat to'k xaaj. Van'it
tse'e du̱pake̱jxti je̱m kyam jo̱o̱tm. 3 Taaxtojtu̱k yaaxp tse'e vye'na, van'it tse'e vyimpijtnuva
je̱m maa'y jo̱o̱tm je̱tse'e du̱'ix je̱ts je̱me'e je̱ jayu juu' ve'e toonk'íxtidup. 4 Van'it tse'e
du̱nu̱u̱jmidi: “Najkxtuva miits mtonda je̱m ats nkam jo̱o̱tm. Ve'em ats miitse'e nmujóydat
ax jo'n du̱paa'ty du̱'ake̱e̱ga.” Najkxtuts je̱'e̱ ve'e. 5 Kujk xaaj jo'n tse'e y'ojtsnuva je̱m
maa'y jo̱o̱tm. Nay vanxúpjyam tse'e du̱toonnuva. Nay vanxúpjyam tse'e du̱toonnuva
ku ve'e y'ojtsnuva toojk yaaxp. 6 Ax mugo̱o̱xk yaaxp tse'e vye'na ku ve'e y'ojtsnuva je̱m
maa'y jo̱o̱tm. Je̱m tse'e du̱jaa'kpaaty je̱ jayu. Van'it tse'e du̱nu̱u̱jmidi: “¿Tyajxts miitse'e
yaja mxanaxta? ¿Tyajxe'e mkatonda?” 7 Van'it tse'e y'atso̱o̱vdi: “Ni pana xa aatse'e
xkatoompavav.” Van'it tse'e je̱ kukam y'atsaajv: “Najkxtuva miits mtonda je̱m ats nkam
jo̱o̱tm.”

8 ’Ku ve'e je̱ it cho'oini, van'it tse'e je̱ kukam du̱nu̱u̱jmi je̱ yaktoompa: “Yaaxjada je̱ toom-
pada je̱tse'e xmujóydat, je̱'e̱ ve'e mmujóydap too'vajkp juu' ve'e u̱x'o̱o̱k tu̱tyoonktákada.”
9 Ku ve'e jye̱'ydi je̱'e̱da juu' ve'e tajkidu toompa mugo̱o̱xk yaaxp, kakto'k je̱ denario meen
tse'e yaktukmujooydi. 10 Ax kuts je̱'e̱ ve'e jye̱'ydi juu' ve'e too'vajkp toonktajkidu, ve'em
tse'e y'ukvinmaaydi je̱ts nu̱yojke'e ku̱yakmo̱o̱ydi; ax to'k je̱ denario meenjyam tse'e
kakje̱'e̱ yakmo̱o̱yduva. 11 Ku ve'e yakmujokyajxti, van'it tse'e je̱ kukam du̱vinko̱jtspe̱jtti.
12 Jidu̱'u̱m tse'e vyaandi: “Ya'ada juu' ve'e u̱x'o̱o̱k tu̱tyoonktákada, to'k hoorajits ya'a ve'e
tu̱tyonda, nay vanxu̱pts ya'a ve'e tu̱xmujooyduva ax jo'n aats; xanajxpts aatse'e tu̱njatún,
ve'emts aatse'e je̱ an tu̱njamutena ve'emts aatse'e je̱ toonk tu̱njamutena.” 13 Ax jidu̱'u̱m
tse'e je̱ kukam du̱nu̱u̱jmi nu̱to'k je̱'e̱da: “Mex, ka'a xa ats mitse'e nko̱'o̱tyuujnja. ¿Ka
ve'emap u̱u̱'me'e tu̱nko̱jtsmojkum je̱ts to'ke'e je̱ denario meen nmujóyu̱t? 14 Ta xa mitse'e
myakmujoy, najkxnits. Átsam xa ya'a ve'e nmo̱'o̱vaampy vanxúpjyam juu' ve'e u̱x'o̱o̱k
tu̱tyoonktáka ax jo'n ats mitse'e tu̱nmujoy. 15 O̱'yip xa ve'e je̱tse'e ats nje̱'e̱ nyaktónu̱t ax
jo'n atse'e ntsak. ¿Uk mko̱'o̱yja'vipe'e ku atse'e je̱ maa'yu̱n ntun?”

16 Van'it tse'e je̱ Jesús jyaa'kvaajñ:

—Ax ve'em tse'e, pan pan jaty xa ve'e u̱x'o̱o̱kidup, ñu̱májadapts je̱'e̱ ve'e; pan pan jaty
tse'e du̱nu̱májidup, u̱x'o̱o̱kadapts je̱'e̱ ve'e. Nu̱may xa ve'e pan pan jatye'e yakyaaxjidup;
nu̱'eejyjidats je̱'e̱ ve'e pan pan jatye'e yakvinko̱o̱ndup.

Ku je̱ Jesús du̱'ava'ninuva je̱ y'o̱o̱'ku̱n
(Mr. 10.32-34; Lc. 18.31-34)

17 Jéjani tse'e je̱ Jesús vye'na too' aajy, je̱me'e Jerusalén ñu̱jkx, van'it tse'e apu̱k du̱vaajv
je̱ ñu̱makme̱jtsk ixpajkpatajk, je̱tse'e du̱nu̱u̱jmidi:

18 —Je̱m tse'e Jerusalén nja'mda. Je̱mts atse'e nyakpámu̱t je̱m je̱ tee' tajk je̱ vyintsán
kya'mda je̱ts je̱m je̱ tsaptu̱jkpit yak'ixpajkpatajk kya'mda, je̱'e̱ts atse'e xtuknu̱vánadap
je̱ n'o̱o̱'ku̱n 19 je̱ts atse'e xpámdat je̱m je̱ jayu kya'm juu' ve'e ka je̱ israeejlitap. Je̱'e̱ts
atse'e xnu̱xi'iktap xtukxi'iktap je̱ts atse'e xvóptat je̱ts atse'e xyakcruuzpéttat. Ax
joojntykpajknuvapts atse'e kutoojk xaaj, ats, je̱ Jayu Juu' ve'e Nu̱paamdu̱ka Ijtp.

Juu' ve'e y'amo̱tu je̱ Santiago maat je̱ Juan je̱ tyaakta
(Mr. 10.35-45)

20 Van'it tse'e je̱ Jesús vyinkutámiji je̱ Zebedeo je̱ ñu̱da'ax maat nu̱me̱jtsk je̱ y'ónu̱kta,
je̱ Santiago je̱ts je̱ Juan. Van'it tse'e je̱ ta'axtajk du̱vinko̱xkteni je̱ Jesús, je̱ maa'yu̱ne'e
y'amo̱tuvuvaampy. 21 Van'it tse'e je̱ Jesús ña'mu̱xji:

—¿Tise'e mtsajkp je̱ts ats mitse'e ntoojnjat?

Jętse'e ję tą'ąxtąjk y'atsąąjv:
—Va'anu̱ mits to'k aaj jęts jęme'e mkutojku̱n jo̱o̱tm ąts yą nmajntk y'ąjxtktinit, to'k jęja m'aka'yu̱n pa'ayi jęts jado'k jęja m'anająpa'ayi.
22 Van'it tse'e ję Jesús du̱nu̱u̱jmi ję Santiago mąąt ję Juan:
—Ka'a xa ve'e xnu̱jávada ti ve'e m'amǫ́tudup. ¿M'o̱'yixju̱dupe'e jętse'e ję tsaachpaatu̱n xyaknáxtat juu' ątse'e nyaknáxup, uk m'o̱'yixju̱dupe'e jętse'e xmutę́nadat ve'em ję tsaachpaatu̱n ax jo'n ątse'e nmutę́nat?
Jętse'e y'atso̱o̱vdi:
—X'o̱'yixjup xa ąątse'e.
23 Van'it tse'e ję Jesús ñą'mu̱xjidi:
—Tyúvam xa ve'e, ję tsaachpaatu̱n juu' ątse'e nyaknáxup, myaknajxtuvapts miits ję'ę ve'e; jęts ję tsaachpaatu̱n juu' ątse'e nmutę́nap, mmuténiduvapts miits ję'ę ve'e. Ax ję'ę tse'e juu' ve'e mtijtup jętse'e m'ąjxtktinit jęja ąts n'aka'yu̱n pa'ayi jęts jęja ąts n'anająpa'ayi, ka ątsapts ję'ę ve'e xtukkądaakp jęts ąts miitse'e nmo̱'o̱ydat, ję'ę ję'ę ve'e yakmo̱'o̱ydap pąn pąne'e ąts ję nTee' tyuknupąąjmtki.
24 Ax ku tse'e du̱'amǫtunajxti ję janu̱majk ixpąjkpa, van'it tse'e du̱mujǫtma'tti ję Santiago mąąt ję Juan. 25 Van'it tse'e ję Jesús du̱yaaxjidi ję y'ixpąjkpatąjk jętse'e du̱nu̱u̱jmidi:
—Mnu̱ja'vidup xa miitse'eda jęts ję'ęda pąn pąn jatye'e yakkutojktup juu' ve'e ka ję israeejlit jáyuvapta, mąkk tse'e yakkutokta; ax ję'ęda pąn pąn jatye'e du̱nu̱mąjidup ję'ę mąątta, ję'ę tse'e du̱pavaandup jętse'e jatyji yaktónu̱t ax jo'n du̱'o̱yjávada. 26 Ax ka'ats miitse'e mve'emada. Pąn pąn xa ve'e du̱tso̱jkp jętse'e du̱nu̱mąjat amiitsjida, ve'em tse'e ñapyąmju̱t ax jo'n ję mpatto'niva ku̱y'ijt; 27 jęts ję'ę pąn pąne'e du̱tso̱jkp jętse'e du̱nu̱vintsąnat, ve'em tse'e ñapyąmju̱t ax jo'n ję mtoompa ku̱y'ijt. 28 Ve'em ax jo'n ąts, ję Jayu Juu' ve'e Nupąąmdu̱ka Ijtp, ka ję'ęp xa ątse'e nnu̱miimp jęts ątse'e nyakpattónat, ję'ę ve'e jęts ątse'e ję jayu mpattónat jęts ątse'e ję nu̱may jayu ję tyo̱kin nkuvętu̱t ku ąts ję'ę ve'e nku'o̱o̱'kat, ve'em tse'e du̱jayę́jptinit ję joojntykin juu' ve'e xą'ma kąjx ijtp.

Ku ję Jesús du̱yakjǫtkądaaky nu̱mę́jtsk ję viints jayu jęp Jericó
(Mr. 10.46-52; Lc. 18.35-43)

29 Ku ve'e jęm jericoojit kyajpu̱n kąjxm cho̱o̱'ndini, van'it tse'e nu̱may ję jayu ję Jesús du̱panąjkxti. 30 Jęm tse'e too' pa'am nu̱mę́jtsk ję viints jayu chąąnada. Ku ve'e du̱mǫ́tudi jęts jęme'e ję Jesús ñaxy vye'na, van'it tse'e mąkk vyaandi:
—¡Vintsą́n, ję David ję chaan ję kyo̱o̱j juu' ve'e yakkutojknup, tukmo̱'tk ąąts to'k aaj!
31 Tukną'mu̱xju̱du tse'e ję jayu jętse'e y'amo̱'o̱ttat. Ax nu̱yojk mąkk tse'e vyaandi:
—¡Vintsą́n, ję David ję chaan ję kyo̱o̱j juu' ve'e yakkutojknup, tukmo̱'tk ąąts to'k aaj!
32 Van'it tse'e ję Jesús vya'ktaajñ, jętse'e vyaajñ jętse'e du̱yakmíndat ję viints jáyuda. Ku ve'e du̱yakję'ydi, van'it tse'e ję Jesús ję viints jayu du̱'amǫtutǫ́vidi:
—¿Tise'e mtso̱jktup jęts ąts miitse'e ntoojnjadat?
33 Van'it tse'e y'atso̱o̱vdi:
—Vintsą́n, ję'ę xa ąątse'e ntsąjkp jęts ąąts mitse'e xyakvin'ixpąku̱t.
34 Tukmo̱'tju̱duts ję'ę ve'e ję Jesús. Van'it tse'e vyinkuto̱'nijidi. Tun jatyji tse'e ję viints jayu vyin'ixpąjktini jętse'e ję Jesús du̱panąjkxti.

21

Ku ję Jesús tyąjki jęp Jerusalén
(Mr. 11.1-11; Lc. 19.28-40; Jn. 12.12-19)

1 Myutąmidup tse'e vyę'nada jęm Jerusalén, jęm joma ve'e ję kajpu̱n juu' ve'e Betfagé du̱xąąj jęts ję Olivos Ko̱pk, van'it tse'e ję Jesús du̱kejx nu̱mę́jtsk ję y'ixpąjkpa, 2 jętse'e du̱nu̱u̱jmidi:
—Nąjkxta xi pi'k kajpu̱n ku̱jx juu' ve'e xi avinkujk. Jęja tse'e xpaa'ttat to'k ję burra mąąt ję y'ónu̱k, mukę́jadats jętse'e xyakmíndat. 3 Pąn m'amǫtutǫ́vijidup tse'e ję jayu, ve'em tse'e xnąąjmadat: Ję Mąją Vintsąne'e du̱tso̱jkp, ax jatyji tse'e du̱kę́jxu̱mpijtnuvat.

4 Jẹ'ẹ kạjx tse'e ve'em jyajty jẹtse'e tyoojnji juu' ve'e jyaay to'k juu' ve'e ijt jẹ Nte'yam jẹ
y'ayook kọjtsnajxpa. Jidụ'ụm tse'e dụjaajy:
5 Nạajmada jidụ'ụm jẹ jerusaleenit jáyuda:
"Ixụ, nụụ'k aaj nụụ'k jọọte'e jẹ myakkutojkpa mnụmínjada mnụjẹ'yajada,
to'ke'e jẹ pi'k burro dụtuktsụụna, jẹ burra jẹ y'ónụk."
Jidụ'ụm tse'e dụjaajy.
6 Van'it tse'e jẹ y'ixpạjkpatạjk ñạjkxti jẹtse'e dụtoondi ax jo'n jẹ Jesús tyukpavaajnjidi,
7 jẹtse'e dụtuknụjẹ'ydi jẹ Jesús jẹ burra mạạt jẹ y'ónụk. Van'it tse'e jẹ vyitta dụtukjạpẹ'ndi
jẹ burro ónụk, jẹtse'e jẹ Jesús pyejt jẹm burro ni'kxm. 8 Van'it tse'e jẹ nụmay jayu jẹ
vyit dụyẹ'pti jẹja too' kujk joma ve'e jẹ Jesús ñaxuva'añ vye'na. Jẹmpa tse'e pạne'e
dụpojxtuvap jẹ tụụxụx aajy jẹtse'e jẹja to'k too' aajy dụyakva'kxta. 9 Jẹ jayu juu' ve'e
vintoo'vạjkijidup jẹts juu' ve'e pa'ụx'ọọkijidup, jẹ'ẹ tse'e mạkk vaandu:
—¡Yakmạja yakjaancha tse'e y'ijtnit jẹ David jẹ chaan jẹ kyọọj juu' ve'e yakkutojknup!
¡Jẹ Nte'yam jẹ kyunoo'kxụn mạạt xa yạ'ạ ve'e juu' ve'e miimp jẹ Mạjạ Vintsạ́n kạjx!
¡Yakmạja yakjaancha tse'e y'ijtnit jẹ Nte'yam!
10 Ku ve'e jẹ Jesús jẹm Jerusalén tyạjki, nụjom tse'e jẹ jayu ñaajktụ́vijidi ñaajkto'ojntsijidi
ti ve'e toojnjup kọjtsjup. Jidụ'ụm tse'e ñavyaajnjidi:
—¿Pạnts yạ'ạ ve'e?
11 Jẹtse'e jẹ nụmay jayu y'atsọọvdi:
—Yạ'ạ xa ve'e jẹ Jesús, jẹ Nte'yam jẹ y'ayook kọjtsnajxpa juu' ve'e kạ́tsani jẹtse'e
myiinnit yaja naxviijn, jẹ nazarétit jayu juu' ve'e jẹm galiléait y'it jọọtm.

Ku jẹ Jesús dụyakvaach jẹ mạjạ tsaptạjk
(Mr. 11.15-19; Lc. 19.45-48; Jn. 2.13-22)

12 Van'it tse'e jẹ Jesús tyạjki jẹp mạjạ tsaptạktaagujkp jẹtse'e dụvọjppitsumkụjx nụjom
pạn pạn jatye'e jẹp ajooydup atọọ'ktup vye'na, jẹtse'e dụyakvippụmpijtkụjx jẹ myeesada
pạn pạn jatye'e jẹ meen dụvinkukọọndup jẹts jẹ'ẹ jẹ chụụjntkụnda pạn pạn jatye'e
dụtọọ'ktup jẹ pak. 13 Jidụ'ụm tse'e dụnụụjmidi:
—Jidụ'ụm xa ve'e jẹ Kunuu'kx Jatyán vya'añ: "Vẹ'ẹ tse'e ạts jẹ ntạjk y'ijtnit jẹ tạjk joma
ve'e jẹ jayu chapkạts." Ax ve'emts miits yạ'ạ ve'e tụxpạạmdini ax jo'n "jẹ aajntk joma ve'e
jẹ mẹẹ'tspa ñay'amókajada".
14 Jẹp tse'e mạjạ tsaptụjkp jẹ viints jáyuda jẹts jẹ ụxkẹt jáyuda jẹ Jesús dụvinkutạ́midi.
Yakjọtkạdaakjidinu tse'e jẹ Jesús. 15 Ax jọtma'ttu tse'e jẹ tee'tạjk jẹ vyintsạnda jẹts jẹ
tsaptụjkpit yak'ixpạjkpatạjk ku ve'e dụ'ixti jẹ mạjin juu' ve'e jẹ Jesús tyuump jẹtse'e
dụ'amọtunajxti ku ve'e jẹ pi'k ónụk mạkk kyọtsta. Jidụ'ụm tse'e vya'anda: "¡Yakmạja
yakjaancha xa ve'e y'ijtnit jẹ David jẹ chaan jẹ kyọọj juu' ve'e yakkutojknup!" 16 Van'it
tse'e jẹ Jesús dụnụụjmidi:
—¿Tits, ka'a ve'e xmọtu vintsọ ve'e vya'anda?
Jẹtse'e jẹ Jesús y'atsọọjvjidi:
—Ve'em, nmọ́tup ạts. ¿Ka'ana miitse'e xkọtsta jẹ Kunuu'kx Jatyán juu' yạ'ạ ve'e
y'ava'nip? Jidụ'ụm tse'e vya'añ:
Ve'em mitse'e xpụụjm jẹtse'e ọy tsoj myakmạ́jajat myakjaanchajat jẹ pi'k ónụk,
jẹ'ẹ paat juu' ve'e tsi'tstupna.
¿Ka jidụ'ụmap jẹ'ẹ ve'e vya'añ?
17 Van'it tse'e jẹ Jesús myasọọkjidi jẹtse'e ñụjkx jẹm betániait kyajpụn kạjxm. Jẹm tse'e
chonajxy.

Ku jẹ Jesús dụkọ'ọñụkọjtsi to'k jẹ higo kụp
(Mr. 11.12-14, 20-26)

18 Jẹ kujạ́pit tse'e ku ve'e vyimpijtnuva jẹm Jerusalén, van'it tse'e jẹ Jesús yu'ọọ'kji. 19 Y'ix
tse'e to'k jẹ higo kụp jẹ too' mutạm. Van'it tse'e dụnụnụjkx jẹtse'e dụ'íxụt pạn jẹme'e jẹ
tyạạjm. Ax ka'a tse'e dụtipaaty jẹm kụp kạjxm, tum jẹ y'aajyji ve'e. Van'it tse'e jẹ Jesús
dụnụụjmi jẹ higo kụp:

—¡Ni je̱ vin'ita mko̱o̱'kta̱'minit!

Tun je̱'yji tse'e je̱ higo ku̱p tya̱a̱tsni. [20] Ku tse'e je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk du̱'ixti, atu̱va ato̱ki tse'e tyaandi. Van'it tse'e du̱'amo̱tutú̱vidi je̱ Jesús:

—¿Vintso̱s je̱'e̱ ve'e je̱ higo ku̱p tun jatyji tu̱tya̱a̱tsni?

[21] Van'it tse'e je̱ Jesús y'atso̱o̱jvjidi:

—Tyúvam xa a̱ts miitse'e nna̱a̱jmada, pa̱n mjaanchja'vidup xa ve'e je̱ Nte'yam je̱tse'e mkame̱jtsvinmáyda je̱ts ve'eme'e tyónju̱t juu' ve'e m'amó̱tudup, ka ya̱'a̱jyap tse'e m'o̱'yix-jadap je̱tse'e xtóndat juu' a̱tse'e je̱ higo ku̱p tu̱ntuujnja, m'o̱'yixju̱duvape'e je̱tse'e ya̱ ko̱pk xna̱a̱jmadat: "Ke̱'eku̱ je̱ts nay'apómaja je̱m maaxy na̱jo̱o̱tm", ax ve'em tse'e tyónju̱t. [22] Ax nu̱jom tse'e pa̱n ti ve'e m'amó̱tudup je̱ Nte'yam ku ve'e mtsapko̱tsta, pa̱n mjaanchja'vidup tse'e je̱ts ve'eme'e tyónju̱t juu' ve'e m'amó̱tudup, tónjupts je̱'e̱ ve'e.

Je̱ kutojku̱n juu' ve'e je̱ Jesús jyayejpp
(Mr. 11.27-33; Lc. 20.1-8)

[23] Van'it tse'e je̱ Jesús tya̱jki je̱p ma̱ja̱ tsaptu̱jkp. Ax namvaat tse'e je̱p yak'ixpu̱k, van'it tse'e vyinkutá̱mijidi je̱ tee'ta̱jk je̱ vyintsa̱nda je̱ts je̱ israeejlit je̱ myú̱jit jáyuda, je̱tse'e je̱ Jesús du̱'amo̱tutú̱vidi:

—¿Pa̱n tse'e tu̱mna̱'mu̱xju̱ je̱ts ya̱'a̱ ve'e xtónu̱t? ¿Pa̱ne'e ya̱ kutojku̱n mmo̱o̱jyjup?

[24] Van'it tse'e je̱ Jesús y'atso̱o̱jvjidi:

—Nay ve'empats a̱tse'e nvaampa je̱ts a̱tse'e x'atso̱o̱vduvat. Pa̱n x'atso̱o̱vdupts a̱tse'e, van'itts a̱ts miitse'e nvaajnjadat je̱ts pa̱n a̱tse'e ya̱ kutojku̱n xmo̱o̱yp je̱ts a̱ts ya̱'a̱ ve'e ntun. [25] ¿Pa̱n tse'e je̱ Juan je̱ kutojku̱n mo̱o̱jyju je̱tse'e je̱ jayu du̱yakna̱pé̱tu̱t? ¿Je̱ Nte'yame'e, ukpu̱ je̱ jayu ve'e?

Ax van'it tse'e du̱ko̱jtsmojkti. Jidu̱'u̱m tse'e ñavyaajnjidi:

—¿Vintso̱se'e ku̱nva'numda? Pa̱n va'numdup xa ve'e je̱ts je̱ Nte'yame'e mo̱o̱jyju je̱ kutojku̱n, jidu̱'u̱m tse'e xnu̱u̱jmimdat: "¿Tya̱jx tse'e xkajaanchja'vidi juu' ve'e je̱ Juan kyo̱jts?" [26] Ax pa̱n va'numdup tse'e je̱ts je̱ jayu ve'e je̱ kutojku̱n mo̱o̱jyju, ntsa̱'kimdupts u̱u̱'me'e je̱ nu̱may jayu, ku̱x ve'eme'e anañu̱joma du̱jaanchjávada je̱ts je̱ Nte'yam je̱ y'ayook ko̱jtsnajxpa je̱'e̱ ve'e je̱ Juan y'ijt.

[27] Van'it tse'e y'atso̱o̱vdi je̱ts ka'a ve'e du̱nu̱jávada je̱ts pa̱ne'e je̱ kutojku̱n mo̱o̱jyju je̱ Juan je̱tse'e je̱ jayu du̱yakna̱pé̱tu̱t. Van'it tse'e je̱ Jesús ña̱'mu̱xjidi:

—Ka'ats a̱tse'e n'ava'nivat je̱ts pa̱n a̱tse'e ya̱ kutojku̱n xmo̱o̱yp je̱ts a̱tse'e ve'em ntun.

To'k je̱ jayu ma̱a̱t nu̱me̱jtsk je̱ myajntk tukmu'a'ixmojkin

[28] Je̱tse'e jyaa'kvaajñ:

—¿Vintso̱s ya̱'a̱ ve'e xvinmó̱tuda? Je̱m xa ve'e to'k je̱ yaa'tya̱jk, nu̱me̱jtsk tse'e je̱ myajntk. Jidu̱'u̱m tse'e je̱ kyo̱o̱p majntk du̱nu̱u̱jmi: "Na̱jkxu̱ mtunu̱ je̱m tsaaydum kam jo̱o̱tm." [29] Van'it tse'e y'atsa̱a̱jv: "Ka'a a̱tse'e nna̱jkxuva'añ." U̱x'o̱o̱k tse'e vyinmayu̱mpijt je̱tse'e o̱jts je̱m tyun. [30] Ax van'it tse'e du̱nu̱u̱jmiva nay vanxú̱pjyam jado'k je̱ myajntk. Ax jidu̱'u̱mts je̱'e̱ ve'e y'atso̱o̱jvji: "Na̱jkxup a̱ts." Ax ka'a tse'e ñu̱jkx. [31] ¿Pa̱n tse'e du̱toon juu' ve'e je̱ tyee' cho̱jk?

Van'it tse'e y'atso̱o̱vdi:

—Je̱'e̱ ve'e juu' ve'e mutoo'va̱jkp yaknu̱u̱jmi.

Van'it tse'e je̱ Jesús ña̱'mu̱xjidi:

—Ve'em xa miitse'eda ax jo'n je̱ yaa'tya̱jk je̱ myajntk juu' ve'e du̱katoon juu' ve'e je̱ tyee' cho̱jk. Napya̱a̱jmju̱du ve'e je̱m je̱ Nte'yam y'am kya̱'m je̱ kupa̱'mu̱n pa̱kmojkpada je̱ts je̱ ko̱'o̱tya̱'a̱xapta; ax nu̱yojk tso'oxts je̱'e̱ ve'e je̱tse'e je̱m m'íttat. [32] Ku̱x je̱'e̱ xa ve'e je̱ Yaknape̱jtpa Juan ñu̱'o̱jts je̱tse'e mtuk'íxjadat vintso̱ ve'e je̱ Nte'yam du̱tsa̱k je̱tse'e mjoojntykadat, ka'ats miits je̱'e̱ ve'e xjaanchja'vidi, ax jyaanchja'viduts je̱'e̱ ve'e je̱ kupa̱'mu̱n pa̱kmojkpada je̱ts je̱ ko̱'o̱tya̱'a̱xapta. Ax óyamts miitse'e xja'ixti ku ve'e vyinmayu̱mpijtti je̱tse'e ñapya̱a̱jmjidi je̱m je̱ Nte'yam y'am kya̱'m, ka'ats miitse'e ve'em xtoonduva, ka'a tse'e xjaanchja'vidi juu' ve'e je̱ Juan kyo̱jts.

Je̱ ko̱'o̱y toompata̱jk tukmu'a'ixmojkin
(Mr. 12.1-12; Lc. 20.9-19)

33 'Amo̱tunaxta jado'k ya̱ tukmu'a'ixmojkin: To'k xa ve'e je̱ jayu du̱pu̱u̱jm je̱ tsaaydum
kam, je̱tse'e du̱yaknaa'tujk, je̱tse'e je̱ jot du̱pu̱u̱jm je̱p tsaja̱a̱tp joma ve'e je̱ tsaaydum yakv-
inma̱a̱'kxu̱t, je̱tse'e to'k je̱ pa̱ts ka̱jxm du̱pu̱u̱jm joma ve'e je̱ chaaydum kam yaknu̱'íxat.
Van'it tse'e du̱tukma̱a̱tko̱jtsmojkti je̱ yoova toompata̱jk pa̱n vinxu̱pe'e tyukka̱da'akjadat
ku ve'e du̱pa̱kmóktat je̱ tsaaydum ta̱a̱jm. Van'it tse'e jékum ñu̱jkx.
34 'Ku ve'e je̱ tsaaydum tok aats du̱paaty, van'it tse'e je̱ kyuká̱tsivada du̱kejx je̱tse'e
na̱jkx je̱ yoova toompa du̱'amó̱tuda pa̱n juu' ve'e tukka̱daakjup. 35 Ax myajtstu tse'e je̱
kuká̱tsivada: je̱m tse'e juu' ve'e vyo̱jptu, je̱mpa tse'e juu' ve'e yak'o̱o̱'ktu, nay je̱mpa
tse'e juu' ve'e chaka'tstu. 36 Van'it tse'e je̱ tsaaydum kam je̱ vyintsá̱n du̱jaa'kke̱jxnuva je̱
kyuká̱tsivada. Nay vanxú̱pjyam tse'e yaktoondinuva nu̱jom juu' ve'e kye̱jx.
37 'Ax tun u̱x'o̱o̱kani tse'e je̱ myajntk du̱kejx. Jidu̱'u̱m tse'e vyaajñ: "Vyintsa̱'a̱gadap
ijk je̱'e̱ vine'e a̱ts ya̱ n'ónu̱k." 38 Ax ku tse'e du̱'ixti je̱ tsaaydum kam je̱ vyintsá̱n je̱
myajntk, jidu̱'u̱m tse'e ñavyaajnjidi: "Ya̱'a̱ xa ve'e tukka̱dakká̱xjup ya̱ tsaaydum kam.
Va'an du̱yak'o̱o̱'kumda je̱tse'e nje̱'e̱imdat ya̱ tsaaydum kam." 39 Van'it tse'e du̱majtsti
je̱tse'e du̱yakpítsumdi joma ve'e je̱ tsaaydum kam, je̱tse'e du̱yak'o̱o̱'kti.
40 Van'it tse'e je̱ Jesús y'amo̱tutú̱vijidi:
—¿Vintso̱se'e tyónjadat je̱ tsaaydum kam je̱ vyintsá̱n?
41 Je̱tse'e y'atso̱o̱vdi:
—Yakjay'o̱o̱'kká̱xjadap xa ve'e katukma̱'a̱tum je̱ ko̱'o̱y toompata̱jk je̱tse'e je̱ viijnk yoova
toompa du̱pá̱mu̱t.
42 Van'it tse'e je̱ Jesús ña̱'mu̱xjidi:
—Ta̱ miitse'e xko̱tsta je̱ Kunuu'kx Jatyán juu' ve'e vaamp:
Je̱ o̱y tsaaj juu' ve'e je̱ po̱jtspata̱jk myaso̱o̱ktinu,
je̱'e̱ tse'e o̱jts yakpu̱m joma ve'e du̱nu̱vinko̱pkiku̱x je̱ ma̱ja̱ tsapta̱kpa̱ts.
Je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n xa ya̱'a̱ ve'e du̱toon,
ax je̱ ma̱ja̱ atú̱vats ya̱'a̱ ve'e juu' ve'e n'íxumdup.
Ta̱ miits ya̱'a̱ ve'e xko̱tsta, ¿ve'em xaja? 43 Miits xa ve'e m'uktukka̱daakju̱du je̱tse'e ku̱m'ijtti
je̱m je̱ Nte'yam y'am kya̱'m. Ax ka'a tse'e je̱m m'íttat; je̱ Nte'yam tse'e du̱vinko̱o̱n
je̱tse'e je̱m y'ijttinit je̱ jayu juu' ve'e kuva̱jkju̱dup. 44 Pa̱n pa̱n xa ve'e kítup je̱ja tsaku̱jx,
tukta̱jiká̱xup tse'e; ax pa̱n pa̱n tse'e je̱m ñi'kxm je̱ tsaaj naxka̱daakp, je̱ naxvay jo'n tse'e
tyaannit je̱ jayu.
45 Ku ve'e je̱ tee'ta̱jk je̱ vyintsa̱nda je̱ts je̱ fariseota̱jk du̱'amo̱tunajxti, van'it tse'e
du̱nu̱ja'vidi je̱ts je̱'e̱ ka̱jxta ve'e ya̱ tukmu'a'ixmojkin du̱ka̱jts; 46 jyamatsuvaandu tse'e, ax
ka'a tse'e ve'em du̱toondi ku̱x cha̱'kidupe'e je̱ nu̱may jayu je̱'e̱ ka̱jx ku ve'e je̱ nu̱may jayu
du̱jaanchja'vidi je̱ts je̱ Nte'yam je̱ y'ayook ko̱jtsnajxpa je̱'e̱ ve'e je̱ Jesús.

22

Je̱ navya̱jktku̱n xa̱a̱j tukmu'a'ixmojkin

1 Van'it tse'e je̱ Jesús kyo̱jts'ukvaannuva je̱ tukmu'a'ixmojkin ma̱a̱t. Jidu̱'u̱m tse'e vyaajñ:
2 —Je̱ Nte'yam xa ve'e du̱vo̱o̱p je̱ jayu je̱tse'e y'ijttinit je̱m y'am kya̱'m. Ve'em xa je̱'e̱
ve'e ax jo'n to'k je̱ yakkutojkpa juu' ve'e je̱ myajntk du̱nu̱xa̱a̱jto'ni ku ve'e tya̱'a̱xpu̱jk,
3 je̱tse'e je̱ tyoompata̱jk du̱kejx je̱tse'e je̱ javya̱a̱'kx na̱jkx du̱vo̱vda; ax ka'a tse'e je̱ javya̱a̱'kx
jye̱'ydi. 4 Van'it tse'e du̱kejxnuva je̱ viijnk toompada, je̱tse'e du̱nu̱u̱jmidi: "Na̱a̱jmada je̱
javya̱a̱'kxta je̱ts apa̱a̱mdu̱kani a̱tse'e njayep je̱ kaaky je̱ na̱a̱j, tá̱vani a̱tse'e nyakjay'a̱a̱'kju̱
a̱ts je̱ ntsapkaaj je̱ts je̱ tá̱nu̱k juu' a̱tse'e tu̱nyakyee'k, avaadani ve'e nu̱jom. Va'an du̱minda
xa̱a̱jiva." 5 Ax ka'a tse'e je̱ javya̱a̱'kx mya̱ja̱pa̱a̱jmjidi. Je̱me'e kyam jo̱o̱tm to'k ñu̱jkx,
jado'k tse'e ajooyva ato̱o̱'kpa ñu̱jkx, 6 juu' tse'e viijnkta, myajtstu tse'e je̱ yakkutojkpa
je̱ tyoompada je̱tse'e du̱jomtoondi du̱titoondi, je̱tse'e du̱yak'o̱o̱'kti. 7 Van'it tse'e je̱
yakkutojkpa o̱o̱y tyunjo̱tma'ty, je̱tse'e je̱ tyojpata̱jk du̱kejx je̱tse'e na̱jkx du̱yak'o̱o̱'kká̱xta
je̱'e̱ juu' ve'e du̱yak'o̱o̱'ktu je̱ tyoompada, je̱tse'e je̱ kyajpu̱n du̱yaktó̱ydat. 8 Van'it tse'e je̱

tyoompatąjk dụnụụjmi: “Apąąmdụkani xa ve'e nụjom jẹ xąąj, ax ka'a tse'e dụvinmátsjada jẹ'ẹ juu' ve'e ọjts yakvọvda jẹtse'e myíndat. [9] Jẹ'ẹ kąjx tse'e, nąjkxụ xvọmokta jẹja too' aajy jẹtse'e xyakmíndat xąąjiva nụjom pąn pąn jatye'e mpaattup.” [10] Van'it tse'e jẹ toompa tąjk jẹja too' aajy pyítsumdi jẹtse'e dụvọmojkkąjxti nụjom pąn pąn jatye'e pyaattu, juu' ve'e ọy jáyuda jẹts juu' ve'e kọ'ọy jáyuda. Ve'em tse'e jẹ tąjk y'ujts.

[11] ’Ax ku tse'e jẹ yakkutojkpa tyąjki jẹtse'e dụ'ix jẹ javyąą'kxta, van'it tse'e dụtuk'ixpejt to'k jẹ yaa'tyąjk juu' ve'e jẹp ve'nip, ka'a tse'e dụtuktąjki jẹ xọx juu' ve'e yakmọọy jẹ xąąj kąjx. [12] Van'it tse'e jẹ yakkutojkpa ña'mụxji: “Mex, ¿vintsọ tse'e yaja tụmtąka ka jẹ xọx mąątap juu' ve'e yą xąąj kąjx toomp?” Amą'ąt tse'e tyaajñ. [13] Van'it tse'e jẹ yakkutojkpa dụnụụjmi jẹ tyoompatąjk: “Kątsomda paktsomda jẹts yakpítsumda jẹtse'e xpąmdat jẹm akọọ'ts ítum. Jẹm tse'e nụmay yaaxtinit jẹm tse'e nụmay ñatyątskaa'tjidinit.” Jidụ'ụm tse'e vyaajñ jẹ yakkutojkpa. [14] Ax ve'em tse'e, nụmay xa ve'e juu' ve'e yakyaaxjidup; nụ'eejyjidats jẹ'ẹ ve'e pąn pąn jatye'e yakvinkọọndup.

Jẹ'ẹ pąne'e jẹ kupą'mụn yakmọ'ọp
(Mr. 12.13-17; Lc. 20.20-26)

[15] Van'it tse'e jẹ fariseotąjk dụ'ukkọjtsmojkti pąn vintsọ ve'e jẹ Jesús kụdụyakkọjtstókidi. [16] Jẹ'ẹ kąjx tse'e jẹ Jesús dụtuknụkẹjxti pąn pąn jatye'e panąjkxjụdup jẹts jẹ Herodes jẹ jyáyuda. Jidụ'ụm tse'e jẹ Jesús dụnụụjmidi:

—Yak'ixpąjkpa, nnụja'vinup xa ąątse'e jẹts tụv mitse'e jẹ mjáyuvin jẹ mjoojntykin, tyúvame'e jẹ jayu jẹ Nte'yam jyẹ'ẹ xtuk'ix jẹts ka'ats mitse'e xtsą'ąga jẹtse'e x'avánat juu' ve'e pyaatyp y'akẹẹguip, ka'a tse'e xvinmay pąn vintsọ ve'e jẹ jayu mkątsjụ. [17] Vaajnjikts ąąts to'k aaj pąn vintsọ mitse'e mvaampa, ¿yakjajtype'e ụụ'm jẹ mpava'nụnamda jẹtse'e jẹ kupą'mụn yakmọ'ọt jẹ yakkutojkpa César, ukpụ ka'a ve'e?

[18] Ax ñụja'vi tse'e jẹ Jesús vintsọ ve'e jẹ kyọ'ọy vinma'yụnda, jẹ'ẹ kąjx tse'e y'atsąąjv:

—Mẹjts'aajta mẹjtsjọọtta, ¿tyąjxts ątse'e xkątsụvąą'nda? [19] Tuk'ixta ąts to'k jẹ meen juu' ve'e mpąąmdup jẹ kupą'mụn.

Van'it tse'e yaktuk'ix to'k jẹ denario meen. [20] Ku ve'e jẹ Jesús dụ'ix, van'it tse'e y'atsọọjvjidi:

—¿Pąn tse'e yam y'apąmnax, jẹts pąn tse'e yam xyąąj yukja'a?

[21] Jẹtse'e y'atsọọjvjidi:

—Jẹ yakkutojkpa César yą'ą ve'e jyẹ'ẹ.

Van'it tse'e jẹ Jesús ña'mụxjidi:

—Mọ'ọdats jẹ César juu' ve'e jẹ César jyẹ'ẹip, jẹts mọọyduvats jẹ Nte'yam juu' ve'e jẹ Nte'yam jyẹ'ẹip.

[22] Ku ve'e dụ'amọtunajxti, amą'ąt tse'e tyaandi. Van'it tse'e ñąjkxtini.

Ku jẹ Jesús yak'amọtutụvi pąn joojntykpąjknuvape'e jẹ ọọ'kpatąjk
(Mr. 12.18-27; Lc. 20.27-40)

[23] Jẹ xąąj tse'e jẹ saduceotąjk jẹ Jesús dụvinkutámidi. (Jẹ saduceotąjk tse'e vaandup jẹts ka'a ve'e jẹ ọọ'kpatąjk y'ukjoojntykpąjktinuvat.) Van'it tse'e jẹ Jesús dụ'amọtutúvidi:

[24] —Yak'ixpąjkpa, ve'eme'e jẹ Moisés dụjatyaajñ jẹts pąn ọọ'kpe'e to'k jẹ yaa'tyąjk jẹtse'e jẹ ñụdą'ąx dụmasą'ąk jẹtse'e ka'a pąn y'ónụk, jẹ ọọ'kpa jẹ y'uts tse'e dụpąkup jẹ ku'ąą'k tą'ąxtąjk jẹtse'e jẹ y'ónụk jyéjat. Ax jẹ myuto'k mix ónụk tse'e taannup ax jo'n jẹ y'ajch jẹ y'ónụk kụy'ijt. [25] Ax nụvuxtojtụk tse'e y'ijtti jẹ uts jẹ ajch. Tą'ąxpąjk tse'e jẹ kọọp ónụk, van'it tse'e y'ọọ'kni. Ka'a tse'e jẹ ñụdą'ąx jẹ y'ónụk dụyakjẹji. Van'it tse'e jẹ myuto'k uts dụpụjk jẹ ku'ąą'k tą'ąxtąjk. [26] Nay vanxúpjyam tse'e jyajtpa jẹ myuto'k uts. Van'it tse'e jẹ myumẹjtsk uts nay ve'em jyajtpa. Ve'eme'e jyajtti to'k jado'k jẹ myutojtụk uts paat. [27] Távani tse'e y'ọọ'kkąjxtini vye'na, van'it tse'e y'ọọ'knuva jẹ tą'ąxtąjk. [28] Ax kuuk tse'e jẹ ọọ'kpatąjk jyoojntykpąjktinuvat jado'k nax, ¿pánụkts vine'e tyụva dụnụdą'ąxap jẹ tą'ąxtąjk?, kụx va'an nụvuxtojtụke'e dụpąjkti.

[29] Van'it tse'e jẹ Jesús y'atsọọjvjidi:

—Mtoo'tǫ́kidup xa miitse'e kux ka'a ve'e xnujávada vintso ve'e je Kunuu'kx Jatyán vya'añ jets juu' ve'e o'yixjup je Nte'yam maat. [30] Ku xa ve'e je oo'kpa jyoojntykpajktinuvat jado'k nax, ka'a tse'e je jayu y'ukyaa'vyajktinit ka'a tse'e je jayu y'uktá'axpajktinit, ve'em xa je'e ve'e y'ijttinit ax jo'n je ángeles juu' ve'e jem tsapjootm. [31] Ax je'e tse'e ku ve'e je oo'kpa jyoojntykpajktinuvat jado'k nax, ta tse'e xkotsta juu' ve'e je Nte'yam mtukna'muxjudup jep Kunuu'kx Jatyán kujxp. Jidu'um je'e ve'e vya'añ: [32] "XNte'yamidup atse'e je Abraham, je Isaac, maat je Jacob." Je'e kajx tse'e, Ntye'yamivapts je'e ve'e je jayu je Nte'yam pan pan jatye'e jaanchja'vijidu ku ve'e y'oo'ktini, ka'a tse'e je jyootta je jya'vinda y'aa'ka, joojntykidup je'e ve'e.

[33] Ku ve'e du'amotunajxti, atuva atoki tse'e je numay jayu tyaandi ya ixpajkun kajx.

Je pava'nun juu' ve'e dunumajikajxp
(Mr. 12.28-34)

[34] Ku ve'e je fariseotajk dumǫ́tudi jets yak'amo'te'e je Jesús je saduceotajk, van'it tse'e ñay'amojkijidi. [35] Van'it tse'e nuto'k je tsaptujkpit yak'ixpajkpa dukatsavuu'n je Jesús. Jidu'um tse'e dunuujmi:

[36] —Yak'ixpajkpa, ¿juu's je'e ve'e je pava'nun juu' ve'e dunumajikajxp?

[37] Van'it tse'e je Jesús y'atsoojvji:

—"Tsokta je Maja Vintsán, uu'm je nNte'yamamda, nujom ja'vin, nujom aaj nujom joot, jets nujom je mvinma'yun maat." [38] Ya'ats je'e ve'e je pava'nun juu' ve'e dunumajikajxp. [39] Je mumejtsk pava'nun, ve'em játypats je'e ve'e. Jidu'um tse'e vya'añ: "Tsokta je mmujantamda je mmutaktamda ve'em ax jo'n viinm mnachǫ́kjada." [40] Ya mejtsk pava'nunts je'e ve'e dunumajikajxp nujom je Moisés je pyava'nun jets juu' ve'e jyatyaandu je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpatajkta. Ñumajikujxp xa ve'e kux nujome'e je viijnk pava'nun juu' ve'e yakjatyaan jep Kunuu'kx Jatyán kujxp, je'e tse'e je jayu tyuk'ixp vintso ve'e dutsak jetse'e je jayu dutóndat pan chojktupe'e je Nte'yam jets je myujantam je myutaktam.

Je David je Myaja Vintsán je'e ve'e je Cristo
(Mr. 12.35-37; Lc. 20.41-44)

[41] Jemna tse'e vye'nada je fariseotajk, [42] van'it tse'e je Jesús y'amotutúvijidi:

—¿Vintsos miitse'e mvaanduva? ¿Pan je'e ve'e je chaan je kyooj je Cristo, juu' ve'e je Nte'yam vyinkoon jetse'e yakkutojknit?

Van'it tse'e y'atsoovdi:

—Je yakkutojkpa David je chaan je kyooj.

[43] Van'it tse'e je Jesús vyaajñ:

—¿Vintsose'e je Espíritu Santo duvinma'yunma'a je David ku ve'e je David vyaajñ jets je Myaja Vintsán je'e ve'e je Cristo? Kux jidu'ume'e je David vyaajñ:

[44] Je Nte'yam xa ve'e dunuujmi ats je nMaja Vintsán:
"Ajxtuku yaja ats n'aka'yun pa'ayi namvaat atse'e nyakvintǫ́kida pan pan jatye'e mtso'oxpajkjudup."

[45] 'Jidu'um tse'e je David vyaajñ jets je Myaja Vintsán je'e ve'e je Cristo. Ax ve'em tse'e, va'ajts tse'e yaknujava jets ka je chaan je kyoojjyap je'e ve'e je Cristo, je Myaju Vintsampa je'e ve'e.

[46] Ax je'e juu' ve'e tso'oxpajkjudup, ni pana tse'e kya'o'yixji vintso ve'e kujyaa'k'atsaajv, ni pana tse'e kyoo'knayja'vijini jetse'e juu' dujaa'k'amotutúvat.

23

Ku je Jesús duvintso'y je fariseotajk jets je tsaptujkpit yak'ixpajkpatajk
(Mr. 12.38-40; Lc. 11.37-54; 20.45-47)

[1] Van'it tse'e je Jesús dunuujmi je numay jayu jets je y'ixpajkpatajk:

[2] —Kyojtsvaatstupe'e je Moisés je pyava'nun je tsaptujkpit yak'ixpajkpatajk jets je fariseotajk. [3] Katsapáktats miits je'e, ve'em tonda ax jo'n mtukna'muxjada; ax ka'a tse'e xtóndat juu' je'e ve'e tyoondup, kux to'k viijne'e juu' ve'e kyojtstup, jado'k viijn tse'e juu' ve'e tyoondup. [4] Pyaajmjidupe'e je jayu je pava'nun juu' ve'e va'ajts tso'ox; ax ni vinxupa

tse'e dụkaputáḱada jẹtse'e dụkutyóndat jẹ Nte'yam jẹ pyava'nụn. 5 Ve'emts jẹ'ẹ ve'e nụjom
dụtonda jẹtse'e jẹ jayu y'íxjadat, maja viijne'e jẹm ak ni'kxm yukja'a dụjayẹpta jẹ pava'nụn
jẹtse'e ñapya'mụxjada jẹm vyimpóḱkum jẹts jẹm kya'm, jẹtse'e jẹ vyit yaajnit dụjayẹpta.
6 Ku tse'e ñajkxta joma ve'e jẹ maja kay jẹ maja uu'k ukpụ jẹp tsaptụjkp, tum jẹ'ẹ tse'e
chojktup jẹtse'e dụtuktsaanadat jẹ tsụụjntkụn juu' ve'e tum oojyit. 7 Chojktuvap tse'e
jẹtse'e jẹ vintsa'kin maat jẹ jayu kyojtspoo'kxjadat jẹp maa'y jaatp jẹtse'e yaknaajmadat
"yak'ixpajkpa".

8 'Ax miitsta, ka'a tse'e ve'em myaknaajmadat "yak'ixpajkpa", kụx mnay'útsijidup
mnay'ajchijidup mnay'útsijidup mnacha'aijidup xa miitse'eda anañụjoma. To'kjits jẹ'ẹ
ve'e pane'e ijtp jẹ mYak'ixpajkpada, atsts jẹ'ẹ ve'e, jẹ Cristo. 9 Ka'a tse'e yaja naxviijn ve'em
myaknaajmadat "tee'", kụx to'kji ve'e jẹ nTee'amda, juu' ve'e jẹm tsapjootm. 10 Ka'a tse'e
ve'em myaknaajmadat "vintsán", kụx ats, jẹ Cristo, atsji ve'e nnụVintsánip. 11 Jẹ'ẹ pan
pane'e dụnụmájip miits kajxta, jẹ'ẹts jẹ'ẹ ve'e pan pane'e mpatto'nijidup. 12 Pan pan xa
ve'e namyájijup, jẹ'ẹ tse'e taannup pi'k; pan pan tse'e naajkpi'kijup, jẹ'ẹ tse'e dụnụmájap.

13 '¡Ayoov xa ve'e miits jẹ mjootta, tsaptụjkpit yak'ixpajkpada, fariseotajkta, mẹjts'aajta
mẹjtsjootta! Miits xa ve'e jẹ too' myak'atojktup jẹtse'e ve'em jẹ viijnk jayu kyatáḱadat
jẹm jẹ Nte'yam y'am kya'm, ni viinma tse'e jẹm mkatáḱada, ka'a tse'e xyakjatta jẹtse'e
tyáḱadat pan pan jatye'e jẹm jatakavaandup.

14 '¡Ayoov xa ve'e miits jẹ mjootta, tsaptụjkpit yak'ixpajkpada, fariseotajkta, mẹjts'aajta
mẹjtsjootta! Mpajkjidup xa ve'e jẹ ku'aa'k ta'axtajk jẹ tyajk paat, ax jek tse'e mtsapkotsta,
ve'em tse'e xkayaknụkẹ'xnatakava'anda jẹ kyo'oy jẹ'ẹ juu' ve'e mtoondup. Ya'a kajx tse'e
jẹ tsaachpaatụn nụyojk myakmooydinit.

15 '¡Ayoov xa ve'e miits jẹ mjootta, tsaptụjkpit yak'ixpajkpada, fariseotajkta, mẹjts'aajta
mẹjtsjootta! Ooy xa ve'e xtuntoonkada jẹtse'e otyo'ka jẹ jayu xtukpanajkxtat juu' ve'e
mjaanchja'vidup; ku ve'e ve'em jẹ jayu dụkuvụk, mtukvinmajtsjụdupts miits jẹ'ẹ ve'e
jẹtse'e mẹjtsk nax nụyojk chaachpaatnit jẹm janjootm jẹts ni ka'a ve'e miitsta.

16 '¡Ayoov xa ve'e miits jẹ mjootta, jẹ viints vintoo'vajkiva jo'nda! Jidụ'ụm xa ve'e
mva'anda: "Pan jẹm xa ve'e pan pane'e dụyaknajxp jẹ maja tsaptajk, ka'ats jẹ'ẹ ve'e
vyinkopka jẹtse'e dụkutyónụt; ax pan yaknajxypts jẹ'ẹ ve'e jẹ maja tsaptụjkpit oro, tun
vinkopkts jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e dụkutyónụt." 17 Ve'em xa miitse'eda ax jo'n juu' ve'e viintsta
jẹtse'e japyayo'oy juu' dụtoonduva dụkojtstuva. ¿Juu' tse'e dụjaa'knụmájip: jẹ maja
tsaptụjkpit oro, ukpụ jẹ maja tsaptajk juu' kajxe'e jẹ maja tsaptụjkpit oro va'ajts y'it jẹja jẹ
Nte'yam vyinkujk? 18 Mvaanduvap tse'e jidụ'ụm: "Pan jẹm xa ve'e pan pane'e dụyaknajxp
jẹ yojxpẹjtụn, ka'ats jẹ'ẹ ve'e vyinkopka jẹtse'e dụkutyónụt; ax pan yaknajxypts jẹ'ẹ ve'e jẹ
yax juu' ve'e jẹm yojxpẹjtụn kajxm, tun vinkopkts jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e dụkutyónụt." 19 ¡Miitsta,
jẹ viints jayu jo'nda! ¿Juu' tse'e dụjaa'knụmájip: jẹ yax, ukpụ jẹ yojxpẹjtụn juu' kajx
jẹ yax va'ajts y'it jẹja jẹ Nte'yam vyinkujk? 20 Jẹ'ẹ kajx tse'e, pan pane'e dụyaknajxp jẹ
yojxpẹjtụn, ka jẹ yojxpẹjtụnjyap tse'e yaknajxyp, yaknajxpap jẹ'ẹ ve'e nụjom juu' ve'e
ijtp jẹm yojxpẹjtụn kajxm, 21 jẹts pan pan tse'e dụyaknajxp jẹ maja tsaptajk, ka jẹ maja
tsaptajkjyap tse'e yaknajxyp, yaknajxpap jẹ'ẹ ve'e jẹ Nte'yam, juu' ve'e jẹm ijtp. 22 Pan
pan tse'e dụyaknajxp jẹ tsapjootmit it, yaknajxypts jẹ'ẹ ve'e jẹ Nte'yam jẹ kyutojkụn
tsụụjntkụn jẹts jẹ Nte'yam, juu' ve'e jẹm tsụụnip.

23 '¡Ayoov xa ve'e miits jẹ mjootta, tsaptụjkpit yak'ixpajkpada, fariseotajkta, mẹjts'aajta
mẹjtsjootta! Mmooydup xa ve'e jẹ Nte'yam jẹ diezmo jẹ muxo'ojkin paat, ax jo'n jẹ
menta, jẹ anís, jẹts jẹ comino; ax ka'a tse'e xmaja pamda jẹ pava'nụn juu' ve'e nụyojk
vinkopk. Oy xa jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e xpámdat jẹ diezmo; ax vinkopkts jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e xtóndat
juu' ve'e nụyojk vinkopk, jẹ'ẹts jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e xtóndat juu' ve'e pyaatyp y'akẹẹguip
jẹtse'e xjayẹ́ptat jẹ tukmo'tụn jẹts jẹ jaanchja'vin. 24 ¡Miitsta, jẹ viints vintoo'vajkiva
jo'nda! Ve'em xa miitse'eda ax jo'n to'k jẹ jayu juu' ve'e dụ'aka'ap to'k jẹ pi'k oox jẹtse'e
dụnas'ooga to'k jẹ camello.

25 '¡Ayoov xa ve'e miits jẹ mjootta, tsaptụjkpit yak'ixpajkpada, fariseotajkta, mẹjts'aajta
mẹjtsjootta! Ve'em xa miitse'eda ax jo'n jẹ jayu juu' ve'e dụyakvaatstup jẹñi'kxm tsoojvji

je̱ tuk'a'ooguin je̱ts je̱ tuk'atojkxin; ax je̱ jyoot, ojtsts je̱'e̱ ve'e juu' ve'e me̱e̱'tsmúk je̱ts
juu' ve'e je̱ ko̱'oy to'nun kajx jéjip. 26 Miits, fariseotajkta, je̱ viints jayu jo'nda, yakva'atsta
too'vajkp je̱ mjootta je̱ mja'vinda, van'ítnum tse'e y'óyat je̱tse'e xtóndat je̱ y'oy je̱'e̱.
27 '¡Ayoov xa ve'e miits je̱ mjootta, tsaptujkpit yak'ixpajkpada, fariseotajkta, me̱jts'aajta
me̱jtsjootta! Ve'em xa miitse'eda ax jo'n je̱ oo'kpa jot joma ve'e poo'p nupojtspét, tsoj ve'e
je̱ñi'kxm kye'ex, ax tum je̱ oo'kpa pajk tse'e je̱p akujkp je̱ts juu' jatye'e axaa'kp. 28 Ve'emts
miitse'e mke̱'exta je̱ja je̱ jayu vyinkujk ax jo'n je̱ jayu juu' ve'e tuv jáyuvidup joojntykidup,
ax je̱p tse'e akujkp je̱ kyo'oy je̱'e̱ xjaye̱pta je̱ts je̱ me̱jts'aaj je̱ me̱jtsjoot.
29 '¡Ayoov xa ve'e miits je̱ mjootta, tsaptujkpit yak'ixpajkpada, fariseotajkta, me̱jts'aajta
me̱jtsjootta! Mnapyaajmjudup xa ve'e ax jo'n kuxvintsa'kidi je̱ Nte'yam je̱ y'ayook
kojtsnajxpatajkta. Mnupojtspe̱jttup tse'e je̱ ñaxtajkin itta je̱tse'e xyaktsojapakta je̱
ñupojtspét pan pan jatye'e tuv jáyuvidu joojntykidu. 30 Jidu'um tse'e mva'anda: "Pan
aats xa ve'e kunjoojntyki ku ve'e aats je̱ njujpit jayu jyoojntykidi, ka'ats aatse'e kun-
tukpuyak'oo'kidi je̱ Nte'yam je̱ y'ayook kojtsnajxpatajkta." 31 Ve'emts miitse'e viinm
mnaajknuke̱'xnatákajada je̱ts je̱ mjujpit jáyuda ve'e duyak'oo'ktu je̱ Nte'yam je̱ y'ayook
kojtsnajxpatajkta. 32 Ve'em xa miitse'eda ax jo'n je̱ mjujpit jáyuda. ¡Tuntonkukáxadats
n'it juu' je̱'e̱ ve'e tyon'ukvaandu!
33 '¡Miitsta, je̱ tsaa'n je̱ chaanda je̱ kyoojta! ¿Vintsots miitse'e mkayakpámdat je̱m
janjootm? 34 Je̱'e̱ kajx tse'e, ntuknukéxtapts ats miitse'e je̱ Nte'yam je̱ y'ayook kojtsna-
jxpatajkta je̱ts je̱ jayu juu' ve'e viji kej je̱ts je̱'e̱ juu' ve'e myak'ixpákjadap; ax je̱m tse'e
juu' ve'e myak'oo'ktap, je̱mpa tse'e juu' ve'e myakcruuzpéttap, nay je̱mpa tse'e juu' ve'e
mvóptap je̱p tsaptujkp je̱tse'e xjomtóndat xtitóndat kajpun kajpun. 35 Ax ve'em tse'e
xtókinadat nujom je̱'e̱ juu' ve'e yak'oo'ktu: je̱ Abel xa ve'e oo'k mutoo'vajkp, je̱'e̱ juu' ve'e
tuv jáyuvip joojntykip y'ijt, je̱ts je̱ Zacarías paat, je̱ Berequías je̱ myajntk, je̱'e̱ juu' ve'e je̱
mjujpit jayu yak'oo'ktu je̱p maja tsaptaktaagujkp je̱ja je̱ maja tsaptajk je̱ts je̱ yojxpe̱jtun
itakujk. 36 Tyúvam xa ats miitse'e nnaajmada je̱ts je̱ jayu juu' ve'e uxyam joojntykidup,
je̱'e̱ tse'e dutókinadap nujom ya kyo'oy je̱'e̱.

Ku je̱ Jesús dunuyaaxy je̱ jerusaleenit jáyuda
(Lc. 13.34-35)

37 '¡Jerusaleenit jáyuda, jerusaleenit jáyuda, miitse'e myak'oo'ktup je̱ Nte'yam je̱ y'ayook
kojtsnajxpatajkta je̱tse'e xtsaka'atsta pan pan jatye'e je̱ Nte'yam mtuknuke̱jxudup! ¡May
nax xa ats miitse'e njapakmokuvaandi, ve'em ax jo'n je̱ tseedaak je̱p kye̱e̱kun pa'tkup je̱
pyi'k ónuk dumu'ux; ax ka'a tse'e xkuvajkti! 38 Íxtats n'it, masa'ake'e tyaannit je̱ mmaja
tsaptajkta. 39 Ax ve'emts atse'e nva'añ je̱ts ka'a atse'e x'uk'íxtinuvat, van'ítnume'e ku ve'e
je̱ xaaj dupaatnit je̱tse'e mva'andat: "Je̱ Nte'yam je̱ kyunoo'kxun maat xa ya'a ve'e juu'
ve'e miimp je̱ Maja Vintsán kajx."

24

Ku je̱ Jesús du'ava'ni je̱ts kutókiyupe'e je̱ maja tsaptajk
(Mr. 13.1-2; Lc. 21.5-6)

1 Ku ve'e je̱ Jesús pyítsum je̱p maja tsaptujkp, van'it tse'e je̱ y'ixpajkpatajk vyinkutámijidi
je̱tse'e je̱ Jesús dutuk'íxtat je̱ maja tsaptakpats. 2 Van'it tse'e je̱ Jesús y'amotutúvijidi:
—¿M'íxtupe'e nujom ya mújit tajkta? Tyúvam xa ats miitse'e nnaajmada, ni to'kats ya'a
ve'e ya tsaaj kyoo'ktaannit nukavyet, nujom ya'a ve'e kyutokikajxnit.

Je̱ nuja'vin juu' ve'e je̱jap ku ve'e je̱ itakax tyáminit
(Mr. 13.3-23; Lc. 21.7-24; 17.22-24)

3 Van'it tse'e ñajkxti je̱m Olivos Kopk viindum. Je̱m tse'e je̱ Jesús chuuna vye'na, van'it
tse'e je̱ y'ixpajkpatajk ojts apuk ña'muxjada:
—Vaajnjik aats to'k aaj vin'it ya'a ve'e jyátut ñáxut je̱ts ti nuja'vints aatse'e njaye̱pup
ku ve'e mmiinnuvat je̱ts ku ve'e ya it kyaxuvaannit.
4 Van'it tse'e je̱ Jesús ña'muxji:

—Mnay'íxjadap tse'e jẹts ka'a ve'e pạn mvin'ạạ'njadat, [5] kụx míndape'e nụmay juu' ve'e natyijjadap jẹts ạts jẹ'ẹ ve'e, jẹtse'e vya'andat: "Ạts xa jẹ'ẹ ve'e jẹ Cristo, juu' ve'e jẹ Nte'yam vyinkọọn jẹtse'e yakkutojknit." Ax nụmay tse'e yakvin'ạạ'ndat.

[6] 'Ax ku tse'e xmọ́tudat jẹts jẹ atso'oxe'e toojnjinup jẹts jẹ atso'ox kạts, ka'a tse'e mnavyinma'yụnmọ'ọjadat, kụx nụpạạmdụkani jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e ve'em tyónjụt kyọ́tsjụt. Ax ka'anumts jẹ'ẹ ve'e jye'ya vyẹ'nat jẹ itạkạx, [7] kụx nạjkxpe'e jẹ jayu ñacho'oxpạ́kjada to'k nación jẹts jado'k nación, to'k kutojkụn jẹts jado'k kutojkụn. Jéjap tse'e jẹ yooj jẹts jẹ mạkk ojx may viijn. [8] Ve'em tse'e jẹ tsaachpaatụn dụ'ukva'anụt.

[9] 'Van'itts miitse'e jẹm jẹ jayu kyạ'm myakpạ́mdat jẹtse'e myakjomtóndat myaktitóndat kụxe'e ạts xjaanchjávada. [10] Van'itts ạtse'e nụmay xkọọ'knatyukpạjkjidinit, namyu'ẹ́k-jadap namyujọt'ánjadape'e, jẹtse'e jẹm jẹ jayu kyạ'm ñapyạ́mjadat to'k jado'k. [11] Jéjadap tse'e juu' ve'e natyijjadap jẹ Nte'yam jẹ y'ayook kọjtsnajxpada. Nụmayts jẹ'ẹ ve'e jẹ jayu juu' jẹ'ẹ ve'e vyin'ạạ'ndap. [12] Nụyókape'e ọọy jẹ kyọ'ọy jẹ'ẹ, jẹ'ẹ kạjx tse'e nụmay kyọọ'knachọjkjidinit to'k jado'k. [13] Ax pạn pạn tse'e dụmuténip jẹ tsaachpaatụn, jẹ'ẹ tse'e joojntykinup xạ'ma kạjx. [14] Yakvaajnjadape'e jẹ jayu jẹ ọy kạts jẹ ọy ayook pạn joma jatye'e chạạnada to'k it to'k naxviijn, ve'em tse'e dụnụjávadat jẹts chạjkpe'e jẹ Nte'yam jẹtse'e jẹ jayu ñapyạạjmjidinit jẹm jẹ'ẹ y'am kyạ'm. Ku ve'e ve'em tyónjụt kyọ́tsjụt, ax van'it tse'e yạ it kyạjxnit.

[15] 'Jẹ Nte'yam jẹ y'ayook kọjtsnajxpa Daniel, jẹ'ẹ tse'e dụ'ava'ni jẹ'ẹ pạne'e jẹ kunuu'kx it dụyakvintsạ'kintọ́kiyup. (Va'an dụvinmọ́tuvụ pạn pạne'e nạkụkọjtsp.) Ku miitse'e x'íxtat jẹts jẹm jẹ'ẹ ve'e y'it joma ve'e kyapaa'tyjụ, [16] van'it tse'e pạn pạn jatye'e vẹ'nadap yaja judéait y'it jạạt, va'an tse'e dụkẹ'ẹkta jẹtse'e ñạjkxtat jẹm tonụn viinm kọpk viinm. [17] Jẹts pạn pạn jatye'e jẹm azotea ni'kxm vẹ'nadap, ka'a tse'e jẹp tyụjkp y'uktạjkidinit jẹtse'e ti dụyakpítsumdat. [18] Pạn pạn jaty tse'e ve'niduvap jẹm kam jọọtm, ka'a tse'e dụnụvimpíttat jẹ vyit. [19] ¡Ayọọv xa jẹ'ẹ ve'e jẹ jyọọtta jẹ tạ'axtạjkta juu' ve'e kanụva'ajtsap vẹ'nadap van'it jẹts pạn pạn jatye'e yak'onụktsi'tstup vyẹ'nat! [20] Nụtsapkọtsta jẹtse'e ve'em kyatónjụt ku ve'e xox aats ukpụ pọọ'kxtkụn xạạj vyẹ'nat, [21] kụx van'ite'e jẹ jayu chaachpaa'ttat ve'em ax jo'n ni vin'ita kyatúnjụna ku ve'e yạ it chọọ'ntk jẹts ụxyam paat, jẹtse'e ni jẹ vin'ita kyọọ'ktoojnjinit. [22] Ax ñụpạạjmtki tse'e jẹ Nte'yam jẹtse'e dụyakkọ́nat jẹ it ku ve'e jẹ jayu chaachpaa'ttat. Pạn kụjyek xa ve'e jẹ tsaachpaatụn, ni pạna tse'e kyatsọ'ọkụt van'it. Ax ñụpạạjmtki tse'e jẹ Nte'yam jẹtse'e dụyakkọ́nat jẹ it ku ve'e jẹ jayu chaachpaa'ttat, yakkọ́napts jẹ'ẹ ve'e jẹ jayu kạjxta juu' ve'e vyinkọọn.

[23] 'Ax pạn jidụ'ụm tse'e myaknạạjmada: "Ixta, ụxyaja tse'e jẹ Cristo", ukpụ "Ixta, ụxxim tse'e jẹ Cristo", ka'a tse'e xjaanchjávadat. [24] Kụx míndape'e juu' ve'e natyijjadap jẹts ạts jẹ'ẹ ve'eda, jẹts juu' ve'e natyijjadap jẹ Nte'yam jẹ y'ayook kọjtsnajxpada, tyóndapts jẹ'ẹ ve'e jẹ mújit nụja'vin jẹts jẹ mújit atụva jẹtse'e jẹ jayu dụtukvin'ạạ'ndat, pạn kụy'ọ'yixjada ve'e jẹtse'e dụvin'ạạ'ndat pạn pạn jatye'e jẹ Nte'yam vyinkọọn. [25] Tạ xa ạts miitse'e ntukvinkọ́tsada namka'ana ve'e ve'em jyaty. [26] Jẹ'ẹ kạjx tse'e, pạn myaknụụjmidupe'e: "Ixta, ụxxim xa jẹ'ẹ ve'e jẹ Cristo joma ve'e jẹ jayu kyatsụụna", ka'a tse'e xnụnạjkxtat; uk pạn myaknụụjmidup: "Ixta, ụxẹp tụjkp xa jẹ'ẹ ve'e jẹ Cristo", ka'ats miits jẹ'ẹ ve'e xjaanchjávadat. [27] Kụx ve'em ax jo'n to'k jẹ vítsụk yak'ix jẹtse'e y'ajaj y'atụ'kx jẹm joma ve'e jẹ xạạj pyítsum jẹts jẹja paat joma ve'e jẹ xạạj tyạka, yak'íxpap tse'e ọy ku ạtse'e nmiinnuvat jado'k nax, ạts, jẹ Jayu Juu' ve'e Nụpạạmdụka Ijtp. [28] Va'ajts xa ve'e yaknụjávat pạn joma ve'e jẹ jayu ve'em yakvin'ạạ'nụt, kụx joma ve'e y'it jẹ tạ́nụk ạạ'k, jẹm tse'e jẹ no'op ñay'amókajada.

Vintsọ myiinnuvat jẹ Cristo
(Mr. 13.24-37; Lc. 21.25-33; 17.26-30, 34-36)

[29] 'Ku ve'e ñáxụt jẹ tsaachpaatụn, tun jatyji tse'e jẹ aampa xạạj vyinkọọ'tsat, ka'a tse'e jẹ aampa pọ'ọ y'uk'aannuvat, kụstạ́kadap tse'e jẹ maatsa; jẹts jẹ mạkkin juu' ve'e yạ tsajmit it, xyitụyọ'ọyupts jẹ'ẹ ve'e jẹ Nte'yam. [30] Van'it tse'e jẹm tsajviinm xpạjktinit jẹ nụja'vin jẹts miimp ạtse'e, ạts, jẹ Jayu Juu' ve'e Nụpạạmdụka Ijtp; yaxpạ́ktape'e jẹ jayu pạn joma ve'e chạạnada yaja naxviijn jẹts ạtse'e x'íxtat ku ạtse'e nmiinnuvat jẹm vínụts jọọtm jẹ

kutojkuṉ maạat jẹts ọọy jẹ majin maạat. 31 Van'ite'e ku ve'e jẹ trompeta mạkk xyo'oxuṉt,
nkẹ́xupts ạtse'e jẹ n'aangelestạjk, yaknay'amojkijidinupts jẹ'ẹ ve'e pạn pạn jaty ạtse'e
nvinkọọn vinxuṉp to'k it to'k naxviijn jẹts jẹ vaat joma ve'e yạ tsajmit it kyukạxa.
32 'Ixta jẹ higo kuṉp. Ku ve'e jẹ y'axén y'a'onuṉktạka jẹtse'e jẹ y'aajy pyítsumnuva,
mnuṉja'vidupts miits jẹ'ẹ ve'e jẹts tạ́mani ve'e jẹ xạkọpk. 33 Ax nay ve'empa tse'e ku ve'e
x'íxtat jẹts toojnjup kọjtsjupe'e juu' ạtse'e nkạjtsp, nuṉjávadats jẹts tạ́mani jẹ'ẹ ve'e vyẹ'nat
ku ạtse'e nmiinnuvat. 34 Tyúvam xa ạts miitse'e nnạajmada jẹts nuṉjom yạ'ạ ve'e tyónjuṉt
kyọ́tsjuṉt namka'ana ve'e y'ọọ'kkạ́xta yạ jayu juu' ve'e uṉxyam joojntykidup. 35 Kạ́xup náxup
tse'e yạ tsajmit it jẹts yạ naxviijnit it; ax ạts jẹ nkạts jẹ n'ayook, ni jẹ vin'ítats jẹ'ẹ ve'e
kyapaa'náxuṉt.
36 'Ka'a tse'e jẹ jayu duṉuṉjávada vin'ite'e jẹ xạaj duṉpaa'tuṉt ku ve'e ve'em tyónjuṉt kyọ́tsjuṉt,
ni jẹ aangelesa tse'e duṉkanuṉjávada juu' ve'e jẹm tsapjọọtm, ni ạtsa tse'e nkanuṉja'viva, ạts,
jẹ Nte'yam jẹ y'Onuṉk, jẹ Dios Tee'ji ve'e duṉuṉja'vip.
37 'Ve'em ax jo'n tyoojnji kyọjtsji ku ve'e jẹ Noé jyoojntyki, nay ve'empa tse'e tyoojn-
jinuvat van'it ku ạtse'e nmiinnuvat, ạts, jẹ Jayu Juu' ve'e Nuṉpạamduṉka Ijtp. 38 Ku ve'e jẹ
nạakukọ́ma kyanaxyna vye'na, kaaydup ooktup tse'e jẹ jayu, yaa'vyạjktup tạ'ạxpạjktup,
van'it paat tse'e ve'em duṉtoondi ku ve'e jẹ Noé jẹp arca jạatp tyạjkini. 39 Ax ka'a tse'e
duṉuṉja'vidi vin'ite'e myínuṉt jẹ xạaj ku ve'e ñạakukọ́madat, van'ítnume'e duṉuṉja'vidi ku
ve'e jẹ nạakukọ́ma jyẹ'y jẹtse'e y'ọọ'kkạjxtini. Nay ve'empa tse'e van'it jyajtpat ku ạtse'e
nmiinnuvat jado'k nax. 40 Jẹ xạaj, nuṉmẹjtsk tse'e jẹ yaa'tyạjk vyẹ'nadat jẹm kam jọọtm,
to'k tse'e yakvọọvnit, jado'k tse'e tyaannit; 41 nuṉmẹjtsk tse'e jẹ tạ'ạxtạjk jạjtsp vyẹ'nadat,
to'k tse'e yakvọọvnit, jado'k tse'e tyaannit.
42 'Nakyujoojntykajada miits, kuṉx ka'a xa ve'e xnuṉjávada vin'it ạtse'e nmiinnuvat jado'k
nax. 43 Nuṉjávada yạ'ạ, pạn kuduṉuṉjava xa ve'e jẹ kutạjk pạn vin'ite'e kọọ'ts jẹ mẹẹ'tspa
tyạkava'añ, joojntyk tse'e ñaajk'ítjuṉt jẹtse'e duṉkayakjátuṉt jẹtse'e jẹ tyạjk duṉyak'ava'atsuṉt
jẹtse'e jẹ pyạamduṉk yakmẹẹ'tsjat. 44 Apạamduṉka ve'e mnaajk'ítjadat, kuṉx kavinmaaype'e
mvẹ'nadat ku ạtse'e nmiinnuvat jado'k nax, ạts, jẹ Jayu Juu' ve'e Nuṉpạamduṉka Ijtp.

Jẹ ọy ix'ijtpa jẹts jẹ kọ'ọy ix'ijtpa
(Lc. 12.41-48)

45 'Jẹ jáyuda juu' ve'e kuvij jẹtse'e ọy duṉtonda juu' ve'e jẹ Nte'yam chạjkp, ve'emts jẹ'ẹ
ve'eda ax jo'n to'k juu' ve'e jẹ toonk ọy duṉ'ix'ijtp jẹtse'e jẹ vyintsạ́n tyukkạtạ́kaja jẹtse'e
duṉ'ix'ítuṉt jẹ toompatạjk. Van'it tse'e jẹ vyintsạ́n chạạ'n. 46 Ax ku tse'e jẹ vyintsạ́n jyẹ'yni,
van'it tse'e duṉ'ix jẹts ọye'e duṉkutyún jẹ ayook juu' ve'e yakta'nuṉxju. Xọọnts jẹ'ẹ ve'e jẹ
ix'ijtpa ku ve'e ve'em jẹ vyintsạ́n pyaa'tyjuṉ. 47 Tyúvam xa ạts miitse'e nnạajmada jẹts jẹ
vyintsạne'e tukkạtạjkikạ́xjup jẹtse'e duṉ'ix'ítuṉt nuṉjom juu' jatye'e y'ixp jyayejpp. 48 Ka'ats
jẹ'ẹ ve'e vye'ema ax jo'n to'k jẹ ix'ijtpa juu' ve'e duṉnasja'vip jẹts tánape'e jẹ vyintsạ́n,
49 jẹtse'e duṉjomton'ukva'añ duṉtiton'ukva'añ jẹ vyintsạ́n jẹ tyoompada, jẹtse'e jẹ mookjuva
duṉmạatkáy duṉmạat'uu'k. 50 Kavinmaayp tse'e vyẹ'nat jẹ xạaj ku ve'e jẹ vyintsạ́n jyẹ'ynit
jẹtse'e ve'em yakkupaadat. 51 Van'it tse'e jẹ vyintsạ́n jẹ tsaachpaatuṉn myọ'ọjuṉt jẹtse'e
pyạ́mjuṉt joma ve'e jẹ jayu juu' ve'e mẹjts'aajax mẹjtsjọọtax. Jẹm tse'e nuṉmay yaaxtinit
jẹm tse'e nuṉmay ñatyạtskaa'tjidinit.

25

Nuṉmajk jẹ kiixạtạ'ạx tukmu'a'ixmojkin

1 'Jiduṉ'uṉm xa ve'e jyátuṉt maạat jẹ jayu pạn pạn jatye'eituvaandup jẹm jẹ Nte'yam y'am
kyạ'm. Ve'em xa jẹ'ẹ ve'eda ax jo'n jyajty nuṉmajk jẹ kiixạtạ'ạxta juu' ve'e jẹ tyạ'kxpa
duṉkọọndu jẹtse'e ñạjkxti jẹja jẹ navyạjkjuva tyạk'aajy, jẹ tạ'ạxpạjkpa ve'e ọjts duṉ'a'ixta.
2 Nuṉmugọọxk tse'e jẹ kiixạtạ'ạxta ọyvintsọva juu' duṉtonda, jẹts jẹ januṉmugọọxk, ọy tse'e
juu' duṉpayọ'ọyda. 3 Juu' tse'e ọyvintsọva juu' duṉtoondup, ka'a tse'e jẹ aceite duṉkọọndi
munuṉyojk jẹtse'e jẹ tyạ'kxpa kuduṉjaa'kpạajmjidi; 4 ax juu' tse'e ọy juu' duṉpayọ'ydup,
kyọọndu tse'e jẹ aceite munuṉyojk, apuṉke'e juu' ve'e jẹ tyạ'kxpa myạạt. 5 Ku ve'e jẹ
tạ'ạxpạjkpa tya'ni, manajxtinu tse'e nuṉjom jẹ kiixạtạ'ạxta. 6 Tso'm jo'n tse'e jẹ jayu mạkk

kyajts jidu'um: "¡Uxeme'e myets je ta'axpajkpa; najkxu xmaatnavyaa'tjada!" 7 Van'it tse'e
je kiixata'ax pyojtukti jetse'e je tya'kxpada du'apaajmtkidi. 8 Van'it tse'e je numugooxk
juu' ve'e oyvintsova juu' dutoondup, je'e tse'e dunuujmidu je numugooxk juu' ve'e oy
juu' dupayo'ydup: "Mooyk aats to'k aaj je m'acéiteda kux pi'tsnupe'e aats ya nta'kxpa."
9 Ax jidu'um tse'e je numugooxk y'atsoojvjidi: "Ka'ase'e, kux ka'a xa ve'e xnupaadijimdat;
ñojk'óye'e najkxu mje'e xjoyda." 10 Ax namvaat tse'e ojts dujoyda je y'acéiteda, van'it
tse'e jye'y je ta'axpajkpa. Je kiixata'axta juu' ve'e apaamdukani ve'nidup, myaattajkiduts
je'e ve'e xaajiva je ta'axpajkpa. Van'it tse'e je tajk y'atojkni. 11 Ku ve'e jye'ydinuva je
numugooxk kiixata'axta juu' ve'e oyvintsova juu' dutoondup, van'it tse'e vyaandi: "¡Te',
te', yak'avaatsjik aats to'k aaj ya mtajk!" 12 Van'it tse'e yak'atsoovdi: "Tyúvam xa ats
miitse'e nnaajmada jets ka'a ats miitse'e n'íxada."

13 Van'it tse'e je Jesús jyaa'kvaajñ:

—Nakyujoojntykajadats, kux ka'a ve'e xnujávada ti xaaj ti hora atse'e nmiinnuvat
jado'k nax.

Je meen tukmu'a'ixmojkin

14 'Je Nte'yam xa ve'e je jayu duyakkutojkjip. Ve'em xa je'e ve'e ax jo'n to'k je
yaa'tyajk juu' ve'e jékum najkxuvaan jetse'e duvatsaajv je tyoompatajk jetse'e je myeen
dutukkatajki jetse'e duyaktóndat.

15 'Nuto'k tse'e dutukkatajki mugooxk je meen juu' ve'e va'ajts tsóvax, jets jado'k mejtsk
je meen, jets jado'k to'k je meen. Ax akijpxa tse'e chov je meen. Ve'eme'e to'k jado'k
dutukkatajki jetse'e duyaktóndat pan vintso ve'e je vijin je kejun dujayepta. Van'it tse'e
chaa'n jetse'e jékum ñujkx. 16 Je toompa juu' ve'e mugooxk je meen yaktukkatajki, yaktom-
pajkkojts je'e ve'e je vyintsán je myeen jetse'e duyaknuyojki jamugooxk je meen. 17 Nay
ve'empa tse'e je toompa juu' ve'e yaktukkatajki mejtsk je meen, je'e tse'e duyaknuyojki
jamejtsk je vyintsán je myeen. 18 Ax je toompa juu' ve'e to'k je meen yaktukkatajki, je'e
tse'e je vyintsán je myeen dutaji.

19 'Ta'ni tse'e je vyintsanda jetse'e vyimpijtnuva. Van'it tse'e nuto'k jaty je tyoompa
duvatsaajv jetse'e du'amotutúvidi vintso ve'e je myeen duyaktoondi. 20 Too'vajkp tse'e
jye'y je'e juu' ve'e yaktukkatajki mugooxk je meen. Myooy tse'e je vyintsán majk je meen;
jidu'um tse'e dunuujmi: "Vintsán, mugooxk xa ats mitse'e je mmeen xtukkatajki, uxyájats
je'e ve'e jamugooxk juu' atse'e mpajk." 21 Van'it tse'e je vyintsán ña'muxji: "Oyse'e, oy
toompa xa mitse'e, ve'eme'e juu' xtun ax jo'n yaktsak. Oy tse'e xyaktún juu' ve'e vee'n,
mayts ats mitse'e juu' ntukkatákat. Tukputukxoojntkikts ats joma ve'e ats je nxoojntkun."
22 Van'it tse'e jye'y je'e juu' ve'e yaktukkatajki mejtsk je meen, myooy tse'e je vyintsán
maktaaxk je meen, jetse'e vyaajñ: "Vintsán, mejtsk xa ats mitse'e je mmeen xtukkatajki,
uxyájats je'e ve'e jamejtsk juu' atse'e mpajk." 23 Van'it tse'e je vyintsán ña'muxji: "Oyse'e,
oy toompa xa mitse'e, ve'eme'e juu' xtun ax jo'n yaktsak. Oy tse'e xyaktún juu' ve'e vee'n,
mayts ats mitse'e juu' ntukkatákat. Tukputukxoojntkikts ats joma ve'e ats je nxoojntkun."
24 Ax ku tse'e jye'y je toompa juu' ve'e to'k yaktukkatajki je meen, van'it tse'e je vyintsán
dunuujmi: "Vintsán, nnuja'vip xa atse'e jets ka'a mitse'e je tukmo'tun xjayep, je'e ve'e
m'amótup juu' ve'e mkanupujkp jets je'e ve'e mpakmujkp juu' ve'e mkatuump. 25 Je'e
kajxts ats mitse'e ntsa'ki jets atse'e ojts ya mmeen ntaja. Ax uxyájats ya'a ve'e juu' ats
mitse'e xtukkatajki." 26 Van'it tse'e je vyintsán y'atsoojvji: "Mits, ko'oy toompa, ni vinxupa
xa ats mitse'e xkatuujnja. Ve'em xa mitse'e mva'añ jets je'e atse'e n'amótup juu' atse'e
nkanupujkp jets je'e atse'e mpakmujkp juu' atse'e nkatuump. 27 Kuxtukkatajki xa ve'e
je jayu ats je nmeen jetse'e kudyaknuyojki; ax kuts atse'e kunvimpijtni, van'itts atse'e
kunyakvimpijt je meen maat je myunuyojkin." 28 Van'it tse'e yaknuujmidi pan pan jatye'e
jem ve'nidup: "Pajkjada ya'a to'k je meen jetse'e xtukkatákadat je'e juu' ve'e dumaat majk
je meen. 29 Kux pan pan xa ve'e juu' dujayejpp, jaa'kyakmo'op tse'e, ax ve'em tse'e ooy juu'
dutunjayéput; ax pan pan tse'e juu' dukajayejpp, yakpajkjap tse'e nujom, je'e paate'e juu'
ve'e yuu'n vee'n jyayejpp. 30 Ax ya toompa juu' atse'e xkatoojnjip, yakpítsumdinits jets

pa̱mda je̱m akoo̱'ts ítum. Je̱m tse'e nu̱may yaaxtinit je̱m tse'e nu̱may ñatya̱tskaa'tjidinit.”
Jidu̱'u̱m tse'e je̱ toompa je̱ vyintsá̱n vyaajñ.

Ku anañu̱joma je̱ jayu yaktoo̱kimpayoo̱'ynit

31 Van'it tse'e je̱ Jesús jyaa'kvaajñ:

—Ku xa a̱tse'e je̱ va'ajts aangelesta̱jk nma̱a̱tmínu̱t je̱ ma̱jin ma̱a̱t, a̱jxtu̱kupts a̱tse'e je̱ja nkutojku̱n tsu̱u̱jntku̱n ku̱jx, a̱ts, je̱ Jayu Juu' ve'e Nupa̱a̱mdu̱ka Ijtp. 32 Nu̱jom tse'e je̱ jayu juu' ve'e tsu̱u̱nidup vinxu̱p to'k it to'k naxviijn, je̱'e̱ tse'e nay'amojkiká̱xjadap je̱ja a̱ts nvinkujk; a̱ts tse'e apu̱k mpa̱a̱mdinup to'k jado'k, ve'em ax jo'n je̱ carnero vinténiva apu̱k du̱pu̱m je̱ carnero je̱ts apu̱k je̱ chivo. 33 Je̱ jayu juu' ve'e ve'em ijttup ax jo'n je̱ carneeroda, jé̱jats a̱ts je̱'e̱ ve'e mpá̱mdat a̱ts n'aka'yu̱n pa'ayi; je̱ts je̱ jayu juu' ve'e ve'em ijttup ax jo'n je̱ chívoda, jé̱jats a̱ts je̱'e̱ ve'e mpá̱mdat a̱ts n'anaja̱pa'ayi. 34 Van'itts a̱tse'e, je̱ Yakkutojkpa, nna̱a̱jmadat pa̱n pa̱n jatye'e je̱ja a̱ts n'aka'yu̱n pa'ayi: “Míndats miits. A̱ts je̱ nTee' je̱ kyunoo'kxu̱n ma̱a̱t tse'e m'itta. Tá̱kada yam a̱ts nkutojku̱n jooo̱tm, myak'apa̱a̱jmtkijidu xa miits ya̱'a̱ ve'e ka'anume'e je̱ it choo̱'ndu̱k vye'na. 35 Ku̱x ku a̱tse'e nyu'oo̱'kji, xyakkaayduts a̱tse'e; ku a̱tse'e nta̱a̱tsi, xmooyduts a̱tse'e je̱ tsoxk na̱a̱j; ku a̱tse'e najxpa jayu nve'na, xyakmataanduts a̱tse'e; 36 ku a̱tse'e je̱ vit je̱ xo̱x xka'ijtji, xxo̱jxtuts a̱tse'e; ku a̱tse'e pa̱jkjup nve'na, xku'íxtuts a̱tse'e; ku a̱tse'e je̱p poxu̱ntu̱jkp nve'na, xku'íxtuvats a̱tse'e.”
37 Van'it tse'e y'atsó̱vdat je̱'e̱da pa̱n pa̱n jatye'e tu̱v jáyuvidup joojntykidup: “Ma̱ja Vintsá̱n, ¿vin'itts a̱a̱ts mitse'e n'ix je̱ts mitse'e myu'oo̱'kji, je̱ts a̱a̱ts mitse'e nyakkaajy? ¿Vin'itts a̱a̱ts mitse'e n'ix je̱ts mitse'e mta̱a̱tsi, je̱ts a̱a̱ts mitse'e je̱ tsoxk na̱a̱j nmooy̱ts? 38 ¿Vin'itts a̱a̱ts mitse'e n'ix je̱ts najxpa jayu mitse'e, je̱ts a̱a̱ts mitse'e nyakmataajñ? ¿Vin'it tse'e je̱ vit je̱ xo̱x mka'ijtu̱xji, je̱ts a̱a̱ts mitse'e nxa̱jx? 39 ¿Vin'itts a̱a̱ts mitse'e n'ix pa̱jkjup ukpu̱ je̱p poxu̱ntu̱jkp, je̱ts a̱a̱ts mitse'e o̱jts nku'ix?” 40 Van'itts a̱tse'e n'atsó̱vdat: “Tyú̱vam xa a̱ts miitse'e nna̱a̱jmada je̱ts nu̱jome'e juu' ve'e mtoojnjidu a̱ts je̱ n'utsa̱ta̱jk, vinxu̱pe'e du̱kanu̱ma̱ja je̱ jayu, ve'emts je̱'e̱ ve'e ax jo'n a̱tse'e viinm miits ku̱xtoojnjidi.”

41 ’Van'itts a̱tse'e nna̱a̱jmadat pa̱n pa̱n jatye'e je̱ja a̱ts n'anaja̱pa'ayi: “Vinva'kva'atsta a̱ts, ko'o̱ñu̱kó̱tsada, na̱jkxta je̱m ja̱njooo̱tm juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx tooy̱p, je̱'e̱ juu' ve'e apa̱a̱m-du̱kani ijtp je̱tse'e je̱m chaachpaattinit je̱ ko'o̱yjáyuvap ma̱a̱t je̱ kyo̱'o̱y aangelesta̱jkta. 42 Ku̱x ku a̱tse'e nyu'oo̱'kji, ka'ats a̱tse'e xyakkaaydi; ku a̱tse'e nta̱a̱tsi, ka'ats a̱tse'e je̱ tsoxk na̱a̱j xmooydi; 43 ku a̱tse'e najxpa jayu nve'na, ka'ats a̱tse'e xyakmataandi; ku a̱tse'e je̱ vit je̱ xo̱x xka'ijtji, ka'ats a̱tse'e xxo̱jxti; ku a̱tse'e pa̱jkjup nve'na je̱ts ku a̱tse'e je̱p poxu̱ntu̱jkp nve'na, ka'ats a̱tse'e o̱jts xku'ixta.” 44 Van'itts a̱tse'e x'atsó̱vdat: “Ma̱ja Vintsá̱n, ¿vin'itts a̱a̱ts mitse'e n'ix je̱ts mitse'e myu'oo̱'kji, uk mta̱a̱tsi, ukpu̱ najxpa jayu mve'na, ukpu̱ je̱ vit je̱ xo̱x mka'ijtu̱xji, uk pa̱jkjup mve'na, ukpu̱ je̱p poxu̱ntu̱jkp mve'na, je̱ts a̱a̱ts mitse'e nkaputa̱jki?” 45 Van'itts a̱tse'e n'atsó̱vdat: “Tyú̱vam xa a̱ts miitse'e nna̱a̱jmada je̱ts nu̱jome'e juu' ve'e mkatoojnjidu je̱ jayu, vinxu̱pe'e du̱kanu̱ma̱ja je̱ jayu, ve'emts je̱'e̱ ve'e ax jo'n a̱tse'e viinm miits ku̱xkatoojnjidi.” 46 Je̱'e̱da tse'e na̱jkxtap joma ve'e xa̱'ma ka̱jx chaachpaattinit; ax je̱'e̱da juu' ve'e tu̱v jáyuvidup joojntykidup, je̱'e̱ tse'e na̱jkxtap joma ve'e xa̱'ma ka̱jx jyoojntykidinit.

26

Ku je̱ israeejlit jayu du̱koo̱tsmojkti je̱tse'e je̱ Jesús du̱mátstat
(Mr. 14.1-2; Lc. 22.1-2; Jn. 11.45-53)

1 Ku ve'e je̱ Jesús vyanku̱jx, van'it tse'e je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk du̱nu̱u̱jmi:

2 —Ax jo'n miitse'e xnu̱jávada jo'n, va̱jxkm xa ve'e je̱ pascua xa̱a̱j du̱paa'tu̱t. Je̱ xa̱a̱jts a̱tse'e je̱m je̱ jayu kya̱'m nyakpá̱mu̱t juu' a̱tse'e xtso'oxpa̱jktup, je̱ts a̱tse'e cruuzpét n'ítu̱t, a̱ts, je̱ Jayu Juu' ve'e Nupa̱a̱mdu̱ka Ijtp.

3 Van'it tse'e ñay'amojkijidi je̱ tee'ta̱jk je̱ vyintsa̱nda ma̱a̱t je̱ tsaptu̱jkpit yak'ixpa̱jk-pata̱jkta je̱ts je̱ israeejlit je̱ myújit jáyuda. Je̱p tse'e ñay'amojkijidi je̱ Caifás tya̱k'ap, je̱'e̱ tse'e ijt tee' juu' ve'e du̱nu̱vintsa̱nika̱jxp je̱ tee'ta̱jkta van'it. 4 Je̱p tse'e du̱koo̱tsmojkti pa̱n

vintso ve'e je Jesús dumátstat je taay maat, jetse'e duyakjay'oo'kjadat. [5] Jidu'um tse'e
ñavyaajnjidi:
—Ka'a tse'e nmajtsumdat ku ve'e je xaaj tyunju vye'nat kux ku ve'e je numay jayu
yoojmuktat y'ajxuktat.

To'k je ta'axtajk dupaajmji je pa'ajk xoo'kpa naaj je Jesús
(Mr. 14.3-9; Jn. 12.1-8)

[6] Jem tse'e betániait kyajpun kajxm je Jesús vye'na jem je Simón tyak'am, je'e juu' ve'e
leprapajkjup y'ijt. [7] Kaayp tse'e je Jesús vye'na, van'it tse'e vyinkutámiji to'k je ta'axtajk
maat to'k je poo'p tsaaj apajkin juu' ve'e je pa'ajk xoo'kpa naaj dumaat juu' ve'e tsóvax aa'k.
Van'it tse'e je Jesús dutukxaktejmukkujx. [8] Ku tse'e je y'ixpajkpatajk du'ixti, jotma'ttu
tse'e, jetse'e vyaandi:
—¿Tyajxts ya'a ve'e koojyji duyakvintoki? [9] Kuyaktaa'k xa ya'a ve'e tsóvax jetse'e je
ayooova jayu je meen yakmo'ot.
[10] Ñuja'vits je'e ve'e je Jesús vintso ve'e vyaandi, van'it tse'e je y'ixpajkpatajk
dunuujmidi:
—¿Tyajxse'e xvinma'yunmo'oda ya ta'axtajk? e Oy xa je'e ve'e juu' ats ya'a ve'e
tuxtuujnja. [11] M'íttap xa miitse'e xa'ma maat je ayooova jayu; ax ka'ats atse'e xa'ma
n'uk'ijtnit miits maatta. [12] Juu' xa ve'e ya ta'axtajk tudutún ku atse'e tuxtuknutem
ya pa'ajk xoo'kpa naaj, y'apaajmtkipts ya'a ve'e ats je nnunaxtajkin. [13] Tyúvam xa ats
miitse'e nnaajmada, pan joma ve'e yaktukka'amáy je oy kats je oy ayook vinxup to'k
it to'k naxviijn, yakkojtspapts je'e ve'e juu' atse'e ya ta'axtajk tuxtuujnja, ve'em tse'e
yaktukjaa'myejtsnit.

Ku je Judas dukojtsmojkti maat je tee'tajk je vyintsanda
(Mr. 14.10-11; Lc. 22.3-6)

[14] Je Judas Iscariote, nuto'k je ixpajkpa juu' ve'e numakmejtsk ijttu, je'e tse'e ojts
dumaatnakyótsjada je tee'tajk je vyintsanda, [15] jetse'e dunuujmidi:
—¿Tis atse'e xmo'odap pan mpuump atse'e je Jesús jem miits mka'mda?
Van'it tse'e tyukvinva'nijidi ii'px majk je meen juu' ve'e plata. [16] Van'it tse'e je Judas
du'ixti pan vintso ve'e je Jesús dupámut jem je'e kya'mda.

Je Maja Vintsán je y'a'ox
(Mr. 14.12-25; Lc. 22.7-23; Jn. 13.21-30; 1 Co. 11.23-26)

[17] Ku ve'e je muto'k xaaj dupaaty ku ve'e je tsapkaaky yakkay juu' ve'e je levadura
dukamaat, van'it tse'e je Jesús je y'ixpajkpatajk vyinkutámijidi. Van'it tse'e je Jesús
du'amotutúvidi:
—¿Jómase'e xtsak jets aatse'e najkx nyak'oya jetse'e nyaknajxumdat je pascua xaaj
a'ox?
[18] Van'it tse'e y'atsaajv jetse'e ñajkxtat jem kajpun kajxm. Ku ve'e du'íxtat to'k je jayu
juu' ve'e tyijp, jeja tse'e je'e tyak'aajy ñajkxtat. Van'it tse'e jyaa'kvaajñ:
—Jetse'e xnaajmadat: "Jidu'ume'e je yak'ixpajkpa vya'añ: Táminup xa ve'e ats je
n'ooʼkun. Jeja ve'e mtak'aajy ats je n'ixpajkpatajk je pascua xaaj a'ox ntukmaatyaknax-
uva'añ."
[19] Van'it tse'e je y'ixpajkpatajk dutoondi ax jo'n je Jesús tyukpavaajnjidi, y'apaajmtkidu
tse'e je pascua xaaj a'ox.
[20] Ku ve'e je it cho'oini, van'it tse'e je Jesús je ñumakmejtsk ixpajkpatajk dumaatnajxti
a'óxiva. [21] Kaaydup tse'e vye'nada, van'it tse'e je Jesús vyaajñ:
—Tyúvam xa ats miitse'e nnaajmada jets nuto'ke'e miitsta juu' atse'e xpámup jem je
jayu kya'm juu' atse'e xtso'oxpajktup.
[22] Van'it tse'e ooy tyuntsaachvinmapyajkti jetse'e to'k jado'k je Jesús du'amotutúvidi:
—Maja Vintsán, ¿ats je'e vine'e?
[23] Van'it tse'e je Jesús y'atsaajv:
—Nuto'k je'e ve'e juu' ve'e je kya'aj tudupum yam plato jootm ats maat, je'ets je'e
ve'e juu' atse'e xpámup jem je jayu kya'm juu' atse'e xtso'oxpajktup. [24] Ax je'emts atse'e

mpanujkxp je too' juu' ve'e javyet ijtp ats kajx jep Kunuu'kx Jatyán kujxp, ats, je Jayu Juu' ve'e Nupaamduka Ijtp. ¡Ax ayoots je'e ve'e je jyoot je jayu juu' atse'e xpámup jem je jayu kya'm juu' atse'e xtso'oxpajktup! Nuyojk oy xa ve'e kuy'ijtuxji je jayu ku ve'e kukyake'x.
25 Van'it tse'e kyajts je Judas juu' ve'e paajmjinup jem je jayu kya'm juu' ve'e tso'oxpajkjudup. Jidu'um tse'e vyaajñ:
—Yak'ixpajkpa, ¿ats je'e vine'e?
Jetse'e je Jesús y'atsoojvji:
—Mits xa je'e ve'e, ve'em ax jo'n viinm tumva'añ.
26 Kaaydup tse'e vye'nada, jetse'e je Jesús dukaajn je tsapkaaky, je Nte'yam dukukojtsji, jetse'e dutojkva'kxjidi je y'ixpajkpatajk. Van'it tse'e vyaajñ:
—Kayda, ya'a je'e ve'e ats je nni'kx je nkopk.
27 Van'it tse'e dukooompa je tuk'a'ooguin, je Nte'yam dukukojtsji, jetse'e dumoojy je y'ixpajkpatajk, jetse'e vyaajñ:
—Oo'kta juu' ve'e ya tuk'a'ooguin myaat. 28 Ya'a je'e ve'e ats je nnuu'pun. Kux ku atse'e n'oo'kut, nyaktaajnjadapts ats miitse'e to'k je nam kojtstán. Je numay jáyuts atse'e nku'oo'kap jetse'e ve'em je tyokin yakmee'kxjadat. 29 Ax nmujmidupts ats miitse'e jets ka'a atse'e n'uk'ooknuvat je tsaaydum pa'ajk naaj, van'ítnume'e ku ats miitse'e ntukmaat'oo'ktat je ñam je'e jem ats je nTee' kyutojkun jootm.

Ku je Jesús du'ava'ni jets je Pedro ve'e kanatyukpákjup
(Mr. 14.26-31; Lc. 22.31-34; Jn. 13.36-38)

30 Van'it tse'e to'k je uv du'aavdi jetse'e ñajkxti jem Olivos Kopk viindum. 31 Van'it tse'e je Jesús je y'ixpajkpatajk dunuujmidi:
—Nujom xa ats miitse'e xmasoʼoktat uxyam ya tsooj, kux jidu'ume'e javyet jep Kunuu'kx Jatyán kujxp: "Nyak'oo'kup xa atse'e je carnero vinténiva jetse'e je carnero y'anomva'kxtat." 32 Ax kuts atse'e njoojntykpajknuvat, najkxupts atse'e jem galiléait y'it jootm; ux'ookts miitse'e jem mje'yadat.
33 Van'it tse'e je Pedro y'atsoojvji:
—Mjamasoʼokjada ve'e anañujoma, ka'ats ats mitse'e nmasoʼokut.
34 Van'it tse'e je Jesús ña'muxji:
—Tyúvam xa ats mitse'e nnuujma, jets uxyam ya tsooj, ka'anume'e je na'atseev y'aya'axy vye'nat, mutoojk náxipts ats mitse'e xkanatyukpukju vye'nat.
35 Van'it tse'e je Pedro y'atsaajv:
—Kunja'aa'k xa atse'e mits maat, ka'ats ats mitse'e nkanatyukpákjut.
Tum ve'em tse'e vyaanduva nujom je myu'ixpajkpatajk.

Ku je Jesús chapkajts jep Getsemaní
(Mr. 14.32-42; Lc. 22.39-46)

36 Van'it tse'e je Jesús je y'ixpajkpatajk dumaatje'y joma ve'e to'k je it juu' ve'e Getsemaní duxaaj; jem tse'e dunuujmi je y'ixpajkpatajk:
—Tsaanada yaja namvaat atse'e xim tso najkx ntsapkats.
37 Pyavoov tse'e je Pedro jets numejtsk je y'ixpajkpa juu' ve'e je Zebedeo je myajntktajk. Van'it tse'e chaachvinmapyujk jetse'e ñavyinma'yunmoojyji, 38 jetse'e dunuujmidi je'e juu' ve'e pyavoovdu:
—Tsaachvinmaayp xa ve'e ats ya njoot ya nja'vin oo'kun am paat. Tanda yaja jetse'e joojntyk m'íttat ats maat.
39 Van'it tse'e je Jesús javee'n jyaa'knujkx jetse'e je vyiijn je y'aaj dutukpaaty je naax jetse'e chapkajts. Jidu'um tse'e vyaajñ:
—Tata, pan m'o'yixjup xa ve'e, kadi xyakjaty jets atse'e xtukkada'akut ya tsaachpaatun; ax ka je'ep tse'e mtónup juu' atse'e ntsajkp, je'e ve'e mtónup juu' mitse'e mtsajkp.
40 Van'it tse'e vyimpijtnuva joma ve'e dumasookti je y'ixpajkpada; maadup tse'e dupaatti. Van'it tse'e je Pedro dunuujmi:
—¿Ka'a ve'e tum'o'yixjada jetse'e ats maat joojntyk kum'itta otyo'k hora? 41 Nakyujoojntykajada jets tsapkotsta jetse'e mkaka'adat jep tokin jaatp. Je jayu je

jyoot je jya'vin, chajkpts je'e ve'e jetse'e dutónut juu' ve'e je Nte'yam chajkp; ax ayonuktákats je'e ve'e je jayu je ñi'kx je kyopk.
42 Van'it tse'e mumejtsk nax ñajkxnuva jetse'e jidu'um chapkajts:
—Tata, pan ka'a xa ve'e m'o'yixju jets atse'e xkatukkada'akut ya tsaachpaatun, va'an tse'e ve'em dutunju ax jo'n mitse'e xtsak.
43 Van'it tse'e vyimpijtnuva; maadup tse'e dupaatnuva je y'ixpajkpada kux ka'a ve'e je tsooj du'ukmuténidini. 44 Van'it tse'e dumasookti jetse'e mutoojk nax ojts chapkojtsnuva. Nay vanxúpjyam tse'e chapkajts. 45 Van'it tse'e vyimpijtnuva joma ve'e je y'ixpajkpada jetse'e dunuujmidi:
—¿Mmaadup mpoo'kxtupna ve'e? Ta xa ve'e je tiempo dupaatni jets atse'e nyakpámut jem je tókinax jayu kya'm, ats, je Jayu Juu' ve'e Nupaamduka Ijtp. 46 Pojtukta jets duja'mda. Jeja xa ve'e myejtsni juu' atse'e xpámup jem je jayu kya'm juu' atse'e xtso'oxpajktup.

Ku je Jesús yakmajch
(Mr. 14.43-50; Lc. 22.47-53; Jn. 18.2-11)

47 Kojtspna tse'e je Jesús vye'na ku ve'e je Judas jye'y, je'ets je'e ve'e nuto'k je ixpajkpa juu' ve'e numakmejtsk ijttu. Jem tse'e numay je jayu dumaatje'yada je yajkxy tsojx maat jets je kup maat, je tee'tajk je vyintsanda jets je israeejlit je myújit jayutajk, je'e tse'e kejxjudup. 48 Je Judas juu' ve'e je Jesús jem je'e kya'm dupaamnup, myooydu tse'e je nuja'vin vintso ve'e dunujávadat pan pan je'e ve'e je Jesús, ax ve'em tse'e dutónut ax jo'n je jayu je myujayu ooy dutuntsak. Jidu'um tse'e dunuujmidi:
—Pan pants atse'e ntsuu'kxp, je'ets je'e ve'e, je'e tse'e mmátstap.
49 Kojtskajxpna tse'e je Judas vye'na, van'it tse'e duvinkutami je Jesús jetse'e dunuujmi:
—¡Dios meep Yak'ixpajkpa!
Van'it tse'e dutsuu'kx. 50 Van'it tse'e je Jesús ña'muxji:
—Amigo, ¿tise'e mnumejtsp?
Van'it tse'e je jayu je Jesús duvinkutámidi jetse'e dumajtsti.
51 Van'it tse'e to'k je jayu juu' ve'e je Jesús maat ve'nip, je'e tse'e je yajkxy tsojx duyakpítsum jetse'e dukuspojxji to'k ado'om je tyaatsk juu' ve'e dutoojnjip je tee' juu' ve'e dunuvintsanikajxp je tee'tajkta. 52 Van'it tse'e je Jesús ña'muxji:
—Paamnuva je myajkxy tsojx jep tyajk jaatp; kux nujome'e pan pane'e je jayu duyak'oo'kp je tsojx maat, nay je'ejyam tse'e tyuk'oo'knuvap. 53 ¿Ka'a ve'e xnujava jets pan kun'amotu atse'e je nTee', tun jatyts atse'e xtuknukéxut nutoogupxuk majk miijl naxy je ángeles? 54 Ax pan ve'em tse'e kujyaty, ¿vintsose'e tyónjut kyótsjut juu' ve'e vaamp jep Kunuu'kx Jatyán kujxp ats kajx?
55 Van'it tse'e je Jesús je numay jayu dunuujmi:
—¿Ve'em ats miitse'e xnuminda je yajkxy tsojx maat jets je kup maat, jets atse'e xmátstat ax jo'n atse'e je meé'tspa kun'ijt? Jóvum xaaj xa atse'e tunyak'ixpuk jep maja tsaptujkp; ka'ats atse'e xmajtsti van'it. 56 Uxyam tse'e ve'em jyaty jetse'e tyónjut juu' ve'e jep Kunuu'kx Jatyán kujxp jyaaydu je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpataj kta.
Van'it tse'e to'k kaajyji je y'ixpajkpatajk kyukeekjidi, naaydume'e duyaktaandi.

Ku je Jesús duvinteni pan pan jatye'e dunumájidup jep tsaptujkp
(Mr. 14.53-65; Lc. 22.54-55, 63-71; Jn. 18.12-14, 19-24)

57 Van'it tse'e je'e pan pan jatye'e je Jesús dumajtstu, je'e tse'e duyaknajkxtu jeja je Caifás vyinkujk, je tee' je'e ve'e y'ijt juu' ve'e dunuvintsanikajxp je tee'tajkta. Jepe'e ñay'amojkijidi je tsaptujkpit yak'ixpajkpatajk jets je israeejlit je myújit jáyuda. 58 Ax jékumji tse'e je Pedro pya'ux'ookaja jep je tee' Caifás tyak'aagup paat. Jepts je'e ve'e tyajki jetse'e dumaat'ajxtkti je tsaptakmutoompatajk, je'e ve'e y'ixuvaampy pan vintso ve'e kyukaxa maat je Jesús.
59 Je tee'tajk je vyintsanda maat je israeejlit je myújit jáyuda jets nujom pan pan jatye'e dunumájidup jep tsaptujkp, y'íxtidupts je'e ve'e vintso ve'e je Jesús kudunuvampetta jetse'e ve'em duyakjay'oo'kjadat. 60 Ax ka'a tse'e dupaatti vintso ve'e kudunuvampejtti

óyame'e numay je jayu myajva'kti juu' ve'e januvampetuvaajnjudup. Ux'ooknum tse'e myajva'kti numejtsk [61] juu' ve'e vaandu:

—Ya'a xa ve'e vaan: "X'o'yixjup xa atse'e jets atse'e ya maja tsaptajk nyakkutókiyut; toojk xaajts atse'e mpaamnuvat."

[62] Van'it tse'e tyeni je tee' juu' ve'e dunuvintsanikajxp je tee'tajkta, jetse'e je Jesús dunuujmi:

—¿Ni vinxupa ve'e mkah'atsav? ¿Vintso ve'e mkanakyukatsju ku ve'e myaknu'aa'na?

[63] Ama'at tse'e je Jesús tyaajñ. Van'it tse'e je tee' ña'muxji:

—Je joojntyk Nte'yam kajx, je'e kajx tse'e juu' tyúvam avana, vaajnja aats pan mitse'e je Cristo, juu' ve'e je Nte'yam vyinkoon jetse'e yakkutojknit, je'e je y'Onuk.

[64] Jetse'e je Jesús y'atsoojvji:

—Je'e xa atse'e, ve'em ax jo'n tuxkats. Vaampapts atse'e jets x'íxtap atse'e, ats, je Jayu Juu' ve'e Nupaamduka Ijtp, jets atse'e ntsaanat jeja je Nte'yam y'aka'yun pa'ayi, juu' ve'e nujom dukaʼmikajxp. Ve'emts atse'e x'íxtuvat ku atse'e nkada'akut jem vínuts jootm.

[65] Van'it tse'e je tee' je vyit ñatyuknukaa'tsvaatsji, je'e ve'e duyaknuke'xnatajkip jets kyo'oyja'vipe'e, jetse'e vyaajñ:

—Ta xa ya'a ve'e je Nte'yam duvinkojtspét ku ve'e ve'em vya'añ. ¿Tyajxts uu'me'e njaa'ktsojkumdat pane'e du'ixtu dumótudu juu' ve'e tyoon kyojts ka óyap? Ta tse'e x'amotunaxta vintso ya'a ve'e viinm tuvya'añ. [66] ¿Vintsose'e xpayo'oyda?

Van'it tse'e y'atsoovdi:

—Jep tokin jaatp xa ya'a ve'e, vyinmajtsjup tse'e jetse'e y'oo'kut.

[67] Van'it tse'e duvinkutsójidi, dutsii'kti, jetse'e duvimpa'kxti dujapa'kxti, [68] jetse'e jidu'um dunuujmidi:

—Pan je Cristo mitse'e, ¡nukótsuts n'it pan pane'e tumtsii'kju!

Ku je Pedro dukanatyukpajkji je Jesús
(Mr. 14.66-72; Lc. 22.56-62; Jn. 18.15-18, 25-27)

[69] Namvaate'e ve'em dutonda dunaajmada, jep tse'e je Pedro vye'na taagujkp chuuna. Van'it tse'e to'k je jajtspa je Pedro duvinkutami jetse'e dunuujmi:

—Mmaatvíttpap xa mits ya'a ve'e tuy'it ya Jesús, ya galiléait jayu.

[70] Van'it tse'e je Pedro dukanatyukpajkji je Jesús jeja nujom je'e vyinkujkta. Jidu'um tse'e vyaajñ:

—Ka'a xa atse'e nnujava pan ti mitse'e mkajtsp.

[71] Van'it tse'e je Pedro dujaa'kmujékumi je Jesús jetse'e jye'y jep joma ve'e je zaguán. Van'it tse'e y'ixji jado'k je jajtspa. Jidu'um tse'e dunuujmidi pan pan jatye'e jep ve'nidup:

—Jem xa ya'a ve'e dumaatvíttpa xi Jesús, xi nazarétit jayu.

[72] Van'it tse'e je Pedro dukanatyukpajkjinuva je Jesús, je Nte'yam duyaknajxy, jetse'e vyaajñ:

—Ka'a xa ats ya'a ve'e xi jayu n'ixa.

[73] Ax ku tse'e vee'n je it ñajxy, van'it tse'e vyinkutámijidi pan pan jatye'e jep ve'nidup jetse'e jidu'um je Pedro dunuujmidi:

—Tyúvam xa ve'e jets xi jyáyuva mitse'e, kux ve'eme'e je mkojtsun.

[74] Van'it tse'e je Pedro y'atsaajv:

—Y'ixp xa je'e ve'e je Nte'yam jets ka'a ats ya'a ve'e xi jayu n'ixa juu' miitse'e mtijtup. Ñuja'vinupts je'e ve'e je Nte'yam jets ko'oy nukotsa atse'e ntaannit pan ka'a atse'e tyuva juu' nkats.

Tun je'yji tse'e to'k je na'atseev y'ayaaxy. [75] Van'it tse'e je Pedro dujaa'myejts juu' ve'e je Jesús kyojts ku ve'e ña'muxji: "Ka'anume'e je na'atseev y'aya'axy vye'nat, mutoojk náxipts ats mitse'e xkanatyukpukju vye'nat." Van'it tse'e je Pedro jep pyítsumni jetse'e ooy tyuntsaachvinma'yunyaaxy.

27

Ku jẹ Jesús jẹm jẹ Pilato kyạ'm yakpụụjm
(Mr. 15.1; Lc. 23.1-2; Jn. 18.28-32)

1 Ku ve'e jẹ it jyajtk, van'it tse'e nụjom jẹ tee'tạjk jẹ vyintsạnda jẹts jẹ israeejlit jẹ myújit
jáyuda, jẹ'ẹ tse'e dụkọjtsmojktu pạn vintsọ ve'e dụyakjay'ọọ'kjadat jẹ Jesús, 2 tsum tse'e jẹ
Jesús dụyaknạjkxti jẹtse'e jẹm jẹ Poncio Pilato kyạ'm dụpạạmdi. Jẹ rómait yakkutojkpa
juu' ve'e jẹ mạjạ kutojkụn dụkạ'mip van'it, jẹ'ẹ tse'e jẹ Poncio Pilato dụmọọyp y'ijt jẹ
kutojkụn.

Ku jẹ Judas ñaajk'ọọ'kji

3 Jẹ Judas juu' ve'e jẹ Jesús jẹm jẹ jayu kyạ'm dụpạạmnu juu' ve'e tso'oxpạjkjụdup,
ku ve'e dụ'ixni jẹts nụpạạmdụkani jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e jẹ Jesús y'ọọ'kụt, van'it tse'e ọọy
jyọọ'ktunnakyọ'ọyja'vijini jẹtse'e ọjts jẹ tee'tạjk jẹ vyintsạnda jẹts jẹ israeejlit jẹ myújit
jáyuda dụ'ukyakvimpituvaajnjini jẹ ii'px majk plata meen juu' ve'e yakmọọy. 4 Jidụ'ụm
tse'e dụnụụjmidi:
—Tạ xa ạtse'e ntọkintún ku ạtse'e jẹm miits mkạ'm tụmpụm jẹtse'e y'ọọ'kụt to'k jẹ jayu
juu' ve'e ka tọ́kinaxap.
Van'it tse'e y'atsọọjvjidi:
—¿Tisna ạạts jẹ'ẹ ntoonka? ¡Mits xa ve'e mtoonk!
5 Van'it tse'e jẹ Judas dụnasvạji jẹ meen jẹp mạjạ tsaptụjkp jẹtse'e ọjts ñachaptạạjyjini.
6 Kyọnmojktu tse'e jẹ tee'tạjk jẹ vyintsạnda jẹ meen jẹtse'e vyaandi:
—Ka'a xa ve'e dụpaa'ty dụ'akẹẹga mạạt jẹ pava'nụn jẹtse'e mpạ'mumdat yạ meen joma
ve'e jẹ yạx yakpụm, kụx yạ'ạ ve'e jẹ jayu tụyakmạ'ạ jẹtse'e jẹ jayu y'ọọ'kụt.
7 Van'it tse'e dụkọjtsmojkti jẹts jẹ meene'e tyukjóydap to'k viijn jẹ naax juu' ve'e jẹ
to'tspạạmpa jyẹ'ẹ, jẹm tse'e dụyaknaxtạ́kadat jẹ viijnk tsọ́vit jayu. 8 Jẹ'ẹ kạjx tse'e jẹ
naax ụxyam paatna dụxạạja Nụụ'pụn Naax. 9 Ve'em tse'e tyoojnji jẹ ayook juu' ve'e jyaay
jẹ Nte'yam jẹ y'ayook kọjtsnajxpa Jeremías. Jidụ'ụm tse'e dụjaajy: "Kyọọndu tse'e jẹ
ii'px majk plata meen, jẹ meen juu' ve'e jẹ israeejlit jayu ve'em tyuktsọ́vidu, 10 jẹ'ẹ tse'e
tyukkujooydu jẹ to'tspạạmpa jẹ ñaax, ve'em ax jo'n ạtse'e jẹ Mạjạ Vintsạ́n xtukpavaajñ."
Jidụ'ụm tse'e jẹ Jeremías dụjaajy.

Ku jẹ Jesús dụvinteni jẹ Pilato
(Mr. 15.2-5; Lc. 23.3-5; Jn. 18.33-38)

11 Ku ve'e jẹ Jesús yakvạạjv jẹja jẹ Pilato vyinkujk, van'it tse'e jẹ Pilato y'amọtutụ́viji:
—¿Mitse'e jẹ Israeejlit Jayu Yakkutojkpa?
Van'it tse'e jẹ Jesús y'atsạạjv:
—Jẹ'ẹ xa ạtse'e, ve'em ax jo'n tụxkạts.
12 Ku ve'e jẹ tee'tạjk jẹ vyintsạnda mạạt jẹ israeejlit jẹ myújit jáyuda ñụvampẹjtjidi, ni
vinxụpa tse'e jẹ Jesús kyah'atsạạjv.
13 Van'it tse'e jẹ Pilato ñạ'mụxji:
—¿Ka'a ve'e xmọtu vinxụp ti jatye'e myaktuknụxạ'ạa?
14 Ax ka'a tse'e jẹ Jesús jyaa'k'atsạạjv, ni to'ka jẹ ayook. Atụva atọki tse'e jẹ yakkutojkpa
tyuntaajñ.

Ku jẹ Jesús jẹ y'ọọ'kụn kyutujk
(Mr. 15.6-20; Lc. 23.13-25; Jn. 18.38-19.16)

15 Ax vimpaascua xạạj tse'e jẹ Pilato dụmasạ'ạk y'ijt to'k jẹ poxụntạkjayu, jyapạna pạn
pạne'e jẹ nụmay jayu y'amọ́tup. 16 Jẹp tse'e vye'na poxụntụjkp to'k juu' ve'e Barrabás
dụxạạj; ñụja'vi tse'e jẹ nụmay jayu jẹts jẹ mạjạ tọkin jẹ'ẹ ve'e tyoon. 17 Ku tse'e jẹ nụmay
jayu jẹm vyẹ'nada, van'it tse'e jẹ Pilato y'amọtutụ́vijidi:
—¿Pạn tse'e mtsọjktup jẹts ạts miitse'e nmasọọkjadat: jẹ Barrabás, ukpụ yạ Jesús, juu'
ve'e Cristo yaktijp?
18 Jẹ'ẹ kạjx tse'e jẹ Pilato ve'em vyaajñ kụx jẹ Jesuuse'e jyamasọ'ọkuvaampy; ñụja'vip
jẹ'ẹ ve'e jẹts jẹ ẹjkụn kạjxe'e jẹ Jesús jẹm jẹ'ẹ kyạ'm yakpụụjm.

19 Jẹm tse'e chụụna vye'na jẹ Pilato joma ve'e tyọkimpayọ'ọy, van'it tse'e jẹ ñụdạ'ạx
jidụ'ụm kyạtsụnụkẹjxji: “Kadi vintsọ xtun jẹ jayu juu' ve'e ka tọkin mạạtap, kụx ọọy ạtse'e
tso'y ntunvinmaayni jẹ nkuma'aj jẹ'ẹ kạjx.”
20 Ax jẹ tee'tạjk jẹ vyintsạnda mạạt jẹ israeejlit jẹ myújit jáyuda, jẹ'ẹ tse'e dụ'akọjtsidu
jẹ nụmay jáyuda jẹtse'e dụ'amótudat jẹtse'e jẹ Barrabás yakmasọ'ọkụt jẹtse'e jẹ Jesús
y'ọọ'kụt. 21 Mukọjtsjidinuva tse'e jẹ Pilato. Jidụ'ụm tse'e jẹ nụmay jayu dụnụụjmidi:
—¿Pạn tse'e yạ'ạ yạ nụmẹjtsk mtsọjktup jẹts ạts miitse'e nmasọọkjadat?
Van'it tse'e y'atsọọvdi:
—Jẹ Barrabaase'e.
22 Van'it tse'e jẹ Pilato y'amọtutúvijidi:
—¿Ax tits ạts vine'e ntónup mạạt yạ Jesús, juu' ve'e Cristo yaktijp?
Van'it tse'e anañụjoma y'atsọọvdi:
—¡Yakcruuzpẹ́tụ!
23 Van'it tse'e jẹ Pilato ñạ'mụxji:
—¿Tyạjxse'e? ¿Ti ka óyap yạ'ạ ve'e tụdụtún?
Van'it tse'e nụyojk mạkk y'aa'mitaakti:
—¡Yakcruuzpẹ́tụ!
24 Ku ve'e jẹ Pilato dụ'ix jẹts ka'a ve'e y'ọ'yixjụ jẹtse'e jẹ nụmay jayu kụdụyakvinmatyik-
tsti, y'ukvaandupe'e yoojmụkta y'ajxụkta, van'it tse'e jẹ tsoxk nạạj dụnụkẹjxi, jẹtse'e jẹja
jẹ'ẹ vyinkujkta kyạpuj. Jidụ'ụm tse'e vyaajñ:
—Ka'a xa ạtse'e nni'kxmat pạn ọọ'kpe'e yạ jayu juu' ve'e ka tọkin mạạtap; miits xa ve'e
mtoonkta.
25 Van'it tse'e nụjom jẹ jayu y'atsọọvdi:
—¡Ạạtsam xa jẹ'ẹ ve'e nni'kxminup mạạt ạạts jẹ ntsaan jẹ nkọọj ku yạ'ạ ve'e y'ọọ'kụt!
26 Van'it tse'e jẹ Pilato jẹ Barrabás dụmasạạk; ax jẹ Jesús, yakjavyọjpju tse'e mạạt jẹ pọ'ọ
vọjpụn jẹ pojxụn jạptsum, jẹtse'e jẹ jyayu dụtukkạtạjki jẹtse'e dụyakcruuzpẹ́ttat.
27 Van'it tse'e jẹ tojpatạjk jẹ Jesús dụyaknạjkxti jẹp jado'k tụjkp joma ve'e ñamyáyjada,
jẹtse'e nụjom jẹ tojpatạjk jẹ Jesús dụnaa'va'kvítti. 28 Van'it tse'e dụnụjẹẹndi jẹtse'e jẹ
tsapts vit dụtukxọjxti. 29 Van'it tse'e to'k jẹ ápit ta'aky dụpạạmdi jẹ corona jo'n, jẹtse'e
dụtukxạkjẹẹjnụkti jẹm kyuvajkm, jẹtse'e jẹm y'aka'yụn kạ'm dụpạạmdi to'k jẹ kapy. Jẹ'ẹ
kạjx tse'e ve'em dụtoondi kụxe'e dụtijta jẹts vyintsạ'kidupe'e jẹ yakkutojkpa. Van'it tse'e
dụvinkọxkténidi jẹtse'e dụnụxiikti dụtukxiikti. Jidụ'ụm tse'e vyaandi:
—¡Yakmájats mitse'e m'ijtnit, Israeejlit Jayu Yakkutojkpa!
30 Ñụtsójiduva tse'e, jẹtse'e jẹ kapy dụkajpti jẹtse'e dụtukxạkvọjpụkti ka to'k náxap.
31 Tạ́vani tse'e dụnụxi'ikta dụtukxi'ikta vye'na, van'it tse'e dụpạjkjidi jẹ tsapts vit jẹtse'e
dụpạạjmjidini jẹ vyítam. Van'it tse'e dụyaknạjkxti cruuzpẹjtpa.

Ku jẹ Jesús cryuuzpejt
(Mr. 15.21-32; Lc. 23.26-43; Jn. 19.17-27)

32 Ku ve'e dụyaknạjkxta vye'na cruuzpẹjtpa jẹ Jesús, van'it tse'e dụmạạtnavyaatjidi to'k
jẹ ciréneit jayu, Simón jẹ'ẹ ve'e xyạạj, jẹ'ẹ tse'e jẹ tojpatạjk y'akẹẹ'yidu jẹtse'e dụpakạạjyjat
jẹ Jesús jẹ cryuuz. 33 Ve'em tse'e jyẹ'ydi joma ve'e jẹ it dụxạạja Gólgota. (Jidụ'ụm tse'e
kyạtsạpítsum jẹ Gólgota, Kuxútum.) 34 Jẹm tse'e jẹ Jesús dụ'uktuk'oo'kuvaandi jẹ tsaaydum
pa'ajk nạạj juu' ve'e jẹ tsọọjy dụmạạt jẹtse'e mạkk dụkajávat jẹ tsaachto'nụn. Ax ku tse'e
jẹ Jesús dụjaa'kyajpy, ka'a tse'e dụ'uuk.
35 Ku ve'e dụyakcruuzpẹjtti, van'it tse'e jẹ tojpatạjk dụyakva'kxti jẹ Jesús jẹ vyit, jẹ
vyitụpa'tk tse'e ñụkoo'yidu. Ve'em tse'e tyoojnji juu' ve'e jyaay to'k juu' ve'e ijt jẹ Nte'yam
jẹ y'ayook kọjtsnajxpa. Jidụ'ụm tse'e dụjaajy: “Yakva'kxtinu xa ve'e ạts jẹ nvit jẹtse'e
dụnụkoo'yidi ạts jẹ nvitụpa'tk.” Jidụ'ụm tse'e dụjaajy. 36 Van'it tse'e jẹm y'ạjxtkti jẹtse'e
dụ'ix'íttat. 37 Jẹm tse'e jẹ Jesús cryuuz kọjm dụpạạmdi to'k jẹ jatyán juu' ve'e dụ'ava'nip pạn
ti ve'e kyuvejtp. Jidụ'ụm tse'e vya'añ: “Yạ'ạ xa ve'e jẹ Jesús, jẹ Israeejlit Jayu Yakkutojkpa.”

38 Yakcruuzpejttuva tse'e numejtsk je mee'tspa, to'k jeja je Jesús y'aka'yun pa'ayi jets
jado'k jeja y'anajapa'ayi. 39 Pan pan jaty tse'e je Jesús vinnajxjudup, vyinkojtspejttup tse'e
jetse'e je kyuvajk duvivuyo'oyda. 40 Jidu'um tse'e dunuujmidi:
—¿Ka mítsape'e mtunvaan jets myakkutókiyupe'e je maja tsaptajk jetse'e toojk xaaj
xpaamnuvat? Naajktso'okjuts n'it. Pan je Nte'yam je y'Onuk xa mitse'e, naajkvánukjuts
jem cruz kajxm.
41 Nuxiikjuduva tukxiikjuduva tse'e je tee'tajk je vyintsanda maat je tsaptujkpit yak'ix-
pajkpatajk jets je fariseotajk maat je israeejlit je myújit jáyuda. Jidu'um tse'e ñavyaajnjidi:
42 —Yaktsook xa ya'a ve'e je viijnk jayu; ka'a tse'e ñay'amaadaagaja jetse'e ñaajkt-
so'okjut. Pan je Israeejlit Jayu Yakkutojkpa xa ya'a ve'e, va'an tse'e dunaajkváñukju jem
cruz kajxm, van'it tse'e njaanchja'vimdat. 43 Ve'eme'e vya'añ jets napyaajmjupe'e jem je
Nte'yam kya'm, va'ants n'it je Nte'yam yaktsa'akju pan tyúvame'e jets tsojkjupe'e, kux
ve'em ya'a ve'e vya'añ jets je Nte'yam je y'Onuk ya'a ve'e.
44 Je'e paat tse'e vinkojtspejtjudu je meee'tspada juu' ve'e myaatcruuzpejttu.

Ku je Jesús y'oo'kni
(Mr. 15.33-41; Lc. 23.44-49; Jn. 19.28-30)

45 Ku ve'e kujk xaaj dupaaty, van'it tse'e nujom je it je naax kyoo'tsi. Toojk yaaxp paat
tse'e y'ijt kooʼts. 46 Toojk yaaxp jo'n tse'e vye'na jetse'e makk je Jesús kyajts. Jidu'um tse'e
vyaajñ:
—Elí, Elí, ¿lama sabactani? (Jidu'umts je'e ve'e kyatsapítsum, Ats je nNte'yam, ats je
nNte'yam, ¿tyajxts ats mitse'e xmasa'ak?)
47 Jem tse'e tyénada juu' ve'e du'amotunajxtu, je'e tse'e vaandu:
—Je Elíastam xa ya'a ve'e yaaxjip.
48 Van'it tse'e to'k je jayu ñomkaj jetse'e ojts to'k je tukna'oktaatsun duyakxaa'k
maat je tsaaydum pa'ajk na'ook. Van'it tse'e dupuujm jem kapy jajm jetse'e je Jesús
dutukvinxoo'tsut. 49 Ax jidu'um tse'e je viijnk jayu vyaandi:
—Maso'oku, va'an du'íxumda pan miimpe'e je Elías yaktsa'akju.
50 Van'it tse'e je Jesús jado'k nax makk kyojtsnuva jetse'e je jya'vin tyukvaatsji.
51 Van'ítjyam tse'e je atatyok kakojk kyaa'tsva'kxy ayojk ava't juu' ve'e jep maja tsaptujkp
tuk'atatyuk je it juu' ve'e je kunoo'kxun munuyojk dumaat. Ojxi tse'e je it, po'ova'kxtu
tse'e je mújit tsaaj, 52 avaatstuva tse'e je oo'kpa jot, jetse'e jyoojntykpajktinuva numay je
Nte'yam je jyayu juu' ve'e ooʼktu. 53 Pítsumduts je'e ve'e jep jyótupta. Távani ve'e je Jesús
jyoojntykpajknuva vye'na, van'it tse'e tyajkidi jem kunuu'kx jerusaleenit kyajpun kajxm
joma ve'e numay je jayu y'íxjidi. 54 Ku ve'e je tojpa juu' ve'e dunuvintsánip numókupx je
tojpatajk jets pan pan jatye'e du'ix'ijttup je Jesús, je'e tse'e du'ixtu ku ve'e je it y'ojxi jets
juu' jatye'e jaa'ktoojnju jaa'kkojtsju, ooy tse'e tyuntsa'kidi jetse'e ñavyaajnjidi:
—Tyúvamdam xa ve'e jets je Nte'yam je y'Onuk ya'a ve'e tuy'it.
55 Numay tse'e jem je ta'axtajk vye'nada juu' ve'e dupanajkxtu je Jesús ku ve'e jem
galiléait y'it jootm chaa'n jetse'e je putajkin dumooydi, jékum jaty tse'e tyaandi jetse'e
du'ixti juu' jatye'e toojnju kojtsju. 56 Ax nutoojk tse'e je ta'axtajk: to'k tse'e je María
Magdalena, jado'k tse'e je María juu' ve'e je Santiago jets je José je tyaak, jado'k tse'e je
Zebedeo je ñuda'ax, je Santiago jets je Juan je tyaakta.

Ku je Jesús ñaxtajki
(Mr. 15.42-47; Lc. 23.50-56; Jn. 19.38-42)

57 Ku ve'e je it tyánayini, van'it tse'e to'k je kumeen jayu jye'y, José je'e ve'e xyaaj,
arimatéait jayu je'e ve'e, pyanajkxpapts je'e ve'e je Jesús. 58 Van'it tse'e ojts je Pilato
du'ix jetse'e du'amotu je Jesús je ñi'kx je kyopk. Ax pyavaan tse'e je Pilato jetse'e
yakmo'ot. 59 Van'it tse'e je José je ni'kx je kopk duyakvajntyk jem cruz kajxm jetse'e to'k je
va'ajts vit dutukvimpitt, 60 jetse'e duyaknaxtajki jep jótup juu' ve'e je José jye'e, juu' ve'e
yakjapyaajmju jep tsajaatp. Ku ve'e je jot aak dutuk'akaayni to'k je tsaaj juu' ve'e va'ajts

maj, van'it tse'e ñajkxni. 61 Jem tse'e duvintsaanada vye'na je jot je María Magdalena jets
je jado'k María.

Ku yak'ix'ijt joma ve'e je Jesús ñaxtajki

62 Ku ve'e je xaaj tyajkini, távani ve'e yak'apaamduka vye'na je poo'kxtkun xaaj, van'it
tse'e je tee'tajk je vyintsanda maat je fariseotajk ojts du'ixta je Pilato 63 jetse'e dunuujmidi:

—Njaa'myejtsp xa aatse'e ku ve'e joojntykipna vye'na je vin'aa'mpa, jets ve'eme'e
vyaajñ jets kutoojk xaaj ve'e jyoojntykpajknuvat. 64 Je'e kajx tse'e pava'anu jetse'e je jot
oy yak'ix'ítut ku ve'e to'mayji je y'ixpajkpatajk koo'ts najkx je ni'kx je kopk dumee'tsta
jetse'e ux'ook je jayu dunuujmidinit: "Ta xa je'e ve'e jyoojntykpajknuva." Pan ve'em
xa ve'e kujyaty, nuyojk tse'e je jayu duvin'aa'ndat jets ni ka'a ve'e ku ve'e joojntykipna
vye'na.

65 Van'it tse'e je Pilato ña'muxjidi:

—Uxeja xa ve'e je tojpada jetse'e du'ix'íttat; najkxtats miits jep x'ixta jetse'e oy
xyaktándat.

66 Van'it tse'e ñajkxti jetse'e je jot oy duyaktaandi je ixta'nun maat, ve'em tse'e nujava
tyánut pan yak'avaatstupe'e uk pan ka'a. Van'it tse'e jep dumasookti je tojpada.

28

Ku je Jesús jyoojntykpajknuva
(Mr. 16.1-8; Lc. 24.1-12; Jn. 20.1-10)

1 Távani tse'e je poo'kxtkun xaaj ñaxy vye'na, kujajnupe'e domingo, muto'k xaaj je
semana, van'it tse'e je María Magdalena jets je jado'k María ojts du'ixta je jot joma ve'e
ñaxtajki je Jesús. 2 Tun to'mayji tse'e je it makk tyun'ojxi jetse'e to'k je Maja Vintsán je
y'aangeles jem tsapjootm chaa'n jetse'e kyadaaky joma ve'e je jot, van'it tse'e je tsaaj
duyakkeek juu' ve'e y'akaajyjup, jetse'e dutuk'ajxtk. 3 Ooye'e tyun'ajaj tyun'atu'kx je
ángeles, ve'em ax jo'n je vítsuk; jets je vyit, va'ajts pooo'pts je'e ve'e, ve'em ax jo'n
je tsap'aa'pk. 4 Ku ve'e je tojpa du'ixti, ooy tse'e tyuntsa'kidi jetse'e tyunmípptini,
mukaxux tse'e tyaandi, ve'em ax jo'n aa'kani kuy'ijtti. 5 Van'it tse'e je ángeles dunuujmi
je ta'axtajkta:

—Kadi mtsa'agada, nnuja'vip xa atse'e jets je Jesuuse'e m'íxtidup, je'e juu' ve'e
cruuzpejt. 6 Ka'a xa je'e ve'e yaja pan, ta je'e ve'e jyoojntykpajknuva ax jo'n vyaajñ jo'n.
Minu x'ixta je it joma ve'e yakpuujm. 7 Jatyji tse'e mnajkxtat jetse'e je y'ixpajkpatajk
xnaajmadat: "Ta xa ve'e jyoojntykpajknuva je'e juu' ve'e aa'kani tuy'uk'it; najkxupts je'e
ve'e jem Galilea, ux'ookts miitse'e jem mje'yadat, jem tse'e x'íxtat." Ta tse'e nvaajnjada
—jidu'um tse'e je ta'axtajk yaknuujmidi.

8 Van'it tse'e je ta'axtajk tun jatyji choo'ndi joma ve'e je jot, tsa'kidupe'e jetse'e
nay ve'empa ooy tyunxoojntktuva. Je'e tse'e noomp najkxtu jetse'e je ixpajkpatajk
duvaajnjadat. 9 Jem tse'e ñajkxta vye'na ku ve'e je Jesús dumaatnavyaatjidi jetse'e
kyojtspoo'kxjidi. Van'it tse'e je Jesús duvinkutámidi jetse'e duvinja'vidi duvintsa'kidi,
jetse'e jem tyékum dutsee'ndi. 10 Van'it tse'e je Jesús ña'muxjidi:

—Kadi mtsa'agada, najkxu xvaajnjada ats je n'utsatajk jets jeme'e Galilea ñajkxtat,
jemts atse'e x'íxtat.

Ku je tee'tajk je meen dumooydi je tojpada jetse'e tyaayadat

11 Namvaate'e je ta'axtajk ñajkxti, van'it tse'e jem kajpun jootm ñajkxti aje'ejyji je
tojpada juu' ve'e je jot du'ix'ijttup jetse'e ojts duvaajnjikáxta je tee'tajk je vyintsanda ti
jatye'e tutyunju tukyatsju. 12 Van'it tse'e je tee'tajk je vyintsanda ojts dukojtsmókta maat
je israeejlit je myújit jáyuda pan ti ve'e tyóndap. Van'it tse'e may je meen dumooydi je
tojpada 13 jetse'e jidu'um dunuujmidi:

—Ve'em miitse'e mva'andat jẹts maadupe'e tụmvẹ'nada, van'it tse'e ọjts jẹ Jesús jẹ
y'ixpạjkpatạjk tụdụmẹẹ'tsta jẹ ñi'kx jẹ kyọpk. 14 Pạn myọ́tup tse'e jẹ kạts jẹ yakkuto-
jkpa jẹts maadupe'e tụmvẹ'nada, kádits xtivinmayda, ạạtsts miitse'e nkukọ́tstap jẹtse'e
mkayakvintsọtóndat.
15 Van'it tse'e jẹ tojpada jẹ meen dụkuvạjkti jẹtse'e ve'em ọjts dụtonda ax jo'n
yaknụụjmidi. Ụxyam paatna tse'e nụmay jẹ israeejlit jayu vya'anda jẹts ve'emame'e jyajty.

Jẹ pava'nụn juu' ve'e jẹ Jesús yaktaajnjidu jẹ y'ixpạjkpatạjk
(Mr. 16.14-18; Lc. 24.36-49; Jn. 20.19-23)

16 Nạjkxtu tse'e jẹm Galilea jẹ Jesús jẹ ñụmakto'k ixpạjkpatạjk, jẹme'e ñạjkxti joma ve'e
jẹ kọpk juu' ve'e jẹ Jesús tuknạ'mụxjụdu. 17 Ku ve'e jẹ Jesús dụ'ixti, vyinja'vidu vyintsạ'kidu
tse'e, óyame'e jẹm juu' ve'e mẹjtsvinmaaydup pạn tyúvam jẹ'ẹ ve'e jẹ Jesús. 18 Van'it tse'e
jẹ Jesús jẹ y'ixpạjkpatạjk dụvinkutạmi jẹtse'e dụnụujmi:
—Yakmọọynu xa ạtse'e nụjom jẹ kutojkụn juu' ve'e jẹm tsapjọọtm jẹts yaja naxviijn.
19 Jẹ'ẹ kạjx tse'e, nạjkxta miits to'k it to'k naxviijn jẹtse'e jẹ jayu xyakvimpijttinit ạts jẹ
n'ixpạjkpatạjkta, jẹtse'e xyaknạpẹ́ttat jẹ Dios Tee' kạjx, ạts, jẹ'ẹ jẹ y'Onụk kạjx, jẹts jẹ
Espíritu Santo kạjx, 20 jẹtse'e xtuk'íxtat jẹtse'e dụkutyoondinit nụjom juu' ạts miitse'e
tụntukpava'anda. Nụjávadats jẹts xạ'ma kạjx ạtse'e n'ijtnit miits mạạtta jẹ itạkạx paat.

Ya̱'a̱ tse'e je̱ O̱y Ka̱ts je̱ O̱y Ayook juu' ve'e je̱ Marcos Jyaay

Ku je̱ Yaknapejtpa Juan kya'amaajy joma ve'e kyapantsuuna
(Mt. 3.1-12; Lc. 3.1-9, 15-17; Jn. 1.19-28)

1 Je̱ Jesucristo, je̱ Nte'yam je̱ y'Onuk, je̱'e̱ts je̱'e̱ ve'e jye̱'e̱ juu' ve'e ya̱ nak ñuka̱jtsp, je̱ o̱y
ka̱ts je̱ o̱y ayookts ya̱'a̱ ve'e. Jidu̱'u̱m tse'e choo̱'nduk. 2 Ve'emts je̱'e̱ ve'e ax jo'n dujatyaajñ
to'k juu' ve'e ijt je̱ Nte'yam je̱ y'ayook ko̱jtsnajxpa. Jidu̱'u̱m tse'e dujaajy:
Nkejxp xa a̱tse'e je̱ nyakka̱tsuyo̱'yva juu' mitse'e mvintoo'vá̱kajap,
je̱'e̱ tse'e myak'o̱'yixjup je̱ too' joma ve'e mnáxut.
3 Yakmó̱tup xa ve'e ku ve'e to'k je̱ jayu jidu̱'u̱m maka̱k kya̱ts joma ve'e kyapa̱ntsuuna:
"Yak'o̱'yijada, yakta̱ajvjada je̱ too' joma ve'e je̱ Maja̱ Vintsá̱n ñáxut."

4 Ax ve'em tse'e tyoojnji kyojtsji ax jo'n je̱ Isaías dujatyaajñ. To'k je̱ jayu juu' ve'e Juan
duxa̱aji, je̱'e̱ tse'e je̱ jayu duyaknapejt joma ve'e kyapa̱ntsuuna, je̱tse'e dunuujmidi je̱tse'e
vyinmayumpijttinit, je̱tse'e dumasooktinit je̱ kyo'oy joojntykinda, je̱tse'e ña̱pé̱ttat, ve'em
tse'e yakto̱kinmee̱'kxtat. 5 Nuna̱jkxjudu tse'e amo̱tunajxpa nujom juu' ve'e tsuunidup je̱m
jerusaleenit kyajpun ka̱jxm je̱ts viijnk tsov juu' ve'e je̱m judéait y'it jooтm. Vintso̱ts je̱'e̱
ve'e je̱ tyo̱kin dumavyatsta, ve'em tse'e je̱ Juan yakna̱pé̱tjada je̱m Jordán maja̱ na̱jooтm.
6 Juu' tse'e je̱ Juan vyítip, je̱ camello pa̱jk pumts je̱'e̱ ve'e; je̱ ak tse'e tyiintsoojmjup. Je̱
paach tse'e jyu'kxp je̱ts je̱ maja̱ pa'ajk. 7 Tyukka'amaay tse'e jidu̱'u̱m:

—Xpa'ux'oo̱kip xa a̱tse'e to'k pane'e nuyojk dunumájip je̱ts ka'a ve'e a̱ts, ni ka'ats a̱tse'e
nvinmachju je̱ts a̱tse'e nnay'uxnoo̱'mjut je̱ts a̱tse'e je̱ kya̱'a̱jk ja̱a̱'p nmukéjijat. 8 Je̱ tsoxk
na̱aj a̱ts miitse'e ntukyaknapejttup; ax je̱'e̱ pa̱n a̱tse'e xpa'ux'oo̱kip, je̱'e̱ tse'e je̱m mja'vin
ka̱jxmda mtukyaknapé̱tjadap je̱ Espíritu Santo.

Ku je̱ Jesús ña̱pejt
(Mt. 3.13-17; Lc. 3.21-22)

9 Ku ve'e je̱ Juan je̱ jayu duyaknapejt, van'it tse'e je̱ Jesús cha̱a̱'n je̱m Nazaret, to'k je̱
kajpun juu' ve'e je̱m galiléait y'it jooтm. Ku ve'e jye̱'y, van'it tse'e je̱ Juan yaknapejtji je̱m
Jordán maja̱ na̱jooтm. 10 Pítsumnup tse'e vye'na je̱ Jesús, van'it tse'e du'ix je̱ tsapjooтmit it
y'ava'ach je̱tse'e je̱ Espíritu Santo ñuka̱da'akyju je̱ pak jo'n. 11 Van'it tse'e yakmo̱tu to'k je̱
ayook juu' ve'e je̱m tsapjooтm ka̱daak. Jidu̱'u̱m tse'e vyaajñ:

—Mits xa ve'e a̱ts je̱ n'Onuk, juu' a̱tse'e oo̱y ntuntsa̱jkp. O̱oyts a̱ts mitse'e ntuntukx-
oo̱nduk.

Ku je̱ Jesús je̱ Satanás y'ukyakto̱kimpa̱kuvaajnji
(Mt. 4.1-11; Lc. 4.1-13)

12 Van'it tse'e je̱ Espíritu Santo duyaknujkx je̱ Jesús je̱m vinva'ajts it ka̱jxm. 13 Je̱m tse'e
y'ijt vujxtkupx xa̱aj; je̱ Satanás tse'e ukyakto̱kimpa̱kuvaajnju. Ijtpa tse'e je̱ Jesús je̱ mu'uk
tá̱nuk ma̱a̱t. Van'it tse'e je̱ aangelesta̱jk je̱ Jesús dununa̱jkxti je̱tse'e o̱jts dupattónada.

Ku je̱ Jesús kya'amay'ukvaajñ je̱p Galilea
(Mt. 4.12-17; Lc. 4.14-15)

14 Ku ve'e je̱ it ñajxy, van'it tse'e je̱ Yaknapejtpa Juan yakpoxunta̱kpuujm. Van'it tse'e je̱
Jesús ñujkx je̱m galiléait y'it jooтm je̱tse'e dutukka'amaajy je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook. 15 Jidu̱'u̱m
tse'e vyaajñ:

—Ta̱ xa ve'e je̱ xa̱aj dupaatni. Myaaxuxjudupts miits je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam je̱tse'e
m'ijttinit je̱m y'am kya̱'m. Vinmayumpijttini, masooktini je̱ mko̱'o̱y joojntykinda, je̱ts
jaanchjávada ya̱ o̱y ka̱ts ya̱ o̱y ayook.

Ku je̱ Jesús duva̱ajv numaktaaxk je̱ ajkx maakpada
(Mt. 4.18-22; Lc. 5.1-11)

16 Najxp tse'e je̱ Jesús vye'na je̱ja galiléait mya̱ja̱ na̱'aka̱ya pa'ayi, van'it tse'e du̱'ix
nu̱me̱jtsk je̱ ajkx maakpada, je̱ Simón Pedro ma̱a̱t je̱ y'uts Andrés, je̱'e̱ tse'e je̱ tyuk'a-
jkx'amaakin xuum du̱na̱vájidup vye'na je̱m ma̱ja̱ na̱'aka̱ya jo̱o̱tm. 17 Van'it tse'e je̱ Jesús
ña̱'mu̱xjidi:
—Pamiindini a̱ts. Ajkx maakk xa ve'e mtoondup; ax u̱xyamts a̱ts miitse'e je̱ toonk
nmo̱'o̱dat je̱ts a̱tse'e je̱ jayu xtuknu̱míndat.
18 Van'it tse'e du̱masoo̱ktini je̱ tyuk'ajkx'amaakin xuumda je̱tse'e du̱pana̱jkxtini.
19 Jave̱e̱'n tse'e je̱ Jesús jyaa'kyo̱'y, je̱tse'e du̱'ix je̱ Santiago ma̱a̱t je̱ y'uts Juan, je̱ Zebedeo
je̱ myajntkta̱jk je̱'e̱ ve'eda, je̱m tse'e barco jo̱o̱tm je̱ tyuk'ajkx'amaakin xuum du̱'ataagada
vye'na. 20 Van'it tse'e je̱ Jesús vyo̱o̱jvjidi. Van'it tse'e du̱masoo̱ktini je̱ tyee' Zebedeo je̱m
barco jo̱o̱tm ma̱a̱t je̱ tyoompata̱jk, je̱tse'e je̱ Jesús du̱pana̱jkxtini.

To'k je̱ yaa'tya̱jk juu' ve'e je̱m jya'vin ka̱jxm je̱ ko̱'o̱yjáyuvap
(Lc. 4.31-37)

21 Van'it tse'e je̱ Jesús ma̱a̱t je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk jye̱'ydi je̱m capernaaumit kyajpu̱n ka̱jxm.
Ku ve'e je̱ po̱o̱'kxtku̱n xa̱a̱j du̱paaty, van'it tse'e je̱ Jesús tya̱jki je̱p tsaptu̱jkp je̱tse'e je̱ jayu
du̱yak'ixpa̱jk'ukvaajñ. 22 Atu̱va ato̱ki tse'e je̱ jayu du̱tuktaandi je̱ y'ixpa̱jku̱n ku̱x je̱ kutojku̱n
ma̱a̱te'e kya̱ts, ka ve'emap ax jo'n je̱ tsaptu̱jkpit yak'ixpa̱jkpata̱jk. 23 Je̱p tse'e tsaptu̱jkp
vye'na to'k je̱ yaa'tya̱jk juu' ve'e je̱m jya'vin ka̱jxm je̱ ko̱'o̱yjáyuvap. Jidu̱'u̱m tse'e ma̱kk
vyaajñ:
24 —¿Ti ka̱tsts mitse'e mjayejpp a̱a̱ts ma̱a̱t?, nazarétit Jesús. ¿Je̱'e̱ ve'e mnu̱mejtsp je̱ts
a̱a̱tse'e xyakkuto̱kiyu̱t? N'ixa xa a̱ts mitse'e, je̱ Nte'yam je̱ Vya'ajts Jáyuts mitse'e.
25 Van'it tse'e je̱ Jesús du̱tuknu̱u̱jmi je̱ ko̱'o̱yjáyuvap, je̱tse'e vyaajñ:
—Amo̱'o̱tu̱ je̱ts tukvaatsni ya̱ yaa'tya̱jk.
26 Van'it tse'e je̱ ko̱'o̱yjáyuvap je̱ yaa'tya̱jk du̱xitu̱yo̱'y je̱tse'e pyítsumni, je̱tse'e ma̱kk
tyun'aka̱a̱'stk. 27 Ax nu̱jom tse'e tyaandi atu̱va ato̱ki je̱tse'e ñavyaajnjidi:
—¿Tis ya̱'a̱ ve'e? ¿Nam ixpa̱jku̱n ya̱'a̱ ve'e? Jyayejpptam xa ya̱'a̱ ve'e ya̱ jayu je̱ kutojku̱n
je̱tse'e je̱ ko̱'o̱yjáyuvap paat kya̱tsa̱pu̱kju.
28 Jatyji tse'e je̱ jayu du̱'ako̱jtsva'kxy je̱tse'e je̱ Jesús yaknu̱ja'vi je̱m nu̱jom galiléait y'it
jo̱o̱tm.

Ku je̱ Jesús du̱yakjo̱tka̱daaky je̱ Simón Pedro je̱ mya̱'vu̱t taak
(Mt. 8.14-15; Lc. 4.38-39)

29 Van'it tse'e je̱ Jesús pyítsum je̱p tsaptu̱jkp je̱tse'e tya̱jki je̱p je̱ Simón Pedro ma̱a̱t je̱
Andrés tyu̱jkp, mya̱a̱diduva tse'e je̱ Santiago je̱ts je̱ Juan. 30 Je̱p tse'e je̱ Simón Pedro je̱
mya̱'vu̱t taak pya'amma'aj, ja̱mpa̱jkjup. Ax jatyji tse'e je̱ Jesús yakvaajnji je̱ts pa̱jkjupe'e.
31 Van'it tse'e je̱ Jesús du̱vinkuta̱mi je̱ pa'am jayu, je̱tse'e je̱m kya̱'m du̱majch, je̱tse'e
du̱yakpojtu̱k. Tun jatyji tse'e je̱ ja̱a̱jn ñu̱vaatsjini. Van'it tse'e je̱ ta̱'a̱xta̱jk pyatto'nijidi.

Ku je̱ Jesús du̱yakjo̱tka̱daaky nu̱may je̱ pa'am jayu
(Mt. 8.16-17; Lc. 4.40-41)

32 Ku ve'e je̱ xa̱a̱j tya̱jkini, van'it tse'e je̱ Jesús du̱tuknu̱na̱jkxti pa̱n pa̱n jatye'e pa̱jkju̱dup
je̱ts pa̱n pa̱n jatye'e je̱m jya'vin ka̱jxmda je̱ ko̱'o̱yjáyuvap. 33 Je̱p tse'e ta̱k'aagup nu̱jom je̱
jayu ñay'amojkijidi. 34 Yakjo̱tka̱daaknu tse'e je̱ Jesús nu̱may je̱ jayu, may viijn tse'e je̱ pa'am
du̱jaye̱pta je̱tse'e nu̱may je̱ ko̱'o̱yjáyuvap du̱yakpítsumni je̱m je̱ jayu jya'vin ka̱jxmda. Ka'a
tse'e je̱ Jesús du̱yakjajtji je̱ ko̱'o̱yjáyuvap je̱tse'e du̱'avánadat je̱ts je̱ Jesús, je̱'e̱ je̱'e̱ ve'e je̱
Cristo, juu' ve'e je̱ Nte'yam vyinkoo̱n je̱tse'e yakkutojknit.

Ku je̱ Jesús kya'amaajy je̱p Galilea
(Lc. 4.42-44)

35 Ko̱o̱'ts jatyna tse'e vye'na, ka'anume'e jyajvív, van'it tse'e je̱ Jesús pyojtu̱k je̱tse'e je̱
kajpu̱n du̱tukvaach, je̱tse'e ñu̱jkx joma ve'e kyapa̱ntsu̱u̱na. Je̱m tse'e chapka̱jts. 36 Van'it
tse'e je̱ Simón Pedro je̱ts pa̱n pa̱n jatye'e mya̱a̱tve'nidu, je̱'e̱ tse'e na̱jkxtu je̱tse'e je̱ Jesús
du̱'íxtidi. 37 Ku ve'e du̱paatti, van'it tse'e du̱nu̱u̱jmidi:
—Anañu̱joma xa ve'e m'íxtajada.

38 Van'it tse'e je̱ Jesús y'atsa̱ajv:
—Ja'mda je̱m viijnk kajpu̱n kajxmpa juu' ve'e ta̱ma̱naat je̱ts a̱tse'e je̱m ntukka'amaayvat
je̱ o̱y kats je̱ o̱y ayook, je̱'e̱ kajxts a̱tse'e nmin.
39 Van'it tse'e je̱ Jesús du̱tuknajxy du̱tuktajki je̱m nu̱jom galiléait y'it jo̱o̱tm, je̱tse'e
kajpu̱n kajpu̱n kya'amaajy je̱p chaptu̱jkpta je̱tse'e du̱yakpítsumni je̱ ko̱'o̱yjáyuvap je̱m je̱
jayu jya'vin kajxmda.

Ku je̱ Jesús du̱yakjo̱tka̱daaky to'k je̱ jayu juu' ve'e leprapa̱jkjup
(Mt. 8.1-4; Lc. 5.12-16)

40 Van'it tse'e to'k je̱ jayu juu' ve'e leprapa̱jkjup, je̱'e̱ tse'e je̱ Jesús du̱vinkuta̱mi je̱tse'e
du̱vinko̱xkteni. Jidu̱'u̱m tse'e du̱munoo'kxtk:
—Pa̱n mtsa̱jkp xa mitse'e, m'o̱'yixjup tse'e je̱ts a̱tse'e xtuknu̱va'atsu̱t ya̱ lepra pa'am.
41 Tukmo̱'tju tse'e je̱ Jesús. Van'it tse'e je̱ Jesús je̱ kya̱'a̱j tyuknu̱ko̱o̱jnji je̱tse'e vyaajñ:
—Ntsa̱jkp xa a̱tse'e; va'ajts tse'e mtaanni.
42 Ku xa ve'e ve'em vyaajñ, tun jatyji tse'e je̱ lepra pa'am ñu̱vaatsjini je̱ jayu je̱tse'e
jyo̱tka̱daakni. 43 Van'it tse'e je̱ Jesús ma̱kk pyavaajnji, ka'anume'e du̱pake̱jxni vye'na:
44 —Amo̱tunaxu̱, ka'ats mitse'e pa̱n xvaajnjat pa̱n pa̱ne'e tu̱myakjo̱tka̱da'akyju̱. Na̱jkxu̱
joma ve'e je̱ tee' je̱tse'e du̱'íxu̱t je̱ts jo̱tka̱da'akyani mitse'e, van'it tse'e xyóxu̱t juu' ve'e
je̱ Moisés pyavaan ku ve'e je̱ jayu du̱ko̱o̱'kjaye̱jptini je̱ lepra pa'am, ve'em tse'e nu̱jom
du̱nu̱jávadat je̱ts ta̱vani ve'e je̱ pa'am mnu̱vaatsjini.
45 Ax na̱jkx tse'e je̱ jayu je̱tse'e du̱'avanva'kxy nu̱jom juu' ve'e tu̱tyunju̱ tu̱kya̱tsju̱. Ku ve'e
je̱ jayu du̱'amo̱tunajxti, van'it tse'e o̱o̱y du̱tuntso̱jkti je̱tse'e y'íttat je̱ Jesús ma̱a̱t, je̱'e̱ ka̱jx
tse'e kyo̱o̱'k'o̱'yixjini je̱ Jesús je̱tse'e ixna ke̱'xna tyáka̱t jyajuu'kajpu̱nku̱jxa, myujékumip
tse'e je̱ kajpu̱nda je̱tse'e y'ijt joma ve'e kyapa̱ntsu̱u̱na, je̱m tse'e je̱ jayu ñu̱je̱'yajada pa̱n
vinxu̱p je̱ kajpu̱n juu' ve'e ta̱ma̱naat.

2

Ku je̱ Jesús du̱yakjo̱tka̱daaky to'k je̱ mojkpa jayu
(Mt. 9.1-8; Lc. 5.17-26)

1 Ku ve'e ve̱e̱'n je̱ it ñajxy, van'it tse'e je̱ Jesús tya̱jkinuva je̱m capernaaumit kyajpu̱n
jo̱o̱tm. Yakmo̱tu tse'e je̱ ka̱ts je̱ts je̱pe'e tu̱jkp vye'na. 2 Jatyji tse'e nu̱may je̱ jayu
ña̱y'amojkijidi; ni je̱ja ta̱k'aaka tse'e kyo̱o̱'knu̱paadini. Tyukka'amaayp tse'e vye'na je̱
Jesús je̱ Nte'yam je̱ kya̱ts je̱ y'ayook, 3 van'it tse'e du̱tuknu̱je̱'ydi to'k je̱ mojkpa jayu,
nu̱maktaaxke'e je̱ jayu pyavítsjada. 4 Ax ka'a tse'e y'o̱'yixjada je̱tse'e jye̱'yadat je̱ja
je̱ Jesús vyinkujk je̱ nu̱may jayu ka̱jx, je̱'e̱ ka̱jx tse'e pye̱jtti je̱m ta̱kni'kxm, je̱tse'e
du̱yakke̱ekti ve̱e̱'n je̱ ta̱knu̱pa̱m je̱ Jesús myutu̱v, je̱tse'e du̱ku̱sta̱aydi je̱ mojkpa jayu ma̱a̱t
je̱ myaajntku̱n. 5 Ku tse'e je̱ Jesús du̱'ix je̱ts jaanchja'vijidupe'e, van'it tse'e je̱ mojkpa jayu
du̱nu̱u̱jmi:
—Mee'kx tse'e je̱ mto̱kin tyañ.
6 Van'it tse'e vyinmaaydi je̱ tsaptu̱jkpit yak'ixpa̱jkpata̱jk juu' ve'e je̱p tsu̱u̱nidup vye'na:
7 ¿Tya̱jxts ya̱'a̱ ve'e ve'em vya'añ? Je̱ Nte'yam xa ya̱'a̱ ve'e vyinko̱jtspejtp ku ya̱'a̱ ve'e ve'em
vya'añ. Ni pa̱na xa ve'e kya'o̱'yixju̱ je̱tse'e tyo̱kinme̱e̱'kxu̱t, je̱ Nte'yamji ve'e to'k.
8 Ax ñu̱ja'vipts je̱'e̱ ve'e je̱ Jesús vintso̱ je̱'e̱ ve'e vyinmayda, je̱'e̱ ka̱jx tse'e du̱'amo̱tutú-
vidi:
—¿Tya̱jxts miitse'e ve'em mvinmayda? 9 ¿Tise'e ka tso'oxap, ku a̱tse'e je̱ mojkpa jayu
nnu̱u̱jma: "Mee'kx tse'e je̱ mto̱kin tyañ", ukpu̱ ku a̱tse'e nna̱a̱jmat: "Pojtu̱kni, pa̱kmojkni
xi mmaajntku̱n je̱ts jaamni"? 10 Je̱tse'e xnu̱jávadat je̱ts njayejpp a̱tse'e je̱ kutojku̱n yaja
naxviijn je̱ts a̱tse'e je̱ jayu nto̱kinme̱e̱'kxu̱t, a̱ts, je̱ Jayu Juu' ve'e Nupa̱a̱mdu̱ka Ijtp.
Van'it tse'e je̱ mojkpa jayu du̱nu̱u̱jmi:
11 —Mits a̱tse'e nnu̱u̱jmip, pojtu̱kni, pa̱kmojkni xi mmaajntku̱n, je̱ts na̱jkxni je̱m
mta̱k'am.

12 Van'it tse'e je̱ jayu pyojtu̱kni, je̱tse'e je̱ myaajntku̱n du̱pa̱kmojkni, je̱tse'e du̱vinva'k-
vaatsni je̱ nu̱may jayu. Atu̱va ato̱ki tse'e nu̱jom je̱ jayu tyanka̱jxti, je̱tse'e je̱ Nte'yam
du̱yakmájidi du̱yakjaanchidi, je̱tse'e vyaandi:
—Ni vin'itna xa ya̱'a̱ ve'e jidu̱'u̱m nka'íxumda.

Ku je̱ Jesús du̱va̱a̱jv je̱ Leví juu' ve'e du̱xa̱a̱jiva Mateo
(Mt. 9.9-13; Lc. 5.27-32)

13 Van'it tse'e je̱ Jesús ña̱jkxnuva je̱ja ma̱ja̱ na̱'aka̱ya pa'ayi. Ku ve'e nu̱jom je̱ nu̱may jayu
vyinkuta̱mijidi, van'it tse'e du̱yak'ixpu̱jk. 14 Ta̱vanits ya̱'a̱ ve'e ña̱xy vye'na, van'it tse'e
je̱ Jesús cho̱o̱'nni. Najxp tse'e vye'na je̱ja too' aajy, van'it tse'e je̱ Leví du̱'ix, je̱ Alfeo je̱
myajntk, je̱ja tse'e chu̱u̱na vye'na joma ve'e je̱ kupa̱'mu̱n du̱pa̱kmuk. Van'it tse'e je̱ Jesús
ña̱'mu̱xji:
—Pamiinni a̱ts.
Van'it tse'e je̱ Leví tyeni je̱tse'e du̱pana̱jkxni.

15 Je̱m tse'e je̱ Leví tya̱k'am je̱ Jesús je̱ts je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk du̱ma̱a̱tkáy du̱ma̱a̱t'uu'k nu̱may
je̱ kupa̱'mu̱n pa̱kmojkpada je̱ts je̱ viijnk jáyuda juu' ve'e je̱ jayu tyijp tó̱kinax jáyuda,
ku̱x nu̱mayda ve'e juu' ve'e je̱ Jesús du̱pana̱jkxtup. 16 Ax ku tse'e du̱'ixti je̱ tsaptu̱jkpit
yak'ixpa̱jkpata̱jk ma̱a̱t je̱ fariseota̱jk je̱ts je̱'e̱ ve'e mya̱a̱tkaaydup mya̱a̱t'ooktup je̱ Jesús,
van'it tse'e je̱ Jesús je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk yak'amo̱tutú́vidi:
—¿Mya̱a̱tkaayp mya̱a̱t'uukp ya̱'a̱ ve'e je̱ kupa̱'mu̱n pa̱kmojkpa je̱ts je̱ viijnk tó̱kinax
jayu?
17 Y'amo̱tunajx tse'e je̱ Jesús, van'it tse'e vyaajñ:
—Ka'a xa je̱'e̱ ve'e du̱tso̱kta je̱ tso̱'yiva pa̱n pa̱n jatye'e ma̱kka̱tso̱ts; je̱'e̱da ve'e pa̱n
pa̱n jatye'e pa̱jkju̱dup. Ka je̱'e̱p xa a̱tse'e nnu̱miimp je̱ts a̱tse'e nyaaxjat je̱ jayu juu'
ve'e tu̱v jáyuvidup joojntykidup, je̱'e̱ a̱tse'e nnu̱miimp juu' ve'e tó̱kinax jayu, ve'em tse'e
vyinmayu̱mpijttinit je̱tse'e du̱masoo̱ktinit je̱ kyo̱'o̱y joojntykinda.

Ku je̱ Jesús du̱'ava'ni pa̱n tya̱jx ka̱jxe'e je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk kyah'ayoojidi
(Mt. 9.14-15; Lc. 5.33-35)

18 To'k nax tse'e ku ve'e je̱ Yakna̱pe̱jtpa Juan je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk je̱ts je̱ fariseo je̱
y'ixpa̱jkpata̱jk y'ayoojada vye'na, van'it tse'e je̱ jayu je̱ Jesús du̱vinkuta̱midi je̱tse'e
du̱'amo̱tutú́vidi:
—¿Tya̱jx tse'e y'ayoojada je̱ Juan je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk je̱ts je̱ fariseo je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk; ax
ka'a tse'e mits ya̱ m'ixpa̱jkpata̱jk y'ayoojada?
19 Van'it tse'e je̱ Jesús y'atso̱ojvjidi:
—Ka'a xa ve'e chaachvinmáyda pa̱n pa̱n jatye'e miindup joma ve'e je̱ jayu ñavyu̱kju̱
namvaate'e je̱ ta̱'a̱xpa̱jkpa du̱ma̱a̱dada, je̱'e̱ ka̱jx tse'e kyah'ayoojada. Nay ka'a tse'e
chaachvinmaayduva a̱ts ya̱ n'ixpa̱jkpata̱jk namvaat a̱tse'e n'it ya̱'a̱ ma̱a̱tta. 20 Ax pyaa'tup
tse'e je̱ xa̱a̱j ku a̱tse'e nkoo̱'k'ijtnit ya̱'a̱ ma̱a̱tta, van'it tse'e tu̱u̱v y'ayoojadat.

Je̱ nam ixpa̱jku̱n juu' ve'e je̱ Jesús je̱ jayu tyuk'ix
(Mt. 9.16-17; Lc. 5.36-39)

21 'Ni pa̱na xa ve'e je̱ nam vit du̱katuk'aka̱ya je̱ pak vit. Pa̱n ve'em xa ve'e ku̱du̱tún, van'it
tse'e je̱ nam aka̱'yu̱n du̱va̱a̱'nmóku̱t je̱ pak vit je̱tse'e du̱tunjaa'kka̱a̱'tsnit. 22 Ni pa̱na ve'e
du̱kah'ate̱'miva je̱ nam tsaaydum pa'ajk na̱a̱j je̱m pak ak apa̱jkin jooo̱tm. Pa̱n ve'em xa ve'e
ku̱du̱tún, mupájinupts je̱'e̱ ve'e je̱ ak, ax kooojyji tse'e vyintó̱kiyu̱t je̱ tsaaydum pa'ajk na̱a̱j
je̱ts je̱ ak apa̱jkin. Juu' tse'e je̱ nam tsaaydum pa'ajk na̱a̱j, je̱m tse'e nam ak apa̱jkin jooo̱tm
yakpu̱m.

Ku je̱ ixpa̱jkpata̱jk du̱yukta̱jti je̱ trigo
(Mt. 12.1-8; Lc. 6.1-5)

23 To'k tse'e je̱ poo̱'kxtku̱n xa̱a̱j vye'na je̱tse'e je̱ Jesús du̱tuknaxy je̱ trigo kam ma̱a̱t je̱
y'ixpa̱jkpata̱jk, je̱tse'e je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk du̱yukta̱jti je̱ trigo. 24 Van'it tse'e je̱ fariseota̱jk je̱
Jesús du̱nu̱u̱jmidi:

—¿Tyajx tse'e poo'kxtkun xaaj ya m'ixpajkpatajk dutonda juu' ve'e je pava'nun kyayakjajtyp?
25 Van'it tse'e je Jesús y'atsaajv:
—¿Tis, ka'anum miitse'e xkotsta jep Kunuu'kx Jatyán kujxp juu' ve'e to'k nax tyoondu je David maat je myujatyoo'tajk ku ve'e kya'ijtuxjidi ti ve'e kyáydap jya'kxtap jets ku ve'e yu'oo'kjup vye'nada? 26 Tajki xa ve'e je David jep je Nte'yam chaptujkp ku ve'e je Abiatar y'ijt tee' juu' ve'e dunuvintsanikajxp je tee'tajkta, jetse'e dukaajy je kunuu'kx tsapkaaky, jetse'e dumooyduva je myujatyoo'da. Ax ka'a tse'e je pava'nun duyakjaty jetse'e opyana dukáyut, je tee'tajkji ve'e tuknuvánada. Ta miits ya'a ve'e xkotsta, ¿ve'em xaja?
27 Vaampa tse'e je Jesús:
—Je jayu je y'o'yin kajx xa ve'e je Nte'yam dupuujm je pooʼkxtkun xaaj; ka je pooʼkxtkun xaaj kajxap tse'e dupuujm je jayu. 28 Je'e kajxts atse'e je kutojkun njayep pan ti ve'e pooʼkxtkun xaaj yaktónup ukpu kayaktónup, ats, je Jayu Juu' ve'e Nupaamduka Ijtp.

3

Je yaa'tyajk juu' ve'e xux je kya'aj to'k ado'om
(Mt. 12.9-14; Lc. 6.6-11)

1 Jetse'e je Jesús tyajkinuva jep tsaptujkp. Jep tse'e vye'na to'k je yaa'tyajk juu' ve'e xux je kya'aj to'k ado'om. 2 Je numay jayu tse'e du'ixtu oy pan yakjotkada'akupe'e je Jesús je pa'am jayu ku ve'e pooʼkxtkun xaaj vye'na, je'e ve'e jya'íxtidup pan ti ve'e kudutukpakta jetse'e dunu'aa'nadat kuxe'e dukakutyún je'e je pyava'nunda. 3 Van'it tse'e je Jesús dunuujmi je yaa'tyajk juu' ve'e xux je kya'aj to'k ado'om:
—Tena yaja ya jayu vyinkujkta.
4 Van'it tse'e du'amotutuvi je jáyuda:
—¿Juu' tse'e je pava'nun yakjajtyp jetse'e pooʼkxtkun xaaj je jayu dutónut: je'e juu' ve'e oy, ukpu je'e juu' ve'e ka óyap; ku ve'e je jayu duyakjoojntykat, ukpu ku ve'e je jayu duyak'ooʼkut?
Ax ama'at tse'e tyaandi. 5 Van'it tse'e je Jesús vyin'ix'apitsumkajxjidi, jot'aajnjup jets tsaachvinmaayp kux ka'a ve'e je jayu dukuvakta juu' ve'e je Nte'yam chajkp, makke'e je kyo'oy vinma'yun dupaamdi. Van'it tse'e je Jesús dunuujmi je pa'am jayu:
—Yakyajkxu je mka'aj.
Van'it tse'e je pa'am jayu je kya'aj duyakyajkxy, jetse'e jyotkadaakni. 6 Van'it tse'e pyítsumdi je fariseotajk jetse'e du'ukkojtsmojkti maat je Herodes je jyáyuda pan vintso ve'e je Jesús kuduyakjay'ooʼkjidi.

Ku numay je jayu y'ijt jeja maja na'akaya pa'ayi

7 Myaatnajkxts je'e ve'e je Jesús je y'ixpajkpatajk jeja maja na'akaya pa'ayi; numay tse'e je galiléait jayu pyanajkxjidi. 8 Jempa tse'e juu' ve'e tsooʼndu jem jerusaleenit kyajpun kajxm jets juu' ve'e tsooʼndu jem iduméait y'it jootm. Jempa tse'e juu' ve'e tsooʼnduva jem jado'k ado'om Jordán maja napa'am jets juu' ve'e tsooʼndu jem tiirovit jets sidoonit y'it jootmda; numay tse'e ojts je Jesús du'ixta ku ve'e je kats dumótudi jets ti ve'e je Jesús tyuump. 9 Je'e kajx tse'e je Jesús dupavaajñ je y'ixpajkpatajk jetse'e apaamduka duyak'íttat to'k je barco joma ve'e tyákat, ve'em tse'e je numay jayu kyah'atijmókjadat. 10 Numáyani ve'e ooy je pa'am jayu duyakjotkadaakni vye'na. Je'e kajx tse'e pan pan jatye'e pajkjudup, je'e tse'e du'atijmojktup je Jesús kux tyonuvaandupe'e. 11 Ax je jayu juu' ve'e jem jya'vin kajxmda je koʼoyjáyuvap, ku tse'e du'ixti je Jesús, van'it tse'e duvinkoxkténidi jetse'e makk dumukojtsti. Jidu'um tse'e vyaandi:
—¡Mitse'e je Nte'yam je y'Onuk!
12 Van'it tse'e je Jesús makk pyavaajnjidi jetse'e dukah'avánadat jets pan je'e ve'e.

Ku je Jesús duvinkaajn je ñumakmejtsk kukátsivada
(Mt. 10.1-4; Lc. 6.12-16)

13 Van'it tse'e je Jesús pyejt jem tonun viinm jetse'e duvaajv pan pan jaty je'e ve'e
vyinkonuvaampy. Nunajkxjuduts je'e ve'e. 14 Numakmejtsk tse'e duvinkaajn juu' ve'e
íttap je'e maat, jetse'e dukextat ka'amaayva, 15 jetse'e je kutojkun dumooydi jetse'e je
pa'am jayu duyakjotkadaaktat jetse'e duyakpítsumduvat je koʼoyjáyuvap jem je jayu
jya'vin kajxmda. 16 Ya'ats je'e ve'e je numakmejtskta: je Simón juu' ve'e tyukmumejtsxaaji
Pedro, 17 je Santiago jets je y'uts Juan, je Zebedeo je'e ve'e je myajntktajk, je'eda tse'e
tyukmumejtsxaaji Boanerges. (Jidu'umts je'e ve'e kyatsapítsum je Boanerges, jáyuda juu'
ve'e ve'em ax jo'n je añu pyuj.) 18 Jempa tse'e je Andrés jets je Felipe, je Bartolomé jets je
Mateo, je Tomás jets je Tadeo, je Santiago juu' ve'e je Alfeo je myajntk, je Simón juu' ve'e je
cananista partido dumaat y'ijt, 19 jets je Judas Iscariote, juu' ve'e je Jesús dupaamnup jem
je jayu kya'm juu' ve'e tso'oxpajkjudup.

Ku je Jesús yaktij jets je koʼoyjáyuvape'e je kutojkun mooojyju
(Mt. 12.22-28; Lc. 11.14-20)

Toʼk nax tse'e je Jesús jets je y'ixpajkpatajk jep tujkp vye'nada, 20 van'it tse'e numay
je jayu ñay'amojkijidinuva; ni je'e tse'e je Jesús kyooʼkʼoʼyixjini jetse'e kyáyut maat
je y'ixpajkpatajk. 21 Ku tse'e je Jesús je y'utsatajk dumótudi juu' ve'e toojnju kojtsju,
van'it tse'e du'uknunajkxti jetse'e kuduvooovdi, kux ve'eme'e je jayu vya'anda jets ta ve'e
vyinma'yuntókini.
22 Ax je tsaptujkpit yakʼixpajkpatajk juu' ve'e jem Jerusalén tsooʼndu, je'e tse'e vaandu:
—Jem xa ya'a ve'e jya'vin kajxm je koʼoyjáyuvap juu' ve'e dunuvintsanikajxp je
koʼoyjáyuvaptajkta. Je Beelzebú ya'a ve'e mooojyjup je kutojkun jetse'e je koʼoyjáyuvap
duyakpítsumut jem je jayu jya'vin kajxmda.
23 Van'it tse'e je Jesús duyaaxji je numay jayu jetse'e ya tukmu'a'ixmojkin duvaajnjidi:
—¿Vintsose'e y'oʼyixjut jetse'e je Satanás viinm ñaajkpítsumjut jem je jayu jya'vin
kajxm? 24 Pan nacho'oxpajkjudup xa ve'e je jayu juu' ve'e to'kji je kyutojkunda, ka'a
tse'e y'oʼyixju jetse'e je kyutojkun jyékut. 25 Jets pan nacho'oxpajkjuduvap tse'e je jayu
juu' ve'e tsuunip to'k jaajn to'k tajk, ka'ats je'e ve'e y'oʼyixju jetse'e jyejkpat. 26 Jets pan
nacho'oxpajkjuduvapts je'e ve'eda pan pan jatye'e ijttup jem je Satanás y'am kya'm, ka'a
tse'e y'oʼyixjuva jetse'e jyékut je kyutojkun, kutókiyupts je'e ve'e.

Yakvinkadaak yaknaxkadaak tse'e je Jesús je Satanás
(Mt. 12.29-32; Lc. 11.21-23; 12.10)

27 'Ni pana tse'e kya'oʼyixju jetse'e tyákat jep je tsots yaa'tyajk tyujkp jetse'e je pyaamduk
dupajkjat pan ka'a ve'e too'vajkp dutsum. Ku ve'e tsúmani vye'nat, van'ítnum tse'e
y'oʼyixjut jetse'e je pyaamduk dupajkjat.
28 'Tyúvam xa atse'e nva'añ: Pan pan xa ve'e je Nte'yam duvinkojtspejtp ukpu je viijnk
tokin dutún, o'yipts je'e ve'e jetse'e yaktokinmee'kxut. 29 Ax pan pan tse'e je Espíritu Santo
duvinkojtspejtp, ni je vin'ítats je'e ve'e kyayaktokinmee'kxut, tyókinavam je'e ve'e xa'ma
kajx.
30 Ve'em tse'e je Jesús vyaajñ kux je Espíritu Santo ve'e je kutojkun mooojyju jetse'e je
koʼoyjáyuvap duyakpítsumnit jem je jayu jya'vin kajxmda, ax ve'em tse'e je jayu vyaandi
jets je koʼoyjáyuvap je'e ve'e je kutojkun mooojyju jetse'e ve'em dutuujn.

Je'e pane'e je Jesús tyaakja'vip
(Mt. 12.46-50; Lc. 8.19-21)

31 Van'it tse'e jye'ydi je Jesús je tyaak jets je y'utsatajk, jep tse'e tak'aagup tyaandi. Jep
tse'e je Jesús dunukejxidi. 32 Pan pan jaty tse'e je Jesús dunaa'tsuunivíttup vye'na, je'e tse'e
na'muxju:
—Uxep xa ve'e tak'aagup je mtaak jets je m'utsatajk, mitse'e myakkotsuvaajnjudup.
33 Ax van'it tse'e je Jesús y'atsaajv:
—¿Pants atse'e ntaakip, jets pants atse'e n'útsidup?
34 Van'it tse'e duvin'ix'apaa'vikujx pan pan jatye'e jep naa'tsuunivíttjudup, jetse'e
vyaajñ:

—Ya'a xa je'e ve'eda juu' atse'e ntaakja'vip jets juu' atse'e nja'vip ax jo'n kuy'ijtti ats je n'uts je n'ajch jets ats je n'uts je ntsa'a. [35] Kux pan pan jatye'e dutoondup juu' ve'e je Nte'yam chajkp, je'ets atse'e nja'vidup ax jo'n ats je n'uts je n'ajch kuy'ijtti, jets ats je n'uts je ntsa'a, jets ats je ntaak.

4

Je taamt vajpa tukmu'a'ixmojkin
(Mt. 13.1-9; Lc. 8.4-8)

[1] Jado'k nax tse'e je Jesús yak'ixpajknuva jeja maja na'akaya pa'ayi; numay tse'e je jayu ñay'amojkijidinuva joma ve'e je'e. Va'ajts numayda ve'e tyun'ijtti. Jem tse'e vye'na to'k je barco. Van'it tse'e je Jesús tyajki jem barco jootm, jetse'e jem y'ajxtk; jeja tse'e maja na'akaya pa'ayi je numay jayu tyaandi. [2] Van'it tse'e may viijn duyak'ixpajkti je tukmu'a'ixmojkin maat. Jidu'um tse'e vyaajñ:

[3] —Amotunaxta. To'k xa ve'e je jayu taamt vajpa chaa'n. [4] Ku ve'e duvuj je taamt, jem tse'e juu' ve'e naxkadaak jeja too' kujk, van'it tse'e jye'ydi je jeyyva tánuk jetse'e dupiivdini. [5] Jem tse'e je taamt juu' ve'e naxkadaak jeja tsakujx joma ve'e peji je naax; jatyji tse'e yee'k kux peji ve'e je naax. [6] Ax ku tse'e xyanu'aanni, van'it tse'e tyaatsni kuxe'e je y'aa'ts kyakaaktajki. [7] Jempa tse'e je taamt juu' ve'e naxkadaak jeja ápit akujk. Van'it tse'e je ápit yee'k jetse'e dukoo'k'ítamooyni je oy ojts jetse'e yee'kut, je'e kajx tse'e kyata'mi. [8] Nay jempa tse'e je taamt juu' ve'e naxkadaak jeja oy naxkujx, je'e tse'e ta'mi. Jem tse'e je taamt juu' ve'e naajkma'yiju ii'px majk taajm, jempa tse'e juu' ve'e naajkma'yiju toogupx taajm, nay jempa tse'e juu' ve'e naajkma'yiju mókupx taajm.

[9] Van'it tse'e je Jesús jyaa'kvaajñ:

—Pan pan jaty xa ve'e jem je tyaatsk, va'an tse'e du'amotunaxta.

Je'e pan tyajx kajxe'e je tukmu'a'ixmojkin yakpujm
(Mt. 13.10-17; Lc. 8.9-10)

[10] Ku ve'e je Jesús naaydum vye'na, van'it tse'e yak'amotutuvi pan vintso ve'e yakkojtsva'ach juu' ve'e tyukmu'a'ixmojki, je'e ve'e du'amotutúvidu juu' ve'e mutámijidup vye'na, nay ve'empa je Jesús je ñumakmejtsk ixpajkpatajk. [11] Van'it tse'e je Jesús ña'muxjidi:

—Je Nte'yam tse'e mtuknuja'vijidup vintso je'e ve'e ku ve'e je jayu y'itta jem je Nte'yam y'am kya'm, ax ka'a tse'e je Nte'yam tyuknujávajada je'eda juu' ve'e uu'm maat ka'ijttup. [12] Je'e kajxts ats je'e ve'e ntukmukotsta je tukmu'a'ixmojkin maat, kux jya'íxtup xa ve'e juu' atse'e ntuump, ka'a tse'e duvinjávada; jyah'amotunajxtup tse'e juu' atse'e nkajtsp, ka'a tse'e duvinmótuda. Je'e kajx ku ve'e ve'emda, ka'a tse'e dumasoo'okta je kyo'oy joojntykinda, je'e kajx tse'e kyayaktokinmee'kxtat.

Ku je Jesús dukojtsvaach je taamt vajpa tukmu'a'ixmojkin
(Mt. 13.18-23; Lc. 8.11-15)

[13] Van'it tse'e je Jesús jyaa'kna'muxjidi:

—¿Ka'a ve'e xvinmótuda ya tukmu'a'ixmojkin juu' atse'e tunkats? Pan ka'a ve'e xvinmótuda, ¿vintsots miits je'e ve'e xvinmótudat nujom je tukmu'a'ixmojkin? [14] Je taamt vajpa, ve'em xa je'e ve'e ax jo'n to'k juu' ve'e je Nte'yam je kyats je y'ayook du'ava'nip. [15] Ax jeja tse'e too' kujk joma ve'e je taamt yakvuj, ve'emts je'e ve'e ax jo'n je jayu juu' ve'e du'amotunajxtup je Nte'yam je kyats je y'ayook. Ax ku tse'e je jayu dumótuda, jatyji tse'e je Satanás jye'ya jetse'e dupajkjini jem jya'vin kajxmda je kats je ayook juu' ve'e yakvaajnjidu. [16] Ax jeja tse'e tsakujx joma ve'e je peji naax, joma ve'e je taamt yakvuj, ve'emts je'e ve'e ax jo'n je jayu juu' ve'e je Nte'yam je kyats je y'ayook du'amotunajxtup jetse'e jatyji dukuvakta je xoojntkun maat, [17] ve'em tse'e y'itta ax jo'n je naax joma ve'e je taamt vee'nji yee'k kuxe'e je y'aa'ts kyakaaktáka. Ux'ook, ku ve'e chaachpat'ukva'anda ukpu yakjomtonda yaktitonda je Nte'yam je kyats je y'ayook kajx, ax jatyji tse'e dumasooktini je kats je ayook. [18] Ax jeja tse'e ápit akujk joma ve'e je

taamt yakvuj, ve'emts je'e ve'e ax jo'n je jayu juu' ve'e je Nte'yam je kyats je y'ayook du'amotunajxtup, [19] je'e tse'e ooy dutunvinmaaydup je naxviijnit je'e jets vintso ve'e ñaajkkumeenajadat, jetse'e je viijnk kaxin dujayepta. Je Nte'yam je kyats je y'ayook juu' ve'e y'amotunajxtu, ve'emts je'e ve'e jyaty ax jo'n je taamt juu' ve'e jeja ápit jaat naxkadaak jetse'e kyata'mi. [20] Ax jeja tse'e oy naxkujx joma ve'e je taamt yakvuj, ve'emts je'e ve'e ax jo'n je jayu juu' ve'e je Nte'yam je kyats je y'ayook du'amotunajxtup jetse'e dukatsapakta, vimpijtnupts je'e ve'e je jyáyuvinda je jyoojntykinda ax jo'n je Nte'yam tyukmutsókjada, je'e kajx tse'e y'itta ax jo'n je oy naax joma ve'e je taamt juu' ve'e naajknuma'yiju ii'px majk taajm, jets juu' ve'e naajknuma'yiju toogupx taajm, jets juu' ve'e naajknuma'yiju mókupx taajm.

Je ta'kxpa tukmu'a'ixmojkin
(Mt. 5.14-16; Lc. 8.16-18)

[21] Van'it tse'e je Jesús jyaa'kvaajñ:
—Ku ve'e je jayu je ta'kxpa duyakmín, ¿yaktuknaxjojppts n'ite'e pan tii, ukpu jepe'e maajntkun pa'tkup duyu'uts? ¿Ka'a n'ite'e kajxm dupum joma ve'e tya'kxva'kxut? [22] Nay ve'empa tse'e, ka'a xa ve'e tii juu' ve'e yu'uts jetse'e ux'ook kyanuke'xnatákat, ka'a tse'e tii juu' ve'e kayaknuja'vip jetse'e ux'ook je jayu dukanujávat. [23] Pan pan jaty xa ve'e jem je tyaatsk, va'an tse'e du'amotunaxta.

[24] Jaa'kvaan tse'e jidu'um:
—Payo'oyda oy juu' ve'e m'amotunajxtup. Ve'em pan vintso ve'e mjáyuvada, nay je mjáyuvin tse'e vimpíttap. Pan oy xa ve'e je mjáyuvinda, mjaa'kyakmo'odap tse'e juu' nuyojk. [25] Pan pan tse'e juu' dumaat, jaa'kyakmo'opts je'e ve'e; jets pan pan tse'e juu' yuu'n vee'n dumaat, yakpajkjinup tse'e nujom.

Je taamt juu' yee'kp tukmu'a'ixmojkin

[26] Vaampa tse'e je Jesús:
—Ve'em xa ve'e je Nte'yam je kyutojkun ax jo'n to'k je jayu je taamt duvuj jeja naxkujx. [27] Ku ve'e ya ñaxy, ya it kyujaj ya it kyutso'oa, mojxpts je'e ve'e jetse'e y'aa'ch. Ka'ats je'e ve'e je jayu dunujava vintso je'e ve'e myux jets pan vintso ve'e y'aa'ch. [28] Kux viinme'e je naax duyakyee'k, too'vajkpe'e je y'aajy dupum, van'it tse'e je kyojk, jetse'e ux'ook je tyaajm. [29] Ax ku tse'e je tyaajm myaju, van'it tse'e yakpakmojkni kux ta ve'e je pakmok aats dupaa'ty.

Je mostaza taamt tukmu'a'ixmojkin
(Mt. 13.31-32; Lc. 13.18-19)

[30] Van'it tse'e je Jesús vyaampa:
—¿Vintso jo'nts je'e ve'e je Nte'yam je kyutojkun, ukpu ti jo'n tse'e ntukmu'a'ix-mojkimdap? [31] Ve'em xa je'e ve'e ax jo'n to'k je yaa'tyajk duvuj je mostaza taamt jeja naxkujx. Ku ve'e yakvuj, je'e tse'e je taamt dunutsayikajxp yaja naxviijn; [32] ax ku tse'e yee'k, ñumajikujxpts je'e ve'e jets ka'a ve'e je viijnk aajy ojts juu' ve'e yakja'kxp, maja vaamp tse'e ooy, o'yixjadap tse'e je jeyyva tánuk jetse'e je pye'en dupámdat jem y'axén akojkm joma ve'e je ep.

Vintso je Jesús duyaktuujn je tukmu'a'ixmojkin
(Mt. 13.34-35)

[33] Ax may tse'e je Jesús dutukmu'a'ixmojki je kats je ayook ax jo'n ya'a, ve'em vintso ve'e je jayu y'o'yixjidi jetse'e duvinmótudat. [34] Jets nujom juu' jatye'e tyukmukajtsp, tum tyukmu'a'ixmojkip tse'e. Ku ve'e je Jesús je y'ixpajkpatajk dumaadi aje'ejyjida, va'ajts tse'e du'ava'nikujx.

Ku je Jesús duyak'atuvi je makk poj
(Mt. 8.23-27; Lc. 8.22-25)

[35] Ku ve'e je it tyánayini, van'it tse'e je Jesús je y'ixpajkpatajk dunuujmidi:
—Ja'mda jem jado'k ado'om napa'am.

36 Van'it tse'e je y'ixpajkpatajk yaknajkxjidi jem barco jootm, je barco joma ve'e vye'na,
jetse'e je numay jayu dumujékumidi. Jem tse'e vye'nada jamejtsk jatoojk je barco maat
je'eda. 37 Van'it tse'e makk pyoj'ukvaajñ jetse'e je naaj ooy tyunkajxmpojtuk jetse'e tyajki
jem barco jootm. Van'it tse'e je barco y'ojts'ukvaanni. 38 Jep tse'e barco naadup mya'aj
vye'na je Jesús jem kukava ni'kxm. Van'it tse'e duyojxti jetse'e dunuujmidi:
—¡Yak'ixpajkpa! ¿Ka'a ve'e xvinmay ku ve'e n'oo'kumdat?
39 Van'it tse'e je Jesús pyojtuk, jetse'e je poj dutuknuujmi. Van'it tse'e je maja na'akaya
dumukajts. Jidu'um tse'e vyaajñ:
—Tukviijn'ítu, ka'a ve'e mjotma'aty.
Van'it tse'e je poj y'atuvi jetse'e je naaj tyu'ujkjajty.
40 Van'it tse'e dunuujmi je y'ixpajkpatajk:
—¿Tyajxse'e mtsa'agada? ¿Ka'anume'e je jaanchja'vin xjayepta?
41 Ooyts je'e ve'e tyuntsa'kidi jetse'e vimpit atuj ñavyaajnjidi:
—¿Vintsos ya'a vine'e ya jayu je makkin ooy dutunjayep? ¡Katsupajkjup xa ve'e je poj
paat jets je maja na'akaya paat!

5

Ku je Jesús duyakpítsum je ko'oyjáyuvap jem je jayu jya'vin kajxm
(Mt. 8.28-34; Lc. 8.26-39)

1 Van'it tse'e jye'ydi jem jado'k ado'om maja na'akaya pa'am joma ve'e je it duxaaja
Gadara. 2 Ku ve'e je Jesús pyítsum jem barco jootm, van'it tse'e to'k je yaa'tyajk
vyinkutámiji juu' ve'e jem jya'vin kajxm je ko'oyjáyuvap. Jem tse'e chaa'n joma ve'e je
oo'kpa ñaxtákada. 3 Ax jep tse'e oo'kpa aajntkup chuuna y'ijt; ni je cadena maata tse'e pan
kya'o'yixju jetse'e tsum duyak'ítut, 4 kux may náxani ve'e jyayakcadenatsum vye'na jem
kya'm jets jem tyékum, jetse'e dutukpojtikúx je cadena; ni pana tse'e kya'o'yixju jetse'e
duyakyójut. 5 Ijtp tse'e jóvum xaaj jóvum tsooj y'aya'axy vyídut jem tonun viinm tonun
kajxm jets joma ve'e je oo'kpa aajntk, jetse'e je tsaaj ñatyuknaajkxa'ajkaja. 6 Jékum jatyna
tse'e je Jesús vye'na, van'it tse'e je yaa'tyajk y'ixji jetse'e noomp je Jesús duvinkutami
jetse'e duvinkoxkteni. 7 Van'it tse'e makk dumukajts, jetse'e dunuujmi:
—¿Ti katsts uu'me'e njayejpump?, Jesús, je Kajxmit je y'Onuk, je Nte'yam je Myajntk.
Je Nte'yam kajx ats mitse'e nmunoo'kxtuk, kadi ats xtsaachtún.
8 Jidu'um tse'e vyaajñ kux ñuujminupe'e je Jesús je ko'oyjáyuvap jidu'um:
—¡Ko'oyjáyuvap, pítsumdini jem ya jayu jya'vin kajxm!
9 Van'it tse'e je Jesús je yaa'tyajk du'amotutuvi:
—¿Tise'e mxaaj?
Van'it tse'e y'atsaajv:
—Miijl Am atse'e nxaaj kux va'ajts numay aatse'e.
10 Van'it tse'e je Jesús ooy dutunmunoo'kxtk jets ka'a ve'e jékum dukéxut je ko'oy-
jayuvaptajk. 11 Tamji tse'e jya'kxta vye'na numay je keem jem tonun viinm, 12 jetse'e je
ko'oyjayuvaptajk je Jesús dumunoo'kxtkti:
—Pakexu aats to'k aaj xim joma ve'e je keem jets aats je'e ve'e ntuktákat.
13 Yakjajtuxjudu tse'e je Jesús. Van'it tse'e je ko'oyjáyuvap pyítsumdini jem je yaa'tyajk
jya'vin kajxm jetse'e je keem dutuktajkidi; numejtsk miijl jo'n tse'e y'ijtti je keem. Van'it
tse'e nujom je keem kyusnoomdi jem tonun viinm jetse'e y'ano'midi jem maja na'akaya
jootm. Jep tse'e ñax'oo'kkajxtini.
14 Ku ve'e du'ixti je keem íxpada, noomp tse'e ñajkxti jetse'e ojts du'avanva'kxta jem
kajpun jootm jets jem kam jootm. Je numay jayu tse'e ojts du'ixta juu' ve'e toojnju kojtsju.
15 Ku ve'e jye'ydi joma ve'e je Jesús, van'it tse'e du'ixti je yaa'tyajk juu' ve'e jem jya'vin
kajxm tuy'it je ko'oyjáyuvap. Jem je'e ve'e chuuna xáxani jets óyani je vyinma'yun. Van'it
tse'e cha'kidi. 16 Pan pan jatye'e du'ixtu, je'e tse'e tukmumaajntykjudu vintso ve'e jyajtti
je keem jets je yaa'tyajk juu' ve'e je ko'oyjáyuvap tuñuvaatsjini. 17 Van'it tse'e je jayu
dumunoo'kxtkti je Jesús jetse'e dutukvaatsnit je y'itta je ñaaxta.

18 Ku ve'e je Jesús tyajki jem barco jootm, van'it tse'e je yaa'tyajk juu' ve'e je ko'oyjáyuvap
jem jya'vin kajxm tuy'it, je'e tse'e munoo'kxtkju jetse'e dumaadat. 19 Ax ka'a tse'e je Jesús
duyakjajty. Jiduʼum tse'e dunuujmi:
—Najkxu jem mtak'am joma ve'e je mjayu, jem tse'e xtukmumaayduku ti maa'yune'e
je Maja Vintsán tumto'nuxju jets vintso je'e ve'e tumtukmaʼatju.
20 Jem kajpun kajxmda juu' ve'e jem decápolisit y'it jootm, jem tse'e je yaa'tyajk ñujkx
jetse'e du'amaajntykva'kxy nujom juu' ve'e je Jesús tyoon je'e kajx. Atuva atoki tse'e
dutuktaandi.

Je Jairo je ñaax jets je taʼaxtajk juu' ve'e je Jesús je vyit dutoon
(Mt. 9.18-26; Lc. 8.40-56)

21 Ku ve'e je Jesús vyimpijtnuva jem barco jootm jeja jado'k maja naʼakaya paʼayi, van'it
tse'e numay je jayu ñay'amojkijidi joma ve'e je'e. 22 Van'it tse'e to'k je jayu ñuje'yji juu'
ve'e jep tsaptujkp dunuvintsánip, Jairo je'e ve'e xyaaj. Ku ve'e je Jesús du'ix, van'it tse'e
duvinkoxkteni, 23 jetse'e oy dutunmunoo'kxtk. Jiduʼum tse'e vyaajñ:
—Oo'kuvaannupe'e ats je mpi'k naax. Jaʼmu to'k aaj jetse'e je mkaʼaj xtuknukónut,
ve'em tse'e jyotkada'akut, jetse'e jyaa'kjoojntykat.
24 Van'it tse'e dumaadi. Je numay jayu tse'e je Jesús myaatnajkx jetse'e dutunʼatij-
mojktini. 25 Jem tse'e to'k je taʼaxtajk vye'na juu' ve'e makmejtsk joojntani dujayejpp
je vinnujkxju paʼam. 26 Távani tse'e je taʼaxtajk oy tyunyaktsaachpaa'tjada numay je
tsoʼyivatajk jets távani ve'e dutukmujokyajxni nujom juu' ve'e y'ixp jyayejpp, ax ni
vinxupa tse'e kyajotkada'aky, nuyojke'e y'oo'ktúv. 27 Ta tse'e dumotu vye'na ti ve'e je Jesús
tyuump kyajtsp, jetse'e je taʼaxtajk jye'y joma ve'e je Jesús jep ñaadup tsov jeja numay jayu
akujk, jetse'e je vyit dutoojnji. 28 Jiduʼum tse'e ñañaʼmuxji: Tun koojyji xa ijk atse'e kuntán
xi vyit, jotkada'akupts atse'e. 29 Ku ve'e je vyit dutaajn, tun jatyji tse'e je pya'am y'atúvini
jetse'e je ñi'kx je kyopk duja'vi jets ta ve'e je paʼam ñuvaʼachju. 30 Ku ve'e je Jesús dunuja'vi
jets ta ve'e je myakkin duyaktún, van'it tse'e vyaʼkumpijt joma ve'e je numay jayu, jetse'e
vyaajñ:
—¿Pan tse'e ats ya nvit tudután?
31 Van'it tse'e je y'ixpajkpatajk ñaʼmuxjidi:
—M'ixp xa mitse'e jets je numay jayu ve'e m'atijmojkjup, jetse'e mvaʼañ: "¿Pants atse'e
tuxtán?"
32 Van'it tse'e je Jesús je numay jayu duvin'ix'apitsumkujx, je'e ve'e y'ixuvaampy pan
pane'e toojnju. 33 Van'it tse'e je taʼaxtajk tyuntsaʼkini jetse'e nunmíppnup je Jesús
duvinkoxkteni, jetse'e tyúvam juu' duvaajnji kux ñuja'vipe'e vintso ve'e jyotkadaakni.
34 Jetse'e je Jesús ñaʼmuxji:
—Ta xa ve'e mjotkadaakni je'e kajx ku atse'e tuxjaanchjáva. Najkxni to'k aaj to'k joot.
Tsotse'e m'ijtnit.
35 Kojtspna tse'e je Jesús vye'na, van'it tse'e je jayu ñuje'yjidi, jeme'e je tsaptujkpit je
ñuvintsán tyak'am choo'ndi, jetse'e vyaandi:
—Távani xa ve'e je mnaax y'aaʼk. ¿Tyajxse'e xjaa'k'atsu'ux ya yak'ixpajkpa?
36 Ax tun kooyji tse'e je Jesús dumotu jets ti ve'e yakvaajnjip je tsaptujkpit je ñuvintsán,
van'it tse'e dunuujmi:
—Kadi mtsaʼaga. Kooyji atse'e xjaanchjávat.
37 Ax ni pana tse'e dukayakjajtji jetse'e pyanajkxjut, je Peedroji ve'e jets je Santiago
maat je Juan juu' ve'e je Santiago je y'uts. 38 Ku ve'e je Jesús jye'y jem je tsaptujkpit je
ñuvintsán tyak'am, van'it tse'e du'ix jets jeme'e je jayu ooy tyunne'emda, tyunya'axta,
tyuntsaachvinmáyda. 39 Ku ve'e je Jesús tyajki jep tujkp, van'it tse'e ñaʼmuxjidi:
—¿Tyajx tse'e mne'emda jetse'e myaʼaxta? Kux ya kiix ónuk, ka'a xa yaʼa ve'e y'aaʼka,
maapji yaʼa ve'e.
40 Jetse'e dunuxiikti dutukxiikti. Van'it tse'e je Jesús duyakpitsumkujx je jayu. Van'it
tse'e dumaadi je ónuk je tyee' je tyaak jets je y'ixpajkpatajk juu' ve'e myaadidu, jetse'e

tyajki joma ve'e je kiix ónuk mya'aj. 41 Van'it tse'e je kiix ónuk je kya'aj dukoojnukji jetse'e
dunuujmi:
—Talita, cumi. (Ax jidu'umts ya'a ve'e kyatsapítsum, kiix ónuk, mits atse'e nnuujmip,
pojtukni.)
42 Ax tun jatyji tse'e je kiix ónuk pyojtukni jetse'e yo'y'ukvaanni, kux makmejtsk
joojntani ve'e. Atuva atoki tse'e tyuntaandi je jáyuda. 43 Van'it tse'e je Jesús makk
ña'muxjidi jets ni pana ve'e dukavaajnjadat, jetse'e dupavaajñ jetse'e je kiix ónuk
duyakkáydat.

6

Ku je Jesús vye'na jep Nazaret
(Mt. 13.53-58; Lc. 4.16-30)

1 Ku ve'e je Jesús chaa'n jem, van'it tse'e vyimpijtni jem tyak'am, panajkxjudu tse'e je
y'ixpajkpataajk. 2 Ku ve'e je pooo'kxtkun xaaj dupaaty, van'it tse'e yak'ixpajk'ukvaajñ jep
tsaptujkp. Je numay jayu tse'e amotunajxjudu jetse'e atuva atoki tyaandi. Jidu'um tse'e
ñavyaajnjidi:
—¿Jomas ya'a ve'e ya jayu ya nuja'vin dupuk jetse'e ve'em kyats? ¿Ti nuja'vin ya'a ve'e
tuyakma'a? ¿Vintso ve'e y'o'yixju jetse'e je majin dutún? 3 Ya'a xa ve'e je tsejtspa juu' ve'e
je María je myajntk, je Santiago maat je José je y'ajch, je Judas maat je Simón je y'ajch.
Yaja tse'e chaanada ya'a ya kyiix utsta uu'm maatta.
Je'e kajx tse'e duviijnk'íxti je Jesús. 4 Van'it tse'e je Jesús ña'muxjidi:
—Otyun joma tsova xa ve'e yakvintsa'aga je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpa, jeejyji ve'e
kyayakvintsa'aga joma ve'e je y'it je ñaax, joma ve'e je jyuu't je myugo'ok, jets joma ve'e
je jyaajn je tyajk.
5 Ax ka'a tse'e je Jesús y'o'yixji jetse'e jem je majin dutónut, je'ejyji ve'e ku ve'e je kya'aj
dutuknukaajn vinkex je pa'am jayu jetse'e duyakjotkadaakni. 6 Atuva atoki tse'e tyaajñ je
Jesús ku ve'e du'ix jets ka'a ve'e jyaanchjávajada; kajpun kajpun tse'e ñujkx jetse'e je jayu
duyak'ixpuk.

Ku je Jesús du'akejxva'kxti je y'ixpajkpataajk ka'amaayva
(Mt. 10.5-15; Lc. 9.1-6)

7 Van'it tse'e je Jesús duyaxmujk je ñumakmejtsk ixpajkpada, jetse'e du'akejxva'kxti
numejtsk jaty, jetse'e dumoojy je kutojkun jetse'e je koo'oyjáyuvap duyakpítsumdat jem
je jayu jya'vin kajxmda. 8 Van'it tse'e dutukpavaajñ je y'ixpajkpataajk:
—Ka'a tse'e ti xmutsoo'ndat juu' ve'e m'ajootadap jeja too' aajy, ka'a tse'e xmutsoo'n-
dat je tsapkaaky, ka'a tse'e je apajkin, ni ka'ava tse'e je meen. Je mtajkji ve'e mpakáptap
9 jetse'e je mka'ajk xtukva'agadat, jets to'k ni'kxji ve'e je mvit xmunajkxtat juu' ve'e
mjayejptup.
10 Van'it tse'e dujaa'knuujmi:
—Kujyajomatujka tse'e mtákadat, jeja tse'e mnamyáyjadat pan vinxup xaaj ve'e mtá-
nada. 11 Ax pan pan tse'e mkakuvajkjudup uk mkah'amotunaxuvaajnjudup, mtsoo'ndinup
tse'e jem jetse'e xvinxíttat je mtekta jetse'e vyánukut je naxvay juu' ve'e tuxpava'akta
jem kyajpun jootm, ve'em tse'e dunujávadat jets ka'a je'e ve'e y'oya juu' ve'e tyoondup.
Tyúvam xa atse'e nva'añ, nuyojke'e je jayu je tsaachpaatun yakmooydinit ku ve'e je jayu
yaktokimpayo'ydinit jets ni ka'a ve'e je sodómait jets je gomoorrait jáyuda.
12 Van'it tse'e choo'ndi je y'ixpajkpataajk ka'amaayva jetse'e je jayu dunaajmada jetse'e
vyinmayumpijttinit, jetse'e dumasookinit je kyo'oy joojntykinda. 13 Yakpítsumduva tse'e
je ko'oyjáyuvap jem numay je jayu jya'vin kajxmda jetse'e dupaajmjada je olivos aceite
jem numay je pa'am jayu ñi'kxmda kyojmda jetse'e duyakjotkadaaktini.

Ku je Yaknapejtpa Juan y'oo'kni
(Mt. 14.1-12; Lc. 9.7-9)

14 Ku ve'e je Jesús je myajin vya'kxtk, van'it tse'e je yakkutojkpa Herodes dumotu. Jeme'e
je jayu juu' ve'e vaandu:
—Je Yaknapejtpa Juan xa je'e ve'e, je'e tse'e joojntykpajknuva jetse'e Jesús ñatyijju, je'e
kajx tse'e y'o'yixju jetse'e je majin dutún.
15 Jempa tse'e pan pane'e vaanduvap:
—Je Elías xa je'e ve'e.
Nay jempa tse'e pan pane'e vaanduvap:
—Je'e xa ve'e nuto'k je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpa, ve'em ax jo'n je jujpit jáyuda
juu' ve'e ijttu je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpada.
16 Ax ku tse'e je yakkutojkpa Herodes je kats dumotu, van'it tse'e vyaajñ:
—Je Juan xa je'e ve'e juu' atse'e nyakjayyukpojxjinu, je'e tse'e joojntykpajknuva.
17 Ve'em tse'e vyaajñ kux viinme'e je Herodes je Juan duyakjamyajtsji jetse'e duyakjapy-
oxuntakpaajmji, jetse'e duyakjachoojmji. Ve'em tse'e dutuujn je ta'axtajk Herodías kajx
juu' ve'e pyajknu, je y'uts Felipe je ñuda'ax je'e ve'e y'ijt. 18 Jidu'um tse'e je Juan je Herodes
dunuujmi:
—Ka'a xa ve'e je pava'nun duyakjaty jetse'e xpákut je m'uts je ñuda'ax.
19 Ax je ta'axtajk, myu'ejkjupts je'e ve'e je Juan, chajkpts je'e ve'e jetse'e je Juan y'ooo'kut;
ax ka'anum tse'e y'o'yixju 20 kux cha'kipe'e je Herodes je Juan. Kux ñuja'vipe'e jets je
Nte'yam je jyayu je'e ve'e jets tuv je'e ve'e je jyáyuvin je jyoojntykin, je'e kajx tse'e
dukayakjaty jetse'e je Juan y'ooo'kut. Chojk tse'e je yakkutojkpa jetse'e du'amotunáxut
juu' ve'e je Juan kyojts; ax ooy tse'e tyunnavyinma'yunmoojyji vinnaajknáx ku ve'e ve'em
dutuujn.
21 Ax je'y tse'e je xaaj ku ve'e y'o'yixji je ta'axtajk jetse'e je Juan y'ooo'kut, van'it je'e
ve'e jyajty ku ve'e je Herodes je kye'xtkun xaaj dumaja tun vye'na. Yakjayukaay tse'e
je Herodes. Jem tse'e je ñuvinténivatajk, jem tse'e je tojpa juu' ve'e dunuvintsánidup
kakmiijl jaty je tojpatajk, jempa tse'e pan pan jatye'e dunumájidup jem galiléait y'it jootm.
22 Kaaydup tse'e vye'nada, van'it tse'e tyajki je Herodías je ñaax jetse'e y'ejts. Ooy tse'e
dutuntsojja'vidi je yakkutojkpa Herodes jets pan pan jatye'e myaatkaaydup myaat'ooktup
vye'na. Van'it tse'e je yakkutojkpa dunuujmi je kiixuta'ax:
—Amótuvu ats pan ti ve'e mtsajkp, kux nyákup atse'e.
23 Van'it tse'e je Nte'yam duyaknajxy jetse'e vyaannuva:
—Nujom tse'e pan vinxup atse'e x'amotu, nyákupts atse'e, jyakojkmam atse'e nyákut
je nkutojkun.
24 Van'it tse'e je kiixuta'ax vya'kpítsum jetse'e ojts je tyaak dumaatnakyátsju, jetse'e
du'amotutuvi:
—¿Tis atse'e kun'amotu?
Van'it tse'e je tyaak y'atsaajv:
—Amótuvu je Yaknapejtpa Juan je kyuvajk.
25 Jaty aa'k tse'e je kiixuta'ax tyajkinuva joma ve'e je yakkutojkpa. Van'it tse'e du'amotu:
—Ve'e atse'e ntsajkp jetse'e uxyam jaty xyákut jem plato jootm je Yaknapejtpa Juan je
kyuvajk.
26 Van'it tse'e je yakkutojkpa tyuntsaachvinmapyujk. Ax ka'a tse'e dukojtstikutsuva'añ
kux távani ve'e je Nte'yam duyaknaxy vye'na jets távani ve'e je jayu du'amotunaxta juu'
ve'e myaatkaaydup myaat'ooktup vye'na. 27 Je'e kajx tse'e tun jatyji to'k je tyojpa dukejx
jetse'e najkx je Juan je kyuvajk duyaktsaa'n. 28 Van'it tse'e je tojpa ñujkx jetse'e ojts
duyukpux jep poxuntujkp, jetse'e duyaknujkx je kyuvajk jem plato jootm, jetse'e dumoojy
je kiixuta'ax. Van'it tse'e je kiixuta'ax je tyaak dumoojy je Juan je kyuvajk.
29 Ax ku tse'e je Juan je y'ixpajkpatajk dumótudi, van'it tse'e jye'ydi jetse'e ojts
duyaktsoo'ndini je ñi'kx je kyopk, jetse'e duyaknaxtajkidini.

Ku je Jesús je jayu duyakkaajy numugooxk miijl naxy
(Mt. 14.13-21; Lc. 9.10-17; Jn. 6.1-14)

30 Van'it tse'e je̱ kuka̱tsivata̱jk vyimpijttini joma ve'e je̱ Jesús je̱tse'e du̱vaajnjidi pa̱n
ti jatye'e o̱jts du̱tonda je̱ts vintso̱ ve'e je̱ jayu du̱yak'ixpa̱jkti. 31 Van'it tse'e je̱ Jesús
ña̱'mu̱xjidi:
—Ja'mda apu̱k je̱tse'e ve̱e̱'n mpo̱o̱'kxumdat.
Ve'em tse'e vyaajñ ku̱x je̱ nu̱may jayu ve'e navyinnajxjup navyinta̱jkijup, ka'a ve'e
y'avaatsuvada je̱tse'e kyáydat. 32 Ax van'it tse'e aje̱'e̱jyjida du̱pa̱jkti to'k je̱ barco je̱tse'e
ña̱jkxti joma ve'e kyapa̱ntsu̱u̱na. 33 Nu̱may tse'e du̱'ixti ku ve'e cho̱o̱'ndi je̱tse'e du̱'ixkajpti
je̱ Jesús. Van'it tse'e noomp ña̱jkxti je̱ nu̱may jayu, je̱m tse'e may kajpu̱n ka̱jxm cho̱o̱'nda,
je̱tse'e too'va̱jkp jye̱'ydi je̱ nu̱may jayu je̱ts u̱x'o̱o̱k juu' ve'e je̱m barco jo̱o̱tm na̱jkxtu. 34 Ku
ve'e je̱ Jesús je̱m barco jo̱o̱tm vya'kpítsum, van'it tse'e du̱'ix je̱ nu̱may jayu, yaktukmo̱'ttu
tse'e ku̱x ve'em xa je̱'e̱ ve'eda ax jo'n je̱ carnero juu' ve'e je̱ vyinténiva ka'ijtu̱xju̱dup. Van'it
tse'e je̱ jayu du̱yak'ixpu̱jk, may viijn tse'e juu' jaty du̱vaajnjidi. 35 Ax ku tse'e je̱ it tyánayini,
van'it tse'e je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk vyinkutá̱mijidi. Van'it tse'e je̱ Jesús du̱nu̱u̱jmidi:
—Tánani ve'e u̱xyam ya̱ it je̱ts ka'a tse'e yaja pya̱ntsu̱u̱na. 36 Pake̱jxtini to'k aaj ya̱ jáyuda
je̱tse'e ña̱jkxtat je̱m kam jo̱o̱tm je̱ts je̱m kajpu̱n ka̱jxm juu' ve'e ta̱ma̱naat, ve'em tse'e je̱
kyaaky je̱ tyo̱jkx du̱jóydat, ku̱x ka'a ve'e du̱ma̱a̱dada ti ve'e kyáydap jya̱'kxtap.
37 Van'it tse'e je̱ Jesús y'atso̱o̱jvjidi:
—Miits ya̱'a̱ ve'e myakkáydap.
Van'it tse'e je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk y'atso̱o̱jvjidi:
—¡Me̱jtsk mó̱kupx xa̱a̱j nu̱mutún jo'n xa ve'e je̱ meen du̱tsa̱k je̱tse'e je̱ tsapkaaky
yaktukjóyu̱t je̱tse'e ya̱ jayu kyáydat!
38 Van'it tse'e je̱ Jesús y'amo̱tutú̱vijidi:
—¿Vinxu̱p tse'e je̱p je̱ mtsapkaakyta? Ixta n'it.
Ku tse'e du̱nu̱ja'vidi, van'it tse'e vyaandi:
—Mugo̱o̱xk xa je̱pe'e je̱ tsapkaaky je̱ts me̱jtsk je̱ ajkx.
39 Van'it tse'e je̱ Jesús du̱tukpavaandi je̱tse'e je̱ jayu du̱yak'a̱jxtu̱ktat je̱m tsoots ka̱jxm
to'k ja̱ka̱'a̱ jaty. 40 A̱jxtktu tse'e je̱ jayu to'k ja̱ka̱'a̱ jaty, nu̱mó̱kupx jaty je̱ts nu̱vu̱jxtkupxu̱k
majk jaty. 41 Van'it tse'e je̱ Jesús du̱ko̱o̱jnu̱k mugo̱o̱xk je̱ tsapkaaky je̱ts me̱jtsk je̱ ajkx.
Van'it tse'e je̱m tsajm tso̱ pyat'ix je̱tse'e je̱ Nte'yam du̱kuko̱jtsji. Van'it tse'e je̱ tsap-
kaaky du̱tojkva'kxy je̱tse'e du̱mo̱o̱jy je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk je̱tse'e je̱ jayu du̱tukvinkuká̱yadat.
Yakva'kxpa tse'e je̱ Jesús me̱jtsk je̱ ajkx, je̱tse'e je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk anañu̱joma du̱mo̱kyu̱jx.
42 Ax nu̱jom tse'e je̱ jayu kyaaydi je̱tse'e kyoo̱xjidi. 43 Ku ve'e je̱ jayu kyakya̱jxti, van'it
tse'e du̱pa̱kmo̱jktini jamakme̱jtsk kach je̱ tsapkaaky kunax je̱ts je̱ ajkx kunax juu' ve'e
vintaannu. 44 Juu' jaty tse'e kaaydu, nu̱mugo̱o̱xk miijlts je̱'e̱ ve'e y'ijtti je̱ yaa'tya̱jkta.

Ku je̱ Jesús yo̱'y je̱m na̱ni'kxm
(Mt. 14.22-27; Jn. 6.16-21)

45 Jatyji tse'e je̱ Jesús du̱pavaajñ je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk je̱tse'e tyá̱kadat je̱m barco jo̱o̱tm je̱tse'e
ña̱jkxtat je̱m jado'k ado'om ma̱ja̱ na̱'aka̱ya pa'am joma ve'e je̱ kajpu̱n juu' ve'e Betsaida
du̱xa̱a̱j, je̱'e̱ tse'e na̱jkxtap namvaate'e je̱ Jesús je̱ nu̱may jayu du̱pake̱jxtini. 46 Tá̱vani
tse'e je̱ nu̱may jayu du̱pake̱jxtini vye'na, van'it tse'e je̱ Jesús du̱jaa'kvimpejt je̱ tonu̱n
je̱tse'e o̱jts chapka̱ts. 47 Ku ve'e je̱ it kyo̱o̱'tsini, je̱m tse'e vye'na je̱ barco ma̱ja̱ na̱'aka̱ya
jo̱o̱tm; ax je̱ Jesús, jéjats je̱'e̱ ve'e naxku̱jx naaydum. 48 Van'it tse'e je̱ Jesús du̱'ix je̱ts
noo'kxtinupe'e ku ve'e du̱japakaa'pta je̱ barco, ku̱x je̱ ma̱kk po̱j ve'e vinkumi'nijidup.
Jado'k ma'ajum jo'n tse'e vye'na, van'it tse'e je̱ Jesús pyana̱jkxjidi, je̱m tse'e na̱ni'kxm
yo̱'o̱y, ukvinnaxuvaajnju̱dup tse'e. 49 Ax ku tse'e je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk du̱'ixti je̱ts je̱me'e
na̱ni'kxm yo̱'yp myets, ve'em tse'e vyinmaaydi je̱ts jado'k ítumit jayu je̱'e̱ ve'e. Van'it
tse'e y'aka̱a̱'stkti, 50 ku̱x anañu̱joma ve'e du̱'ixti je̱tse'e cha̱'kidi. Ax jatyji tse'e je̱ Jesús
myuko̱jtsjidi, je̱tse'e ña̱'mu̱xjidi:
—¡Jo̱t'amájada, a̱ts xa je̱ja, kadi mtsa̱'a̱gada!
51 Van'it tse'e je̱ Jesús tya̱jki je̱'e̱ ma̱a̱tta je̱m barco jo̱o̱tm. Tun jatyji tse'e pyo̱j'atú̱vi.
Van'it tse'e je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk atu̱va ato̱ki tyuntaandi, 52 ka'a ve'e du̱vinmó̱tudi ti ve'e je̱ Jesús

tyoon ku ve'e dutojkva'kxy je tsapkaaky jetse'e je numay jayu duyakkaajy, kux makke'e je kyuvajkta.

Ku je Jesús duyakjotkadaaky je pa'am jáyuda jep Genesaret
(Mt. 14.34-36)

53 Ku ve'e dutuknajxti je maja na'akaya, van'it tse'e jye'ydi jem genesarétit y'it jootm. Jem tse'e je byaarco dukuvaa'ndi jeja napa'ayi. 54 Ax ku tse'e pyítsumdi jem barco jootm, jatyji tse'e je jayu je Jesús du'ixkajpti. 55 Van'it tse'e y'anomva'kxti jem tsov jetse'e je Jesús je pa'am jayu dutuknunajkxti jem maajntkun kajxm pan joma tso ve'e dumótuda jets jeme'e je Jesús vyídut. 56 Jyajomakajpunkujxa tse'e je Jesús tyajki ukpu joma ve'e ñajxy jem kam jootm, jem tse'e dupaamdi too' am je pa'am jayu jetse'e dumunoo'kxtkti je Jesús jetse'e duyakjátut jetse'e yaktoojnjat kujyavitupaa'vjya. Ax pan pan jaty tse'e dutoondu je Jesús je vyit, jotkadaaktinu tse'e.

7

Kyo'oyja'vipe'e je Jesús ku ve'e je jayu dukakutyún je Nte'yam je pyava'nun
(Mt. 15.1-9)

1 Van'it tse'e je fariseotajk maat je tsaptujkpit yak'ixpajkpatajk ñay'amojkijidi joma ve'e je Jesús, jem tse'e Jerusalén choo'nda. 2 Ax jem tse'e je Jesús je y'ixpajkpatajk juu' ve'e kaaydu, ka'ats je'e ve'e too'vajkp kyapojti joma vaat je kyatajkts ax jo'n je jujpit jayu je pyava'nunda, yaktijpapts je'e ve'e je jáyuda jets ka'a ve'e vya'ajtsada je kya'aj. Íxjudu tse'e je fariseotajk jets je tsaptujkpit yak'ixpajkpatajk. 3 Kuxe'e je fariseotajk jets nujom je israeejlit jayu duyak'itta je pava'nun juu' ve'e je jujpit jayu yakta'nuxjudu; pan ka'a ve'e kyapojta je kyatajkts paat ax jo'n je jujpit jayu je pyava'nunda, ka'a tse'e kyayda. 4 Ax ku tse'e vyimpijttini jep maa'y jaatp, pan ka'a ve'e too'vajkp ve'em kyapojta, ka'a tse'e kyayda. Ax ve'em tse'e duyak'itta ti jaty viijnk pava'nun, ax jo'n je tuk'a'ooguin jets je oo'y yakpuj, je pojxun to'ts jets je maajntkun. 5 Van'it tse'e je fariseotajk maat je tsaptujkpit yak'ixpajkpatajk du'amotutúvidi je Jesús:

—¿Tyajx tse'e ya m'ixpajkpatajk dukatonda ax jo'n je jujpit jayu je pava'nun xyaktaa-jnjimdi jetse'e ve'emji kyayda? Ka'a tse'e je kya'aj duyakva'atsta.

6 Van'it tse'e je Jesús y'atsaajv:

—Mejts'aajta mejtsjootta. Oye'e miits kajxta je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpa Isaías du'ava'ni. Jidu'um tse'e dujatyaajñ juu' ve'e je Nte'yam kyojts:

Y'amji xa ve'e ya jayu ats xvinjávada xvintsa'agada,
ax xtukmujékumidupts atse'e je jyootta je jya'vinda.
7 Tónaji xa je'e ve'e ñatyijjada jets xvinja'vidup xvintsa'kidup ats je'e ve'e,
tyuk'íxtupts je'e ve'e je jayu je pyava'nunda ax jo'n ats je mpava'nun kuy'ijt jo'n.
Jidu'um tse'e je Isaías dujatyaajñ. 8 Mpanajkxtup xa ve'e je jayu je pyava'nunda, ve'em ax jo'n je tuk'a'ooguin jets je oo'y yakpuj, jets juu' jatye'e viijnk pava'nunda. Kux tse'e ve'em xtonda, mmasootktup tse'e je Nte'yam je pyava'nun.

9 Van'it tse'e je Jesús jyaa'kvaajñ:

—¡Ooy xa miitse'e xtunjatta vintso ve'e je Nte'yam je pyava'nun xyakma'atta je'e kajx jetse'e ve'em xpanajkxta je pava'nun juu' ve'e je jujpit jayu myakta'nuxjudu! 10 Kux jidu'ume'e vya'añ je Moisés je pyava'nun: "Vintsa'agada je mtee' je mtaak." Vaampap tse'e jidu'um: "Pan pan tse'e je tyee' ukpu je tyaak duvinkojtspejtp, kutúkanits je'e ve'e je y'oo'kun." 11 Jets miitse'e mvaandup jets o'yipe'e jetse'e je jayu je tyee' ukpu je tyaak dunaajmat: "Ka'a xa atse'e x'uk'o'yixjini jets ats mitse'e mputákat, kux nujome'e juu' atse'e n'ixp njayejpp, je Corbaants je'e ve'e." (Jidu'umts ya'a ve'e kyatsapítsum, je Nte'yam yaktukmuyax.) 12 Ax ve'emts miitse'e xkayak'óyada jetse'e je jayu je tyee' ukpu je tyaak duputákat, 13 myaktaandupe'e je Nte'yam je y'ayook ax jo'n kukyatuujn ku ve'e xpanajkxta je jujpit jayu je y'avintso pava'nunda. Jéjava tse'e may viijn juu' ve'e nay ve'em mtoondup.

14 Jado'k nax tse'e je Jesús duyaxmojknuva je numay jayu, jetse'e dunuujmidi:

—Amotunaxta anañujoma jetse'e xvinmótudat. [15] Pan ti ve'e je jayu kyaayp jyu'kxp,
ka je'e kajxapts je'e ve'e je jayu y'it jep tokin jaatp. Juu' tse'e jem je jayu jya'vin kajxm
tsoo'mp ka óyap, je'e kajxts je'e ve'e je jayu y'it jep tokin jaatp. [16] Pan pan jaty xa ve'e jem
je tyaatsk, va'an tse'e du'amotunaxta.

Ka je ka'yun je ja'kxun kajxape'e je jayu y'it jep tokin jaatp
(Mt. 15.10-20)

[17] Ku ve'e je Jesús pyítsum jem numay jayu akojkm, van'it tse'e jep tujkp tyajki, jetse'e je
y'ixpajkpatajk y'amotutúvijidi pan vintso ve'e yakkojtsva'ach juu' ve'e tyukmu'a'ixmojki.
[18] Van'it tse'e je Jesús ña'muxjidi:
—Nay ve'empats miitse'eda, ¿ka'a ve'e xvinmótuda? ¿Ka'a ve'e xnujávada jets jyatía
pan ti ve'e je jayu kyaayp jyu'kxp, ka je'e kajxapts je'e ve'e je jayu y'it jep tokin jaatp?,
[19] kux ka jémap je'e ve'e jya'vin kajxm ñujkx, jeme'e jyootm, jetse'e ñaxy.
Ax ve'em tse'e je Jesús dukojtsvaach jets nvaate'e je jayu dukáydat duja'kxtat nujom je
kaaky je ju'kx, va'ajtsanits je'e ve'e.
[20] Vaampa tse'e jidu'um:
—Juu' tse'e je jayu jem jya'vin kajxm tsoo'mp ka óyap, je'e kajx tse'e je jayu y'it
jep tokin jaatp, [21] kux jeme'e jya'vin kajxm chaa'n je koo'oy vinma'yun, van'it tse'e je
jayu je navyajkun duyakvintsa'kintókida, je kats dutukmaatjayépta je yaa'y je ta'ax juu'
ve'e ka púkap jyayejptup, yakjayu'oo'kta, myee'tsta, [22] juu' dunas'ayóvada, je kyo'oy
je'e dutonda, je jayu duvin'aa'nda, dukatuktso'otyónda juu' ve'e tyoondup ka óyap,
vyintókada, vyinkojtspétta, ñamyájajada, ka vintúvap y'itta. [23] Jem tse'e je jayu jya'vin
kajxm nujom ya ka óyap chaa'n, je'e kajxts je'e ve'e je jayu y'it jep tokin jaatp.

To'k je sirofeníciait ta'axtajk juu' ve'e je Jesús dujaanchja'vi
(Mt. 15.21-28)

[24] Jem tse'e je Jesús choo'nni jetse'e ñujkx jem tiirovit jets sidoonit y'it jootmda. Van'it
tse'e jep tujkp tyajki, ka'a ve'e du'uktsajk jetse'e je jayu kuy'ixji kuñuja'viji. [25] Jatyji ve'e
dumotu to'k je ta'axtajk juu' ve'e jem je ñaax jya'vin kajxm je koo'oyjáyuvap. Van'it
tse'e je ta'axtajk je Jesús duvinkutami jetse'e duvinkoxkteni. [26] Ax ka'a tse'e je ta'axtajk
y'israeejlitjáyuva, sirofeníciait jayu je'e ve'e. Je'e tse'e je Jesús dumunoo'kxtk jetse'e je
koo'oyjáyuvap duyakpítsumut jem je ñaax jya'vin kajxm. [27] Van'it tse'e je Jesús ña'muxji:
—Pan mputákap ats mitse'e jets ka'a ve'e je israeejlit jáyuda, ve'emts je'e ve'e ax jo'n
je pi'k ónuk je kyaaky yakpujkja jetse'e je ok yakma'a.
[28] Ax van'it tse'e je ta'axtajk y'atsaajv:
—Ve'emam xa je'e ve'e. Jyave'ema tse'e, kyamyojktupts je'e ve'e je ok jep mesa pa'tkup
juu' ve'e je pi'k ónuk y'uxkaaydup.
[29] Van'it tse'e je Jesús y'atsaajv:
—Najkxni, oy xa ve'e tum'atsav. Távani tse'e je koo'oyjáyuvap pyítsumni jem je mnaax
jya'vin kajxm.
[30] Ax van'it tse'e ñajkxni jem tyak'am, jetse'e dupaaty je ñaax myaanni jem maajntkun
kajxm, távani ve'e je koo'oyjáyuvap pyítsumni jem jya'vin kajxm.

Ku je Jesús dujakjotkadaaky to'k je jayu juu' ve'e nat jets atán

[31] Van'it tse'e je Jesús choo'nni jem Tiro, jetse'e jem sidoonit kyajpun kajxm ñajxy. Van'it
tse'e tyajki jem decápolisit y'it jootm jetse'e jye'y jeja galiléait myaja na'akaya pa'ayi.
[32] Van'it tse'e to'k je jayu duyakje'ydi juu' ve'e nat jets atán, jetse'e dumunoo'kxtkti jetse'e
je kya'aj dutuknukónut. [33] Van'it tse'e je Jesús duyaknujkx apuk je jayu, je numay jayu
ve'e vyinva'kvaats, jetse'e je kya'ónuk du'akoo'pi jep je jayu tyaatskup. Van'it tse'e je chuj
dutuktaajn jem je jayu tyotskajxm, [34] jeme'e tsajm tso pyat'ix, myajxej, jetse'e vyaajñ:
—¡Efata! (Jidu'umts ya'a ve'e kyatsapítsum, ava'atsu.)
[35] Ax jatyji tse'e je tyaatsk va'an mejtsk ado'om y'avaach jetse'e yónukiva je tyoots,
jetse'e oy kyojtsni. [36] Van'it tse'e je Jesús je numay jayu makk dutuknuujmidi jets ni

pa̱na ve'e du̱kavaajnjadat. Ax ka'a tse'e ve'em du̱toondi, nu̱yojke'e du̱tun'avanva'kxtini.
37 Atu̱va ato̱ki tse'e je̱ jayu du̱tuntuktaandi je̱tse'e vyaandi:
—Nu̱jom xa ya̱'a̱ ve'e o̱y du̱tún, yakmo̱tupu̱jkpts ya̱'a̱ ve'e je̱ nat jayu je̱tse'e je̱ oom jayu du̱yakko̱jtspú̱k.

8

Ku je̱ Jesús je̱ jayu du̱yakkaajy nu̱maktaaxk miijl naxy
(Mt. 15.32-39)

1 Ve'em tse'e jyajtpa van'it, je̱tse'e nu̱may je̱ jayu ñay'amojkijiduva, ka'a ve'e tii ti ve'e
kyáydap jya̱'kxtap. Van'it tse'e je̱ Jesús du̱yaxmujk je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk je̱tse'e du̱nu̱u̱jmidi:
2 —Ntukmo̱'ttup xa a̱tse'e ya̱ nu̱may jayu ku̱x toojk xa̱a̱jani ve'e y'itta a̱ts ma̱a̱t, ka'a
tse'e tii ti ve'e kyáydap jya̱'kxtap. 3 Je̱ts pa̱n mpake̱jxtinupts a̱tse'e ve'emji je̱m tya̱k'amda
yu'o̱o̱'kjup, je̱ja tse'e too' aajy je̱ yooj yaknoo'kxjidinit, ku̱x je̱me'e je̱ jayu juu' ve'e jékum
tso̱o̱'ndu.
4 Van'it tse'e je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk y'atso̱o̱jvjidi:
—¿Jómase'e je̱ tsapkaaky cho̱o̱'nu̱t je̱ts ya̱'a̱ ve'e kyáydat?, ku̱x ka'a xa ve'e yaja
pya̱ntsu̱u̱na.
5 Van'it tse'e je̱ Jesús y'amo̱tutú̱vijidi:
—¿Vinxu̱p tse'e je̱p je̱ mtsapkaakyta?
Je̱tse'e y'atso̱o̱vdi:
—Vuxtojtu̱k.
6 Van'it tse'e je̱ Jesús je̱ nu̱may jayu du̱pavaajñ je̱tse'e y'a̱jxtu̱ktat je̱ja naxku̱jx. Ku ve'e
y'a̱jxtkti, van'it tse'e du̱ka̱a̱jy vuxtojtu̱k je̱ tsapkaaky. Van'it tse'e je̱ Nte'yam du̱kuko̱jtsji
je̱tse'e du̱tojkva'kxy je̱ tsapkaaky, je̱tse'e je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk du̱mo̱o̱jy, je̱'e̱ tse'e je̱ nu̱may
jayu du̱tukvinkuka̱'yidu. 7 Je̱ppa tse'e to'k me̱jtsk je̱ pi'k ajkx du̱ma̱a̱diduva vye'na. Van'it
tse'e du̱kunuu'kx, je̱tse'e du̱pavaajñ je̱tse'e je̱ ajkx du̱mo̱o̱yduvat je̱ nu̱may jayu. 8 Kaaydu
tse'e je̱ jayu, je̱tse'e kyooxjidi. Van'it tse'e du̱pa̱kmojktini javuxtojtu̱k kach je̱ tsapkaaky
kunax je̱ts je̱ ajkx kunax; 9 ax nu̱maktaaxk miijl jo'n tse'e y'ijtti je̱ yaa'tya̱jk juu' ve'e kaaydu.
Van'it tse'e je̱ Jesús je̱ nu̱may jayu du̱pake̱jxtini, 10 je̱tse'e tya̱jki je̱m barco jo̱o̱tm ma̱a̱t je̱
y'ixpa̱jkpata̱jk; je̱m tse'e dalmanútait y'it jo̱o̱tm ña̱jkxti.

Ku je̱ fariseota̱jk du̱'amó̱tudi je̱ tsajmit ma̱ja̱ nu̱ja'vin
(Mt. 16.1-4; Lc. 12.54-56)

11 Van'it tse'e je̱ fariseota̱jk je̱ Jesús du̱vinkutā̱midi je̱tse'e du̱'amó̱tudi je̱tse'e tyo'nu̱x-
jadat je̱ tsajmit ma̱ja̱ nu̱ja'vin, ve'em tse'e du̱yaknu̱ke̱'xnatā̱kat je̱ts je̱ Nte'yam ma̱a̱t je̱'e̱
ve'e je̱ Jesús. 12 Van'it tse'e je̱ Jesús mya̱jxej je̱tse'e vyaajñ:
—¿Tya̱jxts ya̱'a̱ ve'e ya̱ jayu du̱'amó̱tuda je̱ts a̱tse'e ntoojnjadat je̱ ma̱ja̱ nu̱ja'vin je̱tse'e
ve'em juu' du̱jaanchjávadat? Tyú̱vam xa a̱tse'e nva'añ je̱ts ka'a ve'e ya̱ jayu je̱ ma̱ja̱
nu̱ja'vin du̱'íxtat.
13 Van'it tse'e du̱maso̱o̱kti je̱ nu̱may jayu je̱tse'e tya̱jkinuva je̱m barco jo̱o̱tm, je̱tse'e ñu̱jkx
je̱m jado'k ado'om ma̱ja̱ na̱'aka̱ya pa'am.

Je̱ fariseo je̱ y'ixpa̱jku̱n tse'e je̱ jayu du̱yakvinmamya'tp
(Mt. 16.5-12)

14 Ax jyaa'tyó̱kidu tse'e je̱ Jesús je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk je̱tse'e je̱ tsapkaaky ku̱du̱pa̱a̱mdi je̱m
barco jo̱o̱tm, tun to'kji tse'e du̱ma̱a̱dada. 15 Van'it tse'e je̱ Jesús tyukpavaajnjidi, je̱tse'e
ña̱'mu̱xjidi:
—Mnay'íxjadap tse'e je̱tse'e xkakuvá̱ktat je̱ levadura juu' ve'e je̱ fariseota̱jk jye̱'e̱da je̱ts
je̱ yakkutojkpa Herodes jye̱'e̱.
16 Van'it tse'e je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk ñavyaajnjidi:
—Je̱'e̱ ka̱jx xa ya̱'a̱ ve'e ve'em vya'añ ku̱xe'e je̱ tsapkaaky tu̱nkayakme̱jtsumda.
17 Ax ku tse'e je̱ Jesús du̱nu̱ja'vi, van'it tse'e je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk du̱nu̱u̱jmidi:
—¿Tya̱jxse'e mva'anda je̱ts ka'a ve'e je̱ tsapkaaky tu̱xyakme̱tsta? ¿Ka'a ve'e xvinmó̱-
tuda? ¿Ka'a ve'e xvinjávada? ¿Ma̱kke'e je̱ mkuvajkta? 18 ¿Je̱me'e je̱ mviijnda je̱tse'e

xka'ixta? ¿Jęme'e ję mtaatskta jętse'e xkamǫ́tuda? ¿Ka'a ve'e xjaa'myę́tsta? [19] Ku ątse'e
ntojkva'kxy mugǫǫxk ję tsapkaaky jętse'e nǫmugǫǫxk miijl naxy ję jayu kyaaydi, ¿vinxǫp
kach tse'e xpąkmojktini ję tsapkaaky kunax?
Jętse'e y'atsǫǫvdi:
—Makmęjtsk kachse'e.
[20] Van'it tse'e ję Jesús y'amǫtutǫ́vijidi:
—Ax ku tse'e vuxtojtǫk ję tsapkaaky vye'na jęts nǫmaktaaxk miijl naxy ję jáyuda,
¿vinxǫp kach tse'e xpąkmojktini?
Jętse'e y'atsǫǫvdi:
—Vuxtojtǫk kachse'e.
[21] Van'it tse'e ję Jesús ñą'mǫxjidi:
—¿Tyąjx tse'e xkavinmǫ́tuda?

Ku ję Jesús dǫyakjǫtkądaaky to'k ję viints jayu jęp Betsaida

[22] Ję'ydu tse'e jęm betsáidait kyajpǫn kąjxm. Van'it tse'e to'k ję viints jayu dǫtuknǫ-
nąjkxti ję Jesús jętse'e dǫmunoo'kxtkti jętse'e dǫtǫ́nǫt ję viints jayu. [23] Van'it tse'e ję
Jesús ję viints jayu ję kyą'ąj dǫmajch jętse'e dǫyaknǫjkx jęm kajpǫn pa'am, jętse'e ję
chuj dǫpąąjmji ję yyiijn. Van'it tse'e dǫ'amǫtutǫvi ję viints jayu pąn y'ixpe'e ǫyvinxǫpa.
[24] Van'it tse'e y'ixva'kxy, jętse'e vyaajñ:
—N'ixp ątse'e ję jayu yǫ'ǫyda; ve'em tse'e kyę'ęxta ax jo'n ję kǫp kǫyǫ'ydi jo'n.
[25] Van'it tse'e ję Jesús vyinkutǫ'nijinuva, jętse'e ję viints jayu ję vyiijn y'ǫ'yikąjxni,
jyǫtkądaakni, va'ąjts tse'e ję vyiijn dǫtuk'ixni nǫjom juu' jaty. [26] Van'it tse'e jęm tyąk'am
dǫpakęjxni jętse'e dǫnǫǫjmi:
—Ka'a tse'e mtą́kat jęm kajpǫn jǫǫtm; ni pąna tse'e jęm xkavaajnjat.

Ku ję Pedro dǫ'ava'ni jęts ję Jesús ję'ę ve'e ję Cristo
(Mt. 16.13-20; Lc. 9.18-21)

[27] Van'it tse'e ję Jesús chąą'n mąąt ję y'ixpąjkpatąjk jętse'e ñąjkxti jęm Cesarea de Filipo.
Jęęna ve'e too' aajy vyę'nada, van'it tse'e ję Jesús ję y'ixpąjkpatąjk dǫ'amǫtutǫ́vidi:
—¿Vintsǫse'e ję jayu vya'anda, pánǫk ątse'e?
[28] Van'it tse'e y'atsǫǫvdi:
—Jęm xa ve'e pąne'e vaandup jęts mitse'e ję Yaknąpęjtpa Juan, jęm tse'e pąne'e
vaanduvap jęts ję Elías mitse'e, ax nay jęmpa tse'e pąn pąne'e vaanduvap jęts mitse'e
nǫto'k ję Nte'yam ję y'ayook kǫjtsnajxpa juu' ve'e jujpani ǫǫ'ktinu, ax ję'ęk tse'e
joojntykpąjknuva.
[29] Van'it tse'e ję Jesús y'amǫtutǫ́vijidi:
—Jęts miitsta, ¿vintsǫts miitse'e mva'anda jęts pąn ątse'e?
Van'it tse'e ję Pedro y'atsąąjv:
—Mits xa ję'ę ve'e ję Cristo, juu' ve'e ję Nte'yam vyinkǫǫn jętse'e yakkutojknit.
[30] Van'it tse'e ję Jesús tyukpavaajnjidi jęts ni pąna ve'e dǫkavaajnjadat jęts ję'ę ję'ę ve'e
ję Cristo.

Ku ję Jesús dǫ'ava'ni ję y'ǫǫ'kǫn
(Mt. 16.21-28; Lc. 9.22-27)

[31] Van'it tse'e ję Jesús ję y'ixpąjkpatąjk jidǫ'ǫm dǫyak'ixpąjk'ukvaajñ:
—Tun vinkǫpk ję'ę ve'e jęts ątse'e ǫǫy ntuntsaachpaa'tǫt. Ka'ats ątse'e xkuvą́ktat ję
israeejlit ję myújit jáyuda, ję tee'tąjk ję vyintsąnda, jęts ję tsaptǫjkpit yak'ixpąjkpatąjkta;
xyak'ǫǫ'ktapts ątse'e ję jayu, ax joojntykpąjknuvapts ątse'e kutoojk xąąj, ąts, ję Jayu Juu'
ve'e Nǫpąąmdǫka Ijtp.
[32] Va'ąjts tse'e dǫkąjts yą ayook. Van'it tse'e ję Pedro ję Jesús apǫk dǫjavąąjv jętse'e
dǫtuknǫǫjmi kǫxe'e ve'em vyaajñ. [33] Van'it tse'e ję Jesús vya'kǫmpijt jętse'e dǫ'a'ixtk ję
y'ixpąjkpatąjk, jętse'e ję Pedro dǫnǫǫjmi:

—¡Vinva'kva'atsu̱ a̱ts! Mma̱a̱tnavya̱a̱'njup xa mitse'e je̱ Satanás ku ve'e ve'em xka̱ts, ka'a xa mitse'e ve'em je̱ vinma'yu̱n xjayep ax jo'n je̱ Nte'yam, ve'em mitse'e je̱ vinma'yu̱n xjayep ax jo'n je̱ jayu.

34 Van'it tse'e je̱ Jesús je̱ nu̱may jayu du̱yaaxjidi ma̱a̱t je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk je̱tse'e du̱nu̱u̱jmidi:

—Pa̱n pa̱n xa ve'e du̱tso̱jkp je̱tse'e y'ijtnit a̱ts ma̱a̱t, va'an tse'e du̱maso̱kka̱jxni je̱ y'avintso̱ vinma'yu̱n, je̱ jyo̱o̱t je̱ jya'vin du̱ma̱kkpámu̱t je̱tse'e chaachpaa'tu̱t ax jo'n je̱ jayu juu' ve'e je̱ y'o̱o̱'ku̱n du̱'ana̱jkxip ku ve'e je̱ cryuuz du̱paku̱'u̱, je̱ts a̱tse'e xpamiinnit. 35 Ku̱x pa̱n pa̱n a̱tse'e xkajaanchja'vip ku̱xe'e du̱tsa̱'a̱ga je̱ y'o̱o̱'ku̱n, ka'ats je̱'e̱ ve'e du̱jayépu̱t je̱ joojntykin juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp; ax pa̱n pa̱nts a̱tse'e ijtp xjaanchja'vip, ó̱yame'e y'o̱o̱'ku̱t a̱ts ka̱jx je̱ts je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook ka̱jxpa, je̱'e̱ tse'e du̱jaye̱jpnup je̱ joojntykin juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp. 36 Ni vinxu̱pa xa je̱'e̱ ve'e je̱ jayu kyato'nu̱xju̱t ku ve'e du̱je̱'e̱ikáxu̱t nu̱jom ya̱ naxviijnit it je̱tse'e vyintó̱kinit je̱ jayu je̱ jyo̱o̱t je̱ jya'vin. 37 Ax ku tse'e je̱ jayu vinto̱ki y'it, ka'a xa ve'e tii ti ve'e je̱ jayu ku̱du̱yaky je̱tse'e du̱jaye̱jpnit je̱ joojntykin juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp. 38 Ku̱x pa̱n pa̱n xa a̱tse'e xtuktso̱'o̱tyoomp je̱tse'e du̱tuktso̱'o̱tyoompa juu' a̱tse'e nka̱jtsp yaja ya̱ tó̱kinax jayu vyinkujkta juu' ve'e je̱ Nte'yam du̱maso̱o̱ktup, ntuktso̱'o̱tyoompapts a̱ts je̱'e̱ ve'e ku a̱tse'e nmiinnuvat je̱ nTee' je̱ mya̱jin ma̱a̱t je̱ts ma̱a̱t je̱ va'ajts aangelesta̱jk, a̱ts, je̱ Jayu Juu' ve'e Nu̱pa̱a̱mdu̱ka Ijtp.

9

1 Van'it tse'e je̱ Jesús ña̱'mu̱xjidinuva:

—Tyú̱vam xa a̱tse'e nva'añ je̱ts je̱ja ve'e yaja je̱ jayu juu' ve'e ka'o̱o̱'ktup, van'ítnume'e ku ve'e tá̱vani du̱'ixta vye'na je̱ Nte'yam je̱ kyutojku̱n ma̱kk du̱mumiinni.

Ku je̱ Jesús tyikts je̱tse'e y'ajaj y'atu̱'kx
(Mt. 17.1-9; Lc. 9.28-36)

2 Kutojtu̱k xa̱a̱j tse'e je̱ Jesús du̱vo̱vu̱tsa̱a̱'n je̱ Pedro ma̱a̱t je̱ Santiago je̱ts je̱ Juan, je̱tse'e je̱'e̱jyjida du̱va̱a̱jv apu̱k joma ve'e to'k je̱ ko̱pk juu' ve'e ka̱jxm. Van'it tse'e tyikts je̱ja je̱'e̱ vyinkujkta, 3 je̱tse'e je̱ vyit o̱jts jyajtni ajajp ata̱'kxp, va'ajts po̱o̱'p, ve'em ax jo'n je̱ tsap'a̱a̱'pk, ve'em ax jo'n ni pa̱na kya'o̱'yixju̱ je̱tse'e du̱pojpo̱o̱'pat yaja naxviijn. 4 Van'it tse'e vya'kke̱'xti je̱ja je̱'e̱ vyinkujkta je̱ Elías ma̱a̱t je̱ Moisés, je̱tse'e je̱ Jesús du̱ma̱a̱tnakyo̱jtsjidi. 5 Van'it tse'e je̱ Pedro je̱ Jesús du̱nu̱u̱jmi:

—Yak'ixpa̱jkpa, o̱y xa je̱'e̱ ve'e ku a̱a̱tse'e yaja n'it. Va'ants a̱a̱ts du̱pu̱mu̱ toojk je̱ pi'k ojts atya̱jk: to'k mits mje̱'e̱, je̱ts to'k je̱ Moisés jye̱'e̱, je̱ts jado'k je̱ Elías jye̱'e̱.

6 Ve'em tse'e vyaajñ ku̱x ka'a ve'e du̱nu̱java vye'na je̱ts ti ve'e kya̱jtsp, tsa̱'kidu ve'e o̱o̱y. 7 Van'it tse'e to'k pa̱k je̱ vínu̱ts ñu̱je̱'yjidi je̱tse'e yo'tsjidi; je̱p tse'e vínu̱ts ja̱a̱tp du̱'amo̱tunajxti to'k je̱ ayook. Jidu̱'u̱m tse'e vyaajñ:

—Ya̱'a̱ xa ve'e a̱ts je̱ n'Onu̱k, juu' a̱tse'e o̱o̱y ntuntsa̱jkp. Amo̱tunaxta juu' ve'e kya̱jtsp.

8 Ax ku tse'e jyo̱o̱'k'ix'avíttini, ka'a tse'e du̱'ukpa̱n'ixpaattini, naaydume'e je̱ Jesús.

9 Ku ve'e je̱m ko̱pk viinm kya̱daaktini, van'it tse'e je̱ Jesús ma̱kk tyukna̱'mu̱xjidi:

—Ka'a tse'e pa̱n xvaajnjadat ti ve'e tu̱x'ixta, van'ítnume'e ku ve'e tá̱vani a̱ts n'o̱o̱'kni vye'na je̱ts a̱tse'e njoojntykpa̱jknuvat, a̱ts, je̱ Jayu Juu' ve'e Nu̱pa̱a̱mdu̱ka Ijtp.

10 Ax kyutyoondu tse'e je̱ Jesús je̱ y'ayook ax jo'n yaknu̱u̱jmidi. Je̱tse'e ñay'amo̱tutú̱vijidi pa̱n ti je̱'e̱ ve'e tyijp ku ve'e je̱ jayu jyoojntykpa̱jknuvat.

Je̱ Yaknape̱jtpa Juan tse'e je̱ jayu du̱yakvimpijt je̱ Nte'yam ma̱a̱t
(Mt. 17.10-13)

11 Van'it tse'e je̱ Jesús je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk y'amo̱tutú̱vijidi:

—¿Tya̱jxse'e je̱ tsaptu̱jkpit yak'ixpa̱jkpata̱jk vya'anda je̱ts tun vinko̱pk je̱'e̱ ve'e je̱tse'e too'va̱jkp je̱ Elías myiinnuvat je̱ts ka'a ve'e je̱ Cristo?

12 Van'it tse'e je̱ Jesús y'atsa̱a̱jv:

—Tyú̱vam xa je̱'e̱ ve'e je̱ts miinnuvape'e too'va̱jkp je̱ Elías je̱tse'e nu̱jom du̱yak'o̱'yinuvat. ¿Ax vintso̱ tse'e je̱ Kunuu'kx Jatyán vya'añ a̱ts ka̱jx?, a̱ts, je̱ Jayu Juu' ve'e Nu̱pa̱a̱mdu̱ka Ijtp. Ve'em xa ve'e vya'añ je̱ts tsaachpaa'tup a̱tse'e o̱o̱y je̱ts a̱tse'e nyakjomtónu̱t

nyaktitónu̱t. [13] Ax ve'emts a̱ts miitse'e nna̱ajmada, o̱jts xa je̱'e̱ ve'e je̱ jayu juu' ve'e ve'em ax jo'n je̱ Elías, ax tyoonduts je̱'e̱ ve'e ax jo'n du̱tso̱jkti, ve'em ax jo'n je̱ Kunuu'kx Jatyán vya'añ je̱'e̱ ka̱jx.

Ku je̱ Jesús du̱yakjo̱tka̱daaky to'k je̱ jayu juu' ve'e je̱m jya'vin ka̱jxm je̱ ko̱'o̱yjáyuvap
(Mt. 17.14-21; Lc. 9.37-43)

[14] Ku ve'e je̱ Jesús jye̱'y joma ve'e je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk juu' ve'e kapana̱jkxju̱du je̱m ko̱pk viinm, van'it tse'e du̱'ix je̱ts je̱me'e nu̱may je̱ jayu tu̱ñaa'va'kvídu̱tjada. Je̱m tse'e je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk je̱ts je̱ tsaptu̱jkpit yak'ixpa̱jkpata̱jk ñakyo̱jtsvintso̱vjada. [15] Ax ku tse'e je̱ nu̱may jayu je̱ Jesús du̱'ixti, van'it tse'e atu̱va ato̱ki tyaandi je̱tse'e noomp du̱'ana̱jkxidi, je̱tse'e du̱ko̱jtspo̱o̱'kxti. [16] Van'it tse'e je̱ Jesús y'amo̱tutú̱vijidi:

—¿Tise'e mko̱jtstup ma̱a̱t ya̱'a̱da?

[17] Van'it tse'e to'k y'atsa̱a̱jv:

—Yak'ixpa̱jkpa, ta̱ xa a̱tse'e je̱ nmajntk nyakmín juu' ve'e je̱m jya'vin ka̱jxm je̱ ko̱'o̱yjáyuvap, je̱'e̱ tse'e yak'oo'mjup. [18] Je̱tse'e je̱ ko̱'o̱yjáyuvap a̱ts je̱ n'ónu̱k jyajoma du̱mach je̱tse'e du̱yakkitu, je̱tse'e je̱p a̱ts je̱ n'ónu̱k y'ávup pyítsum je̱ na'a a̱a̱'pk, je̱tse'e je̱ mex ñatya̱tskaa'tyju̱, je̱tse'e tyunku̱piku̱x. Ta̱ts a̱tse'e njanu̱u̱jma ya̱ m'ixpa̱jkpata̱jk je̱ts je̱me'e jya'vin ka̱jxm du̱yakpítsumdat je̱ ko̱'o̱yjáyuvap juu' ve'e yak'oo'mjup a̱ts je̱ n'ónu̱k; ax ka'a tse'e y'o̱'yixjada.

[19] Van'it tse'e je̱ Jesús y'atsa̱a̱jv:

—¡Miits xa je̱'e̱ ve'eda juu' ve'e je̱ Nte'yam du̱kajaanchja'vidup je̱ts ka vintú̱vap je̱'e̱ ve'e juu' ve'e mtoondup! ¿Joma vaat a̱tse'e njaa'kja'ítu̱t miits ma̱a̱tta je̱tse'e njaa'kjamuté̱nadat? Yakminda je̱ pa'am jayu.

[20] Van'it tse'e du̱yakna̱jkxti. Ax ku tse'e je̱ Jesús je̱ ko̱'o̱yjáyuvap y'ixji, van'it tse'e je̱ ko̱'o̱yjáyuvap je̱ pa'am jayu ma̱kk du̱tunxitu̱yo̱'y je̱tse'e du̱yaknaxvipp, je̱tse'e je̱ pa'am jayu tyunnep tyunte'px je̱tse'e je̱ a̱a̱'pk pyítsum je̱p je̱ pa'am jayu y'ávup. [21] Van'it tse'e je̱ Jesús je̱ pa'am jayu je̱ tyee' du̱'amo̱tutu̱vi:

—¿Vin'itts ya̱'a̱ ve'e ve'em jyajt'ukvaajñ?

Je̱tse'e y'atsa̱a̱jv:

—Namyootsk xa ya̱'a̱ ve'e ve'em jyajt'ukvaajñ. [22] Ax may náxani tse'e tyunja̱nvívupaja je̱tse'e tyunyak'o̱o̱'kuva'añju̱. Pa̱n m'o̱'yixjupts mitse'e je̱tse'e xtónu̱t o̱yvinxu̱pa, tukmo̱'tkts a̱a̱tse'e to'k aaj je̱ts a̱a̱tse'e xputá̱kat.

[23] Van'it tse'e je̱ Jesús y'atsa̱a̱jv:

—¡Pa̱n x'o̱'yixjupts a̱tse'e! Nu̱jom tse'e juu' y'o̱'yixju̱ pa̱n pa̱ne'e je̱ Nte'yam du̱jaanchja'vip.

[24] Ax tun jatyji tse'e je̱ pa'am jayu je̱ tyee' je̱ Jesús ma̱kk du̱muka̱jts:

—Njaanchja'vip a̱ts je̱'e̱ ve'e; puta̱ka a̱ts to'k aaj je̱ts a̱ts je̱'e̱ ve'e nu̱yojk njaanchjávat.

[25] Ku tse'e je̱ Jesús du̱'ix je̱ts nay'amojkijidupe'e je̱ nu̱may jayu, van'it tse'e ma̱kk du̱tuknu̱u̱jmi je̱ ko̱'o̱yjáyuvap, je̱tse'e vyaajñ:

—Ko̱'o̱yjáyuvap juu' ve'e yak'oo'mp yaknajtp, a̱ts mitse'e mpavaampy, pítsumu̱ je̱m ya̱ jayu jya'vin ka̱jxm, ka'a tse'e x'uktukta̱jkinit.

[26] Van'it tse'e je̱ ko̱'o̱yjáyuvap y'aka̱a̱'stk je̱tse'e jado'ma du̱xitu̱yo̱'y ma̱kk, je̱tse'e pyítsumni, je̱ o̱o̱'kpa jo'n tse'e du̱tunyaktaajñ. Ax nu̱may tse'e vyaandi:

—Ta̱ xa ya̱'a̱ ve'e y'a̱a̱'k.

[27] Van'it tse'e je̱ Jesús je̱m kya̱'m myajtsji je̱tse'e yakpojtu̱kji, je̱tse'e tyeni.

[28] Ax ku tse'e je̱ Jesús je̱p tu̱jkp tya̱jki, van'it tse'e je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk y'amo̱tutú̱vijidi apu̱k:

—¿Tya̱jxs a̱a̱tse'e xka'o̱'yixji je̱ts a̱a̱tse'e je̱ ko̱'o̱yjáyuvap nyakpítsumu̱t je̱m je̱ jayu jya'vin ka̱jxm?

[29] Van'it tse'e je̱ Jesús y'atsa̱a̱jv:

—Ka o̱yvin'ítap xa ya̱'a̱ ve'e pyítsumda, van'itji ve'e ku ve'e je̱ jayu chapka̱ts je̱tse'e je̱ jayu y'ayooja.

Ku je̱ Jesús je̱ y'o̱o̱'ku̱n du̱'ava'ninuva
(Mt. 17.22-23; Lc. 9.43-45)

30 Ku ve'e jẹm chọọ'ndi, van'it tse'e ñụjkx jẹm galiléait y'it jọọtm. Ka'a tse'e jẹ
Jesús dụjatsạjk jẹtse'e jẹ jayu kụdụnụja'vi pạn joma ve'e vyídụt 31 kụx yak'ixpụjkpe'e jẹ
y'ixpạjkpatạjk. Jidụ'ụm tse'e dụnạạjmada:
—Yakpạ́mupts ạtse'e jẹm jẹ jayu kyạ'm, xyak'ọọ'ktapts ạtse'e, ax kutoojk xạạjts ạtse'e
njoojntykpạjknuvat, ạts, jẹ Jayu Juu' ve'e Nụpạạmdụka Ijtp.
32 Ax ka'a tse'e jẹ y'ixpạjkpatạjk dụvinmọ́tudi juu' ve'e kyọjts, tsạ'kidup tse'e jẹtse'e
dụ'amọtutụvi'ọ́yadat pạn vintsọ ve'e dụtij.

Jẹ'ẹ pạne'e dụnụmạ́jip
(Mt. 18.1-5; Lc. 9.46-48)

33 Van'it tse'e jyẹ'ydi jẹm capernaaumit kyajpụn kạjxm. Ku tse'e jẹ Jesús jẹp tụjkp vye'na,
jẹtse'e dụ'amọtutụvi jẹ y'ixpạjkpatạjk:
—¿Tise'e tụmnatyukkọ́tsjada jẹja too' aajy?
34 Amạ'ạt tse'e tyaandi kụx tạ́vani ve'e ñatyukkọ́tsjada vye'na jẹja too' aajy pạn pạne'e
dụnụmạjikạjxp ajẹ'ẹjyjida. 35 Van'it tse'e jẹ Jesús y'ạjxtk, jẹtse'e dụyaaxjidi jẹ ñụmakmẹjtsk
ixpạjkpatạjk, jẹtse'e dụnụụjmidi:
—Pạn pạne'e dụtsọjkp jẹtse'e dụnụmạjikạ́xụt amiitsjida, va'an tse'e dụnapyụmjụ ax
jo'n to'k juu' ve'e dụnụpi'kikạjxp jẹtse'e anañụjoma dụpattónat.
36 Van'it tse'e jẹ Jesús dụmajch jẹm to'k jẹ pi'k ónụk kyạ'm jẹtse'e jẹja y'ixpạjkpatạjk
akujk dụpụụjm. Van'it tse'e dụtsẹẹ'nmujk jẹ pi'k ónụk jẹtse'e dụnụụjmi jẹ y'ixpạjkpatạjk:
37 —Jẹ jayu pạn pạne'e ạts kạjx ọy jayu napyạạjmjup mạạt to'k jẹ pi'k ónụk ax jo'n yạ'ạ,
ve'emts jẹ'ẹ ve'e ax jo'n ọy jayu kụñapyạạjmji ạts mạạt. Ax jẹ jayu pạn pạne'e ọy jayu
napyạạjmjup ạts mạạt, ve'emts jẹ'ẹ ve'e ax jo'n ọy jayu kụñapyạạjmji mạạt jẹ'ẹ pạn ạtse'e
xkẹjxp.

"Pạn pạn ụụ'me'e xkatso'oxpạjkumdup, ụụ'm mạạttats jẹ'ẹ ve'e"
(Lc. 9.49-50; Mt. 10.42)

38 Van'it tse'e jẹ Juan jẹ Jesús dụnụụjmi:
—Yak'ixpạjkpa, n'ix xa ạạtse'e to'k jẹ jayu juu' ve'e mits jẹ mxạạj dụkọjtspaatp jẹtse'e
jẹ kọ'ọyjáyuvap dụyakpítsum jẹm jẹ jayu jya'vin kạjxm. Ax ve'emts ạạtse'e nnụụjma jẹts
ka'a ve'e ve'em jyátụkat, jẹ'ẹ kạjx ku ve'e ụụ'm mạạtta kyavídụt.
39 Van'it tse'e jẹ Jesús vyaajñ:
—Ka'a xa miitse'e ve'em kụxnụụjmidi, kụx pạn pạne'e jẹ mạjin dụtoomp ạts jẹ
nkutojkụn kạjx, ka'a tse'e y'ọ'yixjụ jẹts ạtse'e jatyji xkọ'ọñụkọ́tsat. 40 Pạn pạn ụụ'me'e
xkatso'oxpạjkumdup, ụụ'm mạạttats jẹ'ẹ ve'e. 41 Jẹts jẹ'ẹ juu' ve'e mmọọjyjụdup ọtyo'k
vaasova jẹ tsoxk nạạj kụxe'e ạts xjaanchjávada, ạts, jẹ Cristo, tyụ́vam xa ạtse'e nva'añ jẹts
yaktonụmpijtjinuvap jẹ'ẹ ve'e juu' ve'e ọy.

Kutsạ'ạga xa ve'e ọọy ku ve'e jẹ jayu ntukmasọọkumda jẹ Nte'yam jẹ tyoo'
(Mt. 18.6-9; Lc. 17.1-2)

42 'Jyapạna pạn pạne'e dụtukmasọọkp jẹ Nte'yam jẹ tyoo' to'k jẹ pi'k ónụk juu' ạtse'e
xjaanchja'vip, nụyojk ọy tse'e kụy'ijtụxjụ jẹ jayu jẹtse'e to'k jẹ paan taak yaktukyuktsum
jẹtse'e yakmaaxynạvíppini. 43 Ax pạn to'k tse'e jẹ mkạ'ạj juu' ve'e myaktọkintoojnjup,
tunkụspóxụts; kụx nụyojk ọye'e kạnọọn m'ítụt jẹtse'e xjayẹjpnit jẹ joojntykin juu' ve'e
xạ'ma kạjx ijtp jẹts ka'a ve'e ku ve'e mnạjkxụt mẹjtsk ado'om kạ'ạjax jẹm jạnjọọtm,
44 jẹm joma ve'e xạ'ma kạjx tyánụka jẹts joma ve'e jẹ jạạjn kyajuuntpi'its. 45 Jẹts pạn
to'k tse'e jẹ mtek juu' ve'e myaktọkintoojnjup, tunkụspóxụts; kụx nụyojk ọye'e paknọọn
m'ítụt jẹtse'e xjayẹjpnit jẹ joojntykin juu' ve'e xạ'ma kạjx ijtp jẹts ka'a ve'e ku ve'e
mnạjkxụt mẹjtsk ado'om tékax jẹm jạnjọọtm, 46 jẹm joma ve'e xạ'ma kạjx tyánụka jẹts joma
ve'e jẹ jạạjn kyajuuntpi'its. 47 Jẹts pạn to'k tse'e jẹ mviijn juu' ve'e myaktọkintoojnjup,
tunyakpítsumụts; kụx nụyojk ọye'e to'k ado'om viijnax m'ítụt jẹtse'e mtạ́kat jẹm jẹ
Nte'yam y'am kyạ'm jẹts ka'a ve'e ku ve'e mnạjkxụt mẹjtsk ado'om viijnax jẹm jạnjọọtm,
48 jẹm joma ve'e xạ'ma kạjx tyánụka jẹts joma ve'e jẹ jạạjn kyajuuntpi'its.

Je̱ kaan tukmu'a'ixmojkin
(Mt. 5.13; Lc. 14.34-35)

49 Ve'em ax jo'n je̱ tánu̱k ya̱x yakkaana je̱tse'e tya'mu̱tsat, nay ve'empa tse'e je̱ jayu je̱
tsaachpaatu̱n du̱yaknaxta je̱tse'e du̱tuk'óyadat. 50 Oy xa ve'e je̱ kaan. Ax pa̱n tóki̱nup tse'e
je̱ tya'mu̱tsin, ni vintso̱va tse'e kya'óyat je̱tse'e tya'mu̱tsinuvat. Ve'em itta ax jo'n je̱ o̱y
kaan je̱ts joojntykada o̱y jo̱o̱t to'k jado'k.

10

Ku je̱ jayu je̱ navya̱jku̱n du̱yakvintsa̱'kintó̱ki
(Mt. 19.1-12; Lc. 16.18)

1 Ku ve'e je̱ Jesús cha̱a̱'n je̱m Capernaum, van'it tse'e jye̱'y je̱m jado'k ado'om Jordán ma̱ja̱
na̱pa'am, myutá̱mip tse'e je̱m judéait y'it jo̱o̱tm. Je̱m tse'e nu̱may je̱ jayu ñay'amojkijidi
joma ve'e je̱'e̱, je̱tse'e je̱ nu̱may jayu du̱yak'ixpu̱jk ax jo'n du̱tún y'ijt. 2 Van'it tse'e je̱
fariseota̱jk du̱nu̱je̱'ydi je̱ Jesús je̱tse'e du̱tukka̱ts'íxtada. Jidu̱'u̱m tse'e du̱nu̱u̱jmidi:

—¿Yakjajtype'e je̱ pava'nu̱n je̱tse'e je̱ yaa'tya̱jk je̱ ñu̱da̱'a̱x du̱maso̱o̱knit?

3 Van'it tse'e je̱ Jesús y'atso̱o̱jvjidi:

—¿Vintso̱se'e je̱ Moisés du̱pavaajñ?

4 Je̱tse'e y'atso̱o̱vdi:

—Yakjajt tse'e je̱ Moisés je̱tse'e je̱ yaa'tya̱jk je̱ ñu̱da̱'a̱x du̱maso̱o̱knit pa̱n too'va̱jkpe'e je̱
na̱k du̱mo̱o̱ynit je̱tse'e yak'íxu̱t yaknujávat je̱ts ka'a je̱'e̱ ve'e du̱uknu̱da̱'a̱xini.

5 Van'it tse'e je̱ Jesús y'atso̱o̱jvjidi:

—Ve'eme'e je̱ Moisés du̱jaajy ku̱x ma̱kke'e je̱ jayu je̱ vyinma'yu̱nda. 6 Ax ku tse'e je̱
jayu cho̱o̱'ntk, je̱ Nte'yam tse'e du̱pa̱a̱m to'k je̱ yaa'tya̱jk je̱ts to'k je̱ ta̱'a̱xta̱jk. 7 Je̱'e̱ ka̱jx
tse'e je̱ yaa'tya̱jk je̱ tyee' je̱ tyaak du̱maso̱o̱knit je̱tse'e du̱ma̱a̱tnamyojkjinit je̱ ñu̱da̱'a̱x,
8 ve'em tse'e nu̱me̱jtsk y'ijttinit ax jo'n to'k jáyuji. Ax ka'a tse'e y'ukme̱jtskini, to'kji je̱'e̱
ve'e tu̱jyajttini. 9 Je̱'e̱ ka̱jx tse'e, juu' xa ve'e je̱ Nte'yam tu̱du̱yaknamyukju̱, ka'a tse'e pa̱n
nvaat du̱'ukyaknavya'kxjinit.

10 Ku tse'e je̱p tu̱jkp vye̱'nada, van'it tse'e je̱ Jesús je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk y'amo̱tutú̱vijidi pa̱n
ti je̱'e̱ ve'e tyijp juu' ve'e kyo̱jts. 11 Van'it tse'e je̱ Jesús ña̱'mu̱xjidi:

—Pa̱n pa̱n xa ve'e je̱ ñu̱da̱'a̱x du̱maso̱o̱knup je̱tse'e je̱ viijnk ta̱'a̱xta̱jk du̱pu̱k, yakv-
intsa̱'kintó̱kipts je̱'e̱ ve'e je̱ navya̱jku̱n. 12 Je̱ts pa̱n je̱ ta̱'a̱xta̱jk tse'e du̱maso̱o̱knup je̱ ñu̱yaa'y
je̱tse'e je̱ viijnk yaa'tya̱jk du̱pu̱k, yakvintsa̱'kintó̱kivapts je̱'e̱ ve'e je̱ navya̱jku̱n.

Ku je̱ Jesús du̱kunuu'kx je̱ pi'k ónu̱kta
(Mt. 19.13-15; Lc. 18.15-17)

13 Van'it tse'e du̱tuknu̱na̱jkxti je̱ pi'k ónu̱kta je̱ Jesús je̱tse'e je̱ kya̱'a̱j du̱tuknu̱kónu̱t; ax
je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk tse'e du̱kayakjajtjidup, je̱tse'e je̱ jayu du̱tuknu̱u̱jmidi.

14 Ku ve'e je̱ Jesús du̱'ix, van'it tse'e y'e̱jkji je̱tse'e je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk du̱nu̱u̱jmidi:

—Maso̱'o̱kta miits ya̱ pi'k ónu̱kta je̱ts a̱tse'e xnu̱míndat, ka'a tse'e xkayakjajtjadat, ku̱x
je̱'e̱da pa̱n pa̱n jatye'e ijttup je̱m je̱ Nte'yam y'am kya̱'m, ve'emts je̱'e̱ ve'eda ax jo'n ya̱ pi'k
ónu̱kta. 15 Tyúvam xa a̱tse'e nva'añ, pa̱n pa̱n xa ve'e kanapya̱a̱jmjup je̱m je̱ Nte'yam y'am
kya̱'m ax jo'n je̱ pi'k ónu̱k, ka'ats je̱'e̱ ve'e je̱m tyá̱kat.

16 Van'it tse'e je̱ Jesús du̱tsee'n je̱ pi'k ónu̱kta, je̱tse'e je̱ kya̱'a̱j du̱tuknu̱ka̱a̱jn, je̱tse'e
du̱kunuu'kx.

Ku je̱ Jesús du̱ma̱a̱tnakyo̱jtsji to'k je̱ mootsk ónu̱k juu' ve'e kumeen
(Mt. 19.16-30; Lc. 18.18-30)

17 Tá̱vani tse'e je̱ Jesús tyoo'pú̱k vye'na, van'it tse'e to'k je̱ jayu noomp vyinkuta̱miji.
Van'it tse'e je̱ Jesús du̱vinko̱xkteni, je̱tse'e du̱nu̱u̱jmi:

—Oy yak'ixpa̱jkpa, ¿tis a̱ts vine'e ntónup je̱ts a̱tse'e njaye̱jpnit je̱ joojntykin juu' ve'e
xa̱'ma ka̱jx ijtp?

18 Van'it tse'e je̱ Jesús ña̱'mu̱xji:

—¿Nte'yam ạtse'e xtij ku ve'e mva'añ jẹts ọy ạtse'e? To'kji xa jẹ'ẹ ve'e pạne'e ọy, jẹ Nte'yamts jẹ'ẹ ve'e. [19] Mnụja'vip xa mitse'e jẹ pava'nụn: "Ka'a tse'e myakjayu'ọọ'kụt, ka'a tse'e jẹ navyạjkụn xyakvintsạ'kintọ́kiyụt, ka'a tse'e mmẹẹ'tsụt, ka'a tse'e jẹ jayu xnụvampẹ́tụt, ka'a tse'e jẹ jayu xvin'ạạ'nụt, vintsạ'ạga jẹ mtee' jẹ mtaak."

[20] Van'it tse'e jẹ jayu y'atsạạjv:

—Yak'ixpạjkpa, ku ạtse'e pi'knum nve'na, van'ítanits ạts yạ'ạ ve'e nụjom nkutyún.

[21] Van'it tse'e jẹ Jesús vyin'ixji jẹ tsọjkụn mạạt, jẹtse'e dụnụụjmi:

—Jado'k viijn tse'e mka'ijtụxjụ. Nạjkxụ xtọọ'kkạjxni nụjom juu' ve'e m'ixp mjayejpp jẹts mọọyni jẹ meen jẹ ayọọva jayu, ve'em tse'e jẹ ọ'yin xjayẹ́pụt jẹm tsapjọọtm. Mạkkpạmụ jẹ mjọọt jẹ mja'vin jẹtse'e mtsaachpaa'tụt ax jo'n jẹ jayu juu' ve'e jẹ y'ọọ'kụn dụ'anạjkxip ku ve'e jẹ cryuuz dụpakụ'ụ, van'itts ạtse'e xpamiinnit.

[22] Van'it tse'e jẹ jayu viijnk dụja'vi juu' ve'e jẹ Jesús kyọjts, va'ajts tsaachvinmaayp tse'e ñạjkxni, kụx maye'e ọọy juu' ve'e y'ixp jyayejpp.

[23] Van'it tse'e jẹ Jesús dụvin'ix'apaa'vikụjx pạn pạn jatye'e naa'ténijidup, jẹtse'e jẹ y'ixpạjkpatạjk dụnụụjmidi:

—¡Tso'ox xa jẹ'ẹ ve'e ọọy jẹtse'e jẹ kumeen jayu ñapyạ́mjadat jẹm jẹ Nte'yam y'am kyạ'm!

[24] Ax ku tse'e jẹ y'ixpạjkpatạjk dụ'amọtunajxti, atụva atọki tse'e tyaandi. Van'it tse'e jẹ Jesús ñạ'mụxjidinuva:

—¡Tso'oxe'e ọọy jẹtse'e jẹ kumeen jayu ñapyạ́mjadat jẹm jẹ Nte'yam y'am kyạ'm! [25] Ka'a xa ve'e cho'oxa vintsọ ve'e jẹ camello ñáxụt jẹp xo'yụn jot jạạtp, jẹ'ẹ ve'e tso'ox vintsọ ve'e jẹ kumeen jayu ñapyạ́mjụt jẹm jẹ Nte'yam y'am kyạ'm.

[26] Van'it tse'e jẹ y'ixpạjkpatạjk atụva atọki dụtuntuktaandi, jẹtse'e ñavyaajnjidi:

—Pạn ve'em xa ve'e, ¿pạnts vine'e ọ'yixjup jẹtse'e dụjayẹjpnit jẹ joojntykin juu' ve'e xạ'ma kạjx ijtp?

[27] Van'it tse'e jẹ Jesús vyin'íxjidinuva jẹtse'e vyaajñ:

—Ka'a xa ve'e jẹ jayu y'ọ'yixjada jẹtse'e ñaajkpítsumjadat jẹp tọkin jạạtp; ax jẹ Nte'yam, ọ'yixjupts jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e jẹ jayu dụyakpítsumụt jẹp tọkin jạạtp, kụx nụjome'e jẹ Nte'yam juu' y'ọ'yixkụ́xjụ.

[28] Van'it tse'e jẹ Pedro vyaajñ:

—Nmasọkkạjx xa ạạtse'e nụjom juu' ạạtse'e n'ixp njayejpp vye'na jẹts ạạts mitse'e mpamiijn.

[29] Jẹtse'e jẹ Jesús y'atsạạjv:

—Tyúvam xa ạtse'e nva'añ, pạn pạn tse'e ạts kạjx jẹts jẹ ọy kạts jẹ ọy ayook kạjx dụmasọọkp jẹ tyạjk, jẹ y'uts, jẹ y'ajch, jẹ chạ'ạ, jẹ tyee', jẹ tyaak, jẹ ñụdạ'ạx, jẹ y'ónụk, ukpụ jẹ ñaax, [30] yakmọ'ọpts jẹ'ẹ ve'e ụxyam mọ́kupx nax jẹ tyạjk, jẹ y'uts, jẹ y'ajch, jẹ chạ'ạ, jẹ tyee', jẹ tyaak, jẹ y'ónụk, jẹts jẹ ñaax. Ax ku tse'e yakmọ'ọt, yakjomtónup yaktitónupts jẹ'ẹ ve'e. Jẹts ku ve'e jẹ nam it chọọ'ndụkụt, joojntykinupts jẹ'ẹ ve'e xạ'ma kạjx. [31] Ax nụmay tse'e juu' ve'e ụxyam dụnụmạ́jidup, jẹ'ẹ tse'e dụnụpi'kidinup.

Ku jẹ Jesús dụ'ava'ninuva jẹ y'ọọ'kụn
(Mt. 20.17-19; Lc. 18.31-34)

[32] Jẹja tse'e too' aajy vyẹ'nada, jẹme'e Jerusalén ñạjkxta, jẹtse'e jẹ Jesús vyintoo'vạ́kajada. Ax atụva atọki tse'e tyanda jẹ y'ixpạjkpatạjk, tsạ'kidup tse'e dụpa'ụx'ọọkada. Van'it tse'e jẹ Jesús dụyaknay'amojkijidi jẹ ñụmakmẹjtsk ixpạjkpatạjk joma ve'e to'k jẹ apụk it, jẹtse'e dụtuk'íxnuva juu' ve'e tónjup kọ́tsjup jẹ Jesús mạạt. [33] Jidụ'ụm tse'e vyaajñ:

—Jẹm tse'e Jerusalén nja'mda. Jẹmts ạtse'e nyakpạ́mụt jẹm jẹ tee'tạjk jẹ vyintsạ́n kyạ'mda jẹts jẹ tsaptụjkpit yak'ixpạjkpatạjk kyạ'mda, jẹ'ẹts ạtse'e xtuknụvánadap jẹ n'ọọ'kụn, jẹ'ẹts ạtse'e xpạ́mdap jẹm jẹ viijnk jayu kyạ'm [34] juu' ạtse'e xnụxi'iktap xtukxi'iktap jẹts ạtse'e xvọ́ptat, xnụtsójadapts ạts jẹ'ẹ ve'e jẹts ạtse'e xyak'ọọ'ktat. Ax joojntykpạjknuvapts ạtse'e kutoojk xạạj, ạts, jẹ Jayu Juu' ve'e Nụpạạmdụka Ijtp.

Ku jẹ Santiago mạạt jẹ Juan to'k jẹ maa'yụn dụ'amọ́tudi jẹ Jesús
(Mt. 20.20-28)

35 Van'it tse'e je Jesús vyinkutámijidi je Santiago maat je Juan, je Zebedeo je myajntktajk
je'e ve'eda, jetse'e je Jesús dunuujmidi:
—Yak'ixpajkpa, uk mtónupe'e je maa'yun juu' aatse'e n'amótuvup.
36 Van'it tse'e je Jesús y'amotutúvijidi:
—¿Tise'e mtsojktup jets ats miitse'e ntoojnjadat?
37 Van'it tse'e vyaandi:
—Xmooynup aatse'e to'k aaj jets aatse'e n'ajxtknit joma ve'e je mkutojkun, to'k jeja
m'aka'yun pa'ayi jets jado'k jeja m'anajapa'ayi.
38 Van'it tse'e je Jesús ña'muxjidi:
—Ka'a xa ve'e xnujávada juu' ve'e m'amótudup. ¿M'o'yixjudupe'e jets je tsaachpaatun
xyaknáxtat juu' atse'e nyaknáxup, uk m'o'yixjudupe'e jetse'e xmuténadat ve'em je
tsaachpaatun ax jo'n atse'e nmuténat?
39 Jetse'e y'atsoovdi:
—X'o'yixjup xa aatse'e.
Van'it tse'e je Jesús ña'muxjidi:
—Tyúvam xa ve'e, je tsaachpaatun juu' atse'e nyaknáxup, myaknajxtuvapts miits je'e
ve'e; jets je tsaachpaatun juu' atse'e nmuténap, mmuténiduvapts miits je'e ve'e. 40 Ax je'e
tse'e juu' ve'e mtijtup jetse'e m'ajxtktinit jeja ats n'aka'yun pa'ayi ats n'anajapa'ayi, ka
átsapts je'e ve'e xtukkadaakp jets ats miits je'e ve'e nmo'odat, je'e je'e ve'e yakmo'odap
juu' ve'e ats je nTee' tyuknupaajmtki.
41 Ax ku tse'e du'amotunajxti je janumajk ixpajkpa, van'it tse'e dumujotma'tti je Santi-
ago maat je Juan. 42 Van'it tse'e je Jesús duyaaxjidi je y'ixpajkpatajk jetse'e dunuujmidi:
—Mnuja'vidup xa miitse'eda jets je'eda pan pan jatye'e yakkutojktup juu' ve'e ka
je israeejlit jáyuvapta, makk tse'e je kyutojkun dupamda, ax je'eda pan pan jatye'e
dunumájidup je'e maatta, je'e tse'e dupavaandup jetse'e jatyji yaktónut ax jo'n du'oyjá-
vada. 43 Ax ka'ats miitse'e mve'emada. Pan pan xa ve'e dutsojkp jetse'e dunumájat,
ve'em tse'e ñapyámjut ax jo'n je patto'niva kuy'ijt; 44 pan pan tse'e dutsojkp jetse'e
dunuvintsánat, ve'em tse'e ñapyámjut ax jo'n je toompa kuy'ijt. 45 Ve'em ax jo'n ats; ka
je'ep xa atse'e nnumiimp jets atse'e nyakpattónat, ats, je Jayu Juu' ve'e Nupaamduka Ijtp,
je'e ve'e jets atse'e je jayu mpattónat jets atse'e je numay jayu je tyokin nkuvejtjadat ku
ats je'e ve'e nku'oo'kat, ve'em tse'e dujayejptinit je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp.

Ku je Jesús duyakjotkadaaky to'k je viints jayu juu' ve'e Bartimeo duxaaj
(Mt. 20.29-34; Lc. 18.35-43)

46 Van'it tse'e je Jesús maat je y'ixpajkpatajk jye'ydi jem jericoojit kyajpun kajxm. Ku ve'e
choo'ndini maat je numay jayu, jem tse'e chuuna vye'na too' pa'am to'k je viints jayu juu'
ve'e je putajkin du'amotu, Bartimeo je'e ve'e xyaaj, je Timeo je myajntk. 47 Ku ve'e je viints
jayu dumotu jets naxuvaampe'e je Jesús, je nazarétit jayu, van'it tse'e makk dumukajts,
jetse'e vyaajñ:
—¡Jesús, je David je chaan je kyooj juu' ve'e yakkutojknup, tukmo'tk ats to'k aaj!
48 Je numay jayu tse'e na'muxju jetse'e y'amo'otut. Ax nuyojk makkts je'e ve'e
tyunjaa'kvaajñ:
—¡Je David je chaan je kyooj juu' ve'e yakkutojknup, tukmo'tk ats to'k aaj!
49 Van'it tse'e je Jesús vya'ktaajñ jetse'e dunuujmidi jetse'e duyakmíndat. Ku ve'e ojts
duyaaxjada je viints jayu, van'it tse'e dunuujmidi:
—Jot'amaja, tena, uxem xa ve'e mnukéxaja.
50 Van'it tse'e je viints jayu je vyitani'kx dunas'ojti, jetse'e yejtsuk, jetse'e je Jesús
dununujkx. 51 Van'it tse'e je Jesús ña'muxji:
—¿Tise'e mtsajkp jets ats mitse'e ntoojnjat?
Van'it tse'e je viints jayu y'atsaajv:
—Yak'ixpajkpa, je'e xa atse'e ntsajkp jets ats mitse'e xyakvin'ixpákut.
52 Van'it tse'e je Jesús ña'muxji:
—Najkxn, ta xa ve'e mjotkadaakni kux atse'e atse'e tuxjaanchjáva.

Ax jatyji tse'e vyin'ixpajkni jętse'e ję Jesús dupanujkx.

11

Ku ję Jesús tyajki jęp Jerusalén
(Mt. 21.1-11; Lc. 19.28-40; Jn. 12.12-19)

1 Myutámidup tse'e vyę'nada jęm Jerusalén. Jęme'e ñaxta vye'na joma ve'e ję kajpunda
juu' ve'e duxaajta Betania jęts Betfagé, jęmpa ve'e ję Olivos Kopk, van'it tse'e ję Jesús
dukejx numejtsk ję y'ixpajkpatajk, 2 jętse'e dunuujmidi:
—Najkxta xi pi'k kajpun kujx juu' ve'e xi avinkujk. Ku ve'e mję'yadat, jęja tse'e
xpaa'ttat to'k ję burro kuvuu'n, ni pánanumts ję'ę ve'e kyatuktsuunaja; mukéjadats jętse'e
xyakmíndat. 3 Pan m'amotutúvijidup tse'e ję jayu pan tyajxe'e xmukéjada, ve'em tse'e
xnaajmadat: "Ję Maja Vintsane'e dutsojkp, ax jatyji tse'e dukejxumpijtnuvat."
4 Van'it tse'e ñajkxti jętse'e dupaatti ję burro kuvuu'n jęja tak'aagui, jęja ve'e too' kujk
tyena. Myukéjidup tse'e vyę'nada, 5 van'it tse'e ña'muxjidi ję jayu juu' ve'e jęm ve'nidup:
—¿Tyajx tse'e xmukéjada xi burro?
6 Jętse'e y'atsoovdi ax jo'n ję Jesús ña'muxjidi. Yakmasook tse'e. 7 Van'it tse'e duyakję'ydi
ję burro joma ve'e ję Jesús, jętse'e ję vyit dutukjapę'ndi. Van'it tse'e ję Jesús dutukpejt ję
burro. 8 Ax ję numay jayu tse'e duyę'ptu ję vyitta jęja too' kujk joma ve'e ję Jesús ñaxuva'añ;
viijnk tse'e dupojxtuvap ję tuuxux aajy jętse'e jęja to'k too' aajy duvajva'kxta.
9 Ax juu' tse'e vintoo'vajkijidup jęts juu' ve'e pa'ux'ookijidup, ję'ę tse'e makk vaandu:
—¡Yakmaja yakjaanchats ya'a ve'e y'ijtnit! ¡Ję Nte'yam ję kyunoo'kxun maat xa ya'a ve'e
juu' ve'e miimp ję Maja Vintsán kajx! 10 ¡Kunuu'kx xa ve'e ję kutojkun juu' ve'e miimp,
ję kutojkun juu' ve'e ve'em ijtp ax jo'n ję njujpit jáyuvamda David jyę'ę y'ijt! ¡Yakmaja
yakjaanchats ję'ę ve'e ję Nte'yam y'ijtnit!
11 Van'it tse'e ję Jesús tyajki jęm jerusaleenit kyajpun jootm jętse'e ñujkx jęp maja
tsaptaktaagujkp. Ax ku tse'e jęp du'ixkujx, ta tse'e ję it tyánayini vye'na, van'it tse'e ñujkx
jęm betániait kyajpun kajxm, jętse'e dumaadi ję ñumakmejtsk ixpajkpatajk.

Ku ję Jesús dukoʼoñukojtsi to'k ję higo kup
(Mt. 21.18-19)

12 Ję ku'óxit tse'e choo'ndi jęm betániait kyajpun kajxm; yu'oo'kjup tse'e vye'na ję Jesús.
13 Ax ku tse'e du'ix to'k ję higo kup juu' ve'e jékum jaty jęts juu' ve'e aajyax ve'nip, van'it
tse'e tyami jętse'e najkx du'ix pan jęme'e ję tyaajm. Ax ku tse'e jyę'y joma ve'e ję higo
kup, ka'a tse'e dutipaaty, tum ję y'aajyji ve'e, kux ka'a ve'e du'aatsa vye'na. 14 Van'it tse'e
ję Jesús ję higo kup dunuujmi:
—Ni ję vin'ita tse'e mkoo'kta'minit.
Myótudu tse'e ję y'ixpajkpatajk.

Ku ję Jesús duyakvaach ję maja tsaptajk
(Mt. 21.12-17; Lc. 19.45-48; Jn. 2.13-22)

15 Ku ve'e jyę'ydi jęm jerusaleenit kyajpun kajxm, van'it tse'e ję Jesús tyajki jęp
maja tsaptaktaagujkp jętse'e duvojppitsumkujx nujom pan pan jatye'e jęp ajooydup
atoo'ktup vye'na, jętse'e duyakvippumpijtkujx ję meen vinkukoompatajk ję myeesada jęts
ję chuujntkunda pan pan jatye'e dutoo'ktup ję pak. 16 Ka'a tse'e ję Jesús duyakjajtjidi ję
jayu jętse'e duvvitsanáxtat duvitsutákadat ję pyaamduk jęp maja tsaptaktaagujkp. 17 Van'it
tse'e duyak'ixpajkti jidu'um:
—Jidu'um tse'e ję Kunuu'kx Jatyán vya'añ: "Vę'ę tse'e ats ję ntajk y'ijtnit ję tajk joma
ve'e to'k ka'ajyji ję jayu chapkats"; ax ve'emts miits ya'a ve'e tuxpaamdini ax jo'n "ję aajntk
joma ve'e ję męę'tspa ñay'amókajada".
18 Ku ve'e du'amotunajxti ję tee'tajk ję vyintsanda maat ję tsaptujkpit yak'ixpajkpatajkta,
van'it tse'e dujapayo'ydi vintso ve'e ję Jesús kuduyakjay'oo'kjidi; ax cha'kidup tse'e kux
nujome'e ję jayu atuva atoki dutuktaajñ vintso ve'e yak'ixpujk. 19 Ax tánayinup tse'e,
jętse'e ję Jesús chaa'n jęm kajpun kajxm.

Ku jẹ higo kụp tyạạtsni
(Mt. 21.20-22)

20 Ax jẹ kujápit tse'e ñajxtinuva joma ve'e jẹ higo kụp, jẹtse'e dụ'ixti jẹts tạ ve'e jẹ kụp
tyạạtsni jẹ y'aa'ts paat. 21 Van'it tse'e jẹ Pedro dụjaa'myejts vintsọ ve'e jẹ Jesús vyaajñ,
jẹtse'e dụnụụjmi:
—Yak'ixpạjkpa, ixụ jẹ higo kụp juu' ve'e mkọ'ọñụkọjtsi, tạ tse'e tyạạtsni.
22 Van'it tse'e jẹ Jesús y'atsạạjv:
—Jaanchjávada jẹ Nte'yam, 23 kụx tyụ́vam ạtse'e nva'añ jẹts pạn pạne'e dụnụụjmip yạ
kọpk: "Kẹ'ẹkụ jẹts nay'apómaja jẹm maaxy nạjọọtm", ve'em tse'e tyónjụt pạn ka'a ve'e
myẹjtsvinmáy jẹm jya'vin kạjxm jẹts ve'eme'e jyátụt. 24 Jẹ'ẹ kạjxts ạtse'e nva'añ, pạn ti ve'e
m'amọ́tudup ku ve'e mtsapkọtsta, jaanchjávada jẹts tónjup jẹ'ẹ ve'e juu' ve'e m'amọ́tudup.
Ax tónjupts jẹ'ẹ ve'e.
25 'Ax ku tse'e mtsapkọ́tstat, mẹẹ'kxjada tse'e jẹ tyọkin pạn pạn jatye'e mtso'ox-
pạjkjụdup, ax ve'em tse'e mtọkinmẹẹ'kxjụduvat jẹ nTee'amda, juu' ve'e jẹm tsapjọọtm.
26 Pạn ka'a tse'e xtọkinmẹẹ'kxta pạn pạn jatye'e mmutọkintoojnjụdup, nay ka'a tse'e
mtọkinmẹẹ'kxjụduvat jẹ nTee'amda, juu' ve'e jẹm tsapjọọtm.

Jẹ kutojkụn juu' ve'e jẹ Jesús jyayejpp
(Mt. 21.23-27; Lc. 20.1-8)

27 Van'it tse'e vyimpijtti jẹm jerusaleenit kyajpụn kạjxm. Yọ'yp tse'e jẹ Jesús vye'na joma
ve'e jẹ mạjạ tsaptạjk, van'it tse'e vyinkutạ́mijidi jẹ tee'tạjk jẹ vyintsạnda, jẹ tsaptụjkpit
yak'ixpạjkpatạjkta, mạạt jẹ israeejlit jẹ myújit jáyuda, 28 jẹtse'e jẹ Jesús dụ'amọtutụ́vidi:
—¿Pạn tse'e tụmnạ'mụxjụ jẹts yạ'ạ ve'e xtónụt? ¿Pạne'e yạ kutojkụn mmọọjyjup?
29 Van'it tse'e jẹ Jesús ñạ'mụxjidi:
—Nay ve'empats ạtse'e nvaampa jẹts ạtse'e x'atsọọvduvat. Pạn x'atsọọvdupts ạtse'e,
van'itts ạts miitse'e nvaajnjiduvat pạn ti kutojkụn kạjx ạts yạ'ạ ve'e ntun. 30 ¿Pạn tse'e jẹ
Juan jẹ kutojkụn mọọjyju jẹtse'e jẹ jayu dụyaknạpẹ́tụt? ¿Jẹ Nte'yame'e, ukpụ jẹ jayu ve'e?
Vaajnjidikts ạts.
31 Ax van'it tse'e dụkọjtsmojkti. Jidụ'ụm tse'e ñavyaajnjidi:
—¿Vintsọse'e kụnva'numda? Pạn va'numdup xa ve'e jẹts jẹ Nte'yame'e mọọjyju jẹ
kutojkụn, jidụ'ụm tse'e xnụụjmimdat: "¿Tyạjx tse'e xkajaanchja'vidi juu' ve'e jẹ Juan
kyọjts?" 32 ¿Ukpụ va'numdapts vine'e jẹts jẹ jayu ve'e jẹ kutojkụn mọọjyju?
Ax jidụ'ụm tse'e ñavyaajnjidi kụx chạ'kidupe'e jẹ nụmay jayu jẹ'ẹ kạjx ku ve'e
dụnụja'vidi jẹts nụjome'e jẹ jayu dụjaanchja'vidi jẹts jẹ Nte'yam jẹ y'ayook kọjtsnajxpa jẹ'ẹ
ve'e jẹ Yaknạpẹjtpa Juan y'ijt. 33 Jẹ'ẹ kạjx tse'e jẹ Jesús dụ'atsọọvdi jẹts ka'a ve'e dụnụjávada
pạn pạne'e jẹ kutojkụn mọọjyju jẹ Juan jẹtse'e jẹ jayu dụyaknạpẹ́tụt.
Van'it tse'e jẹ Jesús y'atsạạjv:
—Ka'ats ạtse'e n'ava'nivat jẹts pạn ạtse'e yạ kutojkụn xmọọyp jẹts ạtse'e ve'em ntun.

12

Jẹ kọ'ọy toompatạjk tukmu'a'ixmojkin
(Mt. 21.33-46; Lc. 20.9-19)

1 Van'it tse'e jẹ Jesús dụmukọjtsti jẹ jáyuda yạ tukmu'a'ixmojkin mạạt:
—To'k xa ve'e jẹ jayu dụpụụjm jẹ tsaaydum kam, jẹtse'e dụyaknaa'tujk, jẹtse'e jẹ
jot dụpụụjm jẹp tsajạạtp joma ve'e jẹ tsaaydum yakvinmạạ'kxụt, jẹtse'e to'k jẹ pạts
kạjxm dụpụụjm joma ve'e jẹ chaaydum kam yaknụ'íxat. Van'it tse'e jẹ yoova toompatạjk
dụtukmạạtkọjtsmojkti pạn vinxụpe'e tyukkạda'akjadat ku ve'e dụpạkmóktat jẹ tsaaydum
tạạjm. Van'it tse'e jékum ñụjkx.
2 'Ku ve'e jẹ tsaaydum tok aats dụpaaty, van'it tse'e to'k jẹ kyukạ́tsiva dụkejx joma ve'e
jẹ yoova toompa jẹtse'e dụ'amọ́tuvụt pạn juu' ve'e tukkạdaakjup. 3 Van'it tse'e jẹ yoova
toompa dụmajtsti jẹ kukạ́tsiva jẹtse'e dụvọjpti; ve'emji tse'e dụyakvimpijttini. 4 Van'it
tse'e jẹ kam jẹ yintsạ́n jẹ viijnk kukạ́tsiva dụkẹjxnuva. Jẹ'ẹ tse'e chaka'tstu jẹtse'e jẹ
kyuvajk dụyakxạ'ạjkidi, jẹtse'e dụjomtoondi dụtitoondi. 5 Van'it tse'e jado'k dụkẹjxnuva.

Ax je̱'e̱ tse'e yak'o̱o̱'ktinu. Ax ve'em tse'e je̱ viijnk kuká̱tsiva du̱toonduva: je̱m tse'e juu' ve'e vyo̱jptu, je̱mpa tse'e juu' ve'e yak'o̱o̱'ktu.

6 ’Ax je̱m tse'e je̱ vintsá̱n to'k je̱ myajntk juu' ve'e o̱o̱y tyuntsa̱jkp, je̱'e̱ tse'e kye̱jxpa
tun u̱x'o̱o̱kani joma ve'e je̱ yoova toompada. Je̱tse'e vyaajñ: “Vyintsa̱'a̱gadap xa ijk
je̱'e̱ vine'e a̱ts ya̱ n'óno̱k.” 7 Ku ve'e jye̱'y joma ve'e je̱ yoova toompada, van'it tse'e
je̱ yoova toompa ñavyaajnjidi: “Ya̱'a̱ xa ve'e tukka̱dakká̱xjup ya̱ tsaaydum kam. Va'an
du̱yak'o̱o̱'kumda je̱tse'e nje̱'e̱imdat ya̱ tsaaydum kam.” 8 Van'it tse'e du̱majtsti je̱tse'e
du̱yak'o̱o̱'kti. Yakpítsumdu ve'e joma ve'e je̱ tsaaydum kam.

9 Van'it tse'e je̱ Jesús y'amo̱tutú̱vijidi:

—¿Tise'e tyónup je̱ tsaaydum kam je̱ vyintsá̱n?

Je̱tse'e jyaa'kvaajñ:

—Je̱'yap xa ve'e je̱tse'e je̱ yoova toompa du̱yakjay'o̱o̱'kká̱xjadat je̱tse'e je̱ viijnk yoova
toompa du̱pá̱mu̱t.

10 ’Ta̱ miits ya̱'a̱ ve'e xko̱tsta juu' ve'e vaamp je̱p Kunuu'kx Jatyán ku̱jxp:
Je̱ o̱y tsaaj juu' ve'e je̱ po̱jtspata̱jk myaso̱o̱ktinu,
je̱'e̱ tse'e o̱jts yakpu̱m joma ve'e du̱nu̱vinko̱pkiku̱x je̱ maja̱ tsapta̱kpa̱ts.
11 Je̱ Maja̱ Vintsá̱n xa ya̱'a̱ ve'e du̱toon,
ax je̱ maja̱ atú̱vats ya̱'a̱ ve'e juu' ve'e n'íxumdup.
Ta̱ miits ya̱'a̱ ve'e xko̱tsta, ¿ve'em xaja?

12 Ax jya'íxtidup tse'e vintso̱ ve'e je̱ Jesús ku̱du̱majtsti ku̱x ñu̱ja'vidupe'e je̱ts je̱'e̱ ka̱jxta
ve'e ya̱ tukmu'a'ixmojkin du̱ka̱jts. Cha̱'kidupe'e je̱ nu̱may jayu, je̱'e̱ ka̱jx tse'e du̱kamajtsti,
je̱tse'e ña̱jkxtini.

Je̱'e̱ pa̱ne'e je̱ kupa̱'mu̱n yakmo̱'o̱p
(Mt. 22.15-22; Lc. 20.20-26)

13 Van'it tse'e yakke̱jxti je̱ fariseota̱jkta ma̱a̱t je̱ Herodes je̱ jyáyuda joma ve'e je̱ Jesús,
jyayaktonto̱kiyuvaandu jyayakko̱jtsto̱kiyuvaandu tse'e je̱ Jesús je̱tse'e ku̱y'o̱'yixjidi vintso̱
ve'e du̱nu̱xa̱'a̱adat. 14 Jidu̱'u̱m tse'e du̱nu̱u̱jmidi:

—Yak'ixpa̱jkpa, nnu̱ja'vinup xa a̱a̱tse'e je̱ts tu̱ve'e mits je̱ mjáyuvin je̱ mjoojntykin je̱ts
ka'a mitse'e xtsa̱'a̱ga je̱tse'e x'avánat juu' ve'e pyaatyp y'ake̱e̱guip, ka'a tse'e xvinmay pa̱n
vintso̱ ve'e je̱ jayu mka̱tsju, tyú̱vam mitse'e je̱ jayu je̱ Nte'yam jye̱'e̱ xtuk'ix. ¿Yakjajtype'e
u̱u̱'m je̱ mpava'nu̱namda je̱tse'e je̱ kupa̱'mu̱n yakmo̱'o̱t je̱ yakkutojkpa César, ukpu̱ ka'a
ve'e? ¿Nmo̱'o̱p a̱a̱tse'e, ukpu̱ ka'a a̱a̱tse'e nmo̱'o̱t?

15 Ax ñu̱ja'vip tse'e je̱ Jesús vintso̱ ve'e je̱ ko̱'o̱y jo̱o̱t du̱jaye̱pta, je̱tse'e ña̱'mu̱xjidi:

—¿Tya̱jxts a̱tse'e xka̱tsu̱va̱a̱'nda? Yakminda to'k je̱ meen je̱ts a̱tse'e n'íxu̱t.

16 Ku ve'e du̱yakna̱jkxti je̱ meen, van'it tse'e je̱ Jesús vyaajñ:

—¿Pa̱n tse'e yam y'apa̱mnax, je̱ts pa̱n tse'e yam xya̱a̱j yukja'a?

Van'it tse'e y'atso̱o̱vdi:

—Je̱ yakkutojkpa César ya̱'a̱ ve'e jye̱'e̱.

17 Van'it tse'e je̱ Jesús ña̱'mu̱xjidi:

—Mo̱'o̱dats je̱ César juu' ve'e je̱ César jye̱'e̱ip, je̱ts mo̱o̱yduvats je̱ Nte'yam juu' ve'e je̱
Nte'yam jye̱'e̱ip.

Ku tse'e du̱'amo̱tunajxti, atu̱va ato̱ki tse'e tyaandi.

Ku je̱ Jesús yak'amo̱tutu̱vi pa̱n joojntykpa̱jknuvape'e je̱ jayu
(Mt. 22.23-33; Lc. 20.27-40)

18 Van'it tse'e je̱ saduceota̱jk je̱ Jesús du̱vinkutá̱midi. (Je̱ saduceota̱jk tse'e vaandup je̱ts
ka'a ve'e je̱ o̱o̱'kpata̱jk y'ukjoojntykpa̱jktinuvat.) Van'it tse'e je̱ Jesús du̱amo̱tutú̱vidi:

19 —Yak'ixpa̱jkpa, ve'eme'e je̱ Moisés du̱jatyaajñ je̱ts pa̱n o̱o̱'kpe'e to'k je̱ yaa'tya̱jk je̱tse'e
je̱ ñu̱da̱'a̱x du̱masa̱'a̱k je̱tse'e ka'a pa̱n y'óno̱k, je̱ o̱o̱'kpa je̱ y'uts tse'e du̱pá̱kup je̱ ku'a̱a̱'k
ta̱'a̱xta̱jk je̱tse'e je̱ y'óno̱k jyé̱jat; ax je̱ myuto'k mix óno̱k tse'e taannup ax jo'n je̱ y'ajch je̱
y'óno̱k ku̱y'ijt jo'n. 20 Ax nu̱vuxtojtu̱k tse'e y'ijtti je̱ uts je̱ ajch. Ta̱'a̱xpa̱jk tse'e je̱ ko̱o̱p óno̱k,
van'it tse'e y'o̱o̱'kni, ka'a tse'e je̱ ñu̱da̱'a̱x je̱ y'óno̱k du̱yakje̱ji. 21 Van'it tse'e je̱ myuto'k

uts duṵpujk jẹ ku'ạạ'k tạ'ạxtạjk. Nay ka'ava tse'e jẹ y'ónụkta jyẹji, jẹtse'e y'ọọ'knuva. Ax nay vanxṵ́pjyam tse'e jyajtpa jẹ myumẹjtsk uts. 22 Ax va'an nụvuxtojtụk tse'e dụpạjkti jẹ tạ'ạxtạjk; ka'a tse'e jẹ y'ónụkta jyẹji, jẹtse'e y'ọọ'ktini. Ụx'ọọk tse'e jẹ tạ'ạxtạjk y'ọọ'knuva. 23 Ax kuuk tse'e jẹ ọọ'kpatạjk jyoojntykpạjktinuvat jado'k nax, ¿pạ́nụkts vine'e tyụva dụnụdạ'ạxap jẹ tạ'ạxtạjk?, kụx va'an nụvuxtojtụke'e dụpạjkti.

24 Van'it tse'e jẹ Jesús y'atsọọjvjidi:

—Mtoo'tọ́kidup xa miitse'e kụx ka'a ve'e xnụjávada vintsọ ve'e jẹ Kunuu'kx Jatyán vya'añ jẹts juu' ve'e ọ'yixjup jẹ Nte'yam mạạt. 25 Ku xa ve'e jẹ ọọ'kpatạjk jyoojntykpạjktinuvat, ka'a tse'e jẹ jayu y'ukyaa'vyạjktinit ka'a tse'e jẹ jayu y'uktạ'ạxpạjktinit, ve'em xa jẹ'ẹ ve'e y'ijttinit ax jo'n jẹ ángeles juu' ve'e jẹm tsapjọọtm. 26 Ax jẹ'ẹ tse'e ku ve'e jẹ ọọ'kpatạjk jyoojntykpạjktinuvat, tạ miitse'e xkọtsta jẹp Kunuu'kx Jatyán kụjxp juu' ve'e jẹ Moisés jyaay, jẹp joma ve'e jẹ Nte'yam myukọjtsji jẹm ápit kụp akojkm, ¿ve'em xaja? Jidụ'ụm tse'e jẹ Nte'yam vyaajñ: "XNte'yamidup ạtse'e jẹ Abraham, jẹ Isaac, mạạt jẹ Jacob." 27 Jẹ'ẹ kạjx tse'e, Ntye'yamivapts jẹ'ẹ ve'e jẹ jayu jẹ Nte'yam pạn pạn jatye'e jaanchja'vijidu ku ve'e y'ọọ'ktini, ka'a tse'e jẹ jyọọtta jẹ jya'vinda y'ạạ'ka, joojntykidupts jẹ'ẹ ve'eda. Ax ve'em tse'e, ọọyts miitse'e mtuntoo'tọ́kida.

Jẹ pava'nụn juu' ve'e dụnụmạjikạjxp
(Mt. 22.34-40)

28 Jẹm tse'e vye'na to'k jẹ tsaptụjkpit yak'ixpạjkpa juu' ve'e dụ'amọtunajx vintsọ ve'e ñavyaajnjidi. Ku ve'e dụnụja'vi jẹts ọye'e jẹ Jesús y'atsọọjvjidi, van'it tse'e jẹ Jesús dụvinkutạmi jẹtse'e dụ'amọtutụvi:

—¿Juu's jẹ'ẹ ve'e jẹ pava'nụn juu' ve'e dụnụmạjikạjxp?

29 Van'it tse'e jẹ Jesús y'atsạạjv:

—Jẹ pava'nụn juu' ve'e dụnụmạjikạjxp, yạ'ạts jẹ'ẹ ve'e: "Israeejlit jáyuda, amọtunaxta. Jẹ Mạjạ Vintsạ́n, ụụ'm jẹ nNte'yamamda, to'kjits jẹ'ẹ ve'e dụnụMạjạVintsạna, 30 jẹts mtsọ́ktape'e jẹ Mạjạ Vintsạ́n, ụụ'm jẹ nNte'yamamda, nụjom ja'vin, nụjom aaj nụjom jọọt, nụjom jẹ mvinma'yụn mạạt, jẹts nụjom jẹ mmaju mạạt." 31 Jẹ mumẹjtsk pava'nụn, ve'em játypats jẹ'ẹ ve'e. Jidụ'ụm tse'e vya'añ: "Tsọkta jẹ mmujạntạmda jẹ mmutạktạmda ve'em ax jo'n viinm mnachọ́kjada." Ka'a xa ve'e jado'k jẹ pava'nụn juu' ve'e dụnụmạ́jip ax jo'n yạ mẹjtsk pava'nụn.

32 Van'it tse'e jẹ tsaptụjkpit yak'ixpạjkpa ña'mụxji:

—Yak'ixpạjkpa, ọ́yame'e tụxkạts, tyúvam, kụx to'kji xa ve'e jẹ Nte'yam jẹts ka'a ve'e pạn viijnk, jẹ'ẹjyji ve'e to'k. 33 Jẹts jẹ'ẹ ve'e ku ve'e jẹ Nte'yam yaktsọ́kụt nụjom ja'vin, nụjom aaj nụjom jọọt, nụjom jẹ vinma'yụn mạạt, jẹts nụjom jẹ maju mạạt, jẹts ku ve'e jẹ jayu dụtsạk jẹ myujạntạm jẹ myutạktạm ve'em ax jo'n viinm ñachạkjụ, jẹ'ẹ tse'e nụyojk dụnụmạ́jip jẹts ka'a ve'e nụjom jẹ tạ́nụk yạx juu' ve'e jẹ Nte'yam yaktukvintsạ'kip jẹts nụjom jẹ viijnk yạx juu' ve'e yaktọọyp jẹm yọjxpẹjtụn kạjxm.

34 Ax ku tse'e jẹ Jesús dụmọtu jẹts ọy yakxọne'e dụ'atsạạjv, van'it tse'e dụnụụjmi:

—Ka'ats mitse'e xmujékuma jẹ Nte'yam jẹ kyutojkụn.

Ax juu' tse'e jẹ Jesús dụtso'oxpạjktup, ni pạna tse'e kyọọ'knayja'vijini jẹtse'e juu' dụjaa'k'amọtutụ́vat.

Jẹ David jẹ Myạjạ Vintsạ́n jẹ'ẹ ve'e jẹ Cristo
(Mt. 22.41-46; Lc. 20.41-44)

35 Ku ve'e jẹ Jesús jẹ jayu dụyak'ixpụjk jẹp mạjạ tsaptụjkp, van'it tse'e vyaajñ:

—¿Vintsọse'e jẹ tsaptụjkpit yak'ixpạjkpatạjk vya'anda jẹts jẹ David jẹ'ẹ ve'e jẹ chaan jẹ kyọọj jẹ Cristo?, juu' ve'e jẹ Nte'yam vyinkọọn jẹtse'e yakkutojknit. 36 Jẹ Espíritu Santo xa ve'e mọọjyju jẹ David jẹ vinma'yụn ku ve'e jẹ David vyaajñ:

Jẹ Nte'yam xa ve'e dụnụụjmi ạts jẹ nMạjạ Vintsạ́n:
"Ạjxtụkụ yaja ạts n'aka'yụn pa'ayi namvaat ạtse'e nyakvintọ́kida pạn pạn jatye'e mtso'oxpạjkjụdup."

37 Jidu̱'u̱m tse'e je̱ David vyaajñ je̱ts je̱ Myaja̱ Vintsá̱n je̱'e̱ ve'e je̱ Cristo. Ax ve'em tse'e,
va'ajts tse'e yaknujava je̱ts ka je̱ chaan je̱ kyo̱o̱jjyap je̱'e̱ ve'e je̱ Cristo, je̱ Myaja̱ Vintsa̱mpa
je̱'e̱ ve'e.
Ax nu̱may tse'e je̱ jayu du̱tukxo̱o̱jntkti ku ve'e du̱'amo̱tunajxti.

Ku je̱ Jesús du̱vintso̱'y je̱ tsaptujkpit yak'ixpajkpataj̱k
(Mt. 23.1-36; Lc. 11.37-54; 20.45-47)

38 Ku ve'e je̱ Jesús je̱ jayu du̱yak'ixpujk, jidu̱'u̱m tse'e vyaajñ:
—Yakkóp̱kada o̱o̱y je̱ tsaptujkpit yak'ixpajkpataj̱k ku̱x mvin'a̱a̱'nuvaajnju̱dup miits
je̱'e̱ ve'e. Je̱'e̱ xa ve'e du̱muvidu̱tuvaandup je̱ ya̱a̱jnit vit je̱tse'e du̱tso̱kta je̱tse'e
yakko̱jtspo̱o̱'kxtat je̱ vintsa̱'kin ma̱a̱t je̱p maa'y ja̱a̱tp. 39 Tum je̱'e̱ ve'e cho̱jktup je̱tse'e
du̱tuktsa̱a̱nadat je̱ tsu̱u̱jntku̱n juu' ve'e tum o̱o̱jyit je̱p tsaptujkp je̱ts joma ve'e je̱ maja̱
kay je̱ maja̱ uu'k. 40 Je̱ tyajk paat tse'e du̱pajkjada juu' jatye'e y'íxtup jyaye̱jptup je̱ ku'a̱a̱'k
ta̱'a̱xtajk; ax jek tse'e chapko̱tsta, ve'em tse'e du̱kayaknu̱ke̱'xnata̱kava'anda je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱
juu' ve'e tyoondup. Je̱'e̱ tse'e nu̱yojk je̱ tsaachpaatu̱n yakmo̱'o̱dap.

Je̱ ya̱x juu' ve'e pya̱a̱m to'k je̱ ku'a̱a̱'k ta̱'a̱xtajk
(Lc. 21.1-4)

41 Tsu̱u̱nip tse'e je̱ Jesús vye'na je̱p maja̱ tsaptujkp je̱ja je̱ ya̱x apajkin vyinkujk. Je̱p
tse'e du̱'ix vintso̱ ve'e je̱ jayu je̱ meen du̱pa̱mda. Ax nu̱may tse'e je̱ kumeen jayu juu'
ve'e may je̱ meen du̱pa̱a̱mdup. 42 Van'it tse'e to'k je̱ ayo̱o̱va ku'a̱a̱'k ta̱'a̱xtajk jye̱'y je̱tse'e
du̱pu̱u̱jm me̱jtsk je̱ pi'k cobre meen. 43 Van'it tse'e je̱ Jesús je̱ y'ixpajkpataj̱k du̱yaaxji je̱tse'e
du̱nu̱u̱jmi:
—Tyúvam xa a̱tse'e nva'añ je̱ts nu̱yojk ya̱'a̱ ve'e ya̱ ayo̱o̱va ku'a̱a̱'k ta̱'a̱xtajk tu̱du̱pu̱m je̱
ya̱x je̱ts ni ka'a ve'e nu̱jom je̱ viijnk jáyuda; 44 ku̱x je̱'e̱da, je̱'e̱ je̱'e̱ ve'e tu̱du̱pa̱mda juu' ve'e
vinta'nu̱xju̱dup; ax ya̱ ayo̱o̱va, ta̱ts ya̱'a̱ ve'e du̱pa̱mkajxni je̱ tyukjoojntykin.

13

Ku je̱ Jesús du̱'ava'ni je̱ts kutó̱kiyupe'e je̱ maja̱ tsaptajk
(Mt. 24.1-2; Lc. 21.5-6)

1 Ku ve'e je̱ Jesús pyítsum vye'na je̱p maja̱ tsaptujkp, van'it tse'e nu̱to'k je̱ y'ixpajkpa
ña̱'mu̱xji:
—¡Yak'ixpajkpa, ixu̱ vintso̱ ve'e ya̱ tsaaj je̱ts ya̱ tajkta!
2 Van'it tse'e je̱ Jesús y'atso̱o̱jvji:
—¿M'ixp ya̱'a̱ ve'e ya̱ mújit tajkta? Ni to'ka ya̱'a̱ ve'e ya̱ tsaaj kyo̱o̱'ktaannit nu̱ka̱vyet,
nu̱jom ya̱'a̱ ve'e kyuto̱kikajxnit.

Je̱ nu̱ja'vin juu' ve'e jé̱jap ku ve'e je̱ ita̱ka̱x tyá̱minit
(Mt. 24.3-28; Lc. 21.7-24; 17.22-24)

3 Van'it tse'e ña̱jkxti je̱m Olivos Ko̱pk viindum. Je̱m tse'e je̱ Jesús chu̱u̱na vye'na je̱m je̱
maja̱ tsaptajk myu'avinkojkm, van'it tse'e je̱ Pedro ma̱a̱t je̱ Santiago, je̱ Juan je̱ts je̱ Andrés,
je̱'e̱ tse'e du̱'amo̱tutúvidu je̱ Jesús:
4 —Vaajnjik a̱a̱ts to'k aaj vin'it ya̱'a̱ ve'e jyátu̱t ñáxu̱t je̱ts ti nu̱ja'vints a̱a̱tse'e njayépup
pa̱n vin'it ya̱'a̱ ve'e tyónju̱t.
5 Van'it tse'e je̱ Jesús y'atso̱o̱jvjidi:
—Yakkóp̱kada o̱o̱y ku ve'e pa̱n mnu̱nvin'a̱a̱'njadat, 6 ku̱x míndape'e nu̱may je̱ jayu juu'
ve'e natyijjadap je̱ts a̱ts je̱'e̱ ve'e, je̱tse'e vya'andat: "A̱ts xa je̱'e̱ ve'e je̱ Cristo, juu' ve'e je̱
Nte'yam vyinko̱o̱n je̱tse'e yakkutojknit." Ax nu̱may tse'e yakvin'a̱a̱'ndat.
7 'Ax ku tse'e xmó̱tudat je̱ts je̱ atso'oxe'e toojnjup je̱ts je̱ atso'ox ka̱ts, ka'a tse'e
mnavyinma'yu̱nmo̱'o̱jadat, ku̱x nu̱pa̱a̱mdu̱kani je̱'e̱ ve'e je̱tse'e ve'em tyónju̱t kyó̱tsju̱t. Ax
ka'anumts je̱'e̱ ve'e jye'ya vye̱'nat je̱ ita̱ka̱x, 8 ku̱x na̱jkxpe'e je̱ jayu ñacho'oxpá̱kjada to'k
nación je̱ts jado'k nación, to'k kutojku̱n je̱ts jado'k kutojku̱n, jé̱jap tse'e je̱ ma̱kk ojx may
viijn, jé̱jivap tse'e je̱ yooj. Ve'em tse'e je̱ tsaachpaatu̱n du̱'ukva'anu̱t.

9 ’Mnay'íxjadapts miitse'eda, kux myakvóptape'e jep tsaptujkpta, myakvatsóvdap tse'e
jeja je yakkutojkpa vyinkujkta kuxe'e ats xjaanchjávada. Jem tse'e je tuvakojtsun xpámdat
ats kajx. 10 Jajtyka'amáyupts je'e ve'e too'vajkp je oy kats je oy ayook vinxup to'k it
to'k naxviijn. 11 Ax kuts miitse'e myakmátstat jetse'e myakje'yajadat jeja je yakkutojkpa
vyinkujkta, ka'ats miitse'e too'vajkp xvinmáydat ti ve'e mkótstap, ni ka'a tse'e xpayo'oy-
dat vintso ve'e m'atsóvdat, je'ets miitse'e mkótstap juu' ve'e myakmo'odap van'it, kux
ka'a ve'e xkotsta vye'nat je m'avintso vinma'yunda, je Espíritu Santo ve'e kótsup miits
kajxta. 12 Ñuxa'ainup tse'e je jayu je y'uts jetse'e y'oo'kut kuxe'e ats xjaanchjáva, je ónuk
tee', ñuxa'ainupts je'e ve'e je y'ónuk jetse'e y'oo'kut kuxe'e ats xjaanchjáva, jets je ónuk,
ñuxa'aidinuvapts je'e ve'e je tyee' je tyaak jetse'e y'oo'ktat kuxe'e ats xjaanchjávada.
13 Nujom tse'e je jayu mmu'ejkjidinit mmujot'aajnjidinit kuxe'e ats xjaanchjávada. Ax pan
pan tse'e dumuténip je tsaachpaatun, je'e tse'e dujayejpnup je joojntykin juu' ve'e xa'ma
kajx ijtp.

14 ’Je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpa Daniel, je'e tse'e du'ava'ni je'e pane'e je kunuu'kx
it duyakvintsa'kintókiyup. (Va'an duvinmótuvu pan pane'e nakakojtsp.) Ku miitse'e
x'íxtat jets jem je'e ve'e y'it joma ve'e kyapaa'tyju, van'it tse'e pan pan jatye'e ve'nadap
yaja judéait y'it jaat, va'an tse'e dukee'ekta jetse'e ñajkxtat jem tonun viinm kopk viinm.
15 Jets pan pan jatye'e ve'nadap jem azotea ni'kxm, ka'a tse'e jep tyujkp y'uktajkidinit
jetse'e ti duyakpítsumdat. 16 Pan pan jaty tse'e ve'niduvap jem kam jooтm, ka'a tse'e
dunuvimpíttat je vyit. 17 ¡Ayoov je'e ve'e je jyootta je ta'axtajkta juu' ve'e kanuva'ajtsap
ve'nadap van'it jets pan pan jatye'e yak'onuktsi'tstup vye'nat! 18 Nutsapkotsta jetse'e
ve'em kyatónjut ku ve'e je xox aats, 19 kux van'ite'e je jayu chaachpaa'ttat ve'em ax jo'n ni
vin'itna ve'em kyatunju ku ve'e ya it choo'ntk jets uxyam paat, jetse'e ni je vin'ita ve'em
kyoo'ktoojnjinit. 20 Ax ñupaajmtki tse'e je Maja Vintsán jetse'e duyakkónat je it ku ve'e je
jayu chaachpaa'ttat. Pan kujyek xa ve'e je tsaachpaatun, ni pana tse'e kyatso'okut van'it.
Ax ñupaajmtki tse'e je Nte'yam jetse'e duyakkónat je it ku ve'e je jayu chaachpaa'ttat,
yakkónapts je'e ve'e je jayu kajxta juu' ve'e vyinkoon.

21 ’Ax pan myaknuujmidup tse'e: “Ixta, uxyaja tse'e je Cristo”, ukpu “Ixta, uxxim
tse'e je Cristo”, ka'a tse'e xjaanchjávadat. 22 Kux míndape'e juu' ve'e natyijjadap jets ats
je'e ve'e, jets juu' ve'e natyijjadap je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpada, tyóndape'e je
majin jets je mújit nuja'vin jetse'e je jayu dutukvin'aa'ndat, pan kuy'o'yixjada ve'e jetse'e
duvin'aa'ndat pan pan jatye'e je Nte'yam vyinkoon. 23 Ax mnay'íxjadapts miitse'eda kux
ta xa ats miitse'e ntukvinkótsada ku ve'e ka'anum ve'em tyunju kyatsju.

Vintso je Cristo myiinnuvat
(Mt. 24.29-35, 42-44; Lc. 21.25-36)

24 ’Ku ve'e ñáxut je tsaachpaatun, tun jatyji tse'e je aampa xaaj vyinkoo'tsat, ka'a tse'e je
aampa po'o y'uk'aannuvat, 25 kustákadape'e je maatsa, jets je makkin juu' ve'e ya tsajmit
it, xyituyo'oyupts je'e ve'e je Nte'yam. 26 Van'itts atse'e x'íxtat, ats, je Jayu Juu' ve'e
Nupaamduka Ijtp, jets jem atse'e nkada'aky vínuts jooтm ooy je kutojkun maat jets je majin
maat. 27 Van'itts atse'e nkéxut je n'aangelestajk jetse'e duyaknay'amókajadat je jayu juu'
atse'e nvinkoon vinxup to'k it to'k naxviijn jets je vaat joma ve'e ya tsajmit it kyukaxa.

28 ’Ixta je higo kup. Ku ve'e je y'axén y'a'onuktaka jetse'e je y'aajy pyítsumnuva,
mnuja'vidupts miits je'e ve'e je jets támani ve'e je xakopk. 29 Nay ve'empa tse'e ku ve'e
x'íxtat jets toojnjup kojtsjupe'e juu' atse'e nkajtsp, nujávadats jets támani je'e ve'e vye'nat
ku atse'e nmiinnuvat jado'k nax. 30 Tyúvam xa ats miitse'e nnaajmada jets nujom ya'a
ve'e tyónjut kyótsjut namka'ana ve'e y'oo'kkáxta vye'nat je jáyuda juu' ve'e uxyam
joojntykidup. 31 Káxup náxup tse'e ya tsajmit it jets ya naxviijnit it; ax ats je nkats je
n'ayook, ni je vin'ítats je'e ve'e kyapaa'náxut.

32 ’Ka'a tse'e je jayu dunujávada vin'ite'e je xaaj dupaa'tut ku ve'e ve'em tyónjut kyótsjut,
ni je aangelesa tse'e juu' ve'e jem tsapjooтm, ni átsats je'e ve'e nkanuja'viva, ats, je Nte'yam
je y'Onuk, je Dios Tee'ji ve'e dunuja'vip.

33 'Nay'íxjada, nakyujoojntykajada, tsapkotsta, kux ka'a ve'e ti nuja'vin vin'it atse'e
nmiinnuvat jado'k nax. 34 Ve'em xa atse'e nmiinnuvat ax jo'n to'k je kutajk juu' ve'e jékum
najkxp jetse'e je tyajk dumasa'ak, je tyoompatajk dutukkataka ti ve'e nuto'k jaty tyóndap,
jetse'e je y'ix'ijtpa dutukpava'añ jetse'e ñakyujoojntykajat. 35 Nakyujoojntykajada miits,
kux ka'a ve'e xnujávada vin'it atse'e nmiinnuvat. Ve'emts atse'e nmiinnuvat ax jo'n to'k
je kutajk ku ve'e jye'yni tánani, ukpu tso'm jo'n, ukpu je tseev ayaaxp, ukpu ku ve'e ya it
jyajtukuvaanni. 36 Nakyujoojntykajada, ve'emts ats miitse'e manaxy nkapaa'ttat ku atse'e
tun to'mayji nmiinnuvat. 37 Juu'ts ats miitse'e nvaajnjidup, anañujoma je jayu kajxpats je'e
ve'e, nakyujoojntykajada.

14

Ku je israeejlit jayu dukojtsmojkti jetse'e je Jesús dumátstat
(Mt. 26.1-5; Lc. 22.1-2; Jn. 11.45-53)

1 Jamejtsxaaj tse'e dukapaa'ty vye'na je pascua xaaj, van'it ku ve'e yakkay je tsapkaaky
juu' ve'e je levadura dukamaat. Ax y'íxtidup tse'e je tee'tajk je vyintsanda maat je
tsaptujkpit yak'ixpajkpatajk vintso ve'e je Jesús dumátstat je taay maat jetse'e duyak-
jay'ooo'kjadat. 2 Jetse'e ñavya'anjada:
—Ka'a tse'e nmajtsumdat ku ve'e je xaaj tyunju vye'nat kux ku ve'e je numay jayu
yoojmuktat y'ajxuktat.

To'k je ta'axtajk dupaajmji je pa'ajk xoo'kpa naaj je Jesús
(Mt. 26.6-13; Jn. 12.1-8)

3 Jem tse'e betániait kyajpun kajxm je Jesús vye'na jem je Simón tyak'am, je'e juu' ve'e
leprapajkjup y'ijt. Kaayp tse'e je Jesús vye'na, van'it tse'e jye'y to'k je ta'axtajk maat to'k
je pooo'p tsaaj apajkin juu' ve'e tum je nardo pa'ajk xoo'kpa naaj dumaat juu' ve'e tsóvax
aa'k. Van'it tse'e dupu'uj je pooo'p tsaaj apajkin jetse'e je Jesús dutukxakteejmukkujx. 4 Ax
jem tse'e je jayu juu' ve'e dukoo'oyja'vidu juu' je'e ve'e tyoon, jetse'e ñavyaajnjidi:
—¿Tyajxts ya'a ve'e kooojyji duyakvintoki ya pa'ajk xoo'kpa naaj? 5 Kuyaktaa'k xa ya'a
ve'e ax jo'n je meen juu' ve'e to'k joojnt numutún jetse'e je ayooova jayu yakmooynit.
Ax myujotma'ttu tse'e je ta'axtajk.
6 Van'it tse'e je Jesús vyaajñ:
—Masoo'okta. ¿Tyajxse'e xvinma'yunmoo'oda ya ta'axtajk? Ooy xa je'e ve'e juu' ats ya'a
ve'e tuxtuujnja. 7 M'íttap xa miitse'e xa'ma maat je ayooova jayu, jets pan vin'ite'e xtsokta,
m'o'yixjadap tse'e jetse'e oy xtoojnjadat; ax ka'ats atse'e xa'ma n'uk'ijtnit miits maatta.
8 Ta ve'e ya ta'axtajk dutún vinxupe'e tuy'o'yixju, ta ya'a ve'e myin jets atse'e tuxtuknutem
ya pa'ajk xoo'kpa naaj ats je nnunaxtajkin. 9 Tyúvam xa atse'e nva'añ jets pan joma ve'e
yaktukka'amáy je oy kats je oy ayook vinxup to'k it to'k naxviijn, yakkojtspapts je'e ve'e
juu' ats ya'a ve'e ya ta'axtajk tuxtuujnja, ve'em tse'e yaktukjaa'myejtsnit.

Ku je Judas maat je tee'tajk je vyintsanda dukojtsmojkti
(Mt. 26.14-16; Lc. 22.3-6)

10 Van'it tse'e ñujkx je Judas Iscariote, je'ets je'e ve'e nuto'k je ixpajkpa juu' ve'e
numakmejtsk ijttu, je'e tse'e ojts dumaatnakyótsjada je tee'tajk je vyintsanda pan vintso
ve'e dupámut je Jesús jem je'e kya'mda. 11 Ku ve'e je tee'tajk je vyintsán du'amotunajxti,
ooy tse'e tyunxoojntkti jetse'e dutukvinva'nidi jets myo'odape'e je meen. Van'it tse'e je
Judas du'ixti'ukvaajñ vintso ve'e y'óyat jetse'e je Jesús dupámut jem je'e kya'mda.

Je Maja Vintsán je y'a'ox
(Mt. 26.17-29; Lc. 22.7-23; Jn. 13.21-30; 1 Co. 11.23-26)

12 Ku ve'e je muto'k xaaj dupaaty ku ve'e yakkay je tsapkaaky juu' ve'e je levadura
dukamaat jetse'e yakju'kx je carnero juu' ve'e yak'ooo'ktup pascua xaaj, van'it tse'e je Jesús
je y'ixpajkpatajk ña'muxjidi:
—¿Jómase'e xtsak jets aatse'e najkx nyak'oya jetse'e nyaknajxumdat je pascua xaaj
a'ox?

13 Van'it tse'e je̱ Jesús nu̱me̱jtsk je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk du̱kejx je̱tse'e du̱nu̱u̱jmi:
—Na̱jkxta je̱m kajpu̱n ka̱jxm. Je̱m tse'e xma̱a̱tnavyaa'tjadat to'k je̱ yaa'tya̱jk juu' ve'e to'k tsiv je̱ na̱a̱j du̱pavijtsp. Je̱'e̱ tse'e mpana̱jkxtap. 14 Pa̱n joma tu̱jkts je̱'e̱ ve'e tya̱ka, na̱a̱jmada je̱ kuta̱jk: "Je̱ Yak'ixpa̱jkpa ve'e vaamp: ¿Joma ve'e je̱ it joma a̱tse'e ntukma̱a̱tyaknáxtat je̱ n'ixpa̱jkpata̱jk je̱ pascua xa̱a̱j a'ox?" 15 Van'it tse'e mtuk'íxjadat to'k je̱ ma̱ja̱ cuarto juu' ve'e je̱p mume̱jtsk nu̱ka̱vyet ku̱jxp, joma ve'e pu'uk avaada. Je̱p tse'e x'apa̱a̱mdu̱kadat je̱ a'ox.
16 Van'it tse'e je̱ y'ixpa̱jkpa ña̱jkxti je̱tse'e jye̱'ydi je̱m kajpu̱n ka̱jxm, je̱tse'e du̱paatti ax jo'n je̱ Jesús ña̱'mu̱xjidi. Je̱tse'e du̱'apa̱a̱jmtkidi je̱ pascua xa̱a̱j a'ox.
17 Ku ve'e je̱ it cho'oini, van'it tse'e je̱ Jesús jye̱'y ma̱a̱t je̱ ñu̱makme̱jtsk ixpa̱jkpata̱jk. 18 Van'it tse'e y'a̱jxtkti kaayva. Kaaydup tse'e vye̱'nada, van'it tse'e je̱ Jesús vyaajñ:
—Tyúvam xa a̱tse'e nva'añ je̱ts nu̱to'ke'e miitsta juu' ve'e u̱xyam je̱ kya̱'a̱j du̱pa̱a̱mp yam plato jo̱o̱tm a̱ts ma̱a̱t, je̱'e̱ts je̱'e̱ ve'e juu' a̱tse'e xpámup je̱m je̱ jayu kya̱'m juu' a̱tse'e xtso'oxpa̱jktup.
19 Van'it tse'e je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk chaachvinmapya̱jkti je̱tse'e to'k jado'k je̱ Jesús du̱'amo̱-tutúvidi:
—¿Ats je̱'e̱ vine'e?
20 Van'it tse'e je̱ Jesús y'atsa̱a̱jv:
—Juu' ve'e nu̱makme̱jtsk miitsta, nu̱to'kts je̱'e̱ ve'e juu' a̱tse'e xpámup je̱m je̱ jayu kya̱'m juu' a̱tse'e xtso'oxpa̱jktup, nma̱a̱tkaaypts a̱ts je̱'e̱ ve'e u̱xyam. 21 Ax je̱'e̱mts a̱tse'e mpanu̱jkxp je̱ too' juu' ve'e javyet ijtp a̱ts ka̱jx je̱p Kunuu'kx Jatyán ku̱jxp, a̱ts, je̱ Jayu Juu' ve'e Nu̱pa̱a̱mdu̱ka Ijtp. ¡Ax ayo̱o̱ts je̱'e̱ ve'e je̱ jyo̱o̱t je̱ jayu juu' a̱tse'e xpámup je̱m je̱ jayu kya̱'m juu' a̱tse'e xtso'oxpa̱jktup! Nu̱yojk o̱y tse'e ku̱y'ijtu̱xji je̱ jayu ku ve'e ku̱kyake'x.
22 Kaaydup tse'e vye̱'nada, je̱tse'e je̱ Jesús je̱ tsapkaaky du̱ka̱a̱jn, je̱ Nte'yam du̱kuko̱jtsji, je̱tse'e du̱tojkva'kxy, je̱tse'e du̱mo̱o̱jy je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk, van'it tse'e vyaajñ:
—Ya̱'a̱ je̱'e̱ ve'e a̱ts je̱ nni'kx je̱ nko̱pk.
23 Van'it tse'e du̱ko̱o̱mpa je̱ tuk'a'ooguin, je̱tse'e je̱ Nte'yam du̱kuko̱jtsji, je̱tse'e du̱mo̱o̱jy je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk. Ax anañu̱jómats je̱'e̱ ve'e du̱'ookti. 24 Van'it tse'e du̱nu̱u̱jmidi:
—Ya̱'a̱ je̱'e̱ ve'e a̱ts je̱ nnu̱u̱'pu̱n. Ku̱x ku a̱tse'e n'o̱o̱'ku̱t, nyaktaajnjadapts a̱ts miitse'e je̱ nam ko̱jtstán. Je̱ nu̱may jayu a̱tse'e nku'o̱o̱'kap. 25 Tyúvam xa a̱ts miitse'e nna̱a̱jmada je̱ts ka'a a̱tse'e n'uk'ooknit je̱ tsaaydum pa'ajk na̱a̱j, van'ítnume'e ku a̱tse'e n'oo'ku̱t je̱ ñam je̱'e̱ je̱m je̱ Nte'yam kyutojku̱n jo̱o̱tm.

Ku je̱ Jesús du̱'ava'ni je̱ts je̱ Pedro ve'e kanatyukpa̱kjup
(Mt. 26.30-35; Lc. 22.31-34; Jn. 13.36-38)

26 Van'it tse'e to'k je̱ u̱v du̱'a̱a̱vdi je̱tse'e ña̱jkxti je̱m Olivos Ko̱pk viindum. 27 Van'it tse'e je̱ Jesús je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk du̱nu̱u̱jmi:
—Nu̱jom xa a̱ts miitse'e xmaso̱'o̱ktat u̱xyam ya̱ tsooj, ku̱x jidu̱'u̱me'e javyet y'it je̱p Kunuu'kx Jatyán ku̱jxp: "Nyak'o̱o̱'kup xa a̱tse'e je̱ carnero vinténiva je̱tse'e je̱ carnero y'anomva'kxtat." 28 Ax kuts a̱tse'e njoojntykpa̱jknuvat, na̱jkxupts a̱tse'e je̱m galiléait y'it jo̱o̱tm; u̱x'o̱o̱kts miitse'e je̱m mje̱'yadat.
29 Van'it tse'e je̱ Pedro ña̱'mu̱xji:
—Mjamaso̱'o̱kjada ve'e anañu̱joma, ka'ats a̱ts mitse'e nmaso̱'o̱ku̱t.
30 Van'it tse'e je̱ Jesús ña̱'mu̱xji:
—Tyúvam xa a̱ts mitse'e nnu̱u̱jma je̱ts u̱xyam ya̱ tsooj, ka'anume'e je̱ na'atseev y'aya'axy vye̱'nat me̱jtsk nax, mutoojk náxipts a̱ts mitse'e xkanatyukpu̱kju̱ vye̱'nat.
31 Ax nu̱yojk ma̱kk tse'e je̱ Pedro jyaa'kvaajñ:
—Ku̱nja'a̱a̱'k xa a̱tse'e mits ma̱a̱t, ka'ats a̱ts mitse'e nkanatyukpákju̱t.
Tum ve'em tse'e vyaanduva nu̱jom je̱ myu'ixpa̱jkpata̱jk.

Ku je̱ Jesús chapka̱jts je̱p Getsemaní
(Mt. 26.36-46; Lc. 22.39-46)

32 Je̱'ydu tse'e joma ve'e je̱ it du̱xa̱a̱ja Getsemaní, je̱tse'e je̱ Jesús du̱nu̱u̱jmi je̱ y'ixpa̱jk-pata̱jk:

—Tsaanada yaja namvaat atse'e najkx ntsapkats.

33 Van'it tse'e duvaajv je Pedro maat je Santiago jets je Juan. Van'it tse'e je Jesús chaachvinmapyujk jetse'e ooy tyunnavyinma'yunmoojyji.

34 Jetse'e je Jesús ña'muxjidi:

—Tsaachvinmaayp tse'e ats ya njoot ya nja'vin oo'kun am paat. Tanda yaja jets nakyujoojntykajada.

35 Van'it tse'e je Jesús javee'n jyaa'knujkx jetse'e je vyiijn je y'aaj dutukpaaty je naax, jetse'e je Nte'yam dumunoo'kxtk pan kuy'óyame'e jetse'e kukyatsaachpaa'ty. 36 Jidu'um tse'e chapkajts:

—Tata, nujom xa mitse'e juu' jaty m'o'yixkúxju, kadi xyakjaty jets atse'e xtukkada'akut ya tsaachpaatun; ax ka je'ep tse'e mtónup juu' atse'e ntsajkp, je'e ve'e mtónup juu' mitse'e mtsajkp.

37 Van'it tse'e je Jesús vyimpijt joma ve'e je y'ixpajkpatajk; maadup tse'e dupaatti. Van'it tse'e je Pedro dunujmi:

—Simón, ¿mmaap mits je'e ve'e? ¿Ka'a ve'e tum'o'yixju jetse'e otyo'k hora joojntyk kum'it? 38 Nakyujoojntykajada jets tsapkotsta jetse'e mkaka'adat jep tokin jaatp. Je jayu je jyoot je jya'vin, chajkpts je'e ve'e jetse'e dutónut juu' ve'e je Nte'yam chajkp, ax ayonuktákats je'e ve'e je jayu je ñi'kx je kyopk.

39 Van'it tse'e je Jesús ñajkxnuva tsapkojtspa, nay vanxúpjyam tse'e chapkajts. 40 Ku ve'e vyimpijtnuva, maadupjyam tse'e dupaattinuva jado'k nax kux makke'e je tsooj tyumpaatjidini. Ax ka'a tse'e dunujávada vintso ve'e du'atsóvdat. 41 Van'it tse'e ñajkxnuva tsapkojtspa mutoojk nax. Ku ve'e vyimpijtnuva, van'it tse'e dunuujmidinuva:

—¿Mmaadup mpoo'kxtupna ve'e? Ta xa ve'e je tiempo dupaatni jets atse'e nyakpámut jem je tókinax jayu kya'mda, ats, je Jayu Juu' ve'e Nupaamduka Ijtp. 42 Pojtukta jets duja'mda. Jeja xa ve'e myejtsni juu' atse'e xpámup jem je jayu kya'mda juu' atse'e xtso'oxpajktup.

Ku je Jesús yakmajch
(Mt. 26.47-56; Lc. 22.47-53; Jn. 18.2-11)

43 Kojtspna tse'e je Jesús vye'na ku ve'e je Judas jye'y, je'ets je'e ve'e nuto'k je ixpajkpa juu' ve'e numakmejtsk ijttu. Ax je'e maat tse'e numay je jayu je yajkxy tsojx maat jets je kup maat; je tee'tajk je vyintsanda, je tsaptujkpit yak'ixpajkpatajkta, maat je israeejlit je myújit jáyuda, je'ets je'e ve'e kejxjudup. 44 Je Judas juu' ve'e je Jesús jem je jayu kya'm dupaamnup, myooydu tse'e je nuja'vin vintso ve'e dunujávadat pan pan je'e ve'e je Jesús, ax ve'em tse'e dutónut ax jo'n je jayu je myujayu ooy dutuntsak. Jidu'um tse'e dunuujmi:

—Pan pants atse'e ntsuu'kxp, je'ets je'e ve'e, matsta jets yaknajkxta. Ooy tse'e xtun'íxtat ku ve'e mkakekva'atsjadat.

45 Kojtspna tse'e je Judas vye'na, van'it tse'e je Jesús dunuje'y jetse'e dunuujmi:

—Yak'ixpajkpa.

Van'it tse'e dutsuu'kx. 46 Van'it tse'e je Jesús yakmajch.

47 Van'it tse'e to'k juu' ve'e jem ténip, je'e tse'e duyakpítsum je yajkxy tsojx jetse'e dukuspojxji to'k ado'om je tyaatsk juu' ve'e dutoojnjip je tee' juu' ve'e dunuvintsanikajxp je tee'tajkta.

48 Van'it tse'e je Jesús je jayu dunuujmidi:

—¿Ve'em ats miitse'e xnuminda je yajkxy tsojx maat jets je kup maat, jets atse'e xmátstat ax jo'n atse'e je mee'tspa kun'ijt? 49 Jóvum xaaj xa atse'e tun'it miits maatta ku atse'e je jayu tunyak'ixpuk jep maja tsaptujkp, ka'ats atse'e xmajtsti van'it. Je'e kajxts ya'a ve'e jidu'um jyaty jetse'e tyónjut kyótsjut juu' ve'e vaamp jep Kunuu'kx Jatyán kujxp.

50 Van'it tse'e to'k ka'ajyji je y'ixpajkpatajk kyukeekjidi, naaydum tse'e duyaktaandi.

To'k je mootsk ónuk juu' ve'e keeknu

51 Ax jem tse'e vye'na to'k je mootsk ónuk juu' ve'e je Jesús dupa'ux'ookip, je sábana
kavapji, jetse'e yakmajch. 52 Van'itts je'e ve'e dumasaak je sábana jetse'e kyeek nuva'ajts
axva'ajts.

Ku je Jesús duvinteni pan pan jatye'e dunumájidup jep tsaptujkp
(Mt. 26.57-68; Lc. 22.54-55, 63-71; Jn. 18.12-14, 19-24)

53 Van'it tse'e duyaknajkxti je Jesús joma ve'e je tee' juu' ve'e dunuvintsanikajxp je
tee'tajkta. Jetse'e ñay'amojkikajxjidi je tee'tajk je vyintsanda, je israeejlit je myújit jáyuda,
maat je tsaptujkpit yak'ixpajkpatajkta. 54 Jékum tse'e je Pedro pya'ux'ookaja. Paje'yjuts
je'e ve'e je Pedro jep je tee' tyaagujkp, je tee' juu' ve'e dunuvintsanikajxp je tee'tajkta.
Van'it tse'e je Pedro y'ajxtk xaampa maat je tsaptakmutoompatajk.

55 Je tee'tajk je vyintsanda maat nujom pan pan jatye'e dunumájidup jep tsaptujkp,
y'íxtidupts je'e ve'e vintso ve'e je Jesús duyakjay'oo'kjadat. Ax ka'a tse'e dumutaayvaa'tta.
56 Numay tse'e y'ijtti pan pan jatye'e je Jesús dunuvampejttu, ax ka'a tse'e ñay'akeegaja juu'
ve'e kyojtstup to'k jado'k. 57 Ax jem tse'e juu' ve'e ténidup jetse'e je Jesús dunuvampejtti
jidu'um:

58 —Nmotu xa aatse'e ku ve'e jidu'um vya'añ: "Nyakkutókiyup xa ats ya'a ve'e ya majа
tsaptajk juu' ve'e jayu pum; toojk xaajts atse'e mpaamnuvat juu' ve'e ka jayu púmap."

59 Ax ni ve'ema tse'e kyanay'akeegaja juu' ve'e kyojtstup.

60 Van'it tse'e je tee' juu' ve'e dunuvintsanikajxp je tee'tajkta, je'e tse'e teni jeja je jayu
vyinkujk jetse'e du'amotutuvi je Jesús:

—¿Ni vinxupa tse'e mkah'atsav? ¿Vintso tse'e mkanakyukatsju ku ve'e myaknu'aa'na?

61 Ax ama'at tse'e je Jesús tyaajñ, ni vinxupa ve'e kyah'atsaajv. Van'it tse'e je tee'
y'amotutúvijinuva:

—¿Mits je'e ve'e je Cristo, juu' ve'e je Nte'yam vyinkoon jetse'e yakkutojknit, je
Kunuu'kx Nte'yam je y'Onuk?

62 Van'it tse'e je Jesús y'atsaajv:

—Je'e xa atse'e, ats, je Jayu Juu' ve'e Nupaamduka Ijtp. M'íxtapts miitse'e ku atse'e
ntsaanat jeja je Nte'yam y'aka'yun pa'ayi, je'e juu' ve'e nujom dukа'mikajxp, x'íxtuvapts
ats miitse'e ku atse'e jem tsapjootm nkada'akut jem vínuts jootm.

63 Van'it tse'e je tee' juu' ve'e dunuvintsanikajxp je tee'tajkta, je'e tse'e je vyit
natyuknukaa'tsvaatsju, je'e ve'e duyaknukе'xnatajkip jets kyo'oyja'vipe'e, jetse'e vyaajñ:

—¿Tyajxts uu'me'e njaa'ktsojkumdat pane'e du'ixtu dumótudu juu' ve'e tyoon kyojts
ka óyap? 64 Ta xa ve'e x'amotunaxta vintso ve'e je Nte'yam duvinkojtspét. ¿Vintsose'e
xpayo'oyda?

Ax nujomda tse'e je oo'kun je Jesús dutuknuva'nidi.

65 Van'it tse'e dunutsójidi jetse'e duvintsoomdi, jetse'e dutsii'kti, jetse'e dunuujmidi:

—Nukótsuts n'it pane'e tumtsii'kju.

Van'it tse'e je tsaptakmutoompatajk vyimpa'kxjidi jyapa'kxjidi.

Ku je Pedro dukanatyukpajkji je Jesús
(Mt. 26.69-75; Lc. 22.56-62; Jn. 18.15-18, 25-29)

66 Ax ava't tso tse'e je Pedro vye'na jep taagujkp, jetse'e to'k je jajtspa ñuje'yji, je tee'ts
je'e ve'e jyajtsjip vye'na juu' ve'e dunuvintsanikajxp je tee'tajkta, 67 jetse'e du'ix jets jeme'e
je Pedro dumaatxámy je tsaptakmutoompatajkta. Ku ve'e duvin'ix, van'it tse'e dunuujmi:

—Mmaatvíttpap xa mits ya'a ve'e tuy'it ya Jesús, ya nazarétit jayu.

68 Van'it tse'e je Pedro dukanatyukpajkji. Jidu'um tse'e vyaajñ:

—Ka'a xa ats ya'a ve'e n'ixa, ni ka'ats atse'e nnujava pan ti mitse'e mkajtsp.

Van'it tse'e je Pedro ñujkx joma ve'e je zaguán, jetse'e je na'atseev y'ayaaxy. 69 Van'it
tse'e je jajtspa je Pedro du'íxnuva jetse'e dunuujmi je jáyuda juu' ve'e jep ve'nidup:

—Je'e xa ya'a ve'e nuto'k juu' ve'e xi Jesús dumaatvíttp tuy'it.

70 Van'it tse'e je Pedro je Jesús dukanatyukpajkjinuva. Jetse'e veen je it ñajxy jetse'e je'e
juu' ve'e jep ténidup, je'e tse'e dunuujmikojtinuva je Pedro:

—Tyúvam xa ve'e jẹts yạ'ạ jyáyuva mitse'e kụx galiléait jayu mitse'e, nay ve'em tse'e jẹ mkọjtsụn.

71 Van'it tse'e jẹ Pedro y'atsạạjv:

—Y'ixp xa ve'e jẹ Nte'yam jẹts ka'a ạtse'e ntaaya. Ñụja'vinupts jẹ'ẹ ve'e jẹts kọ'ọy nụkọtsa ạtse'e ntaannit pạn ka'a ạtse'e tyụva juu' nkạts. Ka'a xa ạts yạ'ạ ve'e xi jayu n'ixa juu' miitse'e mtijtup.

72 Van'it tse'e mumẹjtsk nax jẹ na'atseev y'ayaaxy. Van'it tse'e jẹ Pedro dụjaa'myejts vintsọ ve'e jẹ Jesús ñạ'mụxji ku ve'e vyaajñ: "Ka'anum tse'e jẹ na'atseev y'aya'axy vyẹ'nat mẹjtsk nax, mutoojk náxipts ạts mitse'e xkanatyukpụkjụ vyẹ'nat." Ax jẹ'ẹ tse'e jẹ Pedro vyinmaay jẹtse'e yaaxy.

15

Ku jẹ Jesús jẹ Pilato dụvinteni
(Mt. 27.1-2, 11-14; Lc. 23.1-5; Jn. 18.28-38)

1 Ax tun jạpyji tse'e jẹ tee'tạjk jẹ vyintsạnda dụkọjtsmojkti mạạt jẹ israeejlit jẹ myújit jáyuda jẹts jẹ tsaptụjkpit yak'ixpạjkpatạjkta jẹts nụjom juu' ve'e dụnụmájidup jẹp tsaptụjkp. Van'it tse'e jẹ Jesús tsum dụyaknạjkxti jẹtse'e jẹm jẹ Pilato kyạ'm dụpạạmdi. 2 Van'it tse'e jẹ Pilato dụ'amọtutụvi jẹ Jesús:

—¿Mitse'e jẹ Israeejlit Jayu Yakkutojkpa?

Van'it tse'e y'atsạạjv:

—Jẹ'ẹ xa ạtse'e, ve'em ax jo'n tụxkạts.

3 Van'it tse'e jẹ tee'tạjk jẹ vyintsán ñụxạ'aijidi jẹtse'e ñụvampẹjtjidi may viijn. 4 Van'it tse'e jẹ Pilato jẹ Jesús dụ'amọtutúvinuva:

—¿Ni vinxụpa ve'e mkah'atsạv? Ixụ vinxụpji ti jaty myaktuknụxạ'ạa.

5 Ax ka'a tse'e jẹ Jesús jyaa'k'atsạạjv, jẹ'ẹ kạjx tse'e jẹ Pilato atụva atọki tyaanni.

Ku jẹ Jesús jẹ y'ọọ'kụn kyutụjk
(Mt. 27.15-31; Lc. 23.13-25; Jn. 18.38-19.16)

6 Ax vimpaascua xạạj tse'e jẹ Pilato dụmasạ'ạk y'ijt to'k jẹ poxụntạkjayu, jyapạna pạn pạne'e jẹ jayu y'amọ́tudup. 7 Jẹp tse'e vye'na poxụntụjkp to'k jẹ jayu juu' ve'e Barrabás dụxạạj mạạt jẹ myujatyoo'da, jẹ'ẹ kạjx ku ve'e jẹ jayu dụyak'ọọ'kti ku ve'e dụnụpojtụkti jẹ yakkutojkpa. 8 Van'it tse'e jẹ nụmay jayu jẹ Pilato dụnụjẹ'ydi jẹtse'e dụ'amọ́tudi jẹtse'e dụtónụt juu' ve'e tyuump vinjoojnt. 9 Van'it tse'e jẹ Pilato jẹ nụmay jayu dụ'amọtutụvi:

—¿Mtsọjktupe'e jẹts ạts miitse'e nmasọọkjadat yạ Israeejlit Jayu Yakkutojkpa?

10 Jẹ'ẹ kạjxts jẹ'ẹ ve'e ve'em vyaajñ kụx jẹ Jesuuse'e myasọ'ọkuvaampy, ñụja'vip jẹ'ẹ ve'e jẹts jẹ ẹjkụn kạjxe'e jẹ tee'tạjk jẹ vyintsán dụpạạmdi jẹ Jesús jẹm jẹ'ẹ kyạ'm. 11 Ax jẹ tee'tạjk jẹ vyintsạnda tse'e dụ'akọjtsidu jẹ nụmay jayu jẹts ñojk'óye'e dụ'amọ́tudat jẹtse'e jẹ Barrabás yakmasọọkjadat. 12 Van'it tse'e jẹ Pilato y'amọtutúvijinuva:

—¿Ax vintsọ tse'e xtsọkta jẹts ạtse'e ntónụt mạạt jẹ'ẹ juu' ve'e mtijtup Israeejlit Jayu Yakkutojkpa?

13 Van'it tse'e y'aa'mitaakti:

—¡Yakcruuzpẹ́tụ!

14 Van'it tse'e jẹ Pilato jẹ nụmay jayu dụnụụjmi:

—¿Tyạjxse'e? ¿Ti ka óyap yạ'ạ ve'e tụdụtún?

Van'it tse'e jẹ nụmay jayu tyunjaa'k'aa'mitaaktinuva:

—¡Yakcruuzpẹ́tụ!

15 Kụx tse'e jẹ Pilato ọy ñaajktanuva'añjụ mạạt jẹ nụmay jayu, jẹ'ẹ kạjx tse'e jẹ Barrabás dụmasạạk. Van'it tse'e jẹ Jesús dụyakjavyọjpji mạạt jẹ pọ'ọ vọjpụn jẹ pojxụn jạptsum, jẹtse'e jẹ jyayu dụtukkạtạjki jẹtse'e dụyakcruuzpẹ́ttat.

16 Van'it tse'e jẹ tojpatạjk jẹ Jesús dụyaknạjkxti jẹja jado'k tụjk joma ve'e ñamyáyjada, jẹtse'e dụyaxmojkkạjxti jẹ tojpatạjk juu' jatye'e jẹm ve'nidu. 17 Van'it tse'e jẹ tso'ojmk vit dụtukxọjxti jẹ Jesús, jẹtse'e to'k jẹ ápit ta'aky dụpạạmdi jẹ corona jo'n, jẹtse'e

dutukxakjeejnukti jem je Jesús kyuvajkm. Ve'em tse'e dujatijti jets vyintsa'kidupe'e je yakkutojkpa. 18 Van'it tse'e jidu'um dukojtspoo'kxti:

—¡Yakmaja mitse'e m'ijtnit, Israeejlit Jayu Yakkutojkpa!

19 Jetse'e dutukxakjo'pukti to'k je kapy jetse'e dunutsójidi, jetse'e duvinkoxkténidi. 20 Ax ku tse'e dunuxikkajxti dutukxikkajxti, van'it tse'e dupajkjidini je tso'ojmk vit jetse'e dutukxojxtini je vyítam. Van'it tse'e duyaknajkxti cruuzpejtpa.

Ku je Jesús cryuuzpejt
(Mt. 27.32-44; Lc. 23.26-43; Jn. 19.17-27)

21 Jeja tse'e too' aajy vye'nada, van'it tse'e to'k je jayu jem ñajxy, jeme'e kam jootm chaa'n, Simón je'e ve'e xyaaj, ciréneit jayu, je Alejandro jets je Rufo je tyee'. Je'e tse'e y'akee'yidu jetse'e dupakaajyjat je Jesús je cryuuz.

22 Van'it tse'e je Jesús duyaknajkxti joma ve'e je it duxaaja Gólgota. (Jidu'umts je'e ve'e kyatsapítsum je Gólgota, Kuxútum.) 23 Van'it tse'e dumooydi je tsaaydum pa'ajk naaj juu' ve'e je tsoojy dumaat jetse'e dukamakkjávat je tsaachto'nun; ax ka'a tse'e je Jesús du'uuk. 24 Távani tse'e duyakcruuzpétta vye'na, van'it tse'e je tojpatajk duyakva'kxti je Jesús je vyit; ñukoo'yidupe'e jetse'e du'íxtat pan juu' ve'e tukkada'akjadap nuto'k jaty.

25 Taaxtojtuk yaaxp tse'e vye'na ku ve'e je Jesús duyakcruuzpejtti. 26 Van'it tse'e dupaamdi to'k je jatyán juu' ve'e du'ava'nip pan ti ve'e kyuvejtp. Jidu'um tse'e je jatyán vya'añ: "Ya'a xa ve'e je Israeejlit Jayu Yakkutojkpa." 27 Yakcruuzpejttuva tse'e je'e maat numejtsk je meee'tspa, to'k jeja y'aka'yun pa'ayi jets jado'k jeja y'anajapa'ayi. 28 Van'it tse'e tyoojnji je Kunuu'kx Jatyán juu' ve'e vaamp: "Ve'eme'e yakpuujm ax jo'n je maja tokin kudutuujn." Jidu'um tse'e vya'añ.

29 Jets pan pan jatye'e najxtu, je'e tse'e je Jesús duvinkojtspejttup jetse'e je kyuvajk duvivuyo'oyda, jetse'e dunuujmidi:

—¿Ka mítsape'e mtunvaan jets myakkutókiyupe'e je Nte'yam je myaja tsaptajk jetse'e toojk xaaj xpaamnuvat? 30 Naajktso'okjuts n'it jets vánuku jem cruz kajxm.

31 Nuxiikjuduva tukxiikjuduva tse'e je tee'tajk je vyintsanda maat je tsaptujkpit yak'ixpajkpatajk. Jidu'um tse'e ñavyaajnjidi:

—Yaktsook xa ya'a ve'e je viijnk jayu; ka'a tse'e y'o'yixju jetse'e viinm ñaajktso'okjut. 32 Ya'a juu' ve'e natyijjup Cristo, je Israeejlit Jayu Yakkutojkpa, va'an ya'a dunaajkváñukju jem cruz kajxm jets aatse'e n'íxut, van'itts aatse'e njaanchjávat —jidu'um tse'e ñavyaajnjidi.

Je'e paat tse'e vinkojtspejtjuduva juu' ve'e je Jesús myaatcruuzpejttu.

Ku je Jesús y'oo'kni
(Mt. 27.45-56; Lc. 23.44-49; Jn. 19.28-30)

33 Ku ve'e kujk xaaj dupaaty, van'it tse'e nujom je it je naax kyoo'tsi. Toojk yaaxp paat tse'e y'ijt koo'ts. 34 Toojk yaaxp tse'e vye'na jetse'e makk je Jesús kyajts. Jidu'um tse'e vyaajñ:

—Eloi, Eloi, ¿lama sabactani? (Ax jidu'umts ya'a ve'e kyatsapítsum, ats je nNte'yam, ats je nNte'yam, ¿tyajxts ats mitse'e xmasa'ak?)

35 Jem tse'e vye'nada juu' ve'e du'amotunajxtu, je'e tse'e vaandu:

—Mótuda, je Elíastam xa ve'e yaaxjip.

36 Van'it tse'e nuto'k ñuujm jetse'e ojts to'k je tukna'oktaatsun duyakxaa'k maat je tsaaydum pa'ajk naa'ook, jetse'e dupuujm jem kapy jajm, jetse'e dutuk'atiji jetse'e je Jesús duvinxoo'tsut. Jidu'um tse'e vyaajñ:

—Va'an du'íxumda pan miimpe'e je Elías yakváñukju.

37 Van'it tse'e je Jesús makk kyajts jetse'e je jya'vin tyukvaatsji. 38 Je atatyok juu' ve'e jep maja tsaptujkp tuk'atatyuk je it juu' ve'e je kunoo'kxun munuyojk dumaat, viinm tse'e kyaa'tsva'kxy kakojk, ayojk ava't. 39 Ax jem tse'e je Jesús vyinténaja vye'na to'k je tojpa juu' ve'e dunuvintsánip numókupx je tojpatajk. Ku ve'e je tojpatajk je vyintsán du'ix vintso ve'e je Jesús makk kyajts jetse'e y'aa'k, van'it tse'e vyaajñ:

—Tyúvamdam xa ve'e jets je Nte'yam ya'a ve'e je y'Onuk tuy'it.
40 Ax jem tse'e vye'niduva je ta'axtajk juu' ve'e jékum jaty taandu jetse'e du'ixti juu' ve'e
toojnju kojtsju. Jem tse'e je María Magdalena jets je Salomé, jempa tse'e je María juu' ve'e
je mootsk Santiago jets je José je tyaak. 41 Ax ya'a tse'e dupanajkxtu je Jesús ku ve'e jem
Galilea vye'na jetse'e je putajkin dumooydi. Je'e maat tse'e numay je ta'axtajk juu' ve'e je
Jesús dumaatvimpejttu jem jerusaleenit kyajpun kajxm.

Ku je Jesús ñaxtajki
(Mt. 27.57-61; Lc. 23.50-56; Jn. 19.38-42)

42 Tánani tse'e je it vye'na ku ve'e je poo'kxtkun xaaj du'apaajmtkidini, 43 van'it tse'e je
José je jyoot je jya'vin dumakkpuujm jetse'e ojts du'ix je Pilato jetse'e du'amotu je Jesús
je ñi'kx je kyopk. Arimatéait jayu je'e ve'e y'ijt je José, vintsa'kijidup je'e ve'e y'ijt je jayu
juu' ve'e dunumájiduvap jep tsaptujkp, je'e tse'e du'a'ixpa ku ve'e je jayu y'ijttinit jem
je Nte'yam y'am kya'm. 44 Atuva atoki tse'e je Pilato dutuktaajñ ku ve'e dumotu jets ta
ve'e je Jesús y'aa'k. Van'it tse'e duyaaxji je tojpa juu' ve'e dunuvintsánip numókupx je
tojpatajk jetse'e du'amotutuvi pan ve'emame'e. 45 Ku ve'e duvaajnji, van'it tse'e je Pilato
duyakjajty jetse'e je José duyaktsoo'nnit je Jesús je ñi'kx je kyopk. 46 Van'it tse'e je José
dujoojy to'k je maja vit, jetse'e duyakvajntkni jem cruz kajxm je Jesús je ñi'kx je kyopk.
Van'it tse'e dutukvimpittni je vit, jetse'e dupuujm jep jótup juu' ve'e púmani ve'nip jep
tsajaatp. Van'it tse'e to'k je tsaaj juu' ve'e va'ajts maj, je'e tse'e tyuk'akaaynu je jot aak.
47 Y'ixtu tse'e joma ve'e je Jesús je ñi'kx je kyopk yakpuujm je María Magdalena jets je María
juu' ve'e je José je tyaak.

16

Ku je Jesús jyoojntykpajknuva
(Mt. 28.1-10; Lc. 24.1-12; Jn. 20.1-10)

1 Ax ku tse'e je poo'kxtkun xaaj ñajxy, van'it tse'e je pa'ajk xoo'kpa dujooydi je María
Magdalena, je Salomé, jets je María juu' ve'e je Santiago je tyaak. Je'e tse'e jyooydu
jetse'e najkx dupaajmjada je Jesús je ñi'kx je kyopk. 2 Domingo tse'e vye'na, muto'k xaaj
je semana, van'it tse'e jye'ydi japyji joma ve'e je jot, távani ve'e je xaaj pyítsum vye'na,
3 jetse'e ñavyaajnjidi:
—¿Pants vine'e duyakke'ekup je tsaaj juu' ve'e je jot y'akaajyjup?
4 Ax ku tse'e y'íxukti, van'it tse'e du'ixti jets yakke'ekani ve'e je tsaaj juu' ve'e va'ajts
maj. 5 Ku ve'e tyajkidi jep jótup, van'it tse'e jep du'ixti to'k je ángeles chuuna jeja aka'yun
pa'ayi, poo'p xax, yan vítax. Jetse'e cha'kidi. 6 Ax van'it tse'e je ángeles ña'muxjidi:
—Kadi mtsa'agada. Je Jesús xa miitse'e m'íxtidup, je nazarétit jayu juu' ve'e cruuzpejt.
Ta tse'e jyoojntykpajknuva, ka'a xa je'e ve'e yaja pan. Ixta je it joma ve'e yakpuujm.
7 Ax najkxuts xnaajmada je Pedro jets je viijnk ixpajkpatajk: "Najkxup xa ve'e je Jesús
jem Galilea; ux'ookts miitse'e jem mje'yadat. Jem tse'e x'íxtat ax jo'n myaknuujmidi"
—jidu'um tse'e je ángeles vyaajñ.
8 Ax jatyji tse'e je ta'axtajk pyítsumdi jetse'e noomp choo'ndi joma ve'e je jot, kux
tsa'kidupe'e jetse'e atuva atoki tyaandi. Ax ka'a tse'e dupanvaajnjidi kux tsa'kidu ve'e.

Ku je Jesús ñaajknukę'xnatajkiji jeja je María Magdalena vyinkujk
(Jn. 20.11-18)

9 Muto'k xaaj tse'e je semana vye'na, jetse'e je Jesús jyoojntykpajknuva japyji, jetse'e
mutoo'vajkp yak'ixji je María Magdalena, juu' ve'e yakpítsumuxjinu nuvuxtojtuk je
ko'oyjáyuvap jem jya'vin kajxm. 10 Van'it tse'e je ta'axtajk ñujkx jetse'e dutuknuja'vidi
pan pan jatye'e je Jesús myaatvíttu, pane'e ve'nidup yaaxtup tsaachvinmaaydup. 11 Ku
ve'e dumótudi jets ta ve'e jyoojntykpajknuva je Jesús jets távani ve'e je María y'íxjinuva,
ka'a tse'e dujaanchja'vidi.

Ku je Jesús ñaajknukę'xnatajkiji jeja numejtsk je y'ixpajkpa vyinkujkta
(Lc. 24.13-35)

12 Ux'ook tse'e je Jesús ñaajknukę'xnatajkijinuva, ka ve'emape'e je ñi'kx je kyopk y'íxuva
ax jo'n y'íxuva y'ijt ku ve'e ñaajknukę'xnatajkiji jeja je María Magdalena vyinkujk. Je'e
tse'e íxjudu jeja too' aajy numejtsk je jayu juu' ve'e tsoo'ndu jem Jerusalén. 13 Van'it
tse'e vyimpijtti jetse'e duvaajnjidi je jáyuda juu' ve'e je Jesús myaatvíttu. Ax ni je'e tse'e
kyayakjaanchja'vidi.

Juu' ve'e je Jesús tyukpavaan je kyukatsivatajk
(Mt. 28.16-20; Lc. 24.36-49; Jn. 20.19-23)

14 Ax tun ux'ookani tse'e yak'íxjidinuva je ñumakto'k ixpajkpataik, kaaydup tse'e
vye'nada. Van'it tse'e yaktuknujmidi kuxe'e dukajaanchja'vidi je jayu juu' ve'e du'ixtu
jets távani je'e ve'e jyoojntykpajknuva, makke'e je kyuvajk dupaamdi. 15 Van'it tse'e je
Jesús je y'ixpajkpatajk dunujmidi:

—Najkxta vinxup to'k it to'k naxviijn jets vaajnjada je jayu anañujoma je oy kats je oy
ayook. 16 Pan pan tse'e dujaanchja'vip je oy kats je oy ayook jetse'e ñapet, xa'ma kajxts je'e
ve'e jyoojntykinit; ax pan pan tse'e dukajaanchja'vip, xa'ma kajxts je'e ve'e chaachpaatnit.
17 Ax juu' tse'e dujaanchja'vidup, je'e tse'e je mújit nuja'vin dutóndap, ats je nkutojkun kajx
tse'e duyakpítsumdat je ko'oyjáyuvap jem je jayu jya'vin kajxmda, je viijnk aaj je viijnk
ayook tse'e kyótstap, 18 myátstapts je'e ve'e je tsaa'n, jets pan y'ooktupts je'e ve'e pan ti
ve'e je jayu tuk'atso'yijidup, ka'ats je'e ve'e vyintsotónjadat, tyuknukóndapts je'e ve'e je
kya'aj je pa'am jayu, jets je'e ve'e jyotkadaaktinit.

Ku je Jesús chajpejtni
(Lc. 24.50-53)

19 Ku ve'e je Jesús myukojtskajxjidi, van'it tse'e choo'nni yaja naxviijn je Nte'yam je
kyutojkun kajx jetse'e chajpejtni, jetse'e y'ajxtkni jeja je Nte'yam y'aka'yun pa'ayi. 20 Van'it
tse'e je y'ixpajkpatajk choo'ndi jetse'e je jayu duvaajnjada je oy kats je oy ayook to'k it to'k
naxviijn, je Maja Vintsán tse'e putajkijidup, yakjay'íxjudupts je'e ve'e je mújit nuja'vin
jetse'e je jayu dutuknujávada jets tyúvam je'e ve'e juu' ve'e kyojtstup.

Ya̱'a̱ tse'e je̱ O̱y Ka̱ts je̱ O̱y Ayook juu' ve'e je̱ Lucas jyaay

Jidu̱'u̱m tse'e je̱ Lucas du̱nu̱ja'yi je̱ Teófilo

1 Nu̱may tse'e je̱ jayu du̱nu̱pa̱ajmtkidi je̱tse'e du̱ja'adat ti ve'e toojnju ko̱jtsju joma ve'e
a̱ats je̱ n'it je̱ nnaax. 2 Je̱'e̱ tse'e du̱jaaydu ax jo'n a̱atse'e xtuk'ixti xtuknu̱ja'vidi je̱'e̱da juu'
ve'e je̱ jayu du̱tuk'íxtup je̱ Nte'yam je̱ y'ayook je̱tse'e du̱'ixti du̱mó̱tudi vintso̱ ve'e tyoojnji
kyo̱jtsji van'ítani ku ve'e ve'em tyon'ukvaajnji kyo̱jts'ukvaajnji. 3 Ñu̱má̱jiva Teófilo, nay
ve'empa a̱ts, ta̱ a̱tse'e nyaktu̱v nyaktooda'aky je̱ts a̱tse'e o̱y nmu̱java pa̱n vintso̱ ve'e nu̱jom
juu' jaty tyoojnji kyo̱jtsji van'ítani ku ve'e je̱ Cristo ka̱jx cho̱o̱'ntk'ukvaajñ. N'o̱yja'vipts
a̱tse'e je̱ts a̱ts mitse'e ntuknu̱jaya pa̱n vintso̱ ve'e to'k nax jado'k nax jyajty, 4 ve'em tse'e
o̱y xnu̱jávat je̱ts tyú̱vam je̱'e̱ ve'e juu' ve'e myaktuk'ix.

To'k je̱ ángeles du̱'ava'ni je̱ts ke̱'e̱xupe'e je̱ Yaknape̱jtpa Juan

5 Ku ve'e je̱ Herodes yakkutojkp vye'na je̱m judéait y'it jo̱o̱tm, je̱m tse'e y'ijt to'k je̱ tee'
juu' ve'e du̱xa̱aj Zacarías. To'k je̱ ja̱ka̱'a̱ juu' ve'e Abías du̱xa̱aj, je̱'e̱ tse'e je̱ tee'ta̱jkta juu'
ve'e je̱ Zacarías mya̱a̱ttoon. Je̱ tee' juu' ve'e ve'e du̱xa̱aja Aarón, je̱'e̱ tse'e je̱ chaan je̱ kyo̱o̱j
ijtpa je̱ Zacarías je̱ ñu̱da̱'a̱x. Elisabet je̱'e̱ ve'e xya̱aj y'ijt. 6 Tu̱v tse'e je̱ jyáyuvinda je̱
jyoojntykinda y'ijt va'an nu̱me̱jtsk je̱ja je̱ Nte'yam vyinkujk, kyutyoondup tse'e y'ijt je̱
Ma̱ja̱ Vintsá̱n je̱ pyava'nu̱n, ka'a tse'e pa̱n ti to̱kin pyaatu̱xjada. 7 Ax ka'a tse'e pa̱n y'ónu̱kta
ku̱x pu̱m je̱'e̱ ve'e je̱tse'e je̱ Elisabet je̱ ónu̱k du̱kajayé̱pu̱t, ve'empa na'avani amá̱jani ve'eda.
8 Ku ve'e je̱ Abías je̱ jya̱ka̱'a̱ tyukka̱daakji je̱tse'e je̱ Nte'yam du̱mutóndat du̱mupá̱ktat
je̱p ma̱ja̱ tsaptu̱jkp, ax jo'n du̱tonda y'ijt je̱ tee'ta̱jkta, 9 je̱ Zacarías tse'e tukka̱daakju je̱tse'e
tyá̱kat je̱p ma̱ja̱ tsaptu̱jkp yakpo̱o̱mjo̱jkpa joma ve'e je̱ kunuu'kx it. 10 Ax namvaatts je̱'e̱ ve'e
du̱yakja̱k je̱ po̱o̱m je̱tse'e je̱ nu̱may jayu chapko̱tsta je̱p ma̱ja̱ tsapta̱ktaagujkp, 11 van'it tse'e
je̱ Zacarías du̱'ixpaaty to'k je̱ Nte'yam je̱ y'aangeles tyena je̱ja je̱ po̱o̱m jo̱jkpe̱jtu̱n y'aka'yu̱n
pa'ayi. 12 Ku tse'e je̱ Zacarías du̱'ix je̱ ángeles, ka'a tse'e du̱'ukmutaayvaatni vintso̱ ve'e
jyátu̱kat, o̱o̱y tse'e tyuntsa̱'ki. 13 Van'it tse'e je̱ ángeles ña'mu̱xji:
—Zacarías, kadi mtsa̱'a̱ga. Mka̱ts'amo̱tunajxju xa ve'e je̱ Nte'yam, jyayé̱pup tse'e je̱
mnu̱da̱'a̱x Elisabet to'k je̱ pi'k mix ónu̱k, Juaants je̱'e̱ ve'e xtukxa̱ajat. 14 Mjayé̱pup tse'e
je̱ xo̱o̱jntku̱n, nay ve'empa tse'e nu̱may je̱ jayu o̱o̱y tyunxo̱o̱ndu̱ktat ku ve'e kye̱'e̱xu̱t. 15 Je̱
m'ónu̱k, ñu̱má̱japts je̱'e̱ ve'e o̱o̱y je̱ja je̱ Nte'yam vyinkujk, ka'a tse'e je̱ tsaaydum pa'ajk
na̱aj du̱'oo'ku̱t, ni ka'ava tse'e je̱ viijnk ma̱kk na̱aj du̱'oo'ku̱t; jakye̱'e̱xna ve'e vye̱'nat,
van'it tse'e je̱ Espíritu Santo mo̱'o̱ju̱t je̱ ma̱kkin je̱ts je̱ vinma'yu̱n je̱tse'e du̱tónu̱t juu'
ve'e je̱ Nte'yam cha̱jkp. 16 Je̱'e̱ ka̱jx tse'e nu̱may je̱ israeejlit jayu ñapya̱ajmjidinuvat je̱
Ma̱ja̱ Vintsá̱n ma̱a̱t, je̱'e̱ je̱ Ntye'yamda. 17 Je̱ Juan tse'e je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n du̱vintoo'vá̱kap,
jyayé̱pupts je̱'e̱ ve'e je̱m jya'vin ka̱jxm je̱ Espíritu Santo je̱ts je̱ ma̱kkin ax jo'n je̱'e̱ juu'
ve'e je̱ Elías jyaye̱jp, ve'em tse'e du̱yaknamyujo̱t'ó̱yajat je̱ tee' je̱ taak ma̱a̱t je̱ y'ónu̱kta;
je̱ts je̱ jayu juu' ve'e kaka̱tsu̱vinmó̱tudup, je̱'e̱ tse'e du̱tukvinmó̱tudap. Ve'em tse'e je̱ jayu
apa̱amdu̱ka du̱'a'íxtinit je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n ku ve'e myiinnit.
18 Van'it tse'e je̱ Zacarías je̱ ángeles du̱'amo̱tutu̱vi:
—¿Vintso̱s a̱tse'e nnu̱jávat je̱ts ve'emame'e? Na'avani xa a̱ts, amá̱janivats a̱ts je̱
nnu̱da̱'a̱x.
19 Van'it tse'e je̱ ángeles y'atso̱o̱jvji:
—A̱tse'e je̱ Gabriel, je̱m a̱tse'e je̱ Nte'yam vyinkojkm n'it, je̱'e̱ts a̱tse'e xke̱jxp je̱ts a̱ts
mitse'e ntuknu̱jávat ya̱ o̱y ayook. 20 Ku̱xe'e tu̱xkajaanchjáva ax jo'n a̱tse'e nva'añ, oom tse'e
mtaannit, ka'a ve'e m'uk'o̱'yixjinit je̱tse'e mkó̱tsu̱t, van'ítnume'e mko̱jts'ukvaannuvat ku
ve'e tyónju̱t ax jo'n a̱tse'e nka̱ts, kuunume'e je̱ m'ónu̱kta kye̱'e̱xu̱t.
21 Je̱ nu̱may jayu, je̱pts je̱'e̱ ve'e du̱'a'ixta je̱ Zacarías ma̱ja̱ tsapta̱ktaagujkp, je̱'e̱ tse'e
kyanu̱ja'vidup pa̱n tya̱jxe'e tyana je̱p ma̱ja̱ tsaptu̱jkp. 22 Ku ve'e je̱ Zacarías pyítsum, ka'a
tse'e y'uk'o̱'yixjini je̱tse'e kyó̱tsu̱t, ko̱o̱jyji ve'e je̱ y'aaj je̱ kya̱'a̱j du̱yakyo̱'y ku̱x oome'e
tu̱tyáñ. Van'it tse'e je̱ nu̱ja'vin du̱pa̱jkti je̱ nu̱may jayu je̱ts je̱pe'e ti ve'e tu̱yak'ixju̱.

23 Ku ve'e dṵyakpuuk vinxṵp xa̱aj ve'e je̱ Nte'yam dṵmutuujn dṵmupṵjk jep ma̱ja̱ tsap-
tṵjkp, na̱jkxnu tse'e je̱m tya̱k'am. 24 Van'it tse'e je̱ ñṵda̱'a̱x Elisabet tyaajñ kanṵva'ajtsap.
Ka'a tse'e y'ukpítsumni, mugo̱o̱xk po̱'o̱ ve'e tyun'ijt je̱p tṵjkpji. 25 Je̱tse'e vyaajñ:
—Je̱ Ma̱ja̱ Vintsa̱nts a̱tse'e je̱ ma̱ja̱ maa'yṵn tṵxtuujnja je̱ts a̱tse'e je̱ jayu xko̱o̱'kviijnk'íx-
tinit.

To'k je̱ ángeles dṵvaajnji je̱ María je̱ts ke̱'e̱xupe'e je̱ Jesús

26 Tojtṵk po̱'o̱ ve'e je̱ Elisabet je̱ y'ónṵk dṵtsa̱m'it vye'na, van'it tse'e je̱ Nte'yam dṵkejx
to'k je̱ y'aangeles juu' ve'e Gabriel dṵxa̱aj; je̱m Nazaret tse'e dṵkejx, to'k je̱ kajpṵn juu'
ve'e je̱m galiléait y'it jo̱o̱tm, 27 je̱tse'e o̱jts dṵ'ix to'k je̱ kiixṵta̱'a̱x juu' ve'e María dṵxa̱aj,
yaa'vya̱jknuts je̱'e̱ ve'e, Joseejts je̱'e̱ ve'e xya̱aj je̱ ñṵyaa'y, je̱ David je̱ chaan je̱ kyo̱o̱j. 28 Je̱
aangelese'eta̱jki joma ve'e je̱ María je̱tse'e dṵnṵṵjmi:
—Dios meep María, o̱o̱y xa ve'e je̱ Nte'yam mtuntsa̱kju̱, mits ma̱a̱tts je̱'e̱ ve'e y'it. Mits
tse'e to'k tṵmto'nṵxju̱ je̱ maa'yṵn nṵyojk je̱ts ka'a ve'e je̱ viijnk ta̱'a̱xta̱jkta.
29 Ax ku tse'e dṵ'amo̱tunajxy vintso̱ ve'e je̱ ángeles ña̱'mṵxji, atṵva ato̱ki tse'e dṵtuktaajñ
je̱tse'e o̱jts dṵtunvinmay pa̱n tya̱jxe'e ve'em myuka̱tsju̱. 30 Van'it tse'e je̱ ángeles ña̱'mṵxji:
—María, kadi mtsa̱'a̱ga. Ta̱ ve'e je̱ Nte'yam je̱ maa'yṵn mto'nṵxju̱, 31 ónṵk ma̱a̱te'e
mtánṵt je̱tse'e to'k je̱ pi'k mix xyakke̱'e̱xṵt, Jesús tse'e mtukxa̱ajap. 32 Ñṵmájapts je̱'e̱ ve'e
o̱o̱y, yakkó̱tsupts je̱'e̱ ve'e je̱ts je̱ Nte'yam je̱ y'Onṵk je̱'e̱ ve'e. Ve'em ax jo'n je̱ Nte'yam, je̱
Ma̱ja̱ Vintsa̱n, jujpani dṵpṵujm je̱ David je̱tse'e dṵyakkutojkjat je̱ Nte'yam je̱ jyayu, 33 nay
ve'empa tse'e je̱ Nte'yam je̱ pi'k mix dṵpámṵt je̱tse'e dṵyakkutojkjat je̱ Nte'yam je̱ jyayu.
Xa̱'ma ka̱jxts je̱'e̱ ve'e dṵyakkutojkjinit je̱ israeejlit jayu, ni je̱ vin'ita ve'e je̱ kyutojkṵn
kyakuka̱xat.
34 Van'it tse'e je̱ María dṵ'amo̱tutṵvi je̱ ángeles:
—Ka'a xa a̱tse'e pa̱n nyaa'tya̱jk. ¿Vintso̱s je̱'e̱ ve'e ve'em tyónjṵt?
35 Van'it tse'e je̱ ángeles y'atso̱o̱jvji:
—Je̱ Espíritu Santo xa ve'e mnṵka̱da'akjup je̱tse'e je̱ Nte'yam je̱ mya̱kkin
mtuknṵjoo'xjṵt ax jo'n je̱ vínṵts. Paaty tse'e je̱ pi'k mix juu' ve'e myakke̱'e̱xup, va'ajts
jo̱o̱tts je̱'e̱ ve'e, yakkó̱tsupts je̱'e̱ ve'e je̱ts je̱'e̱ je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam je̱ y'Onṵk. 36 Je̱ mmugo'ok
Elisabet, jyah'amájanam je̱'e̱ ve'e, tojtṵk po̱'o̱ani tse'e kanṵva'ajtsap y'it, je̱'e̱ juu' ve'e
yaktijp je̱ts pṵm je̱'e̱ ve'e je̱tse'e je̱ ónṵk dṵkajayépṵt. 37 Ka'a xa ve'e tii ti ve'e je̱ Nte'yam
nṵnka'o̱'yixjup.
38 Van'it tse'e je̱ María vyaajñ:
—Ṵxyats a̱tse'e. Napya̱ajmjup a̱tse'e je̱m je̱ Nte'yam y'am ky̱a̱'m. Va'an dṵtunju̱ ve'em
ax jo'n a̱ts mitse'e tṵxnṵṵjma.
Ku tse'e ve'em yaknṵujmi je̱ ángeles, je̱tse'e ña̱jkxni.

Ku je̱ María o̱jts dṵku'ix je̱ Elisabet

39 Ka'a tse'e tya'ni je̱tse'e je̱ María ñṵjkx joma ve'e to'k je̱ pi'k kajpṵn joma ve'e o̱o̱y je̱
tonṵn je̱m judéait y'it jo̱o̱tm. 40 Ku ve'e je̱m jye̱'y, van'it tse'e tya̱jki je̱p je̱ Zacarías tyṵjkp
je̱tse'e dṵko̱jtspa̱a'kx je̱ Elisabet. 41 Ku tse'e dṵmo̱tu je̱ts je̱ María ve'e ko̱jtspo̱o̱'kxjup,
je̱tse'e je̱ Elisabet je̱ y'ónṵk ye̱jtsṵk je̱m jyo̱o̱tm. Van'it tse'e je̱ Elisabet je̱ Espíritu Santo
myo̱o̱jyji je̱ ma̱kkin je̱ts je̱ vinma'yṵn je̱tse'e dṵtónṵt juu' ve'e je̱ Nte'yam cha̱jkp, 42 je̱tse'e
ma̱kk vyaajñ:
—Ta̱ xa ve'e je̱ Nte'yam nṵyojk mkunuu'kxju̱ je̱ts ka'a ve'e je̱ viijnk ta̱'a̱xta̱jkta; ve'empa
je̱ m'ónṵk juu' ve'e mjayépup, ta̱ je̱'e̱ ve'e dṵkunoo'kxpa. 43 Nnṵpánipts a̱tse'e je̱ts
a̱tse'e min xku'ix a̱ts je̱ nMa̱ja̱ Vintsa̱n je̱ tyaak. 44 Tun ko̱o̱jyjits a̱tse'e tṵnmo̱tu je̱tse'e
mko̱jtspa̱a'kx, je̱ xo̱o̱jntkṵn ka̱jx tse'e a̱ts ya̱ n'ónṵk tṵyejtsṵk yam a̱ts njo̱o̱tm. 45 Xo̱o̱n xa
mitse'e kṵxe'e tṵxjaanchjáva juu' ve'e myaktuknṵujmi, kṵx tónjup ko̱tsjup je̱'e̱ ve'e juu'
ve'e je̱ Nte'yam tṵdṵka̱ts.
46 Van'it tse'e je̱ María vyaajñ:
Yakmájip yakjaanchipe'e a̱ts ya̱ n'aaj ya̱ njo̱o̱t je̱ Ma̱ja̱ Vintsa̱n,
47 xo̱o̱jntkp tse'e a̱ts ya̱ nja'vin je̱ Nte'yam ka̱jx, a̱ts je̱ nYaktso̱o̱kpa,
48 kṵx ta̱ a̱tse'e je̱ Nte'yam xnṵ'ixka̱da'aky, a̱ts, je̱ myutoompa je̱ myupa̱jkpa.

Ux̱yam tse'e je̱ jayu vyan'ukva'anu̱t je̱ts xo̱o̱n a̱tse'e vinxu̱p je̱ naske̱'e̱xa,
49 ku̱x ta̱ a̱tse'e je̱ ma̱ja̱ maa'yu̱n xtuujnja je̱ Nte'yam, juu' ve'e nu̱jom du̱ka̱'mika̱jxp.
Je̱ va'ajts aaj je̱ va'ajts jo̱o̱t je̱'e̱ ve'e jyayejpp.
50 Xa̱'ma ka̱jxts je̱'e̱ ve'e du̱nu̱'ixka̱da'aky je̱ jayu pa̱n pa̱n jatye'e vintsa̱'kijidup.
51 Ma̱kkts je̱'e̱ ve'e je̱tse'e je̱ ma̱jin du̱tún,
y'ama̱a̱daagui ve'e pa̱n pa̱n jatye'e du̱nu̱tú̱vidup,
pa̱n pa̱n jatye'e namya̱a̱gue̱jxju̱dup,
52 je̱'e̱ tse'e du̱pa̱jkji je̱ kutojku̱n je̱ yakkutojkpada je̱tse'e je̱ nu̱u̱'k jayu du̱yakma̱ji,
53 je̱'e̱ tse'e je̱ ayo̱o̱va jayu du̱mo̱o̱y juu' ve'e o̱y,
je̱tse'e ve'emji du̱yaktaajñ je̱ kumeen jáyuda,
54 je̱'e̱ tse'e du̱puta̱jki je̱ myutoompada je̱ myupa̱jkpada, je̱ israeejlit jáyuda,
ka'a tse'e du̱jaa'tyó̱ki je̱tse'e du̱nu̱'ixka̱da'akta.
55 Xa̱'ma ka̱jx xa je̱'e̱ ve'e du̱tún ax jo'n du̱tukvinva'nidi je̱ nju̱jpit jáyuvamda,
je̱ Abraham ma̱a̱t je̱ chaan je̱ kyo̱o̱j.
Jidu̱'u̱m tse'e je̱ María vyaajñ.
56 Toojk po̱'o̱ jo'n tse'e je̱ María y'ijt je̱ Elisabet ma̱a̱t, van'it tse'e vyimpijtni je̱m tya̱k'am.

Ku je̱ Yaknąpe̱jtpa Juan kye'x

57 Ku ve'e je̱ xa̱a̱j du̱paaty vin'ite'e je̱ Elisabet je̱ y'ónu̱k du̱yakke̱'e̱xu̱t, pi'k mix tse'e yakke̱'x. 58 Ku ve'e je̱ myuja̱nta̱m je̱ myuta̱kta̱m je̱ts je̱ jyuu't je̱ myugo'ok je̱ ka̱ts du̱mó̱tudi je̱ts ta̱ ve'e je̱ Elisabet je̱ Nte'yam je̱ maa'yu̱n tyo'nu̱xju̱, van'it tse'e ñajkxti vinkuko̱jtsiva, putukxo̱o̱jntkiva. 59 Kutoodojtu̱k xa̱a̱j tse'e kye'ex vye'na, van'it tse'e o̱jts je̱ ixta'nu̱n du̱yakjapyámjada je̱ pi'k mix je̱tse'e du̱ni'kxmat du̱ko̱jmat, ve'em tse'e nujava tyánu̱t je̱ts israeejlit jayu je̱'e̱ ve'e. Je̱'e̱ tse'e du̱'uktso̱jktu je̱tse'e je̱ tyee' Zacarías je̱ xya̱a̱j ku̱du̱pu̱jk.
60 Ax je̱ pi'k mix je̱ tyaak tse'e vaan:
—Ka'a, Juaane'e xya̱a̱jap.
61 Van'it tse'e du̱nu̱u̱jmidi:
—¿Tya̱jxse'e? Ka'a xa mitse'e pa̱n mjuu't mmugo'ok ve'em du̱xa̱a̱ja.
62 Van'it tse'e je̱ kya'a̱j ma̱a̱t du̱'amo̱tutú̱vidi je̱ pi'k mix je̱ tyee' pa̱n ti ve'e cha̱jkp je̱tse'e du̱xa̱a̱jat. 63 Van'it tse'e je̱ tyee' du̱'amo̱tu to'k je̱ pi'k pu'u joma ve'e yukja'at. Ax je̱tse'e du̱jaajy je̱ts Juaane'e xya̱a̱j. Atu̱va ato̱ki tse'e du̱tuktaandi je̱ jáyuda. 64 Ax je̱'yji tse'e je̱ Zacarías kyo̱jtspa̱jknuva je̱tse'e du̱kuko̱jtsji'ukvaajñ je̱ Nte'yam. 65 Ku ve'e kyo̱jtspa̱jknuva, je̱'e̱ tse'e je̱ myuja̱nta̱m je̱ myuta̱kta̱m tyuktaandu atu̱va ato̱ki. Ax yakko̱jtsva'kxts ya̱'a̱ ve'e je̱m nu̱jom judéait y'it jo̱o̱tm. 66 Pa̱n pa̱n jaty tse'e du̱'amo̱tunajxtu, tum je̱'e̱ tse'e vyinmaaydup, pyayo̱'ydup, je̱tse'e ñay'amo̱tutú̱vajada vimpit atu̱j pa̱n vintso̱ ve'e je̱ pi'k mix du̱nu̱májat, ku̱x nu̱jávani je̱'e̱ ve'e je̱ts je̱ Nte'yam ma̱a̱t je̱'e̱ ve'e y'it.

Ku je̱ Zacarías je̱ Nte'yam du̱kuko̱jtsji

67 Je̱ pi'k mix je̱ tyee', je̱ Zacarías, je̱ Espíritu Santo tse'e mo̱o̱jyju je̱ ma̱kkin je̱ts je̱ vinma'yu̱n je̱tse'e du̱tónu̱t juu' ve'e je̱ Nte'yam cha̱jkp, je̱ Nte'yam je̱ y'ayook tse'e kyo̱jtsnajx. Jidu̱'u̱m tse'e vyaajñ:
68 Yakma̱ja yakjaancha tse'e y'ijtnit je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n,
je̱ israeejlit jayu je̱ Ntye'yam,
ku̱x je̱'e̱ u̱u̱'me'e tu̱xnu̱'ixka̱daakumda je̱tse'e naspa̱ka tu̱xyakta'numda,
je̱'e̱ je̱ jyáyuts u̱u̱'me'eda.
69 Je̱'e̱ ve'e tu̱xmo̱'yumda to'k juu' ve'e xyaktso̱o̱kumdinup,
je̱ myutoompa je̱ myupa̱jkpa David je̱ chaan je̱ kyo̱o̱j je̱'e̱ ve'e.
70 Ve'em xa je̱'e̱ ve'e ax jo'n je̱ Nte'yam du̱ka̱jts je̱ vya'ajts jayu ka̱jxta juu' ve'e ijttu je̱ Nte'yam je̱ y'ayook ko̱jtsnajxpada,
ju̱jp xu̱pe'e ve'em du̱'ukvaandi.
71 Ve'eme'e vyaandi je̱ts xtuknu̱vaatsumdape'e je̱ Nte'yam pa̱n pa̱n jatye'e xtso'ox-pa̱jkumdup je̱ts nu̱jom pa̱n pa̱n jatye'e xmu'e̱jkumju̱dup,
72 je̱tse'e du̱jayé̱pu̱t je̱ nu̱'ixka̱daaku̱n,

tyónupts ya'a ve'e ax jo'n dutukvinva'ni je njujpit jáyuvamda,
ka'a tse'e dujaa'tyókiyut je kunuu'kx kojtstán juu' ve'e masookuxjudu.
73 Ya'a xa ve'e je kojtstán juu' ve'e je Nte'yam yaktaajnju je njujpit jáyuvamda Abraham,
74 je kojtstán jets xtuknuvaatsumdinupe'e je Nte'yam pan pan jatye'e xtso'oxpajkumdup
jetse'e ve'em nvinja'vimdat nvintsa'kimdat to'k aaj to'k joot,
75 tuve'e jets je'e je myajin kajxe'e njoojntykimdat vinxup xaaj vinxup joojnte'e xtuknu-
paajmtkimda.
76 Jets mits, pi'k mix, to'kts mitse'e m'ítut je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpa,
kux mitse'e najkx je Maja Vintsán je tyoo' xyak'o'yija,
77 ve'em tse'e je jyayu xtuknujávat jets yakmee'kxjadape'e je tyókinda
jetse'e ve'em dujayejptinit je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp.
78 Je Nte'yam je chojkun kajx jets je'e je ñu'ixkadaakun kajx tse'e je nam xaaj jyajtukut,
79 jetse'e je ajajtk dumo'ot je jáyuda juu' ve'e ijttup jeja akoo'ts it jaat,
je jáyuda juu' ve'e tsa'kip ijttup je oo'kun kajx,
ax ve'em tse'e xtuknuja'vimdat je nnaa'amda je ntoo'amda,
oy joot tse'e n'ijtumdinit je Nte'yam maat.
Jidu'um tse'e je Zacarías vyaajñ.
80 Yee'kp tse'e je pi'k mix jetse'e je Espíritu Santo myoy'atu'utsju je myakkin. Jem tse'e y'ijt joma ve'e kyapantsuuna. Kuunum tse'e je xaaj dupaaty, van'ítnum tse'e ñaajknukexnatajkiji jeja je myu'israeejlit jayu vyinkujkta.

2

Ku je Jesús kye'x
(Mt. 1.18-25)

1 Távani tse'e je Yaknapejtpa Juan kye'ex vye'na, van'it tse'e je Augusto César je
kyutojkun dupuujm jetse'e je jayu yaknuja'adat anañujoma. Augusto César je'e ve'e
xyaaj juu' ve'e je maja kutojkun duka'mip van'it. 2 Muto'k nax ya'a ve'e ku ve'e je jayu
yaknujaajy, je Cirenio ve'e yakkutojkp vye'na jep je Augusto César kya'p pya'tkup jem
siiriait y'it jootm. 3 Ax kakje'e tse'e je jyujpit jayu je kyajpun du'anajkxidi jetse'e najkx jem
yakjavyetta. 4 Kux je David je chaan je kyooj je'e ve'e y'ijt je José, paaty tse'e dutukvaach je
kajpun juu' ve'e duxaaj Nazaret, jem galiléait y'it jootm, jetse'e ñujkx jem Belén, je David
je kyajpun, jem judéait y'it jootm. 5 Jem tse'e ñujkx yakjavyejtpa kijpx maat je ñuda'ax
María. Onuk maatani tse'e je María vye'na. 6 Jem tse'e Belén vye'nada ku ve'e dupaatni
je ke'ex aats. 7 Ax jem tse'e duyakke'x je kyoop ónuk, jetse'e je vit dutukvimpittni, jetse'e
duyakma'vi jem je jaach je kaaj y'aja'kxin jootm kux ka'a ve'e van'it y'uk'itupaattini jep je
jayu tyujkp joma ve'e kumyataandi.

Ku je ángeles jye'y joma ve'e je carnero vinténivada

8 Joma tse'e je Belén, tamji tse'e vye'nada je carnero vinténivada juu' ve'e tsonajxtup jem
tsoots jootm joma ve'e duvintsaanada je kyarneeroda. 9 Tun to'mayji tse'e vyinkuva'kijidi
to'k je Maja Vintsán je y'aangeles jetse'e je Maja Vintsán je myajin tya'kxva'kxy joma ve'e
je carnero vinténiva vye'nada, jetse'e ooy tyuntsa'kidi. 10 Van'it tse'e je ángeles ña'muxjidi:
—Kadi miits mtsa'agada, kux je oy kats je oy ayook atse'e nyakmiimp juu' ve'e je jayu
anañujoma ooy tunyakxoondukjadap. 11 Uxyam tse'e tumke'xuxjada jem je David kyajpun
kajxm to'k je Yaktsookpa, je'ets je'e ve'e je Cristo, juu' ve'e je Nte'yam vyinkoon jetse'e
yakkutojknit, je Maja Vintsán. 12 Ya'ats je'e ve'e mtuknujávajadap: Vit vimpídut tse'e
xpaa'ttat je pi'k maax mya'aj jem je jaach je kaaj y'aja'kxin jootm.
13 Tun to'mayji tse'e dujaa'k'ixpaatti je ángeles maat numay aa'k je aangelesta juu'
ve'e jem tsapjootm tsoo'ndup, jetse'e je Nte'yam duyakmájada duyakjaanchada jetse'e
vya'anda:
14 Yakmaja yakjaancha xa ve'e je Nte'yam y'ijtnit, juu' ve'e jem tsapjootm,
jetse'e yaja naxviijn oy joot tsoj joot je jayu y'ijttinit juu' ve'e je Nte'yam je kyunoo'kxun
maat.

15 Ku ve'e je̱ ángeles ña̱jkxtinuva je̱m tsapjo̱o̱tm, van'it tse'e je̱ carnero vinténiva
ña̱vyaajnjidi:
—Ja'mdas je̱m Belén du̱'íxumda juu' ve'e u̱xyam toojnjup ko̱jtsjup, juu' ve'e je̱ Maja̱
Vintsá̱n tu̱xtuknu̱ja'vimda.
16 Jatyji tse'e ña̱jkxti, je̱tse'e du̱paatti je̱ María ma̱a̱t je̱ José, je̱ts je̱ pi'k maax mya'aj
je̱m je̱ jaach je̱ kaaj y'aja̱'kxin jo̱o̱tm. 17 Ku ve'e du̱'ixti, van'it tse'e du̱'ava'nidi vintso̱
ve'e je̱ ángeles tu̱vya'nu̱xjada je̱ pi'k mix ka̱jx. 18 Pa̱n pa̱n jaty tse'e du̱'amo̱tunajxtu,
atu̱va ato̱ki tse'e du̱tuktaandi ti jatye'e kyo̱jtstup. 19 Ax nu̱jomts ya̱'a̱ ve'e je̱ María je̱m
jya'vin ka̱jxm du̱yaktáñ je̱tse'e du̱payo̱'o̱y. 20 Vimpijttinu tse'e je̱ carnero vinténivada joma
ve'e je̱ kyarneeroda je̱tse'e je̱ Nte'yam du̱yakmájada du̱yakjaanchada je̱tse'e je̱ kuko̱jtsu̱n
du̱mo̱'o̱da je̱'e̱ ka̱jx ku ve'e du̱'ixti du̱mótudi juu' ve'e toojnju ko̱jtsju, ku̱x ve'em je̱'e̱ ve'e
y'ijt ax jo'n je̱ ángeles ña'mu̱xjidi.

Ku je̱ pi'k mix Jesús du̱yakna̱jkxti je̱p maja̱ tsaptu̱jkp

21 Kutoodojtu̱k xa̱a̱j tse'e je̱ ixta'nu̱n du̱pa̱a̱jmjidi je̱ pi'k mix je̱tse'e du̱xa̱pa̱a̱jmji. Jesús
tse'e tyukxa̱a̱jidu, je̱ xa̱a̱jjyam juu' ve'e je̱ ángeles tukna̱'mu̱xju je̱ María ku ve'e ka'anum
vye'na ónu̱k ma̱a̱t. 22 Ku tse'e je̱ xa̱a̱j pyuuk joma ve'e je̱ María ñaajkvaatsjini ax jo'n
je̱ Moisés je̱ pyava'nu̱n vya'añ, van'it tse'e je̱ pi'k mix du̱pako̱o̱ndi je̱m Jerusalén je̱tse'e
je̱ Maja̱ Vintsá̱n du̱tukka̱tá̱kadat. 23 Ve'em tse'e du̱toondi ku̱x ve'eme'e je̱ Maja̱ Vintsá̱n
je̱ pyava'nu̱n vya'añ je̱ts nu̱jome'e pa̱n nu̱vinxu̱pe'e je̱ mix ónu̱k juu' ve'e mutoo'va̱jkp
ke̱'xtup, je̱ Nte'yamts je̱'e̱ ve'e jye̱'e̱. 24 O̱jtstu tse'e je̱tse'e du̱pa̱a̱mdi je̱ Maja̱ Vintsá̱n je̱
vyintsa̱'kin ax jo'n vya'añ je̱p pava'nu̱n ku̱jxp: nu̱me̱jtsk je̱ muu'x ukpu̱ nu̱me̱jtsk je̱ pak.
25 Ax je̱m tse'e Jerusalén jyoojntyka vye'na to'k je̱ jayu juu' ve'e du̱xa̱a̱j Simeón. Tu̱vts
je̱'e̱ ve'e je̱ jyáyuvin je̱ jyoojntykin y'ijt je̱tse'e je̱ Nte'yam du̱vinjava du̱vintsa̱'a̱ga, y'a'ixpts
je̱'e̱ ve'e ku ve'e je̱ israeejlit jayu je̱ Nte'yam yakjo̱t'amájajadat. Mya̱a̱tts je̱'e̱ ve'e je̱ Espíritu
Santo; 26 yaktuknu̱ja'vi tse'e je̱ts ka'a ve'e y'o̱o̱'ku̱t pa̱n ka'anume'e du̱'ix je̱ Cristo, juu'
ve'e je̱ Nte'yam vyinko̱o̱n je̱tse'e yakkutojknit. 27 Je̱ Espíritu Santo tse'e yakna̱jkxju je̱p
maja̱ tsaptu̱jkp. Ku ve'e je̱ María je̱ts je̱ José du̱yakna̱jkxti je̱ Jesús je̱p maja̱ tsaptu̱jkp
je̱tse'e du̱tóndat je̱ pi'k mix ma̱a̱t ax jo'n je̱ Moisés je̱ pyava'nu̱n vya'añ, 28 van'it tse'e je̱
Simeón du̱tse̱e̱'ntsa̱a̱jv je̱ pi'k mix je̱tse'e je̱ Nte'yam du̱yakma̱ji du̱yakjaanchi. Jidu̱'u̱m
tse'e vyaajñ:
29 Maja̱ Vintsá̱n, ax nvaatanits je̱'e̱ ve'e je̱ts a̱tse'e n'o̱o̱'knit to'k aaj to'k jo̱o̱t,
ta̱ xa ve'e xkutyún ax jo'n a̱ts mitse'e xtukvinva'ni,
30 ta̱ a̱tse'e ya̱ nviijn ntuk'ix je̱ Yaktso̱o̱kpa
31 juu' mitse'e mnu̱pa̱a̱jmtki je̱tse'e anañu̱joma je̱ jayu du̱yaktso̱'o̱ku̱t.
32 Yaknu̱ke̱'xnatá̱kapts je̱'e̱ ve'e mits je̱ mtoo' pa̱n pa̱n jatye'e ka je̱ israeejlit jáyuvap,
je̱tse'e je̱ israeejlit jayu je̱ majin du̱mo̱'o̱t.
Jidu̱'u̱m tse'e je̱ Simeón vyaajñ.
33 Atu̱va ato̱ki tse'e je̱ Jesús je̱ tyee' je̱ tyaak tyaandi ku ve'e du̱'amo̱tunajxti ti jatye'e
je̱ Simeón kyo̱jts je̱ pi'k mix ka̱jx. 34 Van'it tse'e je̱ Simeón kyunoo'kxjidi je̱tse'e je̱ María
du̱nu̱u̱jmi, je̱ Jesús je̱ tyaak:
—Ya̱ pi'k mix, nu̱pa̱a̱mdu̱kanits ya̱'a̱ ve'e je̱tse'e ya̱'a̱ ka̱jx nu̱may je̱ israeejlit jayu
kya'adat je̱p to̱kin ja̱a̱tp, nu̱mayva tse'e juu' ve'e napyámjadap je̱ Nte'yam ma̱a̱t. Ya̱ pi'k
mix tse'e je̱ nu̱ja'vin du̱yákup, nu̱may tse'e je̱ jayu kyakuvákju̱t, 35 ax ve'em tse'e yaknu̱jávat
pa̱n ti ve'e to'k jado'k vyinmaayp je̱m jya'vin ka̱jxm. Je̱ts mits, ve'emts mits ya̱'a̱ ve'e xjávat
ax jo'n je̱ tsojx ku̱du̱tuknajxy je̱ mja'vin —jidu̱'u̱m tse'e je̱ Simeón je̱ María du̱nu̱u̱jmi.
36 Je̱p tse'e vye'niva to'k je̱ Nte'yam je̱ y'ayook ko̱jtsnajxpa, Ana je̱'e̱ ve'e xya̱a̱j, je̱ Fanuel
je̱'e̱ ve'e tyee'ip, je̱ Aser je̱ chaan je̱ kyo̱o̱j. Amájanits je̱'e̱ ve'e o̱o̱y. Vuxtojtu̱k joojnt
tse'e du̱ma̱a̱ttsu̱u̱ni je̱ ñu̱yaa'y; 37 ax u̱xyam, ku'a̱a̱'k ta̱'a̱xta̱jkanits je̱'e̱ ve'e majktupxu̱k
maktaaxk joojnt. Jépjyamts je̱'e̱ ve'e maja̱ tsaptu̱jkp kyatsa̱a̱'n, ijtpts je̱'e̱ ve'e je̱p je̱
Nte'yam du̱vinjava du̱vintsa̱'a̱ga jóvum xa̱a̱j jóvum tsooj, ijtpts je̱'e̱ ve'e je̱p y'ayooja je̱tse'e
chapka̱ts. 38 Je̱pna tse'e vye̱'nada je̱ Jesús ma̱a̱t je̱ tyee' je̱ tyaak ku ve'e je̱ Ana ñu̱na̱jkxjidi.

Van'it tse'e je̱ Nte'yam du̱yakma̱ji du̱yakjaanchi je̱tse'e je̱ Jesús du̱nu̱ka̱jts je̱ja je̱ nu̱may jayu vyinkujkta juu' ve'e du̱'a'íxtup ku ve'e je̱ jerusaleenit jayu cho̱'o̱ktat.

Ku je̱ Jesús ma̱a̱t je̱ tyee' je̱ tyaak jye̱'ydi je̱p Nazaret

39 Ta̱vani ve'e du̱kutyonda je̱ Ma̱ja̱ Vintsa̱n je̱ pyava'nu̱n, van'it tse'e ña̱jkxtinuva je̱m
galiléait y'it jo̱o̱tm joma ve'e kyukajpu̱nada, je̱m Nazaret. 40 Je̱ pi'k mix, ye̱e̱'kpts je̱'e̱ ve'e,
majuva̱jkpts je̱'e̱ ve'e, vij'ata̱a̱tspts je̱'e̱ ve'e, kunoo'kxjupts je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam.

Ku je̱ pi'k mix Jesús vye'na je̱p ma̱ja̱ tsaptu̱jkp

41 Vinjoojnt tse'e je̱ Jesús je̱ tyee' je̱ tyaak ña̱jkxta y'ijt je̱m Jerusalén, je̱ pascua xa̱a̱j
du̱ana̱jkxada. 42 Ku ve'e je̱ Jesús makme̱jtsk joojnt vye'na, nu̱jom tse'e ña̱jkxti je̱m
Jerusalén, ve'em ax jo'n du̱tonda y'ijt. 43 Ku tse'e je̱ xa̱a̱j ñajxy, je̱tse'e vyimpijttini, taannu
tse'e je̱ Jesús je̱m Jerusalén. Ka'a tse'e je̱ tyee' je̱ tyaak du̱nu̱ja'vi je̱ts je̱me'e tu̱y'uktaanni,
44 ve'eme'e vyinmaaydi je̱ts je̱m je̱'e̱ ve'e pyamétsjada je̱ nu̱may jayu ma̱a̱t. Ve'em tse'e to'k
xa̱a̱j yo̱'ydi. Ku tse'e du̱jo̱o̱'k'íxtidini joma ve'e je̱ jyuu'tta je̱ myugo'okta je̱ts joma ve'e je̱
jayu juu' ve'e mya̱a̱tnay'íxajada, 45 ka'a tse'e du̱paatti. Van'it tse'e vyimpijttinuva jado'k
nax je̱m Jerusalén je̱tse'e o̱jts du̱'íxtada.

46 Kutoojk xa̱a̱jnum tse'e du̱paattini je̱p ma̱ja̱ tsaptu̱jkp, je̱p tse'e du̱ma̱a̱ttsa̱a̱nada vye'na
je̱ tsaptu̱jkpit yak'ixpa̱jkpata̱jk, je̱tse'e du̱'amo̱tutu̱va je̱ts du̱'amo̱tunaxy pa̱n ti jaty je̱'e̱
ve'e kyo̱jtstup. 47 Atu̱va ato̱ki tse'e tyaandi je̱ jáyuda pa̱n pa̱n jatye'e du̱'amo̱tunajxtup ku
ve'e du̱'ixti du̱mótudi vintso̱ ve'e vyija je̱ts vintso̱ ve'e du̱'atsa̱a̱jv. 48 Ku tse'e je̱ tyee' je̱ tyaak
y'ixpaatjidi, atu̱va ato̱ki tse'e tyaandi. Van'it tse'e je̱ tyaak ña'mu̱xji:

—N'ónu̱k, ¿tya̱jxts a̱a̱tse'e ve'em xtun? Ta̱ xa a̱a̱ts mitse'e nja'ixta, ya̱ mtee' je̱ts a̱ts,
myaknu̱tsaachvinmaaypts mitse'e o̱o̱y.

49 Van'it tse'e je̱ Jesús y'atsa̱a̱jv:

—¿Tya̱jxs a̱ts miitse'e x'íxtada? ¿Ka'a ve'e xnu̱jávada je̱ts tun vinko̱pk je̱'e̱ ve'e je̱ts
a̱tse'e je̱ nTee' je̱ tyoonk ntónu̱t?

50 Ka'a tse'e du̱vinmótudi je̱ ayook juu' ve'e tukmuko̱jtsju̱du. 51 Van'it tse'e kyuta̱jkini
ma̱a̱t je̱ tyee' je̱ tyaak je̱tse'e jye̱'ydini je̱m Nazaret, je̱p tse'e je̱'e̱ kya̱'p pya'tkup ñaajk'ijtji.
Nu̱jomts ya'a̱ ve'e je̱ tyaak je̱m jya'vin ka̱jxm du̱yak'it. 52 Vintso̱ tse'e je̱ it ñaxy, ye̱e̱'kpts
je̱'e̱ ve'e, víjipts je̱'e̱ ve'e, tyukxo̱o̱jntkpts je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam je̱ts anañu̱joma je̱ jayu.

3

Ku je̱ Yakna̱pe̱jtpa Juan kya'amaajy joma ve'e kyapa̱ntsu̱u̱na
(Mt. 3.1-12; Mr. 1.1-8; Jn. 1.19-28)

1 Jidu̱'u̱m tse'e tyoojnji kyo̱jtsji ku ve'e je̱ Tiberio César makmo̱kx joojntani du̱ka̱'ma
vye'na je̱ ma̱ja̱ kutojku̱n; yakkutojktup tse'e vye̱'nada je̱p je̱'e̱ kya̱'pu̱pa'tkup je̱ Poncio
Pilato, je̱ Herodes, je̱ Felipe, je̱ts je̱ Lisanias. Je̱ Poncio Pilato tse'e yakkutojkp vye'na je̱m
judéait y'it jo̱o̱tm, je̱ Herodes tse'e yakkutojkp vye'na je̱m galiléait y'it jo̱o̱tm, je̱ Felipe tse'e
yakkutojkp vye'na je̱m ituréait je̱ts traconíteit y'it jo̱o̱tmda, je̱ Lisanias tse'e yakkutojkp
vye'na je̱m abilíniait y'it jo̱o̱tm, 2 je̱ tee' Anás je̱ts je̱ tee' Caifás, je̱'e̱ tse'e ijttu tee' juu'
ve'e du̱nu̱vintsa̱nika̱jxtup je̱ tee't a̱jkta. Ve'em tse'e jyajty van'it, je̱tse'e je̱ Yakna̱pe̱jtpa
Juan, je̱ Zacarías je̱ y'ónu̱k, je̱'e̱ tse'e tukje̱'yju je̱ Nte'yam je̱ kya̱ts je̱ y'ayook je̱m joma
ve'e kyapa̱ntsu̱u̱na. 3 Van'it tse'e je̱ Juan nu̱jom je̱ it du̱tuknajxku̱jx juu' ve'e myutámip
je̱ jordaanit ma̱ja̱ na̱a̱j, je̱tse'e nu̱jom je̱ jayu du̱nu̱u̱jmi je̱tse'e vyinmayu̱mpijttinit, je̱tse'e
du̱masoo̱ktinit je̱ kyo̱'o̱y joojntykinda, je̱tse'e ña̱pétta̱t, ve'em tse'e yakto̱kinme̱e̱'kxtat.
4 Ku tse'e ve'em jyajty, van'it tse'e tyoojnji juu' ve'e je̱ Nte'yam je̱ y'ayook ko̱jtsnajxpa Isaías
jyaay je̱p Kunuu'kx Jatyán ku̱jxp jidu̱'u̱m:

Yakmótup xa ve'e ku ve'e to'k je̱ jayu jidu̱'u̱m ma̱kk kya̱ts joma ve'e kyapa̱ntsu̱u̱na:
"Yak'o̱'yijada, yakta̱a̱jvjada je̱ too' joma ve'e je̱ Ma̱ja̱ Vintsa̱n ñáxu̱t.
5 Je̱ Nte'yam tse'e du̱yaktuk'ótsup joma ve'e je̱ it tukjo̱v je̱tse'e du̱yakvánu̱ku̱t je̱ ko̱pk je̱
ke̱e̱ts.
Je̱'e̱ tse'e du̱yakta̱vup je̱ too' juu' ve'e ata̱jp a'o̱jtsp,

je̱'e̱ tse'e du̱yakkijpxap je̱ too' juu' ve'e je̱ ka̱a̱k je̱ moo'kx.
6 Ax nu̱jom tse'e je̱ jayu yaja naxviijn yaktuknu̱jávadat je̱ts je̱ Nte'yame'e je̱ jayu du̱yakt-
so̱o̱kp."
Jidu̱'u̱m tse'e je̱ Isaías du̱jaajy.
7 Ku ve'e je̱ nu̱may jayu je̱ Yaknapejtpa Juan du̱nu̱na̱jkxti je̱tse'e yaknapétjadat, van'it
tse'e je̱ Juan ña'mu̱xjidi:
—Miitsta, je̱ tsaa'n je̱ chaanda je̱ kyo̱o̱jta, ¡ku̱xe'e je̱ ka̱ts tu̱xmótuda je̱ts táminupe'e je̱
tsaachto'nu̱n, je'e̱ ka̱jx tse'e xkuke̱'e̱kta! 8 Tonda juu' ve'e o̱y je̱tse'e ñu̱ke̱'xnatákat je̱ts ta̱
ve'e xmaso̱o̱ktini je̱ mko̱'o̱y joojntykinda. Kádits xnu̱túvada ku ve'e mva'anda: "Ka'a tse'e
je̱ Nte'yam xyaktsaachpaatumdat, ku̱x je̱ Abraham je̱ chaan je̱ kyo̱o̱j xa u̱u̱'me'eda", ku̱x
nvaajnjidup xa a̱ts miitse'eda je̱ts o̱'yixjupe'e je̱ Nte'yam je̱tse'e ya̱ tsaaj du̱yakvimpítu̱t
je̱ Abraham je̱ chaan je̱ kyo̱o̱j. 9 Ve'em xa miitse'eda ax jo'n je̱ ku̱p juu' ve'e je̱ o̱o̱jyit
ju̱'kx du̱kayakta̱'mip. Ta̱ tse'e jye'ya je̱ xa̱a̱j ku ve'e ve'em mjátjadat ax jo'n je̱ jayu je̱
pojxu̱n du̱mach je̱tse'e je̱ ku̱p du̱pojxu̱ku̱t. Ax nu̱jom tse'e je̱ ku̱p juu' ve'e je̱ o̱o̱jyit ju̱'kx
du̱kayakta̱'mip, yakpojxu̱kupts je̱'e̱ ve'e je̱tse'e yakja̱nvívupat.
10 Ax van'it tse'e je̱ nu̱may jayu y'amo̱tutúvijidi:
—¿Tise'e tso̱jkjup je̱ts a̱a̱tse'e ntónu̱t?
11 Van'it tse'e je̱ Juan y'atsa̱a̱jv:
—Pa̱n pa̱n xa ve'e je̱p me̱jtsk je̱ ñu̱xoya, ax myo̱'o̱p tse'e to'k pa̱n pa̱ne'e katih'ijtu̱xjup.
Pa̱n pa̱n tse'e je̱p je̱ kyaaky je̱ tyo̱jkx, ax nay ve'empa tse'e je̱ jayu du̱mo̱'o̱t pa̱n pa̱ne'e
katih'ijtu̱xjuvap.
12 Ax van'it tse'e ñu̱je̱'yju̱duva je̱ kupa̱'mu̱n pa̱kmojkpada je̱tse'e je̱ Juan yaknapétjadat,
je̱tse'e je̱ Juan du̱'amo̱tutúvidi:
—Yak'ixpa̱jkpa, ¿tise'e tso̱jkjup je̱ts a̱a̱tse'e ntónu̱t?
13 Ax van'it tse'e je̱ Juan y'atsa̱a̱jv:
—Pa̱n vinxu̱pe'e je̱ kupa̱'mu̱n myaktukpava'anda, vanxu̱pji tse'e xpa̱kmóktat.
14 Van'it tse'e je̱ tojpata̱jk ñu̱je̱'yju̱duva je̱tse'e y'amo̱tutúvijiduva:
—¿Tise'e tso̱jkjup je̱ts a̱a̱tse'e ntónu̱t?
Van'it tse'e y'atsa̱a̱jv:
—Ni pa̱na xa ve'e juu' xkapa̱jkjadat je̱ atsa̱'kin ma̱a̱t ukpu̱ je̱ nu̱vampe̱jtu̱n ma̱a̱t, je̱ts
tukjo̱tka̱da'akta je̱ mjo'yu̱nda.
15 Ax ve'em tse'e je̱ jayu je̱m jya'vin ka̱jxm vyinmayda je̱ts je̱ Yaknapejtpa Juan je̱'e̱ vine'e
je̱ Cristo, juu' ve'e je̱ Nte'yam vyinko̱o̱n je̱tse'e yakkutojknit. 16 Ax van'it tse'e je̱ Juan
y'atso̱o̱jvjidi:
—Je̱ tsoxk na̱a̱j xa a̱ts miitse'e ntukyaknapejttup; ax me̱jtsp tse'e to'k juu' ve'e je̱m
mja'vin ka̱jxmda mtukyaknapétjadap je̱ Espíritu Santo je̱tse'e je̱ jayu du̱to̱kimpayo̱'o̱yu̱t.
Ñu̱májipts je̱'e̱ ve'e nu̱yojk je̱ts ka'a ve'e a̱ts, ni ka'ats a̱tse'e nvinmachju̱ je̱ts a̱tse'e je̱
kya̱'a̱jk ja̱a̱'p nmukéjijat. 17 Ku ve'e je̱ jayu du̱to̱kimpayo̱'o̱yu̱t, ve'em tse'e du̱tónu̱t ax jo'n
to'k je̱ yaa'tya̱jk juu' ve'e je̱ tukje̱e̱'pu̱n du̱mats'ijtp je̱tse'e du̱vimpa̱j je̱ trigo. Pya̱kmujkp
tse'e je̱ trigo pajk; ax je̱ po'ox juu' ve'e pya̱jkjip, je̱'e̱ tse'e je̱m ja̱njo̱o̱tm pya̱a̱mnup juu' ve'e
ni vin'ita kapi'tsp.
18 Ax ve'em tse'e je̱ Juan may viijn ax jo'n ya̱'a̱ du̱tukvinja'vidi je̱ jayu je̱tse'e du̱vaajnjidi
je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook. 19 Ax nay ve'empa tse'e du̱tuknu̱u̱jmi je̱ yakkutojkpa Herodes ku̱x
pya̱jke'e je̱ Herodías, je̱ y'uts Felipe je̱ ñu̱da̱'a̱x je̱'e̱ ve'e y'ijt; tyuknu̱u̱jmiva tse'e juu' jatye'e
viijnk tyoon juu' ve'e ka óyap. 20 Ax tunjaa'knu̱yojki tse'e je̱ Herodes je̱ tyo̱kin ku ve'e je̱
Juan du̱yakjapyoxu̱nta̱kpa̱a̱jmji.

Ku je̱ Jesús ña̱pejt
(Mt. 3.13-17; Mr. 1.9-11)

21 Ka'anum tse'e je̱ Juan yakpoxu̱nta̱kpu̱m vye'na, van'it tse'e je̱ Jesús du̱yaknapejt.
Tsapko̱jtsp tse'e vye'na je̱ Jesús, van'it tse'e je̱ tsapjo̱o̱tmit it y'avaach 22 je̱tse'e je̱ Espíritu
Santo ñu̱ka̱daakji, ve'eme'e kye'ex ax jo'n to'k je̱ pak. Van'it tse'e yakmo̱tu to'k je̱ ayook
juu' ve'e je̱m tsapjo̱o̱tm ka̱daakp. Jidu̱'u̱m tse'e vyaajñ:

—Mits xa ve'e ạts jẹ n'Onụk, juu' ạtse'e ọọy ntuntsạjkp, ọọyts ạts mitse'e ntuntukxọọn-dụk.

Jẹ Jesucristo jẹ jyujpit jayu
(Mt. 1.1-17)

23 Ii'px majk joojnt jo'n tse'e vye'na jẹ Jesús ku ve'e kya'amay'ukvaajñ. Ax ve'em tse'e
vya'anda y'ijt jẹts jẹ José ve'e tyee'i. Jẹ José tse'e jẹ Elí jẹ myajntk, 24 juu' ve'e jẹ Matat jẹ
myajntk, juu' ve'e jẹ Leví jẹ myajntk, juu' ve'e jẹ Melqui jẹ myajntk, juu' ve'e jẹ Jana jẹ
myajntk, juu' ve'e jẹ José jẹ myajntk, 25 juu' ve'e jẹ Matatías jẹ myajntk, juu' ve'e jẹ Amós
jẹ myajntk, juu' ve'e jẹ Nahum jẹ myajntk, juu' ve'e jẹ Esli jẹ myajntk, juu' ve'e jẹ Nagai jẹ
myajntk, 26 juu' ve'e jẹ Maat jẹ myajntk, juu' ve'e jẹ Matatías jẹ myajntk, juu' ve'e jẹ Semei
jẹ myajntk, juu' ve'e jẹ José jẹ myajntk, juu' ve'e jẹ Judá jẹ myajntk, 27 juu' ve'e jẹ Joana jẹ
myajntk, juu' ve'e jẹ Resa jẹ myajntk, juu' ve'e jẹ Zorobabel jẹ myajntk, juu' ve'e jẹ Salatiel
jẹ myajntk, juu' ve'e jẹ Neri jẹ myajntk, 28 juu' ve'e jẹ Melqui jẹ myajntk, juu' ve'e jẹ Adi
jẹ myajntk, juu' ve'e jẹ Cosam jẹ myajntk, juu' ve'e jẹ Elmodam jẹ myajntk, juu' ve'e jẹ
Er jẹ myajntk, 29 juu' ve'e jẹ Josué jẹ myajntk, juu' ve'e jẹ Eliezer jẹ myajntk, juu' ve'e jẹ
Jorim jẹ myajntk, juu' ve'e jẹ Matat jẹ myajntk, 30 juu' ve'e jẹ Leví jẹ myajntk, juu' ve'e jẹ
Simeón jẹ myajntk, juu' ve'e jẹ Judá jẹ myajntk, juu' ve'e jẹ José jẹ myajntk, juu' ve'e jẹ
Jonán jẹ myajntk, juu' ve'e jẹ Eliaquim jẹ myajntk, 31 juu' ve'e jẹ Melea jẹ myajntk, juu' ve'e
jẹ Mainán jẹ myajntk, juu' ve'e jẹ Matata jẹ myajntk, juu' ve'e jẹ Natán jẹ myajntk, 32 juu'
ve'e jẹ David jẹ myajntk, juu' ve'e jẹ Isaí jẹ myajntk, juu' ve'e jẹ Obed jẹ myajntk, juu' ve'e jẹ
Booz jẹ myajntk, juu' ve'e jẹ Salmón jẹ myajntk, juu' ve'e jẹ Naasón jẹ myajntk, 33 juu' ve'e
jẹ Aminadab jẹ myajntk, juu' ve'e jẹ Aram jẹ myajntk, juu' ve'e jẹ Esrom jẹ myajntk, juu'
ve'e jẹ Fares jẹ myajntk, juu' ve'e jẹ Judá jẹ myajntk, 34 juu' ve'e jẹ Jacob jẹ myajntk, juu' ve'e
jẹ Isaac jẹ myajntk, juu' ve'e jẹ Abraham jẹ myajntk, juu' ve'e jẹ Taré jẹ myajntk, juu' ve'e
jẹ Nacor jẹ myajntk, 35 juu' ve'e jẹ Serug jẹ myajntk, juu' ve'e jẹ Ragau jẹ myajntk, juu' ve'e
jẹ Peleg jẹ myajntk, juu' ve'e jẹ Heber jẹ myajntk, juu' ve'e jẹ Sala jẹ myajntk, 36 juu' ve'e
jẹ Cainán jẹ myajntk, juu' ve'e jẹ Arfaxad jẹ myajntk, juu' ve'e jẹ Sem jẹ myajntk, juu' ve'e
jẹ Noé jẹ myajntk, juu' ve'e jẹ Lamec jẹ myajntk, 37 juu' ve'e jẹ Matusalén jẹ myajntk, juu'
ve'e jẹ Enoc jẹ myajntk, juu' ve'e jẹ Jared jẹ myajntk, juu' ve'e jẹ Mahalaleel jẹ myajntk,
juu' ve'e jẹ Cainán jẹ myajntk, 38 juu' ve'e jẹ Enós jẹ myajntk, juu' ve'e jẹ Set jẹ myajntk,
juu' ve'e jẹ Adán jẹ myajntk, juu' ve'e jẹ Nte'yam jẹ myajntk.

4

Ku jẹ Jesús jẹ Satanás y'ukyaktọkimpạkuvaajnji
(Mt. 4.1-11; Mr. 1.12-13)

1 Van'it tse'e jẹ Jesús chạạ'n jẹm Jordán mạjạ nạpa'am, jẹ Espíritu Santo tse'e mọọjyju
jẹ vinma'yụn jẹts jẹ mạkkin jẹtse'e dụtónụt juu' ve'e jẹ Nte'yam chạjkp, jẹ'ẹ tse'e jẹ
Jesús dụyaknạjkx jẹm vinva'ajts it kạjxm. 2 Jẹm tse'e jẹ Jesús y'ijt vụjxtkupx xạạj;
ukyaktọkimpạkuvaajnju tse'e jẹ Satanás, jẹ kọ'ọyjáyuvap juu' ve'e dụnụvintsạnikạjxp jẹ
kọ'ọyjayuvaptạjkta. Ka'a tse'e van'it dụtikaajy dụtijụ'kx, jẹtse'e jẹ yooj pyaatjini. 3 Van'it
tse'e jẹ Satanás vyinkutạ́miji jẹtse'e ñạ'mụxji:

—Pạn tyụ́vam xa ve'e jẹts jẹ Nte'yam jẹ y'Onụk mitse'e, mukọ́tsụts n'it yạ tsaaj jẹtse'e
vyimpítụt tsapkaaky.

4 Van'it tse'e jẹ Jesús y'atsạạjv:

—Ve'em xa ve'e jẹ Kunuu'kx Jatyán vya'añ: "Ka tun jẹ'ẹ kạjxjyap xa ve'e jẹ jayu
jyoojntyka kụxe'e juu' dụkay dụjụ'kx, jẹ ayook kạjxe'e juu' ve'e jẹ Nte'yam kyạjtsp."

5 Van'it tse'e jẹ kọ'ọyjáyuvap yaknạjkxji joma ve'e to'k jẹ kọpk juu' ve'e kạjxm ạạ'k;
jatyji tse'e jẹ Jesús dụtuknụ'ixikụjx nụjom jẹ jayu juu' ve'e yakkutujkja ijttup yaja naxviijn.
6 Van'it tse'e dụnụụjmi:

—Nmọkyạjxnup xa ạts mits yạ'ạ ve'e nụjom xi kutojkụn jẹts vinxụpe'e jẹ mạjin xi jayu
dụjayẹpta, kụx ạts xa yạ'ạ ve'e nụjom xtukkạtạjkikạjxnu jẹ Nte'yam, ax nmọọynupts ạts

ya'a ve'e pan pan atse'e ntsajkp. [7] Pan xvinkoxkténipts ats mitse'e jets ats mitse'e xvinjávat
xvintsa'agat, nujomts ats mits ya'a ve'e nmokyajxnit.
[8] Van'it tse'e je Jesús y'atsoojvji:
—Najkxni, Satanás, kux jidu'ume'e je Kunuu'kx Jatyán vyaampa: "Vinjávada vintsa'a-
gada je Maja Vintsán, uu'm je nNte'yamamda, tun je'ejyji ve'e to'k mvinjávadap mv-
intsa'agadap."
[9] Van'it tse'e je koʼoyjáyuvap yaknajkxjuva jem Jerusalén jetse'e je Jesús duyakpejt jem
maja tsaptakkojm, jetse'e dunuujmi:
—Pan tyúvam xa ve'e jets je Nte'yam je y'Onuk mitse'e, naajkkustákajats n'it, [10] kux
jidu'um xa ve'e je Kunuu'kx Jatyán vya'añ:
Je Nte'yam xa ve'e dupava'anup je y'aangelestajk jetse'e m'íxjut mjayépjut,
[11] jetse'e je kya'aj mtuk'amátsajat jetse'e je mtek je tsaaj kyayaktsaachajat.
[12] Van'it tse'e je Jesús y'atsaajv:
—Vaampap tse'e jidu'um je Kunuu'kx Jatyán: "Ka'a tse'e x'íxtat joma vaate'e juu'
dukuvuk je Maja Vintsán, uu'm je nNte'yamamda."
[13] Ax ku tse'e je koʼoyjáyuvap ñayja'viji jets ka'a ve'e myaada'aky vintso ve'e je
Jesús kudyaktokimpujk, van'it tse'e dukukeek. Ku tse'e je it jyaa'knajxy, van'it tse'e
du'avimpijtinuva.

Ku je Jesús kya'amay'ukvaajñ jep Galilea
(Mt. 4.12-17; Mr. 1.14-15)

[14] Van'it tse'e je Jesús vyimpijtnuva jem Galilea je makkin maat juu' ve'e je Espíritu Santo
mooojyjup. Tum je'e tse'e je jayu kyojtstup myaajntyktup, jetse'e nujom je jayu ñuja'viji
juu' ve'e jem tso tsuunidup. [15] Yak'ixpujkpts je'e ve'e je jayu nujom je it joma tso ve'e ñaxy;
ax nujom tse'e je jayu yakmájajada yakjaanchajada.

Ku je Jesús vye'na jep Nazaret
(Mt. 13.53-58; Mr. 6.1-6)

[16] Van'it tse'e je Jesús jye'y jem Nazaret, je kajpun joma ve'e yee'k. Ax pooʼkxtkun xaaj
tse'e vye'na, van'it tse'e tyajki jep tsaptujkp, ve'em ax jo'n dutún y'ijt, jetse'e tyeni, jetse'e
je Kunuu'kx Jatyán dukotsuva'añ. [17] Van'it tse'e yakmoojy juu' ve'e je Nte'yam je y'ayook
kojtsnajxpa Isaías jyaay jep Kunuu'kx Jatyán kujxp. Ku tse'e duyak'avaach, jetse'e dupaaty
juu' ve'e kyotsuvaampy, van'it tse'e dukajts:
[18] Yamts je'e ve'e ats nja'vin kajxm je Espíritu juu' ve'e ijtp jem je Maja Vintsán jya'vin
kajxmpa,
je'ets atse'e xvinkoon jets atse'e ntukka'amáyut je oy kats je oy ayook je ayoova jáyuda,
je Nte'yamts atse'e xkejxp jets atse'e ntuknujávadat jets jatyji atse'e je jayu nyaktánut
ve'em ax jo'n je jayu juu' ve'e pítsumdup jep poxuntujkp,
ve'em ax jo'n je viints jayu juu' ve'e vin'ixpajktup,
atse'e naspaka nyaktaandinup pan pan jatye'e maaydup tajtup;
[19] n'ava'nivapts atse'e jets ta ve'e je joojnt jye'ya jetse'e je Nte'yam je jyayu dukunoo'kxut.
[20] Ku ve'e dukojtskujx, van'it tse'e je nak du'axaa'tsni joma ve'e yukja'a je Kunuu'kx
Jatyán, jetse'e dumoojy je tsaptujkpit patto'niva. Van'it tse'e y'ajxtk jetse'e je jayu
duyak'ixpáktat. Ax nujom tse'e je jayu pan nuvinxupe'e jep tsaptujkp vye'nada, tum jem
tse'e je Jesús ñi'kxm je vyiijn dupaamdi. [21] Van'it tse'e je Jesús yak'ixpajkjidi. Jidu'um tse'e
vyaajñ:
—Uxyam ya xaaj tse'e yaja miits mvinkujkta ya Kunuu'kx Jatyán tutyunju tukyatsju.
[22] Nujom tse'e je jáyuda y'oñukojtsiji, atuva atoki tse'e tyaandi ku ve'e je Jesús va'ajts
tsoj myukojtsjidi, jetse'e ñay'amotutúvijidi:
—¿Ti ka je Joseejap ya'a ve'e je y'ónuk?
[23] Van'it tse'e je Jesús ña'muxjidi:
—Tyúvam xa miits n'ite'e xkótstat ya tukmu'a'ixmojkin: "Tsoʼyiva, nachóyaja viinm.
Tonu yaja mkajpun kujx juu' aatse'e nmotu jetse'e xtuujn jem Capernaum."
[24] Jetse'e jyaa'kvaajñ:

—Tyúvam xa atse'e nva'añ jets ka'a ve'e oy yakkuvákut joma ve'e je y'it je ñaax ni to'ka je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpa. [25] Vaampamts atse'e jets jeja xa ve'e numay je ku'aa'k ta'axtajk vye'nada yaja israeejlit y'it jaat ku ve'e je Elías jyoojntyki, ku ve'e ya it kyatuuj toojk joojnt jagojkm jetse'e makk je yooj tyunnajxy yaja nujom israeejlit y'it jaat. [26] Ax ka'a tse'e je Nte'yam je Elías dutuknukejx ni to'ka je ku'aa'k ta'axtajk juu' ve'e tsuunidup y'ijt yaja israeejlit y'it jaat; je'e ve'e ñojk'óy tyuknukejx to'k je viijnk tsóvit jayu juu' ve'e tsuunip y'ijt jem Sarepta, je sidoonit kajpun mutam. [27] Jeja xa ve'e vye'niduva yaja israeejlit y'it jaat numay je jayu juu' ve'e leprapajkjudup van'it ku ve'e jyoojntyki je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpa Eliseo. Ax ni to'ka tse'e dukayakjotkadaaky je israeejlit jayu juu' ve'e leprapajkjudup, je'ejyji ve'e yakjotkadaaknu to'k je viijnk tsóvit jayu, je Naamán juu' ve'e tsuunip y'ijt jem siiriait y'it jootm.

[28] Ax ku tse'e du'amotunajxti ti ve'e kyajtsp, ooy tse'e tyunjotma'tti nujom je'eda juu' ve'e jep tsaptujkp ve'nidup. [29] Van'it tse'e tyénidi jetse'e je Jesús duyakkajpumpítsumdi, jetse'e duyaknajkxti jem kets'am, jem ketskojm joma ve'e je kajpun. Jem tse'e ojts du'ukkusvivupuva'anda. [30] Van'it tse'e je Jesús jeja numay jayu akujk ñajxy jetse'e ñajkxni.

To'k je yaa'tyajk juu' ve'e jem jya'vin kajxm je ko'oyjáyuvap
(Mr. 1.21-28)

[31] Van'it tse'e je Jesús ñujkx jem Capernaum, to'k je kajpun juu' ve'e jem galiléait y'it jootm. Jem tse'e je jayu duyak'ixpujk ku ve'e pooo'kxtkun xaaj vye'na. [32] Atuva atoki tse'e je jayu dutuktaandi je Jesús je y'ixpajkun kux je kutojkun maate'e kyajts.

[33] Jep tse'e tsaptujkp vye'na to'k je yaa'tyajk juu' ve'e jem jya'vin kajxm je ko'oyjáyuvap. Jetse'e makk vyaajñ:

[34] —Maso'oku aats, Jesús, nazarétit jayu. ¿Ti katsts mitse'e mjayejpp aats maat? ¿Je'e ve'e mnumejtsp jets aatse'e xyakkutókiyut? N'ixa xa ats mits, je Nte'yam je Vya'ajts Jáyuts mitse'e.

[35] Van'it tse'e je Jesús dutuknuujmi je ko'oyjáyuvap, jetse'e vyaajñ:

—Amo'otu jets tukvaatsni ya yaa'tyajk.

Van'it tse'e je ko'oyjáyuvap duyakkitu je yaa'tyajk jeja je'e vyinkujkta, ni vinxupa tse'e kyayaktsaachiji ku ve'e pyítsumni je ko'oyjáyuvap. [36] Ax nujom tse'e tyaandi atuva atoki jetse'e ñavyaajnjidi:

—¿Ti ayookts ya'a ve'e? ¡Ya jayu xa ve'e dupavaamp je kutojkun maat je ko'oyjayuvap-tajkta jetse'e pyítsumdat jem je jayu jya'vin kajxmda, van'it tse'e pyítsumda!

[37] Nujom tse'e je kajpun juu' ve'e jem namyutámijidup, ñuja'vidupts je'e ve'e juu' ve'e je Jesús tyuump kyajtsp.

Ku je Jesús duyakjotkadaaky je Simón Pedro je mya'vut taak
(Mt. 8.14-15; Mr. 1.29-31)

[38] Van'it tse'e je Jesús tyeni jetse'e pyítsum jep tsaptujkp, jetse'e ñujkx jem je Simón Pedro tyak'am. Jem tse'e je Pedro je mya'vut taak pya'amma'aj vye'na, makke'e jyampukju. Van'it tse'e je Jesús dumunoo'kxtkti jetse'e duyakjotkada'akut. [39] Van'it tse'e je Jesús dunuviijntk je ta'axtajk jetse'e je jampa'am dupavaajñ jetse'e je ta'axtajk dunuvaatsnit. Van'it tse'e je jampa'am ñuvaatsjini. Jatyji tse'e je ta'axtajk pyojtuk jetse'e pyatto'nijidi.

Ku je Jesús duyakjotkadaaky numay je pa'am jayu
(Mt. 8.16-17; Mr. 1.32-34)

[40] Taka xaajani tse'e vye'na, jetse'e nujom je pa'am jayu duyaknajkxti joma ve'e je Jesús vye'na; may viijn tse'e je pa'am juu' ve'e jyayejptup. Van'it tse'e je Jesús je kya'aj dutuknukaajn nujom je pa'am jáyuda jetse'e duyakjotkadakkajxtini. [41] Ax jem tse'e numay je jayu jya'vin kajxmda pyítsumdini je ko'oyjáyuvapta. Aa'mitaaktu tse'e, jetse'e vyaandi:

—Mits xa je'e ve'e je Nte'yam je y'Onuk.

Van'it tse'e je̱ Jesús tyukna̱'mu̱xjidi, ka'a ve'e du̱yakjajtjidi je̱ ko̱'o̱yjáyuvap je̱tse'e kyo̱̱tstat ku̱x ñu̱ja'vidu ve'e je̱ts je̱'e̱ je̱'e̱ ve'e je̱ Cristo, juu' ve'e je̱ Nte'yam vyinko̱o̱n je̱tse'e yakkutojknit.

Ku je̱ Jesús kya'amaajy je̱p Galilea
(Mr. 1.35-39)

42 Ku ve'e je̱ it jyajtk, van'it tse'e je̱ Jesús pyítsum je̱m kajpu̱n ka̱jxm je̱tse'e ñu̱jkx joma
ve'e kyapa̱ntsu̱u̱na. Íxtijidu tse'e je̱ jayu. Ku tse'e du̱paatti, je̱tse'e du̱'ukyaktanuvaandi,
ka'a tse'e du̱tso̱kta je̱tse'e ña̱jkxnit. 43 Van'it tse'e je̱ Jesús ña̱'mu̱xjidi:
—Tun vinko̱pk xa je̱'e̱ ve'e je̱ts a̱tse'e je̱ jayu je̱m viijnk kajpu̱n ka̱jxmdava nvaajnjadat
pa̱n vintso̱ ve'e y'ijttinit je̱m je̱ Nte'yam y'am kya̱'m, ku̱x je̱'e̱ ka̱jx a̱tse'e nyakkex.
44 Van'it tse'e je̱ Jesús ñu̱jkx je̱tse'e je̱ jayu du̱yak'ixpu̱jk je̱m je̱ galiléait chapta̱jkmda.

5

Je̱ ma̱jin juu' ve'e je̱ Jesús tyoon ku ve'e je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk je̱ ajkx du̱maakti
(Mt. 4.18-22; Mr. 1.16-20)

1 To'k nax tse'e je̱ Jesús vye'na je̱ja genesarétit mya̱ja̱ na̱'aka̱ya pa'ayi, van'it tse'e
va'ajts nu̱may je̱ jayu jye̱'ydi je̱tse'e tyun'atijmojkjidini ku̱x je̱ Nte'yam je̱ y'ayooke'e
y'amo̱tunaxuvaandup. 2 Je̱tse'e je̱ Jesús du̱'ix me̱jtsk je̱ barco je̱ja ma̱ja̱ na̱'aka̱ya pa'ayi,
ta̱vani ve'e pyítsumda vye'na je̱ ajkx maakpada je̱tse'e du̱yakva'atsta je̱ tyuk'ajkx'amaakin
xuumda. 3 To'k je̱ barco, je̱ Simón Peedrots je̱'e̱ ve'e jye̱'e̱. Je̱m tse'e je̱ Jesús tya̱jki je̱tse'e
je̱ Simón du̱nu̱u̱jmi je̱tse'e je̱ barco du̱jaa'kyakna̱ta̱kat. Van'it tse'e je̱ Jesús y'a̱jxtk je̱m
barco jo̱o̱tm je̱tse'e je̱ nu̱may jayu du̱yak'ixpu̱k juu' ve'e je̱ja naxku̱jxta. 4 Ku ve'e je̱ jayu
du̱muko̱jtsku̱jx, van'it tse'e je̱ Simón du̱nu̱u̱jmi:
—Yakta̱ka ya̱ barco joma ve'e ya̱ na̱a̱j ka̱a̱k. Ava̱jada ya̱ mxuumda je̱tse'e mma'aktat.
5 Van'it tse'e je̱ Simón y'atsa̱a̱jv:
—Yak'ixpa̱jkpa, tsonaxy xa a̱a̱tse'e tu̱njatún, ka'ats a̱a̱tse'e tu̱ntipu̱k; ax pa̱n mits tse'e
mvaamp, va'ants a̱tse'e du̱ava̱jinuva ya̱ xuum.
6 Ku ve'e ve'em du̱toondi, o̱o̱y tse'e je̱ ajkx may tyuntaajñ. Van'it tse'e myupo̱jti'uk-
vaanni je̱ tyuk'ajkx'amaakin xuumda. 7 Je̱m tse'e vye'niva jado'k je̱ barco ta̱m jaty joma
ve'e vye̱'nada je̱ myujatyoo'da. Van'it tse'e du̱ye̱e̱jmjidi je̱tse'e pyuta̱kajadat. Kuts je̱'e̱
ve'e mye̱jtsti, van'it tse'e du̱yak'ojtsti o̱o̱y me̱jtsk je̱ barco, jave̱e̱'n tse'e je̱p na̱ja̱a̱tp
jyakunajxtini. 8 Ku ve'e du̱'ix je̱ Simón Pedro, van'it tse'e du̱vinko̱xkteni je̱ Jesús je̱tse'e
du̱nu̱u̱jmi:
—Ma̱ja̱ Vintsa̱n, mujékuma a̱ts mits to'k aaj, ku̱x to̱̱kinax jayu xa a̱ts.
9 Je̱'e̱ ka̱jx tse'e ve'em du̱nu̱u̱jmi ku̱x atu̱va ato̱ki ve'e je̱ Simón Pedro je̱ts je̱ myujaty-
oo'ta̱jk tyuntaandi ku̱xe'e o̱o̱y je̱ ajkx du̱tunyakpítsumdi. 10 Je̱'e̱ ma̱a̱tta tse'e je̱ Santiago
je̱ts je̱ Juan, je̱ Zebedeo je̱ myajntkta̱jk, je̱ Simón tse'e mya̱a̱tmaaktu. Van'it tse'e je̱ Jesús
du̱nu̱u̱jmi je̱ Simón Pedro:
—Kadi mtsa̱'a̱ga. Je̱ ajkx maakk xa ve'e mtuump; ax u̱xyamts a̱ts mitse'e je̱ toonk nmo̱'o̱t
je̱ts a̱tse'e je̱ jayu xtuknu̱mínu̱t.
11 Ku tse'e je̱ barco du̱yakpítsumdini je̱p na̱ja̱a̱tp, van'it tse'e du̱masoo̱ktini nu̱jom juu'
ve'e y'íxtup jyaye̱jptup je̱tse'e je̱ Jesús du̱pana̱jkxtini.

Ku je̱ Jesús du̱yakjo̱tka̱daaky to'k je̱ jayu juu' ve'e leprapa̱jkjup
(Mt. 8.1-4; Mr. 1.40-45)

12 Je̱m tse'e kajpu̱n ka̱jxm vye'na je̱ Jesús je̱tse'e ñu̱je̱'yji to'k je̱ jayu juu' ve'e lepra-
pa̱jkjup. Ku ve'e je̱ Jesús du̱'ix, van'it tse'e du̱vinko̱xkteni je̱tse'e du̱munoo'kxtk:
—Vintsa̱n, pa̱n mtsa̱jkp xa mitse'e, m'o̱'yixjup tse'e je̱ts a̱tse'e xtuknu̱va'atsu̱t ya̱ lepra
pa'am.
13 Van'it tse'e je̱ Jesús je̱ kya̱'a̱j tyuknu̱ko̱o̱jnji je̱tse'e vyaajñ:
—Ntsa̱jkp xa a̱tse'e, va'ajts tse'e mtaanni.
Ku tse'e ve'em vyaajñ, tun jatyji tse'e je̱ lepra pa'am ñu̱vaatsjini. 14 Van'it tse'e je̱ Jesús
pyavaajnji je̱ts ni pa̱na ve'e du̱kavaajnjat. Van'it tse'e du̱jaa'knu̱u̱jmi:

—Nąjkxu̱ joma ve'e je̱ tee' je̱tse'e du̱'íxu̱t je̱ts tą ve'e mjo̱tkąda'aky, van'it tse'e xyó̱xu̱t juu' ve'e je̱ Moisés pyavaan ku ve'e je̱ jayu kyo̱o̱'kpąjkjini je̱ lepra pa'am, ve'em tse'e nu̱jom je̱ jayu du̱nu̱jávadat je̱ts tą́vani ve'e je̱ pa'am mnu̱vaatsjini.

15 Ax nu̱yojk tse'e je̱ Jesús je̱ myąjin tyunva'kxtk'atu̱u̱ts. Nu̱may tse'e je̱ jayu juu' ve'e nay'amojkijidu je̱tse'e du̱'amo̱tunáxtat juu' ve'e je̱ Jesús kyąjtsp je̱ts je̱'e̱ ve'e yakjo̱tkąda'akjadat pąn pąn jatye'e pąjkju̱dup. 16 Ax may nax tse'e je̱ Jesús ñu̱jkx joma ve'e kyapąntsu̱u̱na, kyukeekpe'e je̱ nu̱may jayu je̱tse'e ñu̱jkx tsapko̱jtspa.

Ku je̱ Jesús du̱yakjo̱tkąda̱aky to'k je̱ mojkpa jayu
(Mt. 9.1-8; Mr. 2.1-12)

17 To'k nax tse'e je̱ Jesús yak'ixpu̱k vye'na. Je̱m tse'e chu̱u̱niduva vye'na je̱ fariseotąjk mąąt je̱ tsaptu̱jkpit yak'ixpąjkpatąjk; je̱m je̱'e̱ ve'e cho̱o̱'nda may viijn kąjpu̱n kąjxm juu' ve'e je̱m galiléait je̱ts judéait y'it jo̱o̱tmda. Je̱m tse'e juu' ve'e tso̱o̱'nduvap je̱m jerusaleenit kyąjpu̱n kąjxm. Je̱ Nte'yam tse'e je̱ mąkkin mo̱o̱jyju je̱ Jesús je̱tse'e je̱ pa'am jayu du̱yakjo̱tkąda'aku̱t. 18 Van'it tse'e jye̱'ydi vinkex je̱ yaa'tyąjkta, je̱me'e maajntku̱n kąjxm du̱pavitsta to'k je̱ mojkpa jayu. Yaktąkavaandup tse'e je̱p tu̱jkp, je̱ Jesús tse'e tyukvinkuvitsavaandup, 19 ax ka'a tse'e y'uk'itu̱paattini vintso̱ ve'e tyąkadat ku̱x o̱o̱ye'e je̱ jayu tyunve̱'nada. Van'it tse'e pye̱jtti je̱m tąkni'kxm je̱tse'e du̱yakke̱e̱kti ve̱e̱'n je̱ tąknąpąm, je̱tse'e je̱ mojkpa jayu du̱ku̱stąąydi je̱ myaajntku̱n mąąt je̱ja nu̱may jayu akujk je̱ts je̱ja je̱ Jesús vyinkujk. 20 Ku tse'e je̱ Jesús du̱'ix je̱ts jaanchja'vijidupe'e, van'it tse'e je̱ mojkpa jayu du̱nu̱u̱jmi:

—Mee'kx tse'e je̱ mto̱kin tyañ.

21 Van'it tse'e je̱ tsaptu̱jkpit yak'ixpąjkpatąjk mąąt je̱ fariseotąjk vyinmaaydi: "¿Pąnts yą'ą ve'e yą jayu juu' ve'e je̱ Nte'yam du̱vinko̱jtspe̱jtp? Ni pąna xa ve'e kya'o̱'yixju̱ je̱tse'e tyo̱kinme̱e̱'kxu̱t, je̱ Nte'yamji ve'e to'k."

22 Ku tse'e je̱ Jesús du̱nu̱ja'vi vintso̱ ve'e vyinmayda, van'it tse'e du̱'amo̱tutú̱vidi:

—¿Tyąjxts miitse'e ve'em mvinmayda? 23 ¿Tis vine'e ka tso'oxap, ku ątse'e je̱ jayu nnu̱u̱jma: "Mee'kx tse'e je̱ mto̱kin tyañ", ukpu̱ ku ątse'e je̱ jayu nnąąjmat: "Pojtu̱kni je̱ts jaamni"? 24 Je̱tse'e xnu̱jávadat je̱ts njayejpp ątse'e je̱ kutojku̱n yaja naxviijn je̱ts ątse'e je̱ jayu nto̱kinme̱e̱'kxu̱t, ąts, je̱ Jayu Juu' ve'e Nu̱pąąmdu̱ka Ijtp.

Van'it tse'e je̱ mojkpa jayu du̱nu̱u̱jmi:

—Mits ątse'e nnu̱u̱jmip, pojtu̱kni, pąkmojkni xi mmaajntku̱n, je̱ts nąjkxni je̱m mtąk'am.

25 Jatyji tse'e pyojtu̱kni je̱ja je̱ nu̱may jayu vyinkujkta, je̱tse'e du̱pąkmojkni je̱ myaajntku̱n, je̱tse'e ñąjkxni je̱m tyąk'am, je̱tse'e je̱ Nte'yam du̱kuko̱jtsji je̱tse'e du̱yakmąji du̱yakjaanchi. 26 Atu̱va ato̱ki tse'e nu̱jom je̱ jayu tyankąjxti je̱tse'e je̱ Nte'yam du̱yakmąjidi du̱yakjaanchidi, va'ajts tsą'kidup tse'e ñavyaajnjidi:

—Atu̱va xa yą'ą ve'e juu' ve'e u̱xyam n'íxumdup.

Ku je̱ Jesús du̱vąąjv je̱ Leví juu' ve'e du̱xąąjiva Mateo
(Mt. 9.9-13; Mr. 2.13-17)

27 Ku ve'e je Jesús kyajpu̱mpítsum, van'it tse'e du̱'ix to'k je̱ kupą'mu̱n pąkmojkpa juu' ve'e du̱xąąj Leví, je̱ja ve'e chu̱u̱na vye'na joma ve'e je̱ kupą'mu̱n du̱pąkmuk, je̱tse'e du̱nu̱u̱jmi:

—Pamiinni ąts.

28 Van'it tse'e je̱ Leví tyeni je̱tse'e du̱masokkąjxni nu̱jom juu' ve'e y'ixp jyayejpp je̱tse'e je̱ Jesús du̱panąjkxni.

29 Ku ve'e je̱ it ñajxy, van'it tse'e je̱m je̱ Leví tyąk'am je̱ mąją kay je̱ mąją uu'k du̱yak'avaadi je̱ Jesús kąjx. Je̱m tse'e je̱ Jesús du̱mąątkaajy du̱mąąt'uuk nu̱may je̱ kupą'mu̱n pąkmojkpada je̱ts je̱ viijnk jáyuda. 30 Ax van'it tse'e je̱ fariseotąjk mąąt je̱ tsaptu̱jkpit yak'ixpąjkpatąjk du̱ko̱'oyja'vidi, je̱'e̱ kąjx tse'e du̱nu̱u̱jmidi je̱ Jesús je̱ y'ixpąjkpatąjk:

—¿Tyąjxts miitse'e xmąątkáyda xmąąt'oo'kta je̱ kupą'mu̱n pąkmojkpada je̱ts je̱ viijnk tó̱kinax jáyuda?

31 Van'it tse'e je̱ Jesús y'atsąąjv:

—Ka'a xa je̱'e̱ ve'e du̱tso̱kta je̱ tso̱'yiva pąn pąn jatye'e mąkkątso̱ts; je̱'e̱da ve'e pąn pąn jatye'e pąjkju̱dup. 32 Ka je̱'e̱p xa ątse'e nnu̱miimp je̱ts ątse'e nyaaxjat je̱ jayu juu'

ve'e tu̱v jáyuvidup joojntykidup; je̱'e̱ a̱tse'e nnu̱miimp juu' ve'e tǫ́kinax jayu, ve'em tse'e vyinmayu̱mpijttinit je̱tse'e du̱masǫǫktinit je̱ kyǫ'ǫy joojntykinda.

Ku je̱ Jesús du̱'ava'ni pa̱n tyǫjx ka̱jxe'e je̱ y'ixpǫjkpatǫjk kyah'ayoojada
(Mt. 9.14-15; Mr. 2.18-20)

33 Van'it tse'e je̱ Jesús yak'amǫtutu̱vi:
—¿Tya̱jx tse'e may nax chapkǫtsta je̱ Yaknapejtpa Juan je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk, nay ve'empa je̱ fariseo je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk? Ax mits ya̱ m'ixpa̱jkpata̱jk, kaaydup ooktupts ya̱'a̱ ve'eda.
34 Van'it tse'e je̱ Jesús y'atsa̱a̱jv:
—Ka'a xa ve'e chaachvinmáyda pa̱n pa̱n jatye'e miindup joma ve'e je̱ jayu ñavyu̱kju̱ namvaate'e je̱ ta̱'a̱xpa̱jkpa du̱ma̱a̱dada, je̱'e̱ ka̱jx tse'e kyah'ayoojada. Nay ka'ava tse'e chaachvinmáyda a̱ts ya̱ n'ixpa̱jkpata̱jk namvaat a̱tse'e n'it ya̱'a̱ ma̱a̱tta. 35 Ax pyaa'tup tse'e je̱ xa̱a̱j ku a̱tse'e nkǫǫ'k'ijtnit ya̱'a̱ ma̱a̱tta, van'it tse'e tu̱u̱v y'ayoojadat.

Je̱ nam ixpǫjku̱n juu' ve'e je̱ Jesús je̱ jayu tyuk'ix
(Mt. 9.16-17; Mr. 2.21-22)

36 Van'it tse'e ya̱ tukmu'a'ixmojkin du̱vaajnjidi:
—Ni pa̱na xa ve'e du̱kapukee'p je̱ nam vit je̱tse'e du̱tuk'aka̱ya je̱ pak vit. Pa̱n ve'em xa ve'e ku̱du̱tún, van'it tse'e je̱ nam aka̱'yu̱n du̱va̱a̱'nmókU̱t je̱ pak vit je̱tse'e du̱tunjaa'kka̱a̱'tsnit. 37 Ni pa̱na xa ve'e du̱kah'ate̱'miva je̱ nam tsaaydum pa'ajk na̱a̱j je̱m pak ak apa̱jkin jǫǫtm. Pa̱n ve'em xa ve'e ku̱du̱tún, mupájinupts je̱'e̱ ve'e je̱ ak, ax kǫǫjyji tse'e vyintǫ́kiyu̱t je̱ tsaaydum pa'ajk na̱a̱j je̱ts je̱ ak apa̱jkin. 38 Je̱'e̱ ka̱jx tse'e je̱ nam tsaaydum pa'ajk na̱a̱j yakpu̱m je̱m nam ak apa̱jkin jǫǫtm; ax ve'em tse'e ni juu'a kyavintǫ́kiyu̱t. 39 Pa̱n pa̱n tse'e du̱'ookp je̱ tsaaydum pa'ajk na̱a̱j juu' ve'e potsnaxy, ka'a tse'e du̱'uktsǫjkni u̱x'ǫǫk juu' ve'e nam, ku̱x jidu̱'u̱me'e vya'añ: "Nu̱yojk ǫy xa je̱'e̱ ve'e juu' ve'e potsnaxy." Nay ve'empa tse'e je̱ jayu du̱katsǫkta je̱ nam ixpa̱jku̱n juu' a̱tse'e ntuk'ixp.

6

Ku je̱ ixpǫjkpata̱jk du̱yuktǫjti je̱ trigo
(Mt. 12.1-8; Mr. 2.23-28)

1 To'ke'e je̱ pǫǫ'kxtku̱n xa̱a̱j vye'na, je̱tse'e je̱ Jesús du̱tuknajxy je̱ trigo kam ma̱a̱t je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk. Ku ve'e je̱m ñajxti, van'it tse'e je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk du̱yuktǫjti je̱ trigo je̱tse'e du̱vinxajtsti je̱m kya̱'m, je̱tse'e du̱pa̱jkjidi je̱ pyo'ox je̱tse'e du̱ja̱'kxti je̱ trigo pajk. 2 Van'it tse'e je̱ fariseota̱jk du̱'amǫtutúvidi je̱ Jesús ma̱a̱t je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk:
—¿Tya̱jxts miitse'e pǫǫ'kxtku̱n xa̱a̱j xtonda juu' ve'e je̱ pava'nu̱n kyayakjajtyp?
3 Van'it tse'e je̱ Jesús y'atsa̱a̱jv:
—¿Tis, ka'ana miitse'e je̱ Kunuu'kx Jatyán xkǫtsta juu' ve'e to'k nax tyoondu je̱ David ma̱a̱t je̱ myujatyoo'ta̱jk ku ve'e yu'ǫǫ'kju̱dup vye'na? 4 Ta̱jki xa ve'e je̱ David je̱p je̱ Nte'yam chaptu̱jkp je̱tse'e du̱ka̱a̱jy je̱ kunuu'kx tsapkaaky, je̱tse'e du̱kaajy, myǫǫyduva tse'e je̱ myujatyoo'ta̱jk. Ax ka'a tse'e je̱ pava'nu̱n du̱yakjaty je̱tse'e ǫpya̱na du̱káyu̱t, je̱ tee'ta̱jki ve'e tuknu̱vánada. Ta̱ miits je̱'e̱ ve'e xkǫtsta, ¿ve'em xaja?
5 Je̱tse'e je̱ Jesús jyaa'kvaajñ:
—Ax njayejppts a̱tse'e je̱ kutojku̱n pa̱n ti ve'e pǫǫ'kxtku̱n xa̱a̱j yaktónup ukpu̱ kayaktónup, a̱ts, je̱ Jayu Juu' ve'e Nupa̱a̱mdu̱ka Ijtp.

Je̱ yaa'tyǫjk juu' ve'e xux je̱ y'aka'yu̱n ka̱'a̱j
(Mt. 12.9-14; Mr. 3.1-6)

6 Jado'k tse'e je̱ pǫǫ'kxtku̱n xa̱a̱j vye'na, je̱tse'e je̱ Jesús tya̱jki je̱p tsaptu̱jkp je̱tse'e je̱ jayu du̱yak'ixpu̱jk. Je̱p tse'e vye'na to'k je̱ yaa'tya̱jk juu' ve'e xux je̱ y'aka'yu̱n ka̱'a̱j. 7 Je̱p tse'e vye'niduva je̱ tsaptu̱jkpit yak'ixpa̱jkpata̱jk ma̱a̱t je̱ fariseota̱jkta, y'íxtupts je̱'e̱ ve'e pa̱n yakjǫtka̱da'akupe'e je̱ Jesús je̱ jayu ku ve'e pǫǫ'kxtku̱n xa̱a̱j vye'na, ve'em tse'e y'ǫ'yixjadat vintsǫ ve'e du̱nu̱xa̱'a̱adat ku̱x ka'a ve'e du̱kutyún je̱'e̱ je̱ pyava'nu̱nda. 8 Ax ñu̱ja'vipts je̱'e̱ ve'e je̱ Jesús vintsǫ ve'e vyinmayda. Van'it tse'e du̱nu̱u̱jmi je̱ jayu juu' ve'e xux je̱ y'aka'yu̱n ka̱'a̱j:

—Tẹna jẹts minụ yaja yạ jayu vyinkujkta.
Van'it tse'e jẹ jayu ñụjkx joma ve'e tyuknạ'mụxji. [9] Van'it tse'e jẹ Jesús jẹ nụmay jayu dụnụụjmi:
—To'kts ạtse'e jẹ ayook n'amọtutụvava'añ. ¿Juu' tse'e jẹ pava'nụn yakjajtyp jẹtse'e pọọ'kxtkụn xạạj jẹ jayu dụtónụt: jẹ'ẹ juu' ve'e ọy ukpụ jẹ'ẹ juu' ve'e ka ó́yap, ku ve'e jẹ jayu dụyakjoojntykat ukpụ ku ve'e jẹ jayu dụyak'ọọ'kụt?
[10] Van'it tse'e jẹ Jesús dụvin'ix'apitsumkụjx jẹ jáyuda, jẹtse'e jẹ pa'am jayu dụnụụjmi:
—Yakyajkxụ jẹ mkạ'ạj.
Van'it tse'e jẹ pa'am jayu jẹ kyạ'ạj dụyakyajkxy jẹtse'e jyọtkạdaakni.
[11] Ax ọọy tse'e tyun'ẹjkjidi jẹ cho'oxpạjkpada jẹtse'e ñay'amọtutú́vijidi to'k jado'k pạn vintsọ ve'e kụdụtonda jẹ Jesús.

Ku jẹ Jesús dụvinkạạjn jẹ ñụmakmẹjtsk kukạ́tsivada
(Mt. 10.1-4; Mr. 3.13-19)

[12] Van'it tse'e jẹ Jesús ñụjkx jẹm tonụn viinm tsapkọjtspa. Tsonaxy tse'e chapkạjts. [13] Ku ve'e jẹ it jyajtk, van'it tse'e dụyaaxjidi jẹ y'ixpạjkpatạjk, nụmakmẹjtsk tse'e dụvinkạạjn, jẹ'ẹ tse'e tyukxạạjidu kukạ́tsivada. [14] Yạ'ạ tse'e jẹ xyạạjta: Simón juu' ve'e tyukxạạji Pedro, jẹts jẹ y'uts Andrés, Santiago jẹts Juan, Felipe jẹts Bartolomé, [15] Mateo jẹts Tomás, Santiago juu' ve'e jẹ Alfeo jẹ myajntk, Simón juu' ve'e jẹ cananista partido dụmạạt y'ijt, [16] Judas juu' ve'e jẹ Santiago jẹ myajntk, jẹts Judas Iscariote, juu' ve'e jẹ Jesús dụpạạmnup jẹm jẹ jayu kyạ'm juu' ve'e tso'oxpạjkjụdup.

Ku jẹ Jesús jẹ nụmay jayu dụyak'ixpụjk
(Mt. 4.23-25)

[17] Van'it tse'e jẹ Jesús mạạt jẹ y'ixpạjkpatạjk vyajntkti jẹm tonụn viinm jẹtse'e tyaandi jẹm jọy it kạjxm. Jẹm tse'e vye'niduva nụmay jẹ jayu juu' ve'e tsọọ'ndu jẹm jerusaleenit kyajpụn kạjxm jẹts viijnk tsọv juu' ve'e jẹm judéait y'it jọọtm. Jẹmpa tse'e juu' ve'e tsọọ'nduva jẹm tiirovit jẹts sidoonit y'it jọọtmda. Jẹ'ẹts jẹ'ẹ ve'e ñụjẹ'ydu kụx y'amọtunaxuvaandupe'e jẹ Jesús jẹts jẹ'ẹ ve'e dụyakjọtkạda'akụt jẹ pya'am jáyuda. [18] Jẹm tse'e pạn pạn jatye'e jẹm jya'vin kạjxmda jẹ kọ'ọyjáyuvap; pyạjkji tse'e jẹ kọ'ọyjáyuvapta. [19] Nụjom tse'e jẹ jayu dụtọnuva'anda jẹ Jesús kụx jẹ'ẹ ve'e nụjom jẹ jayu dụyakjọtkạdaak mạạt jẹ myạkkin.

Pạn pạn jaty xọọnda pạn pạn jaty ka xọọnapta
(Mt. 5.1-12)

[20] Van'it tse'e jẹ Jesús dụvin'ix jẹ y'ixpạjkpatạjk jẹtse'e dụnụụjmidi:
—Xọọn xa miitse'eda, ayọọva jáyuda, m'íttapts miitse'e jẹm jẹ Nte'yam y'am kyạ'm.
[21] ’Xọọn xa miitse'eda pạn pạn jatye'e ụxyam yu'ọọ'kjụdup, m'íttapts miitse'e ku'ux.
’Xọọn xa miitse'eda pạn pạn jatye'e ụxyam yaaxtup, mxọọndụktapts miitse'e ụx'ọọk.
[22] ’Xọọn xa miitse'eda ku ve'e jẹ jayu mmu'ẹ́kjada mmujọt'ánjada kụxe'e ạts xjaanchjá-vada, ạts, jẹ Jayu Juu' ve'e Nụpạạmdụka Ijtp, ku ve'e jẹ jayu apụk mpá́mjada, mvinkọjt-spẹ́tjada, jẹts ku ve'e mjávajada ax jo'n kọ'ọy jayu kụm'ijtti. [23] Xọọndụkta tse'e ọọy ku ve'e ve'em myaktonda, kụx myakmọọydinupe'e jẹ majạ ọ'yin jẹm tsapjọọtm. Ve'em jẹ'ẹ ve'e jẹ jyụjpit jayu dụtoonduva jẹ Nte'yam jẹ y'ayook kọjtsnajxpatạjkta.
[24] ’Ayọọv xa ve'e miits jẹ mjọọtta pạn pạn jatye'e kumeenda, mxọọjntktuts miitse'e yaja tạạv.
[25] ’Ayọọv xa ve'e miits jẹ mjọọtta pạn pạn jatye'e ku'uxta, myu'ọọ'kjadapts miitse'e ụx'ọọk.
’Ayọọv xa ve'e miits jẹ mjọọtta pạn pạn jatye'e ụxyam xọọjntktup, mtsaachvin-ma'yụnyaaxtinupts miitse'e ụx'ọọk.
[26] ’Ayọọv xa ve'e miits jẹ mjọọtta ku ve'e jẹ jayu anañụjoma mkukọ́tsajada, kụx ve'eme'e jẹ jyụjpit jayu dụkukọjtsidi pạn pạn jatye'e natyijjụdu jẹ Nte'yam jẹ y'ayook kọjtsnajxpada.

“Tsọkta jẹ jayu pạn pạne'e mtso'oxpạjkjụdup”
(Mt. 5.38-48; 7.12)

27 ’Ax nujom tse'e miitsta pan pan jaty atse'e uxyam x'amotunajxtup, jidu'umts atse'e
nva'añ: Tsokta je jayu pan pane'e mmu'ejkjudup. Oy tse'e xtoojnjadat pan pane'e
mkatsojkjudup. 28 eñukótsada pan pane'e mko'oñukojtsijidup. Nutsapkotsta pan pane'e
mvinkojtspejtjudup. 29 Pan pane'e m'akupa'kxijidup to'k ado'om aaj, mooyduvats jado'k
ado'om jetse'e mjaa'k'akupa'kxajadat. Pan pan tse'e mpajkuxjudup je mvituni'kx,
masooktuvats jetse'e je mvitupa'tk mpajkuxjadat. 30 Pan m'amótujudup tse'e je jayu juu',
ax mmo'odap tse'e. Pan mpajkuxjudup tse'e juu' miitse'e mje'eidup, ka'a tse'e x'amótudat
jetse'e mmoyumpijtjidinuvat. 31 Pan vintso xa ve'e xtsokta jetse'e je jayu mto'nuxjadat,
ve'emts miits je'e ve'e xtoojnjiduvat.
32 ’Pan je'ejyji xa miitse'e mtsojktup je jayu juu' miitse'e mtsojkjudup, ¿ti o'yints miitse'e
mtoondup? Je ko'oy jayu paat xa ve'e ve'em jyátukada. 33 Ax pan je'ejyjits miitse'e
je maa'yun mtoojnjidup juu' miitse'e je maa'yun mto'nuxjudup, ¿ti o'yints miitse'e
mtoondup? Je ko'oy jayu paat xa ve'e ve'em jyátukada. 34 Ax pan je'ejyji tse'e juu' m'anu-
u'kxmooydup pan pane'e m'a'íxtup jetse'e mmoyumpijtjidinuvat, ¿ti o'yints miitse'e
mtoondup? Kux natyuk'anoo'kxjuduvap xa ve'e juu' je ko'oy jáyuda jetse'e ñay'a'íxjada
jetse'e juu' ñamyoyumpijtjidinuvat. 35 Tsokta pan pan jatye'e mtso'oxpajkjudup, oy tse'e
xtoojnjadat jetse'e xmo'odat juu', ka'a tse'e x'a'íxtat jetse'e mmoyumpijtjidinuvat, kux
ve'em xa ve'e je maja o'yin xjayéptat jem tsapjootm, je Nte'yam je y'ónukts miitse'e
m'íttat. Kux je Nte'yam tse'e je maa'yun to'nuxjudup je ko'oy jáyuda jets pan pan jatye'e
je kukojtsun dukamooydup je Nte'yam. 36 Jayéptats miitse'e je tukmo'tun, ve'em ax jo'n je
nTee'amda, juu' ve'e jem tsapjootm, je'e tse'e je tukmo'tun dujayejpp.

Ka'a uu'm je jayu ntokimpayo'yumdat
(Mt. 7.1-5)

37 ’Ka'ats miitse'e je jayu xtokimpayo'oydat, ve'em tse'e je Nte'yam mkatokimpayo'yju-
duvat. Ka'ats miitse'e je jayu xtokimpámdat, ve'em tse'e je Nte'yam mkatokimpaajmjudu-
vat. Mee'kxjada je tyókinda pan pan jatye'e mto'nuxjudup juu' ve'e ka óyap, ve'em tse'e je
Nte'yam mtokinmee'kxjuduvat. 38 Mo'oda je jayu juu', ve'em tse'e je Nte'yam mmo'ojadat
nuyojk, ve'em ax jo'n je jayu juu' ve'e kijpxtup je oy kijpxun maat, tsu'kx, ojts, atajp ako'op.
Pan oy xa ve'e je mjáyuvinda je mjoojntykinda, mjaa'kyakmo'odap tse'e juu' nuyojk.
39 Van'it tse'e je Jesús ya tukmu'a'ixmojkin vya'nuxjidi:
—¿Óyap n'ite'e jetse'e je viints jayu je myuviints jayu dupavítsut? Pan ve'em xa ve'e
kuy'it, va'an numejtsk tse'e najkx tyun'avívupada jep jótup. 40 Ni to'ka ve'e je ixpajkpa
dukanumaja ax jo'n je'e juu' ve'e yak'ixpajkjup; óyam tse'e vye'ema, pan taamp xa ve'e
jep je ixpajkpa kyuvajkyp jetse'e dujayep jem jya'vin kajxm je ixpajkun juu' ve'e tuk'íxjup,
jyayejppapts je'e ve'e je majin ax jo'n je yak'ixpajkpa.
41 ’¿Vintsos je'e ve'e y'o'yixjut je'e juu' ve'e je maja tokin dumaat jetse'e duputákat je
y'uts je y'ajch ukpu je y'uts je cha'a juu' ve'e vee'nji je tokin dumaat? Ve'em xa je'e ve'e
ax jo'n je jayu juu' ve'e jep vyiimp to'k je kup juu' ve'e va'ajts maj jetse'e dutsak jetse'e
duputákat je y'uts juu' ve'e je pi'k po'ox tuvyintákaja. 42 Van'it tse'e je y'uts dunuujma:
“Va'an ats duyakpítsumu je pi'k po'ox juu' ve'e jep mviimp.” ¡Mejts'aaj mejtsjoot xa je'e
ve'e juu' ve'e je maja tokin dumaat! Yaknuva'ache'e too'vajkp dutsak je maja tokin juu'
ve'e jyayejpp, van'ítnum tse'e y'o'yixjut jetse'e duputákat je y'uts je y'ajch ukpu je y'uts
je cha'a juu' ve'e vee'nji je tokin dumaat.

Yaknuja'vipts je'e ve'e je kup vintso ve'e tya'ma
(Mt. 7.17-20; 12.34-35)

43 ’Ka'a xa ve'e ti oy kup juu' ve'e duyakta'mip je ko'oy ju'kx; ka'ava tse'e ti ko'oy kup
juu' ve'e duyakta'mip je oy ju'kx. 44 Je tyaajm kajxe'e yaknujava pan vintso ve'e je kup.
Ka'a tse'e je higo taajm ka'a tse'e je tsaaydum taajm yaktuk jem ápit kajxm. 45 Je oy jayu,
oyts je'e ve'e juu' dukats kux ijtpe'e jem jya'vin kajxm je y'oy je'e; ax je ko'oy jayu, ka
óyapts je'e ve'e juu' dukats kux ijtpe'e jem jya'vin kajxm je kyo'oy je'e. Juu' xa ve'e je jayu
kyajtsp, jemts je'e ve'e jya'vin kajxm chaa'n.

Je tajk juu' ve'e tsoo'ntk jeja tsakujx jets je tajk juu' ve'e tsoo'ntk jem naxviinmji
(Mt. 7.24-27)

46 ¿Tyajxts ats miitse'e xtijta: "Vintsán, Vintsán"?, ax ka'a tse'e xtonda juu' ats miitse'e
nvaajnjidup. 47 Uxyam ats miitse'e nvaajnjadat vintso je'e ve'e je jayu juu' atse'e xnumiimp,
juu' atse'e x'amotunajxp jetse'e dutún juu' atse'e nkajtsp. 48 Ve'em xa je'e ve'e ax jo'n to'k
je jayu juu' ve'e to'k je tajk dupaam. Ax too'vajkp tse'e dutaji kaak jetse'e dutsoo'ntk je
tajk jeja tsakujx. Ku tse'e je nakom ñajxy, jetse'e ojts makk je tajk dupati'its, ka'a tse'e
y'o'yixju vintso ve'e duxínut kux jeja ve'e tsakujx je tajk choo'ntk. 49 Ax je jayu juu' atse'e
x'amotunajxp jetse'e dukatún juu' atse'e nkajtsp, ve'emts je'e ve'e ax jo'n to'k je jayu
juu' ve'e dukataji joma ve'e dutsoo'ntk je tyajk, jemji ve'e naxviinm dupuujm. Ku tse'e
je nakom ñajxy, jetse'e ojts makk je tajk dupati'its, játyjits je'e ve'e kyítuni. Vintokikajxts
je'e ve'e.

7

Ku je Jesús duyakjotkadaaky to'k je tojpa je vyintsán je tyoompa
(Mt. 8.5-13)

1 Ku ve'e je Jesús dumukojtskujx je numay jayu, van'it tse'e tyajki jem capernaaumit
kyajpun jootm. 2 Jem tse'e vye'na to'k je tojpa juu' ve'e dunuvintsánip numókupx je
tojpatajk. Ooy tse'e dutuntsak y'ijt to'k je tyoompa juu' ve'e pajkjup, oo'kun ámanits je'e
ve'e vye'na. 3 Ku tse'e je tojpatajk je vyintsán je kats dumotu jets jeme'e je Jesús vye'na,
van'it tse'e dukejx je israeejlit je myújit jáyuda juu' ve'e dumunoo'kxtuktap je Jesús jetse'e
ñunajkxjut jetse'e je toompa duyakjotkada'akut. 4 Ku tse'e jye'ydi joma ve'e je Jesús, van'it
tse'e dumunoo'kxtkti. Jidu'um tse'e vyaandi:

—Pyaatyp y'akeeguipts je'e ve'e jetse'e je tojpatajk je vyintsán je maa'yun xtoojnjat
5 kux ooyts je'e ve'e uu'm je njáyuvamda dutuntsak jetse'e duyakjapyaajmji aats je
ntsaptajk.

6 Van'it tse'e je Jesús dumaadi je jáyuda. Ax ku tse'e támani vye'nada joma ve'e je tajk,
van'it tse'e je tojpa tajk je vyintsán dukejx je jayu juu' ve'e myaatnayja'vijidup jetse'e ojts
je Jesús dunaajmada:

—Vintsán, kadi ve'em xpayo'oy jetse'e mmínut yam ats ntak'am, kux ka'a xa atse'e
nvinmachju jetse'e yap ats ntujkp mtákat. 7 Je'e kajxts atse'e tunkanayjávaja jets atse'e
viinm mits nmunajkxut. Koojyji mits va'anu jetse'e jyotkada'akut ats je ntoompa, ax
jotkada'akupts je'e ve'e. 8 Kux jem xa ve'e pan atse'e xyakkutojkjip; jempa tse'e ats je
ntojpa juu' atse'e nyakkutojkjivap. Ku atse'e to'k nmuujma jetse'e ñajkxut, najkxpts je'e
ve'e; ku atse'e jado'k nmuujma jetse'e myínut, miimpts je'e ve'e; ku atse'e je ntoompa juu'
ntukpava'añ, tyuumpts je'e ve'e.

9 Ku tse'e je Jesús du'amotunajxy, atuva atoki tse'e yaktaajnji je kats juu' ve'e je tojpatajk
je vyintsán kyejx. Van'it tse'e vya'kumpijt jetse'e dunuujmi je numay jayu juu' ve'e
panajkxjudup:

—Tyúvam xa ats miitse'e nnaajmada jets yaja nujom israeejlit y'it jaat, ni to'ka atse'e
tunkapaa'ty juu' atse'e xjaanchja'vip ax jo'n to'k je jayu juu' atse'e xnukejxip.

10 Ku ve'e je kukátsiva vyimpijttini jem tyak'am, jotkada'akyani tse'e dupaattini je
tojpatajk je vyintsán je tyoompa.

Ku je Jesús duyakjoojntykpajknuva to'k je ku'aa'k ta'axtajk je myajntk

11 Van'it tse'e je Jesús ñujkx jem naiinit kyajpun kajxm. Jem tse'e je y'ixpajkpatajk jets
je numay jayu myujatyoo'ajada. 12 Ku ve'e je Jesús dumutami je pats akaa'a joma ve'e je
naiinit jayu duyaknaa'tojkkáxta je kyajpunda, van'it tse'e du'ix jets jeme'e dukaa'anajkxta
yaknaxtajkiva to'k je oo'kpa, je ku'aa'k ta'axtajkts je'e ve'e je myajntk, to'kamts je'e ve'e
dumajntka. Ooyts je'e ve'e je myukukajpun jayu tyunmujatyoo'ajada. 13 Ku tse'e je Maja
Vintsán du'ix je ku'aa'k ta'axtajk, jetse'e dutukma't, van'it tse'e dunuujmi:

—Kadi mya'axy.

[14] Van'it tse'e jyaa'ktąmi, jętse'e dutąajn ję ką'yun, jętse'e yǫ'y'atúvidi ję jayu juu' ve'e
dupakąaydup. Van'it tse'e ję Jesús dunuujmi ję ǫǫ'kpa:
—Ątse'e vaamp, pojtukni.
[15] Ję jayu juu' ve'e ąą'kani ukve'nip, pojtuknu tse'e jętse'e y'ąjxtkni, jętse'e ky-
ǫjtspąjknuva. Van'it tse'e ję Jesús dutukkątąjkini ję tyaak. [16] Ku ve'e du'ixti ję numay
jayu, mąjum ąą'k tse'e dutuntuk'atúvidi jętse'e ję Nte'yam duyakmąjidi duyakjaanchidi.
Jidu'um tse'e vyaandi:
—Ka'adam xa ve'e ję Nte'yam dujaa'tyǫ́ki ję jyayu.
[17] Ax yą'ą tse'e juu' ve'e ję Jesús tyoon, va'kxtk tse'e ję ayook. Yaknuja'vits ję'ę ve'e ję̨m
nujom judéait y'it jǫǫtm jęts ję naax ję kajpun juu' ve'e tąmąnaat.

Ję'ęda pąn pąn jatye'e ję Yaknąpęjtpa Juan kyęjx
(Mt. 11.2-19)

[18] Ku ve'e ve'em tyoojnji kyǫjtsji, van'it tse'e ję Yaknąpęjtpa Juan ję y'ixpąjkpatąjk
tyukmumaajntykjidi nujom juu' jatye'e ję Jesús tyoon kyǫjts. [19] Van'it tse'e numęjtsk
ję y'ixpąjkpa duyaaxji jętse'e dunuujmidi jętse'e nąjkx ję Jesús du'amǫtutúvada pąn
ję'ę̨m ję'ę ve'e ję Cristo, juu' ve'e ję Nte'yam vyinkǫǫn jętse'e yakkutojknit, uk pąn
yak'a'íxupnum ję'ę ve'e. [20] Ku tse'e jyę'ydi joma ve'e ję Jesús, van'it tse'e vyaandi:
—Ję Yaknąpęjtpa Juan ąątse'e xkęjxp jęts ąąts mitse'e n'amǫtutúvat pąn ję Criistovam
mitse'e, uk pąn n'a'íxupnum ąąts ję'ę vine'e.
[21] Ku tse'e jyę'ydi, yakjǫtkądaakyp tse'e vye'na ję Jesús numay ję jayu, ję pa'am
dutuknuvaatsni ję jayu jętse'e ję kǫ'oyjáyuvap duyakpítsumni ję̨m ję jayu jya'vin kąjxmda,
nay ve'empa tse'e ję viints jayu duyakvin'ixpąjkni. [22] Ax jidu'um tse'e ję Jesús ję kukątsiva
du'atsąąjv:
—Nąjkxu xtukmumaaydukta ję Juan juu' ve'e uxyam m'íxtup mmǫ́tudup. Tukmumaay-
dukta vintsǫ ve'e ję viints jayu vyin'ixpąkta, ję uxkęt jayu ǫy yǫ'pyąkta, ñuva'atsjada ję
pa'am pąn pąn jatye'e leprapąjkjudup, ję nat jayu myǫtupąkta, jyoojntykpąjktinuva pąn
pąn jatye'e ąą'kanda, jęts vintsǫ ve'e ję ayǫǫva jayu yaktuknujava ję ǫy kąts ję ǫy ayook.
[23] Xǫǫn xa ję'ę ve'eda pąn pąn jaty ątse'e ijtp xjaanchja'vidup.
[24] Ku ve'e ję Yaknąpęjtpa Juan ję y'ixpąjkpa ñąjkxtini, van'it tse'e ję Jesús ję numay jayu
dunuujmidi ję Yaknąpęjtpa Juan kąjx. Jidu'um tse'e vyaajñ:
—Ku miitse'e mnąjkxti joma ve'e kyapąntsuuna, ¿tits miitse'e ǫjts x'ixta? ¿To'k vine'e
ję jayu juu' ve'e męjtsvinmaayp, juu' ve'e ijtp ax jo'n to'k ję kapy juu' ve'e ǫyvintsǫva
pǫjuyǫ'yp? [25] Pąn ka ję'ę kąjxape'e mnąjkxti, ¿tits miitse'e ǫjts x'ixta? ¿To'k vine'e ję jayu
juu' ve'e va'ajts ǫy xąx? Mnuja'vidup xa miitse'e jęts ję̨m ję yakkutojkpa tyąk'am ję'ę
ve'eda juu' ve'e va'ajts ǫy naxyǫjxjudup jętse'e ǫy ñaajk'ítjada. [26] Pąn ka ję'ę kąjxape'e
mnąjkxti, ¿tits miitse'e ǫjts x'ixta? ¿To'k vine'e ję Nte'yam ję y'ayook kǫjtsnajxpa? Ax ję'ę
tse'e. Ve'emts ąts miitse'e nnąąjmada jęts jyaa'knumąjip ję'ę ve'e nuyojk ję Yaknąpęjtpa
Juan jęts ka'a ve'e pąn viijnk ję Nte'yam ję y'ayook kǫjtsnajxpa. [27] Ję Yaknąpęjtpa Juan xa
ję'ę ve'e juu' ve'e jidu'um ję Kunuu'kx Jatyán y'ava'nip:
Nkejxp xa ątse'e ję nyakkątsuyǫ'yva juu' ve'e mvintoo'vąkajap,
ję'ę tse'e myak'ǫ'yixjup ję too' joma ve'e mnáxut.
Jidu'um tse'e ję Kunuu'kx Jatyán vya'añ.
[28] 'Ve'emts ąts miitse'e nnąąjmada jęts nujom ję jayu juu' ve'e joojntykidu jęts juu'
ve'e uxyam joojntykidup, ni pąna tse'e dukanumąja ax jo'n ję Yaknąpęjtpa Juan; ax
jyaa'knumąjipts ję'ę ve'e ni ka'a ję Juan jyapąna juu' ve'e ijtp ję̨m ję Nte'yam y'am kyą'm
—jidu'um tse'e ję Jesús vyaajñ.
[29] Ax ku tse'e ję Yaknąpęjtpa Juan ję jayu duyaknąpejt, van'it tse'e ję numay jayu mąąt
ję kupą'mun pąkmojkpada du'amǫtunajxti juu' ve'e kyǫjts, kyuvąjktu tse'e jęts pyaatyp
y'akęęguipe'e juu' ve'e ję Nte'yam chąjkp jęts ję'ę ve'e dutóndat, yaknukę'xnatąjkidu tse'e
ku ve'e ñąpęjtti ję Yaknąpęjtpa Juan ję ñąpęjtun kąjx. [30] Ax ję fariseotąjk mąąt ję tsaptujkpit
yak'ixpąjkpatąjk, ka'ats ję'ę ve'e dukuvąjkti juu' ve'e ję Nte'yam tukmutsǫjkjudu, ję'ę kąjx
tse'e kyayaknąpęjtjidi.

31 Van'it tse'e je̱ Maja̱ Vintsá̱n jyaa'kvaajñ:
—Ya̱'a̱ts a̱tse'e ntukmu'a'ixmojkidup je̱ jáyuda juu' ve'e u̱xyam joojntykidup. 32 Ve'em
xa je̱'e̱ ve'eda ax jo'n je̱ pi'k ónu̱k juu' ve'e a̱jxtktup koo'yiva je̱p maa'y ja̱a̱tp je̱t-
se'e du̱na̱a̱jmada je̱ myujatyoo'da: "Njavinxooxtu ve'e ta̱a̱v je̱tse'e m'é̱tstat, ka'a tse'e
tu̱m'e̱tsta; njatukvin'a̱a̱vdu tse'e ta̱a̱v je̱ tsaachvinma'yu̱n u̱v je̱tse'e mya'axtat, ka'a tse'e
tu̱mya'axta." 33 Miin xa ve'e je̱ Yakna̱pe̱jtpa Juan, ka'a tse'e je̱ tsapkaaky du̱kaajy, ka'a
tse'e je̱ tsaaydum pa'ajk na̱a̱j du̱'uuk; ax ve'emts miitse'e mva'anda je̱ts je̱me'e jya'vin
ka̱jxm je̱ ko̱'o̱yjáyuvap. 34 Van'itts a̱tse'e nmiimpa, a̱ts, je̱ Jayu Juu' ve'e Nu̱pa̱a̱mdu̱ka
Ijtp, kaayp ookp a̱tse'e, je̱ts miitse'e mva'anda je̱ts mu̱nu̱yojk a̱tse'e nkay n'uu'k je̱ts
nma̱a̱tnayja'vijidup a̱tse'e je̱ kupa̱'mu̱n pa̱kmojkpada je̱ts je̱ viijnk tó̱kinax jáyuda. 35 Ax
je̱'e̱da pa̱n pa̱n jatye'e je̱ Nte'yam myo̱o̱yp je̱ vijin je̱ ke̱ju̱n, ñu̱ja'vidinupts je̱'e̱ ve'e je̱ts
pyaatyp y'ake̱e̱guip je̱'e̱ ve'e juu' ve'e je̱ Nte'yam tyuump kya̱jtsp.

Ku je̱ Jesús vye'na je̱p je̱ fariseo Simón tya̱k'ap

36 To'k nax tse'e to'k je̱ fariseo du̱va̱a̱jv je̱ Jesús je̱tse'e o̱jts du̱ma̱a̱tkáy je̱m tya̱k'am.
Van'it tse'e ñu̱jkx je̱ Jesús je̱tse'e du̱ma̱a̱tnajxy kaayva. 37 Ku tse'e du̱nu̱ja'vi to'k je̱ ta̱'a̱xta̱jk
juu' ve'e tó̱kinax jayu, juu' ve'e jé̱mit kukajpu̱n, je̱ts je̱me'e je̱ Jesús vye'na je̱m je̱ fariseo
tya̱k'am, van'it tse'e du̱ka̱a̱jn to'k je̱ po̱o̱'p tsaaj apa̱jkin juu' ve'e je̱ pa'ajk xoo'kpa na̱a̱j
du̱ma̱a̱t, je̱tse'e je̱ Jesús du̱nu̱nu̱jkx. 38 Ku ve'e jye̱'y je̱p je̱ Jesús ñaadup tso̱v, van'it tse'e
yaaxy, je̱ vyinna̱a̱j tse'e tyuknu̱ta'kxi je̱ Jesús je̱ tyek, je̱tse'e je̱ vyaajy du̱tukpo̱'tta̱a̱tsni,
je̱tse'e je̱ tyek du̱tsuu'kx, je̱tse'e je̱ pa'ajk xoo'kpa na̱a̱j du̱pa̱a̱jmji. 39 Ku tse'e je̱ kuta̱jk
du̱'ix je̱ts ti ve'e je̱ ta̱'a̱xta̱jk tyuump, van'it tse'e ñaṉ̃a̱'mu̱xji: "Pa̱n je̱'e̱m ya̱'a̱ ve'e ku̱y'it
je̱ Nte'yam je̱ y'ayook ko̱jtsnajxpa, ku̱du̱nu̱jávats ya̱'a̱ ve'e vintso̱ ya̱'a̱ ve'e jyáyuva pa̱ne'e
to̱o̱jnjup majtsjup, ku̱x tó̱kinax jayu xa ya̱'a̱ ve'e xi ta̱'a̱xta̱jk." 40 Van'it tse'e je̱ Jesús je̱
fariseo du̱nu̱u̱jmi:
—Simón, je̱pe'e juu' a̱tse'e nko̱tsuvaampy.
Van'it tse'e je̱ fariseo y'atsa̱a̱jv:
—Yak'ixpa̱jkpa, ko̱tsu̱ n'it.
41 Je̱tse'e je̱ Jesús vyaajñ:
—Nu̱me̱jtsk xa ve'e je̱ yaa'tya̱jk to'k je̱ yakmeen'anoo'kxpa du̱muyó̱jada y'ijt. To'k
tse'e myuyó̱jaja y'ijt mugo̱o̱xk mó̱kupx je̱ denario meen je̱ts jado'k vu̱jxtkupxu̱k majk.
42 Ka'a tse'e y'o̱'yixjada vintso̱ ve'e du̱mukuvé̱ttat. Van'it tse'e je̱ yakmeen'anoo'kxpa
mye̱e̱'kxu̱xjidi je̱ yo̱jta. Nu̱kó̱tsu̱ts n'it, ¿pa̱ne'e nu̱yojk du̱tso̱jkp je̱ yakmeen'anoo'kxpa?
43 Van'it tse'e je̱ Simón y'atsa̱a̱jv:
—Ve'em xa a̱tse'e ntij je̱ts je̱'e̱ ve'e juu' ve'e nu̱yojk je̱ meen du̱yó̱jip y'ijt.
Je̱tse'e je̱ Jesús ña̱'mu̱xji:
—O̱y xa ve'e xtij.
44 Van'it tse'e je̱ Jesús du̱vin'ix je̱ ta̱'a̱xta̱jk, je̱tse'e je̱ Simón du̱nu̱u̱jmi:
—¿M'ixpe'e ya̱ ta̱'a̱xta̱jk? Ku xa a̱tse'e yaja mtu̱jk tu̱nta̱ka, ka'ats a̱tse'e je̱ mtsoxk
na̱a̱j tu̱xma̱'a̱ je̱ts a̱tse'e ya̱ ntek ta̱a̱ ku̱mpuj; ax ya̱ ta̱'a̱xta̱jk, je̱ vyinna̱a̱jts a̱ts ya̱'a̱ ve'e
tu̱xtukpakpuj je̱tse'e tu̱du̱yaktu̱'u̱ts ma̱a̱t je̱ vyaajy. 45 Ka'ats a̱ts mitse'e tu̱xtsuu'kx; ax je̱ts
ya̱'a̱, ka'anats ya̱'a̱ ve'e a̱ts ya̱ ntek du̱tsoo'kx'atúva ku ve'e tu̱tya̱ka. 46 Ni ka'avats a̱tse'e yam
nkuvajkm tu̱xpu̱u̱jmja je̱ olivos aceite; ax pya̱a̱jmjits ya̱'a̱ ve'e ta̱a̱v je̱ pa'ajk xoo'kpa na̱a̱j
a̱ts ya̱ ntek. 47 Ax je̱'e̱ ka̱jxts a̱ts mitse'e nnu̱u̱jma, ó̱yam ya̱'a̱ ve'e o̱o̱y tyunto̱kinaxjáyuva
tu̱y'it, je̱ tso̱jku̱n tse'e juu' ve'e jyayejpp, je̱'e̱ tse'e du̱yaknu̱ke̱'xnata̱jkip je̱ts ta̱ ve'e je̱
Nte'yam tyo̱kinmee'kxju̱. Je̱ jayu juu' ve'e yu̱u̱'nam yakto̱kinme̱e̱'kxp, yu̱u̱'namts je̱'e̱ ve'e
je̱ tso̱jku̱n du̱jayep.
48 Van'it tse'e du̱nu̱u̱jmi je̱ ta̱'a̱xta̱jk:
—Mee'kx tse'e je̱ mto̱kin tyañ.
49 Van'it tse'e je̱ javya̱a̱'kxta̱jk ñavyaajnjidi:
—¿Pa̱nts ya̱'a̱ ve'e ya̱ jayu ñatyijju̱ je̱ts ya̱'a̱ ve'e je̱ jayu du̱to̱kinmee'kx?
50 Van'it tse'e je̱ Jesús du̱nu̱u̱jminuva je̱ ta̱'a̱xta̱jk:
—Je̱ Nte'yame'e tu̱myaktsa̱'a̱kju̱ ku̱x a̱tse'e tu̱xjaanchjáva. Na̱jkxni mits o̱y aaj o̱y jo̱o̱t.

8

Je̱ ta̱'axta̱jkta juu' ve'e du̱puta̱jkidup y'ijt je̱ Jesús

1 Ku ve'e je̱ it ñajxy, van'it tse'e je̱ Jesús ñajxy tya̱jki je̱m may kajpu̱n ka̱jxm je̱ mújit je̱
muutskit, je̱tse'e je̱ jayu du̱tuk'ix je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook, je̱'e̱ tse'e tyuk'ixp vintso̱ je̱'e̱ ve'e ku
ve'e je̱ jayu y'itta je̱m je̱ Nte'yam y'am kya̱'m; mujatyoo'ijidup tse'e vye'na je̱ ñu̱makme̱jtsk
ixpa̱jkpata̱jk. 2 Je̱mpa tse'e je̱ ta̱'axta̱jkta juu' ve'e mujatyoo'ijidu, je̱'e̱ juu' ve'e je̱ Jesús
yakpítsumu̱xjidinu je̱ ko̱'o̱yjáyuvap je̱m jya'vin ka̱jxmda je̱tse'e du̱yakjo̱tka̱daakni juu'
ve'e pa̱jkjup ijttu. Nu̱to'k tse'e je̱'e̱da je̱ María Magdalena, je̱me'e jya'vin ka̱jxm y'ijt
nu̱vuxtojtu̱k je̱ ko̱'o̱yjáyuvap; 3 jado'k tse'e je̱ Juana; jado'k tse'e je̱ Chuza je̱ ñu̱da̱'a̱x, je̱
Chuza juu' ve'e du̱yakkutojkjip je̱ toompata̱jk je̱p je̱ Herodes tyu̱jkp; jado'k tse'e je̱ Susana;
je̱ts je̱ viijnk ta̱'a̱xta̱jkta juu' ve'e puta̱jkijidup y'ijt ma̱a̱t je̱ joojntykin juu' ve'e y'íxtup
jyaye̱jptup.

Je̱ ta̱a̱mt va̱jpa tukmu'a'ixmojkin
(Mt. 13.1-9; Mr. 4.1-9)

4 Nu̱may tse'e je̱ jayu cho̱o̱'ndi je̱m kyajpu̱n ka̱jxmda je̱tse'e je̱ Jesús na̱jkx du̱'ixta. Ku
ve'e je̱ nu̱may jayu ñay'amojkijidi, van'it tse'e je̱ Jesús vya'nu̱xjidi ya̱ tukmu'a'ixmojkin:
5 —To'k xa ve'e je̱ jayu ta̱a̱mt va̱jpa cha̱a̱'n. Ku tse'e du̱vu̱j je̱ ta̱a̱mt, je̱m tse'e juu'
ve'e naxka̱daak je̱ja too' kujk. Van'it tse'e je̱ jayu du̱tukte̱e̱'ndi je̱tse'e je̱ je̱yya tánu̱k
du̱piivdini. 6 Je̱mpa tse'e juu' ve'e naxka̱daak je̱ja tsaku̱jx joma ve'e peji je̱ naax. Ku ve'e
távani myux vye'na, ta̱a̱tsnu tse'e je̱'e̱ ka̱jx ku ve'e je̱ naax kyanika. 7 Je̱mpa tse'e juu' ve'e
naxka̱daak je̱ja ápit akujk. Van'it tse'e je̱ ápit yee'k je̱tse'e du̱ko̱o̱'k'ítu̱mo̱o̱yni je̱ o̱y ojts
je̱tse'e ye̱e̱'ku̱t. 8 Nay je̱mpa tse'e juu' ve'e naxka̱daak je̱ja o̱y naxku̱jx. Je̱'e̱ tse'e ta̱'mi. Je̱m
tse'e juu' ve'e naajkma'yiju mókupx ta̱a̱jm.

Van'it tse'e je̱ Jesús ma̱kk kya̱jts:

—Pa̱n pa̱n jaty xa ve'e je̱m je̱ tyaatsk, va'an tse'e du̱'amo̱tunaxta.

Je̱'e̱ pa̱n tya̱jx ka̱jxe'e je̱ tukmu'a'ixmojkin yakpu̱u̱jm
(Mt. 13.10-17; Mr. 4.10-12)

9 Van'it tse'e je̱ Jesús je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk y'amo̱tutúvijidi pa̱n vintso̱ ve'e yakko̱jtsva'ach
juu' ve'e tyukmu'a'ixmojki. 10 Van'it tse'e je̱ Jesús ña'mu̱xjidi:

—Je̱ Nte'yam tse'e mtuknu̱ja'vijidup vintso̱ je̱'e̱ ve'e ku ve'e je̱ jayu y'itta je̱m je̱ Nte'yam
y'am kya̱'m; ax ka'a tse'e je̱ Nte'yam tyuknu̱jávajada je̱'e̱da juu' ve'e u̱u̱'m ma̱a̱t ka'ijttup.
Je̱'e̱ ka̱jxts a̱ts je̱'e̱ ve'e ntukmuko̱tsta je̱ tukmu'a'ixmojkin ma̱a̱t ku̱x jya'íxtup xa je̱'e̱
ve'e juu' a̱tse'e ntuump, ka'a tse'e du̱vinjávada, jyah'amo̱tunajxtupts je̱'e̱ ve'e juu' a̱tse'e
nka̱jtsp, ka'a tse'e du̱vinmótuda.

Ku je̱ Jesús du̱ko̱jtsvaach je̱ ta̱a̱mt va̱jpa tukmu'a'ixmojkin
(Mt. 13.18-23; Mr. 4.13-20)

11 'Ax jidu̱'u̱m tse'e ya̱ tukmu'a'ixmojkin yakko̱jtsva'ach. Ve'em xa je̱'e̱ ve'e je̱ ta̱a̱mt
ax jo'n je̱ Nte'yam je̱ kya̱ts je̱ y'ayook. 12 Je̱ja tse'e too' kujk joma ve'e je̱ ta̱a̱mt yakvu̱j,
ve'emts je̱'e̱ ve'e ax jo'n je̱ jayu juu' ve'e du̱'amo̱tunajxtup je̱ Nte'yam je̱ kya̱ts je̱ y'ayook.
Van'it tse'e jye'ya je̱ ko̱'o̱yjáyuvap juu' ve'e du̱nu̱vintsa̱nika̱jxp je̱ ko̱'o̱yjayuvapta̱jkta
je̱tse'e du̱pa̱jkjini je̱m jya'vin ka̱jxm je̱ ka̱ts je̱ ayook juu' ve'e yakvaajnjidu je̱ts ka'a ve'e
du̱jaanchjávadat, ve'em tse'e du̱kajayéptat je̱ joojntykin juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp. 13 Je̱ja
tse'e tsaku̱jx joma ve'e peji je̱ naax, joma ve'e je̱ ta̱a̱mt yakvu̱j, ve'emts je̱'e̱ ve'e ax jo'n
je̱ jayu juu' ve'e du̱'amo̱tunajxtup je̱ Nte'yam je̱ kya̱ts je̱ y'ayook je̱tse'e du̱kuva̱kta je̱
xo̱o̱jntku̱n ma̱a̱t, jyaanchja'vidup tse'e ku ve'e ve̱e̱'n ya̱ it ñaxy. Ax ku tse'e je̱ ko̱'o̱yjáyuvap
du̱'ix vintso̱ ve'e du̱yakto̱kintóndat, van'it tse'e du̱ko̱o̱'kma̱ja̱ pa̱a̱mdini je̱ ka̱ts je̱ ayook juu'
ve'e y'amo̱tunajxtu. 14 Je̱ja tse'e ápit akujk joma ve'e je̱ ta̱a̱mt yakvu̱j, ve'emts je̱'e̱ ve'e ax
jo'n je̱ jayu juu' ve'e je̱ Nte'yam je̱ kya̱ts je̱ y'ayook du̱'amo̱tunajxtup. Ku ve'e ya̱ it ñaxy, je̱'e̱
tse'e o̱o̱y tyunvinmaaydup je̱ naxviijnit je̱'e̱, cho̱jktup tse'e je̱tse'e kumeen y'íttat, je̱tse'e
xo̱o̱jntkp ñaajk'ituva'anjada. Je̱ Nte'yam je̱ kya̱ts je̱ y'ayook juu' ve'e y'amo̱tunajxtu,
ve'emts je̱'e̱ ve'e ax jo'n je̱ ta̱a̱mt juu' ve'e je̱ja ápit ja̱a̱t yakva̱j je̱tse'e kyata̱'mi. 15 Ax je̱ja

tse'e o̱y naxku̱jx joma ve'e je̱ ta̱amt yakvu̱j je̱tse'e ñaajkma'yiji, ve'emts je̱'e̱ ve'e ax jo'n je̱ jayu juu' ve'e je̱ Nte'yam je̱ kya̱ts je̱ y'ayook du̱'amo̱tunajxtup je̱tse'e du̱ma̱ja pa̱mda je̱ o̱y aaj je̱ o̱y jo̱o̱t ma̱a̱t je̱ts je̱ tu̱v jáyuvin ma̱a̱t. Je̱ yuj vinma'yu̱n ma̱a̱t tse'e je̱ jyáyuvin je̱ jyoojntykin vyimpitta ax jo'n je̱ Nte'yam tyukmutsó̱kjada.

Je̱ ta̱'kxpa tukmu'a'ixmojkin
(Mt. 5.14-16; Mr. 4.21-25)

16 'Ni pa̱na xa ve'e je̱ ta̱'kxpa du̱kana̱'a̱k je̱tse'e juu' du̱tuknaxjópu̱t ukpu̱ je̱p maajntku̱n pa'tkup du̱yo'otsu̱t; ña̱'kp je̱'e̱ ve'e je̱tse'e ka̱jxm du̱pu̱m je̱tse'e ve'em du̱kuta̱'kxu̱t anañu̱joma je̱ jayu juu' ve'e ta̱jkidup je̱p tu̱jkp. 17 Nay ve'empa tse'e, ka'a xa ve'e tii juu' ve'e yu'uts je̱tse'e u̱x'o̱o̱k kyanu̱ke̱'xnatá̱kat, ka'a tse'e tii juu' ve'e kayaknu̱ja'vip je̱tse'e u̱x'o̱o̱k je̱ jayu du̱kanu̱jávat.

18 'Payo̱'o̱yda o̱y juu' ve'e m'amo̱tunajxtup. Pa̱n pa̱n tse'e juu' du̱ma̱a̱t, jaa'kyakmo̱'o̱p tse'e; je̱ts pa̱n pa̱n tse'e juu' yu̱u̱'n ve̱e̱'n du̱ma̱a̱t, yakpa̱jkjinup tse'e nu̱jom.

Je̱'e̱ juu' ve'e je̱ Jesús tyaakja'vip
(Mt. 12.46-50; Mr. 3.31-35)

19 Van'it tse'e je̱ Jesús je̱ tyaak je̱ts je̱ y'utsa̱ta̱jk jye̱'ydi joma ve'e je̱'e̱; ka'a tse'e y'o̱'yixjidi vintso̱ ve'e du̱vinkutá̱madat ku̱x nu̱maye'e je̱ jayu o̱o̱y tyunve'na. 20 Van'it tse'e je̱ Jesús je̱ jayu vya'nu̱xji:

—U̱xe̱p xa ve'e ta̱k'aagup je̱ mtaak je̱ts je̱ m'utsa̱ta̱jk, mitse'e myakko̱tsuvaajnju̱dup.

21 Van'it tse'e y'atsa̱a̱jv:

—Pa̱n pa̱n jaty xa ve'e du̱'amo̱tunajxtup je̱ Nte'yam je̱ kya̱ts je̱ y'ayook je̱tse'e du̱kutyonda, je̱'e̱ts a̱tse'e nja'vidup ax jo'n a̱ts je̱ n'uts je̱ n'ajch ku̱y'ijtti, je̱ts a̱ts je̱ n'uts je̱ ntsa̱'a̱, je̱ts a̱ts je̱ ntaak.

Ku je̱ Jesús du̱yak'atu̱vi je̱ ma̱kk po̱j
(Mt. 8.23-27; Mr. 4.35-41)

22 To'k nax tse'e je̱ Jesús tya̱jki je̱m barco jo̱o̱tm ma̱a̱t je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk, je̱tse'e du̱nu̱u̱jmidi:

—Ja'mda je̱m jado'k ado'om na̱pa'am.

Je̱tse'e ña̱jkxti. 23 Yo̱'ydup tse'e vye̱'nada je̱tse'e je̱ Jesús myanajxy. Van'it tse'e ma̱kk pyo̱j'ukvaajñ je̱tse'e je̱ na̱a̱j kya̱jxmpojtu̱k je̱tse'e tya̱jki je̱m barco jo̱o̱tm. Ojts'ukvaannup tse'e vye'na, jave̱e̱'n jyakunajxni, 24 van'it tse'e du̱yojxti je̱ Jesús, je̱tse'e du̱nu̱u̱jmidi:

—¡Yak'ixpa̱jkpa! ¡Yak'ixpa̱jkpa! ¡Kunajxumdinuptam xa ve'e na̱'a̱a̱kp!

Van'it tse'e je̱ Jesús jyo̱tvij je̱tse'e du̱tuknu̱u̱jmi je̱ po̱j je̱ts je̱ na̱a̱j. Van'it tse'e je̱ po̱j y'atu̱vi je̱tse'e je̱ na̱a̱j tyu'ujkjajty. 25 Van'it tse'e je̱ Jesús vyaajñ:

—¿Tya̱jxse'e je̱ jaanchja'vin xkajaye̱pta?

Tsa̱'kidup tse'e je̱tse'e atu̱va ato̱ki tyuntaandi je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk, je̱tse'e ñay'amo̱tutú̱vijidi:

—¿Vintso̱s ya̱'a̱ vine'e ya̱ jayu je̱ ma̱kkin o̱o̱y du̱tunjayep? ¡Je̱ po̱j paat je̱ na̱a̱j paat tse'e du̱pava'añ, ax ka̱tsu̱pa̱jkju̱dup tse'e!

Ku je̱ Jesús du̱yakpítsum je̱ ko̱'o̱yjáyuvap je̱m je̱ jayu jya'vin ka̱jxm
(Mt. 8.28-34; Mr. 5.1-20)

26 Van'it tse'e cho̱o̱'ndi je̱m galiléait y'it jo̱o̱tm je̱tse'e jye̱'ydi je̱m jado'k ado'om ma̱ja̱ na̱'aka̱ya pa'am je̱m gadaarait y'it jo̱o̱tm. 27 Ku tse'e je̱ Jesús pyítsum je̱m barco jo̱o̱tm, van'it tse'e vyinkutá̱miji to'k je̱ yaa'tya̱jk juu' ve'e je̱m tso̱ kukajpu̱nip; jékanits je̱'e̱ ve'e je̱m jya'vin ka̱jxm je̱ ko̱'o̱yjáyuvap, jékani tse'e kyanaxya̱xju̱. Ka'ats je̱'e̱ ve'e je̱p tu̱jkp chu̱u̱na; je̱pe'e aajntkup tyun'it joma ve'e je̱ o̱o̱'kpa ñaxtá̱kada. 28 Ku ve'e du̱'ix je̱ Jesús, van'it tse'e du̱vinko̱xkteni, je̱tse'e ma̱kk du̱nu̱u̱jmi:

—¿Ti ka̱tsts u̱u̱'me'e njaye̱jpump?, Jesús. Je̱'e̱ xa mitse'e je̱ y'Onu̱k, je̱ Nte'yam, juu' ve'e du̱nu̱ka̱jxmika̱jxp. Nmunoo'kxtkpts a̱ts mitse'e je̱ts a̱tse'e kadi xtsaachtún.

29 Ve'em tse'e vyaajñ ku̱x pyavaampye'e je̱ Jesús je̱ ko̱'o̱yjáyuvap je̱tse'e pyítsumnit. May náxanits je̱'e̱ ve'e je̱ ko̱'o̱yjáyuvap tyukkoo'yaja vye'na, nay ve'empa tse'e cadenatsum

jem kya'm jets jem tyékum je jayu jyayak'itju; ax vinnaajknáxts je'e ve'e jyayaktsum, ve'emts je'e ve'e dutukpojtikúx je cadena jetse'e je ko'oyjáyuvap yaknajkxjini joma ve'e kyapantsuuna. 30 Van'it tse'e je Jesús y'amotutúviji:

—¿Tise'e mxaaj?

Van'it tse'e y'atsaajv:

—Miijl Am atse'e nxaaj.

Je'e kajxts je'e ve'e ve'em vyaajñ kux numaye'e je ko'oyjáyuvap tutyuntuktajkijini vye'na. 31 Ax je ko'oyjáyuvap tse'e dumunoo'kxtktu je Jesús jetse'e kadi pyakéxjada jep kaak jótup. 32 Jem tse'e tonun viinm vye'niduva numay je keem jya'kxta. Van'it tse'e je ko'oyjáyuvap dumunoo'kxtkti je Jesús jetse'e myaso'okjadat jetse'e najkx je keem dutuktákada. Yakjajtuxjudu tse'e je Jesús. 33 Van'it tse'e je ko'oyjáyuvap pyítsumdini jem je yaa'tyajk jya'vin kajxm jetse'e je keem dutuktajkidi. Van'it tse'e nujom je keem kyusnoomdi jem tonun viinm jetse'e y'ano'midi jem maja na'akaya joootm. Jep tse'e ñax'oo'kkajxtini.

34 Ku tse'e je keem ixpa du'ixti jets vintso ve'e juu' jaty jyajty, tsa'kidu tse'e. Jatyji tse'e ñajkxti jem kajpun kajxm jetse'e du'ava'nidi juu' ve'e toojnju kojtsju. 35 Van'it tse'e je numay jayu pyítsumdi, jetse'e najkx du'ixta pan ti ve'e tutyunju tukyatsju. Ku tse'e jye'ydi joma ve'e je Jesús, jem tse'e dupaatti je yaa'tyajk juu' ve'e je jya'vin kajxm je ko'oyjáyuvap tuy'it. Jemts je'e ve'e chuuna je Jesús je tyek mutam, xáxani jets óyani je vyinma'yun. Tsa'kidu tse'e je jáyuda ku ve'e du'ixti. 36 Pan pan jatye'e du'ixtu pan vintso ve'e je Jesús duyakjotkadaaky je jayu, vyaajnjidu tse'e je jayu juu' ve'e je'ydu. 37 Van'it tse'e nujom je jémit jayu ooy tyuntsa'kidi, je'e kajx tse'e dumunoo'kxtkti je Jesús jetse'e jem choo'nnit. Van'it tse'e je Jesús tyajki jem barco joootm jetse'e vyimpijtni jem jado'k ado'om maja na'akaya pa'am. 38 Je yaa'tyajk juu' ve'e je ko'oyjáyuvap jem jya'vin kajxm tuy'it, jyamunoo'kxtk tse'e je Jesús jetse'e kuduyakjajty jetse'e kudumaadi. Van'it tse'e je Jesús ña'muxji jetse'e tyánut. Jidu'um tse'e vyaajñ:

39 —Vimpijtni jem mtak'am jets avana ti maa'yune'e je Nte'yam tumto'nuxju.

Van'it tse'e ñujkx je yaa'tyajk jetse'e je kajpun duvaajnjikujx nujom juu' ve'e je Jesús tyoon je'e kajx.

Je Jairo je ñaax jets je ta'axtajk juu' ve'e je Jesús je vyit dutoon
(Mt. 9.18-26; Mr. 5.21-43)

40 Ku tse'e je Jesús jye'ynuva jem jado'k ado'om maja na'akaya pa'am, jem tse'e numay je jayu ooy tyun'a'íxjidini vye'na, ooye'e tyunxoondukta ku ve'e jye'ya. 41 Van'it tse'e to'k je yaa'tyajk jye'y juu' ve'e jep tsaptujkp dunuvintsánip, Jairo ve'e xyaaj. Van'it tse'e je Jesús duvinkoxkteni jetse'e dumunoo'kxtk jetse'e jem tyak'am ñajkxut 42 kux jeme'e to'k je ñaax juu' ve'e makmejtsk joojnt jo'n ve'nip, to'kamts je'e ve'e dunaaxa, oo'kun ámanits je'e ve'e vye'na. Ku tse'e je Jesús ñujkx, numay tse'e je jayu tyumpanajkxji jetse'e tyunyak'atijmojkni.

43 Jem tse'e numay jayu akojkm ñajkxpa to'k je ta'axtajk juu' ve'e makmejtsk joojntani dujayejpp je vinnujkxju pa'am, távani tse'e je tso'yivatajk dutukmujokyajxni nujom juu' ve'e y'ixp jyayejpp, ni pana tse'e kya'o'yixji jetse'e yakjotkada'akjut. 44 Van'it tse'e jep naadup tsov je Jesús je vyitupaa'v dutoojnji. Tun jatyji tse'e y'atúvini je vinnujkxju pa'am.

45 Van'it tse'e je Jesús vyaajñ:

—¿Pants atse'e tuxtán?

Ku tse'e ni pana dukakuvujk, van'it tse'e je Pedro jets je myujatyoo'da vyaandi:

—Yak'ixpajkpa, ya numay jayu xa mitse'e m'atijmojkjup, ¡jetse'e x'amotutuva pan pane'e tumtanju!

46 Van'it tse'e je Jesús vyaajñ:

—Jeja xa ve'e je jayu pan pan atse'e tuxtán, kux nja'vi atse'e taav jets ta atse'e je nmakkin nyaktún.

47 Ku tse'e je ta'axtajk ñayja'viji jets nuke'xnatáka ve'e tyaajñ, van'it tse'e tyuntsa'kini jetse'e nunmíppnup dununujkx je Jesús, jetse'e duvinkoxkteni, jetse'e jeja je numay jayu

vyinkujk dṵ'ava'ni jẹts tyạjxe'e dṵtạạjn jẹts vintsọ̵ ve'e tun jatyji jyọ̵tkạdaakni. [48] Van'it
tse'e jẹ Jesús ñạ'mṵxji:
—Mjọ̵tkạdaaknu xa ve'e tạạv jẹ'ẹ kạjx ku ạtse'e tṵxjaanchjáva. Nạjkxni ọ̵y aaj ọ̵y jọ̵ọ̵t.
[49] Kọ̵jtspna tse'e jẹ Jesús vye'na, van'it tse'e to'k jẹ jayu jyẹ'y, jẹm tse'e jẹ Jairo tyạk'am
chạạ'n, jẹtse'e jẹ Jairo dṵnṵṵjmi:
—Tá̱vani xa ve'e jẹ mnạạx y'ạạ'k. Kadi xjaa'k'atsu'ux yạ yak'ixpạjkpa.
[50] Ku tse'e jẹ Jesús dṵ'amọ̵tunajxy, van'it tse'e vyaajñ:
—Kadi mtsạ'ạga. Kọ̵ọ̵jyji xa ạtse'e xjaanchjávat jẹtse'e jẹ mnạạx jyọ̵tkạdaaknit.
[51] Ku tse'e jyẹ'ydi joma ve'e jẹ tạjk, ni pạna tse'e jẹ Jesús dṵkayakjajtji jẹtse'e dṵmạạt-
tá̱kat, jẹ Peedroji ve'e, jẹ Santiago, jẹ Juan, jẹts jẹ kiix ónṵk jẹ tyee' jẹ tyaak. [52] Tum
ñṵyaaxtup tum ñṵtsaachvinmaaydup tse'e jẹ jayu vyẹ'nada jẹ kiix ónṵk. Van'it tse'e jẹ
Jesús ñạ'mṵxjidi:
—Kadi mya'axta. Ka'a xa yạ'ạ ve'e yạ kiix ónṵk y'ạạ'ka, maapji yạ'ạ ve'e.
[53] Yaktukxiik tse'e kṵx ñṵja'vidup jẹ'ẹ ve'e jẹts ạạ'kani jẹ'ẹ ve'e vye'na. [54] Van'it tse'e jẹ
Jesús jẹ kiix ónṵk jẹ kyạ'ạj dṵkọ̵ọ̵jnṵk, jẹtse'e mạkk kyạjts, jẹtse'e dṵnṵṵjmi:
—Kiix ónṵk, pojtṵkni.
[55] Van'it tse'e jẹ kiix ónṵk jyoojntykpạjknuva jẹtse'e jatyji pyojtṵkni. Van'it tse'e jẹ Jesús
vyaajñ jẹtse'e dṵyakkáydat jẹ kiix ónṵk. [56] Atṵva atọ̵ki tse'e jẹ tyee' jẹ tyaak tyuntaandi.
Van'it tse'e jẹ Jesús ñạ'mṵxjidi jẹts ni pạna ve'e dṵkavaajnjadat jẹts ti ve'e tṵtyunjṵ
tṵkyạtsjṵ.

9

Ku jẹ Jesús dṵ'akẹjxva'kxti jẹ y'ixpạjkpatạjk ka'amaayva
(Mt. 10.5-15; Mr. 6.7-13)

[1] Van'it tse'e jẹ Jesús dṵyaknay'amojkiji jẹ ñṵmakmẹjtsk ixpạjkpatạjk jẹtse'e dṵmọ̵ọ̵jy
jẹ kutojkṵn jẹtse'e jẹ kọ̵'ọ̵yjáyuvap dṵyakpítsumdat jẹm jẹ jayu jya'vin kạjxmda jẹtse'e jẹ
jayu dṵtuknṵva'atstat jyajuu'pa'ama juu' ve'e myạạtta. [2] Van'it tse'e dṵkẹjxti ka'amaayva,
jẹtse'e jẹ jayu dṵtuknṵjávadat jẹts chạjkpe'e jẹ Nte'yam jẹtse'e jẹ jayu ñapyạạjmjidinit
jẹm jẹ'ẹ y'am kyạ'm, jẹtse'e dṵyakjọ̵tkạda'aktat pạn pạn jatye'e pạjkjṵdup. [3] Jidṵ'ṵm tse'e
dṵnṵṵjmidi:
—Ka'a tse'e ti xmutsọ̵ọ̵'ndat juu' ve'e m'ajọ̵ọ̵tadap jẹja too' aajy, ka'a tse'e xmutsọ̵ọ̵'ndat
jẹ tajk, ka'a tse'e jẹ apạjkin, ka'a tse'e jẹ tsapkaaky, ni ka'ava tse'e jẹ meen. To'k ni'kxji
ve'e jẹ mvit xmunạjkxtat juu' ve'e mjayẹjptup. [4] Kṵjyajomatṵjka tse'e mtá̱kadat, jẹja tse'e
mnamyáyjadat pạn vinxṵp xạạj ve'e mtanava'anda jẹm kajpṵn kạjxm. [5] Pạn joma tse'e jẹ
jayu mkakuvá̱kjada, mtsọ̵ọ̵'ndinup tse'e jẹm jẹtse'e xvinxíttat jẹ mtekta jẹtse'e vyánṵkṵt
jẹ naxvay juu' ve'e tṵxpava'akta jẹm kyajpṵn jọ̵ọ̵tm, ve'em tse'e dṵnṵjávadat jẹts ka ó̱yap
jẹ'ẹ ve'e juu' ve'e tyoondup.
[6] Nạjkxtuts jẹ'ẹ ve'e jẹm nṵjom pi'k kajpṵn kạjxmda, ve'em tse'e dṵvaajnjada jẹ jayu jẹ
ọ̵y kạts jẹ ọ̵y ayook, yakjọ̵tkạdaaktuvap tse'e pạn pạn jatye'e pạjkjṵdup jyajomatsọ̵va.

Ku jẹ Yaknạpẹjtpa Juan y'ọ̵ọ̵'kni
(Mt. 14.1-12; Mr. 6.14-29)

[7] Ku ve'e jẹ yakkutojkpa Herodes jẹ kạts dṵmọ̵tu ti ve'e jẹ Jesús tyuump, ọ̵ọ̵y tse'e
jẹ vinma'yṵn dṵtunjayejp kṵx jẹme'e juu' ve'e vaandup jẹts joojntykpạjknuva ve'e jẹ
Yaknạpẹjtpa Juan. [8] Jẹmpa tse'e pạn pạne'e vaanduvap jẹts jẹ Nte'yam jẹ y'ayook
kọ̵jtsnajxpa Elías jẹ'ẹ ve'e, jẹ'ẹ ve'e joojntykpạjknuva jẹtse'e ñaajknṵkẹ'xnatạjkijinuva.
Nay jẹmpa tse'e pạn pạne'e vaanduvap jẹts joojntykpạjknuva ve'e jẹ viijnk juu' ve'e ijt
jẹ Nte'yam jẹ y'ayook kọ̵jtsnajxpa. [9] Ax jẹ Herodes tse'e vaan:
—Nyakjayyukpojxjinu xa ạtse'e jẹ Juan. ¿Pạnts jẹ'ẹ n'it vine'e juu' ạtse'e ọ̵ọ̵y jẹ jayu
xtuntukmumaajntyktup?
Yak'ixuvaan tse'e jẹ Jesús.

Ku je Jesús je jayu duyakkaajy numugooxk miijl naxy
(Mt. 14.13-21; Mr. 6.30-44; Jn. 6.1-14)

10 Ku ve'e je kukatsivatajk vyimpijttini, van'it tse'e je Jesús duvaajnjidi pan ti jatye'e ojts
dutonda. Van'it tse'e pyavoojvjidi jetse'e ñajkxti joma ve'e to'k je apuk it, je betsáidait
kajpun mutam. 11 Ku ve'e je numay jayu dunuja'vidi, van'it tse'e dupanajkxti je Jesús.
Van'it tse'e kyuvajkjidi, jetse'e vya'nuxjidi vintso je'e ve'e ku ve'e je jayu y'itta jem je
Nte'yam y'am kya'm, jetse'e duyakjotkadaakni pan pan jatye'e pajkjudup.
12 Ku ve'e tánani je it vye'na, van'it tse'e je Jesús je ñumakmejtsk ixpajkpataj k
vyinkutámijidi jetse'e ña'muxjidi:
—Pakejxtini to'k aaj ya jáyuda jetse'e najkx du'íxtada je kyaaky je tyojkx jem pi'k kajpun
kajxmda jets jem kam jootm jets je it joma ve'e pyoo'kxtat, kux ka'a xa ve'e yaja tii ni tía
joma uu'me'e yájada.
13 Van'it tse'e je Jesús ña'muxjidi:
—Miitse'e myakkáydap.
Van'it tse'e y'atsoovdi:
—Ka'a xa aatse'e uxyam ntimaada, mugooxkji aatse'e yap je tsapkaaky nmaada jets
mejtskji je ajkx. ¿Ukpu najkxp aats vine'e njoy je kaaky je tojkx jetse'e nujom kyáydat?
14 Ax je jayu tse'e juu' ve'e jem ve'nidup, numugooxk miijl jo'n tse'e y'ijtti je yaa'tyajk.
Van'it tse'e je Jesús dunuujmi je y'ixpajkpada:
—Pajkva'kxtats ya jayu nuvujxtkupxuk majk jaty jo'n jetse'e xyak'ajxtuktat.
15 Ve'em tse'e dutoondi. Jetse'e nujom y'ajxtkti. 16 Van'it tse'e je Jesús dukoojnuk
mugooxk je tsapkaaky jets mejtsk je ajkx. Van'it tse'e jem tsajm tso pyat'ix jetse'e je
Nte'yam dukukojtsji. Van'it tse'e duyakva'kxy, jetse'e dumooydi je y'ixpajkpatajk, jetse'e
je numay jayu dutukvinkuka'yidi. 17 Ax nujom tse'e je jayu kyaaydi jetse'e kyooxjidi. Ku
ve'e je jayu kyakyajxti, van'it tse'e dupakmojktini jamakmejtsk kach je tsapkaaky kunax
jets je ajkx kunax.

Ku je Pedro du'ava'ni jets je Jesús je'e ve'e je Cristo
(Mt. 16.13-19; Mr. 8.27-29)

18 To'k nax tse'e je Jesús naaydum chapkajts. Jem tse'e je y'ixpajkpatajk dumaadada
vye'na. Van'it tse'e je Jesús y'amotutúvijidi:
—¿Vintsose'e je jayu vya'anda, pánuk atse'e?
19 Van'it tse'e y'atsoovdi:
—Jem xa ve'e pane'e vaandup jets mitse'e je Yaknapejtpa Juan, jempa tse'e pane'e
vaanduvap jets je Elías mitse'e, nay jempa tse'e pane'e vaanduvap jets mitse'e nuto'k juu'
ve'e ijt je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpa, je'ek tse'e joojntykpajknuva.
20 Van'it tse'e du'amotutúvidi:
—Jets miitsta, ¿vintsots miitse'e mvaanduva jets pan atse'e?
Van'it tse'e je Pedro y'atsaajv:
—Mits xa je'e ve'e je Cristo, juu' ve'e je Nte'yam vyinkoon jetse'e yakkutojknit.

Ku je Jesús du'ava'ni je y'oo'kun
(Mt. 16.20-28; Mr. 8.30-9.1)

21 Van'it tse'e je Jesús je y'ixpajkpatajk dutukpavaandi jets ni pana ve'e dukavaajnjadat
jets je'e je'e ve'e je Cristo. 22 Jetse'e dunuujmidi:
—Tun vinkopk xa je'e ve'e jets atse'e ooy ntuntsaachpaa'tut. Ka'ats atse'e xkuváktat
je israeejlit je myújit jáyuda, je tee'tajk je vyintsanda, jets je tsaptujkpit yak'ixpajkpatajk.
Xyak'oo'ktapts atse'e je jayu; ax joojntykpajknuvapts atse'e kutoojk xaaj, ats, je Jayu Juu'
ve'e Nupaamduka Ijtp.
23 Van'it tse'e dunuujmidi nujom je jáyuda:
—Pan pan xa ve'e dutsojkp jetse'e y'ijtnit ats maat, va'an tse'e dumasokkajxni je y'av-
intso vinma'yun, jetse'e jóvum xaaj je jyoot je jya'vin dumakkpámut jetse'e chaachpaa'tut
ax jo'n je jayu juu' ve'e je y'oo'kun du'anajkxip ku ve'e je cryuuz dupaku'u, jets atse'e

xpamiinnit. [24] Kux pan pan xa atse'e xkajaanchja'vip kuxe'e dutsa'aga jetse'e y'oo'kut,
ka'ats je'e ve'e dujayéput je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp. Ax pan pants atse'e
ijtp xjaanchja'vip, óyame'e y'oo'kut ats kajx, je'e tse'e dujayejpnup je joojntykin juu' ve'e
xa'ma kajx ijtp. [25] Ni vinxupa xa je'e ve'e je jayu kyato'nuxjut ku ve'e dujé'eikáxut nujom
ya naxviijnit it jetse'e vyintókiyut je jayu je jyoot je jya'vin. [26] Kux pan pan xa atse'e
xtuktso'otyoomp jetse'e ats je nkats je n'ayook dutuktso'otyoompa, ntuktso'otyoompapts
ats je'e ve'e ku atse'e nmiinnuvat ats je nmajin maat, ats je nTee' je myajin maat, jets je
va'ajts ángeles je myajin maat. [27] Tyúvam xa atse'e nva'añ jets jeja ve'e je jáyuda juu' ve'e
yaja ijttup jetse'e kya'oo'ktat pan ka'ana ve'e du'ixta je Nte'yam je kyutojkun myin.

Ku je Jesús tyikts jetse'e y'ajaj y'atu'kx
(Mt. 17.1-8; Mr. 9.2-8)

[28] Toodojtuk xaaj jo'nani tse'e je it ñaxy vye'na ku ve'e je Jesús ve'em vyaajñ, van'it tse'e
ñujkx tsapkojtspa, je'e tse'e duvovutsoo'n je Pedro, je Santiago, maat je Juan. Van'it tse'e
pyejtti joma ve'e to'k je kopk. [29] Tsapkojtsp tse'e je Jesús vye'na, van'it tse'e je vyiijn je y'aaj
tyikts jetse'e je vyit ojts tyumpoo'pikúx jetse'e y'ajaj y'atu'kx. [30] Van'it tse'e vya'kke'xti
numejtsk je yaa'tyajk jetse'e dumaatnakyojtsjidi je Jesús. Je Moisés jets je Elíasts je'e ve'e
ijttu. [31] Naa'víttjudupts je'e ve'e je tsapjootmit majin; je'ets je'e ve'e kyojtstup ku ve'e je
Jesús y'oo'kut jem Jerusalén. [32] Manajxtu tse'e je Pedro maat je myujatyoo'tajk. Ku tse'e
jyotvijti, van'it tse'e du'ixti je Jesús je myajin maat jets janumejtsk je yaa'tyajk juu' ve'e
je Jesús myaatténidup. [33] Najkxtinup tse'e vye'nada numejtsk je jayu, van'it tse'e je Pedro
dunuujmi je Jesús:

—Yak'ixpajkpa, oy xa je'e ve'e ku aatse'e yaja n'it. Va'ants aats dupumu toojk je pi'k
ojts atyajk: to'k mits mje'e, jets to'k je Moisés jye'e, jets jado'k je Elías jye'e.

Ax ka'a tse'e je Pedro dunujava pan ti ve'e kyajtsp. [34] Kojtspna tse'e vye'na ku ve'e
to'k pak je vínuts ñuje'yjidi jetse'e yo'tsjidi. Ax tsa'kidu tse'e je ixpajkpatajk ku ve'e
yo'ts'ukvaajnjidi je vínuts. [35] Jep tse'e vínuts akujkp myotu to'k je ayook. Jidu'um tse'e
vyaajñ:

—Ya'a xa ve'e ats je n'Onuk, juu' atse'e ooy ntuntsajkp. Amotunaxta juu' ve'e kyajtsp.

[36] Ku ve'e je ayook y'atuvi, van'it tse'e du'ixti jets naaydume'e je Jesús vye'nini; ama'at
tse'e tyaandi. Ka'a tse'e dupanvaajnjidi juu' ve'e y'ixtu, van'ítnume'e ku ve'e je Jesús
jyoojntykpajknuva.

Ku je Jesús dujakjotkadaaky to'k je jayu juu' ve'e jem jya'vin kajxm je ko'oyjáyuvap
(Mt. 17.14-21; Mr. 9.14-29)

[37] Je ku'óxit tse'e, jeme'e kopk viinm kyadaaktini vye'na, van'it tse'e numay je jayu je
Jesús du'anajkxidi. [38] Jem tse'e numay jayu akojkm to'k je yaa'tyajk vye'na juu' ve'e makk
dumukojts je Jesús, jetse'e vyaajñ:

—Yak'ixpajkpa, ixu to'k aaj ats je nmajntk kux je'ejyji ve'e to'k ats nmajntkip. [39] Ax to'k
tse'e je ko'oyjáyuvap ats je n'ónuk dumach jetse'e duyakya'axy, jetse'e duxituyo'oy jetse'e
jep ats je n'ónuk y'ávup pyítsum je aa'pk. Ax tsaachpaatp tse'e ats je n'ónuk, ka'a tse'e je
ko'oyjáyuvap myaso'okuva'añju. [40] Távani xa atse'e njamunoo'kxtukta ya m'ixpajkpatajk
jetse'e duyakpítsumdat je ko'oyjáyuvap, ax ka'a tse'e y'o'yixjidi.

[41] Van'it tse'e je Jesús y'atsaajv:

—¡Miits xa je'e ve'eda juu' ve'e je Nte'yam dukajaanchja'vidup jets ka vintúvap
je'e ve'e juu' ve'e mtoondup! ¿Joma vaatts atse'e njaa'kja'ítut miits maatta jetse'e
njaa'kjamuténadat? Yakminu je m'ónuk.

[42] Ax ku tse'e je mix ónuk duyaknajkxti jeja je Jesús vyinkujk, van'it tse'e je ko'oyjáyuvap
yakkítuji jetse'e xyituyo'yji. Van'it tse'e je Jesús dutuknuujmi je ko'oyjáyuvap jetse'e
duyakjotkadaakni je mix ónuk, jetse'e je tyee' dutukkatajkinuva. [43] Ax nujomda tse'e je
jayu atuva atoki je Nte'yam je myajin dutuktaandi.

Ku je Jesús je y'oo'kun du'ava'ninuva
(Mt. 17.22-23; Mr. 9.30-32)

Atuva atókina tse'e vye'nada je jayu maat juu' ve'e je Jesús tyuump, van'it tse'e je Jesús je y'ixpajkpatajk dunuujmidi:
44 —Amotunaxta oy juu' atse'e nkotsuvaampy, ka'a tse'e xjaa'tyókidat. Yakpámup xa atse'e jem je jayu kya'm juu' atse'e xtso'oxpajktup, ats, je Jayu Juu' ve'e Nupaamduka Ijtp.
45 Ax ka'ats je'e ve'e duvinmótudi je y'ixpajkpatajk juu' ve'e je Jesús kyajtsp kux kyayaknuke'xnatajkipnume'e vye'na jetse'e duvinmótudat; tsa'kidup tse'e jetse'e du'amotutuvi'óyadat pan vintso ve'e dutij.

Je'e juu' ve'e dunumájip
(Mt. 18.1-5; Mr. 9.33-37)
46 Van'it tse'e je ixpajkpatajk ñakyojtsvintsov'ukvaajnjidi pan pane'e dunumajikajxp aje'ejyjida. 47 Ku ve'e je Jesús dunuja'vi vintso ve'e vyinmayda, van'it tse'e dupuujm jeja pya'ayi to'k je pi'k ónuk, 48 jetse'e dunuujmi je y'ixpajkpatajk:
—Je jayu pan pane'e oy jayu napyaajmjup maat to'k je pi'k ónuk ax jo'n ya'a, ve'emts je'e ve'e ax jo'n oy jayu kuñapyumju ats maat. Ax je jayu pan pane'e oy jayu napyaajmjup ats maat, ve'emts je'e ve'e ax jo'n oy jayu kuñapyumju maat je'e pan atse'e xkejxp. Kux pan pan xa ve'e miitsta naajkpi'kikajxjup, je'ets je'e ve'e juu' ve'e dunumájip.

"Pan pan xa ve'e xkatso'oxpajkumdup, uu'm maattats je'e ve'e"
(Mr. 9.38-40)
49 Van'it tse'e je Juan ña'muxji:
—Yak'ixpajkpa, n'ix aatse'e to'k je jayu juu' ve'e mits je mxaaj dukojtspaatp jetse'e duyakpítsum jem je jayu jya'vin kajxm je ko'oyjáyuvap; ax ve'emts aats je'e ve'e nnuujma jets ka'a ve'e ve'em jyátukat, je'e kajx ku ve'e uu'm maatta kyavídut.
50 Van'it tse'e je Jesús vyaajñ:
—Ka'a xa miitse'e ve'em kuxnuujmidi, kux pan pan xa ve'e xkatso'oxpajkumdup, uu'm maattats je'e ve'e.

Ku je Jesús dutuknuujmi je Santiago maat je Juan
51 Ku ve'e tyámini vye'na jetse'e je Jesús chajpejtnit, van'it tse'e je makk aaj je makk joot dupuujm jetse'e jem Jerusalén ñujkx. 52 Kyejx tse'e je kyukátsivada jetse'e vyintoo'vákajadat. Ax je'e tse'e je'ydu joma ve'e to'k je pi'k kajpun juu' ve'e jem samaariait y'it jootm. Jem tse'e dija'íxtidi je it joma ve'e je Jesús kuñamyaajyji. 53 Ax ka'a tse'e je jémit jayu dutsojkti jetse'e jem tyánut kux y'íxtupe'e jets jeme'e Jerusalén ñajkxta. 54 Ku ve'e ve'em du'ixti numejtsk je y'ixpajkpa, je Juan maat je Santiago, van'it tse'e je Jesús dunuujmidi:
—Maja Vintsán, ¿mtsajkpe'e jets aatse'e je Nte'yam n'amótuvut jetse'e je jaajn duyakkustákat jem tsajviinm jets ya'a ve'e kyutókidat?
55 Van'it tse'e je Jesús vyin'íxjidi jetse'e tyukna'muxjidi. Jidu'um tse'e vyaajñ:
—Ka'a xa miitse'e xnujávada ti vinma'yune'e mjayejptup, kux ka óyap je'e ve'e juu' ve'e mtonumpituvaandup. 56 Ka je'ep xa atse'e nnumiimp jets atse'e je jayu nyakkutókiyut, je'e ve'e jets atse'e je jayu nyaktso'okut, ats, je Jayu Juu' ve'e Nupaamduka Ijtp.
Van'it tse'e ñajkxti joma ve'e jado'k je pi'k kajpun.

Nutoojk je jayu juu' ve'e je Jesús dupanajkxuvaandu
(Mt. 8.19-22)
57 Jeja tse'e too' aajy vye'nada, van'it tse'e je Jesús to'k je yaa'tyajk ña'muxji:
—Mpanajkxuvaampy xa ats mitse'e pan joma ve'e mnujkx.
58 Jetse'e je Jesús y'atsoojvji:
—Jep xa ve'e je vaax je y'aajntk joma je'e ve'e chuuna, jempa tse'e je jeyya tánuk je pye'en, ax ats, je Jayu Juu' ve'e Nupaamduka Ijtp, ni je'ets atse'e xka'ijtja joma atse'e ya nkuvajk nko'okut.
59 Van'it tse'e je Jesús dunuujmi jado'k je jayu:
—Pamiinni ats.
Van'it tse'e y'atsaajv:

—Vintsán, masǫǫkk ąts to'k aaj jętsątse'e ję ntee' nyaknaxtąkat, van'itts ąts mitse'e mpanąjkxnit.
60 Jętse'e ję Jesús y'atsǫǫjvji:
—Ję'ęda pąn pąn jatye'e dụkajayęjptup ję joojntykin juu' ve'e xą'ma kąjx ijtp, va'an tse'e dụyaknaxtąkada ję y'ǫǫ'kpada; jętsmits, nąjkxụts jętse'e ję jayu xvaajnjat vintsǫ ve'e y'ijttinit jęm ję Nte'yam y'am kyą'm.
61 Van'it tse'e jado'k ñą'mụxjuva:
—Mpanąjkxuvaampy xa ąts mitse'e. Masǫǫkk ąts to'k aaj jętsątse'e too'vąjkp nąjkx dụ'avana jęm njąn'am ntąk'am.
62 Van'it tse'e ję Jesús ñą'mụxji:
—Pąn pąne'e ijtp ax jo'n ję jayu juu' ve'e ję kaaj yo'on ką'ąj dụmajtsp, van'it tse'e y'ixụmpit ku ve'e yu'uj, ka'ats ję'ę ve'e dụvinmachjụ jętse'e y'ítụt jęm ję Nte'yam y'am kyą'm.

10

Ku ję Jesús dụ'akęjxva'kxy nụtoogupxụk majk ję y'ixpąjkpatąjk

1 Tąvani tse'e ję Mąjąą Vintsán ve'em vya'añ vye'na, van'it tse'e dụvinkąąjn janụtoogupxụk majk ję y'ixpąjkpatąjk jętse'e nụmęjtsk jaty dụkejx juu' ve'e vintoo'vąkajadap jęja nụjom kajpụn kụjx joma ję'ę ve'e ñąjkxụt. 2 Jidụ'ụm tse'e dụnụụjmidi:
—Ǫǫy xa ve'e ję jayu juu' ve'e dụkah'amǫtunajxtupna ję ǫy kąts ję ǫy ayook. Ve'em xa ję'ę ve'eda ax jo'n ję trigo tąąjm juu' ve'e pąkmojkip. Ax nụ'eejyji tse'e ję toompada. Ję'ę kąjx tse'e, amǫ́tuda ję Kam ję Vyintsán jętse'e ję toompa dụjaa'kkę́xụt jętse'e ję jayu dụtuknụjávadat ję ǫy kąts ję ǫy ayook. 3 Nąjkxtats miits. Mpakęjxtup xa ąts miitse'e jętse'e m'íttat ax jo'n ję carnero ónụkta juu' ve'e najxtup jęja nụmay lobo akujk. 4 Ka'a tse'e xpavítstat ję m'apąjkinda, ka'a tse'e xpavítstat ję mmeenda, ni ka'ava tse'e ję mką'ąjkta. Ka'a tse'e mtánadat jęja too' aajy ku ve'e ję jayu xkǫjtspǫǫ'kxtat. 5 Ku ve'e jęp tụjkp mtąkadat, kǫjtspǫǫ'kxtats jidụ'ụm: "Ję Nte'yam ję y'ǫy jǫǫt mąąt tse'e y'ijttinit pąn pąn jatye'e tsụụnidup yaja tụjk." 6 Pąn mkuvąjkjụdup tse'e ję ǫy jǫǫt mąąt, mǫ'ǫjadapts ję'ę ve'e ję Nte'yam ję'ę ję y'ǫy jǫǫt. Ax pąn ka'a tse'e mkuvąkjada, vaajnjada tse'e ję jayu jętsmits ka'a ve'e ję Nte'yam myǫ'ǫjadat ję y'ǫy jǫǫt. 7 Jyajomatụjka tse'e mtąkadat, jęja tse'e mnamyáyjadat jętse'e xkáydat x'oo'ktat juu' ve'e myakmǫ'ǫdap. Tukkądaakjụdupts ję'ę ve'e ję jayu jętse'e mmǫ'ǫjadat ję mtukjoojntykinda, kụx ję toompa, vyinmajtsjup ję'ę ve'e jętse'e yakmujóyụt. Ka'a tse'e tąjkm tąjkm mkáydat. 8 Ku ve'e mtąkadat jęm kajpụn jǫǫtm joma ve'e myakkuvąktat, mkáydap m'oo'ktap tse'e pąn ti ve'e myakmǫǫydup, 9 yakjǫtkąda'akta pąn pąn jatye'e pąjkjụdup aajnjụdup jęm, jętse'e xnąąjmadat: "Ję Nte'yam xa ve'e myaaxụxjụdup jętse'e m'ijttinit jęm y'am kyą'm." 10 Ax pąn mtąjkidup tse'e jęm kajpụn jǫǫtm jętse'e mkayakkuvąkta, nąjkxtats jęja tyoo' aajy jętse'e ję jayu xnąąjmadat: 11 "Nvinxijtp ąątse'e yą ntek jęts ąątse'e mpụjkja yą ñaxvay juu' ve'e yaja miits mkajpụn kụjxta ąąts tụmpava'aky, ve'em tse'e ję nụja'vin xjayę́ptat jęts ka'a ve'e mnapyąmjada jęm ję Nte'yam y'am kyą'm. Ax nụjávada tse'e jęts tąvani ve'e ję Nte'yam myaaxụxjada jętse'e m'ijttinit jęm y'am kyą'm." 12 Ve'emts ątse'e nva'añ jęts ku ve'e dụpaatnit ję xąąj ku ve'e ję jayu yaktǫkimpayǫ'ynit, nụyojk tse'e ję tsaachpaatụn yakmǫǫydinit ję jayu juu' ve'e jęm kajpụn kąjxm tsụụnidup jęts ni ka'a ve'e ję sodómait jáyuda.

Ję'ęda pąn pąn jatye'e dụkakątsụpąjktup ję Nte'yam
(Mt. 11.20-24)

13 '¡Ayǫǫv xa ve'e miits ję mjǫǫtta, coraziinit jáyuda! ¡Ayǫǫv xa ve'e miits ję mjǫǫttava, betsáidait jáyuda! Pąn kụyaktuujn xa ve'e jęm tiirovit jęts sidoonit kyajpụn kąjxmda ję mąjin juu' ątse'e yaja ntuump ụxyam paat miits mąątta, kụvyinmayụmpijttinits ję'ę ve'e, kụdụmasǫǫktinits ję'ę ve'e ję kyǫ'ǫy joojntykinda, kụdụyaknụkę'xnatąjkidits ję'ę ve'e jęts ñụtsaachvinmaaydupe'e ję tyǫ́kinda ku ve'e ję koompa yǫ'tspa vit kụñatyukxǫjxidi jętse'e kụñapyą'mụxjidi ję jaajm jęm ñi'kxmda kyǫjmda. 14 Ku ve'e dụpaatnit ję xąąj ku ve'e ję jayu

yaktǫkimpayǫ'ynit, nu̱yojk tse'e je̱ tsaachpaatu̱n myakmǫǫydinit je̱ts ni ka'a ve'e je̱ jayu juu' ve'e tsu̱u̱nidu je̱m tiirovit je̱ts sidoonit kyajpu̱n ka̱jxmda. [15] Je̱ts miitsta, capernaaumit jáyuda, ¿ve'eme'e mvinmayda je̱ts mtsajpéttape'e? Ax ka'a tse'e, myakpake̱jxtinupe'e je̱m joma ve'e je̱ it juu' ve'e du̱nu̱'ava'tika̱jxp.

[16] 'Pa̱n pa̱n xa miitse'e mka̱ts'amǫtunajxju̱dup, ve'emts je̱'e̱ ve'eda ax jo'n a̱tse'e ku̱xka̱ts'amǫtunajxti. Pa̱n pa̱nts miitse'e mkakuva̱jkju̱dup, ve'emts je̱'e̱ ve'eda ax jo'n a̱tse'e ku̱xkakuva̱jkti. Ax pa̱n pa̱n jatyts a̱tse'e xkakuva̱jktup, ve'emts je̱'e̱ ve'e ax jo'n ku̱du̱kakuva̱jkti je̱'e̱ pa̱n a̱tse'e xke̱jxp.

Ku vyimpijttini je̱ nu̱toogupxu̱k majk ixpa̱jkpada

[17] Ku ve'e vyimpijttini je̱ nu̱toogupxu̱k majk ixpa̱jkpada, van'it tse'e du̱nu̱u̱jmidi je̱ Jesús:

—Ma̱ja̱ Vintsá̱n, ku xa a̱a̱tse'e mits je̱ mxa̱a̱j nkǫjtspaa'ty, je̱ kǫ'ǫyjáyuvap paatts a̱a̱tse'e xka̱tsu̱pa̱jktup.

[18] Van'it tse'e je̱ Jesús ña̱'mu̱xjidi:

—N'ix xa a̱tse'e je̱ Satanás kyu̱svívup, je̱me'e tsapjǫǫtm cha̱a̱'n ax jo'n to'k je̱ vítsu̱k ñaxka̱da'aky. [19] A̱tsts miitse'e nmǫǫydu je̱ kutojku̱n je̱tse'e xtukte̱e̱'ndat je̱ tsaa'n je̱ts je̱ kaa'pyk, je̱'e̱ paat je̱tse'e xyakkutojkjadat je̱ Satanás viinm, je̱'e̱ juu' ve'e je̱ Nte'yam du̱tso'oxpa̱jkp. Ka'ats miitse'e ti mjátjadat mnáxjadat. [20] Ǫyam tse'e vye'ema, ka je̱'e̱ ka̱jxjyap tse'e mxǫǫndu̱ktat ku̱xe'e je̱ kǫ'ǫyjáyuvap mka̱tsa̱pá̱kjada, je̱'e̱ miitse'e nu̱yojk mtukxǫǫndu̱ktap ku̱x javyétani ve'e je̱ mxa̱a̱jta je̱m tsapjǫǫtm.

Ku je̱ Jesús xyǫǫjntk
(Mt. 11.25-27; 13.16-17)

[21] Ku tse'e van'it, je̱tse'e je̱ Jesús xyǫǫjntk je̱ Espíritu Santo ka̱jx, je̱tse'e vyaajñ:

—Tata, mits xa ve'e mka̱'miku̱jxp je̱ tsapjǫǫtmit it je̱ts ya̱ naxviijnit it. Nkukǫjtsjip a̱ts mitse'e ku̱x je̱ jayu juu' ve'e je̱ pi'k ónu̱k jo'n ijttup, je̱'e̱ts mitse'e mtuknu̱ja'vidu juu' ve'e myo'tsju je̱'e̱da pa̱n pa̱n jatye'e natyijju̱dup kuvij jáyuda je̱ts juu' ve'e ǫǫy juu' jaty du̱tunnu̱ja'vidup. Ve'em tse'e, Tata, ku̱x ve'em xa mitse'e xtsa̱k.

[22] 'Nu̱jom xa a̱tse'e je̱ nTee' xtukka̱ta̱jkiku̱jx. Ni pa̱na xa a̱tse'e xka'ixa; a̱ts je̱ nTee'ji a̱tse'e x'ixa. Ax ni pa̱na tse'e du̱ka'íxaiva a̱ts je̱ nTee'; a̱tsji ve'e n'ixa, a̱ts, je̱'e̱ je̱ y'Onu̱k, je̱ts je̱'e̱da pa̱n pa̱n jaty a̱tse'e ntsa̱jkp je̱ts a̱tse'e je̱ nTee' ntuk'íxu̱t.

[23] Van'it tse'e du̱vin'ixti je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk je̱tse'e du̱nu̱u̱jmidi aje̱'e̱jyjida:

—Xǫǫn xa je̱'e̱ ve'eda pa̱n pa̱n jatye'e je̱ vyiijn du̱tuk'íxtup juu' miitse'e u̱xyam m'íxtup, [24] ku̱x ve'em xa a̱ts miitse'e nvaajnjada je̱ts nu̱maye'e je̱ Nte'yam je̱ y'ayook kǫjtsnajxpata̱jkta je̱ts nu̱maye'e je̱ yakkutojkpa du̱ja'ixuvaandi juu' miitse'e u̱xyam m'íxtup, ax ka'ats je̱'e̱ ve'e du̱'ixti, jyah'amǫtunaxuvaanduts je̱'e̱ ve'e juu' miitse'e u̱xyam m'amǫtunajxtup, ax ka'ats je̱'e̱ ve'e du̱'amǫtunajxti.

Je̱ ǫy samaariait jayu tukmu'a'ixmojkin

[25] Van'it tse'e to'k je̱ tsapt u̱jkpit yak'ixpa̱jkpa tyeni je̱tse'e je̱ Jesús du̱tukka̱ts'ixti. Jidu̱'u̱m tse'e du̱'amǫtutu̱vi:

—Yak'ixpa̱jkpa, ¿tis a̱ts vine'e ntónup je̱ts a̱tse'e njaye̱jpnit je̱ joojntykin juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp?

[26] Van'it tse'e je̱ Jesús y'atsǫǫjvji:

—¿Vintsǫse'e javyet je̱p je̱ Moisés pyava'nu̱n ku̱jxp? ¿Vintsǫ ve'e xka̱ts?

[27] Van'it tse'e je̱ tsapt u̱jkpit yak'ixpa̱jkpa y'atsa̱a̱jv:

—"Tsǫkta je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n, u̱u̱'m je̱ nNte'yamamda, nu̱jom ja'vin, nu̱jom aaj nu̱jom jǫǫt, nu̱jom je̱ mmaju ma̱a̱t, je̱ts nu̱jom je̱ mvinma'yu̱n ma̱a̱t. Tsǫjktuvats je̱ mmuja̱nta̱mda je̱ mmuta̱kta̱mda ve'em ax jo'n viinm mnachǫ́kjada."

[28] Van'it tse'e je̱ Jesús ña̱'mu̱xji:

—Ǫy xa ve'e tu̱m'atsa̱v. Tonu̱ ve'em je̱tse'e xjaye̱jpnit je̱ joojntykin juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp.

[29] Kanatyǫkimpa̱muvaajnjup tse'e je̱ tsapt u̱jkpit yak'ixpa̱jkpa, je̱'e̱ ka̱jx tse'e vyaajñ:

—¿Pa̱nts je̱'e̱ ve'e a̱ts je̱ nmuja̱nta̱m je̱ nmuta̱kta̱m?

30 Van'it tse'e je Jesús y'atsoojvji:
—To'k nax xa ve'e to'k je jayu jem Jericó ñujkx, jeme'e Jerusalén chaa'n. Jeja tse'e too' aajy kyada'aky vye'na, van'it tse'e je meee'tspa myajtsjidi jetse'e pyajkuxjidi nujom je pyaamduk juu' ve'e myaat vye'na, je vyit paat tse'e pyajkjidu, jetse'e duvojpti, dutsii'kti, jetse'e dumasookti oo'kun ámani. 31 Ve'em tse'e jyajty jetse'e jem ñajxpa to'k je tee'. Ku tse'e du'ix, jetse'e dujakeek. 32 Nay ve'empa tse'e ñajxpa je tsov to'k je Leví je chaan je kyooj juu' ve'e duputajkip je tee'tajk. Ku tse'e du'ixpa, nay ve'empa tse'e dujakeekpa. 33 Ax jem tse'e ñajxpa to'k je samaariait jayu. Ku tse'e du'ix, tyukmo't tse'e. 34 Van'it tse'e dumutami je jayu jetse'e je xya'ajka dutuktso'yi je pa'ajk tsaaydum naaj jets je olivos aceite. Van'it tse'e je vit dutuknupijt je xya'ajka. Van'it tse'e duyakpejt jem byuurro ni'kxm jetse'e duyaknujkx joma ve'e to'k je tajk joma ve'e je jayu myatáñ. Jem tse'e to'k tsooj du'ix. 35 Ku tse'e je samaariait jayu choo'nni je kujápit, van'it tse'e duyakpítsum mejtsk je denario meen jetse'e dumoojy je kutajk, jetse'e dunuujmi: "Nvaate'e to'k aaj ya jayu xjaa'kpa'am'íxut. Pan mjaa'kyaktuump tse'e je meen, nmukuvejtnupts ats mitse'e ku atse'e nvimpijtnuvat."
36 Van'it tse'e je Jesús je tsaptujkpit yak'ixpajkpa du'amotutuvi:
—¿Pan tse'e mnasja'vip nutoojk ya jayu juu' ve'e oy dumutoon je jayu juu' ve'e yakmeee'ts?, ve'em ax jo'n je myujantam je myutaktam oy kudumutuujn jo'n.
37 Van'it tse'e y'atsaajv:
—Aaj, je'e xa ve'e juu' ve'e tukmo'tju.
Van'it tse'e je Jesús ña'muxji:
—Najkxni, jetse'e nay ve'em je jayu xtoompat.

Ku je Jesús vye'na jep je Marta jets je María tyak'ap

38 Ku ve'e je Jesús je tyoo' dupajknuva, van'it tse'e tyajki jem pi'k kajpun jooтm. Jem tse'e to'k je ta'axtajk juu' ve'e Marta duxaaj, je'e tse'e takmoojyju. 39 Jempa tse'e to'k je y'uts juu' ve'e María duxaaj, je'e tse'e jeja je Jesús vyinkujk ajxtk jetse'e du'amotunaxy juu' ve'e je Jesús kyajtsp. 40 Je Marta tse'e duyakkayuvaamp oy je Jesús, je'e tse'e ka'itumoojyjup, je'e kajx tse'e je Jesús duvinkutami jetse'e dunuujmi:
—Maja Vintsán, ¿ka'a mitse'e xvinmay vintso atse'e ya n'uts xmasa'ak naaydum maat ya toonk? Naajma to'k aaj jets atse'e min xputaka.
41 Van'it tse'e je Jesús y'atsoojvji:
—Marta, Marta, may viijn je'e ve'e juu' ve'e mvinmaayp jetse'e mvinma'yunma'aju, 42 ax to'k viijn tse'e juu' ve'e mka'ijtuxjup; ya María xa ve'e tuduvinkán juu' ve'e nuyojk oy. Ax ni pana tse'e kyapajkuxjut.

11

Ku je jayu chapkats
(Mt. 6.9-15; 7.7-11)

1 Ku ve'e je Jesús to'k nax chapkojtskujx, van'it tse'e nuto'k je y'ixpajkpa ña'muxji:
—Maja Vintsán, tuk'ixus aats to'k aaj vintso aatse'e ntsapkótsut, ve'em ax jo'n je Yaknapejtpa Juan dutuk'ix je y'ixpajkpataajk.
2 Van'it tse'e je Jesús vyaajñ:
—Ku miitse'e mtsapkótstat, jidu'um tse'e xkótstat:
Aats je nTee',
tsapjoootm xa mits jeme'e,
va'ajts aaj va'ajts jootts mitse'e, jetse'e myakvinjávat myakvintsa'agat.
Yakmiinni to'k aaj je mkutojkun.
Ve'em ax jo'n jem tsapjootm tyunju juu' mitse'e mtsajkp,
ve'em tse'e tyoojnjuvat yaja naxviijn.
3 Mooyk aats uxyam je kaaky je naaj juu' aatse'e jóvum xaaj ntukjoojntykip.
4 Meee'kxjik aats je ntokin,
ve'em ax jo'n aatse'e ntokinmee'kxpa pan pan jaty aatse'e xmutokintoomp.

Kadi a̱a̱ts to'k aaj xmasa̱'a̱k je̱ts a̱a̱tse'e nka'at je̱m je̱ ko̱'o̱yjáyuvap y'am kya̱'m;
mitsts a̱a̱tse'e x'íxup xjayépup, x'axajtókup,
ve'emts a̱a̱tse'e xkah'ama̱a̱daagat je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱.
5 Van'it tse'e je̱ Jesús jyaa'kvaajñ:
—¿Pa̱nts miits n'ite'e nu̱to'k, je̱tse'e ñajkxu̱t tso'm jo'n je̱ja je̱'e̱ tya̱k'aajy juu' ve'e
mya̱a̱tnayja'vijup je̱tse'e du̱na̱a̱jmat: "Tuk'anoo'kxu̱s a̱ts to'k aaj toojk je̱ mtsapkaaky?,
6 ku̱x to'k xa ve'e juu' a̱tse'e nma̱a̱tnayja'vijuvap, je̱'e̱ tse'e tu̱myatáñ je̱ja a̱ts nta̱k'aajy, ax
ka'a tse'e tii ti a̱tse'e nmo̱'o̱p." 7 Van'it tse'e je̱pji y'atsa̱a̱jv tyu̱jkp: "Kadi a̱ts xyakpojtu̱k
ku̱x ta̱vani xa a̱tse'e ya̱ nta̱jk nyak'atojkni je̱ts ta̱ts a̱tse'e ya̱ n'ónu̱k nma̱a̱tma'vidini; ax
ka'ats a̱tse'e x'uk'o̱'yixjini je̱ts a̱ts mitse'e juu' nmo̱'o̱t." 8 Ve'emts a̱ts miitse'e nna̱a̱jmada
je̱ts pojtu̱kup je̱'e̱ ve'e je̱tse'e du̱mo̱'o̱t pa̱n ti je̱'e̱ ve'e cha̱jkp, ka je̱'e̱ ka̱jxape'e ku ve'e
du̱ma̱a̱tnayjávaja, je̱'e̱ ka̱jxe'e je̱tse'e kadi jyaa'k'atsu'uxju̱. 9 Ax ve'emts a̱ts miitse'e
nna̱a̱jmada: Amó̱tuda juu' je̱ Nte'yam, je̱tse'e myakmo̱'o̱dat; íxtada, je̱tse'e xpaa'ttat;
ko̱jtspo̱o̱'kxta je̱ja ta̱k'aagui, je̱tse'e je̱ Nte'yam myak'avaatsu̱xjadat. 10 Ku̱x pa̱n pa̱n xa ve'e
je̱ Nte'yam juu' du̱'amó̱tup, yakmo̱o̱yp tse'e; pa̱n pa̱n tse'e juu' du̱'íxtip, pyaatyp tse'e; pa̱n
pa̱n tse'e ko̱jtspo̱o̱'kxp je̱ja ta̱k'aagui, yak'avaatsu̱xjup tse'e je̱ Nte'yam.
11 'Miitsta, ónu̱k tee'da ónu̱kta taakta, ku ve'e je̱ m'ónu̱kta m'amó̱tujadat je̱ tsapkaaky,
¿je̱ tsaaj tse'e mmo̱'o̱dap? Ku ve'e m'amó̱tujadat je̱ ajkx, ¿je̱ tsaa'n tse'e mmo̱'o̱dap?
12 Ku ve'e m'amó̱tujadat je̱ tseetu'ut, ¿je̱ kaa'pyk tse'e mmo̱'o̱dap? 13 Mjako̱'o̱yjáyuvada xa
miitse'eda, mnu̱ja'vidup tse'e je̱tse'e je̱ m'ónu̱kta xmo̱'o̱dat je̱ y'o̱y je̱'e̱; ax je̱ nTee'amda,
juu' ve'e je̱m tsapjo̱o̱tm, nu̱yojkts je̱'e̱ ve'e du̱mo̱'o̱t je̱ Espíritu Santo pa̱n pa̱n jatye'e
amó̱tuju̱dup.

Ku je̱ Jesús yaktij je̱ts je̱ ko̱'o̱yjáyuvape'e je̱ kutojku̱n mo̱o̱jyju
(Mt. 12.22-28; Mr. 3.19-26, 30)

14 Yakpítsumnu tse'e je̱ Jesús je̱m je̱ yaa'tya̱jk jya'vin ka̱jxm to'k je̱ ko̱'o̱yjáyuvap juu'
ve'e je̱ yaa'tya̱jk oom du̱yaktaannu. Ku tse'e pyítsumni je̱ ko̱'o̱yjáyuvap, van'it tse'e
kyo̱jtspa̱jkni je̱ yaa'tya̱jk. Atu̱va ato̱ki tse'e tyaandi je̱ nu̱may jayu juu' ve'e du̱'ixtu. 15 Ax
je̱m tse'e juu' ve'e vaandu:
—Je̱ Beelzebú, je̱ ko̱'o̱yjáyuvap juu' ve'e du̱nu̱vintsa̱nika̱jxp je̱ ko̱'o̱yjayuvapta̱jkta, je̱'e̱
xa ya̱'a̱ ve'e mo̱o̱jyjup je̱ kutojku̱n je̱tse'e je̱ ko̱'o̱yjáyuvap du̱yakpítsumu̱t je̱m je̱ jayu
jya'vin ka̱jxmda.
16 Je̱mpa tse'e pa̱n pa̱n jatye'e amó̱tuju̱du to'k je̱ tsajmit nu̱ja'vin, ve'em tse'e du̱tukka̱t-
s'íxtada. 17 Ñu̱ja'vipts je̱'e̱ ve'e je̱ Jesús je̱ts ti ve'e vyinmaaydup, je̱'e̱ ka̱jx tse'e du̱nu̱u̱jmidi:
—Nu̱jom tse'e je̱ kutojku̱n juu' ve'e je̱ jyayu nacho'oxpa̱jkju̱dup, vintó̱kiyupts je̱'e̱
ve'eda. Pa̱n nacho'oxpa̱jkju̱dup tse'e je̱ jayu juu' ve'e to'k ja̱a̱jn to'k ta̱jk, vintó̱kivapts
je̱'e̱ ve'e. 18 Nay ve'empa tse'e, pa̱n nacho'oxpa̱jkju̱dupts je̱'e̱ ve'eda pa̱n pa̱n jatye'e ijttup
je̱m je̱ Satanás y'am kya̱'m, ka'a tse'e je̱ kyutojku̱n jye̱jkpat. Je̱'e̱ ka̱jx xa a̱tse'e ve'em
nva'añ ku̱xe'e miits mva'anda je̱ts je̱ Beelzebú a̱tse'e je̱ kutojku̱n xmo̱o̱yp je̱ts a̱tse'e je̱
ko̱'o̱yjáyuvap nyakpítsumu̱t je̱m je̱ jayu jya'vin ka̱jxmda. 19 Pa̱n je̱'e̱ts a̱tse'e ku̱xma̱'a̱ je̱
kutojku̱n je̱ts a̱tse'e je̱ ko̱'o̱yjáyuvap nyakpítsumu̱t je̱m je̱ jayu jya'vin ka̱jxmda, ¿pa̱n tse'e
du̱mo̱o̱yp je̱ kutojku̱n je̱ mjáyuda je̱tse'e du̱yakpítsumdat je̱ ko̱'o̱yjáyuvap je̱m je̱ jayu
jya'vin ka̱jxmda? Je̱'e̱ ka̱jx tse'e je̱ mjáyuda du̱yaknu̱ke̱'xnatá̱kada je̱ts ka'a ve'e o̱y juu'
xpayo̱'o̱yda. 20 Ax je̱ Nte'yamts a̱tse'e xmo̱o̱yp je̱ kutojku̱n je̱ts a̱tse'e nyakpítsumu̱t je̱
ko̱'o̱yjáyuvap je̱m je̱ jayu jya'vin ka̱jxmda, je̱'e̱ tse'e va'ajts du̱yaknu̱ke̱'xnata̱jkip je̱ja miits
mvinkujkta je̱ts a̱ts ka̱jxe'e je̱ jayu y'itta je̱m je̱ Nte'yam y'am kya̱'m.

Yakvinka̱daak yaknaxka̱daak tse'e je̱ Jesús je̱ Satanás
(Mt. 12.29-32; Mr. 3.27-29; Lc. 12.10)

21 'Ku xa ve'e to'k je̱ tso̱ts yaa'tya̱jk je̱p du̱ma̱a̱da juu' ve'e natyukkuvaajnjup, je̱tse'e je̱
tya̱jk du̱'ix'it, ka'ats je̱'e̱ ve'e je̱ pya̱a̱mdu̱k tyijatyju̱ tyinaxyju̱ juu' ve'e je̱p tyu̱jkp. 22 Ax
pa̱n me̱jtsp tse'e jado'k juu' ve'e nu̱yojk tso̱ts ni ka'a ve'e je̱'e̱, je̱tse'e du̱'ama̱a̱daaga, van'it

tse'e dupujkja nujom juu' ve'e myákkip jętse'e ñatyukkuva'anjut, jętse'e ję pyaamduk duyakva'kxy juu' ve'e pyajkji.
23 'Pan pan xa ve'e ats maat ka'ijtp, xtso'oxpajkpts ats ję'ę ve'e; pan pants atse'e xkamaattoomp, xmutokintoompts ats ję'ę ve'e.

Ję kǫ'ǫyjáyuvap juu' ve'e vimpijtnuvap
(Mt. 12.43-45)

24 'Ku xa ve'e to'k ję kǫ'ǫyjáyuvap ję jayu dutukva'ach, ve'em tse'e vyimpavídut ję̨m ta'ajts it jǫǫtm, y'íxtip tse'e joma ve'e pyǫǫ'kxut. Ka'a tse'e dupaa'ty. Van'it tse'e ñañaa'-muxju: "Va'an ats du'avimpijtinuva joma atse'e n'ukpítsum." 25 Ku tse'e vyimpijtnuva, ve'em tse'e ję jayu ję jya'vin dupaa'ty ax jo'n to'k ję tajk juu' ve'e pe'etapúk ję̨ts avaatsuva. 26 Van'it tse'e ñajkxnuva jętse'e duyaktsaa'n januvuxtojtuk ję̨ myukǫ'ǫyjáyuvap juu' jatye'e nuyojk ka óyap ję̨ts ka'a ve'e ję'ę. Van'it tse'e tyajkikáxta tsuuniva ję̨m ję jayu jya'vin kajxm. Nuyojk ka óyapts ję'ę ve'e ję jayu tyaannuva ję̨ts ka'a ve'e ku ve'e to'k dumaada y'ijt.

Ję'ęda pan pan jatye'e xǫǫn

27 Ku ve'e ję Jesús ve'em vyaajñ, van'it tse'e to'k ję ta'axtajk kyǫjtspítsum ję̨ja numay jayu akujk. Jidu'um tse'e ję Jesús dunuujmi:
—Xǫǫn xa ję'ę ve'e ję ta'axtajk juu' ve'e myakkę'xju ję̨tse'e myaktsi'tsji.
28 Van'it tse'e ję Jesús y'atsaajv:
—Xǫǫn xa ję'ę ve'eda nuyojk pan pan jatye'e ję Nte'yam ję y'ayook du'amǫtunajxtup ję̨tse'e dukutyonda.

Ku ję kǫ'ǫy jayu du'amǫ́tudi ję maja nuja'vin
(Mt. 12.38-42; Mr. 8.12)

29 Jaa'knay'amojkijidu tse'e ję numay jayu joma ve'e ję Jesús. Van'it tse'e ję Jesús vyaajñ:
—Kǫ'ǫy jáyuts ję'ę ve'e ję jáyuda juu' ve'e uxyam joojntykidup, y'amǫ́tudup tse'e ję̨tse'e du'íxtat ję maja nuja'vin ję̨tse'e ve'em juu' dujaanchjávadat. Ax ka'a tse'e ję nuja'vin yakmǫ'ǫdat; ję nuja'vinji ve'e yakmǫ'ǫdap juu' ve'e yaktaan ję Nte'yam ję y'ayook kǫjtsnajxpa Jonás. 30 Kux ve'em ax jo'n ję Jonás ję nuja'vin duyaktaajñ maat ję jayu juu' ve'e ję̨m níniveit kyajpun kajxm tsuunidu, ve'emts atse'e ję nuja'vin nyaktaajnjiduvat maat ję jayu juu' ve'e uxyam joojntykidup, ats, ję Jayu Juu' ve'e Nupaamduka Ijtp. 31 Ku ve'e ję jayu yaktǫkimpayǫ'ynit, yaknukę'xnatákapts ję'ę ve'e ję yakkutojkpa ta'axtajk juu' ve'e tsǫǫ'n ję̨m joma ve'e ję poj ñujkx ję̨ts vyinmajtsjudupe'e ję tsaachpaatun ję jáyuda juu' ve'e uxyam joojntykidup, kux va'ajts jékum ję'ę ve'e chaa'n ję̨tse'e ojts du'amǫtunaxy ję Salomón ję vyijin ję kyejun. Ax ję̨ja tse'e to'k yaja juu' ve'e nuyojk dunumájip ję̨ts ni ka'a ve'e ję Salomón. 32 Ku ve'e ję jayu yaktǫkimpayǫ'ynit, yaknukę'xnatákapts ję'ę ve'e ję jayu juu' ve'e tsuunidu ję̨m níniveit kyajpun kajxm ję̨ts vyinmajtsjudup ję'ę ve'e ję tsaachpaatun ję jáyuda juu' ve'e uxyam joojntykidup, kux myasǫǫktu ve'e ję kyǫ'ǫy joojntykinda ję níniveit jayu ku ve'e ję Jonás tyukka'amaajyjidi ję Nte'yam ję kyats ję y'ayook. Ax ję̨ja tse'e to'k yaja juu' ve'e nuyojk dunumájip ję̨ts ni ka'a ve'e ję Jonás.

Ve'em xa ve'e ję jayu ję vyiijn ax jo'n ję jayu ję jyǫǫt ję jya'vin
(Mt. 5.15; 6.22-23)

33 'Ni pana xa ve'e dukana'ak to'k ję ta'kxpa ję̨tse'e dupum joma ve'e yu'uts y'ítut ukpu ti dutuknajóput, kajxm ję'ę ve'e dupum ję̨tse'e kyuta'kxjadat pan pan jatye'e tajkidup ję̨p tujkp.
34 'Ve'em xa ve'e miits ję mviijnda ax jo'n ję mjǫǫtta ję mja'vinda. Pan oy xa ve'e ję mviijnda, m'íxtup tse'e oy. Ax pan ma'at tse'e ję mviijnda, kǫǫ'ts tse'e juu' jaty tyañ. Nay ve'empa tse'e maat ję mjǫǫtta ję mja'vinda. Pan va'ajts tse'e ję mjǫǫtta ję mja'vinda, ję y'oy ję'ę tse'e mtoondup; ax pan m'ajǫǫtidup tse'e ję kyǫ'ǫy ję'ę ję̨tse'e vintok m'itta, ję kyǫ'ǫy ję'ę tse'e mtoondup. 35 Mnay'íxjadapts miitse'e ję̨tse'e kyavimpítut kyǫ'ǫy ję'ę ję y'oy ję'ę juu' ve'e ijtp ję̨m mja'vin kajxmda. 36 Ax pan ijtp tse'e tum ję y'oy ję'ę ję̨m mja'vin

kąjxmda, tum ję y'ǫy ję'ę tse'e mtoondup mkǫjtstup, ve'em tse'e m'íttat ax jo'n ję tą'kxpa juu' ve'e ję jayu dụkutą'kxp.

Ku ję Jesús dụtuknụujmi ję fariseotąjk jętsję tsaptụjkpit yak'ixpąjkpatąjk
(Mt. 23.1-36; Mr. 12.38-40; Lc. 20.45-47)

37 Ku ve'e ję Jesús kyǫjtskụjx, van'it tse'e to'k ję fariseo vyǫǫjvji kaayva jęm tyąk'am. Van'it tse'e ję Jesús tyąjki jętse'e ñajxy kaayva. 38 Atụva atǫki tse'e ję fariseo tyaajñ ku ve'e dụ'ix jęts ka'a ve'e ję Jesús too'vąjkp kyąpuj joma vaat ję kyątąjkts ve'em ax jo'n ję jụjpit jayu ję pava'nụn dụyaktaandi. 39 Van'it tse'e ję Mąją Vintsą́n ñą'mụxji:

—Miitsta, fariseotąjkta, ve'em xa miitse'eda ax jo'n ję jayu juu' ve'e dụyakvaatstup jęñi'kxmji ję tuk'a'ooguin jęts ję tuk'atǫjkxin; ax ję jyǫǫt, ojtsts ję'ę ve'e juu' ve'e męę'tsmúk jęts juu' ve'e ję kǫ'ǫy to'nụn kąjx jéjip. 40 ¡Ka'a miitse'e ǫy juu' xpayǫ'ǫyda! ¿Ka'a miitse'e xnụjávada jęts ję'ę pąne'e dụpąąm juu' ve'e ijtp jęñi'kxm, nay ję'ęjyam tse'e dụpąąm juu' ve'e jęp akujkp? 41 Toojnjada ję jayu ję y'ǫy ję'ę, ve'em tse'e m'íttat ax jo'n ję tuk'a'ooguin jęts ję tuk'atǫjkxin juu' ve'e to'k ką'ąjyji va'ąjts ijtp, ka'a jęñi'kxmji.

42 '¡Ayǫǫv xa ve'e miits ję mjǫǫtta, fariseotąjkta! Mmǫǫydup xa ve'e ję Nte'yam ję diezmo ję muxo'ojkin paat, ax jo'n ję menta, ję xoo'kpa ojts, jęts juu' jatye'e viijnk aajy ojts; ax ka'a tse'e xmąją pąmda vintsǫ ve'e ję Nte'yam yaktsąk jęts vintsǫ ve'e yaktún juu' ve'e pyaatyp y'akęęguip. Ǫy xa ję'ę ve'e jętse'e xpąmdat ję diezmo; ax nụyojk vinkǫpkts ję'ę ve'e jętse'e ję Nte'yam xtsǫ́ktat jętse'e xtóndat juu' ve'e pyaatyp y'akęęguip.

43 '¡Ayǫǫv xa ve'e miits ję mjǫǫtta, fariseotąjkta! Mtsǫjktup xa ve'e jętse'e xtuktsąąnadat ję tsụụjntkụn juu' ve'e tum ǫǫjyit jęp tsaptụjkp, mtsǫjktuvap tse'e jętse'e jęja too' aajy myakkǫjtspǫǫ'kxtat ję vintsą'kin mąąt.

44 '¡Ayǫǫv xa ve'e miits ję mjǫǫtta, mę́jts'aajta mę́jtsjǫǫtta! Ve'em xa miitse'eda ax jo'n ję it joma ve'e ję ǫǫ'kpa ñaxtąka. Jęja tse'e ję jayu ñaxy; ka'a tse'e dụnụjávada jęts jępe'e ję ǫǫ'kpa, kụx ka'a ve'e kye'ex.

45 Van'it tse'e y'atsǫǫjvji to'k ję tsaptụjkpit yak'ixpąjkpa:

—Yak'ixpąjkpa, ku xa ve'e ve'em mva'añ, xvinkǫjtspę́jtpapts ąąts mitse'e.

46 Van'it tse'e ję Jesús vyaajñ:

—¡Ayǫǫv xa ve'e miits ję mjǫǫttava, tsaptụjkpit yak'ixpąjkpada! Mpąąjmjidup xa ve'e ję jayu ję pava'nụn juu' ve'e va'ąjts tso'ox; ax ni vinxụpa tse'e xkaputą́kada jętse'e dụkutyóndat ję Nte'yam ję pyava'nụn.

47 '¡Ayǫǫv xa ve'e miits ję mjǫǫtta! Mnapyąąjmjụdup xa ve'e ax jo'n kụxvintsą'kidi ję Nte'yam ję y'ayook kǫjtsnąjxpątąjkta, mnụpǫjtspę́jttup tse'e ję'ę ję ñaxtąjkin itta, ję'ęda juu' ve'e miits ję mjụjpit jáyuda yak'ǫǫ'ktu. 48 Ax ve'emts miitse'e xyaknụkę'xnątą́kada jęts mnụją'vidupe'e juu' ve'e ję mjụjpit jayu tyoondu, m'ǫyją'vidupts miits ję'ę ve'e ku ję'ę ve'e dụyak'ǫǫ'kti. ¡Ję'ęda xa ve'e dụyak'ǫǫ'ktu, miitsta tse'e mnụpǫjtspę́jtjidup ję ñaxtąjkin itta!

49 'Ję Nte'yam ję vyijin kąjx tse'e vyaajñ: "Ntuknụkę́xtapts ąts ję'ę ve'e ąts ję n'ayook kǫjtsnąjxpątąjkta jęts ąts ję nkukątsivada, yakjomtóndap yaktitóndapts ję'ę ve'e, jęm tse'e juu' ve'e yak'ǫǫ'ktuvap." 50 Ax ve'em tse'e ję jayu juu' ve'e ụxyam joojntykidup, y'amǫ́tudapts ję'ę ve'e ję Nte'yam jętse'e dụnụ'atsǫ́vadat ję'ę ję y'ǫǫ'kụn kąjxta ję Nte'yam ję y'ayook kǫjtsnąjxpątąjkta ku ve'e yą it chǫǫ'ntk jęts vintsǫ ve'e myin vyimpet, 51 van'it ku ve'e ję Abel y'ąą'k jęts ję Zacarías paat, ję Zacarías juu' ve'e yak'ǫǫ'ktu jęp mąją tsaptąktaagujkp jęja mąją tsaptąjk jęts yǫjxpę́jtụn itąkujk. Ję'ę kąjxts ąts miitse'e nnąąjmada jęts ję jáyuda juu' ve'e ụxyam joojntykidup, myǫǫydinupts ję'ę ve'e ję cuenta jęm ję Nte'yam vyinkojkm ję Nte'yam ję y'ayook kǫjtsnąjxpątąjk ję y'ǫǫ'kụn kąjxta.

52 '¡Ayǫǫv xa ve'e miits ję mjǫǫtta, tsaptụjkpit yak'ixpąjkpada! Ve'em xa miitse'eda ax jo'n ję jayu juu' ve'e dụkǫnyo'tstup ję avaatsụn juu' ve'e dụyak'avaatsp joma ve'e ję jayu dụvinmǫ́tuda ję Kunuu'kx Jatyán. Ka'a tse'e jęm mtą́kada, ka'a tse'e xyakjajttuva jętse'e tyą́kadat ję jayu juu' ve'e jątąkavaandup.

53 Ku ve'e je̱ Jesús ve'em ña'mu̱xjidi, o̱o̱y tse'e tyunmujo̱tma'tjidi je̱ tsaptu̱jkpit yak'ix-
pa̱jkpata̱jkta ma̱a̱t je̱ fariseota̱jkta. Van'it tse'e du̱tso'oxpa̱jkti je̱tse'e du̱'amo̱tutu̱vi'uk-
vaandi pa̱n ti jaty, 54 ve'em tse'e du̱'uktukka̱ts'íxtidi je̱tse'e ku̱y'o̱'yixjidi vintso̱ ve'e
ku̱du̱nu̱xa̱'a̱idi.

12

Ku je̱ jayu y'it me̱jts'aaj me̱jtsjo̱o̱t

1 Ku ve'e nu̱may o̱o̱y je̱ jayu tyunje̱'myojktini, kamacho̱o̱vna, tyunnañu̱te̱e̱'njidini
tyunnatyukte̱e̱'njidini, van'it tse'e je̱ Jesús je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk du̱nu̱u̱jmi:
—Ve'em xa ve'e je̱ fariseo je̱ y'ixpa̱jku̱nda ax jo'n je̱ levadura. Mnay'íxjadapts
miitse'e je̱'e̱ ka̱jxta, ku̱x tukta̱jkika̱jxjup xa je̱'e̱ ve'e je̱ jayu je̱'e̱ je̱ y'ixpa̱jku̱n je̱tse'e je̱
jayu du̱yakvimpijtpa mejts'aaj me̱jtsjo̱o̱t. 2 Ku̱x ka'a xa ve'e tii ni tía juu' ve'e u̱xyam
kayaknu̱ja'vip je̱tse'e kyanu̱ke̱'xnatá̱kat, ka'a tse'e tii ni tía juu' ve'e u̱xyam yu'uts ijtp
je̱tse'e kyayaknu̱jávat. 3 Je̱'e̱ ka̱jx tse'e, nu̱jome'e juu' miitse'e tu̱xko̱tsta ka je̱ nu̱may jayu
ma̱a̱tap, myó̱tuvupts je̱'e̱ ve'e je̱ nu̱may jayu; je̱ts nu̱jome'e juu' ve'e ayu'uts tu̱xko̱tsta je̱ts
aku̱'u̱ je̱ mta̱jkta, natyukmumaaydu̱kjadapts je̱'e̱ ve'e je̱ jayu ixna ke̱'xna.

Je̱'e̱ juu' ve'e yaktsa̱'a̱gap
(Mt. 10.28-31)

4 'Miits, juu' a̱tse'e nma̱a̱tnayja'vijidup, ve'emts a̱ts miitse'e nna̱a̱jmada je̱ts ka'a ve'e
xtsa̱'a̱gadat pa̱n pa̱n jatye'e ka'o̱'yixju̱dup je̱tse'e je̱ jayu je̱ jyo̱o̱t je̱ jya'vin du̱yakvin-
tó̱kiyu̱t. Ku̱x ku xa ve'e je̱ jayu myak'o̱o̱'kjadat, ka'a tse'e tii vintso̱ ve'e mjaa'kjatónjadat.
5 Ñojk'óye'e xtsa̱'a̱gadat juu' ve'e o̱'yixjup je̱ Nte'yam je̱tse'e du̱tónu̱t, je̱'e̱ tse'e je̱ kutojku̱n
du̱jaye̱jpp je̱tse'e je̱ jayu je̱ jyo̱o̱t je̱ jya'vin du̱pa̱jkjinit je̱tse'e je̱ jayu je̱ jyo̱o̱t je̱ jya'vin je̱
ñi'kx je̱ kyo̱pk du̱pa̱a̱mnit je̱m ja̱njo̱o̱tm. Ve'em tse'e, tsa̱'a̱gada je̱'e̱.
6 'Yakto̱o̱'kp xa ve'e nu̱mugo̱o̱xk je̱ pi'k je̱yya tánu̱k me̱jtsk je̱ pi'k meen ónu̱k, ¿ve'em
xaja? Ax ni to'ka tse'e je̱ Nte'yam du̱kajaa'tyó̱ki je̱ pi'k je̱yya tánu̱k. 7 Macha̱ve'e je̱
Nte'yam du̱jayep to'k to'k je̱ mvaajyta juu' ve'e je̱m mkuvajkmda. Kádits miits mtsa̱'a̱gada,
mnu̱májidup xa miitse'eda je̱ts ni ka'a ve'e nu̱may je̱ pi'k je̱yya tánu̱kta.

Je̱'e̱da pa̱n pa̱n jatye'e napya̱a̱jmju̱dup je̱ Jesucristo ma̱a̱t
(Mt. 10.32-33; 12.32; 10.19-20)

8 'Ve'emts a̱ts miitse'e nna̱a̱jmada: Pa̱n pa̱n xa ve'e napya̱a̱jmjup a̱ts ma̱a̱t je̱ja je̱ jayu
vyinkujk, je̱'e̱ ma̱a̱tts a̱tse'e nnapya̱a̱jmjuvat je̱m je̱ Nte'yam je̱ y'aangeles vyinkojkm; 9 ax
pa̱n pa̱n tse'e vaamp je̱ja je̱ jayu vyinkujk je̱ts ka'a a̱tse'e xjaanchjáva, va'anupts a̱tse'e je̱m
je̱ Nte'yam je̱ y'aangeles vyinkojkmda je̱ts ka á̱tsap je̱'e̱ ve'e je̱ njayu.
10 'O̱pya̱na pa̱n pa̱n a̱tse'e xvinko̱jtspe̱jtp, a̱ts, je̱ Jayu Juu' ve'e Nu̱pa̱a̱mdu̱ka Ijtp, o̱'yipts
je̱'e̱ ve'e je̱tse'e yakme̱e̱'kxjat je̱ tyo̱kin. Ax pa̱n pa̱n tse'e je̱ Espíritu Santo du̱vinko̱jtspe̱jtp,
ni je̱ vin'ítats je̱'e̱ ve'e kya'ó̱yat je̱tse'e yakme̱e̱'kxjat je̱ tyo̱kin, ni u̱xyama, je̱ts ni van'ita
ku ve'e je̱ nam it cho̱o̱'ndu̱ku̱t.
11 'Ku xa miitse'e myakvó̱vdat je̱p tsaptu̱jkp ukpu̱ je̱p kumoon tu̱jkp, ka'ats miitse'e
xvinmáydat pa̱n vintso̱ ve'e m'atsó̱vdat uk pa̱n ti ve'e mkó̱tstap, 12 ku̱x je̱ Espíritu Santo
ve'e mmo̱'o̱jadap ti ve'e mkó̱tstap van'it.

Kutsa̱'a̱ga xa ve'e o̱o̱y ku ve'e je̱ jayu je̱ jya'vin du̱pu̱m joma ve'e je̱ meen

13 To'k tse'e juu' ve'e je̱p nu̱may jayu akujkp ve'nip, je̱'e̱ tse'e du̱nu̱u̱jmi je̱ Jesús:
—Yak'ixpa̱jkpa, na̱a̱jma to'k aaj a̱ts je̱ n'ajch je̱ts a̱tse'e xmo̱'o̱t juu' a̱tse'e xtukka̱daakp,
je̱'e̱ juu' ve'e a̱a̱ts je̱ ntee' y'ix jyaye̱jp.
14 Van'it tse'e je̱ Jesús vyaajñ:
—¿Pa̱nts a̱tse'e xtij to̱kin payo̱'yva uk pa̱a̱mdu̱k yakva'kxpa?
15 Vaampa tse'e jidu̱'u̱m:
—Nay'íxjada je̱tse'e juu' xkanas'ayó̱vadat, ku̱x ka je̱'e̱ ka̱jxap xa ve'e je̱ jayu jyoojntyka
ku ve'e juu' o̱o̱y du̱tun'ix du̱tunjayep.
16 Van'it tse'e ya̱ tukmu'a'ixmojkin du̱vaajnjidi:

—Jẹm xa ve'e to'k jẹ kumeen jayu y'ijt. Ọọy tse'e tyun'ọ'yi pạn ti ve'e ñụyo'oi ñụto'ni.
17 Van'it tse'e vyinmaajy: "¿Tis ạts vine'e ntónup? Ka'a xa ve'e tii joma ạtse'e njayépụt
juu' ạtse'e tụmpạkmuk." 18 Van'it tse'e vyaajñ: "Tạ xa ạtse'e mpayọ'ọy jẹts jidụ'ụm
ạtse'e ntónụt. Va'an ạts dụyakkẹkkụxụ yạ tạjk juu' ve'e muutskit jẹts ạtse'e mpámụt
juu' ve'e mújit, ax jẹpts ạtse'e njayépụt nụjom juu' ạtse'e tụmpạkmuk. 19 Van'itts ạtse'e
nnañạ'mụxjụt: Yámani xa ạtse'e n'ix njayep ọọy jẹ pạạmdụk juu' ạtse'e may xạạj may
joojnt ntukjoojntykap. Va'ants ạts dụpọọ'kxni, dụkaayni, dụ'ookni, jẹts ạts dụxọọjntkni."
20 Ax jidụ'ụm tse'e jẹ Nte'yam ñạ'mụxji: "Mits, ka'a ve'e juu' ọy xpayọ'ọy. Ụxyam yạ tsoojji
xa ve'e m'ọọ'knit. ¿Ax pạn tse'e dụjẹ'ẹinup juu' ve'e m'ixp mjayejpp?" 21 Ax ve'em tse'e
jyaty jẹ jayu juu' ve'e jẹ y'avintsọ ọ'yinji dụnụpạjkpẹjtp juu' jaty yaja naxviijn jẹtse'e ti
ọ'yin dụkajayep jẹja jẹ Nte'yam vyinkujk.

Y'ixp jyayejpp tse'e jẹ Nte'yam pạn pạn jatye'e jẹ y'ónụk
(Mt. 6.25-34)

22 Van'it tse'e jẹ Jesús dụnụụjmi jẹ y'ixpạjkpatạjk:
—Jẹ'ẹ kạjxts ạts miitse'e nnạạjmada, ka'a tse'e xvinmáydat jẹ mkaakyta jẹ mnạạjta
ti ve'e mtukjoojntykadap, ni ka'a tse'e xvinmaayduvat jẹ mvitta jẹ mxọxta juu' ve'e
mjayéptap. 23 Ñụmájip tse'e nụyojk ku ve'e jẹ jayu jyoojntyka jẹts ka'a ve'e jẹ kyaaky jẹ
ñạạj; ñụmájip tse'e nụyojk jẹ jayu jẹ ñi'kx jẹ kyọpk jẹts ka'a ve'e jẹ vyit jẹ xyọx. 24 Ixta
vintsọ ve'e jẹ jạạ'k kyani'ipta, ka'a tse'e jẹ tyạạjm dụpạkmokta, ka'a tse'e juu' dụmạạdada
joma ve'e dụyak'íttat jẹ tyukjoojntykinda; óyam tse'e vye'ema, yakjoojntykijidupts jẹ'ẹ
ve'e jẹ Nte'yam. Kadi xvinmayda, nụyojk xa miitse'e ọọy xtunjaa'knụmájada jẹts ni ka'a
ve'e jẹ jẹyyva tánụkta. 25 Jyatunvinmay jẹ'ẹ ve'e, ¿pạnts miitse'eda juu' ve'e ọ'yixjup jẹtse'e
ñaajkyónjụt jado'k noox? 26 Ax pạn ka'a tse'e m'ọ'yixjada jẹtse'e ve'em xtóndat juu' ve'e
vẹẹ'nji, ¿tyạjx tse'e xvinmayda ọyjuu'a?
27 'Ixta vintsọ ve'e jẹ ojts jạạtit pụj yẹẹ'kta, ka'a tse'e tyonda, ka'a tse'e pyii'tta kyọjta; ax
ve'emts ạtse'e nva'añ jẹts óyame'e jẹ yakkutojkpa Salomón va'ajts tsoj tyunnaxyạxjụ y'ijt,
ka'a tse'e dụmuvaa'ty ax jo'n jẹ pụj. 28 Pạn ve'em tse'e jẹ Nte'yam dụyaktsojạpụk jẹ aajy
jẹ ojts juu' ve'e ụxyam yẹẹ'kp jẹtse'e kep jẹ jạạjn pyaatjinit, ¿vintsọts n'ite'e jẹ Nte'yam
mkamọ'ọjadat pạn ti ve'e mnatyukxóxjadap? ¡Vẹẹ'nji xa ve'e jẹ Nte'yam xjaanchjávada!
29 Ax ve'em tse'e, ka'a tse'e xvinmáydat pạn joma ve'e xpáktat ti ve'e mkáydap m'oo'ktap,
ka'a tse'e jẹm vinma'yụn jọọtm mnaajk'ítjadat, 30 kụx jẹ'ẹjyji ve'e vyinmaaydup pạn pạn
jatye'e jẹ Nte'yam dụka'íxada. Ax ñụja'vip tse'e jẹ nTee'amda, juu' ve'e jẹm tsapjọọtm, jẹts
ti ve'e chạjkp jẹtse'e ntukjoojntykimdat. 31 Ñojk'óye'e xyakvinkópkadat jẹtse'e m'ijttinit
jẹm jẹ Nte'yam y'am kyạ'm, ve'em tse'e myakmọọyduvat juu' ve'e mkáydap m'oo'ktap jẹts
juu' ve'e mnatyukxóxjadap.

Jẹ ọ'yin juu' ve'e jẹm tsapjọọtm
(Mt. 6.19-21)

32 'Ka'ats miitse'e mtsạ'ạgadat, miits juu' ạtse'e xpamiindup jẹ carnero jo'nda, óyam
xa miitse'e nụ'eejyjida, y'ọyja'vipts jẹ'ẹ ve'e jẹ nTee'amda, juu' ve'e jẹm tsapjọọtm, jẹts
jẹme'e kyutojkụn jọọtm m'ijttinit. 33 Tọọ'kkạjxtini pạn ti ve'e m'íxtup mjayẹjptup, mọọy-
dinits juu' jẹ jayu pạn pạne'e katih'ijtụxjụdup, ax ve'em tse'e xjayéptat jẹm tsapjọọtm jẹ
ọ'yin juu' ve'e ni jẹ vin'ita katókup kakáxup, joma ve'e jẹ mẹẹ'tspa kyatákada jẹts joma
ve'e jẹ tótụk dụkatukkaya. 34 Kụx pạn joma xa ve'e y'it juu' ve'e m'íxtup mjayẹjptup, nay
jẹẹjyam tse'e y'ijtpa jẹ mjọọtta jẹ mja'vinda.

Tun vinkọpk xa ve'e jẹtse'e apạạmdụka nnaajk'ijtumjadat

35 'Apạạmdụka ve'e mnaajk'ijtjidinit, nakyujoojntykajada, 36 itta ve'em ax jo'n jẹ toom-
patạjk juu' ve'e dụ'a'íxtup jẹ vyintsạnda juu' ve'e tụñụjkx jẹm jẹ navyạjkjuva tyạk'am,
nạ'ạk tse'e dụjayẹpta jẹ tạ'kxpa jẹts apạạmdụka tse'e y'itta ku ve'e vyimpijtnit jẹ vyintsán
jẹtse'e dụyak'avaatsjadat jẹ tyạk'akạ'ạ ku ve'e kyọjtspọọ'kxjadat. 37 Xọọn xa jẹ'ẹ ve'e jẹ
toompada pạn pạn jatye'e yakpaattup joojntyk ku ve'e jyẹ'ynit jẹ vyintsạnda. Tyúvam
xa ạtse'e nva'añ, jẹ'ẹ xa ve'e viinm dụpattónap jẹ tyoompa jẹtse'e dụyaknáxtat kaayva.

38 Xo̱onts je̱'e̱ ve'e je̱ toompada ku ve'e yakpaa'ttat joojntykta, jyatso'm jo'na ve'e jye̱'ynit
je̱ vyintsa̱nda ukpu̱ jajviip. 39 Ax nu̱jávadats ya̱'a̱ ve'e: Pa̱n ku̱du̱nu̱java xa ve'e je̱ kuta̱jk
pa̱n vin'ite'e je̱ me̱e̱'tspa tya̱kava'añ, joojntyk tse'e ñaajk'ítju̱t je̱tse'e du̱kayakjátu̱t je̱tse'e
je̱ tya̱jk du̱yak'ava'atsu̱t je̱tse'e je̱ pya̱a̱mdu̱k yakme̱e̱'tsjat. 40 Nay ve'empats miitse'eda,
apa̱a̱mdu̱ka tse'e mnaajk'ijtjidinit, ku̱x kavinmaaype'e mve̱'nadat ku a̱tse'e nmiinnuvat
jado'k nax, a̱ts, je̱ Jayu Juu' ve'e Nu̱pa̱a̱mdu̱ka Ijtp.

Je̱ o̱y ix'ijtpa je̱ts je̱ ko̱'o̱y ix'ijtpa
(Mt. 24.45-51)

41 Van'it tse'e je̱ Pedro y'amo̱tutú̱viji:
—Ma̱ja̱ Vintsá̱n, ¿a̱a̱ts ka̱jxji ve'e tu̱xka̱ts ya̱ tukmu'a'ixmojkin, ukpu̱ anañu̱joma je̱ jayu
ka̱jxe'e?
42 Van'it tse'e je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n y'atsa̱a̱jv:
—Je̱ jáyuda juu' ve'e kuvijta je̱tse'e du̱tonda juu' ve'e je̱ Nte'yam cha̱jkp, ve'emts je̱'e̱
ve'eda ax jo'n to'k je̱ jayu juu' ve'e je̱ toonk o̱y du̱'ix'ijtp je̱tse'e je̱ vyintsá̱n tyukka̱tá̱kaja
je̱tse'e du̱'ix'ítu̱t pa̱n pa̱n jatye'e je̱ja tya̱k'aajy je̱tse'e du̱yakkáydat je̱ vyintsá̱n je̱ tyoompa
pa̱n vin'ite'e tyukka̱da'akjada. Van'it tse'e je̱ vyintsá̱n cha̱a̱'n. 43 Ax ku tse'e je̱ vyintsá̱n
jye̱'yni, van'it tse'e du̱'ix je̱ts o̱ye'e du̱kutyún je̱ ayook juu' ve'e yaktaan. Xo̱onts je̱'e̱ ve'e
je̱ ix'ijtpa ku ve'e ve'em du̱tún. 44 Tyú̱vam xa a̱ts miitse'e nna̱a̱jmada je̱ts je̱ vyintsa̱ne'e
tukka̱ta̱jkiká̱xjup je̱tse'e du̱'ix'ítu̱t nu̱jom juu' jatye'e y'ixp jyayejpp. 45 Ka'a xa je̱'e̱ ve'e
vye'ema ax jo'n to'k je̱ ix'ijtpa juu' ve'e du̱nasja'vip je̱ts tánape'e je̱ vyintsá̱n, je̱tse'e
du̱jomtún du̱titún je̱ vyintsá̱n je̱ tyoompada, je̱tse'e je̱ mookjuva du̱ma̱a̱tkáy du̱ma̱a̱t'uu'k.
46 Kavinmaayp tse'e vye̱'nat je̱ xa̱a̱j ku ve'e je̱ vyintsá̱n jye̱'ynit je̱tse'e ve'em yakkupaadat.
Van'it tse'e je̱ vyintsá̱n je̱ tsaachpaatu̱n myo̱'o̱ju̱t je̱tse'e du̱pá̱mu̱t joma ve'e je̱ jayu juu'
ve'e kaka̱tsu̱pa̱jktup.
47 'Je̱ toompa juu' ve'e du̱janu̱ja'vip pa̱n ti ve'e je̱ vyintsá̱n jyatsa̱jkp, je̱tse'e kyanay'a-
pa̱a̱mdu̱kaja, je̱tse'e kyaka̱tsa̱pu̱k, o̱o̱y tse'e tyunyakvópu̱t. 48 Ax je̱ toompa juu' ve'e
du̱kanu̱ja'vip pa̱n ti ve'e je̱ vyintsá̱n cha̱jkp, je̱tse'e du̱tún juu' ve'e je̱ tsaachpaatu̱n
du̱javinmajtsjup, ve̱e̱'nji tse'e yakvópu̱t. Pa̱n pa̱n xa ve'e juu' o̱o̱y tunyakmo̱o̱yp, o̱o̱y tse'e
juu' tyunyak'amó̱tunuvat; je̱ts pa̱n pa̱n tse'e o̱o̱y juu' tunyaktukka̱ta̱jkip, nu̱yojk tse'e juu'
yak'a'íxjinuvat.

Je̱ Jesús ka̱jx tse'e je̱ jayu yaktso'oxpú̱k
(Mt. 10.34-36)

49 'Je̱'e̱ a̱tse'e nnu̱miin yaja naxviijn je̱ts a̱tse'e je̱ ja̱a̱jn nja̱pno̱'o̱kat. ¡Jéjani je̱'e̱ ve'e
ku̱tyo̱o̱yni! 50 Nyaknáxupts a̱tse'e je̱ tsaachpaatu̱n, o̱o̱yts a̱tse'e ntunnavyinma'yu̱nma̱'a̱ju̱
ku̱xe'e je̱ xa̱a̱j kyatúnju̱na. 51 ¿Ve'emts miitse'e mvinmayda je̱ts je̱'e̱ a̱tse'e nnu̱miin je̱tse'e
kya'ítu̱t je̱ muvaampa je̱ tso'oxpa̱jkpa yaja naxviijn? Ax ka'a tse'e. Je̱'e̱ a̱tse'e nnu̱miin
je̱tse'e je̱ jayu yaktso'oxpá̱ku̱t. 52 Ku̱x u̱xyame'e du̱'ukva'anu̱t je̱ts joma ve'e nu̱mugo̱o̱xk je̱
jayu cha̱a̱nada to'k ja̱a̱jn to'k ta̱jk, pya̱jkva'kxjadap tse'e je̱ tee' je̱ taak ma̱a̱t je̱ y'ónu̱kta;
nu̱toojk tse'e du̱tso'oxpá̱ktat juu' ve'e nu̱me̱jtsk, nu̱me̱jtsk tse'e du̱tso'oxpá̱ktat juu' ve'e
nu̱toojk. 53 Je̱ ónu̱k tee', cho'oxpá̱kupts je̱'e̱ ve'e je̱ myajntk; nay je̱ majntk, cho'oxpá̱kupts
je̱'e̱ ve'e je̱ tyee'. Je̱ ónu̱k taak, cho'oxpá̱kupts je̱'e̱ ve'e je̱ ña̱a̱x; nay je̱ na̱a̱x, cho'oxpá̱kupts
je̱'e̱ ve'e je̱ tyaak. Je̱ xákix taak, cho'oxpá̱kupts je̱'e̱ ve'e je̱ xyákix na̱a̱x; nay je̱ xákix na̱a̱x,
cho'oxpá̱kupts je̱'e̱ ve'e je̱ xyákix taak.

Ku je̱ jayu du̱kavinmó̱tudi juu' ve'e je̱ Nte'yam tyoon joma ve'e je̱'e̱da
(Mt. 16.1-4; Mr. 8.11-13)

54 Ñu̱u̱jmiva tse'e je̱ Jesús je̱ nu̱may jayu:
—Ku xa miitse'e x'ixta je̱ vínu̱ts pyojtu̱k je̱m joma ve'e je̱ xa̱a̱j tya̱ka, jatyji tse'e
mva'anda je̱ts to'ojuvaampe'e ya̱ it, ax ve'em tse'e jyaty. 55 Ku ve'e xjávada je̱ts me̱jtspe'e
je̱ ta̱'a̱jts po̱j je̱m joma ve'e je̱ vinva'ajts it, ve'em tse'e mva'anda je̱ts o̱o̱ye'e ya̱ it
tyun'ampa̱kuva'añ, ax ampa̱jkp tse'e ya̱ it. 56 ¡Me̱jts'aajta me̱jtsjo̱o̱tta! ¿Tya̱jx tse'e
xkanu̱jávada juu' ve'e je̱ Nte'yam yam tyuump?

Ku jẹ jayu ñamyujọtma'atjada
(Mt. 5.25-26)

57 ’¿Tyạjx tse'e viinm xkapayọ'ọyda juu' ve'e pyaatyp y'akẹẹguip? 58 Pạn jẹm xa ve'e jẹ
jayu juu' ve'e mnụxạ'ạijidup jẹtse'e xmạạtnạjkxta jẹja jẹ yakkutojkpa vyinkujk, ixta pạn
vintsọ ve'e xmạạtnamyujọt'ọ́yajadat jẹja too' aajy, ve'em tse'e mkavọ́vjadat jẹja jẹ tọkin
payọ'yva vyinkujk. Kụx pạn mvọọjvjụdupe'e, van'it tse'e jẹ tọkin payọ'yva mtukkạtạ́kaja-
dat jẹ poxụntạkpạạmpa. Ax jẹ poxụntạkpạạmpa tse'e mpoxụntạkpạ́mjadap. 59 Ax ve'emts
ạtse'e nva'añ jẹts ka'ajame'e mpítsumdat jẹp poxụntụjkp vi'name'e xkakuvẹtta nụjom juu'
ve'e myọ́jidup.

13

Tun vinkọpk xa ve'e jẹtse'e jẹ jayu dụmasọọktinit jẹ kyọ'ọy joojntykinda

1 Ve'em tse'e jyajty van'it, jẹtse'e jẹ jayu jyẹ'ydi jẹtse'e jẹ Jesús dụtukmumaajntykti
vintsọ ve'e jẹ Pilato jẹ galiléait jayu dụyakjay'ọọ'kji jẹtse'e jẹ ñụụ'pụnda yọ'myúk mạạt
jẹ tạ́nụk nụụ'pụn juu' ve'e yọjxtup vye'na. 2 Van'it tse'e jẹ Jesús ña'mụxjidi:
—¿Ve'em miitse'e mvinmayda jẹts jẹ'ẹ kạjxe'e ve'em jyajtti jẹ galiléait jáyuda kụx
nụyojk tọ́kinax jayu jẹ'ẹ ve'e y'ijtti jẹts ni ka'a ve'e pạn viijnk jẹ myugaliléait jayu? 3 Ve'em
ạtse'e nva'añ jẹts ka'a ve'e. Ax pạn ka'ats miitse'e xmasọ'ọkta jẹ mkọ'ọy joojntykinda,
mvintọkikạjxtuvapts miitse'eda. 4 Ukpụ jẹ nụmaktoodojt juu' ve'e ọọ'ktu ku ve'e jẹm jẹ'ẹ
ñi'kxmda ñaxkạdaaky jẹ kạjxm pạts juu' ve'e Siloé dụxạạj, ¿ve'em tse'e mvinmaayduva
jẹts nụyojk tọ́kinax jayu jẹ'ẹ ve'e y'ijtti jẹts ni ka'a ve'e pạn viijnk juu' ve'e tsụụnidu jẹm
Jerusalén? 5 Ve'emts ạtse'e nva'añ jẹts ka'a ve'e. Ax pạn ka'ats miitse'e xmasọ'ọkta jẹ
mkọ'ọy joojntykinda, mvintọkikạjxtuvapts miitse'eda.

Jẹ higo kụp juu' ve'e katạ'mip tukmu'a'ixmojkin

6 Van'it tse'e jẹ Jesús vya'nụxjidi yạ tukmu'a'ixmojkin:
—Jẹm xa ve'e to'k jẹ yaa'tyạjk jẹ hyiigo kụp jẹm kyex jọọtm. Jẹtse'e ọjts dụ'ix pạn
jẹ́mani ve'e jẹ tyạạjm. Ax ka'a tse'e dụtipaaty. 7 Van'it tse'e dụnụụjmi jẹ tyoompa juu'
ve'e dụ'ix'ijtp jẹ ñaax: “Ụxyam tse'e dụmutoojkjoojnta jẹts ạtse'e vinjoojnt tụnmets jẹts
ạtse'e nja'ixta jẹ higo tạạjm yam higo kụp kạjxm; ni vin'ítats ạtse'e nkapaa'ty. Pojxụknits
mits yạ'ạ. ¿Tyạjx yạ'ạ ve'e kọọjyji yạ it dụyakvintuk?” 8 Van'it tse'e jẹ toompa y'atsọọjvji:
“Vintsạ́n, masọ'ọkụs jado'k joojnt. Va'an ạts dụkạyu'ujụ jẹts ạtse'e ntsọ́yat yạ naax,
9 nụnjajtp ku ve'e kụñụntạ'mipụ́k. Ax pạn ka'ajyam tse'e tyạ'ma juktạ'm, van'it tse'e
yakpojxụknit.”

Ku jẹ Jesús dụyakjọtkạdaaky to'k jẹ tạ'ạxtạjk ku ve'e pọọ'kxtkụn xạạj vye'na

10 To'k tse'e jẹ pọọ'kxtkụn xạạj vye'na jẹtse'e jẹ Jesús yak'ixpụk jẹp tsaptụjkp. 11 Ax jẹp
tse'e vye'na to'k jẹ tạ'ạxtạjk juu' ve'e maktoodojt joojntani pạjkjup vye'na, jạkox tse'e
yaktaajnjini to'k jẹ kọ'ọyjáyuvap, ax ni vintsọva tse'e kya'ọ'yixjụ jẹtse'e ñaajkyajkxjụt.
12 Ku ve'e jẹ Jesús tyuk'ixpẹjtji, van'it tse'e dụyaaxji jẹtse'e dụnụụjmi:
—Ntaa'm, tạ xa ve'e jẹ mpa'am mnụvaatsjini.
13 Van'it tse'e jẹ kyạ'ạj dụtuknụkạạjn. Tun jatyji tse'e jẹ tạ'ạxtạjk yajkxy tyaanni jẹtse'e
jẹ Nte'yam dụyakmạji dụyakjaanchi.
14 Ku tse'e jẹ tsaptụjkpit jẹ ñụvintsạ́n dụ'ix jẹts yakjọtkạdaake'e pọọ'kxtkụn xạạj jẹ Jesús
jẹ tạ'ạxtạjk, jọtma't tse'e, jẹtse'e dụnụụjmi jẹ nụmay jayu:
—Tojtụk xạạj xa ve'e dụtsạk jẹtse'e jẹ jayu tyónụt; ax mẹ́tstats miits van'it jẹtse'e
myakjọtkạda'akjadat. Ka'a tse'e pọọ'kxtkụn xạạj mmẹ́tstat jẹtse'e myakjọtkạda'akjadat.
15 Van'it tse'e jẹ Mạjạ Vintsạ́n y'atsọọjvji:
—Miitsta, mẹjts'aajta mẹjtsjọọtta, ¿ka'a miitse'e pọọ'kxtkụn xạạj xmukẹ́jada jẹ
mjaachta jẹ mkaajta jẹtse'e xyaknạjkxta tsoxk nạ'ookpa? 16 Jẹts yạ tạ'ạxtạjk, jẹ Abraham
jẹ chaan jẹ kyọọj juu' ve'e jẹ Satanás pạjkjup tụyak'itjụ maktoodojt joojntani, ¿ka'ats jẹ'ẹ
ve'e dụpaa'ty dụ'akẹẹga jẹtse'e pọọ'kxtkụn xạạj jẹ pya'am ñụvaatsjuvat?

17 Ku ve'e je̱ Jesús ve'em vyaajñ, o̱o̱y tse'e tyuntso̱'o̱tyoondi juu' ve'e tso'oxpa̱jkju̱dup.
Ax o̱o̱y tse'e je̱ nu̱may jayu tyunxo̱o̱jntkti ku ve'e du̱'ixti je̱ mújit atu̱va juu' ve'e je̱ Jesús
tyoon.

Je̱ mostaza ta̱a̱mt tukmu'a'ixmojkin
(Mt. 13.31-32; Mr. 4.30-32)

18 Van'it tse'e je̱ Jesús jyaa'kvaajñ:
—¿Vintso̱ jo'n tse'e je̱ Nte'yam je̱ kyutojku̱n, ukpu̱ tits a̱ts je̱'e̱ ve'e ntukmu'a'ixmókap?
19 Ve'em xa je̱'e̱ ve'e ax jo'n to'k je̱ yaa'tya̱jk du̱vu̱j je̱ mostaza ta̱a̱mt je̱ja y'it ja̱a̱t. Ax
ve'em tse'e yee'k ma̱j ax jo'n to'k je̱ ku̱p; je̱'ydup tse'e je̱m je̱ je̱yya tá̱nu̱k je̱tse'e je̱ pye̱'e̱n
du̱pa̱mda je̱m y'axén ka̱jxm.

Je̱ levadura tukmu'a'ixmojkin
(Mt. 13.33)

20 Vaampa tse'e je̱ Jesús jidu̱'u̱m:
—¿Tits a̱tse'e njaa'ktukmu'a'ixmókap je̱ Nte'yam je̱ kyutojku̱n? 21 Ve'em xa je̱'e̱ ve'e ax
jo'n to'k je̱ ta̱'a̱xta̱jk je̱ levadura du̱tukmupa̱ma toojk arroba je̱ tsapkaaky ju̱ts. Van'it tse'e
je̱ levadura du̱tukta̱ka nu̱jom je̱ tsapkaaky ju̱ts je̱tse'e o̱o̱y tyun'o̱o̱'ku̱k. Mújit tse'e o̱o̱y
tyumpítsum.

Je̱ ta̱k'aka̱'a̱ juu' ve'e mootskji je̱ vyiijn tukmu'a'ixmojkin
(Mt. 7.13-14, 21-23)

22 Namvaate'e je̱ Jesús ñu̱jkx je̱m Jerusalén, yak'ixpu̱jkp tse'e je̱ jayu joma jaty kajpu̱ne'e
ñaxy. 23 Je̱m tse'e pa̱n pa̱ne'e amo̱tutú̱vijup:
—¿Nu̱'eejyji je̱'e̱ vine'eda pa̱n pa̱n jatye'e joojntykidinup xa̱'ma ka̱jx?
Van'it tse'e y'atsa̱a̱jv:
24 —Ixta je̱tse'e mtá̱kadat joma ve'e je̱ ta̱k'aka̱'a̱ juu' ve'e mootskji je̱ vyiijn, ku̱x vaamp
xa a̱tse'e je̱ts nu̱mayda ve'e du̱tuntsó̱ktat je̱tse'e je̱ tso̱ tyá̱kadat, ax ka'a tse'e y'o̱'yixjadat.
25 Ku ve'e je̱ kuta̱jk pyojtu̱ku̱t je̱tse'e je̱ tya̱jk du̱'aka̱a̱ynit, je̱pts miitse'e mtándat ta̱k'aagup,
je̱p tse'e mko̱jtspo̱o̱'kxtat je̱tse'e mva'andat: "Vintsá̱n, Vintsá̱n, yak'avaatsjik a̱a̱ts to'k
aaj ya̱ mta̱jk." Van'it tse'e m'atsó̱vjadat: "Ka'a xa a̱ts miitse'e n'íxada." 26 Van'it tse'e
mva'andat: "A̱a̱ts xa mitse'e nma̱a̱tkaay nma̱a̱t'ook, mits tse'e myak'ixpa̱jk je̱ja a̱a̱ts ntoo'
aajy." 27 Van'it tse'e m'atso̱o̱jvjidinuvat: "Ta̱ xa a̱tse'e nva'añ je̱ts ka'a a̱ts miitse'e n'íxada.
Vinva'kva'atsta a̱ts miits nu̱jom pa̱n pa̱n jatye'e du̱toondup juu' ve'e ka ó̱yap." 28 Ax je̱m
tse'e mya'axtat je̱m tse'e mnatya̱tskaa'tjadat ku ve'e x'íxtat je̱ Abraham, je̱ Isaac, ma̱a̱t je̱
Jacob, je̱ts nu̱jom je̱ Nte'yam je̱ y'ayook ko̱jtsnajxpata̱jkta, je̱m tse'e y'ijttinit je̱ Nte'yam
y'am kya̱'m je̱ts miitse'e myakpavo̱jptinit. 29 Mé̱tstap xa ve'e je̱ jayu juu' ve'e tso̱o̱'ndup je̱
it joma ve'e je̱ po̱j ñu̱jkx, joma ve'e je̱ po̱j cha̱a̱'n, joma ve'e je̱ xa̱a̱j pyítsum, joma ve'e je̱
xa̱a̱j tya̱ka, je̱tse'e y'a̱jxtu̱kta kaayva je̱m je̱ Nte'yam kyutojku̱n jo̱o̱tm. 30 Ax jé̱map tse'e je̱
jayu juu' ve'e u̱xyam du̱nu̱pi'kidup, je̱'e̱ tse'e du̱nu̱má̱jadap. Ax jé̱map tse'e je̱ jáyuda juu'
ve'e u̱xyam du̱nu̱má̱jidup, je̱'e̱ tse'e du̱nu̱pi'kidinup.

Ku je̱ Jesús du̱nu̱yaaxy je̱ jerusaleenit jáyuda
(Mt. 23.37-39)

31 Ax je̱ xa̱a̱jjyam tse'e jye̱'ydi je̱ fariseota̱jk je̱tse'e du̱nu̱u̱jmidi je̱ Jesús:
—Tso̱o̱'nni yaja ku̱x je̱ Herodes xa ve'e myakjay'o̱o̱'kuvaajnjup.
32 Van'it tse'e y'atso̱o̱jvjidi:
—Na̱jkxu̱ xna̱a̱jmada je̱ vin'a̱a̱'mpa je̱ts nyakpítsump a̱tse'e u̱xyam ya̱ tiempo je̱
ko̱'o̱yjáyuvapta, nyakjo̱tka̱daakpapts a̱tse'e pa̱n pa̱n jatye'e pa̱jkju̱dup, ax u̱x'o̱o̱kts a̱tse'e
je̱ ntoonk nyak'avaadinit. 33 Ax tun vinko̱pkts je̱'e̱ ve'e je̱ts a̱tse'e je̱ nna̱a̱' je̱ ntoo'
njaa'kyo̱'o̱yu̱t u̱xyam ya̱ tiempo, je̱ts a̱ts je̱'e̱ ve'e u̱x'o̱o̱k nyakkuká̱xat, ¡ku̱x yaajyji ve'e
jerusaleenit kyajpu̱n ku̱jx du̱yak'o̱o̱'kta nu̱jom je̱ Nte'yam je̱ y'ayook ko̱jtsnajxpata̱jkta!
34 '¡Jerusaleenit jáyuda, jerusaleenit jáyuda, miits xa ve'e myak'o̱o̱'ktup je̱
Nte'yam je̱ y'ayook ko̱jtsnajxpata̱jkta je̱tse'e xtsaka'atsta pa̱n pa̱n jatye'e je̱ Nte'yam
mtuknu̱kejxju̱dup! ¡May nax xa a̱ts miitse'e njapa̱kmokuvaandi, ve'em ax jo'n je̱

tseedaak jẹp kyẹẹkụn pa'tkup jẹ pyi'k ónụk dụmu'ux; ax ka'a tse'e xkuvạjkti! [35] Íxtats
n'it, masạ'ạke'e tyaannit jẹ mmạjạ tsaptạjkta. Ax ve'emts ạtse'e nva'añ jẹts ka'a ạtse'e
x'uk'íxtinit, van'ítnume'e ku ve'e jẹ xạạj dụpaatnit jẹtse'e mva'andat: "Jẹ Nte'yam jẹ
kyunoo'kxụn mạạt xa jẹ'ẹ ve'e juu' ve'e miimp jẹ Nte'yam kạjx."

14

Ku jẹ Jesús dụyakjọtkạdaaky to'k jẹ yaa'tyạjk juu' ve'e kiixnup

[1] To'k tse'e jẹ pọọ'kxtkụn xạạj vye'na, jẹtse'e jẹ Jesús y'ạts kaayva jẹm tyạk'am to'k juu'
ve'e jẹ fariseo dụnụvintsạ́nip, tyukkạts'íxtidup tse'e jẹ fariseotạjk. [2] Jẹm tse'e vye'niva jẹ
Jesús vyinkojkm to'k jẹ yaa'tyạjk juu' ve'e kiixnup. [3] Van'it tse'e jẹ Jesús dụ'amọtutụvi jẹ
tsaptụjkpit yak'ixpạjkpada mạạt jẹ fariseotạjkta:

—¿Yakjajtype'e jẹ Moisés jẹ pyava'nụn jẹtse'e pọọ'kxtkụn xạạj jẹ jayu jẹ pa'am jayu
dụyakjọtkạda'akụt?

[4] Ax amạ'ạt tse'e tyaandi. Van'it tse'e jẹ Jesús jẹ pa'am jayu dụmajch jẹtse'e dụyakjọtkạ-
daakni. Van'it tse'e dụnụụjmi jẹtse'e ñạjkxnit. [5] Van'it tse'e jẹ fariseotạjk dụnụụjmidi:

—¿Pạnts miitse'eda juu' ve'e pọọ'kxtkụn xạạj jẹ jyaach ukpụ jẹ kyaaj kạkvíppip jẹp vọk
jótup, ka'ats jẹ'ẹ vine'e jẹ xạạjji dụyakpitsumkójụt?

[6] Ax ka'a tse'e y'ọ'yixjada pạn vintsọ ve'e kụdụkọjtsụmpijtti.

Jẹ javyạạ'kxtạjk juu' ve'e yakvọọvdu jẹm jẹ navyạjkjuva tyạk'am

[7] Ku ve'e jẹ Jesús dụ'ix vintsọ ve'e jẹ javyạạ'kxtạjk dụvinkọọndi jẹ tsụụjntkụn juu' ve'e
tum ọọjyit joma ve'e jẹ jayu kyay, van'it tse'e yạ tukmu'a'ixmojkin dụpụụjm:

[8] —Pạn myakvọọvdup xa miitse'e kaayva joma ve'e jẹ navyạjkjuva ñamyạjạtónjada,
ka'a tse'e xtuktsạạnadat jẹ tsụụjntkụn juu' ve'e tum ọọjyit. Pạn ve'em xa ve'e xtonda,
ve'em tse'e mjáttat ax jo'n jyajty to'k jẹ javyạạ'kx juu' ve'e dụtuktsụụnip jẹ tsụụjntkụn
juu' ve'e dụnụ'óyip. [9] Van'it tse'e jyẹ'y jado'k jẹ javyạạ'kx juu' ve'e nụyojk dụnụmạ́jip
jẹts ka'a ve'e jẹ'ẹ juu' ve'e dụtuktsụụnip jẹ tsụụjntkụn juu' ve'e dụnụ'óyip. Jẹts jẹ'ẹ juu'
ve'e dụyakjavyọọjvju nụmẹjtsk, jẹ'ẹ tse'e dụnụụjmi jẹ'ẹ juu' ve'e tsụụnip: "Tẹna to'k aaj
jẹts mọ'ọ yạ mtsụụjntkụn jado'k yạ javyạạ'kx." Van'it tse'e tsọ'ọtyoomp ñụjkx jẹtse'e
dụtuktsụụni jẹ tsụụjntkụn juu' ve'e dụnụh'ụx'ọọkikạjxp. [10] Ñojk'óy tse'e jidụ'ụm xtóndat.
Ku ve'e myakvọ́vdat kaayva, tuktsạạnadats jẹ tsụụjntkụn juu' ve'e dụnụh'ụx'ọọkikạjxp.
Pạn ve'em tse'e xtonda, ve'em tse'e mjáttat ax jo'n jyajty to'k jẹ javyạạ'kx juu' ve'e
dụtuktsụụnip jẹ tsụụjntkụn juu' ve'e dụnụh'ụx'ọọkikạjxp. Ax ku tse'e jyẹ'y jẹ'ẹ juu' ve'e
yakjavyọọjvju, van'it tse'e dụ'ix, jẹtse'e dụnụụjmi: "Naxụ to'k aaj joma ve'e jẹ tsụụjntkụn
juu' ve'e dụnụ'óyip jẹtse'e mtsạạnat." Ax ve'em tse'e myakmạ́jajadat jẹja jẹ nụmay jayu
vyinkujkta pạn pạn jatye'e mmạạttsụụnidup kaayva. [11] Kụx pạn pạn xa ve'e namyạ́jijup,
jẹ'ẹ tse'e taannup pi'k; pạn pạn tse'e naajkpi'kijup, jẹ'ẹ tse'e dụnụmạ́jap.

[12] Ñụụjmiva tse'e jidụ'ụm jẹ yaa'tyạjk juu' ve'e jẹ javyạạ'kx dụyakjavyọọjvju:

—Ku ve'e myakjayukayuva'anụt, ka'a tse'e xvọ́vụt pạn pạn jatye'e mmạạtnayja'vijup,
ka'a tse'e xvọ́vụt jẹ m'uts jẹ m'ajch ukpụ jẹ m'uts jẹ mtsạ'ạ ukpụ jẹ mjuu't jẹ mmugo'ok,
ka'a tse'e xvọ́vụt jẹ mmujạntạm jẹ mmutạktạm uk pạn pạn jatye'e kumeenda. Pạn
mvạạp tse'e jẹ'ẹda, ax mmọyụmpijtjidinuvapts mits jẹ'ẹ ve'eda. [13] Ax kuts mitse'e xạạj
xtónụt ukpụ jẹ jayu xyakkáyụt, jẹ'ẹ tse'e mvọ́vup pạn pạn jatye'e ayọọp jẹts pạn pạn
jatye'e jẹ kyạ'ạj jẹ tyek ka ọ́yap, jẹ ụxkẹt jayu, jẹts jẹ viints jayu. [14] Xọọn xa mitse'e
ku ve'e ve'em xtónụt, kụx ka'a xa ve'e y'ọ'yixjadat jẹtse'e mmọyụmpijtjidinuvat. Ax
myakmọyụmpijtnupts mitse'e van'it ku ve'e jyoojntykpạjktinuvat pạn pạn jatye'e tụv
jáyuvidup joojntykidup.

Jẹ mạjạ kay jẹ mạjạ uu'k tukmu'a'ixmojkin

[15] Ku ve'e dụ'amọtunajxy to'k juu' ve'e tsụụnip vye'na kaayva, van'it tse'e dụnụụjmi jẹ
Jesús:

—¡Xọọn xa jẹ'ẹ ve'eda pạn pạn jatye'e káydap jẹm jẹ Nte'yam kyutojkụn jọọtm!

[16] Van'it tse'e jẹ Jesús ñạ'mụxji:

—To'k xa ve'e je̱ yaa'tya̱jk je̱ maja̱ kay je̱ maja̱ uu'k du̱nupa̱ajmtki; nu̱may tse'e je̱ jayu du̱tunva̱ajv. [17] Ku tse'e je̱ kay aats du̱paaty, van'it tse'e du̱kejx to'k je̱ tyoompa je̱tse'e du̱na̱ajmadat je̱ jayu pa̱n pa̱n jatye'e vya̱a̱p: “Ja'mda, ku̱x avaadani ve'e je̱p nu̱jom je̱ kaaky je̱ na̱aj.” [18] Van'it tse'e je̱ tyoompa du̱nu̱u̱jmi juu' ve'e yaktuknu̱ke̱jxtu; to'k ka̱'a̱jyji tse'e ñañu̱ko̱jtsvaatsjidi. Jidu̱'u̱m tse'e je̱ muto'k vyaajñ: “Tun ta̱a̱ynum xa a̱tse'e je̱ n'it njoy, ax je̱'e̱ts a̱tse'e u̱xyam na̱jkx n'ixuva'añ, ve'eme'e to'k aaj xna̱a̱jmat je̱ts o̱o̱y a̱tse'e xtunme̱e̱'kxjat.” [19] Jidu̱'u̱m tse'e jado'k vyaampa: “Tun ta̱a̱ynum xa a̱tse'e mugo̱o̱xk yunta je̱ yoova kaaj njoy, ax je̱'e̱ts a̱tse'e u̱xyam na̱jkx n'ixuva'añ pa̱n vintso̱ ve'e yo'ojta. Ve'eme'e to'k aaj xna̱a̱jmat je̱ts o̱o̱y a̱tse'e xtunme̱e̱'kxjat.” [20] Jidu̱'u̱m tse'e jado'k vyaampa: “Tun ta̱a̱ynum xa a̱tse'e nta̱'a̱xpú̱k, ax ka'ats a̱tse'e x'o̱'yixju̱ vintso̱ a̱tse'e nna̱jkxu̱t.” [21] Ku tse'e je̱ toompa vyimpijtni je̱tse'e du̱vaajnji je̱ vyintsá̱n vintso̱ ve'e to'k jado'k y'atsa̱v, van'it tse'e je̱ vyintsá̱n jyo̱tma'ty je̱tse'e du̱nu̱u̱jmi je̱ tyoompa: “Jatyji na̱jkxu̱ je̱ts na̱jkxu̱ mvídu̱tu̱ je̱m kajpu̱n jo̱o̱tm je̱ja mú̱jit too' je̱ts muutskit too' aajy, je̱tse'e xyakmé̱tsu̱t je̱ jayu pa̱n pa̱n jatye'e ayo̱o̱vdup, pa̱n pa̱n jatye'e je̱ kya̱'a̱j je̱ tyek ka ó̱yap, pa̱n pa̱n jatye'e u̱xke̱tta, je̱ts pa̱n pa̱n jatye'e viintsta.” [22] U̱x'o̱o̱k tse'e je̱ toompa vyaajñ: “Vintsá̱n, ta̱ xa a̱tse'e ntun ax jo'n tu̱xpava'añ, ax je̱e̱num tse'e je̱ it.” [23] Van'it tse'e je̱ vintsá̱n du̱nu̱u̱jmi je̱ tyoompa: “Na̱jkxko̱jnuvats n'ite'e je̱ja to'k too' aajy je̱ts je̱m kam jo̱o̱tm tso̱v, je̱tse'e je̱ jayu xmunoo'kxtu̱ktat je̱tse'e myíndat je̱tse'e a̱ts ya̱ nta̱jk y'ótsu̱t. [24] Ax ve'emts a̱tse'e nva'añ je̱ts juu' a̱tse'e too'va̱jkp tu̱nvo̱vda, ni pa̱na ve'e du̱kakáyu̱t juu' a̱tse'e tu̱n'apa̱a̱mdu̱ka.”

Pa̱n pa̱ne'e du̱tso̱jkp je̱tse'e y'ijtnit je̱ Cristo je̱ y'ixpa̱jkpa

[25] Nu̱may tse'e je̱ jayu du̱pana̱jkxti je̱ Jesús, van'it tse'e je̱ Jesús y'ixu̱mpijt je̱tse'e ña̱'mu̱xjidi:

[26] —Pa̱n pa̱n xa a̱tse'e xpaminuvaamp, ax myaso̱kka̱jxnup tse'e je̱ tso̱jku̱n juu' ve'e jyaye̱jpjip je̱ tyee' je̱ tyaak, je̱ ñu̱da̱'a̱x, je̱ y'ónu̱k, je̱ y'uts, je̱ y'ajch, je̱ cha̱'a̱, je̱ts je̱ tso̱jku̱n juu' ve'e viinm nayjaye̱jpu̱xjup, ka'a xa ve'e pa̱n viijnk ve'em du̱tsó̱ku̱t ax jo'n a̱ts. Ax pa̱n ka'a tse'e du̱masa̱'a̱k ax jo'n a̱tse'e nka̱ts, ka'ats je̱'e̱ ve'e y'o̱'yixju̱ je̱tse'e a̱ts je̱ n'ixpa̱jkpa y'ítu̱t. [27] Pa̱n pa̱n xa a̱tse'e xkapamiimp je̱tse'e kyanayjávaja je̱ts a̱ts ka̱jxe'e je̱ y'o̱o̱'ku̱n du̱'na̱jkxat ax jo'n je̱ jayu juu' ve'e je̱ cryuuz du̱paka̱a̱yp, ka'ats je̱'e̱ ve'e y'o̱'yixju̱ je̱tse'e a̱ts je̱ n'ixpa̱jkpa y'ítu̱t.

[28] ’¿Pa̱n je̱m xa ve'e nu̱to'k miitsta juu' ve'e je̱ pa̱ts du̱pa̱muvaamp juu' ve'e ka̱jxm, ka'ats n'ite'e y'a̱jxtu̱ku̱t je̱tse'e too'va̱jkp du̱payo̱'o̱yu̱t pa̱n vinxu̱pe'e je̱ meen du̱yaktónu̱t je̱tse'e du̱nu̱jávat pa̱n nu̱paadixjupe'e juu' ve'e mya̱a̱t je̱tse'e du̱po̱jtskuká̱xat? [29] Ku̱x pa̱n ka'a xa ve'e o̱y du̱payo̱'o̱y, je̱tse'e ko̱o̱jyji du̱pa̱m'ukva'añ je̱ pa̱ts, je̱tse'e u̱x'o̱o̱k du̱kayakkuká̱xat, tukxi'ikjadapts je̱'e̱ ve'e je̱ jayu pa̱n pa̱n jatye'e íxju̱dup, [30] je̱tse'e vya'andat: “Pya̱m'ukvaan xa ve'e to'k je̱ pa̱ts xi yaa'tya̱jk, ax ka'a tse'e du̱yakkuka̱jxi.”

[31] ’Uk pa̱n to'ke'e je̱ yakkutojkpa juu' ve'e du̱ma̱a̱t nu̱ma̱jk miijl je̱ tyojpa je̱tse'e y'atso'oxtonuva'añ ma̱a̱t jado'k je̱ yakkutojkpa juu' ve'e du̱ma̱a̱t nu̱'ii'px miijl je̱ tyojpa, ¿ka'ats n'ite'e too'va̱jkp y'a̱jxtu̱ku̱t je̱tse'e o̱y du̱payo̱'o̱yu̱t pa̱n y'ama̱a̱daa̱gape'e? [32] Ax pa̱n ka'a tse'e y'o̱'yixju̱, jékumna tse'e vye̱'nat jado'k je̱ yakkutojkpa, je̱tse'e je̱ kyuká̱tsiva du̱ké̱xu̱t je̱tse'e du̱ko̱jts'ó̱yadat ma̱a̱t jado'k je̱ yakkutojkpa. [33] Ax ve'em tse'e, pa̱n pa̱n xa ve'e du̱kamaso̱o̱kp nu̱jom juu' ve'e y'ixp jyayejpp, ka'ats je̱'e̱ ve'e y'o̱'yixju̱ je̱tse'e a̱ts je̱ n'ixpa̱jkpa y'ítu̱t.

Je̱ kaan tuk'a'ixmojkin
(Mt. 5.13; Mr. 9.49-50)

[34] ’O̱y xa je̱'e̱ ve'e je̱ kaan. Ax pa̱n tó̱kinup tse'e je̱ tya'mu̱tsin, ni vintso̱va tse'e kya'o̱ya je̱tse'e tya'mu̱tsinuvat. [35] Pa̱n ka'ats je̱'e̱ ve'e y'ukta'mu̱tsini, ka'a tse'e y'uktoonni, ni ka'a tse'e tyun je̱tse'e je̱ naax du̱tsó̱yat, yak'u̱xko̱'o̱nupe'e. Pa̱n pa̱n jaty xa ve'e je̱m je̱ tyaatsk, va'an tse'e du̱'amo̱tunaxta.

15

Je carnero juu' ve'e tokih'ijt tukmu'a'ixmojkin
(Mt. 18.10-14)

1 Nay'amojkijidu tse'e numay je kupa'mun pakmojkpada jets je viijnk jáyuda juu' ve'e
je jayu tyijp tókinax jayu, y'amotunaxuvaandupts je'e ve'e je Jesús je y'ayook, 2 je'e kajx
tse'e je fariseotajk maat je tsaptujkpit yak'ixpajkpatajk duvinkojtsti dunaa'kojtsti je Jesús.
Jidu'um tse'e ñavyaajnjidi:
—¡Kyuvujkptam ya'a ve'e je tókinax jayu jetse'e dumaatkáy dumaat'uu'k!
3 Van'it tse'e je Jesús ya tukmu'a'ixmojkin vya'nuxjidi:
4 —Pan jem xa ve'e nuto'k miitsta juu' ve'e numókupx je carnero dujayejpp jetse'e
nuto'k tuyo'tyóki, myasaakpts je'e ve'e je numajktupxuk maktaaxtojt carnero joma ve'e
jya'kxta jetse'e najkx du'ixta juu' ve'e to'k tuyo'tyóki, ¿ve'em xaja? Ku tse'e dupaatni,
van'it tse'e du'ixti'atúvini 5 jetse'e va'ajts xoojntkp jem kyejk am duyukvijtsni. 6 Ku
tse'e jeja tyak'aajy duyakje'yni, van'it tse'e duvomuk juu' ve'e myaatnayja'vijidup jets
je myujantam je myutaktam, jetse'e duvaajnjada: "Tukputukxoojntkidik ats kux ta
atse'e mpaatnuva je carnero juu' atse'e tux'uktókijini." 7 Ax nay ve'emts ats miitse'e
nnaajmada jets nuyojke'e je xoojntkun jem tsapjootm je'e kajx ku ve'e to'k je tókinax
jayu vyinmayumpit jets ni ka'a ve'e numajktupxuk maktaaxtojt je jayu kajxta juu' ve'e
tunnapyaajmjudup jets tuv je'e ve'e je jyáyuvinda je jyoojntykinda jets je'e kajxe'e
kyatukkada'akjada jetse'e dumaso'oktat je kyo'oy joojntykinda.

Je meen juu' ve'e tokih'ijt tukmu'a'ixmojkin

8 'Pan jeme'e to'k je ta'axtajk juu' ve'e dumaat majk je meen juu' ve'e plata, jetse'e
to'k tuduyaktoki, ña'kpts je'e ve'e je kyandiijl jetse'e je tyajk oy dupe'et, jetse'e du'ixta
anoox ka'ook, ¿ve'em xaja? Ku tse'e dupaatni, van'ítnum tse'e du'ixti'atúvini. 9 Van'it
tse'e duvomuk juu' ve'e myaatnayja'vijidup jets je myujantam je myutaktam, jetse'e
duvaajnjada: "Tukputukxoojntkidik ats kux ta atse'e mpaatnuva ya plata meen juu' atse'e
tun'ukyaktókini." 10 Ax nay ve'emts ats miitse'e nnaajmada jets xoojntktupe'e je Nte'yam
je y'aangeles ku ve'e to'k je tókinax jayu vyinmayumpit jetse'e dumasookni je kyo'oy
joojntykin.

Je mex juu' ve'e ko'oyjoojntyki tukmu'a'ixmojkin

11 Van'it tse'e je Jesús vyaannuva:
—Jem xa ve'e to'k je yaa'tyajk, numejtsk tse'e je myajntk. 12 Juu' tse'e mootsk, jidu'um
tse'e je tyee' dunuujmi: "Tata, tun mooyk ats je mpuk juu' atse'e xtukkadaakp." Van'it
tse'e je tyee' myoojyji vinxupe'e tyukkada'akyju. 13 Ax vee'n tse'e je it ñajxy, van'it tse'e
dutoo'kkajxni juu' ve'e je tyee' mojyju; ax je meen tse'e to'nuxju jetse'e ñujkx jado'k naax
jado'k kajpun joma ve'e nujom je myeen duyakvintokikujx ku ve'e je y'avintso vinma'yun
duyaktuujn. 14 Távani tse'e nujom duyakvintokikux vye'na, jetse'e je yooj myiijn joma ve'e
chuuna, van'it tse'e yu'oo'kji. 15 Van'it tse'e ojts dutuujnja to'k je jémit yaa'tyajk; ax je'e
tse'e kejxju keem ixpa. 16 Ax jyatsojk tse'e jetse'e duja'kxut je kuputaajm juu' ve'e je tsejtst
taajm jo'n y'íxuvip, juu' ve'e je keem jya'kxtup. Ax ni pana tse'e kyatima'aju. 17 Van'it tse'e
ojts dupayo'oy jetse'e ñañá'muxji: "¡Vinxúpjits n'ite'e jem ats je ntee' je tyoompatajk juu'
ve'e oy kaaydup ooktup jetse'e tya'nuxjada kyunajxuxjada; ax xyak'oo'kuvaannupts atse'e
yaja ya yooj! 18 Va'ants atse'e duvimpijtnuva joma ve'e ats je ntee' jets atse'e nnaajmat:
Tata, ta xa atse'e je Nte'yam nmutokintún jets mits, 19 ax ka'ats atse'e n'ukvinmajtsjini
jets ats mitse'e x'onukjávat, mtoompa xa ats mitse'e xtíjut." 20 Van'it tse'e je tyoo' dupujk
jetse'e jem je tyee' tyak'am vyimpijtni.
'Jékumna tse'e vye'na ku ve'e je tyee' y'ixpaatji, jetse'e tyukmo'tji. Noomp tse'e
y'anajkxiji je tyee', jetse'e cheee'nmojkji jetse'e choo'kxji. Van'it tse'e je ónuk tee' je
myajntk vyaajñ: 21 "Tata, ta xa atse'e je Nte'yam nmutokintún jets mits; ax ka'ats atse'e
n'ukvinmajtsjini jets ats mitse'e x'onukjávat." 22 Ax je tyee', jidu'um tse'e dunuujmidi je
tyoompatajk: "Yakpítsumda jatyji je vit juu' ve'e dunu'oyikajxp, jets xoxta. Paajmjiduvats

to'k je̱ ka̱kuje̱na je̱tse'e xpa̱a̱jmjiduvat je̱ ka̱'a̱jk. 23 Yakminda je̱ kaaj juu' ve'e du̱nu̱y-
ee'kika̱jxp, je̱tse'e xyak'o̱o̱'ktat, je̱tse'e nka'yumdat n'ookumdat, je̱tse'e nxa̱a̱jto'numdat.
24 Ku̱x a̱ts ya̱ n'ónu̱k, ve'em xa ya̱'a̱ ve'e ax jo'n a̱a̱'kani ku̱y'ijtni, ax u̱xyam, ve'emts ya̱'a̱ ve'e
ax jo'n ta̱a̱ ku̱jyoojntykpa̱jknuva; ve'emts ya̱'a̱ ve'e ax jo'n tó̱kiyani ku̱y'ijtni, ax u̱xyam, ta̱
tse'e jye̱'ynuva." Van'it tse'e xya̱a̱jtoondi.
25 'Je̱m tse'e kam jo̱o̱tm vye'na je̱ ónu̱k tee' je̱ myajntk juu' ve'e du̱nu̱májip. Ax ku tse'e
vyimpijtni je̱tse'e je̱ja tya̱k'aajy jye̱'yni, van'it tse'e du̱'amo̱tunajxy je̱ts je̱me'e je̱ e̱jtspa.
26 Van'it tse'e du̱yaaxji to'k je̱ toompa je̱tse'e du̱'amo̱tutu̱vi pa̱n ti ve'e toojnjup ko̱jtsjup.
27 Van'it tse'e je̱ toompa ña̱'mu̱xji: "Je̱'e̱ xa ve'e ku ve'e je̱ m'uts tu̱vyimpijtni. Ta̱ xa ve'e
je̱ mtee' du̱yakjay'a̱a̱'kju̱ je̱ kaaj juu' ve'e du̱nu̱yee'kika̱jxp ku̱xe'e je̱ m'uts tu̱vyimpijtni
ma̱kka̱tso̱ts." 28 Ax jo̱tma't tse'e je̱ ónu̱k tee' je̱ myajntk juu' ve'e du̱nu̱májip, ka'a tse'e
je̱p tyu̱jkp tya̱kava'añ. Van'it tse'e je̱ tyee' pyítsum je̱tse'e o̱jts myunoo'kxtu̱kju̱ je̱tse'e
tyá̱kat. 29 Van'it tse'e du̱nu̱u̱jmi je̱ tyee': "Mnu̱ja'vip xa mitse'e vinxu̱p joojntani a̱ts mitse'e
ntuujnja, ni vin'ítats a̱tse'e mits je̱ mpava'nu̱n nkatuktee'n, ax ni vin'ítats a̱ts mitse'e
xkama̱'a̱ jyato'ka je̱ pi'k chivo ónu̱k je̱ts a̱tse'e xa̱a̱j ntónu̱t ma̱a̱t je̱'e̱da pa̱n pa̱n jaty a̱tse'e
nma̱a̱tnayja'vijidup. 30 Ax u̱xyam tse'e tu̱jye̱'yni ya̱ mmajntk juu' ve'e du̱yakvinto̱kika̱jx
juu' ve'e mmo̱o̱y ku ve'e je̱ ko̱'o̱tya̱'a̱xap du̱ma̱a̱tnayjayépju̱, ¡ax myak'o̱o̱'kjipts mitse'e je̱
kaaj juu' ve'e du̱nu̱yee'kika̱jxp!"
31 'Van'it tse'e je̱ tyee' ña̱'mu̱xji: "N'ónu̱k, mits ma̱a̱t xa a̱tse'e xa̱'ma n'it, ax mje̱'e̱ip
tse'e nu̱jom juu' a̱tse'e n'ixp njayejpp; 32 ax u̱xyam, pyaatyp y'ake̱e̱guipts je̱'e̱ ve'e je̱tse'e
xa̱a̱j nto'numdat je̱tse'e nxo̱o̱jntkumdat. Ku̱x ya̱ m'uts, ve'em ya̱'a̱ ve'e ax jo'n a̱a̱'kani
ku̱y'ijtni, ax u̱xyam, ve'emts ya̱'a̱ ve'e ax jo'n ta̱a̱ ku̱jyoojntykpa̱jknuva; ve'em ya̱'a̱ ve'e ax
jo'n tó̱kiyani ku̱y'ijtni, ax u̱xyam, ta̱ tse'e jye̱'ynuva."

16

Je̱ meen yakyo̱'yva juu' ve'e du̱yakvintsa̱'kintó̱ki je̱ vyintsá̱n

tukmu'a'ixmojkin

1 Van'it tse'e je̱ Jesús je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk du̱nu̱u̱jmi:
—Je̱m xa ve'e to'k je̱ kumeen jayu y'ijt je̱ts to'k je̱ myeen yakyo̱'yva. Je̱tse'e je̱ jayu
vya'nu̱xji je̱ts yakvintó̱kijupe'e juu' ve'e y'ixp jyayejpp, je̱ myeen yakyo̱'yva ve'e ve'em
játkip. 2 Van'it tse'e je̱ vyintsá̱n vyatso̱o̱jvji je̱tse'e ña̱'mu̱xji: "¿Tits ya̱'a̱ ve'e juu' a̱tse'e
nmó̱tup mits ka̱jx? Va'an du̱natyukvinja'vimju̱ je̱ mcueenta ku̱x ka'a xa a̱ts mitse'e
x'uktoojnjinit." 3 Van'it tse'e je̱ myeen yakyo̱'yva ñaña̱'mu̱xji: "¿Tis a̱ts vine'e ntónup ku
a̱tse'e je̱ nvintsá̱n ya̱ toonk xpa̱jkjinit? Ka'a xa a̱tse'e je̱ maju njayep je̱ts a̱tse'e nyo'oju̱t;
ax tso̱'o̱tyoompts a̱tse'e je̱ts a̱tse'e je̱ jayu juu' nu̱nve'emji n'amó̱tuvu̱t. 4 Ta̱ts a̱tse'e
mpayo̱'o̱y je̱ts ti a̱tse'e ntónup je̱ts a̱tse'e je̱ jayu xkuvá̱ku̱t je̱ja tya̱k'aajy ku a̱tse'e ya̱ toonk
nyakpa̱jkjinit."
5 'Van'it tse'e du̱yaaxji nu̱to'k jaty je̱ jáyuda juu' ve'e je̱ vyintsá̱n du̱muyó̱jidup. Van'it
tse'e muto'k du̱'amo̱tutu̱vi: "¿Vinxu̱p tse'e a̱ts je̱ nvintsá̱n xmuyo̱ja?" 6 Van'it tse'e
y'atso̱o̱jvji: "Mó̱kupx barriijl je̱ olivos aceite a̱tse'e nmuyo̱ja." Van'it tse'e je̱ meen
yakyo̱'yva vyaajñ: "U̱xyaja xa ve'e ya̱ mna̱k, játyjits a̱jxtu̱ku̱ je̱tse'e xpa̱mu̱t jado'k juu' ve'e
vu̱jxtkupxu̱k majkji myó̱jip." 7 Van'it tse'e du̱'amo̱tutu̱vi jado'k je̱ jayu juu' ve'e je̱ vyintsá̱n
du̱muyó̱jivap: "Je̱ts mits, ¿vinxu̱pts mitse'e je̱ myo̱j?" Van'it tse'e ña̱'mu̱xji: "Tojtu̱k miijl
almudo je̱ trigo a̱tse'e nmuyo̱ja." Van'it tse'e du̱nu̱u̱jmi: "U̱xyájats ya̱'a̱ ya̱ mna̱k; pá̱mu̱ts
jado'k juu' ve'e mugo̱o̱xk miijlji myó̱jip." 8 Ku ve'e je̱ meen yakyo̱'yva je̱ vyintsá̱n du̱nu̱ja'vi
ti ve'e je̱ myeen yakyo̱'yva tyoon, van'it tse'e du̱'o̱ñu̱ko̱jtsi ku̱x kuvij ve'e je̱tse'e ve'em
du̱tuujn.
Van'it tse'e je̱ Jesús jyaa'kvaajñ:
—Ve'emts a̱ts miitse'e nna̱a̱jmada je̱ts vij ve'e ñapyá̱mjada to'k jado'k aje̱'e̱jyjida juu'
ve'e je̱ naxviijnit je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱ du̱ma̱a̱tnavya̱a̱'nju̱dup; ax ka'a tse'e ve'em du̱tonda juu'
ve'e ijttup je̱ja ajajtk it ja̱a̱t. 9 Ve'emts a̱tse'e nva'añ je̱tse'e xyaktóndat je̱ meen je̱tse'e

je̱ jayu xma̱a̱tnayjávajadat, je̱ meen juu' ve'e je̱ jayu yaktoondup ka óyap. Ax ku tse'e mko̱o̱'k'ijttinit yaja naxviijn, mkuva̱jkjidinup tse'e je̱ Nte'yam je̱m tsapjo̱o̱tm, je̱m joma ve'e je̱ jayu xa̱'ma ka̱jx jyoojntykidinit. [10] Pa̱n pa̱n xa ve'e du̱toomp juu' ve'e pyaatyp y'ake̱e̱guip ku ve'e ve̱e̱'n yakma̱'a̱, tyoompapts je̱'e̱ ve'e juu' ve'e pyaatyp y'ake̱e̱guip ku ve'e may yakma̱'a̱; ax pa̱n pa̱n tse'e du̱toomp juu' ve'e kyapaatyp kyah'ake̱e̱guip ku ve'e ve̱e̱'n yakma̱'a̱, nay vanxúpjyamts je̱'e̱ ve'e du̱toompa ku ve'e may yakma̱'a̱. [11] Ax pa̱n ka'ats miitse'e je̱ meen yaja naxviijn xyaktonda ax jo'n du̱paa'ty du̱'ake̱e̱ga, ¿ax vintso̱ts je̱'e̱ ve'e myakmo̱'o̱dat je̱ o̱'yin juu' ve'e du̱nu̱'oyika̱jxp? [12] Ax pa̱n ka'ats miitse'e xtonda ax jo'n du̱paa'ty du̱'ake̱e̱ga juu' ve'e mkaje̱'e̱idup, ¿ax vintso̱ tse'e myakmo̱'o̱dat juu' ve'e mje̱'e̱idup?

[13] 'Ni pa̱na xa ve'e kya'o̱'yixju̱ je̱tse'e me̱jtsk je̱ vyintsán du̱jayépu̱t, ku̱x to'ke'e du̱tsókut, jado'k tse'e du̱tso'oxpákut, to'ke'e du̱mutónut du̱mupákut, jado'k tse'e du̱viijnk'íxut. Nay ve'empa tse'e je̱ jayu juu' ve'e je̱m je̱ meen kya̱'m naajk'ijtjup, ka'ats je̱'e̱ ve'e y'o̱'yixju̱ je̱tse'e je̱ Nte'yam du̱pana̱jkxu̱t.

[14] Ax tyukxiiktu tse'e je̱ fariseota̱jk je̱ Jesús ku ve'e du̱'amo̱tunajxti, ku̱x o̱o̱y je̱'e̱ ve'e je̱ meen du̱tunnas'ayóvada. [15] Van'it tse'e je̱ Jesús ña̱'mu̱xjidi:

—Ve̱'e̱ miitse'e mtunnapyámjada je̱ts tun tu̱v miitse'e je̱ mjáyuvinda je̱ mjoojntykinda, ax ñu̱ja'vip tse'e je̱ Nte'yam je̱ts ka'a je̱'e̱ ve'e vye'ema. Je̱ ko̱'o̱y jo̱o̱t xa miitse'e mjaye̱jptup. Ax juu' tse'e je̱ jayu tyuknu̱májidup, kyo̱'o̱yja'vipts je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam.

Je̱ Moisés je̱ pyava'nu̱n je̱ts je̱ Nte'yam je̱ kyutojku̱n
(Mt. 5.17-18)

[16] 'Juu' jatye'e jyatyaandu je̱p Kunuu'kx Jatyán ku̱jxp je̱ Moisés je̱ts je̱ Nte'yam je̱ y'ayook ko̱jtsnajxpata̱jkta, van'it paat tse'e tyuujn ku ve'e je̱ Yakna̱pe̱jtpa Juan jyoojntyki. Ax ku tse'e je̱ Yakna̱pe̱jtpa Juan kya'amaajy, van'it tse'e je̱ jayu yakvaajnji'ukvaandi je̱ts cha̱jkpe'e je̱ Nte'yam je̱tse'e je̱ jayu y'ijttinit je̱m je̱ Nte'yam y'am kya̱'m. O̱o̱y tse'e je̱ jayu du̱tuntso̱kta je̱tse'e je̱m y'ijttinit, ve'emts je̱'e̱ ve'eda ax jo'n nu̱may je̱ jayu to'k naxji tya̱kava'anda nu̱jom joma ve'e to'k je̱ mootsk ta̱k'aka̱'a̱.

[17] 'Ax ve'emts a̱tse'e nva'añ: Ka'a xa ve'e cho'oxa vintso̱ ve'e ya̱ tsajp ya̱ naax kyáxu̱t ñáxu̱t; je̱'e̱ ve'e tso'ox ku ve'e kyo̱o̱'ktoonnit jyajuu'a je̱ Nte'yam je̱ pyava'nu̱n.

Ku je̱ jayu je̱ navya̱jku̱n du̱yakvintsa̱'kintóki
(Mt. 19.1-12; Mr. 10.1-12)

[18] 'Pa̱n pa̱n xa ve'e je̱ ñu̱da̱'ax du̱masoo̱knup je̱tse'e je̱ viijnk ta̱'a̱xta̱jk du̱pu̱k, yakvintsa̱'k-intóki̱pts je̱'e̱ ve'e je̱ navya̱jku̱n. Je̱ts pa̱n pa̱n tse'e du̱pa̱jkp je̱ ta̱'a̱xta̱jk juu' ve'e je̱ ñu̱yaa'y tu̱myaso̱o̱kjini, nay yakvintsa̱'kintóki̱vapts je̱'e̱ ve'e je̱ navya̱jku̱n.

Je̱ kumeen jayu je̱ts je̱ Lázaro

[19] 'Je̱m xa ve'e to'k y'ijt je̱ kumeen jayu juu' ve'e va'ajts o̱y va'ajts tsoj tunnaxyo̱jxjup, je̱ tso'ojmk vite'e tyukni'kxip; jóvum tse'e o̱y ñaajkkáyju̱ ñaajk'uu'kju̱. [20] Je̱m tse'e tya̱k'aagumpa to'k je̱ ayo̱o̱va jayu juu' ve'e Lázaro du̱xa̱aj; ta̱ts je̱'e̱ ve'e ñu̱potsvatska̱jxni. [21] Je̱'e̱jyji ve'e y'uktso̱jk je̱ ayo̱o̱va jayu je̱tse'e ku̱du̱kaajy je̱ tsapkaaky kunax juu' ve'e ku̱sta̱jkip je̱m je̱ kumeen jayu myeesa ka̱jxm; ax nu̱ve̱e̱'yju̱dup tse'e je̱ ok je̱ pyo'ojts ka̱jx. [22] Je̱'y tse'e je̱ xa̱aj ku ve'e je̱ ayo̱o̱va jayu y'o̱o̱'kni; yakna̱jkxju̱du tse'e je̱ ángeles je̱tse'e y'ijtnit je̱ Abraham ma̱a̱t. e̱o̱'knuva tse'e je̱ kumeen jayu je̱tse'e ñaxta̱jkini. [23] Tsaachpaatp tse'e vye'na je̱ kumeen jayu je̱m ja̱njo̱o̱tm, van'it tse'e du̱'ix jékum je̱ Abraham, je̱me'e je̱ Lázaro du̱ma̱a̱da. [24] Van'it tse'e ma̱kk kya̱jts, je̱tse'e du̱nu̱u̱jmi: "Tata Abraham, tonu̱ je̱ maa'yu̱n, tukmo̱'tk a̱ts. Ke̱xu̱ to'k aaj je̱ Lázaro je̱tse'e du̱yakxo̱o̱'ku̱t je̱ kya̱'ónu̱k ma̱a̱t je̱ tsoxk na̱a̱j je̱tse'e min a̱ts ya̱ nto̱o̱ts du̱yakxee'mu̱ ku̱x o̱o̱y a̱tse'e yam ja̱njo̱o̱tm ntuntsaachpaa'ty." [25] Van'it tse'e je̱ Abraham ña̱'mu̱xji: "N'ónu̱k, jaa'mye̱tsu̱ je̱ts mtukka̱daakju ve'e juu' ve'e o̱y ku ve'e mjoojntyki je̱m naxviinm; ax ya̱ Lázaro, ka'ats ya̱'a̱ ve'e tyukka̱daakji juu' ve'e o̱y ku ve'e jyoojntyki je̱m naxviinm. Ax u̱xyamts ya̱'a̱ ve'e yaja je̱ jo̱t'ama̱jin du̱paatni je̱ts mitse'e je̱m mtsaachpaatni. [26] Ax nay ve'empa tse'e, je̱m xa ve'e to'k je̱ ma̱ja̱ tukjo̱v juu' ve'e apu̱k xyak'ijtumdup. Ax pa̱n pa̱n jaty tse'e juu' ve'e yájada

jętse'e jęm jyanąjkxuva'anda joma ve'e miitsta, ka'a tse'e y'ǫ'yixjada; ax pąn pąn jaty tse'e
jęmda joma ve'e miitsta jętse'e yaja jyaminuva'anda, ni ka'a tse'e y'ǫ'yixjǫduva." 27 Van'it
tse'e ję kumeen jayu y'atsąąjv: "Tata Abraham, jęm xa ve'e nǫmugǫǫxk ąts ję n'utsątąjk.
Nmunoo'kxtkpts ąts mitse'e jętse'e to'k aaj xkę́xǫt ję Lázaro jęm ąts ję ntee' tyąk'am,
28 jętse'e dǫvaajnjadat, ax ve'emts ję'ę ve'e kyamęjtstuvat yaja tsaachpaatǫn jąąt." 29 Van'it
tse'e ję Abraham y'atsǫǫjvji: "Jęm xa ję'ę ve'e dǫmąądada ję Kunuu'kx Jatyán juu' ve'e
jyaaydu ję Moisés jęts ję Nte'yam ję y'ayook kǫjtsnajxpatąjkta, va'ants ję'ę ve'e dǫmąją
pąmda." 30 Van'it tse'e y'atsąąjv ję kumeen jayu: "Ka'a xa ję'ę ve'e vye'ema, tata Abraham,
ax pąn nǫnąjkxjupts ję'ę ve'e to'k juu' ve'e tǫy'ǫǫ'kni, vinmayǫmpíttapts ję'ę ve'e jętse'e
dǫmasǫǫktinit ję kyǫ'ǫy joojntykinda." 31 Van'it tse'e ję Abraham ña'mǫxji: "Pąn ka'a xa
ve'e dǫmąją pąmda juu' ve'e jyaaydu ję Moisés jęts ję Nte'yam ję y'ayook kǫjtsnajxpatąjkta,
ka'ats ję'ę ve'e dǫjaanchja'viduvat kǫjyajoojntykpąjknuva ve'e jado'k nax to'k ję ǫǫ'kpa."

17

Kutsą'ąga xa ve'e ǫǫy ku ve'e ję jayu ntukmasǫǫkumdat ję Nte'yam ję tyoo'
(Mt. 18.6-7, 21-22; Mr. 9.42)

1 Van'it tse'e ję Jesús ję y'ixpąjkpatąjk dǫnǫǫjmidi:
—Ka'a xa ve'e ñǫnka'ítǫt ję yaktǫkintoompa yaja; ¡ax ayǫǫts ję'ę ve'e ję jyǫǫt ję jayu
juu' ve'e ję myujayu dǫtukmasǫǫkp ję Nte'yam ję tyoo'! 2 Nǫyojk ǫy xa ve'e kǫy'ijtǫxjǫ ję
jayu jętse'e to'k ję paan taak yaktukyuktsum jętse'e yakmaaxynąvíppini jęts ni ka'a ve'e ku
ve'e dǫtukmasą'ąk ję Nte'yam ję tyoo' to'k ję jayu juu' ve'e ję mootsk jǫǫt ję mootsk ja'vin
dǫjayęjpp. 3 Ixta tse'e ǫy pąn ti ve'e mtoondup. Pąn mmutǫkintoojnjup xa ve'e ję m'uts
ję m'ajch ukpǫ ję m'uts ję mtsą'ą, tuknąąjmats. Pąn vinmayǫmpijtp tse'e, mmęę'kxjap
tse'e ję tyǫkin. 4 Pąn mmutǫkintoojnjupts mitse'e vuxtojtǫk nax to'k xąąj jętse'e vuxtojtǫk
nax mnąą'mǫxjǫt: "Tą ątse'e nvinmayǫmpit, tǫkin męę'kxǫs ąts to'k aaj", mjajtymęę'kxjap
tse'e.

Vintsǫ ve'e dǫnǫmąja ję jaanchja'vin

5 Van'it tse'e ję kukątsivatąjk dǫnǫǫjmidi ję Mąją Vintsą́n:
—Putąjkik ąąts to'k aaj jęts ąątse'e nǫyojk njaanchjávat.
6 Van'it tse'e ña'mǫxjidi ję Mąją Vintsą́n:
—Pąn mjayęjptup xa ve'e ję jaanchja'vin jęm mja'vin kąjxmda ǫyvinxǫpa ax jo'n to'k ję
mostaza tąąmt, kǫm'ǫ'yixjada tse'e jętse'e xnąąjmadat yą kǫp: "Navyixjǫ joma ve'e yaja
m'it jęts nąjkxǫ mnakyexjǫ jęm maaxy nąjǫǫtm", kǫmkątsąpą́kjada tse'e yą kǫp.

Ję vinma'yǫn juu' ve'e ję Nte'yam chąjkp jętse'e njayęjpumdinit

7 'Pąnts miits n'ite'e juu' ve'e dǫjayęjpp to'k ję toompa, ku ve'e ję toompa jyę'yni, tą
ǫjts yu'uj ukpǫ ję carnero tǫdǫvintena, ¿ñǫǫjmipts vine'e: "Naxǫ mkayǫ"? 8 Ax ka'a
tse'e; jidǫ'ǫm xa ję'ę ve'e dǫnǫǫjma: "Yak'ǫya ąts ję n'a'ox jęts nay'apąąmdǫkaja jęts
ątse'e xyakkáyǫt, ǫx'ǫǫkts mitse'e m'a'óxat." 9 ¿Kyukǫjtsjipts ję'ę vine'e ję toompa ku
ve'e dǫtún juu' ve'e yaktukpavaamp? Ax ka'a tse'e. 10 Nay vanxǫ́pjyamts miitse'edava,
ku ve'e xtonką́xtat nǫjom juu' ve'e ję Nte'yam mtukpavaajnjǫdup, va'anda tse'e jidǫ'ǫm:
"Ka'a xa ąątse'e nvinmachjǫ jęts ąątse'e nyakkukǫjtsjat, ję'ęjyji ąątse'e tǫntún ax jo'n ję
toompa dǫtún juu' ve'e tukką́daakjup."

Ku ję Jesús dǫyakjǫtką́daaky nǫmajk ję yaa'tyąjkta juu' ve'e leprapąjkjǫdup

11 Ku ve'e ję Jesús ję too' dǫjaa'kyǫ'y ku ve'e jęm Jerusalén ñǫjkx, van'it tse'e pyítsum jęm
galiléait y'it jǫǫtm jętse'e tyąjki jęm samaariait y'it jǫǫtm. 12 Ku tse'e jyę'yava'añ joma ve'e
to'k ję pi'k kajpǫn, van'it tse'e y'anąjkxijidi nǫmajk ję yaa'tyąjk juu' ve'e leprapąjkjǫdup.
Ax jékumji tse'e tyaandi 13 jętse'e mąkk dǫmukǫjtsti ję Jesús:
—¡Jesús, Yak'ixpąjkpa, tukmǫ'tk ąąts to'k aaj!
14 Ku ve'e ję Jesús y'íxjidi, van'it tse'e vyaajñ:
—Nąjkxta jęja ję tee'tąjk vyinkujk jętse'e xtuk'íxtat jęts tą ve'e mjǫtką́daaktini.

Namvaate'e ñąjkxti, nu̱vaatsjidinu tse'e ję̱ pya'amda. [15] Ku tse'e nu̱to'k ñayja'viji jętsjǫtkąda'akyani ve'e, van'it tse'e vyimpijt, mąkk tse'e kyąjts jętse'e ję̱ Nte'yam du̱yakmąji du̱yakjaanchi. [16] Van'it tse'e ję̱ Jesús du̱vinkǫxkteni jętse'e ję̱ vyiijn ję̱ y'aaj du̱tukpaaty ję̱ naax ję̱ vintsą'kin mąąt, jętse'e ję̱ Jesús du̱kukǫjtsji. Ax samaariait jáyuts ję'ę̱ ve'e y'ijt.

[17] Van'it tse'e ję̱ Jesús vyaajñ:

—¿Tis, ka nu̱majkape'e tu̱y'itta pąne'e tu̱jyǫtkąda'akta? ¿Joma tse'e jyaa'k'ítta ję̱ janu̱taaxtojtu̱k? [18] ¿Yą'ąjyji ve'e to'k tu̱vyimpit juu' ve'e ka ję̱ israeejlit jáyuvap jętse'e ję̱ Nte'yam du̱yakmąja du̱yakjaancha?

[19] Van'it tse'e du̱nu̱ujmi ję̱ yaa'tyąjk:

—Pojtu̱ku̱ jętsnąjkxni. Ję'ę̱ kąjx xa ve'e tu̱mjǫtkądaakni ku̱x ątse'e tu̱xjaanchjáva.

Ku ję̱ Nte'yam ję̱ kyutojku̱n du̱yakmiinnit
(Mt. 24.23-28, 36-41)

[20] Van'it tse'e ję̱ fariseotąjk du̱'amǫtutúvidi ję̱ Jesús pąn vin'ite'e ję̱ Nte'yam ję̱ kyutojku̱n du̱yakmiinnit. Van'it tse'e y'atsǫǫjvjidi:

—Ka'a xa ve'e yak'ixpaa'tu̱t ku ve'e ję̱ Nte'yam ję̱ kyutojku̱n du̱yakmiinnit. [21] Ka'a tse'e ję̱ jayu vya'anu̱t: "U̱xyaja xa ję'ę̱ ve'e", ukpu̱ "U̱xximts ję'ę̱ ve'e", ku̱x tą ję'ę̱ ve'e ję̱ Nte'yam ję̱ kyutojku̱n du̱yakmiinni joma ve'e miitsta.

[22] Van'it tse'e du̱nu̱ujmidi ję̱ y'ixpąjkpatąjk:

—Ję'yap xa ve'e ję̱ xąąj jętse'e xjatsǫ́ktat jętsątse'e n'ítu̱t miits mąątta ǫtyun jado'k xąąja; ax ka'a tse'e ve'em tyónju̱t. [23] Ax myaknąąjmadap tse'e: "Ixta, u̱xyaja xa ję'ę̱ ve'e", ukpu̱ "Ixta, u̱xximts ję'ę̱ ve'e"; ax ka'ats miits ję'ę̱ ve'e xpanąjkxtat, [24] ku̱x ve'em ax jo'n to'k ję̱ vítsu̱k yak'ix jętse'e y'ajaj y'atu̱'kx jęm tsajviinm ado'om ado'om, yak'íxpap tse'e ǫy ku ątse'e nmiinnuvat. [25] Ax tun vinkǫpk tse'e jętsątse'e too'vąjkp ǫǫy ntuntsaachpaa'tu̱t jętsątse'e xkakuvąktat ję̱ jayu juu' ve'e u̱xyam joojntykidup. [26] Ve'em ax jo'n tyoojnji kyǫjtsji ku ve'e ję̱ Noé jyoojntyki, nay ve'em tse'e tyoojnjinuvat ję̱ xąąj ku ątse'e nmiinnuvat, ąts, ję̱ Jayu Juu' ve'e Nu̱pąąmdu̱ka Ijtp. [27] Kaaydup ooktup tse'e vyę'nada, yaa'vyąjktup tą'ąxpąjktup. Van'it paat tse'e ve'em du̱toondi ku ve'e ję̱ Noé tyąjkini jęp arca jąątp jętse'e ję̱ nąąkukǫ́ma jyę'y jętse'e nu̱jom y'ǫǫ'kkąjxtini. [28] Nay ve'empa tse'e jyajtpa jęm Sodoma ku ve'e ję̱ Lot jyoojntyki. Kaaydup ooktup tse'e ję̱ jayu vyę'nada, jooydup, tǫǫ'ktup, yoodup, tąkpąąmdup; [29] ax ku tse'e ję̱ Lot jęm sodómait kyajpu̱n kąjxm pyítsumni, van'it tse'e ję̱ jąąjn mąąt ję̱ azufre kyu̱stąjki jęm tsajviinm, ve'em ax jo'n ku̱tyuuj jo'n, jętse'e nu̱jom ję̱ jayu du̱yak'ǫǫ'kkąjxtini. [30] Ax nay vanxúpjyam tse'e ję̱ jayu vye'nidinuvat ku ątse'e nmiinnuvat jado'k nax.

[31] 'Ku ve'e ję̱ xąąj jyę'yat, pąn pąn jatye'e vę'nadap jęm azotea ni'kxm jętse'e jęp tyu̱jkp ję̱ pyąąmdu̱k, ka'a tse'e y'ukt̨ąjkidinit jęp tyu̱jkp jętse'e ti du̱yakpítsumdat. Pąn pąn jaty tse'e jęm kam jǫǫtm vę'nadap, ka'a tse'e du̱nu̱vimpíttat pąn ti jatye'e jęm tu̱tyáñ. [32] Jaa'myę́tsta ję̱ Lot ję̱ ñu̱dą'ąx. [33] Pąn pąn xa ve'e nu̱yojk du̱tsǫjkp ję̱ ñaxviijnit joojntykin jętsąkąa ve'e ję̱ joojntykin juu' ve'e xą'ma kąjx ijtp, vintǫ́kiyupts ję'ę̱ ve'e xą'ma kąjx; ax pąn pąn tse'e du̱masǫǫkp ję̱ ñaxviijnit joojntykin ku̱x chąjkpe'e nu̱yojk ję̱ joojntykin juu' ve'e xą'ma kąjx ijtp, joojntykinupts ję'ę̱ ve'e xą'ma kąjx.

[34] 'Ve'em xa ąts miitse'e nnąąjmada jętsą ję̱ tsooj, nu̱mę̱jtsk tse'e maap vyę'nadat joma ve'e to'k ję̱ maajntku̱n, ax to'k tse'e yakvǫǫvnit, jado'k tse'e tyaannit; [35] nu̱mę̱jtsk tse'e ję̱ tą'ąxtąjk jąjtsp vyę'nadat, to'k tse'e yakvǫǫvnit, jado'k tse'e tyaannit; [36] nu̱mę̱jtsk tse'e ję̱ yaa'tyąjk jęm kam jǫǫtm vye'niduvat, to'k tse'e yakvǫǫvnit, jado'k tse'e tyaannit.

[37] Juu' tse'e du̱'amǫtunajxtu, ję'ę̱ tse'e du̱'amǫtutúvidu:

—Mąją Vintsą́n, ¿jómats ję'ę̱ ve'e ve'em jyátu̱t?

Van'it tse'e y'atsǫǫjvjidi:

—Va'ajts xa ve'e yaknu̱jávat pąn joma ve'e, ku̱x pąn joma ve'e y'it ję̱ tą́nu̱k ąą'k, jęm tse'e ję̱ no'op ñay'amókajada.

18

Ję̱ ku'ąą'k tą'ąxtąjk jętsą ję̱ ka óyap tǫkin payǫ'yva tukmu'a'ixmojkin

1 Van'it tse'e je̱ Jesús ya̱ tukmu'a'ixmojkin vya'nu̱xjidi je̱tse'e je̱ jayu du̱tuk'íxtat je̱ts
tsapkǫ́tstape'e xa̱'ma, ka'a ve'e ñoo'kxtat. 2 Jidu̱'u̱m tse'e vyaajñ:
—Je̱m xa ve'e kajpu̱n ka̱jxm vye'na to'k je̱ tǫkin payǫ'yva; ax ka'ats je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam
du̱tsa̱'a̱ga, ni pa̱na ve'e du̱kama̱ja̱ pu̱m. 3 Je̱mpa tse'e to'k je̱ ku'a̱a̱'k ta̱'a̱xta̱jk juu' ve'e
vane'em na̱jkx myuxu̱'u̱ju̱, je̱'e̱ tse'e chǫjk je̱tse'e je̱ tǫkin payǫ'yva du̱tǫkimpayǫ'ǫyu̱t
to'k je̱ jayu juu' ve'e je̱ ta̱'a̱xta̱jk du̱tso'oxpa̱jkp. 4 Jek tse'e je̱ tǫkin payǫ'yva du̱kama̱ja̱
pu̱u̱jm je̱ ku'a̱a̱'k ta̱'a̱xta̱jk; ax u̱x'ǫǫknum tse'e vyinmaajy: "Ǫyam a̱tse'e nkatsa̱'a̱ga je̱
Nte'yam ukpu̱ a̱tse'e ni pa̱na nkama̱ja̱ pu̱m, 5 va'ants a̱ts du̱tǫkimpayǫ'ǫyu̱ je̱'e̱ juu' ve'e
du̱tso'oxpa̱jkp je̱ ku'a̱a̱'k ta̱'a̱xta̱jk, ax ve'emts a̱tse'e min xkǫǫ'kne̱'mni."
6 Van'it tse'e je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n jyaa'kvaajñ:
—Yakvinkǫ́pkada vintsǫ ve'e vyinmay je̱ ka ǫ́yap tǫkin payǫ'yva. 7 ¿Ax vintsǫts n'ite'e
je̱ Nte'yam du̱kama̱ja̱ pá̱mu̱t je̱ jáyuda juu' ve'e vyinkǫǫndu je̱tse'e jǫ́vum xa̱a̱j jǫ́vum
tsooj yaaxp aaj yaaxp jǫǫt du̱munoo'kxtu̱kta je̱tse'e pyutá̱kajadat? ¿Ax yak'a'íxtapts je̱'e̱
n'ite'e? 8 Ve'emts a̱ts miitse'e nvaajnjada je̱ts ka'a ve'e tyánat je̱tse'e du̱putá̱kadat. Ǫyam
tse'e vye'ema, ku a̱tse'e nmiinnuvat jado'k nax, a̱ts, je̱ Jayu Juu' ve'e Nu̱pa̱amdu̱ka Ijtp,
¿njaa'kpaa'tupts a̱ts vine'e je̱ jáyuda juu' ve'e du̱jaanchja'vidup je̱ Nte'yam?

Je̱ fariseo je̱ts je̱ kupa̱'mu̱n pa̱kmojkpa tukmu'a'ixmojkin

9 Van'it tse'e je̱ Jesús ya̱ tukmu'a'ixmojkin du̱tukmuka̱jts je̱ jáyuda juu' ve'e nayja'vijid-
inup je̱ts ka'a ve'e je̱ Nte'yam tyǫkimpá̱mjada je̱tse'e je̱ myujayu du̱viijnk'íxta. Jidu̱'u̱m
tse'e vyaajñ:
10 —Na̱jkxtu xa ve'e je̱m ma̱ja̱ tsapta̱jkm nu̱me̱jtsk je̱ yaa'tya̱jk tsapkǫjtspa; to'k tse'e
je̱ fariseo, jado'k tse'e je̱ kupa̱'mu̱n pa̱kmojkpa. 11 Ax ténipji tse'e je̱ fariseo jidu̱'u̱m
chapka̱jts: "Nte'yam, nkukǫjtsjip xa a̱ts mitse'e ku̱x ijk a̱tse'e ve'em nkajáyuva ax jo'n
juu' ve'e me̱e̱'tstup, juu' ve'e du̱toondup juu' ve'e ka ǫ́yap, je̱ts juu' ve'e je̱ navya̱jku̱n
du̱yakvintsa̱'kintǫ́kidup. Ka'a xa a̱tse'e ve'em njáyuva ax jo'n xi kupa̱'mu̱n pa̱kmojkpa.
12 Me̱jtsk nax xa a̱tse'e n'ayooja vinvuxtojtu̱k xa̱a̱j, ax nmǫǫypts a̱ts mitse'e je̱ diezmo."
Jidu̱'u̱m tse'e je̱ fariseo chapka̱jts. 13 Ax je̱ kupa̱'mu̱n pa̱kmojkpa, jékumjits je̱'e̱ ve'e
tyaajñ, ka'a tse'e ñayjávaja je̱tse'e y'íxu̱ku̱t je̱m tsapjǫǫtm, kǫǫjyji ve'e je̱ kyak du̱ka̱x
ku̱x natyukja'vijupe'e je̱ tyǫkin, je̱tse'e vya'añ: "Nte'yam, tukmǫ'tk a̱ts to'k aaj, tǫ́kinax
jáyuvam xa a̱tse'e."
14 Van'it tse'e je̱ Jesús jyaa'kvaajñ:
—Ve'emts a̱tse'e nva'añ je̱ts ka'a ve'e je̱ Nte'yam du̱tǫkimpu̱u̱jm je̱ kupa̱'mu̱n pa̱kmo-
jkpa; ax tyǫkimpa̱a̱m tse'e je̱ fariseo. Ku̱x pa̱n pa̱n xa ve'e namyǫ́jijup, je̱'e̱ tse'e taannup
pi'k; pa̱n pa̱n tse'e naajkpi'kijup, je̱'e̱ tse'e du̱nu̱má̱jap.

Cha̱jkpts je̱'e̱ ve'e je̱ Jesús je̱ pi'k ónu̱kta
(Mt. 19.13-15; Mr. 10.13-16)

15 Van'it tse'e du̱tukṉuna̱jkxti je̱ pi'k ónu̱kta je̱ Jesús je̱tse'e je̱ kya̱'a̱j du̱tukṉuǩónu̱t,
je̱ maax ónu̱k paat tse'e tyukṉuna̱jkxtu. Ku tse'e je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk du̱'ixti, van'it tse'e
du̱tukṉu̱u̱jmidi je̱ jáyuda pa̱n pa̱n jatye'e du̱yakje̱'ydup je̱ pi'k ónu̱kta. 16 Van'it tse'e je̱
Jesús je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk du̱yaaxjidi je̱tse'e du̱nu̱u̱jmidi:
—Masǫ'ǫkta je̱ pi'k ónu̱k je̱ts a̱tse'e xnu̱míndat, ka'a tse'e xkayakjajtjadat, ku̱x je̱'e̱da
pa̱n pa̱n jatye'e ijttup je̱m je̱ Nte'yam y'am kya̱'m, ve'em xa je̱'e̱ ve'eda ax jo'n ya̱ pi'k
ónu̱kta. 17 Tyǫ́vam xa a̱tse'e nva'añ, pa̱n pa̱n jaty tse'e kanapya̱a̱jmju̱dup je̱m je̱ Nte'yam
y'am kya̱'m ax jo'n je̱ pi'k ónu̱k, ka'a tse'e je̱m tyá̱kadat.

Ku je̱ Jesús du̱ma̱a̱tnakyǫjtsji to'k je̱ mootsk ónu̱k juu' ve'e kumeen
(Mt. 19.16-30; Mr. 10.17-31)

18 Van'it tse'e y'amǫtutǫ́viji to'k je̱ israeejlit jayu juu' ve'e du̱nu̱má̱jip:
—Ǫy yak'ixpa̱jkpa, ¿tis a̱ts vine'e ntónup je̱ts a̱tse'e njaye̱jpnit je̱ joojntykin juu' ve'e
xa̱'ma ka̱jx ijtp?
19 Je̱tse'e je̱ Jesús ña̱'mu̱xji:

—¿Nte'yam atse'e xtij ku ve'e mva'añ jets oy atse'e? To'kji xa je'e ve'e pane'e oy, je Nte'yamts je'e ve'e. [20] Mnuja'vip xa mitse'e je pava'nun: "Ka'a tse'e xyakvintsa'kintókiyut je navyajkun, ka'a tse'e myakjayu'oo'kut, ka'a tse'e mmee'tsut, ka'a tse'e je jayu xnuvampétut, vintsa'aga je mtee' je mtaak."

[21] Van'it tse'e je jayu ña'muxji:

—Ku atse'e pi'knum nve'na, van'ítanits ats ya'a ve'e nujom nkutyún.

[22] Ku ve'e je Jesús du'amotunajxy, van'it tse'e dunuujmi:

—Jado'k viijn tse'e mka'ijtuxju. Too'kkajxni nujom juu' ve'e m'ixp mjayejpp jets mooyni je meen je ayoova jayu, ve'em tse'e je o'yin xjayéput jem tsapjootm. Van'itts atse'e xpamiinnit.

[23] Ax ku tse'e je jayu du'amotunajxy, ooy tse'e tyuntsaachvinmapyujk, kux va'ajts kumeene'e y'ijt. [24] Ku tse'e je Jesús ve'em y'ixji, van'it tse'e vyaajñ:

—¡Va'ajts tso'ox xa je'e ve'e jetse'e je kumeen jayu ñapyámjadat jem je Nte'yam y'am kya'm! [25] Ka'a xa ve'e cho'oxa vintso ve'e je camello ñáxut jep xo'yun jot jaatp, je'e ve'e tso'ox vintso ve'e je kumeen jayu ñapyámjut jem je Nte'yam y'am kya'm.

[26] Van'it tse'e vyaandi pan pan jatye'e du'amotunajxtup:

—Pan ve'em xa ve'e, ¿pants vine'e o'yixjup jetse'e dujayejpnit je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp?

[27] Van'it tse'e je Jesús ña'muxjidi:

—Juu' xa ve'e je jayu ka'o'yixjup jetse'e dutónut, je Nte'yamts je'e ve'e dutónup.

[28] Van'it tse'e je Pedro ña'muxji:

—Maja Vintsán, nmasokkajxni xa aatse'e nujom juu' aatse'e n'ixp njayejpp vye'na jets aats mitse'e mpamiijn.

[29] Van'it tse'e je Jesús dunuujmi je y'ixpajkpatajk:

—Tyúvam xa ats miitse'e nnaajmada jets pan pan jatye'e je Nte'yam je kyutojkun kajx dumasookp je tyajk, je tyee', je tyaak, je y'uts, je y'ajch, je cha'a, je ñuda'ax, ukpu je y'ónuk, [30] nuyojk tse'e ooy tyunyakmo'ot juu' ve'e yaja naxviijn jetse'e xa'ma kajx jyoojntykinit ku ve'e je nam it choo'ndukut.

Ku je Jesús du'ava'ninuva je y'oo'kun
(Mt. 20.17-19; Mr. 10.32-34)

[31] Van'it tse'e je Jesús apuk duvaajv je ñumakmejtsk ixpajkpatajk, jetse'e dunuujmidi:

—Jem tse'e Jerusalén nja'mda. Jem tse'e tyonkáxjut kyojtskáxjut ats kajx nujom juu' ve'e jyatyaandu jep Kunuu'kx Jatyán kujxp je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpatajkta. [32] Yakpámupts atse'e jem je viijnk jayu kya'm jets atse'e xnuxi'iktat xtukxi'iktat jets atse'e xvinkojtspéttat, xnutsójadapts atse'e [33] jets atse'e xvóptat, van'itts atse'e xyak'oo'ktat. Ax joojntykpajknuvapts atse'e kutoojk xaaj, ats, je Jayu Juu' ve'e Nupaamduka Ijtp.

[34] Ax ka'a tse'e duvinmótuda pan ti ve'e tyijp kuxe'e je Nte'yam dukayakjaty vye'na jetse'e duvinmótudat.

Ku je Jesús duyakjotkadaaky to'k je viints jayu jep Jericó
(Mt. 20.29-34; Mr. 10.46-52)

[35] Ku ve'e je Jesús dumutami je jericoojit kajpun, jem tse'e to'k je viints jayu chuuna vye'na jeja too' pa'ayi jetse'e je putajkin du'amotu. [36] Ku ve'e dumotu jets je numay jayu ve'e najxp, van'it tse'e du'amotutuvi pan ti ve'e toojnjup kojtsjup. [37] Ku ve'e yakvaajnji jets je'e ve'e najxp vye'na je Jesús, je nazarétit jayu, [38] van'it tse'e makk vyaajñ:

—¡Jesús, je David je chaan je kyooj juu' ve'e yakkutojknup, tukmo'tk ats to'k aaj!

[39] Ax pan pan jaty tse'e je Jesús vintoo'vajkijup, tukna'muxju tse'e jetse'e y'amo'otut. Ax nuyojk makk tse'e tyunjaa'kkajts:

—¡Je David je chaan je kyooj juu' ve'e yakkutojknup, tukmo'tk ats to'k aaj!

[40] Van'it tse'e je Jesús vya'ktaajñ jetse'e dunuujmidi je jayu jetse'e duyakmíndat. Ku tse'e je viints jayu jye'y, van'it tse'e yak'amotutuvi:

[41] —¿Tise'e mtsajkp jets ats mitse'e ntoojnjat?

Van'it tse'e je viints jayu y'atsaajv:

—Vintsán, jẹ'ẹ xa atse'e ntsajkp jẹts ats mitse'e xyakvin'ixpákụt.
42 Van'it tse'e jẹ Jesús ña'mụxji:
—¡Vin'ixpakụts n'it! Ta xa ve'e mjọtkadaakni kụx atse'e tụxjaanchjáva.
43 Tun jatyji tse'e jẹ jayu vyin'ixpajkni. Van'it tse'e jẹ Jesús dụpanụjkx jẹtse'e jẹ Nte'yam dụyakmaji dụyakjaanchi. Ax nụjom tse'e jẹ jayu pan pan jatye'e dụ'ixtu, yakmájiduva yakjaanchiduvats jẹ'ẹ ve'e jẹ Nte'yam.

19

Jẹ Jesús maat jẹ Zaqueo

1 Van'it tse'e jẹ Jesús jyẹ'y jẹm jericoojit kyajpụn kajxm jẹtse'e jẹ kajpụn dụtuknajxy.
2 Jẹm tse'e vye'na to'k jẹ kumeen jayu juu' ve'e Zaqueo dụxaaj, jẹ kupa'mụn pakmojkpats jẹ'ẹ ve'e ñụvintsánip, 3 jẹ Jesuusts jẹ'ẹ ve'e y'ixuvaampy. Ax ka'a tse'e y'ọ'yixjụ vintsọ ve'e dụ'ixpaa'tụt kụx pi'k kónaji jẹ'ẹ ve'e jẹ Zaqueo jẹts ọọye'e jẹm jẹ jayu. 4 Van'it tse'e noomp tyoo'vụjk jẹtse'e pyejt jẹm sicómoro kụp kajxm juu' ve'e dụmutámip jẹ too' joma ve'e jẹ Jesús ñaxuva'añ vye'na, ax ve'em tse'e y'ọ'yixjụt vintsọ ve'e dụ'ixpaa'tụt.
5 Ku ve'e jẹ Jesús ñajxy jẹ tsov, van'it tse'e pyat'ix, jẹtse'e dụnụụjmi:
—Zaqueo, vánụkụ jatyji, tunjajtynajkxp xa atse'e ụxyam jẹm mtak'am.
6 Van'it tse'e jẹ Zaqueo jatyji vyajntyk jẹtse'e jẹ Jesús dụmaadi jẹm jẹ'ẹ tyak'am jẹ xọọjntkụn maat. 7 Ku ve'e jẹ nụmay jayu dụ'ixti, van'it tse'e dụvinkọtsta dụnaa'kótsta jẹ Jesús kụx ve'eme'e vyaandi jẹts jẹm jẹ'ẹ ve'e jẹ tókinax jayu tyak'am ñụjkx.
8 Tụjkpani tse'e vyẹ'nada, van'it tse'e jẹ Zaqueo tyeni jẹtse'e dụnụụjmi jẹ Maja Vintsán:
—Ụxyamts atse'e nmọọynit jẹ ayọọva jayu kojkm juu' atse'e n'ixp njayejpp; ax pan tats atse'e jyapana jẹ meen mpụjkja jẹ vin'aa'nụn kajx, maktaaxk naxts ats jẹ'ẹ ve'e nyaknụyojkijat.
9 Van'it tse'e jẹ Jesús vyaajñ:
—Ụxyam xa ve'e tụjye'ya jẹ nụtsọọkụn yaja tụjk, kụx jẹ Abraham jẹ chaan jẹ kyọọj xa mitse'eva. 10 Kụx jẹ'ẹ xa atse'e nnụmiimp jẹts atse'e n'íxtat jẹtse'e nyaktsọ'ọktat pan pan jatye'e tọkih'ijttup, ats, jẹ Jayu Juu' ve'e Nụpaamdụka Ijtp.

Jẹ majk meen juu' ve'e tsóvax tukmu'a'ixmojkin

11 Namvaate'e jẹ jayu dụ'amọtunajxti, van'it tse'e jẹ Jesús vya'nụxjidi ya tukmu'a'ixmojkin jẹ'ẹ kajx ku ve'e támani vyẹ'nada joma ve'e jẹ Jerusalén jẹtse'e vyinmaaydi jẹts jatyji ve'e jẹ Nte'yam jẹ kyutojkụn dụyakmiinnit. 12 Jidụ'ụm tse'e ña'mụxjidi:
—Jẹm xa ve'e y'ijt to'k jẹ yaa'tyajk juu' ve'e jẹ oy kẹ'xtkụn dụmaat, jẹtse'e jékum ñụjkx, jẹ'ẹ tse'e ñụnajkx jẹtse'e yakpámụt yakkutojkpa, ụx'ọọk tse'e vyimpijtnuvat.
13 Ka'anum tse'e chaa'n vye'na, van'it tse'e dụyaxtsaajv nụmajk jẹ tyoompa jẹtse'e kakjẹ'ẹ dụtukkatajkidi to'k jẹ meen juu' ve'e tsóvax. Van'it tse'e dụnụụjmidi: "Yaktonda ats ya nmeen van'it paat ku atse'e nvimpijtnuvat."
14 'Ax ka'a tse'e jẹ jyayu chakjụ y'ijt, mu'ẹjkjụdup mujọt'aajnjụdupe'e jẹtse'e dụkẹjxti jẹ kukátsivada jẹtse'e jidụ'ụm vya'andat: "Ka'a xa aatse'e ntsak jẹts aatse'e jẹ yaa'tyajk xyakkutojkjat."
15 'Ax yakpaamjyamts jẹ'ẹ ve'e yakkutojkpa. Van'it tse'e vyimpijtnuva joma ve'e jẹ jyayu. Ku tse'e jyẹ'yni, van'it tse'e dụnụkẹjxi jẹ tyoompatajk juu' ve'e tyukkatajkidu jẹ myeen jẹtse'e dụnụjávat pan vinxụpe'e jẹ meen tụdụyaknụyókada kakjẹ'ẹ.
16 'Juu' tse'e muto'k, jidụ'ụmts jẹ'ẹ ve'e vyaajñ: "Vintsán, majk nax xa ve'e tụñụyoka jẹ mmeen juu' atse'e xtukkatajki." 17 Van'it tse'e jẹ yakkutojkpa y'atsọọjvji: "Ọy xa ve'e, ọy toompats mitse'e. Ọyame'e vẹẹ'nji myaktukkatajki, ve'em tse'e juu' xtun ax jo'n yaktsak, jẹ'ẹ kajxts ats mitse'e mpámụt jẹtse'e xyakkutojkjat majk kajpụn."
18 'Van'it tse'e jado'k vyaampa: "Vintsán, mugọọxk nax xa ve'e tụñụyoka jẹ mmeen juu' atse'e xtukkatajki." 19 Van'it tse'e y'atsọọjvji: "Mugọọxk kajpụnts mitse'e xyakkutojkjivat."
20 'Van'it tse'e jado'k ñụjẹ'yji jẹtse'e vyaajñ: "Vintsán, ụxyaja xa ve'e ya mmeen juu' atse'e xtukkatajki. Jẹpts atse'e paayu jaatp nvintsoomni 21 kụx ntsa'kip ats mitse'e jẹ'ẹ

kąjx ku ve'e mąkk myakkutuk; ję'ę xa mitse'e m'amǫ́tup juu' ve'e mkapuǫump, ję'ęts mitse'e mpąkmujkp juu' ve'e mkavǫjp.” 22 Van'it tse'e ję yakkutojkpa ña'muxji: “Mits, kǫ'ǫy toompa, ję m'ayook ąts mitse'e ntuktǫkimpayǫ'ǫyup. Pąn mnǫja'vip xa mitse'e jęts mąkk ątse'e nyakkutuk jęts ję'ę ątse'e n'amǫ́tup juu' ątse'e nkapuǫump, jęts ję'ę ątse'e mpąkmujkp juu' ątse'e nkavǫjp, 23 ¿tyąjx tse'e ąts ję nmeen ję viijnk jayu xkatukkątąjki jętse'e dǫyaknǫyókat?, ax ve'emts ątse'e kǫnyakmǫǫjy ję meen mąąt ję myunǫyojkin ku ątse'e yaja ntąk'aajy tǫnvimpijtnuva.”

24 ’Van'it tse'e dǫnǫǫjmi juu' ve'e jęm ve'nidup: “Pąjkjada yą'ą ję meen jętse'e xmǫ'ǫdat juu' ve'e majk ję meen dǫmąąt.” 25 Van'it tse'e y'atsǫǫjvjidi: “Vintsą́n, ¿ti ka ję́pap yą'ą ve'e dǫmąąda majk ję meen?” 26 Van'it tse'e ję yakkutojkpa y'atsąąjv: “Ve'em xa ąts miitse'e nnąąjmada: Pąn pąn xa ve'e juu' dǫmąąt, jaa'kyakmǫ'ǫpts ję'ę ve'e. Pąn pąn tse'e juu' dǫkajayęjpp, pąn vinxǫp tse'e dǫmąąda, yakpąjkjapts ję'ę ve'e nǫjom, ję'ę paat juu' ve'e yǫǫ'n vęę'n jyayejpp. 27 Ax ję'ęda juu' ątse'e xtso'oxpąjktup jętse'e dǫkatsǫkta jęts ątse'e nyakkutojkjadat, yakminda jętse'e yaja ąts nvinkujk xyak'ǫǫ'kką́xtat.”

Ku ję Jesús tyąjki jęp Jerusalén
(Mt. 21.1-11; Mr. 11.1-11; Jn. 12.12-19)

28 Ku ve'e ję Jesús ve'em vyaajñ, van'it tse'e ję tyoo' dǫpąjknuva jętse'e jęm Jerusalén jyaa'knǫjkx. 29 Ję'yavaandup tse'e vyę'nada joma ve'e ję kajpǫnda juu' ve'e dǫxąąjta Betfagé jęts Betania, jęmpa ve'e ję Olivos Kǫpk, van'it tse'e ję Jesús dǫkejx nǫmęjtsk ję y'ixpąjkpada 30 jętse'e dǫnǫǫjmidi:

—Nąjkxta xi pi'k kajpǫn kǫjx juu' ve'e xi avinkujk. Ku tse'e mję'yadat, jęja tse'e xpaa'ttat kuvǫǫ'n to'k ję burro. Ni pą́nanumts ję'ę ve'e kyatuktsǫǫnaja. Mukę́jadats jętse'e xyakmíndat. 31 Pąn m'amǫtutǫ́vijidup tse'e ję jayu pąn tyąjxe'e xmukę́jada, ve'em tse'e xnąąjmadat: “Ję Mąją Vintsąne'e dǫtsǫjkp.”

32 Van'it tse'e ję y'ixpąjkpa ñąjkxti jętse'e dǫpaatti ax jo'n ję Jesús ña'mǫxjidi.

33 Myukę́jidup tse'e vyę'nada ję burro, van'it tse'e ję burro ję vyintsąnda y'amǫtutǫ́vijidi:

—¿Tyąjx tse'e xmukę́jada xi burro?

34 Van'it tse'e y'atsǫǫvdi:

—Ję'ę kąjx ku ve'e ję Mąją Vintsą́n dǫtsąk.

35 Van'it tse'e dǫyaknąjkxti joma ve'e ję Jesús jętse'e dǫjąpę'ndi ję burro mąąt ję vyitta. Van'it tse'e ję Jesús dǫyakpęjtti. 36 Vintsǫ tse'e ję Jesús ñaxy, ve'em tse'e ję jayu dǫyę'ępta ję vyit jęja too' kujk joma ve'e ję Jesús ñaxuva'añ. 37 Ax ku tse'e dǫmutą́midi jęja Olivos Kǫpk váñǫk viijn, van'it tse'e nǫjom ję jáyuda juu' ve'e ję Jesús dǫmąątvíttu, ję'ę tse'e mąkk kǫjts'ukvaandu ję xǫǫjntkǫn mąąt jętse'e ję Nte'yam dǫyakmą́jidi dǫyakjaanchidi ję'ę kąjx ku ve'e dǫ'ixti ję mąjin juu' ve'e ję Jesús tyuump. 38 Jidǫ'ǫm tse'e vyaandi:

—¡Ję Nte'yam ję kyunoo'kxǫn mąąt xa yą'ą ve'e yą yakkutojkpa juu' ve'e miimp ję Mąją Vintsą́n kąjx! ¡Ję oy jǫǫt mąąt jęts ję mąjin mąąt tse'e y'ijtnit ję Nte'yam, juu' ve'e jęm tsapjǫǫtm!

39 Van'it tse'e ña'mǫxjidi ję fariseotąjk juu' ve'e ję nǫmay jayu myąątve'nidup:

—Yak'ixpąjkpa, tuknąąjma to'k aaj xi jáyuda juu' ve'e mmąątvíttup jętse'e y'amǫ'ǫttat.

40 Ax jidǫ'ǫm tse'e ję Jesús y'atsǫǫjvjidi:

—Ve'em xa ąts miitse'e nnąąjmada jęts pąn amǫ'ttup xa yą'ą ve'eda, ję tsaaj tse'e mąkk kǫjtspą́ktap.

41 Ku ve'e dǫmutą́midi jęm Jerusalén, jętse'e ję Jesús dǫ'ix ję kajpǫn, van'it tse'e dǫnǫyaaxy ję jerusaleenit jáyuda, 42 jętse'e vyaajñ:

—¡Pąn kǫxvinmǫ́tuda xa ve'e, ǫxyam yą xąąj, juu' ve'e kǫmyak'ítjada oy jǫǫt! Ax ka'a tse'e xvinmǫ́tuda, yu'uts ję'ę ve'e y'it jęja miits mvinkujkta. 43 Ję'yap xa ve'e ję xąąj ku ve'e ję mtso'oxpąjkpa dǫyaknaa'tóktat ję mkajpǫn jętse'e ję naax juu' ve'e ję mkajpǫn dǫnaa'víttp, ję'ę tse'e tyuktajva'atstap joma ve'e ñayyo'otsjadat, 44 myak'ǫǫ'kjadapts miits ję'ę ve'e mąąt ję m'ónǫkta, jętse'e ję mjąąjnda ję mtąjkta dǫtukja'vikąjxtinit, ni to'ka tse'e ję tsaaj kyatánǫt nǫkąvyet, ję'ę kąjx ku ve'e xkanǫjávada ku ve'e ję Nte'yam mnǫmínjada jętse'e kǫmyaktsǫǫkjidi.

Ku jẹ Jesús dụyakvaach jẹ mạjạ tsaptạjk
(Mt. 21.12-17; Mr. 11.15-19; Jn. 2.13-22)

45 Van'it tse'e jẹ Jesús tyạjki jẹp mạjạ tsaptạktaagujkp jẹtse'e dụvọjppitsumkụjx nụjom pạn pạn jatye'e jẹp ajooydup atọọ'ktup vye'na, 46 jẹtse'e dụnụụjmidi:

—Jidụ'ụm xa ve'e jẹ Kunuu'kx Jatyán vya'añ: "Vẹ'ẹ tse'e ạts jẹ ntạjk y'ijtnit jẹ tạjk joma ve'e jẹ jayu chapkạts." Ax ve'emts miits yạ'ạ ve'e tụxpạạmdini ax jo'n "jẹ aajntk joma ve'e jẹ mẹẹ'tspa ñay'amókajada".

47 Jóvum xạạj tse'e jẹ Jesús yak'ixpụk y'ijt jẹp mạjạ tsaptụjkp; ax jẹ tee'tạjk jẹ vyintsạnda mạạt jẹ tsaptụjkpit yak'ixpạjkpatạjkta jẹts pạn pạn jatye'e dụnụmájidup jẹ israeejlit jayu mạạt, jẹ'ẹ tse'e dụpayọ'ydup vintsọ ve'e kụdụyakjay'ọọ'kjidi jẹ Jesús, 48 ax ka'a tse'e dụmutaayvaatti pạn vintsọ ve'e kụdụtoondi, kụx nụjome'e jẹ jayu ọy dụ'amọtunajxti juu' ve'e jẹ Jesús kyọjts.

20

Jẹ kutojkụn juu' ve'e jẹ Jesús jyayejpp
(Mt. 21.23-27; Mr. 11.27-33)

1 To'k naxe'e jẹ Jesús jẹ nụmay jayu dụyak'ixpụk vye'na jẹp mạjạ tsaptụjkp jẹtse'e dụvaajnjidi jẹ ọy kạts jẹ ọy ayook, van'it tse'e jyẹ'ydi jẹ tee'tạjk jẹ vyintsạnda mạạt jẹ tsaptụjkpit yak'ixpạjkpatạjk jẹts jẹ israeejlit jẹ myújit jáyuda, 2 jẹtse'e dụnụụjmidi:

—Vaajnja ạạts pạn pạne'e tụmnạ'mụxjụ jẹts yạ'ạ ve'e xtónụt. ¿Pạne'e yạ kutojkụn mmọọjyjup?

3 Van'it tse'e jẹ Jesús y'atsọọjvjidi:

—Nay ve'empats ạtse'e nvaampa jẹts ạtse'e x'atsọọvduvat. 4 ¿Pạn tse'e jẹ Juan jẹ kutojkụn mọọjyju jẹtse'e jẹ jayu dụyaknạpétụt, jẹ Nte'yame'e, ukpụ jẹ jayu ve'e?

5 Ax van'it tse'e dụkọjtsmojkti. Jidụ'ụm tse'e ñavyaajnjidi:

—¿Vintsọse'e kụnva'numda? Pạn va'numdup xa ve'e jẹts jẹ Nte'yame'e mọọjyju jẹ kutojkụn, jidụ'ụm tse'e xnụụjmimdat: "¿Tyạjx tse'e xkajaanchja'vidi juu' ve'e jẹ Juan kyọjts?" 6 Ax pạn va'numdup tse'e jẹts jẹ jayu ve'e jẹ kutojkụn mọọjyju, xka'ts'ọọ'kumdapts ụụ'm yạ'ạ ve'e yạ nụmay jayu kụx nayja'vijidinup yạ'ạ ve'e tyụva jẹts jẹ Nte'yam jẹ y'ayook kọjtsnajxpa jẹ'ẹ ve'e jẹ Juan y'ijt.

7 Van'it tse'e y'atsọọvdi jẹts ka'a ve'e dụnụjávada jẹts pạn pạne'e jẹ kutojkụn mọọjyju jẹ Juan jẹtse'e jẹ jayu dụyaknạpétụt. 8 Van'it tse'e jẹ Jesús ñạ'mụxjidi:

—Ka'ats ạtse'e n'ava'nivat jẹts pạn ạtse'e yạ kutojkụn xmọọyp jẹts ạtse'e ve'em ntun.

Jẹ kọ'ọy toompatạjk tukmu'a'ixmojkin
(Mt. 21.33-44; Mr. 12.1-11)

9 Van'it tse'e jẹ Jesús dụvaajnji jẹ jáyuda yạ tukmu'a'ixmojkin:

—To'k xa ve'e jẹ jayu dụpụụjm jẹ tsaaydum kam. Van'it tse'e jẹ yoova toompatạjk dụtukmạạtkọjtsmojkti pạn vinxụpe'e tyukkạda'akjadat ku ve'e dụpạkmóktat jẹ tsaaydum tạạjm. Van'itts jẹ'ẹ ve'e chạạ'n, ta'niva tse'e ñụjkx. 10 Ku tse'e jẹ tsaaydum tok aats dụpaaty, van'it tse'e to'k jẹ kyukátsiva dụkejx joma ve'e jẹ yoova toompa jẹtse'e dụ'amótuvụt pạn juu' ve'e tukkạdaakjup. Ax van'it tse'e jẹ yoova toompa dụtsii'kti jẹtse'e ve'emji dụyakvimpijttini. 11 Van'it tse'e jẹ kam jẹ vyintsán dụkẹjxnuva jado'k jẹ kyukátsiva; ax nay vanxúpjyam tse'e dụtsii'ktuva jẹtse'e dụjomtoondi dụtitoondi, ka'a tse'e dụtimọọydi, jẹtse'e dụpakẹjxtini. 12 Jyaa'kkẹjx tse'e jado'k jẹ tsaaydum kam jẹ vyintsán jado'k jẹ kyukátsiva; ax yakxạ'ạjkiduva tse'e jẹ yoova toompa jẹtse'e dụpavọjptini.

13 'Van'it tse'e jẹ tsaaydum kam jẹ vyintsán vyaajñ: "¿Tis ạts vine'e ntónup? Va'an xa ạts n'ite'e dụkexụ ạts yạ n'ónụk juu' ạtse'e ọọy ntuntsạjkp. Ax kuts jẹ'ẹ ve'e dụ'íxtat, vyintsạ'ạgadapts ijk jẹ'ẹ vine'e." 14 Ax ku tse'e jẹ yoova toompa dụ'ixti, van'it tse'e ñavyaajnjidi: "Yạ'ạ xa ve'e tukkạdakkáxjup yạ tsaaydum kam. Va'an dụyak'ọọ'kumda jẹtse'e njẹ'ẹimdat yạ tsaaydum kam." 15 Van'it tse'e dụyakpítsumdini jẹm tsaaydum kam jọọtm jẹtse'e dụyak'ọọ'kti.

Van'it tse'e jẹ Jesús y'amọtutúvijidi:

—¿Vintsose'e tyónjadat je tsaaydum kam je vyintsán?
16 Jetse'e jyaa'kvaajñ:
—Je'yap xa je'e ve'e jetse'e duyakjay'oo'kkáxjadat jetse'e je viijnk yoova toompa dupámut.
Ku ve'e je jayu du'amotunajxti, jidu'um tse'e vyaandi:
—¡Kudukayakjatye'e je Nte'yam!
17 Van'it tse'e je Jesús je jáyuda duvin'ix, jetse'e dunuujmidi:
—Pan kudukayakjatye'e je Nte'yam, ¿ti tse'e tyijp juu' ve'e vaamp jep Kunuu'kx Jatyán kujxp? Jidu'um tse'e vya'añ:
"Je oy tsaaj juu' ve'e je pojtspataj myasooktinu,
je'e tse'e ojts yakpum joma ve'e dunuvinkopkikux je maja tsaptakpats."
18 Van'it tse'e je Jesús jyaa'kvaajñ:
—Pan pan xa ve'e kítup jeja tsakujx, tuktajikáxup tse'e; ax pan pan tse'e jem ñi'kxm je tsaaj naxkadaakp, je naxvay jo'n tse'e tyaannit je jayu.

Je'e pane'e je kupa'mun yakmo'op
(Mt. 21.45-46; 22.15-22; Mr. 12.12-17)

19 Ku ve'e je tee'tajk je vyintsanda maat je tsaptujkpit yak'ixpajkpatajk du'amotunajxti, van'it tse'e du'ukmatsuvaandi tun jatyji je Jesús kux ñuja'vidu ve'e jets je'e kajxe'e ya tukmu'a'ixmojkin dukajts; ax ka'a tse'e ve'em dutoondi kux cha'kidupe'e je numay jayu.
20 Y'uk'íxtidup tse'e pan vintso ve'e kuy'o'yi jetse'e je Jesús kudupaamdi jem je yakkutojkpa kya'm, je'e kajx tse'e du'ukkejxti je katsuvaa'mpa juu' ve'e natyijjudup jets tuv je'e ve'e je jyáyuvinda je jyoojntykinda, y'uk'íxtidu ve'e pan vintso ve'e kudúyakkojtstókidi je Jesús. 21 Jetse'e du'amotutúvidi:
—Yak'ixpajkpa, nnuja'vinup xa aatse'e jets pyaatyp y'akeeguipe'e juu' mitse'e mkajtsp jets juu' ve'e je jayu mtuk'ixp, ka'ats mitse'e pan xviijnk'íx, tyúvam xa mitse'e je jayu je Nte'yam jye'e xtuk'ix. 22 ¿Yakjajtype'e uu'm je mpava'nunamda jetse'e je kupa'mun yakmo'ot je yakkutojkpa César, ukpu ka'a ve'e?
23 Ax ñuja'vi tse'e je Jesús vintso ve'e je ko'oy jooot dujayepta, je'e kajx tse'e dunuujmidi:
—¿Tyajxts atse'e xkatsuvaa'nda? 24 Tuk'ixta ats to'k je meen.
Ku ve'e dumooydi, van'it tse'e du'amotutuvi:
—¿Pan tse'e yam y'apamnax, jets pan tse'e yam xyaaj yukja'a?
Jetse'e y'atsoojvjidi:
—Je yakkutojkpa César ya'a ve'e jye'e.
25 Van'it tse'e je Jesús ña'muxjidi:
—Mo'odats je César juu' ve'e je César jye'eip jets mooyduvats je Nte'yam juu' ve'e je Nte'yam jye'eip.
26 Ax ka'a tse'e y'o'yixjidi pan vintso ve'e kudúyakkojtstókidi ku ve'e kyats y'ijt jeja je jayu vyinkujk; atuva atoki tse'e dutuktaandi je y'atso'vun, jetse'e y'amo'ttini.

Ku je Jesús yak'amotutuvi pan joojntykpajknuvape'e je oo'kpa
(Mt. 22.23-33; Mr. 12.18-27)

27 Jeme'e je saduceotajk juu' ve'e je Jesús dunuje'ydu. (Je saduceotajk tse'e vaandup jets ka'a ve'e je oo'kpatajk y'ukjoojntykpajktinuvat jado'k nax.) Van'it tse'e je Jesús du'amotutúvidi:
28 —Yak'ixpajkpa, ve'eme'e je Moisés dujatyaajñ jets pan oo'kpe'e to'k je yaa'tyajk jetse'e je ñudaa'ax dumasa'ak jetse'e ka'a pan y'ónuk, je oo'kpa je y'uts tse'e dupákup je ku'aa'k ta'axtajk jetse'e je y'ónuk jyéjat, ax je myuto'k mix ónuk tse'e taannup ax jo'n je y'ajch je y'ónuk kuy'ijt. 29 Ax nuvuxtojtuk tse'e y'ijtti je uts je ajch. Ta'axpajk tse'e je koop ónuk, van'it tse'e y'oo'kni. Ka'a tse'e je ñudaa'ax je y'ónuk duyakjeji. 30 Van'it tse'e je myuto'k uts dupujk je ku'aa'k ta'axtajk, ka'ava tse'e je y'ónukta jyeji, jetse'e y'oo'knuva. 31 Van'it tse'e je myumejtsk uts dupajkpa je ku'aa'k ta'axtajk. Nay ve'empa tse'e jyajttuva je utsta juu' ve'e taandu, oo'kkajxtinu tse'e nuvuxtojtuk je yaa'tyajk. Ax ni pana tse'e je y'ónuk dukatukyakjeji je ta'axtajk. 32 Ux'ook tse'e je ta'axtajk y'oo'knuva. 33 Ax kuuk

tse'e je̱ o̱o̱'kpata̱jk jyoojntykpa̱jktinuvat jado'k nax, ¿pánu̱kts vine'e tyu̱va du̱nu̱da̱'a̱xap je̱ ta̱'a̱xta̱jk?, ku̱x va'an nu̱vuxtojtu̱ke'e du̱pa̱jkti.
34 Van'it tse'e je̱ Jesús y'atso̱o̱jvjidi:
—Yaa'vya̱jkp ta̱'a̱xpa̱jkp xa ve'e je̱ jayu yaja naxviijn; 35 ax je̱'e̱da pa̱n pa̱n jatye'e du̱vinmajtsju̱dup je̱tse'e jyoojntykpa̱jktinuvat jado'k nax ku ve'e je̱ nam it cho̱o̱'ndu̱ku̱t, ka'a tse'e y'ukyaa'vya̱jktinit ka'a tse'e y'ukta̱'a̱xpa̱jktinit, 36 je̱ Nte'yam je̱ y'ónu̱k xa je̱'e̱ ve'eda. Ka'ats je̱'e̱ ve'e y'uk'o̱'yixjidinit je̱tse'e y'o̱o̱'ktat ku̱x ve'em xa je̱'e̱ ve'e y'ijttinit ax jo'n je̱ Nte'yam je̱ y'aangeles. 37 Ax je̱'e̱ ku ve'e je̱ o̱o̱'kpata̱jk jyoojntykpa̱jktinuvat jado'k nax, mko̱jtstuts miits je̱'e̱ ve'e je̱p Kunuu'kx Jatyán ku̱jxp juu' ve'e je̱ Moisés jyaay, joma ve'e je̱ Nte'yam myuko̱jtsji je̱m ápit ku̱p akojkm. Je̱p tse'e du̱ka̱ts je̱ts je̱ Maja̱ Vintsa̱ne'e du̱Nte'yamip je̱ Abraham, je̱ Isaac, ma̱a̱t je̱ Jacob. 38 Je̱'e̱ ka̱jx tse'e, Ntye'yamivapts je̱'e̱ ve'e je̱ jayu je̱ Nte'yam pa̱n pa̱n jatye'e jaanchja'vijidu ku ve'e y'o̱o̱'ktini; ka'a tse'e je̱ jyo̱o̱tta je̱ jya'vinda y'a̱a̱'ka, joojntykidupts je̱'e̱ ve'eda. Je̱ Nte'yam je̱ kyutojku̱n ka̱jx tse'e nu̱jom jyoojntykada.
39 Je̱me'e je̱ tsaptu̱jkpit yak'ixpa̱jkpada juu' ve'e na̱'mu̱xju̱du:
—Yak'ixpa̱jkpa, o̱y xa ve'e tu̱xka̱ts.
40 Ax je̱ jayu juu' ve'e du̱tso'oxpa̱jktup je̱ Jesús, ni pa̱na tse'e kyo̱o̱'knayja'vijini je̱tse'e juu' du̱jaa'k'amo̱tutú̱vat.

Je̱ David je̱ Myaja̱ Vintsá̱n je̱'e̱ ve'e je̱ Cristo
(Mt. 22.41-46; Mr. 12.35-37)

41 Van'it tse'e je̱ Jesús ña̱'mu̱xjidi:
—¿Vintso̱se'e je̱ jayu vya'anda je̱ts je̱ David je̱ chaan je̱ kyo̱o̱j je̱'e̱ ve'e je̱ Cristo?, juu' ve'e je̱ Nte'yam vyinko̱o̱n je̱tse'e yakkutojknit. 42 Viinm xa ve'e je̱ David du̱jatyaajñ je̱p Salmo ku̱jxp:
Je̱ Nte'yam xa ve'e du̱nu̱u̱jmi a̱ts je̱ nMaja̱ Vintsá̱n:
"A̱jxtu̱ku̱ yaja a̱ts n'aka'yu̱n pa'ayi
43 namvaat a̱tse'e nyakvintó̱kida pa̱n pa̱n jatye'e mtso'oxpa̱jkju̱dup."
44 Jidu̱'u̱m tse'e je̱ David vyaajñ je̱ts je̱ Myaja̱ Vintsá̱n je̱'e̱ ve'e je̱ Cristo. Ax ve'em tse'e, va'ajts tse'e yaknu̱java je̱ts ka je̱ chaan je̱ kyo̱o̱jjyap je̱'e̱ ve'e je̱ Cristo, je̱ Myaja̱ Vintsa̱mpa je̱'e̱ ve'e.

Ku je̱ Jesús du̱vintso̱'y je̱ tsaptu̱jkpit yak'ixpa̱jkpata̱jk
(Mt. 23.1-36; Mr. 12.38-40; Lc. 11.37-54)

45 Ax nu̱jom tse'e je̱ jayu y'amo̱tunáxjada vye'na ku ve'e je̱ Jesús du̱nu̱u̱jmidi je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk:
46 —Myakkó̱pkadape'e o̱o̱y je̱ tsaptu̱jkpit yak'ixpa̱jkpata̱jkta ku̱x mvin'a̱a̱'nuvaajnju̱dup miits je̱'e̱ ve'e. Je̱'e̱ xa ve'e du̱muvidu̱tuvaandup je̱ ya̱a̱jnit vit je̱tse'e du̱tso̱kta je̱tse'e yakko̱jtspo̱o̱'kxtat je̱ vintsa̱'kin ma̱a̱t je̱p maa'y ja̱a̱tp. Tum je̱'e̱ ve'e cho̱jktup je̱tse'e du̱tuktsa̱a̱nadat je̱ tsu̱u̱jntku̱n juu' ve'e tum o̱o̱jyit je̱p tsaptu̱jkp je̱ts joma ve'e je̱ maja̱ kay je̱ maja̱ uu'k. 47 Je̱ tya̱jk paat tse'e du̱pa̱jkjada juu' jatye'e y'íxtup jyaye̱jptup je̱ ku'a̱a̱'k ta̱'a̱xta̱jkta; ax jek tse'e chapko̱tsta, ve'em tse'e du̱kayaknu̱ke̱'xnata̱kava'anda je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱ juu' ve'e tyoondup. Je̱'e̱ tse'e nu̱yojk je̱ tsaachpaatu̱n yakmo̱o̱ydinup.

21

Je̱ ya̱x juu' ve'e pya̱a̱m to'k je̱ ku'a̱a̱'k ta̱'a̱xta̱jk
(Mr. 12.41-44)

1 Je̱p tse'e maja̱ tsaptu̱jkp je̱ Jesús vye'na je̱tse'e du̱'ix vintso̱ ve'e je̱ kumeen jayu du̱pa̱mda je̱ myeen je̱m ya̱x apa̱jkin jo̱o̱tm; 2 y'ixpa tse'e je̱ Jesús ku ve'e to'k je̱ ayo̱o̱va ku'a̱a̱'k ta̱'a̱xta̱jk du̱pu̱u̱jm me̱jtsk je̱ pi'k cobre meen. 3 Van'it tse'e je̱ Jesús vyaajñ:
—Tyú̱vam xa a̱tse'e nva'añ je̱ts nu̱yojk ya̱'a̱ ve'e ya̱ ayo̱o̱va ku'a̱a̱'k ta̱'a̱xta̱jk tu̱du̱pu̱m je̱ ya̱x je̱ts ni ka'a ve'e nu̱jom je̱ viijnk jáyuda; 4 ku̱x je̱'e̱da, je̱'e̱ je̱'e̱ ve'e tu̱du̱pa̱mda juu' ve'e vinta'nu̱xju̱dup; ax ya̱ ayo̱o̱va, ta̱ts ya̱'a̱ ve'e du̱pa̱mka̱jxni je̱ tyukjoojntykin.

Ku je Jesús du̱'ava'ni jets kutókiyupe'e je maja tsaptajk
(Mt. 24.1-2; Mr. 13.1-2)

5 Jem tse'e je Jesús je y'ixpajkpa juu' ve'e du̱nu̱kojtstu je maja tsaptakpats, vintso je'e ve'e
tsújit je tsaaj juu' je'e ve'e myaat jets je paamdu̱k juu' ve'e yakmooy je yax kajx. Van'it tse'e
je Jesús vyaajñ:
6 —Je'yap xa ve'e je xaaj ku ve'e kyutokikajxnit ya'a juu' miitse'e u̱xyam m'íxtup, ni
to'kats ya'a ve'e ya tsaaj kyoo'ktaannit nu̱kavyet.

Je nu̱ja'vin juu' ve'e jéjap ku ve'e je itakax tyáminit
(Mt. 24.3-28; Mr. 13.3-23)

7 Van'it tse'e je Jesús du̱'amotutúvidi:
—Yak'ixpajkpa, ¿vin'it ya'a ve'e jyátu̱t ñáxu̱t jets ti nu̱ja'vints aatse'e njayépup pan
vin'it ya'a ve'e tyónju̱t kyótsju̱t?
8 Jetse'e je Jesús vyaajñ:
—Myakkópkadape'e ooy ku ve'e pan mnu̱nvin'aa'njadat, ku̱x míndape'e nu̱may juu'
ve'e natyijjadap jets ats je'e ve'e, jetse'e vya'andat: "Ats xa je'e ve'e je Cristo, juu'
ve'e je Nte'yam vyinkoon jetse'e yakkutojknit. Ta tse'e je xaaj jye'yni juu' ve'e je
Nte'yam ñupaajmtki." Jidu̱'u̱m tse'e vya'andat. Ax ka'a tse'e xpanajkxtat. 9 Ax ku
tse'e xmótudat jets je atso'oxe'e toojnjup jetse'e je jayu ñañupojtu̱kjada, ka'a tse'e
mnavyinma'yunmo'ojadat, ku̱x nupaamdu̱kani je'e ve'e jetse'e ve'em tyónju̱t kyótsju̱t. Ax
ka'anumts je'e ve'e jye'ya vye'nat je itakax.
10 Van'it tse'e du̱jaa'knu̱u̱jmidi:
—Nacho'oxpákjadap xa ve'e je jayu to'k nación jets jado'k nación, to'k kutojku̱n jets
jado'k kutojku̱n, 11 makk tse'e ooy tyun'ojxat, jéjap tse'e je yooj jets je pa'am may viijn,
yak'íxup tse'e jem tsajviinm je aja'vin je atsa'kin jets je mújit nu̱ja'vin.
12 'Ax ka'anum tse'e ya'a tyunju̱ vye'nat, myakmátstapts miitse'e jetse'e myakjomtóndat
myaktitóndat, myaknajkxjadap tse'e jep tsaptu̱jkp joma ve'e myaktokimpayo'oydat,
myakpoxuntakpámdap tse'e jetse'e myaknajkxjadat jeja je yakkutojkpa vyinkujkta ku̱xe'e
ats xjaanchjávada. 13 Ku ve'e ve'em tyónju̱t kyótsju̱t, je'e tse'e m'itumo'ojadap jetse'e je
tu̱vakojtsu̱n xpámdat ats kajx. 14 Ax ka'a tse'e too'vajkp xpayo'oydat pan ti ve'e mkótstap,
15 ku̱x ats miitse'e nmo'odap je vinma'yu̱n jets je ayook juu' ve'e mkótstap, ka'a tse'e je
mtso'oxpajkpa du̱paa'ttat ti ve'e mtuknu̱'aa'najadap, ka'a tse'e du̱mutaayvaattuvat vintso
ve'e mkojtsumpijtu̱xjadat. 16 Mnu̱xa'aajadap tse'e je mtee' je mtaak, mnu̱xa'aijidinuvap
tse'e je m'uts je m'ajch, je m'uts je mtsa'a, je mjuu't je mmugo'ok, jets pan pan jatye'e
mmaatnayja'vijidup, jetse'e je jayu myak'oo'kjadat. 17 Nu̱jome'e je jayu mmu'ejkjidinit
mmujot'aajnjidinio ku̱xe'é ats xjaanchjávada. 18 Ka'a tse'e xvinmáydat, je Nte'yam tse'e
m'íxjadap mjayépjadap, ni vintsova xa ve'e mkavintókidat. 19 Pan mmuténidup tse'e je
tsaachpaatu̱n, m'ijttinupts miitse'e je Nte'yam maat.
20 'Ku ve'e x'íxtat ya Jerusalén ñaa'vídu̱tu̱t maat je tojpataj̱k, nu̱jávadats jets jatyji ve'e
kyutókiyu̱t. 21 Van'it tse'e pan pan jatye'e ve'nadap yaja judéait y'it jaat, va'an tse'e
du̱ke'ekta jetse'e ñajkxtat jem tonu̱n viinm kopk viinm. Jets pan pan jaty tse'e ve'nadap
jem kam jooтm, ka'a tse'e y'uktajkidinit jem kajpu̱n jooтm, 22 ku̱x tsaachpaatu̱nani je'e ve'e
vye'nat van'it. Ve'em tse'e jyátu̱t jetse'e tyonkáxju̱t kyojtskáxju̱t nu̱jom juu' ve'e ijtp jep
Kunuu'kx Jatyán ku̱jxp. 23 ¡Ayoov xa je'e ve'e je jyootta je ta'axtajkta juu' ve'e kanu̱va'ajtsap
ve'nadap van'it jets pan pan jatye'e yak'onu̱ktsi'tstup vye'nat!, ku̱x ooye'e je tsaachpaatu̱n
du̱tunyaknáxtat juu' ve'e yaja naxviijn ve'nadap, ooye'e je Nte'yam je tsaachto'nu̱n
du̱tumpámu̱t van'it. 24 eo'ktap tse'e nu̱may jep atso'ox jaatp, jempa tse'e pan pane'e
yakmajtstinup jetse'e du̱yaknajkxtinit viijnk it viijnk naax pan vinxupe'e ya naxviijnit it.
Jets je'eda pan pan jatye'e ka je israeejlit jáyuvap, ñu̱tee'ndinup tyuktee'ndinupts je'e ve'e
ya Jerusalén. Ve'em tse'e du̱toondinit van'it paat ku ve'e kyukáxat je tiempo juu' ve'e je
Nte'yam ñupaajmtki jetse'e du̱jayéptat je majin pan pan jatye'e ka je israeejlit jáyuvap.

Vintso je Cristo myiinnuvat
(Mt. 24.29-35, 42-44; Mr. 13.24-37)

[25] ’Van'it tse'e je̱ mújit nu̱ja'vin jyéjat je̱ aampa xa̱aj ka̱jx, je̱ aampa po̱'o̱ ka̱jx, je̱ts je̱ maatsa ka̱jx. Ku tse'e je̱ jayu ve'em du̱'íxtat, van'it tse'e o̱o̱y tyuntsaachvinmapyá̱ktat, atu̱va ato̱ki tse'e tyándat muka̱xux; namyu'ukpa̱ajmju̱duvap tse'e je̱ maaxy na̱aj je̱tse'e pyoojmu̱knit pyo'kxu̱knit. [26] Ax ve'em tse'e je̱ tsa̱'a̱ga ka̱jx je̱ vyiijn je̱ y'aaj du̱yakma'tka̱jx-tinit je̱ jayu ku ve'e du̱vinmáydat pa̱n ti ve'e tonuvaajnjup ko̱tsuvaajnjup yaja naxviijn, ku̱x je̱ Nte'yam, xyitu̱yo̱'o̱yupts je̱'e̱ ve'e je̱ ma̱kkin juu' ve'e ya̱ tsajmit it. [27] Van'itts a̱tse'e x'íxtat, a̱ts, je̱ Jayu Juu' ve'e Nu̱pa̱a̱mdu̱ka Ijtp, je̱ts je̱m a̱tse'e nka̱da'aky vínu̱ts jo̱o̱tm je̱ kutojku̱n ma̱a̱t je̱ts o̱o̱y je̱ ma̱jin ma̱a̱t. [28] Ax ku tse'e ve'em du̱'ukva'anu̱t, pámdats ma̱kk aaj ma̱kk jo̱o̱t je̱tse'e mpat'íxtat je̱m tsajm tso̱v, ku̱x tá̱minup je̱'e̱ ve'e je̱ tiempo je̱tse'e mtso̱'o̱ktat.

[29] Va'nu̱xju̱duva tse'e ya̱ tukmu'a'ixmojkin:

—Ixta je̱ higo ku̱p, ukpu̱ o̱tyi viijnk ku̱pa. [30] Ku xa ve'e je̱ y'aajy pyitsum'ukvaannuva, mnu̱ja'vidupts miitse'e je̱ts tá̱mani ve'e je̱ xa̱ko̱pk. [31] Ax nay ve'empats je̱'e̱ ve'e ku ve'e x'íxtat je̱ts toojnjup ko̱jtsjupe'e juu' a̱tse'e nka̱jtsp, nu̱jávadats je̱ts tá̱minup je̱'e̱ ve'e je̱tse'e je̱ Nte'yam je̱ kyutojku̱n du̱yakmiinnit.

[32] ’Tyú̱vamts a̱ts miitse'e nna̱a̱jmada je̱ts nu̱jom ya̱'a̱ ve'e tyónju̱t kyó̱tsju̱t namka'ana ve'e y'o̱o̱'kkáxta je̱ jayu juu' ve'e u̱xyam joojntykidup. [33] Ká̱xup náxup tse'e ya̱ tsajmit it je̱ts ya̱ naxviijnit it; ax a̱ts je̱ nka̱ts je̱ n'ayook, ni je̱ vin'ítats je̱'e̱ ve'e kyapaa'náxu̱t.

[34] ’Mnay'íxjadapts miitse'eda, ka'a tse'e mkañáxtat m'oknáxtat, ka'a tse'e m'oo'ktat mmo'okjadat, ka'a tse'e xtsó̱ktat je̱ naxviijnit je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱. [35] Pa̱n ka'a tse'e mnay'íxjada, kavinmaayp tse'e mve̱'nadat je̱ xa̱aj ku a̱tse'e nmiinnuvat, ve'em tse'e m'íttat ax jo'n je̱ tánu̱k juu' ve'e taamp je̱p kutya̱y ja̱a̱tp ku̱xe'e du̱kanu̱java je̱ts je̱ y'o̱o̱'ku̱n je̱'e̱ ve'e y'ana̱jkxip. Ve'em tse'e y'íttat nu̱jom je̱ jayu juu' ve'e tsu̱u̱nidup to'k it to'k naxviijn je̱ xa̱aj ku a̱tse'e nmiinnuvat. [36] Ijtp tse'e mnakyujoojntykajadat je̱tse'e mtsapkó̱tstat, je̱tse'e ve'em je̱ ma̱kk aaj je̱ ma̱kk jo̱o̱t xjayéptat ku ve'e ve'em tyónju̱t kyó̱tsju̱t je̱ts a̱tse'e xvinté̱nadat to'k aaj to'k jo̱o̱t, a̱ts, je̱ Jayu Juu' ve'e Nu̱pa̱a̱mdu̱ka Ijtp.

[37] Xu̱u̱ju̱n tse'e je̱ Jesús yak'ixpu̱k y'ijt je̱p ma̱ja̱ tsaptu̱jkp, ax tso'op tse'e ñu̱jkx je̱m Olivos Ko̱pk viindum. [38] Ax jó̱vum tse'e je̱ nu̱may jayu ja̱pyji jye̱'yada je̱p ma̱ja̱ tsaptu̱jkp je̱tse'e du̱'amo̱tunáxtat.

22

Ku je̱ israeejlit jayu du̱ko̱jtsmojkti je̱tse'e je̱ Jesús du̱mátstat
(Mt. 26.1-5, 14-16; Mr. 14.1-2, 10-11; Jn. 11.45-53)

[1] Tá̱minup tse'e vye'na je̱ xa̱aj ku ve'e yakkay je̱ tsapkaaky juu' ve'e je̱ levadura du̱kama̱a̱t, je̱ pascua xa̱a̱jts je̱'e̱ ve'e. [2] Van'it tse'e je̱ tee'ta̱jk je̱ vyintsa̱nda ma̱a̱t je̱ tsaptu̱jkpit yak'ixpa̱jkpata̱jk du̱'ixti du̱payo̱'ydi pa̱n vintso̱ ve'e je̱ Jesús du̱yakjay'o̱o̱'kjadat. Ax ka'a tse'e ve'em du̱toondi je̱ja je̱ jayu vyinkujk ku̱x cha̱'kidupe'e je̱ nu̱may jayu.

[3] Van'it tse'e je̱ Satanás tya̱jki je̱m je̱ Judas jya'vin ka̱jxm, je̱'e̱ juu' ve'e du̱xa̱a̱jiva Iscariote, je̱'e̱ts je̱'e̱ ve'e nu̱to'k je̱ ixpa̱jkpa juu' ve'e nu̱makme̱jtsk ijttu. [4] Je̱'e̱ tse'e o̱jts du̱ma̱a̱tnakyo̱tsjada je̱ tee'ta̱jk je̱ vyintsa̱nda je̱ts je̱ tsaptu̱jkpit yak'ixpa̱jkpata̱jk pa̱n vintso̱ ve'e du̱pámu̱t je̱ Jesús je̱m je̱'e̱ kya̱'mda. [5] Ax o̱o̱y tse'e du̱tuntukxo̱o̱jntkti je̱tse'e du̱tukvinva'nidi je̱ts myo̱'o̱dape'e je̱ meen. [6] Ñu̱'atso̱'vi tse'e je̱ Judas. Van'it tse'e du̱'ixti'ukvaajñ pa̱n vintso̱ ve'e y'óyat je̱tse'e je̱ Jesús du̱pámu̱t je̱m je̱'e̱ kya̱'mda ku ve'e nu̱may je̱ jayu ma̱a̱t kyave̱'nat je̱ Jesús.

Je̱ Maja̱ Vintsa̱n je̱ y'a'ox
(Mt. 26.17-29; Mr. 14.12-25; Jn. 13.21-30; 1 Co. 11.23-26)

[7] Ku ve'e je̱ xa̱aj du̱paaty ku ve'e yakkay je̱ tsapkaaky juu' ve'e je̱ levadura du̱kama̱a̱t je̱tse'e yakju̱'kx je̱ carnero juu' ve'e yak'o̱o̱'ktup pascua xa̱aj, [8] van'it tse'e je̱ Jesús du̱kejx je̱ Pedro ma̱a̱t je̱ Juan, je̱tse'e vyaajñ:

—Na̱jkxu̱ x'apa̱a̱mdu̱kada u̱u̱'m je̱ mpaascua xa̱aj a'ox.

[9] Van'it tse'e y'amo̱tutú̱vijidi:

—¿Jómase'e xtsa̱k je̱ts a̱a̱tse'e n'apa̱a̱mdu̱kat?

10 Van'it tse'e je̱ Jesús y'atso̱o̱jvjidi:
—Ku ve'e mtá̱kadat je̱m kajpu̱n jo̱o̱tm, van'it tse'e xma̱a̱tnavyaa'tjadat to'k je̱ yaa'tya̱jk
juu' ve'e to'k tsiv je̱ na̱a̱j du̱pavijtsp. Pana̱jkxtats je̱'e̱. Pa̱n joma tu̱jk tse'e tya̱ka, 11 je̱ja
tse'e je̱ kuta̱jk xna̱a̱jmadat: "Je̱ yak'ixpa̱jkpa ve'e vaamp: ¿Joma ve'e je̱ it joma a̱tse'e
ntukma̱a̱tyaknáxtat je̱ n'ixpa̱jkpata̱jk je̱ pascua xa̱a̱j a'ox?" 12 Van'it tse'e mtuk'íxjadat to'k
je̱ ma̱ja̱ cuarto juu' ve'e je̱p mume̱jtsk nu̱ka̱vyet ku̱jxp, joma ve'e pu'uk avaada. Je̱p tse'e
x'apa̱a̱mdu̱kadat je̱ a'ox.
13 Van'it tse'e ña̱jkxti je̱tse'e du̱paatti nu̱jom ax jo'n je̱ Jesús ña̱'mu̱xjidi. Je̱tse'e
du̱'apa̱a̱jmtkidi je̱ pascua xa̱a̱j a'ox.
14 Ku ve'e du̱paatni je̱ a'ox aats, van'it tse'e je̱ Jesús je̱ ñu̱makme̱jtsk kukátsivada
du̱ma̱a̱tnajxy kaayva. 15 Van'it tse'e je̱ Jesús ña̱'mu̱xjidi:
—O̱oy a̱tse'e ntuntsa̱k je̱ts a̱ts miitse'e ntukma̱a̱tkáydat ya̱ pascua xa̱a̱j a'ox namka'ana
a̱tse'e n'a̱a̱'k, 16 ku̱x ve'em xa a̱ts miitse'e nna̱a̱jmada je̱ts ka'a a̱tse'e n'ukkaaynit ya̱
pascua xa̱a̱j a'ox, van'ítnume'e ku ve'e jado'k nax nka'yumdinuvat je̱ a'ox je̱m je̱ Nte'yam
kyutojku̱n jo̱o̱tm.
17 Van'it tse'e to'k je̱ tuk'a'ooguin du̱ka̱a̱jn, je̱tse'e je̱ Nte'yam du̱kuko̱jtsji, je̱tse'e vyaajñ:
—Matsta ya̱ tuk'a'ooguin je̱ts tuk'oogada, 18 ku̱x ve'em xa a̱ts miitse'e nna̱a̱jmada je̱ts
ka'a a̱tse'e n'uk'ooknuvat je̱ tsaaydum pa'ajk na̱a̱j, van'ítnume'e ku ve'e je̱ Nte'yam je̱
kyutojku̱n du̱yakmiinnit.
19 Van'it tse'e du̱ka̱a̱jn je̱ tsapkaaky je̱tse'e je̱ Nte'yam du̱kuko̱jtsji. Van'it tse'e du̱tojk-
va'kxy, je̱tse'e du̱mo̱o̱ydi, je̱tse'e vyaajñ:
—Ya̱'a̱ je̱'e̱ ve'e a̱ts je̱ nni'kx je̱ nko̱pk juu' a̱tse'e nmaso̱'o̱kup miits je̱ m'o̱'yin ka̱jxta ku
a̱tse'e n'o̱o̱'ku̱t. Tonda tse'e ve'em je̱ts a̱tse'e xjaa'mye̱tstat.
20 Ku ve'e y'a'oxika̱jxti, van'it tse'e du̱ko̱o̱mpa je̱ tuk'a'ooguin, je̱tse'e vyaajñ:
—Juu' ve'e ya̱ tuk'a'ooguin mya̱a̱t, je̱ nam ko̱jtstánts ya̱'a̱ ve'e. Ku̱x ku a̱tse'e nmaso̱'o̱ku̱t
ya̱ nnu̱u̱'pu̱n, ku a̱ts miitse'e nku'o̱o̱'kadat, nyaktaajnjadapts a̱ts miitse'e je̱ nam ko̱jtstán.
21 'Ax je̱ jayu juu' a̱tse'e xpá̱mup je̱m je̱ jayu kya̱'m juu' a̱tse'e xtso'oxpa̱jktup, je̱'e̱ts a̱tse'e
nma̱a̱tkaayp. 22 Ax je̱'e̱mts a̱tse'e mpanu̱jkxp je̱ too' juu' a̱tse'e je̱ Nte'yam xtuknu̱pa̱a̱jmtki,
a̱ts, je̱ Jayu Juu' ve'e Nu̱pa̱a̱mdu̱ka Ijtp; ax ayo̱o̱ts je̱'e̱ ve'e je̱ jyo̱o̱t je̱ jayu juu' a̱tse'e xpá̱mup
je̱m je̱ jayu kya̱'m juu' a̱tse'e xtso'oxpa̱jktup.
23 Van'it tse'e ñay'amo̱tutú̱vijidi vimpit atu̱j pa̱n pa̱n je̱'e̱ n'ite'e.

Ku ñatyukko̱jtsvintso̱o̱jvjidi pa̱n pa̱ne'e du̱nu̱má̱jip

24 Van'it tse'e ñakyo̱jtsvintso̱o̱jvjidi pa̱n pa̱ne'e aje̱'e̱jyjida du̱nu̱má̱jip. 25 Van'it tse'e je̱
Jesús ña̱'mu̱xjidi:
—Je̱'e̱da pa̱n pa̱n jatye'e yakkutojktup juu' ve'e ka je̱ israeejlit jáyuvapta, ma̱kk tse'e
je̱ kyutojku̱n du̱pa̱mda; je̱ts je̱'e̱ pa̱n pa̱n jatye'e du̱nu̱má̱jidup je̱'e̱ ma̱a̱tta, vaandup
tse'e je̱ts o̱y jayu je̱'e̱ ve'eda. 26 Ax ka'ats miitse'e mve'emada. Ku̱x pa̱n pa̱ne'e miitsta
du̱jaa'knu̱má̱jip, ve'emts je̱'e̱ ve'e ñapyá̱mju̱t ax jo'n je̱ toompa ku̱y'ijt. 27 Ku̱x ¿pa̱ne'e
du̱jaa'knu̱má̱jip, je̱'e̱ juu' ve'e a̱jxtkp kaayva, ukpu̱ je̱'e̱ juu' ve'e mutoojnjup? ¿Ka je̱'e̱p
n'ite'e juu' ve'e a̱jxtkp kaayva? Ax yájats a̱tse'e n'it miits ma̱a̱tta, nmutoondupts a̱ts
miitse'eda.
28 'Miits xa ve'e m'ijttup a̱ts ma̱a̱t ku a̱tse'e je̱ ko̱'o̱yjáyuvap x'ukyakto̱kimpa̱kuva'añ.
29 Ve'em ax jo'n a̱tse'e je̱ nTee' xmo̱o̱jy je̱ kutojku̱n, nay ve'emts a̱ts miitse'e nmo̱o̱yduva je̱
kutojku̱n je̱tse'e m'ijttinit je̱m a̱ts nkutojku̱n jo̱o̱tm, 30 je̱ts a̱tse'e nma̱a̱tkáydat nma̱a̱t'oo'k-
tat, m'a̱jxtktuvapts miitse'eda je̱m kutojku̱n tsu̱u̱jntku̱n ka̱jxmda je̱tse'e xto̱kimpayo̱'o̱y-
dat je̱ makme̱jtsk ja̱ka̱'a̱ juu' ve'e je̱ israeejlit jáyuda.

Ku je̱ Jesús du̱'ava'ni je̱ts je̱ Pedro ve'e kanatyukpá̱kjup
(Mt. 26.31-35; Mr. 14.27-31; Jn. 13.36-38)

31 Ñu̱u̱jmiva tse'e je̱ Jesús je̱ Simón Pedro:
—Simón, Simón, amo̱tu xa miitse'e je̱ Satanás mjayé̱pjada je̱tse'e du̱'íxu̱t pa̱n vintso̱
ve'e myakto̱kintónjadat. 32 Ax ta̱ts a̱ts mitse'e nnu̱tsapka̱ts je̱ts ma̱kk mitse'e je̱ Nte'yam

xjaanchjávat. Ax kuts mitse'e mnapyaajmjinuvat ats maat, kojtsmákkats je m'utsta je m'ajchta.
33 Van'it tse'e je Simón Pedro ña'muxji:
—Maja Vintsán, nnayja'vijup xa atse'e jets atse'e nnajkxut mits maat jep poxuntujkp jets ats mitse'e nmaat'oo'kut.
34 Van'it tse'e je Jesús ña'muxji:
—Pedro, ve'emts ats mitse'e nnuujma jets uxyam ya tsooj, ka'anume'e je na'atseev y'aya'axy vye'nat, mutoojk náxipts ats mitse'e xkanatyukpukju vye'nat.
35 Van'it tse'e je Jesús y'amotutúvijidi:
—Ku ats miitse'e mpakejxti ka je apajkin maatap, ka je meen maatap, ka je ka'ajk maatap, ¿mka'ijtuxjudu tse'e juu'?
Van'it tse'e y'atsoojvjidi:
—Ka'a xa aatse'e ti xka'ijtji.
36 Van'it tse'e yaknuujmidi:
—Ax uxyam, pan pan tse'e jep je y'apajkin, va'an tse'e duvitsu, nay ve'empa tse'e pan pane'e jep je myeen, va'an tse'e duvijtspa. Pan pan tse'e dukamaat je yajkxy tsojx, va'an tse'e dutaa'ku je vyitani'kx jetse'e dujóyut. 37 Kux ve'em xa ats miitse'e nnaajmada jets tun vinkopk je'e ve'e jetse'e tyónjut juu' ve'e je Kunuu'kx Jatyán kyajtsp ats kajx. Jidu'um tse'e vya'añ: "Ve'em tse'e yaktuujn ax jo'n je maja tokin kudutuujn." Nujom vinxupe'e javyet ats kajx, tónjup kótsjupts je'e ve'e.
38 Van'itts je'e ve'e vyaandi:
—Maja Vintsán, uxyaja xa ve'e mejtsk ya yajkxy tsojx.
Van'it tse'e y'atsaajv:
—Nvaatani vanxup.

Ku je Jesús chapkajts jep Getsemaní
(Mt. 26.36-46; Mr. 14.32-42)

39 Van'it tse'e je Jesús pyítsum jep jetse'e ñujkx jem Olivos Kopk viindum, ve'em ax jo'n dutún y'ijt, panajkxjudu tse'e je y'ixpajkpatajk. 40 Ku ve'e jye'ydi joma ve'e je it, van'it tse'e je Jesús ña'muxjidi:
—Tsapkotsta jetse'e mkaka'adat jep tokin jaatp.
41 Van'it tse'e apuk ñujkx jado'k ka'achum, jetse'e kyoxkteni, jetse'e chapkajts. 42 Jidu'um tse'e vyaajñ:
—Tata, pan mtsajkp xa mitse'e, kadi xyakjaty jets atse'e ya tsaachpaatun xtukkada'akut. Ax ka je'ep tse'e mtónup juu' atse'e ntsajkp; je'e ve'e mtónup juu' mitse'e mtsajkp.
43 Van'it tse'e to'k je tsapjootmit ángeles kyadaaky jetse'e kyojtsmákkiji. 44 Ax ku tse'e ooy tyun'anoo'kxini, van'it tse'e nuyojk makk chapkajts, yaaxp aaj yaaxp joot, ve'em tse'e je pyúxuk ñaxkadaaky ax jo'n je mújit nuu'pun ta'kxy kuy'ijt jo'n.
45 Ku ve'e chapkojtskujx, van'it tse'e vyimpijt joma ve'e je y'ixpajkpatajk, tádamts je'e ve'eda je tsooj pyatkajxjidini vye'na je'e kajx ku ve'e je tsaachvinma'yun yak'ayonuktajk-ijidini. 46 Van'it tse'e dunuujmidi:
—¿Tyajxse'e mma'ajta? Pojtukta jets tsapkotsta jetse'e mkaka'adat jep tokin jaatp.

Ku je Jesús yakmajch
(Mt. 26.47-56; Mr. 14.43-50; Jn. 18.2-11)

47 Kojtspna tse'e je Jesús vye'na ku ve'e numay je jayu jye'ydi. Ax juu' tse'e Judas duxaaj, je'ets je'e ve'e nuto'k je ixpajkpa juu' ve'e numakmejtsk ijttu, je'e tse'e duvintoo'vajkip je jáyuda. Van'it tse'e je Jesús duvinkutami jetse'e dutsuu'kx. 48 Van'it tse'e je Jesús ña'muxji:
—Judas, ¿to'k je tsuu'kx maat atse'e xpaamnit jem je jayu kya'm juu' atse'e xtso'oxpajk-tup?, ats, je Jayu Juu' ve'e Nupaamduka Ijtp.
49 Ku ve'e du'ixti ti ve'e toojnjup kojtsjup je jáyuda juu' ve'e ijttu je Jesús maat, van'it tse'e du'amotutúvidi:
—Maja Vintsán, ¿ntso'oxpajkumdupe'e ya jáyuda maat ya tsojx?

50 Van'it tse'e nutoʼk je y'ixpajkpa dukuspojxji toʼk je y'akaʼyun taatsk juu' ve'e dutoo-
jnjip je tee' juu' ve'e dunuvintsanikajxp je teeʼtajkta. 51 Ax jidu'um tse'e je Jesús ña'muxji:
—Masoʼokta, nvaatani ve'e vanxup.
Van'it tse'e je Jesús dutaajn je toompa je tyaatsk jetse'e duyakjotkadaakni. 52 Van'it tse'e
dunuujmi je teeʼtajk je vyintsanda, je tsaptakmutoompatajkta, maat je israeejlit je myújit
jáyuda, je'e juu' ve'e je'ydu jetse'e myajtsjidinit:
—¿Ve'em ats miitse'e xnuminda je yajkxy tsojx maat jets je kup maat ax joʼn atse'e je
meeʼtspa kunʼijt? 53 Jóvum xaaj xa atse'e tunʼit miits maatta jep maja tsaptujkp, kaʼats
atse'e xmajtsti vanʼit; ax uxyam tse'e je Nte'yam myakjajtuxjada jets atse'e xmátstat,
uxyam tse'e tyónjut kyótsjut ax joʼn dutsokta pan pan jatye'e yakkutojktup jeja akooʼts
it jaat.

Ku je Pedro dukanatyukpajkji je Jesús
(Mt. 26.57-58, 69-75; Mr. 14.53-54, 66-72; Jn. 18.12-18, 25-27)

54 Van'it tse'e je Jesús dumajtsti jetse'e duyaknajkxti jep je tee' juu' ve'e dunuv-
intsanikajxp je teeʼtajkta tyakʼap, ax jékum tse'e je Pedro pyaʼuxʼookaja. 55 Jep tse'e je
tsaptakmutoompatajk taagujkp dupaamdi je jaajn jetse'e dunaaʼajxtkvítti, ax jep tse'e je
Pedro dumaatxámda. 56 Van'it tse'e toʼk je jajtspa y'ixji ku ve'e xyamy jetse'e dumuʼix
dumupejt, jetse'e vyaajñ:
—Myaatvíttpap xa yaʼa ve'e tuyʼit ya Jesús.
57 Ax kaʼa tse'e je Pedro dunatyukpajkji je Jesús. Jiduʼum tse'e vyaajñ:
—Kaʼa xa ats yaʼa ve'e nʼixa.
58 Veeʼn tse'e je it ñajxy jetse'e jadoʼk je jayu y'íxjuva. Van'it tse'e je jayu vyaajñ:
—Mmaatvíttpap xa mits yaʼa ve'e tuyʼit.
Van'it tse'e je Pedro y'atsaajv:
—Kaʼa xaja, kaʼa xa ats yaʼa ve'e nmaatvídut tuyʼit.
59 Toʼk hora joʼn tse'e je it jyaaʼknajxy, van'it tse'e jadoʼk je jayu vyaampa:
—Tun nujava xa ve'e, jémam xa yaʼa ve'e tudumaatvídut, kux galiléait jáyuva yaʼa ve'e.
60 Van'it tse'e je Pedro vyaajñ:
—Kaʼa xa atse'e nnujava pan ti ve'e mkajtsp.
Kojtspna tse'e je Pedro vyeʼna, van'it tse'e toʼk je naʼatseev y'ayaaxy. 61 Van'it tse'e je
Maja Vintsán y'ixumpijt jetse'e je Pedro duvinʼix. Van'it tse'e je Pedro dujaaʼmyejts jets
jiduʼume'e je Maja Vintsán ñaʼmuxji: "Kaʼanume'e je naʼatseev uxyam ya tsooj y'ayaʼaxy
vyeʼnat, mutoojk náxipts ats mitse'e xkanatyukpukju vyeʼnat." 62 Van'it tse'e je Pedro
pyítsumni jetse'e oo y tyuntsaachvinmaʼyunyaaxy.

Ku je Jesús yaknuxiik yaktukxiik
(Mt. 26.67-68; Mr. 14.65)

63 Je jáyuda pan pan jatye'e je Jesús duʼix'ijttu, ñuxiiktu tyukxiiktu tse'e, jetse'e dutsiiʼkti,
64 duvintsoomdi, jetse'e duʼakupaʼkxidi, jetse'e vyaandi:
—Nukótsuts nʼit pane'e tumtsiiʼkju.
65 May nax tse'e dujaaʼkvinkojtspejtti.

Ku je Jesús duvinteni pan pan jatye'e dunumájidup jep tsaptujkp
(Mt. 26.59-66; Mr. 14.55-64; Jn. 18.19-24)

66 Ku ve'e je it jyajtk, van'it tse'e ñayʼamojkijidi je israeejlit je myújit jáyuda, je teeʼtajk
je vyintsanda, maat je tsaptujkpit yakʼixpajkpatajkta, jetse'e duyaknajkxti je Jesús joma
ve'e ñayʼamókajada. Jep tse'e dunuujmidi:
67 —Vaajnja aats pan mitse'e je Cristo, juu' ve'e je Nte'yam vyinkoon jetse'e yakkutojknit.
Jetse'e y'atsaajv:
—Pan vaamp xa atse'e jets ve'em, kaʼats atse'e xjaanchjávadat. 68 Pan nʼamotutúvidupts
ats miitse'e juu', kaʼats atse'e xʼatsóvdat jets kaʼats atse'e xmasoʼoktat. 69 Uxyamts atse'e
ntsuuniʼukvaʼanut jeja je Nte'yam y'akaʼyun paʼayi, juu' ve'e nujom dukaʼmikajxp, ats, je
Jayu Juu' ve'e Nupaamduka Ijtp.
70 Van'it tse'e anañujoma y'amotutúvijidi:

—¿Tits, mits jẹ'ẹ ve'e jẹ Nte'yam jẹ y'Onụk?
Jẹtse'e jẹ Jesús y'atsọọjvjidi:
—Jẹ'ẹ xa ạtse'e, ve'em ax jo'n tụxkọtsta.
71 Van'it tse'e vyaandi:
—¿Tyạjxts ụụ'me'e njaa'ktsọjkumda pạne'e dụ'ixtu dụmọ́tudu juu' ve'e tyoon kyọjts ka ọ́yap? Ụụ'mam xa ve'e tụn'amọtunajxumda ku ve'e viinm tụvya'añ.

23

Ku jẹ Jesús jẹ Pilato dụvinteni
(Mt. 27.1-2, 11-14; Mr. 15.1-5; Jn. 18.28-38)

1 Van'it tse'e tyenikạjxti jẹtse'e dụyaknạjkxti jẹ Jesús jẹm jẹ Pilato vyinkojkm. 2 Jẹm tse'e dụnụxạ'ại'ukvaandi. Jidụ'ụm tse'e vyaandi:
—Tạ ạats yạ'ạ ve'e n'ix mpaa'ty jẹtse'e ạạts jẹ njayu dụyakyoojmụk dụyak'ajxụk, ve'em tse'e vya'añ jẹts ka'a ạạtse'e jẹ kupạ'mụn nmọ'ọt jẹ rómait yakkutojkpa, vaampap tse'e jẹts jẹ Criistuk yạ'ạ ve'e, yakkutojkpụk yạ'ạ ve'e.
3 Van'it tse'e jẹ Pilato dụ'amọtutụvi jẹ Jesús:
—¿Mitse'e jẹ Israeejlit Jayu Yakkutojkpa?
Jẹtse'e jẹ Jesús y'atsạạjv:
—Jẹ'ẹ xa ạtse'e, ve'em ax jo'n tụxkạts.
4 Van'it tse'e jẹ Pilato dụnụụjmi jẹ tee'tạjk jẹ vyintsạnda jẹts jẹ nụmay jayu:
—Ka'a xa ạts yạ'ạ ve'e ti tọkin mpaatyja.
5 Ax nụyojk tse'e dụjaa'knụvampẹjtti. Jidụ'ụm tse'e vyaandi:
—Yakyoojmụkp yak'ajxụkp xa yạ'ạ ve'e nụjom ạạts jẹ njayu mạạt juu' ve'e tyuk'ixp. Jẹm tse'e ve'em dụtún Galilea jẹts yaja paat tse'e ve'em dụtoompa.

Ku jẹ Jesús jẹ Herodes dụvinteni

6 Ku ve'e jẹ Pilato dụ'amọtunajxy, van'it tse'e dụ'amọtutụvi pạn galiléait jayu jẹ'ẹ ve'e jẹ Jesús. 7 Ku ve'e yaknụụjmi jẹts ve'em, van'it tse'e dụkejx joma ve'e jẹ Herodes, jẹ galiléait yakkutojkpa jẹ'ẹ ve'e y'ijt, jẹmts jẹ'ẹ ve'e Jerusalén vye'niva van'it ku ve'e jẹ xạạj tyunjụ. 8 Ọọy tse'e tyunxọọjntk jẹ Herodes ku ve'e jẹ Jesús dụ'ix, kụx jémani ve'e dụja'ixuva'añ ku ve'e jẹ kạts dụmọtu jẹts ti ve'e tyuump kyạjtsp jẹts jẹ'ẹ ve'e y'ixuvaampy jẹtse'e jẹ Jesús jẹ mạjin dụtónụt. 9 May viijnts jẹ'ẹ ve'e juu' jaty dụ'amọtutụvi; ax ni vinxụpa tse'e jẹ Jesús kyah'atsọọjvji. 10 Jẹm tse'e vye'niduva jẹ tee'tạjk jẹ vyintsạnda mạạt jẹ tsaptụjkpit yak'ixpạjkpatạjk, jẹ'ẹ tse'e mạkk tunnụvampẹjtjụdup. 11 Van'it tse'e jẹ Herodes mạạt jẹ tyojpatạjk dụjomnụụjmidi dụtinụụjmidi jẹ Jesús jẹtse'e dụnụxiikti dụtukxiikti. Van'it tse'e dụxọjxti mạạt jẹ ọọjyit vit ax jo'n jẹ yakkutojkpa ñaxyạxjụ. Van'it tse'e jẹ Herodes dụtuknụkẹjxụmpijtnuva jẹ Pilato. 12 Jẹ xạạjjyam tse'e jẹ Pilato jẹts jẹ Herodes ñayja'vi'ukvaajnjidi, kụx namyu'ẹjkjụdupe'e y'ijtti.

Ku jẹ Jesús jẹ y'ọọ'kụn kyutujk
(Mt. 27.15-26; Mr. 15.6-15; Jn. 18.39-19.16)

13 Van'it tse'e jẹ Pilato dụyakjayyaxmojkjidi jẹ tee'tạjk jẹ vyintsạnda mạạt pạn pạn jatye'e jẹ kutojkụn dụjayẹjptup, mạạt jẹ nụmay jayu, 14 jẹtse'e dụnụụjmidi:
—Miits xa ạtse'e tụxtuknụminda yạ jayu ku ve'e mva'anda jẹts yakyoojmụkp yak'ajxụkp yạ'ạ ve'e jẹ nụmay jayu. Ax yájats ạts yạ'ạ ve'e juu' tụn'amọtutụvikụx miits mvinkujkta, ax tạ tse'e xmọ́tuda jẹts ka'a ạts yạ'ạ ve'e ti tọkin tụmpaatyja juu' miits yạ'ạ ve'e mtuknụx-ạ'ạidup; 15 ka'ava ve'e jẹ Herodes, kụx tạ xa ạtse'e xtuknụkẹjxụmpijtnuva. Ụxẹja tse'e xmọ́-tuda, ka'ats yạ'ạ ve'e tụdụtún juu' ve'e jẹ ọọ'kụn dụvinmajtsjup. 16 Nyakjachaachpaa'tjupts ạts yạ'ạ ve'e, van'itts ạtse'e nmasọ'ọkụt.
17 Ax vimpaascua xạạj tse'e jẹ Pilato dụjajtymasạ'ạk y'ijt to'k jẹ poxụntạkjayu. 18 Van'it tse'e jẹ jayu y'aa'mitaakti, jẹtse'e vyaandi:
—Va'an dụ'ạạ'kụ, jẹ'ẹ xa ạạtse'e ntsạjkp jẹts ạạtse'e xmasọọkjat jẹ Barrabás.

19 Je'e kajx tse'e je Barrabás yakpoxuntakpuujm kuxe'e je jayu duyaknañupojtukju
jem kajpun kajxm jets je'e kajx ku ve'e yakjayu'aa'k. 20 Jyatsojk tse'e je Pilato jetse'e
dumasoʼokut je Jesús, je'e kajx tse'e dumukojtsnuva je jayu jado'k nax. 21 Ax nuyojk tse'e
y'aa'mitaakti:
—Yakcruuzpétu, yakcruuzpétu.
22 Ax mutoojk nax tse'e je Pilato jidu'um ña'muxjidi:
—¿Tyajxse'e? ¿Ti ka óyap ya'a ve'e tudutún? Ka'a xa ats ya'a ve'e mpaatyja je tokin ti
ya'a ve'e kyu'ooʼkap. Nyakjachaachpaa'tjupts ats ya'a ve'e, van'itts atse'e nmasoʼokut.
23 Ax nuyojkts je'e ve'e dutun'amótudi jetse'e cryuuzpétut je Jesús. Kux makke'e ooy
tyunkojtsti je jáyuda jets je tee'tajk je vyintsanda, o'yixjudu tse'e juu' ve'e y'amótudu,
24 je'e tse'e je Pilato tyoon juu' ve'e je jayu chojktu. 25 Ax ve'em tse'e dumasaak naspaka
je jayu juu' ve'e poxuntaktsuuni je'e kajx ku ve'e je jayu duyaknañupojtukji jets je'e
kajx ku ve'e yakjayu'aa'k; ax je Jesús, jem tse'e je tojpa kya'm dupaamdini jetse'e
duyakcruuzpéttat.

Ku je Jesús cryuuzpejt
(Mt. 27.32-44; Mr. 15.21-32; Jn. 19.17-27)

26 Jem tse'e cruuzpejtpa duyaknajkxta vye'na je Jesús, van'it tse'e dumajtsti to'k je
ciréneit jayu, Simón je'e ve'e xyaaj, jemts je'e ve'e kam jooʼtm chaa'n, jetse'e dutuk-
pakaaydi je Jesús je cryuuz, jetse'e je Jesús duyaktoo'vajkti, jetse'e duyak'ux'ookidi je
Simón maat je cruz.
27 Numay tse'e je jayu pyanajkxjidi jets numay je ta'axtajk juu' ve'e yaaxtup tsaachvin-
maaydup je Jesús kajx. 28 Van'it tse'e je Jesús vya'kumpijt jetse'e ña'muxjidi:
—Jerusaleenit ta'axtajkta, kadi ats miits xnuya'axta, nañuya'axjada miits viinm jets
nuya'axta je m'ónukta, 29 kux je'yape'e je xaaj ku ve'e je jayu vya'anut: "Xoon xa je'e
ve'eda pan pan jatye'e pum jetse'e je ónuk dukajayéptat jets pan pan jatye'e je ónuk
dukatsamkojkidup jets pan pan jatye'e ni vin'ita kayak'onuktsi'tstup." 30 Van'it tse'e je jayu
je kopk je keets dunaajmadat: "Naxkada'aku yam aats nmi'kxm jets aatse'e xyo'otsut."
Jidu'um tse'e dunaajmadat. 31 Pan ve'eme'e jyátukada ku atse'e n'it miits maatta, ¿ax ti
tse'e jyaa'któndap ku atse'e nkooʼk'ijtnit miits maatta? Ve'em tse'e jyátukadat ax jo'n
yaktún ku ve'e je tsoxk kup tyaatsnit.
32 Yaknajkxtuva tse'e maat je Jesús numejtsk juu' ve'e je maja tokin dutoondu, ve'em
tse'e dutukmuyak'ooʼkadat. 33 Ku ve'e jye'ydi joma ve'e je it juu' ve'e duxaaj Kuxútum,
jem tse'e je Jesús duyakcruuzpejtti maat numejtsk je tokin toompada, to'k jeja je Jesús
y'aka'yun pa'ayi jets jado'k y'anajapa'ayi. 34 Van'it tse'e je Jesús vyaajñ:
—Tata, meee'kxjada to'k aaj je tyokin kux ka'a ya'a ve'e dunujávada ti ve'e tyoondup.
Van'it tse'e je tojpatajk je Jesús je vyit dupajkva'kxti jetse'e dunukoo'yidi. 35 Jem
tse'e numay je jayu vye'niduva jetse'e du'ixti juu' ve'e toojnju kojtsju. Pan pan jatye'e
yakkutojktup, je'e tse'e duvinkojtspejttu je Jesús, jetse'e vyaandi:
—Yaktsook xa ya'a ve'e je viijnk jayu; va'ants n'ite'e viinm dunaajktsa'akju pan
tyúvame'e jets ya'a ve'e je Cristo, juu' ve'e je Nte'yam vyinkoon jetse'e yakkutojknit.
36 Nay ve'empa tse'e je tojpatajk je Jesús dunuxiikti dutukxiikti, dujomnuujmidi dut-
inuujmidi, jetse'e duvinkutámidi, jetse'e dutuk'ookti je tsaaydum pa'ajk na'ooʼk, 37 jetse'e
dunuujmidi:
—Pan je Israeejlit Jayu Yakkutojkpa xa mitse'e, ¡naajktsoʼokjuts n'it!
38 Ax jem tse'e je Jesús cryuuz kojm dupaamdi to'k je jatyán. Toojk ayookts je'e ve'e
ja'a: je griego, je latín, jets je hebreo. Jidu'ume'e vya'añ: "Ya'a xa ve'e je Israeejlit Jayu
Yakkutojkpa."
39 Nuto'k tse'e je jayu juu' ve'e jem cruz kajxm, vyinkojtspejtpa tse'e je Jesús. Jidu'um
tse'e vyaajñ:
—Pan mítsam xa je'e ve'e je Cristo, naajktsoʼokjuts n'it, jets yaktsookpa aats.
40 Ax tukna'muxju tse'e jado'k je myujatyoo'. Jidu'um tse'e ña'muxji:

—¿Ka'a mitse'e je̱ Nte'yam xtsa̱'a̱ga? Nay je̱ tsaachpaatu̱n mitse'e mpaatpap.
41 Nvinmajtsumjuvam xa u̱u̱'me'e ya̱ tsaachpaatu̱n juu' ve'e u̱xyam nyaknajxump ku̱x je̱'e̱
xa ve'e nkuve̱jtump ku ve'e nto'num juu' ve'e ka óyap; ax ya̱ jayu, ni ti tókinats ya̱'a̱ ve'e
du̱katún.
42 Van'it tse'e je̱ Jesús du̱nu̱u̱jmi:
—Jesús, jaa'myétsu̱ a̱ts mits to'k aaj ku ve'e myakkutojk'ukvaannit.
43 Van'it tse'e je̱ Jesús y'atso̱o̱jvji:
—Tyúvam xa a̱ts mitse'e nnu̱u̱jma je̱ts u̱xyam mitse'e m'ijtnit a̱ts ma̱a̱t joma ve'e je̱
Nte'yam je̱ jyayu du̱ja̱ajna du̱ta̱jka.

Ku je̱ Jesús y'o̱o̱'kni
(Mt. 27.45-56; Mr. 15.33-41; Jn. 19.28-30)

44 Kujk xa̱a̱j jo'n tse'e vye'na, van'it tse'e nu̱jom je̱ it je̱ naax kyo̱o̱'tsiku̱jx. Toojk yaaxp
paatts je̱'e̱ ve'e je̱ it y'ijt ko̱o̱'ts. 45 Je̱'e̱ ka̱jx tse'e ve'em jyajty ku̱x vinko̱o̱'tsi ve'e je̱ aampa
xa̱a̱j. Ka̱kojk tse'e kya̱a̱'tsva'kxy je̱ ata̱tyok juu' ve'e je̱p ma̱ja̱ tsaptu̱jkp tuk'ata̱tyuk je̱ it
juu' ve'e je̱ kunoo'kxu̱n munu̱yojk du̱ma̱a̱t. 46 Ku ve'e ve'em jyajty, van'it tse'e je̱ Jesús
ma̱kk kya̱jts. Jidu̱'u̱m tse'e vyaajñ:
—Tata, je̱m xa a̱tse'e mits mka̱'m ya̱ nja'vin mpu̱m.
Ku ve'e ve'em vyaajñ, van'it tse'e je̱ jya'vin tyukvaatsji.
47 Je̱ tojpa juu' ve'e du̱nu̱vintsánip nu̱mókupx je̱ tojpata̱jk, ku je̱'e̱ ve'e du̱'ix juu' ve'e
tu̱tyunju̱ tu̱kya̱tsju̱, van'it tse'e je̱ Nte'yam du̱yakma̱ji du̱yakjaanchi je̱tse'e vyaajñ:
—¡Tyúvamdam xa je̱'e̱ ve'e je̱ts ka'a ya̱'a̱ ve'e ya̱ jayu ti to̱kin tu̱du̱tún!
48 Nu̱jom tse'e je̱ jayu juu' ve'e je̱m ve'nidup je̱tse'e du̱'ixti juu' ve'e toojnju ko̱jtsju,
kyo̱jxtu tse'e je̱ kyak ku̱xe'e du̱jo̱o̱'k'ama'tjidini. Ve'em tse'e ña̱jkxtini. 49 Ax nu̱jom tse'e je̱
jayu juu' ve'e je̱ Jesús du̱'íxada y'ijt, je̱'e̱ ma̱a̱tta je̱ ta̱'a̱xta̱jkta juu' ve'e pana̱jkxju̱du ku ve'e
je̱m galiléait y'it jo̱o̱tm cha̱a̱'n, jékum jaty tse'e tyaandi je̱tse'e du̱'ixti juu' jatye'e toojnju
ko̱jtsju.

Ku je̱ Jesús ña̱xta̱jki
(Mt. 27.57-61; Mr. 15.42-47; Jn. 19.38-42)

50 Je̱m tse'e y'ijt to'k je̱ yaa'tya̱jk juu' ve'e o̱y jayu je̱ts tu̱v je̱ jyáyuvin je̱ jyoojntykin,
José je̱'e̱ ve'e xya̱a̱j, arimatéait jayu. Je̱m je̱'e̱ ve'e judéait y'it jo̱o̱tm je̱ arimatéait kajpu̱n.
Je̱'e̱vats je̱'e̱ ve'e je̱ José nu̱to'k je̱'e̱da juu' ve'e du̱nu̱májidup je̱p tsaptu̱jkp. 51 Je̱ José,
y'a'ixpts je̱'e̱ ve'e ku ve'e je̱ Nte'yam je̱ kyutojku̱n du̱yakmiinnit, kyo̱'o̱yja'vits je̱'e̱ ve'e
juu' ve'e tyoondu je̱ myujatyoo'ta̱jk. 52 Van'it tse'e o̱jts du̱'ix je̱ Pilato je̱tse'e du̱'amo̱tu
je̱ Jesús je̱ ñi'kx je̱ kyo̱pk. 53 Ku ve'e je̱m cruz ka̱jxm du̱yakvajntkni, van'it tse'e to'k je̱
vit du̱tukvimpittni. Van'it tse'e o̱jts du̱yaknaxta̱ka je̱p jótup juu' ve'e pú́mani ve'nip je̱p
tsaja̱a̱tp; ni pánanum tse'e je̱p kyayakpu̱m vye'na. 54 Je̱ xa̱a̱j tse'e vye'na ku ve'e je̱ jayu
du̱'apa̱a̱mdu̱ka je̱ po̱o̱'kxtku̱n xa̱a̱j juu' ve'e javee̱'n du̱kapaatp.
55 Je̱ ta̱'a̱xta̱jkta juu' ve'e je̱ Jesús du̱ma̱a̱ttso̱o̱'ndu je̱m Galilea, je̱'e̱ tse'e du̱pana̱jkxtu
je̱ José je̱tse'e o̱jts du̱'ixta joma ve'e du̱yaknaxta̱jkidi je̱ Jesús je̱ ñi'kx je̱ kyo̱pk je̱tse'e
du̱'ixti vinto̱ ve'e du̱pa̱a̱mdi. 56 Ku ve'e jye̱'ydini je̱m tya̱k'am, y'apa̱a̱jmtkidu tse'e je̱
pa'ajk xoo'kpa juu' ve'e y'apa̱a̱jmtkidu. 2 Ku tse'e jye̱'ydi joma ve'e je̱ jot, viijnk tso̱ tse'e je̱
tsaaj du̱paattini juu' ve'e y'aka̱a̱jyjup y'ijt. 3 Van'it tse'e tya̱jkidi. Ax ka'a tse'e du̱'ukpaattini
je̱ Ma̱ja̱ Vintsán Jesús je̱ ñi'kx je̱ kyo̱pk, 4 je̱tse'e atu̱va ato̱ki tyuntaandi, ax ka'a tse'e
du̱'ukmutaayvaattini vinto̱ ve'e jyátu̱kadat. Tun to'mayji tse'e du̱'ixpaatti nu̱me̱jtsk je̱

ángeles vyinténajada, ajajp ata'kxpe'e xyáxada. [5] Ǫǫy tse'e tyuntsa'kidi je ta'axtajk, je'e
kajx tse'e vyiijntkti jeja naxkujx paat. Van'it tse'e je ángeles ña'muxjidi:

—¿Tyajxse'e x'íxtada yap ǫǫ'kpa jótup je'e juu' ve'e joojntykip? [6] Ka'a xa je'e ve'e yaja
pan. Ta je'e ve'e jyoojntykpajknuva. Jaa'myétsta vintsǫ ve'e mna'muxjidi ku ve'e jem
Galiléana vye'na. [7] Jidu'um tse'e vyaajñ: "Yakpámupts atse'e jem je tókinax jayu kya'm
juu' atse'e xtso'oxpajktup, ax joojntykpajknuvapts atse'e kutoojk xaaj, ats, je Jayu Juu'
ve'e Nupaamduka Ijtp." Jidu'um tse'e vyaajñ.

[8] Van'it tse'e dujaa'myejtsti je Jesús je kyats je y'ayook. [9] Ku ve'e choǫ'ndi joma ve'e
je jot, van'it tse'e dutukmumaajntykkajxti je Jesús je y'ixpajkpatajk juu' ve'e numakto'k
taandinu jets pan pan jatye'e myaatve'nidup. [10] Je ta'axtajkta tse'e juu' ve'e dutuknuja'vidu
je kukátsivatajk, je'e tse'e ijttu je María Magdalena, je Juana, je María juu' ve'e je
Santiago je tyaak, jets je viijnk ta'axtajkta. [11] Ax ka'ats je'e ve'e je Jesús je y'ixpajkpatajk
dujaanchja'vidi juu' ve'e je ta'axtajk kyojtstu, ve'eme'e vyinmaaydi jets ǫyvintsǫva ve'e
juu' dukojtsti.

[12] Ǫyam tse'e ve'em vyinmaaydi, noomp tse'e ñujkx je Pedro joma ve'e je Jesús
du'ukyaknaxtajkidi. Ku ve'e vyiijntk jetse'e kyak'ixi, van'it tse'e du'ix jets jepe'e pyujkna
je vit juu' ve'e tyukvimpittu. Van'it tse'e vyimpijtni joma ve'e ñamyayju jetse'e dupayǫ'y
pan ti ve'e tutyunju tukyatsju.

Juu' ve'e toojnju kojtsju jeja emauusit tyoo' aajy
(Mr. 16.12-13)

[13] Je xaajji tse'e numejtsk je Jesús je y'ixpajkpatajk ñajkxti jem kajpun kajxm juu'
ve'e Emaús duxaaj, mejtsk legua jagojkm jo'ne'e dumujékuma je Jerusalén, [14] je'e tse'e
myaajntyktup juu' ve'e tutyunju tukyatsju. [15] Namvaate'e ñakyótsjada, van'it tse'e je Jesús
ñaajktámiji jetse'e dumaatnamyujatyoo'ijidi. [16] Ǫyam tse'e dumaatnamyujatyoo'ijidi,
ka'anum tse'e je Nte'yam duyakjajty jetse'e je numejtsk kudu'ixkajpti je Jesús. [17] Van'it
tse'e je Jesús y'amotutúvijidi:

—¿Tise'e jem mmaajntyktup namvaate'e myǫ'ǫyda? ¿Tyajxse'e mtsaachvinmáyda?

[18] Nuto'k tse'e y'atsaajv juu' ve'e Cleofas duxaaj:

—¿Tis, tun mítsjidamts n'ite'e to'k juu' ve'e je'y jem Jerusalén jetse'e xkanujava ti ve'e
námnum jem tutyunju tukyatsju?

[19] Van'it tse'e je Jesús ña'muxjidi:

—¿Tise'e tutyunju tukyatsju?

Jetse'e dunuujmidi:

—Je'e juu' ve'e tujyatyju tuñaxyju je Jesús, je nazarétit jayu. To'k je'e ve'e tuy'it je
Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpa, ñumájipts je'e ve'e tuy'it maat juu' ve'e tyoon kyojts jeja je
Nte'yam vyinkujk jets jeja nujom je jayu vyinkujk, [20] jets vintsǫ ve'e je tee'tajk je vyintsanda
jets pan pan jatye'e dunumájidup uu'm maatta, je'e tse'e jem je Pilato kya'm tudupamda
jetse'e dutokimpayǫ'ǫyut jetse'e duyakjacryuuzpétjut. [21] Ve'emts aatse'e n'uk'a'ix jets je'e
ve'e kuxyaktsǫǫkumdini nuvinxup uu'me'eda, je israeejlit jáyuda. Maaxk je'e ve'e ve'em
tyunju kyatsju. [22] Ǫyam tse'e vye'ema, vinkex je ta'axtajk juu' aatse'e nmaatnayja'vijup,
je'ets aatse'e atuva atoki tuxyaktáñ je'e kajx ku ve'e tudununajkxta tun japyji joma ve'e je
Jesús y'uknaxtajki. [23] Ax ka'akts je'e ve'e jep je ñi'kx je kyopk tudu'ukpaattini, je'e kajx tse'e
tumyetsta jets aatse'e tuxtukmumaaydukta jets je aangelesuk tse'e jep tuyak'íxjada juu'
ve'e tuña'muxjada jets taak je'e ve'e je Jesús jyoojntykpajknuva. [24] Van'it tse'e tuñajkxta
vinkex aats je nmujatyoo' joma ve'e naxtaka tuy'it, ve'emukts je'e ve'e tudupaattuva je it
ax jo'n je ta'axtajk tudu'avánada jo'n. Ax ka'akts je'e ve'e je Jesús du'uk'ixpaattini.

[25] Van'it tse'e je Jesús y'atsǫojvjidi:

—Ka'a xa ve'e ǫy juu' xpayǫ'ǫyda, ǫǫye'e mtunjekta jetse'e xjaanchjávadat je Nte'yam
je y'ayook kojtsnajxpatajkta. [26] ¿Tis, ka'a je'e vine'e vyinkopka jetse'e je Cristo ve'em
chaachpaa'tut, van'it tse'e je myajin dupajknit?

27 Van'it tse'e dutukvinja'vidi juu' ve'e je'e kajx jatyáñ ijtp jep Kunuu'kx Jatyán kujxp, je
Moisés je jyatyán maat du'ukvaajñ jetse'e dujaa'ktukvinja'vidi nujom juu' ve'e jyatyaandu
je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpatajkta.
28 Ku ve'e jye'ydini joma ve'e je kajpun joma ve'e ñajkxta, van'it tse'e je Jesús jyatki ax
jo'n je tyoo' kudujaa'kyo'y. 29 Van'it tse'e dumunoo'kxtkti jetse'e myaattánjadat, jetse'e
vyaandi:
—Tanu aats maat kux tánani xa ve'e ooy. Vee'nji ya'a ve'e ya it ñáxut jetse'e cho'oinit.
Van'it tse'e je Jesús tyajki jep tujkp ax jo'n kuduma attaandi. 30 Tsuunidup tse'e vye'nada
jetse'e y'a'óxadat, van'it tse'e je Jesús je tsapkaaky dukaajn, je Nte'yam dukukojtsji, jetse'e
dutojkva'kxjidi. 31 Ax je'yji tse'e je Nte'yam je jayu dutuk'ixkajpti jets je Jesús je'e ve'e. Ax
van'it tse'e je Jesús ve'emji tyoki. 32 Van'it tse'e ñavyaajnjidi:
—¿Ka ve'emape'e ooy xtunyakxoojntkum yam nja'vin kajxmam ku ve'e tuxtukmukojt-
sum jeja too' aajy jetse'e je Kunuu'kx Jatyán tuxtukvinja'vim?
33 Ka'a tse'e tya'nidi, van'it tse'e vyimpijttinuva jem Jerusalén. Jem tse'e to'k muk
dupaatti je numakto'k kukátsivada jets je myujatyoo'da. 34 Jidu'um tse'e ña'muxjidi:
—Tyúvam xa ve'e, ta xa ve'e je Maja Vintsán jyoojntykpajknuva jado'k nax, ya Simón
Pedro tse'e tudu'íxnuva.
35 Van'it tse'e je'e juu' ve'e je'ydu, je'e tse'e tukmumaajntykjudu vintso ve'e jyajtti jeja
too' aajy jets vintso ve'e du'ixkajpti je Jesús ku ve'e je tsapkaaky dutojkva'kxy.

Ku je Jesús ñaajknukę'xnatajkiji jeja je y'ixpajkpatajk vyinkujkta
(Mt. 28.16-20; Mr. 16.14-18; Jn. 20.19-23)

36 Ax je'e tse'e kyojtstup vye'na, tun to'mayji tse'e je Jesús jeja vyinténajada. Van'it tse'e
je Jesús kyojtspoo'kxjidi. Jidu'um tse'e vyaajñ:
—Je oy joot maate'e m'íttat.
37 Van'it tse'e je y'ixpajkpatajk ooy tyuntsa'kidi, ve'em tse'e vyinmaaydi jets jado'k
ítumit jayu je'e ve'e y'íxtup. 38 Ax jidu'um tse'e je Jesús ña'muxjidi:
—¿Tyajxse'e mnavyinma'yunmo'ojada? ¿Tyajxe'e je mejtsvinma'yun xjayepta? 39 Ixta
ats ya nka'aj ya ntek; átsam xa je'e ve'e. Tonda matsta ats jets ixta. Ka'a tse'e jado'k ítumit
jayu chu'utsaxa pyajkaxa ax jo'n ats miitse'e yaja nvinténada.
40 Ku ve'e ve'em vyaajñ, van'it tse'e dutuk'ixti je kya'aj je tyek. 41 Ax ka'ajyam tse'e
dujaanchja'vidi van'it jets joojntykpajknuva je'e ve'e, je'e kajx ku ve'e xyoojntkti jetse'e
atuva atoki tyuntaandi. Van'it tse'e je Jesús ña'muxjidi:
—¿Jepe'e xmaadada je kaaky je ju'kx?
42 Van'it tse'e dumooydi je ajkx tsa'a. 43 Van'it tse'e je Jesús dumajch jetse'e jeja je'e
vyinkujkta duju'kx. 44 Van'it tse'e dunuujmidi:
—Juu' xa atse'e tuxjaty, je'ets je'e ve'e juu' ats miitse'e nvaajnjidu ku atse'e nve'nana
miits maatta, vaants atse'e jets tun vinkopk je'e ve'e jetse'e tyónjut kyótsjut nujom juu'
ve'e jatyáñ ijtp ats kajx jep Kunuu'kx Jatyán kujxp; jepe'e je Moisés pyava'nun kujxp
du'ukva'añ jets juu' ve'e jyatyaandu je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpatajkta, nay ve'empa
jep salmos kujxp.
45 Van'it tse'e je Nte'yam vyinma'yunmoojyjidi jetse'e duvinmótudat juu' ve'e tyijp je
Kunuu'kx Jatyán. 46 Jetse'e je Jesús ña'muxjidi:
—Ve'em xa ve'e javyet jep Kunuu'kx Jatyán kujxp jets atse'e n'oo'kut, ats, je Cristo;
ax kutoojk xaajts atse'e njoojntykpajknuvat. 47 Jep tse'e vyaampa jets ats kajxe'e je jayu
yaktuknujávadat pan nuvinxupe'e chaanada to'k it to'k naxviijn, yaja tse'e jerusaleenit
kyajpun kujx yak'ukva'anut, jets ats kajxe'e yaknaajmadat jetse'e vyinmayumpijttinit,
jetse'e dumasooktinit je kyo'oy joojntykinda, ve'em tse'e je Nte'yam myee'kxuxjadat je
tyókinda. 48 M'ixtu tse'e taav ku ve'e ve'em tujyaty, vaajnjada tse'e ve'em je jáyuda.
49 Ntuknukéxtap ats miitse'eda je Espíritu Santo, ve'em ax jo'n ats je nTee' je vaanduk
duyaktaajñ. Ax tándats miits yaja Jerusalén kuunume'e myakmo'odat je makkin juu' ve'e
kajxm kada'akup.

Ku jẹ Jesús chajpẹjtni
(Mr. 16.19-20)

50 Van'it tse'e jẹ Jesús mạạt jẹ y'ixpạjkpatạjk pyítsumdi jẹm kajpụn jọọtm jẹtse'e jyẹ'ydi
joma ve'e jẹ it juu' ve'e jẹ betániait kajpụn mutạm. Van'it tse'e jẹ Jesús jẹ kyạ'ạj dụkọọjnụk
jẹtse'e jẹ y'ixpạjkpatạjk dụkunuu'kx. 51 Namvaat tse'e dụkunuu'kx, van'it tse'e jẹ Jesús
jẹ Nte'yam jẹ kyutojkụn kạjx chọọ'nni yaja naxviijn jẹtse'e chajpẹjtni. 52 Van'it tse'e jẹ
jayu jẹ Jesús dụvinja'vidi dụvintsạ'kidi, xọọjntkp tse'e ọọy vyimpijttini jẹm Jerusalén.
53 Tun'ijttupts jẹ'ẹ ve'e jẹp mạjạ tsaptụjkp jẹ Nte'yam dụyakmájada dụyakjaanchada.
Amén.

Yaˈa tseˈe je Oy Kats je Oy Ayook juuˈ veˈe je Juan jyaay

Je Kats je Ayook tseˈe jayuvimpijt

1 Ku veˈe juuˈ jaty choontk, jéjanits jeˈe veˈe vyeˈna je Kats je Ayook; je Nteˈyam maatts
jeˈe veˈe yˈit vanˈítani, jeˈets jeˈe veˈe je Nteˈyam. 2 Ku veˈe juuˈ jaty choontk, je Nteˈyam
maatts jeˈe veˈe. 3 Je Kats je Ayook maat tseˈe je Nteˈyam nujom juuˈ jaty dupamkujx. Ni tía
xa veˈe juuˈ veˈe jeja jetseˈe jeˈe maat ñunkayakpuujm. 4 Je Kats je Ayook tseˈe je joojntykin
dukaˈmip. Ax je joojntykin juuˈ jeˈe veˈe kyaˈmip, jeˈe tseˈe je jayu dumooyp je ajajtk. 5 Je
ajajtk tseˈe dukujajp dukutaˈkxp je akooˈts it; kaˈa tseˈe je akooˈts it duˈamaadaaga jetseˈe
duyakkooˈtsat je ajajtk.

6 Jeji xa veˈe toˈk je yaaˈtyajk juuˈ veˈe je Nteˈyam kejxju, Juaants jeˈe veˈe xyaaj. 7 Jeˈe tseˈe
ñumiin jetseˈe je tuvakojtsun dupámut jetseˈe je jayu duvaajnjat jets ta veˈe je Nteˈyam
duyaknukeˈxnatáka jeˈe paneˈe ijtp ax joˈn je kujajpa je kutaˈkxpa, veˈem tseˈe anañujoma
je jayu jeˈe dujaanchjávadat. 8 Ka je Juaanapts jeˈe veˈe jeˈe paneˈe ijtp ax joˈn je kujajpa
je kutaˈkxpa, jeˈe jeˈe veˈe paneˈe je tuvakojtsun dupaam jeˈe kajx paneˈe veˈem ax joˈn
je kujajpa je kutaˈkxpa. 9 Jeˈe paneˈe ijtp ax joˈn je kujajpa je kutaˈkxpa, jeˈe tseˈe miin
yaja naxviijn, jeˈe tseˈe anañujoma je jayu duyakvijp duyakkejp. Yájats jeˈe veˈe naxviijn
myiijn, 10 yájats jeˈe veˈe naxviijn vyeˈna, jeˈe maat tseˈe ya naxviijnit it yakpuujm, kaˈa tseˈe
je jayu yˈíxaiji. 11 Je jyayu veˈe ñumiin, kaˈa tseˈe kyuvajkjidi. 12 Natyukpitsumvaatsjudu
tseˈe juuˈ veˈe kuvajkjudu jetseˈe jyaanchjaˈvijidi, jeˈeda tseˈe kyutojkunmooy jetseˈe yˈíttat
je Nteˈyam je yˈónukta. 13 Ax ka jeˈe kajxap tseˈe yˈitta je Nteˈyam je yˈónukta kuxeˈe
kyeˈxti ax joˈn je naxviijnit jayu, ni ka jeˈe kajxap tseˈe ku veˈe kyeˈxti kuxeˈe veˈem je jayu
dunupaajmtkidi, nay ka jeˈe kajxap tseˈe ku veˈe kyeˈxti kuxeˈe je yaaˈtyajk veˈem dutsak,
jeˈe kajxeˈe yˈitta je Nteˈyam je yˈónukta kuxeˈe je Nteˈyam je nam joojntykin myoojyjidi.

14 Ax jeˈe paneˈe je Kats je Ayook, jeˈe tseˈe jayuvimpijt, jeˈe tseˈe joojntyki uuˈm maatta,
tum je kunooˈkxun maat jets je tyuv jeˈe jeˈe veˈe. Nˈixts aats jeˈe veˈe, jeˈe tseˈe je Nteˈyam
tun toˈk yˈOnukip, ooyeˈe je majin dutunjayep. 15 Jiduˈumts jeˈe veˈe je Juan je tuvakojtsun
dupuujm, makk tseˈe kyajts jetseˈe vyaajñ:

—Yaˈats jeˈe veˈe juuˈ ats miitseˈe ntukmukojtstu ku atseˈe nvaajñ jets jeˈe pan atseˈe
xpaˈuxˈookip, nuyojkts jeˈe veˈe dunumaja jets kaˈa veˈe ats, kux ijtnuvam jeˈe veˈe vyeˈna
jets kaˈanum ats —jiduˈum tseˈe vyaajñ.

16 Anañujoma xa veˈe xkunooˈkxumda jetseˈe xtoojnjimda je maaˈyun kamachoovna.
17 Yakmoˈyumdu tseˈe je pavaˈnun juuˈ veˈe je Moisés yaktukkatajki, ax je Jesucristo tseˈe
duyaknukeˈxnatajki jets tuv jeˈe veˈe je tooˈ juuˈ veˈe je Nteˈyam kyojts jets chajkpeˈe jetseˈe
anañujoma je jayu je maaˈyun dutoojnjat. 18 Ni pana veˈe je Nteˈyam dukaˈix; je Jesús, jeˈe
je yˈOnuk, juuˈ veˈe ijtp jeˈe maat, jeˈe tseˈe je Nteˈyam duyaknukeˈxnatajki.

Ku je Yaknapejtpa Juan je jayu duvaajnjidi jets pane'e je Jesucristo
(Mt. 3.11-12; Mr. 1.7-8; Lc. 3.15-17)

19 Jiduˈum tseˈe je Juan je tuvakojtsun dupuujm ku veˈe je israeejlit jayu juuˈ veˈe
tsuunidup jem Jerusalén, jeˈe tseˈe dukejxtu je teeˈtajk jets je viijnk jáyuda juuˈ veˈe ijttuva
je Leví je chaan je kyooj, jeˈe tseˈe najkx je Juan duˈamotutúvada pan pan jeˈe veˈe ñatyijju.
20 Kaˈa tseˈe je Juan tyaayi, vaˈajts tseˈe ñayˈavaˈniji. Jiduˈum tseˈe vyaajñ:

—Ka átsap xa jeˈe veˈe je Cristo.

21 Vanˈit tseˈe duˈamotutúvidinuva:

—Pan ka mítsaptam jeˈe veˈe, ¿pants mitseˈe? ¿Mitseˈe je Nteˈyam je yˈayook
kojtsnajxpa Elías?

Vanˈit tseˈe vyaannuva:

—Ka átsap xa jeˈe.

Jetseˈe duˈamotutuvikojtinuva:

—¿Mítstam n'ite'e je̱ Nte'yam je̱ y'ayook ko̱jtsnajxpa juu' ve'e ká̱tsani je̱tse'e myiinnit yaja naxviijn?

Je̱tse'e y'atsa̱ajv:

—Ka'a.

22 Van'it tse'e du̱nu̱u̱jmidinuva:

—¿Ax pa̱nts mitse'e? Njajtyyakna̱jkxjap xa a̱a̱tse'e je̱ mko̱jtsu̱mpijtu̱n pa̱n pa̱n a̱a̱tse'e xke̱jxp. ¿Ti mitse'e mnatyijju̱ a̱a̱ts ma̱a̱t?

23 Van'it tse'e je̱ Juan y'atsa̱ajv:

—Je̱ Nte'yam je̱ y'ayook ko̱jtsnajxpa Isaías, je̱'e̱ tse'e du̱'ava'ni to'k je̱ jayu juu' ve'e jidu̱'u̱m ma̱kk kó̱tsup joma ve'e kyapa̱ntsu̱u̱na: "Yakta̱a̱jvjada je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n je̱ tyoo'." Ax a̱tsts je̱'e̱ ve'e je̱ jayu juu' ve'e ko̱jtsp joma ve'e kyapa̱ntsu̱u̱na —jidu̱'u̱m tse'e je̱ Juan vyaajñ.

24 Juu' tse'e o̱jts du̱muko̱tsta je̱ Juan, je̱ fariseota̱jkts je̱'e̱ ve'e ke̱jxju̱du. 25 Je̱tse'e du̱'amo̱tutú́vidinuva:

—Pa̱n ka mítsap je̱'e̱ ve'e je̱ Cristo ukpu̱ je̱ Elías, ni je̱ Nte'yam je̱ y'ayook ko̱jtsnajxpa juu' ve'e ká̱tsani je̱tse'e myiinnit, ¿tya̱jxts mitse'e je̱ jayu xyakna̱pet?

26 Je̱tse'e je̱ Juan ña̱'mu̱xjidi:

—Je̱ tsoxk na̱aj xa a̱tse'e je̱ jayu ntukyakna̱pejtp. Je̱mts miitse'e to'k xma̱a̱dada pa̱ne'e mka'íxada. 27 Xpa'u̱x'o̱o̱kipts a̱ts je̱'e̱ ve'e, je̱'e̱ tse'e nu̱yojk du̱nu̱má̱jip je̱ts ka'a ve'e a̱ts, ni je̱'e̱ paata a̱tse'e nkavinmachju̱ je̱ts a̱tse'e je̱ kya̱'a̱jk ja̱a̱'p nmukéjijat.

28 Ve̱'e̱ts ya̱'a̱ ve'e tyoojnji kyo̱jtsji je̱m joma ve'e je̱ it du̱xa̱a̱ja Betania, je̱m jado'k ado'om Jordán ma̱ja̱ na̱pa'am, je̱m joma ve'e je̱ Juan je̱ jayu du̱yakna̱pejt.

Ve'em je̱'e̱ ve'e je̱ Jesús ax jo'n to'k je̱ carnero juu' ve'e vintsa̱'kin

29 Je̱ ku'óxit tse'e je̱ Juan du̱'ix je̱ Jesús vyinkutá̱maja, van'it tse'e vyaajñ:

—Ixta, ya̱'a̱ts je̱'e̱ ve'e juu' ve'e je̱ Nte'yam vyinko̱o̱n je̱tse'e je̱ jayu je̱ tyo̱kin du̱tukna̱vaatsnit. Ve'em tse'e du̱tónu̱t ku ve'e y'o̱o̱'ku̱t ax jo'n to'k je̱ carnero juu' ve'e je̱ Nte'yam yaktukvintsa̱'kip. 30 Ya̱'a̱ a̱tse'e nnu̱ko̱jts ku a̱tse'e nvaajñ: "Xpa'u̱x'o̱o̱kipts a̱tse'e to'k pa̱ne'e nu̱yojk du̱nu̱má̱jip je̱ts ka'a ve'e a̱ts, ku̱x ijtnuvam je̱'e̱ ve'e vye'na je̱ts ka'anume'e a̱ts." 31 Ka'ats a̱tse'e nnu̱java tu̱y'it je̱ts ya̱'a̱ je̱'e̱ ve'e juu' ve'e je̱ jayu je̱ tyo̱kin du̱tukna̱va'atsup. Je̱'e̱ ka̱jxts a̱tse'e je̱ jayu nyakna̱pe̱tta je̱tse'e ve'em nu̱java tyánu̱t je̱ israeejlit jayu ma̱a̱t je̱ts ve'em ya̱'a̱ ve'e ax jo'n to'k je̱ carnero juu' ve'e je̱ Nte'yam yaktukvintsa̱'kip.

32 Je̱tse'e je̱ Juan je̱ tu̱va̱ko̱jtsu̱n du̱jaa'kpu̱u̱jm. Jidu̱'u̱m tse'e vyaajñ:

—Ku a̱ts je̱'e̱ ve'e nyakna̱pe̱jtku̱jx, van'itts a̱tse'e n'ix je̱ Espíritu Santo ñu̱ka̱daakji ax jo'n to'k je̱ pak, je̱m tse'e tsapjo̱o̱tm cha̱a̱'n. 33 Ku a̱ts je̱'e̱ ve'e nkayakna̱petna vye'na, ka'ats a̱tse'e nnu̱java vye'na je̱ts je̱'e̱ je̱'e̱ ve'e juu' ve'e je̱ jayu je̱ tyo̱kin du̱tukna̱va'atsup. Ax je̱'e̱ pa̱n a̱tse'e xke̱jx je̱ts a̱tse'e je̱ jayu nyakna̱pétu̱t je̱ tsoxk na̱ma̱a̱t, je̱'e̱ts a̱tse'e xnu̱u̱jmi: "Ku ve'e x'íxu̱t je̱ Espíritu Santo je̱tse'e to'k je̱ yaa'tya̱jk du̱nu̱ka̱da'aky, je̱'e̱ts je̱'e̱ ve'e juu' ve'e je̱ jayu du̱tukyakna̱pe̱jtp je̱m jya'vin ka̱jxm je̱ Espíritu Santo." 34 Ax n'ixts a̱ts je̱'e̱ ve'e ku ve'e ve'em jyajty, mpu̱u̱mpts a̱tse'e je̱ tu̱va̱ko̱jtsu̱n je̱ts je̱'e̱ je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam je̱ y'Onu̱k.

Je̱ Jesús je̱ myutoo'va̱jkp ixpa̱jkpada

35 Je̱ ku'óxit tse'e je̱ Juan je̱m tyena ma̱a̱t nu̱me̱jtsk je̱ y'ixpa̱jkpada. 36 Ku ve'e je̱ Juan du̱'ix je̱tse'e je̱ Jesús ñaxy, van'it tse'e vyaajñ:

—Ixta, ya̱'a̱ xa je̱'e̱ ve'e juu' ve'e je̱ Nte'yam vyinko̱o̱n je̱tse'e y'o̱o̱'ku̱t ax jo'n to'k je̱ carnero juu' ve'e je̱ Nte'yam yaktukvintsa̱'kip.

37 Ku ve'e nu̱me̱jtsk je̱ Juan je̱ y'ixpa̱jkpa du̱'amo̱tunajxti, van'it tse'e du̱pana̱jkxti je̱ Jesús. 38 Pyana̱jkxtup tse'e vye̱'nada je̱ Jesús ku ve'e y'ixu̱mpijt je̱tse'e du̱'ix je̱ts je̱pe'e yakpamets, van'it tse'e du̱nu̱u̱jmidi:

—¿Tise'e mtso̱jktup?

Van'it tse'e y'atso̱o̱jvjidi:

—Yak'ixpa̱jkpa, ¿jomas mitse'e mtsu̱u̱na?

39 Je̱tse'e je̱ Jesús ña̱'mu̱xjidi:

—Ja'mda jẹts ixta.

Van'it tse'e ñąjkxti jẹtse'e dụ'ixti joma ve'e chụụna. Jẹm tse'e jẹ Jesús mąąt y'ijtti jẹ xąąj, maktaaxk yaaxpani ve'e vye'na.

40 Nụto'k tse'e jẹ ixpąjkpa juu' ve'e dụ'amọtunajx jẹ Juan jẹtse'e jẹ Jesús dụpanụjkx, jẹ Andreests jẹ'ẹ ve'e, jẹ Simón Pedro jẹ y'uts, 41 jẹ'ẹ tse'e nąjkx jẹtse'e ọjts jẹ y'ajch Simón dụ'ixta, jẹtse'e dụnụụjmi:

—Tą xa ąątse'e mpaa'ty jẹ Mesías. (Jidụ'ụm tse'e kyątsąpítsum jẹ Mesías, Cristo, jẹ'ẹ juu' ve'e jẹ Nte'yam vyinkọọn jẹtse'e yakkutojknit.)

42 Van'it tse'e jẹ Andrés dụvąąjv jẹ y'ajch Pedro joma ve'e jẹ Jesús. Ku ve'e jẹ Jesús jẹ Pedro dụ'ix, van'it tse'e dụnụụjmi:

—Mits xa ve'e jẹ Simón, jẹ Jonás jẹ myajntk, Céfasts mitse'e myaktukxąąjinup. (Ax jidụ'ụm tse'e kyątsąpítsum jẹ Cefas, tsaaj, jẹ'ẹ tse'e jẹ Pedro.)

Ku jẹ Jesús dụvąąjv jẹ Felipe jẹts jẹ Natanael

43 Jẹ ku'óxit tse'e jẹ Jesús ñąjkxuva'añ jẹm Galilea, van'it tse'e jẹ Felipe dụpaaty jẹtse'e dụnụụjmi:

—Pamiinni ąts.

44 Jẹ Felipe, jẹm jẹ'ẹ ve'e Betsaida kyukajpụna, nay jẹmpa ve'e jẹ Andrés jẹts jẹ Pedro. 45 Van'it tse'e jẹ Felipe ọjts jẹ Natanael dụ'ixta jẹtse'e dụnụụjmi:

—Tą xa ąątse'e mpaa'ty jẹ jayu juu' kąjxe'e jẹ Moisés jyaajy jẹp pyava'nụn kụjxp jẹts juu' kąjxe'e jyaayduva jẹ Nte'yam jẹ y'ayook kọjtsnajxpatąjkta. Jẹ Jesuusts jẹ'ẹ ve'e, jẹ José jẹ y'ónụk, nazarétit jayu.

46 Ax jidụ'ụm tse'e jẹ Natanael y'atsąąjv:

—¿Nazarétit jayu? ¿Pítsumuptam vine'e jẹm juu' ve'e ọy?

Jẹtse'e jẹ Felipe y'atsọọjvji:

—Ja'mụ jẹts ixụ.

47 Ku ve'e jẹ Jesús dụ'ix jẹ Natanael vyinkutąmaja, van'it tse'e vyaajñ:

—¡Ụxyaja tse'e to'k myets jẹ israeejlit jayu juu' ve'e ni vinxụpa kataayip!

48 Van'it tse'e jẹ Natanael dụ'amọtutụvi jẹ Jesús:

—¿Vintsọse'e xnụjava jẹts ve'em ątse'e?

Jẹtse'e jẹ Jesús ñą'mụxji:

—N'ix xa ąts mitse'e ku ve'e mve'na jẹp higo kụpụpa'tkup, ka'ana ve'e jẹ Felipe mvąvjụ tụvye'na.

49 Van'it tse'e jẹ Natanael ñą'mụxji:

—Yak'ixpąjkpa, mits xa ve'e jẹ Nte'yam jẹ y'Onụk, mitsts jẹ'ẹ ve'e jẹ Israeejlit Jayu Yakkutojkpa.

50 Van'it tse'e jẹ Jesús y'atsọọjvji:

—¿Xjaanchja'vip ątse'e kụx ąts mitse'e tụnnụụjma jẹts n'ix ąts mitse'e jẹp higo kụpụpa'tkup? M'íxupnum xa mits jẹ'ẹ ve'e juu' ve'e tónjup kọ́tsjup. Jyaa'knụmąjipts jẹ'ẹ ve'e ka jẹ'ẹp ku ątse'e tụn'avana vintsọ mitse'e mjáyuva.

51 Van'it tse'e jyaa'kvaajñ:

—Tyụ́vam xa ąts miitse'e nnąąjmada, vaampam ątse'e, jẹts m'íxtap miitse'e ku ve'e jẹ tsapjọọtmit it y'ava'atsụt jẹtse'e jẹ Nte'yam jẹ y'aangeles pyẹ́ttat kyąda'aktat joma ve'e ąts, ąts, jẹ Jayu Juu' ve'e Nụpąąmdụka Ijtp.

2

Ku jẹ jayu ñavyąjkji jẹp Caná

1 Kutoojk xąąj tse'e jẹ jayu ñavyąjkji jẹm kajpụn kąjxm juu' ve'e Caná dụxąąj, jẹm galiléait y'it jọọtm. Jẹm tse'e vye'na jẹ Jesús jẹ tyaak, 2 yakvọọvduva tse'e jẹ Jesús mąąt jẹ y'ixpąjkpatąjk. 3 Ku tse'e kyụjx jẹ tsaaydum pa'ajk nąąj, van'it tse'e jẹ Jesús jẹ tyaak ñą'mụxji:

—Tą xa ve'e kyąjxụxjidini jẹ tsaaydum pa'ajk nąąj.

4 Van'it tse'e y'atsąąjv:

—Nana, ¿tyajxs ats mits je'e ve'e xvaajñja? Ka'anum xa atse'e xtukkada'aky.
5 Van'it tse'e je tyaak dunuujmi je patto'nivatajk:
—Tonkaxta nujom vintso ya'a ve'e mna'muxjadat.
6 Jem tse'e vye'na tojtuk je maja to'ts juu' ve'e je israeejlit jayu yaktoondup ku ve'e
ñaajkva'atsjada, majktupx uk mókupx litro jo'nts je'e ve'e je jyoot to'k jaty. 7 Van'it tse'e
je Jesús dunuujmidi je patto'nivatajk:
—Yak'otsta ya to'tsta maat je tsoxk naaj.
Yak'ape'tstu tse'e. 8 Van'it tse'e je Jesús ña'muxjidi:
—Jee'ptats n'it veen'n jets mo'oda je'e juu' ve'e ya xaaj dunuvinténip.
Ve'em tse'e dutoondi. 9 Jyaa'kyajp tse'e je xaaj je ñuvinténiva je tsaaydum pa'ajk
naaj juu' ve'e je tsoxk naaj uk'ijt, ka'ats je'e ve'e dunujava pan joma ve'e pyítsum, je
patto'nivatajkts je'e ve'e dunuja'vidu kux je'e ve'e ojts myajta. Van'it tse'e je xaaj je
ñuvinténiva duvatsaajv je ta'axpajkpa 10 jetse'e dunuujmi:
—¿Tis mitse'e mtuump? Too'vajkp xa ve'e anañujoma je jayu dutuk'uu'k je tsaaydum
pa'ajk naaj juu' ve'e dunu'óyip, ax ku tse'e je javyaa'kxtajk távani y'oo'kta vye'na, van'it
tse'e yakmo'oda je tsaaydum pa'ajk naaj juu' ve'e ka jajty'óyap; ax vimpitts mitse'e tuxtún,
myak'ux'ookits mitse'e taav je tsaaydum pa'ajk naaj juu' ve'e dunu'óyip.
11 Ax ya'a tse'e juu' ve'e je Jesús tyoon jem Caná, juu' ve'e jem galiléait y'it jootm, je'e
tse'e je myuto'k maja nuja'vin; ax ve'em tse'e duyaknuke'xnatajki je myajin, jetse'e je
y'ixpajkpatajk jyaanchja'vijidi.
12 Ku tse'e ve'em dutuujn, van'it tse'e ñujkx jem Capernaum maat je tyaak jets je
y'utsatajk maat je y'ixpajkpatajk. Jem tse'e y'ijtti mejtsk toojk xaaj.

Ku je Jesús duyakvaach je maja tsaptajk
(Mt. 21.12-13; Mr. 11.15-18; Lc. 19.45-46)

13 Ku ve'e tyami je pascua xaaj, van'it tse'e je Jesús vyimpejt jem jerusaleenit kyajpun
kajxm. 14 Jem tse'e dupaaty jep maja tsaptaktaagujkp je'eda pan pan jatye'e je tánuk yax
dutoo'ktup: je tsapkaaj, je carnero, jets je pak. Jem tse'e chuuniduva pan pan jatye'e
je meen duvinkukoondup jetse'e dunupakta. 15 Ku ve'e je Jesús du'ix, van'it tse'e to'k je
tujpx vojpun dupuujm jetse'e duyakpitsumkujx jep maja tsaptaktaagujkp nujom pan pan
jatye'e dutoo'ktup je carnero jets je tsapkaaj. Pan pan jatye'e duvinkukoondup je meen,
vyajva'kxkajxts je'e ve'e je meen jetse'e duyakvippumpijtkujx je myeesada. 16 Ax jidu'um
tse'e dunuujmi pan pan jatye'e dutoo'ktup je pak:
—¡Yakpítsumdini ya'a! ¡Ka'a xa ve'e ats je nTee' ya chaptajk xyakva'andat maa'tyajk!
17 Van'it tse'e je y'ixpajkpatajk dujaa'myejtsti je Kunuu'kx Jatyán juu' ve'e vaamp: "Ooy
xa atse'e ntun'ekju ku ve'e mits je mtsaptajk kyayakvintsa'aga."
18 Van'it tse'e je myu'israeejlit jayu y'amotutúvijidi:
—¿Ti nuja'vints aatse'e xmooyp jets mtukkadaakjupe'e jetse'e ve'em mjátukat?
19 Van'it tse'e je Jesús y'atsoojvjidi:
—Yakkutókida ya maja tsaptajk, toojk xaajts ats ya'a ve'e nyakpojtuknuvat.
20 Van'it tse'e je myu'israeejlit jayu ña'muxjidinuva:
—Vujxtkupxuk tojtuk joojnt xa ve'e tya'ni jetse'e dupaamdi ya maja tsaptajk, ¿ax
myakpojtuknuvapts mits ya'a n'ite'e toojk xaaj?
21 Ax je maja tsaptajk juu' ve'e je Jesús ñukojts, je ñi'kx je kyopkts je'e ve'e tyijp. 22 Ku ve'e
je Jesús y'uk'aa'k jetse'e jyoojntykpajknuva, van'it tse'e je y'ixpajkpatajk dujaa'myejtsti
ya'a juu' ve'e je Jesús kyojts. Van'it tse'e dujaanchja'vidi juu' jatye'e ijtp jep Kunuu'kx
Jatyán kujxp jets juu' ve'e je Jesús kyojts.

Y'ixp ñuja'vipts je'e ve'e je Jesús je jayu je y'aaj je jyoot

23 Jem tse'e Jerusalén je Jesús vye'na ku ve'e dupaaty je pascua xaaj. Jem tse'e numay
je jayu jyaanchja'vijidi ku ve'e du'ixti je mújit nuja'vin juu' ve'e tyoon. 24 Ax ka'a tse'e je
Jesús je jayu dujotma'a kux y'ixp ñuja'vip je'e ve'e je jayu je y'aaj je jyoot anañujoma, 25 ka'a

tse'e vyinkǫpka jẹtse'e pạn vya'nụxjụt vintsǫ ve'e to'k jado'k jẹ jayu jẹ jyáyuvin, kụx y'ixp ñụja'vip jẹ'ẹ ve'e ǫy jẹts vintsǫ ve'e jẹ jayu jẹ y'aaj jẹ jyǫǫt.

3

Jẹ Jesús mạạt jẹ Nicodemo

1 Jẹm tse'e vye'na to'k jẹ fariseo juu' ve'e Nicodemo dụxạạj, ñụmájipts jẹ'ẹ ve'e y'ijt joma
ve'e jẹ israeejlit jayu. 2 Jẹ Nicodemo tse'e kǫǫ'ts ǫjts dụku'ix jẹ Jesús, jẹtse'e dụnụụjmi:
—Yak'ixpạjkpa, nnụja'vinup xa ạạtse'e jẹts jẹ Nte'yam mitse'e mkẹjxjup jẹts ạạtse'e juu'
xtuk'íxụt xtuknụjávat, kụx jẹ'ẹ xa ve'e juu' ve'e ijtp jẹ Nte'yam mạạt, jẹ'ẹjyji tse'e ǫ'yixjup
jẹtse'e jẹ kyutojkụn dụyaknụkẹ'xnatákat mạạt jẹ mújit nụja'vin ax jo'n mitse'e xtun.
3 Van'it tse'e jẹ Jesús ñạ'mụxji:
—Tyúvam xa ạts mitse'e nnụụjma, vaampam ạtse'e, pạn pạn xa ve'e kakẹ'xnuvap jado'k
nax, ka'a tse'e y'ǫ'yixjụt jẹtse'e dụ'íxụt jẹ Nte'yam jẹ kyutojkụn.
4 Van'it tse'e jẹ Nicodemo y'amǫtutúviji:
—¿Vintsǫse'e y'óyat jẹtse'e kyẹ'xnuvat to'k jẹ yaa'tyạjk juu' ve'e májani? ¿Jadi ǫ'yip
vine'e jẹtse'e tyạjkinuvat jado'k nax jẹm jẹ tyaak jyǫǫtm jẹtse'e kyẹ'xnuvat?
5 Jẹtse'e jẹ Jesús y'atsǫǫjvji:
—Tyúvam xa ạts mitse'e nnụụjma, vaampam ạtse'e, ka vẹ'ẹjyap xa ve'e jẹ jayu kyẹ'ẹxụt
ax jo'n yaja naxviijn jẹ jayu kye'ex, tun vinkǫpk xa jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e jẹ Espíritu Santo kạjx
kyẹ'xnuvat. Pạn pạn tse'e ve'em kakẹ'xp, ka'a tse'e y'ǫ'yixjụt jẹtse'e tyákat jẹm jẹ Nte'yam
y'am kyạ'm. 6 Pạn pạn xa ve'e yakkẹ'xjup jẹ jayu, jáyuvamts jẹ'ẹ ve'e; ax pạn pạn tse'e jẹ
Espíritu Santo kạjx kẹ'xp, jǫǫt ja'vints jẹ'ẹ ve'e. 7 Kadi atụva atǫki xtuktáñ ku ạtse'e jidụ'ụm
nva'añ: "Tun vinkǫpk xa jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e anañụjoma jẹ jayu kyẹ'xnuvat jado'k nax." 8 Jẹja
xa ve'e jẹ it pyạj pạn joma tsǫ ve'e dụtsạk. M'amǫtunajxypts mits jẹ'ẹ ve'e ku ve'e y'amu'u,
ax ka'a tse'e xnụjava pạn joma tsǫ ve'e chạạ'n uk pạn joma tsǫ ve'e ñụjkx; nay ve'empa
tse'e anañụjoma pạn pạn jatye'e kẹ'xtup jẹ Espíritu Santo kạjx, va'ajts tse'e yaknụjava jẹts
jẹ Nte'yam mạạt jẹ'ẹ ve'eda, ax ka'a tse'e yaknụjava pạn vintsǫ ve'e jẹ Espíritu Santo jẹ
nam joojntykin myǫǫjyjidi.
9 Van'it tse'e jẹ Nicodemo y'amǫtutúvijinuva:
—¿Vintsǫs yạ'ạ ve'e y'íxuva?
10 Jẹtse'e jẹ Jesús y'atsǫǫjvji:
—¿Ka'a ve'e xnụjava?, mits, israeejlit jayu yak'ixpạjkpa. 11 Tyúvam xa ạts mitse'e
nnụụjma, vaampam ạtse'e, jẹ'ẹ ạạtse'e nkạjtsp juu' ạạtse'e nnụja'vip, jẹts jẹ'ẹ ạạtse'e jẹ
tụvạkǫjtsụn mpụụmp juu' ạạtse'e n'ixp; ax ka'a tse'e xkuvạkta jẹ tụvạkǫjtsụn juu' ạạtse'e
mpụụmp. 12 Pạn ka'a xa ạtse'e xjaanchjávada ku ạts miitse'e nvaajnjada juu' ve'e yaja
naxviijn, ¿vintsǫts ạts miitse'e xjaanchjávadat ku ạts miitse'e nvaajnjada juu' ve'e jẹm
tsapjǫǫtm?
13 'Ni pạna xa ve'e kyatsajpétna, ax jẹmts ạtse'e tsapjǫǫtm n'ijt jẹts ạtse'e yaja nkạdaaky,
ạts, jẹ Jayu Juu' ve'e Nụpạạmdụka Ijtp. 14 Ve'em ax jo'n jẹ Moisés jụjpani dụyakkạjxmpojtụk
jẹ tsaa'n apạmnax jẹm vinva'ajts it kạjxm, tun vinkǫpkts jẹ'ẹ ve'e jẹts ạtse'e jẹ jayu
xyakkạjxmpojtụkpat; 15 ax ve'em tse'e, pạn pạn xa ạtse'e xjaanchja'vip, ka'ats jẹ'ẹ ve'e
vyintǫ́kiyụt, xạ'ma kạjxts jẹ'ẹ ve'e jyoojntykinit —jidụ'ụm tse'e jẹ Jesús vyaajñ.

Chạjkpe'e jẹ Nte'yam jẹ naxviijnit jayu

16 Tyuntsǫjk'ǫǫ'k xa ve'e jẹ Nte'yam jẹ naxviijnit jayu, paaty tse'e dụkejx pạne'e tun to'k
y'Onụkip. Ve'emts jẹ'ẹ ve'e dụtuujn jẹts pạn pạne'e dụjaanchja'vip jẹ Nte'yam jẹ y'Onụk,
jẹtse'e kyavintǫ́kiyụt, jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e dụjayẹjpnit jẹ joojntykin juu' ve'e xạ'ma kạjx ijtp.
17 Ka jẹ'ẹ kạjxap xa ve'e jẹ Nte'yam dụkejx jẹ y'Onụk yaja naxviijn jẹtse'e jẹ jayu dụ-
mǫǫynit jẹ tsaachpaatụn juu' ve'e xạ'ma kạjx ijtnup, jẹ'ẹ kạjxe'e jẹts jẹ jayu dụyaktsǫ'ǫkụt.
18 Pạn pạn xa ve'e dụjaanchja'vip jẹ Nte'yam jẹ y'Onụk, ka'ats jẹ'ẹ ve'e yakmǫǫynit jẹ
tsaachpaatụn juu' ve'e xạ'ma kạjx ijtnup; ax pạn pạn tse'e kajaanchja'vijup, nụpạạm-
dụkanits jẹ'ẹ ve'e y'it jẹtse'e yakmǫǫynit jẹ tsaachpaatụn juu' ve'e xạ'ma kạjx ijtnup.
19 Jẹ'ẹ kạjx tse'e yakmǫǫynit jẹ tsaachpaatụn juu' ve'e xạ'ma kạjx ijtnup, kụx ka'a ve'e

dṵjaanchjáva jẹ̱ Nte'yam jẹ̱ y'Onṵk, juu' ve'e kyẹjx yaja naxviijn. Ve'em ax jo'n jẹ̱ kujajpa jẹ̱ kutạ'kxpa dṵyaknṵkẹ̱'xnatạ́ka nṵjom juu' jatye'e ijtp joma ve'e kyujaj kyutṵ'kx, nay ve'empa tse'e jẹ̱ Nte'yam jẹ̱ y'Onṵk jẹ̱ jayu jẹ̱ tyọkin dṵyaknṵkẹ̱'xnatạjkiva. Ax ka'a tse'e jẹ̱ jayu dṵtsọkta jẹ̱tse'e jẹ̱ tyọkin nṵkẹ̱'xnatạ́ka y'ítṵt kṵx jẹ̱'ẹ̱ ve'e tyoondup juu' ve'e ka ọ́yap. [20] Anañṵjoma tse'e pạn pạn jatye'e dṵtoondup juu' ve'e ka ọ́yap, ka'ituvaandupts jẹ̱'ẹ̱ ve'e jẹja ajajtk it jạạt, ka'a ve'e ñaajktạ́majada jẹja ajajtk it jạạt kṵx ka'a ve'e dṵyaknṵkẹ̱'xnatạkava'anda jẹ̱ kyọ'ọy jẹ̱'ẹ̱ juu' ve'e tyoondup. [21] Ax pạn pạn tse'e dṵtoomp jẹ̱ tyṵv jẹ̱'ẹ̱, naajktạ́mijupts jẹ̱'ẹ̱ ve'e jẹja ajajtk it jạạt, ax ve'em tse'e kyẹ̱'ẹxṵt jẹ̱ts jẹ̱ Nte'yam kạjxe'e juu' dṵtún.

Ku jẹ̱ Yaknạpẹjtpa Juan jẹ̱ jayu dṵvaajnjinuva jẹ̱ts pạne'e jẹ̱ Jesús

[22] Ku ve'e jẹ̱ it ñajxy, van'it tse'e jẹ̱ Jesús mạạt jẹ̱ y'ixpạjkpatạjk ñạjkxti jẹ̱m judéait y'it jọọtm. Jẹ̱m tse'e jẹ̱ jayu dṵyaknạpẹtta. [23] Nay ve'empa tse'e jẹ̱ Yaknạpẹjtpa Juan jẹ̱ jayu dṵyaknạpejt jẹ̱m Enón, jẹ̱ saliimit kajpṵn mutạm, kṵx jẹ̱me'e vye'na ọọy jẹ̱ tsoxk nạạj. Jẹ̱m tse'e jẹ̱ jayu jyẹ̱'ydi jẹ̱tse'e ñạpẹjtti. [24] Van'it yạ'ạ ve'e tyoojnji kyọjtsji ka'anume'e jẹ̱ Juan yakpoxṵntạkpṵm vye'na.

[25] Jẹ̱m tse'e jẹ̱ Juan jẹ̱ y'ixpạjkpatạjk juu' ve'e dṵmạạtnakyọjtsvintsọv'ukvaajnjṵdu to'k jẹ̱ israeejlit jayu pạn vintsọ ve'e dṵtsạk jẹ̱tse'e jẹ̱ jayu ñaajkva'atsjadat. [26] Van'it tse'e jẹ̱ Juan jẹ̱ y'ixpạjkpatạjk ñṵnạjkxjidi, jẹ̱tse'e ñạ'mṵxjidi:

—Yak'ixpạjkpa, jẹ̱'ẹ̱ xa ve'e juu' ve'e mmạạtve'nip jẹ̱m jado'k ado'om Jordán mạjạ nạpa'am, juu' mitse'e jẹ̱ tṵvạkọjtsṵn mmọọy ku ạạtse'e xmukạjts, jẹ̱mts jẹ̱'ẹ̱ ve'e jẹ̱ jayu dṵyaknạpet, ax nṵnạjkxjṵdupts jẹ̱'ẹ̱ ve'e anañṵjoma.

[27] Van'it tse'e jẹ̱ Juan y'atsọọjvjidi:

—Ni pạna xa ve'e jẹ̱ kutojkṵn dṵkajayep pạn ka'a ve'e jẹ̱ Nte'yam myạ'ạjṵ. [28] X'amọtunajxtu ạtse'e ku ạtse'e nvaajñ jẹ̱ts ka jẹ̱ Criistovap ạtse'e, m'ọ'yixjadap tse'e jẹ̱tse'e jẹ̱ tṵvạkọjtsṵn xpạ́mdat jẹ̱ts vaan ạtse'e jẹ̱ts ạts jẹ̱'ẹ̱ ve'e juu' ve'e yakkẹjx jẹ̱tse'e jẹ̱ Cristo dṵvintoo'vạ́kat. [29] Ku ve'e jẹ̱ jayu ñavyṵkjṵ, pạn pạn tse'e dṵmạạt jẹ̱ yaa'vyạjkpa, jẹ̱ tạ'ạxpạjkpats jẹ̱'ẹ̱ ve'e; jẹ̱ts jẹ̱'ẹ̱ juu' ve'e myạạtnayja'vijup jẹ̱ tạ'ạxpạjkpa, jẹ̱mts jẹ̱'ẹ̱ ve'e dṵ'amọtunaxy juu' ve'e jẹ̱ tạ'ạxpạjkpa kyạjtsp. Ax nay ve'empats ạtse'e ṵxyam ọọy ntunxọọndṵk ku ạtse'e n'amọtunaxy juu' ve'e jẹ̱ Cristo kyạjtsp. [30] Pạn vintsọ ve'e yạ it ñaxy, tun vinkọpkts jẹ̱'ẹ̱ ve'e jẹ̱ts jẹ̱'ẹ̱ ve'e dṵnṵmạ́jat jẹ̱ts ạtse'e nnṵmootskat —jidṵ'ṵm tse'e jẹ̱ Yaknạpẹjtpa Juan vyaajñ.

Jẹ̱'ẹ̱ pạne'e kạjxm tsọọ'n

[31] Jẹ̱'ẹ̱ pạne'e kạjxm tsọọ'n, jẹ̱'ẹ̱ tse'e dṵnṵmạ́jip dṵnṵjaanchip. Jẹ̱'ẹ̱ pạne'e yaja naxviijn, naxviijnit jáyuvamts jẹ̱'ẹ̱ ve'e, jẹ̱'ẹ̱ jẹ̱'ẹ̱ ve'e kyạjtsp juu' ve'e yaja naxviijn; ax jẹ̱'ẹ̱ pạne'e tsọọ'n jẹ̱m tsapjọọtm jẹ̱tse'e yaja kyạdaaky, ñṵmạjikṵjxp ñṵjaanchikṵjxpts jẹ̱'ẹ̱ ve'e. [32] Jẹ̱'ẹ̱ tse'e jẹ̱ tṵvạkọjtsṵn dṵpạạmp juu' ve'e dṵ'ix dṵ'amọtunajx, ax ka'a tse'e jẹ̱ jayu dṵjaanchjáva jẹ̱ tṵvạkọjtsṵn juu' ve'e pyṵṵmp. [33] Natyukpitsumvaatsjṵdup tse'e juu' ve'e dṵjaanchja'vidup jẹ̱ tṵvạkọjtsṵn juu' ve'e pyṵṵmp, jẹ̱'ẹ̱ tse'e va'ajts dṵyaknṵkẹ̱'xnatạjkidup jẹ̱ts tyṵ́vame'e jẹ̱ Nte'yam jẹ̱ kyạts jẹ̱ y'ayook. [34] Jẹ̱'ẹ̱ pạne'e jẹ̱ Nte'yam kẹjxju, jẹ̱ Nte'yam jẹ̱ kyạts jẹ̱ y'ayookts jẹ̱'ẹ̱ ve'e kyạjtsp, ka'a tse'e jẹ̱ Nte'yam vyintoka ku ve'e jẹ̱ Espíritu Santo dṵyaky. [35] Chạjkpts jẹ̱'ẹ̱ ve'e jẹ̱ Dios Tee' jẹ̱ y'Onṵk jẹ̱tse'e dṵtukkạtạjkikṵjx nṵjom juu' jaty. [36] Pạn pạn xa ve'e dṵjaanchja'vip jẹ̱ Nte'yam jẹ̱ y'Onṵk, jyayejppts jẹ̱'ẹ̱ ve'e jẹ̱ joojntykin juu' ve'e xạ'ma kạjx ijtp; ax pạn pạn tse'e dṵkatsọjkp jẹ̱tse'e jyaanchjávajat, ka'ats jẹ̱'ẹ̱ ve'e dṵjayépṵt jẹ̱ joojntykin juu' ve'e xạ'ma kạjx ijtp, jẹ̱pts jẹ̱'ẹ̱ ve'e jẹ̱ Nte'yam y'ẹjkṵn jạạtp y'it.

4

Jẹ̱ Jesús mạạt to'k jẹ̱ samaariait tạ'ạxtạjk

[1] Myọ́tudu tse'e jẹ̱ fariseotạjk jẹ̱ts nṵyojke'e jẹ̱ jayu y'ijtti juu' ve'e jẹ̱ Jesús dṵpanạjkxtu jẹ̱tse'e yaknạpẹjtjidi jẹ̱ts ni ka'a ve'e jẹ̱'ẹ̱da juu' ve'e jẹ̱ Juan dṵpanạjkxtu jẹ̱tse'e yaknạpẹjtjidi; [2] ọ́yame'e jẹ̱ Jesús jẹ̱ jayu dṵkayaknạpẹjtti, jẹ̱ y'ixpạjkpatạjkta ve'e jẹ̱ jayu

dṵyaknapẹjttu. [3] Ku ve'e jẹ Jesús dṵnṵja'vi, tsọọ'nnu tse'e jẹm Judea jẹtse'e jẹm Galilea
vyimpijtnuva.
[4] Tunjajtynajxpts jẹ'ẹ ve'e jẹm samaariait y'it jọọtm. [5] Ve'em tse'e jyẹ'y jẹja kajpṵn pa'ayi
juu' ve'e Sicar dṵxạạj, jẹm samaariait y'it jọọtm, jẹ naax mutạm juu' ve'e jṵjpani jẹ Jacob
myọọynu jẹ myajntk José. [6] Jẹm tse'e vye'na to'k jẹ jot joma ve'e jẹ nạạj dṵyakpítsumda
juu' ve'e tyijtup jẹ Jacob jẹ myo'ot. Ax noo'kxp tse'e jẹ Jesús jyẹ'y, jẹ'ẹ kạjx tse'e y'ạjxtk
jẹja jot aagui, kujk xạạj jo'nani ve'e vye'na, [7-8] jẹ kaaky jẹ tọjkx jooyva ve'e ñạjkxti jẹ
y'ixpạjkpatạjk jẹm kajpṵn kạjxm. Van'it tse'e jyẹ'y to'k jẹ samaariait tạ'ạxtạjk joma ve'e
jẹ nạạj dṵyakpítsumda, jẹ tsoxk nạạjts jẹ'ẹ ve'e vyạạ'nuvaampy. Van'it tse'e jẹ Jesús
ñạ'mṵxji:
—Mọọyk ạts to'k aaj jẹ mtsoxk nạạj.
[9] Van'it tse'e y'atsọọjvji:
—Israeejlit jayu xa mitse'e. ¿Vintsọts ạts mitse'e x'amọtu jẹ tsoxk nạạj?, kṵx samaariait
jayu xa ạtse'e. (Jẹ'ẹ kạjx tse'e ve'em vyaajñ kṵx ka'a ve'e ñayjávajada jẹ israeejlit jayu mạạt
jẹ samaariait jayu.)
[10] Van'it tse'e jẹ Jesús y'atsọọjvji:
—Pạn kṵxnṵjava ve'e juu' ve'e jẹ Nte'yam yajkyp, jẹts kṵxnṵja'viva ve'e pạne'e ṵxyam
m'amọ́tujup jẹ tsoxk nạạj, mitsts ạtse'e kṵx'amọtu jẹ tsoxk nạạj, jẹts ạts mitse'e kṵnmạ'ạ
jẹ tsoxk nạạj juu' ve'e jẹ jayu dṵjoojntykinmọọyp.
[11] Van'it tse'e vyaajñ jẹ tạ'ạxtạjk:
—Ka'a xa mitse'e xtimạạda juu' ve'e mtukyakpítsumup jẹ tsoxk nạạj, jẹts kạạk yạ'ạ ve'e
yạ jot, ¿jómase'e xpákṵt jẹ tsoxk nạạj juu' ve'e jẹ jayu dṵjoojntykinmọọyp? [12] Jẹ nṵjpit
jáyuvamda Jacob, jẹ'ẹ tse'e dṵpạạm yạ jot, joma ve'e viinm choxknạ'uuk, nay ve'empa jẹ
y'ónṵkta jẹts jẹ jyaach jẹ kyaaj, ¿ax mjaa'knṵmájipts mits vine'e jẹts ni ka'a ve'e jẹ'ẹ?
[13] Jẹtse'e jẹ Jesús y'atsọọjvji:
—Nṵjomda xa ve'e pạn pạne'e dṵ'ooktup yạ tsoxk nạạj, tạạtsidinuvapts jẹ'ẹ ve'e jado'k
nax; [14] ax pạn pạn tse'e dṵ'ookp jẹ tsoxk nạạj juu' ạtse'e nyajkyp, ni jẹ vin'ítats jẹ'ẹ ve'e
kyọọ'ktạạtsinit, kṵx jẹ tsoxk nạạj juu' ạtse'e nyajkyp, ve'emts jẹ'ẹ ve'e pyítsumṵxjṵt jẹm
jyọọt jya'vin kạjxm ax jo'n to'k jẹ mạjạ mo'ot jẹtse'e myọọjyjinit jẹ joojntykin juu' ve'e
xạ'ma kạjx ijtp.
[15] Van'it tse'e jẹ tạ'ạxtạjk ñạ'mṵxji:
—Uk nvaat ạtse'e xmọ'ọt jẹ mtsoxk nạạj, ve'emts ạtse'e ni jẹ vin'ita nkọọ'ktạạtsinit jẹts
ạtse'e yaja nkọọ'kmẹjtsnit majpa.
[16] Jẹtse'e jẹ Jesús ñạ'mṵxji:
—Nạjkxṵ xvạvṵ jẹ mnṵyaa'y jẹtse'e xmạạtmínṵt.
[17] Van'it tse'e jẹ tạ'ạxtạjk y'atsọọjvji:
—Ka'a xa ạtse'e pạn nnṵyaa'y.
Van'it tse'e jẹ Jesús ñạ'mṵxji:
—Tyúvam xa ve'e xkạts ku ve'e mva'añ jẹts ka'a ve'e pạn mnṵyaa'y. [18] Nṵmugọọxk xa
ve'e jẹ mnṵyaa'y tṵxyaknaxy, ax jẹ'ẹ pạne'e ṵxyam mmạạttsṵṵnip, ka'ats mits jẹ'ẹ ve'e
xnṵyaa'ya. Tyṵ́vame'e juu' ve'e tṵxkạts.
[19] Van'it tse'e jẹ tạ'ạxtạjk y'atsạạjv:
—Tạ ạtse'e vinjava ntañ jẹts jẹ Nte'yam jẹ y'ayook kọjtsnajxpa mitse'e. [20] Yaja joma
ve'e yạ kọpk, yájats ạạtse'e jẹ nṵjpit jayu dṵvinjávada dṵvintsạ'ạgada y'ijt jẹ Nte'yam, ax
ve'emts miitse'e mva'anda jẹts jẹme'e Jerusalén jẹ it joma ve'e dṵjajtytsạ́k jẹtse'e jẹ jayu
jẹ Nte'yam dṵvinjávadat dṵvintsạ'ạgadat.
[21] Van'it tse'e jẹ Jesús y'atsọọjvji:
—Jaanchjáva ạts, pyaatnup xa ve'e jẹ xạạj ku ve'e xkavinjávadat xkavintsạ'ạgadat jẹ
Dios Tee' yaja joma ve'e yạ kọpk ukpṵ jẹm Jerusalén. [22] Ka'a xa miitse'e xnṵjávada juu' ve'e
mvinja'vidup mvintsạ'kidup; ax nmṵja'vinupts ạạtse'e juu' ạạtse'e nvinja'vip nvintsạ'kip,
kṵx jẹ israeejlit jayu kạjxe'e jye'ya jẹ'ẹ pạne'e jẹ jayu dṵyaktsọọkp. [23] Ax pyaatnup tse'e jẹ
xạạj, ax tạ tse'e jye'ya, van'it ku ve'e jẹ'ẹda pạn pạn jatye'e dṵvinja'vidup dṵvintsạ'kidup
jẹ Dios Tee', jẹ'ẹ tse'e dṵvinjávadap dṵvintsạ'ạgadap jẹ jyọọt jẹ jya'vin mạạt jẹts jẹ tyṵv

je̱'e̱ maat, kux ve'eme'e dutsak je̱ Dios Tee' jetse'e dutóndat pan pan jatye'e vinja'vijidup
vintsa'kijidup. [24] Ja'vin xa ve'e je̱ Nte'yam, ax pan pan jaty tse'e vinja'vijidup vintsa'kijidup,
tun vinkopkts je̱'e̱ ve'e jetse'e ve'em dutóndat je̱ jyoot je̱ jya'vin maat jets je̱ tyuv je̱'e̱ maat.
[25] Van'it tse'e je̱ ta'axtajk y'atsaajv:
—Nnuja'vinup xa atse'e jets miinnupe'e je̱ Mesías; ax kuts je̱'e̱ ve'e myiinnit, je̱'e̱ tse'e
nujom juu' jaty xtukvinja'vikajxumdinup. (Jidu'um tse'e kyatsapítsum je̱ Mesías, Cristo,
je̱'e̱ juu' ve'e je̱ Nte'yam vyinkoon jetse'e yakkutojknit.)
[26] Jetse'e je̱ Jesús ña'muxji:
—Ats xa je̱'e̱ ve'e juu' mitse'e uxyam mmukojtsjup.
[27] Ve'em tse'e vya'añ vye'na ku ve'e je̱ y'ixpajkpatajk jye̱'ydi. Atuva atoki tse'e tyaandi
ku ve'e du'ixti jets jeme'e je̱ Jesús dumaatnakyátsju to'k je̱ ta'axtajk. Ax ni pana tse'e
dukah'amotutuvi je̱ Jesús pan ti ve'e chajkp uk pan tyajxe'e dumaatnakyátsju je̱ ta'axtajk.
[28] Van'it tse'e je̱ ta'axtajk dumasaak je̱ chiv jetse'e ñujkx je̱m kajpun jootm. Jidu'um tse'e
je̱m je̱ jayu dunuujmidi:
[29] —Ja'mda jetse'e x'íxtat to'k je̱ yaa'tyajk juu' atse'e tuxvaajnjikúx pan ti jaty atse'e
tuntún tunkats. ¡Je̱'e̱dam n'ite'e je̱ Cristo!
[30] Van'it tse'e choo'ndi je̱m kajpun kajxm jetse'e ñajkxti joma ve'e je̱ Jesús. [31] Namvaate'e
je̱ ta'axtajk ñujkx je̱m kajpun jootm, van'it tse'e je̱ Jesús je̱ y'ixpajkpatajk myunoo'kxtkjidi.
Jidu'um tse'e vyaandi:
—Yak'ixpajkpa, kayu to'k aaj.
[32] Van'it tse'e y'atsoojvjidi:
—Je̱p xa atse'e nmaada juu' atse'e nkáyup; ka'ats miits je̱'e̱ ve'e xnujávada.
[33] Van'it tse'e je̱ y'ixpajkpatajk ñay'amotutúvijidi:
—¿Je̱p vine'e je̱ jayu tumya'aju juu' ve'e kyáyup?
[34] Ax jidu'um tse'e je̱ Jesús ña'muxjidi:
—Je̱'e̱ xa atse'e nkaakyip ntojkxip ku atse'e ntun juu' ve'e chajkp je̱'e̱ pan atse'e xkejxp
jets atse'e je̱ tyoonk ntónut jets atse'e nyak'avaadat.
[35] 'Jidu'um xa miitse'e mva'anda: "Jamaktaaxk po'o xa ve'e kya'it jetse'e je̱ trigo taajm
yakpakmojknit." Ax jidu'umts ats miitse'e nnaajmada: Ixta je̱ jáyuda, ve'em xa je̱'e̱ ve'eda
ax jo'n je̱ kam joma ve'e je̱ trigo taajm, ax nvaatani tse'e yakpakmojknit. [36] Pan pan xa ve'e
je̱ taajm dupakmojkp, yakmujooypts je̱'e̱ ve'e. Ax je̱ taajm juu' ve'e pyakmujkp, xa'ma
kajxts je̱'e̱ ve'e y'ijtnit. Kux juu' ve'e je̱ taamt duvajp jets juu' ve'e je̱ taajm dupakmojkp,
kijpxts je̱'e̱ ve'e xyoondukta. [37] Kux je̱ tuvukats je̱'e̱ ve'e ku ve'e je̱ jayu vya'añ jets to'k je̱'e̱
ve'e juu' ve'e je̱ taamt duvajp, jado'kts je̱'e̱ ve'e juu' ve'e je̱ taajm dupakmojkp. [38] Ats xa
miitse'e nkejxtup jetse'e m'íttat ax jo'n je̱ jayu juu' ve'e je̱ taajm dupakmojktup joma ve'e
tukyayo'ojta tukyatonda; miits tse'e tuxmutanda juu' ve'e je̱ viijnk jayu tudutonda.
[39] Numay tse'e je̱ jayu juu' ve'e je̱m samaariait kyajpun kajxm tsuunidu, je̱'e̱ tse'e
dujaanchja'vidu je̱ Jesús je̱'e̱ kajx ku ve'e je̱ ta'axtajk ña'muxjidi: "Ta xa atse'e xvaajnjikúx
pan ti jaty atse'e tuntún tunkats." [40] Ax ku tse'e je̱ samaariait jayu jye̱'ydi joma ve'e je̱
Jesús, van'it tse'e dumunoo'kxtkti je̱ Jesús jetse'e myaattánjadat. Je̱m tse'e tyaajñ je̱ Jesús
mejtsxaaj, [41] jetse'e jyaa'knuma'yi je̱ jayu juu' ve'e jaanchja'viju ku ve'e du'amotunajxti
juu' je̱'e̱ ve'e kyajtsp. [42] Van'it tse'e je̱ samaariait jayu dunuujmidi je̱ ta'axtajk:
—Njaanchja'vip xa aats ya'a ve'e uxyam, ka je̱'e̱ kajxjyap tse'e kux aats mitse'e juu'
tuxvaajñja, je̱'e̱ kajxpa ve'e ku aatse'e viinm tun'amotunaxy juu' ya'a ve'e kyajtsp. Ax
nmuja'vinupts aatse'e jets je̱'e̱ ya'a ve'e je̱ Cristo, juu' ve'e je̱ Nte'yam vyinkoon jetse'e
yakkutojknit, je̱'e̱ juu' ve'e je̱ jayu duyaktso'okup to'k it to'k naxviijn.

Ku je̱ Jesús dujakjotkadaaky to'k je̱ yakkutojkpa je̱ tyoompa je̱ myajntk

[43] Kumejtsxaaj tse'e je̱ Jesús je̱m Samaria chaa'n je̱tse'e je̱ tyoo' dujaa'kyo'y je̱m galiléait
y'it jootm paat, [44] kux viinme'e je̱ Jesús vyaajñ: "Ka'ats je̱'e̱ ve'e yakvintsa'aga je̱ Nte'yam je̱
y'ayook kojtsnajxpa joma ve'e je̱ y'avintso it je̱ y'avintso naax." [45] Ku ve'e je̱m Galilea jye̱'y,
oy tse'e y'a'íxjidi je̱ jayu kux ojtstuva ve'e je̱ pascua xaaj je̱m Jerusalén, je̱me'e du'ixti
nujom juu' ve'e tyoon kyojts van'it.

46 Van'it tse'e je̱ Jesús vyimpijtnuva je̱m Caná, juu' ve'e je̱m galiléait y'it jo̱o̱tm, je̱m joma
ve'e je̱ tsoxk na̱a̱j du̱yakvimpijt tsaaydum pa'ajk na̱a̱j. Je̱m tse'e vye'na to'k je̱ yakkutojkpa
je̱ tyoompa juu' ve'e du̱nu̱májip, pa̱jkjup tse'e vye'na je̱ myajntk je̱m Capernaum. 47 Ku ve'e
je̱ toompa je̱ ka̱ts du̱mo̱tu je̱ts ta̱ ve'e je̱ Jesús jye'ya je̱m Galilea ku ve'e je̱m Judea cha̱a̱'n,
van'it tse'e o̱jts du̱'ix, je̱tse'e du̱munoo'kxtk je̱tse'e je̱m tya̱k'am ña̱jkxu̱t je̱tse'e je̱ y'ónu̱k
du̱yakjo̱tka̱da'aku̱t, o̱o̱'ku̱n ámanits je̱'e̱ ve'e vye'na. 48 Van'it tse'e je̱ Jesús ña̱'mu̱xji:
—Ka'a xa a̱ts miitse'e xjaanchjávada ku ve'e xka'ixta je̱ mújit nu̱ja'vin je̱ts je̱ mújit atu̱va.
49 Van'it tse'e y'atsa̱a̱jv je̱ yakkutojkpa je̱ tyoompa:
—Ja'mu̱ to'k aaj jatyji namka'ana ve'e a̱ts je̱ n'ónu̱k y'a̱a̱'k.
50 Van'it tse'e je̱ Jesús ña̱'mu̱xji:
—Vimpijtni je̱m mta̱k'am; joojntykip je̱'e̱ ve'e je̱ m'ónu̱k.
Jyaanchja'vi tse'e je̱ yaa'tya̱jk vintso̱ ve'e je̱ Jesús ña̱'mu̱xji, je̱tse'e ña̱jkxni je̱m tya̱k'am.
51 Je̱e̱na tse'e too' aajy vye'na, je̱tse'e du̱ma̱a̱tnavyaatjidi je̱ tyoompata̱jk, van'it tse'e je̱
tyoompata̱jk ña̱'mu̱xjidi:
—Joojntykip xa je̱'e̱ ve'e je̱ m'ónu̱k.
52 Van'it tse'e yak'amo̱tutúvidi pa̱n vin'ite'e je̱ y'ónu̱k jyo̱tka̱dak'ukvaanni. Je̱tse'e
du̱nu̱u̱jmidi:
—Ox, to'k yaaxpe'e vye'na ku ve'e je̱ ja̱a̱jn ñu̱vaatsjini.
53 Van'it tse'e je̱ ku'ónu̱k du̱nu̱ja'vi je̱ts nay van'itji ve'e ve'em jyajty ku ve'e je̱ Jesús
ña̱'mu̱xji: "Joojntykip je̱'e̱ ve'e je̱ m'ónu̱k." Van'it tse'e je̱'e̱ je̱ts nu̱jom vinxu̱pe'e je̱ jayu
je̱p jyu̱u̱mp tyu̱jkp, je̱'e̱ tse'e du̱jaanchja'vidu je̱ Jesús.
54 Ya̱'a̱ tse'e ijt je̱ mume̱jtsk ma̱ja̱ nu̱ja'vin juu' ve'e je̱ Jesús tyoon ku ve'e vyimpijtnuva
je̱m Galilea ku ve'e je̱m Judea cha̱a̱'n.

5

Ku je̱ Jesús du̱yakjo̱tka̱daaky to'k je̱ mojkpa jayu je̱p Betesda

1 Ku ve'e je̱ it ñajxy, van'it tse'e je̱ israeejlit jayu xya̱a̱jtoondi; vimpe̱jtnuva tse'e je̱ Jesús
je̱m Jerusalén. 2 Je̱m tse'e kajpu̱n ka̱jxm vye'na to'k viijn je̱ na̱a̱j naa'pa̱ts, Betesda je̱'e̱
ve'e xya̱a̱j, je̱ hebreo aajts je̱'e̱ ve'e. (Myuta̱mip tse'e vye'na je̱ kajpu̱n naa'pa̱ts aka̱'a̱
juu' ve'e tyukxa̱a̱jidu Je̱ Carnero je̱ Ñaa'pa̱ts Aka̱'a̱.) Joma ve'e je̱ na̱a̱j, je̱m tse'e vye'niva
mugo̱o̱xk vits je̱ e̱pu̱tso̱o̱ktku̱n joma ve'e je̱ jayu y'e̱pu̱tsa̱'a̱k. 3 Je̱p tse'e e̱pu̱tso̱o̱ktku̱n
pa'tkup mya'ajta vye'na nu̱may je̱ pa'am jáyuda: je̱m tse'e je̱ viints jáyuda, je̱m tse'e
je̱ u̱xke̱t jáyuda, je̱m tse'e je̱'e̱da juu' ve'e pa̱jkju̱dup je̱ pata̱'a̱jts pa'am, je̱mpa tse'e juu'
ve'e je̱ kya̱'a̱jta je̱ tyekta tu̱tyunta̱a̱tsni. Je̱'e̱ts je̱'e̱ ve'e y'a'íxtup ku ve'e je̱ tsoxk na̱a̱j
jyepu̱tsyo̱'o̱yu̱t, 4 ku̱x ve'eme'e je̱ jayu vyinmaaydi je̱ts to'ma jatye'e to'k je̱ ángeles vyáñu̱k
y'ijt joma ve'e je̱ na̱a̱j naa'pa̱ts je̱tse'e du̱jepu̱tsyo̱'o̱y je̱ na̱a̱j. Ve'em tse'e vyinmaaydi je̱ts
pa̱n pa̱ne'e mutoo'va̱jkp ta̱jkip je̱m na̱jo̱o̱tm ku ve'e tu̱jyepu̱tsyo̱'o̱y vye'na, jo̱tka̱daakp
tse'e, jyatipa'ama ve'e du̱ma̱a̱da.
5 Je̱m tse'e vye'na to'k je̱ yaa'tya̱jk juu' ve'e ii'px maktoodojt joojntani pa'am'ijtp. 6 Ku
ve'e je̱ Jesús y'ixji je̱tse'e du̱nu̱ja'vi je̱ts jékani ve'e pya'am'ít, van'it tse'e du̱nu̱u̱jmi:
—¿Mtsa̱jkpe'e je̱tse'e mjo̱tka̱da'aku̱t?
7 Van'it tse'e je̱ pa'am jayu y'atsa̱a̱jv:
—Ka'a xa ve'e pa̱n pa̱n pa̱n a̱tse'e xyaktáka̱p yam na̱jo̱o̱tm ku ve'e ya̱ na̱a̱j jyajepu̱tsyo̱'o̱y.
Ku xa a̱tse'e njata̱kava'añ, viijnk tse'e ta̱jkiko̱jp.
8 Je̱tse'e je̱ Jesús ña̱'mu̱xji:
—Pojtu̱kni, pa̱kmojkni ya̱ mmaajntku̱n, je̱ts jaamni.
9 Tun jatyji tse'e je̱ yaa'tya̱jk jyo̱tka̱daakni, je̱ myaajntku̱n du̱pa̱kmojkni, je̱tse'e
yo̱'pya̱jkni. Ax po̱o̱'kxtku̱n xa̱a̱jts je̱'e̱ ve'e vye'na van'it, 10 je̱'e̱ ka̱jx tse'e je̱ israeejlit jayu
du̱nu̱u̱jmidi je̱ yaa'tya̱jk juu' ve'e jo̱tka̱daaknu:
—Po̱o̱'kxtku̱n xa̱a̱j xa ve'e u̱xyam, ka'a tse'e je̱ pava'nu̱n du̱yakjaty je̱tse'e xpapáku̱t ya̱
mmaajntku̱n.
11 Van'it tse'e je̱ yaa'tya̱jk y'atso̱o̱jvjidi:

—Je̱'e̱ juu' a̱tse'e tu̱xyakjo̱tka̱da'aky, je̱'e̱ts a̱tse'e tu̱xnu̱ujma: “Pa̱kmojkni ya̱ mmaajntku̱n je̱ts jaamni.”
12 Van'it tse'e du̱'amo̱tutú̱vidi:
—¿Pa̱nts je̱'e̱ ve'e juu' ve'e tu̱mna̱'mu̱xju̱: “Pa̱kmojkni ya̱ mmaajntku̱n je̱ts jaamni”?
13 Ax ka'ats je̱'e̱ ve'e du̱nu̱java pa̱n pa̱n je̱'e̱ ve'e yakjo̱tka̱daakjinu ku̱x ta̱vani ve'e du̱'ixtó̱kini vye'na je̱ Jesús je̱m nu̱may jayu akojkm juu' ve'e je̱m ve'nidup. 14 U̱x'o̱o̱k tse'e je̱ Jesús pyaatji je̱p ma̱ja̱ tsaptu̱jkp, je̱tse'e ña̱'mu̱xji:
—Ixu̱, ta̱ xa ve'e mjo̱tka̱da'aky. Ka'a tse'e m'ukto̱kintoonnit, ve'em tse'e mkapaa'tju̱t nu̱yojk je̱ tsaachpaatu̱n.
15 Van'it tse'e ñu̱jkx je̱ yaa'tya̱jk je̱tse'e o̱jts du̱vaajnjada je̱ myu'israeejlit jayu je̱ts je̱ Jesús je̱'e̱ ve'e yakjo̱tka̱daakju. 16 Je̱'e̱ ka̱jx tse'e je̱ israeejlit jayu du̱jomtoondi du̱titoondi je̱ Jesús je̱tse'e du̱'ukyak'o̱o̱'kuva'anda je̱'e̱ ka̱jx ku ve'e ve'em du̱tuujn ku ve'e po̱o̱'kxtku̱n xa̱a̱j vye'na.
17 Ax jidu̱'u̱m tse'e je̱ Jesús ña̱'mu̱xjidi:
—Toomp xa ve'e a̱ts je̱ nTee' u̱xyam paat, toompapts a̱tse'e.
18 Je̱'e̱ ka̱jx tse'e je̱ israeejlit jayu nu̱yojk du̱tunjaa'ktso̱jkti je̱tse'e du̱yak'o̱o̱'ktat, ka je̱'e̱ ka̱jxjyape'e ku ve'e du̱kah'amaa'yi je̱ po̱o̱'kxtku̱n xa̱a̱j, je̱'e̱ ka̱jxpa ve'e ku ve'e ña̱ajk'akijpxaja ma̱a̱t je̱ Nte'yam ku ve'e vya'añ je̱ts Tyee'am je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam.

Je̱ kutojku̱n juu' ve'e jyayejpp je̱ Nte'yam je̱ y'Onu̱k

19 Van'it tse'e je̱ Jesús ña̱'mu̱xjidi:
—Tyú̱vam xa a̱ts miitse'e nna̱a̱jmada, vaampam a̱tse'e, je̱ts ka'a a̱tse'e x'o̱'yixju̱ je̱ts a̱tse'e juu' ntónu̱t ya̱ n'avintso̱ kutojku̱n ka̱jx, a̱ts, je̱ Nte'yam je̱ y'Onu̱k, je̱'e̱jyji a̱tse'e ntuump juu' a̱tse'e n'ixp juu' ve'e a̱ts je̱ nTee' tyuump. Nu̱jom tse'e juu' ve'e je̱ Dios Tee' tyuump, ntoompapts a̱ts je̱'e̱ ve'e, 20 ku̱x xtso̱jkp a̱tse'e je̱ nTee' je̱ts a̱tse'e xtuk'ix nu̱jom juu' je̱'e̱ ve'e tyuump, xjaa'ktuk'íxupts a̱tse'e je̱ts a̱tse'e ntónu̱t juu' ve'e du̱jaa'knu̱májip je̱ts ni ka'a ve'e juu' a̱tse'e u̱xyam ntuump nka̱jtsp, ve'em tse'e atu̱va ato̱ki myaktánjadat. 21 Ku̱x ve'em ax jo'n je̱ Dios Tee' du̱yakjoojntykpú̱k je̱ o̱o̱'kpata̱jk je̱tse'e je̱ joojntykin du̱ma̱'a̱, nay ve'empa tse'e a̱ts, je̱'e̱ je̱ y'Onu̱k, nmo̱o̱yvapts a̱tse'e je̱ joojntykin pa̱n pa̱n a̱tse'e ntsa̱jkp. 22 Je̱ Dios Tee', ka'ats je̱'e̱ ve'e pa̱n du̱to̱kimpayo̱'o̱y, a̱tse'e xmo̱o̱y nu̱jom je̱ kutojku̱n je̱ts a̱tse'e nto̱kimpayo̱'o̱yu̱t, 23 ax ve'emts a̱tse'e nu̱jom je̱ jayu xmo̱o̱yvat je̱ vintsa̱'kin juu' ve'e myo̱o̱ydup je̱ Dios Tee'. Pa̱n pa̱n xa a̱tse'e xkavintsa̱'kip, ka'ats je̱'e̱ ve'e du̱vintsa̱'kiva je̱ Dios Tee', juu' a̱tse'e xke̱jxp.
24 ’Tyú̱vam xa a̱ts miitse'e nna̱a̱jmada, vaampam a̱tse'e, pa̱n pa̱ne'e du̱'amo̱tunajxp juu' a̱tse'e nka̱jtsp je̱tse'e du̱jaanchjáva je̱'e̱ pa̱n a̱tse'e xke̱jxp, jyayejppts je̱'e̱ ve'e je̱ joojntykin juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp, ax ka'a tse'e yakmo̱'o̱t je̱ tsaachpaatu̱n juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtnup, je̱'e̱ ve'e je̱ o̱o̱'ku̱n tu̱ñu̱va'achju̱ je̱tse'e tu̱tya̱ka joma ve'e je̱ joojntykin juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp. 25 Tyú̱vam xa a̱ts miitse'e nna̱a̱jmada, vaampam a̱tse'e, je̱ts pyaatype'e je̱ xa̱a̱j, u̱xyamts je̱'e̱ ve'e, ku ve'e je̱ o̱o̱'kpata̱jk du̱'amo̱tunáxtat juu' a̱tse'e nka̱jtsp; pa̱n pa̱n jaty tse'e du̱'amo̱tunajxtup, joojntykidinupts je̱'e̱ ve'e xa̱'ma ka̱jx. 26 Ku̱x ve'em ax jo'n je̱ Dios Tee' je̱ joojntykin du̱yakje̱ja, nay ve'empats a̱tse'e je̱ kutojku̱n xmo̱o̱yva je̱ts a̱tse'e je̱ joojntykin nyakjé̱jivat, 27 nay je̱'e̱ts a̱tse'e xmo̱o̱yva je̱ kutojku̱n je̱ts a̱tse'e nto̱kimpayo̱'o̱yu̱t, a̱ts, je̱ Jayu Juu' ve'e Nu̱pa̱a̱mdu̱ka Ijtp. 28 Ka'ats ya̱'a̱ ve'e atu̱va ato̱ki xtuktándat. Pyaa'tupe'e je̱ xa̱a̱j ku ve'e nu̱jom je̱ o̱o̱'kpata̱jk du̱'amo̱tunáxtat juu' a̱tse'e nkó̱tsup 29 je̱tse'e pyítsumdinit joma ve'e tu̱ñaxtá̱kada. Pa̱n pa̱n jaty tse'e du̱toondu juu' ve'e o̱y, joojntykpa̱jktinuvapts je̱'e̱ ve'e je̱tse'e xa̱'ma ka̱jx jyoojntykidinit; ax pa̱n pa̱n jaty tse'e du̱toondu juu' ve'e ka ó̱yap, joojntykpa̱jktinuvapts je̱'e̱ ve'e je̱tse'e xa̱'ma ka̱jx chaachpaattinit.
30 ’Ka'a a̱tse'e x'o̱'yixju̱ je̱ts a̱tse'e viinm juu' ntónu̱t, to̱kimpayo̱'yp xa a̱tse'e ax jo'n a̱tse'e nyaktukpava'añ. Pyaatyp y'ake̱e̱guipts je̱'e̱ ve'e juu' a̱tse'e nto̱kimpayo̱'yp, ku̱x ka je̱'e̱p a̱tse'e n'íxtip vintso̱ a̱tse'e ya̱ n'avintso̱ vinma'yu̱n nyaktónu̱t, je̱'e̱ a̱tse'e n'íxtip juu' ve'e cha̱jkp je̱'e̱ pa̱n a̱tse'e xke̱jxp. 31 Pa̱n a̱tsji xa ve'e je̱ n'ayook nmu̱ko̱jtspejtp je̱ts je̱'e̱ ve'e tuntoomp, ka'ats je̱'e̱ ve'e tyun. 32 Je̱m tse'e jado'k pa̱ne'e a̱ts je̱ n'ayook du̱nu̱ko̱jtspe̱jtp,

ax nmuja'vinupts atse'e jets je'e juu' ve'e kyajtsp ats kajx, toompts je'e ve'e. 33 Miits xa
ve'e je jayu mtuknukejxtu je Yaknapejtpa Juan jetse'e najkx du'amotutúvada; vintsots je'e
ve'e je tuvakojtsun dupuujm, tyúvamts je'e ve'e. 34 Ka je'epts atse'e nyaktónup juu' ve'e je
jayu kyajtsp oy ats kajx, je'e kajxts ats miitse'e nnaajmada vintso ve'e je Juan kyajts ats
kajx jets ve'eme'e mtso'oktat. 35 Ve'em xa ve'e je Juan y'ijt ax jo'n to'k je ta'kxpa juu' ve'e
tooyp jetse'e kyutu'kx, ax mnayja'vijiduts miitse'eda jetse'e je kona it mxoojntkti joma
ve'e je'e. 36 Ax nmaatts atse'e je tuvakojtsun juu' ve'e nuyojk toomp jets ni ka'a ve'e juu'
ve'e je Juan kyojts, je'ets je'e ve'e juu' jaty atse'e ntuump, nay je'ejyamts je'e ve'e juu' atse'e
je Dios Tee' xtuknukejxp jets atse'e ntónut jets atse'e nyak'avaadat. Ax juu' jaty atse'e
ntuump, je'e tse'e je tuvakojtsun dupaamp jets je Dios Tee' atse'e xkejxp. 37 Nay ve'empa
tse'e je Dios Tee', juu' atse'e xkejxp, yajkpapts je'e ve'e je tuvakojtsun. Ni vin'ita xa je'e
ve'e xkah'amotunaxta, ni vin'ítats je'e ve'e xka'ixta, 38 ka'a tse'e mtuktákajada je kyats je
y'ayook kux ka'a atse'e xjaanchjávada, jets viinme'e je Dios Tee' ats xkex. 39 Ooy xa ve'e
xtuntoonkada je Kunuu'kx Jatyán kux ve'eme'e mvinmayda jets je'e kajxe'e xpaattinit je
joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp; óyame'e je Kunuu'kx Jatyán du'avana jets pan atse'e,
40 ka'ats ats miitse'e xnuminuva'anda jetse'e xjayéptat je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx
ijtp.

41 'Ka'a xa atse'e nyaktún je majin juu' ve'e je jayu yajkyp. 42 N'íxada xa ats miitse'eda,
nnuja'vipts atse'e jets ka'a miitse'e je Nte'yam xtsokta. 43 Ats je nTee' kajx xa atse'e nmiijn,
ka'ats ats miitse'e xkuvakta; pan miimp tse'e jado'k je y'avintso je'e kajx, je'e tse'e tuuv
mkuváktap. 44 ¿Vintsots ats miitse'e xjaanchjávadat pan mnakyuvajkuxjudupe'e je majin
vimpit atuj jetse'e xka'íxtada je majin juu' ve'e to'k je Nte'yam yajkyp? 45 Ka'a miitse'e
mvinmáydat jets nmu'aa'nadap ats miitse'e jem ats je nTee' vyinkojkm, viinme'e je Moisés
mnu'aa'najadat, je'e juu' miitse'e mmákkidup. 46 Pan kuxjaanchjávada xa ve'e juu' ve'e je
Moisés jyaay, kuxjaanchja'viduvats atse'e, kux ñukojtse'e je Moisés jets pan atse'e ku ve'e
jyaajy. 47 Ax pan ka'a tse'e xjaanchjávada juu' je'e ve'e jyaay, ¿vintsose'e xjaanchjávadat
juu' atse'e nkajtsp?

6

Ku je Jesús je jayu duyakkaajy numugooxk miijl naxy
(Mt. 14.13-21; Mr. 6.30-44; Lc. 9.10-17)

1 Ku ve'e je it ñajxy, van'it tse'e je Jesús ñujkx jem jado'k ado'om galiléait myaja naakaya
pa'am, yaktijpapts je'e ve'e tibeeriasit maja naakaya. 2 Numay tse'e je jayu pyanajkxjidi
kux y'ixtu ve'e je mújit nuja'vin juu' ve'e tyoon, je'e ve'e ku ve'e je pa'am jáyuda
duyakjotkadaakni. 3 Van'it tse'e je Jesús ñujkx jem tonun viinm jetse'e jem dumaat'ajxtkti
je y'ixpajkpatajk; 4 táminup tse'e vye'na je pascua xaaj. 5 Ku ve'e je Jesús du'ix jets numay
jayu ve'e panajkxjup, van'it tse'e dunuujmi je Felipe:

—¿Jómase'e njo'yumdat je kaaky je tojkx jetse'e anañujoma kyáydat?

6 Je'e kajx tse'e ve'em vyaajñ jetse'e du'íxut pan vintso ve'e y'atsovumpítjut, kux
ñuja'vip je'e ve'e ti ve'e tyónup. 7 Van'it tse'e je Felipe y'atsoojvji:

—Ka'a xa ve'e ñupaadat mejtsk mókupx xaaj je meen numutún jetse'e je tsapkaaky
yaktukjóyut jetse'e yuu'n vee'n kakje'e yakmo'odat.

8 Van'it tse'e je Andrés, nuto'k je Jesús je y'ixpajkpa, je Simón Pedro je y'uts, je'e tse'e
dunuujmi je Jesús:

9 —Yam xa ve'e to'k je mix ónuk, mugooxk tse'e je tsapkaaky dumaada jets mejtsk je
ajkx, ¿ax vinxupts ya'a n'ite'e jyaa'kjanupaadat, kux va'ajts numay xa ya'a ve'e ya jáyuda?

10 Van'it tse'e je Jesús vyaajñ:

—Yak'ajxtkkáxta ya jáyuda.

Jetse'e y'ajxtkkajxti jeja tsoots jaat je numay jayu, numugooxk miijl jo'nts je'e ve'e y'ijtti
juu' ve'e je yaa'tyajkta. 11 Van'it tse'e je Jesús dukoojnuk je tsapkaaky, jetse'e je Nte'yam
dukukojtsji. Van'it tse'e dumooydi je y'ixpajkpatajk jetse'e duyakva'kxjadat je jayu juu'
ve'e tsuunidup. Nay ve'empa tse'e dutoompa maat je ajkx, jetse'e je jayu yakmooydi

pa̱n vinxu̱pe'e du̱tso̱jkti. 12 Ku'uxani tse'e vye̱'nada, van'it tse'e je̱ Jesús du̱nu̱u̱jmi je̱
y'ixpa̱jkpata̱jk:
—Pa̱kmokta je̱ tsapkaaky kunax je̱ts je̱ ajkx kunax, ni tía ve'e kyavintṍkiyu̱t.
13 Van'it tse'e du̱pa̱kmojktini jamakme̱jtsk kach je̱ tsapkaaky kunax juu' ve'e mugo̱o̱xk
je̱ tsapkaaky uk'ijt. 14 Ku tse'e je̱ jayu du̱'ixti je̱ ma̱ja̱ nu̱ja'vin juu' ve'e je̱ Jesús tyoon, van'it
tse'e vyaandi:
—Tyú́vamdam xa je̱'e̱ ve'e je̱ts je̱ Nte'yam je̱ y'ayook ko̱jtsnajxpa ya̱'a̱ ve'e juu' ve'e
ká̱tsani je̱tse'e myiinnit yaja naxviijn.
15 Ñu̱ja'vi tse'e je̱ Jesús je̱ts yakkutojkpa ve'e ake̱e̱'y du̱pa̱muva'anda, je̱'e̱ ka̱jx tse'e apu̱k
ñapya̱a̱jmji je̱tse'e jyaa'kvimpejt je̱m tonu̱n viinm.

Ku je̱ Jesús yo̱'y je̱m na̱ni'kxm
(Mt. 14.22-27; Mr. 6.45-52)

16 Tánani tse'e je̱ it vye'na, van'it tse'e je̱ Jesús je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk vyajntkti joma ve'e
je̱ ma̱ja̱ na̱'aka̱ya 17 je̱tse'e tya̱jkidi je̱m barco jo̱o̱tm, je̱tse'e du̱tinajx'ukvaandi, je̱m tse'e
Capernaum ña̱jkxta. Ta̱ tse'e je̱ it kyo̱o̱'tsini vye'na, ka'anum tse'e je̱ Jesús kya̱da'aky
vye'na joma ve'e je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk, 18 van'it tse'e ma̱kk pyo̱j'ukvaajñ, je̱tse'e je̱ na̱a̱j ma̱kk je̱
po̱j jyepu̱tsyo̱'yji. 19 Ku ve'e to'k legua naxy jo'n du̱pakaa'pti je̱ barco, van'it tse'e du̱'ixti je̱ts
je̱me'e je̱ Jesús ñu̱mẽ́tsjada, je̱m tse'e na̱ni'kxm yo̱'o̱y. Van'it tse'e cha̱'kidi. 20 Ax jidu̱'u̱mts
je̱'e̱ ve'e ña̱'mu̱xjidi:
—A̱ts xa jeja, kadi mtsa̱'a̱gada.
21 Van'it tse'e xo̱o̱ndu̱k jo̱o̱t du̱yakta̱jkidi je̱ Jesús je̱m barco jo̱o̱tm. Tun jatyji tse'e jye̱'ydi
je̱m joma ve'e ña̱jkxta.

Ku je̱ jayu du̱'íxtidi je̱ Jesús

22-23 Je̱ nu̱may jayu tse'e juu' ve'e taandu je̱ja ma̱ja̱ na̱'aka̱ya pa'ayi joma ve'e je̱ Jesús
yakkaajyjidi, tá̱vani ve'e je̱ Jesús du̱kuka̱jtsja vye'na je̱ Nte'yam je̱ tsapkaaky ka̱jx, je̱'e̱
tse'e du̱'ixtu je̱ts to'kji je̱'e̱ ve'e je̱ barco vye'na je̱ts ka'a ve'e je̱ Jesús je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk
du̱ma̱a̱tta̱jki je̱m barco jo̱o̱tm, je̱'e̱jyji ve'e tso̱o̱'ndu je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk. Je̱ ku'óxit tse'e
du̱'ixti je̱ts ka'añupe'e ti barco joma ve'e je̱ Jesús ku̱tya̱jki. Van'it tse'e je̱ barco jye̱'ydi
jeja na̱pa'ayi ta̱mji joma ve'e je̱ Jesús je̱ jayu du̱yakkaaydi, je̱m tse'e tibeeriasit kyajpu̱n
ka̱jxm cho̱o̱'ndi. 24 Ku ve'e du̱'ixti je̱ts ka'a ve'e je̱m pa̱n y'ukve'nini je̱ Jesús je̱ts ni ka'ava
ve'e je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk, van'it tse'e tya̱jkidi je̱m barco jo̱o̱tm juu' ve'e je̱m je̱'ydu, je̱tse'e je̱m
Capernaum ña̱jkxti, je̱ Jesuuse'e o̱jts du̱'íxtada.
25 Ku ve'e jye̱'ydi je̱m jado'k ado'om ma̱ja̱ na̱'aka̱ya pa'am, van'it tse'e du̱paatti, je̱tse'e
du̱nu̱u̱jmidi:
—Yak'ixpa̱jkpa, ¿vin'itts mitse'e yaja tu̱mje'ya?
26 Je̱tse'e je̱ Jesús y'atso̱o̱jvjidi:
—Tyú́vam xa a̱ts miitse'e nna̱a̱jmada, vaampam a̱tse'e, je̱ts ka je̱'e̱ ka̱jxap a̱tse'e x'íxtada
ku̱xe'e tu̱x'ixta je̱ mújit nu̱ja'vin, je̱'e̱ ka̱jxe'e ku̱xe'e tu̱mkayda je̱tse'e tu̱mko'oxjada. 27 Kadi
nu̱yojk xnu̱tonda je̱ kaaky je̱ to̱jkx juu' ve'e ká̱xup je̱ts ni ka'a ve'e je̱ kaaky je̱ to̱jkx juu'
ve'e je̱jkp je̱tse'e mmo̱'o̱jadat je̱ joojntykin juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp, je̱ kaaky je̱ to̱jkx juu'
a̱ts miitse'e nmo̱'o̱dap, ku̱x je̱ Dios Tee' a̱tse'e ve'em je̱ kutojku̱n xmo̱o̱yp, a̱ts, je̱ Jayu Juu'
ve'e Nu̱pa̱a̱mdu̱ka Ijtp.
28 Van'it tse'e du̱'amo̱tutú́vidi:
—¿Tis je̱'e̱ ve'e juu' a̱a̱tse'e ntónup je̱ts a̱a̱tse'e ve'em ntónu̱t juu' ve'e je̱ Nte'yam
cha̱jkp?
29 Je̱tse'e je̱ Jesús y'atso̱o̱jvjidi:
—Juu' xa ve'e je̱ Nte'yam cha̱jkp je̱tse'e xtóndat, je̱'e̱ts je̱'e̱ ve'e je̱ts a̱tse'e xjaanchjáva-
dat, je̱'e̱ts a̱tse'e xke̱jxp.
30 Van'it tse'e du̱'amo̱tutú́vidinuva:
—¿Ti nu̱ja'vints a̱a̱tse'e xmo̱'o̱p je̱ts a̱a̱tse'e nnu̱jávat je̱ts je̱ Nte'yam mitse'e mke̱jxjup
je̱ts a̱a̱ts mitse'e njaanchjávat? ¿Ti ve'e mtuump? 31 Je̱ Moisés xa ve'e du̱mo̱o̱y je̱ maná

je̱ nju̱jpit jáyuvamda je̱m vinva'ajts it ka̱jxm, ve'em ax jo'n je̱ Kunuu'kx Jatyán vya'añ: “Yakmo̱o̱ydu tse'e je̱ jayu je̱ tsapjo̱o̱tmit tsapkaaky je̱tse'e du̱kaaydi.”

32 Je̱tse'e je̱ Jesús y'atso̱o̱jvjidi:

—Tyúvam xa a̱ts miitse'e nna̱a̱jmada, vaampam a̱tse'e, je̱ts ka je̱ Moiseesap je̱'e̱ ve'e mo̱o̱jyju̱du je̱ mju̱jpit jáyuda je̱ tsapkaaky je̱m vinva'ajts it ka̱jxm; a̱ts je̱ nTee' xa je̱'e̱ ve'e mo̱o̱jyju̱du. Ka̱jx xa ve'e je̱ tsapkaaky juu' ve'e yakmo̱o̱ydu je̱ mju̱jpit jáyuda; ax je̱ tsapkaaky juu' ve'e a̱ts je̱ nTee' u̱xyam yajkyp, je̱'e̱ tse'e nu̱yojk o̱y. 33 Ku̱x je̱ tsapkaaky juu' ve'e je̱ Nte'yam u̱xyam yajkyp, je̱'e̱ts je̱'e̱ ve'e juu' ve'e je̱m tsapjo̱o̱tm ka̱daak je̱tse'e je̱ jayu du̱joojntykinma̱'a̱.

34 Van'it tse'e du̱nu̱u̱jmidi:

—Mo̱o̱yk a̱a̱ts to'k aaj xa̱'ma ka̱jx je̱ tsapkaaky.

35 Je̱tse'e je̱ Jesús ña̱'mu̱xjidi:

—A̱ts xa je̱'e̱ ve'e je̱ tsapkaaky juu' ve'e joojntykinyajkp. Pa̱n pa̱nts a̱tse'e xnu̱miimp, pa̱n pa̱nts a̱tse'e xjaanchja'vip, ve'emts je̱'e̱ ve'e ax jo'n je̱ jayu juu' ve'e ti du̱kaayp du̱'ookp je̱tse'e ni je̱ vin'ita kyo̱o̱'ktaa̱tsinit kyo̱o̱'kyu'o̱o̱'kjinit. 36 Ax ta̱ts a̱tse'e nva'añ, óyame'e tu̱xja'ixta je̱ mújit nu̱ja'vin juu' ve'e du̱yaknu̱ke̱'xnata̱jkip je̱ts pa̱n a̱tse'e, ka'ats a̱tse'e xjaanchjávada. 37 Pa̱n pa̱n jaty a̱tse'e je̱ nTee' xmo̱o̱yp, a̱ts tse'e xnu̱miindup, je̱ts pa̱n pa̱nts a̱tse'e xnu̱miimp, ka'ats a̱ts je̱'e̱ ve'e mpavópu̱t. 38 Ku̱x ka je̱'e̱ ka̱jxap xa a̱tse'e je̱m tsapjo̱o̱tm nka̱daaky je̱ts a̱tse'e ntónu̱t juu' a̱tse'e ntsa̱jkp, je̱'e̱ ka̱jxe'e je̱ts a̱tse'e ntónu̱t juu' ve'e cha̱jkp je̱'e̱ pa̱n a̱tse'e xke̱jxp. 39 A̱ts je̱ nTee', juu' a̱tse'e xke̱jxp, cha̱jkpts je̱'e̱ ve'e je̱ts a̱tse'e ni to'ka nkayaktó̱kiyu̱t juu' a̱ts je̱'e̱ ve'e xmo̱o̱y, je̱'e̱ ve'e cha̱jkp je̱ts a̱ts je̱'e̱ ve'e nyakjoojntykpa̱jktinuvat je̱ xa̱a̱j ku ve'e je̱ jayu yakto̱kimpayo̱'ynit. 40 Ku̱x je̱'e̱ ve'e cha̱jkp a̱ts je̱ nTee' je̱ts pa̱n pa̱ne'e je̱ nu̱ja'vin du̱pa̱jkp je̱ts je̱ Nte'yam je̱ y'Onu̱k a̱tse'e, je̱ts a̱tse'e xjaanchjáva, je̱'e̱ tse'e du̱jaye̱jpnup je̱ joojntykin juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp, je̱ts a̱ts je̱'e̱ ve'e nyakjoojntykpa̱jknuvat je̱ xa̱a̱j ku ve'e je̱ jayu yakto̱kimpayo̱'ynit.

41 Van'it tse'e je̱ israeejlit jayu du̱vinko̱jtsti du̱naa'ko̱jtsti je̱ Jesús je̱'e̱ ka̱jx ku ve'e vyaajñ: “A̱ts xa je̱'e̱ ve'e je̱ tsapkaaky juu' ve'e je̱m tsapjo̱o̱tm ka̱daak.” 42 Je̱tse'e ñavyaajnjidi:

—¿Ka ya̱'a̱ap je̱'e̱ ve'e je̱ Jesús, je̱ José je̱ myajntk? N'íxamda xa u̱u̱'m ya̱'a̱ je̱ tyee' je̱ tyaak, ¿vintso̱se'e vya'añ je̱ts je̱m ya̱'a̱ ve'e tsapjo̱o̱tm kya̱daaky?

43 Van'it tse'e je̱ Jesús ña̱'mu̱xjidi:

—Ka'ats a̱tse'e x'ukvinko̱jtstinit x'uknaa'ko̱jtstinit. 44 Ni pa̱na xa ve'e kya'o̱'yixju̱ je̱ts a̱tse'e xnu̱mínu̱t pa̱n ka'a ve'e yakminju̱ a̱ts je̱ nTee', juu' a̱tse'e xke̱jxp. Ax pa̱n pa̱nts a̱tse'e xnu̱miimp, nyakjoojntykpa̱jknuvapts a̱ts je̱'e̱ ve'e je̱ xa̱a̱j ku ve'e je̱ jayu yakto̱kimpayo̱'ynit. 45 Jidu̱'u̱m tse'e du̱jatyaandi je̱ Nte'yam je̱ y'ayook ko̱jtsnajxpata̱jkta je̱p Kunuu'kx Jatyán ku̱jxp: “Je̱ Nte'yame'e du̱tuk'íxup anañu̱joma je̱ jayu.” Ax ve'em tse'e, pa̱n pa̱n jaty tse'e du̱ka̱ts'amo̱tunajxtup a̱ts je̱ nTee' je̱tse'e du̱jatta juu' je̱'e̱ ve'e tuk'íxju̱dup, xnu̱miindupts a̱ts je̱'e̱ ve'e.

46 ’Ni pa̱na xa ve'e a̱ts je̱ nTee' du̱ka'ix, je̱'e̱jyji ve'e du̱'ix pa̱ne'e miin yaja naxviijn ku ve'e je̱ Nte'yam ma̱a̱t y'ijt, ax je̱'e̱ts a̱tse'e. 47 Tyúvam xa a̱ts miitse'e nna̱a̱jmada, vaampam a̱tse'e, pa̱n pa̱n a̱tse'e xjaanchja'vip, jyayejppts je̱'e̱ ve'e je̱ joojntykin juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp. 48 A̱ts xa je̱'e̱ ve'e je̱ tsapkaaky juu' ve'e joojntykinyajkp. 49 O̱yam tse'e je̱ mju̱jpit jayu du̱jakaaydi je̱ maná je̱m vinva'ajts it ka̱jxm, o̱o̱'ktinuts je̱'e̱ ve'e; 50 ax je̱ tsapkaaky tse'e juu' ve'e je̱m tsapjo̱o̱tm ka̱daak, ku ve'e pa̱n du̱tukmajuvu̱k, ka'a tse'e y'o̱o̱'ku̱t. 51 A̱ts xa ve'e viinm je̱ tsapkaaky juu' ve'e joojntykinyajkp, je̱ tsapkaaky juu' ve'e je̱m tsapjo̱o̱tm ka̱daak. Pa̱n pa̱n tse'e du̱tukmajuva̱jkp a̱ts ka̱jx, xa̱'ma ka̱jxts je̱'e̱ ve'e jyoojntykinit. Je̱ts je̱ tsapkaaky juu' a̱tse'e nyákup, a̱ts je̱ ntsu'utsts ya̱'a̱ ve'e, je̱'e̱ juu' a̱tse'e nmaso̱'o̱kup je̱'e̱ ka̱jx je̱tse'e je̱ jayu du̱jaye̱jptinit je̱ joojntykin juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp.

52 Van'it tse'e je̱ israeejlit jayu ñavyaajnjidi:

—¿Vintso̱s ya̱'a̱ vine'e du̱tij je̱ts ya̱'a̱ ve'e ntso'tsumdat?

53 Van'it tse'e je̱ Jesús ña̱'mu̱xjidi:

—Tyúvam xa ạts miitse'e nnạạjmada, vaampam ạtse'e, jẹts pạn ka'a ve'e xtukmajuvạkta ạts yạ ntsu'uts jẹts ạts yạ nnụụ'pụn, ạts, jẹ Jayu Juu' ve'e Nụpạạmdụka Ijtp, ka'a tse'e xjayẹ́ptat jẹ joojntykin juu' ve'e xạ'ma kạjx ijtp.

54 ’Pạn pạn xa ve'e dụtukmajuvạjkp ạts yạ ntsu'uts jẹts ạts yạ nnụụ'pụn, jyayejppts jẹ'ẹ ve'e jẹ joojntykin juu' ve'e xạ'ma kạjx ijtp, ax ạts tse'e nyakjoojntykpạjknuvap ku ve'e jyẹ'yat jẹ xạạj ku ve'e jẹ jayu yaktọkimpayọ'ynit. 55 Kụx jẹ kaaky jẹ tọjkx juu' ve'e dụyakjẹ́jip jẹ joojntykin juu' ve'e xạ'ma kạjx ijtp, ạts yạ ntsu'utsts jẹ'ẹ ve'e; jẹts jẹ uu'k juu' ve'e dụyakjẹ́jip jẹ joojntykin juu' ve'e xạ'ma kạjx ijtp, ạts yạ nnụụ'pụnts jẹ'ẹ ve'e. 56 Pạn pạn tse'e dụtukmajuvạjkp ạts yạ ntsu'uts jẹts ạts yạ nnụụ'pụn, yamts jẹ'ẹ ve'e ạts nja'vin kạjxm y'it, jẹts ạtse'e n'it jẹm jẹ'ẹ jya'vin kạjxmpa. 57 Jẹ joojntyk Dios Tee', juu' ạtse'e xkẹjxp, jẹ'ẹ kạjxts ạtse'e njoojntyka; nay ve'empa tse'e pạn pạn ạtse'e xtukmajuvạjkp, ạts kạjx tse'e jyoojntykivat. 58 Ạts xa ve'e jẹ tsapkaaky juu' ve'e jẹm tsapjọọtm kạdaak; ka ve'emapts ạtse'e ax jo'n jẹ maná juu' ve'e kyaaydu jẹ mjụjpit jáyuda, ọọ'ktu tse'e ọ́yame'e dụjakaaydi. Ax pạn pạn tse'e dụtukmajuvạjkp yạ tsapkaaky, xạ'ma kạjx tse'e jyoojntykinit.

59 Jẹmts yạ'ạ ve'e Capernaum jẹ Jesús jẹ jayu dụtuk'ix ku ve'e ñay'amojkijidi jẹp tsaptụjkp.

Jẹ kạts jẹ ayook kạjx tse'e jẹ jayu dụjayẹpta jẹ joojntykin juu' ve'e xạ'ma kạjx ijtp

60 Ku ve'e dụ'amọtunajxti juu' ve'e tuk'íxjụdu, van'it tse'e vyaandi nụmay jẹ jayu juu' ve'e jẹ Jesús dụpanạjkxtu:

—Tso'ox xa ve'e ọọy jẹtse'e yakkuvạ́kụt juu' yạ'ạ ve'e kyạjtsp. ¿Pạn yạ'ạ n'ite'e mạjạpạ́mjup?

61 Ñụja'vi tse'e jẹ Jesús jẹts vinkọjtsjụdup naa'kọjtsjụdupe'e, van'it tse'e dụnụụjmidi:

—¿Mkọ'ọyja'vidup miits jẹ'ẹ ve'e juu' ạtse'e tụnkạts? 62 Jẹts pạn kụx'ixta ve'e jẹts ạtse'e kụmpet joma ạtse'e n'ijt, ạts, jẹ Jayu Juu' ve'e Nụpạạmdụka Ijtp, ¿vintsọts miits n'ite'e mva'andat? 63 Ka'a xa miitse'e mvinmáydat jẹts jẹ'ẹ ạtse'e ntijp jẹtse'e xtso'otstat ạts yạ ntsu'uts, ni ka'a tse'e mvinmaayduvat jẹts jẹ'ẹ ạtse'e ntijp jẹtse'e x'oo'ktat ạts yạ nnụụ'pụn, jẹ'ẹ ạtse'e ntijp jẹts ạtse'e xjaanchjávadat. Ax juu'ts ạts miitse'e tụnvaajnjada, jẹ Espíritu Saantots jẹ'ẹ ve'e jyẹ'ẹ, jẹ'ẹ tse'e jẹ joojntykin dụyakjẹ́jip. 64 Ax jẹmts miitse'eda juu' ạtse'e xkajaanchja'vidup.

Ñụja'vinup tse'e jẹ Jesús van'ítani ku ve'e chọọ'ndụk jẹts pạn pạn jatye'e kajaanchja'vijup, nay ñụja'vivapts jẹ'ẹ ve'e jẹts pạn jẹ'ẹ ve'e juu' ve'e pạạjmjinup jẹm jẹ jayu kyạ'm juu' ve'e tso'oxpạjkjụdup. 65 Jẹtse'e vyaajñ:

—Jẹ'ẹ kạjx xa ạtse'e tụnva'añ jẹts ni pạna ve'e kya'ọ'yixjụ jẹts ạtse'e xnụmínụt pạn ka'a ve'e jẹ Dios Tee' yakminjụ.

66 Van'it tse'e myasọọkjini nụmay jẹ jayu juu' ve'e panạjkxjup y'ijt, ka'ats jẹ'ẹ ve'e dụ'ukmạạtvíttini. 67 Van'it tse'e jẹ Jesús dụ'amọtutụvi jẹ ñụmakmẹjtsk ixpạjkpada:

—¿Mnạjkxuvaanduvapts miitse'eda?

68 Van'it tse'e jẹ Simón Pedro y'atsọọjvji:

—Mạjạ Vintsạ́n, ¿pạnts ạạtse'e mpanạjkxup? Juu' xa mitse'e mkạjtsp, jẹ'ẹts ạạtse'e xtuknụja'vip jẹ joojntykin juu' ve'e xạ'ma kạjx ijtp. 69 Tạ ạạtse'e njaanchjáva, nnụja'vip ạạtse'e jẹts mits jẹ'ẹ ve'e jẹ Cristo, juu' ve'e jẹ Nte'yam vyinkọọn jẹtse'e yakkutojknit, jẹ joojntyk Nte'yam jẹ y'Onụk.

70 Jẹtse'e jẹ Jesús y'atsọọjvjidi:

—¿Ka ạ́tsap miitse'e nụmakmẹjtsk nvinkọọndu? Jyave'ema tse'e, jẹm tse'e nụto'k miitsta juu' ve'e jẹm jya'vin kạjxm jẹ kọ'ọyjáyuvap.

71 Jẹ Judas Iscariote tse'e tyijp, jẹ Simón jẹ myajntk, kụx ñụja'vip jẹ'ẹ ve'e jẹ Jesús jẹts jẹ Júdase'e pạạjmjinup jẹm jẹ jayu kyạ'm juu' ve'e tso'oxpạjkjụdup, ọ́yame'e jẹ Judas jya'ijt nụto'k jẹ ixpạjkpa juu' ve'e nụmakmẹjtsk ijttu.

7

Ku jẹ Jesús jẹ y'utsạtạjk kyajaanchja'vijidi

[1] Tá̱vani tse'e ve'em jyaty, van'it tse'e je̱ Jesús vyídu̱t je̱m galiléait y'it jo̱o̱tm; ka'a tse'e
du̱tsa̱k je̱tse'e je̱m judéait y'it jo̱o̱tm y'ítu̱t ku̱x je̱ jémit jáyuda ve'e yak'o̱o̱'kuvaajnju̱dup.
[2] Tá̱mani tse'e vye'na je̱ xa̱a̱j ku ve'e je̱ israeejlit jayu ñay'ojts'atya̱knu̱pa̱a̱jmjidi, [3] van'it
tse'e je̱ Jesús je̱ y'utsa̱ta̱jk ña̱'mu̱xjidi:

—Kadi yaja mtañ, na̱jkxu̱ je̱m Judea, je̱ts je̱'e̱ pa̱n pa̱n jatye'e mpana̱jkxju̱dup, je̱tse'e
du̱'íxtuvat juu' jatye'e mtuump. [4] Ku̱x pa̱n pa̱n xa ve'e du̱tso̱jkp je̱tse'e kye̱'e̱xu̱t juu' ve'e
tyuump, ka'ats je̱'e̱ ve'e ayu'uts juu' du̱tún. Pa̱n ti jatye'e mtuump, tónu̱ts je̱ja anañu̱joma
je̱ jayu vyinkujk.

[5] Je̱'e̱ ka̱jx tse'e ve'em vyaandi ku̱x ni je̱ y'utsa̱ta̱jka ve'e kyajaanchja'vijidi. [6] Van'it tse'e
je̱ Jesús ña̱'mu̱xjidi:

—Ka'anum a̱tse'e xtukka̱da'aky; ax miitsta, o̱yvin'ítats miitse'e mtukka̱da'akjada.
[7] Ka'a xa ve'e nvaat je̱ts miitse'e mkatsó̱kjadat je̱ jayu juu' ve'e du̱ma̱a̱tnavya̱a̱'nju̱dup je̱
naxviijnit je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱; ax ka'ats a̱ts je̱'e̱ ve'e xtso̱kta je̱'e̱ ka̱jx ku a̱tse'e je̱ tu̱va̱ko̱jtsu̱n
mpu̱m je̱ts ka'a ve'e y'o̱ya juu' ve'e tyoondup. [8] Na̱jkxtats miitse'e xa̱a̱jiva; ka'a a̱tse'e
u̱xyam nmu̱jkx ku̱x ka'anum a̱tse'e xtukka̱da'aky.

[9] Ku ve'e je̱ Jesús ve'em vyaajñ, van'it tse'e jyaa'ktaajñ je̱m galiléait y'it jo̱o̱tm.

Ku je̱ Jesús vye'na joma ve'e je̱ myu'israeejlit jayu ñay'ojts'atya̱knu̱pa̱a̱jmjidi

[10] Tá̱vani tse'e ña̱jkxta vye'na je̱ y'utsa̱ta̱jk, van'it tse'e je̱ Jesús ña̱jkxpa xa̱a̱jiva. Ka'a
tse'e ña̱ajknu̱ke̱'xnata̱jkiji je̱ja je̱ jayu vyinkujk, apu̱ke'e ñu̱jkx je̱ts ka'a je̱ nu̱may jayu ma̱a̱t.
[11] Je̱m tse'e Jerusalén je̱ israeejlit jayu y'íxtiji. Jidu̱'u̱m tse'e ñavyaajnjidi:

—¿Jomas je̱'e̱ vine'e y'it je̱ Jesús?

[12] Je̱m tse'e je̱ nu̱may jayu ñu̱ka̱tsju̱. Je̱m tse'e juu' ve'e vaandup: "O̱y jayu xa je̱'e̱." Je̱m
tse'e juu' ve'e vaanduvap: "Ka'a xa je̱'e̱ ve'e y'o̱yjáyuva, je̱ nu̱may jayu ve'e vyin'u̱u̱'mp."
[13] Ax ni pá̱nats je̱'e̱ ve'e ixna ke̱'xna kyanu̱ka̱tsju̱, je̱'e̱ ka̱jx ku ve'e du̱tsa̱'a̱gada je̱ israeejlit
jayu juu' ve'e je̱m tso̱ tsu̱u̱nidup.

[14] Kojk va'kxy tse'e je̱ xa̱a̱j tyunju̱ vye'na, van'it tse'e je̱ Jesús tya̱jki je̱p ma̱ja̱ tsaptu̱jkp
je̱tse'e yak'ixpa̱jk'ukvaajñ. [15] Atu̱va ato̱ki tse'e je̱ israeejlit jayu tyaandi je̱tse'e ñavyaajnjidi:

—¿Vintso̱s ya̱'a̱ vine'e o̱o̱y juu' du̱tunnu̱java?, ka'a tse'e y'ixpu̱ka.

[16] Je̱tse'e je̱ Jesús y'atso̱o̱jvjidi:

—Je̱ ixpa̱jku̱n juu' a̱tse'e je̱ jayu ntuk'ixp, ka á̱tsapts je̱'e̱ ve'e nje̱'e̱, je̱'e̱ je̱'e̱ ve'e jye̱'e̱ pa̱n
a̱tse'e xke̱jxp. [17] Pa̱n pa̱n xa ve'e du̱tonuvaamp juu' ve'e je̱ Nte'yam cha̱jkp, ñu̱jávapts je̱'e̱
ve'e o̱y pa̱n je̱ Nte'yam ka̱jx je̱'e̱ ve'e myin je̱ ixpa̱jku̱n juu' a̱tse'e je̱ jayu ntuk'ixp uk pa̱n
ya̱ n'avintso̱ vinma'yu̱n ka̱jx a̱tse'e juu' nka̱ts. [18] Pa̱n pa̱n xa ve'e je̱ y'avintso̱ vinma'yu̱n
ka̱jx juu' du̱ko̱jtsp, je̱'e̱ ka̱jxts je̱'e̱ ve'e ve'em du̱ka̱ts je̱tse'e je̱ jayu vyintsa̱'a̱gajat; ax pa̱n
pa̱n tse'e du̱tso̱jkp je̱tse'e vintsa̱'a̱ga y'ítu̱t je̱'e̱ pa̱ne'e ke̱jxjup, tyú̱vamts je̱'e̱ ve'e juu' ve'e
kya̱jtsp, ni vinxú̱pats je̱'e̱ ve'e kyataaya.

[19] 'Mo̱o̱jyju̱du xa ve'e je̱ mju̱jpit jáyuda je̱ Moisés je̱ pava'nu̱n. Ax ni pá̱nats miitse'e
juu' ve'e du̱kutyoomp je̱ pava'nu̱n. Pa̱n ku̱xkutyonda xa ve'e, ka'ats a̱tse'e ku̱xyak'o̱o̱'ku-
va'anda.

[20] Van'it tse'e je̱ nu̱may jayu y'atso̱o̱jvjidi:

—Je̱ ko̱'o̱yjáyuvap xa ve'e je̱m mja'vin ka̱jxm. ¿Pá̱nam ijk myak'o̱o̱'kuvaajnjup?

[21] Je̱tse'e je̱ Jesús ña̱'mu̱xjidi:

—Atu̱va ato̱ki xa ve'e mtuntanda je̱'e̱ ka̱jx ku a̱tse'e to'k je̱ jayu nyakjo̱tka̱daaky.
[22] Ax je̱ Moisés tse'e mpavaajnju̱du je̱tse'e je̱ mpi'k mix ónu̱k du̱ni'kxmadat du̱ko̱jmadat
je̱ ixta'nu̱n. Ka je̱'e̱p je̱'e̱ ve'e ve'em du̱'ukvaan, je̱ jyu̱jpit jayu ve'eda. Je̱'e̱ ka̱jxts
miitse'e je̱ ixta'nu̱n xpa̱a̱jmjada je̱ pi'k mix ónu̱kta ku̱jyapo̱o̱'kxtku̱nxa̱a̱jam je̱'e̱ ve'e.
[23] Pa̱n je̱'e̱ ka̱jxts miitse'e xpa̱a̱jmjada je̱ ixta'nu̱n je̱ mpi'k mix ónu̱kta je̱tse'e ve'em
je̱ Moisés je̱ pyava'nu̱n xkutyóndat, ku̱jyapo̱o̱'kxtku̱nxa̱a̱jam je̱'e̱ ve'e, ¿tya̱jxts a̱tse'e
xmu'é̱kjada ku a̱tse'e po̱o̱'kxtku̱n xa̱a̱j tu̱nyakjo̱tka̱da'aky to'k je̱ yaa'tya̱jk? [24] Ka'a xa ve'e
mto̱kimpayo̱'o̱ydat pa̱n vintso̱ ve'e juu' jaty kye'ex, ku ve'e mto̱kimpayo̱'o̱ydat, o̱y tse'e
mto̱kimpayo̱'o̱ydat, ve'em pa̱n vintso̱ ve'e juu' jaty y'íxuva.

Ku je Jesús du'ava'ni pan vintso ve'e myiijn

25 Jeme'e juu' ve'e jem Jerusalén tsuunidup juu' ve'e nay'amotutúvijidu:

—¿Ka ya'aap je'e vine'e juu' ve'e yak'íxtip jetse'e duyak'oo'kuva'anda? 26 Uxyaja xa
ve'e je jayu vyinkujk kyats, ni pana tse'e kyavintsona'muxju. ¿Ñuja'viduptam vine'e
je yakkutojkpatajk jets je Cristo ya'a ve'e? 27 Ax ka je'epts ya'a ve'e je Cristo, kux
nmuja'vimdinup uu'me'eda jets jómit jayu ya'a ve'e; ax ku tse'e je Cristo myiinnit, ni
pánats je'e ve'e dukanujávat pan jómit jayu je'e ve'e.

28 Jep tse'e maja tsaptujkp yak'ixpuk vye'na je Jesús. Ku ve'e dumotu vintso ve'e je jayu
vya'anda, van'it tse'e makk kyajts, jetse'e vyaajñ:

—X'íxada xa ats miitse'eda, jets mnuja'viduvap tse'e jets jómit jayu atse'e. Ka ya
n'avintso vinma'yun kajxap xa atse'e nmiijn, je Nte'yam atse'e xkejxp, je'e juu' ve'e
tyúvam juu' dutoomp dukojtsp. Ka'ats miits je'e ve'e x'íxada; 29 ax n'íxats ats je'e ve'e
kux jem atse'e ntsaa'n joma ve'e je'e, je'ets atse'e xkejxp.

30 Van'it tse'e du'ukmatsuvaandi; ax ni pana tse'e kyanuxájiji, kux ka'anume'e je Jesús
tyukkada'akyju vye'na. 31 Numay tse'e je jayu jyaanchja'viji jetse'e vyaandi:

—Ya'a xa je'e ve'e je Cristo, juu' ve'e je Nte'yam vyinkoon jetse'e yakkutojknit, kux je
nuja'vin juu' ve'e tyuump, ka'a ve'e pan viijnk y'o'yixju jetse'e dutónut nuyojk je mújit
nuja'vin.

Ku je fariseotajk du'ukkejxti je tsaptakmutoompatajk

jetse'e je Jesús kudumajtsti

32 Y'amotunajxtu tse'e je fariseotajk juu' ve'e je numay jayu kyajtsp, je Jesús dunukotsta,
van'it tse'e je'eda maat je tee'tajk je vyintsanda dukejxti je tsaptakmutoompatajk jetse'e
je Jesús dumátstat.

33 Van'it tse'e je Jesús vyaajñ:

—Javee'n xa atse'e n'ítut miits maatta, van'itts atse'e nvimpijtnuvat joma ve'e je'e
pan atse'e xkejxp. 34 X'íxtadapts ats miitse'eda, ka'ats atse'e x'ukpaattinit; ka'a ve'e
m'o'yixjada jetse'e mnajkxtat joma atse'e nnujkx.

35 Van'it tse'e je israeejlit jayu ñay'amotutúvijidi:

—¿Jomas ya'a vine'e ñajkxut jetse'e nkapaatumdat? ¿Jem ya'a vine'e ñajkxut joma
ve'e je njáyuvamda chaanada muxim muyam jem je viijnk jayu y'it jootmda jets je'e ve'e
duyak'ixpajktuvat? 36 ¿Tis ya'a vine'e tyijp ku ve'e xnuujmimda jidu'um: "X'íxtadapts ats
miitse'eda, ka'ats atse'e x'ukpaattinit; ka'a tse'e m'o'yixjada jetse'e mnajkxtat joma atse'e
nnujkx"?

Je'e pane'e je maja naaj jo'n jetse'e je joojntykin duyaky

37 Je xaaj juu' ve'e tun'ux'ookip ku ve'e xyaajtoondi, je'e tse'e dujaa'knumájip, van'it
tse'e je Jesús tyeni, jetse'e makk kyajts, jetse'e vyaajñ:

—Pan pan xa ve'e taatsip, va'ants atse'e xnuminu jetse'e y'oo'kut. 38 Ve'em ax jo'n je
Kunuu'kx Jatyán vya'añ: "Pan pan xa atse'e xjaanchja'vip, jem tse'e je'e jyoot jya'vin
kajxm pyítsumuxjut je maja naaj jo'n juu' ve'e je joojntykin duyajkp."

39 Je'ets je'e ve'e tyijp je Jesús jets pan pan jatye'e jaanchja'vijidup, jyayéptapts je'e ve'e
je Espíritu Santo jem jya'vin kajxmda, kux ka'anume'e myin vye'na je Espíritu Santo je'e
kajx ku ve'e ka'ana je Jesús yakmaja yakjaancha vye'na, je'e je'e ve'e ku ve'e y'oo'kni.

Ku je jayu kijpx je vinma'yun dukajayejpti

40 Ku ve'e je Jesús je y'ayook yak'amotunajxy, jem tse'e pan pane'e vaandu:

—Tyúvam xa je'e ve'e jets je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpa ya'a ve'e juu' ve'e kátsani
jetse'e myiinnit yaja naxviijn.

41 Jem tse'e pan pane'e vaanduva:

—Ya'a xa je'e ve'e je Cristo, juu' ve'e je Nte'yam vyinkoon jetse'e yakkutojknit.

Nay jempa tse'e pan pane'e vaanduva:

—¿Vintsose'e je Cristo gyalileaitjáyuvat? 42 Ve'em xa ve'e je Kunuu'kx Jatyán vya'añ jets
je yakkutojkpa David je chaan je kyooj ve'e Criistovap jets jeme'e Belén kyukajpunat, nay
je'e je kajpumpa ve'e jómit jayu ve'e je David y'ijt.
43 Ax ve'em tse'e je numay jayu kijpx je vinma'yun dukajayejpti je Jesús kajx. 44 Jem tse'e
juu' ve'e matsuvaajnjudup; ax ni pana tse'e kyanuxájiji.

Ku je yakkutojkpada je Jesús dukajaanchja'vidi

45 Vimpijttinuva tse'e je tsaptakmutoompatajk joma ve'e je fariseotajkta jets je tee'tajk
je vyintsanda, van'it tse'e yak'amotutúvidi:
—¿Tyajx tse'e tuxkayakmetsta?
46 Van'it tse'e y'atsoovdi:
—¡Ni pana xa ve'e ve'em kyakatsna ax jo'n je'e!
47 Van'it tse'e je fariseotajk ña'muxjidi:
—¿Myakvin'aa'nduva miitse'e taav? 48 ¿Jadi ta ve'e dujaanchjávada jyapana juu' ve'e
xyakkutojkjimdup ukpu je fariseotajk? 49 Ax je numay jayu juu' ve'e dukanuja'vidup je
Moisés je pyava'nun, koo'oy nukótsanits je'e ve'eda.
50 Je Nicodemo juu' ve'e ojts duku'ix kooo'ts je Jesús, fariséovats je'e ve'e y'ijtpa. Jidu'um
tse'e ña'muxjidi:
51 —Ve'eme'e je Moisés je pyava'nun vya'añ jets ka'a ve'e nvaat je jayu yaktokimpay-
o'oyut pan ka'a ve'e yak'amotunaxy jetse'e yaknujávat pan ti ve'e tudutún tudukats.
52 Van'it tse'e du'atsoovdi:
—¿Tis, galiléait jáyuva mitse'e? Toonka je Kunuu'kx Jatyán, ve'em tse'e xnujávat jets
ni to'ka ve'e je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpa kyapítsum jem galiléait y'it jootm. 53 Van'it
tse'e kakje'e jem tyak'am ñajkxtini.

8

Je ta'axtajk juu' ve'e je navyajkun duyakvintsa'kintóki

1 Je Jesús, jemts je'e ve'e ñujkx Olivos Kopk viindum. 2 Je kujápit tun japyji tse'e vyimpijt
jep maja tsaptujkp, jep tse'e nujom je jayu ñay'amojkijidi joma ve'e je'e, jets je'e ve'e
y'ajxtk, jetse'e duyak'ixpajk'ukvaajñ. 3 Van'it tse'e je tsaptujkpit yak'ixpajkpatajk maat
je fariseotajk dutuknuje'ydi je Jesús to'k je ta'axtajk juu' ve'e kyupaadidu ku ve'e je
navyajkun dutukmaatyakvintsa'kintóki to'k je yaa'tyajk. Van'it tse'e dupaamdi jeja je jayu
vyinkujk 4 jetse'e je Jesús dunuujmidi:
—Yak'ixpajkpa, ya ta'axtajk xa ve'e tuyakkupaada ku ve'e je navyajkun dutukmaatyakv-
intsa'kintóki to'k je yaa'tyajk. 5 Ax ve'em tse'e je Moisés je pyava'nun vya'añ jets
yakka'ts'oo'kup je'e ve'e je ta'axtajk pan pane'e ve'em játkip, ¿ax vintsots mitse'e mva'añ?
6 Ve'em tse'e vyaandi kux y'uktukkats'íxtidupe'e jetse'e ve'em je Jesús kudunuxa'aidi.
Van'it tse'e je Jesús vyiijntk jetse'e je kya'ónuk dutukjaajy jeja naxkujx. 7 Ku ve'e je Jesús
dujaa'k'amotutúvidi, van'it tse'e tyeni jetse'e ña'muxjidi:
—Pan jem xa miitse'eda juu' ve'e ka tókinax jáyuvap, va'an tse'e muto'k je tsaaj
duvijtsuku jets ya ta'axtajk duka'achu.
8 Van'it tse'e vyiijntknuva jetse'e jyaaynuva jeja naxkujx. 9 Ku tse'e du'amotunajxti,
van'it tse'e jem jya'vin kajxm duja'vidi jets tókinax jayu je'e ve'edava. Van'it tse'e
choo'n'ukvaandini nuto'k nuto'k, je'e tse'e najkx'ukvaandinu juu' ve'e nuyojk mújit jayu.
Távani tse'e choo'nkajxtini vye'na, jetse'e je Jesuusji tyaajñ maat je ta'axtajk, 10 van'it tse'e
je Jesús tyeni jetse'e dunuujmi je ta'axtajk:
—¿Jómase'e y'itta juu' ve'e mnu'aa'nijidup? ¿Ni pana ve'e kyava'añ jetse'e m'oo'kut?
11 Van'it tse'e y'atsoojvji:
—Ni pana xa ve'e.
Van'it tse'e je Jesús ña'muxji:
—Ni atsa ve'e nkavaampa jetse'e m'oo'kut, najkxnits n'it, ka'a tse'e m'uktokintoonnit.

Ve'em xa ve'e je Jesús ax jo'n to'k je kujajpa je kuta'kxpa

12 Myukojtsnuva tse'e je Jesús jado'k nax je jayu, jetse'e dunuujmidinuva:
—Ve'em xa atse'e ax jo'n to'k je kujajpa je kuta'kxpa juu' ve'e dukujajp dukuta'kxp ya naxviijnit it. Pan pants atse'e xpamiimp, jyayejpnupts je'e ve'e je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp, ni je vin'ita tse'e jeja akoo'ts it jaat kya'ítut.
13 Van'it tse'e je fariseotajk ña'muxjidi:
—Viinm xa mitse'e je m'ayook xnukojtspét; ka'ats je'e ve'e tyun.
14 Jetse'e je Jesús y'atsoojvjidi:
—Oyam atse'e viinm je n'ayook nmukojtspét, toompts je'e ve'e, kux nmuja'vinup atse'e joma atse'e ntsaa'n jets joma atse'e nnujkx; ax miitsta, ka'ats miitse'e xnujávada joma atse'e ntsaa'n, ni ka'a tse'e xnuja'viduva joma atse'e nnujkx. 15 Ni pana xa atse'e nkatokimpayo'oy; ax mtokimpayo'ydupts miitse'e pan vintso ve'e juu' jaty kye'ex. 16 Ax pan tokimpayo'ypts atse'e, pyaatyp y'akeeguipts je'e ve'e, kux ka átsjyape'e tokimpayo'yp, ats je nTee' ve'e juu' atse'e xkejxp, je'ets atse'e nmaattokimpayo'yp. 17 Ve'em xa ve'e je Moisés je pyava'nun vya'añ jets pan jeme'e numejtsk juu' ve'e du'íxtup, toompts je'e ve'e je nukojtspejtun. 18 Numejtskts je'e ve'eda juu' ve'e ats je n'ayook dunukojtspejttup; ats tse'e to'k, jets ats je nTee', juu' atse'e xkejxp, je'e tse'e jado'k.
19 Van'it tse'e y'amotutúvijidi:
—¿Jómase'e y'it je mTee'?
Jetse'e je Jesús y'atsoojvjidi:
—Ka'a xa ats miitse'e x'íxada, ni ka'ava tse'e ats je nTee' x'íxada. Pan kux'íxada xa atse'e, m'íxaiduvapts miitse'e je xyup ats je nTee'.
20 Ku ve'e ve'em vyaajñ, jep tse'e maja tsaptujkp yak'ixpuk vye'na, jep joma ve'e y'ijt je yax apajkinda; ax ni pana tse'e kyamajtsji kux ka'anume'e tyukkada'akyju vye'na.

"Ka'a tse'e m'o'yixjada jetse'e mnajkxtat joma atse'e nnujkx"

21 Van'it tse'e je Jesús dunuujminuva je jáyuda:
—Najkxup xa atse'e, x'íxtadapts ats miitse'e, jep tse'e mtokin jaatp m'oo'ktat; ka'a tse'e m'o'yixjada jetse'e mnajkxtat joma atse'e nnujkx.
22 Van'it tse'e je israeejlit jayu vyaandi:
—¿Tis, naajk'oo'kuvaajnjup ya'a vine'e ku ve'e vya'añ jets ka'a ve'e x'o'yixumjada jetse'e nja'mdat joma ya'a ve'e ñajkxut?
23 Van'it tse'e je Jesús ña'muxjidi:
—Yájit xa miitse'eda, ax kajxmitts atse'e; naxviijnitts miitse'eda, ax ka naxviijnitapts atse'e. 24 Vaants atse'e jets jepe'e tokin jaatp m'oo'ktat, kux pan ka'a xa ats miitse'e xjaanchjávada, ats, juu' ve'e je jayu je tyokin dutuknuvaatsp, jep tse'e tokin jaatp m'oo'ktat.
25 Van'it tse'e du'amotutúvidinuva:
—¿Pants mitse'e?
Jetse'e je Jesús y'atsoojvjidi:
—Van'ítani atse'e n'avana ku atse'e nyak'ixpajk'ukvaajñ. 26 Jep xa ve'e may viijn joma kajx ats miitse'e nvaajnjadat jetse'e ntokimpayo'oydat. Je'e pan atse'e xkejxp, tyúvamts je'e ve'e juu' dukats. Ax juu'ts atse'e nkajtsp yaja naxviijn, je'ets je'e ve'e juu' ve'e kyojts jets atse'e n'amotunajxy.
27 Ka'a tse'e je jayu duvinmótudi jets je Dios Tee' je'e ve'e tyijp, 28 je'e kajx tse'e je jayu dunuujmidi:
—Ku xa ats miitse'e xyakkajxmpojtuktat, ats, je Jayu Juu' ve'e Nupaamduka Ijtp, van'it tse'e xnujávadat jets je'e atse'e juu'am atse'e, jets ka'a atse'e juu' ntun nkats ya n'avintso vinma'yun kajx, je'ejyji atse'e nkajtsp juu' atse'e je nTee' xtuk'ix, 29 je'e atse'e xkejxp. Ats maat je'e ve'e y'it, ni vin'ita xa atse'e xkamasa'ak, kux je'e atse'e ntuump xa'ma juu' je'e ve'e y'oyja'vip.
30 Ku ve'e je Jesús ve'em vyaajñ, numay tse'e je jayu jyaanchja'viji.

Je Nte'yam je y'ónukta jets je ko'oyjáyuvap je y'ónukta

31 Van'it tse'e je Jesús dunuujmi je israeejlit jayu juu' ve'e jaanchja'vijidu:

—Miits xa ve'e ats je̱ n'ixpajkpada pa̱n mjaa'kpanajkxtupe'e juu' atse'e nkajtsp,
32 mnujávadapts miits je̱'e̱ ve'e je̱ tyuv je̱'e̱, je̱ts je̱ tyuv je̱'e̱, je̱'e̱ tse'e myak'ítjadap naspaka.
33 Van'it tse'e y'atsoojvjidi je̱ cho'oxpajkpada:
—Je̱ Abraham xa aatse'e je̱ chaan je̱ kyooj, ni vin'ita xa aatse'e pa̱n xkayakkutujkja,
¿vintsose'e mva'añ je̱ts naspaka aatse'e n'ítut?
34 Van'it tse'e je̱ Jesús ña'muxjidi:
—Tyúvam xa ats miitse'e nnaajmada, vaampam atse'e, pa̱n pane'e tokintoomp, je̱m
tse'e je̱ tokin kya'm y'it. 35 Ax je̱ toompa, ka'ats je̱'e̱ ve'e je̱ kutojkun dujayep je̱tse'e tyánut
je̱m je̱ kutajk tyak'am, je̱ kutajk je̱ y'ónuke'e je̱ kutojkun dujayejpp je̱tse'e xa'ma kajx
je̱m tyaannit. 36 Pa̱n ats xa miitse'e nyak'ijttup naspaka, ats, je̱ Nte'yam je̱ y'Onuk, ka'ats
miitse'e je̱ tokin m'ukka'mijidini. 37 Nnuja'vip xa atse'e je̱ts je̱ Abraham je̱ chaan je̱ kyooj
miitse'eda; ax xyak'oo'kuvaandupts ats miitse'e je̱'e̱ kajx ku ve'e xkakuvakta juu' atse'e
nkajtsp. 38 Je̱'e̱ xa atse'e nkajtsp juu' atse'e n'ix ku atse'e je̱ nTee' maat nve'na; ax je̱'e̱ts
miitse'e mtoondup juu' jatye'e je̱ mtee'da mtukna'muxjudu.
39 Van'it tse'e y'atsoovdi:
—Je̱ Abraham xa aatse'e je̱ chaan je̱ kyooj.
Van'it tse'e je̱ Jesús ña'muxjidi:
—Pa̱n je̱ Abraham je̱ chaan je̱ kyooj xa miitse'e kum'itta, je̱'e̱ tse'e je̱ xyup mtoondup
juu' je̱'e̱ ve'e tyoon. 40 Njavaajnjidupts ats miitse'e je̱ tyuv je̱'e̱ juu' atse'e n'amotunajx juu'
ve'e je̱ Nte'yam kyojts, ax xyak'oo'kuvaandupts ats miitse'eda. ¡Ni vin'ita tse'e je̱ Abraham
ve'em juu' dukatuujn! 41 Nay je̱'ejyamts miitse'e mtoondup juu' ve'e je̱ mtee'da tyuump.
Van'it tse'e dunuujmidi:
—Ka naaydum ónukap xa aats, to'kji ve'e aats je̱ nTee', je̱ Nte'yamts je̱'e̱ ve'e.
42 Van'it tse'e je̱ Jesús ña'muxjidi:
—Pa̱n je̱ Nte'yam xa ve'e kuxTee'ada, kuxtsóktats ats miitse'e, kux je̱m atse'e ntsaa'n
je̱ts atse'e yaja n'it. Ka ya̱ n'avintso vinma'yun kajxapts atse'e nmiijn, je̱ Nte'yam
atse'e xkejx. 43 ¿Tyajx tse'e xkavinmótuda juu' atse'e nkajtsp? Je̱'e̱ kajx xa ve'e kux
ka'a atse'e x'amotunaxuva'anda. 44 Je̱ ko'oyjáyuvap juu' ve'e dunuvintsanikajxp je̱ ko'oy-
jayuvaptajkta, je̱'e̱ts miitse'e mtee'idup, je̱'e̱ts miitse'e mtoondup juu' je̱'e̱ ve'e chajkp.
Yakjayu'oo'kpa xa je̱'e̱ ve'e myin vyimpet van'ítani ku ve'e je̱ jayu jyeji'ukvaajñ je̱ts uxyam
paat, ni vin'ítats je̱'e̱ ve'e juu' tyuva dukakats. Ku ve'e tyaaya, jye̱'emts je̱'e̱ ve'e kyajtsp,
kux taayip je̱'e̱ ve'e, je̱'e̱ tse'e duyakjéjip nujom juu' jatye'e taay. 45 Ax je̱'e̱ts atse'e nkajtsp je̱
tyuv je̱'e̱, ka'ats ats miitse'e xjaanchjávada. 46 ¿Pa̱nts miits n'ite'e duyaknuke̱'xnatákap je̱ts
tokin maat atse'e? Pa̱n tyúvats atse'e juu' nkats, ¿tyajxts atse'e xkajaanchjávada? 47 Pa̱n
pa̱n xa ve'e je̱ Nte'yam je̱ jyayu, je̱ Nte'yam je̱ kyats je̱ y'ayookts je̱'e̱ ve'e y'amotunajxyp,
je̱'e̱ kajxts ats miitse'e xkah'amotunaxuva'anda kux ka je̱ Nte'yamap miitse'e je̱ jyáyuda.

Je̱janam je̱ Cristo vye'na ka'ana ve'e je̱ Abraham

48 Van'it tse'e je̱ myu'israeejlit jayu ña'muxjidi:
—Ve'emam xa je̱'e̱ ve'e ax jo'n aatse'e nva'añ je̱ts samaariait jayu mitse'e je̱ts je̱me'e
mja'vin kajxm je̱ ko'oyjáyuvap.
49 Van'it tse'e je̱ Jesús y'atsoojvjidi:
—Ka'a xa ve'e ti ko'oyjáyuvap yam ats nja'vin kajxm, nvintsa'kip xa ats je̱'e̱ ve'e je̱
nTee', ax ka'ats ats miitse'e xvintsa'agada. 50 Ka je̱'ep atse'e n'íxtip vintso atse'e je̱ jayu
xyakmájat, je̱me'e to'k pane'e du'íxtip vintso atse'e xyakmájat, ax je̱'e̱ tse'e tokimpayo'yp.
51 Tyúvam xa ats miitse'e nnaajmada, vaampam atse'e, pa̱n pa̱n xa ve'e dukutyoomp juu'
atse'e nkajtsp, ni je̱ vin'ítats je̱'e̱ ve'e kya'oo'kut.
52 Van'it tse'e je̱ israeejlit jayu y'atsoojvjidi:
—Uxyamts aatse'e va'ajts nmujava je̱ts je̱me'e je̱ ko'oyjáyuvap mja'vin kajxm. eo'k
xa ve'e je̱ Abraham je̱ts nujom je̱ Nte'yam je̱ y'ayook kojtsnajxpatajkta, ax jidu'umts
mitse'e mva'añ: "Pa̱n pa̱n xa ve'e dukutyoomp juu' atse'e nkajtsp, ni je̱ vin'ítats je̱'e̱ ve'e

kya'o̱o̱'ku̱t." [53] ¿Mjaa'knu̱májip mits vine'e nu̱yojk je̱ts ka'a ve'e je̱ njujpit jáyuvamda Abraham? e̱o̱'knu xa je̱'e̱ ve'e; o̱o̱'ktinuvats je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam je̱ y'ayook ko̱jtsnajxpata̱jkta. ¿Pa̱nts mitse'e mnatyijju̱?

[54] Van'it tse'e je̱ Jesús y'atso̱o̱jvjidi:

—Pa̱n namyájijup xa a̱tse'e viinm, ka'a tse'e a̱ts je̱ nma̱jin tyun; je̱'e̱ pa̱n a̱tse'e xyakmájip, a̱ts je̱ nTee'ts je̱'e̱ ve'e, nay je̱'e̱jyam tse'e juu' miitse'e mtijtup je̱ts mNte'yamidupe'e. [55] Ka'ats miits je̱'e̱ ve'e x'íxada, n'íxats a̱ts je̱'e̱ ve'e. Pa̱n ku̱nva'añ xa a̱tse'e je̱ts ka'a a̱ts je̱'e̱ ve'e n'ixa, taayipts a̱tse'e, ve'em ax jo'n miitsta. N'íxamts a̱ts je̱'e̱ ve'e je̱ts nkutyuumpts a̱tse'e je̱'e̱ je̱ y'ayook. [56] Je̱ Abraham, je̱ mjujpit jáyuda, xo̱o̱jntkts je̱'e̱ ve'e ku ve'e du̱nu̱ja'vi je̱ts mínup a̱tse'e, ax xo̱o̱jntkts je̱'e̱ ve'e o̱o̱y ku ve'e du̱'ix je̱ts a̱tse'e nmiijn.

[57] Van'it tse'e je̱ israeejlit jayu du̱nu̱u̱jmidi je̱ Jesús:

—Ka'anum xa mitse'e mvu̱jxtkupxu̱kmajkjoojnta, ¿m'ixts mits je̱'e̱ ve'e je̱ Abraham?

[58] Van'it tse'e je̱ Jesús y'atso̱o̱jvjidi:

—Tyúvam xa a̱ts miitse'e nna̱a̱jmada, vaampam a̱tse'e, je̱ts ka'ana ve'e je̱ Abraham vye'na, ijtpamts a̱tse'e.

[59] Van'it tse'e je̱ tsaaj du̱vijtsu̱kti je̱tse'e du̱'ukka'ts'o̱o̱'kuvaandi; ax ka'a tse'e je̱ Jesús ña̱ajkke̱'xji, je̱ja tse'e je̱'e̱ y'akujkta ña̱jxy je̱tse'e pyítsum je̱p ma̱ja̱ tsaptu̱jkp.

9

Ku je̱ Jesús du̱yakvin'ixpa̱jkni to'k je̱ yaa'tya̱jk juu' ve'e viints ke̱'x

[1] Najxp tse'e je̱ Jesús vye'na, van'it tse'e du̱'ix to'k je̱ yaa'tya̱jk juu' ve'e viints ke̱'x. [2] Van'it tse'e je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk y'amo̱tutúvijidi:

—Yak'ixpa̱jkpa, ¿pa̱n je̱ tyo̱kin ka̱jx tse'e ya̱ yaa'tya̱jk viints kye'x, je̱ y'avintso̱ to̱kin ka̱jx vine'e, ukpu̱ je̱ tyee' je̱ tyaak je̱ tyo̱kin ka̱jx vine'e?

[3] Je̱tse'e je̱ Jesús ña̱'mu̱xjidi:

—Ka je̱ y'avintso̱ to̱kin ka̱jxap xa ve'e je̱ts ka je̱ tyee' je̱ tyaak je̱ tyo̱kin ka̱jxap tse'e je̱tse'e viints kye'x, je̱'e̱ ka̱jx ya̱'a̱ ve'e ve'em je̱tse'e ñu̱ke̱'xnatáka̱t juu' ve'e je̱ Nte'yam tyuump. [4] Namvaat xa ve'e ya̱ it xyu̱u̱ju̱na, tun vinko̱pkts je̱'e̱ ve'e je̱ts a̱tse'e ntónu̱t je̱'e̱ je̱ tyoonk pa̱n a̱tse'e xke̱jxp; je̱'ynupe'e je̱ ako̱o̱'ts it ku ve'e ni pa̱na kyo̱o̱'k'o̱'yixjinit je̱tse'e tyónu̱t. [5] Namvaat a̱tse'e n'it yaja naxviijn, ve'emts a̱tse'e ax jo'n to'k je̱ kujajpa je̱ kuta̱'kxpa.

[6] Ku ve'e ve'em vyaajñ, van'it tse'e je̱ Jesús chuj je̱ja naxku̱jx je̱tse'e yu̱u̱'nam je̱ pi'k mo̱'o̱ts du̱pu̱u̱jm ma̱a̱t je̱ chuj. Van'it tse'e je̱ viints jayu je̱ vyiijn du̱tukjaa'xy, [7] je̱tse'e du̱nu̱u̱jmi:

—Na̱jkxu̱ mnavyimpojjini joma ve'e je̱ na̱a̱j naa'pa̱ts juu' ve'e Siloé du̱xa̱a̱j. (Jidu̱'u̱m tse'e kya̱tsa̱pítsum je̱ Siloé, Yakka̱tsu̱yo̱'yva.)

O̱jts tse'e je̱ viints jayu ña̱vyimpojjini, van'it tse'e vyin'ixpa̱jkni je̱tse'e vyimpijt. [8] Pa̱n pa̱n jaty tse'e myuja̱nta̱m myuta̱kta̱m je̱ts je̱'e̱da juu' ve'e íxaijidu viints, je̱'e̱ tse'e vaandu:

—¿Ka je̱'e̱p ya̱'a̱ vine'e juu' ve'e tsu̱u̱nip je̱ meen du̱'amótup y'ijt?

[9] Je̱m tse'e juu' ve'e vaanduva:

—Je̱'e̱ xa ya̱'a̱ ve'e.

Nay je̱mpa tse'e juu' ve'e vaanduva:

—Ve'em xa ya̱'a̱ ve'e kye'ex je̱ts je̱'e̱ ya̱'a̱ ve'e, ax ka je̱'e̱pts ya̱'a̱ ve'e.

Ax viinm tse'e je̱ yaa'tya̱jk vyaajñ:

—Átsam xa je̱'e̱.

[10] Van'it tse'e du̱'amo̱tutúvidi:

—¿Vintso̱se'e tu̱mvin'ixpa̱jkni?

[11] Van'it tse'e je̱ yaa'tya̱jk y'atsa̱a̱jv:

—Je̱ jayu juu' ve'e Jesús du̱xa̱a̱j, je̱'e̱ tse'e yu̱u̱'nam je̱ pi'k mo̱'o̱ts du̱pa̱a̱m je̱tse'e a̱ts ya̱ nviijn du̱tukjaa'xy, van'itts a̱tse'e xnu̱u̱jmi: "Na̱jkxu̱ mnavyimpojjini joma ve'e je̱ na̱a̱j naa'pa̱ts juu' ve'e Siloé du̱xa̱a̱j." Na̱jkxts a̱tse'e; ax kuts a̱tse'e nnavyimpojjini, vin'ixpa̱jknuts a̱tse'e.

[12] Van'it tse'e du̱'amo̱tutúvidi:

—¿Jómase'e y'it je̱ jayu?
Van'it tse'e ña̱'mu̱xjidi:
—Ka'a xa a̱tse'e nnu̱java.

Ku je̱ fariseota̱jk du̱yakmaajntykti je̱ jayu juu' ve'e viints ke̱'x

13 Van'it tse'e du̱yakna̱jkxti je̱ja je̱ fariseota̱jk vyinkujkta je̱ jayu juu' ve'e viints ke̱'x,
14 po̱o̱'kxtku̱n xa̱a̱jts je̱'e̱ ve'e vye'na ku ve'e je̱ Jesús je̱ mo̱'o̱ts du̱pu̱u̱jm je̱tse'e du̱yakv-
in'ixpa̱jkni je̱ viints jayu. 15 Van'it tse'e je̱ fariseota̱jk du̱'amo̱tutú̱vidinuva je̱ yaa'tya̱jk pa̱n
vintso̱ je̱'e̱ ve'e vyin'ixpa̱jkni. Van'it tse'e y'atsa̱a̱jv:
—Je̱ mo̱'o̱ts xa a̱tse'e ya̱ nviijn tyukjaa'x je̱ts a̱tse'e o̱jts nmavyimpojjini, ax íxnupts
a̱tse'e u̱xyam.
16 Je̱m tse'e je̱ fariseota̱jk juu' ve'e vaandu:
—Je̱ jayu juu' ya̱'a̱ ve'e du̱toon, ka je̱ Nte'yamap xa je̱'e̱ ve'e je̱ jyayu ku̱x ka'a ve'e
du̱'amaa'ya je̱ po̱o̱'kxtku̱n xa̱a̱j.
Je̱tse'e viijnk vyaanduva:
—Ka'a je̱'e̱ ve'e tyo̱kinaxjáyuva. Pa̱n tó̱kinax jayu xa ve'e ku̱y'it, ka'ats je̱'e̱ ve'e
ku̱y'o̱'yixju̱ je̱tse'e je̱ mú̱jit nu̱ja'vin du̱tónu̱t.
Ax ve'em tse'e kijpx je̱ vinma'yu̱n du̱kajaye̱jpti. 17 Van'it tse'e du̱'amo̱tutu̱vikojtinuva
je̱'e̱ juu' ve'e viints ke̱'x:
—¿Vintso̱s mitse'e mnu̱nvaampa je̱ jayu ka̱jx juu' ve'e tu̱myakvin'ixpa̱jkjini?
Je̱ts je̱'e̱ ve'e vyaajñ:
—To'k xa je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam je̱ y'ayook ko̱jtsnajxpa.
18 Ax ka'a tse'e je̱ israeejlit jayu du̱jaanchja'vidi je̱ts viints je̱'e̱ ve'e y'ijt, van'ítnume'e
du̱jaanchja'vidi ku ve'e du̱vatso̱o̱vdi je̱ tyee' je̱ tyaak 19 je̱tse'e du̱'amo̱tutú̱vidi:
—¿Ya̱'a̱ ve'e je̱ m'ónu̱k juu' ve'e mtijtup je̱ts viints kye'x? ¿Vintso̱s ya̱'a̱ ve'e u̱xyam
y'ixni?
20 Van'it tse'e je̱ tyee' je̱ tyaak y'atso̱o̱jvjidi:
—Nnu̱ja'vinup xa a̱a̱tse'e je̱ts je̱ n'ónu̱k a̱a̱ts ya̱'a̱ ve'e, nay ve'empa je̱ts viintsam ya̱'a̱
ve'e kye'x; 21 ax ka'ats a̱a̱tse'e nnu̱java pa̱n vintso̱ ya̱'a̱ ve'e u̱xyam y'ixni, ni ka'ats a̱a̱tse'e
nnu̱ja'viva pa̱n pa̱n je̱'e̱ ve'e je̱ jayu juu' ve'e tu̱yakvin'ixpa̱jkjini. Amo̱tutú̱vada viinm,
má̱jani xa ya̱'a̱, viinm tse'e mtuknu̱jávajadat.
22 Je̱ tsa̱'a̱ga ka̱jx tse'e ve'em je̱ tyee' je̱ tyaak vyaandi ku̱x ñu̱ja'vidupe'e je̱ts nay'ako̱jtsi-
jidu ve'e je̱ israeejlit jayu je̱ts ka'a ve'e du̱'ukkuva̱jktinit je̱p tsaptu̱jkp o̱pya̱na pa̱n pa̱ne'e
du̱kuva̱jktup je̱ts je̱ Jesuuse'e je̱ Cristo, juu' ve'e je̱ Nte'yam vyinko̱o̱n je̱tse'e yakkutojknit,
23 je̱'e̱ ka̱jx tse'e je̱ tyee' je̱ tyaak jidu̱'u̱m vyaandi: "Amo̱tutú̱vada viinm, má̱jani xa ya̱'a̱."
24 U̱x'o̱o̱k tse'e je̱ israeejlit jayu du̱vatso̱o̱vdinuva je̱ yaa'tya̱jk juu' ve'e viints ke̱'x, je̱tse'e
du̱nu̱u̱jmidi:
—Yakma̱ja yakjaancha je̱ Nte'yam, ka'a tse'e mtaayat, nnu̱ja'vinup xa a̱a̱tse'e je̱ts
tó̱kinax jayu je̱'e̱ ve'e.
25 Van'it tse'e du̱'atsa̱a̱jv:
—Ka'a xa a̱tse'e nnu̱java pa̱n tó̱kinax jayu je̱'e̱ ve'e uk pa̱n ka'a, je̱'e̱jyji xa a̱tse'e
nnu̱ja'vip je̱ts viints a̱tse'e tu̱n'it, ax íxnupts a̱tse'e u̱xyam.
26 Je̱tse'e du̱'amo̱tutú̱vidinuva:
—¿Vintso̱se'e tu̱myakvin'ixpu̱kju̱?
27 Je̱tse'e y'atso̱o̱vnuva:
—Ta̱ xa a̱tse'e njah'avana, ka'ats a̱tse'e xjaanchjávada. ¿Tya̱jx tse'e xtso̱kta je̱ts a̱tse'e
n'ava'ninuvat? ¿Mpana̱jkxuvaanduvap miits je̱'e̱ vine'e?
28 Van'it tse'e du̱muko̱jts'anajxti je̱tse'e du̱nu̱u̱jmidi:
—Je̱ jayu xa mitse'e mpanu̱jkxp, ax je̱ Moisés jye̱'e̱ts a̱a̱tse'e mpanu̱jkxp. 29 Nnu̱ja'vinup
xa a̱a̱tse'e je̱ts mukojtsju ve'e je̱ Moisés je̱ Nte'yam; ax je̱ jayu, ni je̱'e̱ts a̱a̱tse'e nkanu̱java
pa̱n jómit jayu je̱'e̱ ve'e.
30 Van'it tse'e je̱ yaa'tya̱jk y'atso̱o̱jvjidi:

—Atṵva xa jẹ'ẹ ve'e. Ka'a xa miitse'e xnṵjávada pạn jómit jayu jẹ'ẹ ve'e, jẹts ạts jẹ'ẹ ve'e tṵxyakvin'ixpạjkni. [31] Nnṵja'vimdinup xa ṵṵ'me'e jẹts ka'a ve'e jẹ Nte'yam dṵ'amọtunaxy jẹ tọ́kinax jayu, jẹ'ẹ ve'e y'amọtunajxyp pạn pạn jatye'e vinja'vijup vintsạ'kijup jẹtse'e dṵtún juu' ve'e chạjkp. [32] Ni vin'ítana xa ve'e kyayakmọtu jẹts jẹja ve'e jẹ jayu juu' ve'e dṵyakvin'ixpạjknup pạne'e viints kẹ'x. [33] Pạn ka jẹ Nte'yam kạjxap xa ve'e kṵmyiijn jẹ jayu, ni tíats jẹ'ẹ ve'e kṵkya'ọ'yixjṵ jẹtse'e dṵtónṵt.

[34] Van'it tse'e dṵnṵujmidi:

—Mits, juu' ve'e ọọy jẹ tọkin mạạt ku ve'e mke'x, ¿mitsts ạạtse'e juu' xtuk'ixuvaamp? Ve'em tse'e dṵkọọ'kkuvạjktini jẹp tsaptṵjkp.

Jẹ'ẹeda pạn pạn jatye'e viints jẹm jya'vin kạjxmda

[35] Ku ve'e jẹ Jesús jẹ kạts dṵmọtu jẹts ka'a ve'e y'ukyakkuvạjkni jẹp tsaptṵjkp jẹ yaa'tyạjk juu' ve'e viints kẹ'x, van'it tse'e ọjts dṵpaa'ty jẹtse'e dṵnṵujmi:

—¿Mjaanchja'vip mitse'e jẹ Jayu Juu' ve'e Nṵpạạmdṵka Ijtp?

[36] Jẹtse'e jẹ yaa'tyạjk y'atsọọjvji:

—Vaajnjik ạts to'k aaj pạn pạn jẹ'ẹ ve'e jẹts ạtse'e njaanchjávat.

[37] Jẹtse'e jẹ Jesús y'atsọọjvji:

—Tạ mits jẹ'ẹ ve'e x'ix, jẹ'ẹ xa ạtse'e juu' ve'e ṵxyam mmạạtnakyọjtsjup.

[38] Van'it tse'e jẹ yaa'tyạjk jẹ Jesús dṵvinja'vi dṵvintsạ'ki. Jidṵ'ṵm tse'e dṵnṵujmi:

—Mạjạ Vintsạ́n, njaanchja'vip xa ạts mitse'e.

[39] Van'it tse'e jẹ Jesús vyaajñ:

—Jẹ'ẹ xa ạtse'e nnṵmiin yaja naxviijn jẹts ạtse'e jẹ jayu jẹ tyọkin nyaknṵkẹ'xnatạ́kat, ve'em tse'e jẹ jayu juu' ve'e dṵkuvạjktup jẹts ijtpe'e jẹ kyọ'ọy jẹ'ẹ jẹm jya'vin kạjxmda, jẹ'ẹ tse'e dṵmasọọktinup jẹ kyọ'ọy joojntykinda jẹtse'e y'ijttinit ọy jọọt jẹ Nte'yam mạạt, ve'em tse'e y'ijttinit ax jo'n jẹ jayu juu' ve'e íxtup. Ax jẹ jayu juu' ve'e dṵkakuvạjktup jẹts ijtpe'e jẹ kyọ'ọy jẹ'ẹ jẹm jya'vin kạjxmda, nṵyojk mạkk tse'e jẹ vyinma'yṵn vyimpijttinit jẹtse'e dṵkakuvạ́ktat jẹts ijtpe'e jẹ kyọ'ọy jẹ'ẹ jẹm jya'vin kạjxmda, ve'em tse'e y'ijttinit ax jo'n jẹ jayu juu' ve'e viints.

[40] Jẹm tse'e jẹ fariseotạjk juu' ve'e myạạtta vye'na jẹtse'e dṵ'amọtunajxti, van'it tse'e dṵ'amọtutṵ́vidi jẹ Jesús:

—¿Tis, viintspa ạạts vine'e?

[41] Jẹtse'e jẹ Jesús y'atsọọjvjidi:

—Jẹm xa miitse'e mviintsada mja'vin kạjxmda kṵx ka'a ve'e xkuvạkta jẹts ijtpe'e jẹ kyọ'ọy jẹ'ẹ jẹm mja'vin kạjxmda. Pạn ka'ats miitse'e kṵxnṵjávada jẹts ve'em miitse'eda, ka'a tse'e kṵm'itta jẹp tọkin jạạtp. Jẹ'ẹ kạjx ku ve'e xkakuvạkta jẹts ijtpe'e jẹ kyọ'ọy jẹ'ẹ jẹm mja'vin kạjxmda, jẹp tse'e tọkin jạạtp m'itta.

10

Jẹ naa'tók tukmu'a'ixmojkin

[1] 'Tyṵ́vam xa ạts miitse'e nnạạjmada, vaampam ạtse'e, pạn pạn xa ve'e katạjkip joma ve'e jẹ naa'tók akạ'ạ jẹtse'e tyạka viijnk tsọv, jẹ mẹẹ'tspa jẹ katyẹẹ'yvats jẹ'ẹ ve'e. [2] Ax pạn pạn tse'e tạjkip joma ve'e jẹ naa'tók akạ'ạ, jẹ carnero vinténivats jẹ'ẹ ve'e. [3] Jẹ jayu juu' ve'e dṵ'ix'ijtp jẹ naa'tók akạ'ạ, jẹ'ẹ tse'e yak'avaatsṵxjup jẹtse'e tyạ́kat. Ax yukmọtukajptup tse'e jẹ carnero jẹ vyinténivada, jẹ xyạạjamts jẹ'ẹ ve'e tyukmukạjtsp jẹ kyarneeroda jẹtse'e pyítsumda jẹp naa'tók jạạtp. [4] Vyintoo'vạjkipts jẹ'ẹ ve'e jẹ kyarneeroda ku ve'e dṵyakpítsum, jẹtse'e jẹ kyarneero pyanạjkxjada kṵx yukmọtukajptupe'e jẹ vyinténivada. [5] Ka'a tse'e dṵpanạjkxta pạne'e kya'íxada, ñojk'ọ́ye'e dṵkukẹ'ẹkta, kṵx yukmọtukajptupe'e jẹts viijnk jayu jẹ'ẹ ve'e.

[6] Jidṵ'ṵm tse'e jẹ Jesús tyukmu'a'ixmojkijidi; ax ka'a tse'e dṵvinmọ́tudi ti ve'e tyijp.

Ve'em xa ve'e jẹ Jesús ax jo'n to'k jẹ ọy carnero vinténiva

[7] Van'it tse'e jẹ Jesús ñạ'mṵxjidinuva:

—Tyṵ́vam xa ạts miitse'e nnạạjmada, vaampam ạtse'e, ve'em xa ạtse'e ax jo'n jẹ naa'tók akạ'ạ joma ve'e tyạka jẹ carneeroda. [8] Anañṵjoma tse'e pạn pạn jatye'e miindu too'vạjkp

jętsʼ kaʼa veʼe ątsʼ, ję męęʼtspa joʼnts jęʼę veʼe yʼijtti, ax kaʼa tseʼe myąjąpąąjmjidi ąts ję
njáyuda. [9] Veʼem xa ątseʼe ax joʼn ję naaʼtók akąʼą. Pąn pąn tseʼe tąjkip joma veʼe ąts,
tsąʼąk tseʼe yʼítuʼt, veʼem tseʼe yʼítuʼt ax joʼn ję carnero juuʼ veʼe pítsump tąjkip joma veʼe
ję naaʼtók jętseʼe ję jyuʼkx dupaaʼty.
[10] ʼJęʼęjyji xa veʼe ję męęʼtspa ñumiimp jętseʼe myęęʼtsuʼt, yakʼoo̜ʼkuʼt, jętseʼe yakvin-
tóʼkiyuʼt; ax jęʼęts ątseʼe nnumiimp jętseʼe ję jayu dujayęjptinit ję joojntykin, puʼuk avaada
veʼe dujayęjptinit. [11] Veʼem xa ątseʼe ax joʼn ję o̜y carnero vinténiva. Ję o̜y carnero
vinténiva, kyuʼo̜o̜ʼkapts jęʼę veʼe ję kyarneeroda. [12] Ax pąn pąn tseʼe mutoomp ję meen
kąjx, jęʼę juuʼ veʼe dukajęʼęip ję carneeroda, myasoo̜knupts jęʼę veʼe ję carneeroda jętseʼe
kyeʼek ku veʼe duʼix jęts jęmeʼe myets ję lobo. Vanʼit tseʼe ję lobo ję carnero dumach. Juuʼ
tseʼe kyamajchp, jęʼę tseʼe yakʼanomvaʼkxyp. [13] Jęʼę kąjx xa veʼe ję jayu kyeʼek kux ję meenji
jęʼę veʼe ñutuump, kaʼats jęʼę veʼe dutoonka ję carneeroda.
[14-15] ʼVeʼem xa ątseʼe ax joʼn ję o̜y carnero vinténiva juuʼ veʼe duʼixa ję kyarneeroda jętseʼe
ję kyarneero yʼíxaijiduva. Veʼem ax joʼn ątseʼe ję nTeeʼ xʼixa, jęts ąts jęʼę veʼe nʼíxaiva, nay
vanxúpjyamts ątseʼe ję njayu nʼíxada, jęts ąts jęʼę veʼe xʼíxaiduva. Veʼem ax joʼn toʼk ję
o̜y carnero vinténiva dukuʼo̜o̜ʼka ję kyarneeroda, veʼemts ątseʼe nkuʼo̜o̜ʼkat ąts ję njáyuda.
[16] Njayejpp xa ątseʼe ję viijnk jáyuda juuʼ veʼe yaja kaʼijttupna. Tun vinko̜pkts jęʼę veʼe jęts
ąts jęʼę veʼe nyakmiinduvat, xkątsʼamo̜tunajxtuvapts ąts jęʼę veʼe, veʼemts ątseʼe nʼijtnit
jęʼę mąąt ax joʼn ję vinténiva juuʼ veʼe toʼk muk ijtp mąąt ję kyarneeroda.
[17] ʼXtso̜jkpts ątseʼe ję nTeeʼ kux nmasąąkp ątseʼe ję njoojntykin, veʼemts ątseʼe ntun
jęts ątseʼe njoojntykpąjknuvat. [18] Ni pąna xa ątseʼe ję njoojntykin xkapąjkjat pąn
joojntykavaamp ątseʼe, ątsamts jęʼę veʼe nmaso̜ʼo̜kup. Njayejpp xa ątseʼe ję kutojkun jęts
ątseʼe nmaso̜ʼo̜kut, jęts njayęjppapts ątseʼe ję kutojkun jęts ątseʼe njoojntykpąjknuvat. Ję
nTeeʼ ątseʼe xmo̜o̜y ya pavaʼnun.
[19] Ku veʼe ję israeejlit jayu duʼamo̜tunajxti juuʼ veʼe kyo̜jts, kaʼa tseʼe kijpx ję vinmaʼyun
dujayęjpti. [20] Numay tseʼe vyaandi:
—¿Tyąjxseʼe xʼamo̜tunaxta? Ję ko̜ʼo̜yjáyuvap xa veʼe jęm jyaʼvin kąjxm jętseʼe tuvyin-
maʼyuntóʼkini.
[21] Jęm tseʼe juuʼ veʼe vaanduva:
—Ni pąna xa veʼe veʼem kyakąts juuʼ veʼe jęm jyaʼvin kąjxm ję ko̜ʼo̜yjáyuvap. ¿ęʼyixjup
nʼiteʼe ję ko̜ʼo̜yjáyuvap jętseʼe duyakvinʼixpąkut ję viints jayu?

Ku ję israeejlit jayu ję Jesús dukakuvąjkti

[22] Xox aats tseʼe vyeʼna ku veʼe jęm Jerusalén dunuxąąjtónada ję mąja tsaptąjk. [23] Jęp tseʼe
mąja tsaptujkp ję Jesús ñaxy tyąka vyeʼna joma veʼe ję ęputso̜o̜ktkun juuʼ veʼe Salomón
duxąąj, [24] vanʼit tseʼe ję israeejlit jayu ñaaʼvíttjidi jętseʼe ñąʼmuxjidi:
—¿Vinʼit paatts ąąts mitseʼe xyakmęjtsvinmáyuʼt? Pąn mítsam xa veʼe ję Cristo, juuʼ
veʼe ję Nteʼyam vyinko̜o̜n jętseʼe yakkutojknit, nuko̜tsu tseʼe o̜y.
[25] Jętseʼe ję Jesús yʼatso̜o̜jvjidi:
—Njavaajnjidu xa ąts miitseʼeda, kaʼats ąts miitseʼe xjaanchjávada. Jęʼę juuʼ jaty ątseʼe
ntuump ąts ję nTeeʼ ję kyutojkun kąjx, vaʼajtsts jęʼę veʼe ñukęʼxnatąka jęts pąn ątseʼe. [26] Ax
kaʼats ąts miitseʼe xjaanchjávada kux kaʼa ąts miitseʼe njáyuvada, veʼem ax joʼn ątseʼe
tunvaʼañ, [27] kaʼa veʼe veʼem mʼitta ax joʼn ję carneeroda juuʼ veʼe duyukmo̜tukajptup ję
vyinténivada. Nʼíxats ątseʼe ję njáyuda; xpamiindupts ąts jęʼę veʼeda. [28] Nmo̜o̜ydupts ątseʼe
ję joojntykin juuʼ veʼe xąʼma kąjx ijtp, ni ję vinʼita tseʼe kyavintóʼkidat, ni pąnats ąts jęʼę
veʼe xkapąjkjat. [29] Ąts ję nTeeʼ, juuʼ veʼe dunumąjikąjxp, jęʼęts ąts jęʼę veʼe xmo̜o̜y, ax ni
pąna tseʼe kyaʼo̜ʼyixju jętseʼe pyąjkuxjut. [30] Ąts jęts ąts ję nTeeʼ, toʼkjits ąątseʼe.
[31] Vanʼit tseʼe ję israeejlit jayu ję tsaaj dujvijtsuktinuva jętseʼe duʼukkaʼtsʼo̜o̜ʼkuvaandi.
[32] Jętseʼe ję Jesús ñąʼmuxjidi:
—May viijnani xa ątseʼe ntun juuʼ veʼe o̜y ąts ję nTeeʼ ję kyutojkun kąjx, ¿ax juuʼ ya o̜y
toʼnun kąjxts ątseʼe xtsakaʼatsuvaʼanda?
[33] Jętseʼe ję israeejlit jayu yʼatso̜o̜jvjidi:

—Kuxe'e je Nte'yam tuxvinkojtspét, je'e kajx xa aats mitse'e ntsaka'atsuva'añ, ka je'e
kajxap ku ve'e juu' oy tuxtún. Jayu xa mits, Nte'yam tse'e mnatyijju.
34 Van'it tse'e je Jesús ña'muxjidi:
—Je Kunuu'kx Jatyán xa ve'e vaamp jets jidu'ume'e je Nte'yam vyaajñ: "Nte'yamda xa
miitse'eda." 35 Nnuja'vimdinup xa uu'me'e jets je'e juu' ve'e javyet jep Kunuu'kx Jatyán
kujxp, ka'ats je'e ve'e nvaat kyatónjut, jajtytónjup je'e ve'e. Vaan tse'e je Nte'yam jets
nte'yamda je'e ve'e je jayu pan pan jatye'e yakmooydu je Nte'yam je kyats je y'ayook. 36 Ax
je Nte'yamts atse'e apuk xpaam jets atse'e ntónut juu' je'e ve'e chajkp, je'ets atse'e xkejx
yaja naxviijn. ¿Vintsots miitse'e mva'anda jets ta atse'e nvinkojtspét je Nte'yam je'e kajx
ku atse'e tunva'añ jets je Nte'yam je y'Onuk atse'e? 37 Pan ka'a xa atse'e ntun juu' ve'e
ats je nTee' tyuump, ka'ats atse'e xjaanchjávadat; 38 ax pan ntuumpts atse'e, óyam atse'e
xkajaanchjávada, jaanchjávadats je'e juu' atse'e ntuump, ve'em tse'e oy xnujávadat jets
yam je'e ve'e ats nja'vin kajxm ats je nTee', jets jem atse'e je'e jya'vin kajxmpa.
39 Jado'k naxts je'e ve'e du'ukmatsuvaandinuva, ax va'któki tse'e.
40 Van'it tse'e je Jesús vyimpijtnuva jem jado'k ado'om Jordán maja napa'am. Jem tse'e
tyaajñ joma ve'e je Juan yaknapet y'ijt too'vajkp. 41 Numay tse'e je jayu ñunajkxjidi jetse'e
vyaandi:
—Ka'a xa ve'e je Juan je maja nuja'vin dutuujn, ax nujom tse'e juu' ve'e kyojts ya jayu
kajx, tyúvamts je'e ve'e.
42 Jem tse'e numay je jayu dujaanchja'vidi je Jesús.

11

Ku je Lázaro y'oo'kni

1 Pajkjup tse'e vye'na to'k je yaa'tyajk juu' ve'e Lázaro duxaaj, jem Betania je'e ve'e
kyukajpuna, jem judéait y'it jooтm, je y'uts María jets je y'uts Marta je kyajpunda. 2 Je
Maríats je'e ve'e juu' ve'e ux'ook dupaajmji je Maja Vintsán jem tyékum je pa'ajk xoo'kpa
naaj jetse'e je vyaajy dutukpa't; je Lázaro, je'ets je'e ve'e y'ajchip. 3 Ax pajkjup tse'e vye'na
je Lázaro, je'e kajx tse'e numejtsk je y'uts dukatsunukejxti je Jesús jidu'um:
—Maja Vintsán, pajkjup xa je'e ve'e juu' mitse'e ooy mtuntsajkp.
4 Ku ve'e je Jesús du'amotunajxy, van'it tse'e vyaajñ:
—Ka yak'oo'kpa pa'amap xa je'e ve'e tumyachju, je'e kajx xa ve'e ve'em jyaty jetse'e je
Nte'yam je myajin je jyaanchin ñuke'xnatákat jetse'e je pa'am kajx ñuke'xnatajkivat ats je
nmajin, ats, je Nte'yam je y'Onuk.
5 Ax je Jesús, ooy tse'e dutuntsokta y'ijt je Marta maat je y'uts jets je Lázaro. 6 Oyam
tse'e je kats dumotu jets pajkjupe'e je Lázaro, jaa'ktaan tse'e jamejtsxaaj joma ve'e vye'na.
7 Van'it tse'e je y'ixpajkpataj dunuujmi:
—Ja'mdinuva jem Judea.
8 Van'it tse'e je y'ixpajkpataj ña'muxjidi:
—Yak'ixpajkpa, uxya námnum xa ve'e je jémit jayu m'ukka'ts'oo'kuvaajnjidi, ¿ax
mnajkxuvaannuvapts mitse'e jem?
9 Jetse'e je Jesús ña'muxjidi:
—¿Tis, ka makmejtsk hoorape'e to'k xaaj dumaada? Pan nto'numdup xa ve'e juu'
ve'e je Nte'yam chajkp, ve'em tse'e n'ijtumda ax jo'n je jayu juu' ve'e yo'yp xuujun, ka'a
tse'e jye'pxténa kux yo'ype'e jeja ajajtk it jaat juu' ve'e yaja naxviijn; 10 ax pan ka'a tse'e
nkutyo'numda juu' ve'e je Nte'yam chajkp, ve'em tse'e n'ijtumda ax jo'n je jayu juu' ve'e
yo'yp jeja akoo'ts it jaat, je'pxténip tse'e kux je ajajtke'e ka'ijtuxjup.
11 Van'it tse'e jyaa'kvaajñ:
—Je Lázaro, juu' ve'e nmaatnayja'vimjudup, ta tse'e myanaxy, ax najkxuts ats
duyakjotviju.
12 Van'it tse'e je y'ixpajkpataj ña'muxjidi:
—Maja Vintsán, pan ta xa ve'e myanaxy, jotkada'akup tse'e.

13 Ax je̱'e̱ts je̱'e̱ ve'e je̱ Jesús tyijp je̱ts tá̱vani ve'e je̱ Lázaro y'a̱a̱'k; ax ve'em tse'e je̱
y'ixpa̱jkpata̱jk vyinmaaydi je̱ts je̱'e̱ je̱'e̱ ve'e tyijp ku ve'e je̱ jayu myanaxy.
14 Van'it tse'e je̱ Jesús va'ajts vya'nu̱xjidi:
—Ta̱ xa je̱'e̱ ve'e y'a̱a̱'k je̱ Lázaro. 15 Xo̱o̱jntkpts a̱tse'e ku a̱tse'e je̱m tu̱nkave'na ku ve'e
tu̱y'a̱a̱'k, ku̱x ve'eme'e nu̱yojk o̱y miits ka̱jxta je̱tse'e ñu̱yókat je̱ mjaanchja'vinda. Ax
ja'mu̱ts du̱'íxumda.
16 Je̱ Tomás juu' ve'e tyijtup Xeen Onu̱k, jidu̱'u̱m tse'e du̱nu̱u̱jmi je̱ myu'ixpa̱jkpata̱jk:
—Ja'mda je̱tse'e ya̱ Jesús nma̱a̱t'o̱o̱'kumdat.

Je̱ Jesús xa je̱'e̱ ve'e pa̱ne'e je̱ jayu du̱joojntykinmo̱o̱yp

17 Ku ve'e je̱ Jesús jye̱'y, maktaxxa̱a̱j ítanits je̱'e̱ ve'e je̱ Lázaro ñaxta̱jkini vye'na. 18 Je̱
Jerusalén tse'e myutá̱mip je̱ Betania, kojkm legua naxyts je̱'e̱ ve'e du̱mujékuma. 19 Ax
nu̱may tse'e je̱ israeejlit jayu o̱jts du̱ku'ixta je̱ Marta je̱ts je̱ María, ko̱jtsjo̱t'amájivats je̱'e̱
ve'e ña̱jkxti ku ve'e je̱ y'ajchta y'a̱a̱'k. 20 Ku tse'e je̱ Marta je̱ ka̱ts du̱mo̱tu je̱ts je̱'ype'e je̱
Jesús, van'it tse'e du̱'ana̱jkxi; je̱ María, jéjats je̱'e̱ ve'e tya̱k'aajy tyaajñ. 21 Ku ve'e je̱ Marta
du̱ma̱a̱tnavyaatji je̱ Jesús, van'it tse'e du̱nu̱u̱jmi:
—Ma̱ja̱ Vintsá̱n, pa̱n yaja xa mitse'e ku̱mve'ni, ka'ats a̱tse'e je̱ n'ajch ku̱y'a̱a̱'k. 22 Ax
nmu̱ja'vinupts a̱tse'e je̱ts pa̱n ti ve'e m'amó̱tup je̱ Nte'yam, mmo̱o̱jyjupts mits je̱'e̱ ve'e.
23 Je̱tse'e je̱ Jesús ña̱'mu̱xji:
—Joojntykpa̱jknuvap je̱'e̱ ve'e je̱ m'ajch.
24 Je̱tse'e je̱ Marta y'atsa̱a̱jv:
—Nnu̱ja'vinup xa a̱tse'e je̱ts joojntykpa̱jknuvap je̱'e̱ ve'e ku ve'e je̱ o̱o̱'kpata̱jk jyoojn-
tykpa̱jktinuvat, je̱ xa̱a̱j ku ve'e je̱ jayu yakto̱kimpayo̱'ynit.
25 Van'it tse'e je̱ Jesús ña̱'mu̱xji:
—A̱ts xa je̱'e̱ ve'e pa̱ne'e je̱ o̱o̱'kpata̱jk du̱yakjoojntykpa̱jktup, nay a̱tsts je̱'e̱ ve'eva juu'
ve'e je̱ jayu du̱joojntykinmo̱o̱yp. Pa̱n pa̱nts a̱tse'e xjaanchja'vip, jya'a̱a̱'kanamts je̱'e̱ ve'e,
joojntykpa̱jknuvapts je̱'e̱ ve'e jado'k nax. 26 Nu̱jom tse'e pa̱n pa̱n jatye'e joojntykidup je̱ts
a̱tse'e xjaanchjávada, ni je̱ vin'ítats je̱'e̱ ve'e kyo̱o̱'k'o̱o̱'ktinit. ¿Mjaanchja'vipts mitse'e
ve'em?
27 Van'it tse'e je̱ Marta y'atsa̱a̱jv:
—Ve'em, Ma̱ja̱ Vintsá̱n, njaanchja'vip a̱tse'e je̱ts je̱ Cristo mitse'e, je̱ Nte'yam je̱ y'Onu̱k,
juu' ve'e vyinko̱o̱n je̱tse'e myiinnit yaja naxviijn.
28 Ku tse'e ve'em vyaajñ, van'it tse'e je̱ Marta o̱jts du̱va̱v je̱ y'uts María. Jidu̱'u̱m tse'e
ayu'uts du̱nu̱u̱jmi:
—Ta̱ xa ve'e myets je̱ yak'ixpa̱jkpa, u̱xe̱m tse'e mnu̱ké̱xaja.
29 Ko̱o̱jyji tse'e du̱'amo̱tunajxy, van'it tse'e je̱ María tyeni je̱tse'e je̱ Jesús du̱nu̱nu̱jkx.
30 Je̱e̱na tse'e kajpu̱n pa'ayi vye'na je̱ Jesús, je̱m joma ve'e je̱ Marta du̱ma̱a̱tnavyaatji. 31 Ku
ve'e je̱ israeejlit jayu juu' ve'e du̱ko̱jtsjo̱t'amájidup je̱ María je̱m tya̱k'am, je̱'e̱ tse'e du̱'ixtu
je̱ María tyeni je̱tse'e jatyji pyítsum, van'it tse'e du̱pana̱jkxti, ve'eme'e du̱nasja'vidi je̱ts je̱
Lázaro ve'e na̱jkx du̱nu̱ya'axy joma ve'e ñaxta̱jki.
32 Ku tse'e je̱ María jye̱'y joma ve'e je̱ Jesús, van'it tse'e du̱vinko̱xkteni, je̱tse'e du̱nu̱u̱jmi:
—Ma̱ja̱ Vintsá̱n, pa̱n yaja xa mitse'e ku̱mve'ni, ka'ats a̱tse'e je̱ n'ajch ku̱y'a̱a̱'k.
33 Ku tse'e je̱ Jesús du̱'ix je̱ts yaaxtupe'e je̱ María je̱ts je̱ israeejlit jayu juu' ve'e mya̱a̱t-
me̱jtstu, tsaachvinmaay tse'e je̱tse'e ñavyinma'yu̱nmo̱o̱jyji. 34 Van'it tse'e du̱'amo̱tutu̱vi:
—¿Jómase'e tu̱xyaknaxta̱jkidini?
Je̱tse'e y'atso̱o̱jvjidi:
—Ma̱ja̱ Vintsá̱n, ja'mu̱ je̱m je̱tse'e x'íxu̱t.
35 Yaax tse'e je̱ Jesús. 36 Van'it tse'e je̱ israeejlit jayu vyaandi:
—Ixta vintso̱ ve'e du̱tuntsa̱k y'ijt.
37 Je̱m tse'e juu' ve'e vaandu:
—Ya̱'a̱ juu' ve'e je̱ viints jayu du̱yakvin'ixpa̱jknu, ¿ka'a tse'e ku̱y'o̱'yixji je̱tse'e je̱
maa'yu̱n ku̱du̱tuujn je̱tse'e je̱ Lázaro ku̱kya'a̱a̱'k?

Ku je̱ Lázaro jyoojntykpa̱jknuva

38 Van'it tse'e je̱ Jesús ñavyinma'yu̱nmo̱o̱jyjinuva je̱tse'e ñaajktá̱miji joma ve'e ñaxta̱jki
je̱ Lázaro. Aajntkts je̱'e̱ ve'e y'ijt je̱tse'e to'k je̱ ma̱ja̱ tsaaj du̱'aku̱'uju̱. 39 Je̱tse'e je̱ Jesús
vyaajñ:
—Yakke̱'e̱kta je̱ tsaaj.
Van'it tse'e je̱ Marta ña̱'mu̱xji, je̱ jamya'aju je̱ y'uts:
—Ma̱ja̱ Vintsá̱n, ¡ta̱ xa je̱'e̱ ve'e xyoo'kpa̱jkni!, ku̱x maktaxxa̱a̱j ítani je̱'e̱ ve'e y'a̱a̱'k.
40 Ax jidu̱'u̱m tse'e je̱ Jesús ña̱'mu̱xji:
—¿Ka ve'emap a̱tse'e tu̱nva'añ je̱ts pa̱n mjaanchja'vipe'e, m'íxupts mitse'e je̱ Nte'yam
je̱ mya̱jin?
41 Van'it tse'e je̱ tsaaj du̱yakke̱e̱kti. Van'it tse'e je̱ Jesús je̱m tsajm tso̱ pyat'ix je̱tse'e
vyaajñ:
—Tata, nkuko̱jtsjip a̱ts mitse'e ku̱x a̱tse'e tu̱xka̱ts'amo̱tunaxy. 42 Nnu̱ja'vip a̱tse'e je̱ts
xa̱'ma a̱ts mitse'e xka̱ts'amo̱tunaxy. Je̱'e̱ ka̱jxts a̱tse'e nva'añ ya̱ nu̱may jayu je̱ y'o̱'yin
ka̱jxta juu' ve'e yájada, je̱tse'e du̱jaanchjávadat je̱ts mits a̱tse'e xke̱jxp.
43 Ku tse'e ve'em vyaajñ, van'it tse'e ma̱kk kya̱jts:
—¡Lázaro, pítsumni je̱p!
44 Van'it tse'e pyítsumni je̱ Lázaro juu' ve'e uk'o̱o̱'k; vimpídu̱tts je̱'e̱ ve'e je̱ kya̱'a̱j je̱ tyek
ma̱a̱t je̱ vit je̱ts je̱ vyiijn je̱ y'aaj vitu̱vinma̱ts. Je̱tse'e je̱ Jesús ña̱'mu̱xjidi:
—Nu̱ke̱jva'atsta je̱tse'e xmaso̱'o̱ktat je̱tse'e ña̱jkxnit.

Ku je̱ israeejlit jayu du̱'ukko̱jtsmojkti je̱tse'e je̱ Jesús ku̱du̱majtsti
(Mt. 26.1-5; Mr. 14.1-2; Lc. 22.1-2)

45 Ya̱'a̱ ka̱jx tse'e nu̱may je̱ israeejlit jayu juu' ve'e je̱ María o̱jts du̱ko̱jtsjo̱t'amájada,
je̱'e̱ tse'e du̱jaanchja'vidu je̱ Jesús ku ve'e du̱'ixti juu' ve'e tyoon. 46 Je̱m tse'e viijnktava
juu' ve'e o̱jts du̱'ixta je̱ fariseota̱jk je̱tse'e du̱tukmumaajntykti juu' ve'e je̱ Jesús tyoon.
47 Van'it tse'e je̱ fariseota̱jk ña̱y'amojkijidi ma̱a̱t je̱ tee'ta̱jk je̱ vyintsa̱nda je̱ts pa̱n pa̱n jatye'e
du̱nu̱májiduvap je̱p tsaptu̱jkp, je̱tse'e vyaandi:
—¿Vintso̱se'e njátkimdat? Tyuump xa ve'e may je̱ mú̱jit nu̱ja'vin je̱ jayu. 48 Pa̱n nyak-
jajtjimdup xa ve'e, anañu̱joma tse'e jyaanchjávajadat, van'it tse'e je̱ rómait yakkutojkpa
myé̱tstat je̱tse'e du̱yakkutó̱kidat ya̱ nma̱ja̱ tsapta̱jkamda je̱tse'e xpa̱jkjimdinit ya̱ n'ítamda
ya̱ nnaaxamda.
49 Ax to'kts je̱'e̱ ve'e juu' ve'e Caifás du̱xa̱a̱j, je̱'e̱ juu' ve'e je̱ joojnt ve'nip tee' juu' ve'e
du̱nu̱vintsa̱nika̱jxp je̱ tee'ta̱jkta, je̱'e̱ tse'e vaan:
—Ka'a xa miitse'e xtinu̱jávada, 50 ka'a tse'e xpayo̱'yduva je̱ts u̱u̱'m je̱ n'o̱'yinamda je̱'e̱
ve'e ku ve'e to'kji je̱ jayu du̱ku'o̱o̱'kat je̱ njáyuvamda je̱ts ka'a ve'e ku ve'e kyutó̱kiyu̱t
nu̱jom je̱ israeejlit jayu.
51 Ax ka je̱ y'avintso̱ vinma'yu̱napts je̱'e̱ ve'e ve'em vyaajñ, je̱'e̱ ka̱jxe'e ku̱xe'e je̱ joojnt
vye'na tee' juu' ve'e du̱nu̱vintsa̱nika̱jxp je̱ tee'ta̱jkta, je̱'e̱ ka̱jx tse'e vyaajñ ku̱xe'e je̱
Nte'yam myo̱o̱jyji ve'em je̱ vinma'yu̱n, vaan tse'e je̱ts kyu'o̱o̱'kape'e je̱ Jesús je̱ israeejlit
jayu. 52 Ax ka je̱'e̱jyap tse'e kyu'o̱o̱'kap, kyu'o̱o̱'kivap je̱'e̱ ve'e pa̱n pa̱n jatye'e ka je̱ israeejlit
jáyuvap, ve'em tse'e du̱yaknay'amókajat nu̱jom je̱ Nte'yam je̱ y'ónu̱kta juu' ve'e tsu̱u̱nidup
muxim muyam yaja naxviijn. 53 Je̱ xa̱a̱jji tse'e du̱'uknu̱pa̱a̱jmtkidi je̱ israeejlit jayu juu' ve'e
du̱nu̱májidup je̱tse'e ku̱du̱yak'o̱o̱'kti je̱ Jesús.
54 Je̱'e̱ ka̱jx tse'e je̱ Jesús kyo̱o̱'knaajkke̱'xjini joma ve'e je̱ israeejlit jayu, ñojk'ó̱ye'e cha̱a̱'n
je̱m judéait y'it jo̱o̱tm je̱tse'e ñu̱jkx je̱m kajpu̱n ka̱jxm juu' ve'e Efraín du̱xa̱a̱j, je̱ vinva'ajts
it muta̱m. Je̱m tse'e y'ijt je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk ma̱a̱tta.
55 Tuntá̱minup tse'e vye'na ku ve'e je̱ israeejlit jayu je̱ pascua xa̱a̱j du̱tóndat. Nu̱may je̱
jayu juu' ve'e tso̱o̱'ndu may viijn, je̱m tse'e Jerusalén vyimpe̱jtti je̱tse'e ñaajkva'atsjadat
namka'anume'e je̱ pascua xa̱a̱j du̱paa'ty. 56 Y'íxtidupts je̱'e̱ ve'e je̱ Jesús. Ku ve'e je̱p ma̱ja̱
tsaptu̱jkp vye̱'nada, je̱tse'e ñay'amo̱tutú̱vijidi:
—¿Vintso̱s miitse'e mva'anda? Ka'a xa vine'e je̱ Jesús myínu̱t xa̱a̱jiva.

57 Távani tse'e je̱ fariseotajk je̱ts je̱ tee'tajk je̱ vyintsanda dupava'anda je̱ts pan pane'e
dunuja'vip joma ve'e y'it je̱ Jesús, je̱tse'e du'avánadat, ve'em tse'e kuy'o'yixjidi je̱tse'e
kudumajtsti.

12

To'k je̱ ta'axtajk dupaajmji je̱ pa'ajk xoo'kpa naaj je̱ Jesús
(Mt. 26.6-13; Mr. 14.3-9)

1 Jatojtuk xaaj tse'e kya'it vye'na je̱tse'e je̱ pascua xaaj dupaa'tut, van'it tse'e je̱ Jesús
ñujkx je̱m Betania, je̱m joma ve'e chuuna je̱ Lázaro juu' ve'e yakjoojntykpajknuva.
2 Je̱m tse'e je̱ a'ox duyak'o'yidi je̱ Jesús kajx, je̱ Marta tse'e patto'nip; je̱ Lázaro je̱ts je̱
javyaa'kxtajk, je̱m tse'e dumaat'a'óxidi je̱ Jesús. 3 Van'it tse'e je̱ María duyaknujkx kojkm
litro jo'n je̱ pa'ajk xoo'kpa naaj je̱tse'e dupaajmji je̱m je̱ Jesús tyékum. Va'ajts tsóvaxts
je̱'e̱ ve'e je̱ pa'ajk xoo'kpa naaj je̱ts tum je̱ nardo aajy ojts pum. Van'it tse'e je̱ vyaajy
dutukpa't je̱ Jesús je̱ tyek. Nujom tse'e je̱ tajk pya'ajkxoo'kpajkkujx. 4 Van'it tse'e je̱ Judas
Iscariote kyajts, je̱ Simón je̱ myajntk, nuto'k je̱ numakme̱jtsk ixpajkpada, je̱'e̱ juu' ve'e je̱
Jesús dupaamnup je̱m je̱ jayu kya'm juu' ve'e tso'oxpajkjudup. Jidu'um tse'e vyaajñ:
5 —¿Tyajx tse'e nuyojk oy tukyayaktaa'k ya pa'ajk xoo'kpa naaj ax jo'n je̱ meen juu' ve'e
to'k joojnt numutún je̱tse'e je̱ ayooova jayu kuyakmooydi?
6 Ax ve'em tse'e je̱ Judas ñatyijji je̱ts je̱'e̱ kajxe'e ve'em vyaajñ kux je̱ ayooova jayu ve'e
tyukma'tp; ax ka'a tse'e, ve'em tse'e vyaajñ kux me̱e̱'tspe'e, je̱'e̱ tse'e dukа'mip je̱ apajkin
joma ve'e je̱ meen dujaye̱pta, je̱pji tse'e dupukán juu' ve'e je̱p pyaamdup. 7 Van'it tse'e je̱
Jesús ña'muxji:
—Masо'oku, kyoojnuk xa ya'a ve'e taav je̱tse'e tudu'apaamduka ats je̱ nnunaxtajkin.
8 M'íttap xa miitse'e xa'ma je̱ ayooova jayu maatta; je̱ts ats, ka'ats atse'e n'ítut xa'ma miits
maatta.

Ku je̱ tee'tajk du'ukkojtsmojkti je̱tse'e je̱ Lázaro kuduyak'oo'kti

9 Numay tse'e je̱ israeejlit jayu dunuja'vidi je̱ts je̱me'e Betania je̱ Jesús; najkxtu tse'e
je̱m, ka je̱ Jesús kajxjyap, je̱'e̱ kajxpa ve'e je̱tse'e je̱ Lázaro du'íxtuvat, je̱'e̱ juu' ve'e je̱ Jesús
yakjoojntykpajknuva ku ve'e y'uk'aa'k. 10 Van'it tse'e je̱ tee'tajk je̱ vyintsán dukojtsmojkti
je̱tse'e kuduyakjay'oo'kjuduva je̱ Lázaro 11 je̱'e̱ kajx ku ve'e numay je̱ israeejlit jayu
myasookjidini je̱tse'e je̱ Jesús dujaanchja'vidi.

Ku je̱ Jesús tyajki je̱p Jerusalén
(Mt. 21.1-11; Mr. 11.1-11; Lc. 19.28-40)

12 Je̱ ku'óxit tse'e je̱ numay jayu juu' ve'e ojtstu je̱m Jerusalén pascua xaajiva, je̱'e̱ tse'e je̱
kats dumótudu je̱ts je̱'yavaampe'e je̱ Jesús je̱m jerusaleenit kyajpun kajxm, 13 van'it tse'e
dupapajkti je̱ tuuxux aajy je̱tse'e du'anajkxidi je̱ Jesús, makk tse'e jidu'um kyojtsti:
—¡Yakmaja yakjaancha xa ve'e je̱ Nte'yam y'ijtnit! ¡Yak'oñukojtsip xa ya'a ve'e ya
Israeejlit Jayu Yakkutojkpa juu' ve'e miimp je̱ Maja Vintsán kajx!
14 Van'it tse'e je̱ Jesús duyakjay'íxtiji to'k je̱ burro, je̱tse'e dutuktsuuni, ve'em ax jo'n je̱
Kunuu'kx Jatyán vya'añ:
15 Kadi mtsa'agada, jerusaleenit jáyuda,
ixta je̱ts je̱me'e burro ni'kxm jye'ya je̱ myakkutojkpada.
16 Ka'a tse'e duvinmótudi je̱ y'ixpajkpatajk juu' ve'e toojnju kojtsju; távani ve'e je̱
Nte'yam duyakmaja duyakjaancha vye'na je̱ Jesús, van'it tse'e dujaa'mye̱jtsti je̱ts ve'eme'e
tyoojnji kyojtsji nujom juu' ve'e ijtp je̱ Jesús kajx je̱p Kunuu'kx Jatyán kujxp.
17 Je̱ numay jayu juu' ve'e ijttu je̱ Jesús maat van'it ku ve'e duyaxpítsum je̱ Lázaro joma
ve'e y'uknaxtajki je̱tse'e duyakjoojntykpajknuva ku ve'e y'uk'aa'k, je̱'e̱ tse'e myaajntyktu
juu' jatye'e y'ixtu. 18 Numay tse'e je̱ jayu du'anajkxidi je̱ Jesús kux myótudu ve'e je̱ maja
nuja'vin juu' ve'e tyoon maat je̱ Lázaro. 19 Van'it tse'e je̱ fariseotajk ñavyaajnjidi:
—Íxtats n'it je̱ts ka'a ve'e y'oya juu' ve'e njatonuva'numdup, nujom xa ve'e je̱ jayu
tyumpanujkxju.

Ku je̱ jayu juu' ve'e ka je̱ israeejlitap, je̱'e̱ tse'e du̱'íxtidu je̱ Jesús

20 Je̱'yduva tse'e xa̱ajiva je̱ jayu juu' ve'e ka je̱ israeejlitap je̱m Jerusalén, je̱ Nte'yamts je̱'e̱
ve'e vyinjavavaandup vyintsa̱'a̱gavaandup. 21 Van'it tse'e je̱ jayu du̱vinkuta̱midi je̱ Felipe,
betsáidait jayu je̱'e̱ ve'e, je̱m galiléait y'it jo̱o̱tm, je̱tse'e du̱munoo'kxtkti. Jidu̱'u̱m tse'e
du̱nu̱u̱jmidi:

—Je̱ Jesús xa a̱a̱tse'e nja'ixuvaampy.

22 Van'it tse'e je̱ Felipe o̱jts du̱vaajñja je̱ Andrés, je̱tse'e nu̱me̱jtsk o̱jts du̱vaajnjada je̱
Jesús. 23 Van'it tse'e je̱ Jesús ña̱'mu̱xjidi:

—Ta̱vani xa ve'e je̱ tiempo jye̱'yni je̱ts a̱tse'e ntsaachpaatnit je̱tse'e a̱ts je̱ nma̱jin
ñu̱ke̱'xnata̱kat, a̱ts, je̱ Jayu Juu' ve'e Nu̱pa̱a̱mdu̱ka Ijtp. 24 Tyúvam xa a̱ts miitse'e
nna̱a̱jmada, vaampam a̱tse'e, pa̱n ka'a xa ve'e to'k je̱ trigo ta̱a̱mt ñaxka̱da'aky je̱ja naxku̱jx,
je̱tse'e myux, je̱tse'e vyintó̱kini je̱ pi'k trigo ta̱a̱mt juu' ve'e tu̱y'it, to'k je̱ trigo pajkjyamts
je̱'e̱ ve'e y'ítu̱t; ax pa̱n vintó̱kipts je̱'e̱ ve'e je̱'e̱ ka̱jx ku ve'e myux, ta̱'map tse'e o̱o̱y. 25 Pa̱n
pa̱n xa ve'e nu̱yojk du̱tso̱jkp je̱ ñaxviijnit joojntykin je̱ts ka'a ve'e je̱ joojntykin juu' ve'e
xa̱'ma ka̱jx ijtp, yakvintó̱kiyupts je̱'e̱ ve'e; ax pa̱n pa̱n tse'e du̱masoo̱knup je̱ ñaxviijnit
joojntykin ku̱xe'e du̱tsa̱k nu̱yojk je̱ joojntykin juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp, jyaye̱jpnupts je̱'e̱
ve'e je̱ joojntykin juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp. 26 Pa̱n pa̱n tse'e du̱tso̱jkp je̱ts a̱tse'e xmutónu̱t
xmupa̱ku̱t, va'ants a̱tse'e xpaminu̱; pa̱n jómats a̱tse'e n'it, je̱jats je̱'e̱ ve'e y'ijtpat. Pa̱n pa̱n
xa a̱tse'e xmutoomp xmupa̱jkp, mo̱'o̱jupts je̱'e̱ ve'e je̱ ma̱jin a̱ts je̱ nTee'.

Ku je̱ Jesús du̱'ava'ni je̱ y'o̱o̱'ku̱n

27 'O̱o̱y xa a̱tse'e ntunnavyinma'yu̱nma̱'a̱ju̱. ¿Vintso̱s a̱tse'e ku̱nva'añ? ¿Va'anup a̱ts
vine'e: "Tata, kadi xyakjaty je̱ts a̱tse'e xtukka̱da'aku̱t ya̱ tsaachpaatu̱n"? Ka'a xa a̱tse'e
ve'em nva'anu̱t ku̱x ya̱'a̱am a̱tse'e nnu̱miimp. 28 Tata, va'an tse'e du̱tunju̱ je̱tse'e je̱ jayu
mvinjávajat mvintsa̱'a̱gajat.

Van'it tse'e to'k je̱ ayook yakmo̱tu juu' ve'e je̱m tsapjo̱o̱tm tso̱o̱'mp. Jidu̱'u̱m tse'e
vyaajñ:

—Ta̱ a̱tse'e ntun juu' a̱tse'e je̱ jayu xtukvinja'vip xtukvintsa̱'kip, njaa'któnupts a̱tse'e
juu' a̱tse'e je̱ jayu xjaa'ktukvinjávap xjaa'ktukvintsa̱'a̱gap.

29 Je̱ nu̱may jayu juu' ve'e je̱m ijttu je̱tse'e du̱'amo̱tunajxti, je̱'e̱ tse'e vaandu je̱ts je̱ añu
ve'e yaax, je̱m tse'e juu' ve'e vaanduva:

—To'k xa ve'e je̱ ángeles tu̱myuka̱tsju̱.

30 Van'it tse'e je̱ Jesús ña̱'mu̱xjidi:

—Ka a̱ts ka̱jxap xa ve'e ya̱ ayook tu̱yakmo̱tu, miits ka̱jxta ya̱'a̱ ve'e. 31 U̱xyam tse'e
yak'íxu̱t pa̱n tya̱jxe'e je̱ tsaachpaatu̱n yakmo̱o̱ydinit je̱ jayu juu' ve'e du̱kakuva̱jktup je̱
Nte'yam, u̱xyamts a̱tse'e mpavo̱jpnit je̱ ko̱'o̱yjáyuvap juu' ve'e du̱yakkutojkjip je̱ jáyuda
juu' ve'e je̱ Nte'yam du̱tso'oxpa̱jktup. 32 Ku a̱tse'e xyakka̱jxmpojtu̱ktat, van'itts a̱tse'e
nu̱jom je̱ jayu nvóvu̱t je̱tse'e y'ijttinit joma ve'e a̱ts.

33 Je̱'e̱ tse'e je̱ jayu tyukvinmo̱tu je̱ts vintso̱ ve'e y'o̱o̱'ku̱t ku ve'e ve̱e̱'n je̱ it ñáxu̱t. 34 Ax
van'it tse'e je̱ nu̱may jayu y'atso̱o̱jvjidi:

—Ve'em xa a̱a̱tse'e n'amo̱tunajxy je̱p Kunuu'kx Jatyán ku̱jxp je̱ts xa̱'ma ka̱jxe'e je̱ Cristo
jyoojntykinit, ¿ax vintso̱ts mitse'e mva'añ je̱ts tun vinko̱pk je̱'e̱ ve'e je̱ts mitse'e m'o̱o̱'ku̱t
ku ve'e je̱ jayu myakka̱jxmpojtu̱kju̱t? Pa̱n m'o̱o̱'kp xa mitse'e, ka mítsapts je̱'e̱ ve'e je̱
Cristo. ¿Ti jayu ve'e mnatyijju̱ juu' ve'e nu̱pa̱a̱mdu̱ka ijtp?

35 Van'it tse'e je̱ Jesús y'atso̱o̱jvjidi:

—Ve'em xa a̱tse'e ax jo'n to'k je̱ kujajpa je̱ kuta̱'kxpa. Jaa'k'ítup xa a̱tse'e miits ma̱a̱tta
jave̱e̱'n. Yo̱'o̱yda namvaate'e xma̱a̱dada je̱ kujajpa je̱ kuta̱'kxpa, ve'em tse'e mkapaa'tjadat
je̱ ako̱o̱'ts it, ku̱x pa̱n pa̱ne'e yo̱'yp je̱ja ako̱o̱'ts it ja̱a̱t, ka'ats je̱'e̱ ve'e du̱nu̱java pa̱n joma
tso̱ ve'e ñu̱jkx. 36 Jaanchjávada a̱ts namvaat a̱tse'e n'it miits ma̱a̱tta, ve'em tse'e m'íttat ax
jo'n je̱ jayu juu' ve'e je̱ja ajajtk it ja̱a̱t yo̱'yp.

Ku tse'e ve'em vyaajñ, van'it tse'e cha̱a̱'n, ka'ats je̱'e̱ ve'e ñaajknu̱ke̱'xnata̱jkiji.

Je̱'e̱ pa̱n tya̱jx ka̱jxe'e je̱ israeejlit jayu je̱ Jesús du̱kajaanchja'vidi

37 Jyatoon tse'e je̱ Jesús may je̱ mújit nu̱ja'vin je̱ja je̱ jayu vyinkujkta, ax ka'a tse'e je̱
jayu jyaanchja'vijidi. 38 Van'it tse'e tyoojnji je̱ ayook juu' ve'e jyaay je̱ Nte'yam je̱ y'ayook
ko̱jtsnajxpa Isaías. Jidu̱'u̱m tse'e du̱jaajy:
Maja̱ Vintsa̱n, ¿pa̱n tse'e du̱jaanchja'vip juu' a̱a̱tse'e n'ava'nip,
pa̱ne'e tu̱xyaknu̱ke̱'xnata̱jkija je̱ mkutojku̱n?
Jidu̱'u̱m tse'e du̱jaajy.
39 Ax ve'em tse'e kya'o̱'yixjidi je̱tse'e du̱jaanchjávadat je̱ Jesús ku̱x jaayva ve'e je̱ Isaías
jidu̱'u̱m:
40 Je̱ Nte'yam xa ve'e pa̱a̱jmju̱du viints je̱ts ma̱kk je̱ kyuvajkta,
ve'em tse'e juu' du̱ka'íxtat je̱tse'e juu' du̱kavinmótudat,
ka'ats a̱tse'e xnu̱minuva'andat je̱ts a̱tse'e nyakjo̱tka̱da'aktat.
41 Je̱'e̱ ka̱jx tse'e ve'em du̱jaajy je̱ Isaías ku̱x y'ixe'e je̱ Jesús je̱ mya̱jin je̱tse'e je̱ Jesús
du̱'ava'ni.
42 Jyave'ema tse'e, nu̱may tse'e je̱ israeejlit jayu juu' ve'e du̱nu̱má̱jidup, je̱'e̱ tse'e
du̱jaanchja'vidu je̱ Jesús; ax ka'a tse'e je̱ jayu du̱tuknu̱ja'vidi ku̱x cha̱'kidupe'e je̱ fariseota̱jk
je̱'e̱ ka̱jx ku ve'e kyo̱o̱'kyakkuva̱jktinit je̱p tsaptu̱jkp; 43 nu̱yojke'e du̱tso̱kta je̱ ma̱jin juu' ve'e
je̱ jayu mo̱o̱jyju̱dup je̱ts ni ka'a ve'e je̱ ma̱jin juu' ve'e je̱ Nte'yam yajkyp.

Je̱ Jesús je̱ kya̱ts je̱ y'ayook ka̱jxe'e je̱ jayu yakto̱kimpayo̱'ynit

44 Van'it tse'e je̱ Jesús ma̱kk kya̱jts, je̱tse'e vyaajñ:
—Pa̱n pa̱n xa a̱tse'e xjaanchja'vip, ka á̱tsjyapts je̱'e̱ ve'e xjaanchja'vip, jyaanchja'vivapts
je̱'e̱ ve'e a̱ts je̱ nTee', juu' a̱tse'e xke̱jxp. 45 Pa̱n pa̱nts a̱tse'e x'ixp, y'íxpapts je̱'e̱ ve'e
pa̱n a̱tse'e xke̱jxp. 46 Ve'em ax jo'n je̱ kuja̱jpa je̱ kuta̱'kxpa, ve'emts a̱tse'e nmiijn yaja
naxviijn; pa̱n pa̱nts a̱tse'e xjaanchja'vip, ka'a tse'e tyánu̱t je̱ja ako̱o̱'ts it ja̱a̱t. 47 Ax pa̱n
pa̱n tse'e du̱'amo̱tunajxp a̱ts je̱ nka̱ts je̱ n'ayook je̱tse'e du̱kama̱japu̱m, ka a̱ts ka̱jxapts
je̱'e̱ ve'e yakmo̱o̱ynit je̱ tsaachpaatu̱n juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtnup, ku̱x ka je̱'e̱p xa a̱tse'e
nnu̱miimp yaja naxviijn je̱ts a̱tse'e je̱ jayu nmo̱o̱ynit je̱ tsaachpaatu̱n juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx
ijtnup, je̱'e̱ ve'e je̱ts a̱tse'e je̱ jayu nmo̱o̱ynit je̱ joojntykin juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp. 48 Pa̱n
pa̱n xa a̱tse'e xkakuva̱jkp je̱tse'e du̱kakuvu̱k juu' a̱tse'e nka̱jtsp, jé̱manits je̱'e̱ ve'e juu'
ka̱jx je̱'e̱ ve'e yakmo̱o̱ynit je̱ tsaachpaatu̱n juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtnup; je̱'e̱ juu' a̱tse'e
nka̱jtsp, je̱'e̱ ka̱jx tse'e ve'em jyajtnit je̱ xa̱a̱j ku ve'e je̱ jayu yakto̱kimpayo̱'ynit. 49 Ku̱x ka
ya̱ n'avintso̱ vinma'yu̱n ka̱jxap xa a̱tse'e juu' nka̱ts, a̱ts je̱ nTee', juu' a̱tse'e xke̱jxp, je̱'e̱ts
a̱tse'e xtukpavaan juu' a̱tse'e nka̱jtsp. 50 Ax nmu̱ja'vipts a̱tse'e je̱ts juu' ve'e a̱ts je̱ nTee'
pyavaampy, yajkypts je̱'e̱ ve'e je̱ joojntykin juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp. Ax ve'em tse'e, pa̱n
juu'ts a̱tse'e nka̱jtsp, ve'emts a̱ts je̱'e̱ ve'e nka̱ts ax jo'n a̱tse'e je̱ nTee' xnu̱u̱jmi.

13

Ku je̱ Jesús du̱pakpuj je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk

1 Jado'k xa̱a̱jji tse'e kya'it je̱tse'e je̱ pascua xa̱a̱j du̱paa'tu̱t, je̱ xa̱a̱j ku ve'e je̱ israeejlit
jayu du̱jaa'myétsta vintso̱ ve'e je̱ Nte'yam o̱jts du̱yakpítsumni je̱ jyu̱jpit jáyuda je̱m Egipto.
Ñu̱ja'vi tse'e je̱ Jesús je̱ts ta̱ ve'e du̱paatni pa̱n vin'ite'e du̱maso̱o̱knit ya̱ naxviijnit it je̱tse'e
vyimpijtnuvat joma ve'e je̱ Tyee'. Cho̱jkam je̱'e̱ ve'e je̱ jyayu juu' ve'e yaja naxviijn, ax
u̱xyam tse'e du̱yaknu̱ke̱'xnatáka je̱ts o̱o̱ye'e du̱tuntsa̱k.
2-3 Távani tse'e je̱ Satanás du̱yakvinmamya'aty vye'na je̱ Judas Iscariote, je̱ Simón je̱
mya̱jntk, je̱tse'e je̱ Jesús du̱pa̱a̱mnit je̱m je̱ jayu kya̱'m juu' ve'e tso'oxpa̱jkju̱dup. Ñu̱ja'vi
ve'e je̱ Jesús je̱ts je̱me'e cha̱a̱'n joma ve'e je̱ Nte'yam je̱ts na̱jkxnuvape'e je̱m, je̱tse'e
je̱ Tyee' myo̱kya̱jxji je̱ kutojku̱n. A̱jxtktup tse'e vye̱'nada a'óxiva, 4 van'it tse'e je̱ Jesús
tyeni, je̱ vyita̱ni'kx du̱yakkeek, je̱tse'e ñatyuktiintsoojmji jado'k je̱ vit. 5 Van'it tse'e je̱
tsoxk na̱a̱j du̱'ate̱'mi je̱m apa̱jkin jo̱o̱tm je̱tse'e du̱pakpoj'ukvaajñ je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk, je̱tse'e
du̱yakta̱a̱tsni je̱ tyekta ma̱a̱t je̱ vit juu' ve'e natyuktiintsoojmju.
6 Ku tse'e je̱ Simón Pedro du̱tukje̱'y je̱tse'e du̱pakpóju̱t, van'it tse'e je̱ Pedro vyaajñ:
—Mits, Maja̱ Vintsa̱n, ¿mits a̱tse'e xpakpojuvaamp?
7 Je̱tse'e je̱ Jesús y'atsa̱a̱jv:

—Ka'a ve'e xnujava ti atse'e ntuump; ux'ooknum tse'e xnujávat.
8 Ax jidu'um tse'e je Pedro ña'muxji:
—Ni je vin'ita xa ats mitse'e xkapakpójut.
Van'it tse'e je Jesús y'atsoojvji:
—Pan ka'a xa ats mitse'e mpakpuj, ka'a tse'e tii x'ukjayejpnit ats maat.
9 Jetse'e je Simón Pedro y'atsaajv:
—Pan ve'emame'e, Maja Vintsán, ka ats ya ntékjyap tse'e mpójup, pojpa to'k aaj ats ya nka'aj jets ats ya nkuvajk.
10 Jetse'e je Jesús ña'muxji:
—Pan pan xa ve'e tsi'ivani, ka'a tse'e vyinkopka jetse'e jyaa'kva'atsut, je tyekji ve'e, kux va'ajtsani ve'e nujom. Mva'ajtsani xa miitse'eda, óyame'e kyah'anañujoma.
11 Je'e kajx tse'e vyaajñ jets ka'a ve'e anañujoma vya'ajtsada kux ñuja'vinup je'e ve'e jets pane'e paajmjinup jem je jayu kya'm juu' ve'e tso'oxpajkjudup.
12 Ku ve'e dupakpojkajxti, van'it tse'e je Jesús je vyitani'kx dupaamnuva, jetse'e y'ajxtknuva a'óxiva, jetse'e dunuujmidi:
—¿Mvinmótudu tse'e taav juu' ats miitse'e tuntoojnjada? 13 Miits atse'e xtijtup Yak'ixpajkpa jets Maja Vintsán, pyaatyp y'akeeguipts je'e ve'e jetse'e ve'em xkótstat, kux je'em xa atse'e; 14 ax pan atsts miitse'e tumpakpojta, ats, je mMaja Vintsanda jets je mYak'ixpajkpada, ve'em tse'e dutsojkpa jetse'e mnapyakpojjuduvat to'k jado'k. 15 Ve'em ats miitse'e tuntoojnjada ax jo'n je toompa dumutún je vyintsán; tonda tse'e ve'em to'k jado'k. 16 Tyúvam xa ats miitse'e nnaajmada, vaampam atse'e, jets ni pan toompa ve'e ve'em dukanumaja ax jo'n je vyintsán, jets ni pan kukátsiva ve'e ve'em dukanumaja ax jo'n je'e juu' ve'e kejxjup; nay ve'empats miitse'eda, ka'a ve'e xnumájada ax jo'n ats. 17 Pan mnuja'vidup xa ya'a ve'e jetse'e xkutyóndat, xoon tse'e m'ijttinit.
18 'Ka anañujómap ats miitse'e ntijta, nnuja'vinup xa atse'e pan pan jaty atse'e nvinkoon, kux nupaamdukani je'e ve'e jetse'e tyónjut je Kunuu'kx Jatyán juu' ve'e vaamp jets vintso atse'e njátut. Jidu'um tse'e vya'añ: "Je'e juu' atse'e nmaatkaayp nmaat'uukp, je'ets atse'e xnuva'kumpijtnup." Jidu'um tse'e vya'añ. 19 Too'vajkp xa atse'e n'ava'ni jets je'e atse'e, jets ku ve'e tyónjut, van'it tse'e xjaanchjávadat jets je'em atse'e juu' atse'e nkojts. 20 Tyúvam xa ats miitse'e nnaajmada, vaampam atse'e, pan pane'e dukuvajkp je'e pan atse'e nkejxp, ve'emts je'e ve'e ax jo'n atse'e kuxkuvujk; ax pan pants atse'e xkuvajkp, ve'emts je'e ve'e ax jo'n kudukuvujk pan atse'e xkejxp.

Ku je Jesús du'ava'ni jets je Júdase'e pámjup jem je jayu kya'm

juu' ve'e tso'oxpajkjudup
(Mt. 26.20-25; Mr. 14.17-21; Lc. 22.21-23)

21 Ku ve'e ve'em je Jesús vyaajñ, navyinma'yunmoojyju tse'e ooy jetse'e va'ajts juu' dukajts:
—Tyúvam xa ats miitse'e nnaajmada, vaampam atse'e, jets nuto'ke'e miitsta, je'ets atse'e xpámup jem je jayu kya'm juu' atse'e xtso'oxpajktup.
22 Van'it tse'e je y'ixpajkpataj ñavyin'ix'apítsumjidi to'k jado'k kux ka'a ve'e dunujávada pan pane'e yaktijp. 23 To'k je ixpajkpa juu' ve'e je Jesús ooy tyuntsojk, jeja tse'e je'e pya'ayi kyay. 24 Van'it tse'e je Simón Pedro vya'muxji jetse'e je Jesús du'amotutúvat pan pane'e tyijp. 25 Van'it tse'e ñamyaj'aa'kpejtji jeja je Jesús kyakaviijn, jetse'e du'amotutuvi:
—Maja Vintsán, ¿pants je'e ve'e?
26 Jetse'e je Jesús y'atsaajv:
—Va'an ats ya tsapkaaky duyakmuju; ax pan pants atse'e nmooyp, je'ets je'e ve'e.
Ax ku tse'e je tsapkaaky duyakmuj, van'it tse'e dumooyj je Judas, je Simón Iscariote je myajntk. 27 Távani tse'e yakma'a vye'na, van'it tse'e je Satanás tyajki jem jya'vin kajxm, jetse'e je Jesús ña'muxji:
—Pan ti ve'e mtonuvaampy, jatyji tse'e tonu.
28 Ax ni pana tse'e dukanuja'vi juu' ve'e jem kaaydup vye'na jets pan tyajxe'e ve'em dunuujmi. 29 Je Judas tse'e je meen dukoojnukp, je'e kajx tse'e jem juu' ve'e vinmaaydu

jets je'e ve'e je Jesús tyijp jets je pascua xaaj ve'e najkx dupatjoya ukpu je ayoova jayu ve'e najkx duma'a juu'. [30] Ku ve'e je Judas dukaajn je tsapkaaky, van'it tse'e pyítsumni. Koo'tsani tse'e je it vye'na.

Je nam pava'nun

[31] Távani tse'e je Judas pyítsumni vye'na, van'it tse'e je Jesús vyaajñ:

—Uxyam tse'e nukę'xnatáka tyánut ats je nmajin, ats, je Jayu Juu' ve'e Nupaamduka Ijtp, uxyam tse'e nukę'xnatáka tyaampat je Nte'yam je myajin je jyaanchin ats kajx. [32] Ax pan nukę'xnatáka tse'e tyañ je Nte'yam je myajin je jyaanchin ats kajx, viinm tse'e je Nte'yam duyaknukę'xnatákat ats je nmajin. Tun vęę'njits ya'a ve'e ya it ñáxut jetse'e tyónjut kyótsjut. [33] Onukta, tun javęę'nji xa atse'e njaa'k'ítut miits maatta. X'íxtadap xa atse'e; ax nay vanxúpjyam tse'e ax jo'n atse'e nnuujmidi je israeejlit jayu juu' ve'e uu'm maat ka'ijttup, vanxúpjyamts ats miitse'e nnuujmiduva: Ka'a xa ve'e m'o'yixjada jetse'e mnajkxtat joma atse'e nnujkx. [34] Ya nam pava'nun ats miitse'e nyaktaajnjidup: Nachókjada to'k jado'k. Ve'em ax jo'n ats miitse'e tuntsokta jo'n, ve'emts miitse'e mnachókjadat to'k jado'k. [35] Pan mnachojkjudup xa ve'e to'k jado'k, ñujávadap tse'e anañujoma je jayu jets ats je n'ixpajkpatajk miitse'eda.

Ku je Jesús du'ava'ni jets je Pedro ve'e kanatyukpákjup
(Mt. 26.31-35; Mr. 14.27-31; Lc. 22.31-34)

[36] Van'it tse'e je Simón Pedro y'amotutúviji:

—Maja Vintsán, ¿jómase'e mnujkx?

Jetse'e je Jesús y'atsoojvji:

—Joma xa atse'e nnujkx, ka'a tse'e uxyam m'o'yixju jets atse'e xpatsoo'nut, ux'ooknume'e.

[37] Van'it tse'e je Pedro ña'muxji:

—Maja Vintsán, ¿tyajxts atse'e xka'o'yixjunum jets ats mitse'e mpatsoo'nut? Nayja'vijup xa atse'e jets atse'e n'oo'kut mits kajx.

[38] Jetse'e je Jesús y'atsoojvji:

—¿Mnayja'vijupe'e jetse'e m'oo'kut ats kajx? Tyúvam xa ats mitse'e nnuujma, vaampam atse'e, ka'anume'e je na'atseev y'aya'axy vyę'nat, mutoojk náxipts ats mitse'e xkanatyukpukju vyę'nat.

14

Ni pana ve'e kyaje'ya joma ve'e je Dios Tee' pan ka'a ve'e je Jesús dujaanchjáva

[1] 'Kadi mnavyinma'yunmo'ojada. Jaanchjávada je Nte'yam, jaanchja'viduvats ats. [2] Jem ats je nTee' tyak'am, jem xa ve'e ooy je it tyunjatyju joma ve'e je jayu chaanat; pan ka'a ve'e kuvye'ema, tats ats miitse'e je xyup nvaajnjada. Ax najkxuts ats je it du'apaamduka joma ve'e m'ijttinit. [3] Ax kuts ats miitse'e najkx je it n'apaajmtkijada, van'itts atse'e nmiinnuvat jets ats miitse'e min nyaktsoo'ndini, ve'em tse'e jem m'ijttuvat joma ve'e ats. [4] Mnuja'vidup xa miitse'e joma atse'e nnujkx, mnuja'viduvap tse'e je too'.

[5] Van'it tse'e je Tomás ña'muxji:

—Maja Vintsán, ka'a xa aatse'e nnujava pan joma mitse'e mnujkx, ¿vintsots aatse'e nnujávat je too'?

[6] Jetse'e je Jesús y'atsoojvji:

—Ve'em xa atse'e ax jo'n to'k je too', ats kajx tse'e je jayu jye'ya joma ve'e je Nte'yam, ats kajx tse'e je jayu dunujava je tyuv je'e, ats kajx tse'e je jayu jyoojntyka, ni pana ve'e jem kyaje'ya joma ve'e ats je nTee' pan ka'a atse'e xjaanchjáva.

[7] 'Pan kux'íxada xa ats miitse'eda, kux'íxaiduvats miitse'e ats je nTee'; ax m'íxada tse'e uxyam, jets ta tse'e x'ixta.

[8] Van'it tse'e je Felipe ña'muxji:

—Maja Vintsán, tuk'ixus aats to'k aaj je mTee', je'ets aatse'e ntukjotkada'akup.

[9] Jetse'e je Jesús y'atsoojvji:

—Mits, Felipe, jékani xa ạtse'e n'it miits mạạtta, ¿ka'anum ạts mitse'e x'ixa? Pạn pạn xa ạtse'e x'ixp, y'íxpapts jẹ'ẹ ve'e ạts jẹ nTee'. ¿Ax tyạjxts ạts mitse'e x'amọtu jẹts ạts miitse'e ntuk'íxtat ạts jẹ nTee'? [10] ¿Ka'a mitse'e xjaanchjáva jẹts jẹm ạtse'e jẹ nTee' jya'vin kạjxm n'it jẹts yam jẹ'ẹ ve'e ạts nja'vin kạjxm y'ijtpa? Juu' jaty ạtse'e nkạjtsp, ka yạ n'avintsọ vinma'yụnapts ạts jẹ'ẹ ve'e nkạts. Ạts jẹ nTee', juu' ve'e ijtp yam ạts nja'vin kạjxm, jẹ'ẹ tse'e dụtoomp juu' jaty ạtse'e ntuump. [11] Jaanchjávada jẹts jẹm ạtse'e jẹ nTee' jya'vin kạjxm n'it, jẹts ạts jẹ nTee', yam jẹ'ẹ ve'e ạts nja'vin kạjxm y'ijtpa; uk pạn ka'ats ạts miitse'e xjaanchjávada, jaanchjávadats ạts jẹ'ẹ kạjx juu' jaty ạtse'e ntuump. [12] Tyụ́vam xa ạts miitse'e nnạạjmada, vaampam ạtse'e, pạn pạn xa ạtse'e xjaanchja'vip, jẹ'ẹts jẹ'ẹ ve'e tyoompap juu' jaty ạtse'e ntuump, jẹtse'e dụjaa'któnụt juu' ve'e jyaa'knụmạ́jip, kụx nạjkxp ạtse'e joma ve'e ạts jẹ nTee'. [13] Ax pạn tits miitse'e m'amọ́tudup ạts kạjx, ạtsts jẹ'ẹ ve'e ntónup, ax ve'em tse'e nụkẹ'xnatạ́ka tyánụt jẹ Nte'yam jẹ myạjin jẹ jyaanchin ạts kạjx, ạts, jẹ'ẹ jẹ y'Onụk. [14] Ạts xa ve'e ntónup jyatía pạn juu' miitse'e m'amọ́tudup ạts kạjx.

Ku jẹ Jesús jẹ kọjtstán dụyaktaajñ jẹts kyẹ́xupe'e jẹ Espíritu Santo

[15] 'Pạn xtsọjktup xa ạts miitse'e, kutyóndats ạts jẹ mpava'nụn. [16] Ax n'amọ́tuvupts ạtse'e jẹ nTee' jẹtse'e mkẹjxụxjadat jado'k pạne'e m'ix'ítjadap jẹtse'e xạ'ma kạjx y'ijtnit miits mạạtta. [17] Jẹ Espíritu Saantots jẹ'ẹ ve'e, jẹ'ẹ juu' ve'e tyụ́vam juu' dụtoomp dụkọjtsp. Pạn pạn jatye'e dụmạạtnavyạạ'njụdup jẹ naxviijnit jẹ kyọ'ọy jẹ'ẹ, ka'a tse'e y'ọ'yixjada jẹtse'e dụkuvạ́ktat jẹ Espíritu Santo, kụx ka'a ve'e dụ'ixta jẹts ni ka'a ve'e dụ'íxada; ax m'íxadats miits jẹ'ẹ ve'e, kụx m'ijttup miitse'e jẹ'ẹ mạạt ụxyam jẹts jẹm tse'e mja'vin kạjxmda y'ítụt. [18] Ka'a xa ạts miitse'e nmasọ'ọktat ax jo'n jẹ ku'ạạ'k ónụk kụm'ijtti, miinnuvap xa ạtse'e jẹts ạtse'e n'ítụt miits mạạtta. [19] Vẹẹ'n yạ'ạ ve'e yạ it ñáxụt jẹts ạtse'e xkọọ'k'íxtinit jẹ jayu juu' ve'e dụmạạtnavyạạ'njụdup jẹ naxviijnit jẹ kyọ'ọy jẹ'ẹ; ax miits, x'íxtapts ạts miitse'eda. Mjoojntykidinup xa miitse'e kụx joojntykip ạtse'e. [20] Jẹ xạạj tse'e xnụjávadat jẹts jẹm ạtse'e jẹ nTee' jya'vin kạjxm n'it jẹts yam miitse'e ạts nja'vin kạjxm m'ijttuva, nay ve'empats ạtse'e jẹm miits mja'vin kạjxmda n'it. [21] Pạn pạn xa ve'e dụnụja'vip ạts jẹ mpava'nụn jẹtse'e dụkutyún, jẹ'ẹts jẹ'ẹ ve'e pạn ạtse'e xtsọjkp, tsọjkjuvapts jẹ'ẹ ve'e ạts jẹ nTee' pạn pạn ạtse'e xtsọjkp, ax ntsọjkpapts ạts jẹ'ẹ ve'e jẹts ạtse'e nnaajknụkẹ'xnatạ́kajat jeja jẹ'ẹ vyinkujk.

[22] Van'it tse'e jẹ Judas ña'mụxji, juu' ve'e ka jẹ Iscarióteap:

—Mạja Vintsạ́n, ¿tyạjxse'e mnaajknụkẹ'xnatạ́kajat ạạts nvinkujk jẹts ka'a ve'e jẹja jẹ'ẹ vyinkujkta pạn pạn jatye'e jẹ naxviijnit jẹ kyọ'ọy jẹ'ẹ dụmạạtnavyạạ'njụdup?

[23] Van'it tse'e jẹ Jesús y'atsọọjvji:

—Pạn pạn xa ạtse'e xtsọjkp, kyutyuumpts jẹ'ẹ ve'e juu' ạtse'e nkạjtsp, tsọjkjuvapts jẹ'ẹ ve'e ạts jẹ nTee', jẹts ạạtse'e nmínụt, ạts jẹts ạts jẹ nTee', jẹts ạạtse'e jẹm jẹ'ẹ jya'vin kạjxm n'ítụt. [24] Pạn pạn xa ạtse'e xkatsọjkp, ka'ats jẹ'ẹ ve'e dụkutyún juu' ạtse'e nkạjtsp. Jẹ ixpạjkụn juu' ve'e m'amọtunajxtup, ka ạ́tsapts jẹ'ẹ ve'e njẹ'ẹ, ạts jẹ nTee' jẹ'ẹ ve'e jyẹ'ẹ, jẹ'ẹ juu' ạtse'e xkẹjxp.

[25] 'Nvaajnjidup xa ạts miits yạ'ạ ve'e nụvinxụp miitse'e m'itta ạts mạạt. [26] Jẹ Espíritu Santo, juu' ve'e m'ix'ítjadap jẹtse'e ạts jẹ nTee' mtuknụkẹ́xjadat ạts kạjx, jẹ'ẹ tse'e mtuknụja'vikạ́xjadap jẹtse'e mtukjaa'myẹ́tsjadat nụjom juu' ạts miitse'e nvaajnjidup.

[27] 'Ọy jọọt ạts miitse'e nyaktanda, ạts jẹ n'ọy jọọt ạts miitse'e nmọọydup; ka ve'emap ạts miitse'e nyaktanda ax jo'n dụyaktanda pạn pạn jatye'e jẹ naxviijnit jẹ kyọ'ọy jẹ'ẹ dụmạạtnavyạạ'njụdup. Kadi mnavyinma'yụnmọ'ọjada jẹts kadi mtsạ'ạgada. [28] X'amọtunajxtu ạtse'e ku ạtse'e nvaajñ jẹts nạjkxp ạtse'e, ax miinnuvapts ạtse'e jẹts ạtse'e n'ijtnuvat miits mạạtta. Pạn kụxtsọ́ktats ạtse'e, kụmxọọjntkti tse'e ku ve'e xmọ́tudi jẹts nạjkxp ạtse'e joma ve'e ạts jẹ nTee', kụx jyaa'knụmạ́jip jẹ'ẹ ve'e jẹts ni ka'a ve'e ạts. [29] Ntunvaajnjidu xa ạts miits yạ'ạ ve'e ku ve'e ve'em kyajatyna; ku ve'e ve'em jyátụt, van'itts ạtse'e xjaanchjávadat to'k aaj to'k jọọt.

[30] 'Ka'a xa ạts miitse'e vinjo'n n'ukjaa'kmạạtnakyọjtsjidinit, kụx miimpe'e jẹ kọ'ọyjáyuvap juu' ve'e dụyakkutojkjip jẹ jáyuda juu' ve'e jẹ Nte'yam dụtso'oxpạjktup. Ni vinxụ́pats

ạts jẹ'ẹ ve'e xkayakkutujkja. 31 Ax ntónupts ạts jẹ'ẹ ve'e juu' ve'e ạts jẹ nTee' xtukpavaan,
ve'em tse'e jẹ jayu dụnụjávadat jẹts ntsạjkp ạtse'e jẹ nTee'. Tẹ́nadats jẹts dụja'mda.

15

Jẹ tsaaydum aa'ts jẹts jẹ y'axén tukmu'a'ixmojkin

1 'Ve'em xa ạtse'e ax jo'n to'k jẹ tsaaydum aa'ts; ax ạts jẹ nTee', ve'emts jẹ'ẹ ve'e ax
jo'n jẹ jayu juu' ve'e dụkạyoop dụkạtoomp. 2 Jẹts ạts jẹ njáyuda, ve'emts jẹ'ẹ ve'eda
ax jo'n jẹ tsaaydum aa'ts jẹ y'axenda. Jẹ'ẹ juu' ve'e dụkạyoop dụkạtoomp jẹ tsaaydum
aa'ts, kyụstsujkpts jẹ'ẹ ve'e ọyjuu' axena juu' ve'e katạ'mip; ax jẹ axén juu' jatye'e tạ'mip,
tyuktsojkvaachpts jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e ve'em jyaa'ktạ'mat. 3 Mva'ajtsanda xa miitse'eda jẹ kạts
jẹ ayook kạjx juu' ạts miitse'e tụnvaajnjada. 4 To'k muk tse'e m'ijttinit ạts mạạt jẹts ạtse'e
n'ijtpat to'k muk miits mạạtta. Ka'a ve'e jẹ axén tyạ'ma pạn ka'a ve'e y'it to'k muk jẹ
y'aa'ts mạạt. Ax ve'emts miitse'eda ax jo'n jẹ axén juu' ve'e katạ'mip pạn ka'a ve'e m'itta
to'k muk ạts mạạt.

5 'Ve'em xa ạtse'e ax jo'n jẹ tsaaydum aa'ts; miits tse'eda ax jo'n jẹ axenda. Pạn pạn
jaty xa ve'e ijtp to'k muk ạts mạạt jẹts ạtse'e n'it to'k muk jẹ'ẹ mạạt, ve'emts jẹ'ẹ ve'e ax
jo'n jẹ axén juu' ve'e ọọy tuntạ'mip, kụx pạn ka'a xa ve'e m'itta to'k muk ạts mạạt, ka'a
tse'e m'ọ'yixjada jẹtse'e juu' xtóndat. 6 Pạn pạn xa ve'e ka'ijtp to'k muk ạts mạạt, ve'emts
jẹ'ẹ ve'e ax jo'n jẹ axén juu' ve'e yaktukvijtsvaatsp jẹtse'e tyạạtsni, jẹ'ẹ tse'e yakpạkmojkp
jẹtse'e jẹm jạnjọọtm yakpụm. Jẹm tse'e tyọọyni.

7 'Pạn m'ijttup xa ve'e to'k muk ạts mạạt jẹtse'e xyak'íttat jẹm mja'vin kạjxmda juu'
ạtse'e nkạjtsp, amọ́tudats pạn ti ve'e mtsọjktup, ax myakmọ'ọdap tse'e. 8 Yakmạja
yakjaancha tse'e y'it ạts jẹ nTee' ku ve'e m'íttat ax jo'n jẹ tsaaydum axén juu' ve'e ọọy
tuntạ'mip, ve'em tse'e mnụkẹ'xnatạ́kadat jẹts ạts jẹ n'ixpạjkpa miitse'eda. 9 Ntsọjktupts
ạts miitse'eda, ve'em ax jo'n ạtse'e jẹ nTee' xtsạk; jaa'kyak'ítta ạts jẹ ntsọjkụn jẹm
mja'vin kạjxmda. 10 Pạn mkutyoondup tse'e ạts jẹ mpava'nụn, mnaajk'ítjadapts miitse'e
ạts jẹ ntsọjkụn mạạt, ve'em ax jo'n ạtse'e nkutyún ạts jẹ nTee' jẹ pyava'nụn jẹts ạtse'e
nnaajk'ítjụ jẹ'ẹ jẹ chọjkụn mạạt.

11 'Nvaajnjidupts ạts miits yạ'ạ ve'e jẹtse'e xjayẹjptinit ạts jẹ nxọọjntkụn jẹm mja'vin
kạjxmda, ax ve'em tse'e pu'uk avaada mxọọjntktinit. 12 Yạ'ạ xa ve'e ạts jẹ mpava'nụn:
Nachọ́kjada to'k jado'k, ve'em ax jo'n ạts miitse'e tụntsọkta jo'n. 13 Ka'a xa ve'e y'ukjẹ́jini
nụyojk jẹ tsọjkụn ax jo'n jẹ tsọjkụn ku ve'e jẹ jayu dụku'ọọ'ka pạn pạn jatye'e myạạtnay-
ja'vijidup. 14 Miitsta xa jẹ'ẹ ve'eda juu' ạtse'e nmạạtnayja'vijidup pạn mtoondupe'e juu'
ve'e ntukpavaandup. 15 Ka'a ạts miitse'e n'uktijtinit toompada, kụx jẹ toompa, ka'a jẹ'ẹ
ve'e dụnụjava pạn ti ve'e jẹ vyintsạ́n tyuump. Jẹ'ẹ ạts miitse'e ntijta jayu juu' ạtse'e ọọy
ntunmạạtnayja'vijidup, kụx ntuknụja'vidu ạts miitse'e nụjom juu' ạtse'e n'amọtunajx juu'
ve'e ạts jẹ nTee' kyọjts. 16 Ka miitsap xa ạtse'e xvinkọọndu; ạts miitse'e nvinkọọndu jẹtse'e
mpạạmdi jẹtse'e m'ijttinit ax jo'n jẹ tsaaydum axén juu' ve'e ọọy tuntạ'mip jẹtse'e jyek
jẹ tyạạjm, mtóndape'e juu' ve'e jẹ Nte'yam chạjkp, jẹtse'e jyẹ́kụt juu' ve'e mtóndap. Pạn
mtoondup tse'e ve'em, mmọ'ọjadapts ạts jẹ nTee' pạn ti ve'e m'amọ́tudup ạts kạjx. 17 Ax
jẹ'ẹts ạts miitse'e ntukpavaandup jẹtse'e mnachọ́kjadat to'k jado'k.

Ku jẹ jayu dụkatsọkta jẹ Jesús jẹts pạn pạn jatye'e pangjkxjụdup

18 'Pạn ka'a xa ve'e mtsọ́kjada jẹ jayu juu' ve'e dụmạạtnavyạạ'njụdup jẹ naxviijnit
jẹ kyọ'ọy jẹ'ẹ, nụjávada tse'e jẹts ạts jẹ'ẹ ve'e too'vạjkp xkatsọjktup. 19 Pạn kụxmạạt-
navyạạ'njadats miits jẹ'ẹ ve'e, kụmtsọ́kjadats miits jẹ'ẹ ve'eda, ve'em ax jo'n dụtsọkta
pạn pạn jatye'e dụmạạtnavyạạ'njụduvap jẹ naxviijnit jẹ kyọ'ọy jẹ'ẹ. Ạtsts miitse'e
nvinkọọndu ku ve'e xmạạtnavyạạ'njada y'ijt jẹ naxviijnit jẹ kyọ'ọy jẹ'ẹ. Jẹ'ẹ kạjx tse'e
mkatsọ́kjada pạn pạn jatye'e dụmạạtnavyạạ'njụdup jẹ naxviijnit jẹ kyọ'ọy jẹ'ẹ, kụx ka'a
ve'e x'ukmạạtnavyạạ'njidini jẹ naxviijnit jẹ kyọ'ọy jẹ'ẹ. 20 Jaa'myẹ́tsta juu' ạts miitse'e
ntuknụụjmidu: "Ka'a ve'e jẹ toompa dụnụmạja ve'em ax jo'n jẹ vyintsạ́n." Pạn ạts xa ve'e
xjomtoondup xtitoondup, nay mjomtoojnjụduvap mtitoojnjụduvapts miits jẹ'ẹ ve'eda;
ax pạn kyutyoonduts jẹ'ẹ ve'e juu' ạtse'e nkọjts, kyutyoonduvapts jẹ'ẹ ve'e juu' miitse'e

mkǫjtstuvap. [21] Mjomtoojnjụduvap mtitoojnjụduvapts miits jẹ'ẹ ve'e jẹ'ẹ kạjx ku ve'e
mnapyámjada ạts maạt, jẹtse'e dụka'íxada jẹ'ẹ pạn ạtse'e xkẹjxp.
[22] 'Pạn ka'a ạtse'e kụnmiijn jẹts ạtse'e kụnkamukǫjtsti, ka'a tse'e kụdụjayẹpta jẹ tǫkin
juu' ve'e jyayẹjptup kụxe'e ạts xkatsǫkta. Ax ụxyam, ka'a tse'e tii ti ve'e natyukkukǫ́ts-
jadap jẹ tyǫkin kạjx. [23] Pạn pạn xa ạtse'e xkatsǫjkp, ka'ats jẹ'ẹ ve'e ạts jẹ nTee' dụtsǫjktuva.
[24] Ka'a tse'e jẹ tǫkin kụdụjayẹpta pạn ka'a ạtse'e kụntuujn juu' ve'e ni pạna kyatuumpna
jẹja jẹ'ẹ vyinkujkta; ax ka'ats ạtse'e xtsǫkta óyame'e dụja'ixti juu' jaty ạtse'e ntoon, ka'ats
jẹ'ẹ ve'e dụtsǫjktuva ạts jẹ nTee'. [25] Ax jẹ'ẹ kạjxts yạ'ạ ve'e ve'em jyaty jẹtse'e tyónjụt juu'
ve'e vaamp jẹp Kunuu'kx Jatyán kụjxp jidụ'ụm: "Ve'emji ạtse'e xkatsǫjkti." Jidụ'ụm tse'e
vya'añ.
[26] 'Ax jẹ Espíritu Santo, juu' ve'e ix'ijtp jẹtse'e y'it jẹ Dios Tee' mạạt, nkẹjxjadapts ạts
miits jẹ'ẹ ve'e. Jẹ'ẹ tse'e tsǫǫ'mp jẹm jẹ Nte'yam vyinkojkm jẹtse'e dụyaknụkẹ'xnatạ́ka
jẹ Nte'yam jẹ tyụv jẹ'ẹ. Ku ve'e myínụt, pyámupts jẹ'ẹ ve'e jẹ tụvạkǫjtsụn ạts kạjx.
[27] Nay ve'empats miitse'e jẹ tụvạkǫjtsụn xpạạmduvat ạts kạjx, kụx ijt ạtse'e miits mạạtta
van'ítani ku ạtse'e nyak'ixpạjk'ukvaajñ.

16

[1] 'Ve'emts ạts miitse'e nnạạjmada jẹts ka'a ve'e myakviijnkvǫ́vdat jẹts ạtse'e xkǫǫ'k-
jaanchja'vidinit. [2] Ka'a xa ve'e myakkuvạ́ktat jẹp tsaptụjkp; jẹ'yap xa ve'e jẹ xạạj ku ve'e jẹ
jayu myak'ǫǫ'kjadat jẹtse'e vyinmáydat jẹts jẹ maa'yụn jẹ'ẹ ve'e jẹ Nte'yam tyoojnjidup.
[3] Ve'em tse'e jyátụkadat kụx ni vin'ita ve'e ạts jẹ nTee' dụka'íxada, ni ạtsa xka'íxaiduva.
[4] Jẹ'ẹ kạjxts ạts miitse'e nnạạjmada kụx ku ve'e ve'em tyónjụt kyǫ́tsjụt, van'it tse'e
xjaa'myẹ́tstat juu' ạts miitse'e nvaajnjidup.

Jẹ'ẹ juu' ve'e tyuump jẹ Espíritu Santo

'Ka'a xa ạts miits yạ'ạ ve'e nvaajnjidi ku ạtse'e nyak'ixpạjk'ukvaajñ, kụx ijt ạtse'e miits
mạạtta. [5] Ax nạjkxpts ạtse'e ụxyam jẹm joma ve'e jẹ'ẹ pạn ạtse'e xkẹjxp, ax ni pạ́nats
miitse'eda nụto'k ạts xkah'amǫtutụ́vada pạn joma ạtse'e nnụjkx, [6] mtsaachvinmaaydupe'e
jẹ'ẹ kạjx ku ạtse'e ve'em tụnva'añ. [7] Ax tyụ́vamts ạts miitse'e nnạạjmada, miits jẹ m'ǫ'yin
kạjxta xa jẹ'ẹ ve'e ku ạtse'e nnạjkxụt, kụx pạn ka'a ạtse'e kụnnụjkx, ka'a tse'e myínụt
jẹtse'e y'ítụt miits mạạtta pạne'e m'ix'ítjadap; ax pạn nạjkxpts ạtse'e, ntuknụkẹ́xtapts
ạts miits jẹ'ẹ ve'e. [8] Ax kuts jẹ'ẹ ve'e myínụt, van'it tse'e jẹ jayu jẹ nụja'vin dụmǫ'ǫdat
jẹts jẹ tǫkin mạạt jẹ'ẹ ve'eda, jẹts jẹja ve'e jẹ tụvụtoo', jẹts yaktǫkimpayǫ'ǫydape'e. [9] Jẹ
tǫkin mạạtts jẹ'ẹ ve'eda kụx ka'a ạtse'e xjaanchjávada; [10] ñụjávadapts jẹ'ẹ ve'e pạn juu'
ve'e jẹ tụvụtoo' kụx nạjkxp ạtse'e joma ve'e ạts jẹ nTee', ax ka'ats ạts miitse'e x'uk'íxtinit;
[11] ñụja'viduvapts jẹ'ẹ ve'e jẹts yaktǫkimpayǫ'ydinupe'e kụx kạ́tsani jẹ'ẹ ve'e y'it jẹtse'e
xạ'ma kạjx chaachpaatnit jẹ kǫ'ǫyjáyuvap juu' ve'e dụyakkutojkjip jẹ jáyuda juu' ve'e
dụtso'oxpạjktup jẹ Nte'yam.
[12] 'Jẹ́pnum xa ve'e may viijn juu' ạts miitse'e njaa'kvaajnjavaandup, ax ka'anum tse'e
m'ǫ'yixjada jẹtse'e xvinmǫ́tudat. [13] Ku ve'e myínụt jẹ Espíritu Santo, juu' ve'e tyụ́vam juu'
dụtoomp dụkǫjtsp, jẹ'ẹ tse'e mtuk'ixkạ́xjadap jẹ tyụv jẹ'ẹ, kụx ka jẹ y'avintsǫ vinma'yụn
kạjxap xa jẹ'ẹ ve'e kyǫ́tsụt, jẹ'ẹ ve'e kyǫ́tsup juu' ve'e y'amǫtunajxyp, jẹ'ẹ tse'e mtuknụjá-
vajadap juu' jatye'e tónjup kǫ́tsjup. [14] Jẹ'ẹ xa ạtse'e jẹ nmạjin dụyaknụkẹ'xnatạ́kap, kụx
pyạ́kup jẹ'ẹ ve'e juu' ve'e ạts njẹ'ẹ jẹtse'e mtuknụjávajadat. [15] Nụjom tse'e juu' ve'e ạts
jẹ nTee' jyẹ'ẹ, átspats jẹ'ẹ ve'e njẹ'ẹ. Jẹ'ẹ kạjxts ạtse'e tụnva'añ jẹts pyạ́kup jẹ'ẹ ve'e jẹ
Espíritu Santo juu' ve'e ạts njẹ'ẹ jẹtse'e mtuknụjávajadat.

Ku jẹ tsaachvinma'yụn vyimpítụt xǫǫjntkụn

[16] 'Vẹẹ'nji yạ'ạ ve'e yạ it ñáxụt jẹts ạtse'e xkǫǫ'k'íxtinit; ax ku tse'e vẹẹ'n jẹ it ñajxnuvat,
van'itts ạtse'e x'íxtinuvat, kụx nạjkxp ạtse'e joma ve'e ạts jẹ nTee'.
[17] Jẹme'e jẹ y'ixpạjkpatạjk juu' ve'e nay'amǫtutụ́vijidu:
—¿Tis yạ'ạ vine'e tyijp? Ve'em xa ve'e xnụujmimda jẹts vẹẹ'nji yạ'ạ ve'e yạ it ñáxụt
jẹtse'e nkǫǫ'k'íxumdinit, ax ku tse'e vẹẹ'n jẹ it ñajxnuvat, van'it tse'e n'íxumdinuvat, kụx

nąjkxp yą'ą ve'e joma ve'e ję Tyee'. [18] ¿Tis yą'ą ve'e tyijp ku ve'e vya'añ: “Vęę'nji yą'ą ve'e
yą it ñáxụt”? Ka'a xa ụụ'me'e nvinmǫ́tumda ti yą'ą ve'e tyijp.
[19] Ñụja'vi tse'e ję Jesús jęts yak'amǫtutụvavaampe'e, ję'ę kąjx tse'e vyaajñ:
—¿Ję'ę ve'e mnụjavavaandup pąn tyąjx ątse'e jidụ'ụm tụnva'añ: “Vęę'nji yą'ą ve'e
yą it ñáxụt jęts ąts miitse'e xkǫǫ'k'íxtinit, ax ku tse'e vęę'n ję it ñajxnuvat, van'itts
ątse'e x'íxtinuvat”? [20] Tyụ́vam xa ąts miitse'e nnąąjmada, vaampam ątse'e, mya'axtapts
miitse'e jętse'e mtsaachvinmáydat; ax ję jayu juu' ve'e dụmąątnavyąą'njụdup ję naxviijnit
ję kyǫ'ǫy ję'ę, xǫǫnduktapts ję'ę ve'eda; ǫ́yam tse'e mtsaachvinmáydat, vimpítupts ję'ę
ve'e ję mtsaachvinma'yụnda xǫǫjntkụn. [21] Ku ve'e ję tą'ąxtąjk ję y'ónụk dụyakjęjava'añ,
tsaachvinmaayp tse'e ku ve'e tyukkądaakjini jętse'e chaachpaa'tụt; ax ku tse'e kye'ex ję
maax ónụk, ka'a tse'e dụ'ukjaa'myęjtsni ku ve'e tụchaachpaa'ty, kụx xǫǫjntkp ję'ę ve'e ku
ve'e ję maax ónụk tụkye'ex. [22] Nay ve'empats miitse'eda, mtsaachvinmaaydupe'e ụxyam;
ax n'íxtinuvapts ąts miitse'eda, van'it tse'e ǫǫy mtunxǫǫndụktat jęm mja'vin kąjxmda, ax
ni pąna tse'e kya'ǫ'yixjụt jętse'e mpąjkụxjadat ję mxǫǫjntkụnda.
[23] ’Ka'ats ąts miitse'e van'it x'ukti'amǫtutụ́vidinit. Tyụ́vam xa ąts miitse'e nnąąjmada,
vaampam ątse'e, jęts mmǫ'ǫjadape'e ąts ję nTee' nụjom pąn ti jatye'e m'amǫ́tudap ąts
kąjx. [24] Ka'anum miitse'e x'amǫ́tuda juu' ąts kąjx. Amǫ́tuda juu', jętse'e myakmǫ'ǫdat,
ve'em tse'e pu'uk avaada y'ítụt ję mxǫǫjntkụnda.

Ję Jesucristo xa ve'e dụ'amąądaagui ję naxviijnit ję kyǫ'ǫy ję'ę

[25] ’Ję tukmu'a'ixmojkin mąąt ąts miits yą'ą ve'e nvaajnjada, ję'yap xa ve'e ję xąąj ku
ve'e ję tukmu'a'ixmojkin mąąt juu' nkǫǫ'kvaajnjidinit, va'ajtsamts ąts miitse'e ję nTee'
ntuknụjávadat. [26] Van'itts miits ję'ę ve'e x'amǫ́tudat juu' ąts kąjx. Ax ka'ats ątse'e nva'añ
jęts ątse'e n'amǫ́tuvụt miits kąjxta ąts ję nTee', kụx viinme'e ąts ję nTee' mtsǫ́kjada,
[27] mtsǫjkjụdupts miits ję'ę ve'e ję'ę kąjx ku ąts miitse'e xtsǫkta jętse'e xjaanchjávada jęts
jęm ątse'e ntsąą'n joma ve'e ję'ę. [28] Jęm ątse'e ję nTee' vyinkojkm ntsąą'n jęts ątse'e nmiijn
yaja naxviijn; ax nmasąąkpts ątse'e ụxyam yą naxviijnit it jęts ątse'e nvimpijtnuvat jęm
joma ve'e ąts ję nTee'.
[29] Van'it tse'e ję y'ixpąjkpatąjk vyaandi:
—Ụxyam tse'e tụụv, va'ajts tse'e juu' xkǫjtsni, ka'a ve'e x'ukyaktoonni ję tukmu'a'ix-
mojkin, [30] ụxyamts ąątse'e n'ix jęts mnụja'vikụjxp mitse'e nụjom juu' jaty, ka'ats ję'ę ve'e
vyinkǫpka jętse'e pąn juu' m'amǫtutụ́vajat, ję'ę kąjxts ąątse'e njaanchjáva jęts jęm mitse'e
mtsąą'n ję Nte'yam vyinkojkm.
[31] Van'it tse'e ję Jesús y'atsǫǫjvjidi:
—¿Mjaanchja'vidupe'e ụxyam? [32] Pyaatnupts ję'ę ve'e ję xąąj, ụxyamts ję'ę ve'e, ku mi-
itse'e m'akękva'kxką́xtat, kąknąą' kąktoo' tse'e xpąktat jęts ątse'e naaydum xyaktándat.
Ax ka naaydumapts ątse'e, kụx ję nTee' mąąt ątse'e n'it. [33] Nkǫjtsjidup ąts miits yą'ą ve'e
nụjom jętse'e xjayęjptinit ję ǫy jǫǫt ąts kąjx. Mtsaachpaa'ttapts miitse'e yaja naxviijn; ax
pąmda tse'e ję mąkk aaj ję mąkk jǫǫt, tą ątse'e n'amąądaaga ję naxviijnit ję kyǫ'ǫy ję'ę.

17

Ku ję Jesús dụnụtsapkąjts ję y'ixpąjkpatąjk

[1] Ku ve'e ve'em vyaajñ, van'it tse'e ję Jesús jęm tsajm tsǫ pyat'ix jętse'e vyaajñ:
—Tata, tą tse'e ję tiempo dụpaatni pąn vin'it ąts mitse'e nyakmą́jat nyakjaanchat.
Yakmąja ąts mits to'k aaj, ąts, mits ję m'Onụk, ve'emts ąts mitse'e nyakmą́jivat nyak-
jaanchivat. [2] Mits xa ątse'e xmǫǫy ję kutojkụn jęts ątse'e nyakkutojkjat nụjom ję jayu,
xmǫǫyvats ątse'e ję kutojkụn jęts nụjom ję'ęda pąn pąn jaty ąts mitse'e xmǫǫy, jęts ąts
ję'ę ve'e nmǫǫydinit ję joojntykin juu' ve'e xą'ma kąjx ijtp. [3] Ax ję joojntykin juu' ve'e
xą'ma kąjx ijtp, ję'ęts ję'ę ve'e ku ve'e m'íxajada, mits, to'kji ję Nte'yam, juu' ve'e tyụ́vam,
jęts ątse'e x'íxaiduva, ąts, ję Jesucristo, juu' mitse'e mkęjx.
[4] ’Tą xa ątse'e nyaknụkę'xnatą́ka mits ję mmąjin ję mjaanchin yaja naxviijn, tąts ątse'e
ntonkụx nkǫjtskụ́x juu' ąts mitse'e xtukpavaan. [5] Ax ụxyam, yakmą́jats ąts to'k aaj jęm

mits mvinkojkm je̱ majin maat juu' atse'e njaye̱jp ku ats mitse'e nmaatve'na ka'anume'e ya it choo̱'nduk vye'na.

6 ’Je̱'e̱ pan pan jatye'e mvinkoon yaja naxviijn, je̱'e̱ pan pan jaty atse'e xmooy, nujávats
ats mitse'e nyaktáñ je̱'e̱ maatta. Mits mje̱'e̱ je̱'e̱ ve'e y'ijtti, mitsts ats je̱'e̱ ve'e xmooy.
Kyutyoonduts je̱'e̱ ve'e mits je̱ mkats je̱ m'ayook, 7 ax ñuja'vidupts je̱'e̱ ve'e uxyam je̱ts
nujom juu' jaty ats mitse'e xmooy, mítsamts ats je̱'e̱ ve'e xmooy. 8 Kux nmooydu ats je̱'e̱
ve'e je̱ kats je̱ ayook juu' ats mitse'e xmooy, kyuvajktuts je̱'e̱ ve'e, va'ajts tse'e dunujávada
je̱ts je̱m atse'e ntsaa'n joma ve'e mits, jyaanchja'vidu tse'e je̱ts mits atse'e xke̱jxp.

9 ’Nmunoo'kxtkpts ats mitse'e je̱'e̱ kajxta, ka je̱'e̱ kajxapta pan pan jatye'e dumaat-
navyaa'njudup je̱ naxviijnit je̱ kyo'oy je̱'e̱, je̱'e̱da ve'e pan pan jaty ats mitse'e xmooy, kux
mits xa je̱'e̱ ve'e mje̱'e̱da. 10 Nujom tse'e juu' ve'e ats nje̱'e̱, mitsts je̱'e̱ ve'e mje̱'e̱va, ax juu'ts
mitse'e mje̱'e̱, nay átspats je̱'e̱ ve'e nje̱'e̱va, je̱'e̱ kajxts atse'e yakmaja n'it.

11 ’Ka'a xa atse'e n'uktaannit yaja naxviijn; ax je̱'e̱da, tándapts je̱'e̱ ve'e. Ax najkxpts
atse'e n'ijtni mits maat. Kunuu'kx Tee', ixu jaye̱pu to'k aaj je̱'e̱ pan pan jaty ats mitse'e
xmooy, ve'em tse'e y'ijttinit to'kji ax jo'n uu'me'e to'kji n'ijtum. 12 Ku atse'e n'ijt je̱'e̱ maatta
yaja naxviijn, n'ixtu njaye̱jptuts ats je̱'e̱ ve'e pan pan jaty ats mitse'e xmooy je̱ts atse'e
nkuvaandi. Ni pana tse'e kyavintoki, je̱'e̱jyji ve'e to'k juu' ve'e nupaamdukani ijtp je̱tse'e
vyintókinit, ve'em tse'e tyónjut kyótsjut juu' ve'e vaamp je̱p Kunuu'kx Jatyán kujxp.

13 ’Ax najkxpts atse'e uxyam je̱m joma mitse'e m'it. Jidu'umts atse'e nva'añ namvaat
atse'e n'ítnum yaja naxviijn, ve'em tse'e pu'uk avaada dujaye̱jptinit je̱m jya'vin kajxmda
ats je̱ nxoojntkun, nay je̱'e̱ je̱ xoojntkun juu' atse'e njaye̱jpp. 14 Ats xa je̱'e̱ ve'e nmooydu
je̱ mkats je̱ m'ayook, ax ka'ats je̱'e̱ ve'e chókjada je̱ jáyuda juu' ve'e dumaatnavyaa'njudup
je̱ naxviijnit je̱ kyo'oy je̱'e̱, kux ka'a ve'e je̱ naxviijnit je̱ kyo'oy je̱'e̱ dumaatnavyaa'njada,
ve'em ax jo'n atse'e nkamaatnavyuu'nju je̱ naxviijnit je̱ kyo'oy je̱'e̱. 15 Ka'ats ats mitse'e
n'amotu je̱tse'e xyakpítsumdat yaja naxviijn, je̱'e̱ ve'e je̱tse'e x'íxnit xjaye̱jpnit je̱tse'e
kyaka'adat je̱m je̱ ko'oyjáyuvap kya'm.

16 ’Ve'em ax jo'n atse'e nkamaatnavyuu'nju je̱ naxviijnit je̱ kyo'oy je̱'e̱, ve'emts je̱'e̱
ve'e dukamaatnavyaa'njuduva je̱ naxviijnit je̱ kyo'oy je̱'e̱. 17 Yak'apúkada to'k aaj je̱
tyuv je̱'e̱ kajx je̱tse'e y'ijttinit mits maat; mits je̱ mkats je̱ m'ayook, je̱'e̱ts je̱'e̱ ve'e je̱
tyuv je̱'e̱. 18 Ve'em ax jo'n ats mitse'e xkejx je̱ts atse'e n'ítut je̱ jayu maatta juu' ve'e
dumaatnavyaa'njudup je̱ naxviijnit je̱ kyo'oy je̱'e̱, ve'emts ats je̱'e̱ ve'e nke̱jxtuva je̱tse'e
y'ijttuvat je̱ jayu maatta juu' ve'e dumaatnavyaa'njudup je̱ naxviijnit je̱ kyo'oy je̱'e̱. 19 Je̱
jayu pan pan jaty mitse'e mvinkoon, je̱'e̱ kajxtats atse'e nnaajk'ítju mits maat je̱ts atse'e
ntónut juu' ats mitse'e xtuknuke̱jxp, ax ve'emts je̱'e̱ ve'e y'ijttuvat mits maat je̱ tyuv je̱'e̱
kajx.

20 ’Ax ka je̱'e̱ kajxtajyapts ats mitse'e nmunoo'kxtuk, je̱'e̱ kajxtava ve'e pan pan jaty atse'e
xjaanchjávadap je̱ ayook kajx juu' je̱'e̱ ve'e kyótstap. 21 Tata, n'amótup ats mitse'e je̱tse'e
nujom je̱'e̱da to'kji y'ijttinit. Ve'em ax jo'n mitse'e m'it yam ats nja'vin kajxm je̱ts atse'e
n'ijtpa je̱m mits mja'vin kajxm, nay ve'emts je̱'e̱ ve'e y'ijttuvat yam uu'm nja'vin kajxmam,
ve'em tse'e dujaanchjávadat pan pan jatye'e dumaatnavyaa'njudup je̱ naxviijnit je̱ kyo'oy
je̱'e̱ je̱ts mits atse'e xke̱jxp. 22 Je̱ majin juu' ats mitse'e xmooy, nmooyduvats ats je̱'e̱ ve'e,
ve'em tse'e y'ijttinit to'kji ax jo'n uu'me'e to'kji n'ijtum. 23 Je̱mts atse'e je̱'e̱ jya'vin kajxmda,
je̱ts yámpats mitse'e ats nja'vin kajxm, ax ve'em tse'e to'kji y'ijttinit je̱tse'e je̱ jayu juu'
ve'e dumaatnavyaa'njudup je̱ naxviijnit je̱ kyo'oy je̱'e̱, je̱tse'e dunujávadat je̱ts mits atse'e
xke̱jxp je̱ts ooy mitse'e xtuntsak pan pan jaty mitse'e mvinkoon, ve'em ax jo'n ats mitse'e
xtsojkpa jo'n.

24 ’Tata, mits xa ats je̱'e̱ ve'e xmooydu, ax ntsajkpts atse'e je̱ts atse'e n'ijtpat je̱'e̱ maatta
je̱m joma atse'e n'ijtnit je̱tse'e du'íxtat je̱ majin juu' ats mitse'e xmooy, kux van'ítanam ats
mitse'e xtsak ka'anume'e ya it choo̱'nduk vye'na. 25 Tata, pyaatyp y'akeeguipts je̱'e̱ ve'e oy
juu' mitse'e mtuump. Pan pan jaty xa ve'e dumaatnavyaa'njudup je̱ naxviijnit je̱ kyo'oy
je̱'e̱, ka'a tse'e m'íxajada; ax n'íxats ats mitse'e; je̱ts je̱'e̱ pan pan jaty ats mitse'e xmooy,
ñuja'vidupts je̱'e̱ ve'e je̱ts mits atse'e xke̱jxp. 26 Nujava xa ats mitse'e nyaktáñ je̱'e̱ maatta,

ax njaa'któnupts ạts jẹ'ẹ ve'e pạn vintsọ ve'e mjaa'knụjávajadat, ve'em tse'e dụjayẹjptuvat jẹm jya'vin kạjxmda jẹ tsọjkụn juu' ạts mitse'e xtukmutsọjkp, jẹts ạtse'e n'ijtnit jẹm jẹ'ẹ jya'vin kạjxmda.

18

Ku jẹ Jesús yakmajch
(Mt. 26.47-56; Mr. 14.43-50; Lc. 22.47-53)

1 Ku ve'e chapkọjtskụjx, van'it tse'e jẹ Jesús jẹ y'ixpạjkpatạjk dụmạạdidi jẹtse'e dụtinajxti jẹ tukjọv juu' ve'e Cedrón dụxạạj, jẹtse'e jyẹ'ydi jẹm jado'k ado'om joma ve'e to'k jẹ olivos kụpụkam. Jẹm tse'e tyạjkidi. 2 Y'íxaiva tse'e jẹ it jẹ Judas, jẹ'ẹ juu' ve'e jẹ Jesús dụpạạmnup jẹm jẹ jayu kyạ'm juu' ve'e tso'oxpạjkjụdup, kụx may naxe'e jẹm jẹ Jesús dụmạạt'ọ́tsta jẹ y'ixpạjkpatạjk. 3 Ax jẹm tse'e jẹ Judas jyẹ'y mạạt jẹ tojpatạjk jẹts jẹ tsaptạkmutoompatạjk; jẹ tee'tạjk jẹ vyintsạnda jẹts jẹ fariseotạjkta, jẹ'ẹ tse'e kẹjxjụdu. Jẹm tse'e jẹ Jesús dụnụnạjkxta kunạ'ạk kutụ'kx, jẹ kụp mạạt jẹts jẹ tsojx mạạt. 4 Ax ñụja'vi tse'e jẹ Jesús nụjom juu' ve'e tónjup kọ́tsjup, jẹ'ẹ kạjx tse'e jẹ Jesús y'anạjkxijidi jẹtse'e y'amọtutụ́vijidi:

—¿Pạn tse'e m'íxtidup?

5 Jẹtse'e y'atsọọjvjidi:

—Jẹ Jesús, jẹ nazarétit jayu.

Van'it tse'e jẹ Jesús y'atsạạjv:

—Ạts xa jẹ'ẹ ve'e.

Jẹ Judas juu' ve'e dụpạạmnup jẹ Jesús jẹm jẹ jayu kyạ'm juu' ve'e tso'oxpạjkjụdup, jẹm tse'e dụmạạdada jẹ jayu juu' ve'e myạạtjẹ'ydu. 6 Ku ve'e jẹ Jesús vyaajñ: "Ạts xa jẹ'ẹ ve'e", van'it tse'e y'ụxnạjkxti jẹtse'e ñaxkạdaakti. 7 Van'it tse'e jẹ Jesús y'amọtutụ́vijidinuva:

—¿Pạn tse'e m'íxtidup?

Jẹtse'e vyaandinuva:

—Jẹ Jesús, jẹ nazarétit jayu.

8 Van'it tse'e jẹ Jesús ñạ'mụxjidinuva:

—Tạ xa ạts miitse'e nnạạjmada jẹts ạts jẹ'ẹ ve'e. Pạn ạts tse'e x'íxtidup, masọ'ọktats ạts yạ njayu jẹtse'e ñạjkxtinit.

9 Jẹ'ẹ kạjxts yạ'ạ ve'e ve'em jyajty jẹtse'e tyoojnji kyọjtsji juu' ve'e viinm jẹ Jesús kyọjts ku ve'e vyaajñ jẹts ni to'ka ve'e kyavintọki jẹ'ẹ pạn pạn jatye'e jẹ Tyee' mọọjyju. 10 Myạạt tse'e vye'na jẹ Simón Pedro to'k jẹ yajkxy tsojx, van'it tse'e dụyakpítsum jẹ yajkxy tsojx jẹtse'e dụkụspojxji to'k ado'om jẹ y'aka'yụn taatsk juu' ve'e Malco dụxạạji, jẹ tee' juu' ve'e dụnụvintsạnikạjxp jẹ tee'tạjkta, jẹ'ẹts jẹ'ẹ ve'e jẹ tyoompa y'ijt. 11 Ax jidụ'ụm tse'e jẹ Jesús dụnụụjmi jẹ Pedro:

—Pạạmnuva jẹ myajkxy tsojx jẹp tyạjk jạạtp. Pạn chạjkp xa ve'e ạts jẹ nTee' jẹts ạtse'e ntsaachpaa'tụt, ¿ka'ats ạts n'ite'e jẹ tsaachpaatụn nyaknáxụt?

Ku jẹ Jesús dụvinteni jẹ tee' juu' ve'e dụnụvintsạnikạjxp jẹ tee'tạjkta
(Mt. 26.57-58; Mr. 14.53-54; Lc. 22.54)

12 Jẹ tojpatạjk mạạt jẹ'ẹ juu' ve'e yakkutojkụxjụdup mạạt jẹ tsaptạkmutoompatạjk, jẹ'ẹ tse'e dụmajtstu jẹ Jesús jẹtse'e dụtsoomdi. 13 Van'it tse'e dụyaknạjkxti too'vạjkp jẹp jẹ Anás tyạk'ap. Jẹ mạj ónụk Anás, jẹ Caifás jẹ myạ'vụtts jẹ'ẹ ve'e y'ijt; jẹts jẹ Caifás, jẹ'ẹ tse'e jẹ joojnt ve'nip tee' juu' ve'e dụnụvintsạnikạjxp jẹ tee'tạjkta. 14 Nay jẹ'ẹjyam tse'e jẹ Caifás juu' ve'e dụ'akọjtsi jẹ israeejlit jáyuda jẹts jẹ'ẹ jẹ y'ọ'yinda jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e to'kji jẹ jayu dụku'ọọ'kat jẹ jyáyuda.

Ku jẹ Pedro dụkanatyukpạjkji jẹ Jesús
(Mt. 26.69-70; Mr. 14.66-68; Lc. 22.55-57)

15 Pyanạjkxtu tse'e jẹ Jesús jẹ Simón Pedro jẹts jado'k jẹ myu'ixpạjkpa. Jẹ myu'ixpạjkpa, íxajats jẹ'ẹ ve'e y'ijt jẹ tee' juu' ve'e dụnụvintsạnikạjxp jẹ tee'tạjkta van'it. Ax jẹ ixpạjkpa tse'e tạjki jẹp jẹ tee' juu' ve'e dụnụvintsạnikạjxp jẹ tee'tạjkta tyaagujkp, jẹ Jesuuse'e dụpa'ụx'ọọki. 16 Jẹ Pedro, jékumts jẹ'ẹ ve'e tyaajñ. Jẹ'ẹ kạjx tse'e pyítsum jẹ ixpạjkpa juu'

ve'e íxaja je̱ tee' juu' ve'e du̱nu̱vintsa̱nika̱jxp je̱ tee'ta̱jkta van'it, je̱tse'e du̱ma̱a̱tnakyo̱jtsji je̱ ta̱'a̱xta̱jk juu' ve'e je̱ zaguán du̱'ix'ijtp, je̱tse'e du̱yakta̱jki je̱ Pedro.

17 Van'it tse'e je̱ ta̱'a̱xta̱jk du̱nu̱u̱jmi je̱ Pedro:

—¿Ka mítsap vine'e nu̱to'k xi jayu je̱ y'ixpa̱jkpa?

Je̱tse'e je̱ Pedro y'atsa̱a̱jv:

—Ka'a, ka á̱tsap xa je̱'e̱.

18 Xojxp tse'e van'it je̱ it, je̱'e̱ ka̱jx tse'e je̱ toompata̱jk ma̱a̱t je̱ tsapta̱kmutoompata̱jk du̱pa̱a̱mdi je̱ ja̱a̱jn je̱ ju'u ma̱a̱t, je̱p tse'e du̱vinté̱nada je̱tse'e xyamda. Je̱p tse'e je̱ Pedro tyéniva xyaampa.

Ku je̱ tee' Anás du̱yaktu̱vi du̱yakto'ojntsi je̱ Jesús juu' jaty
(Mt. 26.59-66; Mr. 14.55-64; Lc. 22.66-71)

19 Je̱ tee' juu' ve'e du̱nu̱vintsa̱nika̱jxp je̱ tee'ta̱jkta van'it, je̱'e̱ tse'e du̱'amo̱tutu̱vi je̱ Jesús pa̱n ti ve'e tyoondup kyo̱jtstup je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk je̱ts ti ve'e je̱ Jesús je̱ jayu tyuk'ixp.
20 Je̱tse'e je̱ Jesús ña̱'mu̱xji:

—Nu̱ke̱'xnatá̱kani je̱'e̱ ve'e juu' a̱tse'e tu̱nka̱ts je̱ja anañu̱joma je̱ jayu vyinkujk, ijtpts a̱tse'e tu̱nyak'ixpu̱k je̱p tsaptu̱jkp je̱ts je̱p ma̱ja̱ tsaptu̱jkp, je̱p joma ve'e ñay'amókajada anañu̱joma je̱ israeejlit jáyuda, ka ayu'utsapts a̱tse'e juu' tu̱nka̱ts. 21 ¿Tya̱jxts a̱tse'e x'amo̱tutu̱va? Je̱'e̱ mits amo̱tutu̱va pa̱n pa̱n jaty a̱tse'e tu̱x'amo̱tunaxta, va'ants je̱'e̱ ve'e mva'nu̱xjada pa̱n ti jaty a̱tse'e tu̱nka̱ts, ñu̱ja'vidupts je̱'e̱ ve'e juu' jaty a̱tse'e tu̱nka̱ts.

22 Ku ve'e je̱ Jesús ve'em vyaajñ, van'it tse'e nu̱to'k je̱ tsapta̱kmutoompa juu' ve'e paa'ténijup, je̱'e̱ tse'e du̱'akupa̱'kxi je̱ Jesús, je̱tse'e du̱nu̱u̱jmi:

—¿Ve'eme'e x'atsa̱v ya̱ tee' juu' ve'e du̱nu̱vintsa̱nika̱jxp je̱ tee'ta̱jkta?

23 Je̱tse'e je̱ Jesús y'atso̱o̱jvji:

—Pa̱n ka'a xa je̱'e̱ ve'e y'o̱ya juu' a̱tse'e tu̱nka̱ts, nu̱kó̱tsu̱ts n'it joma ve'e kya'o̱ya; ax pa̱n o̱yts je̱'e̱ ve'e juu' a̱tse'e tu̱nka̱ts, ¿tya̱jxts a̱tse'e tu̱x'akupa̱'kxa?

24 Van'it tse'e je̱ Anás je̱ Jesús tsumu̱pu̱kna du̱tuknu̱kejx je̱ tee' Caifás, tee' je̱'e̱ ve'e y'ijtpa juu' ve'e du̱nu̱vintsa̱nika̱jxp je̱ tee'ta̱jkta.

Ku je̱ Pedro du̱kanatyukpa̱jkjinuva je̱ Jesús
(Mt. 26.71-75; Mr. 14.69-72; Lc. 22.58-62)

25 Namvaate'e je̱ Pedro jya̱n'aténiva, van'it tse'e yaknu̱u̱jmi:

—¿Ka mítsap vine'e nu̱to'k xi jayu je̱ y'ixpa̱jkpa?

Van'it tse'e je̱ Pedro du̱kanatyukpa̱jkjinuva je̱ Jesús. Jidu̱'u̱m tse'e vyaajñ:

—Ka'a, ka á̱tsap xa je̱'e̱.

26 Van'it tse'e y'amo̱tutú̱vijinuva nu̱to'k je̱ toompa juu' ve'e du̱toojnjip je̱ tee' juu' ve'e du̱nu̱vintsa̱nika̱jxp je̱ tee'ta̱jkta, je̱'e̱ myugo'ok juu' ve'e je̱ Pedro kyu̱spojxji je̱ tyaatsk, je̱tse'e vyaajñ:

—¿Ka jé̱map a̱ts mitse'e tu̱n'ix olivos ku̱pu̱kam jo̱o̱tm ma̱a̱t ya̱'a̱?

27 Ax ka'a tse'e y'uknatyukpa̱jkjinuva je̱ Pedro je̱ Jesús. Je̱'yji tse'e to'k je̱ na'atseev y'ayaaxy.

Ku je̱ Jesús je̱ Pilato du̱vinteni
(Mt. 27.1-2, 11-14; Mr. 15.1-5; Lc. 23.1-5)

28 Ku ve'e je̱ Jesús du̱yaktso̱o̱'ndi je̱p je̱ Caifás tya̱k'ap, van'it tse'e du̱yakna̱jkxti je̱m joma ve'e je̱ Pilato yakkutuk, jajtu̱kuvaannup tse'e je̱ it vye'na. Ka'a tse'e tya̱jkidi je̱p tu̱jkp je̱ israeejlit jayu ku̱x va'ajts je̱'e̱ ve'e ñaajk'ituva'anjada, ku̱x pa̱n ku̱tya̱jkidi ve'e, ka'a tse'e ku̱y'o̱'yixjidi je̱tse'e ku̱du̱kaaydi je̱ pascua xa̱a̱j a'ox. 29 Je̱'e̱ ka̱jx tse'e je̱ Pilato pyítsum je̱p tu̱jkp joma ve'e yakkutuk. Je̱ rómait yakkutojkpa juu' ve'e je̱ ma̱ja̱ kutojku̱n du̱ka̱'mip van'it, je̱'e̱ tse'e je̱ kutojku̱n mo̱o̱jyju. Van'it tse'e je̱ nu̱may jayu du̱nu̱u̱jmidi:

—¿Tise'e mtuknu̱xa̱'a̱idup ya̱ jayu?

30 Je̱tse'e y'atso̱o̱jvjidi:

—Pa̱n ka je̱ to̱kin toompap xa ya̱'a̱ ve'e ku̱y'it, ka'ats a̱a̱ts mits ya̱'a̱ ve'e je̱ xyu̱p ntukka̱ta̱ka.

31 Van'it tse'e je̱ Pilato ña̱'mu̱xjidi:

—Pavitsta miits ya̱'a̱ jẹ̱ts tọ̱kimpayọ̱'ọ̱yda ax jo'n vya'añ jẹ̱ mpava'nụ̱nda.
Van'it tse'e y'atsọọvdi:
—Ka'a xa a̱a̱ts miitse'e xyakjajtjada jẹ̱ts a̱a̱tse'e nyakjayu'ọọ'kụ̱t.
32 Ve'em tse'e jyajty jẹ̱tse'e tyoojnji juu' ve'e jẹ̱ Jesús kyọjts pa̱n vintsọ̱ ve'e y'ọọ'kụ̱t.
33 Van'it tse'e jẹ̱ Pilato tya̱jkinuva jẹ̱p joma ve'e yakkutuk, jẹ̱tse'e jẹ̱ Jesús dụ̱vatsa̱a̱jv, jẹ̱tse'e
dụ̱'amọ̱tutụ̱vi:
—¿Jẹ̱ Israeejlit Jayu Yakkutojkpa mitse'e?
34 Van'it tse'e jẹ̱ Jesús y'atsọọjvji:
—¿Jẹ̱ m'avintsọ̱ vinma'yụ̱n ka̱jx a̱ts mits ya̱'a̱ ve'e x'amọ̱tutụ̱va, ukpụ̱ jayu ve'e ve'em
mna̱'mụ̱xjup?
35 Van'it tse'e jẹ̱ Pilato y'atsọọjvji:
—Ka jẹ̱ israeejlit jáyuvap xa a̱tse'e. Jẹ̱ mjáyuda ma̱a̱t jẹ̱ tee'ta̱jk jẹ̱ vyintsa̱nda, jẹ̱'ẹ̱ tse'e
yam a̱ts nka̱'m tụ̱mpá̱mjada. ¿Ti mitse'e tụ̱xtún?
36 Van'it tse'e jẹ̱ Jesús y'atsọọjvji:
—Ka yaja naxviijnap xa a̱tse'e nyakkutuk. Pa̱n yaja xa a̱tse'e kụ̱nyakkutuk, ka'a tse'e
kụ̱dụ̱kuva̱jkti pa̱n pa̱n jaty a̱tse'e xpana̱jkxtup jẹ̱ts a̱tse'e jẹ̱m jẹ̱ israeejlit jayu kya̱'m
nyakpá̱mụ̱t. Ka yájapts a̱tse'e nyakkutuk.
37 Van'it tse'e jẹ̱ Pilato ña̱'mụ̱xji:
—¿Tis, yakkutojkpa mitse'e?
Jẹ̱tse'e jẹ̱ Jesús y'atsa̱a̱jv:
—Jẹ̱'ẹ̱ xa a̱tse'e, ve'em ax jo'n tụ̱xka̱ts. Jẹ̱'ẹ̱ ka̱jx xa a̱tse'e nke'x jẹ̱ts jẹ̱'ẹ̱ ka̱jxts a̱tse'e
nmiijn yaja naxviijn jẹ̱ts a̱tse'e jẹ̱ tụ̱va̱kọjtsụ̱n mpá̱mụ̱t jẹ̱ tyụ̱v jẹ̱'ẹ̱ ka̱jx. Anañụ̱joma pa̱n
pa̱n jatye'e dụ̱kutyoondup jẹ̱ tyụ̱v jẹ̱'ẹ̱, y'amọ̱tunajxtupts jẹ̱'ẹ̱ ve'e juu' a̱tse'e nka̱jtsp.
38 Van'it tse'e jẹ̱ Pilato ña̱'mụ̱xji:
—¿Tis jẹ̱'ẹ̱ ve'e jẹ̱ tyụ̱v jẹ̱'ẹ̱?

Ku jẹ̱ Jesús jẹ̱ y'ọọ'kụ̱n kyutujk
(Mt. 27.15-31; Mr. 15.6-20; Lc. 23.13-25)

Ku ve'e jẹ̱ Pilato ve'em vyaajñ, van'it tse'e pyítsumnuva jẹ̱tse'e dụ̱mukọjtstinuva jẹ̱
israeejlit jáyuda, jẹ̱tse'e dụ̱nụ̱ụ̱jmidinuva:
—Ka'a xa a̱tse'e ya̱ jayu ti tọ̱kin mpaatyja. 39 Ixtáñ xa miitse'e xjayẹpta jẹ̱ts a̱ts miitse'e
nmasọọkjadat to'k jẹ̱ poxụ̱nta̱kjayu vimpaascua xa̱a̱j.
Van'it tse'e jẹ̱ jayu dụ̱'amọ̱tutụ́vidi:
—¿Mtsọjktupe'e jẹ̱ts a̱ts miitse'e nmasọọkjadat ya̱ Israeejlit Jayu Yakkutojkpa?
40 Van'it tse'e ma̱kk vyaandi:
—¡Ka'a, ka jẹ̱'ẹ̱p! ¡Masọ̱'ọ̱kụ̱ jẹ̱ Barrabás!
Ax mẹẹ̱'tspats jẹ̱'ẹ̱ ve'e y'ijt jẹ̱ Barrabás.

19

1 Van'it tse'e jẹ̱ Pilato jẹ̱ Jesús dụ̱yakjavyọjpji ma̱a̱t jẹ̱ pọ̱'ọ̱ vọjpụ̱n jẹ̱ pojxụ̱n ja̱ptsum.
2 Tá̱vani tse'e yakva̱p vye'na, van'it tse'e jẹ̱ tojpata̱jk to'k jẹ̱ ápit ta'aky dụ̱pa̱a̱mdi jẹ̱
corona jo'n, jẹ̱tse'e dụ̱tukxa̱kjẹẹjnụ̱kti jẹ̱m jẹ̱ Jesús kyuvajkm. Van'it tse'e dụ̱xọjxti ma̱a̱t
jẹ̱ tso'ojmk vit ax jo'n jẹ̱ yakkutojkpa ñaxyọ́xjada, 3 jẹ̱tse'e dụ̱nụ̱xiikti dụ̱tukxiikti. Jidụ̱'ụ̱m
tse'e dụ̱nụ̱ụ̱jmidi:
—¡Yakmá̱jats mitse'e m'ítụ̱t, Israeejlit Jayu Yakkutojkpa! —jẹ̱tse'e dụ̱'akupa̱'kxidi.
4 Van'it tse'e jẹ̱ Pilato pyítsumnuva jẹ̱tse'e jẹ̱ nụ̱may jayu dụ̱nụ̱ụ̱jminuva:
—Ixta, ụ̱xyaja xa a̱tse'e nyakpítsum jẹ̱tse'e xnụ̱jávadat jẹ̱ts ka'a a̱tse'e ti tọ̱kin mpaatyja.
5 Van'it tse'e jẹ̱ Jesús pyítsum ma̱a̱t jẹ̱ tso'ojmk vit, jẹ̱me'e kyuvajkm jẹ̱ ápit ta'aky jẹ̱
corona jo'n pụ̱m dụ̱ma̱a̱da juu' ve'e tyukxa̱kjẹẹjnụ̱ktu. Van'it tse'e jẹ̱ Pilato ña̱'mụ̱xjidi:
—¡Ụ̱xyaja xa ve'e ya̱ yaa'tya̱jk!
6 Ku ve'e dụ̱'ixti jẹ̱ tee'ta̱jk jẹ̱ vyintsa̱nda jẹ̱ts jẹ̱ tsapta̱kmutoompata̱jkta, ma̱kk tse'e
vyaandi:
—¡Yakcruuzpẹ́tụ̱! ¡Yakcruuzpẹ́tụ̱!

Van'it tse'e je̱ Pilato ña̱'mu̱xjidi:
—Pavitsta miits ya̱'a̱ je̱ts yakcruuzpé̱tta; ka'a xa a̱ts ya̱'a̱ ve'e ti to̱kin mpaatyja.
7 Ax jidu̱'u̱m tse'e y'atso̱o̱vdi je̱ israeejlit jáyuda:
—Njayejpp xa a̱a̱tse'e je̱ pava'nu̱n juu' ve'e vaamp je̱ts vyinmajtsjupe'e je̱tse'e y'o̱o̱'ku̱t ku̱x ve'eme'e ñapyu̱mju̱ je̱ts je̱ Nte'yam je̱ y'Onu̱k ya̱'a̱ ve'e.
8 Ku ve'e je̱ Pilato du̱'amo̱tunajxy, nu̱yojk tse'e tyunjaa'ktsa̱'ki. 9 Van'it tse'e tya̱jkinuva je̱p tu̱jkp je̱tse'e du̱'amo̱tutu̱vi je̱ Jesús:
—¿Jómit jáyuts mitse'e?
Ax ka'a tse'e je̱ Jesús y'atso̱o̱jvji.
10 Van'it tse'e je̱ Pilato ña̱'mu̱xji:
—¿Ka'a a̱tse'e x'atsa̱v? ¿Ka'a ve'e xnu̱java je̱ts njayejpp a̱tse'e je̱ kutojku̱n je̱ts a̱ts mitse'e naspa̱ka nyaktánu̱t ukpu̱ a̱ts mitse'e nyakjacryuuzpé̱tju̱t?
11 Je̱tse'e je̱ Jesús y'atso̱o̱jvji:
—Pa̱n ka'a xa mitse'e je̱ Nte'yam ku̱mmo̱o̱jyji je̱ kutojku̱n, ka'ats mitse'e je̱ xyu̱p myakkutuk a̱ts ka̱jx. Je̱'e̱ ka̱jx tse'e nu̱yojk tó̱kinax je̱'e̱ juu' a̱tse'e je̱m mits mka̱'m tu̱xyakjapyu̱mju̱ je̱ts ka'a ve'e mits.
12 Van'it tse'e je̱ Pilato du̱'ukjaa'kpayo̱'y pa̱n vintso̱ ve'e je̱ Jesús naspa̱ka ku̱du̱yaktaajñ, je̱tse'e pyítsumnuva je̱ja je̱ nu̱may jayu vyinkujk. Ax ma̱kk tse'e vyanko̱jtinuva je̱ israeejlit jáyuda:
—¡Pa̱n myaktaampy xa ya̱'a̱ ve'e naspa̱ka, ka'a tse'e xma̱a̱tnayjávaja je̱ César, je̱ yakkutojkpa juu' ve'e nu̱yojk je̱ kutojku̱n du̱ka̱'mip! ¡e̱pya̱na pa̱n pa̱ne'e napya̱a̱jmjup yakkutojkpa, cho'oxpu̱jkpts je̱'e̱ ve'e je̱ César!
13 Ku ve'e je̱ Pilato du̱'amo̱tunajxy, van'it tse'e je̱ Jesús du̱yakjapyítsumji je̱tse'e y'a̱jxtk joma ve'e tyo̱kimpayo̱'o̱y. Gabata tse'e yaktukxa̱a̱ja je̱ it je̱ hebreo aaj. (Jidu̱'u̱m tse'e kya̱tsa̱pítsum je̱ Gabata, Tsavimpa'kxy.) 14 Jado'k xa̱a̱j tse'e kya'it je̱tse'e je̱ pascua xa̱a̱j du̱'amaa'yadat, kujk xa̱a̱j jo'ne'e vye'na, van'it tse'e je̱ Pilato du̱nu̱u̱jmidi je̱ israeejlit jáyuda:
—¡U̱xyaja xa ve'e ya̱ myakkutojkpada!
15 Van'it tse'e ma̱kk vyaandinuva:
—¡Va'an du̱'a̱a̱'ku̱! ¡Va'an du̱'a̱a̱'ku̱! ¡Yakcruuzpé̱tu̱!
Je̱tse'e je̱ Pilato ña̱'mu̱xjidinuva:
—¿Tis, nyakjacryuuzpé̱tjup a̱ts ya̱'a̱ vine'e ya̱ myakkutojkpada?
Van'it tse'e je̱ tee'ta̱jk je̱ vyintsá̱n y'atso̱o̱jvjidi:
—Ka'a xa a̱a̱tse'e viijnk yakkutojkpa njayep, je̱ Césarji ve'e to'k.
16 Ku ve'e ve'em vyaandi, van'it tse'e je̱ Pilato du̱tuujn juu' ve'e je̱ nu̱may jayu cho̱jktup, je̱tse'e je̱m je̱ tyojpa kya̱'mda du̱pu̱u̱jm je̱ Jesús je̱tse'e du̱yakcruuzpé̱ttat.

Ku je̱ Jesús cryuuzpejt
(Mt. 27.32-44; Mr. 15.21-32; Lc. 23.26-43)

17 Van'it tse'e pyítsum je̱ Jesús, je̱me'e je̱ cryuuz du̱paku̱'u̱, je̱tse'e ñu̱jkx joma ve'e to'k je̱ it juu' ve'e yaktukxa̱a̱jip Kuxútum, je̱'e̱ juu' ve'e je̱ hebreo aaj kya̱tsa̱pítsump Gólgota. 18 Je̱m tse'e du̱yakcruuzpe̱jtti. Yakcruuzpe̱jttuva tse'e janu̱me̱jtsk je̱ jayu, je̱ja tse'e ita̱kujk je̱ Jesús du̱pa̱a̱mdi. 19 Yakjapya̱a̱jmju tse'e je̱ Pilato je̱m cruz ko̱jm to'k je̱ jatyán juu' ve'e du̱'ava'nip pa̱n ti ve'e kyuvejtp. Jidu̱'u̱m tse'e vya'añ: "Ya̱'a̱ xa ve'e je̱ Jesús, je̱ nazarétit jayu, je̱ Israeejlit Jayu Yakkutojkpa." 20 Nu̱may tse'e je̱ israeejlit jayu du̱'ixti je̱ jatyán, ku̱x je̱ it joma ve'e du̱yakcruuzpe̱jtti je̱ Jesús, myutá̱mipts je̱'e̱ ve'e je̱ kajpu̱n je̱ts toojk je̱ ayookts je̱'e̱ ve'e ja'a: je̱ hebreo, je̱ griego, je̱ts je̱ latín. 21 Je̱'e̱ ka̱jx tse'e je̱ israeejlit tee'ta̱jk je̱ vyintsá̱n du̱nu̱u̱jmidi je̱ Pilato:
—Kadi to'k aaj xyakjayja'aju̱: "Je̱ Israeejlit Jayu Yakkutojkpa"; ñojk'ó̱ye'e yakjayja'aju̱: "Ya̱'a̱ ve'e vaan: A̱ts xa je̱'e̱ ve'e je̱ Israeejlit Jayu Yakkutojkpa."
22 Ax jidu̱'u̱m tse'e je̱ Pilato y'atso̱o̱jvjidi:
—Juu' xa a̱tse'e tu̱nyakjayja'aju̱, ja'anits je̱'e̱ ve'e tu̱tyáñ.

23 Ku ve'e je̱ tojpata̱jk du̱yakcruuzpe̱jtti je̱ Jesús, van'it tse'e je̱ vyit du̱yakva'kxti
maktaaxk viijn, ka̱kto'k viijn tse'e tyukka̱daakjidi. Pya̱jktuva tse'e je̱ vyitu̱pa'tk. Ka'ats
je̱'e̱ ve'e xyomyuka, to'k ta'akyji ve'e nu̱jom, 24 je̱'e̱ ka̱jx tse'e ñavyaajnjidi:
—Ka'a tse'e nkaa̱'tsumdat, ñojk'óye'e du̱nu̱koo'yimda je̱tse'e n'íxumdat pa̱n pa̱ne'e
tukka̱daakjup.
Ax ve'em tse'e tyoojnji juu' ve'e vaamp je̱p Kunuu'kx Jatyán ku̱jxp: "Yakva'kxtu tse'e
a̱ts je̱ nvit je̱tse'e du̱nu̱koo'yidi a̱ts je̱ nvitu̱pa'tk." Ax ve'em tse'e du̱toondi je̱ tojpata̱jk.
25 Joma ve'e je̱ Jesús je̱ cryuuz, je̱m tse'e vye'na je̱ tyaak, je̱m tse'e je̱ tyaak je̱ y'uts juu'
ve'e tya̱k'ákip, je̱m tse'e je̱ Cleofas je̱ ñu̱da'a̱x juu' ve'e María du̱xa̱aj, je̱mpa tse'e je̱ María
Magdalena. 26 Ku ve'e je̱ Jesús du̱'ix je̱ts jeja ve'e tyena je̱ tyaak ma̱a̱t je̱ y'ixpa̱jkpa juu' ve'e
o̱o̱y tyuntso̱jk, van'it tse'e du̱nu̱u̱jmi je̱ tyaak:
—Nana, m'onu̱kjávap ya̱'a̱ ve'e.
27 Van'it tse'e du̱nu̱u̱jmiva je̱ y'ixpa̱jkpa:
—Mtaakjávap ya̱'a̱ ve'e.
Van'it tse'e je̱ ixpa̱jkpa je̱m tya̱k'ámam du̱yaktsu̱u̱nini je̱ Jesús je̱ tyaak.

Ku je̱ Jesús y'o̱o̱'kni
(Mt. 27.45-56; Mr. 15.33-41; Lc. 23.44-49)

28 Ku ve'e ve'em tyoojnji kyo̱jtsji, ñu̱ja'vinup tse'e je̱ Jesús je̱ts ta̱ ve'e tyonku̱xju̱
kyo̱jtskúxju̱ nu̱jom je̱ts je̱'e̱ ka̱jxe'e je̱tse'e tyónju̱t juu' ve'e vaamp je̱p Kunuu'kx Jatyán
ku̱jxp. Jidu̱'u̱m tse'e vyaajñ:
—Ta̱a̱tsip a̱ts.
29 Je̱m tse'e y'ijt to'k o̱o̱'y je̱ tsaaydum pa'ajk na̱'o̱o̱k, van'it tse'e du̱yakxo̱o̱'kti to'k je̱
tukna̱'okta̱a̱tsu̱n ma̱a̱t je̱ tsaaydum pa'ajk na̱'o̱o̱k, je̱tse'e du̱pa̱a̱mdi je̱m kapy ja̱jm juu' ve'e
hisopo du̱xa̱aj. Van'it tse'e du̱tuk'atíjidi. 30 Kyuva̱jk tse'e je̱ Jesús je̱ tsaaydum pa'ajk na̱'o̱o̱k.
Van'it tse'e vyaajñ:
—Ta̱ tse'e tyonku̱xju̱ kyo̱jtskúxju̱.
Van'it tse'e vyiijntk je̱tse'e je̱ jya'vin tyukvaatsji.

Ku to'k je̱ tojpa du̱komjujt je̱ Jesús je̱ kyachu̱pajk

31 Jado'k xa̱a̱j tse'e kya'it je̱tse'e je̱ pascua xa̱a̱j du̱paa'tu̱t. Ka'a tse'e je̱ israeejlit jayu
du̱tso̱jkti je̱tse'e je̱ po̱o̱'kxtku̱n xa̱a̱j je̱m cruz ka̱jxm je̱ ñi'kxta je̱ kyo̱pkta tyánu̱t pa̱n pa̱n
jatye'e cruuzpe̱jttu, ku̱x o̱o̱ye'e du̱tunnu̱ma̱ja je̱ po̱o̱'kxtku̱n xa̱a̱j van'it. Je̱'e̱ ka̱jx tse'e je̱
Pilato du̱nu̱u̱jmidi je̱tse'e du̱tukpava'anu̱t je̱ tyojpata̱jk je̱tse'e du̱ta̱jtat je̱ pyoojyta je̱tse'e
jatyji y'o̱o̱'ktat pa̱n pa̱n jatye'e cruuzpe̱jttu, ve'em tse'e y'óyat je̱tse'e du̱yakke̱e̱ktinit je̱
ñi'kxta je̱ kyo̱pkta. 32 Van'it tse'e je̱ tojpa ña̱jkxti je̱tse'e je̱ pyoojy du̱ta̱jjidi nu̱me̱jtsk je̱ jayu
juu' ve'e je̱ Jesús mya̱a̱tcruuzpe̱jttu; ku muto'k, van'it tse'e jado'k. 33 Ku ve'e du̱vinkutámidi
je̱ Jesús, van'it tse'e du̱'ixti je̱ts távani je̱'e̱ ve'e y'a̱a̱'k, je̱'e̱ ka̱jx tse'e du̱ko̱o̱'kta̱jjidini je̱
pyoojy.
34 Nu̱to'k je̱ tojpa juu' ve'e je̱m ijttu, je̱'e̱ tse'e du̱komjojt je̱ Jesús je̱ kyachu̱pajk. Tun
je̱'yji tse'e pyítsum je̱ nu̱u̱'pu̱n je̱ts je̱ na̱a̱j. 35 Je̱ jayu juu' ya̱'a̱ ve'e du̱'ix, je̱'e̱ tse'e ya̱
tu̱va̱ko̱jtsu̱n du̱pa̱a̱mp je̱'e̱ ka̱jx je̱tse'e ve'em je̱ Jesucristo xjaanchjávadat. Ni vinxu̱pa ve'e
je̱ taay du̱kama̱a̱da je̱ tu̱va̱ko̱jtsu̱n juu' je̱'e̱ ve'e pyu̱u̱mp, ñu̱ja'vipts je̱'e̱ ve'e o̱y je̱ts tyúvam
je̱'e̱ ve'e juu' ve'e jyaayp. 36 Je̱'e̱ ka̱jxts ya̱'a̱ ve'e ve'em jyajty je̱tse'e tyoojnji juu' ve'e vaamp
je̱p Kunuu'kx Jatyán ku̱jxp: "Ni to'ka ve'e je̱ pyajk kyayaktáju̱t." 37 Je̱m tse'e jado'k viijn je̱
Kunuu'kx Jatyán juu' ve'e vaamp: "Y'íxtapts je̱'e̱ ve'e juu' ve'e koojmju̱du."

Ku je̱ Jesús ña̱xta̱jki
(Mt. 27.57-61; Mr. 15.42-47; Lc. 23.50-56)

38 Ku ve'e ve'em tyoojnji kyo̱jtsji, van'it tse'e je̱ José juu' ve'e arimatéait jayu, je̱'e̱
tse'e du̱'amo̱tu je̱ Pilato je̱tse'e yakjajtu̱xju̱t je̱tse'e du̱yaktso̱o̱'nnit je̱ Jesús je̱ ñi'kx je̱
kyo̱pk. Je̱ José, je̱ Jesuusts je̱'e̱ ve'e pyanu̱jkxp y'ijt. O̱yam tse'e vye'ema, ka'a tse'e
ña̱ajknu̱ke̱'xnata̱jkiji ku̱x cha̱'kipe'e je̱ myu'israeejlit jáyuda. Yakjajtu̱xju tse'e je̱ Pilato.
Van'it tse'e je̱ José y'a̱ts je̱tse'e du̱yaktso̱o̱'nni je̱ Jesús je̱ ñi'kx je̱ kyo̱pk. 39 Nay ve'empa

tse'e je̱ Nicodemo, je̱'e̱ juu' ve'e o̱jts du̱ma̱atnakya̱tsju̱ ko̱o̱'ts je̱ Jesús, je̱'yvats je̱'e̱ ve'e
ma̱at toojk arroba jo'n je̱ pa'ajk xoo'kpa, je̱ miirrats je̱'e̱ ve'e je̱ts je̱ áloe muta̱ka. 40 Ax
ve'em tse'e je̱ José ma̱at je̱ Nicodemo je̱ Jesús je̱ ñi'kx je̱ kyo̱pk du̱tukvimpitti je̱ vit
ma̱at je̱ pa'ajk xoo'kpa, ve'em ax jo'n du̱tonda je̱ israeejlit jáyuda ku ve'e je̱ y'o̱o̱'kpa
je̱ ñaxta̱jkin du̱'apa̱amdu̱kada. 41 Je̱p tse'e to'k je̱ ju̱'kx ku̱pu̱kam vye'na ta̱mji joma ve'e
du̱yakcruuzpe̱jtti je̱ Jesús. Je̱ja tse'e ju̱'kx ku̱pu̱kam ja̱at vye'na to'k je̱ nam o̱o̱'kpa jot joma
ve'e je̱ o̱o̱'kpa kyata̱kana. 42 Je̱p tse'e du̱pa̱amdi je̱ Jesús je̱ ñi'kx je̱ kyo̱pk ku̱x ta̱mani ve'e
vye'na je̱ israeejlit jayu je̱ pyo̱o̱'kxtku̱n xa̱ajta je̱ts je̱'e̱ ka̱jxpa ve'e ku ve'e ta̱mji y'ijt je̱
o̱o̱'kpa jot.

20

Ku je̱ Jesús jyoojntykpa̱jknuva
(Mt. 28.1-10; Mr. 16.1-8; Lc. 24.1-12)

1 Domingo tse'e vye'na, muto'k xa̱aj je̱ semana, je̱tse'e je̱ María Magdalena ñu̱jkx tun
ja̱pyji je̱m joma ve'e je̱ Jesús ñaxta̱jki, ko̱o̱'ts jatyna tse'e vye'na, van'it tse'e du̱'ix je̱ts
yakke'ekani ve'e vye'na je̱ tsaaj juu' ve'e y'aka̱ajyjup je̱ jot. 2 Van'it tse'e noomp ñu̱jkx
joma ve'e vye̱'nada je̱ Simón Pedro je̱ts je̱ ixpa̱jkpa juu' ve'e je̱ Jesús o̱oy tyuntso̱jk, je̱tse'e
du̱nu̱u̱jmidi:

—¡Ta̱ xa ve'e du̱yakpítsumdini je̱ Maja̱ Vintsa̱n je̱p jótup! ¡Ka'ats a̱atse'e nnu̱java pa̱n
joma ve'e tu̱du̱pa̱amdini!

3 Van'it tse'e je̱ Pedro je̱ts jado'k je̱ ixpa̱jkpa noomp ña̱jkxti joma ve'e je̱ Jesús ñaxta̱jki.
4 Kijpx tse'e noomp ña̱jkxti. Ax ma̱kk tse'e jave̱e̱'n ñuujm jado'k je̱ ixpa̱jkpa je̱ts ni ka'a
ve'e je̱ Pedro, je̱tse'e too'va̱jkp jye̱'y joma ve'e je̱ naxta̱jkin it. 5 Van'it tse'e vyiijntk, je̱tse'e
kya̱k'ixi, je̱tse'e du̱'ix je̱ts je̱pe'e je̱ vit pyu̱jkna. Ax ka'a tse'e tya̱jki. 6 Ku ve'e jye̱'y je̱
Simón Pedro, van'it tse'e tya̱jki je̱p o̱o̱'kpa jótup; y'íxpats je̱'e̱ ve'e je̱ts je̱pe'e pyu̱jkna je̱
vit juu' ve'e tyukvimpittu. 7 Van'it tse'e du̱'ixpa je̱ vit juu' ve'e tyukvinmo̱jtstu je̱ Jesús je̱
kyuvajk. Ka'a tse'e tyo'kmúka ma̱at je̱ vit juu' ve'e tyukvimpittu, apu̱k je̱'e̱ ve'e pu̱m vye'na
axaa'ch. 8 Van'it tse'e tya̱jkiva jado'k je̱ ixpa̱jkpa, je̱'e̱ juu' ve'e too'va̱jkp je̱'y joma ve'e je̱
naxta̱jkin it, je̱tse'e du̱'ix juu' ve'e toojnju ko̱jtsju, je̱tse'e du̱jaanchja'vi. 9 Ka'anum tse'e
du̱vinmó̱tuda vye'na je̱ Kunuu'kx Jatyán juu' ve'e vaamp je̱ts tun vinko̱pk je̱'e̱ ve'e je̱tse'e
je̱ Jesús jyoojntykpa̱jknuvat ku ve'e a̱a̱'kani vye̱'nat. 10 Van'it tse'e je̱ ixpa̱jkpa vyimpijttini
joma ve'e ñamyáyjada.

Ku je̱ Jesús ñaajknu̱ke̱'xnata̱jkiji je̱ja je̱ María Magdalena vyinkujk
(Mr. 16.9-11)

11 Ax yaaxp tse'e tyaajñ je̱ María je̱ja o̱o̱'kpa jot aagui. Namvaate'e ya'axy, van'it tse'e
vyiijntk je̱tse'e kya̱k'ixi je̱p jótup. 12 Je̱p tse'e du̱'ix nu̱me̱jtsk je̱ ángeles po̱o̱'p xa̱xta, je̱ja
ve'e cha̱a̱nada joma ve'e je̱ Jesús je̱ ñi'kx je̱ kyo̱pk y'ijt, to'k joma ve'e je̱ kyuvajk y'ijt, je̱ts
jado'k joma ve'e je̱ tyek y'ijt. 13 Je̱tse'e je̱ ángeles y'amo̱tutú́vijidi:

—¿Tya̱jxse'e mya'axy?

Je̱tse'e y'atsa̱ajv:

—Je̱'e̱ ka̱jxse'e ku̱xe'e je̱ Maja̱ Vintsa̱n tu̱du̱yaktso̱o̱'ndini; ka'a a̱tse'e nnu̱java pa̱n joma
ve'e tu̱du̱pa̱amda.

14 Ko̱jtska̱jxp tse'e vye'na ku ve'e y'ixu̱mpijt, van'it tse'e du̱'ix je̱ Jesús, ax ka'ats je̱'e̱ ve'e
du̱nu̱java je̱ts je̱'e̱ je̱'e̱ ve'e. 15 Van'it tse'e je̱ Jesús y'amo̱tutú́viji:

—¿Tya̱jxse'e mya'axy? ¿Pa̱ne'e m'íxtip?

Ax je̱'e̱ ka̱jx tse'e ku̱xe'e ve'em je̱ María vyinmaajy je̱ts je̱'e̱ je̱'e̱ ve'e juu' ve'e je̱ ju̱'kx
ku̱pu̱kam du̱ka̱yoop du̱ka̱toomp, je̱'e̱ ka̱jx tse'e du̱nu̱u̱jmi:

—Pa̱n mits xa ve'e o̱jts tu̱xyaktsa̱a̱'n, vaajnjikts a̱ts to'k aaj joma ve'e tu̱xpu̱m, je̱ts a̱tse'e
na̱jkx nyaktso̱o̱'nnuva.

16 Van'it tse'e je̱ Jesús ña̱'mu̱xji:

—¡María!

Je̱tse'e je̱ María y'ixu̱mpijtnuva je̱tse'e du̱nu̱u̱jmi je̱ hebreo aaj:

—¡Raboni! (Ax jidu̱'u̱m tse'e kya̱tsa̱pítsum je̱ Raboni, Yak'ixpa̱jkpa.)
17 Je̱tse'e je̱ Jesús ña̱'mu̱xji:
—Maso̱'o̱ku̱ a̱ts, ku̱x ka'anum xa a̱tse'e nvimpijtni joma ve'e a̱ts je̱ nTee'. Ax na̱jkxu̱ts a̱ts je̱ n'utsa̱ta̱jk xna̱a̱jmada: "Pe̱jtnup a̱tse'e joma ve'e y'it a̱ts je̱ nTee' je̱ts miits je̱ mTee'da, a̱ts je̱ nNte'yam je̱ts miits je̱ mNte'yamda."
18 Ax ve'em tse'e je̱ María du̱tuujn ax jo'n yaktukpavaajñ, o̱jts tse'e du̱vaajnjada je̱ ixpa̱jkpata̱jk je̱ts ta̱ ve'e du̱'íxnuva je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n, je̱'e̱ ve'e tukpavaajnju je̱tse'e ve'em du̱'avánat.

Ku je̱ Jesús ñaajknu̱ke̱'xnata̱jkiji je̱ja je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk vyinkujkta
(Mt. 28.16-20; Mr. 16.14-18; Lc. 24.36-49)

19 Je̱ xa̱a̱jjyam tse'e, muto'k xa̱a̱j je̱ semana, je̱ Jesús tya̱jki joma ve'e je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk ñay'amojkijidi je̱tse'e je̱ja je̱'e̱ y'ita̱kujkta o̱jts ñapyu̱mju̱, tso'opani tse'e je̱ it vye'na je̱ts atuke'e je̱ ta̱k'aka̱'a̱ du̱jaye̱pta ku̱x cha̱'kidupe'e je̱ myu'israeejlit jáyuda. Van'it tse'e je̱ Jesús du̱nu̱u̱jmi je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk:
—Je̱ o̱y jo̱o̱t ma̱a̱t tse'e m'ijttinit.
20 Ku ve'e ve'em vyaajñ, van'it tse'e du̱tuk'ixti me̱jtsk je̱ kya̱'a̱j je̱ts je̱ kyach joma ve'e chaachi. Xo̱o̱jntktu tse'e je̱ ixpa̱jkpata̱jk ku ve'e du̱'ixti je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n. 21 Van'it tse'e je̱ Jesús ña̱'mu̱xjidinuva:
—Je̱ o̱y jo̱o̱t ma̱a̱t tse'e m'ijttinit. Ve'em ax jo'n a̱tse'e je̱ nTee' xkejx, nay ve'empats a̱ts miitse'e nke̱jxtuva.
22 Van'it tse'e ñu̱piixtkijidi je̱tse'e jyaa'kna̱'mu̱xjidi:
—Jaye̱pta je̱m mja'vin ka̱jxmda je̱ Espíritu Santo. 23 Pa̱n mvaandup xa ve'e je̱ts mee'kxe'e je̱ jayu je̱ tyo̱kin, mee'kx tse'e y'it; ax pa̱n mvaandup tse'e je̱ts ka'a ve'e je̱ jayu tyo̱kinmee'kxa, ka'ats je̱'e̱ ve'e tyo̱kinmee'kxa y'it.

Ku je̱ Tomás du̱'ix je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n ku ve'e ta̱vani jyoojntykpa̱jknuva vye'na

24 Ax je̱ Tomás, Xeen Onu̱kts je̱'e̱ ve'e yaktij y'ijt, je̱'e̱ts je̱'e̱ ve'e nu̱to'k je̱ ixpa̱jkpa juu' ve'e nu̱makme̱jtsk ijttu, ka'ijtpts je̱'e̱ ve'e vye'na ma̱a̱t je̱ myu'ixpa̱jkpata̱jk ku ve'e je̱ Jesús ñu̱je̱'yjidi. 25 U̱x'o̱o̱k tse'e je̱ viijnk ixpa̱jkpa ña̱'mu̱xjidi:
—Ta̱ xa a̱a̱tse'e n'íxnuva je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n.
Ax jidu̱'u̱m tse'e je̱ Tomás y'atso̱o̱jvjidi:
—Ka'a xa a̱tse'e njaanchjáva. Kuunum a̱tse'e n'íxu̱t me̱jtsk ado'om je̱ kya̱'a̱j juu' ve'e je̱ clavos yakxa̱'a̱jkiju, je̱ts a̱tse'e ya̱ nka̱'ónu̱k n'akoo'pat joma ve'e je̱ clavos du̱yakjujt, je̱ts a̱tse'e nyaktá̱kat ya̱ nka̱'a̱j je̱p kyachu̱pajk akujkp joma ve'e xya̱'a̱jki, van'ítnumts a̱tse'e njaanchjávat —jidu̱'u̱m tse'e vyaajñ.
26 Kutoodojtu̱k xa̱a̱j tse'e je̱ ixpa̱jkpata̱jk ñay'amojkijidinuva joma ve'e to'k je̱ ta̱jk. Je̱p tse'e vye'niva je̱ Tomás. Van'it tse'e je̱ Jesús tya̱jki, jah'atúkame'e vye'na je̱ ta̱k'aka̱'a̱da, je̱tse'e je̱ja je̱'e̱ y'ita̱kujkta ñapya̱a̱jmji. Van'it tse'e vyaajñ:
—Je̱ o̱y jo̱o̱t ma̱a̱t tse'e m'ijttinit.
27 Van'it tse'e je̱ Tomás du̱nu̱u̱jmi:
—Akoo'pa yaja je̱ mka̱'ónu̱k je̱ts ixu̱ a̱ts ya̱ nka̱'a̱j; yakta̱ka je̱ mka̱'a̱j yap a̱ts nkachu̱pajk akujkp joma a̱tse'e nxa̱'a̱jki. Kadi ma̱kk je̱ mkuvajk xpu̱m, kadi xkajaanchjáva je̱ts joojntykpa̱jknuva a̱tse'e, jaanchjáva ve'e.
28 Van'it tse'e je̱ Tomás y'atso̱o̱jvji:
—¡A̱ts je̱ nMa̱ja̱ Vintsá̱n! ¡A̱ts je̱ nNte'yam!
29 Je̱tse'e je̱ Jesús ña̱'mu̱xji:
—Tomás, ¿mjaanchja'vipe'e u̱xyam je̱'e̱ ka̱jx ku a̱tse'e tu̱x'ix? Xo̱o̱n xa je̱'e̱ ve'eda pa̱n pa̱n jaty a̱tse'e xjaanchja'vidup ó̱yam a̱ts je̱'e̱ ve'e xka'ixti.

Je̱'e̱ pa̱n tya̱jx ka̱jxe'e ya̱ na̱k yakjaajy

30 Jyaa'ktoon tse'e je̱ Jesús may je̱ mú̱jit nu̱ja'vin je̱ja je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk vyinkujkta juu' ve'e yaja kayakjaayp; 31 ax juu' tse'e yaja ja'ani, je̱'e̱ ka̱jx xa je̱'e̱ ve'e je̱tse'e xjaanchjávadat je̱ts je̱ Nte'yam je̱ y'Onu̱k je̱'e̱ ve'e je̱ Jesús, je̱ Cristo, juu' ve'e je̱ Nte'yam vyinko̱o̱n je̱tse'e

yakkutojknit, ve'em tse'e xjayẹjptinit jẹ joojntykin juu' ve'e xạ'ma kạjx ijtp jẹ'ẹ kạjx ku jẹ'ẹ ve'e xjaanchjávada.

21

Ku jẹ Jesús ñaajknụkẹ'xnatạjkiji jẹja nụvuxtojtụk jẹ y'ixpạjkpa vyinkujkta

1 Ku ve'e jẹ it ñajxy, van'it tse'e jẹ Jesús ñaajknụkẹ'xnatạjkijinuva joma ve'e jẹ y'ixpạjkpatạjk jẹja mạjạ nạ'akạya pa'ayi juu' ve'e Tiberias dụxạạj. Jidụ'ụm tse'e dụtuujn. 2 Jẹm tse'e vyẹ'nada jẹ Simón Pedro, jẹ Tomás juu' ve'e tyijtup Xeen Onụk, jẹ Natanael juu' ve'e jẹ canaajit, galiléait jayu jẹ'ẹ ve'e, jẹmpa tse'e jẹ Zebedeo jẹ y'ónụkta jẹts janụmẹjtsk jẹ Jesús jẹ y'ixpạjkpada. 3 Van'it tse'e jẹ Simón Pedro ñạ'mụxjidi:

—Nạjkxụ ạts jẹ ajkx dụma'akyụ.

Jẹtse'e y'atsọọjvjidi:

—Nmạạdap ạats mitse'e.

Nạjkxtu tse'e jẹtse'e jẹm barco jọọtm tyạjkidi. Tsonaxye'e dụjamaakti, ax ni vinxụpa tse'e dụkapạjkti. 4 Ku ve'e jyajviijv, jẹja tse'e nạpa'ayi jẹ Jesús tyena vye'na, ax ka'a tse'e dụnụjávada jẹ y'ixpạjkpatạjk jẹts jẹ Jesús jẹ'ẹ ve'e. 5 Van'it tse'e jẹ Jesús ñạ'mụxjidi:

—Mexta, ¿ka'a ve'e ti ajkx tụxpạkta?

Jẹtse'e y'atsọọjvjidi:

—Ni vinxụ́pase'e.

6 Van'it tse'e jẹ Jesús ñạ'mụxjidi:

—Vạjta jẹ mxuum jẹja barco aka'yụn pa'ayi jẹtse'e jẹ ajkx xpạ́ktat.

Ku ve'e ve'em dụtoondi, ka'a tse'e y'uk'ọ'yixjidini vintsọ ve'e dụyakpítsumdat jẹ tyuk'ajkx'amaakin xuumda kụx jẹpe'e ọọy jẹ ajkx tụtyuntáñ. 7 Van'it tse'e jẹ ixpạjkpa juu' ve'e jẹ Jesús ọọy tyuntsọjk, jẹ'ẹ tse'e dụnụụjmi jẹ Pedro:

—¡Jẹ Mạjạ Vintsạ́n xa yạ'ạ!

Ku ve'e dụ'amọtunajxy jẹ Pedro jẹts jẹ Mạjạ Vintsạ́n jẹ'ẹ ve'e, van'it tse'e dụpụụjm jẹ vyitạni'kx, kụx yakkẹẹke'e jẹ vyit, jẹtse'e y'ayẹjtsi jẹp nạjạạtp. 8 Jẹ viijnk ixpạjkpada tse'e jẹ'ydu jẹja nạpa'ayi jẹ barco mạạt jẹtse'e dụpavạạ'ndi jẹ tyuk'ajkx'amaakin xuum, va'ajts ojtsts jẹ'ẹ ve'e jẹ ajkx mạạt. Jẹ'ẹ kạjx tse'e dụpavạạ'nda kụx vụjxtkupxụk majk xajtụk jo'nji ve'e dụmujékumada jẹ nạpaa'v. 9 Ku ve'e jẹja naxkụjx jyẹ'ydi, van'it tse'e dụpaatti jẹ ju'u juu' ve'e jẹ jạạjn dụmạạt, jẹtse'e jẹñi'kxm to'k jẹ ajkx jẹts jẹ tsapkaaky. 10 Jẹtse'e jẹ Jesús ñạ'mụxjidi:

—Yakminda ọyvinxụpa jẹ ajkx juu' ve'e tụxma'akta.

11 Jẹtse'e jẹ Simón Pedro tyạjki jẹm barco jọọtm jẹtse'e dụpavụụ'n jẹja nạpa'ayi paat jẹ tyuk'ajkx'amaakin xuum juu' ve'e ojts jẹ mụ́jit ajkx mạạt. Mọ́kupx javụjxtkupxụk maktoojk tse'e jẹ ajkx y'ijt. Ọyam tse'e ọọy tyunmaya, ka'a tse'e jẹ xyuum myupọjti. 12 Van'it tse'e jẹ Jesús ñạ'mụxjidi:

—Minụ m'ajọ́pada.

Ax ni pạna tse'e juu' ve'e jẹ y'ixpạjkpatạjk kyanayja'viji jẹtse'e dụ'amọtutụ́vat pạn pạn jẹ'ẹ ve'e, kụx ñụja'vidupe'e jẹts jẹ Mạjạ Vintsạ́n jẹ'ẹ ve'e. 13 Van'it tse'e jẹ Jesús vyinkutạ́mijidi, jẹtse'e dụkạạjn jẹ tsapkaaky, jẹtse'e dụmọọydi; ve'em tse'e dụtoompa mạạt jẹ ajkx.

14 Yạ'ạts jẹ'ẹ ve'e mutoojk nax ku ve'e jẹ Jesús ñaajknụkẹ'xnatạjkijinuva jẹja jẹ y'ixpạjkpatạjk vyinkujkta ku ve'e tạ́vani y'uk'ạạ'k vye'na jẹtse'e jyoojntykpạjknuva.

Ku jẹ Jesús dụmạạtnakyọjtsji jẹ Simón Pedro

15 Tạ tse'e y'ajọ́pada vye'na, van'it tse'e jẹ Jesús dụ'amọtutụvi jẹ Simón Pedro:

—Simón, jẹ Jonás jẹ myajntk, ¿xtsọjkp ạtse'e nụyojk jẹts ka'a ve'e yạ'ạda?

Jẹtse'e jẹ Pedro y'atsọọjvji:

—Ve'em, Mạjạ Vintsạ́n, mnụja'vinup xa mitse'e jẹts ntsạjkp ạts mitse'e.

Jẹtse'e jẹ Jesús ñạ'mụxji:

—Ix'itụ tse'e ạts jẹ njayu, ve'em ax jo'n jẹ carnero vinténiva dụ'ix'it jẹ kyarneeroda.

16 Van'it tse'e mumẹjtsk nax jẹ Jesús y'amọtutụ́vijinuva:

—Simón, je̱ Jonás je̱ myajntk, ¿xtso̱jkp a̱tse'e?
Je̱tse'e je̱ Pedro y'atso̱o̱jvjinuva:
—Ve'em, Maja̱ Vintsá̱n, mnu̱ja'vinup xa mitse'e je̱ts ntsa̱jkp a̱ts mitse'e.
Van'it tse'e ña̱'mu̱xjinuva:
—Ix'itu̱ tse'e a̱ts je̱ njayu, ve'em ax jo'n je̱ carnero vinténiva du̱'ix'it je̱ kyarneeroda.
17 Van'it tse'e mutoojk nax je̱ Pedro yak'amo̱tutúvinuva:
—Simón, je̱ Jonás je̱ myajntk, ¿xtso̱jkp a̱tse'e?
Van'it tse'e je̱ Pedro chaachvinmapya̱jkni je̱'e̱ ka̱jx ku ve'e y'amo̱tutú̱viji mutoojk nax pa̱n tso̱jkjupe'e, je̱tse'e du̱nu̱u̱jmi:
—Maja̱ Vintsá̱n, nu̱jom xa mitse'e juu' xnu̱ja'vikú̱x, mnu̱ja'vinupts mitse'e je̱ts ntsa̱jkp a̱ts mitse'e.
Je̱tse'e je̱ Jesús ña̱'mu̱xjinuva:
—Ix'itu̱ tse'e a̱ts je̱ njayu, ve'em ax jo'n je̱ carnero vinténiva du̱'ix'it je̱ kyarneeroda.
18 Tyú̱vam xa a̱ts mitse'e nnu̱u̱jma, vaampam a̱tse'e, ku ve'e mvaju̱tya̱jki, mnaxyo̱jxjup tse'e y'ijt je̱tse'e mnu̱jkx pa̱n joma ve'e xtsa̱k; ax ku tse'e mma̱j'ónu̱kinit, m'axájap tse'e je̱tse'e je̱ viijnk jayu mxó̱xju̱t je̱tse'e myakna̱jkxju̱t joma ve'e mkana̱jkxuva'añ.
19 Ku ve'e ve'em vyaajñ, je̱'e̱ tse'e je̱ Jesús y'ava'ni pa̱n vintso̱ ve'e je̱ Pedro je̱ Nte'yam je̱ mya̱jin je̱ jyaanchin du̱yaknu̱ke̱'xnatá̱kat ku ve'e y'o̱o̱'knit. Van'it tse'e je̱ Jesús jyaa'kvaajñ:
—¡Pamiinni a̱ts!

Je̱ ixpa̱jkpa juu' ve'e je̱ Jesús o̱o̱y tyuntso̱jk

20 Ku ve'e je̱ Pedro y'ixu̱mpijt, van'it tse'e du̱'ix je̱ts je̱pe'e pyamétsjada je̱ ixpa̱jkpa juu' ve'e je̱ Jesús o̱o̱y tyuntso̱jk, nay je̱'e̱jyam juu' ve'e namya̱j'a̱a̱'kpe̱jtju je̱ja je̱ Jesús kyaku̱viijn van'it ku ve'e y'a'óxidi je̱tse'e du̱'amo̱tutu̱vi pa̱n pa̱n je̱'e̱ ve'e juu' ve'e pá̱mjup je̱m je̱ jayu kya̱'m juu' ve'e tso'oxpa̱jkju̱dup. 21 Ku ve'e je̱ Pedro y'ixji, van'it tse'e du̱'amo̱tutu̱vi je̱ Jesús:
—Maja̱ Vintsá̱n, je̱ts ya̱'a̱, ¿tits ya̱'a̱ ve'e játjup náxjup?
22 Je̱tse'e je̱ Jesús y'atso̱o̱jvji:
—Pa̱n ntsa̱jkpts a̱tse'e je̱tse'e jyoojntykat van'it paat ku a̱tse'e nmiinnuvat, ¿tits mits je̱'e̱ ve'e?, pamiinni a̱ts mits.
23 Van'it tse'e yakko̱jts'ukvaajñ je̱ja uts ajch je̱ts uts tsa̱'a̱ akujk je̱ts ka'a ve'e y'o̱o̱'ku̱t je̱ ixpa̱jkpa juu' ve'e je̱ Pedro je̱ Jesús y'amo̱tutu̱vi pa̱n ti ve'e játjup náxjup. Ax je̱ Jesús, ka'ats je̱'e̱ ve'e du̱nu̱u̱jmi je̱ts ka'a je̱'e̱ ve'e y'o̱o̱'ku̱t; jidu̱'u̱me'e du̱nu̱u̱jmi: "Pa̱n ntsa̱jkpts a̱tse'e je̱tse'e jyoojntykat van'it paat ku a̱tse'e nmiinnuvat, ¿tits mits je̱'e̱ ve'e?"
24 Ax nmu̱ja'vinupts a̱a̱tse'e je̱ts tyú̱vam je̱'e̱ ve'e je̱ tu̱va̱ko̱jtsu̱n juu' ve'e pyu̱u̱mp je̱ ixpa̱jkpa juu' ve'e je̱ Jesús o̱o̱y tyuntso̱jk.
25 Je̱ja xa ve'e may viijn juu' jatye'e je̱ Jesús tyoon kyo̱jts juu' ve'e kayakjaay yap na̱k ku̱jxp. Pa̱n ku̱yakjavye̱jtkú̱x tse'e to'k viijn jado'k viijn, nnasja'vipts a̱tse'e je̱ts ka'a ve'e ku̱ñu̱paadi ya̱ naxviijnit it je̱tse'e ku̱yakjavye̱jtkú̱x nu̱jom juu' jatye'e tyoon kyo̱jts.

Jidu̱'u̱m tse'e vya'kxtk je̱ O̱y Ka̱ts je̱ O̱y Ayook

Ku je̱ Jesucristo vyaajñ je̱ts mínupe'e je̱ Espíritu Santo

1 Ñu̱májiva Teófilo, je̱ muto'k na̱k juu' a̱ts mitse'e ntukṉuja'yi, je̱mts a̱tse'e njavye̱jtku̱jx
ṉu̱jom juu' jatye'e je̱ Jesús tyon'ukvaan je̱ts juu' jatye'e je̱ jayu tyukyak'ixpa̱jk'ukvaan.
2 Ve'em tse'e du̱ton'ukvaajñ du̱ko̱jts'ukvaajñ van'it paat ku ve'e chajpe̱jtni, je̱ Espíritu
Santo tse'e puta̱jkijup vye'na namvaate'e du̱tuk'ix pa̱n ti ve'e tyóndap kyó̱tstap je̱ kyuká̱t-
siva̱ta̱jk juu' ve'e vyinko̱o̱n. 3 Ku ve'e je̱ jayu yak'o̱o̱'kjini, van'it tse'e jyoojntykpa̱jknuva
je̱tse'e va'ajts ñaajkṉuke̱'xnata̱jkiji may nax, ñu̱ja'vidinup tse'e je̱ jayu juu' ve'e íxju̱du
mó̱tuju̱du je̱ts joojntykip je̱'e̱ ve'e je̱ Jesús. Vu̱jxtkupx xa̱a̱j tse'e ñaajkṉuke̱'xnata̱jkiji
je̱tse'e du̱tukmuko̱jtsti vintso̱ je̱'e̱ ve'e ku ve'e je̱ jayu y'itta je̱m je̱ Nte'yam y'am kya̱'m.
4 Je̱mna tse'e je̱ Jesús du̱ma̱a̱dada vye'na ku ve'e ña'mu̱xjidi:
—Ka'a ve'e yaja Jerusalén mpítsumdat, yaja tse'e x'a'íxtat ku ve'e je̱ Dios Tee' je̱
vyaandu̱k du̱kutyónu̱t, ve'em ax jo'n x'amo̱tuna̱jxti ku a̱ts miitse'e nvaajnjidi. 5 Tyú̱vam
xa je̱'e̱ ve'e je̱ts je̱ tsoxk na̱a̱j ve'e je̱ Juan je̱ jayu tyukyakna̱pe̱jt, ax ve̱e̱'nji tse'e ya̱ it ñáxu̱t,
van'itts a̱tse'e je̱m mja'vin ka̱jxmda ntukyakna̱pé̱ttat je̱ Espíritu Santo, ve'em ax jo'n je̱
Nte'yam je̱ vyaandu̱k du̱yaktaajñ.

Ku je̱ Jesús chajpe̱jtni

6 Ku ve'e je̱m je̱ Jesús du̱ma̱a̱tve̱'nada, van'it tse'e du̱'amo̱tutú̱vidi:
—Ma̱ja̱ Vintsá̱n, ¿myakvimpijtnuvape'e u̱xyam je̱ israeejlit jayu je̱ kyutojku̱n?
7 Van'it tse'e je̱ Jesús ña̱'mu̱xjidi:
—Ka'a xa miitse'e mtukka̱da'akjada je̱tse'e xnu̱jávadat pa̱n vin'ite'e je̱ Dios Tee'
nu̱pa̱a̱mdu̱ka du̱jayep je̱tse'e juu' du̱tónu̱t; 8 ax mjayé̱ptap tse'e je̱ ma̱kkin ku ve'e je̱ Espíritu
Santo mnu̱ka̱da'akjadat, van'it tse'e je̱ nu̱may jayu xvaajnjadat je̱ts pa̱n a̱tse'e. Yaja
ve'e jerusaleenit kyajpu̱n ku̱jx du̱'ukva'anu̱t, van'it tse'e nu̱jom yaja judéait y'it ja̱a̱t, je̱m
samaariait y'it jo̱o̱tm, je̱ts nu̱jom vinxu̱p to'k it to'k naxviijn.
9 Ku ve'e kyo̱jtsku̱jx, van'it tse'e je̱ Jesús pyata̱jkini je̱tse'e ña̱jkxni je̱m tsapjo̱o̱tm. Íxju̱du
tse'e je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk. Van'it tse'e to'k pa̱k je̱ vínu̱ts myejts je̱tse'e je̱ Jesús du̱yo'tsni,
ve'em tse'e du̱'ixtó̱kidini. 10 Je̱mna tse'e pyat'ixta vye'na je̱ y'ixpa̱jkpata̱jk, van'it tse'e tun
to'mayji nu̱me̱jtsk je̱ ángeles pyaa'ténijidi po̱o̱'p xa̱xta, 11 je̱tse'e jidu̱'u̱m ña̱'mu̱xjidi:
—Galiléait jáyuda, ¿tise'e mtumpat'íxtup je̱m tsajm tso̱v? Ya̱ Jesús, juu' ve'e u̱xyam
tu̱chajpét, ya̱'a̱jyam tse'e miinnuvap jado'k nax ax jo'n u̱xyam tu̱x'ixta tu̱chajpét.

Ku je̱ Matías je̱ Judas du̱kuteni

12 Van'it tse'e je̱ kuka̱tsivata̱jk cho̱o̱'ndi joma ve'e je̱ Olivos Ko̱pk je̱tse'e vyimpijttinuva
je̱m Jerusalén, ni ka'ajyji kojkm legua du̱mujékuma je̱ kajpu̱n. 13 Ku ve'e jye̱'ydi je̱m
kajpu̱n ka̱jxm, van'it tse'e pye̱jtti je̱p mume̱jtsk nu̱ka̱vyet ku̱jxp joma ve'e tu̱tyanda vye'na.
Je̱me'e vye̱'nada je̱ Pedro je̱ts je̱ Santiago, je̱ Juan je̱ts je̱ Andrés, je̱ Felipe je̱ts je̱ Tomás, je̱
Bartolomé je̱ts je̱ Mateo, je̱ Santiago juu' ve'e je̱ Alfeo je̱ myajntk, je̱ Simón juu' ve'e je̱
cananista partido du̱ma̱a̱t y'ijt, je̱ts je̱ Judas juu' ve'e je̱ Santiago je̱ y'ónu̱k. 14 Nu̱jomts je̱'e̱
ve'e ijtp ñay'amókajada je̱tse'e chapko̱tsta. Je̱'e̱ ma̱a̱tta tse'e je̱ Jesús je̱ y'utsa̱ta̱jk je̱ts je̱
María juu' ve'e je̱ Jesús je̱ tyaak. Je̱mpa tse'e je̱ viijnk ta̱'a̱xta̱jkta.
15 Tsapko̱jtsp je̱ts to'k muk tse'e y'ijtti, van'it tse'e je̱ Pedro tyeni je̱ja jaanchja'vivata̱jk
akujk, nu̱mó̱kupx ja'ii'px jo'n tse'e vye̱'nada, je̱tse'e vyaajñ:
16 —Utsta ajchta utsta tsa̱'a̱da, tun vinko̱pk je̱'e̱ ve'e je̱tse'e tyónju̱t juu' ve'e je̱p Kunuu'kx
Jatyán ku̱jxp ijtp, je̱'e̱ juu' ve'e je̱ Espíritu Santo je̱ David tyukko̱jtsnajx, je̱'e̱ts je̱'e̱ ve'e juu'
ve'e y'ava'ni je̱ Judas ka̱jx, je̱'e̱ juu' ve'e je̱ jayu du̱vo̱vje̱'y je̱tse'e je̱ Jesús du̱mátstat. 17 U̱u̱'m
ma̱a̱tts je̱'e̱ ve'e y'ijt je̱ Judas, ntukma̱a̱tjaye̱jpumduts u̱u̱'m je̱'e̱ ve'e ya̱ toonk. 18 (Ax je̱
meen juu' ve'e pya̱jk je̱ kyo̱'o̱y to'nu̱n ka̱jx, je̱'e̱ tse'e yaktukjooy to'k viijn je̱ naax. Je̱ Judas
tse'e naxka̱daak je̱tse'e je̱ tyiints pya̱jva'kxy je̱tse'e pyítsumni je̱ jyo̱o̱t je̱ mye̱e̱'ts. 19 Ax

nu̱jom tse'e du̱nu̱ja'vidi juu' ve'e tsu̱u̱nidup je̱m Jerusalén, je̱'e̱ ka̱jxts je̱'e̱ ve'e yaktukxa̱a̱ji
je̱ naax juu' ve'e yakjooy Acéldama, je̱ jerusaleenit ayookts je̱'e̱ ve'e. Nu̱u̱'pu̱n Naaxts je̱'e̱
ve'e kya̱tsa̱pítsum.) [20] Ax ve'em tse'e tyoojnji juu' ve'e je̱p Salmo ku̱jxp vaamp jidu̱'u̱m:
Va'an je̱ tya̱jk du̱tañu̱ tukva'ajts,
ni pa̱na ve'e je̱m kyatsa̱a̱nat.
Vaampap tse'e jidu̱'u̱m:
Va'ane'e viijnk du̱kuténaja du̱kutsu̱u̱naja.
Jidu̱'u̱m tse'e vya'añ.
[21] 'Ax ve'em tse'e, je̱ja xa ve'e u̱u̱'m ma̱a̱tta je̱ yaa'tya̱jkta juu' ve'e tu̱y'it u̱u̱'m ma̱a̱tta
nu̱jom vinxu̱pe'e je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n Jesús ñajxy tya̱jki u̱u̱'m ma̱a̱tta [22] van'ítani ku ve'e je̱
Juan je̱ Jesús du̱yakna̱pejt je̱ts van'it paat ku ve'e je̱ Jesús chajpejtni. Tun vinko̱pkts
je̱'e̱ ve'e je̱tse'e nu̱to'k je̱ yaa'tya̱jk mpa̱'mumdat juu' ve'e du̱'ix je̱ Jesús ku ve'e tá̱vani
jyoojntykpa̱jknuva vye'na, je̱'e̱ tse'e je̱ tu̱va̱ko̱jtsu̱n du̱pá̱mup je̱ts ve'emam je̱'e̱ ve'e.
[23] Van'it tse'e du̱pa̱a̱mdi nu̱me̱jtsk je̱tse'e to'k yakvinkó̱nu̱t: je̱ José juu' ve'e Barsabás
yaktukxa̱a̱jivap, yaktijpap tse'e Justo, je̱ts je̱ Matías. [24] Van'it tse'e jidu̱'u̱m chapko̱jtsti:
—Ma̱ja̱ Vintsá̱n, m'ixku̱jxp mnu̱ja'viku̱jxp xa mitse'e nu̱jom je̱ jayu je̱ jyo̱o̱t je̱ jya'vin
je̱ts je̱ vyinma'yu̱n, tuk'ixu̱ a̱a̱ts to'k aaj pa̱n pa̱n mitse'e mvinko̱o̱n juu' ve'e ya̱ nu̱me̱jtskta
[25] je̱tse'e du̱tónu̱t je̱ kuká̱tsiva toonk juu' ve'e je̱ Judas myaso̱o̱knu je̱ tyo̱kin ka̱jx je̱tse'e
ña̱jkxni joma ve'e tyukka̱da'akyju̱ —jidu̱'u̱m tse'e chapko̱jtsti.
[26] Van'it tse'e je̱ suerte du̱toondi je̱tse'e du̱nu̱jávadat pa̱n pa̱ne'e tukka̱da'akjup. Ax
je̱ Matías tse'e o̱jts tyukka̱da'akyju̱. Van'it tse'e yaktukmupa̱'midini ma̱a̱t je̱ nu̱makto'k
kuká̱tsivada.

2

Ku je̱ Espíritu Santo kya̱daaky

[1] Ax ku tse'e du̱paaty je̱ pentecostés xa̱a̱j, je̱m tse'e vye̱'nada nu̱jom je̱ jaanchja'vivata̱jk
to'k ka̱'a̱jyji amókada. [2] Van'it tse'e tun to'mayji du̱'amo̱tunajxti kya̱da'aky je̱m tsapjo̱o̱tm
tso̱v ax jo'n je̱ ma̱kk po̱j y'amu'u, je̱tse'e je̱ ta̱jk du̱yaktukno̱jkiku̱jx joma ve'e vye̱'nada.
[3] Je̱tse'e yak'íxjidi je̱ ja̱n'aye̱e̱'nst jo'n juu' ve'e naxka̱daak je̱m kyuvajkmda nu̱to'k nu̱to'k.
[4] Van'it tse'e je̱ Espíritu Santo je̱ ma̱kkin je̱ts je̱ vinma'yu̱n myo̱o̱jyjidi anañu̱joma pa̱n pa̱n
jatye'e je̱m ve'nidup je̱tse'e du̱tóndat juu' ve'e je̱ Nte'yam cha̱jkp, kyo̱jtstu tse'e je̱ ayook
juu' ve'e kyavinmó̱tudup, ve'em ax jo'n je̱ Espíritu Santo myo̱'o̱jada je̱tse'e du̱kó̱tstat.
[5] Je̱m tse'e Jerusalén vye̱'nada je̱ israeejlit jáyuda juu' ve'e je̱'ydu xa̱a̱jiva, je̱tse'e je̱
Nte'yam du̱vinjávadat du̱vintsa̱'a̱gadat; may viijn tse'e je̱ kajpu̱n joma ve'e cho̱o̱'ndi. [6] Ku
ve'e du̱'amo̱tunajxti juu' ve'e mó̱tup ax jo'n je̱ ma̱kk po̱j y'amu'u, van'it tse'e ñay'amo-
jkijidi. Atu̱va ato̱ki tse'e je̱ nu̱may jayu tyuntanka̱jxti ku̱x je̱ y'aajam je̱ y'ayookame'e
y'amo̱tunajxtu to'k jado'k ku ve'e yakmuko̱jtsti. [7] Atu̱va ato̱ki tse'e tyuntaandi je̱tse'e
ñavyaajnjidi:
—¿Tis, ka je̱ galiléait jáyuvap ya̱'a̱ vine'eda juu' ve'e u̱xyam ko̱jtstup? [8] ¿Vintso̱se'e y'o̱ya
je̱tse'e n'amo̱tunajxumda ka̱kje̱'e̱ ya̱ n'aajamda ya̱ n'ayookamda? [9] Je̱ja xa ve'e yaja juu'
ve'e tso̱o̱'ndu je̱m paartiait je̱ts médiait y'it jo̱o̱tmda, je̱m Elam je̱ts je̱m Mesopotamia, je̱m
Judea je̱ts je̱m Capadocia, je̱m Ponto je̱ts je̱m Asia, [10] je̱m Frigia je̱ts je̱m Panfilia, je̱m Egipto
je̱ts juu' ve'e tsu̱u̱nidup je̱m áfricait y'it jo̱o̱tm juu' ve'e najxp jave̱e̱'n je̱m Cirene. Jéjadava
tse'e je̱ israeejlit jáyuda je̱ts je̱ jayu juu' ve'e je̱ israeejlit je̱ jyaanchja'vin du̱pana̱jkxtup
juu' ve'e je̱m Roma tso̱o̱'ndu. [11] Nay jéjadava tse'e juu' ve'e tso̱o̱'nduva je̱m Creta je̱ts je̱m
Arabia. Ax nu̱jom tse'e n'amo̱tunajxumda ya̱ n'avintso̱ aajamda ya̱ n'avintso̱ ayookamda
juu' ve'e xtukmuko̱jtsumdup je̱ Nte'yam je̱ mya̱jin.
[12] Atu̱va ato̱ki tse'e tyuntanka̱jxti, ka'a tse'e du̱'ukmutaayvaattini vintso̱ ve'e jyátu̱kadat.
Jidu̱'u̱m tse'e ñay'amo̱tutú̱vajada vimpit atu̱j:
—¿Tis ya̱'a̱ vine'e tyijp? —nay ve'empa— ¿Tis ya̱'a̱ vine'e ñu̱ka̱jtsp?
[13] Ax je̱mpa tse'e juu' ve'e du̱nu̱xiiktu du̱tukxiiktu je̱ jaanchja'vivata̱jk. Jidu̱'u̱m tse'e
vyaandi:

—Mookjudup xa ya'a ve'e. Ta xa ya'a ve'e du'oknaxta je tsaaydum pa'ajk naaj.

Juu' ve'e je Pedro vyaajnjidu je jayu

14 Van'it tse'e je Pedro tyeni maat je viijnk kukátsivada juu' ve'e numakto'k ijttu, jetse'e makk dumukajts je jayu. Jidu'um tse'e vyaajñ:

—Miitsta, nmu'israeejlit jáyuda, nujom pan pan jatye'e yájada Jerusalén, amotunaxta oy juu' atse'e nkotsuvaampy. 15 Ka'a xa ya'a ve'e myo'okjada ax jo'n miitse'e mvinmayda, ajópum xaajnume'e uxyam. 16 Ya'a juu' ve'e uxyam toojnjup kojtsjup, ya'ats je'e ve'e juu' ve'e je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpa Joel jyaay jep Kunuu'kx Jatyán kujxp. Jidu'um tse'e dujaajy:

17 Vaamp xa ve'e je Nte'yam:
"Ku ve'e tyáminit je itakax,
mpámupts atse'e jem jya'vin kajxmda je n'Espíritu nujom je jayu juu' ve'e to'k it to'k naxviijn tsuunidup,
kyojtsnáxtap tse'e ats je n'ayook je mmajntktajkta jets je mnaaxtajkta,
nyak'íxtapts atse'e juu' atse'e ntsajkp je mmuutskit ónukta,
kuma'ajtap tse'e je mmújit jáyuda.
18 Mpámupts atse'e jem jya'vin kajxmda je n'Espíritu pan pan jaty atse'e xmutoondup xmupajktup,
je yaa'tyajk jets je ta'axtajk,
jetse'e dukojtsnáxtat ats je n'ayook.
19 Nyakjéjapts atse'e jem tsajviinm juu' jatye'e yaktuk'atúvap,
mpámupts atse'e je nuja'vin jem naxviinm:
je nuu'pun jets je jaajn, jets ooy je jok.
20 Vinkoo'tsinup tse'e je aampa xaaj,
jetse'e nuu'pun jo'n je aampa po'o cháptsinit,
ka'ana ve'e dupaa'ty vye'nat je xaaj ku ve'e je Maja Vintsán kyadaaknit,
je xaaj juu' ve'e dunumájap jetse'e dunuvinkópkat.
21 Nujom tse'e pan pan jatye'e je Maja Vintsán dujaanchja'vidup,
je'e tse'e tso'oktap."
Jidu'um tse'e je Kunuu'kx Jatyán vya'añ.

22 Van'it tse'e je Pedro jyaa'kvaajñ:

—Nmu'israeejlit jáyuda, amotunaxta ya ayook. Oy miitse'e xnujávada je majin jets je mújit atuva jets je mújit nuja'vin juu' ve'e jeja miits mvinkujkta je Nte'yam je kyutojkun kajx tyoon je Jesús, je nazarétit jayu. 23 Je Nte'yam tse'e dunupaajmtki juu' ve'e je Jesús játjup náxjup, ñuja'vits je'e ve'e jets yakpámup je'e ve'e jem je jayu kya'm juu' ve'e tso'oxpajkjudup. Miits xa je'e ve'e myakjay'oo'kjudu. Ko'oy jáyuts je'e ve'eda juu' ve'e yakcruuzpejtjudu. Je'e tse'e tyoondu juu' miitse'e mtsojktu. 24 Ax je Nte'yamts je'e ve'e duyakjoojntykpajknuva, je oo'kune'e tuknuvaatsjinu, kux ka'a ve'e je oo'kun je kutojkun dujayep jetse'e aa'k dutunyaktánut. 25 Ve'em xa je'e ve'e ax jo'n jujpani je David dukojtsnajxy je Jesús je y'ayook. Jidu'um tse'e vyaajñ:

Nxa'ma'íxp atse'e je Maja Vintsán jeja ats nvinkujk,
je'e maatts atse'e n'it,
ve'emts atse'e nkativinmay,
26 je'e kajx tse'e xyoondukk ats ya njoot ya nja'vin jets ats mitse'e nyakmaja nyakjaancha.
Je'e kajxts atse'e to'k joot n'it,
kux óyam atse'e n'oo'kut, joojntykpajknuvapts atse'e.
27 Ka'ats mitse'e ats ya njoot ya nja'vin xmasoo'okut jem je oo'kun kya'm,
ka'a ve'e xyakjajtpat jetse'e mya'atut ats ya nni'kx ya nkopk, ats, mits je mVa'ajts Jayu.
28 Xtuk'ix ats mitse'e je too' juu' atse'e nyo'oyup jets atse'e xa'ma kajx njoojntykinit,
xyakxoondukupts ats mitse'e ku atse'e n'ijtnit mits maat.
Jidu'um tse'e je David dukojtsnajxy je Jesús je y'ayook.

29 'Nmu'israeejlit jáyuda, va'ajts xa ve'e nnuja'vimda jets oo'ke'e je njujpit jáyuvamda
David, jetse'e ñaxtajkini, kux jeena ve'e je it joma ve'e ñaxtajki. 30 Ax je David, je Nte'yam
je y'ayookts je'e ve'e kyojtsnajx, ñuja'vits je'e ve'e jets tukvinva'niju je'e ve'e je Nte'yam
jets to'ke'e je chaan je kyooj kyuténajat kyutsaanajat, je'ets je'e ve'e je Cristo, juu'
ve'e duyakkutojkjap je Nte'yam je jyayu ve'em ax jo'n je David duyakkutojkji je njujpit
jáyuvamda. 31 Y'ixts je'e ve'e je David jets joojntykpajknuvape'e je Cristo, ve'eme'e vyaajñ
jets ka'a ve'e je Cristo je jyoot je jya'vin tyuntánut jem je oo'kun kya'm jets ka'a ve'e
je ñi'kx je kyopk mya'atut. 32 Ax je Cristo, je Jesuusjyamts je'e ve'e. Je Nte'yamts je'e
ve'e duyakjoojntykpajknuva. Je'ets aatse'e mpuump je tuvakojtsun jets n'ix aats je'e ve'e
ku ve'e távani jyoojntykpajknuva vye'na. 33 Ax je Nte'yamts je'e ve'e tuknumájijinu jeja
y'aka'yun pa'ayi, jetse'e dumooyni je kutojkun jetse'e dukéxut je Espíritu Santo, ve'em
ax jo'n je Nte'yam tyukvinva'niji. Ax nujomts ya'a ve'e juu' ve'e tux'ixta tux'amotunaxta,
je Espíritu Saantots ya'a ve'e duyakjéjip. 34 Ka je Daviijape'e tsajpejt. Jidu'ume'e viinm
vyaajñ:

Je Nte'yam xa ve'e dunuujmi ats je nMaja Vintsán:

"Ajxtukú yaja ats n'aka'yun pa'ayi 35 namvaat atse'e nyakvintókida pan pan jatye'e
mtso'oxpajkjudup."

Jidu'um tse'e je David du'ava'ni juu' ve'e je Nte'yam kyojts.

36 'Miitsta, nmu'israeejlit jáyuda, ve'em xa ve'e dutsak jetse'e va'ajts xnujávadat jets je
Jesús, juu' ve'e myakjacryuuzpejtjudu, je'ejyam tse'e je Nte'yam pyaam Maja Vintsán, je
Cristo, juu' ve'e vyinkoon jetse'e yakkutojknit.

37 Ku ve'e du'amotunajxti, van'it tse'e ñatyukja'vijidi je tyokin jetse'e du'amotutúvidi je
Pedro maat je myukukatsivataj k:

—Nmu'israeejlit jáyuda, ¿tis aatse'e ntónup?

38 Van'it tse'e je Pedro y'atsoojvjidi:

—Vinmayumpijttini, masooktini je mko'oy joojntykinda, van'it tse'e mnapéttat je'e
kajx jetse'e nujava tyánut jets je Jesucristo ve'e mpanajkxuvaandup, ve'em tse'e myak-
tokinmee'kxtat jetse'e tyákat jem mja'vin kajxmda je Espíritu Santo. 39 Mtukvinva'nijidu
xa miitse'e je Nte'yam je Espíritu Santo, yaktukvinva'niduva tse'e je m'ónukta jets nujom
pan pan jatye'e jékumda, nujom tse'e pan pan jatye'e je Maja Vintsán vyinkaamp, uu'm je
nNte'yamamda.

40 Van'it tse'e je Pedro je numay jayu dujaa'kkojtsjidi, may viijn tse'e je jayu dutuk-
mukojtsti. Jidu'um tse'e vyaajñ:

—Masooktini je mko'oy joojntykinda, ka'a tse'e xmaatvintókidat ya ko'oy jáyuda.

41 Ax nujom tse'e pan pan jatye'e dukuvajktu je'e je y'ayook, napejttu tse'e. Je xaaj tse'e
jyaa'knuyojkidi janutoojk miijl jo'n je jáyuda pan pan jatye'e dujaanchja'vidu je Jesús.
42 Ijtp tse'e du'amotunaxta juu' ve'e je kukátsivatajk tuk'íxjudup jetse'e to'k aaj to'k jooot
dujayepta, ve'em tse'e chapkotsta jetse'e amoka je chapkaaky dutojkva'kxta ax jo'n je
Jesús dutuujn maat je y'ixpajkpatajk ku ve'e jado'k nax dumaat'a'óxini.

Vintso je jaanchja'vivatajk oy jayu ñapyaajmjidi

43 Tsa'agataandu tse'e nujom je jayu juu' ve'e dukakuvajktu je ayook; ax je kukatsivatajk,
ooy tse'e je majin jets je mújit atuva dutuntoondi je Nte'yam je kyutojkun kajx. 44 Nujom
tse'e pan pan jatye'e dujaanchja'vidu je Maja Vintsán, ijtpts je'e ve'e ñay'amókajada, oy
jayu tse'e ñapyámjada maat je myujaanchja'vivatajkta. Pan pan tse'e jep juu' dumaat,
tyuknu'ayo'vidup tse'e pan pan jatye'e katih'ijtuxjudup, 45 jetse'e dutoo'kta juu' jatye'e
y'íxtup jayejptup jetse'e je meen duyaktonda pan vintso ve'e juu' kya'ijtuxjada to'k
jado'k. 46 Jóvum xaaj tse'e ñay'amókajada jep maja tsaptujkp jetse'e tajkm tajkm je
tsapkaaky dutojkva'kxta jetse'e to'k muk kyayda. Ooonduk aaj xooonduk jooot tse'e
ve'em dutonda, to'kji tse'e je jya'vinda to'kji tse'e je vyinma'yunda. 47 Ijtp tse'e je
Nte'yam dujaa'myétsta. Oyja'vijidu tse'e anañujoma je jayu juu' ve'e dukajaanchja'vidup
je Jesucristo. Jóvum xaaj tse'e je Maja Vintsán dujaa'kyaknuyóka pan pan jatye'e je

Jesucristo dujaanchja'vidup jętse'e ve'em dujayę́ptat ję joojntykin juu' ve'e xa̱'ma kajx ijtp.

3

Ku to'k ję jayu jyǫtkądaaky juu' ve'e ję tyek dukatukyǫ'yp y'ijt

1 Toojk yaaxp tse'e vye'na ku ve'e ję jayu chapkąts, van'it tse'e ję Pedro mąąt ję Juan
ñajkxti jęp maja tsaptujkp. 2 Jǫ́vum xąąjts ję'ę ve'e jęp maja tsaptąk'aagup y'it to'k
ję yaa'tyąjk juu' ve'e ka'ǫ'yixjup jętse'e ję tyek dutukyǫ'ǫyut, ve'emam ję'ę ve'e kye'x.
Yakpatsąąmpts ję'ę ve'e jętse'e nąjkx jęp yakjuk jęja ję maja tsaptąk'akąą'a vyinkujk juu'
ve'e duxąąj Tsoj. Jęp tse'e ję jayu ję meen du'amǫtu pąn pąn jatye'e tąjkidup jęp maja
tsaptujkp. 3 Ku ve'e ję yaa'tyąjk du'ix jęts jępe'e maja tsaptujkp ję Pedro mąąt ję Juan
tyąkava'anda, jętse'e du'uk'amǫtu ję meen. 4 Van'it tse'e ję Pedro mąąt ję Juan vyin'íxjidi,
jętse'e ję Pedro ję yaa'tyąjk dunuujmi:

—Vin'ixu ąąts.

5 Van'itts ję'ę ve'e du'a'ixtk ję Pedro mąąt ję Juan, ve'emts ję'ę ve'e y'ukvinmaajy jęts ję
meene'e yakmǫ'ǫvaamp. 6 Ax jidu'um tse'e ję Pedro ña'muxji:

—Ka'a ątse'e ti oro ka'a ątse'e ti plata nmąąda. Juu'ts ątse'e nmąąt, nyajkypts ątse'e. Ję
Jesucristo, ję nazarétit jayu, ję'ę tse'e myakjǫtkądaakjinup. Tęna jęts jaamni.

7 Van'it tse'e ję Pedro ję yaa'tyąjk ję y'aka'yun kąą'aj dumajtsji jętse'e duyakténini. Tun
jatyji tse'e ję tyekuyǫ'kt jęts nujom ję tyek myąkkpąjkni, 8 jętse'e yęjtsuk. Van'it tse'e
yǫ'y'ukvaanni, jętse'e ję Pedro mąąt ję Juan dumąąttąjkidi jęp maja tsaptujkp, yǫ'ynup,
yęjtsuknup, jętse'e ję Nte'yam dutunyakmąjini dutunyakjaanchini. 9 Nujom tse'e ję jayu
y'ixji ku ve'e yǫ'yni jętse'e dutunyakmąjini dutunyakjaanchini ję Nte'yam. 10 Atuva atǫki
tse'e tyuntaandi, ka'a tse'e du'ukmutaayvaattini vintsǫ ve'e jyátukadat kux y'íxada ję'ę
ve'e ję yaa'tyąjk juu' ve'e ję tyek dukatukyǫ'yp y'ijt jęts ñuja'vidinupe'e jęts ję'ę ję'ę ve'e
juu' ve'e ję meen du'amǫ́tup tuy'it jęja ję maja tsaptąk'akąą'a vyinkujk juu' ve'e duxąąj Tsoj.

Ku ję Pedro kya'amaajy joma ve'e ję ęputsǫǫktkun juu' ve'e duxąąj ję Salomón Jyę'ę

11 Ję yaa'tyąjk juu' ve'e ję tyek dukatukyǫ'yp y'ijt, ka'a tse'e dumasąąk ję Pedro mąąt ję
Juan. Nujom tse'e ję jayu atuva atǫki noomp ñajkxti joma ve'e ję ęputsǫǫktkun juu' ve'e
duxąąj ję Salomón Jyę'ę. 12 Ku ve'e ję Pedro du'ix, van'it tse'e ję numay jayu dunuujmidi:

—Nmu'israeejlit jáyuda, ¿tyąjxse'e xtuk'atúvada? ¿Tyąjxts ąątse'e xvin'ixta ax jo'n
ąąts yąą'a ve'e kunyakyǫ'pyúk ąąts yą n'avintsǫ mąkkin kąjx ąąts yą n'avintsǫ va'ajts jǫǫt
kąjx? 13 Ję njujpit jáyuvamda, ję Abraham, ję Isaac, mąąt ję Jacob, ję'ę ję Ntye'yamda tse'e
duyakmąji duyakjaanchi ję y'Onuk Jesús, ję'ę juu' miitse'e mpąąmdinu jęm ję Pilato kyą'm.
Ku ve'e ję Pilato y'ukmasǫ'ǫkuvaajnji naspąka, ka'ats miitse'e xyakjajtti. 14 Ñojk'ǫ́y xa
ve'e kux'amǫ́tudi jętse'e kuyakmasąąk ję Jesús, va'ajts jayu ję'ę ve'e jęts tuv ję jyáyuvin
ję jyoojntykin. Ax ka'a tse'e ve'em xtoondi. Ję'ęts miitse'e m'amǫ́tudu jętse'e tyánut
naspąka to'k ję yakjayu'ǫǫ'kpa. 15 Ję'ęts miitse'e myakjay'ǫǫ'kjudu pąne'e ję joojntykin
duyajkp. Ax ję Nte'yam tse'e yakjoojntykpąjkjinuva. Mpuumpts ąątse'e ję tuvąkǫjtsun
jęts n'ix ąąts ję'ę ve'e ję Jesús ku ve'e tąvani jyoojntykpąjknuva vye'na. 16 Ję Jesuusjyam
tse'e tudyakjǫtkądaakni, tudumajumǫǫyni yą yaa'tyąjk juu' ve'e m'íxtup jętse'e m'íxada.
Ję'ę kąjx ku ąątse'e njaanchjáva ję Jesús, ję jaanchja'vin tse'e dutoomp jętse'e yą yaa'tyąjk
tuchą'ąk, ve'em ax jo'n uxyam x'ixta jo'n.

17 ’Miits, jáyuda, mąąt ję myakkutojkpada, myakjay'ǫǫ'kjudu tse'e ję Jesús. Ax
nmuja'vipts ątse'e jęts ka'a ve'e ǫy xnuja'vidi juu' ve'e mtoondu. 18 Ve'em tse'e ję
Nte'yam dukutyuujn juu' ve'e y'ava'ni ję y'ayook kǫjtsnajxpatąjkta, ję'ęts ję'ę ve'e jęts
tsaachpaa'tupe'e ję Cristo, juu' ve'e ję Nte'yam vyinkǫǫn jętse'e yakkutojknit. 19 Ję'ę
kąjx tse'e, vinmayumpijttini, masǫǫktini ję mkǫ'ǫy joojntykinda, panąjkxtini ję Nte'yam,
ve'em tse'e ję Nte'yam mtǫkinmęę'kxjadat jętse'e xjayę́ptat jęm mja'vin kąjxmda ję
xǫǫjntkun juu' ve'e ję Maja Vintsą́n mmǫ'ǫjadap. 20 Ję Nte'yam tse'e dukęjxnuvap ję Cristo,
21 ǫ́yame'e vinkǫpk jętse'e uxyam ję Cristo jęm tsapjǫǫtm tyánut. Ku ve'e ję Nte'yam nujom
juu' jaty duyak'ǫ'yikąxut, van'it tse'e ję Cristo myiinnuvat jado'k nax, ve'em ax jo'n jujpani

vyaandi je̱ Nte'yam je̱ y'ayook ko̱jtsnajxpata̱jkta. 22 Jidu̱'u̱m xa ve'e je̱ Moisés du̱nu̱u̱jmi
je̱ nju̱jpit jáyuvamda: “Vinkán̨ani xa ve'e je̱ Maja̱ Vintsán̨, je̱ nNte'yamamda, du̱jayep
nu̱to'k u̱u̱'m je̱ njáyuvamda, ve'em ax jo'n a̱tse'e xvinka̱a̱jn, juu' ve'e mko̱jtsnajxu̱xjadap
je̱ Nte'yam je̱ y'ayook, je̱'e̱ tse'e mka̱ts'amo̱tunáxtap. 23 Pa̱n pa̱n tse'e du̱kama̱japa̱a̱mp je̱
ayook juu' je̱'e̱ ve'e kyó̱tsup, ka'ats je̱'e̱ ve'e y'ítu̱t je̱ Nte'yam je̱ jyayu.” Jidu̱'u̱m tse'e je̱
Moisés vyaajñ.
24 Van'it tse'e je̱ Pedro jyaa'kvaajñ:
—Ax ve'em tse'e, van'ítani ku ve'e je̱ Samuel jyoojntyki je̱ts pa̱n pa̱n jatye'e jaa'kmiindu,
ñu̱ko̱jtstu tse'e nu̱jom je̱ Nte'yam je̱ y'ayook ko̱jtsnajxpata̱jkta juu' ve'e u̱xyam toojnjup
ko̱jtsjup. 25 U̱u̱'m xa ve'e xtsaanimdup xko̱o̱jimdup je̱ Nte'yam je̱ y'ayook ko̱jtsnajxpata̱jkta.
Xtukka̱daakumdupts u̱u̱'m je̱'e̱ ve'e juu' ve'e je̱ Nte'yam tyukvinva'nidu je̱ nju̱jpit jáyu-
vamda. Jidu̱'u̱m tse'e je̱ Nte'yam du̱nu̱u̱jmi je̱ Abraham: “Mits je̱ mtsaan je̱ mko̱o̱j ka̱jx tse'e
du̱paa'ttat je̱ kunoo'kxu̱n je̱ jayu pa̱n nu̱vinxu̱pe'e cha̱a̱nada to'k it to'k naxviijn.” 26 Ku
ve'e je̱ Nte'yam je̱ y'Onu̱k Jesús du̱kejx yaja naxviijn, too'va̱jkpts u̱u̱'me'e xtukn̨u̱ke̱jxumdi
je̱tse'e xkunoo'kxumdat, ve'em tse'e nmaso̱o̱kumdinit nu̱jom juu' jatye'e ka ó̱yap.

4

Ku je̱ Pedro ma̱a̱t je̱ Juan du̱vinténidi pa̱n pa̱n jatye'e du̱nu̱má̱jidup je̱p tsaptu̱jkp

1 Je̱mna tse'e je̱ Pedro ma̱a̱t je̱ Juan du̱muko̱tsta vye'na je̱ nu̱may jayu, van'it tse'e
ñu̱je̱'yjidi je̱ tee'ta̱jk ma̱a̱t je̱ saduceota̱jk je̱ts je̱ tsapta̱kmutoompa juu' ve'e du̱nu̱v-
intsán̨ip je̱ tsapta̱kmutoompata̱jk, 2 je̱'e̱ ve'e e̱jkju̱dup ku ve'e je̱ Pedro ma̱a̱t je̱ Juan je̱
jayu du̱vaajnjada je̱ts joojntykpa̱jknuva ve'e je̱ Jesús, je̱tse'e je̱ jayu du̱vaajnjiduva je̱ts
joojntykpa̱jknuvape'e je̱ jayu je̱'e̱ ka̱jx ku ve'e je̱ Jesús jyoojntykpa̱jknuva. 3 Van'it tse'e
yakmajtsti je̱tse'e yakpoxu̱nta̱kpa̱a̱mdi ku̱x tánani ve'e van'it je̱ it vye'nini, je̱ kujápite'e
du̱yakpitsumuva'anda je̱tse'e du̱to̱kimpayo̱'o̱ydat. 4 Ax nu̱may tse'e pa̱n pa̱n jatye'e
du̱'amo̱tunajxtu je̱ ayook juu' ve'e je̱ Pedro tukka'amaajyju̱du, je̱'e̱ tse'e du̱jaanchja'vidu
je̱ Jesús. Tunjaa'knu̱ma'yidu tse'e pa̱n pa̱n jatye'e je̱ Jesús du̱jaanchja'vidu, ax ve'em tse'e
jye̱'ydi nu̱mugo̱o̱xk miijl jo'n je̱ yaa'tya̱jkta, apu̱k je̱ ta̱'a̱xta̱jkta ma̱a̱t je̱ pi'k ónu̱kta.
5 Je̱ kujápit tse'e ñay'amojkijidi je̱m Jerusalén je̱ israeejlit yakkutojkpada ma̱a̱t je̱ myújit
jáyuda je̱ts je̱ tsaptu̱jkpit yak'ixpa̱jkpada. 6 Je̱'e̱ ma̱a̱t tse'e vye'niva je̱ Anás, je̱ tee' je̱'e̱
ve'e juu' ve'e du̱nu̱vintsa̱nika̱jxp je̱ tee'ta̱jkta, nay ve'empa je̱ Caifás, je̱ Juan, je̱ Alejandro,
je̱ts nu̱jom je̱ tee'ta̱jk je̱ vyintsa̱nda. 7 Ku ve'e ñay'amojkijidi, van'it tse'e du̱nu̱ke̱jxidi
je̱ Pedro ma̱a̱t je̱ Juan. Ku ve'e du̱yakmiindi, van'it tse'e je̱ja ita̱kujk du̱pa̱a̱mdi, je̱tse'e
du̱'amo̱tutú̱vidi:
—¿Pa̱n tse'e tu̱mna̱'mu̱xjada je̱ts ya̱'a̱ ve'e xtóndat? ¿Pa̱ne'e ya̱ kutojku̱n
mmo̱o̱jyju̱dup?
8 Van'it tse'e je̱ Pedro je̱ Espíritu Santo myo̱o̱jyji je̱ ma̱kkin je̱ts je̱ vinma'yu̱n je̱tse'e
du̱tónu̱t juu' ve'e je̱ Nte'yam cha̱jkp, je̱tse'e vyaajñ:
—Miitsta, je̱ kajpu̱n je̱ ñu̱vintsa̱nda, mújit jayuta̱jkta, 9 miits xa a̱a̱tse'e x'amo̱-
tutú̱vidup je̱ y'o̱y je̱'e̱ juu' ve'e yaktoojnji to'k je̱ jayu juu' ve'e pa̱jkjup tu̱y'it. Je̱'e̱
ve'e mnu̱javavaandup vintso̱ ve'e y'o̱'yini. 10 Yájats a̱tse'e miits mvinkujkta n'avana
je̱tse'e xnu̱jávadat vintso̱ ve'e ya̱ jayu mvinté̱najada ma̱kka̱tso̱ts. Ax ka miitsjyap tse'e
mnu̱jávadap, nay ve'empa ve'e du̱nu̱ja'viduvat nu̱jom pa̱n joma jatye'e je̱ israeejlit jayu.
Je̱ Jesucristo, je̱ nazarétit jayu, je̱'e̱ juu' miitse'e myakjacryuuzpe̱jtju̱du je̱tse'e je̱ Nte'yam
yakjoojntykpa̱jkjinuva, je̱'e̱ tse'e je̱ kutojku̱n du̱yajk je̱tse'e ve'em ya̱ ma̱jin yaktún. 11 Ve'em
xa miitse'e xtonda ax jo'n je̱ po̱jtspata̱jk juu' ve'e du̱maso̱o̱ktu to'k je̱ o̱y tsaaj ku̱xe'e
du̱ko̱'o̱yja'vidi. Ax u̱x'o̱o̱k tse'e je̱ o̱y tsaaj yakpu̱u̱jm joma ve'e du̱nu̱vinko̱pkiku̱x je̱ ma̱ja̱
tsapta̱kpa̱ts. Ve'em tse'e xtonda ku̱xe'e xko̱'o̱yjávada je̱ Jesucristo, je̱'e̱ juu' ve'e je̱ Nte'yam
pya̱a̱m je̱tse'e du̱nu̱vintsa̱nika̱jxnit nu̱jom juu' jaty. 12 Je̱ Jesuusji tse'e o̱'yixjup je̱tse'e
xmo̱'yumdat je̱ joojntykin juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp. Ni pa̱na xa ve'e je̱ Nte'yam jado'k
du̱katuknu̱vana yaja tsajp pa'tki je̱tse'e je̱ ntó̱kinam xtuknu̱vaatsumdat —jidu̱'u̱m tse'e je̱
Pedro vyaajñ.

13 Ku ve'e du̱'ixti jẹ̱ts mạkk aaj mạkk jọọte'e jẹ̱ Pedro mạạt jẹ̱ Juan kyọtsta, jẹ̱tse'e
du̱nu̱ja'vidi jẹ̱ts ka'a ve'e y'ixpú̱kada, atụva atọki tse'e tyuntaandi. Van'it tse'e jẹ̱
nu̱ja'vin du̱pạjkti jẹ̱ts jẹ'ẹda ve'e jẹ̱ Jesús du̱mạạtvíttu. 14 Jẹ̱mpa tse'e vye'niva jẹ̱ yaa'tyạjk
juu' ve'e jẹ̱ tyek du̱katukyọ'yp y'ijt, jẹ'ẹ̱ kạjx tse'e du̱kọọ'kmutaayvaattini pạn vintsọ
ve'e ku̱du̱nu̱vampẹjtti. 15 Van'it tse'e yakkẹjxpítsumdi jẹ̱tse'e ajẹ'ẹjyji tyaandi jẹ̱tse'e
du̱kọjtsmóktat. 16 Jidu̱'u̱m tse'e ñavyaajnjidi vimpit atu̱j:
—¿Tise'e nto'numdap mạạt yạ jáyuda? Ñu̱ja'vidinup xa ve'e nu̱jom pạn pạn jatye'e
tsu̱u̱nidup yaja Jerusalén jẹ̱ts tạ yạ'ạ ve'e yạ jayu du̱yakjọtkạda'akta. Ka'a tse'e ñu̱n'ọya
vintsọ ve'e nva'numdat jẹ̱ts ka'a yạ'ạ ve'e jẹ̱ mạjin tu̱du̱tonda. 17 Va'an tse'e du̱'atsạ'kimda
jẹ̱tse'e ni pạna du̱kọọ'ktuknu̱ja'vidinit jẹ̱ Jesús jyẹ'ẹ̱, ve'em tse'e kyajaa'kva'kxtu̱ku̱t yạ
ayook —jidu̱'u̱m tse'e ñavyaajnjidi.
18 Van'it tse'e du̱vatsọọvdi jẹ̱tse'e du̱tukpavaandi jẹ̱ts ni vintsọva ve'e jẹ̱ jayu du̱kọọ'k-
vaajnjidinit ukpu̱ du̱kọọ'ktuknu̱ja'vidinit jẹ̱ Jesús jyẹ'ẹ̱. 19 Ax van'it tse'e jẹ̱ Pedro mạạt jẹ̱
Juan ñạ'mu̱xjidi:
—Payọ'ọyda n'it viinm pạn ọy jẹ'ẹ̱ ve'e jẹja jẹ̱ Nte'yam vyinkujk jẹ̱ts miitse'e myakkạt-
sapáktat jẹ̱ts ka'a ve'e jẹ̱ Nte'yam. 20 Ka'a xa ve'e nvaat jẹ̱ts ạạts jẹ'ẹ̱ ve'e nkah'avánat juu'
ạạtse'e n'ix jẹ̱ts juu' ạạtse'e n'amọtunajx.
21 Ku ve'e du̱jaa'ktoondi vintsọ ve'e du̱'atsạ'ạgadat, van'it tse'e du̱masọọkti, ka'a tse'e
du̱paatti ti ve'e tyukkutsaachpaadadap, ku̱x nu̱jome'e jẹ̱ jayu jẹ̱ Nte'yam du̱yakmájidi
du̱yakjaanchidi jẹ'ẹ̱ kạjx juu' ve'e toojnju kọjtsju. 22 Jẹ̱ yaa'tyạjk juu' ve'e jọtkạdaaknu,
vu̱jxtkupx joojnt náxyanits jẹ'ẹ̱ ve'e vye'na.

Ku jẹ̱ jaanchja'vivatạjk jẹ̱ Nte'yam du̱'amọ́tudi jẹ̱ mạkk aaj jẹ̱ mạkk jọọt

23 Ku ve'e yakmasọọkti jẹ̱ Pedro mạạt jẹ̱ Juan, van'it tse'e ñạjkxti joma ve'e jẹ̱ myujatyoo'-
tạjkta, jẹ̱m tse'e du̱tukmumaajntykti vintsọ ve'e ñạ'mu̱xjidi jẹ̱ tee'tạjk jẹ̱ vyintsạnda mạạt
jẹ̱ israeejlit jẹ̱ myújit jáyuda. 24 Ku ve'e du̱'amọtunajxti, van'it tse'e nu̱jom chapkọjtsti.
Jidu̱'u̱m tse'e vyaandi:
—Mạjạ Vintsán, mits xa ve'e jẹ̱ Nte'yam. Mits tse'e mpạạm yạ tsajp yạ naax, jẹ̱ maaxy
nạạj, jẹ̱ts nu̱jom juu' jatye'e ijtp jẹ̱m tsajviinm jẹ̱ts yaja naxviijn. 25 Myajk mitse'e yạ ayook
juu' ve'e jẹ̱ Espíritu Santo tyukkọjtsnajx jẹ̱ David. Jidu̱'u̱mts jẹ'ẹ̱ ve'e vyaajñ:
¿Tyạjx tse'e ñaajkjọtma'atjada jẹ̱ jayu juu' ve'e ka jẹ̱ israeejlitap
jẹ̱tse'e jẹ̱ israeejlit jayu du̱vinmayda jẹ̱tse'e du̱tóndat juu' ve'e ka'ọ'yixju̱dup?
26 Nay'amojkijidu tse'e jẹ̱ naxviijnit yakkutojkpada jẹ̱tse'e du̱tso'oxpáktat jẹ̱ Mạjạ Vintsán
mạạt jẹ̱ Cristo.
Jidu̱'u̱m tse'e yạ ayook juu' ve'e jẹ̱ Espíritu Santo jẹ̱ David tyukkọjtsnajx.
27 'Tyúvam xa yạ'ạ ve'e juu' ve'e jẹ̱ Espíritu Santo kyọjts. Navyaatju xa ve'e jẹ̱ Herodes
mạạt jẹ̱ Poncio Pilato jẹ̱ vyinma'yu̱nda mạạt jẹ̱ israeejlit jáyuda jẹ̱ts pạn pạn jatye'e ka
jẹ'ẹpta, jẹ'ẹ̱ tse'e du̱tso'oxpạjktu jẹ̱ mva'ajts ónu̱k Jesús, juu' mitse'e mvinkọọn jẹ̱tse'e
yakkutojknit. 28 Ve'emts jẹ'ẹ̱ ve'e du̱toondi juu' ve'e mnu̱pạạjmtki jẹ̱tse'e ve'em tyónju̱t
kyọ́tsju̱t. 29 Mạjạ Vintsán, amọtunaxu̱ to'k aaj u̱xyam vintsọ ve'e vya'anda jẹ̱ts ạạtse'e
x'atsạ'ạgadat. Mọọyk ạạts mitse'e jẹ̱ mạkk aaj jẹ̱ mạkk jọọt jẹ̱ts ạạtse'e ve'em jẹ̱ jayu
nvaajnjadat jẹ̱ mkạts jẹ̱ m'ayook kaja'vina katsạ'kina, ạạts, mits jẹ̱ mmutoompa jẹ̱
mmupạjkpa, 30 jẹ̱ts ạạtse'e mits jẹ̱ mkutojku̱n kạjx jẹ̱ pa'am jayu nyakjọtkạda'aktat, jẹ̱ts
ạạtse'e jẹ̱ mva'ajts ónu̱k Jesús jẹ̱ mạkkin xmọ'ọt jẹ̱ts ạạtse'e ntónu̱t jẹ̱ mújit atụva jẹ̱ts jẹ̱
mạjin.
31 Ku ve'e chapkọjtskạjxti, van'it tse'e y'ojxi jẹ̱m joma ve'e vyẹ'nada. Nu̱jom tse'e jẹ̱
Espíritu Santo myọọjyjidi jẹ̱ mạkkin jẹ̱ts jẹ̱ vinma'yu̱n jẹ̱tse'e du̱tóndat juu' ve'e jẹ̱ Nte'yam
chạjkp, mạkk aaj mạkk jọọt tse'e jẹ̱ Nte'yam jẹ̱ kyạts jẹ̱ y'ayook du̱kọjtsti.

Vintsọ jẹ̱ jaanchja'vivatạjk du̱tukjoojntykidi juu' ve'e y'ixtu jyayẹjptu

32 Jẹ̱ nu̱may jayu juu' ve'e jẹ̱ Jesús du̱jaanchja'vidu, to'kji tse'e jẹ̱ jya'vinda to'kji tse'e
jẹ̱ vyinma'yu̱nda. Ni pạna tse'e kyava'añ jẹ̱ts y'avintsọ jẹ'ẹ̱ jẹ'ẹ̱ ve'e pạn tii, nu̱jom
juu' ve'e y'íxtup jyayẹjptup, ve'em tse'e du̱jávada jẹ̱ts nu̱jome'e du̱jẹ'ẹda. 33 Jẹ̱ kutojku̱n
mạạt tse'e ọọy jẹ̱ kukạtsivatạjk du̱tun'ava'nidi jẹ̱ts joojntykpạjknuva ve'e jẹ̱ Mạjạ Vintsán

Jesús. Ǫǫy tse'e je̱ Nte'yam tyunkunoo'kxjada anañu̱joma. [34] Ka'a ve'e pa̱n pa̱ne'e juu' nu̱nka'ijtu̱xju̱dup, ku̱x je̱'e̱da pa̱n pa̱n jatye'e je̱ naax ukpu̱ je̱ ta̱jk du̱jaye̱jptup, tyǫǫ'ktupts je̱'e̱ ve'e [35] je̱tse'e je̱ meen je̱ kuka̱tsivata̱jk du̱tukka̱tá̱kada, ve'em tse'e to'k jado'k yakma̱'a̱ pa̱n vintsǫ ve'e juu' kya'ijtu̱xjada.

[36] Je̱m tse'e vye'na to'k je̱ jayu juu' ve'e je̱ Leví je̱ chaan je̱ kyǫǫj, Joseejts je̱'e̱ ve'e xya̱a̱j, chípreit jayu, Bernabé je̱'e̱ ve'e je̱ kuká̱tsiva tyijjada. (Jidu̱'u̱m tse'e kya̱tsa̱pítsum je̱ Bernabé, Yakjǫt'amá̱jiva.) [37] Je̱ Bernabé tse'e to'k viijn je̱ naax du̱tǫǫ'k je̱tse'e je̱ meen du̱tukka̱ta̱jki je̱ kuká̱tsivata̱jk.

5

Je̱ tǫkin juu' ve'e tyoondu je̱ Ananías ma̱a̱t je̱ Safira

[1] Ax je̱mpa tse'e jado'k je̱ jayu juu' ve'e Ananías du̱xa̱a̱j. Je̱'e̱ ma̱a̱t je̱ ñu̱da̱'a̱x Safira, je̱'e̱ tse'e to'k viijn je̱ ñaax du̱tǫǫ'ktu. [2] Van'it tse'e je̱ Ananías du̱pa̱jkva'kxy je̱ naxtsǫv je̱tse'e to'k viijn du̱tukka̱ta̱jki je̱ kuká̱tsivata̱jk, ve'em ax jo'n nu̱jom je̱ meen ku̱y'ijt. Ñu̱ja'vipts je̱'e̱ ve'e je̱ ñu̱da̱'a̱x je̱ts ve'eme'e du̱tonuva'añ. [3] Van'it tse'e je̱ Pedro du̱nu̱u̱jmi je̱ Ananías:

—Ananías, ¿tya̱jxts mitse'e je̱ Satanás tu̱x'itu̱ma̱'a̱ je̱tse'e tu̱tya̱ka je̱m mja'vin ka̱jxm je̱tse'e ve'em xvin'a̱a̱'nuva'añ je̱ Espíritu Santo? Mnapya̱a̱jmjup xa mitse'e ax jo'n to'k ka̱'a̱jyji je̱ mnaxtsǫv ta̱a̱ ku̱xyakmejts; ax ta̱ tse'e xpuká̱n. [4] ¿Ka mits je̱ mnaaxap je̱'e̱ ve'e tu̱y'it? Ku tse'e tu̱xta̱a̱'k, ¿ka mits je̱ mmeenapts je̱'e̱ ve'e tu̱y'it? ¿Tya̱jxts mitse'e ve'em tu̱mjátu̱ka? Ka je̱ jáyuvap xa mitse'e mvin'u̱u̱'mp; je̱ Nte'yame'e mvin'a̱a̱'nuvaampy.

[5] Ku tse'e je̱ Ananías du̱'amǫtunajxy, a̱a̱'k tse'e ñaxka̱daaky. Ax nu̱jom tse'e pa̱n pa̱n jatye'e du̱mǫ́tudu vintsǫ ve'e y'a̱a̱'k, ǫǫy tse'e tyuntsa̱'kipa̱jkka̱jxti. [6] Ku ve'e je̱ Ananías y'a̱a̱'k, van'it tse'e je̱ vaju̱tya̱jk tyénidi, je̱tse'e je̱ ñi'kx je̱ kyǫpk du̱tukvimpitti je̱ vit, je̱tse'e du̱yaknajkxtini naxta̱jkiva.

[7] Ku ve'e toojk hora jo'n je̱ it ñaxy vye'na, van'it tse'e je̱ Ananías je̱ ñu̱da̱'a̱x jye̱'y. Ka'ats je̱'e̱ ve'e du̱nu̱java ti ve'e toojnju kǫjtsju. [8] Van'it tse'e je̱ Pedro y'amǫtutú̱viji:

—Vaajnja a̱ts, ¿vanxú̱pame'e tu̱myakmǫ'ǫda ku ve'e tu̱xtǫǫ'kta je̱ mnaax?

Van'it tse'e y'atsa̱a̱jv:

—Vanxú̱pam xa je̱'e̱ ve'e.

[9] Van'it tse'e je̱ Pedro ña̱'mu̱xji:

—¿Tya̱jx tse'e tu̱xkǫjtsmókta je̱tse'e xvin'a̱a̱'ndat je̱ Espíritu Santo?, juu' ve'e ijtp je̱m je̱ Maja̱ Vintsá̱n jya'vin ka̱jxm. U̱xe̱p xa ve'e ta̱k'aagup mye̱jtstini juu' ve'e ǫjts je̱ mnu̱yaa'y tu̱du̱yaknaxta̱jkidini. U̱xyamts mits je̱'e̱ ve'e na̱jkx myaknaxta̱jkijidinuva —jidu̱'u̱m tse'e je̱ Pedro vyaajñ.

[10] Tun je̱'yji tse'e ñaxvipp je̱ja je̱ Pedro vyinkujk je̱tse'e je̱ jya'vin tyukvaatsjini. Ku ve'e tya̱jkidi je̱ vaju̱tya̱jkta, a̱a̱'kani tse'e du̱paattini. Van'it tse'e du̱yakpítsumdini je̱tse'e ǫjts du̱yaknaxta̱jkidini je̱ja je̱ ñu̱yaa'y pya'ayi. [11] Tsa̱'kipa̱jktu tse'e je̱ jaanchja'vivata̱jkta je̱ts nu̱jom pa̱n pa̱n jatye'e du̱mǫ́tudu.

Ku ǫǫy je̱ mú̱jit nu̱ja'vin je̱ts je̱ mú̱jit atu̱va yaktuujn

[12] Tyoondu tse'e je̱ kuká̱tsivata̱jk je̱ja je̱ nu̱may jayu vyinkujk ǫǫy je̱ mú̱jit nu̱ja'vin je̱ts je̱ mú̱jit atu̱va je̱'e̱ ka̱jx ku ve'e je̱ Nte'yam je̱ kyutojku̱n myǫǫjyjidi. Je̱m tse'e je̱ jaanchja'vivata̱jk ñay'amókajada y'ijt to'k ka̱'a̱jyjida joma ve'e je̱ e̱pu̱tsǫǫktku̱n juu' ve'e du̱xa̱a̱j je̱ Salomón Jye̱'e̱, to'kji tse'e je̱ jyǫǫtta je̱ jya'vinda to'kji tse'e je̱ vyinma'yu̱nda. [13] Cha̱'kidup tse'e je̱ nu̱may jayu je̱tse'e je̱ jaanchja'vivata̱jk du̱ma̱a̱tnay'amókajadat; ǫ́yam tse'e vye'ema, vintsa̱'kijidup tse'e anañu̱joma je̱ jayu. [14] Ax jaa'knu̱ma'yi'ata̱a̱tstinu tse'e je̱ jayu juu' ve'e du̱jaanchja'vidup je̱ Maja̱ Vintsá̱n, je̱ yaa'tya̱jk je̱ts je̱ ta̱'a̱xta̱jk. [15] Je̱ jayu juu' ve'e je̱mda, je̱'e̱ tse'e du̱yakpítsumdu je̱m maajntku̱n ka̱jxm je̱ pya'am jáyuda je̱tse'e du̱pa̱a̱mdi je̱ja too' aajy joma ve'e je̱ Pedro ña̱xuva'añ, ve'em tse'e ǫje̱'e̱ je̱ y'ake̱'e̱xa pyaa'tjadat je̱tse'e jyǫtka̱da'aktat. [16] Je̱'yduva tse'e nu̱may je̱ jayu juu' ve'e je̱m viijnk kajpu̱n ka̱jxm tsǫǫ'ndu juu' ve'e je̱ Jerusalén du̱mutá̱midup, yakje̱'myojktu tse'e je̱ pya'am jáyuda ma̱a̱t je̱'e̱ pa̱n pa̱n jatye'e je̱m jya'vin ka̱jxmda je̱ kǫ'ǫyjáyuvap. Nu̱jom tse'e du̱yakjǫtka̱dakka̱jxtini.

Ku je kukatsivatajk yakmajtsti

17 Van'it tse'e jyotma'tti je tee' juu' ve'e dunuvintsanikajxp je tee'tajkta maat je
saduceotajk juu' ve'e myaatve'nidup, 18 je'e kajx tse'e je kukatsivatajk duyakjamyajtsjidi
jetse'e duyakjapyaajmjidi jep poxuntujkp. 19 Ax to'k tse'e je Maja Vintsán je y'aangeles
kooo'ts je poxuntak'aka'a duyak'avaach jetse'e je kukatsivatajk duyakpítsumdi, jetse'e
dunuujmidi:

20 —Najkxta jep maja tsaptujkp, jep tse'e je numay jayu xvaajnjadat pan vintso ve'e
dujayejptinit je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp.

21 Ku ve'e du'amotunajxti, van'it tse'e je kujápit tyajkidi jep maja tsaptujkp jetse'e je jayu
duyak'ixpajkti.

Ax je tee' juu' ve'e dunuvintsanikajxp je tee'tajkta maat je jayu pan pan jatye'e myaatta
vye'na, je'e tse'e duvomojktu pan pan jatye'e dunumájiduvap jep tsaptujkp. Van'it tse'e
dunukejxidi je kukátsivada jep poxuntujkp. 22 Ku ve'e je tsaptakmutoompa jye'ydi jep
poxuntujkp, ka'ats jepe'e dupampaatti, van'it tse'e vyimpijttinuva je kats maat, 23 jetse'e
vyaandi:

—Oy atuk xa aatse'e je poxuntajk tumpaa'ty. Jep tse'e vyinténajada pan pan jatye'e
du'ix'ijttup. Ax kuts aatse'e tunyak'ava'ach, ka'ats aatse'e jep tumpampaa'ty.

24 Ax ku tse'e du'amotunajxti je tee'tajk je vyintsanda maat je tsaptakmutoompa juu'
ve'e dunuvintsánip je tsaptakmutoompatajk, ka'a tse'e duvinmótudi pan vintso je'e ve'e
najkx kyukaxa. 25 Van'it tse'e to'k je jayu jye'y juu' ve'e tuknuja'vijidu, jetse'e ña'muxjidi
jidu'um:

—Je yaa'tyajkta juu' ve'e tuxpoxuntakpamda, jepts je'e ve'e je numay jayu duyak'ix-
pakta maja tsaptujkp.

26 Van'it tse'e je tsaptakmutoompa juu' ve'e dunuvintsánip je tsaptakmutoompatajk
maat je jyayu, je'e tse'e ojts dumatsta je kukátsivada, ka'a tse'e dujomtonda dutitonda,
je'e ve'e cha'kidup kux ku ve'e je numay jayu chaka'atsjadat. 27 Ku ve'e duyakmejtsti, van'it
tse'e dupaamdi jeja je jayu vyinkujkta juu' ve'e dunumájidup jep tsaptujkp. Van'it tse'e
ña'muxjidi je tee' juu' ve'e dunuvintsanikajxp je tee'tajkta:

28 —¿Ka mákkap aats miitse'e ntukpavaandi jets ka'a ve'e je jayu x'ukvaajnjidinit je Jesús
jye'e? Ax íxtats n'it juu' ve'e tuxtonda. Nujom tse'e je jayu juu' ve'e yaja Jerusalén, ta tse'e
dunujávada juu' miitse'e myak'ixpajktup, jets aatse'e xtuktokinava'anda ku ve'e je Jesús
y'aa'k.

29 Van'it tse'e je Pedro maat je viijnk kukátsivada y'atsoojvjidi:

—Tun vinkopk xa je'e ve'e jetse'e je Nte'yam yakkatsapákut. Ax pan pyavaampy tse'e
je jayu juu' ve'e kyapaatyp kyah'akeeguip maat je Nte'yam je y'ayook, ka'a tse'e yaktónut.
30 Je njujpit jáyuvamda je Ntye'yamda, je'e tse'e duyakjoojntykpajknuva je Jesús, je'e juu'
miitse'e myakjay'oo'kjudu ku ve'e xyakjacryuuzpejtjidi. 31 Je Jesús tse'e tsajpejtnu je
Nte'yam je kyutojkun kajx jetse'e je Nte'yam je majin myoojyjini ku ve'e jeja y'aka'yun
pa'ayi dupaamni, ax ve'em tse'e je Jesús y'it Yakkutojkpa jets Yaktsookpa, ve'em tse'e je
israeejlit jayu vyinmayumpijttinit, je kyo'oy joojntykin dumasooktinit, jetse'e je tyokin
yakmee'kxjadat. 32 N'ix nmotu aatse'e je Jesús ku ve'e távani jyoojntykpajknuva vye'na.
Ax je Espíritu Santo, juu' ve'e je Nte'yam myooyp pan pan jatye'e katsupajkjudup, je'e
tse'e je tuvakojtsun dupaampap jets ve'emam je'e ve'e je Nte'yam dutuujn —jidu'um tse'e
vyaandi.

33 Ku ve'e du'amotunajxti, ooy tse'e tyun'ejkjidi tyunjot'aajnjidi, je'e kajx tse'e
du'ukkojtsmojkti jetse'e kuduyakjay'oo'kjidi je kukátsivada. 34 Ax je jayu juu' ve'e
dunumájidup jep tsaptujkp, jeja tse'e je'e y'akujkta vye'na to'k je fariseo juu' ve'e Gamaliel
duxaaj. Je pava'nune'e tyukyak'ixpujkp. Ooy je'e ve'e je jayu tyunvintsa'agaja. Je'e tse'e
teni jetse'e dupavaajñ jetse'e duyakpítsumdat je kukátsivada namvaate'e veee'n je it ñaxy.
35 Van'it tse'e dunuujmi je myujatyoo'da:

—Miitsta, nmu'israeejlit jáyuda, tumpayo'oyda oy pan ti ve'e mtonuvaandup maat ya'a
ya yaa'tyajkta. 36 Jem xa ve'e to'k je jayu y'ijt juu' ve'e Teudas duxaaj, ve'emts je'e ve'e

ñapyaajmji ax jo'n je jayu juu' ve'e dunumájip. Numaktaaxk mókupx jo'n tse'e je jayu pyanajkxji. Ku ve'e je jayu yak'oo'kjidini, van'it tse'e yo'vya'kxkajxtini nujom pan pan jatye'e panajkxjudu. Je vaatji tse'e kyukajxini. 37 Ku ve'e je it ñajxy, van'it ku ve'e je jayu yaknujaaydi, jempa tse'e je Judas, galiléait jayu. Numay tse'e je jayu pyanajkxji. Ax yak'oo'kjuduva tse'e je jayu jetse'e yo'vya'kxkajxtini nujom pan pan jatye'e panajkxjudu. 38 Je'e kajx tse'e, kadi xvintsotonda ya'a ya yaa'tyajkta, kadi xtso'oxpákta. Kux pan jayu je'e ve'e juu' ve'e ya kutojkun moojyjudup jetse'e dutóndat juu' ve'e tyoondup, kukáxapts ya'a ve'e; 39 ax pan je Nte'yamts je'e ve'e juu' ve'e ya kutojkun moojyjudup, ka'a tse'e m'o'yixjada jetse'e x'amaadaagadat. Nay'íxjada kux ku ve'e je Nte'yam xtso'oxpáktat —jidu'um tse'e je Gamaliel vyaajñ.

40 Tuktajkijidu tse'e je kats. Oyam tse'e vye'ema, ku tse'e dunukejxidi je kukátsivada, van'it tse'e duvojpti, jetse'e dupavaandi jets ka'a ve'e je jayu du'ukvaajnjidinit je Jesús jye'e. Van'it tse'e dumasookti. 41 Van'it tse'e je kukátsivada duvinva'kvaatsti je jayu juu' ve'e dunumájidup jep tsaptujkp; va'ajts xoojntktup tse'e ñajkxtini kux yakjajtuxjudu ve'e je Nte'yam jetse'e yakviijnk'íxti je Jesús kajx. 42 Jóvum xaaj tse'e duyak'ixpakta jetse'e dukotsta jets je Jesús je'e ve'e je Cristo, je'e juu' ve'e je Nte'yam vyinkoon jetse'e yakkutojknit. Ve'em tse'e dutoondi jep maja tsaptujkp jets ve'empa tajkm tajkm.

6

Ku yakvinkoondi nuvuxtojtuk je patto'nivada

1 Ax ku tse'e ñuma'yi'ata'atsta je jayu juu' ve'e je Jesús dujaanchja'vidup, van'it tse'e chaachvinmapyajkti je'e juu' ve'e dukojtstup je griego aaj. Ve'em tse'e vya'anda jets ka'a ve'e je kyu'aa'k ta'axtajk yak'ixpaa'tta ku ve'e jóvum xaaj je kaaky je naaj vya'kxy. 2 Van'it tse'e je numakmejtsk kukátsiva duyaknay'amojkijidi je jaanchja'vivatajkta, jetse'e jidu'um dunuujmidi:

—Ka'a xa ve'e y'oya jets aatse'e je Nte'yam je kyats je y'ayook ntukka'amay'atúvat jets aatse'e je kaaky je naaj nyakva'kxut. 3 Je'e kajx tse'e, utsta ajchta, vinkonda nuvuxtojtuk je yaa'tyajk amiitsjida juu' ve'e oy yaknukojtstup, juu' ve'e vijta kejta jets juu' ve'e je Espíritu Santo moojyjudup je makkin jets je vinma'yun jetse'e dutóndat juu' ve'e je Nte'yam chajkp, je'e tse'e mtukpava'andap ya toonk, 4 ax ve'emts aatse'e ntsapkojtsténat jets aatse'e ijtp je jayu ntukyak'ixpákut je Nte'yam je kyats je y'ayook —jidu'um tse'e vyaandi.

5 Y'oyja'vidu tse'e nujom je jaanchja'vivatajk. Van'it tse'e duvinkoondi je Esteban, to'k juu' ve'e to'k aaj to'k joot dujaanchja'vip je Jesucristo jetse'e je Espíritu Santo mya'aju je makkin jets je vinma'yun jetse'e dutónut juu' ve'e je Nte'yam chajkp. Vyinkoonduva tse'e je Felipe jets je Prócoro, je Nicanor jets je Timón maat je Parmenos, nay ve'empa je Nicolás, antioquíait jayu, to'k juu' ve'e je Nte'yam duvinja'vip duvintsa'kip ax jo'n je israeejlit jáyuda. 6 Ku ve'e duyakmejtsti jeja je kukatsivatajk vyinkujkta, van'it tse'e je kukatsivatajk je kya'aj tyuknukoojnjidi jetse'e ñutsapkojtsjidi.

7 Yakkojtsva'kx'ataatsp tse'e je Nte'yam je kyats je y'ayook, numa'yi'ataatstuvap tse'e jem Jerusalén je jayu juu' ve'e je Jesucristo dujaanchja'vidup. Numay tse'e je israeejlit tee'tajk dujaanchja'viduva je Jesús.

Ku je Esteban yakmajch

8 Je Esteban, je'e tse'e je Nte'yam je maa'yun to'nuxju jetse'e je makkin myoojyji jetse'e jeja je numay jayu vyinkujk dutuujn je mújit nuja'vin jets je mújit atuva. 9 Van'it tse'e je Esteban dumaatnakyojtsvintsoojvjidi juu' ve'e yaktukxaajidup Tsaptujkpit Naspaka Jayu, je'e juu' jatye'e tsoo'ndu jem Cirene jets jem Alejandría, nay ve'empa juu' ve'e tsoo'ndu jem cilíciait jets ásiait y'it jootmda. 10 Ax ka'a tse'e y'o'yixjada vintso ve'e je Esteban du'amaadaagadat kux je vijin je kejun maate'e je Esteban dukats juu' ve'e je Espíritu Santo mooojyjup. 11 Van'it tse'e dumujooydi je jáyuda jetse'e vya'andat jets y'amotunajxtu ve'e ku ve'e je Esteban dupakajts je Moisés je pyava'nun jets ku ve'e duvinkojtspejt je Nte'yam.

12 Ve'em tse'e dṵyakyoojmṵkti dṵyak'ajxṵkti jẹ nṵmay jáyuda, jẹ'ẹ maạtta tse'e jẹ israeejlit
jẹ myṹjit jáyuda jẹts jẹ tsaptṵjkpit yak'ixpạjkpada. Van'it tse'e jẹ Esteban dṵmajtsti jẹtse'e
dṵyaknạjkxtini joma ve'e ñay'amókajada jẹ jayu juu' ve'e dṵnṵmạ́jidup jẹp tsaptṵjkp.
13 Van'it tse'e dṵpạạmdi jẹ jayu juu' ve'e tyuknṵvampẹ́ttap jẹja jẹ'ẹ vyinkujkta. Jidṵ'ṵm
tse'e vyaandi:
—Ka'a xa yạ'ạ ve'e yạ jayu dṵpakọjts'atṹva yạ mạjạ tsaptạjk jẹts jẹ Moisés jẹ pyava'nṵn.
14 Ve'em ạạtse'e n'amọtunaxy ku ve'e vyaajñ jẹts to'ke'e jẹ nazarétit jayu juu' ve'e Jesús
dṵxạạj, jẹ'ẹk tse'e dṵyakkutọ́kiyup yạ mạjạ tsaptạjk jẹtse'e dṵyaktiktskạ́xṵt jẹ costumbre
juu' ve'e jẹ Moisés xyaktaajnjimdu.
15 Tsṵṵnidup tse'e vyẹ'nada jẹ jayu juu' ve'e nay'amojkijidup, jẹtse'e dṵvin'ixti jẹ
Esteban. Ve'em tse'e jẹ vyiijn jẹ y'aaj kye'x ax jo'n jẹ ángeles kṵy'ijt jo'n.

7

Ku jẹ Esteban dṵvinteni pạn pạn jatye'e dṵnṵmạ́jidup jẹp tsaptṵjkp

1 Van'it tse'e jẹ tee' juu' ve'e dṵnṵvintsạnikạjxp jẹ tee'tạjkta, jẹ'ẹ tse'e dṵ'amọtutṵvi jẹ
Esteban:
—¿Ve'emam mitse'e mva'añ ax jo'n yạ'ạ ve'e vya'anda?
2 Jẹtse'e y'atsạạjv:
—Nmu'israeejlit jáyuda, mṹjit jayutạjkta, amọtunaxta juu' ạts miitse'e ntukmukọtsu-
vaandup. Jẹ Nte'yam, juu' ve'e nṵjom dṵnṵmạjikạjxp, jẹ'ẹ tse'e naajknṵkẹ'xnatạjkiju jẹja
jẹ njṵjpit jáyuvamda Abraham vyinkujk ku ve'e jẹm mesopotámiait y'it jọọtm vye'na,
ka'anume'e ñṵjkx vye'na tsṵṵniva jẹm haraanit kyajpṵn kạjxm. 3 Jidṵ'ṵm tse'e dṵnṵṵjmi:
"Tunmasọọkni jẹ m'it jẹ mnaax jẹts nṵjom jẹ mjayu, jẹts nạjkxṵ joma ve'e jẹ naax
juu' ạts mitse'e ntuk'íxup." 4 Van'it tse'e jẹ Abraham chọọ'nni jẹm caldéait y'it jọọtm
jẹtse'e ñṵjkx jẹm Harán. Ku ve'e jẹ tyee' y'ọọ'kni, van'it tse'e jẹ Nte'yam yakmiijnjini
joma ve'e yạ it yạ naax, joma ve'e n'ijtumda ntsṵṵnimda. 5 Ka'a tse'e yaja dṵmọọjy
jẹ Nte'yam yạ naax jẹ Abraham, ni jẹ'ẹ joma ve'e ñaxva'akṵt; tyukvinva'ni ve'e jẹts
myọ'ọpe'e yạ naax jẹ chaan jẹ kyọọj, ọ́yame'e van'it ka'a pạn jẹ Abraham jẹ y'ónṵk
vye'na. 6 Nạ'mṵxjuva tse'e jẹ Nte'yam jẹts jékumit jayu ve'e y'íttat jẹ Abraham jẹ
chaan jẹ kyọọj jẹtse'e chạạnadat joma ve'e dṵkanaaxada, jẹm tse'e maktaaxk mọ́kupx
joojnt jẹ jayu jyomtónjadat tyitónjadat jẹtse'e akẹẹ'y yaktónjadat. 7 Nạ'mṵxjuva tse'e
jidṵ'ṵm jẹ Nte'yam: "Ạts xa ve'e ntọkimpayọ'ọyup jẹ jayu juu' ve'e jẹ mtsaan jẹ mkọọj
akẹẹ'y dṵyaktóndap, van'it tse'e jẹ mtsaan jẹ mkọọj chọọ'ndinit jẹm jẹts ạtse'e yaja min
xvinjávada xvintsạ'ạgada." Jidṵ'ṵm tse'e jẹ Nte'yam vyaajñ. 8 Jẹ Nte'yam xa ve'e jẹ
kọjtstán dṵyaktaan mạạt jẹ Abraham. Jẹ'ẹ tse'e tyukpavaan jẹtse'e jẹ Abraham mạạt
nṵjom jẹ chaan jẹ kyọọj juu' ve'e mix ónṵkta, jẹ'ẹ tse'e yakpạạjmjadap jẹ ixta'nṵn
jẹtse'e dṵni'kxmadat dṵkọjmadat, ve'em tse'e dṵyaknṵkẹ'xnatạ́kadat jẹts kyuvạjktupe'e
jẹ kọjtstán. Ax ku tse'e jẹ myajntk Isaac kye'x, kutoodojtṵk xạạj tse'e dṵpạạjmji jẹ ixta'nṵn,
nay ve'empa tse'e jẹ Isaac dṵtoompa mạạt jẹ myajntk Jacob. Ax ve'empa tse'e jẹ Jacob
dṵtoompa mạạt jẹ myajntktạjkta, ṵṵ'm jẹ njṵjpit jáyuvamda, jẹ'ẹ tse'e dṵyaktsọọ'ntktu jẹ
makmẹjtsk jạkạ'ạ juu' ve'e jẹ israeejlit jáyuda.
9 'Jẹ Jacob jẹ myajntktạjkta, jẹ'ẹda tse'e dṵmu'ẹjkjṵdu jẹ y'uts José, jẹtse'e dṵtọọ'ktini.
Ax jẹm tse'e Egipto yaknạjkxjidini juu' ve'e joojyjṵdu. Y'ix jyayẹjp tse'e jẹ Nte'yam jẹ José,
10 jẹ'ẹ tse'e tuknṵvaatsju nṵjom juu' ve'e tso'oxjajtṵxju jẹtse'e jẹ vijin jẹ kẹjṵn myọọjyji.
Jẹ Nte'yam tse'e jẹ vinma'yṵn dṵmọọy jẹ faraón, jẹ egíptovit yakkutojkpa, jẹtse'e jẹ José
dṵjávat dṵtsọ́kṵt. Jẹ faraón tse'e pạạjmju jẹtse'e jẹ egíptovit jayu dṵyakkutojkjat, jẹ faraón
jẹ jyạạjn jẹ tyạjk paat.
11 'Van'it tse'e jẹ mạkk yooj ñajxy jẹm egíptovit y'it jọọtm jẹts yaja canaanit y'it jạạt.
Ọọy tse'e jẹ jayu tyuntsaachpaatti van'it, ka'a tse'e jẹ njṵjpit jáyuvamda dṵpaa'tta ti ve'e
tyukjoojntykadap. 12 Ku ve'e jẹ Jacob dṵmọtu jẹts jẹme'e Egipto jẹ tukjoojntykin, van'it
tse'e jẹm dṵpakẹjxti jẹ myajntktạjk, jẹ njṵjpit jáyuvamda, jẹ'ẹts jẹ'ẹ ve'e ku ve'e muto'k
nax ñạjkxti. 13 Ku ve'e mumẹjtsk nax ñạjkxtinuva, van'it tse'e jẹ José ñaajknṵkẹ'xnatạjkiji

jeja je y'uts je y'ajch vyinkujk. Ax ve'em tse'e je egíptovit yakkutojkpa dunuja'vi jets pan
jayu je'e ve'e je José. 14 Van'it tse'e je José dunukejxini je tyee' Jacob maat nujom je jyáyuda.
Nutoogupxuk makmokxe'e y'ijtti. 15 Ve'em tse'e jyajty jetse'e je Jacob ñajkxni tsuuniva
jem Egipto. Jem tse'e y'oo'kni; nay jempa tse'e y'oo'ktini je myajntktajkta, uu'm je njujpit
jáyuvamda. 16 Ku tse'e je Jacob je ñi'kx je kyopk duyaknajkxtini jem Siquem, jem tse'e
duyaknaxtajkidini jep aajntkup joma ve'e je naax juu' ve'e je Abraham jyooy je plata maat,
juu' ve'e je Hamor je myajntktajk tukmutoo'kjudu.

17 'Ku ve'e tyámini vye'na je xaaj ku ve'e duyakpo'okut je joojnt juu' ve'e je Nte'yam
tuknaʼmuxju je Abraham jets je chaan je kyooj ve'e tsaanadap jem Egipto, numáyani ve'e
ooy je israeejlit jayu tyunve'nada, 18 van'it tse'e jem Egipto yakkutojk'ukvaajñ to'k juu'
ve'e dukanuja'vip jets pan pan je'e ve'e je José y'ijt. 19 Je yakkutojkpa tse'e je njáyuvamda
duvin'aa'n jetse'e dujomtuujn dutituujn, jetse'e du'akee'yi jetse'e dumasooktinit je myix
ónukta juu' ve'e pi'k maaxna jetse'e ve'em y'oo'ktinit. 20 Van'ítani tse'e kye'x je Moisés;
ooye'e tyuntsoja y'ijt. Toojk po'o tse'e jem je tyee' je tyaak tyak'am yu'uts yak'ijtji. 21 Ax
ku tse'e kyoo'k'o'yixjidini jetse'e yu'uts dujaa'kyak'íttat, van'it tse'e je yakkutojkpa je ñaax
pyaatji jetse'e duyakyee'k ax jo'n je y'avintso ónuk kuy'ijt jo'n. 22 Je'e kajx tse'e je Moisés
dunu'ixpajki nujom juu' ve'e je egíptovit jayu jyajttup, viji kej tse'e juu' dutuujn dukajts.

23 'Vujxtkupx joojntani tse'e je Moisés vye'na, van'it tse'e ojts du'ix je jyáyuda. 24 Jem
tse'e du'ix to'k je egíptovit jayu ku ve'e dujomtún dutitún to'k je Moisés je jyayu, van'it
tse'e je Moisés duyak'aa'k je egíptovit jayu jetse'e ve'em dukuvaajñ je jyayu. 25 Ve'eme'e
je Moisés y'ukvinmaajy jets kuduvinmótudi ve'e je jyáyuda jets vyinkónup je'e ve'e je
Nte'yam je Moisés jetse'e ve'em dutukyakpítsumdat je myu'israeejlit jayu; ax ka'ats je'e
ve'e duvinmótudi. 26 Je ku'óxit tse'e je Moisés du'ix jets jeme'e numejtsk je myu'israeejlit
jayu ñachii'kjada. Y'ukyaknamyujot'oyavaajnjudupts je'e ve'e du'uktij, je'e kajx tse'e
jidu'um dunuujmidi: "To'k jáyuji xa miitse'eda. ¿Tyajxse'e mnachii'kjada?" 27 Van'it tse'e
je nakyutsii'kjuva je Moisés dunasti'tsi, jetse'e dunuujmi: "¿Pants mitse'e tumpumju jets
aatse'e xyakkutojkjat jets aatse'e xtokimpayo'oyut? 28 ¿Xyak'oo'kuvaampap ats mitse'e ax
jo'n ox xyak'aa'k je egíptovit?" 29 Ku ve'e je Moisés du'amotunajxy, van'it tse'e dunuja'vi
jets ñuja'vinup je'e ve'e je jayu jets je'e ve'e je jayu tuduyak'aa'k, je'e kajx tse'e kyeek
jetse'e ñujkx jem madiaanit y'it jooтm. Ax jékumit jayu tse'e y'ijt ku ve'e jem chuuni; jem
tse'e je Moisés ñamyajntkiji numejtsk.

30 'Vujxtkupx joojnt tse'e je it tuñajxnuva vye'na, van'it tse'e to'k je ángeles yak'ixji jem
janjootm jem ápit kup akojkm jem vinva'ajts it kajxm joma ve'e je Sinaí Kopk. 31 Atuva
atoki tse'e je Moisés dutuktaajñ juu' ve'e yak'ixju. Ku ve'e dumutami jetse'e du'ix'óyat,
van'it tse'e du'amotunajxy je Maja Vintsán myukatsju. Jidu'um tse'e vyaajñ: 32 "Ats xa ve'e
je mjujpit jayu je Ntye'yamda, je Abraham, je Isaac, maat je Jacob je Ntye'yamda." Van'it
tse'e je Moisés myippajkni, tsa'ki tse'e jetse'e je jaajn dujaa'k'íxut. 33 Van'it tse'e je Maja
Vintsán ña'muxji: "Napyakjenju kux kunuu'kx ya'a ve'e ya naax juu' ve'e mtukténip. 34 Ta
atse'e n'ix vintso ve'e ats je njayu yakjomtonda yaktitonda jem Egipto, ta atse'e nmotu
vintso ve'e jem ya'axta jetse'e ñañutsaachvinmáyjada, je'ets atse'e tunnukada'aky jets
atse'e nyakpítsumdat. Mínuts n'it, mits atse'e mpakéxup jem Egipto."

35 'Ax je Nte'yamts je'e ve'e duvinkoon je Moisés jetse'e duyakkutojkjat je njujpit
jáyuvamda jetse'e duyakpítsumdinit jem Egipto. Je Moisés tse'e je Nte'yam kejxju ku
ve'e to'k je ángeles du'ix jem janjootm jem ápit kup akojkm. Je Nte'yam tse'e je Moisés
dutuknukejx je njáyuvamda, je Moisés juu' ve'e vyiijnk'íxtu ku ve'e vyaandi: "¿Pan tse'e
tumpumju jets aatse'e xyakkutojkjat jets aatse'e xtokimpayo'oyut?" 36 Je Moiseests je'e
ve'e juu' ve'e dutoon je mújit nuja'vin jets je mújit atuva jem Egipto jets joma ve'e je Tsapts
Maaxy Naaj, je'e tse'e duyakpítsumnu jem Egipto je njujpit jáyuvamda jetse'e je majin
dujaa'ktuujn je vujxtkupx joojnt ku ve'e yo'ydi jem vinva'ajts it kajxm. 37 Je Moiseests
je'e ve'e juu' ve'e je nmu'israeejlit jáyuvamda jidu'um dunuujmidu: "Vinkánani xa ve'e
je Maja Vintsán, uu'm je nNte'yamamda, dujayep to'k uu'm je njáyuvamda, ve'em ax jo'n
atse'e xvinkaajn, je'e tse'e mkojtsnajxuxjadap je Nte'yam je y'ayook." 38 Je Moiseespats

je̱'e̱ ve'e juu' ve'e mukojtsju je̱ ángeles je̱m vinva'ajts it kajxm joma ve'e je̱ Sinaí Kopk, je̱tse'e dukojtsnajxji je̱ nju̱jpit jáyuvamda. Je̱ Moisés tse'e yakmooy je̱ ayook juu' kajxe'e je̱ jayu dujayejptinit je̱ joojntykin juu' ve'e xa̱'ma kajx ijtp, yakmooyts je̱'e̱ ve'e je̱tse'e xtuknuja'vimdat.

39 'Ax ka'a tse'e je̱ nju̱jpit jáyuvamda dukatsapajkti je̱ Moisés, ka'a ve'e dumajapaamdi, je̱me'e Egipto vyimpituvaandinuva. 40 Van'it tse'e je̱ Aarón jidu'um dunuujmidi: "Paajmjikts aatse'e to'k aaj to'k je̱ apamnax juu' ve'e nyaknte'yamimdap je̱tse'e xvintoo'vajkimdat, kux ka'a xa ve'e nnuja'vimda ti n'ite'e tujyatyju tuñaxyju je̱ Moisés juu' ve'e je̱m Egipto xyakpítsumumdu." Jidu'um tse'e vyaandi. 41 Van'it tse'e to'k je̱ kaaj ónuk du'apamnajxti, je̱ tánuk duyak'oo'kti, je̱tse'e dutukvintsa'kidi. Ooy tse'e dutuntukxoojntkti juu' ve'e tyoondu. 42 Je̱'e̱ kajx tse'e je̱ Nte'yam myasoojkjidi. Van'it tse'e duvinja'vidi duvintsa'kidi juu' jatye'e ijtp je̱m tsajviinm, je̱ maatsa, je̱ aampa xaaj, je̱ts je̱ aampa poo. Ve'em xa je̱'e̱ ve'e ax jo'n jatyáñ y'it je̱p nak kujxp juu' ve'e jyatyaandu je̱ Nte'yam je̱ y'ayook kojtsnajxpatajkta. Jidu'um tse'e jatyáñ y'it:

Miitsta, israeejlit jáyuda,
¿Myak'oo'ktu vine'e je̱ tánuk je̱ts atse'e xtukvintsa'kidi ku ve'e xyo'ydi vujxtkupx joojnt je̱ vinva'ajts it?
43 Ax ka'a tse'e,
mpakaaydu ve'e je̱m mja'vin kajxmda je̱ Moloc je̱ tyajk apamnax je̱ts je̱ Renfán je̱ myaatsa apamnax,
miitsts je̱'e̱ ve'e mpaamdu je̱tse'e xyaktanda je̱m mja'vin kajxmda je̱tse'e xvinjávada xvintsa'agada.
Je̱'e̱ kajxts ats miitse'e nyakpítsumdat joma ve'e je̱ m'itta je̱ mnaaxta je̱tse'e mpakéxtat je̱m Babilonia naxy.
Jidu'um tse'e jatyáñ y'it.

44 Van'it tse'e je̱ Esteban jyaa'kvaajñ:

—Je̱m tse'e vinva'ajts it kajxm dujayejpti je̱ nju̱jpit jáyuvamda je̱ tabernáculo joma ve'e je̱ Nte'yam duvinjávadat duvintsa'agadat. Je̱m tse'e dukoojnukti je̱ tsatsets joma ve'e je̱ Nte'yam je̱ pyava'nun dujatyaajñ. Ve'em tse'e je̱ tabernáculo dupum y'ijt ax jo'n je̱ Nte'yam dutukpavaajñ je̱ Moisés ku ve'e dunuujmi je̱ts ve'eme'e dunupamva'atsut ax jo'n yak'ixji. 45 Ax ku tse'e je̱ Moisés y'oo'kni, je̱ Josué tse'e yaktukkatajkinu je̱ kutojkun, je̱'e̱ tse'e duyakje̱'y je̱ nju̱jpit jáyuvamda joma ve'e uxyam n'ijtumda ntsuunimda. Je̱ Nte'yam tse'e duputajki je̱ nju̱jpit jáyuvamda je̱tse'e duyakkutókidi je̱ jayu juu' ve'e yaja tsuunidup y'ijt. Je̱ nju̱jpit jáyuvamda tse'e duyakmejtstu je̱ tabernáculo, je̱'e̱ maatta tse'e je̱ tabernáculo y'ijt van'it paat ku ve'e je̱ yakkutojkpa David jyoojntyki. 46 Jya'vits je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam je̱ David. Chojk tse'e je̱ David je̱tse'e kudupaamdi to'k je̱ tsaptajk joma ve'e chaanat je̱ Jacob je̱ Ntye'yam. 47 Ax je̱ Salomoonts je̱'e̱ ve'e juu' ve'e dupaam je̱ Nte'yam je̱ chaptajk, 48 óyame'e je̱ Nte'yam kyatsuuna je̱p tsaptujkp juu' ve'e je̱ jayu pyuump, ve'em ax jo'n je̱ Nte'yam je̱ y'ayook kojtsnajxpa dutukkojtsnajxy jidu'um:

49 Ve'em ax jo'n je̱ kutojkun tsuujntkun,
ve'em tse'e yaja tsapjaat joma atse'e ntsuuna.
Ve'em xa ve'e je̱m naxviinm ax jo'n je̱ va'kpejtun joma atse'e ya ntek kunyukkán.
¿Ti tsaptajkts je̱'e̱ ve'e juu' ats miitse'e xpaajmjavaandup,
ukpu joma ve'e je̱ it joma ats miitse'e kuxyakpoo'kxta?
50 Ats xa ve'e mpamkajx nujom juu' jaty.

51 Van'it tse'e je̱ Esteban jyaa'kna'muxjidi:

—Miitsta, ooye'e tyunmakka je̱ mkuvajk xpamda, ve'em ax jo'n je̱ tsaaj, ka'a ve'e je̱ Nte'yam je̱ y'ayook mtuktákajada je̱tse'e xkamotuvuva'anda. Mxa'matso'oxpajktup xa miitse'e je̱ Espíritu Santo. Ve'em xa miitse'eda ax jo'n je̱ nju̱jpit jáyuvamda. 52 Je̱ nju̱jpit jáyuvamda xa ve'e dujomtoondu dutitoondu nujom je̱ Nte'yam je̱ y'ayook kojtsnajxpatajkta, je̱'e̱ tse'e duyak'oo'ktu pan pan jatye'e dunukojtstu je̱ts mínupe'e je̱'e̱ pane'e tuv jáyuvip joojntykip. Ax kuts je̱'e̱ ve'e myiijn, miitsts je̱'e̱ ve'e je̱m je̱ viijnk jayu kya'm

mpaamdinu jetse'e xyakjay'oo'kjidini. [53] Yakmo'yumdu xa ve'e je pava'nun juu' ve'e je angelestajk tukkatajkiju je Moisés; ax ka'a tse'e xkuvakta je pava'nun —jidu'um tse'e je Esteban dunuujmi je jayu juu' ve'e dunumájidup jep tsaptujkp.

Ku je Esteban y'oo'kni

[54] Ku ve'e du'amotunajxti, jotma'ttu tse'e, je'e kajx tse'e ooy tyunnatyatskaa'tjada, je Estébane'e tyunmu'ejk'oo'kjudup. [55] Ax je Esteban, je Espíritu Santo tse'e moojyju je makkin jets je vinma'yun jetse'e dutónut juu' ve'e je Nte'yam chajkp, pat'ix tse'e jem tsapjootm tsov jetse'e je Nte'yam je myajin du'ix, jetse'e du'ixpa je Jesús tyena jeja je Nte'yam y'aka'yun pa'ayi. [56] Van'it tse'e je Esteban vyaajñ:

—¡Ixta! N'ixp xa atse'e je Jayu Juu' ve'e Nupaamduka Ijtp, jéjats je'e ve'e tyena je Nte'yam y'aka'yun pa'ayi.

[57] Van'it tse'e dutuk'ayaaxti je Esteban, jetse'e ñatyaatskmajtsjidi, jetse'e dununajkxti. [58] Van'it tse'e dumajtstini jetse'e duyaknajkxtini jep kajpun pa'ap. Jep tse'e ojts duyak'oo'ktini tsaka'achji. Pan pan jaty tse'e ve'em játkidu, jep tse'e je vyit duyaktaandi joma ve'e to'k je mootsk ónuk juu' ve'e Saulo duxaaj. [59] Namvaate'e duka'atsta, van'it tse'e je Esteban chapkajts. Jidu'um tse'e vyaajñ:

—Maja Vintsán Jesús, kuvaku to'k aaj ats ya njoot ya nja'vin.

[60] Van'it tse'e kyoxkteni jetse'e makk jidu'um vyaajñ:

—Maja Vintsán, kadi ya tokin xtukkuvetta.

Ku ve'e ve'em vyaajñ, van'it tse'e y'oo'kni.

8

[1] Y'oyja'vits je'e ve'e je Saulo ku ve'e je Esteban duyak'oo'kti.

Ku je Saulo dujomtuujn dutituujn je jáyuda juu' ve'e je Jesús dujaanchja'vidup

Ax van'it tse'e ooy tyunyakjomton'ukvaandi tyunyaktiton'ukvaandi jem Jerusalén je jayu juu' ve'e dujaanchja'vidup je Jesús. Nujom tse'e y'ayo'vya'kxkajxti jem judéait jets samaariait y'it jootm, je kukatsivatajkji tse'e taandu jem Jerusalén. [2] Jeme'e je jayu juu' ve'e duvinja'vidup duvintsa'kidup je Nte'yam, je'e tse'e duyaknaxtajkidinu je Esteban jetse'e ooy dutunnuyaaxti. [3] Ax je Saulo, y'íxtipts je'e ve'e vintso ve'e je jayu dukoo'kjaanchja'vidinit je Jesús, tajkm tajkm tse'e tyaka jetse'e duyakjavyaa'mpítsumjada jetse'e duyakjapyoxuntakpámjada pan pan jatye'e dujaanchja'vidup je Jesucristo, ve'em je yaa'tyajk ve'em je ta'axtajk.

Ku je oy kats je oy ayook yaktukka'amaajy jep samaariait kyajpun kujxp

[4] Ax je'eda pan pan jatye'e yo'vya'kxtu, y'ava'nidupts je'e ve'e je oy kats je oy ayook nujom pan joma tso ve'e ñajkxta. [5] Je Felipe tse'e ojts jem samaariait kyajpun kajxm jetse'e jem je jayu duvaajnji je Cristo jye'e. [6] Nay'amojkijidu tse'e numay je jayu jetse'e to'k joot du'amotunaxta juu' je'e ve'e kyajtsp; y'íxtuvapts je'e ve'e je mújit nuja'vin juu' je'e ve'e tyuump. [7] Yakjotkadaaktinu tse'e numay je jayu juu' ve'e jem jya'vin kajxmda je ko'oyjáyuvap, ayaaxp tse'e je ko'oyjáyuvap tyukvaatsjidini; yakjotkadaaktuva tse'e je mojkpa jayu jets je uxket jayu. [8] Ax ve'em tse'e je jayu ooy tyunxoojntkti jem kajpun kajxm.

[9] Jem tse'e vye'na to'k je maayva juu' ve'e Simón duxaaj, je'e tse'e je samaariait jayu duvin'aa'n ku ve'e vyaajñ jets ñumájip je'e ve'e. [10] To'k joot je'e ve'e je jayu y'amotunajxjuduva y'ijt, je mújit je muutskit. Jidu'um tse'e vyaandi:

—Je Nte'yam je myaja kutojkun maat xa ya'a ve'e ya yaa'tyajk.

[11] Myajapaamdup tse'e kux jeke'e tyunvin'aa'njidi je maayk kajx. [12] Ku ve'e je Felipe tyukmukojtsjidi vintso je'e ve'e ku ve'e je jayu y'itta jem je Nte'yam y'am kya'm jetse'e vya'nuxjidi je Jesucristo jye'e, numay tse'e dujaanchja'vidi je Jesucristo jetse'e ñapejtti, ve'em je yaa'tyajk ve'em je ta'axtajk. [13] Jyaanchja'viva tse'e je Simón juu' ve'e je Felipe tukmukojtsju jetse'e ñapejtpa, jetse'e je Felipe dumaatnáxy dumaattáka, je'e ve'e tyuk'atúvip je majin jets je mújit nuja'vin juu' ve'e toojnjup.

[14] Je kukatsivatajk juu' ve'e jem Jerusalén taandu, ku tse'e je kats dumótudi jets
kyuvajktu ve'e je samaariait jayu je oy kats je oy ayook, van'it tse'e jem dukejxti je Pedro
maat je Juan. [15] Ku ve'e jye'ydi, van'it tse'e dunutsapkojtsti je samaariait jayu juu' ve'e je
Jesús dujaanchja'vidup jetse'e ve'em je Espíritu Santo tyákat jem jya'vin kajxmda, [16] kux
ni pana ve'e jem jya'vin kajxmda kya'itna vye'na je Espíritu Santo, napetji ve'e vye'nada
ku ve'e vyaandi jets je Maja Vintsán Jesuuse'e pyanajkxuvaandup. [17] Van'it tse'e je Pedro
maat je Juan je kya'aj tyuknukoojnjidi. Ku ve'e ve'em dutoondi, van'it tse'e je Espíritu
Santo tyajki jem je jayu jya'vin kajxmda.

[18] Ku ve'e je Simón du'ix jets tajkipe'e jem je jayu jya'vin kajxm je Espíritu Santo ku
ve'e je kukátsivada je kya'aj tyuknukoojnjidi, van'it tse'e je meen dujavampejtjidi, [19] jetse'e
vyaajñ:

—Mooyduva ats to'k aaj je kutojkun jets ku atse'e opyana ya nka'aj ntuknukónut, van'it
tse'e je Espíritu Santo tyákat jem je jayu jya'vin kajxmda.

[20] Van'it tse'e je Pedro ña'muxji:

—¡Kijpxe'e je mmeen xmaatvintókiyut je'e kajx ku ve'e ve'em mvinmay jets o'yipe'e
jetse'e je meen yaktukjóyut juu' ve'e je Nte'yam yajkyp je myaa'yun kajx! [21] Ka'a xa mits
ya'a ve'e mtukkada'akyju jetse'e xtónut ya toonk aats maat kux ka'a ve'e je mjoot je
mja'vin y'oya jeja je Nte'yam vyinkujk. [22] Vinmayumpijtni, masookni je mko'oy joojntykin,
jets munoo'kxtuku je Nte'yam. Oyape'e mmee'kxuxjut je ko'oy vinma'yun juu' ve'e
mjayejpp, [23] kux ta atse'e n'ix jets ooye'e je ko'oy joot xtunjayep, je tokin tse'e mka'mijup.

[24] Van'it tse'e je Simón y'atsaajv:

—Nutsapkotsta ats to'k aaj, ve'emts atse'e xkajátut xkanáxut juu' ve'e tuxkotsta jets
atse'e nkavintókiyut —jidu'um tse'e y'atsaajv.

[25] Ku ve'e je kukátsivada je jayu duvaajnjidi je Nte'yam je kyats je y'ayook jets ti ve'e
y'ixtu myótudu ku ve'e je Jesús dumaatvítti, van'it tse'e vyimpijttini jem Jerusalén.
Namvaate'e jem ñajkxtini, van'it tse'e du'ava'nidi je oy kats je oy ayook jem may kajpun
kajxm juu' ve'e jem samaariait y'it jootm.

Je Felipe jets je etiopíait jayu

[26] Ku ve'e ve'em jyajty, van'it tse'e to'k je Maja Vintsán je y'aangeles dumukajts je Felipe.
Jidu'um tse'e dunuujmi:

—Pojtuku jets najkxu jem vinva'ajts it kajxm, je'e tse'e mpákup je too' juu' ve'e tsoo'mp
jem Jerusalén jetse'e jem Gaza ñujkx.

[27] Van'it tse'e je Felipe pyojtuk jetse'e ñujkx. Jem tse'e ñujkx vye'na ku ve'e dumaat-
navyaatji to'k je yaa'tyajk, etiopíait jayu je'e ve'e; je Candace, to'k je etiopíait yakkutojkpa
ta'axtajk, je'ets je'e ve'e je tyoompa, je'e je myeen tse'e kya'mip. Jemts je'e ve'e Jerusalén
je yaa'tyajk y'ats, ojts je'e ve'e jem je Nte'yam duvinjava duvintsa'aga, [28] vimpijtnup je'e
ve'e vye'na jem tyak'am. Jemts je'e ve'e ñakukats vye'na carreta jootm juu' ve'e je caballo
pyavuu'mp, je'e tse'e kyajtsp juu' ve'e je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpa Isaías jyaay.
[29] Van'it tse'e je Espíritu Santo dunuujmi je Felipe:

—Mutama xi carreta.

[30] Ku ve'e ñaajktámiji je Felipe, van'it tse'e du'amotunajxy jets je'e ve'e kyajtsp je nak
juu' ve'e je Isaías jyatyaan. Van'it tse'e du'amotutuvi:

—¿Mvinmótupts ya'a ve'e juu' ve'e mkajtsp?

[31] Van'it tse'e y'atsaajv:

—¿Vintsos atse'e nvinmótuvut pan ka'a ve'e pan pan pan atse'e xtukvinmótuvup?

Jetse'e je Felipe yak'amotu jetse'e pyétut jem carreta jootm jetse'e dupaa'ajxtukat.

[32] Je Kunuu'kx Jatyán juu' ve'e kyajtsp vye'na, jidu'umts je'e ve'e vya'añ:

Ve'em xa je'e ve'e ax jo'n je carnero juu' ve'e je y'oo'kun yaktuk'avo'vip,
ve'em ax jo'n je carnero juu' ve'e ama'at taamp ku ve'e yaknukee'p,
ka'ats je'e ve'e ti dukats ku ve'e je jayu yak'oo'kuva'añju.

[33] Je naax je po'ox jo'nts je'e ve'e yakpuujm jetse'e kyayak'otyokimpayo'y.
¿Pants vine'e va'anup jets jeme'e je chaan je kyoojʔ

Yak'o̱o̱'kju̱du xa ve'e je̱ jayu yaja naxviijn.
Jidu̱'u̱mts je̱'e̱ ve'e je̱ Kunuu'kx Jatyán vya'añ juu' ve'e kyo̱jts.
34 Van'it tse'e je̱ yakkutojkpa ta̱'axta̱jk je̱ tyoompa du̱'amo̱tutu̱vi je̱ Felipe:
—Vaajnjikts a̱ts to'k aaj. ¿Viinme'e je̱ Nte'yam je̱ y'ayook ko̱jtsnajxpa ñatyijju̱ ku ya̱'a̱ ve'e du̱jaajy, ukpu̱ viijnk jayu je̱'e̱ ve'e tyijp?
35 Van'it tse'e je̱ Felipe vya'nu̱xji je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook, tyuknu̱ja'vi ve'e je̱ yaa'tya̱jk je̱ Jesús jye̱'e̱. Je̱ Kunuu'kx Jatyán juu' ve'e y'ixtu je̱tse'e du̱ko̱jtsti, je̱'e̱ tse'e kyo̱jtsvaats too'va̱jkp. 36 Ku tse'e ñaxta vye'na je̱m too' am, je̱tse'e je̱ tsoxk na̱a̱j du̱'ixpaatti, van'it tse'e je̱ yaa'tya̱jk vyaajñ:
—U̱xyaja xa ve'e je̱ tsoxk na̱a̱j, ¿ax ti tse'e du̱kayak'o̱'yip je̱ts a̱tse'e nna̱pétu̱t?
37 Van'it tse'e je̱ Felipe vyaajñ:
—Pa̱n to'k aaj to'k jo̱o̱t xa ve'e je̱ Jesucristo xjaanchjáva, o̱'yip tse'e.
Van'it tse'e y'atsa̱a̱jv:
—Njaanchja'vip xa a̱tse'e je̱ts je̱ Nte'yam je̱ y'Onu̱k je̱'e̱ ve'e je̱ Jesucristo.
38 Van'it tse'e je̱ tyoompa du̱nu̱u̱jmi je̱tse'e du̱yak'atúvat je̱ carreta. Ku ve'e y'atu̱vi, van'it tse'e vyajntkti je̱ Felipe ma̱a̱t je̱ yaa'tya̱jk je̱tse'e du̱yakna̱pejt. 39 Ku ve'e pyítsumdini je̱m na̱jo̱o̱tm, van'it tse'e je̱ Espíritu Santo, juu' ve'e ijtp je̱m je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n jya'vin ka̱jxm, je̱'e̱ tse'e je̱ Felipe to'mayji du̱yaknajkx viijnk tso̱v, ka'a ve'e y'uk'íxjini je̱ yaa'tya̱jk. Xo̱o̱jntkp tse'e je̱ yaa'tya̱jk ña̱jkxni. 40 Ax je̱ Felipe, je̱mts je̱'e̱ ve'e azótovit kyajpu̱n ka̱jxm o̱jts yak'ix, kajpu̱n kajpu̱n tse'e ñajxy je̱tse'e du̱'ava'ni je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook je̱m Cesarea paat.

9

Ku je̱ Saulo du̱jaanchja'vi'ukvaajñ je̱ Jesús
(Hch. 22.6-16; 26.12-18)

1 Ax vintso̱ tse'e je̱ it ñaxy, ka'ajyam tse'e je̱ Saulo du̱tuk'atsa̱'ki'atúva je̱ o̱o̱'ku̱n pa̱n pa̱n jatye'e je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n du̱jaanchja'vidup. Je̱'e̱ ka̱jx tse'e o̱jts du̱'ix je̱ tee' juu' ve'e du̱nu̱vintsa̱nika̱jxp je̱ tee'ta̱jkta. 2 Je̱'e̱ tse'e cha̱jkp je̱tse'e myo̱'o̱ju̱t je̱ na̱k je̱tse'e ña̱jkxu̱t je̱m damaascovit kyajpu̱n ka̱jxm je̱tse'e je̱p chaptu̱jkpta du̱'íxtat pa̱n pa̱n jatye'e du̱pana̱jkxtup je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n, ve'em tse'e du̱yakjamyátsjadat je̱tse'e je̱m Jerusalén du̱yakna̱jkxtat, ve'em je̱ yaa'tya̱jk ve'em je̱ ta̱'axta̱jk. 3 Je̱e̱na tse'e too' aajy vye'na, je̱ damaascovit kyajpu̱n mutámani, van'it tse'e tun to'mayji je̱ tsapjo̱o̱tmit ajajtk o̱o̱y tyunnu̱jajji tyunnu̱ta̱'kxji. 4 Van'it tse'e je̱ Saulo ñaxvipp je̱tse'e du̱'amo̱tunajxy to'k je̱ ayook juu' ve'e vaan:
—Saulo, Saulo, ¿tya̱jxts a̱tse'e xtso'oxpú̱k?
5 Van'it tse'e je̱ Saulo vyaajñ:
—¿Pa̱nts mitse'e?
Van'it tse'e yak'atsa̱a̱jv:
—A̱ts xa ve'e je̱ Jesús, juu' ve'e mtuntso'oxpu̱jkp. Viinm xa mitse'e mnakyo̱'o̱tyúnju̱ ku a̱tse'e ve'em xtun.
6 Van'it tse'e je̱ Saulo cha̱'kiku̱jx je̱tse'e vyaajñ:
—Ma̱ja̱ Vintsá̱n, ¿tise'e mtsa̱jkp je̱ts a̱tse'e ntónu̱t?
Van'it tse'e yak'atsa̱a̱jv:
—Pojtu̱ku̱ je̱ts na̱jkxu̱ je̱m kajpu̱n ka̱jxm, ax je̱m tse'e myakvaajnjat pa̱n ti ve'e mtónup.
7 Je̱ Saulo je̱ myujatyoo'da, va'ajts tsa̱'kidupts je̱'e̱ ve'e ku̱x myó̱tudu ve'e je̱ ayook; ax ka'a tse'e pa̱n du̱'ixti. 8 Van'it tse'e je̱ Saulo pyojtu̱k. Ku ve'e jyavin'ixva'kxy, ka'a tse'e y'uk'ixni. Van'it tse'e je̱ myujatyoo' myajtsjidi je̱m kya̱'m je̱tse'e pyavijtsjidi je̱m damaascovit kyajpu̱n ka̱jxm. 9 Je̱m tse'e y'ijt toojk xa̱a̱j, ka'a tse'e y'ix, ka'a tse'e kyay y'uu'k.
10 Je̱m tse'e damaascovit kyajpu̱n ka̱jxm y'ijt to'k je̱ jaanchja'viva juu' ve'e Ananías du̱xa̱a̱j, je̱'e̱ tse'e je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n yak'ixju je̱tse'e ña̱'mu̱xji:
—¡Ananías!
Van'it tse'e y'atsa̱a̱jv:

—Ux̱yaja ạts, Maja̱ Vintsán.
11 Van'it tse'e je̱ Maja̱ Vintsán ña̱'mux̱ji:
—Pojtuku̱ je̱ts naj̱kxu̱ joma ve'e je̱ too' juu' ve'e du̱xa̱aj Tu̱v, je̱m tse'e je̱ Judas tyak'am
x'amo̱tutúvat to'k je̱ yaa'tyaj̱k juu' ve'e Saulo du̱xa̱aj, tsapko̱jtspts je̱'e̱ ve'e. 12 Ta̱ je̱'e̱ ve'e
yak'ixju̱ mta̱ka joma ve'e y'it je̱tse'e je̱ mka̱'a̱j xtuknu̱kán je̱tse'e vyin'ixpa̱jknuva.
13 Ku ve'e je̱ Ananías du̱'amo̱tunajxy, van'it tse'e vyaajñ:
—Maja̱ Vintsán, o̱o̱yani xa a̱tse'e je̱ ka̱ts ntunmo̱tu vintso̱ je̱'e̱ ve'e je̱ yaa'tyaj̱k
du̱tsaachtún je̱ mjáyuda je̱m Jerusalén; 14 ax yaja tse'e tu̱myets je̱ kutojku̱n ma̱a̱t juu' ve'e
mo̱o̱jyju je̱ tee'ta̱jk je̱ vyintsa̱nda, je̱tse'e du̱yakjamyátsju̱t du̱yakjachómju̱t nu̱jom pa̱n pa̱n
jatye'e mjaanchja'vijidup.
15 Ax jidu̱'u̱m tse'e je̱ Maja̱ Vintsán ña̱'mux̱ji:
—Naj̱kxu̱, ku̱x a̱ts je̱'e̱ ve'e nvinko̱o̱n je̱tse'e a̱ts nje̱'e̱ du̱vaajnjadat pa̱n pa̱n jatye'e ka je̱
israeejlit jáyuvap, je̱ yakkutojkpada, je̱ts je̱ israeejlit jáyuda. 16 A̱ts xa ve'e ntuknu̱jávap je̱ts
o̱o̱y a̱tse'e xtunkutsaachpaadat.
17 Van'it tse'e je̱ Ananías ñu̱jkx je̱m je̱ jayu tyak'am joma ve'e je̱ Saulo vye'na. Ku ve'e
tyaj̱ki, van'it tse'e je̱ kya̱'a̱j du̱tuknu̱ka̱ajn je̱tse'e du̱nu̱ujmi:
—Uts Saulo, je̱ Maja̱ Vintsán Jesús, juu' ve'e myak'ixju je̱ja too' aajy, je̱'e̱ts a̱tse'e tu̱xkex
je̱tse'e mvin'ixpa̱jknuvat je̱tse'e je̱ Espíritu Santo mmo̱'o̱ju̱t je̱ ma̱kkin je̱ts je̱ vinma'yu̱n
je̱tse'e xtónu̱t juu' ve'e je̱ Nte'yam cha̱jkp.
18 Tun jatyji tse'e je̱ Saulo vyinvaatsji juu' ve'e ve'em íxuvip ax jo'n je̱ ajkx na̱meen,
je̱tse'e vyin'ixpa̱jknuva. Van'it tse'e je̱ Saulo tyeni je̱tse'e ña̱pejt. 19 Van'it tse'e kyaajy
y'uuk je̱tse'e myajuva̱jknuva. Je̱m tse'e ve̱e̱'n je̱ it du̱yaknajxy damaascovit kyajpu̱n ka̱jxm
ma̱a̱t je̱'e̱da pa̱n pa̱n jatye'e du̱jaanchja'vidup je̱ Jesús.

Ku je̱ Saulo kya'amaajy je̱p Damasco

20 Je̱m tse'e je̱ Saulo kya'amay'ukvaajñ je̱p je̱ damaascovit chaptu̱jkpta, je̱'e̱ tse'e
y'ava'nip je̱ts je̱ Nte'yam je̱ y'Onu̱k je̱'e̱ ve'e je̱ Jesús. 21 Nu̱jom pa̱n pa̱n jatye'e amo̱tuna-
jxju̱du, atu̱va ato̱ki tse'e tyuntaandi, je̱tse'e ñay'amo̱tutúvijidi vimpit atu̱j:
—¿Ka ya̱'a̱ap je̱'e̱ vine'e juu' ve'e je̱m Jerusalén du̱jomtoomp du̱titoomp tu̱y'it pa̱n pa̱n
jatye'e je̱ Jesús du̱jaanchja'vidup? ¿Ka je̱'e̱p ya̱'a̱ vine'e juu' ve'e yaja miimpa je̱tse'e
du̱yakjamyátsju̱t pa̱n pa̱n jatye'e du̱jaanchja'viduvap je̱ Jesús je̱tse'e tsum du̱yakna̱jkxu̱t
joma ve'e je̱ tee'ta̱jk je̱ vyintsa̱nda? —jidu̱'u̱m tse'e ñay'amo̱tutúvijidi.
22 Ax je̱ Saulo, yakma̱kkpa̱jk'ata̱a̱tsnupts je̱'e̱ ve'e je̱ kya'ama'yu̱n je̱tse'e du̱yaknu̱ke̱'x-
nataka je̱ts je̱ Jesús je̱'e̱ ve'e je̱ Cristo, je̱'e̱ juu' ve'e je̱ Nte'yam vyinko̱o̱n je̱tse'e yakku-
tojknit. Ka'a tse'e y'o̱'yixjada vintso̱ ve'e y'ama̱a̱daagajadat je̱ israeejlit jayu juu' ve'e
tsu̱u̱nidup je̱m Damasco.

Ku je̱ Saulo je̱ myu'israeejlit jayu du̱kukeek

23 May xa̱a̱jani tse'e je̱ it ñaxy vye'na je̱tse'e je̱ israeejlit jayu du̱'ukko̱jtsmojkti je̱tse'e je̱
Saulo ku̱du̱yak'o̱o̱'kti, 24 jóvum xa̱a̱j jóvum tsooj tse'e je̱ Saulo yak'a'ix je̱ja kajpu̱n naa'pats
aka̱'aajy je̱tse'e ku̱du̱yak'o̱o̱'kti. Ku ve'e je̱ Saulo du̱nu̱ja'vi ti ve'e tyonuvaandup, 25 van'it
tse'e je̱ jaanchja'vivata̱jk pya̱a̱jmjidi je̱m tójum je̱tse'e ko̱o̱'ts ñasta̱'yijidi je̱ja ne'ev viijn
tso̱v juu' ve'e je̱ kajpu̱n tuknaa'pa̱ts'ijtp, ve'em tse'e je̱ Saulo kyeek.

Ku je̱ Saulo je̱p Jerusalén vye'na

26 Ku ve'e je̱ Saulo jye̱'y je̱m Jerusalén, jyama̱a̱tnay'amokavaajnju̱du tse'e je̱ jaanchja'-
vivata̱jkta; ax tsa̱'kidu tse'e nu̱jomda ku̱x ka'a ve'e du̱jaanchjávada je̱ts jyaanchja'vinup
je̱'e̱ ve'e je̱ Jesús. 27 Ax je̱ Bernabé tse'e du̱tuknu̱vo̱o̱v je̱ kukátsivada, van'it tse'e
du̱tukmumaajntykti vintso̱ ve'e je̱ Saulo du̱'ix je̱ Maja̱ Vintsán je̱ja too' aajy, vintso̱
ve'e je̱ Nte'yam myuko̱jtsji, je̱ts vintso̱ ve'e je̱ Saulo ma̱kk aaj ma̱kk jo̱o̱t je̱ Jesús jye̱'e̱
du̱tukka'amaayni je̱m damaascovit kyajpu̱n ka̱jxm. 28 Van'it tse'e je̱ Saulo tyaajñ je̱m
Jerusalén, je̱'e̱ ve'e mya̱a̱tnajxyp mya̱a̱tta̱jkip, kaja'vina katsa̱'kina tse'e je̱ Maja̱ Vintsán
jye̱'e̱ je̱ jayu du̱tuknu̱jávada 29 je̱tse'e du̱ma̱a̱tnakyo̱jtsvintsávju̱ je̱ israeejlit jayu juu' ve'e
je̱ griego aaj du̱ko̱jtstup. Ax ka'a tse'e du̱kuva̱jkti je̱ ayook juu' ve'e je̱ Saulo kyo̱jts, je̱'e̱

kajx tse'e duʼuknupaajmtkidi jetse'e je Saulo kuduyak'oo'kti. [30] Ku tse'e je jaanchja'vivatajk
dunuja'vidi, van'it tse'e je Saulo duyaknajkxti jem Cesarea jetse'e dupakejxti jem taarsovit
kyajpun kajxm.
[31] Van'it tse'e oy jooot chuunidini nujom pan pan jatye'e dujaanchja'vidu je Jesucristo jem
judéait jets galiléait jets samaariait y'it jootmda, ve'em tse'e ñumáyada jetse'e je jyoot je
jya'vin myakkpajk'ata'atsta je Jesús maat, vyinja'vidup vyintsa'kidupts je'e ve'e je Maja
Vintsán jetse'e je Espíritu Santo yakjot'amájajada.

Ku je Eneas jyotkadaaky

[32] Najkx tse'e je Pedro may viijn, je'e tse'e najkx duku'ixta je utsta je ajchta jets je utsta
je tsa'ada. Ojts tse'e duku'ixpa je utsta je ajchta jets je utsta je tsa'ada juu' ve'e tsuunidup
jem lídait kyajpun kajxm. [33] Jem tse'e dupaaty to'k je mojkpa jayu juu' ve'e Eneas duxaaj,
toodojtuk joojntanits je'e ve'e pya'amma'aj vye'na. [34] Van'it tse'e je Pedro ña'muxji:
—Eneas, je Jesucristo xa ve'e myakjotkadaakjinup. Pojtukni jets pakmojkni ya mmaa-
jntkun.
Tun jatyji tse'e je Eneas pyojtukni. [35] Íxjudu ve'e nujom pan pan jatye'e joojntykidup
jem lídait jets saroonit kyajpun kajxmda, ve'em tse'e dumasookti je ko'oy vinma'yunda
jetse'e je Maja Vintsán dupanajkxti.

Ku je Dorcas jyoojntykpajknuva

[36] Jem tse'e je jópeit kyajpun kajxm y'ijt to'k je ta'axtajk juu' ve'e je Jesús dujaanchja'vip,
Tabita je'e ve'e xyaaj, Dorcas je'e ve'e kyatsapítsum je griego aaj. Je ta'axtajk, ooyts je'e
ve'e je jayu je maa'yun dutuntuujnja jetse'e duputaka pan pan jatye'e katih'ijtuxjudup.
[37] Ax ku tse'e je Pedro vye'na jem lídait kyajpun kajxm, van'it tse'e je Dorcas pya'ampejt
jetse'e y'aa'k. Távani tse'e duyaktsi'ivda je ñi'kx je kopk, van'it tse'e dupaamdi jep
mumejtsk nukavyet kujxp. [38] Je Jope, myutámipts je'e ve'e je lídait kajpun, jem joma ve'e
je Pedro vye'na. Myótuduts je'e ve'e je jaanchja'vivatajk jets jeme'e vye'na, van'it tse'e
dutuknukejxti numejtsk je yaa'tyajk jetse'e dumunoo'kxtuktat jidu'um:
—Uk mtónupe'e je maa'yun jetse'e nja'mdat jem Jope.
[39] Ku ve'e je Pedro yakvaajnji, van'it tse'e tyeni jetse'e dumaadi. Ku ve'e jem jye'y, van'it
tse'e duyaknajkxti jep nukavyet kujxp joma ve'e vye'na je ni'kx je kopk. Nujom tse'e je
ku'aa'k ta'axtajkta nunyaaxnup dutuk'ixti je Pedro je vit je xox juu' ve'e je Dorcas pyaam
ku ve'e dumaatve'nada. [40] Van'it tse'e je Pedro je jayu duyakpitsumkujx, jetse'e kyoxkteni,
jetse'e chapkajts. Van'it tse'e je oo'kpa duvin'ix jetse'e dunuujmi:
—Tabita, pojtukni.
Van'it tse'e je Dorcas vyin'ixva'kxni. Ku ve'e je Pedro du'ix, van'it tse'e y'ajxtk. [41] Van'it
tse'e je Pedro myajtsji jem kya'm jetse'e yakténiji. Van'it tse'e je Pedro duyaaxji je utsta
je ajchta jets je utsta je tsa'ada maat je ku'aa'k ta'axtajkta, jetse'e jeja vyinkujkta joojntyk
dutuk'ixti je Dorcas. [42] Yaknuja'vits ya'a ve'e nujom jem jópeit kyajpun kajxm; numay tse'e
dujaanchja'vidi je Maja Vintsán. [43] Jem tse'e je Pedro tyaajñ jek jaty jem je akukoo'tspa
Simón tyak'am.

10

Je Pedro maat je Cornelio

[1] Jem tse'e cesaréait kyajpun kajxm vye'na to'k je tojpa juu' ve'e dunuvintsánip
numókupx je tojpatajk, Cornelio je'e ve'e xyaaj. Itáliait je'e ve'e xyaaj to'k jaka'a je tojpa
juu' ve'e je Cornelio kya'mip. [2] Vyinja'vip vyintsa'kipts je'e ve'e je Nte'yam maat nujom
je jyaajn je tyajk, yajkpap tse'e ooy je meen jetse'e je israeejlit jayu yaktukputaka, ijtpts
je'e ve'e tyuntsapkats. [3] To'k nax tse'e, toojk yaaxp jo'n vye'na xuujun, jetse'e je Cornelio
yak'ixji to'k je Nte'yam je y'aangeles. Je'e tse'e nutajkiju joma ve'e vye'na jetse'e ña'muxji:
—¡Cornelio!
[4] Van'it tse'e je Cornelio maj duvin'ix je ángeles, ooy tse'e tyuntsa'ki, jetse'e du'amotu-
tuvi:

—¿Tise'e?

Van'it tse'e je̱ ángeles vyaajñ:

—Mkatsʼamotunajxjup xa ve'e je̱ Nte'yam ku ve'e mtsapkats, jaa'myéts je̱'e̱ ve'e dujayep vintso ve'e je̱ jayu xputaka pan pan jatye'e katih'ijtuxjudup. [5] Pakéxuts n'it je̱ yaa'tyajkta je̱m Jope je̱tse'e duyakmétstat je̱ Simón juu' ve'e duxaajivap Pedro. [6] Je̱me'e ñamyayju je̱ akukoo'tspa Simón tyak'am. Je̱m maaxy napa'am je̱'e̱ ve'e je̱ jayu chuuna.

[7] Ku ve'e je̱ ángeles ñajkxni juu' ve'e mukojtsju, van'it tse'e je̱ Cornelio duvatsaajv numejtsk je̱ tyoompa je̱ts to'k je̱ tojpa juu' ve'e to'k aaj to'k joot mutoojnjup. [8] Van'it tse'e dutukmumaajntykti juu' ve'e toojnju kojtsju je̱tse'e dupakejxti je̱m jópeit kyajpun kajxm.

[9] Ax je̱ ku'óxit tse'e, je̱enats je̱'e̱ ve'e too' aajy vye̱'nada, myutámidinupe'e je̱m Jope, van'it tse'e je̱ Pedro pyejt je̱m azotea ni'kxm tsapkojtspa, [10] ooye'e tyunyu'aa'kju vye'na je̱tse'e tyunkayuva'añ. Ax namvaat tse'e je̱ kaaky je̱ tojkx y'avaada, van'it tse'e va'ajts yak'ixji [11] je̱ tsapjootmit it y'ava'ach je̱tse'e je̱m tso chaa'n je̱'e̱ juu' ve'e ke̱'xp ax jo'n to'k je̱ maja vit, maktaaxk esquina tse'e tsum, je̱tse'e ñukada'akyju. [12] Je̱m tse'e vit jootm numay je̱ tánuk, je̱ eey je̱ tíkuts: je̱m tse'e juu' ve'e maktaaxk tékax, je̱mpa tse'e juu' ve'e je̱ tyiints dutukyo'ydup, nay je̱mpa tse'e je̱ je̱yyva tánuk. [13] Van'it tse'e to'k je̱ ayook dumotu:

—Pedro, pojtuku, yak'oo'ku, je̱ts ja'kxu.

[14] Van'it tse'e je̱ Pedro y'atsaajv:

—Ka'a, Maja Vintsán; ni vin'ita xa atse'e nkaju'kx juu' ve'e ka va'ajtsap, juu' ve'e je̱ Moisés jyatyaan je̱ts ka'a ve'e je̱ jayu duja'kxut.

[15] Van'it tse'e je̱ ayook dumótunuva, je̱tse'e yaknuujmi:

—Juu' xa ve'e je̱ Nte'yam yakvaats, ka'ats mits je̱'e̱ ve'e xtíjut ka va'ajtsap.

[16] Toojk nax tse'e ve'em jyajty je̱ejyji je̱ejyji, van'it tse'e je̱ vit pyatajkinuva je̱tse'e ñajkxnuva je̱m tsapjootm. [17] Pyayo'yp tse'e je̱ Pedro vye'na pan ti ve'e ñukajtsp juu' ve'e yak'ixju, van'it tse'e jye̱'ydi je̱ yaa'tyajkta juu' ve'e je̱ Cornelio kejxjudu, y'amotutúvidup tse'e je̱ jayu vye̱'nada je̱tse'e dunujávadat pan joma ve'e chuuna je̱ akukoo'tspa Simón. Ax ve'em tse'e jye̱'ydi je̱'e̱ tyak'aajy. [18] Van'it tse'e du'amotutúvidi pan je̱pe'e to'k je̱ yaa'tyajk juu' ve'e Simón duxaaj, juu' ve'e duxaajivap Pedro. [19] Je̱'ena tse'e je̱ Pedro pyayo'yp vye'na juu' ve'e yak'ixju, van'it tse'e je̱ Espíritu Santo ña'muxji:

—Ixu n'it, uxep xa ve'e m'íxtajada nutoojk je̱ yaa'tyajk. [20] Ténats, vánuku, je̱tse'e xmaadadat. Ka'a tse'e xtivinmáyut, ats ya'a ve'e tunkexta.

[21] Van'it tse'e je̱ Pedro vyajntyk joma ve'e vye̱'nada je̱ yaa'tyajkta juu' ve'e je̱ Cornelio kejxjudu, je̱tse'e jidu'um dunuujmidi:

—Ats xa je̱'e̱ ve'e pane'e m'íxtidup. ¿Tise'e tuxnuminda?

[22] Van'it tse'e y'atsoovdi:

—Je̱ tojpa juu' ve'e dunuvintsánip numókupx je̱ tojpatajk, juu' ve'e Cornelio duxaaj, je̱'e̱ts aatse'e xkejxp. Je̱'e̱ tse'e je̱ Nte'yam duvinja'vip duvintsa'kip, tuvts je̱'e̱ ve'e je̱ jyáyuvin je̱ jyoojntykin, nujom tse'e je̱ israeejlit jayu jyávajada chókjada. Je̱ Nte'yam je̱ y'aangeles tse'e tuña'muxju je̱tse'e mnukéxajat, ve'em tse'e du'amotunáxut juu' mitse'e mtuknujávap.

[23] Van'it tse'e je̱ Pedro yaktajkijidi je̱p tujkp je̱tse'e je̱ tsooj je̱m myataandi. Je̱ ku'óxit tse'e je̱ Pedro dumaadidi, je̱me'e je̱ utsta je̱ ajchta juu' ve'e tsuunidup je̱m jópeit kyajpun kajxm juu' ve'e mujatyoo'ijidu.

[24] Je̱ ku'óxit tse'e jye̱'ydi je̱m Cesarea. Je̱m tse'e je̱ Cornelio y'a'íxjada vye'na je̱m tyak'am maat je̱ jyuu'tta je̱ myugo'okta je̱ts juu' ve'e myaatnayja'vijidup. [25] Ku ve'e je̱ Pedro jye̱'y, van'it tse'e je̱ Cornelio je̱ Pedro du'anajkxi je̱tse'e duvinkoxkteni, je̱tse'e du'ukvinjavavaajñ du'ukvintsa'agavaajñ. [26] Ax jidu'um tse'e je̱ Pedro ña'muxji:

—Tena, jáyuva xa atse'e ax jo'n mits.

[27] Namvaate'e dumaatnakyátsju, van'it tse'e duyaktajki je̱p tujkp joma ve'e amoka vye̱'nada numay je̱ jayu. [28] Van'it tse'e je̱ Pedro ña'muxjidi:

—Mnuja'vidinup xa miitse'e je̱ts ka'a ve'e aats je̱ mpava'nun duyakjaty je̱ts aatse'e nku'íxtat ukpu aatse'e n'ítut je̱'e̱ maatta juu' ve'e ka je̱ israeejlit jáyuvap. Ax je̱ Nte'yamts

ạtse'e xtuk'ix jẹts ni pạna ạtse'e nkatíjụt ka va'ajtsap. [29] Paatyts ạtse'e jatyji tụnmín, ka'ats ạtse'e jẹ it nyaknajxy jẹts ạtse'e too'vạjkp mpayọ'ọyụt, jẹ'ẹts ạtse'e nnụjavavaampy pạn ti ạtse'e xtuknụkẹjxip.

[30] Van'it tse'e jẹ Cornelio y'atsạạjv:

—Maktaxxạạj it ạtse'e yaja nve'na ntạk'aajy, tsapkọjtsp jẹts ayoojipts ạtse'e nve'na. Toojk yaaxp jo'n tse'e vye'na ku ve'e jẹ jayu chapkạts, ve'em ax jo'n ụxyam, van'itts ạtse'e n'ix to'k jẹ ángeles, va'ajts ajajp atạ'kxp jẹ vyit jẹ xyọx. [31] Jidụ'ụmts ạtse'e xnụụjmi: "Cornelio, mkạts'amọtunajxjup xa ve'e jẹ Nte'yam ku ve'e mtsapkạts, jaa'myéts jẹ'ẹ ve'e dụjayep vintsọ ve'e jẹ jayu xputạka pạn pạn jatye'e katih'ijtụxjụdup. [32] Nụkẹ́xats jẹm jópeit kyajpụn kạjxm jẹ Simón juu' ve'e dụxạạjivap Pedro. Jẹm tse'e ñamyayjụ jẹ akụkọọ'tspa Simón tyạk'am, jẹm maaxy nạpa'am jẹ'ẹ ve'e chụụna." Jidụ'ụmts ạtse'e xnụụjmi. [33] Ax paatyts ạts mitse'e jatyji nnụkẹjxi. Ọy tse'e tụxtún ku ve'e to'k aaj tụmmets. Ax ụxyamts ạạtse'e yaja jẹ Nte'yam vyinkujk, jẹ'ẹ ạạtse'e n'amọtunaxuvaampy pạn juu' ve'e jẹ Mạjạ Vintsạ́n tụmtukpava'añjụ jẹts ạạtse'e xtuknụjávat.

Ku jẹ Pedro kya'amaajy jẹp jẹ Cornelio tyạk'ap

[34] Van'it tse'e jẹ Pedro vyaajñ:

—Ụxyam ạtse'e ọy nmụjava jẹts ka'a ve'e jẹ Nte'yam pạn dụviijnk'íx, [35] y'ọyja'vip jẹ'ẹ ve'e ọpyạna pạn pạne'e vinja'vijup vintsạ'kijup jẹtse'e dụtún juu' jẹ'ẹ ve'e chạjkp. [36] Jẹ Nte'yam xa ve'e jẹ y'ayook jẹ israeejlit jayu dụtuknụkẹjx. Yạ ọy kạts yạ ọy ayookts jẹ'ẹ ve'e ku ve'e jẹ jayu yakvaajñja jẹ Jesucristo jyẹ'ẹ, jẹ'ẹ pạne'e nụjom jẹ jayu dụnụvintsạ́nip jẹtse'e jẹ jayu dụyaknamyujọt'óyaja jẹ Nte'yam mạạt. [37] Ọy miitse'e xnụjávada jẹts yạ ayooke'e va'kxtk jẹm judéait y'it jọọtm, jẹme'e galiléait y'it jọọtm chọọ'ntk, tạ́vani tse'e jẹ Yaknạpẹjtpa Juan jẹ jayu dụvaajnjada vye'na jẹtse'e vyinmayụmpijttinit, jẹ kyọ'ọy joojntykinda dụmasọọktinit, jẹtse'e ñạpẹ́ttat. [38] Jẹ Jesús, jẹ nazarétit jayu, jẹ'ẹ tse'e jẹ Nte'yam vyinkọọn jẹtse'e dụjayẹjpnit jẹ Espíritu Santo jẹts jẹ kutojkụn, jẹ'ẹ tse'e jẹ y'ọy jẹ'ẹ dụtoon jẹtse'e dụyakjọtkạdaakni nụjom pạn pạn jatye'e jẹ kọ'ọyjáyuvap yaktsaachpaatjụdup vye'na. Ve'em jẹ'ẹ ve'e dụtuujn kụx ijtpe'e jẹ Nte'yam jẹ'ẹ mạạt. [39] N'ixts ạạts jẹ'ẹ ve'e nụjom juu' ve'e jẹ Jesús tyoon kyọjts jẹm judéait y'it jọọtm jẹts jẹm jerusaleenit kyajpụn kạjxm. Van'it tse'e jẹ jémit jayu jẹ Jesús dụyakjay'ọọ'kjidi ku ve'e dụyakjacryuuzpẹjtjidi. [40] Ax jẹ Nte'yamts jẹ'ẹ ve'e yakjoojntykpạjkjinuva kutoojk xạạj jẹtse'e dụyaknụkẹ'xnatạjki joojntyk jẹja ạạts nvinkujk. [41] Ka jéjap xa jẹ'ẹ ve'e dụyaknụkẹ'xnatạjki nụjom jẹ jayu vyinkujk, jẹẹjyji ve'e ạạts nvinkujk, jẹ'ẹ ve'e ku ạạtse'e jẹ Nte'yam xvinkạạjn jémani jẹts ạạtse'e jẹ jayu nvaajnjadat juu' ạạtse'e n'ix nmọtu. Nmạạtkaay nmạạt'ook ạạts jẹ'ẹ ve'e ku ve'e tạ́vani jyoojntykpạjknuva vye'na. [42] Jẹ Nte'yam ạạtse'e xtukpavaan jẹts ạạtse'e jẹ jayu nvaajnjadat jẹ ọy kạts jẹ ọy ayook, jẹts ạạtse'e jẹ tụvạkọjtsụn mpạ́mụt jẹts jẹ'ẹ ve'e dụpạạm jẹts jẹ Jesuusjyame'e dụtọkimpayọ'ynup pạn pạn jatye'e joojntykidup jẹts pạn pạn jatye'e ạạ'kanda. [43] Ñụkọjtstuts yạ'ạ ve'e nụjom jẹ Nte'yam jẹ y'ayook kọjtsnajxpatạjkta, ve'eme'e vyaandi jẹts nụjom pạn pạn jatye'e dụjaanchja'vidup jẹ Jesús, yakmẹẹ'kxjadapts jẹ'ẹ ve'e jẹ tyọ́kinda.

Ku jẹ Espíritu Santo tyạjki jẹm jya'vin kạjxmda pạn pạn jatye'e ka jẹ israeejlit jáyuvap

[44] Kọjtspna tse'e jẹ Pedro vye'na ku ve'e jẹ Espíritu Santo dụnụkạdaaky pạn pạn jatye'e dụ'amọtunajxtup vye'na. [45] Jẹ israeejlit jáyuda juu' ve'e dụjaanchja'vidup jẹ Jesús jẹts juu' ve'e jẹ Pedro myạạtjẹ'ydu, atụva atọki tse'e tyaandi kụxe'e jẹ Nte'yam dụpụụjm jẹ Espíritu Santo jẹm jẹ jayu jya'vin kạjxmda pạn pạn jatye'e ka jẹ israeejlit jáyuvap, [46] y'amọtunajxtup tse'e ku ve'e dụkọtsta jẹ ayook juu' ve'e kyavinmọ́tudup jẹtse'e jẹ Nte'yam dụyakmạ́jada dụyakjaanchada. [47] Van'it tse'e jẹ Pedro vyaajñ:

—¿Pạn tse'e dụkayakjátup jẹtse'e yạ jayu ñạpẹ́ttat? Tạ xa ve'e jẹ Espíritu Santo tyạka jẹm jya'vin kạjxmda, ve'em ax jo'n ụụ'mda.

[48] Van'it tse'e jẹ Pedro dụpavaajñ jẹtse'e ñạpẹ́ttat jẹ'ẹ kạjx jẹtse'e nụjava tyánụt jẹts jẹ Jesucristo jẹ'ẹ ve'e pyanạjkxuvaandup. Van'it tse'e jẹ Pedro dụmunoo'kxtkti jẹtse'e jamẹjtsk jatoojk xạạj jyaa'kmạạttánjadat.

11

Juu' ve'e je Pedro tyukmumaajntyktu je jaanchja'vivatajk jep Jerusalén

1 Je kukátsivatajk maat je utsta je ajchta jets je utsta je tsa'ada juu' ve'e jem Judea
ve'nidup, myótuduts je'e ve'e je kats jets kyuvajktuva ve'e je Nte'yam je kyats je y'ayook
pan pan jatye'e ka je israeejlit jáyuvap. 2 Ku ve'e je Pedro vyimpijtnuva jem Jerusalén,
kyo'oyja'vidu tse'e je'eda pan pan jatye'e duyakvinkópkidup jetse'e je jayu yakpaajmjadat
je ixta'nun jetse'e duni'kxmadat dukojmadat ax jo'n je israeejlit jayu dutonda, ve'eme'e
vyaandi jets ka'a je'e ve'e y'oya juu' ve'e je Pedro tyoon. 3 Jetse'e je Pedro du'amotutúvidi:
—¿Tis, mitse'e ojts xku'ix jetse'e xmaatkaaydi pan pan jatye'e kayakpaajmjidu je
ixta'nun?
4 Van'it tse'e je Pedro tyukmumaajntykjidi nujom juu' ve'e toojnju kojtsju. Jidu'um tse'e
vyaajñ:
5 —Tsapkojtsp atse'e nve'na jem jópeit kyajpun kajxm, van'itts atse'e xyak'ix jets
jeme'e tsapjootm chaa'n to'k je maja vit jo'n juu' ve'e maktaaxk esquina tsum, jets atse'e
xnukadaaky. 6 Ku atse'e oy n'ix pan ti ve'e myaat je vit, jem tse'e dumaada may je
tánuk, je eey je tíkuts: jem tse'e juu' ve'e maktaaxk tékax, jempa tse'e juu' ve'e je tyiints
dutukyo'ydup, nay jempa tse'e je jeyyva tánuk. 7 Van'itts atse'e n'amotunajxy to'k je ayook
juu' ve'e vaan: "Pedro, pojtuku, yak'oo'ku, jets ja'kxu." 8 Van'itts atse'e nvaajñ: "Ka'a, Maja
Vintsán, ni vin'ita xa atse'e nkaju'kx juu' ve'e ka va'ajtsap, juu' ve'e je Moisés jyatyaan
jets ka'a ve'e je jayu duja'kxut." 9 Van'itts atse'e je tsapjootmit ayook xnuujminuva: "Juu'
xa ve'e je Nte'yam yakvaats, ka'ats mits je'e ve'e xtíjut ka va'ajtsap." 10 Toojk naxts ya'a
ve'e ve'em jyajty jeejyji jeejyji, van'it tse'e pyatajkinuva jetse'e ñajkxnuva jem tsapjootm.
11 Van'it tse'e jye'ydi nutoojk je yaa'tyajk juu' ve'e jem Cesarea tsoo'ndu, yaktukpavaandu
ve'e jets atse'e ojts x'íxtada. 12 Je Espíritu Saantots atse'e xkejx maat je'eda jets atse'e
xnuujmi jets ka'a atse'e ntivinmáyut. Nmaat'ojtstuvats atse'e ya nutojtuk utsta ajchta.
Nujomts aatse'e ntajki jep to'k je jayu tyujkp, 13 je'ets aatse'e xtukmumaajntyk vintso
ve'e jep tyujkp du'ix to'k je Nte'yam je y'aangeles juu' ve'e na'muxju: "Nukexa jem Jope
je Simón juu' ve'e duxaajivap Pedro, 14 je'e tse'e mva'nuxjup pan ti ve'e mtónup jetse'e
xjayéput je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp, nay ve'empa ve'e je jayu juu' ve'e jep
mjuump mtujkp." 15 Ku ats je'e ve'e nmukojts'ukvaandi, van'it tse'e je Espíritu Santo
ñukadaakjidi, ve'em ax jo'n uu'me'e xnukadaakumduva jo'n ku ve'e too'vajkp myiijn.
16 Van'itts atse'e njaa'myejts vintso ve'e je Maja Vintsán vyaajñ: "Tyúvam xa ve'e jets je
tsoxk naaj ve'e je Juan je jayu tyukyaknapejt; ax ntukyaknapéttapts ats miitse'e je Espíritu
Santo jem mja'vin kajxmda." Jidu'um tse'e je Maja Vintsán vyaajñ. 17 Ax pan je Nte'yam
tse'e dukejx je Espíritu Santo, juu' ve'e tajki jem je jayu jya'vin kajxmda, ve'em ax jo'n
tyajkiva yam uu'm nja'vin kajxmamda, uu'mda, pan pan jatye'e je Maja Vintsán Jesucristo
dujaanchja'vidup, ¿pants atse'e jets atse'e nkayakjátut juu' ve'e je Nte'yam tyonuvaampy?
—jidu'um tse'e je Pedro vyaajñ.
18 Ku ve'e du'amotunajxti je utsta je ajchta juu' ve'e jem Jerusalén, ka'a tse'e du'ukko'oy-
ja'vidini juu' ve'e je Pedro tyoon, jetse'e je Nte'yam duyakmájidi duyakjaanchidi. Jidu'um
tse'e vyaandi:
—Pan ve'em xa ve'e, to'nuxjudupts je'e ve'e je Nte'yam je maa'yun pan pan jatye'e
ka je israeejlit jáyuvap jetse'e ve'em y'o'yixjada jetse'e vyinmayumpijttinit, je kyo'oy
joojntykinda dumasooktinit, jetse'e dujayejptuvat je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp.

Je jaanchja'vivatajk juu' ve'e nay'amojkijidu jep Antioquía

19 Ku ve'e duyak'oo'kti je Esteban, van'it tse'e dujomtoondi dutitoondi je jayu juu' ve'e
dujaanchja'vidu je Jesús, je'e kajx tse'e y'ayo'vya'kxkajxti. Jem tse'e pan pan jatye'e
najkxtu jem feníciait jets chípreit y'it jootmda, jempa tse'e pan pan jatye'e najkxtu jem
antioquíait kyajpun kajxm. Jem tse'e duvaajnjidi je oy kats je oy ayook je'ejyjida pan
pan jatye'e israeejlit jáyuda. 20 Ax jem tse'e je jaanchja'vivada juu' ve'e jem Chipre jets
Cirene tsoo'ndu, je'e tse'e je'ydu jem Antioquía jetse'e dutukmukojtstuva pan pan jatye'e
ka je israeejlit jáyuvap je oy kats je oy ayook, je'e ve'e ku ve'e je jayu yakvaajñja je Maja

Vintsa̱n Jesús jye̱'e̱. 21 Puta̱jkijidu tse'e je̱ Maja̱ Vintsa̱n, ve'em tse'e nu̱may je̱ jayu je̱ Jesús
du̱jaanchja'vidi.
22 Ku ve'e je̱ ka̱ts du̱mo̱tudi je̱ jaanchja'vivata̱jkta juu' ve'e je̱m Jerusalén, van'it tse'e
du̱pake̱jxti je̱ Bernabé je̱m Antioquía. 23 Ku ve'e je̱ Bernabé jye̱'y je̱tse'e du̱'ix vintso̱
ve'e je̱ Nte'yam kyunoo'kxjidi, o̱o̱yts je̱'e̱ ve'e tyunxo̱o̱jntk je̱tse'e anañu̱joma du̱nu̱u̱jmidi
je̱ts ma̱kk aaj ma̱kk jo̱o̱te'e je̱ Maja̱ Vintsa̱n du̱jaa'kpana̱jkxtat, 24 ku̱x o̱y jayu je̱'e̱ ve'e je̱
Bernabé, to'k aaj to'k jo̱o̱t je̱'e̱ ve'e du̱jaanchjáva je̱ Jesucristo je̱tse'e je̱ Espíritu Santo
mya'aju̱ je̱ ma̱kkin je̱ts je̱ vinma'yu̱n je̱tse'e du̱tónu̱t juu' ve'e je̱ Nte'yam cha̱jkp. Ve'em
tse'e nu̱may je̱ jayu du̱jaanchja'vidi je̱ Maja̱ Vintsa̱n.
25 Van'it tse'e je̱ Bernabé ñu̱jkx je̱m taarsovit kyajpu̱n ka̱jxm, je̱ Saulo ve'e o̱jts du̱'ixta.
Ku ve'e du̱paaty, van'it tse'e du̱va̱a̱jv je̱m Antioquía. 26 Je̱m tse'e y'ijtti to'k joojnt je̱
jaanchja'vivata̱jk ma̱a̱tta; nu̱may tse'e je̱ jayu du̱yak'ixpa̱jkti. Je̱m Antioquía tse'e je̱
jaanchja'vivata̱jk yaktij'ukvaandi je̱ Cristo je̱ jyáyuda.
27 Ku ve'e je̱m du̱yak'ixpa̱jkti, van'it tse'e jye̱'ydi je̱m Antioquía je̱ Nte'yam je̱ y'ayook
ko̱jtsnajxpata̱jkta, je̱me'e Jerusalén cho̱o̱'ndi. 28 Van'it tse'e nu̱to'k je̱'e̱da juu' ve'e Agabo
du̱xa̱a̱j, je̱'e̱ tse'e teni je̱ja uts ajch je̱ts uts tsa̱'a̱ akujkta, je̱tse'e vyaajñ je̱ts jéjape'e je̱ ma̱kk
yooj to'k it to'k naxviijn, je̱ Espíritu Santo tse'e ve'em je̱ vinma'yu̱n mo̱o̱jyju. Ax ve'emam
tse'e tyoojnji kyo̱jtsji van'it ku ve'e yakkutojkp vye'na juu' ve'e du̱xa̱a̱j Claudio. 29 Van'it
tse'e je̱ antioquíait jaanchja'vivata̱jk du̱nu̱pa̱a̱jmtkidi je̱tse'e je̱ puta̱jkin du̱tuknu̱ké̱xtat je̱
utsta je̱ ajchta ma̱a̱t je̱ utsta je̱ tsa̱'a̱da juu' ve'e je̱m Judea tsu̱u̱nidup, ve'em tse'e du̱ké̱xtat
pa̱n vintso̱ ve'e y'o̱'yixjada nu̱to'k nu̱to'k. 30 Tyoondu tse'e ve'em, tyuknu̱ke̱jxtu tse'e pa̱n
pa̱n jatye'e du̱nu̱vinténidup je̱ jaanchja'vivata̱jk je̱m Judea; je̱ Bernabé je̱ts je̱ Saulo, je̱'e̱
tse'e tyukmuke̱jxidu je̱ puta̱jkin.

12

Ku je̱ Santiago y'o̱o̱'kni je̱tse'e je̱ Pedro yakpoxu̱nta̱kpu̱u̱jm

1 Ax ve'emts je̱'e̱ ve'e jyajty van'it, je̱tse'e je̱m je̱ jaanchja'viva juu' ve'e je̱ yakkutojkpa
Herodes yakjamyajtsju̱du; 2 je̱ tsojxts je̱'e̱ ve'e tyukyakjay'o̱o̱'kju je̱ Santiago, je̱ Juan je̱
y'ajch. 3 Ku ve'e je̱ Herodes du̱'ix je̱ts y'o̱yja'vidu je̱'e̱ ve'e je̱ israeejlit jáyuda, van'it
tse'e je̱ Pedro du̱yakjamyajtsjuva. Van'it ya̱'a̱ ve'e tyoojnji kyo̱jtsji ku ve'e je̱ tsapkaaky
yakkay juu' ve'e je̱ levadura du̱kama̱a̱t. 4 Ax ku tse'e je̱ Pedro du̱yakjamyajtsji, van'it
tse'e du̱yakjapyoxu̱nta̱kpa̱a̱jmji. Je̱p tse'e je̱ tojpada nu̱maktojt juu' ve'e ix'ijtju̱dup,
nu̱maktaaxk jatyts je̱'e̱ ve'e ñatyíku̱tsjada. Ve'eme'e je̱ yakkutojkpa du̱'uknu̱pa̱a̱jmtki
je̱tse'e je̱ Pedro ku̱du̱yaknu̱ke̱'xnata̱jki je̱ja je̱ jayu vyinkujk ku ve'e je̱ pascua xa̱a̱j ñáxu̱t.
5 Ix'it tse'e je̱ Pedro vye'na je̱p poxu̱ntu̱jkp; ax to'k aaj to'k jo̱o̱t tse'e ñu̱tsapkó̱tsjada je̱
jaanchja'vivata̱jkta.

Ku je̱ Nte'yam je̱ Pedro du̱yakjapyítsumji je̱p poxu̱ntu̱jkp

6 Ax je̱ kujápit tse'e je̱ Herodes du̱'uknu̱pa̱a̱jmtki je̱tse'e ku̱du̱yakjapyítsumji je̱ Pedro.
Je̱ tsooj tse'e je̱ Pedro maap vye'na je̱ja nu̱me̱jtsk tojpa akujk je̱ts me̱jtsk je̱ cadena
tuk'atsommuk je̱ kya̱'a̱j ado'om ado'om ma̱a̱t je̱ tojpa je̱ kya̱'a̱j. Je̱p tse'e vye'niduva
nu̱me̱jtsk je̱ tojpa juu' ve'e je̱ poxu̱nta̱k'aka̱'a̱ du̱'ix'ijttup. 7 Tun to'mayji tse'e to'k je̱ Maja̱
Vintsa̱n je̱ y'aangeles je̱ Pedro du̱vinkuva'ki, je̱tse'e je̱p poxu̱ntu̱jkp y'ajaj y'atu̱'kx. Van'it
tse'e je̱ ángeles du̱ti'tsti je̱ Pedro to'k ado'om je̱tse'e du̱yakjo̱tvij. Van'it tse'e du̱nu̱u̱jmi:

—Pojtu̱ku̱ jatyji.

Van'it tse'e je̱ cadena je̱m je̱ Pedro kya̱'m kyu̱sta̱jkiku̱jx, 8 je̱tse'e je̱ ángeles ña̱'mu̱xji:

—Natyiintsómju̱ je̱ts pa̱mu̱ je̱ mka̱'a̱jk.

Ku ve'e je̱ Pedro ve'em du̱tuujn, van'it tse'e je̱ ángeles ña̱'mu̱xjinuva:

—Naxyo̱xju̱ je̱ts paminu̱ a̱ts.

9 Van'it tse'e je̱ Pedro du̱papítsum je̱ ángeles, ka'a ve'e du̱nu̱java pa̱n tyúvame'e juu'
ve'e je̱ ángeles tyuump, ve'eme'e vyinmay je̱ts tónaji ve'e ve'em yak'ixju̱. 10 Van'it tse'e
du̱vinnajxti je̱ muto'k tojpa juu' ve'e je̱ ta̱k'aka̱'a̱ du̱'ix'ijtp. Van'it tse'e je̱ mume̱jtsk
ta̱k'aka̱'a̱ joma ve'e jado'k je̱ tojpa du̱'ix'ijtpa. Ax ku tse'e jye̱'ydi joma ve'e je̱ pojxu̱n

zaguán joma tso ve'e pyítsumdinit jem kajpun jootm, viinm tse'e je pojxun zaguán y'aye'pvaach. Ku ve'e pyítsumdini jetse'e vee'n yo'ydi, van'it tse'e je ángeles myasookjini.
11 Van'it tse'e je Pedro oy je nuja'vin dupujk, jetse'e vyaajñ:
—Uxyamts atse'e tuuv nmujava jets je Maja Vintsándame'e je y'aangeles tudukex jets atse'e je Herodes tuxtukkava'ach, nay ve'empa ve'e juu' ve'e je israeejlit jayu y'a'íxtup vintso atse'e xtóndat.
12 Pyayo'yp tse'e je Pedro vye'na, jetse'e ñujkx jem je María tyak'am, je Juan juu' ve'e duxaajivap Marcos, je'ets je'e ve'e je tyaak. Jem tse'e numay je jayu ñay'amókajada tsapkojtspa. 13 Ku ve'e je Pedro je zaguán duyaknajk, van'it tse'e to'k je jajtspa pyítsum juu' ve'e Rode duxaaj jetse'e du'íxut pan pan jepe'e. 14 Ku ve'e duyukmotukajpy jets je Pedro ve'e kojtsp, ka'a tse'e duyak'avaach; ñojk'óye'e va'ajts xoojntkp noomp vyimpijtkojni jetse'e ojts duvaajnjikaj je jaanchja'vivatajk jets jepe'e zaguán aagup je Pedro tyena.
15 Van'it tse'e yaknuujmi:
—¡Ka'a mits vine'e mvija!
Van'it tse'e y'atsaajv jets vaampame'e. Van'it tse'e jyaa'kvaandi:
—Ka je'ep je'e ve'e, je y'aangeles xa je'e n'ite'e.
16 Jepna tse'e je Pedro je zaguán dujaa'kyaknák. Ku ve'e je zaguán duyak'avaatsti jetse'e du'ixti, atuva atoki tse'e tyuntaandi. 17 Van'it tse'e je Pedro je kya'aj dukoojnuk jetse'e y'amo'ottat. Van'it tse'e dutukmumaajntykti vintso ve'e je Maja Vintsán duyakjapyítsumju jep poxuntujkp. Van'it tse'e vyaajñ:
—Vaajnjada je Santiago jets je utsta je ajchta.
Van'it tse'e pyítsum jetse'e viijnk tso ñujkx.
18 Ku ve'e je it jyajtk, atuva atoki tse'e je tojpatajk tyuntaandi kux ka'a ve'e dunujávada pan ti ve'e toojnju je Pedro maat. 19 Van'it tse'e je Herodes duyakjay'íxtiji. Ku ve'e dukapaatti, van'it tse'e je tojpada dutokimpayo'y jetse'e duyakjay'oo'kjidini. Van'it tse'e je Herodes choo'nni jem Judea jetse'e ñujkx tsuuniva jem Cesarea.

Ku je yakkutojkpa Herodes y'oo'kni

20 Myu'ejkjup tse'e je Herodes je jáyuda juu' ve'e tsuunidup jem tiirovit jets sidoonit kyajpun kajxmda. Je jayu tse'e dukojtsmojktu vintso ve'e najkx dumukotsta je Herodes, je'e tse'e tyoondu vintso ve'e y'oyjávajadat je Blasto juu' ve'e duyakkutojkjip je toompatajk jep je Herodes tyujkp. Je Blasto tse'e du'amotu je yakkutojkpa jetse'e oy joot y'ítut je jayu maatta, kux je yakkutojkpa je ñaax je'e ve'e tyukjoojntykidup. 21 Ku ve'e je xaaj dupaaty ku ve'e je yakkutojkpa Herodes dunupaajmtki jetse'e je jayu dumukótstat, van'it tse'e dupuujm je y'oy vit, jetse'e y'ajxtk jem joma ve'e tyokimpayo'oy, jetse'e je jayu dumukajts.
22 Van'it tse'e je numay jayu y'aa'mitaakti, makk tse'e vyaandi:
—¡Ya'a juu' ve'e kojtsp, nte'yamts ya'a ve'e, ka jáyuvap!
23 Tun jatyji tse'e to'k je Maja Vintsán je y'aangeles je Herodes duyakpa'ampejt kux ka'a ve'e je Herodes je Nte'yam duyakmaji duyakjaanchi; tánukinuts je'e ve'e, van'it tse'e y'oo'kni.
24 Ax je Nte'yam je kyats je y'ayook, jaa'kyakkojtsva'kx'ataatspts je'e ve'e may viijn.
25 Ku ve'e je Bernabé maat je Saulo je tyoonk duyakkukajxidi jem Jerusalén, van'it tse'e vyimpijttinuva jem Antioquía, myaatnajkxtuva ve'e je Juan juu' ve'e Marcos duxaajivap.

13

Ku je Bernabé jets je Saulo ñajkxti ka'amaayva

1 Je jaanchja'vivatajk juu' ve'e nay'amojkijidu jem Antioquía, jem tse'e aje'ejyjida je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpatajk jets je yak'ixpajkpatajk. Jem tse'e je Bernabé, jem tse'e je Simón juu' ve'e yaktijpa Yak Jayu, jem tse'e je Lucio juu' ve'e cirénеit jayu, jempa tse'e je Manaén juu' ve'e kijpx dumaatyee'k je Herodes juu' ve'e je galiléait jayu duyakkutojkji, nay jempa tse'e je Saulo. 2 Vyinja'vidup vyintsa'kidupts je'e ve'e vye'nada je Nte'yam jetse'e y'ayoojada ku ve'e je Espíritu Santo jidu'um ña'muxjidi:
—Yak'apúkada je Bernabé jets je Saulo je toonk kajx juu' ats je'e ve'e ntuknuyaaxjidu.

[3] Távani tse'e y'ayoojada jętse'e chapkǫtsta vye'na, van'it tse'e ję kyą'ąj dụtuknụkǫǫndi
ję Bernabé mąąt ję Saulo, jętse'e dụmasǫǫkti.

Ku ję kukątsiva kya'amaaydi ję̨p Chipre

[4] Van'it tse'e chǫǫ'ndi ję Bernabé mąąt ję Saulo, ję Espíritu Santo tse'e kę̨jxụdu, jętse'e
ñąjkxti ję̨m seléuciait kyajpụn kąjxm. Ax ję̨m tse'e Seleucia dụpąjkti to'k ję barco jętse'e
ñąjkxti ję̨m Chipre, to'k ję naax juu' ve'e ję̨m maaxy nąąj akojkm. [5] Ku ve'e jyę'ydi ję̨m
joma ve'e ję kajpụn dụxąąja Salamina, van'it tse'e dụtukka'amaaydi ję Nte'yam ję kyąts
ję y'ayook ję̨p ję israeejlit jayu chaptụjkpta, myąądiduva tse'e ję Juan Marcos jętse'e
pyutąkajadat. [6] Ax ku tse'e dụtukyǫ'vyatskąjxti ję it jętse'e ję jayu dụvaajnjidi ję ǫy kąts ję
ǫy ayook, van'it tse'e jyę'ydi ję̨m páfosit kyajpụn kąjxm. Ję̨m tse'e vye'na to'k ję maayva
juu' ve'e natyijjup ję Nte'yam ję y'ayook kǫjtsnajxpa, israeejlit jayu ję'ę ve'e, Barjesús ję'ę
ve'e xyąąj. [7] Ję̨m tse'e vye'niva to'k ję yakkutojkpa juu' ve'e Sergio Paulo dụxąąj, kuvijts ję'ę
ve'e. Van'it tse'e ję Sergio Paulo dụyakjañụkę̨jxiji ję Bernabé mąąt ję Saulo kụx ję'ę ve'e
chąjkp jętse'e dụ'amǫtunáxụt ję Nte'yam ję kyąts ję y'ayook. Ję̨m tse'e ję Sergio Paulo
dụmąąda vye'na ję maayva. [8] Ax ję maayva, yaktijpapts ję'ę ve'e Elimas, ka'ats ję'ę ve'e
dụyakjatuva'añ jętse'e ję yakkutojkpa dụ'amǫtunáxụt juu' ję'ę ve'e kyǫjtstup. [9] Van'it tse'e
ję Saulo, yaktijpapts ję'ę ve'e Pablo, ję'ę tse'e ję Espíritu Santo mǫǫjyju ję mąkkin jęts ję
vinma'yụn jętse'e dụtónụt juu' ve'e ję Nte'yam chąjkp, ję'ę tse'e mąkk dụvin'ix ję maayva,
[10] jętse'e dụnụụjmi:

—Mits, vin'ąą'mpa, ję kǫ'ǫyjáyuvap ję jyayu, mtso'oxpụjkp xa mitse'e nụjom ję y'ǫy
ję'ę, ¿vin'it tse'e xyakma't'atúvat ję Mąją Vintsąn ję tyoo'? [11] Ụxyamts n'ite'e ję Mąją
Vintsąn mtukkuvętjụt, mtánup tse'e viints, jeke'e xkah'a'íxtụkụt ję xąąj ję y'ajajtk.

Ax tun jatyji tse'e tyaajñ viints jętse'e ję it kyǫǫ'tsixji. Van'it tse'e dụjatǫǫndi
dụjamajtsti ję̨m kyą'm pąn pąne'e kụpyavijtsjini. [12] Ku ve'e ję yakkutojkpa dụ'ix ti
ve'e toojnju, van'it tse'e dụjaanchja'vi ję Nte'yam ję kyąts ję y'ayook, atụva atǫki tse'e
dụtuktaajñ ję Mąją Vintsąn ję y'ixpąjkụn.

Ku ję Pablo mąąt ję Bernabé vyę'nada ję̨p Antioquía juu' ve'e

ję̨p pisídiait y'it jąątp

[13] Ku ve'e ję Pablo mąąt ję myujatyoo' chǫǫ'ndi ję̨m barco jǫǫtm ję̨m Pafos, van'it tse'e
jyę'ydi ję̨m Perge, to'k ję kajpụn juu' ve'e ję̨m panfíliait y'it jǫǫtm. Ję̨m tse'e ję Juan Marcos
myasǫǫkjidini jętse'e vyimpijtni ję̨m Jerusalén. [14] Ax ku tse'e chǫǫ'ndi ję Pablo mąąt ję
Bernabé ję̨m Perge, van'it tse'e jyę'ydi ję̨m Antioquía, to'k ję kajpụn juu' ve'e ję̨m pisídiait
y'it jǫǫtm. Ku ve'e ję pǫǫ'kxtkụn xąąj dụpaaty, van'it tse'e tyąjkidi ję̨p ję israeejlit jayu
chaptụjkp jętse'e y'ąjxtkti. [15] Ku ve'e yakkǫjtskụjx ję Moisés ję pyava'nụn jęts juu' ve'e
jyaaydu ję Nte'yam ję y'ayook kǫjtsnajxpatąjkta, van'it tse'e ję tsaptụjkpit ję ñụvintsąnda
yakjañą'mụxjidi:

—Nmu'israeejlit jáyuda, pąn ję̨m xa ve'e juu' ve'e mkǫtsuvaandup, nvaat tse'e xkǫtstat.
[16] Van'it tse'e ję Pablo tyeni jętse'e ję kyą'ąj dụyakpojtụk, ję jayu ve'e yak'amą'tp. Van'it
tse'e vyaajñ:

—Nmu'israeejlit jáyuda, pąn pąn jatye'e ję Nte'yam dụvinja'vidup dụvintsą'kidup,
amǫtunaxta juu' ątse'e nkǫtsuvaampy. [17] Ję Nte'yam, juu' ve'e nvinja'vimdup
nvintsą'kimdup, ję'ę tse'e dụvinkǫǫn ụụ'm ję njụjpit jáyuvamda jętse'e dụyaknụma'yidi
ku ve'e chąąnadana vye'na ję̨m egíptovit y'it jǫǫtm. Ku ve'e máyani ǫǫy tyunvę'nada,
van'it tse'e ję kyutojkụn mąąt ję̨m dụyakpítsumdini. [18] Vụjxtkupx joojnt jo'n tse'e ję
Nte'yam dụmuteni vintsǫ ve'e ję jayu jyáyuvada ku ve'e vyitti ję̨m vinva'ąjts it kąjxm,
[19] van'it tse'e dụyakkutǫ́kidi vuxtojtụk viijn ję jayu juu' ve'e dụvintsụụnidup y'ijt ję
canaanit it jętse'e dụyakva'kxjidi ję naax ję njụjpit jáyuvamda. [20] Ku ve'e ję̨m chąąnada
vye'na maktaaxk mǫ́kupx jagojkm joojnt jo'n, van'it tse'e ję Nte'yam myǫǫjyjidi pąn
pąne'e tǫkimpayǫ'ǫyjadap. Ve'em tse'e dụtuujn van'it paat ku ve'e jyoojntyki ję Nte'yam
ję y'ayook kǫjtsnajxpa Samuel. [21] Van'it tse'e ję jayu ję Nte'yam dụ'amǫ́tudi to'k ję
yakkutojkpa. Van'it tse'e ję Nte'yam dụvinkąąjn ję Saúl jętse'e yakkutojkụxjadat, ję Cis

je̱'e̱ ve'e je̱ myajntk, je̱ Benjamín je̱ chaan je̱ kyo̱oj. Ax vu̱jxtkupx joojnt tse'e je̱ Saúl yakkutujk. 22 Ku ve'e je̱ Nte'yam yakpítsumjini, van'it tse'e du̱pu̱u̱jm je̱ David je̱tse'e yakkutókṵt, je̱ Isaí je̱ myajntk. Ax jidṵ'ṵm tse'e je̱ Nte'yam ñṵko̱jtsiji: "Ta̱ a̱tse'e mpaa'ty pa̱ne'e a̱ts ya̱ njo̱ot ya̱ nja'vin du̱ma̱a̱tnavyaatjup, je̱'e̱ ve'e du̱tónup nu̱jom juu' a̱tse'e ntsa̱jkp, Daviijts je̱'e̱ ve'e xya̱a̱j, je̱ Isaí je̱ myajntk." 23 Ax je̱ David tse'e je̱ chaan je̱ kyo̱oj je̱ Jesús, juu' ve'e je̱ Nte'yam pya̱a̱m je̱tse'e je̱ israeejlit jáyuda du̱yaktso̱'o̱ku̱t, ve'em ax jo'n je̱ ka̱ts du̱yaktaajñ. 24 Ax ka'anum tse'e je̱ Jesús je̱ jayu du̱vinkuna̱jkxada vye'na, je̱tse'e je̱ Yaknapejtpa Juan du̱tukka'amaajy je̱tse'e nu̱jom je̱ israeejlit jayu vyinmayu̱mpijttinit, je̱tse'e du̱masoo̱ktinit je̱ kyo̱'o̱y joojntykinda, je̱tse'e ñapéttat. 25 Ax ku tse'e je̱ Yaknapejtpa Juan je̱ y'o̱o̱'ku̱n tyámini, van'it tse'e je̱ jayu du̱nu̱u̱jmidi: "Ka átsap xa je̱'e̱ ve'e pa̱n miitse'e mtijtup, miimpnum xa je̱'e̱ ve'e pa̱ne'e du̱jaa'kn̦umájip je̱ts ka'a ve'e a̱ts, ni je̱'e̱ts a̱tse'e nkavinmachju̱ je̱ts a̱ts je̱'e̱ ve'e je̱ kya̱'a̱jk ja̱a̱'p nmukéjijat."

26 'Miitsta, nmu'israeejlit jáyuda, je̱ Abraham je̱ chaanda je̱ kyo̱ojta, pa̱n pa̱n jatye'e je̱ Nte'yam du̱vinja'vidup du̱vintsa̱'kidup, miitse'e mtuknu̱ke̱jxju̱dup ya̱ o̱y ka̱ts ya̱ o̱y ayook, je̱'e̱ ve'e ku ve'e je̱ jayu yakvaajñja vintso̱ ve'e du̱jaye̱jptinit je̱ joojntykin juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp. 27 Ku̱x je̱'e̱ juu' ve'e tsu̱u̱nidup je̱m Jerusalén ma̱a̱t je̱ vyintsa̱nda, ka'ats je̱'e̱ ve'e du̱nu̱jávada pa̱n pa̱n je̱'e̱ ve'e je̱ Jesús. O̱yam tse'e vye'ema, ku ve'e du̱yakjay'o̱o̱'kjidi, kyutyoondu tse'e je̱ ayook juu' ve'e jyatyaandu je̱ Nte'yam je̱ y'ayook ko̱jtsnajxpata̱jkta, je̱ ayook juu' ve'e je̱ israeejlit jayu kyo̱jtstup vimpo̱o̱'kxtku̱n xa̱a̱j je̱p chaptu̱jkpta. 28 Ku ve'e je̱ jayu je̱ to̱kin du̱kapaatjidi je̱ Jesús je̱tse'e y'o̱o̱'ku̱t, y'amótudu tse'e je̱ Pilato je̱tse'e du̱yakjay'o̱o̱'kju̱t. 29 Ax ku tse'e du̱kutyonka̱jxti je̱ ayook juu' ve'e javyétani ve'ninup je̱ Jesús ka̱jx, van'it tse'e du̱yakvajntkti je̱m cruz ka̱jxm je̱tse'e du̱yaknaxta̱jkidi. 30 Ax je̱ Nte'yamts je̱'e̱ ve'e du̱yakjoojntykpa̱jknuva. 31 Je̱ jayu juu' ve'e du̱mujatyoo'idu je̱ Jesús ku ve'e je̱m Galilea cho̱o̱'ndi je̱tse'e ñajkxti je̱m Jerusalén, je̱'e̱ tse'e may xa̱a̱j íxjidinuva joojntyk, je̱'e̱ tse'e je̱ nu̱may jayu du̱tuknu̱ja'vidu je̱ts joojntykpa̱jknuva je̱'e̱ ve'e je̱ Jesús.

32 'Ax nay ve'empats a̱a̱tse'e u̱xyam n'ava'niva je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook juu' ve'e je̱ Nte'yam tyukvinva'ni je̱ nju̱jpit jáyuvamda. 33 Kyutyoonts je̱'e̱ ve'e u̱u̱'m ma̱a̱tta je̱ ayook juu' ve'e tyukvinva'nidu, u̱u̱'mda, je̱'e̱ je̱ chaanda je̱ kyo̱ojta, je̱'e̱ tse'e kyutyoon ku ve'e je̱ Jesús du̱yakjoojntykpa̱jknuva. Ve'emts je̱'e̱ ve'e ax jo'n javyet je̱p mume̱jtsk salmo ku̱jxp: "A̱ts xa mitse'e xTee'ip, u̱xyamts a̱ts mitse'e ntoonkma̱'a̱." Jidṵ'ṵmts je̱'e̱ ve'e javyet. 34 Ax je̱'e̱ ku ve'e je̱ Nte'yam du̱yakjoojntykpa̱jknuva je̱ Jesús je̱tse'e ve'em je̱ ñi'kx je̱ kyo̱pk ni je̱ vin'ita kyama'atu̱t, jidṵ'ṵm tse'e vyaajñ: "Nkunoo'kxtap xa a̱ts miitse'e, ve'em ax jo'n a̱tse'e ntukvinva'ni je̱ David." 35 Paaty tse'e vyaampa jado'k je̱ salmo: "Ka'a ve'e xyakjátṵt je̱tse'e je̱ mVa'ajts Onṵk je̱ ñi'kx je̱ kyo̱pk mya'atu̱t." Jidṵ'ṵm tse'e vya'añ. 36 Ax ka je̱ David ka̱jxapts ya̱'a̱ ve'e yakka̱jts, ku̱x o̱o̱'knu ve'e je̱ David, ve'em ax jo'n je̱ jyu̱jpit jayu y'o̱o̱'ktinuva, je̱tse'e je̱ ñi'kx je̱ kyo̱pk mya'tni, távani tse'e du̱mutún du̱mupu̱k vye'na je̱ jyayu ax jo'n je̱ Nte'yam du̱tsa̱k. 37 Ax ka'a tse'e ve'em je̱ Jesús je̱ ñi'kx je̱ kyo̱pk jyajty, ka'a tse'e mya'ty; je̱ Nte'yame'e yakjoojntykpa̱jkjinuva. 38 Nmu'israeejlit jáyuda, nu̱jávada tse'e je̱ts je̱ Jesuuse'e je̱ jayu du̱to̱kinme̱e̱'kxp. 39 Je̱'e̱ ka̱jx tse'e nu̱jom pa̱n pa̱n jatye'e je̱ jaanchja'vijidup, yakme̱e̱'kxjidupts je̱'e̱ ve'e je̱ tyókinda; ax je̱ Moisés je̱ pyava'nu̱n ka̱jx, ni pa̱na tse'e kyayakto̱kinmee'kx. 40 Nay'íxjadats miitse'e ku̱x ku ve'e mtukka̱da'akjadat juu' ve'e je̱p Kunuu'kx Jatyán ku̱jxp jyatyaandu je̱ Nte'yam je̱ y'ayook ko̱jtsnajxpata̱jkta. Jidṵ'ṵm tse'e du̱jatyaandi juu' ve'e je̱ Nte'yam kyo̱jts:

41 Íxtats n'it, jáyuda juu' ve'e du̱kama̱j'íxtup du̱kajaanch'íxtup a̱ts je̱ n'ayook,
tuk'atúvada je̱ts vinto̱kida.
Ku̱x juu' xa a̱tse'e ntónup van'it ku ve'e mjoojntykadat,
ka'ats miits je̱'e̱ ve'e xjaanchjávadat óyame'e mjayaktukmumaayduktat.

42 Ku ve'e je̱ Pablo je̱ts je̱ jayu cho̱o̱'ndi je̱p tsaptu̱jkp, van'it tse'e ña̱'mu̱xjidi je̱'e̱da pa̱n pa̱n jatye'e ka je̱ israeejlit jáyuvap je̱ts ku ve'e jado'k je̱ po̱o̱'kxtku̱n xa̱a̱j to'k aaj jyaa'ktukmukótsjadat je̱ ayook juu' ve'e tyukka'amaay. 43 Ku ve'e ñavya'kxjidini je̱'e̱da pa̱n pa̱n jatye'e nay'amojkijidu je̱p tsaptu̱jkp, nu̱may tse'e je̱ jayu du̱pana̱jkxti je̱ Pablo ma̱a̱t je̱ Bernabé, ve'em je̱ israeejlit jáyuda ve'em pa̱n pa̱n jatye'e ka je̱'e̱pta juu' ve'e je̱ Nte'yam

dṵvinja'vidup dṵvintsa̱'kidup ax jo'n je̱ israeejlit jáyuda. Van'it tse'e je̱ Pablo ma̱a̱t je̱ Bernabé kyo̱jtsṵxjidi, ve'eme'e ña̱'mṵxjidi je̱ts to'k aaj to'k jo̱o̱te'e ñaajk'ítjadat je̱ Nte'yam ma̱a̱t, ijtp tse'e dṵpayo̱'o̱ydat vintso̱ ve'e je̱ Nte'yam je̱ jayu dṵtoojnjada je̱ maa'yṵn.

44 Ax ku tse'e je̱ po̱o̱'kxtkṵn xa̱a̱j dṵpaatnuva, jave̱e̱'n tse'e kyanay'amojkika̱jxjidi je̱ kajpṵn, je̱ Nte'yam je̱ kya̱ts je̱ y'ayook tse'e y'amo̱tunaxuvaandup. 45 Ku tse'e je̱ israeejlit jayu dṵ'ixti je̱ts va'ajts nṵmaye'e je̱ jayu tyunnay'amojkijidi, e̱jkjṵdu jo̱t'aajnjṵdu tse'e. Van'it tse'e dṵko̱jtsvintso̱o̱vdi je̱ Pablo je̱tse'e dṵvinko̱jtspe̱jtti. 46 Van'it tse'e je̱ Pablo ma̱a̱t je̱ Bernabé ma̱kk aaj ma̱kk jo̱o̱t kyo̱jtsti, je̱tse'e vyaandi:

—Miitsta, nmu'israeejlit jáyuda, tun vinko̱pk xa je̱'e̱ ve'e je̱tse'e je̱ Nte'yam je̱ kya̱ts je̱ y'ayook too'va̱jkp myakvaajnjadat. Ax je̱'e̱ ka̱jx tse'e kṵxe'e xkakuva̱kta je̱tse'e mkanatyukvinmátsjada je̱ joojntykin juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp, paatyts a̱a̱tse'e ṵxyam nmṵnṵjkx pa̱n pa̱n jatye'e ka je̱ israeejlit jáyuvap. 47 Kṵx ve'em a̱a̱tse'e xtukpavaajñ je̱ Maja̱ Vintsa̱n ku ve'e vyaajñ:

Ta̱ xa a̱ts miitse'e mpa̱mda ax jo'n je̱ kujajpa je̱ kuta̱'kxpa,

je̱ts miitse'e xvaajnjadat je̱ jayu pa̱n nṵvinxṵpe'e cha̱a̱nada to'k it to'k naxviijn

je̱ts vintso̱ ve'e dṵjaye̱jptinit je̱ joojntykin juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp.

48 Ku ve'e dṵ'amo̱tunajxti pa̱n pa̱n jatye'e ka je̱ israeejlit jáyuvap, xo̱o̱jntktu tse'e je̱tse'e vyaandi je̱ts o̱ye'e je̱ Maja̱ Vintsa̱n je̱ kya̱ts je̱ y'ayook; jyaanchja'vidu tse'e je̱ Jesús nṵjom pa̱n pa̱n jatye'e je̱ Nte'yam vyinko̱o̱n je̱tse'e dṵjaye̱jptinit je̱ joojntykin juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp. 49 Ax ve'em tse'e yakko̱jtsva'kxy je̱ Maja̱ Vintsa̱n je̱ kya̱ts je̱ y'ayook je̱m nṵjom pisídiait y'it jo̱o̱tm. 50 Je̱ israeejlit jayu juu' ve'e dṵkakuva̱jktu juu' ve'e je̱ Pablo ma̱a̱t je̱ Bernabé kyo̱jtstu, je̱'e̱ tse'e dṵma̱a̱tnakyo̱jtsjṵdu je̱ ta̱'axta̱jkta juu' ve'e je̱m dṵnṵmájidup je̱tse'e je̱ Nte'yam dṵvinjávada dṵvintsa̱'a̱gada; nay ve'empa tse'e je̱ yaa'tya̱jkta juu' ve'e dṵnṵkajpṵnkuvajkidup, je̱'e̱ tse'e dṵ'ako̱jtsidu je̱ jayu je̱tse'e dṵtso'oxpa̱ktat je̱ Pablo ma̱a̱t je̱ Bernabé. Ax yakvo̱jppítsumdu tse'e je̱m. 51 Van'it tse'e je̱ Pablo ma̱a̱t je̱ Bernabé je̱ kya̱'a̱jkta dṵvinxijtti, je̱tse'e dṵyakke̱e̱kti je̱ naxvay je̱tse'e dṵyaknṵke̱'xnata̱kada je̱ts ka óyap je̱'e̱ ve'e juu' ve'e je̱ jayu tyoondup. Van'it tse'e ña̱jkxti je̱m icóniovit kyajpṵn ka̱jxm. 52 Juu' ve'e je̱ Jesús dṵjaanchja'vidu, xo̱o̱jntktuts je̱'e̱ ve'e je̱tse'e je̱ Espíritu Santo myo̱o̱jyjidi je̱ ma̱kkin je̱ts je̱ vinma'yṵn je̱tse'e dṵtóndat juu' ve'e je̱ Nte'yam cha̱jkp.

14

Ku je̱ Pablo ma̱a̱t je̱ Bernabé vye̱'nada je̱p Iconio

1 Je̱m tse'e Iconio je̱ Pablo ma̱a̱t je̱ Bernabé tya̱jkidi je̱p je̱ israeejlit chaptṵjkpta. Je̱p tse'e kya'amaaydi. Ve'em tse'e nṵmay dṵjaanchja'vidi je̱ Jesucristo, ve'em je̱ israeejlit jáyuda ve'em pa̱n pa̱n jatye'e ka je̱'e̱pta. 2 Ax je̱ israeejlit jáyuda juu' ve'e dṵkajaanchja'vidup je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook, je̱'e̱ tse'e dṵ'ako̱jtsidu pa̱n pa̱n jatye'e ka je̱ israeejlit jáyuvap je̱tse'e dṵko̱'o̱yjávadat je̱ jaanchja'vivata̱jk. 3 Jek jaty tse'e je̱m tyaandi je̱ Pablo ma̱a̱t je̱ Bernabé, ma̱kk aaj ma̱kk jo̱o̱t tse'e je̱ jayu dṵtuk'ixti je̱ Maja̱ Vintsa̱n je̱ y'ayook. Je̱ Maja̱ Vintsa̱n tse'e je̱ ma̱kkin mo̱o̱jyjṵdu je̱tse'e dṵtóndat je̱ mṵ́jit nṵja'vin je̱ts je̱ mṵ́jit atṵva, ve'em tse'e je̱ jayu dṵnṵjávadat je̱ts tyṵ́vam je̱'e̱ ve'e juu' ve'e kyo̱jtstup; je̱ maa'yṵn juu' ve'e je̱ Nte'yam tyoojnjip je̱ jayu, je̱'e̱ tse'e y'ava'nidup. 4 Ax ka'a tse'e je̱ kukajpṵnda kijpx je̱ vinma'yṵn dṵjaye̱jpti: je̱m tse'e pa̱ne'e dṵma̱a̱tnapya̱jkjṵdup je̱ israeejlit jayu juu' ve'e dṵkajaanchja'vidup je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook, nay je̱mpa tse'e pa̱ne'e dṵma̱a̱tnapya̱jkjṵduvap je̱ Pablo ma̱a̱t je̱ Bernabé. 5 Van'it tse'e pa̱n pa̱n jatye'e israeejlit jáyuda je̱ts pa̱n pa̱n jatye'e ka je̱'e̱pta, je̱'e̱ tse'e dṵ'ukko̱jtsmojktu ma̱a̱t je̱ yakkutojkpada je̱tse'e kṵdṵjomtoondi kṵdṵtitoondi je̱tse'e kṵdṵka'ts'o̱o̱'kti. 6 Ax ku tse'e dṵnṵja'vidi je̱ Pablo ma̱a̱t je̱ Bernabé, ke̱e̱ktu tse'e je̱tse'e ña̱jkxti je̱m Listra je̱ts je̱m Derbe, me̱jtsk je̱ kajpṵn juu' ve'e je̱m licaóniait y'it jo̱o̱tm, je̱tse'e ña̱jkxtuva je̱m kajpṵn ka̱jxmda juu' ve'e myuta̱mip. 7 Je̱m tse'e je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook dṵ'ava'niduva.

Ku je̱ Pablo yaktsaka'ch je̱p Listra

[8] Jẹm tse'e liistrait kyajpụn kạjxm vye'na to'k jẹ yaa'tyạjk juu' ve'e ka'ọ'yixjup jẹtse'e jẹ tyek dụtukyọ'ọyụt, tsụụnip tse'e tyun'it, kụx ve'emam jẹ'ẹ ve'e kye'x, ni vin'ítam jẹ'ẹ ve'e kyayọ'ọy. [9] Ax y'amọtunajxypts jẹ'ẹ ve'e vye'na juu' ve'e jẹ Pablo kyạjtsp. Van'it tse'e jẹ Pablo jẹ yaa'tyạjk dụ'ix jẹtse'e dụnụja'vi jẹts ọ'yixjup jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e jẹ jyaanchja'vin kạjx jyọtkạda'akụt. [10] Van'it tse'e mạkk jidụ'ụm ña'mụxji:

—Tukténini jẹ mtek.

Van'it tse'e jẹ yaa'tyạjk jatyji tyeni jẹtse'e yọ'pyạjkni. [11] Ku ve'e jẹ nụmay jayu dụ'ixti juu' ve'e jẹ Pablo tyoon, van'it tse'e jẹ licaóniait aaj mạkk dụkọjtsti. Jidụ'ụm tse'e vyaandi:

—¡Nte'yamda xa yạ'ạ ve'eda juu' ụụ'me'e tụxnụkạdaakumda jayu jo'n! —jidụ'ụm tse'e vyaandi.

[12] Vyinja'vidu vyintsạ'kidu tse'e jẹ jáyuda may juu' ve'e ka jẹ Nte'yamap. Mẹjtsk juu' ve'e vyinja'vidu vyintsạ'kidu, Júpiter jẹts Mercuuriots jẹ'ẹ ve'e dụtijta. Kụx jẹ Pablo ve'e nụyojk kọjtsp, jẹ'ẹ kạjx tse'e jẹ jayu dụtijta Mercurio. Ax jẹ Bernabé, jẹ'ẹ tse'e tyijtup Júpiter. [13] Van'it tse'e jẹ tee' juu' ve'e toomp joma ve'e jẹ Júpiter yakvinjava yakvintsạ'ạga, joma ve'e jẹ tsaptạjk juu' ve'e taamp jẹja kajpụn pa'ayi, jẹ'ẹ tse'e noomp ọjts dụ'ixta jẹ pụj jẹts jẹ tsapkaaj, jẹ'ẹ ve'e tyukvintsạ'ạgavaandup jẹja jẹ nụmay jayu vyinkujk. [14] Ku ve'e jẹ Pablo mạạt jẹ Bernabé jẹ kạts dụmọ́tudi jẹts jẹ'ẹ ve'e yaktukvintsạ'ạgavaandup, van'it tse'e jẹ vyit ñatyuknụkạạ'tsvaatsjidi jẹtse'e dụyaknụkẹ'xnatạ́kada jẹts ka óyap jẹ'ẹ ve'e juu' ve'e jẹ jayu tyonuvaandup, jẹtse'e noomp tyạjkidi jẹja nụmay jayu akujk, mạkk tse'e vyaandi:

[15] —¿Tyạjxse'e ve'em mjátụkada? Jáyuva xa ạạtse'e, yạ'ạam xa ạạtse'e nnụmiimp jẹts ạạts miitse'e nnạạjmadat jẹtse'e xmasọọktinit yạ'ạ juu' ve'e ni vinxụpa katoomp, van'it tse'e xpanạjkxtinit jẹ joojntyk Nte'yam, juu' ve'e dụpạạm yạ tsajmit it, yạ naxviijnit it, jẹ maaxy nạạj, jẹts nụjom juu' jatye'e ijtp. [16] Yakjajtụxjuts jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e jẹ jáyuda juu' ve'e joojntykidu jụjpani jẹts juu' ve'e joojntykidup ụxyam paat, jẹ'ẹ tse'e dụtóndap pạn juu' ve'e chọjktup; [17] jyave'ema tse'e, xạ'ma kạjx tse'e jẹ Nte'yam ñaajknụkẹ'xnatạ́kaja jẹtse'e ve'em yak'íxat, jẹ'ẹ ve'e ku ve'e jẹ y'ọy jẹ'ẹ dụtún. Jẹ'ẹ xa ve'e xkẹjxjimdup jẹ tooj jẹtse'e jẹ naax dụkunuu'kx jẹtse'e tyạ'ma ku ve'e jẹ tạ'ma aats dụpaa'ty, xmọ'yumdupts jẹ'ẹ ve'e juu' ve'e nka'yumdup njạ'kxumdup jẹts juu' jatye'e tsọjkjup jẹtse'e ntukxọojntkumdat —jidụ'ụm tse'e jẹ jayu dụnụụjmidi.

[18] Ọyam tse'e jẹ Pablo mạạt jẹ Bernabé ve'em vyaandi, tso'ox tse'e y'ijt jẹtse'e dụnaxkọ́tstat jẹ jayu jẹtse'e dụkayak'ọọ'ktat jẹ tsapkaaj jẹtse'e dụtukvintsạ'ạgadat.

[19] Van'it tse'e jyẹ'ydi jẹ israeejlit jáyuda juu' ve'e tsọọ'ndu jẹm Antioquía jẹts jẹm Iconio, jẹ'ẹ tse'e dụ'uk'akọjtsidu jẹ nụmay jayu jẹtse'e jẹ Pablo kụdụyak'ọọ'kti tsaka'achji. Ax kya'tstu tse'e. Ku ve'e dụnasja'vidi jẹts tạ́vani ve'e dụyak'ọọ'kta, van'it tse'e dụvạạ'mpítsumdi jẹm kajpụn pa'am. [20] Ax ku tse'e jẹ jaanchja'vivatạjk ñaa'va'kvíttjidi, van'it tse'e jẹ Pablo pyojtụk jẹtse'e kyajpụntạjkinuva. Jẹ ku'óxit tse'e jẹ Bernabé dụmạạttsạạ'n jẹtse'e ñạjkxti jẹm deerbeit kyajpụn kạjxm.

[21] Ku ve'e jẹ jayu dụvaajnjidi jẹ ọy kạts jẹ ọy ayook jẹm Derbe, van'it tse'e nụmay dụjaanchja'vidi jẹ Jesús. Van'it tse'e jẹ Pablo mạạt jẹ Bernabé vyimpijttinuva jẹm Listra, jẹm Iconio, jẹts jẹm Antioquía. [22] Jẹm tse'e dụkọjtsmạ́kkidi jẹ jaanchja'vivatạjk, ve'em tse'e dụnụụjmidi jẹts mạkk aaj mạkk jọọte'e jẹ Jesucristo dụjaanchjávadat, ve'eme'e vyaandi jẹts ọọye'e jẹ jayu tyuntsaachpaa'ttat pạn tạjkidupe'e jẹm jẹ Nte'yam y'am kyạ'm. [23] Ku tse'e dụpạạmdi pạn pạn jatye'e dụnụvintẹ́nadap jẹ jaanchja'vivatạjk kạkto'k viijn joma ve'e ñay'amókajada, van'it tse'e chapkọjtsti jẹtse'e y'ayoojidi, jẹtse'e jẹm jẹ Majạ Vintsạ́n y'am kyạ'm dụpạạmdi jẹ ñụvinténivatạjkta.

Ku jẹ Pablo mạạt jẹ Bernabé vyimpijttinuva jẹp Antioquía juu' ve'e

jẹp siiriait y'it jạạtp

[24] Van'it tse'e dụtuknajxti jẹm pisídiait y'it jọọtm jẹtse'e jyẹ'ydi jẹm panfíliait y'it jọọtm. [25] Ku ve'e dụtukka'amaaydi jẹ ọy kạts jẹ ọy ayook jẹm peergeit kyajpụn kạjxm, van'it tse'e ñạjkxti jẹm Atalia. [26] Jẹm tse'e jẹ barco dụpạjkti jẹtse'e ñạjkxti jẹm Antioquía, jẹ kajpụn

joma ve'e je̱ jaanchja'vivata̱jk pya̱a̱jmjidi je̱m je̱ Nte'yam y'am kya̱'m je̱ toonk ka̱jx juu' ve'e tyoondu. [27] Ku ve'e je̱m jye̱'ydi, van'it tse'e du̱yaknay'amojkijidi je̱ jaanchja'vivata̱jk je̱tse'e du̱tukmumaajntykti nu̱jom juu' jatye'e tyoondu je̱ Nte'yam je̱ kyutojku̱n ka̱jx, vintso̱ ve'e je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n je̱ maa'yu̱n tyo'nu̱xjidi pa̱n pa̱n jatye'e ka je̱ israeejlit jáyuvap je̱tse'e du̱jaanchjávadat je̱ Jesucristo. [28] Jek jaty tse'e je̱ Pablo ma̱a̱t je̱ Bernabé je̱m du̱ma̱a̱ttaandi je̱ jaanchja'vivata̱jk.

15

Ku je̱ jaanchja'vivata̱jk ñay'amojkijidi je̱p Jerusalén

[1] Van'it tse'e jye̱'ydi je̱m Antioquía je̱ yaa'tya̱jkta juu' ve'e je̱m Judea tso̱o̱'ndu je̱tse'e du̱tuk'ix'ukvaandi je̱ jaanchja'vivata̱jkta. Jidu̱'u̱m tse'e vyaandi:

—Pa̱n ka'a xa miitse'e myakpa̱a̱jmjada je̱ ixta'nu̱n je̱tse'e xni'kxmadat xko̱jmadat ax jo'n je̱ Moisés du̱pavaajñ, ka'a tse'e m'o̱'yixjadat je̱tse'e xjayé̱ptat je̱ joojntykin juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp.

[2] Ax je̱ Pablo ma̱a̱t je̱ Bernabé, je̱'e̱ tse'e vaandu je̱ts ka'a je̱'e̱ ve'e ve'em du̱paa'ty du̱'ake̱ega. Je̱'e̱ ka̱jx tse'e ma̱kk du̱ma̱a̱tnakyo̱jtsvintso̱o̱jvjidi. Ka'a tse'e du̱ko̱jts'o̱'yidi. Van'it tse'e yakpa̱a̱mdi je̱ Pablo ma̱a̱t je̱ Bernabé ma̱a̱t je̱ utsta je̱ ajchta juu' ve'e vyinko̱o̱ndu, je̱tse'e ñajkxtat je̱m Jerusalén je̱tse'e je̱m du̱ko̱jts'ó̱yadat, je̱'e̱ ve'e na̱jkx du̱tukma̱a̱tko̱jtsmókta je̱ kuká̱tsivata̱jk ma̱a̱t je̱'e̱ pa̱n pa̱n jatye'e du̱nu̱vinténidup je̱ jaanchja'vivata̱jk juu' ve'e je̱mda. [3] Je̱'e̱da ve'e pake̱jxju̱du je̱ jaanchja'vivata̱jk pa̱n pa̱n jatye'e nay'amojkijidup je̱m Antioquía.

Ku ve'e ña̱jkxti, najxtu tse'e je̱m feníciait je̱ts samaariait y'it jo̱o̱tmda. Je̱m tse'e du̱tukmumaajntykti vintso̱ ve'e je̱ jayu juu' ve'e ka je̱ israeejlitap, je̱'e̱ tse'e du̱maso̱o̱ktu je̱ kyo̱'o̱y joojntykinda je̱tse'e u̱xyam du̱jaanchjávada je̱ Jesucristo. Nu̱jom tse'e je̱ utsta je̱ ajchta ma̱a̱t je̱ utsta je̱ tsa̱'a̱da pa̱n pa̱n jatye'e du̱'amo̱tunajxtu, tyukxo̱o̱jntktuts je̱'e̱ ve'e.

[4] Ku ve'e je̱ Pablo ma̱a̱t je̱ Bernabé jye̱'ydi je̱m Jerusalén, o̱y tse'e kyuva̱jkjidi pa̱n pa̱n jatye'e je̱m nay'amojkijidup, je̱'e̱ ma̱a̱t tse'e vye'niva je̱ kuká̱tsivata̱jk je̱ts je̱'e̱ pa̱n pa̱n jatye'e du̱nu̱vinténidup je̱ jaanchja'vivata̱jk. Van'it tse'e du̱tukmumaajntykti nu̱jom juu' ve'e je̱ Nte'yam tyoon je̱'e̱ ma̱a̱t. [5] Van'it tse'e tyénidi je̱ fariséoda juu' ve'e du̱jaanchja'vidup je̱ Jesucristo, je̱tse'e vyaandi:

—Tun vinko̱pk xa je̱'e̱ ve'e je̱tse'e je̱ ixta'nu̱n yakpa̱a̱jmjadat je̱ jaanchja'viva pa̱n pa̱n jatye'e ka je̱ israeejlit jáyuvap, je̱tse'e du̱ni'kxmadat du̱ko̱jmadat, je̱tse'e yaktukpava'andat je̱tse'e du̱kutyóndat je̱ Moisés je̱ pyava'nu̱n.

[6] Van'it tse'e ña̱y'amojkijidi je̱ kuká̱tsivata̱jk ma̱a̱t pa̱n pa̱n jatye'e du̱nu̱vinténidup je̱ jaanchja'vivata̱jk je̱tse'e du̱ko̱jtsmóktat, du̱payo̱'o̱ydat. [7] Jékani tse'e du̱ko̱tsta vye'na, van'it tse'e je̱ Pedro tyeni, je̱tse'e vyaajñ:

—Utsta ajchta, mnu̱ja'vidup xa miitse'e je̱ts jé̱mani a̱tse'e je̱ Nte'yam xvinká̱n je̱ts a̱tse'e nvaajnjadat ya̱ o̱y ka̱ts ya̱ o̱y ayook je̱'e̱da pa̱n pa̱n jatye'e ka je̱ israeejlit jáyuvap, ve'em tse'e du̱jaanchjávadat je̱ Jesucristo. [8] Je̱ Nte'yam, juu' ve'e du̱'ixp du̱nu̱ja'vip je̱ jayu je̱ jyo̱o̱t je̱ jya'vin, je̱'e̱ tse'e du̱vinko̱o̱mpa juu' ve'e ka je̱ israeejlit jáyuvap, yaknu̱ke̱'xnata̱jki tse'e ku ve'e du̱pa̱a̱jmji je̱m jya'vin ka̱jxmda je̱ Espíritu Santo, ve'em ax jo'n je̱'e̱ ve'e du̱pu̱u̱jm yam u̱u̱'m nja'vin ka̱jxmamda je̱ Espíritu Santo. [9] Tso̱jkju̱duvap xa je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam, ve'em ax jo'n je̱ Nte'yam u̱u̱'m xtso̱jkumda jo'n. Je̱'e̱ tse'e je̱ jya'vinda yakvaatsu̱xju̱du ku̱x jyaanchja'vidup je̱'e̱ ve'e je̱ Jesucristo, ve'em ax jo'n u̱u̱'m ya̱ nja'vinamda du̱yakvaach ku ve'e je̱ Jesucristo njaanchja'vi'ukva'numdi. [10] ¿Ax tya̱jx tse'e x'ixuva'anda joma vaate'e je̱ Nte'yam juu' du̱kuvu̱k, je̱tse'e je̱ jaanchja'vivata̱jk xtuknu̱jokuva'anda juu' ve'e ni u̱u̱'ma xka'o̱'yixumju̱dup je̱tse'e nkutyo'numdat je̱tse'e ni je̱ nju̱jpit jáyuvamda kya'o̱'yixjidi je̱tse'e ku̱du̱kutyoondi? [11] Je̱'e̱ tse'e njaanchja'vimdup je̱ts je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n Jesucristo je̱ myaa'yu̱n ka̱jxe'e njaye̱jpumda je̱ joojntykin juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp, je̱ts nay je̱'e̱ je̱ myaa'yu̱n ka̱jxe'e du̱jaye̱jptuvat je̱ joojntykin juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp pa̱n pa̱n jatye'e ka je̱ israeejlit jáyuvap.

12 Ku ve'e je̱ Pedro ve'em vyaajñ, van'it tse'e y'amo̱'tkajxti je̱tse'e du̱'amo̱tunajxti ku ve'e
je̱ Bernabé maat je̱ Pablo tyukmumaajntykjidi je̱ mújit nuja'vin je̱ts je̱ mújit atuva juu' ve'e
je̱ Nte'yam tyoon je̱'e̱ maatta ku ve'e y'o̱tsta je̱m je̱ jayu y'it jo̱otmda pan pan jatye'e ka je̱
israeejlit jáyuvap. 13 Ku ve'e kyo̱jtskajxti, van'it tse'e je̱ Santiago vyaajñ:

—Utsta ajchta, amo̱tunaxta ats. 14 Ta xa ve'e je̱ Simón Pedro xtukmumaajntykumda
vintso̱ ve'e je̱ Nte'yam je̱ y'ayook yakvaajnji'ukvaandi pan pan jatye'e ka je̱ israeejlit
jáyuvap, je̱ Nte'yamts je̱'e̱ ve'e du̱vinko̱onduva je̱tse'e y'ijttuvat je̱'e̱ je̱ jyayu. 15 Navyaatjup
ya'a ve'e ax jo'n du̱jatyaandi je̱ Nte'yam je̱ y'ayook ko̱jtsnajxpatajkta. Jidu̱'u̱m tse'e
du̱jatyaandi:

16 Ku xa ve'e tyónju̱t je̱ ayook juu' ve'e je̱p Kunuu'kx Jatyán ku̱jxp,
van'itts atse'e nmiinnuvat.
Ve'em ax jo'n je̱ jayu du̱yakpojtu̱knuva to'k je̱ tajk juu' ve'e kitu,
ve'emts atse'e mpámu̱t je̱ts atse'e je̱ jayu xvinjávadat xvintsa'agadat
ax jo'n du̱toondi ku ve'e jyoojntyki je̱ yakkutojkpa David.
17 Je̱'e̱ kajxts atse'e ve'em ntónu̱t
je̱ts atse'e je̱ jayu xjaanchjávadat juu' ve'e ka je̱ israeejlitap,
ve'emts atse'e anañu̱joma xjaanchjávadat juu' atse'e nvinko̱on.
18 Jidu̱'u̱m tse'e je̱ Maja Vintsán vyaajñ, juu' ve'e du̱kutyoomp ti ve'e kyajtsp.
Ju̱jpanam tse'e je̱ jayu yaktuknu̱ja'vi'ukvaajñ.

19 Van'it tse'e je̱ Santiago jyaa'kvaajñ:

—Je̱'e̱ kajxts atse'e nva'añ je̱ts ka'a ve'e nyaktso'oxjajtumdat pan pan jatye'e ka je̱
israeejlit jáyuvap juu' ve'e du̱masoo̱ktup je̱ kyo̱'oy joojntykinda je̱tse'e du̱panajkxta je̱
Nte'yam. 20 Je̱'ejyji ve'e chajkp je̱tse'e nnu̱ja'yimdat je̱ts ka'a ve'e du̱ja'kxtat je̱ tsu'uts juu'
ve'e yaktukvintsa'kip juu' ve'e ka je̱ Nte'yamap, ka'a ve'e je̱ kats du̱tukmaatjayéptat je̱
yaa'y je̱ ta'ax juu' ve'e ka pú̱kap jyaye̱jptup, ka'a ve'e du̱ja'kxtat je̱ tánu̱k tsu'uts juu' ve'e
yuktsum'o̱o̱'kp, je̱ts ka'a ve'e du̱ja'kxtat je̱ nu̱u̱'pu̱n. 21 Ku̱x jémani ve'e jyéjada kakkajpu̱n
pan pan jatye'e du̱'ava'nidup je̱ Moisés je̱ jyatyán, je̱'e̱ ve'e ku ve'e je̱ nak yaktukvinkótsada
je̱p tsaptu̱jkp vimpo̱o̱'kxtku̱n xaaj.

22 Van'it tse'e je̱ kukatsivatajk je̱ts pan pan jatye'e du̱nu̱vinténidup je̱ jaanchja'vivatajk
maat nujom pan pan jatye'e nay'amojkijidup, je̱'e̱ tse'e du̱vinko̱ondu aje̱'e̱jyjida je̱tse'e
du̱kejxti je̱m Antioquía, je̱tse'e du̱maadadat je̱ Pablo maat je̱ Bernabé. Vyinko̱ondu ve'e je̱
Judas juu' ve'e du̱xaajivap Barsabás, je̱ts je̱ Silas, ñu̱májidup je̱'e̱ ve'e je̱ jaanchja'vivatajk
maatta. 23 Je̱'e̱ tse'e tyukmuke̱jxidu je̱ nak juu' ve'e jidu̱'u̱m vaamp: "Aats, je̱ Nte'yam je̱
kyukátsivada je̱ts pan pan jatye'e du̱nu̱vinténidup je̱ jaanchja'vivatajk, maat je̱ utsta je̱
ajchta, máyam aatse'e je̱ Dios ntuknu̱kex je̱ utsta je̱ ajchta maat je̱ utsta je̱ tsa'ada juu' ve'e
ka je̱ israeejlit jáyuvap je̱m Antioquía je̱ts je̱m siiriait je̱ts cilíciait y'it jo̱otmda. 24 Nmo̱tu
aatse'e je̱ kats je̱ts najkxtu ve'e je̱m je̱ jayu juu' ve'e yaja tso̱o̱'ndu. Akujaaxkup je̱'e̱ ve'e
ñajkxti, ka'ats aats je̱'e̱ ve'e nvintso̱nu̱u̱jmidi. Je̱'e̱ tse'e mvinma'yu̱nmo̱o̱jyju̱dup je̱'e̱ kajx
juu' ve'e kyo̱jtstup je̱tse'e mko̱jtsjo̱tmootskajada ku ve'e vya'anda je̱ts tun vinko̱pk je̱'e̱
ve'e je̱tse'e myakpaajmjadat je̱ ixta'nu̱n je̱tse'e xni'kxmadat xko̱jmadat je̱tse'e je̱ Moisés
je̱ pyava'nu̱n xkutyóndat. 25 Je̱'e̱ kajx tse'e ku̱x aatse'e tu̱nko̱jtsmúk, o̱yts aatse'e njava je̱ts
a'aatsji ve'e tu̱nvinkán je̱tse'e najkx mku'íxjada. Je̱'e̱ tse'e du̱maadadap je̱ Bernabé je̱ts je̱
Pablo, je̱ utsta je̱ ajchta juu' ve'e o̱o̱y ntuntso̱jkumdup 26 je̱tse'e ñapyaajmjidi je̱m kutsa'aga
jo̱otm je̱ nMaja Vintsánamda Jesucristo kajx. 27 Ax ntuknu̱ke̱jxtup tse'e je̱ Judas maat je̱
Silas, je̱'e̱da ve'e aviinm ah'am mva'nu̱xjadap je̱tse'e mtukvinjávajadat. 28 Y'o̱yja'vi xa ve'e
je̱ Espíritu Santo je̱ts ve'empa aats, je̱ts ka'a aatse'e ntuknu̱jókut je̱ cho'ox je̱'e̱, ya'ajyji
ve'e chajkp je̱tse'e yaktónu̱t: 29 Ka'a tse'e xja'kxtat juu' ve'e yaktukvintsa'kip juu' ve'e ka
je̱ Nte'yamap, ka'a tse'e xja'kxtat je̱ nu̱u̱'pu̱n, ka'a tse'e xja'kxtat je̱ tánu̱k tsu'uts juu' ve'e
yuktsum'o̱o̱'kp, je̱ts ka'a tse'e je̱ kats xtukmaatjayéptat je̱ yaa'y je̱ ta'ax juu' ve'e ka pú̱kap
mjaye̱jptup. Pan ka'a tse'e xtonda ya kyo̱'oy je̱'e̱, o̱yts je̱'e̱ ve'e juu' ve'e mtoondup. Dios
maate'e mtaandini."

30 Ku ve'e yakpakẹjxti, van'it tse'e ñạjkxti jẹm Antioquía. Jẹm tse'e dụyaknay'amojkijidi
jẹ jaanchja'vivatạjk jẹtse'e jẹ nạk dụtukkạtạjkidi. 31 Ku ve'e jẹ nạk dụtukvinkọjtsidi jẹ
utsta jẹ ajchta mạạt jẹ utsta jẹ tsạ'ạda, ọọyts jẹ'ẹ ve'e tyunxọọjntkti jẹtse'e jyọt'amájidi.
32 Kyọjtsnajxtup tse'e jẹ Nte'yam jẹ y'ayook jẹ Judas mạạt jẹ Silas, jẹ'ẹ tse'e dụkọjtsjidup jẹ
jaanchja'vivatạjkta may viijn jẹtse'e dụkọjtsmạ́kkidi.
33 Ku ve'e jẹ it ñajxy, van'it tse'e jẹ utsta jẹ ajchta yakmasọọktini jẹtse'e vyimpijttinit jẹm
Jerusalén, ve'em tse'e dụnụụjmidi jẹts máyame'e jẹ Dios dụmọ'ọdat jẹ utsta jẹ ajchta mạạt
jẹ utsta jẹ tsạ'ạda juu' ve'e jẹmda. 34 Ax jẹ Silas, jẹm Antioquíaji tse'e tyaajñ mạạt jẹ Pablo
jẹts jẹ Bernabé. 35 Jẹm tse'e jẹ jayu dụtuk'ixti dụtukka'amaaydi jẹ Mạjạ Vintsạ́n jẹ kyạts jẹ
y'ayook, nụmay tse'e juu' ve'e ve'em tukputạjkijidu, jẹ ọy kạts jẹ ọy ayook dụtuk'íxtuva.

Ku jẹ Pablo mumẹjtsk nax ñụjkx ka'amaayva

36 Jaa'knajx tse'e jẹ it. Van'it tse'e jẹ Pablo dụnụụjmi jẹ Bernabé:
—Ja'mụs dụku'íxumnuva jẹ jaanchja'vivatạjkta nụjom jẹ kajpụn joma ve'e n'ava'nim jẹ
Mạjạ Vintsạ́n jẹ kyạts jẹ y'ayook jẹtse'e n'íxumụt pạn vintsọ ve'e jẹmda.
37 Chọjkts jẹ'ẹ ve'e jẹ Bernabé jẹtse'e dụmạạdat jẹ Juan juu' ve'e dụxạạjivap Marcos;
38 ax ka'a tse'e jẹ Pablo dụ'ọyjava jẹtse'e dụmạạdadat kụx masọọkjidinu ve'e jẹm Panfilia
jẹts ka'a ve'e y'ukputạjkijidini. 39 Ka'a tse'e dụkọjts'ọ'yidi, jẹ'ẹ kạjx tse'e kạkjẹ'ẹ jẹ tyoo'
dụpạjkti. Jẹ Bernabé, myạạtnạjkxts jẹ'ẹ ve'e jẹ Juan Marcos jẹtse'e jẹm barco jọọtm
ñạjkxti jẹm Chipre; 40 jẹ Pablo, jẹ Sílasts jẹ'ẹ ve'e vyọọv. Ku ve'e jẹ utsta jẹ ajchta
dụmunoo'kxtkti jẹ Mạjạ Vintsạ́n jẹtse'e dụyak'ítụt jẹ myaa'yụn mạạt, van'it tse'e jẹ Pablo
mạạt jẹ Silas chọọ'ndi, 41 jẹme'e ñạjkxti siiriait jẹts cilíciait y'it jọọtmda. Jẹm tse'e jẹ Pablo
jẹ jaanchja'vivatạjk dụkọjtsmạ́kki.

16

Ku jẹ Timoteo dụmujatyoo'i jẹ Pablo mạạt jẹ Sílas

1 Ku ve'e jẹ Pablo mạạt jẹ Silas jyẹ'ydi jẹm deerbeit jẹts liistrait kyajpụn kạjxmda, jẹm
tse'e dụmạạtnavyaatjidi to'k jẹ jaanchja'viva juu' ve'e dụxạạj Timoteo, israeejlit jáyuts
jẹ'ẹ ve'e tyaakip, jẹ'ẹ tse'e dụjaanchja'viva jẹ Jesucristo. Ax ka jẹ israeejlit jáyuvapts jẹ'ẹ
ve'e tyee'ip. 2 ẹñukọjtsijidupts jẹ'ẹ ve'e jẹ Timoteo jẹ utsta jẹ ajchta juu' ve'e tsụụnidup
jẹm Listra jẹts jẹm Iconio. 3 Chọjke'e jẹ Pablo jẹtse'e jẹ Timoteo myujatyoo'ajat. Van'it
tse'e jẹ ixta'nụn dụpạạjmji jẹtse'e dụni'kxmat dụkọjmat ax jo'n jẹ Moisés jẹ pyava'nụn
vya'añ. Jẹ'ẹ kạjx tse'e ve'em dụtuujn jẹtse'e kyakọ'ọyjávajadat jẹ israeejlit jáyuda juu'
ve'e jẹm tsụụnidup, kụx ñụja'vidinup jẹ'ẹ ve'e anañụjoma jẹts ka jẹ israeejlit jáyuvap jẹ'ẹ
ve'e tyee'ip. 4 Ax nụjom tse'e jẹ it joma ve'e ñạjkxti, vyaajnjidu tse'e jẹ jaanchja'vivatạjkta
jẹ'ẹ juu' ve'e ñụpạạjmtkidu jẹ kukạ́tsivada mạạt jẹ'ẹ pạn pạn jatye'e dụnụvinténidup jẹ
jaanchja'vivatạjk juu' ve'e jẹm Jerusalén. 5 Ve'em tse'e dụkọjtsmạ́kkidi pạn pạn jatye'e
dụjaanchja'vidup jẹ Jesucristo; jọ́vum xạạj tse'e ñụma'yi'atạ'ạtsta.

Ku jẹ Pablo yak'ixji to'k jẹ macedóniait yaa'tyạjk

6 Ka'a tse'e jẹ Espíritu Santo yakjajtụxjidi jẹtse'e jẹ ọy kạts jẹ ọy ayook dụ'avánadat jẹm
ásiait y'it jọọtm, jẹ'ẹ kạjx tse'e dụtuknajxti jẹm frígiait jẹts galáciait y'it jọọtmda, 7 ve'em
tse'e jyẹ'ydi jẹm to'k ado'om mísiait y'it jọọtm. Jẹm tse'e tyạkava'anda bitíniait y'it jọọtm.
Ax ka'a tse'e yakjajtụxjụduva jẹ Espíritu Santo, juu' ve'e ijtp jẹm jẹ Jesús jya'vin kạjxm.
8 Van'it tse'e jẹm mísiait chọva am ñạjxti jẹtse'e jyẹ'ydi jẹm trooasit kyajpụn kạjxm. 9 Jẹm
tse'e jẹ Pablo kọọ'ts yak'ixji to'k jẹ macedóniait yaa'tyạjk tyena, jẹtse'e myunoo'kxtkji:
"Minụ to'k aaj yaja macedóniait y'it jạạt jẹts ạạtse'e xputạ́kat."
10 Tun kọọjyji tse'e jẹ Pablo jẹ'ẹ yak'ixji, van'itts ạạtse'e n'apạạjmtki jẹts ạạtse'e jẹm
Macedonia nnạjkxụt, nnụja'vinup ạạtse'e jẹts jẹ Nte'yam ạạtse'e xkẹjxp jẹts ạạtse'e jẹm
nvaajnjadat jẹ ọy kạts jẹ ọy ayook.

Ku jẹ Pablo mạạt jẹ Silas vyẹ'nada jẹp Filipos

11 Jẹmts ạạtse'e Troas jẹ barco mpụjk jẹts ạạtse'e tụvji nnụjkx jẹm Samotracia. Jẹ
ku'óxitts ạạtse'e njẹ'y jẹm Neápolis. 12 Jẹmts ạạtse'e ntsạạ'n jẹts ạạtse'e jẹm Filipos nmụjkx,

to'k je̱ kajpu̱n juu' ve'e du̱nu̱májip je̱m macedóniait y'it jo̱o̱tm. Je̱ rómait yakkutojkpa juu' ve'e je̱ maja̱ kutojku̱n du̱ka̱'mip, je̱'e̱ tse'e du̱yakjajtji je̱ filíposit jáyuda je̱tse'e du̱tóndat juu' ve'e je̱ jayu tyoondup je̱m rómait cyiudaaj ka̱jxm. Je̱mts a̱a̱tse'e Filipos je̱ it nyaknajxy.

13 Ku ve'e je̱ po̱o̱'kxtku̱n xa̱a̱j du̱paaty, van'itts a̱a̱tse'e nkajpu̱mpítsum je̱ja maja̱ na̱pa'ayi, je̱ja joma a̱a̱tse'e nnasja'vi je̱tse'e je̱ jayu chapka̱ts. Van'itts a̱a̱tse'e n'a̱jxtk je̱ts a̱a̱tse'e nvaajnjidi je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook je̱ ta̱'a̱xta̱jkta juu' ve'e je̱ja nay'amojkijidup. 14 Nu̱to'k je̱ ta̱'a̱xta̱jkta, vyinja'vip vyintsa̱'kipts je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam, Lidia ve'e xya̱a̱j, tiatiirait jayu je̱'e̱ ve'e, je̱ o̱o̱jyit tso'ojmk vit je̱'e̱ ve'e tya̱a̱'kp. Ku ve'e je̱ Lidia du̱'amo̱tunajxy juu' ve'e je̱ Pablo kya̱jtsp, van'it tse'e je̱ Maja̱ Vintsá̱n yak'avaatsu̱xji je̱ jya'vin je̱tse'e du̱kuvá̱ku̱t je̱ Pablo je̱ y'ayook. 15 Ku ve'e ña̱pejt ma̱a̱t nu̱jom je̱ jayu juu' ve'e je̱p jyu̱u̱mp tyu̱jkp, van'itts a̱a̱tse'e xmunoo'kxtk jidu̱'u̱m:

—Pa̱n ve'em xa ve'e xpayo̱'o̱yda je̱ts njaanchja'vip a̱tse'e je̱ Maja̱ Vintsá̱n, tándats je̱m a̱ts nta̱k'am.

Ax je̱'e̱ ka̱jx tse'e ku̱x a̱a̱tse'e xmunoo'kxtk, paatyts a̱a̱tse'e nnu̱jkx.

16 To'k nax ku a̱a̱tse'e nnu̱jkx joma ve'e je̱ jayu chapka̱ts, van'itts a̱a̱tse'e nma̱a̱tnavyaatji to'k je̱ kiixu̱ta̱'a̱x juu' ve'e je̱m jya'vin ka̱jxm je̱ ko̱'o̱yjáyuvap juu' ve'e je̱ jayu du̱yakmaayp; o̱o̱y je̱'e̱ ve'e tyunnu̱meempá̱kjada je̱ vyintsa̱nda ku ve'e myay. 17 Je̱ kiixu̱ta̱'a̱xts a̱a̱tse'e xpa'u̱x'o̱o̱ki je̱tse'e ma̱kk vyaajñ:

—Ya̱ yaa'tya̱jkta, je̱ Nte'yam ya̱'a̱ ve'e myutoondup myupa̱jktup, ya̱'a̱ tse'e je̱ jayu du̱vaajnjidup vintso̱ ve'e du̱jaye̱jptinit je̱ joojntykin juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp.

18 Ve'em tse'e jyátu̱ka y'ijt may xa̱a̱j. Ku ve'e je̱ Pablo ñuu'kx ku̱xe'e ve'em vane'em yakka̱ts, van'it tse'e vyimpijt je̱tse'e du̱nu̱u̱jmi je̱ ko̱'o̱yjáyuvap juu' ve'e je̱m je̱ kiixu̱ta̱'a̱x jya'vin ka̱jxm. Jidu̱'u̱m tse'e vyaajñ:

—Je̱ Jesucristo ka̱jx xa a̱ts mitse'e ntukpava'añ je̱tse'e mpítsumnit je̱m ya̱'a̱ jya'vin ka̱jxm.

Tun jatyji tse'e pyítsumni je̱ ko̱'o̱yjáyuvap.

19 Ku ve'e je̱ kiixu̱ta̱'a̱x je̱ vyintsá̱n du̱'ixti je̱ts ka'a ve'e y'uk'o̱'yini je̱tse'e du̱nu̱meempá̱ktat, van'it tse'e je̱ Pablo ma̱a̱t je̱ Silas du̱majtsti je̱tse'e du̱yakna̱jkxti je̱m kumoon. 20 Ku ve'e jye̱'ydi je̱m, van'it tse'e je̱ja je̱ to̱kin payo̱'yva vyinkujkta du̱pa̱a̱mdi je̱tse'e vyaandi:

—Ya̱ israeejlit jáyuda xa ve'e du̱yakyoojmu̱ktup du̱yak'ajxu̱ktup je̱ njáyuvamda, 21 je̱'e̱ ve'e tyuk'íxtup je̱ costumbre juu' ve'e kyapaatyp kyah'ake̱e̱guip je̱tse'e nkuva̱jkumdat ukpu̱ nkutyo'numdat, ku̱x rómait jayu u̱u̱'me'eda.

22 Ku ve'e je̱ nu̱may jayu ñu̱pojtu̱kjidi, van'it tse'e je̱ to̱kin payo̱'yva du̱pavaandi je̱tse'e yaknujéndat je̱tse'e yakvóptat je̱ ku̱p ma̱a̱t. 23 Tá̱vani tse'e o̱o̱y tyunyakvo̱pta vye'na, van'it tse'e du̱yakjapyoxu̱nta̱kpa̱a̱jmjidi je̱tse'e du̱pavaandi je̱ poxu̱nta̱k'ix'ijtpa je̱tse'e o̱y du̱'ix'íttat. 24 Ku ve'e ve'em yaknu̱u̱jmi, je̱p tse'e du̱yakta̱jkidi joma ve'e du̱nu̱ka̱a̱ka je̱p poxu̱ntu̱jkp je̱tse'e je̱ tyekta du̱pa̱a̱mdi je̱p pu'u tukpaajva'ach akujkp, vimpe̱nmúk tse'e je̱ tyek tyaandi.

25 Ax tso'm jo'n tse'e vye'na ku ve'e je̱ Pablo ma̱a̱t je̱ Silas chapko̱jtsti je̱tse'e y'a̱a̱vdi, myó̱tudu tse'e je̱ myupoxu̱nta̱kjáyuda, 26 van'it tse'e to'mayji o̱jts ma̱kk tyun'ojxa, xyijte'e je̱ poxu̱nta̱kne'ev je̱p naaxyp paat. Van'it tse'e nu̱jom je̱ poxu̱nta̱k'aka̱'a̱ y'avaach je̱tse'e myuke̱jiku̱jx nu̱jom je̱ poxu̱nta̱kjayu je̱ kyadénada. 27 Ku ve'e jyo̱tvij je̱ poxu̱nta̱k'ix'ijtpa, je̱tse'e du̱'ix je̱ts tá̱vani ve'e je̱ poxu̱nta̱k'aka̱'a̱ y'avatsku̱x, van'it tse'e du̱'ukyakpítsum je̱ chojx je̱tse'e ku̱ñaajk'o̱o̱'kji, ve'eme'e vyinmay je̱ts tá̱vani ve'e je̱ poxu̱nta̱kjayu kye̱kka̱jxtini. 28 Ax van'it tse'e je̱ Pablo ma̱kk myuko̱jtsji:

—Kadi mnavyintso̱tunju̱, u̱xyap xa a̱a̱tse'e nu̱jom.

29 Van'it tse'e je̱ poxu̱nta̱k'ix'ijtpa je̱ ta̱'kxpa du̱'amo̱tu je̱ tyoompa je̱tse'e kya̱kno'mi. O̱o̱y tse'e tyuntsa̱'ki je̱tse'e tyunmipp. Van'it tse'e je̱ Pablo ma̱a̱t je̱ Silas du̱vinko̱xkteni je̱tse'e je̱ vyiijn je̱ y'aaj je̱ naax du̱tukpaaty je̱ vintsa̱'kin ma̱a̱t. 30 Van'it tse'e du̱yakpítsumdi je̱tse'e du̱'amo̱tutú̱vidi:

—¿Tise'e tso̱jkjup je̱ts a̱tse'e ntónu̱t je̱ts a̱tse'e ntso̱'o̱ku̱t?

31 Van'itts je̱'e̱ ve'e y'atso̱o̱vdi:

—Jaanchjáva je̱ Maja̱ Vintsá̱n Jesucristo, ve'em tse'e xjayépu̱t je̱ joojntykin juu' ve'e xa̱'ma kajx ijtp. Ax pa̱n jyaanchja'viduvap tse'e je̱ jayu juu' ve'e je̱p mju̱u̱mp mtu̱jkp, jyaye̱jptuvapts je̱'e̱ ve'e je̱ joojntykimpa juu' ve'e xa̱'ma kajx ijtp.

32 Van'it tse'e je̱ Pablo ma̱a̱t je̱ Silas du̱jaa'ktukmuko̱jtsti je̱ Maja̱ Vintsá̱n je̱ kya̱ts je̱ y'ayook, je̱'e̱ ma̱a̱t je̱ jayu juu' ve'e je̱p jyu̱u̱mp tyu̱jkp. 33 Van'it tse'e je̱ poxu̱nta̱k'ix'ijtpa je̱ Pablo ma̱a̱t je̱ Silas je̱ xya̱'a̱jka du̱puj. Van'itts je̱'e̱ ve'e ña̱pejt ma̱a̱t nu̱jom je̱ jayu juu' ve'e je̱p jyu̱u̱mp tyu̱jkp. 34 Van'it tse'e je̱m tya̱k'am du̱vo̱o̱vdi kaayva; o̱o̱y tse'e je̱ jyayu du̱tunma̱a̱ttukxo̱o̱jntk ku̱xe'e je̱ Nte'yam du̱jaanchja'vidi.

35 Je̱ kujápit tse'e je̱ to̱kin payo̱'yva du̱ke̱jxti je̱ kutoonkta̱jkta je̱tse'e du̱na̱a̱jmadat je̱ poxu̱nta̱k'ix'ijtpa je̱tse'e du̱maso̱'o̱ktat je̱ jayu. 36 Van'it tse'e je̱ poxu̱nta̱k'ix'ijtpa du̱nu̱u̱jmi je̱ Pablo:

—Ta̱ xa a̱tse'e xtukpava'anda je̱ to̱kin payo̱'yvada je̱ts a̱ts miitse'e nmaso̱o̱ktinit. Nvaatts miitse'e mna̱jkxtinit to'k aaj to'k jo̱o̱t.

37 Van'it tse'e je̱ Pablo du̱nu̱u̱jmidi je̱ kutoonkta:

—O̱yam a̱a̱tse'e rómait jayu je̱ts a̱a̱tse'e nkayakto̱kimpayo̱'o̱y, jéjats a̱a̱tse'e je̱ nu̱may jayu vyinkujk tu̱nyakva̱p; ¿ax ayu'utsjits a̱a̱tse'e xmaso̱'o̱kuva'anda? ¡Ka'a xa je̱'e̱ ve'e du̱paa'ty du̱'ake̱e̱ga! Va'ane'e viinm du̱me̱tsta je̱ts a̱a̱tse'e xyakpítsumdat.

38 Tyukmumaajntyktuts ya̱'a̱ ve'e je̱ kutoonkta je̱ to̱kin payo̱'yvada. Van'it tse'e o̱o̱y tyuntsa̱'kidi ku ve'e je̱ ka̱ts du̱mó̱tudi je̱ts rómait jayu je̱'e̱ ve'eda, 39 paaty tse'e o̱jts je̱ me̱e̱'kxu̱n du̱'amó̱tuda je̱ Pablo ma̱a̱t je̱ Silas, je̱tse'e je̱p poxu̱ntu̱jkp du̱yakpítsumdini, je̱tse'e du̱munoo'kxtkti je̱tse'e je̱ kajpu̱n du̱tukvaatstinit. 40 Ku tse'e je̱p poxu̱ntu̱jkp pyítsumdini, van'it tse'e ña̱jkxti je̱m je̱ Lidia tya̱k'am. Ku ve'e du̱ku'ixti je̱ utsta je̱ ajchta ma̱a̱t je̱ utsta je̱ tsa̱'a̱da je̱tse'e du̱ko̱jtsjidi je̱ts ma̱kke'e ña̱ajk'ijtjidinit to'k muk je̱ Cristo ma̱a̱t, van'it tse'e cho̱o̱'ndini.

17

Ku je̱ nu̱may jayu yoojmu̱kti y'ajxu̱kti je̱p Tesalónica

1 Ku ve'e je̱ Pablo ma̱a̱t je̱ Silas cho̱o̱'ndi je̱m Filipos, van'it tse'e ña̱jxti je̱m anfípolisit je̱ts apolóniait kyajpu̱n ka̱jxmda, je̱tse'e jye̱'ydi je̱m tesalónicait kyajpu̱n ka̱jxm. Je̱m tse'e y'ijt to'k je̱ tsapta̱jk juu' ve'e je̱ israeejlit jayu jye̱'e̱da. 2 Van'it tse'e je̱ Pablo ñu̱jkx je̱p tsaptu̱jkp, ve'em ax jo'n du̱tún ku ve'e jyajuu'kajpu̱nku̱jxa jye'ya. Toojk náxani tse'e je̱ Pablo du̱yaknajxy je̱ po̱o̱'kxtku̱n xa̱a̱j je̱p tsaptu̱jkp je̱tse'e je̱ jayu du̱ma̱a̱tnakyá̱tsju̱ je̱ Kunuu'kx Jatyán ka̱jx, 3 je̱'e̱ tse'e je̱ jayu du̱tukvinja'vidup, va'ajts tse'e du̱tuk'ixta je̱ts tun vinko̱pk je̱'e̱ ve'e je̱tse'e chaachpaa'tu̱t je̱ Cristo, juu' ve'e je̱ Nte'yam vyinko̱o̱n je̱tse'e yakkutojknit, ax ku tse'e a̱a̱'kani vye̱'nat, van'it tse'e jyoojntykpa̱jknuvat. Jidu̱'u̱m tse'e du̱nu̱u̱jmidi:

—Je̱ Jesús, juu' a̱ts miitse'e ntukṉuja'vidup, je̱'e̱jyamts je̱'e̱ ve'e je̱ Cristo.

4 Je̱me'e je̱ israeejlit jáyuda juu' ve'e du̱kuva̱jktu je̱ Pablo ma̱a̱t je̱ Silas je̱ y'ayookta je̱tse'e je̱ Cristo du̱jaanchja'vidi, jyaanchja'viduva tse'e nu̱may je̱ jayu juu' ve'e ka je̱ israeejlitap je̱tse'e je̱ Nte'yam du̱vinjávada du̱vintsa̱'a̱gada, nay ve'empa ve'e nu̱may je̱ ta̱'a̱xta̱jk juu' ve'e du̱nu̱májidup je̱m kajpu̱n ka̱jxm. 5 Ax jémdava tse'e je̱ israeejlit jayu juu' ve'e du̱kakuva̱jktu je̱'e̱ je̱ y'ayookta je̱tse'e du̱mujo̱tma'tti je̱ Pablo ma̱a̱t je̱ Silas ma̱a̱t je̱ jayu juu' ve'e amo̱tunajxju̱dup. Je̱'e̱ tse'e du̱vo̱mojktu je̱ ko̱'o̱y jáyuda juu' ve'e nooxvíttup je̱tse'e je̱ jayu du̱yakyoojmu̱kti du̱yak'ajxu̱kti. Je̱m je̱ Jasón tya̱k'am tse'e du̱'íxtidi je̱ Pablo ma̱a̱t je̱ Silas, yakpitsumuvaandup je̱'e̱ ve'e je̱tse'e du̱pá̱mdat je̱m je̱ yakkutojkpa kya̱'m je̱ja je̱ nu̱may jayu vyinkujk.

6 Ax ku tse'e du̱kapaatti, van'it tse'e du̱va̱a̱'njá̱tsu̱ndi je̱ Jasón je̱ts je̱ viijnk jaanchja'vivada je̱ja je̱ yakkutojkpa vyinkujkta. Van'it tse'e du̱nu̱xa̱'a̱idi jidu̱'u̱m:

—Je̱ jayu juu' ve'e ya̱ naxviijnit it du̱tukvittka̱jxtup je̱tse'e je̱ jayu du̱yakvinmamya'atta, ta̱ tse'e yaja mye̱jtstuva. 7 Je̱'e̱ tse'e vaandup je̱ts jéjake'e jado'k je̱ yakkutojkpa, Jesuusu̱k je̱'e̱ ve'e xya̱a̱j. Ax ve'em tse'e du̱kakuva̱kta je̱ rómait yakkutojkpa je̱ pyava'nu̱n. Ya̱ Jasón tse'e tu̱yakmatánjada.

[8] Ku ve'e du̱'amo̱tunajxti, o̱o̱y tse'e du̱tunvinmaaydi je̱ nu̱may jáyuda je̱ts pa̱n pa̱n jatye'e je̱ kajpu̱n du̱yakkutojkjidup. [9] Van'it tse'e du̱nu̱ujmidi je̱ Jasón je̱ts je̱ myujatyoo'da je̱tse'e je̱ meen du̱pá̱mdat. Jidu̱'u̱m tse'e vyaandi:

—Ku ve'e je̱ jayu ña̱jkxtinit juu' ve'e je̱'ydu, van'itts a̱a̱ts miitse'e je̱ meen nmo̱yu̱mpijtnit.

Ax ku tse'e je̱ meen du̱pa̱a̱mdi, van'it tse'e yakmaso̱o̱ktini.

Ku je̱ Pablo ma̱a̱t je̱ Silas vye̱'nada je̱p Berea

[10] Van'it tse'e je̱ jaanchja'vivata̱jk jatyji du̱pake̱jxti ko̱o̱'ts je̱ Pablo ma̱a̱t je̱ Silas je̱m Berea. Ku ve'e je̱m kajpu̱n ka̱jxm jye̱'ydi, van'it tse'e ña̱jkxti je̱p je̱ israeejlit jayu chaptu̱jkp. [11] Nu̱yojk o̱y jáyuts je̱'e̱ ve'eda je̱ israeejlit jáyuda juu' ve'e je̱m tsu̱u̱nidup je̱ts ni ka'a ve'e juu' ve'e je̱m Tesalónica tsu̱u̱nidup, ku̱x to'k jo̱o̱te'e du̱kuva̱jkti je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook je̱tse'e jóvum du̱'íxtada je̱p Kunuu'kx Jatyán ku̱jxp pa̱n pyaatyp y'ake̱e̱guipe'e juu' ve'e yaktukmuko̱jtstup. [12] Ax ve'em tse'e nu̱may je̱ israeejlit jayu du̱jaanchja'vidi je̱ Jesucristo, jyaanchja'viduva tse'e je̱ jayu juu' ve'e ka je̱ israeejlitap, ve'em tse'e je̱ ta̱'a̱xta̱jk juu' ve'e du̱nu̱má̱jidup, nay ve'empa tse'e je̱ yaa'tya̱jkta. [13] Ax ku tse'e du̱nu̱ja'vidi je̱ israeejlit jáyuda juu' ve'e je̱m Tesalónica tsu̱u̱nidup je̱ts je̱me'e beréait kyajpu̱n ka̱jxm je̱ Pablo du̱tukka'amáy je̱ Nte'yam je̱ kya̱ts je̱ y'ayook, van'it tse'e je̱m du̱nu̱na̱jkxti je̱tse'e je̱ Pablo du̱tso'oxpa̱jkti. [14] Ku ve'e ve'em jyajty, jatyji tse'e je̱ jaanchja'vivada je̱ Pablo du̱ke̱jxti je̱ja maaxy na̱pa'ayi namvaate'e je̱ Silas ma̱a̱t je̱ Timoteo tyaandi je̱m Berea. [15] Pa̱n pa̱n jaty tse'e du̱mujatyoo'idu je̱ Pablo, je̱m tse'e aténasit kyajpu̱n ka̱jxm du̱yakna̱jkxti. Van'it tse'e je̱ Pablo ña̱'mu̱xjidi je̱ts jatyji ve'e je̱ Silas ma̱a̱t je̱ Timoteo ñu̱na̱jkxjadat je̱m Atenas.

Ku je̱ Pablo vye'na je̱p Atenas

[16] Namvaate'e je̱ Pablo du̱'a'ix je̱ Silas ma̱a̱t je̱ Timoteo je̱m Atenas, o̱o̱y tse'e tyunnavyinma'yu̱nmo̱o̱jyji ku ve'e du̱'ix je̱ts o̱o̱ye'e je̱m je̱ apa̱mnax. [17] Je̱'e̱ ka̱jx tse'e du̱ma̱a̱tnakyo̱jtsvintso̱o̱jvjidi je̱p tsaptu̱jkp je̱ israeejlit jáyuda je̱ts pa̱n pa̱n jatye'e ka je̱'e̱pta juu' ve'e je̱ Nte'yam du̱vinja'vidup du̱vintsa̱'kidup; jóvum xa̱a̱j tse'e du̱ma̱a̱tnakyo̱jtsvintso̱o̱jvju̱duva je̱m maa'y jo̱o̱tm pa̱n pa̱n jatye'e je̱m ve'nidup. [18] Je̱me'e je̱ yaa'tya̱jkta juu' ve'e yaktijtup epicuureoda, je̱'e̱ tse'e du̱toonkidup je̱ ixpa̱jku̱n juu' ve'e je̱ Epicuro yaktaan. Je̱mpa ve'e je̱ yaa'tya̱jkta juu' ve'e yaktijtup estoícada, je̱'e̱ tse'e du̱toonkidup je̱ ixpa̱jku̱n juu' ve'e je̱ Zeno yaktaan. Je̱'e̱ tse'e du̱ma̱a̱tnakyo̱jtsvintso̱o̱jvju̱dup je̱ Pablo. Je̱m tse'e juu' ve'e vaandu:

—¿Tis ya̱'a̱ ve'e kya̱jtsp ya̱ apajkxu̱n?

Je̱m tse'e viijnk juu' ve'e vaanduvap:

—Ya̱'a̱ xa n'ite'e du̱'ava'nip viijnk juu' ve'e yakvinja'vip yakvintsa̱'kip.

Je̱'e̱ ka̱jx tse'e ve'em vyaandi ku̱x tukmuko̱jtsju̱dupe'e je̱ Pablo je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook, je̱'e̱ ve'e ku ve'e je̱ jayu yakvaajñja je̱ Jesús jye̱'e̱, y'ava'nivap je̱'e̱ ve'e je̱ts joojntykpa̱jktinuvape'e je̱ jayu jado'k nax ku ve'e a̱a̱'kani vye̱'nadat. [19] Van'it tse'e du̱vo̱o̱vdi joma ve'e to'k je̱ it juu' ve'e du̱xa̱a̱j Areópago, je̱m je̱'e̱ ve'e ñay'amókajada y'ijt ku ve'e juu' du̱ko̱jtsmokuva'anda. Van'it tse'e je̱ Pablo du̱nu̱ujmidi:

—Nvaate'e je̱ts a̱a̱tse'e nnu̱jávat ti nam ixpa̱jku̱ne'e myakmiimp myakje̱'yp. [20] Ka'ana a̱a̱tse'e n'amo̱tunaxy vintso̱ mitse'e xka̱ts, je̱'e̱ a̱a̱tse'e nnu̱javavaampy pa̱n ti ya̱'a̱ ve'e tyijp.

[21] Jidu̱'u̱me'e vyaandi ku̱x nu̱jome'e pa̱n pa̱n jatye'e kukajpu̱nidup je̱m Atenas je̱ts pa̱n pa̱n jatye'e je̱m je̱'ydu tsu̱u̱niva, je̱'e̱jyjits je̱'e̱ ve'e tyonuvaandup je̱tse'e du̱kó̱tstat je̱tse'e du̱'amo̱tunáxtat juu' jatye'e nam ixpa̱jku̱n.

[22] Van'it tse'e je̱ Pablo tyeni je̱m je̱'e̱ vyinkojkmda je̱m Areópago, je̱tse'e vyaajñ:

—Miitsta, aténasit yaa'tya̱jkta, nu̱jom juu' jaty a̱tse'e yaja tu̱n'ix mkajpu̱n ku̱jxta, je̱'e̱ts a̱tse'e xtuknu̱ja'vip je̱ts o̱o̱ye'e je̱ vintsa̱'kin xtunmo̱'o̱da juu' jatye'e mvinja'vidup mvintsa̱'kidup. [23] Ku̱x ku xa a̱tse'e nnaxy nta̱ka, je̱ts a̱tse'e n'ix joma jatye'e mvinjávada mvintsa̱'a̱gada, je̱mts a̱tse'e to'k je̱ yo̱jxpe̱jtu̱n mpaaty juu' ve'e jidu̱'u̱m nu̱ja'a: "Je̱ Nte'yam Juu' ve'e Kayak'ixa." Ax je̱'e̱ tse'e juu' ve'e mvinja'vidup mvintsa̱'kidup, óyame'e xka'íxada, je̱'e̱ts a̱ts miitse'e ntukmuko̱jtstup.

[24] 'Je̱'e̱ pa̱ne'e ya̱ naxviijnit it du̱pa̱am je̱ts nu̱jom juu' jaty jéjip, je̱ Nte'yamts je̱'e̱ ve'e, je̱'e̱
tse'e du̱ka̱'mip ya̱ tsajmit it je̱ts ya̱ naxviijnit it. Ka'a je̱'e̱ ve'e chu̱u̱na je̱p tsaptu̱jkp juu'
ve'e jayu pu̱m, [25] ka'a je̱'e̱ ve'e kyatih'ijtu̱xju̱ je̱ts je̱'e̱ ve'e je̱ jayu je̱ maa'yu̱n tyo'nu̱xju̱t,
je̱'e̱ ve'e viinm je̱ jayu du̱joojntykinmo̱o̱yp, je̱'e̱ tse'e je̱ jayu du̱yakxe̱jp je̱tse'e xmo̱'yumda
nu̱jom juu' jaty.

[26] 'Je̱ Nte'yam tse'e to'k je̱ ju̱jpit jayu ka̱jx du̱yakje̱ji nu̱jom je̱ jayu, ve'em tse'e
du̱yakvintojkká̱xtat vinxu̱p to'k it to'k naxviijn, je̱'e̱ tse'e du̱nu̱pa̱ajmtki je̱ xa̱aj ku ve'e
jyoojntykadat je̱ts je̱ it joma ve'e cha̱anadat. [27] Ve'em tse'e du̱tuujn je̱tse'e je̱ jayu du̱'íx-
tadat vintso̱ ve'e je̱ Nte'yam du̱'íxtat je̱tse'e du̱paa'ttat, ó́yame'e xkamujékumimda to'k
jado'k, [28] ku̱x je̱'e̱ ve'e xmo̱'yumdup je̱ njoojntykinamda, je̱'e̱ ka̱jx tse'e nnaxyi'numjada
je̱tse'e n'ijtumda. Ve'em xa ya̱'a̱ ve'e ax jo'n vyaanduva juu' ve'e pítsumdu je̱ja miits mvij
jayu akujkta: "Je̱ Nte'yam je̱ chaan je̱ kyo̱o̱j xa u̱u̱'me'eda." Jidu̱'u̱m tse'e vyaandi.

[29] 'Ax pa̱n je̱ Nte'yam je̱ chaan je̱ kyo̱o̱jts u̱u̱'me'eda, ka'a tse'e nvaat nvinma'yumdat
je̱ts ve'eme'e je̱ Nte'yam ax jo'n je̱ apa̱mnax juu' ve'e oro, juu' ve'e plata, ukpu̱ tsaaj,
juu' ve'e ve'em pu̱m ax jo'n je̱ jayu du̱mutaayvaa'ty. [30] Ka'a tse'e je̱ jayu ju̱jpani
du̱nu̱ja'vidi je̱ts o̱o̱y je̱'e̱ ve'e kyatun'o̱ya juu' ve'e tyoondu kyo̱jtstu. Ve'emji ve'e je̱
Nte'yam du̱yaknajxy ku ve'e je̱ jayu ve'em du̱toondi; ax u̱xyam, je̱'e̱ tse'e nu̱jom je̱ jayu
tyukpavaampy je̱tse'e vyinmayu̱mpijttinit, je̱ kyo̱'o̱y joojntykin du̱masoo̱ktinit, je̱tse'e je̱
tu̱vu̱too' du̱pana̱jkxtinit. [31] Je̱'e̱ ka̱jx tse'e ve'em du̱tsa̱k ku̱x to'ke'e je̱ xa̱aj du̱nu̱pa̱ajmtki
ku ve'e je̱ jayu du̱to̱kimpayo̱'ynit vintso̱ ve'e du̱paa'ty du̱'ake̱ega. To'k tse'e je̱ jayu ka̱jx
ve'em du̱tónu̱t juu' ve'e vyinko̱o̱n. Va'ajts tse'e je̱ Nte'yam ya̱'a̱ du̱yaknu̱ke̱'xnata̱jki ku
ve'e du̱yakjoojntykpa̱jknuva —jidu̱'u̱m tse'e je̱ Pablo vyaajñ.

[32] Ku ve'e du̱'amo̱tunajxti je̱ts joojntykpa̱jktinuvape'e je̱ o̱o̱'kpata̱jk jado'k nax, je̱m tse'e
juu' ve'e du̱nu̱xiiktup du̱tukxiiktup. Je̱mpa tse'e juu' ve'e vaanduvap:

—Van'it a̱atse'e n'amo̱tunajxnuvat jado'k nax ku a̱ats mitse'e xtukvinko̱jtsinuvat.

[33] Van'it tse'e je̱ Pablo myaso̱o̱kjidi. [34] Je̱m tse'e je̱ jayu juu' ve'e du̱ma̱atnapya̱jkju̱du je̱
Pablo je̱tse'e du̱jaanchja'vidi je̱ Jesús. Dionisio ve'e to'k xya̱aj, kuvijts je̱'e̱ ve'e je̱tse'e je̱
myujatyoo' du̱ma̱atnay'amókaja je̱m joma ve'e je̱ Areópago. Je̱mpa tse'e to'k je̱ ta̱'a̱xta̱jk
juu' ve'e du̱xa̱aj Dámaris. Nay je̱mpa tse'e juu' ve'e viijnktava.

18

Ku je̱ Pablo vye'na je̱p Corinto

[1] Van'it tse'e je̱ Pablo je̱m Atenas cha̱a'n je̱tse'e ñu̱jkx je̱m coriintovit kyajpu̱n ka̱jxm.
[2] Je̱m tse'e du̱ma̱atnavyaatji to'k je̱ israeejlit jayu juu' ve'e Aquila du̱xa̱aj. Póntovit jayu
je̱'e̱ ve'e. Nam je'yanume'e je̱ Aquila ma̱at je̱ ñu̱da̱'ax Priscila. Je̱m Italia ve'e pyítsumdi
ku̱x je̱ yakkutojkpa Claudio ve'e du̱pavaan je̱tse'e pyítsumdinit je̱m rómait cyiudaaj ka̱jxm
nu̱jom pa̱n pa̱n jatye'e israeejlit jayu. O̱jts tse'e je̱ Pablo kyu'íxjada. [3] Je̱ vit juu' ve'e
yaktukta̱knu̱pa̱amp, je̱'e̱ts je̱'e̱ ve'e yak'o̱'yidup, je̱ toonkjyam juu' ve'e je̱ Pablo tyuump.
Je̱'e̱ ka̱jx tse'e je̱m du̱ma̱attaandi je̱tse'e kijpx je̱ vit du̱yak'o̱'yidi. [4] Vimpoo̱'kxtku̱n xa̱aj
tse'e je̱ Pablo je̱p tsaptu̱jkp ñu̱jkx, je̱p tse'e du̱muka̱ts je̱ israeejlit jáyuda je̱ts pa̱n pa̱n
jatye'e ka je̱'e̱pta, ve'em tse'e du̱jaanchjávadat je̱ Jesucristo.

[5] Ku ve'e je̱ Silas ma̱at je̱ Timoteo cho̱o̱'ndi je̱m macedóniait y'it jo̱o̱tm je̱tse'e jye̱'ydi je̱m
Corinto, je̱'e̱jyji tse'e je̱ Pablo tyukka'amaay je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook, va'ajts tse'e du̱vaajñja
je̱ israeejlit jáyuda je̱ts je̱ Jesús je̱'e̱ ve'e je̱ Cristo, je̱'e̱ juu' ve'e je̱ Nte'yam vyinko̱o̱n je̱tse'e
yakkutojknit. [6] Ku ve'e je̱ Pablo du̱tso'oxpa̱jk'ukvaandi je̱tse'e du̱vinko̱jtspe̱jt'ukvaandi,
van'it tse'e je̱ Pablo je̱ vyit du̱vinxijt je̱tse'e je̱ jayu du̱nu̱u̱jmidi:

—Viinm xa miitse'e xtó̱kinadat ku ve'e xa̱'ma ka̱jx mtsaachpaattinit, ka'ats a̱tse'e
ntó̱kinat; je̱'e̱ ka̱jxts a̱ts miitse'e u̱xyam nmaso̱'o̱kta je̱ts a̱tse'e nvaajnjadat je̱ o̱y ka̱ts je̱
o̱y ayook pa̱n pa̱n jatye'e ka je̱ israeejlit jáyuvap.

[7] Van'it tse'e pyítsum je̱p tsaptu̱jkp je̱tse'e ñu̱jkx je̱ja to'k je̱ yaa'tya̱jk tya̱k'aajy juu' ve'e
Justo du̱xa̱aj, to'k je̱'e̱ ve'e y'ijt juu' ve'e je̱ Nte'yam du̱vinja'vip du̱vintsa̱'kip, tun je̱e̱jyji
je̱'e̱ ve'e tsapta̱kpa'ayi chu̱u̱na. [8] Je̱ Crispo, je̱ tsaptu̱jkpit je̱ ñu̱vintsá̱n, ma̱at nu̱jom je̱ jayu

juu' ve'e jep jyuump tyujkp, je'e tse'e dujaanchja'viduva je Maja Vintsán. Jyaanchja'viduva tse'e numay je coriintovit jáyuda ku ve'e du'amotunajxti je oy kats je oy ayook, van'it tse'e ñapejtti. [9] To'k tse'e je tsooj van'it je Pablo yak'ixji je Maja Vintsán, jetse'e ña'muxji:

—Kadi mtsa'aga. Jaa'kka'amáyu mits. Ka'a tse'e m'amo'otut. [10] Ats mitse'e n'ixp njayejpp, ni pana ve'e kya'o'yixju jetse'e vintso mtónjut. Numay xa ya'a ve'e ya jáyuda juu' atse'e xjaanchjávadap yaja kajpun kujx.

[11] Ax ve'em tse'e je Pablo chuuni to'k joojnt jagojkm jem Corinto jetse'e ooy dutunjaa'k-tukyak'ixpajkti je jayu je Nte'yam je kyats je y'ayook.

[12] Yakkutojkp tse'e vye'na je Galión jem acáyait y'it jootm. Van'it tse'e je israeejlit jáyuda dukojtsmojkti jetse'e je Pablo dutso'oxpáktat, jetse'e duyaknajkxti jem je yakkutojkpa Galión vyinkojkm. [13] Van'it tse'e dunuujmidi je Galión:

—Ya'a xa ve'e je jayu duyakvinmamya'ttup, ve'eme'e je jayu dutukjaanchjávada jets jéjake'e jado'k viijn vintso ve'e je Nte'yam yakvinjávat yakvintsa'agat; ax ka'a tse'e dupaa'ty du'akeega maat je pava'nun.

[14] Kotsuvaamp tse'e je Pablo vye'na ku ve'e je Galión jidu'um dunuujmi je israeejlit jáyuda:

—Israeejlit jáyuda, pan ka óyap je'e ve'e juu' ve'e kudutún, uk pan je maja tókine'e kuy'it, xtukkadaakpts atse'e jets atse'e miits je m'ayookta nmuténat jets ats miitse'e n'amotunáxtat. [15] Ax je'e kajx tse'e kuxe'e xyaktso'oxada je mkátsjida je m'ayookjida jets je mpava'nunjida, kojts'óyadats amiitsjida; ats, ka'ats atse'e ntituktákat.

[16] Van'it tse'e yakpavojptini. [17] Van'it tse'e nujom juu' ve'e ka je israeejlit jáyuvap, je'e tse'e dumajtstu je Sóstenes, je tsaptujkpit je ñuvintsán, jetse'e jeja je Galión vyinkujk duvojpti; ax ka'ats je'e ve'e je Galión dumajapuujm.

Ku je Pablo vyimpijtnuva jep Antioquía jetse'e chaa'n mutoojk nax ka'amaayva

[18] May xaaj ve'e je Pablo jem Corinto jyaa'k'ijt. Van'it tse'e kyojtskukajxi joma ve'e je jaanchja'vivataj jetse'e ñujkx jem Cencrea. Jemts je'e ve'e Cencrea vye'na ku ve'e yakkukee'pkujx. Je'e kajx tse'e ve'em yaktuujn kuxe'e je vaanduk dupuujm je Nte'yam maat jetse'e juu' dutónut. Ax je'e kajx tse'e jetse'e nujava tyánut jetse'e je vaanduk dupuujm, ka'a tse'e je vyaajy dukee'p vi'name'e dukakutyún juu' ve'e je Nte'yam tyukvinva'ni. Van'it tse'e tyajki jem barco jootm jetse'e ñujkx jem siiriait y'it jootm. Myaatnajkxtu ve'e je Priscila maat je Aquila.

[19] Namvaate'e ñajkxti, van'it tse'e jye'ydi jem éfesovit kyajpun kajxm. Jeme'e tyaandi je Priscila jets je Aquila. Van'it tse'e je Pablo ñujkx jep tsaptujkp jetse'e ojts dumaatnakyátsju je israeejlit jáyuda juu' ve'e jep nay'amojkijidup. [20] Je'e tse'e munoo'kxtkjudu jetse'e jem dujaa'kmaattándat; ax ka'a tse'e dukuvujk. [21] Van'it tse'e kyojtskukajxini jidu'um:

—Tun vinkopk je'e ve'e jets atse'e nxaajat jem Jerusalén; ax pan vaamp tse'e je Nte'yam, mínupts ats miitse'e nku'íxtinuva.

Van'it tse'e je barco dupujk jetse'e choo'nni jem Éfeso. [22] Ku ve'e jem Cesarea jye'y, van'it tse'e je Pablo vyimpejt jem Jerusalén jetse'e ojts dukojtspaa'kx je utsta je ajchta maat je utsta je tsa'ada. Van'it tse'e kyadaaky jem Antioquía. [23] Jem tse'e je it duyaknajxy. Van'it tse'e ñajkxnuva, jetse'e ojts du'ayo'oy to'k jado'k je it joma ve'e je jaanchja'vivataj ñay'amókajada jem galáciait jets frígiait y'it jootmda, jetse'e ojts dukojtsmákkada je utsta je ajchta maat je utsta je tsa'ada juu' ve'e jemda.

Ku je Apolos kya'amaajy jep Éfeso

[24] Je'y tse'e jem Éfeso to'k je israeejlit jayu juu' ve'e Apolos duxaaj, jem Alejandría ve'e kyukajpuna. Oy ka'amaayvats je'e ve'e y'ijt jets oy tse'e dunujava juu' ve'e jatyáñ ijtp jep Kunuu'kx Jatyán kujxp, [25] ñu'ixpajkip je'e ve'e je Maja Vintsán jye'e, to'k aaj to'k joot tse'e je jayu dutuk'ix, va'ajts tse'e je y'ixpajkun dupuujm je Jesús kajx, óyame'e je'ejyji dunujava juu' ve'e je Yaknapejtpa Juan tyukka'amaay. [26] Kaja'vina katsa'kina tse'e je Apolos kyajts jep tsaptujkp. Ku ve'e je Priscila jets je Aquila y'amotunajxjidi, van'it tse'e duvooovdi jem tyak'amda jetse'e dujaa'kkojtsvaach je Nte'yam jye'e. [27] Najkxuvaan tse'e je Apolos

jẹm acáyait y'it jọọtm. Ku ve'e jẹ jaanchja'vivatạjk dụnụja'vidi, van'it tse'e dụnụụjmidi jẹts ọy jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e jẹm ñạjkxụt. Van'it tse'e dụnụja'yidi jẹ jaanchja'vivatạjk juu' ve'e jẹmda jẹtse'e ọy yakxọ́n dụkuvạ́ktat. Ku tse'e jẹ Apolos jẹm jyẹ'y, ọọy tse'e dụtumputạjki jẹ'ẹda pạn pạn jatye'e jẹ Nte'yam jẹ myaa'yụn kạjx dụjaanchja'vidup jẹ Jesucristo. [28] Ọọy tse'e dụtumputạjkidi kụx yaknụkẹ'xnatạjkipe'e jẹja nụjom jẹ jayu vyinkujk joma ve'e jẹ israeejlit jayu tyoo'tọ́kida, ka'a tse'e pạn y'ọ'yixjada jẹtse'e dụnụnkakuvạ́ktat jẹts tyụ́vam jẹ'ẹ ve'e juu' ve'e kyọjts, jẹ Kunuu'kx Jatyán kạjx tse'e dụtuk'ix jẹts jẹ Jesús jẹ'ẹ ve'e jẹ Cristo, jẹ'ẹ juu' ve'e jẹ Nte'yam vyinkọọn jẹtse'e yakkutojknit.

19

Ku jẹ Pablo vye'na jẹp Éfeso

[1] Jẹm tse'e Corinto jẹ Apolos vye'na ku ve'e jẹ Pablo ñạjxy jẹm ton'am tsọv jẹtse'e jyẹ'y jẹm éfesovit kyajpụn kạjxm. Jẹm tse'e dụmạạtnavyaatji jẹ jaanchja'vivada, [2] jẹtse'e dụ'amọtutụ́vidi:

—¿Tạjki ve'e jẹm mja'vin kạjxmda jẹ Espíritu Santo ku ve'e xjaanchja'vi'ukvaandi jẹ Jesucristo?

Van'it tse'e y'atsọọvdi:

—Ni jẹ'ẹ xa ạạtse'e nkamọtu jẹts jẹja ve'e jẹ Espíritu Santo.

[3] Van'it tse'e jẹ Pablo y'amọtutụ́vijidi:

—¿Pạn kạjxts miitse'e mnạpẹjtti?

Van'it tse'e y'atsọọvdi:

—Ve'em ạạtse'e nnạpet ax jo'n jẹ Yaknạpẹjtpa Juan jẹ jayu dụtuk'ix.

[4] Van'it tse'e jẹ Pablo ñạ'mụxjidi:

—Yaknạpẹjt xa ve'e jẹ Juan jẹ jayu ku ve'e vyinmayụmpijtti jẹtse'e dụmasọọkti jẹ kyọ'ọy joojtykinda; ax ñụụjmi tse'e jẹ nụmay jayu jẹts jyaanchjávadape'e jẹ'ẹ pạne'e pa'ụx'ọọkijup, jẹ Jesuusts jẹ'ẹ ve'e, jẹ Cristo.

[5] Ku ve'e dụ'amọtunajxti, nạpẹjttu tse'e jẹ Mạjạ Vintsạ́n Jesús kạjx. [6] Ku ve'e jẹ Pablo jẹ kyạ'ạj tyuknụkọojnjidi, van'it tse'e jẹ Espíritu Santo ñụkạdaakjidi, kyọjtstup tse'e jẹ ayook juu' ve'e kyavinmọ́tudup, jẹtse'e jẹ Nte'yam jẹ y'ayook dụkọjtsnáxta. [7] Nụmakmẹjtsk jo'ne'e jẹ yaa'tyạjk y'ijtti.

[8] Toojk pọ'ọ tse'e jẹ Pablo ñạjkxténi jẹp tsaptụjkp. Jẹp tse'e kaja'vina katsạ'kina dụtuk'ix vintsọ jẹ'ẹ ve'e ku ve'e jẹ jayu y'it jẹm jẹ Nte'yam y'am kyạ'm. Ve'em tse'e dụkạjts jẹtse'e jẹ jayu dụjaanchjávadat jẹ Jesucristo. [9] Ax jẹm tse'e juu' ve'e jẹ vyinma'yụn dụmạkkpạạmdu jẹtse'e dụkakuvạjkti jẹ ọy kạts jẹ ọy ayook. Van'it tse'e jẹ nụmay jayu juu' ve'e jẹm nay'amojkijidup, jẹja tse'e vyinkujkta vyaandi jẹts ka'a jẹ'ẹ ve'e y'ọya jẹ ayook juu' ve'e jẹ Pablo tukmukọjtsjụdup. Van'it tse'e jẹ Pablo dụvạạjv pạn pạn jatye'e dụkuvạjktu jẹ y'ayook jẹtse'e dụyaknụjkx joma ve'e jẹ Tiranno jẹ jayu dụyak'ixpụk. Jẹm tse'e jẹ Pablo jẹ jayu dụtuk'ix jọ́vum xạạj. [10] Ve'em tse'e mẹjtsk joojnt dụtuujn; y'amọtunajxtu tse'e jẹ Mạjạ Vintsạ́n Jesús jẹ kyạts jẹ y'ayook nụjom pạn pạn jatye'e tsụụnidup jẹm ásiait y'it jọọtm, ve'em tse'e jẹ israeejlit jáyuda ve'em tse'e pạn pạn jatye'e ka jẹ'ẹpta. [11] Jẹ mụ́jit atụva tse'e jẹ Pablo tyoon jẹ Nte'yam jẹ kyutojkụn kạjx, [12] jẹ paayu paat tse'e ukpụ jẹ viijnk vit juu' ve'e jẹ ñi'kx jẹ kyọpk tyukpaatyp, jẹ'ẹ tse'e yaknạjkxtup joma ve'e jẹ pa'am jáyuda. Ku ve'e ve'em dụtonda, van'it tse'e jyọtkạdaaktini pạn pạn jatye'e pạjkjụdup jẹtse'e tyukvaatsjidini jẹ kọ'ọyjáyuvap pạn pạn jatye'e jẹm jya'vin kạjxmda jẹ kọ'ọyjáyuvap.

[13] Jẹm tse'e jẹ israeejlit jáyuda juu' ve'e muxim muyam dụyakpítsumdu jẹ kọ'ọyjáyuvap jẹm jẹ jayu jya'vin kạjxmda, jẹ'ẹ tse'e dụ'uknụpạạjmtkidu jẹtse'e jẹ Mạjạ Vintsạ́n Jesús jẹ xyạạj dụkọjtspaa'ttat jẹtse'e dụyakpítsumdat. Jidụ'ụm tse'e dụnạạjmada jẹ kọ'ọyjáyuvap:

—Jẹ Jesús, juu' ve'e jẹ Pablo tyukka'amaayp, jẹ'ẹ kạjxts ạts miitse'e ntukpava'anda jẹtse'e jẹm yạ jayu jya'vin kạjxm mpítsumdinit.

[14] Ve'eme'e jyátụkada y'ijt jẹ Esceva nụvuxtojtụk jẹ myajntkta. Jẹ Esceva, jẹ israeejlit jáyuts jẹ'ẹ ve'e, jẹ tee'tạjk jẹ vyintsạ́n. [15] Ku ve'e ve'em jyátkidi to'k nax, van'it tse'e jẹ kọ'ọyjáyuvap y'atsọọjvjidi:

—N'ixa xa ạts jẹ'ẹ ve'e jẹ Jesús, nnụja'vivapts ạtse'e jẹts pạn jẹ'ẹ ve'e jẹ Pablo, jẹts miits, ¿tits miitse'e mnatyijjada?
16 Van'it tse'e ñụyẹjtsụkjidi jẹ jayu juu' ve'e jẹm jya'vin kạjxm jẹ kọ'ọyjáyuvap, jẹtse'e tyuntsii'kjidini jẹtse'e y'amạạdaaguijidi; ax ve'em tse'e kyẹẹktini nụva'ajts ạxva'ajts jẹts tum tsaachada tum xạ'ạjkada. 17 Ñụja'vidupts yạ'ạ ve'e nụjom pạn pạn jatye'e jẹm Éfeso tsụụnidup, jẹ israeejlit jáyuda jẹts pạn pạn jatye'e ka jẹ'ẹpta. Ax ve'em tse'e jẹ jayu ọọy tyuntsạ'kidi jẹtse'e dụyakmájidi dụyakjaanchidi jẹ Mạjạ Vintsán Jesús.
18 Nay ve'empa nụmay pạn pạn jatye'e dụjaanchja'vidu jẹ Jesús, y'ava'niduts jẹ'ẹ ve'e jẹ kyọ'ọy jẹ'ẹ juu' ve'e tyoondup y'ijt. 19 Nụmayda tse'e juu' ve'e maaydup y'ijtti, jẹ'ẹ tse'e dụyaknạjkxtu jẹ ñạkta joma ve'e dụtoonkada y'ijt jẹ maayk jẹtse'e dụyaktọọydini jẹ ñạkta jẹja jẹ nụmay jayu vyinkujk. Ku ve'e yakpayọ'y pạn vinxụp jẹ'ẹ ve'e dụtsọva jẹ ñạkta, mọ́kupx jatoogupx joojnt nụmutún jo'n tse'e vyinjajty to'k kạ'ạjyji jẹ ñạkta. 20 Ax ve'em tse'e jẹ Mạjạ Vintsán jẹ kyạts jẹ y'ayook vya'kxtk'atụ'ụts jẹtse'e myạkkpạjk'atụ'ụts.
21 Ax ku tse'e ve'em jyajty, van'it tse'e jẹ Pablo dụnụpạạjmtki jẹtse'e nạjkx dụku'íxnuva jẹ jaanchja'vivatạjkta juu' ve'e jẹm macedóniait jẹts acáyait y'it jọọtmda jẹtse'e ụx'ọọk ñạjkxụt jẹm Jerusalén. Ve'em tse'e vyaampa jẹts ku ve'e jẹm Jerusalén ñạjkxụt, jẹts vinkọpk jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e ñạjkxpat jẹm Roma. 22 Van'it tse'e dụnụkẹjxidi jẹm macedóniait y'it jọọtm nụmẹjtsk jẹ pyatto'niva, Timoteo jẹts Erasto jẹ'ẹ ve'e xyạạjta, namvaat jẹ'ẹ ve'e javẹẹ'n jyaa'ktáñ jẹm ásiait y'it jọọtm.

Ku jẹ jayu yoojmụkti y'ajxụkti jẹp Éfeso

23 Ax ve'em tse'e tyoojnji kyọjtsji van'it, jẹtse'e jẹ jayu yoojmụkti y'ajxụkti, jọtma'ttu ve'e jẹ'ẹ kạjx ku ve'e nụmay jẹ jayu jẹ Jesucristo dụjaanchja'vidi. 24 Jẹm tse'e vye'na to'k jẹ yaa'tyạjk juu' ve'e Demetrio dụxạạj, jẹ platero toonk jẹ'ẹ ve'e tyukjoojntykip. Jẹ Diana juu' ve'e vyinja'vidup vyintsạ'kidup, jẹ'ẹ tse'e jẹ chaptạjk y'apạmnajxyp jẹ plata mạạt. Ọọyts jẹ'ẹ ve'e dụtuntoonkmạ'ạ jẹ'ẹ juu' ve'e dụ'apạmnajxtuvap jẹ tsaptạjk. 25 Jẹ Demetrio tse'e dụyaknay'amojkijidu pạn pạn jatye'e nay jẹ'ẹ jẹ toonk dụtoonduvap, jẹtse'e dụnụụjmidi:
—Yaa'tyạjkta, mnụja'vidup xa miitse'e jẹts yạ toonk jẹ'ẹ ve'e juu' ve'e jẹ jayu nụyojk dụyakmeempaatp. 26 M'íxtup mmọ́tudup xa miitse'e ti ve'e jẹ Pablo tyuump kyạjtsp. Ve'em tse'e vya'añ jẹts ka'a ve'e jẹ vintsạ'kin dụjayẹpta juu' jatye'e jẹ jayu y'apạmnajxyp. Nụmay tse'e jẹ jayu dụtukvin'ụụ'n jẹtse'e dụtukkuvụk juu' ve'e kyạjtsp. Ka yaajyap tse'e éfesovit kyajpụn kụjx ve'em jyátụka, ve'empa ve'e yaja nụjom ásiait y'it jạạt. 27 Kutsạ'ạgats yạ'ạ ve'e jẹts yạ ntoonkamda vyintọ́kinit; ka yạ'ạjyap tse'e, nay ve'empa ve'e vyintọ́kivat jẹ vintsạ'kin juu' ve'e yakmọọyp jẹ Diana juu' ve'e nvinja'vimdup nvintsạ'kimdup, ve'em tse'e yakviijnk'íxnit jẹ'ẹ juu' ve'e jẹ jayu vyinja'vidup vyintsạ'kidup yaja nụjom ásiait y'it jạạt jẹts vinxụp to'k it to'k naxviijn.
28 Ku ve'e dụ'amọtunajxti, ẹjkjụdu jọt'aajnjụdu tse'e ọọy, jẹtse'e mạkk vyaandi:
—¡Ñụmájip xa ve'e jẹ Diana juu' ve'e yakvinja'vip yakvintsạ'kip yaja Éfeso!
29 Nụjom tse'e jẹ jayu jẹm kajpụn kạjxm yoojmụkti y'ajxụkti. Tun to'mayji tse'e ñay'amojkijidi jẹp kumoon tụjkp. Jẹp tse'e dụpavạạ'ndi jẹ Gayo jẹts jẹ Aristarco, macedóniait jáyuda jẹ'ẹ ve'e, jẹ Pablo jẹ myujatyoo'da. 30 Jyatuktạkavaants jẹ'ẹ ve'e jẹ Pablo, ax ka'a tse'e jẹ jaanchja'vivatạjk dụyakjajtti. 31 Nay ve'empa tse'e jẹ ásiait yakkutojkpada juu' ve'e jẹ Pablo myạạtnayja'vijidup, jẹ'ẹ tse'e jẹ Pablo jẹ kạts dụtuknụkẹjxtu jẹts ka'a ve'e tyákat jẹp kumoon tụjkp. 32 Jẹp tse'e yoojmụkti y'ajxụkti joma ve'e ñay'amojkijidi. Jẹp tse'e to'k viijn juu' ve'e mạkk kọjtstup, nay jẹppa tse'e jado'k viijn juu' ve'e mạkk kọjtstuvap, ax nụmay tse'e jẹ jáyuda juu' ve'e dụkanụja'vidup pạn tyạjxe'e ñay'amojkijidi. 33 Ax jẹppa tse'e jẹ jáyuda juu' ve'e jẹ Alejandro dụvaajnjidu. Van'it tse'e jẹ israeejlit jayu dụti'tspítsumdi jẹja jẹ nụmay jayu vyinkujk. Tukvinja'vijidu tse'e jẹ Alejandro jẹ kyạ'ạj mạạt jẹtse'e y'amọ'ọttat kụx kyukọtsuvaampye'e jẹ israeejlit jáyuda jẹja jẹ nụmay jayu vyinkujk. 34 Ku ve'e dụnụja'vidi jẹts israeejlit jayu jẹ'ẹ ve'e, van'it tse'e mẹjtsk hora jo'n mạkk vyaandi:
—¡Ñụmájip xa ve'e jẹ Diana juu' ve'e yakvinja'vip yakvintsạ'kip yaja Éfeso!

35 Van'it tse'e je̱ jaayva je̱ nu̱may jayu du̱yak'ama̱'t, je̱tse'e vyaajñ:
—Éfesovit yaa'tya̱jkta, ¿pa̱nts vine'e du̱kanu̱ja'vip je̱ts ya̱ éfesovit kajpu̱ne'e tukka̱-
daakjup je̱tse'e du̱'ix'ijtnit je̱ Diana je̱ chapta̱jk je̱ts je̱ kunuu'kx tsaaj juu' ve'e je̱m
tsapjo̱o̱tm ka̱daak? 36 Ka'a tse'e pa̱n y'o̱'yixju̱ je̱tse'e du̱nu̱nkakuva̱ku̱t. Je̱'e̱ ka̱jxts a̱tse'e
nva'añ je̱ts yaknaxka̱da'akta je̱ m'aajta je̱ mjo̱o̱tta je̱tse'e o̱y xpayo̱'o̱ydat juu' ve'e mtonu-
vaandup. 37 Ku̱x ya̱ yaa'tya̱jkta juu' ve'e tu̱xyakme̱tsta, ka'ats ya̱'a̱ ve'e du̱vinko̱jtspe̱tta
je̱ Diana juu' ve'e nvinja'vimdup nvintsa̱'kimdup, ni ka'a tse'e juu' du̱me̱e̱'tsta joma ve'e
yakvinjava yakvintsa̱'a̱ga. 38 Pa̱n nu̱xa̱'a̱avaajnju̱dup tse'e je̱ Demetrio je̱ts pa̱n pa̱n jatye'e
mya̱a̱ttoondup, va'an tse'e du̱nu̱xa̱'a̱ada. Je̱'e̱ ka̱jx tse'e jye̱ja je̱ to̱kin payo̱'yvada je̱ts
pa̱n pa̱n jatye'e yakkutojktup, jeja je̱'e̱ vyinkujkta tse'e du̱ko̱tstat ka̱kje̱'e̱ pa̱n ti jatye'e
natyuknu̱xa̱'aijidup. 39 Pa̱n viijnkts je̱'e̱ ve'e juu' ve'e m'amo̱tudup, ko̱jts'o̱ya tse'e du̱tsa̱k
je̱p kumoon ku ve'e ka̱tsani je̱tse'e je̱ jayu ñay'amókajadat. 40 Ka'a tse'e y'o̱ya je̱ts u̱u̱'me'e
u̱xyam nyoojmu̱kumdat n'ajxu̱kumdat. Pa̱n myo̱tudup xa je̱'e̱ ve'e pa̱n pa̱n jatye'e je̱ maja̱
kutojku̱n du̱jaye̱jptup je̱tse'e xvatso̱'vumdat, tso'oxpaatumdap tse'e, ku̱x ka'a xa ve'e tii ti
ve'e nvaajnjimdap.
41 Ku ve'e ve'em vyaajñ, van'it tse'e je̱ jayu du̱nu̱u̱jmidi je̱tse'e ña̱jkxtinit.

20

Ku je̱ Pablo ñu̱jkx je̱p Macedonia je̱ts je̱p Acaya

1 Ku ve'e ñajxy je̱ yoojmu̱k je̱ ajxu̱k, van'it tse'e je̱ Pablo du̱yaxmujk je̱ jaanchja'vivata̱jk
je̱tse'e du̱ko̱jtsma̱kki. Van'it tse'e ñache̱e̱'njidi je̱tse'e ñavya'kxjidi. Van'it tse'e ñu̱jkx
je̱m macedóniait y'it jo̱o̱tm. 2 Ku ve'e je̱m vye'na, o̱o̱y tse'e du̱tunko̱jtsma̱kkidi je̱
jaanchja'vivata̱jk, van'it tse'e ña̱jkxpa je̱m acáyait y'it jo̱o̱tm. 3 Je̱m tse'e chu̱u̱ni toojk
po̱'o̱. Van'it tse'e je̱ barco du̱'ukpa̱kuvaanni je̱tse'e je̱m siiriait y'it jo̱o̱tm vyimpijtnuvat.
Ku ve'e du̱nu̱ja'vi je̱ts ta̱ ve'e je̱ israeejlit jayu du̱'ukko̱jtsmókta je̱ts yak'o̱o̱'kuvaampye'e,
van'it tse'e du̱nu̱pa̱a̱jmtkitíktsnuva je̱tse'e je̱ tyoo' du̱'avimpijtinuvat, je̱ macedóniait it
du̱tuknajxnuvat. Ax ve'em tse'e du̱tuujn. 4 Mujatyoo'ijidu tse'e je̱ beréait Sópater, je̱
tesalónicait Aristarco, je̱ tesalónicait Segundo, je̱ deerbeit Gayo, je̱ Timoteo, je̱ ásiait
Tíquico, je̱ts je̱ ásiait Trófimo. 5 Je̱'e̱da tse'e too'va̱jktu je̱ts a̱a̱tse'e x'a'ix je̱m Troas. 6 Ku
ve'e ñajxy je̱ xa̱a̱j ku ve'e yakkay je̱ tsapkaaky juu' ve'e je̱ levadura du̱kama̱a̱t, van'itts
a̱a̱tse'e je̱m Filipos ntsa̱a̱'n je̱m barco jo̱o̱tm je̱ts a̱a̱tse'e kumugo̱xxa̱a̱j nmaspaadi je̱'e̱da
je̱m Troas. Vuxtojtu̱k xa̱a̱jts a̱a̱tse'e je̱m n'ijt.

Ku je̱ Pablo y'a̱ts je̱p Troas

7 Domingo tse'e vye'na, muto'k xa̱a̱j je̱ semana, je̱ts a̱a̱tse'e nnay'amojkiji je̱ts a̱a̱tse'e je̱
tsapkaaky ntojkva'kxu̱t, van'it tse'e je̱ Pablo du̱yak'ixpu̱jk je̱ jaanchja'vivata̱jk. Je̱ kuja̱pit
tse'e je̱ Pablo cho̱o̱'nuva'añ vye'na, je̱'e̱ ka̱jx tse'e kya'amaajy tso'm jo'n paat. 8 Je̱mts
a̱a̱tse'e nnay'amojkiji je̱p mutoojk nu̱ka̱vyet ku̱jxp joma ve'e vye'na may je̱ ta̱'kxpa. 9 Je̱m
tse'e chu̱u̱na vye'na ventana am to'k je̱ mootsk ónu̱k juu' ve'e Eutico du̱xa̱a̱j. Paatjinu tse'e
je̱ tsooj ku ve'e je̱ Pablo jek tyunko̱jtsni, van'it tse'e myanajxy je̱tse'e kyu̱sta̱jki je̱m ventana
am je̱p mutoojk nu̱ka̱vyet ku̱jxp. Van'it tse'e du̱vijtsu̱kti a̱a̱'kani. 10 Ku tse'e je̱p ñu̱ka̱daakji
je̱ Pablo je̱tse'e yakpojtu̱kji, je̱tse'e che̱e̱'nu̱kji, van'it tse'e vyaajñ:
—Kadi mtsa̱'a̱gada, joojntykip xa ya̱'a̱.
11 Van'it tse'e je̱ Pablo pye̱jtnuva, je̱tse'e du̱tojkva'kxy je̱ tsapkaaky, je̱tse'e je̱ jaanch-
ja'vivata̱jk du̱ma̱a̱tkaajy. Ve'em tse'e du̱tuujn ax jo'n je̱ Jesús du̱tuujn ku ve'e je̱
y'ixpa̱jkpata̱jk jado'k nax du̱ma̱a̱t'a'óxidi. Van'it tse'e jyaa'kka̱jts je̱ kuja̱pit paat. Ku ve'e
kyo̱jtsku̱jx, van'it tse'e cho̱o̱'nni. 12 Je̱ mootsk ónu̱k juu' ve'e ku̱sta̱jki, joojntykts je̱'e̱ ve'e
du̱yaknajkxtini, jo̱t'ama̱j tse'e nu̱jom tyaandini.

Ku cho̱o̱'ndi je̱p Troas je̱tse'e jye̱'ydi je̱p Mileto

13 Van'itts a̱a̱tse'e je̱m barco jo̱o̱tm ntsa̱a̱'n je̱ts a̱a̱tse'e nnu̱jkx je̱m asoonit kyajpu̱n
ka̱jxm, je̱mts a̱a̱tse'e je̱ Pablo nma̱a̱tnavyaa'tju̱t ku̱x ve'em a̱a̱tse'e tu̱nko̱jtsmúk, tékum je̱'e̱
ve'e ñu̱jkx. 14 Ku a̱a̱tse'e nma̱a̱tnavyaatji je̱m Asón, van'itts a̱a̱tse'e nma̱a̱tnu̱jkx je̱m barco

joǫotm jẹm mitiléneit kyajpụn kạjxm. [15] Jẹmts ạạtse'e ntsạạ'n jẹts ạạtse'e jẹ ku'óxit nmajxy jẹja quíovit myu'avinkujk, to'k jẹ naax juu' ve'e jẹm maaxy nạạj akojkm. Jẹ kumaaxkitts ạạtse'e njẹ'y jẹm Samos. Jẹ kumadookitts ạạtse'e njẹ'y jẹm Mileto. [16] Ka'a tse'e jẹ Pablo jek y'ituvaajñ jẹm ásiait y'it joǫotm, jẹ'ẹ kạjx tse'e kyanụjkx jẹm Éfeso, jatyji ve'e jyẹ'yavaajñ jẹm Jerusalén kụx chạjkpe'e jẹtse'e jẹm dụyaknáxụt jẹ pentecostés xạạj.

Ku jẹ Pablo dụmukạjts pạn pạn jatye'e dụnụvinténidup vye'na jẹ éfesovit jaanchja'vivatạjk

[17] Ku ạạtse'e njẹ'y jẹm milétovit kyajpụn kạjxm, van'it tse'e jẹ Pablo dụnụkẹjxi pạn pạn jatye'e dụnụvinténidup vye'na jẹ jaanchja'vivatạjk jẹm Éfeso. [18] Ku ve'e jyẹ'ydi, van'it tse'e dụnụụjmidi:

—Mnụja'vidinup xa miitse'e vintsǫ ạtse'e juu' ntuujn nkạjts, van'ítani ạtse'e ve'em nton'ukvaajñ nkojts'ukvaajñ ku ạtse'e yaja ásiait y'it jạạt njẹ'y. [19] Nmutoon nmupạjkts ạtse'e jẹ Mạjạ Vintsạ́n jẹ nụụ'k aaj jẹ nụụ'k jǫot mạạt, jẹ jayu ạtse'e nnụyaaxtu kụxe'e dụkakuvạkta jẹ Nte'yam jẹ y'ayook; juu'ts ạtse'e ntoon nkojts, jẹ'ẹ kạjxts ạtse'e jẹ israeejlit jayu ǫoy xtunyaktsaachpaatti. [20] Ax ijtpts ạts miitse'e nvaajnjidi juu' ve'e mtuk'ǫ'yidup, jẹja ạtse'e jẹ nụmay jayu vyinkujk jẹts jẹp mtụjkpta jẹ jayu nyak'ixpạjkti, [21] ve'em jẹ israeejlit jáyuda ve'em pạn pạn jatye'e ka jẹ'ẹpta. Ve'em ạtse'e nnụụjmidi jẹts tun vinkǫpk jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e vyinmayụmpijttinit, jẹtse'e dụmasǫǫktinit jẹ kyǫ'ǫy joojntykinda, jẹtse'e jẹ Nte'yam dụpanạjkxtinit, jẹtse'e dụjaanchja'vidinit jẹ nMạjạ Vintsạ́namda Jesucristo. [22] Ụxyamts ạtse'e jẹm Jerusalén nmụjkx, jẹ Espíritu Santo tse'e ạts yạ nja'vin dụvǫop, ka'ats ạtse'e nnụjava vintsǫ ạtse'e jẹm jẹ jayu xtóndat, [23] jẹ'ẹjyji ạtse'e nnụja'vip, pạn joma ạtse'e nnụjkx, ve'emts ạtse'e xnụụjma jẹ Espíritu Santo jẹts jẹ poxụntạjk ạtse'e n'a'ixp jẹts jẹ tsaachpaatụn. [24] Ax ni tíats ạtse'e nkavinmay, ni viinma ạts yạ njoojntykin, jẹ'ẹjyji ve'e jẹts ạtse'e nyakpooknit jẹ toonk juu' ạtse'e xtuknụva'ni jẹ Mạjạ Vintsạ́n Jesús, ạtse'e n'ijtnit ax jo'n jẹ jayu juu' ve'e too'vạjkp tụjye'ya joma ve'e kyukạxa jẹ noomk, ạtse'e jẹ jayu nvaajnjadat jẹ ǫy kạts jẹ ǫy ayook, jẹ'ẹts jẹ'ẹ ve'e ku ve'e jẹ jayu yakvaajñja vintsǫ ve'e jẹ Nte'yam jẹ maa'yụn tyo'nụxjada.

[25] 'Ntukka'amaayduts ạts miitse'e anañụjoma vintsǫ jẹ'ẹ ve'e ku ve'e jẹ jayu y'itta jẹm jẹ Nte'yam y'am kyạ'm. Ax nmụja'vipts ạtse'e jẹts ka'a ạtse'e x'uk'íxtinuvat yaja naxviijn. [26] Pạn mtsaachpaattinup tse'e xạ'ma kạjx jyapạna miitsta, yaja ạts miitse'e mvinkujkta nnạạjmada jẹts ka'a ạtse'e ntǫ́kinat, kụx nvaajnjidu xa ạts miitse'eda vintsǫ ve'e xjayẹjptinit jẹ joojntykin juu' ve'e xạ'ma kạjx ijtp, [27] ntuknụja'viduts ạts miitse'e nụjom juu' ve'e jẹ Nte'yam ñụpạạjmtki, ka'a ve'e tii juu' ạts miitse'e nkavaajnjidu. [28] Naajkkǫ́pkajada viinm jẹts ix'itta nụjom jẹ Nte'yam jẹ jyayu juu' ve'e jẹ Espíritu Santo mpạạjmjidu jẹtse'e x'ix'íttat, jẹ jayu juu' ve'e jẹ Nte'yam natyukjẹ'ẹiju ku ve'e jẹ y'Onụk kyu'ǫǫ'kijidi. [29] Nnụja'vip xa ạtse'e jẹts ku ạtse'e yaja nkǫǫ'k'ijtnit, mnụjẹ'yajadapts miitse'e jẹ viijnk jayu jẹtse'e mtónjadat ax jo'n jẹ mu'uk lobo dụtonda jo'n jẹ carneeroda. [30] Jẹja tse'e miitsam m'akujkta jyẹ́jat pạn pạn jatye'e jẹ jayu jẹ taay dụtukyak'ixpạ́ktap, jẹ'ẹ tse'e chǫ́ktap jẹtse'e jẹ Mạjạ Vintsạ́n jẹ jyayu pyanạjkxjadat. [31] Mnay'íxjadap tse'e jẹ'ẹ kạjxta, jaa'myẹ́tsta jẹts toojk joojnt ạts miitse'e nụnyaaxnup jǫ́vum xạạj jǫ́vum tsooj to'k jado'k ntuk'ixti.

[32] 'Utsta ajchta, ụxyamts ạts miitse'e mpạmda jẹm jẹ Nte'yam y'am kyạ'm jẹts jẹ mạjạ maa'yụn mạạt juu' ve'e jẹ Nte'yam jẹ jayu tyoojnjip, jẹ'ẹts jẹ'ẹ ve'e jẹ ayook juu' ve'e jẹ jayu yakvaajnjip jẹtse'e y'ǫ'yixjụ jẹtse'e dụmạkkpạạmnit jẹ mjǫǫtta jẹ mja'vinda, ve'em tse'e xjayẹjptinit jẹ pụk jẹm tsapjǫǫtm mạạt nụjom jẹ'ẹda pạn pạn jatye'e jẹ Nte'yam apụk pyạạm jẹtse'e y'ijttinit jẹ'ẹ jẹ jyayu. [33] Ka'a ạtse'e tụnnas'ayǫva jẹ viijnk jayu jẹ myeen ukpụ jẹ viijnk jayu jẹ vyit jẹ xyǫx. [34] Va'ajts xa miitse'e xnụjávada jẹts yạ nkạ'ạjam ạtse'e ntuktoon jẹtse'e jyẹji juu' ạtse'e xka'ijtji jẹts juu' ve'e ka'ijtụxjụdu ạts jẹ nmujatyoo'da. [35] Ve'emam xa ạts miitse'e ntukyak'ixpạkta jẹtse'e jẹ jayu tyónụt jẹtse'e yakputạ́kadat pạn pạn jatye'e katih'ijtụxjụdup, jẹtse'e yakjaa'myẹ́tsụt juu' ve'e jẹ Mạjạ Vintsạ́n Jesús kyǫjts ku ve'e vyaajñ: "Nụyojk tse'e jẹ xǫǫnduk jǫǫt njayẹjpumda ku ve'e jẹ jayu nmǫ'yumda juu' jẹts ka'a ve'e ku ve'e jẹ jayu juu' xmǫ'yumda."

36 Ku ve'e ve'em vyankujx, van'it tse'e kyoxkténidi je Pablo jets nujom je'eda, jetse'e
chapkojtsti. 37 Ooy tse'e anañujoma dutunnuyaaxti je Pablo, jetse'e dutseee'ndi, jetse'e
dutsoo'kxti, 38 ooy tse'e tyuntsaachvinmapyajkti kux ve'eme'e ña'muxjada jets ka'a ve'e
du'uk'íxtinit yaja naxviijn. Van'it tse'e ojts dunasvo'vidini joma ve'e je barco.

21

Ku je Pablo ñujkx jep Jerusalén

1 Ku aatse'e nmasaak je jaanchja'vivatajk jem Mileto, van'itts aatse'e nnujkx jem barco
jootm ix jatyuv jets aatse'e nje'y joma ve'e je it duxaaja Cos. Je ku'óxitts aatse'e nje'y jem
Rodas. Jemts aatse'e ntsaa'n jets aatse'e Pátara nnujkx. 2 Jemts aatse'e Pátara mpaaty to'k
je barco juu' ve'e jem feníciait y'it jootm tso najkxp, je'ets aatse'e xyaknajkx. 3 Mpaa'najxts
aatse'e jem Chipre, anajts aats je'e ve'e nmasaak, jets aatse'e nnujkx jem siiriait y'it
jootm. Jemts aatse'e nje'y tiirovit kyajpun kajxm, je'e kajx ku ve'e jem je barco je tsum
dumaso'okut. 4 Van'itts aatse'e n'ixti je utsta je ajchta maat je utsta je tsa'ada juu' ve'e
jem, je'ets aatse'e nmaattsuunidu vuxtojtuk xaaj. Ax je'eda tse'e je Espíritu Santo kajx
dunuujmidu je Pablo jets ka'a ve'e ñajkxut jem Jerusalén. 5 Ku ve'e ñajxy je vuxtojtuk xaaj,
tsoo'nnuts aatse'e. Nujom je jaanchja'vivatajk maat je y'ónukta je ñuda'axta, je'ets aatse'e
ojts xnasvo'vidini jem kajpun pa'am. Jemts aatse'e nkoxkteni jets aatse'e ntsapkajts.
6 Van'itts aatse'e xnuujmidini:

—Dioose'e mmaadajadap.

Jets aatse'e n'atsoovdinuva:

—Nay ve'empa miitsta, Dios maate'e mtaandini.

Van'itts aatse'e jem barco jootm ntajki jets je'e ve'e vyimpijttini jem tyak'am.

7 Van'itts aatse'e ntsaa'n jem Tiro jets aatse'e nje'y jem Tolemaida. Ku aatse'e je barco
ntukvaach, van'itts aatse'e nkojtspaa'kx je utsta je ajchta maat je utsta je tsa'ada juu'
ve'e jemda, jets aatse'e nmaatxanajxti. 8 Je ku'óxitts aatse'e ntsoo'nnuva jets aatse'e nje'y
jem cesaréait kyajpun kajxm. Jemts aatse'e nnujkx je Felipe tyak'am, to'k je'e ve'e juu'
ve'e je jayu duvaajnjip je oy kats je oy ayook, je'e ve'e nuto'k je nuvuxtojtuk yaa'tyajkta
juu' ve'e yakvinkoondu jetse'e duputákadat je kukátsivada. Jemts aatse'e nmataajñ. 9 Je
Felipe, numaktaaxk tse'e je ñaax, tum kiixuta'ax je'e ve'eda, je'e tse'e dukojtsnajxtup je
Nte'yam je y'ayook. 10 Ku aatse'e mejtsk toojk xaaj jem nve'na, van'it tse'e jye'y to'k je
Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpa, Agabo je'e ve'e xyaaj, jemts je'e ve'e Judea chaa'n. 11 Je'ets
aatse'e ojts xku'ix. Van'it tse'e dukaajn je Pablo je tyiintsóm jetse'e ñatyukkatsoojmji
ñatyukpaktsoojmji. Van'it tse'e vyaajñ:

—Ve'em xa ve'e vya'añ je Espíritu Santo jets jeme'e Jerusalén je israeejlit jáyuda jidu'um
dutsómdat pan pan ya'a ve'e jye'e ya tiintsóm, jetse'e jem je viijnk jayu kya'm dupámdat.

12 Kuts aatse'e n'amotunajxy, van'itts aatse'e je Pablo nmunoo'kxtk jets ka'a ve'e ñajkxut
jem Jerusalén. Munoo'kxtkjuduva tse'e je cesaréait jayu. 13 Ax jidu'um tse'e je Pablo
y'atsaajv:

—¿Tyajxse'e mya'axta jets atse'e xyaktsaachvinmapyakuva'anda? Pan vaamp xa ve'e
je Maja Vintsán Jesús, nnayja'vijinupts atse'e jets atse'e n'oo'kut je'e kajx jem Jerusalén,
ka koojyape'e jets atse'e nyaktsómut je'e kajx.

14 Ax kuts aatse'e xka'o'yixju jets aatse'e nnaxkótsut, van'itts aatse'e nmasookni.
Jidu'umts aatse'e nvaajñ:

—Va'an ve'em dutunju pan vintso ve'e je Maja Vintsán dutsak.

15 Van'itts aatse'e nnay'apaajmtkiji jets aatse'e nnujkx jem Jerusalén. 16 Xmujatyoo'iduts
aatse'e je cesaréait jaanchja'vivada jem je Mnasón tyak'am paat, chípreit yaa'tyajk je'e
ve'e juu' ve'e jékani dujaanchja'vi'ukvaan je Jesucristo, je'ets aatse'e xyakmatánup.

Ku je Pablo ojts duku'ix je Santiago

17 Ku aatse'e nje'y jem Jerusalén, va'ajts xoojntkpts aatse'e je uts je ajch maat je uts
je tsa'a xkuvajkti. 18 Je ku'óxitts aatse'e je Pablo ojts ntukmaatku'íx je Santiago, jempa
tse'e vye'nada nujom pan pan jatye'e dunuvinténidup je jaanchja'vivatajk jem Jerusalén.

19 Van'it tse'e je̱ Pablo kyo̱jtspo̱o̱'kxjidi je̱tse'e tyukmumaajntykjidi ti jatye'e je̱ Nte'yam
tyoon je̱'e̱ ka̱jx joma ve'e ka je̱ israeejlit jáyuvapta. 20 Ku ve'e du̱'amo̱tunajxti, yakmájidu
yakjaanchiduts je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam. Van'it tse'e je̱ Pablo du̱nu̱u̱jmidi:
—M'ixp xa mitse'e je̱ts miijl ámani ve'e je̱ israeejlit jáyuda juu' ve'e du̱jaanchja'vidup je̱
nMa̱ja̱ Vintsánamda Jesucristo, ax nu̱jom tse'e vya'anda je̱ts tun vinko̱pk je̱'e̱ ve'e je̱tse'e
yakkutyónu̱t je̱ Moisés je̱ pyava'nu̱n. 21 Ta̱ tse'e je̱ ka̱ts du̱mo̱tuda je̱ts je̱'e̱ mitse'e mtuk'ixp
je̱ israeejlit jáyuda juu' ve'e tsu̱u̱nidup joma ve'e du̱ka'itjo̱o̱tmada, ve'eme'e xnu̱u̱jma je̱ts
ka'a ve'e du̱ma̱ja̱pámdat juu' ve'e je̱ Moisés pyavaan, ka'a ve'e du̱pa̱a̱jmjadat je̱ ixta'nu̱n je̱
y'ónu̱kta, je̱ts ni ka'a ve'e du̱tóndat ax jo'n je̱ israeejlit jayu je̱ kyostuumbreda. 22 ¿Tise'e
yaktónup? Nay'amókajadap xa n'ite'e je̱ nu̱may jayu ku ve'e du̱mo̱tudat je̱ts yaja mitse'e
tu̱mje'ya. 23 Nu̱yojk o̱y xa ya̱'a̱ ve'e xtónu̱t. Je̱ja xa ve'e yaja a̱a̱ts ma̱a̱t nu̱maktaaxk je̱
yaa'tya̱jk juu' ve'e je̱ vaandu̱k du̱pa̱amdu je̱ Nte'yam ma̱a̱t. 24 Ma̱a̱tna̱jkxtats n'it je̱tse'e
xma̱a̱tnaajkva'atsjadat. Mits tse'e mkujóyup je̱ ta̱nu̱k je̱ts juu' jatye'e tso̱jkjup je̱tse'e
yakyóxu̱t je̱p ma̱ja̱ tsaptu̱jkp, ve'em tse'e y'o̱'yixjadat je̱tse'e yakkuke̱e̱'pxtat. Pa̱n mtuump
tse'e ve'em, van'it tse'e je̱ israeejlit jayu du̱nu̱jávadat je̱ts ka'a mitse'e ve'em mjátu̱ka ax
jo'n je̱ ka̱ts du̱mo̱tuda, je̱'e̱ ve'e je̱ts viinme'e xkutyún juu' ve'e je̱ Moisés pyavaan. 25 Ax pa̱n
pa̱n jaty tse'e ka je̱ israeejlit jáyuvap juu' ve'e je̱ Jesucristo du̱jaanchja'vidup, nnu̱ja'yiduts
a̱a̱tse'e je̱ts ka'a je̱'e̱ ve'e du̱tivinmáydat, je̱'e̱jyji ve'e tyóndap je̱tse'e du̱kaja̱'kxtat juu'
ve'e yaktukvintsa̱'kidup juu' ve'e ka je̱ Nte'yamap, je̱tse'e du̱kaja̱'kxtat je̱ nu̱u̱'pu̱n,
je̱tse'e du̱kaja̱'kxtuvat je̱ ta̱nu̱k tsu'uts juu' ve'e yuktsum'o̱o̱'kp, je̱tse'e ni pa̱na je̱ ka̱ts
du̱katukma̱a̱tjayéptat je̱ yaa'y je̱ ta̱'a̱x juu' ve'e ka púkap jyaye̱jptup.

Ku je̱ Pablo yakmajch je̱p ma̱ja̱ tsaptu̱jkp

26 Van'it tse'e je̱ Pablo du̱ma̱a̱tnu̱jkx je̱ nu̱maktaaxk yaa'tya̱jkta. Je̱ ku'óxit tse'e
du̱ma̱a̱tnaajkvats'ukvaajnjidi. Van'it tse'e tya̱jki je̱p ma̱ja̱ tsaptu̱jkp je̱tse'e du̱'avánat
vin'ite'e kyukáxat je̱ xa̱a̱j ku ve'e ñaajkva'atsjada, je̱'e̱ ve'e ku ve'e je̱ ya̱x du̱pámdat ka̱kje̱'e̱.
27 Ax ka̱xuvaannup tse'e je̱ vuxtojtu̱k xa̱a̱j vye'na ku ve'e ñaajkva'atsjada, van'it tse'e je̱
israeejlit jáyuda juu' ve'e je̱m ásiait y'it jo̱o̱tm tso̱o̱'ndu, je̱'e̱ tse'e du̱'ixtu je̱ Pablo je̱p ma̱ja̱
tsaptu̱jkp. Van'it tse'e nu̱jom je̱ jayu du̱yakyoojmu̱kti du̱yak'ajxu̱kti, je̱'e̱ tse'e je̱ Pablo
du̱majtstu 28 je̱tse'e ma̱kk vyaandi:
—¡Israeejlit jáyuda, puta̱kada a̱a̱ts! Ya̱'a̱ xa ve'e je̱ yaa'tya̱jk juu' ve'e nu̱jom je̱ it
du̱tukvittp je̱tse'e je̱ nu̱may jayu du̱yak'ixpu̱k, ve'em tse'e du̱tuk'ix juu' ve'e kyapaatyp
kyah'ake̱e̱guip ma̱a̱t je̱ jaanchja'vin juu' u̱u̱'me'e njaye̱jpumdup, ni ka'ats je̱'e̱ ve'e du̱-
paatpa du̱'ake̱e̱guiva ma̱a̱t je̱ Moisés je̱ pyava'nu̱n ukpu̱ je̱ vintsa̱'kin juu' ve'e nmo̱'yumdup
ya̱ ma̱ja̱ tsapta̱jk. Ax ka je̱'e̱jyap tse'e, ta̱ xa ve'e du̱yakta̱jkiva yaja ma̱ja̱ tsaptu̱jk pa̱n pa̱n
jatye'e ka je̱ israeejlit jáyuvap, ve'em tse'e tu̱du̱yakvintsa̱'kintó̱ki ya̱ it.
29 Je̱'e̱ ka̱jxe'e ve'em vyaandi ku̱x y'ixtu ve'e je̱ Pablo ku ve'e je̱m kajpu̱n jo̱o̱tm
du̱ma̱a̱tve'na je̱ Trófimo, to'k je̱ éfesovit jayu. Ve'em tse'e vyinmaaydi je̱ts je̱ Pablo ve'e
yakta̱jkiju je̱p ma̱ja̱ tsaptu̱jkp.
30 Ku ve'e yoojmu̱kti y'ajxu̱kti nu̱jom je̱ jayu, van'it tse'e noomp je̱ Pablo du̱nu̱na̱jkxti.
Van'it tse'e du̱majtsti je̱tse'e du̱va̱a̱'mpítsumdini je̱p ma̱ja̱ tsaptu̱jkp. Ku tse'e du̱va̱a̱'m-
pítsumdi, van'it tse'e je̱ tsapta̱jk du̱yak'atojkti. 31 Yak'o̱o̱'kuvaandinup tse'e vye'na ku
ve'e je̱ ka̱ts du̱mo̱tu je̱ tojpa juu' ve'e du̱nu̱vintsánip nu̱miijl je̱ tojpata̱jk je̱ts yoojmu̱ktup
ajxu̱ktupe'e nu̱jom je̱ jayu je̱m Jerusalén. 32 Van'it tse'e du̱yaknay'amojkijidi je̱ tyojpada
je̱ts je̱'e̱da pa̱n pa̱n jatye'e du̱nu̱vintsánidup nu̱mo̱kupx jaty je̱ tojpata̱jkta, je̱tse'e noomp
ña̱jkxti joma ve'e je̱ jáyuda. Ku tse'e je̱ jayu du̱'ix je̱ tojpa juu' ve'e du̱nu̱vintsánip nu̱miijl je̱
tojpata̱jk ma̱a̱t je̱ tyojpada, van'it tse'e du̱tsii'k'atúvidi je̱ Pablo. 33 Van'it tse'e je̱ tojpata̱jk je̱
vyintsa̱n je̱ Pablo du̱vinkuna̱jkxi je̱tse'e du̱yakjamyajtsji, je̱tse'e du̱yakjachoojmji me̱jtsk je̱
cadena ma̱a̱t. Van'it tse'e du̱'amo̱tutu̱vi pa̱n pa̱ne'e je̱ Pablo je̱ts pa̱n ti ve'e tu̱du̱tún. 34 Ax
ma̱kk tse'e je̱ jayu kyo̱tsta, ko̱jtsp tse'e to'k ko̱jtsp tse'e jado'k, je̱'e̱ ka̱jx tse'e kya'o̱'yixju̱
je̱ tojpata̱jk je̱ vyintsa̱n je̱tse'e juu' du̱vinmó̱tuvu̱t. Van'it tse'e je̱ Pablo du̱yakjapyavijtsji
joma ve'e je̱ tojpa cha̱a̱nada. 35 Ku ve'e jye̱'ydi joma ve'e je̱ escalera, van'it tse'e je̱ Pablo

je̱ tojpa pyatsa̱ajmjidi ku̱x yak'o̱o̱'kuvaajnjupe'e je̱ nu̱may jáyuda. 36 Jidu̱'u̱m tse'e ma̱kk
vyaandi:
—¡Va'an du̱'a̱a'ku̱!

Ku je̱ Pablo ñakyuko̱jtsji je̱ja je̱ nu̱may jayu vyinkujk

37 Ku ve'e je̱ Pablo du̱yakta̱kavaandi je̱p joma ve'e je̱ tojpa cha̱anada, van'it tse'e
du̱nu̱ujmi je̱ tojpa juu' ve'e du̱nu̱vintsánip nu̱miijl je̱ tojpata̱jk:
—¿Nvaat a̱ts mitse'e nmukótsu̱t?
Van'it tse'e je̱ tojpata̱jk je̱ vyintsán y'atso̱ojvji:
—¿Tis, mka̱jtsp mitse'e je̱ griego aaj? 38 ¿Ka je̱'e̱p mitse'e to'k je̱ egíptovit jayu juu' ve'e
je̱ jayu du̱yakpojtu̱k je̱tse'e nu̱maktaaxk miijl je̱ yakjayu'o̱o̱'kpa du̱yaknu̱jkx joma ve'e je̱
jayu kyatsu̱u̱na?
39 Van'it tse'e je̱ Pablo y'atsa̱ajv:
—Israeejlit jayu xa a̱tse'e, je̱m a̱tse'e Tarso nkukajpu̱na, ñu̱májip tse'e je̱ kajpu̱n je̱m
cilíciait y'it jo̱o̱tm. Toojnjik a̱ts to'k aaj je̱ maa'yu̱n je̱ts a̱tse'e ya̱ jayu du̱muko̱tsta.
40 Maso̱o̱kju tse'e je̱ tojpata̱jk je̱ vyintsán. Ténip tse'e je̱ Pablo vye'na je̱ja escalera ku̱jx,
van'it tse'e je̱ kya̱'a̱j ma̱a̱t je̱ nu̱may jayu du̱yak'ama̱'t. Ku tse'e y'amo̱'tka̱jxti, van'it tse'e
du̱tukmuka̱jts je̱ hebreo aaj. Jidu̱'u̱m tse'e du̱nu̱ujmi:

22

1 —Nmu'israeejlit jáyuda, mújit jayuta̱jkta, amo̱tunaxta juu' a̱tse'e nko̱tsuvaampy.
2 Ku ve'e du̱'amo̱tunajxti je̱ts je̱ hebreo aaj ve'e myukótsjada, jaa'k'amo̱'ttu tse'e. Van'it
tse'e je̱ Pablo jyaa'kvaajñ:
3 —Israeejlit jayu xa a̱tse'e. Je̱m a̱tse'e Tarso nke'x, je̱m cilíciait y'it jo̱o̱tm. Ax yájats
a̱tse'e Jerusalén tu̱nyee'k, je̱ Gamaliel a̱tse'e xyak'ixpa̱jk, ve'em a̱tse'e pu'ukam xtuk'ix
xtuknu̱ja'vi je̱ nju̱jpit jáyuvamda je̱ pyava'nu̱n. To'k aaj to'k jo̱o̱t a̱tse'e je̱ Nte'yam
nmutún nmupu̱k, ve'em ax jo'n miitsta u̱xyam je̱ Nte'yam xmutonda xmupa̱kta jo'n.
4 Njomtoondup ntitoondup xa a̱tse'e y'ijt pa̱n pa̱n jatye'e je̱ Jesús du̱jaanchja'vidup je̱ts
a̱tse'e n'ix vintso̱ ve'e y'o̱o̱'ktat. Nyakjamyajtsju̱duts a̱tse'e je̱ yaa'tya̱jk je̱ts je̱ ta̱'a̱xta̱jk,
je̱ts a̱tse'e nyakjapyoxu̱nta̱kpa̱ajmjidi. 5 Je̱ tee' juu' ve'e du̱nu̱vintsa̱nika̱jxp je̱ tee'ta̱jkta
je̱ts nu̱jom je̱ jáyuda juu' ve'e du̱nu̱májiduvap je̱p tsaptu̱jkp, ñu̱ja'vidupts je̱'e̱ ve'e o̱y je̱ts
je̱'e̱ a̱tse'e xmo̱oydu je̱ na̱k je̱ts a̱tse'e ntukka̱tákadat je̱ nmu'israeejlit jáyuvamda juu' ve'e
tsu̱u̱nidup je̱m damaascovit kyajpu̱n ka̱jxm. Je̱'e̱ a̱tse'e je̱m na̱jkx n'íxtada pa̱n pa̱n jatye'e
je̱ Jesús du̱jaanchja'vidup je̱ts a̱tse'e ku̱nyakme̱jtsti yaja Jerusalén je̱tse'e ku̱chaachpaatti.

Ku je̱ Pablo du̱maajntyk vintso̱ ve'e je̱ Jesucristo du̱jaanchja'vi'ukvaajñ
(Hch. 9.1-19; 26.12-18)

6 'Ax je̱mts a̱tse'e n'uknu̱nu̱jkx vye'na, je̱e̱na tse'e too' aajy, je̱ damaascovit kajpu̱n
muta̱mani, kujk xa̱a̱j jo'n, van'itts a̱tse'e tun to'mayji je̱ tsapjo̱o̱tmit ajajtk o̱o̱y xtunnu̱jaj
xtunnu̱tu̱'kx. 7 Van'itts a̱tse'e nnaxvipp je̱ts a̱tse'e n'amo̱tunajxy to'k je̱ ayook juu'
ve'e vaan: "Saulo, Saulo, ¿tya̱jxts a̱tse'e xtso'oxpúk?" 8 Van'itts a̱tse'e n'amo̱tutu̱vi:
"¿Pa̱nts mitse'e?" Van'it tse'e y'atsa̱ajv: "Je̱ Jesús xa a̱tse'e, je̱ nazarétit jayu juu' ve'e
mtuntso'oxpu̱jkp." Jidu̱'u̱mts a̱tse'e xnu̱u̱jmi. 9 Je̱'e̱da juu' a̱tse'e nma̱atve'nidup, y'íxtuts
je̱'e̱ ve'e ku a̱tse'e o̱o̱y xtunnu̱jaj xtunnu̱tu̱'kx, je̱tse'e cha̱'kidi, ax ka'a tse'e du̱vinmótudi
je̱ ayook juu' a̱tse'e xtukmuko̱jts. 10 Van'itts a̱tse'e nvaajñ: "¿Tis a̱tse'e ntónup?, Ma̱ja̱
Vintsán." Van'itts a̱tse'e je̱ Ma̱ja̱ Vintsán xnu̱u̱jmi: "Pojtu̱ku̱ je̱ts na̱jkxu̱ je̱m Damasco,
je̱m tse'e myakvaajnjat nu̱jom pa̱n ti ve'e mtónup." 11 Xyakviintsits a̱tse'e ku a̱tse'e je̱ ajajtk
n'ix, je̱'e̱ ka̱jxts a̱tse'e xmajtsti je̱ nmujatyoo' yam a̱ts nka̱'m je̱ts a̱tse'e pavits xyakna̱jkxti
je̱m Damasco.
12 'Je̱m tse'e vye'na to'k je̱ jayu juu' ve'e Ananías du̱xa̱a̱j, vyinja'vip vyintsa̱'kipts je̱'e̱
ve'e je̱ Nte'yam ax jo'n je̱ Moisés je̱ pyava'nu̱n vya'añ, o̱ñu̱ko̱jtsijidupts je̱'e̱ ve'e nu̱jom je̱
jáyuda juu' ve'e tsu̱u̱nidup je̱m Damasco. 13 Je̱ Ananíasts a̱tse'e o̱jts xku'ix. Ku ve'e jye̱'y,
van'itts a̱tse'e xnu̱u̱jmi: "Uts Saulo, vin'ixpa̱jknuva." Tun játyjits a̱tse'e nvin'íxnuva je̱ts
a̱ts je̱'e̱ ve'e n'ix. 14 Van'itts a̱tse'e xnu̱u̱jmi: "Je̱ Nte'yam, juu' ve'e je̱ nju̱jpit jáyuvamda

vyinja'vidup vyintsa̱'kidup y'ijt, je̱'e̱ tse'e mvinkoo̱jnju je̱tse'e x'íxu̱t je̱ Jesús, tu̱v je̱'e̱ ve'e je̱ jyáyuvin je̱ jyoojntykin, je̱tse'e x'amo̱tunáxu̱t ku ve'e viinm kyó̱tsu̱t. 15 Mpa̱a̱jmjap mits je̱'e̱ ve'e je̱ tu̱va̱ko̱jtsu̱n je̱'e̱ ka̱jx je̱ja nu̱jom je̱ jayu vyinkujk, je̱tse'e x'avánat juu' ve'e tu̱x'ix tu̱xmo̱tu. 16 ¿Ax tits mitse'e m'a'ixp? Pojtu̱ku̱ je̱ts na̱pe̱tu̱, amó̱tuvu̱ je̱ Nte'yam je̱tse'e je̱ mto̱kin mtuknu̱vaatsjinit."

Ku je̱ Pablo du̱'ava'ni vintso̱ ve'e yaktuknu̱kejx pa̱n pa̱n jatye'e ka je̱ israeejlit jáyuvap

17 'Ku a̱tse'e nvimpijt yaja Jerusalén, tsapko̱jtspts a̱tse'e nve'na je̱p ma̱ja̱ tsaptu̱jkp, 18 je̱ts a̱tse'e xyak'ix je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n, je̱ts a̱tse'e xnu̱u̱jmi: "Jatyji ve'e mpítsumu̱t yaja Jerusalén, ka'a ve'e yaja je̱ jayu du̱ma̱ja̱pá̱mdat juu' ve'e mka̱jtsp a̱ts ka̱jx." 19 Van'itts a̱tse'e nnu̱u̱jmi: "Ma̱ja̱ Vintsá̱n, o̱y xa ya̱'a̱ ve'e du̱nu̱jávada je̱ts na̱jkxp a̱tse'e n'ijt je̱p tsaptu̱jkp, je̱ts a̱tse'e nyakjamyátsjada pa̱n pa̱n jaty mitse'e mjaanchja'vijidup, je̱ts a̱tse'e nyakjapyoxu̱nta̱kpá̱mjada, je̱ts a̱tse'e nyakjavyó̱pjada. 20 Ku ve'e je̱ Esteban y'a̱a̱'k, je̱'e̱ juu' ve'e je̱ tu̱va̱ko̱jtsu̱n du̱pa̱a̱m mits ka̱jx je̱ja je̱ nu̱may jayu vyinkujk, je̱mts a̱tse'e nténiva vye'na, n'o̱yja'vits a̱tse'e ku ve'e du̱yak'oo̱'kti, a̱ts tse'e n'ix'ijt je̱ vyitta pa̱n pa̱n jatye'e du̱yak'oo̱'ktu." 21 Ax jidu̱'u̱mts a̱tse'e je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n xnu̱u̱jmi: "Na̱jkxu̱, ntuknu̱ké̱xtapts a̱ts mitse'e pa̱n pa̱n jatye'e ka je̱ israeejlit jáyuvap."

Ku je̱ Pablo je̱m je̱ tojpa kya̱'m tyaajñ

22 Je̱ vaatji tse'e je̱ Pablo yak'amo̱tunajxy. Van'it tse'e ma̱kk vyaandinuva:

—¡Va'an du̱'a̱a̱'ku̱! ¡Ka'a xa ve'e du̱paa'ty du̱'ake̱e̱ga je̱tse'e y'ukjoojntykinit!

23 Ma̱kk tse'e jyaa'kko̱jtsti, je̱tse'e je̱ vyit du̱je̱e̱ndi je̱tse'e du̱'o̱jtkti, je̱tse'e je̱ naax du̱tsajvinva̱jti je̱tse'e jya̱jk, ku̱x ma̱kk a̱a̱'ke'e du̱tunmu'é̱kjada je̱ Pablo. 24 Van'it tse'e je̱ tojpa juu' ve'e du̱nu̱vintsá̱nip nu̱miijl je̱ tojpata̱jk, je̱'e̱ tse'e du̱yakjatya̱jkiju je̱ Pablo je̱p joma ve'e je̱ tojpa cha̱a̱nada. Je̱p tse'e du̱'ukyakjavyo̱puvaajnji ku̱x je̱'e̱ ve'e cho̱jk je̱tse'e je̱ Pablo du̱'avánat pa̱n tya̱jxe'e je̱ nu̱may jayu ma̱kk vyaandi, pa̱n tya̱jxe'e ma̱kk cho'oxpá̱kjada. 25 Tsúmani tse'e je̱ Pablo vye'na je̱tse'e yakvó̱pu̱t, van'it tse'e du̱nu̱u̱jmi je̱ tojpa juu' ve'e du̱nu̱vintsá̱nip nu̱mó̱kupx je̱ tojpata̱jk:

—¿Yakjajtype'e je̱ pava'nu̱n je̱tse'e xvó̱ptat to'k je̱ rómait jayu pa̱n ka'anume'e yak-to̱kimpayo̱'o̱y?

26 Ku ve'e du̱'amo̱tunajxy je̱ tojpa juu' ve'e du̱nu̱vintsá̱nip nu̱mó̱kupx je̱ tojpata̱jk, van'it tse'e o̱jts du̱vaajñja je̱ tojpa juu' ve'e du̱nu̱vintsá̱nip nu̱miijl je̱ tojpata̱jk. Jidu̱'u̱m tse'e du̱nu̱u̱jmi:

—Tun ixu̱ juu' ve'e mtonuvaampy, ku̱x rómait jáyudam xa ya̱'a̱ ve'e ya̱ yaa'tya̱jk.

27 Van'it tse'e je̱ tojpa juu' ve'e du̱nu̱vintsá̱nip nu̱miijl je̱ tojpata̱jk, je̱'e̱ tse'e du̱nu̱na̱jkx je̱ Pablo je̱tse'e du̱'amo̱tutu̱vi:

—¿Tyú̱vame'e je̱ts rómait jayu mitse'e?

Van'it tse'e je̱ Pablo y'atsa̱a̱jv:

—Je̱'e̱ xa a̱tse'e.

28 Van'it tse'e je̱ tojpa vyaannuva:

—Va'ajts tsó̱vax xa a̱tse'e xpítsumji je̱ts a̱tse'e nromaitjáyuva.

Van'it tse'e je̱ Pablo y'atsa̱a̱jv:

—Je̱ nke̱'xtku̱n ka̱jxts a̱tse'e rómait jayu.

29 Van'it tse'e du̱vinva'kvaatsti je̱'e̱da pa̱n pa̱n jatye'e je̱ Pablo du̱'ukvo̱puvaandu; tsa̱'ki tse'e je̱ tojpa juu' ve'e du̱nu̱vintsá̱nip nu̱miijl je̱ tojpata̱jk ku ve'e du̱nu̱ja'vi je̱ts rómait jayu je̱'e̱ ve'e je̱ Pablo je̱ts je̱'e̱ ve'e du̱yakjachoojmju.

Ku je̱ Pablo du̱vinteni pa̱n pa̱n jatye'e du̱nu̱májidup je̱p tsaptu̱jkp

30 Je̱ ku'óxit tse'e je̱ tojpa juu' ve'e du̱nu̱vintsá̱nip nu̱miijl je̱ tojpata̱jk, je̱'e̱ tse'e du̱yakjamyuké̱jiju je̱ Pablo ku̱x je̱'e̱ ve'e ñu̱javavaampy pa̱n ti ve'e yaktukkumajtsip. Je̱'e̱ ka̱jx tse'e du̱yaknay'amojkiji je̱ tee' je̱ ñu̱vintsa̱nta̱jk ma̱a̱t nu̱jom pa̱n pa̱n jatye'e du̱nu̱má̱jiduvap je̱p tsaptu̱jkp. Van'it tse'e je̱ Pablo du̱yakjapyítsumji joma ve'e je̱ tojpa cha̱a̱nada je̱tse'e du̱yakjañajkxji je̱ja je̱ tsaptu̱jkpit jayu vyinkujkta.

23

[1] Van'it tse'e je̱ Pablo du̱vin'ix je̱'e̱da pa̱n pa̱n jatye'e du̱nu̱májidup je̱p tsaptu̱jkp, je̱tse'e du̱nu̱u̱jmidi:

—Nmu'israeejlit jáyuda, ka'a a̱tse'e ti nnatyukjávaja je̱ja je̱ Nte'yam vyinkujk u̱xyam paat.

[2] Van'it tse'e je̱ tee' Ananías juu' ve'e du̱nu̱vintsa̱nika̱jxp je̱ tee'ta̱jkta, je̱'e̱ tse'e du̱tukpavaan pa̱n pa̱n jatye'e je̱ Pablo paa'ténijidup je̱tse'e du̱'akupa̱'kxadat. [3] Van'it tse'e je̱ Pablo y'atsa̱a̱jv:

—¡Je̱ Nte'yam xa mitse'e myaktsaachpaa'tjup! Ve'em xa mitse'e ax jo'n to'k je̱ ne'ev juu' ve'e po̱o̱'p, ka'a tse'e kye'ex pa̱n ti ve'e je̱p akujkp. ¿Je̱'e̱ ka̱jx mits je̱'e̱ ve'e mtsu̱u̱na je̱tse'e mnatyijju̱ je̱ts a̱tse'e xto̱kimpayo̱'o̱yu̱t ax jo'n je̱ Moisés je̱ pyava'nu̱n? ¿Ax tya̱jxts a̱tse'e xyakjay'akupa̱'kxava'añju̱?, ka'a xa ve'e ve'em pyu̱ma je̱p je̱ Moisés pyava'nu̱n ku̱jxp.

[4] Van'it tse'e vyaandi pa̱n pa̱n jatye'e je̱ Pablo du̱paa'ténidup:

—¿Ve'eme'e xvinko̱jtspét ya̱ tee' juu' ve'e du̱nu̱vintsa̱nika̱jxp je̱ tee'ta̱jkta je̱tse'e je̱ Nte'yam du̱mutún du̱mupu̱k?

[5] Van'it tse'e je̱ Pablo vyaajñ:

—Nmu'israeejlit jáyuda, ka'a a̱tse'e nnu̱java je̱ts tee'dam ya̱'a̱ ve'e juu' ve'e du̱nu̱vintsa̱nika̱jxp je̱ tee'ta̱jkta, ku̱x jidu̱'u̱me'e je̱ Kunuu'kx Jatyán vya'añ: "Ka'a tse'e xko̱'o̱ñu̱kótsadat pa̱n pa̱n jatye'e myakkutojku̱xju̱dup."

[6] Van'it tse'e je̱ Pablo je̱ nu̱ja'vin du̱pu̱jk je̱ts je̱me'e juu' ve'e je̱ saduceota̱jk je̱ts je̱me'e juu' ve'e je̱ fariseota̱jk, je̱'e̱ ka̱jx tse'e jidu̱'u̱m ma̱kk vyaajñ:

—Nmu'israeejlit jáyuda, fariseo xa a̱tse'e, fariséovats a̱tse'e je̱ chaan je̱ kyo̱o̱j. Je̱'e̱ ka̱jxts a̱tse'e nyaktokimpayo̱'o̱y ku̱x njaanchja'vip a̱tse'e je̱ts joojntykpa̱jktinuvape'e jado'k nax je̱ o̱o̱'kpata̱jkta.

[7] Ku ve'e ve'em vyaajñ, van'it tse'e je̱ fariseota̱jk je̱ts je̱ saduceota̱jk ñakyo̱jtsvintso̱v'ukvaajnjidi, ka'a tse'e kijpx je̱ vinma'yu̱n du̱jaye̱jpti. [8] Ve'eme'e je̱ saduceota̱jk vya'anda je̱ts ka'a ve'e je̱ o̱o̱'kpata̱jk y'ukjoojntykpa̱jktinuvat, je̱ts ka'a ve'e pa̱n ángeles, je̱ts ka'a ve'e pa̱n ko̱'o̱yjáyuvap; ax je̱ fariseota̱jkta, jyaanchja'vidupts je̱'e̱ ve'e je̱ts je̱me'e je̱ ángeles, je̱ts je̱me'e je̱ ko̱'o̱yjáyuvap, je̱ts joojntykpa̱jktinuvape'e jado'k nax je̱ o̱o̱'kpata̱jk. [9] Van'it tse'e ma̱kk ñañe̱'mjidi, je̱tse'e tyénidi je̱ tsaptu̱jkpit yak'ixpa̱jkpada juu' ve'e fariséoda, je̱tse'e vyaandi:

—Ka'a xa a̱a̱ts ya̱'a̱ ve'e ti to̱kin mpaatyja. Je̱ts pa̱n je̱ ángeles ijk ya̱'a̱ ve'e tu̱myuka̱tsju̱, kadi je̱ Nte'yam ntso'oxpa̱jkumda —jidu̱'u̱m tse'e vyaandi.

[10] Ax nu̱yojk ma̱kk tse'e ñakyo̱jtsvintso̱o̱jvjidi. Tsa̱'kipe'e je̱ tojpa juu' ve'e du̱nu̱vintsánip nu̱miijl je̱ tojpata̱jk ku̱x ku ve'e je̱ Pablo ma̱kk du̱yaktsaachadat. Je̱'e̱ ka̱jx tse'e du̱nu̱ke̱jxi je̱ tyojpata̱jk je̱tse'e je̱p du̱yakpítsumdat je̱tse'e du̱yakna̱jkxtinuvat joma ve'e je̱ tojpa cha̱a̱nada.

[11] Je̱ tsooj tse'e je̱ Pablo yak'ixji je̱ Maja̱ Vintsán, je̱tse'e ña̱'mu̱xji:

—Pablo, jo̱t'ama̱ja. Ve'em ax jo'n je̱ tu̱vako̱jtsu̱n tu̱xpu̱m a̱ts ka̱jx yaja Jerusalén, tun vinko̱pk je̱'e̱ ve'e je̱tse'e ve'em na̱jkx je̱ tu̱vako̱jtsu̱n xpa̱a̱mpa a̱ts ka̱jx je̱m Roma.

Ku je̱ israeejlit jayu du̱'ukko̱jtsmojkti pa̱n vintso̱ ve'e je̱ Pablo ku̱du̱yak'o̱o̱'kti

[12] Je̱ ku'óxit tse'e je̱ israeejlit jayu du̱'ukko̱jtsmojkti pa̱n vintso̱ ve'e je̱ Pablo ku̱du̱yak'o̱o̱'kti. Jidu̱'u̱m tse'e ñavyaajnjidi:

—Va'an je̱ Nte'yam xyaktsaachpaatumda pa̱n ka'yumdup ookumdupe'e ku ve'e je̱ Pablo kya'a̱a̱'kna.

[13] Nu̱vu̱jxtkupx naxye'e je̱ yaa'tya̱jkta juu' ve'e ve'em vaandu. [14] Van'it tse'e o̱jts du̱'ixta je̱ tee'ta̱jk je̱ vyintsa̱nda ma̱a̱t je̱ israeejlit je̱ myújit jáyuda, je̱tse'e vyaandi:

—Ta̱ xa a̱a̱tse'e nva'añ je̱ts ka'ajam a̱a̱tse'e nkáyu̱t n'oo'ku̱t vi'name'e je̱ Pablo kya'a̱a̱'k. Pa̱n ntuumpts a̱a̱tse'e ve'em, va'ants a̱a̱tse'e je̱ Nte'yam xyaktsaachpaatni. [15] Na̱jkxtats n'it miitse'e je̱ts pa̱n pa̱n jatye'e du̱nu̱májiduvap je̱p tsaptu̱jkp, na̱jkxu̱ x'amótuda je̱ tojpa juu' ve'e du̱nu̱vintsánip nu̱miijl je̱ tojpata̱jk je̱tse'e kep du̱yakmétsu̱t je̱ Pablo, je̱'e̱ ve'e

mtuk'akǫ́tstap jẹts mjaa'knụjavavaandupe'e ti jẹ'ẹ ve'e tyoon. Apạạmdụkanits ạạtse'e nvẹ'nat jẹja too' aajy jẹts ạạtse'e nyak'ǫǫ'kụt.
16 To'k jẹ mix ónụk juu' ve'e jẹ Pablo dụ'ámip jẹ tyaak kạjx, jẹ'ẹ tse'e dụmǫtu ti ve'e tyonuvaandup. Van'it tse'e ñụjkx joma ve'e jẹ tojpa chạạnada jẹtse'e dụvaajnji jẹ Pablo.
17 Van'it tse'e jẹ Pablo dụnụkẹjxi to'k jẹ tojpa juu' ve'e dụnụvintsạ́nip nụmǫ́kupx jẹ tojpatạjk, jẹtse'e dụnụụjmi:
—Yaknạjkxụ to'k aaj yạ mix ónụk joma ve'e jẹ tojpa juu' ve'e dụnụvintsạ́nip nụmiijl jẹ tojpatạjk, kụx jẹpe'e juu' ve'e tyukmukǫtsuvaampy.
18 Van'it tse'e jẹ tojpa juu' ve'e dụnụvintsạ́nip nụmǫ́kupx jẹ tojpatạjk, jẹ'ẹ tse'e jẹ mix ónụk dụmạạdi jẹtse'e dụnụụjmi jẹ tojpa juu' ve'e dụnụvintsạ́nip nụmiijl jẹ tojpatạjk:
—Jẹ Pablo juu' ve'e nmajtsumdu, jẹ'ẹts ạtse'e tụxnụụjma jẹts ạtse'e yạ mix ónụk nmạạtmínụt kụx jẹ́pụke'e juu' ve'e mtukmukǫtsuvaajnjup.
19 Van'it tse'e jẹ tojpa juu' ve'e dụnụvintsạ́nip nụmiijl jẹ tojpatạjk, jẹ'ẹ tse'e jẹ mix ónụk dụmajts jẹm kyạ'm jẹtse'e apụk dụvạạjv, jẹtse'e dụ'amǫtutụvi:
—¿Tits ạtse'e xtukmukǫtsuvaamp?
20 Van'it tse'e jẹ mix ónụk y'atsạạjv:
—Tạ xa ve'e jẹ israeejlit jayu dụkǫjtsmókta jẹtse'e myaknạạjmat jẹts kepe'e xyaknạjkxụt jẹ Pablo joma ve'e ñay'amókajada pạn pạn jatye'e dụnụmájidup jẹp tsaptụjkp. Ax jẹ'ẹ tse'e tyuk'akǫ́tstap jẹts jyaa'knụjavavaandupe'e pạn ti ve'e jẹ Pablo tyoon. 21 Kádits xjaanchjáva, kụx naxy jẹ'ẹ ve'e nụvụjxtkupxta jẹ yaa'tyạjk y'a'íxtat jẹja too' aajy. Tạ xa ve'e vya'anda jẹts ka'ajam jẹ'ẹ ve'e kyáydat y'oo'ktat vi'name'e jẹ Pablo kya'ạạ'k. Pạn tyoondupts jẹ'ẹ ve'e ve'em, y'amǫ́tuduts jẹ'ẹ ve'e jẹ Nte'yam jẹtse'e yaktsaachpaatjidinit. Jẹ'ẹjyji tse'e y'a'íxtup pạn vintsǫ mitse'e mva'añ.
22 Van'it tse'e jẹ tojpa juu' ve'e dụnụvintsạ́nip nụmiijl jẹ tojpatạjk, jẹ'ẹ tse'e dụpakẹjxnu jẹ mix ónụk jẹtse'e dụnụụjmi jẹts ni pạna ve'e dụkavaajnjat jẹts tạ́vani ve'e dụ'avana.

Ku jẹ Pablo yakpakejx jẹja jẹ yakkutojkpa Félix vyinkujk

23 Van'it tse'e dụnụkẹjxi nụmẹjtsk jẹ tyojpa juu' ve'e dụnụvintsạ́nidup kạkmǫ́kupx jaty jẹ tojpatạjk jẹtse'e dụtukpavaajñ jẹtse'e dụ'apạạmdụkadat nụmẹjtsk mǫ́kupx jẹ tojpada juu' ve'e tékum, nụtoogupxụk majk juu' ve'e jẹm caballo ni'kxmda, jẹts nụmẹjtsk mǫ́kupx juu' ve'e jẹ lansa dụpakajptup, ve'em tse'e ñạjkxtat jẹm cesaréait kyajpụn kạjxm kǫǫ'ts taaxtojtụk yaaxp. 24 Yakjay'apạạjmtkiju tse'e jẹ caballo juu' ve'e jẹ Pablo tyuktsạạnap jẹtse'e dụpavaajñ jẹtse'e mạkkạtsǫts jẹ Pablo dụyaknạjkxtat jẹja jẹ yakkutojkpa Félix vyinkujk. 25 Tyukmukẹjxidu tse'e jẹ nạk juu' ve'e jidụ'ụm vaamp: 26 "Ạts, jẹ Claudio Lisias, nvinkukǫjtsip ạts mitse'e, ñụmájiva yakkutojkpa Félix. 27 Jẹ israeejlit jayu ve'e dụmajtstu yạ yaa'tyạjk jẹtse'e dụ'ukyak'ǫǫ'kuvaandi. Ku ạtse'e nnụja'vi jẹts rómait jayu yạ'ạ ve'e, van'itts ạtse'e nmạạdi jẹ ntojpatạjk jẹts ạạtse'e ǫjts nyaktsạ'ạk. 28 Nnụjavavaampyts ạtse'e pạn ti ve'e tyukkuyak'ǫǫ'kavaandup, jẹ'ẹ kạjxts ạtse'e nyaknụjkx jẹja jẹ'ẹ vyinkujkta pạn pạn jatye'e dụnụmájidup jẹp tsaptụjkp. 29 Jẹ'ẹdam tse'e tyuknụxạ'ạidup jẹ kạts juu' ve'e jẹ'ẹ jẹ pyava'nụn kạjxta. Ax ka'a tse'e dụpaa'ty dụ'akẹẹga jẹts yạ'ạ ve'e y'ǫǫ'kụt, ni jẹ'ẹ jẹtse'e pyoxụntạktsạạnat. 30 Nnụja'vi ạtse'e jẹts y'ukkǫjtsmojktu ve'e jẹ israeejlit jáyuda jẹtse'e kụdụyak'ǫǫ'kti, jẹ'ẹ kạjxts ạts mits yạ'ạ ve'e ntuknụkex. Tạts ạts jẹ'ẹ ve'e nnạạjmada jẹts jẹja ve'e mits mvinkujk nạjkx dụkǫtsta pạn ti ve'e tyuktso'oxpạjktup. Vanxụ́pjits jẹ'ẹ ve'e juu' ạts mitse'e ntuknụja'yip. Jẹ nnavyaatumjụt."
31 Van'it tse'e jẹ tojpa dụyaknạjkxti kǫǫ'ts jẹ Pablo jẹm Antípatris, ve'em ax jo'n yaktukpavaandi. 32 Jẹ ku'óxit tse'e vyimpijttini jẹ tojpatạjk juu' ve'e tékum; pạn pạn jaty tse'e jẹm caballo ni'kxmda, jyaa'kmạạtnạjkxtu tse'e jẹ Pablo. 33 Ku ve'e jyẹ'ydi jẹm Cesarea, van'it tse'e dụmǫǫydi jẹ nạk jẹ yakkutojkpa jẹtse'e dụtukkạtạjkidi jẹ Pablo. 34 Ku ve'e jẹ yakkutojkpa jẹ nạk dụkǫjtskụjx, van'it tse'e dụ'amǫtutụvi jẹ Pablo pạn jómit jayu jẹ'ẹ ve'e. Ku ve'e dụnụja'vi jẹts cilíciait jayu jẹ'ẹ ve'e, 35 van'it tse'e dụnụụjmi:
—Van'it xa ạts mitse'e n'amǫtunáxụt ku ve'e myétstat pạn pạn jatye'e mnụxạ'ạijidup.
Van'it tse'e dụpavaajñ jẹtse'e yakpạ́mụt joma ve'e yak'ix'ítụt jẹm tạjkm juu' ve'e ijt jẹ yakkutojkpa Herodes jyẹ'ẹ.

24

Ku je̱ Pablo du̱vinteni je̱ Félix

[1]Kumugo̱xxa̱aj tse'e je̱ Ananías, je̱ tee' juu' ve'e du̱nu̱vintsa̱nika̱jxp je̱ tee'ta̱jkta, je̱'e̱ tse'e je̱'y je̱m Cesarea ma̱at je̱ israeejlit je̱ myújit jáyuda je̱ts to'k je̱ ko̱jtsta̱ava juu' ve'e Tértulo du̱xa̱aj, je̱'e̱ tse'e na̱jkxtu je̱ja je̱ yakkutojkpa vyinkujk je̱tse'e du̱nu̱xa̱'a̱adat je̱ Pablo. [2]Ku ve'e du̱yakje̱'ydi je̱ Pablo, van'it tse'e je̱ Tértulo ñu̱xa̱'a̱iji. Jidu̱'u̱m tse'e du̱nu̱u̱jmi je̱ Félix:

—Ñu̱májiva yakkutojkpa, mits ka̱jx xa a̱atse'e n'it o̱y jo̱o̱t, ka'a ti muvaampa ka'a ti tso'oxpa̱jkpa, o̱y tse'e ntsu̱u̱nimda ku̱xe'e a̱ats xyakkutujkja je̱ vijin je̱ ke̱ju̱n ma̱at. [3]Ñu̱májiva Félix, o̱o̱yts a̱atse'e ntunke̱jxtu̱k ya̱ maa'yu̱n juu' a̱ats mitse'e xtoojnjip. [4]Ax ka'ats a̱ts mitse'e nyak'atanuva'añ jek, je̱'e̱ ka̱jxts a̱ats mitse'e nmunoo'kxtu̱k je̱ts a̱atse'e to'k me̱jtsk aaj xka̱ts'amo̱tunáxu̱t. [5]Ve'em a̱atse'e mpaa'ty je̱ts yaknacho'oxpa̱jkjup ya̱'a̱ ve'e je̱ jayu. Nu̱jom pa̱n vinxu̱pe'e je̱ it je̱ naax joma ve'e je̱ israeejlit jayu cha̱anada, ve'em tse'e je̱ jayu du̱yaknapya̱jkva'kxyju̱, ñu̱kuvajkip tse'e je̱ jáyuda juu' ve'e yaktijtup nazarétit jáyuda. [6]Y'ukyakvintsa̱'kinto̱kiyuvaan tse'e je̱ ma̱ja̱ tsaptajk, je̱'e̱ ka̱jxts a̱atse'e nmajch je̱ts a̱atse'e nto̱kimpayo̱'o̱yu̱t ax jo'n a̱ats je̱ mpava'nu̱n vya'añ. [7]Ax je̱ tojpa juu' ve'e Lisias du̱xa̱aj, juu' ve'e du̱nu̱vintsánip nu̱miijl je̱ tojpata̱jk, je̱'e̱ tse'e du̱tukta̱jki je̱ts a̱atse'e ake̱e̱'y xpa̱jkji, [8]je̱tse'e vyaajñ je̱ts pa̱n pa̱n jaty a̱ats ya̱'a̱ ve'e nnu̱xa̱'aip, je̱ts yaja a̱atse'e nmétsu̱t mits mvinkujk. Viinm tse'e m'o̱'yixju̱ je̱tse'e x'amo̱tutúvat, ve'em tse'e xnu̱jávat je̱ts tyúvam je̱'e̱ ve'e juu' a̱atse'e ntuknu̱xa̱'a̱ip.

[9]Je̱ israeejlit jáyuda juu' ve'e je̱m ve'nidup, ñu̱ko̱jtspe̱jttu tse'e je̱ Tértulo je̱ y'ayook, ve'eme'e vyaandi je̱ts ve'emam je̱'e̱ ve'e. [10]Van'it tse'e je̱ yakkutojkpa je̱ Pablo du̱tukvinja'vi je̱tse'e kyótsu̱t. Van'it tse'e je̱ Pablo vyaajñ:

—N'o̱yja'vip a̱tse'e je̱ts a̱tse'e nnakyukótsju̱t yaja mits mvinkujk, ku̱x nmu̱ja'vinup a̱tse'e je̱ts may joojntani mitse'e myakkutojkpatsu̱u̱na yaja naxku̱jx ka̱jpu̱n ku̱jx. [11]Pa̱n mtsa̱jkp, m'o̱'yixjupts mitse'e je̱tse'e xnu̱jávat je̱ts u̱xyaanume'e makme̱jtsk xa̱aj y'it a̱tse'e nje'ya je̱m Jerusalén, je̱ Nte'yam a̱tse'e nvinjavavaan nvintsa̱'a̱gavaan, [12]ka'ats a̱tse'e pa̱n nma̱atnakyo̱jtsvintso̱o̱jvji, ni ka'ats a̱tse'e je̱ jayu nyakyoojmu̱k nyak'ajxu̱k je̱p ma̱ja̱ tsaptu̱jkp, ni je̱m kajpu̱n jo̱o̱tma. [13]Ka'a xa ya̱'a̱ ve'e y'o̱'yixjada je̱tse'e du̱tuk'íxtat je̱ts tyúvam je̱'e̱ ve'e juu' a̱tse'e xtuknu̱xa̱'a̱idup. [14]Ax juu'ts a̱tse'e nkuvu̱jkp, je̱'e̱ts je̱'e̱ ve'e je̱ts nvinja'vip nvintsa̱'kip a̱tse'e je̱ Nte'yam, juu' ve'e a̱ats je̱ nju̱jpit jayu vyinja'vidup vyintsa̱'kidup y'ijt, je̱ Jesús je̱ tyoo' a̱tse'e nyo'o̱y, juu' ya̱'a̱ ve'e tyijtup viijnk ixpa̱jku̱n, ku̱x njaanchja'vip a̱tse'e nu̱jom juu' ve'e jyatyaandu je̱p Kunuu'kx Jatyán ku̱jxp je̱ Moisés je̱ts je̱ Nte'yam je̱ y'ayook ko̱jtsnajxpata̱jkta. [15]Ve'emts a̱tse'e je̱ Nte'yam njaanchjáva ax jo'n ya̱'a̱da, njaanchja'vivapts a̱tse'e je̱ts joojntykpa̱jktinuvape'e jado'k nax je̱ o̱o̱'kpata̱jkta, ve'em tse'e juu' ve'e tu̱v jáyuvidu joojntykidu, nay ve'empa tse'e juu' ve'e jomjáyuvidu tijáyuvidu je̱tse'e jyomjoojntykidi tyijoojntykidi. [16]Je̱'e̱ ka̱jxts a̱tse'e juu' ntun vintso̱ a̱tse'e ti nkanatyukjávajat je̱ja je̱ Nte'yam vyinkujk je̱ts je̱ja je̱ jayu vyinkujk.

[17]'May joojnt a̱tse'e n'ijt joma viijnk it viijnk naax, van'itts a̱tse'e nvimpijtnuva je̱m Jerusalén, nmo̱'o̱vaampyts a̱tse'e je̱ ayo̱o̱va jayu je̱ puta̱jkin, nay ve'empats a̱tse'e n'ukpa̱muvaajñ je̱ ya̱x. [18]Je̱'e̱ts a̱tse'e ntuump vye'na ku a̱tse'e je̱p ma̱ja̱ tsaptu̱jkp xpaatti je̱ israeejlit jáyuda juu' ve'e je̱m Asia tsu̱u̱nidup, távani a̱tse'e nnaajkva'achju̱ vye'na, ka je̱ nu̱may jayu ma̱a̱tap, je̱ts ka'a ve'e je̱ jayu yoojmu̱kti y'ajxu̱kti. [19]Pa̱n je̱p xa ve'e a̱ts je̱ nto̱kin ku̱y'it, tukka̱daakju̱dupts je̱'e̱ ve'e je̱tse'e yaja ku̱y'itta pa̱n pa̱n jaty a̱tse'e x'ixtu je̱p ma̱ja̱ tsaptu̱jkp je̱ts a̱tse'e xnu̱xa̱'a̱adat. [20]Pa̱n je̱p tse'e a̱ts je̱ nto̱kin ku̱y'it, va'ants ya̱'a̱da juu' ve'e yájada du̱nu̱ko̱tsta pa̱n ti to̱kin a̱tse'e xpaatjidu ku a̱tse'e nve'na je̱ja je̱'e̱ vyinkujkta juu' ve'e du̱nu̱májidup je̱p tsaptu̱jkp. [21]Ukpu̱ nu̱njajtp tse'e je̱tse'e je̱m je̱ jáyuda juu' ve'e vaandup je̱ts njayejpp a̱tse'e je̱ to̱kin ku a̱tse'e ma̱kk jidu̱'u̱m nvaajñ je̱ja je̱'e̱ vyinkujkta: "Je̱'e̱ xa a̱ts miitse'e xtukto̱kimpayo̱'ydup ku̱xe'e a̱ts njaanchjáva je̱ts joojntykpa̱jktinuvape'e jado'k nax je̱ o̱o̱'kpata̱jkta."

22 Ku ve'e je̱ Félix du̱'amo̱tunajxy, van'it tse'e vyaajñ je̱ts u̱x'o̱o̱knume'e je̱ Pablo
du̱jaa'kto̱kimpayo̱'o̱yu̱t, ku̱x ñu̱ja'vip je̱'e̱ ve'e o̱y vintso̱ ve'e du̱jaanchjávada pa̱n pa̱n
jatye'e je̱ Cristo du̱pana̱jkxtup. Jidu̱'u̱m tse'e vyaajñ:
—Ku ve'e myétsu̱t je̱ tojpata̱jk je̱ vyintsán juu' ve'e Lisias du̱xa̱a̱j, van'itts a̱tse'e
njaa'knujávat vintso̱ ve'e ya̱ mka̱ts xyak'íxuvada.
23 Van'it tse'e je̱ Félix du̱pavaajñ to'k je̱ tojpa juu' ve'e du̱nu̱vintsánip nu̱mókupx
je̱ tojpata̱jk je̱tse'e je̱ Pablo du̱jaa'kyakjay'ix'ítju̱t je̱tse'e du̱'itu̱mo̱'o̱t pa̱n pa̱n jatye'e
mya̱a̱tnayja'vijup je̱tse'e kyu'íxju̱t je̱tse'e pyattónajat.
24 Ve̱e̱'n tse'e je̱ it ñajxy ku ve'e jye'y je̱ Félix ma̱a̱t je̱ ñu̱da'a̱x Drusila, israeejlit ta̱'a̱xta̱jk
je̱'e̱ ve'e y'ijt, van'it tse'e je̱ Félix du̱nu̱ke̱jxi je̱ Pablo je̱tse'e je̱ Pablo vya'nu̱xji vintso̱ je̱'e̱
ve'e ku ve'e je̱ Jesucristo yakjaanchjáva. 25 Ku ve'e je̱ Pablo du̱'ava'ni je̱ tu̱v joojntykin, je̱
nay'akuva̱a̱'nin, je̱ts je̱ to̱kin payo̱'yu̱n juu' ve'e miinnup, tsa̱'kipa̱jk tse'e je̱ Félix je̱tse'e
vyaajñ:
—Nvaatani vanxu̱p. Ku a̱tse'e je̱ tiempo njayépu̱t, van'itts a̱ts mitse'e nnu̱ke̱jxinuvat.
26 Je̱'e̱ tse'e je̱ Félix cha̱jkp je̱tse'e je̱ Pablo je̱ meen myo̱'o̱ju̱t je̱tse'e du̱maso̱'o̱ku̱t, je̱'e̱ ka̱jx
tse'e may nax du̱yaxtsa̱a̱jv je̱tse'e du̱jaa'kma̱a̱tnakyótsju̱t. 27 Je̱'e̱ tse'e je̱ Félix cho̱jk je̱tse'e
je̱ israeejlit jayu y'o̱yjávajat, je̱'e̱ ka̱jx tse'e je̱ Pablo pa̱kmuk du̱yaktaajñ. Me̱jtsk joojnt tse'e
ve'em je̱ it ñajxy, van'it tse'e je̱ Félix pyítsumni je̱p kyutojku̱n ja̱a̱tp je̱tse'e tya̱jki je̱ Porcio
Festo.

25

Ku je̱ Pablo du̱vinteni je̱ Festo

1 Ku ve'e je̱ Festo tya̱jki yakkutojkpa, kutoojk xa̱a̱jts je̱'e̱ ve'e je̱m Cesarea cha̱a̱'n je̱tse'e
ñu̱jkx je̱m Jerusalén. 2 Je̱m tse'e je̱ tee' je̱ ñu̱vintsa̱nta̱jkta je̱ts je̱ israeejlit jáyuda juu' ve'e
du̱nu̱májidup, je̱'e̱ tse'e du̱nu̱xa̱'a̱idinuva je̱ Pablo. 3 Je̱'e̱ ve'e y'amótudu je̱ maa'yu̱n je̱tse'e
je̱ Pablo du̱nu̱kéxat je̱tse'e ña̱jkxu̱t je̱m Jerusalén, y'ukyak'o̱o̱'kuvaandu ve'e je̱ja too' aajy.
4 Van'it tse'e je̱ Festo y'atsa̱a̱jv je̱ts je̱me'e Cesarea je̱ Pablo y'it pa̱kmuk je̱ts viinme'e je̱
Festo ña̱jkxu̱t je̱m. 5 Jidu̱'u̱m tse'e vyaajñ:
—Miitsta, pa̱n pa̱n jatye'e yakkutojktup, kijpx tse'e nja'mdat je̱m Cesarea. Pa̱n
jyayejppe'e je̱ yaa'tya̱jk je̱ to̱kin, m'o̱'yixjadapts miitse'e je̱tse'e je̱m je̱ tyo̱kin xyaknu̱ke̱'x-
nataákadat.
6 Toodojtu̱k uk majk xa̱a̱j jo'n tse'e je̱ Festo y'ijt je̱m Jerusalén, van'it tse'e vyimpijtnuva
je̱m Cesarea. Je̱ ku'óxit tse'e y'a̱jxtk joma ve'e yakkutuk je̱tse'e je̱ Pablo du̱nu̱ke̱jxi. 7 Ku
ve'e je̱ Pablo tya̱jki, van'it tse'e ñaajktámijidi je̱ israeejlit jáyuda juu' ve'e je̱m Jerusalén
tso̱o̱'ndu je̱tse'e ma̱kk tyuknu̱xa̱'a̱ijidi may viijn, ka'a tse'e tii ti ve'e tyukto̱kimpámdap.
8 Jidu̱'u̱m tse'e je̱ Pablo ñakyuka̱tsju̱:
—Ka'a xa a̱tse'e ti to̱kin ntun. Ka'a a̱tse'e nyakvintsa̱'kinto̱ki je̱ israeejlit jayu je̱
pyava'nu̱n je̱ts ka'ava je̱ ma̱ja̱ tsapta̱jk, ni je̱ rómait yakkutojkpa.
9 Je̱'e̱ tse'e je̱ Festo cha̱jkp je̱tse'e je̱ israeejlit jayu du̱'o̱yjávat vintso̱ je̱'e̱ ve'e juu' du̱tún,
je̱'e̱ ka̱jx tse'e du̱'amo̱tutu̱vi je̱ Pablo:
—¿Mtsa̱jkpe'e je̱tse'e mna̱jkxu̱t je̱m Jerusalén je̱ts a̱ts mitse'e je̱m nto̱kimpayo̱'o̱yu̱t?
10 Van'it tse'e je̱ Pablo y'atsa̱a̱jv:
—Yaja xa ve'e du̱tsa̱k je̱ts a̱tse'e nyakto̱kimpayo̱'o̱yu̱t joma ve'e je̱ rómait yakkutojkpa
tyo̱kimpayo̱'o̱y, ka jémap Jerusalén. O̱y xa mitse'e xnu̱java je̱ts ka'a a̱tse'e nmuto̱kintún
je̱ israeejlit jayu. 11 Pa̱n je̱p xa ve'e a̱ts je̱ nto̱kin ku̱y'it juu' ve'e je̱ o̱o̱'ku̱n du̱vinmajtsjup,
nvaatts a̱tse'e n'o̱o̱'ku̱t; ax pa̱n taayts je̱'e̱ ve'e juu' a̱ts ya̱'a̱ ve'e xtuknu̱xa̱'a̱idup, ni pa̱na
tse'e kyatukka̱da'akyju̱ je̱ts a̱ts je̱'e̱ ve'e xtukka̱tákadat. Je̱'e̱ a̱tse'e n'amótup je̱ts a̱tse'e je̱
yakkutojkpa César viinm xto̱kimpayo̱'o̱yu̱t.
12 Ku ve'e je̱ Festo du̱ko̱jtsmojkti ma̱a̱t je̱ jyayu, van'it tse'e je̱ Pablo du̱nu̱u̱jmi:
—Pa̱n je̱'e̱ xa ve'e mtsa̱jkp je̱tse'e je̱ yakkutojkpa César mto̱kimpayo̱'o̱yju̱t, mto̱kimpay-
o̱'o̱yjupts mits je̱'e̱ ve'e.

Ku je̱ Pablo du̱vinteni je̱ yakkutojkpa Agripa

13 Ku ve'e vee̱'n je̱ it ñajxy, van'it tse'e jye̱'y je̱ yakkutojkpa Agripa maat je̱ Berenice je̱m
Cesarea, je̱ Festo ve'e o̱jts duku'ixta. 14 Ku ve'e je̱m y'ijtti me̱jtsk toojk xaaj, van'it tse'e je̱
Festo tyukmumaajntykjidi jidu'um:
—Je̱ja xa ve'e yaja to'k je̱ yaa'tyajk juu' ve'e je̱ Félix myasook pakmuk. 15 Ku atse'e
je̱m Jerusalén nve'na, je̱mts atse'e x'amótudi je̱ tee'tajk je̱ vyintsanda maat je̱ israeejlit
je̱ myújit jáyuda je̱ts atse'e je̱ Pablo nyakjay'oo'kjut. 16 Van'itts atse'e n'atsoovdi je̱ts ka'a
ve'e je̱ rómait yakkutojkpa pan duyakjay'aa'kju pan ka'a ve'e je̱ yaknuxa'aiva aviinm
ah'am dumaatnavyinténaja je̱ja je̱ yakkutojkpa vyinkujk, ve'em tse'e y'o'yixjut je̱tse'e
ñakyukótsjut. 17 Je̱'e̱ kajx tse'e, ku je̱'e̱ ve'e mye̱jtsti, ka'ats atse'e je̱ tiempo nyakvintoki. Je̱
ku'óxitts atse'e n'ajxtk joma atse'e nyakkutuk je̱ts atse'e nnukejxi je̱ yaa'tyajk. 18 Ax je̱'e̱da
juu' ve'e o̱jts ñuxa'aajada, ni vinxupa tse'e dukatuknuxa'aidi juu' atse'e n'ukvinmaay;
19 je̱'e̱jyji ve'e tyuktso'oxpajktup juu' ve'e jyaanchja'vidup, je̱ts to'k je̱ jayu juu' ve'e Jesús
duxaaj, juu' ve'e oo'k, juu' ve'e je̱ Pablo tyijp je̱ts joojntykpajknuva ve'e jado'k nax. 20 Ka'a
atse'e nnujava pan ti atse'e ntónup, je̱'e̱ kajxts atse'e je̱ Pablo n'amotutuvi pan chajkpe'e
je̱tse'e je̱m Jerusalén ñajkxut je̱ts atse'e je̱m ntokimpayo'oyut. 21 Ax ku tse'e du'amotu
je̱tse'e je̱ yakkutojkpa César tyokimpayo'oyjut, je̱'e̱ kajxts atse'e pakmuk nyaktaannuva
van'it paat ku ve'e y'óyat je̱ts atse'e ntuknukéxut je̱ yakkutojkpa.
22 Van'it tse'e je̱ Agripa dunuujmi je̱ Festo:
—N'amotunaxuvaampap xa atse'e je̱ yaa'tyajk.
Van'it tse'e je̱ Festo y'atsoojvji:
—Kep xa ve'e x'amotunáxut.
23 Je̱ ku'óxit tse'e je̱ Agripa maat je̱ Berenice tyajkidi je̱p je̱ yakkutojkpa tyujkp, ooy tse'e
dutunyaknukę'xnatajkidi je̱ majin juu' ve'e jyaye̱jptup. Je̱'e̱ maat tse'e je̱ tojpa juu' ve'e
dunuvintsánidup kakmiijl je̱ tojpatajk, je̱ts je̱ viijnk jayu juu' ve'e je̱m dunumájidup kajpun
kajxm. Van'it tse'e je̱ Festo dunukejxi je̱ Pablo. 24 Ku ve'e duyakme̱jtsti, van'it tse'e je̱ Festo
vyaajñ:
—Yakkutojkpa Agripa, je̱ts miitsta, jáyuda, pan pan jatye'e yaja tumnay'amókajada,
uxyájats je̱'e̱ ve'e je̱ yaa'tyajk, máyani xa ve'e je̱ israeejlit jayu, ve'em tse'e je̱m Jerusalén
ve'em tse'e yaja Cesarea, je̱'e̱ts atse'e makk xnuujmidup je̱ts vyinmajtsjupe'e je̱tse'e
y'oo'kut. 25 Ax ve'emts atse'e mpaa'ty je̱ts ka'a ya'a ve'e duvinmachju je̱tse'e y'oo'kut.
Kux ats ya'a ve'e x'amotu je̱tse'e tyokimpayo'oyjut je̱ yakkutojkpa César, je̱'e̱ kajxts
ats je̱'e̱ ve'e ntuknukexava'añ. 26 Ax ka'ats atse'e mpaa'ty ti atse'e ntuknujáyap je̱
yakkutojkpa ya'a kajx. Je̱'e̱ kajxts atse'e yaja miits mvinkujkta mpum, je̱ts vinkopke'e
yaja mits mvinkujk yakpum, yakkutojkpa Agripa, je̱tse'e to'k aaj x'amotutúvadat je̱tse'e
yak'íxut pan yakpaatpe'e je̱ tyokin je̱tse'e y'óyat vintso atse'e nnujáyat je̱ yakkutojkpa
juu' ve'e je̱ maja kutojkun dukaa'mip. 27 Ve'em atse'e njava je̱ts ni vinxupa ve'e dukapaa'ty
dukah'akeega je̱ts atse'e nkéxut to'k je̱ jayu juu' ve'e pakmuk ijtp je̱ts atse'e nkah'avánat
pan ti tókine'e tudutún.

26

Ku je̱ Pablo dutuknuja'vi je̱ yakkutojkpa Agripa je̱ts ti ve'e yaktuktso'oxpajkp

1 Van'it tse'e je̱ yakkutojkpa Agripa dunuujmi je̱ Pablo:
—O'yip xa ve'e je̱tse'e mnakyukótsjut.
Van'it tse'e je̱ Pablo je̱ kya'aj duyakpojtuk, je̱tse'e vyaajñ:
2 —Yakkutojkpa Agripa, xoojntkp xa atse'e nnayjávaja ku atse'e yaja mits mvinkujk
nmakyukótsjut je̱ts ats mitse'e ntuk'íxut je̱ts xnuvampe̱jttup atse'e je̱ israeejlit jáyuda ku
atse'e xnuxa'aada, 3 kux mnuja'vinup xa mitse'e nujom je̱ israeejlit jayu je̱ kyostuumbreda
je̱ts je̱'e̱ juu' aatse'e nnatyukkojtsvintsoojvjup. Je̱'e̱ kajxts atse'e to'k aaj n'amotu je̱tse'e
x'amotunáxut joma vaat atse'e nkats.

Vintso je̱ Pablo jyoojntyki ku ve'e ka'anum je̱ Jesucristo dujaanchjáva vye'na

4 ’Van'ítani ku atse'e pi'knum nve'na, ñuja'vidup xa je̱'e̱ ve'e nujom je̱ israeejlit jayu
vintso atse'e njoojntyki joma ve'e ats je̱ n'it je̱ nnaax je̱ts je̱m Jerusalén. 5 Pan je̱'e̱ ve'e

kudukotsuva'anda, kudu'avánadats je'e ve'e jets fariséovam atse'e van'ítani ku atse'e mootsknum nve'na; je ixpajkun juu' ve'e pyanajkxtup, je'e tse'e dunutso'oxikajxp juu' ve'e je israeejlit jayu jyaanchja'vidup. 6 Ax je'ets atse'e uxyam yaktuktokimpayo'yp kux njaanchja'vip atse'e jets je Nte'yame'e duyakjoojntykpajknuvap je oo'kpatajkta, ve'em ax jo'n dutukvinva'ni aats je nujpit jayu. 7 Je'e aatse'e n'a'ixp jetse'e tyónjut kyótsjut juu' aatse'e je Nte'yam xtukvinva'ni, aats, je makmejtsk jaka'a juu' ve'e je israeejlit jáyuda. Je'e kajxts aatse'e je Nte'yam jóvum xaaj jóvum tsooj nvinjava nvintsa'aga. Yakkutojkpa Agripa, je'e kajxts atse'e uxyam xnuxa'aada je israeejlit jáyuda kuxe'e ats n'avana jets joojntykpajktinuvape'e je oo'kpatajk jado'k nax. 8 ¿Jadi ka'a mitse'e xjaanchjáva jets je Nte'yame'e duyakjoojntykpajknuvap je oo'kpatajkta?

Ku je Pablo dujomtún dutitún y'ijt je jaanchja'vivatajk

9 'Viinm atse'e nnasja'vi jets pyaatyp y'akeeguip je'e ve'e jets atse'e njomtónut ntitónut je jayu juu' ve'e dujaanchja'vidup je Jesús, je nazarétit jayu. 10 Ve'em atse'e ntun y'ijt jem Jerusalén. Je tee'tajk je vyintsanda atse'e xmooydu je kutojkun jets atse'e nyakjapyoxuntakpaajmjidi numay je jayu juu' ve'e dujaanchja'vidup je Jesús. Ku aats je'e ve'e ntokimpayo'ydi, vaants atse'e jetse'e y'oo'ktat. 11 May naxts atse'e ntsaachtoondi jetse'e ve'em vya'andat jets ka'a ve'e du'ukjaanchja'vidini je Jesús. To'k tsaptajkm jado'k tsaptajkmts atse'e ve'em njátuka y'ijt. Ooyts atse'e ntuntukmu'ejkjidi ntuntukmujot'aa-jnjidi, je'e kajxts atse'e njomtonda ntitonda y'ijt yaja jets joma ve'e viijnk tsóvit it viijnk tsóvit naax.

Ku je Pablo du'ava'ninuva vintso ve'e je Jesucristo dujaanchja'vi'ukvaajñ
(Hch 9:1-19, 22.6-16)

12 'Ve'em atse'e mpayo'oy vye'na ku atse'e nnujkx jem Damasco je kutojkun maat juu' atse'e xmooydu je tee'tajk je vyintsanda. 13 Mits, yakkutojkpa, ku atse'e jeja too' aajy nve'na, kujk xaaj jo'n, van'itts atse'e n'ix je tsapjootmit ajajtk, je'ets atse'e maat ats je nmujatyoo'da ooy xtunnujaj xtunnutu'kx, va'ajts makkts aats je'e ve'e xtunnujaj xtunnu-tu'kx jets ka'a ve'e je aampa xaaj je tya'kxun. 14 Van'itts aatse'e nujom nmaxvippkujx jets atse'e n'amotunajxy to'k je ayook juu' atse'e jidu'um xnuujmi je hebreo aaj: "Saulo, Saulo, ¿tyajxts atse'e xtso'oxpúk? Viinm xa mitse'e mnakyo'otyúnju ku atse'e ve'em xtun." 15 Van'itts atse'e n'atsaajv: "¿Pants mitse'e?" Van'itts atse'e xnuujmi: "Ats xa je'e ve'e je Jesús, juu' ve'e mtuntso'oxpujkp. 16 Pojtuku. Je'e kajxts atse'e tunnaajknukę'xnatákaja yaja mits mvinkujk jets ats mitse'e xmutónut xmupákut jetse'e je tuvakojtsun xpámut juu' ve'e uxyam tux'ix jets je'e juu' ats mitse'e ntukyaknukę'xnatákap ux'oook. 17 N'íxup njayépupts ats mitse'e ku ve'e m'ítut joma ve'e je israeejlit jáyuda jets pan pan jatye'e ka je'epta, je'eda juu' ats mitse'e uxyam ntuknukejxp. 18 Je'e kajxts ats mits je'e ve'e ntuknukex jetse'e dunujávadat jets ka óyap je'e ve'e juu' ve'e tyoondup jets jeme'e je Satanás kya'm y'itta. Ve'emts atse'e ntsak jetse'e dumasooktinit je kyo'oy joojntykinda jetse'e pyítsumdinit joma ve'e je Satanás yak'ítjada jetse'e tyajkidinit jem je Nte'yam y'am kya'm, ntsajkpts atse'e jets atse'e xjaanchja'vidinit, ve'em tse'e je Nte'yam tyokinmee'kxjadat jetse'e y'ijttinit je'e je jyayu, je jayu juu' je'e ve'e vyinkoon jetse'e dujayejptinit je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp, ve'em tse'e y'ijttinit ax jo'n je jayu juu' ve'e ijttu jeja akoo'ts it jaat jetse'e tutyákada jeja ajajtk it jaat." Jidu'umts atse'e nyaknuujmi.

Ku je Pablo dukutyuujn juu' ve'e yak'ixju

19 'Yakkutojkpa Agripa, ku atse'e ve'em xyak'ix je tsapjootmit nuja'vin, ka'ats ats je'e ve'e nvintsaajv juu' atse'e n'ix nmotu, 20 ñojk'óy atse'e ntukka'amay'ukvaajñ je oy kats je oy ayook jem Damasco, van'itts jem Jerusalén, jets jem nujom je israeejlit jayu y'it jootmda, nay ve'empa ve'e joma ve'e chaanada pan pan jatye'e ka je israeejlit jáyuvap, je'e atse'e nvaajnjidup jetse'e dumasooktinit je kyo'oy joojntykinda, jetse'e je Nte'yam dupanajkxtinit, ve'em tse'e duyaknukę'xnatákadat jets ta ve'e vyinmayumpijttini. 21 Ya'a kajxts atse'e je israeejlit jayu xmajtsti jep maja tsaptujkp jets atse'e x'ukyak'oo'kuvaandi. 22 Ax je Nte'yamts atse'e xputajkip uxyam paat, nvaajnjidupts atse'e nujom je jayu, je mújit

je muutskit, juu' ve'e y'ava'nidu je Moisés jets je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpatajkta, ve'emts je'e ve'e vyaandi jets ve'eme'e tyónjut kyótsjut ax jo'n atse'e nkats. [23] Je'e tse'e vaandu jets tsaachpaa'tupe'e je Cristo jetse'e muto'k y'ítut pane'e joojntykpajknuvap ku ve'e távani y'aa'k vye'na, yaknuke'xnatákapts je'e ve'e je Nte'yam je tyoo' jeja je israeejlit jayu vyinkujkta jets je'e vyinkujktava pan pan jatye'e ka je'epta.

Ku je Pablo dunujmi je yakkutojkpa Agripa jetse'e je Jesús dujaanchjávat

[24] Ku ve'e je Pablo ve'em kyajts, van'it tse'e je Festo makk vyaajñ:

—¡Ka'a xa mitse'e mvija, Pablo! Je'e ve'e ku ve'e ooy mtunnakutoonka, je'e kajx tse'e mkoo'kvíjini.

[25] Van'it tse'e je Pablo y'atsaajv:

—Ka'a xa atse'e nkavija, ñumájiva Festo, juu' xa atse'e nkajtsp, oy payo'oyani jets tyúvamts je'e ve'e. [26] Uxyaja xa ya'a ve'e ya yakkutojkpa Agripa juu' ya'a ve'e nujom dunuja'vikajxp, je'e kajxts atse'e to'k aaj to'k joot yaja ya'a vyinkujk nkats, vinjávani xa atse'e jets nujom ya'a ve'e dunuja'viva, kux ka'a ya'a ve'e y'ayu'utspúma. [27] Yakkutojkpa Agripa, ¿mjaanchja'vipts mitse'e juu' ve'e kyojtstu je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpatajkta? Nnuja'vip xa atse'e jets mjaanchja'vip mits je'e ve'e.

[28] Van'it tse'e je Agripa y'atsaajv:

—Ve'em xa mitse'e xnasjava jets tun jatyji atse'e njaanchjávat jets je Jesús je'e ve'e je Cristo, ¿ve'em xaja, kadi?

[29] Van'it tse'e je Pablo y'atsaajv:

—Pan jatyji, uk pan ka'a tun jatyji, je Nte'yam xa ve'e va'anup jets ka mítsjyape'e, ve'empa ve'e nujom pan pan jaty atse'e uxyam x'amotunajxtup, ve'emts je'e ve'e kuy'ijttuva ax jo'n ats, je'ejyji ve'e ku ve'e cadena tsum kya'íttat.

[30] Ku ve'e ve'em je Pablo vyaajñ, van'it tse'e tyénidi je yakkutojkpa Agripa maat je Festo jets je Berenice maat nujom pan pan jatye'e jem tsuunidup vye'na. [31] Apuk tse'e ñajkxti jetse'e dukojtsmojkti. Jidu'um tse'e ñavyaajnjidi:

—Ka'a xa ya'a ve'e ya jayu tudutitún juu' ve'e kyu'oo'kap ukpu juu' ve'e kyupoxuntaktsaanap.

[32] Van'it tse'e je Agripa dunuujmi je Festo:

—Kuyakmasaak xa ya'a ve'e ya jayu pan viinme'e kudukah'amotu jetse'e je yakkutojkpa César tyokimpayo'oyjut.

27

Ku je Pablo yakpakejx jep Roma

[1] Ku ve'e dunupaajmtkidi jetse'e je Pablo dupakéxtat jem itáliait y'it jootm, van'it tse'e je Pablo maat je viijnk jáyuda pan pan jatye'e pakmuk ijttuvap, je'e tse'e yakpaamdu jem je tojpatajk je vyintsán kya'm juu' ve'e Julio duxaaj, numókupx je'e ve'e je tojpa dunuvintsana, je'e tse'e dunuvintsánip to'k jaka'a je tojpa juu' ve'e je yakkutojkpa Augusto César jye'e. Nmaadi ats je'e ve'e je Pablo. [2] Tajkits aatse'e jem adramítiovit byaarco jootm juu' ve'e tsoo'mp vye'na, jeme'e ásiait y'it jootm ñujkx. Jemts aatse'e nmaatve'niva je Aristarco, jem Tesalónica je'e ve'e kyukajpuna jem macedóniait y'it jootm. [3] Je ku'óxitts aatse'e nje'y jem sidoonit kyajpun kajxm. Jem tse'e je Julio oy jayu ñapyaajmji maat je Pablo. Van'it tse'e dumasaak jetse'e je Pablo najkx duku'ix pan pan jatye'e myaatnayja'vijup jetse'e pyutákajadat. [4] Kuts aatse'e jem Sidón ntsaa'n, anajts aatse'e nmasaak je Chipre, to'k je naax juu' ve'e jem maaxy naaj akojkm taamp, kux xvinkumi'nip aatse'e je poj. [5] Nnajxts aatse'e jem maaxy najootm jem cilíciait jets panfíliait myu'avinkojkm. Van'itts aatse'e nje'y jem Mira, to'k je kajpun juu' ve'e jem líciait y'it jootm.

[6] Jem tse'e je tojpa juu' ve'e dunuvintsánip numókupx je tojpatajk, je'e tse'e dupaat to'k je alejandríait barco, jem Italia je'e ve'e ñujkx, jemts aatse'e xyaktajki. [7] May xaajts aatse'e otyún nyo'y, jets aatse'e akee'y nje'y jem gnídovit myu'avinkojkm. Xvinkumi'nipnats aatse'e je poj, je'e kajxts aatse'e nnajxy jem salmoonit myu'avinkojkm, naa'najxts aatse'e

je̱ crétait naax juu' ve'e je̱m maaxy na̱a̱j akojkm. [8] Tso'oxts a̱a̱tse'e mpaa'yo̱'y je̱ it, van'itts
a̱a̱tse'e nje̱'y joma ve'e to'k je̱ it juu' ve'e du̱xa̱a̱j Buenos Puertos, je̱ laséait kajpu̱n muta̱m.
[9] Jékani tse'e je̱ it ñaxy vye'na, kutsa̱'a̱gani ve'e je̱tse'e je̱ jayu je̱m maaxy na̱jo̱o̱tm
yo̱'o̱yu̱t ku̱x tá́minupe'e je̱ to'aats je̱ po̱j aats, je̱'e̱ ka̱jx tse'e je̱ Pablo jidu̱'u̱m ña'mu̱xjidi:
[10] —Miits, yaa'tya̱jkta, nnu̱ja'vip xa a̱tse'e je̱ts o̱o̱ye'e ntuntsaachpaatumdat pa̱n jaa'k-
ja'mdupe'e; ka ya̱ baarcojyap ka ya̱ tsú́mjyap tse'e vintó́kiyup, nay ve'empa u̱u̱'me'e
nvintó́kimduvat.
[11] Ax munu̱yojkts je̱'e̱ ve'e je̱ tojpata̱jk je̱ vyintsá́n du̱ma̱ja̱pu̱u̱jm je̱ barco je̱ vyintsá́n je̱ts
je̱ barco je̱ yakyo̱'yva je̱ ñu̱vintsá́n je̱ts ni ka'a ve'e je̱ Pablo. [12] Ka'a tse'e du̱'o̱yja'vidi je̱
it je̱tse'e je̱m du̱yaknáxtat je̱ xox aats, je̱'e̱ ka̱jx tse'e du̱'ukvinmaaydi je̱tse'e je̱m Fenice
ku̱jye̱'ydi, je̱m je̱'e̱ ve'eva crétait y'it jo̱o̱tm. Je̱ ma̱ja̱ na̱'aka̱ya juu' ve'e kuyo̱'yip je̱ maaxy
na̱a̱j je̱m tso̱ joma ve'e je̱ xa̱a̱j pyítsum, je̱ja je̱'e̱ ve'e je̱'e̱ pya'ayi je̱ feníceit kyajpu̱n tyañ.

Ku je̱ ma̱kk po̱j jye̱'y joma ve'e ñaxta vye'na je̱m barco jo̱o̱tm

[13] Ku ve'e ve̱e̱'n pyo̱j'ukvaajñ, noortets je̱'e̱ ve'e je̱ po̱j ñu̱jkx, je̱ naaxe'e vyinkuna̱jkxip,
van'it tse'e y'ukvinmaaydi je̱ts ku̱y'o̱'yixjidi ve'e je̱tse'e ku̱ña̱jkxti je̱m Fenice. Tso̱o̱'nts
a̱a̱tse'e je̱m je̱ts a̱a̱tse'e njaa'knu̱jkx je̱m crétait ñaxpa'am. [14] Ku ve'e ve̱e̱'n je̱ it ñajxy,
van'it tse'e tun to'mayji ma̱kk tyumpa̱j juu' ve'e yaktijp Nordeste, je̱ja je̱'e̱ ve'e naxku̱jx
cha̱a̱'n je̱ po̱j. [15] Ku̱x tse'e je̱ po̱j du̱kayak'o'yi je̱tse'e je̱ barco yo̱'o̱yu̱t joma ve'e je̱ naax
du̱muta̱ma, je̱'e̱ ka̱jxts a̱a̱tse'e nyakjajty je̱ts a̱a̱tse'e je̱ po̱j xyaknajkxu̱t pa̱n joma ve'e
du̱tsa̱k. [16] Najxts a̱a̱tse'e je̱p cláudait y'it ja̱naadup juu' ve'e je̱m maaxy na̱a̱j akojkm, joma
ve'e ma̱kk kyatumpa̱j. Ma̱nu̱tsaachts a̱a̱tse'e je̱ barco ónu̱k nyakta̱jki je̱p ma̱ja̱ barco ja̱a̱tp.
[17] Ku a̱a̱tse'e nyakta̱jki je̱ barco ónu̱k, van'it tse'e je̱ ma̱ja̱ barco du̱mutso'midi du̱mujojkidi.
Tsa̱'kidup tse'e ku̱x ku ve'e je̱ barco cha̱'kxnit je̱p po'o ja̱a̱tp, je̱'e̱ ka̱jx tse'e du̱yakvajntkti je̱
vit juu' ve'e je̱ barco yakyo̱'yjup ku ve'e tyukpo̱ja je̱ts a̱a̱tse'e ve'emji mpapó́ju̱t. [18] Je̱ ku'óxit
tse'e ma̱kkna pya̱j, je̱'e̱ ka̱jx tse'e je̱ barco je̱ chu̱m du̱na̱va̱ji'ukvaandi je̱m maaxy na̱jo̱o̱tm
je̱tse'e ve'em du̱yakta̱a̱'tkadat je̱ barco. [19] Kutoojk xa̱a̱jts a̱a̱tse'e ntuktsa̱mvatsku̱jx je̱ barco
je̱ pya̱a̱mdu̱k. [20] May xa̱a̱j tse'e kyo̱o̱'kke̱'xni ni je̱ xa̱a̱ja ni je̱ maatsa, je̱ ma̱kk po̱j je̱ ma̱kk
toojts a̱a̱tse'e xtukkoo'yip, ve'emts a̱a̱tse'e n'ukvinmay je̱ts ka'a a̱a̱tse'e ku̱ntsa̱a̱k.
[21] Jékanits a̱a̱tse'e nkakay, van'it tse'e je̱ Pablo du̱vinkuva'ki je̱ jáyuda je̱tse'e vyaajñ:
—Miitsta, yaa'tya̱jkta, nu̱yojk o̱y a̱tse'e ku̱xka̱ts'amo̱tunajxti je̱tse'e je̱m Creta ku̱nkat-
so̱o̱'numdi. Pa̱n ku̱nta'numdi ve'e je̱m, ka'a tse'e u̱xyam je̱ xyu̱p njomjajtumda nti-
jajtumda. [22] Ax kádits mtsaachvinmáyda, ó́yame'e ya̱ barco vyintó́kiyu̱t, ni pa̱na tse'e
kya'o̱o̱'ku̱t. [23] Tsuuj a̱tse'e tu̱xyak'ix to'k je̱ Nte'yam je̱ y'aangeles, je̱ Nte'yam, juu' a̱tse'e je̱
jyayu, je̱'e̱ juu' a̱tse'e nvinja'vip nvintsa̱'kip. [24] Jidu̱'u̱mts a̱tse'e tu̱xnu̱u̱jma: "Kadi mtsa̱'a̱ga
Pablo, tun vinko̱pk je̱'e̱ ve'e je̱tse'e je̱ja je̱ rómait yakkutojkpa vyinkujk na̱jkx xvintena. Je̱
Nte'yam tse'e tu̱mto'nu̱xju̱ je̱ maa'yu̱n je̱tse'e ni pa̱na kya'o̱o̱'ku̱t juu' ve'e ijttup mits ma̱a̱t
je̱m barco jo̱o̱tm." Jidu̱'u̱mts a̱tse'e tu̱xnu̱u̱jma. [25] Miitsta, yaa'tya̱jkta, jo̱t'amájadats. To'k
aaj to'k jo̱o̱t a̱tse'e je̱ Nte'yam njaanchjáva je̱ts ve'eme'e tyónju̱t kyó́tsju̱t ax jo'n a̱tse'e je̱
ángeles tu̱xnu̱u̱jma. [26] Ax je̱'yumdapts u̱u̱'me'e joma ve'e to'k je̱ it yam maaxy na̱a̱j akojkm
—jidu̱'u̱m tse'e je̱ Pablo vyaajñ.
[27] To'k tse'e je̱ tsooj ku ve'e tso'm jo'n vye'na, may xa̱a̱jani a̱a̱tse'e nyo̱'o̱y vye'na,
je̱m a̱a̱tse'e Adria maaxy na̱jo̱o̱tm nve'na je̱ts a̱a̱tse'e je̱ po̱j xtukkoo'ya, van'it tse'e je̱
barco yakyo̱'yva du̱nu̱ja'vidi je̱ts yakmutá́minupe'e je̱ naax. [28] Ku ve'e du̱kijpxti je̱ tu̱jpx
ma̱a̱t vinxu̱pe'e kya̱a̱ka je̱ na̱a̱j, van'it tse'e du̱'ixti je̱ts ii'px xajtu̱k jo'ne'e kya̱a̱ka. Ku
ve'e jave̱e̱'n jyaa'kyo̱'y je̱ barco, van'it tse'e du̱kijpxtinuva, makmo̱kx xajtu̱k jo'n tse'e
y'ijt. [29] Tsa̱'kidup tse'e ku ve'e je̱ barco mya̱jta̱'tspétu̱t joma ve'e je̱ tsaaj, je̱'e̱ ka̱jx tse'e
du̱nasta̱'yidi maktaaxk je̱ pojxu̱n jo̱'ku̱n je̱p barco naadup je̱tse'e du̱va̱a̱'ntánu̱t. Van'it
tse'e du̱'a'ixti ku ve'e je̱ it jyajtu̱ku̱t. [30] Van'it tse'e je̱ barco yakyo̱'yva y'ukke̱'e̱kuvaandini,
je̱'e̱ ka̱jx tse'e du̱ku̱sta̱y'ukvaandi je̱ barco ónu̱k, ve'em tse'e je̱ jayu du̱yakvinmayda je̱ts je̱
pojxu̱n jo̱'ku̱ne'e yakvajntktup je̱ja je̱ barco vyinkujk tso̱v. [31] Van'it tse'e je̱ Pablo du̱nu̱u̱jmi
je̱ tojpata̱jk je̱ vyintsá́n ma̱a̱t je̱ tyojpada:

—Pan ka'a xa ve'e je barco yakyo'yva tyanda yam barco jootm, yam tse'e maaxy najootm n'oo'kumdat.
32 Van'it tse'e je tojpataajk dumutsojkidi je tujpx juu' ve'e tyukkustaaydup vye'na je barco
ónuk jetse'e duyakkustajkidini jem najootm je barco ónuk.
33 Je kujápit tse'e ku ve'e jajviinup vye'na, van'it tse'e je Pablo ña'muxjidi jetse'e kyáydat. Jidu'um tse'e vyaajñ:
—Makmokx xaajani xa ve'e mkakayda mkama'ajta. 34 Tonda je maa'yun, kayda, ve'em
tse'e mmajuváktat, kux ni pana ve'e kya'oo'kut, ni tía ve'e mkajátjadat mkanáxjadat.
35 Ku ve'e ve'em vyaajñ, van'it tse'e je Pablo je tsapkaaky dukaajn jetse'e je Nte'yam
dukukojtsji jeja nujom je jayu vyinkujkta. Van'it tse'e dutojkva'kxy jetse'e kyay'ukvaajñ.
36 Van'it tse'e nujom jyot'amájidi jetse'e kyaaydi. 37 Numejtsk mókupx jatoogupxuk
maktojt jáyuts aatse'e nve'na jem barco jootm. 38 Ku aatse'e nkooxji, van'it tse'e je barco
dutuktsamvaatsti, dujaa'kyaktaa'tkidi, jetse'e je trigo jem maaxy najootm dunasjojkidi.

Ku je barco vyintoki

39 Ku ve'e je it jyajtk, ka'a tse'e je barco yakyo'yva du'ixkajpti je it; ax y'ixtu tse'e to'k
je ava'ajts it jeja maaxy napa'ayi juu' ve'e ooy je po'o dutunmaat. Van'it tse'e du'uknu-
paajmtkidi jetse'e jem po'o jootm kuduyaktajkidi je barco. 40 Van'it tse'e dumutsojkidi je
tujpx juu' ve'e je pojxun jo'kun maat jetse'e dumasooktini jem maaxy najootm. Van'it
tse'e je kup dumukéjidi juu' ve'e je barco dutoo'mooyp, jetse'e duyakpojtukti je vit juu'
ve'e jeja je barco vyinkujk jetse'e duyakpapójut, ve'em tse'e je barco tyami'ukvaajñ jeja
maaxy napa'ayi. 41 Ka'anumts aatse'e nje'ya vye'na jeja maaxy napa'ayi, van'it tse'e je
barco jajp cha'kxni jep maaxy napa'tkup, ka'a ve'e y'ukyoo'kxni. Van'it tse'e je barco
ajx cha'px'ukvaanni kux va'ajts makke'e je maaxy naaj yaknape'tsji. 42 Van'it tse'e je
tojpatajk du'ukyak'oo'kuvaandi je jáyuda juu' ve'e pakmuk ijttup, je'e ve'e vyinmaaydup
ku ve'e navaa'mp kukyeektini. 43 Ax je tojpa juu' ve'e dunuvintsánip numókupx je
tojpatajk, ka'ats je'e ve'e dutsak jetse'e je Pablo y'oo'kut, je'e kajx tse'e dukamasaak
jetse'e ve'em dutóndat, ñojk'óye'e dupavaajñ jets too'vajkpe'e ñatákadat je'eda pan pan
jatye'e je navaa'nk dujajttup, 44 ux'ook tse'e je'eda pan pan jatye'e vintaandup, je'e tse'e
dutuknáxtap je kup ukpu je barco pu'u tuktaja. Ve'emts aatse'e nujom nje'y joma ve'e je
naax.

28

Ku je Pablo vye'na jep maaltait y'it jaatp

1 Ku aatse'e jem naxkajxm nje'y, van'itts aatse'e nnuja'vi jets Malta je'e ve'e je it duxaaja.
2 Juu' ve'e je jémit jáyuda, oy jayu tse'e ñapyaajmjidi aats maat, pyaamdu ve'e je jaajn
kux ooye'e je it tyuntu'uj tyunxux, jets aatse'e xyaaxjidi xaampa. 3 Van'it tse'e je Pablo
ojts dupakmuk je ta'ajts ja'axy. Jyankajpip tse'e vye'na ku ve'e to'mayji ojts to'k je
tsaa'n pyítsum jep ja'axy jaatp ku ve'e je jaajn dukuke'ek, jetse'e ojts je Pablo je tsaa'n
kyamutso'otsaja, ka'a tse'e je tsaa'n jatyji myasookji. 4 Ku ve'e je maaltait jayu du'ixti jets
ka'a ve'e je Pablo je tsaa'n myasa'akju, van'it tse'e ñavyaajnjidi:
—Yakjayu'oo'kpadam xa ya'a n'ite'e ya jayu; óyam ya'a ve'e dujakuke'ek je maaxy naaj,
ka'a tse'e je Nte'yam yakjajtuxju jetse'e jyaa'kjoojntykat.
5 Van'it tse'e je Pablo je tsaa'n dukusxijt jetse'e dujanvippi, ka'a tse'e vyintsotoojnji. 6 Je'e
tse'e nujom y'a'íxtup jetse'e je Pablo je kya'aj kyi'ixut ukpu jatyji y'oo'kut. Ku ve'e du'ixta
jets ka'a ve'e vyintsojaty ku ve'e jékani dujah'a'ixta vye'na, van'it tse'e vyinmatyiktsti
jetse'e vyaandi jets je'e ve'e to'k juu' ve'e yakvinjávap yakvintsa'agap.
7 Je it mutam tse'e vye'na je naax juu' ve'e je Publio jye'e, ñumájip je'e ve'e jem. Je'e
tse'e oy jayu napyaajmju aats maat jets aatse'e toojk xaaj jem tyak'am xyaktsuuni. 8 Jem
tse'e je Publio je tyee' vye'na, jampa'am jets nuu'pun pa'amts je'e ve'e pajkjup. Van'it tse'e
ojts je Pablo kyu'ixju jetse'e dunutsapkajts, jetse'e je kya'aj dutuknukaajn. Ku ve'e ve'em
dutuujn, van'it tse'e je Publio je tyee' jyotkadaakni. 9 Van'it tse'e jye'yduva pan pan jatye'e
pajkjudup jem jetse'e je Pablo yakjotkadaakjuduva. 10 Ooyts aatse'e je jayu xtunyakmájidi

may viijn. Ku a̱atse'e je̱ barco mpajknuva, xmo̱oyduts a̱atse'e juu' a̱atse'e n'ajo̱otap je̱ja too' aajy.

Ku je̱ Pablo jye̱'y je̱p Roma

11 Toojk po̱'o̱ts a̱atse'e ntsu̱uni je̱m maaltait y'it jo̱otm. Van'itts a̱atse'e mpajknuva to'k je̱ barco juu' ve'e je̱m je̱ xox aats du̱yaknajx, alejandríait barco je̱'e̱ ve'e. Je̱me'e du̱ma̱ada je̱ xeen ónu̱k je̱ y'apa̱mnaxta. Je̱ xeen ónu̱k, me̱jtsk je̱'e̱ ve'eda juu' ve'e je̱ jayu vyinja'vidup vyintsa̱'kidup: to'k juu' ve'e du̱xa̱aj Cástor je̱ts jado'k juu' ve'e du̱xa̱aj Pólux. 12 Van'itts a̱atse'e nje̱'y je̱m Siracusa. Je̱mts a̱atse'e ntaajñ toojk xa̱aj. 13 Kuts a̱atse'e je̱m ntsa̱a'n, je̱jats a̱atse'e nnu̱jkx maaxy na̱pa'ayi je̱ts a̱atse'e nje̱'y je̱m Regio. Je̱ ku'óxit tse'e jye̱ji je̱ po̱j juu' a̱atse'e xputa̱jki, noortets je̱'e̱ ve'e ñu̱jkx, ve'emts a̱atse'e kume̱jtsxa̱aj nje̱'y je̱m Puteoli. 14 Je̱mts a̱atse'e nma̱atnavyaatji je̱ utsta je̱ ajchta je̱ts je̱ utsta je̱ tsa̱'a̱da, je̱'e̱ a̱atse'e x'amó̱tudu je̱ts a̱atse'e ntánu̱t je̱'e̱ ma̱at vuxtojtu̱k xa̱aj. Ku ve'e pyuuk je̱ vuxtojtu̱k xa̱aj, van'itts a̱atse'e ntso̱o'nni je̱ts a̱atse'e nnu̱jkx je̱m rómait cyiudaaj ka̱jxm. 15 Je̱ utsta je̱ ajchta pa̱n pa̱n jatye'e je̱mda Roma, je̱'e̱ tse'e du̱mó̱tudu je̱ts je̱'yap a̱atse'e, je̱'e̱ ka̱jxts a̱atse'e x'ame̱jtsidi je̱ vaat joma ve'e du̱tijta Foro de Apio je̱ts je̱ it juu' ve'e du̱xa̱aj Tres Tabernas. Ku ve'e je̱ Pablo du̱'ix je̱ utsta je̱ ajchta, kyuko̱jtsji tse'e je̱ Nte'yam je̱tse'e jyo̱t'ama̱ji. 16 Ku a̱atse'e je̱m Roma nje̱'y, yakjajttuts je̱'e̱ ve'e je̱ yakkutojkpada je̱tse'e je̱ Pablo apu̱k cha̱anat, je̱'e̱jyji ve'e to'k je̱ tojpa ix'ijtju.

Ku je̱ Pablo kya'amaajy je̱p Roma

17 Kutoojk xa̱aj tse'e je̱ Pablo du̱nu̱ke̱jxi je̱ israeejlit jáyuda juu' ve'e du̱nu̱má̱jidup je̱m Roma. Ku ve'e ñay'amojkijidi, van'it tse'e je̱ Pablo ña̱'mu̱xjidi:

—Miitsta, nmu'israeejlit jáyuda, ó̱yam a̱tse'e nkamuto̱kintún je̱ njáyuvamda je̱ts a̱tse'e nkayakvintsa̱'kintó̱ki je̱ nju̱jpit jáyuvam je̱ pyava'nu̱nda, yakmajtsts a̱tse'e je̱m Jerusalén je̱ts a̱tse'e je̱m je̱ rómait jayu kya̱'m nyakpu̱uj̱m. 18 Ku a̱tse'e nyakto̱kimpayo̱'y, x'ukmaso̱'o̱kuvaanduts a̱tse'e ku̱x ka'a ve'e du̱paatti pa̱n ti a̱tse'e xtukkuyak'o̱o̱'kadap. 19 Ax ka'a tse'e ve'em du̱tso̱jkti je̱ njáyuvamda, je̱'e̱ ka̱jxts a̱tse'e n'amo̱tu je̱ts a̱tse'e je̱ yakkutojkpa César xto̱kimpayo̱'o̱yu̱t. Ka je̱'e̱ ka̱jxapts a̱tse'e nmin je̱ts a̱tse'e nnu̱xa̱'a̱adat u̱u̱'m je̱ njáyuvamda. 20 Je̱'e̱ ka̱jx a̱ts miitse'e tu̱nnu̱ké̱xada je̱ts a̱ts miitse'e n'íxtat je̱tse'e nmukó̱tstat, ku̱x je̱'e̱ ka̱jx a̱tse'e u̱xyam cadena tsum n'it ku̱xe'e je̱ Nte'yam njaanchja'vimda, u̱u̱'m, je̱ israeejlit jáyuda.

21 Van'it tse'e vyaandi:

—Ka'a xa a̱atse'e ti na̱k xje̱'yja juu' ve'e je̱m Judea tso̱o'mp je̱tse'e du̱ka̱ts mits ka̱jx, je̱ts a̱ats je̱ njáyuda juu' ve'e je̱m tu̱cho̱o'nda je̱tse'e yaja jye̱'yada, ni pánats a̱atse'e xkavintso̱nu̱ujma mits ka̱jx. 22 N'amo̱tunaxuvaampy xa a̱atse'e pa̱n ti mitse'e mjaanchja'vip, ku̱x nmu̱ja'vinup a̱atse'e je̱ts o̱yjoma ve'e yaktso'oxpú̱k ya̱ nam ixpa̱jku̱n.

23 Ñu̱pa̱ajmtkidu tse'e to'k je̱ xa̱aj ku ve'e je̱ Pablo myukó̱tsjadat. Van'it tse'e nu̱may je̱ jayu ñay'amojkijidi joma ve'e je̱ Pablo vye'na. Tun ja̱pyji tse'e je̱ Pablo tyukmuko̱jts'ukvaajnjidi vintso̱ je̱'e̱ ve'e ku ve'e je̱ jayu y'itta je̱m je̱ Nte'yam y'am kya̱'m, ta̱ka xa̱aj paat tse'e tyukmuko̱jtsjidi, tyuk'ixtu tse'e juu' ve'e jyatyaandu je̱p Kunuu'kx Jatyán ku̱jxp je̱ Moisés je̱ts je̱ Nte'yam je̱ y'ayook ko̱jtsnajxpata̱jkta. Ve'em tse'e je̱ Pablo du̱tuujn je̱tse'e je̱ jayu du̱jaanchja'vidinit je̱ts je̱ Jesús je̱'e̱ ve'e je̱ Cristo, je̱'e̱ juu' ve'e je̱ Nte'yam vyinko̱o̱n je̱tse'e yakkutojknit. 24 Je̱m tse'e juu' ve'e du̱kuva̱jktup juu' ve'e je̱ Pablo kyo̱jts; je̱mpa tse'e juu' ve'e du̱kakuva̱jktup. 25 Ku tse'e ñakyo̱jtsvintso̱o̱jvjidi aje̱'e̱jyjida, van'it tse'e cho̱o̱'ndini, tá̱vani ve'e je̱ Pablo jidu̱'u̱m ña̱'mu̱xjada vye'na:

—O̱y xa ve'e je̱ Espíritu Santo du̱tukko̱jtsnajxy je̱ Nte'yam je̱ y'ayook ko̱jtsnajxpa Isaías ku ve'e je̱ nju̱jpit jáyuvamda du̱nu̱ujmi. Jidu̱'u̱m tse'e vyaajñ:

26 Na̱jkxu̱ xna̱ajmada je̱ nu̱may jayu:
Mjah'amo̱tunáxtap xa miitse'eda,
ka'a tse'e xvinmó̱tudat;
mja'íxtapts miitse'eda,
ka'a tse'e xvinjávadat.

[27] Jẹ'ẹ kạjx ku ve'e mạkk jẹ vyinma'yụnda tụvyimpijtni,
ka'a tse'e dụmọtuvuva'anda jẹtse'e jẹ vyiijn dụyakpi'itsta.
Ve'em tse'e dụtonda jẹtse'e dụka'íxtat,
jẹtse'e jẹ tyaatsk dụkatuk'amọtunáxtat jẹtse'e jẹm jya'vin kạjxm dụkavinmọ́tudat.
Jẹ'ẹ kạjx tse'e ve'em dụtonda kụxe'e ạts xkah'aminava'anda jẹts ạtse'e nyaktsọ'ọktat.
Jidụ'ụm tse'e jẹ Espíritu Santo jẹ Isaías tyukkọjtsnajxji.
[28] 'Nụjávadats n'it jẹts yakvaajnjadape'e yạ ọy kạts yạ ọy ayook pạn pạn jatye'e ka jẹ israeejlit jáyuvap, ve'em tse'e jẹ Nte'yam myọ'ọjadat jẹ joojntykin juu' ve'e xạ'ma kạjx ijtp ku ve'e jẹ Jesucristo dụjaanchjávada, jẹ'ẹ tse'e tụụv dụ'amọtunáxtap.
[29] Ku tse'e ve'em vyaajñ jẹ Pablo, van'it tse'e jẹ israeejlit jayu ñạjkxtini jẹtse'e ọọy tyunnakyọjtsvintsọọjvjidi.
[30] Jẹm tse'e jẹ Pablo chụụni mẹjtsk joojnt joma ve'e tyạk'ajotyujk, kyuvụjkp tse'e nụjom pạn pạn jatye'e nạjkx kyu'íxjada, [31] jẹ'ẹ tse'e jẹ jayu dụvaajnjip vintsọ jẹ'ẹ ve'e ku ve'e jẹ jayu y'itta jẹm jẹ Nte'yam y'am kyạ'm, tyuk'ixp tse'e jẹ jayu jẹ Mạjạ Vintsạ́n Jesucristo jyẹ'ẹ. Ka'a tse'e pạn pạne'e nụnkayakjajtụxjup jẹtse'e ve'em dụtónụt.

Ya'a tse'e je nak juu' ve'e je Pablo tyuknuja'yi je jaanchja'vivatajk jep Roma

[1] Atse'e je Pablo, je Jesucristo je myutoompa je myupajkpa, je Nte'yam atse'e xvinkoon jets atse'e apuk xpuujm jets atse'e n'ítut je kyukátsiva, jets atse'e ntukka'amáyut je y'oy kats je y'oy ayook. [2] Ya'ats je'e ve'e juu' ve'e je Nte'yam jujpani vyaajntk je y'ayook kojtsnajxpatajk kajxta, ve'em ax jo'n y'it jep Kunuu'kx Jatyán kujxp. [3] Ya oy kats ya oy ayook kajx tse'e yaknujava je nMaja Vintsánamda Jesucristo jye'e, je Nte'yam je y'Onuk. Jayu je'e ve'e, je'e ku ve'e y'it je yakkutojkpa David je chaan je kyooj. [4] Ax je'e ku ve'e Ntye'yama, yaknuke'xnatajkits je'e ve'e je Nte'yam jets je y'Onuk je'e ve'e, je'e ku ve'e je myakkin kajx duyakjoojntykpajknuva ku ve'e y'uk'aa'k. [5] Je y'Onuk kajxts aatse'e je Nte'yam je maa'yun xtoojnji jets aatse'e je kukátsiva n'it, jets aatse'e je jayu nvaajnjat ya oy kats ya oy ayook jetse'e ve'em to'k it to'k naxviijn je jayu je Jesucristo dukatsapákut je'e kajx ku ve'e jyaanchjávajada. [6] Ax je'e maatts miitse'eda, je Nte'yam tse'e myaaxuxjuduva jetse'e m'ijttinit je Jesucristo je jyayu.

[7] Jaanchja'vivatajk juu' ve'e nay'amojkijidup jem rómait cyiudaaj kajxm, mtsojkjudupts miits je'e ve'e je Nte'yam, je'e tse'e myaaxuxjudu jetse'e m'ijttinit je'e je jyayu. Je Nte'yam, juu' ve'e nTee'imdup, jets je Maja Vintsán Jesucristo, je'e tse'e mkunoo'kxjadap jetse'e m'ijttinit je y'oy joot maatta.

Ku je Pablo ñajkxuvaajñ jep Roma

[8] Je'e kajx ku atse'e to'k muk n'it je Jesucristo maat, too'vajkpts atse'e je Nte'yam nkukajtsja kux ñuja'vipe'e je jayu nuvinxup yaja natyo'k naxviijn vintso ve'e xjaanchjávada je Jesucristo. [9] Je Nte'yam atse'e to'k aaj to'k joot nmutuump nmupujkp jets atse'e je jayu nvaajnjada je oy kats je oy ayook, ve'em tse'e je Nte'yam je y'Onuk du'íxadat. Ñuja'vipts je'e ve'e je Nte'yam jets ijtp ats miitse'e njaa'myétsta ku atse'e ntsapkats, [10] je'e atse'e n'amótup mpaktsaap jets ats miitse'e najkx nku'ixta ku ve'e je Nte'yam vya'anut. To'mayji atse'e tsojk x'o'yixjut. [11] Ooy atse'e ntuntsak jets ats miitse'e nku'íxtat, ve'em tse'e je Espíritu Santo mmo'ojadat je maa'yun je putajkin kuxe'e ats ve'em ntun jetse'e makk m'ijttinit to'k muk je Cristo maat, [12] je'ets atse'e ntijp jets namyakkinmo'yumjadape'e to'k jado'k je jaanchja'vin kajx juu' ve'e njayejpumdup.

[13] Utsta ajchta utsta tsa'ada, ntsajkp atse'e jetse'e xnujávadat jets may náxani ats miitse'e najkx njaku'ixuva'anda, ax uxyam paatnats atse'e xka'o'yixju. Uknajkxuvaan atse'e, ntsajkpts atse'e jetse'e je Nte'yam dukunoo'kxut juu' atse'e ntónup nkótsup miits maatta, ve'em ax jo'n dukunuu'kx juu' atse'e tuntún tunkats viijnk tsov joma ve'e ka je israeejlit jáyuvap. [14] Nmuyójip atse'e anañujoma je jayu, je griego jayu jets ka je griego jáyuvap, je kuvij jayu jets ka je kuvij jáyuvap. [15] Je'e kajxts atse'e ntsak jets ats miitse'e nvaajnjiduvat je oy kats je oy ayook, miits, jáyuda juu' ve'e tsuunidup jem rómait cyiudaaj kajxm.

Je oy kats je oy ayook je myakkin

[16] Ka'a xa atse'e ntuktso'otyún jets atse'e je jayu nvaajnjadat ya oy kats ya oy ayook, kux je Nte'yam je myakkin ya'a ve'e jets ya'a kajx tse'e je jayu je tyokin ñuva'achju ku ve'e je Jesucristo dujaanchjáva, too'vajkp tse'e pan pan jatye'e israeejlit jayu, nay ve'empa tse'e pan pan jatye'e ka je'epta. [17] Ya oy kats ya oy ayook je'e ve'e juu' ve'e xtuk'íxumdup xtuknuja'vimdup jets ka'a ve'e je Nte'yam xtokimpa'mumda, je'e kajx tse'e ve'em dutún kuxe'e njaanchja'vimda. Ve'em xa ya'a ve'e ax jo'n je Kunuu'kx Jatyán vya'añ: "Pan pan xa ve'e je Nte'yam kyatokimpuump kuxe'e jyaanchjávaja, joojntykapts je'e ve'e."

Myu'ejkjupe'e je Nte'yam pan pan jatye'e tokintoondup

[18] Nuke'xnatáka xa ve'e tyañ jets myu'ejkjupe'e je Nte'yam je jayu pan pan jatye'e kavintsa'kijidup jetse'e tyokintonda. Je ka óyap juu' ve'e tyoondup, je'e tse'e duyaktso'oxjatp

jętse'e ję jayu dụnụjávadat ję tyụv ję'ę. [19] Pạn vintsọ ve'e ję Nte'yam yak'ixa, va'ajts xa yạ'ạ
ve'e ję Nte'yam dụyaknụkę'xnatạjki ję̨ja ję'ę vyinkujkta. [20] Ọyame'e kyayak'ix vintsọ ve'e
ję Nte'yam Ntye'yama, ję'ę vintsọ ve'e y'it ję̨ts ję mạkkin juu' ve'e jyayejpp xạ'ma kạjx,
yaknụja'vipts ję'ę ve'e van'ítani ku ve'e yạ it chọọ'ntk ję̨ts ụxyam paat ję'ę kạjx juu' ve'e
tyoon. Ax ka'a tse'e dụnụnkakuvạ́ktat ję̨ts ka'a ve'e y'ọ'yixjidi vintsọ ve'e kụdụnụja'vidi.
[21] Jyanụja'vidupts ję'ę ve'e ję̨ts ję̨me'e ję Nte'yam, ax ka'a tse'e dụvintsạ'ạgada ax jo'n
dụvinmachju jo'n, ka'a tse'e ję kukọjtsụn dụmọọyduva, ję'ę ve'e vyinmaaydup pyayọ'ydup
juu' jatye'e katoomp, vimpijttinu tse'e ję jya'vinda ka ọ́yap, ka'a tse'e dụ'ukvinmọ́tudini
ję y'ọy ję'ę. [22] Viji kej ve'e jyanatyijjada, ax ka'a tse'e dụnụjávada juu' ve'e ọy. [23] Ka'a tse'e
dụyakmạ́jada dụyakjaanchada ję Nte'yam, juu' ve'e ni ję vin'ita ka'ọọ'kup; ję apạmnax
tse'e tyukvintíktstup. Y'apạmnajxtup tse'e ję jayu, juu' ve'e ọọ'ktup, ję ję̨yyva tạ́nụk, ję
tạ́nụk juu' ve'e maktaaxk tékax, ję̨ts ję tsaa'n, ję'ę tse'e vyinja'vidup vyintsạ'kidup.
[24] Ję'ę kạjx tse'e ję Nte'yam myasọọkjidini ję̨tse'e dụtóndat ję ka ọ́yap juu' ve'e chọjktup;
ax viijnkts ję'ę ve'e juu' ve'e tyoondup to'k jado'k. [25] Ve'em tse'e dụtonda kụxe'e
dụkatsọkta ję̨tse'e dụnụjávadat ję Nte'yam ję tyụv jyę'ę, ję'ę tse'e jyaanchja'vidup juu'
ve'e taay ję̨tse'e dụvinjávada dụvintsạ'ạgada juu' jatye'e ję Nte'yam pyạạm, ka'a tse'e ję
Nte'yam viinm dụvinjávada dụvintsạ'ạgada, ję'ę juu' ve'e dụvinmajtsjup ję̨tse'e xạ'ma kạjx
yakmạja yakjaancha y'ijtnit. Amén.
[26] Ję'ę kạjx tse'e ję Nte'yam myasọọkjidini ję̨tse'e yakkutojkụxjadat ję ka ọ́yap juu'
ve'e chọjktup, ję tạ'ạxtạjk paat tse'e ję vyinma'yụn dụyaktiktsnu ax jo'n pyụma ję̨tse'e
tyạ'ạxtạjkat, ję̨tse'e dụpanạjkxta juu' jatye'e ve'em ka pụ́map. [27] Nay ve'empa tse'e ję
yaa'tyạjk dụmasọọktuva ax jo'n pyụma ję̨tse'e ję tạ'ạxtạjk dụmạạt'íttat, aamp tọọypts ję'ę
ve'e ję̨m jya'vin kạjxmda ję̨tse'e ñamyạạt'ítjadat ayaa'tyạjk. Ax tsọ'ọtyo'nụnts ję'ę ve'e
juu' ve'e ję yaa'tyạjk natyo'nụxjụdup vimpit atụj. Ję tyọkin kạjxta tse'e ñaajkvintọ́kijada.
[28] Kụx tse'e dụkatsọkta ję̨tse'e ję Nte'yam dụjaa'myę́tstat, ję'ę kạjx tse'e ję Nte'yam
myasọọkjidini ję̨tse'e viinm ñaajkkutojkụxjada pạn vintsọ ve'e ję kyọ'ọy vinma'yụn
ñạ'mụxjada, ve'em tse'e dụtonda juu' ve'e kyapaatyp kyah'akę̱ę̱guip. [29] Tum tọkintoondup
tse'e, tum ka ọ́yap tse'e juu' ve'e pyanạjkxtup, ñas'ayọ'vidup tse'e juu', ñụkọ'ọvyin-
ma'yidup tse'e ję myujayu, ę̱jkjụdup jọt'aajnjụdup tse'e ku ve'e juu' kya'ọ'yixjada ax
jo'n ję viijnk jayu, yakjayu'ọọ'ktup, nacho'oxpạjkjụdup, vin'ạạ'ndup, ijttup tse'e kutaay,
akọtsụtoonkidup, [30] pyakọjtstup tse'e ję jayu, ję Nte'yam tse'e kyatsọjktup, vinkọjtspę̱jttup,
namyạ́jijidup, natyijjụdup, myutaayvaattup tse'e ję kyọ'ọy ję'ę, ka'a tse'e ję tyee' ukpụ
ję tyaak dụkạtsạpạkta, [31] ka'a tse'e dụvinmọ́tuda juu' ve'e ọy, ka'a tse'e dụkutyonda ję
y'ayook, ka'a tse'e juu' dụkọjts'ọyava'anda, nay ka'a tse'e ję tsọjkụn ukpụ ję tukmọ'tụn
dụjayę̱pta. [32] Ñụja'vidupts ję'ę ve'e ọy ję̨ts vyinmajtsjụdupe'e ję ọọ'kụn ję'ę pạn pạn jatye'e
ve'em dụtoondup. Ọyam tse'e vye'ema, ka ję'ę̱jyap tse'e tyoondup, tyukxọọjntktuvapts
ję'ę ve'e ku ve'e ję viijnk jayu ve'em jyátkiduva.

2

Tọkimpayọ'yp xa ve'e ję Nte'yam pạn vintsọ ve'e dụpaa'ty dụ'akę̱ę̱ga

[1] Nụnjajtpe'e ku ve'e nụto'k vya'anụt ję̨ts vyinmajtsjụdupe'e ję tsaachpaatụn ję jayu
juu' ve'e ka ję israeejlit jáyuvap. Mits, jyapạna mitse'e, ku ve'e ve'em mva'añ, ka'a
tse'e xnụnkakuvạ́kụt ję̨ts mkanụja'vipe'e. Ku ve'e mva'añ ję̨ts vyinmajtsjụdupe'e ję̨tse'e
chaachpaattinit, mnatyọkimpạạjmjuvap xa mitse'e, kụx nay vanxụppa xa ję'ę ve'e juu'
mitse'e mtuump. [2] Yaknụja'vinup xa ve'e ję̨ts tọkimpayọ'ype'e ję Nte'yam ax jo'n dụpaa'ty
dụ'akę̱ę̱ga, tyukkuvę́tupts ję'ę ve'e pạn pạne'e ję kyọ'ọy ję'ę dụtoomp. [3] Ax mits tse'e
mvaamp ję̨ts vyinmajtsjụdupe'e ję tsaachpaatụn pạn pạn jatye'e ka ję israeejlit jáyuvap,
ję̨tse'e ve'em mjátkiva, ¿ve'eme'e mvinmay ję̨ts ka'a ve'e ję Nte'yam mtukkuvę́tjụt?
[4] ¿Uk mkọ'ọyja'vipe'e ję maa'yụn juu' ve'e ję Nte'yam mto'nụxjup ję̨tse'e dụmutena ję
ka ọ́yap juu' ve'e mtuump? ¿Ka'a ve'e xnụjava ję̨ts ję'ę kạjxe'e ję Nte'yam ję maa'yụn
mto'nụxjụ ję̨tse'e xmasọọknit ję mkọ'ọy joojntykin? [5] Ax ka'a tse'e xmasạ'ạk, mạkke'e
ọọy ję mkuvajk xtumpụm. Ax ję'ę kạjx tse'e kụxe'e ve'em xtun, ọọy tse'e ję tsaachpaatụn

mtunyakmo̱oynit ku ve'e je̱ Nte'yam je̱ jayu je̱ tyo̱kin du̱tukkuvétu̱t je̱ xa̱aj ku ve'e ñu̱ke̱'x-
natáka̱t je̱ts to̱kimpayo̱'yp je̱'e̱ ve'e pa̱n vintso̱ ve'e du̱paa'ty du̱'ake̱ega. [6] Myo̱o̱ynupts
je̱'e̱ ve'e to'k jado'k pa̱n vintso̱ ve'e juu' jaty tu̱du̱tún tu̱du̱ka̱ts: [7] myo̱o̱ynupe'e je̱
joojntykin juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp je̱'e̱da pa̱n pa̱n jatye'e kanoo'kxtup je̱tse'e du̱tóndat
juu' ve'e je̱ Nte'yam cha̱jkp. Ve'em tse'e du̱tonda ku̱x cho̱jktupe'e je̱tse'e je̱ Nte'yam
chókjadat, je̱tse'e y'o̱tyo'nu̱xjadat, je̱tse'e xa̱'ma ka̱jx jyoojntykidinit. [8] Ax myo̱o̱ynup tse'e
je̱ tsaachpaatu̱n je̱'e̱da pa̱n pa̱n jatye'e je̱ y'avintso̱ vinma'yu̱n du̱yaktoondup, pa̱n pa̱n
jatye'e du̱kakuva̱jktup juu' ve'e pyaatyp y'ake̱e̱guip, je̱ts pa̱n pa̱n jatye'e du̱panajkxtup je̱
kyo̱'o̱y je̱'e̱. [9] Tsaachpaattinupts je̱'e̱ ve'e nu̱jom pa̱n pa̱n jatye'e du̱toondup juu' ve'e ka
óyap, too'va̱jkp tse'e je̱ israeejlit jayu, nay ve'empa tse'e pa̱n pa̱n jatye'e ka je̱'e̱pta. [10] Ax
y'o̱yja'vipts je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam je̱tse'e o̱y du̱toojnjinit je̱'e̱ juu' ve'e du̱toondup je̱ y'o̱y je̱'e̱,
o̱y jo̱o̱t tse'e y'ijttinit je̱'e̱ ma̱a̱t, too'va̱jkp tse'e je̱ israeejlit jayu, nay ve'empa tse'e pa̱n pa̱n
jatye'e ka je̱'e̱pta. [11] Ku̱x je̱ Nte'yam, ka'ats je̱'e̱ ve'e je̱ jayu du̱viijnk'íx to'k jado'k.

[12] Nu̱jom xa ve'e pa̱n pa̱n jatye'e to̱kintoondup je̱tse'e du̱kajaye̱pta je̱ Moisés je̱
pyava'nu̱n, vintókidapts je̱'e̱ ve'e óyame'e du̱kajaye̱pta je̱ pava'nu̱n; je̱ts pa̱n pa̱n jatye'e
to̱kintoondup, óyam tse'e du̱jajaye̱pta je̱ Moisés je̱ pyava'nu̱n, yakto̱kimpayo̱'ydinupts
je̱'e̱ ve'e je̱ pava'nu̱n ka̱jx. [13] Ku̱x ka'a ve'e je̱ Nte'yam je̱ jayu du̱kato̱kimpu̱m pa̱n pa̱n
jatye'e du̱'amo̱tunajxtup je̱ pava'nu̱n je̱tse'e du̱kakutyonda; je̱'e̱da ve'e kyato̱kimpu̱u̱mp
pa̱n pa̱n jatye'e du̱kutyoondup. [14] Ax je̱'e̱da pa̱n pa̱n jatye'e ka je̱ israeejlit jáyuvap je̱ts
ka je̱ pava'nu̱n ma̱a̱tap, kuts je̱'e̱ ve'e du̱tonda ax jo'n je̱ pava'nu̱n vya'añ, je̱m tse'e
jya'vin ka̱jxmda je̱ pava'nu̱n y'it, [15] je̱ jyoojntykin ka̱jx tse'e du̱yaknu̱ke̱'xnatáka̱da je̱ts
jyaye̱jptupe'e javyet je̱ pava'nu̱n je̱m jya'vin ka̱jxmda, je̱ vyinma'yu̱n ka̱jx tse'e du̱nu̱jávada
pa̱n o̱y je̱'e̱ ve'e juu' ve'e tyoondup uk pa̱n ka'a. [16] Ve'em tse'e jyátu̱t je̱ xa̱aj ku ve'e
je̱ Nte'yam je̱ jayu je̱ Jesucristo ka̱jx du̱to̱kimpayo̱'ynit je̱ ka óyap ka̱jx juu' ve'e yu'uts
yak'ijttup je̱m jya'vin ka̱jxmda. Tyoonnupts ya̱'a̱ ve'e ve'em ax jo'n y'íxuva je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y
ayook juu' a̱tse'e ntukka'amaayp.

Je̱ israeejlit jayu je̱ts je̱ Moisés je̱ pyava'nu̱n

[17] Ax mits tse'e mvaamp je̱ts israeejlit jayu mitse'e je̱ts o̱ye'e mnayjávaja je̱ Moisés je̱
pyava'nu̱n ka̱jx, mnamyájijup tse'e ku̱xe'e je̱ Nte'yam mvinko̱o̱jnji je̱tse'e m'ijtnit je̱'e̱ je̱
jyayu. [18] Ve'em tse'e mnayjávaja je̱ts mnu̱ja'vinupe'e juu' ve'e je̱ Nte'yam cha̱jkp, je̱tse'e
mnayjávaja je̱ts je̱ pava'nu̱n ka̱jxe'e xnu̱java juu' ve'e o̱y je̱ts juu' ve'e ka óyap. [19] Vinjava
tse'e mtañ je̱ts o̱o̱ye'e juu' xtunnu̱java je̱ts je̱'e̱ ka̱jxe'e mnayjávaja je̱ts m'o̱'yixjupe'e
je̱tse'e je̱ jayu xtuknu̱jávat juu' ve'e je̱ Nte'yam cha̱jkp, ve'em tse'e kyo̱o̱'k'ijttinit ax jo'n
je̱ jayu juu' ve'e ijttup je̱ja kupi'ijts kuko̱o̱'ts it ja̱a̱t. [20] Mnayja'vijupe'e je̱ts m'o̱'yixjupe'e
je̱tse'e xtuk'íxtat je̱'e̱ pa̱n pa̱n jatye'e du̱katinu̱ja'vidup. Ve'emts mitse'e mnayjávaja
ax jo'n je̱ yak'ixpa̱jkpa ku̱m'ijt juu' ve'e du̱yak'ixpa̱jkp je̱ pi'k ónu̱kta. Mjaanchja'vip
tse'e je̱ts je̱ pava'nu̱n ka̱jxe'e yaknu̱java nu̱jom juu' jatye'e tyúvam. [21] Mtuk'ixp xa
mitse'e je̱ viijnk jayu. ¿Tya̱jx tse'e viinm mkanatyuk'ixju̱? Mtukka'amaayp xa ve'e
je̱ts ka'a ve'e y'o̱ya je̱tse'e je̱ jayu mye̱e̱'tsu̱t. ¿Ax mme̱e̱'tspts mitse'e? [22] Mvaamp
xa ve'e je̱ts ka'a ve'e y'o̱ya je̱tse'e je̱ jayu je̱ navya̱jku̱n du̱yakvintsa̱'kintókidat. ¿Ax
myakvintsa̱'kintókipts mitse'e je̱ navya̱jku̱n? Mko̱'o̱yja'vip xa ve'e je̱ apa̱mnaxta juu' ve'e
je̱ jayu vyinja'vidup vyintsa̱'kidup. ¿Ax myakpítsumpts mitse'e juu' ve'e yo̱jxtup je̱p tu̱jkp
joma ve'e yakvintsa̱'a̱gada? [23] Mnamyájijup xa mitse'e ku̱x mjayejppe'e je̱ pava'nu̱n, ax
yakvintsa̱'kintókidup tse'e je̱ jayu je̱ Nte'yam ku̱xe'e mits xkakutyún je̱ pava'nu̱n. [24] Vaamp
xa ve'e je̱ Kunuu'kx Jatyán: "Pa̱n pa̱n jaty xa ve'e ka je̱ israeejlit jáyuvap, vyinko̱jtspe̱jttupts
je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam je̱'e̱ ka̱jx juu' ve'e mtoondup mko̱jtstup ka óyap." Jidu̱'u̱m tse'e vya'añ.

[25] Pa̱n mkutyuump xa mitse'e je̱ Moisés je̱ pyava'nu̱n, mto'nu̱xjup tse'e ku ve'e je̱
ixta'nu̱n myakpa̱a̱jmji je̱tse'e xni'kxmat xko̱jmat je̱tse'e nu̱java tyánu̱t je̱ts israeejlit jayu
mitse'e; ax pa̱n ka'a tse'e xkutyún, ve'emts je̱'e̱ ve'e ax jo'n je̱ ixta'nu̱n ku̱mkayakpa̱a̱jmji.
[26] Ax pa̱n pa̱n tse'e je̱ ixta'nu̱n kayakpa̱a̱jmjip je̱tse'e du̱kutyún juu' jatye'e ijtp je̱p je̱ Moisés
pyava'nu̱n ku̱jxp, ve'emts je̱'e̱ ve'e ax jo'n je̱ ixta'nu̱n ku̱yakpa̱a̱jmji jo'n je̱tse'e du̱ni'kxmat

dṵkọjmat. [27] Jẹ'ẹ juu' ve'e jẹ ixta'nṵn dṵkani'kxmip dṵkakọjmip jẹtse'e dṵkutyún jẹ Moisés
jẹ pyava'nṵn, jẹ'ẹ tse'e dṵyaknṵkẹ'xnatạ́kap jẹts mvinmajtsjup mitse'e jẹ tsaachpaatṵn,
kṵx ọ́yame'e jẹ pava'nṵn jatyáñ xjajayep jẹtse'e jẹ ixta'nṵn xjani'kxma xjakọjma, ka'a
tse'e jẹ pava'nṵn xkutyún. [28] Ka'a xa jẹ'ẹ ve'e y'israeejlitjáyuvada pạn pạn jatye'e jẹ
ixta'nṵn dṵni'kxmidup dṵkọjmidup; [29] jẹ'ẹ jẹ'ẹ ve'e juu' ve'e ve'em ijttup jẹp ñi'kx kyọpk
akujkp, pạn pạn jatye'e jẹ ixta'nṵn mạạt jẹm jya'vin kạjxm, jẹ ixta'nṵn juu' ve'e jẹ Espíritu
Santo pạ'mṵxjṵdu jẹm jya'vin kạjxm, ka jẹ ixta'nṵnap juu' ve'e jẹ jayu dṵni'kxmidup
dṵkọjmidup kṵx ve'eme'e jẹ Moisés jẹ pyava'nṵn vya'añ. Jẹ jayu juu' ve'e jẹ ixta'nṵn
mạạt jẹm jya'vin kạjxm, ọyts jẹ'ẹ ve'e jẹ Nte'yam ñṵkọ́tsaja, jẹ jayu jẹ'ẹ ve'e juu' ve'e
kọ'ọñṵkọjtsijup.

3

[1] Kṵx tse'e ve'em, ¿tits jẹ'ẹ ve'e ñṵnva'anṵt ku ve'e jẹ jayu y'it israeejlit jayu, ukpṵ jómats
jẹ'ẹ ve'e, tyo'nṵxjṵt ku ve'e jẹ jayu dṵjani'kxma dṵjakọjma jẹ ixta'nṵn? [2] Toomp xa ve'e
ọọy, may viijn tse'e tyun. Muto'k viijn, jẹ israeejlit jayu xa ve'e jẹ Nte'yam tyukkạtạjki jẹ
kyạts jẹ y'ayook. [3] Ax pạn jẹm tse'e jẹ israeejlit jayu juu' ve'e dṵkakutyoondu jẹ Nte'yam
jẹ y'ayook juu' ve'e natyukpạjkjṵdu jẹtse'e dṵkutyóndat, ¿jẹ'ẹ kạjxts vine'e jẹ Nte'yam
dṵkakutyoompat jẹ vaandṵk juu' ve'e pyạạm? [4] ¡Ka'a xa jẹ'ẹ ve'e dṵnṵnkakutyónṵt,
kyutyónup jẹ'ẹ ve'e! Ọyame'e to'k kạ'ạjyji jẹ jayu tyaaya, ka'ats jẹ'ẹ ve'e jẹ Nte'yam tyaaya.
Ve'em xa jẹ'ẹ ve'e ax jo'n jẹ Kunuu'kx Jatyán vya'añ:

Ni pạna xa ve'e kyava'anṵt jẹts ka'a ve'e jẹ Nte'yam jẹ jayu dṵtọkimpayọ'ọy ax jo'n
dṵpaa'ty dṵ'akẹẹga,
nṵjom tse'e dṵkuvạ́ktat jẹts tṵv jẹ'ẹ ve'e jẹ Nte'yam tyọkimpayọ'ọy.
Jidṵ'ṵm tse'e vya'añ.

[5] Ax pạn nto'numdup tse'e jẹ kyọ'ọy jẹ'ẹ jẹts jẹ'ẹ kạjxe'e nyaknṵkẹ'xnatạjkimda jẹts
tṵv jẹ'ẹ ve'e juu' ve'e jẹ Nte'yam tyuump, ¿va'numdapts vine'e jẹts ka ọ́yap jẹ'ẹ ve'e jẹ
Nte'yam dṵtún ku ve'e xyaktsaachpaatumda? (Ve'em ạts yạ'ạ ve'e n'amọtutṵva ax jo'n
jẹ jayu vyinmay.) [6] ¡Ni vintsọva xa ve'e ve'em nkava'numdat! Kṵx pạn kṵdṵkapaa'ty
kṵdṵkah'akẹẹga xa ve'e juu' ve'e jẹ Nte'yam tyuump, ka'a tse'e kṵy'ọ'yixjṵ jẹtse'e dṵ-
tọkimpayọ'ọyṵt anañṵjoma jẹ jayu. [7] Ax pạn jẹme'e jẹ jayu juu' ve'e vaamp: Pạn taayimdup
tse'e jẹtse'e ve'em ọy ñṵkẹ'xnatạ́kat jẹts kyutyuumpe'e jẹ Nte'yam jẹ y'ayook jẹtse'e jẹ
Nte'yam nṵyojk yakmạja yakjaancha y'ijtnit, ¿tyạjx tse'e jẹ Nte'yam xtukkuvẹjtumdat yạ
tọkin? [8] Jẹts jidṵ'ṵmpa: "¿Tyạjx tse'e nkato'numda jẹ kyọ'ọy jẹ'ẹ jẹtse'e jyẹ́jat jẹ y'ọy jẹ'ẹ?"
Ax jẹm tse'e jẹ jayu juu' ạạtse'e ve'em xtukpakọjtstup, ve'eme'e vya'anda jẹts yạ'ạ ạạtse'e
jẹ jayu ntuk'ixp. Ax pạn pạn jaty tse'e ve'em vaandup, tsaachpaa'ttapts jẹ'ẹ ve'e, ve'em ax
jo'n dṵvinmátsjada.

Tum tọ́kinax xa ve'e jẹ jayu anañṵjoma

[9] ¿Vintsọse'e? Ṵṵ'mda, jẹ israeejlit jáyuda, ¿nṵyojk ọy ṵṵ'me'eda jẹts ka'a ve'e jẹ viijnk
jáyuda? ¡Ni vintsọva xa ve'e nṵyojk ọy nka'ijtumda! Tạ xa ạts miitse'e va'ajts ntuk'ixta
jẹts jẹja ve'e tọkin jạạt y'itta pạn pạn jatye'e israeejlit jáyuda jẹts nay ve'empa pạn pạn
jatye'e ka jẹ'ẹpta. [10] Ve'em xa jẹ'ẹ ve'e ax jo'n jẹ Kunuu'kx Jatyán vya'añ:
Ka'a xa ve'e pạn ni pạna juu' ve'e tṵv jáyuvip joojntykip, ni to'ka.
[11] Ka'a tse'e pạn kyạtsṵvinmọtuvuva'añ,
ni pạna ve'e jẹ Nte'yam dṵka'ixta,
[12] anañṵjoma tse'e dṵmasọọktini jẹ Nte'yam jẹ tyoo',
anañṵjoma xa ve'e jẹ Nte'yam dṵkatoojnjada,
ka'a ve'e pạn pạne'e jẹ y'ọy jẹ'ẹ dṵtoomp, ni pạna.
[13] Ve'em ax jo'n jẹ ọọ'kpa jot xyuu'k axạạ'kp juu' ve'e ava'ajts,
nay ve'empa tse'e axạạ'kp tyunyakmọtu juu' ve'e kyọjtstup.
Jẹ tyọọtsts jẹ'ẹ ve'e jẹ jayu tyukvin'ạạ'ndup,
jẹ xạvat jo'nts jẹ'ẹ ve'e juu' ve'e kyọjtstup,
[14] mạkk tse'e jẹ jayu dṵtukyaktsaachada jẹ kyạtsta jẹ y'ayookta,

15 mak̲k tse'e je̲ tyek du̲tuknomda je̲tse'e je̲ jayu du̲yak'o̲o̲'ktat,
16 yakma'ttup xa je̲'e̲ ve'e je̲ jayu je̲ ñaa̲' je̲ tyoo',
tsaachvinmaayp tse'e je̲ jayu du̲yaktanda.
17 Ka'a tse'e du̲nu̲jávada vintso̲ ve'e o̲y jo̲o̲t jyoojntykadat,
18 ka'a tse'e je̲ Nte'yam du̲tsa̲'a̲gada.
Jidu̲'u̲m tse'e je̲ Kunuu'kx Jatyán vya'añ.
19 Nnu̲ja'vimdup xa ve'e je̲ts nu̲jom juu' jatye'e ijtp je̲p je̲ Moisés pyava'nu̲n ku̲jxp, je̲ jayu ka̲jxtats je̲'e̲ ve'e pa̲n pa̲n jatye'e ijttup je̲p pava'nu̲n pa'tkup, ax ve'em tse'e nu̲jom je̲ jayu y'amo̲'tka̲jxtinit je̲tse'e to'k ka̲'a̲jyji je̲ jayu du̲nu̲'atsóvadat je̲m je̲ Nte'yam vyinkojkm ti ve'e tu̲du̲tonda tu̲du̲ko̲tsta. 20 Ka'a xa ve'e pa̲n pa̲ne'e du̲kutyoomp je̲ pava'nu̲n, paaty tse'e, ka'a ve'e pa̲n pa̲ne'e je̲ Nte'yam ñu̲nkato̲kimpu̲u̲mp je̲ pava'nu̲n ka̲jx, ku̲x je̲ pava'nu̲n ka̲jxe'e yaknu̲java je̲ts tó̲kinax jayu u̲u̲'me'eda.

Ka'ats je̲'e̲ ve'e je̲ Nte'yam du̲to̲kimpu̲m je̲ jayu juu' ve'e je̲ Jesús du̲jaanchja'vip

21 Ax u̲xyam tse'e nu̲ke̲'xnatá̲ka tyañ vintso̲ ve'e je̲ Nte'yam je̲ jayu du̲kato̲kimpu̲m ka je̲'e̲ ka̲jxap ku ve'e je̲ pava'nu̲n yakkutyún. Pyaatyp y'ake̲e̲guipts ya̲'a̲ ve'e ax jo'n vya'añ je̲p je̲ Moisés pyava'nu̲n ku̲jxp je̲ts juu' ve'e jyavye̲jttu je̲ Nte'yam je̲ y'ayook ko̲jtsnajxpata̲jkta. 22 Nu̲jom tse'e pa̲n pa̲n jatye'e du̲jaanchja'vidup je̲ Jesucristo, ka'ats je̲'e̲ ve'e je̲ Nte'yam tyo̲kimpá̲mjada; ni pá̲nats je̲'e̲ ve'e kyaviijnk'íxju̲. 23 Ta̲ xa ve'e nu̲jom je̲ jayu tyo̲kintonda, ni pa̲na tse'e du̲kah'ama̲a̲daaga je̲tse'e du̲tónu̲t juu' ve'e je̲ Nte'yam cha̲jkp, nu̲jom tse'e du̲mujékumada je̲ Nte'yam je̲ mya̲jin je̲ jyaanchin. 24 Ax je̲ Nte'yam tse'e je̲ jayu je̲ maa'yu̲n du̲toojnjip, je̲ Cristo Jesús ka̲jxts je̲'e̲ ve'e je̲ jayu du̲kato̲kimpu̲m ku̲x je̲ Cristo ve'e du̲tuknu̲vaats je̲ jayu je̲ tyo̲kin. 25 Je̲ Nte'yam tse'e du̲yaknu̲ke̲'xnata̲jki je̲ja je̲ jayu vyinkujk je̲ Cristo, juu' ve'e uk'o̲o̲'k je̲ jayu je̲ tyo̲kin ka̲jx, ve'em tse'e je̲ Nte'yam je̲ jyo̲t'a'nu̲n ñáxu̲t ku ve'e je̲ Jesucristo yakjaanchjáva. Ve'em tse'e du̲tuujn je̲tse'e je̲ jayu du̲nu̲jávadat je̲ts tyuumpe'e je̲ Nte'yam juu' ve'e pyaatyp y'ake̲e̲guip, myuteni tse'e je̲ to̲kin juu' ve'e je̲ jayu tyoondu, ka'a tse'e jatyji du̲tukkuvejt. 26 Ax u̲xyam tse'e, je̲'e̲ ve'e ku ve'e je̲ Cristo y'uk'a̲a̲'k, nu̲ke̲'xnatá̲ka tse'e tyañ je̲ts je̲'e̲ ve'e du̲kuve̲jt nu̲jom je̲ jayu je̲ tyo̲kin. To̲kimpayo̲'yp xa je̲'e̲ ve'e je̲ Nte'yam ax jo'n du̲paa'ty du̲'ake̲e̲ga, ka'ats je̲'e̲ ve'e du̲to̲kimpu̲m je̲ jayu pa̲n pa̲n jatye'e du̲jaanchja'vidup je̲ Jesús.
27 Ku̲x tse'e ve'em, ¿vintso̲se'e y'ó̲yat je̲tse'e je̲ jayu ñamyájajat? ¡Ni vintso̲va xa je̲'e̲ ve'e kya'o̲ya! ¿Ax tya̲jxts je̲'e̲ ve'e kya'o̲ya? Je̲'e̲ ka̲jx tse'e ku ve'e je̲ jayu du̲kakutyún je̲ pava'nu̲n, je̲ jaanchja'vin ka̲jxji ve'e je̲ Nte'yam je̲ jayu du̲kato̲kimpu̲m. 28 Ax ve'em tse'e, ka'a tse'e je̲ Nte'yam du̲to̲kimpu̲m je̲ jayu juu' ve'e je̲ jaanchja'vin du̲jaye̲jptup, ka'ats je̲'e̲ ve'e tyun ku ve'e je̲ jayu du̲kutyonuva'anda je̲ Nte'yam je̲ pyava'nu̲n je̲ts je̲'e̲ ka̲jxe'e je̲ Nte'yam kyato̲kimpá̲mjadat. 29 ¿Tis, je̲ israeejlit jáyuji n'ite'e je̲ Nte'yam du̲Nte'yamidup? ¿Ka'ats je̲'e̲ vine'e du̲Nte'yamiduva pa̲n pa̲n jatye'e ka je̲ israeejlit jáyuvap? Va'ajts xa ve'e yaknu̲java je̲ts ve'empa ve'e, 30 to'kji xa ve'e je̲ Nte'yam. Ka'ats je̲'e̲ ve'e je̲ jayu du̲to̲kimpu̲m juu' ve'e du̲ni'kxmip du̲ko̲jmip je̲ ixta'nu̲n je̲tse'e je̲ Jesucristo du̲jaanchjáva, ni ka'avats je̲'e̲ ve'e je̲ jayu du̲to̲kimpa̲a̲mpa juu' ve'e du̲kani'kxmip du̲kako̲jmip je̲ ixta'nu̲n je̲tse'e je̲ Jesucristo du̲jaanchjáva. 31 ¿Ve'emts ya̲'a̲ vine'e du̲tij je̲ts ka'a ve'e du̲'uktso̲jkni je̲tse'e nkutyo'numdat je̲ pava'nu̲n juu' ve'e je̲ Moisés yakmo̲o̲y? ¡Ni vintso̲va xa je̲'e̲ ve'e ve'em kyayaktij! Ku xa ve'e je̲ Jesucristo njaanchja'vimda, ntuk'íxumdupts u̲u̲'me'e je̲ts o̲y je̲'e̲ ve'e je̲ Moisés je̲ pyava'nu̲n.

4

Je̲ nu̲'ixvaatsu̲n juu' ve'e je̲ Abraham yaktaan

1 Pa̲n ve'em xa je̲'e̲ ve'e, ¿tya̲jx tse'e je̲ Nte'yam du̲kato̲kimpu̲u̲jm je̲ nju̲jpit jáyuvamda Abraham? 2 Pa̲n je̲ Nte'yam xa ve'e ku̲kyato̲kimpa̲a̲jmji je̲'e̲ ka̲jx ku ve'e du̲tuujn juu' ve'e o̲y, ku̲ñamyájiji tse'e je̲ Abraham. Ax ka'a tse'e tii juu' ve'e je̲ Abraham tyoon juu' ka̲jxe'e ku̲ñatyukmájiji je̲ja je̲ Nte'yam vyinkujk. 3 Ku̲x jidu̲'u̲me'e vya'añ je̲ Kunuu'kx Jatyán: "Jyaanchja'vi xa ve'e je̲ Abraham je̲ Nte'yam, ax je̲'e̲ tse'e ku̲xe'e du̲jaanchja'vi, je̲'e̲ ka̲jx tse'e je̲ Nte'yam kyato̲kimpa̲a̲jmji." 4 Pa̲n je̲m xa ve'e je̲ toompa juu' ve'e tu̲tyún je̲tse'e

yakmujoy, ka nunve'emjyapts jẹ'ẹ ve'e jẹ jyo'yun yakma'a, jẹ'ẹ kajxe'e yakma'a kuxe'e yaktukmuyoja. [5] Ax pan ka'a tse'e jẹ jayu ti dutún jẹtse'e jẹ tyokin ñuva'atsjut, jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e jẹ Nte'yam dujaanchjáva, jẹ jyaanchja'vin kajx tse'e jẹ Nte'yam kyatokimpumju, jẹ Nte'yam, juu' ve'e dukatokimpaamp jẹ tókinax jayu. [6] Ya'ats jẹ'ẹ ve'e jẹ David tyij ku ve'e du'ava'ni jẹ xoojntkun juu' ve'e jẹ jayu jyayejpp pan pane'e jẹ Nte'yam kyatokimpaam ka jẹ'ẹ kajxap ku ve'e dutuujn juu' ve'e oy. [7] Jidu'um tse'e vyaajñ:

Xoon jẹ'ẹ ve'eda pan pan jatye'e jẹ Nte'yam tyokinmee'kxp,

jẹ'ẹda pan pan jatye'e jẹ tyókinda ve'emji yaknajxuxjudup;

[8] ve'em tse'e, xoon xa jẹ'ẹ ve'eda pan pan jatye'e jẹ tyokin jẹ Nte'yam katukkuvejtjudup.

Jidu'um tse'e jẹ David vyaajñ.

[9] ¿To'k jẹ'ẹjyjidats ya'a vine'e ya xoojntkun pan pan jatye'e jẹ ixta'nun duni'kxmidup dukojmidup? Ax ka'a tse'e, nay ve'empa ve'e pan pan jatye'e jẹ ixta'nun dukani'kxmidup dukakojmidup. Tats atse'e nja'a juu' ve'e vaamp jẹp Kunuu'kx Jatyán kujxp jidu'um: "Jyaanchja'vi xa ve'e jẹ Abraham jẹ Nte'yam, ax jẹ'ẹ tse'e kuxe'e dujaanchja'vi, jẹ'ẹ kajx tse'e jẹ Nte'yam kyatokimpaajmji." [10] ¿Ax vin'it tse'e kyatokimpaajmji, ku ve'e távani jẹ Abraham jẹ ixta'nun yakpuujmja vye'na, ukpu ka'anume'e? Ka'anum xa ve'e jẹ ixta'nun yakpuujmja vye'na. [11] Ux'ook tse'e jẹ ixta'nun yakpaajmji jẹtse'e ve'em nujava tyaajñ jẹts jẹ'ẹ kajxe'e jẹ Nte'yam kyatokimpaajmji kuxe'e dujaanchja'vi. Ax ve'em tse'e, jẹ jayu pan pan jatye'e jẹ ixta'nun dukani'kxmidup dukakojmidup jẹtse'e dujaanchjávada jẹ Nte'yam, jẹ'ẹ tse'e dutee'ja'vidup jẹ jujpit jayu Abraham jẹ'ẹ kajx ku ve'e jẹ Nte'yam dujaanchja'vi. [12] Nay ve'empa tse'e jẹ jayu pan pan jatye'e jẹ ixta'nun duni'kxmidup dukojmidup jẹtse'e dujaanchjávada jẹ Nte'yam, jẹ'ẹda tse'e dutee'ja'viduvap jẹ Abraham jẹ'ẹ kajx ku ve'e jẹ Nte'yam dujaanchja'viduva ax jo'n jẹ Abraham jyaanchja'viji jo'n ku ve'e ka'anum duni'kxma dukojma vye'na jẹ ixta'nun.

Jẹ vaanduk juu' ve'e jẹ Nte'yam yaktaan kuxe'e jẹ Abraham jyaanchja'viji

[13] Jẹ Nte'yam xa ve'e dutukvinva'ni jẹ Abraham jẹts jyẹ'ẹdape'e jẹ chaan jẹ kyooj nujom ya naxviijnit it. Ax jẹ vaanduk tse'e juu' ve'e jẹ Nte'yam yaktaan, ka jẹ'ẹ kajxapts jẹ'ẹ ve'e duyaktaajñ kuxe'e jẹ Abraham kudukutyuujn jẹ pava'nun, jẹ'ẹ kajxe'e kuxe'e jẹ Nte'yam dujaanchja'vi. Jẹts kux tse'e dujaanchja'vi, paaty tse'e kyatokimpaajmji. [14] Va'an n'it dununyaktiju jẹts jẹ'ẹ pan pan jatye'e dupanajkxtup jẹ pava'nun, pan jẹ'ẹjyji xa ve'e kudujẹ'ẹikáxta nujom ya naxviijnit it, ni vinxúpats jẹ'ẹ ve'e kyatún ku ve'e jẹ Nte'yam yakjaanchjáva, ni vinxúpats jẹ'ẹ ve'e kyatoompa juu' ve'e jẹ jayu jẹ Nte'yam tyukvinva'ni. [15] Kux pan jẹme'e jẹ pava'nun, jẹmpa tse'e jẹ tsaachpaatun pan ka'a ve'e yakkutyún; ax pan joma tse'e jẹ pava'nun kya'it, ka'a tse'e jẹ jayu dukakutyún jẹ pava'nun.

[16] Ax jẹ'ẹ tse'e kuxe'e njaanchja'vimda jẹ Nte'yam, jẹ'ẹ kajx tse'e jẹ Nte'yam xtukmuta'numda jẹ maa'yun juu' ve'e jẹ Abraham tyukvinva'ni. Nunve'emji tse'e jẹ Nte'yam xtoojnjimda ya maa'yun. Ax ka jẹ'ẹ kajxjyapts ya'a ve'e ya maa'yun jẹ'ẹda pan pan jatye'e dupanajkxtup jẹ Moisés jẹ pyava'nun, tyoojnjipe'e jẹ maa'yun nujom jẹ'ẹda pan pan jatye'e jaanchja'vijidup, ve'em ax jo'n jẹ Abraham dutoojnji kuxe'e jyaanchja'viji. Ax ve'em tse'e, jẹ jaanchja'vin kajx tse'e jẹ jayu y'itta jẹ Abraham jẹ chaanda jẹ kyoojta. [17] Ve'em xa jẹ'ẹ ve'e ax jo'n jẹ Kunuu'kx Jatyán vya'añ: "Ta xa ats mitse'e mpum jẹtse'e numay jẹ jayu xtsaanat xkoojat juu' ve'e duvintsaanadap may viijn jẹ naax jẹ kajpun." Jidu'um tse'e vya'añ. Ntee'ja'vimdupe'e jẹ Abraham jẹja jẹ Nte'yam vyinkujk, jẹ Abraham juu' ve'e dujaanchja'vi jẹ Nte'yam, juu' ve'e duyakjoojntykpajknuvap jẹ oo'kpatajk jẹtse'e duyakjẹja juu' ve'e ka'ijtp.

[18] Ax óyam tse'e ve'em kye'ex jẹts ka'a ve'e y'uk'o'yixjini vintso ve'e jẹ Abraham dujayéput jẹ chaan jẹ kyooj, jyaanchja'vits jẹ'ẹ ve'e jẹ Nte'yam, ve'em ax jo'n yaktukvinva'ni ku ve'e yaktuknuujmi jẹts jẹ chaan jẹ kyooj ve'e duvintsaanadap may viijn jẹ naax jẹ kajpun. [19] Ax makk tse'e jẹ Abraham jẹ Nte'yam dujaanchja'vi. Oyame'e jẹ jayu vyinmaaydi jẹts ka'a ve'e y'uk'o'yixjini jẹtse'e jẹ ónuk dujayéptat, jẹ'ẹ ve'e ku ve'e na'avani ooy tyunve'na, mókupx joojnt jo'n, jẹts nay ve'empa ve'e amájani ooy jẹ ñuda'ax Sara

vye'na, [20] ka'a tse'e myẹjtsvinmaajy jẹtse'e jẹ Nte'yam jẹ vyaandụk dụnụnkakutyónụt,
yakmạkkpạjk'atạạts tse'e jẹ jyaanchja'vin jẹtse'e jẹ Nte'yam dụyakmạji dụyakjaanchi,
[21] vinjava tse'e tyaajñ jẹts ọ'yixjupe'e jẹ Nte'yam jẹtse'e dụkutyónụt juu' ve'e tukvinva'niju.
[22] Ax ve'em tse'e, jẹ'ẹ kạjx tse'e jẹ Nte'yam dụkatọkimpụụjm jẹ Abraham kụxe'e jyaanch-
ja'viji. [23] Ax ka jẹ Abraham kạjxjyapts yạ'ạ ve'e yakjatyáñ jẹtse'e kyayaktọkimpụụjm,
[24] nay ve'empa ve'e ụụ'm kạjxamda. Jẹ Nte'yam tse'e xkatọkimpạ'mumdup kụxe'e
njaanchja'vimda, jẹ'ẹ pạne'e dụyakjoojntykpạjknuva jẹ nMạjạ Vintsạ́namda Jesús, [25] juu'
ve'e jẹm jẹ jayu kyạ'm yakpạạmnu jẹtse'e xku'ọọ'kimdi jẹ ntọkin kạjxamda. Jẹ Nte'yamts
jẹ'ẹ ve'e dụyakjoojntykpạjknuva jẹtse'e ọy jọọt n'ijtumdinit jẹ Nte'yam mạạt.

5

Jẹ'ẹ pạn tyạjx kạjxe'e n'ijtumda ọy jọọt jẹ Nte'yam mạạt

[1] Jẹ'ẹ kạjx tse'e kụxe'e njaanchja'vimda, ka'a tse'e jẹ Nte'yam xtọkimpạ'mumda,
ijtumdup tse'e ọy jọọt jẹ'ẹ mạạt jẹ nMạjạ Vintsạ́namda Jesucristo kạjx. [2] Jẹ Nte'yam
tse'e xtoojnjimdup jẹ maa'yụn kụxe'e jẹ Cristo njaanchja'vimda, xọọjntkumdup tse'e
kụx nmụja'vimdinupe'e jẹtse'e ntukmạạtjayẹjpumdinit jẹ Nte'yam jẹ myạjin. [3] Ax ka
yạ'ạjyap tse'e ntukxọọjntkumdup, xọọjntkumduvape'e jẹ tsaachpaatụn kạjx juu' ve'e
nyaknajxumdup, kụx nmụja'vimdinupe'e jẹts ku ve'e jẹ tsaachpaatụn nyaknajxumda,
nmuténimdup tse'e juu'; [4] ax ku tse'e juu' nmuténimda, jẹ ọy jáyuvin tse'e njayẹjpumdup;
jẹts ku ve'e njayẹjpumda jẹ ọy jáyuvin, njaanchja'vimdup tse'e jẹts ọy jẹ'ẹ ve'e juu' ve'e
jẹ Nte'yam xtoojnjimdinup. [5] Ax ka taayapts jẹ'ẹ ve'e jẹts ọy jẹ'ẹ ve'e juu' ve'e jẹ Nte'yam
xtoojnjimdinup, nnụja'vimdinupe'e jẹts tyụ́vam jẹ'ẹ ve'e kụxe'e jẹ Nte'yam xmọ'yumda
jẹ Espíritu Santo, juu' kạjxe'e xpạạjmjimdi jẹ chọjkụn yam nja'vin kạjxmamda.

[6] Ax ụụ'mda, ni vin'ita tse'e xka'ọ'yixumjada jẹtse'e viinm nmaajktsọọkumjadat. Ax
paaty tse'e, ku ve'e jẹ xạạj dụpaaty, van'it tse'e jẹ Cristo myiijn jẹtse'e xku'ọọ'kimdi,
ụụ'mda, tọ́kinax jáyuda. [7] Ọọye'e tyuntso'oxa yaknasjava jẹtse'e jẹ jayu dụku'ọọ'kat to'k
juu' ve'e tụv jáyuvip joojntykip, ¡ukpụ nụnjajtp tse'e jẹtse'e jẹm to'k jẹ jayu juu' ve'e
nayja'vijup jẹtse'e dụku'ọọ'kat to'k jẹ ọy jayu! [8] Ax yaknụkẹ'xnatạjki tse'e jẹ Nte'yam
jẹts ọọye'e xtuntsọjkumda, jẹ'ẹ kạjx ku ve'e jẹ Cristo xku'ọọ'kimdi ku ve'e tọ́kinax
jáyuna nve'nimda. [9] Kụxe'e jẹ ñụụ'pụn ve'em dụmasạạk, jẹ'ẹ kạjx tse'e jẹ Nte'yam
xkatọkimpạ'mumda jẹtse'e ọy nmụja'vimda jẹts jẹ Cristo kạjxe'e xtuknụvaatsumdinit jẹ
tsaachpaatụn juu' ve'e miinnup. [10] Xtso'oxpạjkumdu tse'e jẹ Nte'yam kụxe'e jẹp tọkin
jạạtp n'ijtumdi; ax jẹ'ẹ tse'e dụtoon jẹtse'e n'ijtumdinit ọy jọọt jẹ'ẹ mạạt jẹ'ẹ kạjx ku
ve'e jẹ y'Onụk xku'ọọ'kimdi. Ax jẹ'ẹ kạjx tse'e kụxe'e ọy jọọt n'ijtumda jẹ Nte'yam mạạt,
nnụja'vimdinup tse'e jẹts xyaktsọọkumdape'e jẹ Cristo kụxe'e jyoojntyka. [11] Ax ka jẹ'ẹjyap
tse'e, xyakxọọjntkumdupe'e jẹ Nte'yam jẹ nMạjạ Vintsạ́namda Jesucristo kạjx, jẹ'ẹ pạn
kạjxe'e n'ijtumda ọy jọọt jẹ Nte'yam mạạt.

Jẹ Adán jẹts jẹ Cristo

[12] Ax jẹ'ẹ kạjx tse'e, ve'em ax jo'n jẹ tọkin jyẹji yaja naxviijn kụxe'e to'k jẹ yaa'tyạjk
tyọkimpụjk, jẹts jẹ tyọkin kạjx tse'e y'ạạ'k, nay ve'empa tse'e jẹ ọọ'kụn to'k kạ'ạjyji jẹ
jayu tyukkạdaakjini, kụx to'k kạ'ạjyji ve'e jẹ jayu tum tọ́kinax. [13] Ka'anume'e jẹ pava'nụn
yakmạ'ạ vye'na jẹ Moisés, jẹtse'e jẹ tọkin jyẹji yaja naxviijn. Ax ka'a tse'e jẹ jayu jẹ tyọkin
yaktukkuvet ku ve'e jẹ pava'nụn kya'it. [14] Ọyam tse'e vye'ema, ọọ'kkạjxtinu tse'e jẹ jayu ku
ve'e jẹ Adán jyoojntyki, ọọ'ktuva tse'e jẹ jayu juu' ve'e joojntykidu ka'anume'e jẹ Moisés
jyoojntyka vye'na, ọ́yame'e dụkakutyoondi jẹ pava'nụn juu' ve'e kụyakmọọydi ax jo'n jẹ
pava'nụn juu' ve'e jẹ Adán yakmọọy.

Jẹ Adán, ve'em jaty jẹ'ẹ ve'e ax jo'n jẹ'ẹ pạne'e jẹ Nte'yam ñụpạạjmtki jẹtse'e myínụt
yaja naxviijn. [15] Ax ka'a tse'e y'akijpxada, kụx jẹ maa'yụn juu' ve'e jẹ Nte'yam jẹ jayu
tyoojnjip, ka'ats jẹ'ẹ ve'e vye'ema ax jo'n jẹ tọkin juu' ve'e jẹ Adán tyoon. Tyụ́vam xa
jẹ'ẹ ve'e jẹts nụmaye'e jẹ jayu y'ọọ'kti jẹ'ẹ kạjx ku ve'e to'k jẹ yaa'tyạjk tyọkimpụjk. Ax
jado'kpa tse'e jẹ yaa'tyạjk, jẹ Jesucristo, juu' kạjxe'e jẹ Nte'yam jẹ maa'yụn dụtún, jẹ'ẹ tse'e

dṵyaknṵkẹ'xnatạjkip jẹts ọọye'e dṵtunnṵmạja jẹ maa'yṵn juu' ve'e jẹ Nte'yam nṵmay jẹ jayu tyoojnjip. [16] Nay ka'ava tse'e y'akijpxa jẹ maa'yṵn juu' ve'e jẹ Nte'yam jẹ jayu tyoojnjip jẹts jẹ tọkin juu' ve'e to'k jẹ yaa'tyạjk tyoon. Kṵx ku xa ve'e to'k jẹ yaa'tyạjk tyọkimpṵjk, tọkimpạajmjuts jẹ'ẹ ve'e jẹ Nte'yam. Ax ku tse'e nṵmay jẹ jayu ọọy tyuntọkintuujn, van'it tse'e myiijn jado'k jẹ yaa'tyạjk juu' kạjxe'e jẹ Nte'yam nṵmay jẹ jayu dṵkatọkimpṵm. [17] Nṵjom tse'e jẹ jayu y'ọọ'kta kṵxe'e to'k jẹ yaa'tyạjk tyọkimpṵjk. Ax juu' tse'e jado'k jẹ yaa'tyạjk tyoon, nṵyojk májumts jẹ'ẹ ve'e ọọy jẹts ka'a ve'e juu' ve'e jẹ Adán tyoon. Nṵjom tse'e pạn pạn jatye'e dṵkuvạjktup jẹ mạja maa'yṵn juu' ve'e jẹ Nte'yam jẹ jayu tyoojnjip, jẹ Cristo kạjxts jẹ'ẹ ve'e dṵjayẹpta jẹ joojntykin juu' ve'e xạ'ma kạjx ijtp.

[18] Ax ve'em tse'e, ve'em ax jo'n jẹ Nte'yam dṵtọkimpṵm nṵjom jẹ jayu jẹ'ẹ kạjx ku ve'e to'k jẹ yaa'tyạjk tyọkimpṵjk, nay ve'empa tse'e, ku ve'e jado'k jẹ yaa'tyạjkpa dṵtuujn jẹ tyṵv jẹ'ẹ, ọ'yipts jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e nṵjom jẹ jayu jẹ tyọkin dṵtuknṵvaatsnit jẹtse'e dṵjayẹjptinit jẹ joojntykin juu' ve'e xạ'ma kạjx ijtp. [19] Kṵx ve'em ax jo'n nṵmay jẹ jayu tyọkintonda jẹ'ẹ kạjx ku ve'e to'k jẹ yaa'tyạjk jẹ Nte'yam dṵkakạtsạpṵjk, nay ve'empa tse'e jẹ Nte'yam dṵkatọkimpṵm nṵmay jẹ jayu jẹ'ẹ kạjx ku ve'e jado'k jẹ yaa'tyạjk jẹ Nte'yam dṵkạtsạpṵjk.

[20] Ku ve'e jẹ Moisés yakmọọjy jẹ pava'nṵn, nṵyojk tse'e jẹ jayu tyọkinton'ukvaandi. Ax ku tse'e jẹ jayu ọọy tyuntọkintoondi, nṵyojk tse'e jẹ Nte'yam jẹ maa'yṵn jẹ jayu dṵtuntuujnja. [21] Ax ve'em tse'e, ve'em ax jo'n jẹ tọkin dṵyakjẹji jẹ ọọ'kṵn, nay ve'empa tse'e jẹ maa'yṵn juu' ve'e jẹ Nte'yam jẹ jayu tyoojnjip, jẹ'ẹ tse'e dṵyakjẹjip jẹ ọy jọọt jẹ Nte'yam mạạt, ve'em tse'e jẹ jayu dṵjayẹpta jẹ joojntykin juu' ve'e xạ'ma kạjx ijtp jẹ nMạja Vintsạ́namda Jesucristo kạjx.

6

Jẹ ọọ'kpa jo'n jẹja jẹ tọkin vyinkujk jẹts joojntyk jẹ Cristo mạạt

[1] ¿Vintsọts n'ite'e nva'numdat? ¿Tunjaa'ktọkinto'numdap vine'e jẹtse'e ve'em jẹ Nte'yam nṵyojk jẹ maa'yṵn xtoojnjimdat? [2] ¡Ni vintsọva xa ve'e ve'em nkava'numdat! Jẹ ọọ'kpa jo'n xa ve'e n'ijtumda jẹja jẹ tọkin vyinkujk. Ax pạn ve'em tse'e n'ijtumda, ¿vintsọse'e ntunjaa'ktọkinton'atạạtsumdat? [3] Nṵjom ṵṵ'mda juu' ve'e nạpet jẹtse'e ve'em to'k muk n'ijtumda jẹ Cristo mạạt, ve'emts ṵṵ'me'eda ax jo'n to'k muk jẹ'ẹ mạạt kṵn'ọọ'kumdi. [4] Ax ve'em tse'e, ku ve'e nnạpẹjtumdi, ijtumdu tse'e ax jo'n kijpx jẹ'ẹ mạạt kṵn'ọọ'kumdi jẹtse'e kijpx jẹ'ẹ mạạt kṵnnaxtạjkimdi; jẹts ve'em ax jo'n jẹ Nte'yam jẹ myạkkin kạjx dṵyakjoojntykpạjknuva jẹ Cristo ku ve'e y'uk'ạạ'k, nay ve'empa tse'e nkọọ'kjoojntykimdinit ax jo'n njoojntykimda y'ijt, ọye'e jẹtse'e va'ajts njoojntykimdinit.

[5] Ax jẹ'ẹ tse'e ku ve'e n'ijtumda ax jo'n jẹ'ẹ mạạt kṵn'ọọ'kumdi kṵxe'e to'k muk n'ijtumda jẹ'ẹ mạạt, nay ve'em tse'e n'ijtumda ax jo'n jẹ'ẹ mạạt kṵnjoojntykpạjkumdinuva kṵxe'e to'k muk n'ijtumda jẹ'ẹ mạạt. [6] Nnṵja'vimdup xa ṵṵ'me'e jẹts juu' ve'e n'ijtumdi ku ve'e nkọ'ọyjoojntykimdi, ve'emts jẹ'ẹ ve'e ax jo'n jẹ Cristo kṵdṵmạạtcruuzpejt, ax ve'em tse'e yạ nkọ'ọy vinma'yṵnamda xkọọ'kyakkutojkjimdinit, jẹ tọkin xkọọ'kkạ'mimdinit, jẹtse'e jẹ tọkin kyọọ'k'ijtnit ax jo'n jẹ'ẹ ve'e kṵnvintsạ́nimda. [7] Kṵx ku xa ve'e jẹ jayu y'it ax jo'n kṵy'ạạ'k jẹ Cristo mạạt, ọ'yixjupts jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e kyọọ'ktọkintoonnit. [8] Ax pạn ijtumdup tse'e ax jo'n jẹ Cristo mạạt kṵn'ọọ'kumdi, njaanchja'vimdup tse'e jẹts jẹ'ẹ mạạte'e njoojntykimda [9] jẹ'ẹ kạjx ku ve'e jẹ Cristo y'uk'ạạ'k jẹtse'e jẹ Nte'yam yakjoojntykpạjkjinuva. Ni jẹ vin'ítats jẹ'ẹ ve'e kyọọ'k'ọọ'knit, ka'a ve'e jẹ ọọ'kṵn y'ukkạ'mijini, [10] to'k naxji tse'e dṵku'ọọ'ki jẹ jayu jẹ tyọkin kạjxta. Ax ku tse'e ṵxyam jyoojntyka, jẹ Nte'yam kạjxts jẹ'ẹ ve'e. [11] Ax nay ve'empa tse'e miitsta, jávada tse'e ax jo'n ạạ'k kṵm'ijtti jẹja jẹ tọkin vyinkujk jẹts joojntykada vintsọ ve'e jẹ Nte'yam yakmạja yakjaancha y'ijtnit jẹ'ẹ kạjx ku ve'e to'k muk m'itta jẹ nMạja Vintsạ́namda Cristo Jesús mạạt.

[12] Jẹ'ẹ kạjx tse'e, ka'a tse'e xyakjáttat jẹtse'e jẹ tọkin dṵjaa'kyakkutojkjat jẹ mni'kxta jẹ mkọpkta jẹtse'e ve'em xyaktóndat jẹ m'avintsọ vinma'yṵnda, jẹ mni'kxta jẹ mkọpkta juu' ve'e ọọ'kp. [13] Jẹ mviijn, jẹ mtaatsk, jẹ m'aaj, ukpṵ to'k viijn jado'k viijn jẹ mni'kxta jẹ

mkopkta, ka'ats miits je'e ve'e xtukkatákadat je kyo'oy je'e jetse'e mtokintóndat; napyám-
jada ve'e jem je Nte'yam y'am kya'm ve'em ax jo'n je jayu juu' ve'e joojntykpajknuva ku
ve'e aa'kani y'ukve'na, ve'em tse'e je Nte'yam dutónut juu' ve'e chajkp miits kajxta. [14] Ax
ve'em tse'e, ka'a tse'e je tokin m'ukyakkutojkuxjidinit, kux ka'a ve'e mka'majada je Moisés
je pyava'nun, je Nte'yam je myaa'yun maat xa miitse'e m'itta.

Nvintsánimdup je'e ve'e juu' ve'e nmuto'numdup nmupajkumdup

[15] ¿Ax vintso tse'e? ¿Tunjaa'ktokinto'numdap vine'e je'e kajx ku ve'e xkaka'mimda je
Moisés je pyava'nun jetse'e n'ijtumda je Nte'yam je myaa'yun maat? ¡Ni vintsova xa
ve'e ve'em nkato'numdat! [16] Mnuja'vidup xa miitse'e jets pan mnapyaajmjudupe'e jem
to'k je jayu kya'm jetse'e xkatsapáktat, je'e tse'e mvintsánidup. Nay ve'empa tse'e, pan
mnapyaajmjudup xa ve'e jem je tokin kya'm jetse'e xtóndat je kyo'oy je'e, m'oo'ktap
tse'e; ax pan mnapyaajmjudup tse'e jem je Nte'yam y'am kya'm jetse'e xkatsapáktat,
oy joot tse'e m'íttat je'e maat. [17] Nkukojtsjipts aatse'e je Nte'yam, kux óyame'e je
tokin mka'majada y'ijt, ka'a tse'e m'ukka'mijidini, je'e kajx tse'e mkoo'kka'mijidini kux
to'k aaj to'k jootе'e xkuvajkti je ayook juu' ve'e myaktuk'ixtu. [18] Je Nte'yam tse'e
mtokinmee'kxjudu jetse'e ve'em je'e xmutoondinit xmupajktinit jetse'e xtoondinit je
tyuv je'e. [19] Ve'emts ats ya'a ve'e nkats ax jo'n je jayu vyinmay jetse'e oy xvinmótudat,
kux ka'a ve'e oy xvinmótuda je Nte'yam je y'ayook. Ax ve'em tse'e, ve'em ax jo'n
mnapyaajmjidi jem je tokin kya'm jetse'e xtóndat juu' ve'e ka óyap, nay ve'em tse'e
dutsojkpa jetse'e mnapyaajmjidinit jem je Nte'yam y'am kya'm jetse'e xtóndat je tyuv
je'e, ve'em ax jo'n je Nte'yam dutsak.

[20] Ku ve'e je tokin mka'majada y'ijt, ka'a tse'e m'o'yixjidi jetse'e xtóndat juu' ve'e je
Nte'yam chajkp. [21] ¿Ax vintso tse'e mto'nuxjidi je'e juu' ve'e uxyam mtuktso'otyoondup?
Ku ve'e je jayu ve'em jyoojntykada ax jo'n mjoojntykada y'ijt, tsaachpaattinupts je'e ve'e
xa'ma kajx. [22] Ax uxyam tse'e, je'e ku ve'e je Jesús je mtokin mtuknuvaatsjidi jetse'e
xmutonda xmupakta je Nte'yam, mnatyukkatajkijidu tse'e jetse'e va'ajts aaj va'ajts joot
mjoojntykidinit. Ku ve'e je jayu ve'em dutonda, joojntykidinupts je'e ve'e xa'ma kajx.
[23] Ax ve'em tse'e, ku xa ve'e je jayu tyokintonda, yaktukkuvéttapts je'e ve'e je tyókinda,
xa'ma kajx tse'e chaachpaattinit; ax je maa'yun juu' ve'e je Nte'yam je jayu nunve'emji
tyoojnjip, je'e kajx tse'e dujayepta je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp, to'k muk tse'e
y'itta je nMaja Vintsánamda Cristo Jesús maat.

7

Je tukmu'a'ixmojkin juu' ve'e je navyajkun kajx

[1] Utsta ajchta utsta tsa'ada, jidu'um ats miitse'e ntuknujáyada kux mnuja'vidup xa
ve'e je Moisés je pyava'nun. Yakkutojkuxjudup tse'e je jayu je pava'nun namvaate'e je
jayu jyoojntyka. [2] Pan yaa'vyúkani tse'e to'k je ta'axtajk, pava'añ tse'e y'it jets ka'a ve'e
je ñuyaa'y dumaso'okut pan vinxupe'e jyoojntyka. Ax pan oo'kp tse'e je ñuyaa'y, ka'a
tse'e je pava'nun y'uktoonni juu' ve'e vaamp jets ka'a ve'e dumaso'okut. [3] Ax ve'em
tse'e, pan tyukmaatjayejppts je'e ve'e je kats je viijnk yaa'tyajk ku ve'e joojntykipna je
ñuyaa'y, yakvintsa'kintókipts je'e ve'e je navyajkun. Ax pan oo'knup tse'e je ñuyaa'y,
yakjajtyp tse'e je pava'nun jetse'e je viijnk yaa'tyajk dupákut, ka'a tse'e je navyajkun
duyakvintsa'kintóki ku ve'e yaa'vyajktíktsnuva.

[4] Nay ve'empats miitse'eda, utsta ajchta utsta tsa'ada, je oo'kpa jo'n tse'e m'itta jeja je
Moisés je pyava'nun vyinkujk je'e kajx ku ve'e to'k muk m'itta je Cristo maat, ve'em tse'e
m'itta ax jo'n je'e maat kum'oo'kti. Je'e xa ve'e je Nte'yam yakjoojntykpajknuva ku ve'e
y'uk'aa'k, mje'eijidupts miits je'e ve'e jetse'e ve'em je Nte'yam xmutoondinit xmupajk-
tinit. [5] Kux namvaate'e njoojntykimdi jetse'e nyakto'numdi ya n'avintso vinma'yunamda,
nuyojk tse'e ntuntokintonuva'numdi kux jeme'e je Moisés je pyava'nun, je tsaachpaatunts
je'e ve'e yakjéjip nujom juu' ve'e nto'numdup y'ijt. [6] Ax uxyam tse'e, ka'a xa ve'e je Moisés
je pyava'nun x'ukyakkutojkjimdini. Oyam tse'e xyakkutojkjimda y'ijt, ijtumdup tse'e ax
jo'n kun'oo'kumdini jeja je pava'nun vyinkujk, nmuto'numdup nmupajkumdup tse'e je

Nte'yam ję joojntykin kąjx juu' ve'e ję Espíritu Santo yajkyp, ka'a tse'e y'ukve'emini ax jo'n ję Nte'yam nmuto'numdi nmupąjkumdi ję jųjpit pava'nųn kąjx juu' ve'e javyet.

"Ję'ęjyamts ątse'e ntuump ję kyǫ'ǫy ję'ę juu' ątse'e nkatonuvaampy"

7 ¿Ax vintsǫ tse'e kųnva'numda? ¿Jadi tǫkin ję'ę vine'e ję Moisés ję pyava'nųn? ¡Ni vintsǫva xa ve'e ve'em nkava'numdat! Ję pava'nųn kąjxts ątse'e nnųjava ję̨ts ti ję'ę ve'e ję tǫkin. Ka'a ątse'e kųnnųja'vi pąn ti ję'ę ve'e juu' ve'e yaktijp nas'ayǫva pąn ka'a ve'e ję pava'nųn vya'añ: "Ka'a tse'e ti xnas'ayǫ́vadat." 8 Ax kųx tse'e ję pava'nųn ve'em vya'añ, ję'ę kąjx tse'e ję tǫkin dųpaaty vintsǫ ątse'e xtukmutsǫ́kųt juu' jatye'e ka ǫ́yap. Pąn ka'a xa ve'e ję pava'nųn kųy'it, ka'a tse'e ję tǫkin ti mąkkin dųjayep. 9 Joojntykip ątse'e nve'na ku ątse'e nkanųjávana vye'na ję pava'nųn juu' ątse'e xtuk'ixp ję̨ts ątse'e nkatónųt ję kyǫ'ǫy ję'ę. Ax kuts ątse'e nnųjava ję̨ts ję Nte'yame'e vaamp ję̨ts ka'a ątse'e ntónųt juu' ve'e ka ǫ́yap, van'it tse'e ję tǫkin ñaajkmąkkpąjkji ję̨ts ątse'e n'ijt ax jo'n ątse'e kųn'ąą'k jo'n. j 10 Ję pava'nųn juu' ve'e ję Nte'yam ñupąąjmtki ję̨ts ątse'e xą'ma kąjx njoojntykinit, ję pava'nųn kąjxts ątse'e nyakpųųjm ję̨ts ątse'e xą'ma kąjx ntsaachpaatnit. 11 Ję pava'nųn kąjx tse'e ję tǫkin dųpaaty vintsǫ ątse'e xvin'ąą'nųt, ję pava'nųn kąjxts ątse'e ję tǫkin xyaktaajñ ax jo'n ątse'e ąą'k kųn'ijt. 12 Ax ve'em tse'e, va'ajts xa ję'ę ve'e ję Moisés ję pyava'nųn. Nųjom tse'e ję Nte'yam ję pyava'nųn, va'ajtsts ję'ę ve'e, ǫy, pyaatyp y'akęęguip. 13 ¿Ax vintsǫ tse'e? ¿Yą y'ǫy ję'ę ąts vine'e xyaktaan ax jo'n ątse'e ąą'k kųn'ijt? ¡Ni vintsǫva xa ątse'e ve'em nkayaktaajñ! Ję tǫkin ątse'e ve'em xyaktaan. Kųx ątse'e nkakutyuujn ję y'ǫy ję'ę, ję'ę kąjxts ątse'e ję tǫkin xyaktaajñ ax jo'n ątse'e ąą'k kųn'ijt ję̨tse'e nųkę'xnatą́ka tyánųt ję̨ts ti ję'ę ve'e ję tǫkin. Ax ve'em tse'e, ję pava'nųn kąjx xa ve'e nųkę'xnatą́ka tyañ ję̨ts ǫǫy ję'ę ve'e kyatun'ǫya ję tǫkin.

14 Yaknųja'vip xa ve'e ję̨ts ję Nte'yam kąjx ję'ę ve'e ję Moisés ję pyava'nųn. Ax ąts, jayu juu' ve'e ǫǫ'kp, ję tǫkin ątse'e xką'mip. 15 Ka'a xa ątse'e nnųjava ti ątse'e ntuump. Ka'ats ątse'e ntun juu' ątse'e njatsąjkp ję̨ts ątse'e ntónųt; ję'ę ątse'e ntuump juu' ątse'e nkatsąjkp. 16 Ax pąn ję'ę̨ts ątse'e ntuump juu' ątse'e nkatsąjkp, nkuvųjkpts ąts ję'ę ve'e ję̨ts ǫy ję'ę ve'e ję pava'nųn. 17 Ax ve'em tse'e, ka ątsapts ję'ę ve'e juu' ątse'e ntuump, ję tǫkin juu' ve'e ijtp yam ąts nja'vin kąjxm, ję'ę̨ts ję'ę ve'e dųtoomp. 18 Nnųja'vip ątse'e ję̨ts ję kyǫ'ǫy ję'ę ve'e ijtp yap ąts nmi'kx nkǫpk akujkp, ję'ę̨ts ątse'e ntijp ąts yą n'avintsǫ vinma'yųn. Ǫyam ątse'e njatonuva'añ ję y'ǫy ję'ę, ka'ats ątse'e x'ǫ'yixjų. 19 Njatonuvaampyts ątse'e ję y'ǫy ję'ę, ax ję'ęjyamts ątse'e ntuump ję kyǫ'ǫy ję'ę juu' ątse'e nkatonuvaampy. 20 Ax pąn ntuumpts ątse'e juu' ątse'e njakatonuvaampy, ka'ats ję'ę ve'e y'uk'ą́tsini juu' ve'e ve'em dųtoomp, ję tǫ́kine'e juu' ve'e ijtp yam ąts nja'vin kąjxm.

21 Ax ve'em tse'e, jidų'ųm xa ątse'e njaty. Ku xa ątse'e njatonuva'añ ję y'ǫy ję'ę, ję'ęjyamts ątse'e ntuump ję kyǫ'ǫy ję'ę. 22 Yam ąts njǫǫt nja'vin kąjxm, ntsąjkpts ątse'e ję Nte'yam ję pyava'nųn. 23 Ax n'ixpts ątse'e ję̨ts ję̨pe'e ąts nmi'kx nkǫpk akujkp juu' ve'e dųtso'oxpąjkp ję y'ǫy ję'ę juu' ątse'e nnųja'vip yam nvinma'yųn kąjxm. Ję'ę juu' ątse'e njayejpp yap nmi'kx nkǫpk akujkp, ję'ę̨ts ątse'e xką'mip ję̨ts ątse'e ntǫkintónųt.

24 ¡Ayǫǫv xa ve'e ąts yą njǫǫt! ¿Pąnts ąts vine'e xtuknųva'atsup yą ni'kx yą kǫpk juu' ątse'e ję ǫǫ'kųn xtuk'anąjkxip? 25 ¡Nkukǫjtsjip xa ątse'e ję Nte'yam! Ǫ'yixjupts ję'ę ve'e ję̨ts ątse'e xtuknųva'atsųt ję nMąją Vintsą́namda Jesucristo kąjx. Ax ję'ę kąjx tse'e, jidų'ųm ątse'e n'it. To'k viijn, yam nvinma'yųn kąjxm ątse'e nnųjava vintsǫ ątse'e ję Nte'yam nmutónųt nmupą́kųt; jado'k viijn, tǫ́kints ję'ę ve'e juu' ątse'e ntuump yą n'avintsǫ winma'yųn kąjx.

8

Ję joojntykin juu' ve'e njayęjpumdup ję Espíritu Santo kąjx

1 Ax ve'em tse'e, ka'a xa ve'e ję Nte'yam dųtǫkimpųm pąn pąn jatye'e ijttup to'k muk ję Cristo Jesús mąąt. 2 Kųx ję Espíritu Santo, juu' ve'e ję jayu dųmǫǫyp ję joojntykin kųxe'e to'k muk y'itta ję Cristo Jesús mąąt, ję'ę̨ts ątse'e xką'mip ję̨ts ątse'e ve'em x'ǫ'yixjų ję̨ts ątse'e nkǫǫ'ktǫkintoonnit ję̨ts ątse'e nkatsaachpaa'tųt xą'ma kąjx. 3 Ax juu' tse'e

ka'o̱'yixjup jẹtse'e yaktónụt jẹ Moisés jẹ pyava'nụn kạjx, jẹ'ẹ kạjx ku ve'e jẹ jayu y'itta
jẹm jẹ tọkin kyạ'm, jẹ'ẹ tse'e jẹ Nte'yam tyoon jẹ y'Onụk kạjx. Kyẹjx tse'e jẹ y'Onụk yaja
naxviijn jayu ni'kxax kọ́pkax, ve'em ax jo'n jẹ jayu juu' ve'e tọkintoondup jẹ ñi'kxta jẹ
kyọpkta. Ku ve'e y'ijt yaja naxviijn jayu ni'kxax kọ́pkax, jẹ'ẹ tse'e dụkuvẹjt jẹ nụmay
jayu jẹ tyọkin. [4] Ve'em tse'e jẹ Nte'yam dụtuujn jẹtse'e nto'numdat juu' ve'e pyaatyp
y'akẹẹguip, ve'em ax jo'n jẹ pava'nụn vya'añ, ụụ'mda, juu' ve'e joojntykidup ax jo'n jẹ
Espíritu Santo dụtsạk, ka'a ve'e nyakto'numda yạ n'avintsọ vinma'yụnamda.
[5] Jẹ'ẹda pạn pạn jatye'e dụyaktoondup jẹ y'avintsọ vinma'yụnda, yakvinkọ́pkidupts
jẹ'ẹ ve'e juu' ve'e chọjktup jẹ y'avintsọ vinma'yụn kạjxta; ax jẹ'ẹda pạn pạn jatye'e
joojntykidup ax jo'n jẹ Espíritu Santo dụtsạk, yakvinkọ́pkidupts jẹ'ẹ ve'e juu' ve'e jẹ
Espíritu Santo chạjkp. [6] Jẹ jayu juu' ve'e joojntykidup jẹtse'e dụtóndat jẹ y'avintsọ vin-
ma'yụnda, y'anạjkxidupts jẹ'ẹ ve'e jẹ tsaachpaatụn juu' ve'e xạ'ma kạjx ijtnup; ax jẹ jayu
juu' ve'e joojntykidup jẹtse'e dụtóndat juu' ve'e jẹ Espíritu Santo chạjkp, y'anạjkxidupts
jẹ'ẹ ve'e jẹ ọy jọọt jẹts jẹ joojntykin juu' ve'e xạ'ma kạjx ijtp. [7] Jẹ'ẹda pạn pạn jatye'e jẹ
y'avintsọ vinma'yụn dụyakvinkọ́pkidup, cho'oxpạjktupts jẹ'ẹ ve'e jẹ Nte'yam kụx ka'a ve'e
ñapyạ́mjada jẹp jẹ Nte'yam pyava'nụn pa'tkup, ni ka'a tse'e y'o̱'yixjada. [8] Ax ve'em tse'e,
ka'a tse'e y'o̱'yixjada jẹtse'e dụtóndat juu' ve'e jẹ Nte'yam chạjkp jẹ'ẹda pạn pạn jatye'e
dụyaktoondup jẹ y'avintsọ vinma'yụnda.
[9] Ax miitsta, ka'a tse'e mjoojntykada jẹtse'e xyaktóndat jẹ m'avintsọ vinma'yụnda; jẹ'ẹ
kạjxe'e jẹtse'e xtóndat juu' ve'e chạjkp jẹ Espíritu Santo, juu' ve'e ijtp jẹm jẹ Nte'yam
jya'vin kạjxm, jẹ'ẹ ve'e ku ve'e jẹ Espíritu Santo y'ijtpa jẹm mja'vin kạjxmda. Pạn
pạn tse'e dụkajayẹjpp jẹm jya'vin kạjxm jẹ Espíritu Santo, juu' ve'e ijtp jẹm jẹ Cristo
jya'vin kạjxm, ka'ats jẹ'ẹ ve'e jẹ Cristo dụjáyuva. [10] Jẹts pạn joojntykipts jẹ'ẹ ve'e jẹ
Cristo jẹm mja'vin kạjxmda, ọ́yame'e jẹ mni'kxta jẹ mkọpkta y'ọọ'kụt jẹ tọkin kạjx,
joojntykipts jẹ'ẹ ve'e jẹ mjọọtta jẹ mja'vinda jẹ'ẹ kạjx ku ve'e ọy jọọt m'itta jẹ Nte'yam
mạạt. [11] Pạn ijtpe'e jẹ Espíritu Santo jẹm mja'vin kạjxmda, van'it tse'e jẹ Nte'yam, juu' ve'e
dụyakjoojntykpạjknuva jẹ Jesús ku ve'e y'uk'ạạ'k, jẹ'ẹ tse'e dụmọọynuvap jẹ joojntykin jẹ
mni'kxta jẹ mkọpkta juu' ve'e ọọ'kp. Jẹ Espíritu Santo kạjx tse'e ve'em dụtónụt, juu' ve'e
ijtp jẹm mja'vin kạjxmda.
[12] Ax ve'em tse'e, utsta ajchta utsta tsạ'ạda, jẹp xa ve'e juu' ve'e tun vinkọpk jẹtse'e
nto'numdat, ka jẹ'ẹp tse'e nyakto'numdap yạ n'avintsọ vinma'yụnamda. [13] Pạn mjoojn-
tykidupe'e ax jo'n xtsọkta jẹ m'avintsọ vinma'yụn kạjxta, xạ'ma kạjx tse'e mtsaachpaat-
tinit. Ax pạn jẹ Espíritu Santo kạjx tse'e xkatonda jẹ tọkin juu' ve'e mtonuvaandup jẹ
m'avintsọ vinma'yụn kạjxta, xạ'ma kạjx tse'e mjoojntykidinit. [14] Jẹ'ẹda pạn pạn jatye'e
dụkạtsụpạjktup jẹ Espíritu Santo, juu' ve'e ijtp jẹm jẹ Nte'yam jya'vin kạjxm, jẹ Nte'yam
jẹ y'ónụktats jẹ'ẹ ve'eda. [15] Kụx jẹ Espíritu Santo, juu' ve'e jẹ Nte'yam mpạ'mụxjụdu jẹm
mja'vin kạjxmda, ka'a jẹ'ẹ ve'e m'akẹẹ'yajada jẹtse'e m'íttat jado'k nax jẹ tsạ'ạga mạạt;
jẹ Espíritu Santo kạjxe'e n'ijtumda jẹ Nte'yam jẹ y'ónụkta, jẹ'ẹ tse'e xputạjkimdup jẹtse'e
jẹ Nte'yam nmukọjtsumda jidụ'ụm: "Tata." [16] Jẹ Espíritu Santo tse'e xtuknụja'vimdinup
yam nja'vin kạjxmamda jẹts jẹ Nte'yam jẹ y'ónụk ụụ'me'eda. [17] Ax jẹ'ẹ kạjx tse'e ku ve'e
n'ijtumda jẹ Nte'yam jẹ y'ónụkta, njayẹjpumdinup tse'e nụjom jẹ y'ọy jẹ'ẹ juu' ve'e jẹ
Nte'yam tyukmutsạjkp jẹ jyáyuda, ntukmạạtjayẹjpumduvap tse'e jẹ Cristo jẹ y'ọy jẹ'ẹ
juu' ve'e jẹ Nte'yam xtukmutsọjkumdup: kụx pạn tsaachpaatumdupe'e ax jo'n jẹ Cristo
chaachpaaty, ntukmạạtjayẹjpumdinup tse'e jẹ myạjin.

Jẹ majin juu' ve'e miimp

[18] Nnụja'vinupts ạtse'e jẹts pạn vinxụpe'e ụxyam jẹ tsaachpaatụn nyaknạjxumda, ka'ats
jẹ'ẹ ve'e tii ku ve'e ntukmu'a'ixmojkimdat mạạt jẹ mạjin juu' ve'e njayẹjpumdinup ụx'ọọk.
[19] Nụjom juu' jatye'e jẹ Nte'yam pyạạm, ve'em xa jẹ'ẹ ve'e ax jo'n ọọy kụdụtuntsọjkti
jẹtse'e myiinnit jẹ xạạj ku ve'e jẹ Nte'yam dụyaknụkẹ'xnatạ́kat pạn pạn jatye'e y'ónụkip.
[20] Ñụpạạjmtki tse'e jẹ Nte'yam jẹtse'e kyato'nụxjụt juu' ve'e pyạạm. Jẹ Nte'yamts jẹ'ẹ
ve'e viinm dụnụpạạjmtki vintsọ ve'e y'ítụt juu' ve'e pyạạm; juu' ve'e jẹ Nte'yam pyạạm,
ka'ats jẹ'ẹ ve'e ñañụpạạjmtkiji vintsọ ve'e y'ítụt. Ọyam tse'e vye'ema, ñụpạạjmtkits

je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam [21] je̱ xa̱aj ku ve'e kyo̱o̱'kma'tnit juu' ve'e pya̱am, je̱ xa̱aj ku ve'e je̱
y'ónu̱kta je̱ ma̱jin o̱o̱y du̱tunjayéptat je̱tse'e kyo̱o̱'k'ijttinit joma ve'e je̱ to̱kin. [22] Ve'em
ax jo'n je̱ ta̱'a̱xta̱jk y'u̱j ya'axy ku ve'e je̱ y'ónu̱k jye̱java'añ, nay ve'empa tse'e u̱xyam paat
nu̱jom juu' ve'e je̱ Nte'yam pya̱am, je̱'e̱ tse'e ijtp ax jo'n je̱ pa̱jkpa je̱ aampa ku̱du̱jayejp.
[23] Ax ka je̱'e̱jyap tse'e ve'em jajtp, ve'em u̱u̱'me'e nyaknajxumduva je̱ tsaachvinma'yu̱n,
o̱o̱y tse'e ntuntso̱jkumda je̱tse'e jye̱'yat je̱ xa̱aj ku ve'e tyiktska̱xu̱t ya̱ nni'kxamda ya̱
nkó̱pkamda, u̱u̱'mda, juu' ve'e du̱jaye̱jptup je̱m jya'vin ka̱jxmda je̱ Espíritu Santo. Ku ve'e
je̱ Espíritu Santo tya̱jki yam nja'vin ka̱jxmamda, je̱'e̱ tse'e je̱ mutoo'va̱jkp maa'yu̱n juu' ve'e
je̱ Nte'yam xtoojnjimdu ku ve'e njaanchja'vi'ukva'numdi. [24] Je̱ Nte'yam tse'e xmo̱'yumdu
je̱ joojntykin juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp ku̱xe'e njaanchja'vimda je̱ts tónjup ko̱tsjup je̱'e̱ ve'e
juu' ve'e je̱ Nte'yam kyo̱jts. Ax pa̱n ta̱ tse'e ku̱tyunju̱ juu' ve'e je̱ Nte'yam kyo̱jts, ka'a
tse'e ku̱n'uk'a'íxumdini je̱ts tónjupnum je̱'e̱ ve'e. Ni pa̱na ve'e ti du̱ko̱o̱'k'a'íxnit ku ve'e
ta̱vani du̱'ix juu' ve'e kya'ixpna. [25] Ax ku tse'e n'a'íxumda juu' ve'e nka'íxumdup, ve'em
tse'e du̱tsa̱k je̱tse'e to'k aaj to'k jo̱o̱t nmuténimdat je̱ tsaachpaatu̱n van'it paat ku ve'e
tyoojnjinit juu' ve'e n'a'íxumdup.

[26] Nay ve'empa tse'e, ó̱yame'e nkah'ama̱a̱daaguimda je̱tse'e ma̱kk aaj ma̱kk jo̱o̱t je̱
Nte'yam nmuko̱jtsumdat, ku̱x ka'a ve'e nnu̱ja'vimda vintso̱ ve'e ntsapko̱jtsumdat ax jo'n
du̱paa'ty du̱'ake̱e̱ga, viinm tse'e je̱ Espíritu Santo je̱ Nte'yam du̱munoo'kxtu̱k u̱u̱'m ka̱jxta
je̱ ayook ma̱a̱t juu' ve'e xka'o̱'yixumju̱dup vintso̱ ve'e nko̱jtsvaatsumdat. [27] Ax je̱ Nte'yam,
juu' ve'e je̱ jayu je̱ jya'vin du̱tuk'ixnajxp, ñu̱ja'vipts je̱'e̱ ve'e pa̱n ti vinma'yu̱ne'e je̱ Espíritu
Santo jyayejpp, ku̱x je̱ Espíritu Santo, myunoo'kxtkpts je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam je̱ jyayu ka̱jxta,
ve'em ax jo'n je̱ Nte'yam du̱tsa̱k jo'n.

[28] Nnu̱ja'vimdinupe'e je̱ts pa̱n ti ve'e toojnjup ko̱jtsjup, tyuumpts je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam
vintso̱ ve'e du̱yakjéjinit je̱ y'o̱y je̱'e̱ je̱'e̱ ka̱jxta pa̱n pa̱n jatye'e tso̱jkju̱dup je̱tse'e du̱yaaxjidi,
ve'em ax jo'n du̱nu̱pa̱a̱jmtki je̱tse'e y'ijttinit je̱'e̱ je̱ jyáyuda. [29] Je̱ Nte'yam tse'e du̱nu̱ja'vip
pa̱n pa̱ne'e ijttinup je̱'e̱ je̱ y'ónu̱kta ka'anume'e ya̱ it cho̱o̱'ndu̱k vye'na, je̱'e̱ tse'e
du̱nu̱pa̱a̱jmtki je̱tse'e y'ijttinit ax jo'n je̱ y'Onu̱k, ve'em tse'e je̱ y'Onu̱k du̱nu̱má̱jinit
du̱nu̱jaanchinit je̱ja nu̱may y'uts akujkta. [30] Ax je̱'e̱ juu' ve'e je̱ Nte'yam ñu̱pa̱a̱jmtki je̱tse'e
y'ijttinit je̱ y'ónu̱kta, je̱'e̱ tse'e yaaxji; je̱ts je̱'e̱ juu' ve'e yaaxji, je̱'e̱ tse'e kyato̱kimpa̱a̱m;
je̱ts je̱'e̱ juu' ve'e kyato̱kimpa̱a̱m, je̱'e̱ tse'e ñu̱pa̱a̱jmtki je̱tse'e je̱ ma̱jin du̱jaye̱jptinit.

[31] Pa̱n ve'em xa ve'e, ¿vintso̱se'e nva'numdat? Pa̱n je̱ Nte'yame'e u̱u̱'m ma̱a̱tta, ¿pa̱nts
u̱u̱'m n'ite'e xtso'oxpa̱jkumdap? [32] Ka'a tse'e je̱ Nte'yam du̱kayakjajty je̱tse'e je̱ y'Onu̱k
y'o̱o̱'ku̱t, yakjajte'e, je̱ y'Onu̱k tse'e vaan je̱ vintsa̱'kin ku ve'e xku'o̱o̱'kimdi. Je̱'e̱ ka̱jx
tse'e ku ve'e ve'em du̱tuujn, ¿vintso̱ts u̱u̱'me'e je̱'e̱ ma̱a̱t xkamo̱'yumdat nu̱jom je̱ y'o̱y
je̱'e̱? [33] ¿Pa̱nts vine'e va'anup je̱ts to̱kin ma̱a̱t je̱'e̱ ve'eda pa̱n pa̱n jatye'e je̱ Nte'yam
vyinko̱o̱ndu? ¡Je̱ Nte'yam tse'e viinm kato̱kimpa̱a̱jmju̱du! [34] ¿Pa̱n tse'e o̱'yixjup je̱tse'e
du̱to̱kimpámu̱t je̱ Nte'yam je̱ jyayu? Je̱ Cristo xa ve'e ku'o̱o̱'kijidu, je̱'e̱ juu' ve'e je̱
Nte'yam yakjoojntykpa̱jkjinuva je̱tse'e y'it je̱ja je̱ Nte'yam y'aka'yu̱n pa'ayi joma ve'e
xnu̱noo'kxtkimda. [35] Ka'a xa ve'e pa̱n juu' ve'e o̱'yixjup je̱tse'e juu' du̱tónu̱t je̱tse'e
xko̱o̱'ktso̱jkumdinit je̱ Cristo. O̱yam tse'e ntsaachpaatumda, ntsaachvinma'yumda, je̱
jayu xjomto'numda xtito'numda, xkatih'ijtjimda juu' ve'e nka'yumdap n'ookumdap,
xkatih'ijtjimda juu' ve'e nnatyukxo̱jxumjadap, yaja kutsa̱'a̱ga ja̱a̱t n'ijtumda, ukpu̱ je̱ jayu
xyak'o̱o̱'kuva'numda, xtso̱jkumdupts u̱u̱'m je̱'e̱ ve'e je̱ Cristo. [36] Ve'em xa je̱'e̱ ve'e ax jo'n
je̱ Kunuu'kx Jatyán vya'añ:

Ku̱x njaanchja'vip a̱a̱ts mitse'e,
je̱'e̱ ka̱jxts a̱a̱tse'e je̱ jayu xyak'o̱o̱'kuva'anda,
ve'em xa a̱a̱tse'e ax jo'n je̱ carnero juu' ve'e na̱jkx du̱yak'o̱o̱'kta.
Jidu̱'u̱m tse'e vya'añ.

[37] Pa̱n ti ve'e toojnjup ko̱jtsjup, n'ama̱a̱daaguimdup tse'e ku̱x xputa̱jkimdup u̱u̱'m je̱'e̱
ve'e je̱ Cristo, juu' ve'e o̱o̱y xtuntso̱jkumdup. [38] Ax ve'em tse'e, vinjávani xa a̱tse'e je̱ts
ka'a ve'e tii juu' ve'e o̱'yixjup je̱tse'e xpa̱jkjimdat je̱ Nte'yam je̱ cho̱jku̱n. Xtso̱jkumdupts
u̱u̱'m je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam pa̱n ti tsaachpaatu̱ne'e nyaknajxumdup ku ve'e njoojntykimda

nnaxviijnimda uk pan oo'kumdupe'e. Ka'a tse'e y'o'yixjada je ángeles, ni je ko'oyjáyu-
vapta, ni je'e juu' ve'e uxyam toojnjup kojtsjup, ni je'e juu' ve'e miimpnum, [39] ni je'e juu'
ve'e jem kajxm tsoo'mp, ni je'e juu' ve'e jep naxviijnit itupa'tkup tsoo'mp, ni ti viijnka xa
ve'e kya'o'yixju juu' ve'e pum jetse'e xpajkjimdat je Nte'yam je chojkun juu' ve'e jyayejpp
uu'm kajxamda kux ijtumdupe'e to'k muk je nMaja Vintsánamda Cristo Jesús maat.

9

Je Nte'yam tse'e duvinkoon je israeejlit jáyuda

[1] To'k muk atse'e n'it je Cristo maat. Tyúvamts ats ya'a ve'e nkats, ka'ats atse'e
ntaaya. Ats ya nvinma'yun, juu' ve'e je Espíritu Santo yakkutojkuxjup, je'ets atse'e
xtuknuja'vip jets tyúvam atse'e nkats. [2] Ooyts atse'e ntunnavyinma'yunma'aju, ooyts
atse'e ntunnutsaachvinmáyda ats je nmu'israeejlit jáyuda, juu' ve'e ijttup to'k tsu'uts
to'k nuu'pun ats maat. [3] Njatsajkpts atse'e jets atse'e xa'ma kajx ntsaachpaatnit, atse'e
nka'ítut je Cristo maat, pan ve'eme'e kuduyayepta je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx
ijtp. [4] Je Israel xa je'e ve'e je chaanda je kyoojta, ve'em ax jo'n ats. Je Nte'yam tse'e
vinkoojnjudu jetse'e y'ijttinit je'e je jyayu jetse'e dutukmaatjayejpti je myajin, je kyojtstán
tse'e yakta'nuxjudu jetse'e tyukkatajkijidi je pyava'nun, tyuknuja'vidu tse'e vintso ve'e
vyinjávajadat vyintsa'agajadat jetse'e je vanduk dupuujm je'e maatta. [5] Je'e je jyujpit
jáyuda tse'e dutsaanidup dukoojidup je israeejlit jayu. Ax vintso tse'e je Cristo dujáyuva,
je israeejlit je jyujpit jayu tse'e dutsaaniduva dukoojiduva je Cristo. ¡Yakmaja tse'e y'ijtnit
je Nte'yam xa'ma kajx, je'e juu' ve'e nujom dunumajikajxp! Amén.

[6] Ka je'ep xa atse'e ntijp jets je Nte'yame'e dukakutyoomp juu' ve'e vyaajntk je israeejlit
jayu kajxta, kux ka'a ve'e je Nte'yam duvinkaajn jetse'e y'ijttinit je jyáyuda to'k ka'ajyji je
Israel je chaan je kyooj. [7] Ni ka'a tse'e y'itta je Nte'yam je y'ónukta nujom pan pan jatye'e
ijttup je Abraham je chaan je kyooj. Kux jidu'ume'e je Nte'yam dunuujmi je Abraham: "Je
Isaac kajx tse'e xjayéput je tsaan je kooj." [8] Ya'a tse'e tyijp jets ka'a ve'e nujom je Abraham
je chaan je kyooj y'itta je Nte'yam je y'ónukta, je'e ve'eda pan pan jatye'e ke'xtup ax jo'n
je Nte'yam je vanduk duyaktaajñ je'e kajxta. [9] Kux jidu'ume'e je Nte'yam je Abraham
dutukvinva'ni: "Mejtsnuvap atse'e ku ve'e je xaaj dupaa'tut, van'it tse'e je Sara dujayéput
to'k je mix ónuk."

[10] Ax ka ya'ajyap tse'e, tyukmaatjayejp tse'e je Rebeca je jujpit jayu Isaac je xeen
ónukta. [11] Ax je Nte'yam tse'e nuto'k duvinkoon ka'anume'e kye'exta vye'na jets ka'a
ve'e ti dutoondi juu' ve'e oy juu' ve'e ka'oy. Ve'em tse'e je Nte'yam dutuujn ax jo'n
dunupaajmtki. Ka'a tse'e to'k duvinkaajn je'e kajx ku ve'e juu' dutuujn, je'e kajxe'e kuxe'e
ve'em dutsak. [12] Kux jidu'ume'e je Rebeca yaknuujmi: "Juu' ve'e ke'xtoo'vákup, je'e tse'e
dupattónap dupatpákap juu' ve'e ke'x'ux'ookap." [13] Vaampap tse'e jep Kunuu'kx Jatyán
kujxp: "Ntsajkp atse'e je Jacob jets ka'a ve'e je Esaú."

[14] ¿Vintsose'e nva'numdat? ¿Ka'a je'e vine'e y'oya juu' ve'e je Nte'yam tyuump?
¡Ni vintsova xa ve'e ve'em nkava'numdat! [15] Kux jidu'ume'e dunuujmi je Moisés:
"Ntuknu'ixkadaakyp atse'e pan pan atse'e ntsajkp, ntukma'tpts ats je'e ve'e." [16] Ax ve'em
tse'e, ka'a xa ve'e je Nte'yam je jayu duvinkán je'e kajx ku ve'e je jayu ve'em dutsak
ukpu juu' ve'e je jayu tyuump, je tukmo'tun kajxjits je'e ve'e ve'e ve'em dutún. [17] Vaampap
tse'e je faraón kajx je Kunuu'kx Jatyán: "Mitsts atse'e mpuump yakkutojkpa jets atse'e
mits kajx nyaknuke'xnatákat ats je nmajin, ve'em tse'e nujom je jayu dunujávadat je
majin juu' atse'e njayejpp." [18] Ax ve'em tse'e, tyukma'tpts je'e ve'e je Nte'yam pan pane'e
chajkp, jets pan pan tse'e tyukmutsajkp jetse'e dumakkpámut ka óyap je vyinma'yun,
tyukmakkpuumpts je'e ve'e.

[19] Nunjajtp tse'e ku ve'e nuto'k vya'anut: "Pan ve'em xa je'e ve'e, ¿vintsots vine'e je
Nte'yam y'o'yixjut jetse'e je jayu dutokimpámut?, kux ni pana ve'e kya'o'yixju jetse'e
dutónut juu' ve'e je Nte'yam kyatsajkp." [20] Mits, jayu, mnupánipts mitse'e jetse'e je
Nte'yam xkojtsvintsóvut. ¿Va'anup n'ite'e to'k je naxto'ts, je to'tspaampa dunaajmat:
"¿Tyajxts atse'e jidu'um tuxpum?" [21] O'yixjupts je'e ve'e je to'tspaampa jetse'e dupámut

je̱ naax pa̱n vintso̱ ve'e du̱tsa̱k, o̱'yixjupts je̱'e̱ ve'e je̱tse'e to'k je̱ to'ts du̱pa̱mu̱t juu' je̱'e̱
ve'e je̱ ma̱jin ma̱a̱t yaktuump je̱tse'e jado'k du̱pa̱mu̱t juu' ve'e o̱yvintso̱va yaktuump.
22 Ve'emts ya̱'a̱ ve'e ax jo'n je̱ Nte'yam du̱tún. Cha̱jkpts je̱'e̱ ve'e je̱tse'e du̱yaknu̱ke̱'x-
natá̱kat je̱ mya̱kkin je̱ts vintso̱ ve'e je̱ jayu je̱ tyo̱kin du̱tukkuvet je̱ e̱jku̱n ma̱a̱t. Ku̱x
ve'eme'e du̱tsa̱k, je̱'e̱ ka̱jx tse'e du̱muteni je̱'e̱da pa̱n pa̱n jatye'e je̱ tsaachpaatu̱n du̱v-
inmajtsju̱dup, je̱'e̱da pa̱n pa̱n jatye'e ñu̱pa̱a̱jmtki je̱tse'e vyintó̱kidinit. 23 Nay ve'empa
tse'e du̱tún je̱tse'e du̱yaknu̱ke̱'xnatá̱kat je̱ ma̱jin juu' ve'e o̱o̱y tyunjayejpp je̱ts juu' ve'e
ñu̱pa̱a̱jmtki je̱tse'e ntukma̱a̱tjaye̱jpumdinit, u̱u̱'me'e xtukmo̱'tumdup. 24 Ax je̱ Nte'yam
tse'e xyaaxjimdu, ka u̱u̱'mjyape'eda, je̱ israeejlit jayu, nay ve'empa ve'e pa̱n pa̱n jatye'e
ka je̱ israeejlit jáyuvap. 25 Ve'em xa je̱'e̱ ve'e ax jo'n je̱ Nte'yam je̱ Oseas du̱tukko̱jtsnajxy
jidu̱'u̱m:
Je̱'e̱da pa̱n pa̱n a̱tse'e nkajáyuvidup y'ijt,
u̱xyamts a̱tse'e nva'añ je̱ts a̱ts je̱'e̱ ve'e je̱ njáyuda.
26 Ax je̱m tse'e joma ve'e je̱ jayu yaknu̱u̱jmidi:
"Ka'a xa a̱ts miitse'e njáyuvada",
nay jé̱mjyam tse'e je̱ joojntyk Nte'yam ña̱'mu̱xjadat:
"A̱tsts miitse'e je̱ n'ónu̱kta."
Jidu̱'u̱m tse'e je̱ Nte'yam je̱ Oseas du̱tukko̱jtsnajxy.
27 Ax juu' tse'e je̱ israeejlit jayu ka̱jxta, jidu̱'u̱m tse'e vyaajñ je̱ Isaías: "O̱yame'e je̱ israeejlit
jayu o̱o̱y tyunnu̱máyada, ve'em ax jo'n je̱ po'o juu' ve'e je̱ja maaxy na̱pa'ayi, nu̱'eejyjits
je̱'e̱ ve'e juu' ve'e tso̱'o̱ktap. 28 Ka'a tse'e tyánat je̱tse'e je̱ Nte'yam du̱to̱kimpayo̱'ynit je̱
jayu pa̱n nu̱vinxu̱pe'e to'k it to'k naxviijn cha̱a̱nada." Jidu̱'u̱m tse'e vyaajñ. 29 Ax ya̱ Isaías
tse'e too'va̱jkp tu̱vya'añ vye'na: "Je̱ Nte'yam, juu' ve'e nu̱jom du̱ka̱'mika̱jxp, je̱'e̱ tse'e
xtukmo̱'tumdu, u̱u̱'mda, nu̱'eejyji je̱ Israel je̱ chaanda je̱ kyo̱o̱jta. Pa̱n ka'a tse'e ve'em
ku̱du̱tuujn, ku̱xjajtumdi tse'e ax jo'n jyajtjidi je̱ jáyuda juu' ve'e tsu̱u̱nidu je̱m sodómait
je̱ts gomoorrait kyajpu̱n ka̱jxmda." Jidu̱'u̱m tse'e vyaajñ.

Je̱ israeejlit jáyuda je̱ts je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook

30 Pa̱n ve'em xa je̱'e̱ ve'e, ¿vintso̱se'e nva'numdat? Jidu̱'u̱m xa je̱'e̱ ve'e. Je̱'e̱ pa̱n pa̱n
jatye'e ka je̱ israeejlit jáyuvap, juu' ve'e du̱ka'íxtidu vintso̱ ve'e o̱y jo̱o̱t y'íttat je̱ Nte'yam
ma̱a̱t, je̱ Nte'yam tse'e kato̱kimpa̱a̱jmju̱du je̱'e̱ ka̱jx ku ve'e jyaanchja'vijidi. 31 Ax je̱'e̱da juu'
ve'e je̱ israeejlit jáyuda, juu' ve'e du̱kutyonuvaandup je̱ pava'nu̱n je̱tse'e ve'em y'ijttinit o̱y
jo̱o̱t je̱ Nte'yam ma̱a̱t, je̱'e̱ tse'e je̱ Nte'yam to̱kimpa̱a̱jmju̱du. 32 ¿Ax tya̱jx tse'e je̱ Nte'yam
tyo̱kimpa̱a̱jmjidi? Je̱'e̱ ka̱jx tse'e ku̱xe'e du̱tso̱kta je̱tse'e y'ijttinit o̱y jo̱o̱t je̱ Nte'yam ma̱a̱t
je̱'e̱ ka̱jx juu' ve'e tyoondu, ka'a tse'e du̱tso̱kta je̱tse'e y'íttat o̱y jo̱o̱t je̱ Nte'yam ma̱a̱t je̱
jaanchja'vin ka̱jx. Ka'a tse'e du̱tso̱kta je̱tse'e je̱ Jesucristo du̱jaanchjávadat, je̱'e̱ ka̱jx tse'e
y'itta ax jo'n je̱ jayu juu' ve'e kítudup ku ve'e je̱ja tsaku̱jx kyute̱'pxada. 33 Ve'em xa je̱'e̱
ve'e je̱ Jesucristo ax jo'n je̱ tsaaj juu' ve'e je̱ jayu tyukkute̱'pxip, ve'em ax jo'n je̱ Kunuu'kx
Jatyán vya'añ:
Mpá̱mupts a̱tse'e je̱m jerusaleenit kyajpu̱n ka̱jxm to'k pa̱ne'e ítup ax jo'n je̱ tsaaj juu' ve'e
yakkute̱'pxip je̱tse'e je̱ jayu du̱yakkitu,
pa̱n pa̱nts je̱'e̱ ve'e du̱jaanchja'vip,
ka'ats je̱'e̱ ve'e chaachvinmáyu̱t ku̱xe'e ve'em du̱tún.
Jidu̱'u̱m tse'e je̱ Kunuu'kx Jatyán vya'añ.

10

1 Utsta ajchta utsta tsa̱'a̱da, ntsa̱jkpts a̱tse'e o̱o̱y yam nja'vin ka̱jxm je̱tse'e a̱ts je̱
nmu'israeejlit jayu du̱jaye̱jptinit je̱ joojntykin juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp. ¡O̱o̱y a̱ts je̱'e̱ ve'e
ntunnu̱tsapko̱tsta! 2 Tyú̱vamts a̱tse'e nka̱ts je̱ts to'k aaj to'k jo̱o̱te'e je̱ Nte'yam du̱mutonda
du̱mupa̱kta. O̱yam tse'e ve'em du̱jatonda, ka'a tse'e du̱nu̱jávada vintso̱ ve'e je̱ Nte'yam
du̱tsa̱k je̱tse'e myutónjadat myupá̱kjadat. 3 Ka'a tse'e du̱nu̱jávada vintso̱ ve'e je̱ Nte'yam
je̱ jayu du̱kato̱kimpu̱m, je̱'e̱ ve'e cho̱jktup je̱tse'e je̱ Nte'yam kyato̱kimpá̱mjadat je̱'e̱ ka̱jx
ku ve'e du̱tonda juu' ve'e je̱p y'avintso̱ vinma'yu̱n ku̱jxp pyayo̱'ydup. Ax ve'em tse'e

dụkakuvạkta vintsọ ve'e jẹ Nte'yam dụnụpạạjmtki jẹtse'e jẹ jayu dụkatọkimpạ́mụt. [4] Jẹ
jáyuda juu' ve'e dụjaanchja'vidup jẹ Cristo, jẹ'ẹ tse'e jẹ Nte'yam katọkimpạạjmjụdup, ka'a
tse'e tyun ku ve'e jẹ jayu dụkutyonuva'añ jẹ Moisés jẹ pyava'nụn jẹtse'e ve'em jẹ Nte'yam
kyatọkimpạ́mjadat.

[5] Jidụ'ụm tse'e jẹ Moisés dụnụkạjts vintsọ ve'e jẹ Nte'yam jẹ jayu dụkatọkimpụm jẹ
pava'nụn kạjx: "Pạn pạn xa ve'e dụkutyoomp nụjom jẹ pava'nụn, joojntykapts jẹ'ẹ
ve'e." [6] Ax jidụ'ụm tse'e yaknụkạts vintsọ ve'e jẹ Nte'yam jẹ jayu dụkatọkimpụm jẹ
jaanchja'vin kạjx: "Ka'a tse'e mvinmáyụt jẹm mja'vin kạjxm: ¿Pạnts vine'e tsajpẹ́tup?"
(Jẹ'ẹ yạ'ạ ve'e tyijp jẹtse'e jẹ Cristo dụyakvánụkụt.) [7] Jaa'kvaamp tse'e jidụ'ụm: "Ka'a tse'e
jidụ'ụm mvinmaayvat: ¿Pạnts vine'e vánụkup joma ve'e jẹ ọọ'kpatạjk?" (Jẹ'ẹ yạ'ạ ve'e
tyijp jẹtse'e jẹ Cristo dụyakjoojntykpạjknuvat.) [8] Jidụ'ụm xa ve'e vya'añ: "Mmutạ́mipts
mitse'e jẹ Nte'yam jẹ kyạts jẹ y'ayook, jẹm jẹ'ẹ ve'e m'am jẹts mja'vin kạjxm." Jidụ'ụm
tse'e vya'añ. Yạ kạts yạ ayook, jẹ jaanchja'vints jẹ'ẹ ve'e juu' ạạtse'e ntukka'amaayp.
[9] Pạn mtukkạjtsp xa ve'e jẹ m'aaj jẹts jẹ Mạjạ Vintsạ́n jẹ'ẹ ve'e jẹ Jesús, jẹtse'e jẹm
mja'vin kạjxm xjaanchjáva jẹts jẹ Nte'yame'e yakjoojntykpạjkjinuva ku ve'e y'uk'ạạ'k,
mjayẹ́pupts mitse'e jẹ joojntykin juu' ve'e xạ'ma kạjx ijtp. [10] Kụx yame'e nja'vin kạjxmam
njaanchja'vimda, jẹ'ẹ kạjx tse'e jẹ Nte'yam xkatọkimpạ'mumda; jẹts yạ n'aajamda tse'e
ntukkọjtsumdup, jẹ'ẹ kạjx tse'e njayẹjpumda jẹ joojntykin juu' ve'e xạ'ma kạjx ijtp.

[11] Vaamp tse'e jẹ Kunuu'kx Jatyán: "Pạn pạnts jẹ'ẹ ve'e dụjaanchja'vip, ka'ats jẹ'ẹ ve'e
chaachvinmáyụt kụxe'e ve'em dụtún." [12] Ax ve'em tse'e, anañụjoma kạjx yạ'ạ ve'e, pạn
pạn jatye'e israeejlit jayu jẹts pạn pạn jatye'e ka jẹ'ẹpta; jẹ Nte'yam, ka'a xa jẹ'ẹ ve'e
pạn dụviijnk'íx. Kụx jẹ Mạjạ Vintsạ́n, jẹ'ẹ ve'e dụnụvintsạnikạjxp to'k kạ'ạjyji, ọọyts
jẹ'ẹ ve'e dụtunkunuu'kx pạn pạne'e amọ́tujup jẹ maa'yụn. [13] Ve'em xa jẹ'ẹ ve'e ax jo'n
jẹ Kunuu'kx Jatyán vya'añ: "Pạn pạn tse'e jẹ Nte'yam dụ'amọ́tup jẹtse'e yaktsọ'ọkjụt,
yaktsọ'ọkjupts jẹ'ẹ ve'e." Jidụ'ụm tse'e vya'añ. [14] ¿Ax vintsọts jẹ'ẹ ve'e jẹ Nte'yam juu'
dụ'amọ́tudat pạn ka'a ve'e dụjaanchjávada? ¿Jẹts vintsọ tse'e dụjaanchjávadat pạn ka'ana
ve'e dụ'amọtunaxta jẹ Nte'yam jẹ y'ayook? ¿Jẹts vintsọ tse'e dụ'amọtunáxtat jẹ Nte'yam
jẹ y'ayook pạn ka'a ve'e pạn vya'nụxjada? [15] ¿Jẹts vintsọ tse'e dụ'avánadat pạn ka'a ve'e
jẹ Nte'yam kyẹ́xjada? Ve'em xa jẹ'ẹ ve'e ax jo'n jẹ Kunuu'kx Jatyán vyaampa: "Ọọye'e
tyuntsoja ku ve'e jẹ jayu jye'ya jẹtse'e jẹ jayu dụvaajnjada jẹ ọy kạts jẹ ọy ayook." Jidụ'ụm
tse'e vya'añ.

[16] Ax ka'a tse'e to'k kạ'ạjyji dụmạjạpạmda jẹ ọy kạts jẹ ọy ayook. Ve'em xa yạ'ạ ve'e ax
jo'n jẹ Isaías vyaajñ: "Mạjạ Vintsạ́n, ¿pạnts n'ite'e dụjaanchja'vidup jẹ ayook juu' ạtse'e
jẹ jayu nvaajnjip?" Jidụ'ụm tse'e vyaajñ. [17] Ax ve'em tse'e, ku ve'e jẹ jayu dụ'avánada jẹ
Cristo jyẹ'ẹ, y'amọtunajxtup tse'e jẹ jayu jẹ ayook. Jẹts ku ve'e jẹ jayu dụ'amọtunaxta jẹ
ayook, van'it tse'e jẹ jaanchja'vin tyukjẹ'yajada.

[18] N'amọtutụ́vipts ạtse'e, ¿ka'a vine'e jẹ jayu dụmọ́tudi yạ ayook? Ve'em, myọ́tudu xa
jẹ'ẹ ve'e. Kụx jidụ'ụme'e jẹ Kunuu'kx Jatyán vya'añ:

Yaktaan xa ve'e vinxụp to'k it to'k naxviijn juu' jẹ'ẹ ve'e y'ava'nidu,
jẹts jẹ myạjin, jẹ'ypts jẹ'ẹ ve'e vinxụp to'k it to'k naxviijn jẹts jẹ vaat joma ve'e yạ tsajmit
it kyukạxa.

Jidụ'ụm tse'e vya'añ. [19] N'amọtutụ́vinuvapts ạtse'e, ¿ka'a vine'e jẹ israeejlit jayu dụvin-
mọ́tudi ti ve'e tyijp juu' ve'e y'ixtu myọ́tudu? Ve'em, vyinmọ́tudu xa ve'e. Muto'k viijn,
vyinmọ́tudu tse'e pạn pạn jatye'e ka jẹ israeejlit jáyuvap. Kụx jidụ'ụme'e jẹ Nte'yam
dụnụụjmi jẹ israeejlit jáyuda, jẹ Moisés tse'e tyukkọjtsnajx:

Ẹjkjup ạts miitse'e nyaktándat jẹ jayu kạjxta juu' ạtse'e nkajáyuvidup,
ve'emts ạts miitse'e ntoojnjadat jẹ jayu kạjxta juu' ve'e ọy dụkapayọ'ydup.

[20] Nay ve'empa jẹ Isaías, nayja'vijuts jẹ'ẹ ve'e jẹts yạ'ạ ve'e va'ajts dụ'avánat. Jidụ'ụm tse'e
jẹ Nte'yam jẹ Isaías dụtukkọjtsnajxy:

Xpaattuts ạtse'e jẹ'ẹda pạn pạn jaty ạtse'e xka'íxtidup vye'na,
naajknụkẹ'xnatạjkijuts ạtse'e jẹja jẹ'ẹ vyinkujkta pạn pạn jatye'e dụkah'amọtutụ́vidu ạts
kạjx.

21 Ax ku tse'e je̱ Nte'yam du̱nu̱ka̱jts je̱ israeejlit jayu, je̱ Isaías tse'e tyukko̱jtsnajx, jidu̱'u̱m
tse'e vyaajñ: "Jóvum xa̱a̱j a̱tse'e n'ix vintso̱ ve'e je̱ israeejlit jayu ku̱vyinmayu̱mpijttini,
ku̱du̱masoo̱ktini je̱ kyo̱'o̱y joojntykinda, je̱tse'e ku̱y'itta o̱y jo̱o̱t a̱ts ma̱a̱t, je̱'e̱da pa̱n pa̱n
jatye'e kaka̱tsu̱pa̱jktup je̱tse'e kyaka̱tsu̱vinmóda."

11

Tyukma̱'tp tse'e je̱ Nte'yam je̱ israeejlit jayu

1 N'amo̱tutúvipts a̱tse'e: ¿Tyunmasoo̱ktinuts je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam je̱ jyáyuda? ¡Ni
vintso̱va xa je̱'e̱ ve'e ve'em du̱katuujn! Átsam xa je̱'e̱ ve'e israeejlit jayu, je̱ Abraham
xa a̱tse'e je̱ chaan je̱ kyo̱o̱j, je̱'e̱ a̱tse'e nu̱to'k je̱ Benjamín je̱ chaan je̱ kyo̱o̱j. 2 Ka'a xa
ve'e je̱ Nte'yam du̱masa̱'a̱k je̱ jyayu juu' ve'e ju̱jpani vyinko̱o̱n. Mnu̱ja'vidup xa miitse'e
vintso̱ ve'e vya'añ je̱p Kunuu'kx Jatyán ku̱jxp je̱p joma ve'e je̱ Elías du̱nu̱'a̱a̱'ni je̱ israeejlit
jayu je̱ja je̱ Nte'yam vyinku̱jk. Jidu̱'u̱m tse'e vyaajñ: 3 "Ma̱ja̱ Vintsán, yak'o̱o̱'ktinu xa
ve'e je̱ m'ayook ko̱jtsnajxpata̱jkta je̱tse'e du̱jaavdini je̱ yo̱jxpe̱jtu̱n joma ve'e myakvinja'vi
myakvintsa̱'ki. A̱tsji xa ve'e jado'k taannu juu' ve'e mvinja'vijup mvintsa̱'kijup, ax
xyak'o̱o̱'kuvaanduvapts a̱tse'e." 4 Ax jidu̱'u̱m tse'e je̱ Nte'yam y'atso̱o̱jvji: "Ka mítsjyap
xa ve'e to'k juu' a̱tse'e xtaajnjip, xtaajnjipnum xa a̱tse'e nu̱vuxtojtu̱k miijl je̱ yaa'tya̱jk
juu' ve'e du̱kavinko̱xkténidup je̱ apa̱mnax juu' ve'e Baal du̱xa̱a̱j." Jidu̱'u̱m tse'e je̱
Elías yaknu̱u̱jmi. 5 Nay ve'empa tse'e u̱xyam y'ijtpa. Nu̱'eejyjits je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam
vyinko̱o̱jnjidi je̱ myaa'yu̱n ka̱jx. 6 Je̱ myaa'yu̱n ka̱jx tse'e je̱ Nte'yam vyinko̱o̱jnjidi; ka je̱'e̱
ka̱jxape'e ku ve'e du̱toondi juu' ve'e o̱y. Ku̱x pa̱n je̱ Nte'yame'e je̱ jayu ku̱du̱vinka̱a̱jn je̱'e̱
ka̱jx ku ve'e du̱tonda juu' ve'e o̱y, ka'a tse'e maa'yu̱n ku̱yaktij juu' ve'e je̱ Nte'yam je̱ jayu
tyoojnjip.

7 ¿Ax vintso̱ts je̱'e̱ ve'e? Ka'a tse'e je̱ israeejlit jayu du̱paatti juu' ve'e jya'íxtidup; je̱
nu̱'eejyjida pa̱ne'e je̱ Nte'yam vinko̱o̱jnju̱du, je̱'e̱ tse'e du̱paattu juu' ve'e je̱ israeejlit
jayu jya'íxtidup. Ax je̱ nu̱may jayu, ma̱kk tse'e vyimpijttini je̱ vyinma'yu̱nda. 8 Ve'em
xa ya̱'a̱ ve'e ax jo'n je̱ Kunuu'kx Jatyán vya'añ: "Je̱ Nte'yam tse'e ma̱kk pa̱'mu̱xju̱du je̱
vyinma'yu̱nda, u̱xyam paat tse'e du̱kavinjávada juu' ve'e jya'íxtup je̱tse'e du̱kavinmóda
juu' ve'e jyamódudup." 9 Vaampa xa ve'e je̱ David jidu̱'u̱m:

O̱o̱y tyunkayda tyun'oo'kta je̱ jayu.
Va'an je̱ Nte'yam tyoojnjidini ax jo'n je̱ tá̱nu̱k juu' ve'e taamp je̱p kuty̱a̱y ja̱a̱tp
ku̱xe'e du̱kanu̱java je̱ts je̱ y'o̱o̱'ku̱n je̱'e̱ ve'e y'ana̱jkxip,
ve'em ax jo'n je̱ jayu kyute̱'pxa je̱tse'e kyitu.
10 Va'an viints du̱vimpijttini,
va'an du̱tsaachpaattini xa̱'ma ka̱jx je̱ jayu juu' ve'e ve'em du̱toondup.
Jidu̱'u̱m tse'e vyaajñ.

Je̱ Nte'yam tse'e du̱yaktso̱o̱kp pa̱n pa̱n jatye'e ka je̱ israeejlit jáyuvap

11 N'amo̱tutúvinuvapts a̱tse'e, ku ve'e je̱ israeejlit jayu kya'adi je̱p to̱kin ja̱a̱tp, ¿tunvin-
tó̱kiduts je̱'e̱ vine'e? ¡Ni vintso̱va xa je̱'e̱ ve'e ve'em du̱katuujn! Ku xa ve'e je̱ israeejlit jayu
tyo̱kintoondi, je̱'e̱ ka̱jx tse'e tyukka̱daakjidi je̱ joojntykin juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp pa̱n pa̱n
jatye'e ka je̱ israeejlit jáyuvap, ve'em tse'e je̱ israeejlit jayu myu'é̱kjadat ku ve'e du̱'ixta
je̱ts je̱ Nte'yame'e je̱ maa'yu̱n to'nu̱xju̱dup pa̱n pa̱n jatye'e ka je̱ israeejlit jáyuvap. 12 Ax
ve'em tse'e, je̱ israeejlit jayu je̱ tyo̱kin ka̱jx tse'e je̱ Nte'yam o̱o̱y du̱tunkunuu'kx pa̱n pa̱n
jatye'e ka je̱ israeejlit jáyuvap. ¿Ax vintso̱ts je̱'e̱ n'ite'e nu̱yojk je̱ kunoo'kxu̱n du̱kamo̱'o̱t
je̱ israeejlit jayu ku ve'e du̱jaanchja'vidinuvat je̱ Nte'yam?

13 Miitsta, ka je̱ israeejlit jáyuvapta, je̱p xa ve'e juu' a̱ts miitse'e ntukmuko̱tsuvaandup.
Je̱ Nte'yam a̱tse'e xvinko̱o̱n je̱ts a̱tse'e n'ítu̱t je̱'e̱ je̱ kyuká̱tsiva, je̱'e̱ a̱tse'e xke̱jxp je̱ts a̱tse'e
je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook nvaajnjadat pa̱n pa̱n jatye'e ka je̱ israeejlit jáyuvap, je̱'e̱ ka̱jxts a̱tse'e
o̱o̱y ntunyakvinko̱pka ya̱ toonk. 14 Ntsa̱jkpts a̱tse'e je̱tse'e a̱ts je̱ nmu'israeejlit jayu du̱'íxtat
je̱ maa'yu̱n juu' ve'e je̱ Nte'yam mto'nu̱xju̱dup, ve'emts je̱'e̱ ve'e du̱'íxtiduvat vintso̱ ve'e je̱
Nte'yam je̱ maa'yu̱n tyo'nu̱xjadat je̱tse'e ve'em du̱jaye̱jptuvat je̱ joojntykin juu' ve'e xa̱'ma

kạjx ijtp. [15] Kụx ku xa ve'e jẹ Nte'yam dụmasạạk jẹ israeejlit jayu, van'it tse'e dụmujọt'ọ'yi juu' ve'e ka jẹ israeejlit jáyuvap. Ax ku tse'e jẹ Nte'yam dụkuvạjknuvat jẹ israeejlit jayu, ve'em tse'e y'íttat ax jo'n kụjyoojntykpạjknuva jẹ ọọ'kpatạjk. [16] Pạn yaktukmuyọjxp xa ve'e jẹ Nte'yam jẹ jụts juu' ve'e too'vạjkp yakjạjtsp, jyẹ'ẹikạjxpapts jẹ'ẹ ve'e nụjom jẹ jụts juu' ve'e ụx'ọọk yakjạjtsp. Pạn yaktukmuyọjxp tse'e jẹ Nte'yam jẹ kụp aa'ts, jyẹ'ẹikạjxpapts jẹ'ẹ ve'e nụjom jẹ kụp axén.

[17] Miitsta, ka jẹ israeejlit jáyuvapta, ve'em xa miitse'eda ax jo'n to'k jẹ yukjọọtmit olivos kụp axén. Jẹts jẹ israeejlit jayu, ve'emts jẹ'ẹ ve'eda ax jo'n jẹ olivos kụp axén juu' ve'e kạyu'uj kạtún. Ve'em xa ve'e jẹ Nte'yam dụtún ax jo'n kụdụkụspujx to'k jẹ axén jẹ olivos kụp juu' ve'e kạyu'uj kạtún jẹtse'e jẹm dụpạajmji to'k jẹ axén juu' ve'e yukjọọtmit olivos kụp jẹtse'e to'k muk y'it mạạt jẹ olivos kụp juu' ve'e kạyu'uj kạtún. Ax ve'em tse'e, jẹ olivos kụp juu' ve'e kạyu'uj kạtún, ve'em ax jo'n jẹ'ẹ jẹ ñạạj dụmọọjy jẹ axén juu' ve'e jẹm ijt jẹtse'e yakkụspujx, jẹtse'e ve'em ax jo'n jẹ olivos kụ́pjyam jẹ ñạạj dụmạ'ạ jẹ yukjọọtmit kụp jẹ y'axén juu' ve'e jẹm yaktukmupạ'mi, nay ve'empats miitse'e jẹ kunoo'kxụn xjayẹpta jẹ kunoo'kxụn kạjx juu' ve'e jẹ israeejlit jayu jyayẹjptu. [18] Ax ka'a tse'e xkọ'ọyjávadat jẹ israeejlit jáyuda. ¿Vintsọse'e mnamyạ́jajadat? Ve'em xa miitse'eda ax jo'n to'k jẹ kụp axén. Ax ka'a tse'e jẹ kụp axén jẹ ñạạj dụmạ'ạ jẹ kụp aa'ts, jẹ kụp aa'ts tse'e dụmọọyp jẹ kụp axén jẹ ñạạj.

[19] Nụnjajtp tse'e ku ve'e nụto'k vya'anụt: "Jẹ'ẹ kạjx xa ve'e jẹ kụp axén yakkụspujx jẹts ạtse'e jẹm nyakpụụjm." [20] Ve'emam xa jẹ'ẹ ve'e. Jẹ'ẹ kạjx tse'e y'itta ax jo'n jẹ kụp axén juu' ve'e yakkụspojx jẹtse'e kyọọ'k'ijtni jẹ kụp mạạt juu' ve'e kạyu'uj kạtún, kụx ka'a ve'e dụjaanchjávada jẹ Nte'yam. Miits tse'e m'ijttup ax jo'n jẹ axén juu' ve'e to'k muk ijtp jẹ kụp mạạt juu' ve'e kạyu'uj kạtún, kụxe'e xjaanchjávada. Ka'a tse'e mnamyạ́jajadat jẹ'ẹ kạjx; nay'ix'ítjada ve'e jẹts ka'a ve'e m'íttat ax jo'n to'k jẹ axén juu' ve'e jẹ kụp yaktukmupạ'mi jẹtse'e yakkụspojxnuva. [21] Kụx pạn ka'a xa ve'e jẹ Nte'yam dụtukmạ't jẹ israeejlit jayu juu' ve'e ijttup ax jo'n jẹ avintsọ kụp axén, ¿vintsọse'e xnasjávada jẹts miitse'e mtukmọ'ọtjadat pạn ka'a ve'e xjaanchjávada? [22] Yạ'ạ kạjx tse'e n'íxumda vintsọ ve'e jẹ Nte'yam va'ajts ọy jọọt ñapyụmjụ jẹts nay ve'empa vintsọ ve'e jẹ mạkk tsaachpaatụn dụpụm. Mạkk tse'e jẹ tsaachpaatụn dụpụụjmja pạn pạn jatye'e ijttup jẹp tọkin jạạtp; ax va'ajts ọy jọọt tse'e ñapyụmjụ miits mạạtta, jẹ'ẹ ve'e ku ve'e mnaajk'ítjada ọy jayu jẹ Nte'yam mạạt. Pạn ka'a tse'e ve'em xtonda, ve'em tse'e mjajttuvat ax jo'n jẹ'ẹ jyajtti. [23] Ax pạn jẹ israeejlit jayu tse'e dụjaanchja'vidinuvap jẹ Nte'yam, yakpạạmdinuvapts jẹ'ẹ ve'e jómam y'ijtti, kụx ọ'yixjup jẹ'ẹ ve'e jẹ Nte'yam jẹtse'e jado'k nax jẹm dụpạạmnuvat. [24] Miitsta, ka jẹ israeejlit jáyuvapta, ve'em xa miitse'eda ax jo'n jẹ olivos kụp axén juu' ve'e yẹẹ'k jẹm yukjọọtm, van'it tse'e yakkụspujx jẹtse'e yakpạạjmji juu' ve'e kyah'avintsọkụ́pip, jẹ olivos kụp juu' ve'e kạyu'uj kạtún. ¿Vintsọts n'ite'e kya'ọ'yinuvat jẹtse'e yakpạạmnuvat jado'k nax joma ve'e y'ijt jẹ israeejlit jayu? Jẹ'ẹ tse'e ijttup ax jo'n jẹ avintsọ kụp axén.

Ku jẹ israeejlit jayu y'ijttinit jẹm jẹ Nte'yam y'am kyạ'm

[25] Utsta ajchta utsta tsạ'ạda, ntsạjkp ạtse'e jẹtse'e xnụjávadat juu' ve'e jẹ Nte'yam ñụpạạjmtki jẹtse'e kyayaknụjava y'ijt, ve'em tse'e mkanayjávajadat jẹts ọọye'e juu' xtunnụjávada. Ka'a xa ve'e jẹ israeejlit jayu mạkk jẹ vinma'yụn dụjayẹpta xạ'ma kạjx, van'it paatji ve'e ku ve'e pyo'okụt pạn pạn jatye'e ka jẹ israeejlit jáyuvap, jẹ'ẹ tse'e dụjaanchjávadap jẹ Nte'yam. [26] Ax ve'em tse'e nụjom jẹ israeejlit jayu dụjayẹjptinit jẹ joojntykin juu' ve'e xạ'ma kạjx ijtp. Ve'em xa jẹ'ẹ ve'e ax jo'n jẹ Nte'yam vyaajñ jẹp Kunuu'kx Jatyán kụjxp:

Yakjẹ́jap tse'e jẹ Yaktsọọkpa jẹm jerusaleenit kyajpụn kạjxm,
jẹ'ẹ tse'e dụtuknụvaatsnup jẹ israeejlit jayu jẹ tyọ́kinda.
[27] Yạ'ạts jẹ'ẹ ve'e jẹ kọjtstán juu' ạts jẹ'ẹ ve'e nmasọọkjadap ku ạtse'e jẹ tyọkin ntuknụvaat-
stinit.
Jidụ'ụm tse'e vyaajñ.

[28] Cho'oxpụjkpts jẹ'ẹ ve'e jẹ Nte'yam jẹ israeejlit jáyuda kụxe'e dụkajaanchjávada jẹ ọy kạts jẹ ọy ayook. Miits jẹ m'ọ'yinda xa jẹ'ẹ ve'e ku ve'e dụkajaanchjávada. Ọyam

tse'e vye'ema, tyukkonvaatsts jẹ'ẹ ve'e jẹ Nte'yam jẹts jẹ'ẹ ve'e dujáyuvat, chajkpts jẹ'ẹ
ve'eda jẹ jyujpit jayu kajxta, jẹ Abraham, jẹ Isaac, maat jẹ Jacob. [29] Ka'a xa ve'e jẹ Nte'yam
duvinmatyíkuts pan pan jẹ'ẹ ve'e vyinkaamp jẹtse'e dukunuu'kx. [30] Miitsta, ka jẹ israeejlit
jáyuvapta, ka'a tse'e xkatsupajkti jẹ Nte'yam; ax uxyam tse'e jẹ Nte'yam mtukmo'otjada
kux ka'a ve'e jẹ israeejlit jayu kyatsapakta. [31] Ax nay ve'empa tse'e, óyame'e jẹ israeejlit
jayu dukakatsapakta jẹ Nte'yam, tukmo'otjadapts jẹ'ẹ ve'e, ve'em ax jo'n miitse'e uxyam
mtukmo'otjada jo'n. [32] Jẹ Nte'yam xa ve'e nujom jẹ jayu duyaktaan jẹp tokin jaatp kuxe'e
kyakatsapákjada. Ve'em tse'e dutuujn jẹtse'e to'k ka'ajyji dutukmo'otut.

"¡Qoy xa ve'e jẹ Nte'yam dutunnumaja dutunnujaancha!"

[33] ¡Qoy xa ve'e jẹ Nte'yam dutunnumaja dutunnujaancha! ¡Va'ajts kuvij aa'k xa jẹ'ẹ ve'e
jẹts ooy tse'e juu' dutunnujava! ¿Pants n'ite'e o'yixjup jẹtse'e duvinmótuvut pan tyajxe'e
jẹts vintso ve'e juu' dutún? [34] Ve'em xa jẹ'ẹ ve'e ax jo'n jẹ Kunuu'kx Jatyán vya'añ:
¿Pants jẹ'ẹ n'ite'e dunuja'vip ti vinma'yune'e jẹ Majа Vintsán jyayejpp,
pants jẹ'ẹ n'ite'e o'yixjup jẹtse'e jẹ Nte'yam dukojtsvíjut?
[35] ¿Pants jẹ'ẹ n'ite'e too'vajkp juu' tuduma'a jẹtse'e ux'ook kyuvejtuxjut?
Jidu'um tse'e jẹ Kunuu'kx Jatyán vya'añ. [36] Jẹ Nte'yam xa ve'e nujom juu' jaty dupaam, jẹ'ẹ
jẹ chojkun kajx tse'e nujom juu' jaty duyakjeji, jẹ'ẹ jẹ myajin kajx tse'e nujom juu' jaty y'it.
¡Yakmaja yakjaanchats jẹ'ẹ ve'e jẹ Nte'yam y'ijtnit xa'ma kajx! Amén.

12

Vintso jẹ Nte'yam dutsak jẹtse'e jẹ jayu jyoojntykat

[1] Utsta ajchta utsta tsa'ada, kuxe'e jẹ Nte'yam jẹ jayu dunu'ixkada'aky, jẹ'ẹ kajxts ats
miitse'e nmunoo'kxtukta jẹts jẹ'ẹ ve'e mnatyukvintsa'agajadat, jẹ vintsa'kin juu' ve'e
joojntykidup, juu' ve'e jẹ Nte'yam natyukkatajkijup jẹts juu' jẹ'ẹ ve'e y'oyja'vip. Pyaatyp
y'akeeguipts jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e ve'em jẹ Nte'yam xvinjávadat xvintsa'agadat. [2] Ka'a tse'e
m'ukjoojntykidinit ax jo'n jẹ jayu juu' ve'e dumaatnavyaa'njudup jẹ naxviijnit jẹ kyo'oy
jẹ'ẹ, jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e jẹ mvinma'yun xyaktíktstinit, ve'em tse'e oy xnujávadat pan ti ve'e
jẹ Nte'yam chajkp, pan ti ve'e y'oyja'vip, pan ti ve'e oy jẹts va'ajts.

[3] Jẹ maa'yun kajx juu' atse'e jẹ Nte'yam xtoojnji, jẹ'ẹ kajxts ats miitse'e nvaajnjada: Ka'a
tse'e nuyojk maj mnayjávajadat jẹts juu' ve'e kyapaatyp kyah'akeeguip; jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e
nuto'k nuto'k oy xpayo'oydat jẹtse'e xtóndat juu' ve'e mtukkadaakjudup, ve'em ax jo'n
dupaa'ty du'akeega maat jẹ jaanchja'vin juu' ve'e jẹ Nte'yam mmoojyjudu. [4] May viijn xa
ve'e jẹ ni'kx jẹ kopk dumaada, jẹm tse'e jẹ kya'aj, jẹm tse'e jẹ tyek, nay jẹmpa tse'e juu'
jaty viijnk. Ax juu' tse'e to'k ni'kx to'k kopk, kakjẹ'ẹ tse'e jẹ tyoonk tyukkada'akyju. [5] Nay
ve'empa tse'e, numay xa uu'me'eda, ax to'k muk tse'e n'ijtumda jẹ Cristo maat jẹts to'k
muk tse'e n'ijtumda nuto'k nuto'k, ve'em ax jo'n kun'ijtumdi to'k ni'kx to'k kopk jẹ Cristo
maat.

[6] Ax ve'em tse'e dutsak jẹtse'e juu' nto'numdat vintso ve'e jẹ Nte'yam jẹ maa'yun jẹ
putajkin xmo'yumda to'k jado'k, ve'em ax jo'n xtukmutsojkumda. Pan yakmo'yumdu
tse'e pan vintso ve'e nkojtsnajxumdat jẹ Nte'yam jẹ y'ayook, ve'em tse'e dutsak jẹtse'e
nkojtsnajxumdat ax jo'n dupaa'ty du'akeega maat jẹ jaanchja'vin juu' ve'e njayejpumdup.
[7] Pan yakmo'yumdu tse'e vintso ve'e jẹ jayu mpatto'nimdat, ve'em tse'e nto'numdat. Pan
yakmo'yumdu tse'e vintso ve'e jẹ jayu ntuk'íxumdat jẹ Nte'yam jẹ y'ayook, ve'em tse'e
nto'numdat. [8] Pan yakmo'yumdu tse'e vintso ve'e jẹ jayu nyakjot'amájimdat, ve'em tse'e
nto'numdat. Pan yakmo'yumdu tse'e vintso ve'e mputajkimdat jẹ jayu pan pan jatye'e
katih'ijtuxjudup, ve'em tse'e oy mputajkimdat. Pan yakmo'yumdu tse'e vintso ve'e jẹ
jayu nyakkutojkjimdat, oy tse'e nto'numdat. Pan yakmo'yumdu tse'e vintso ve'e oy jayu
nnapya'mumjadat jẹ'ẹ maat pan pan jatye'e tsaachvinmaaydup, xoonduk aaj xoondukjoot
tse'e ve'em nto'numdat.

[9] Nachókjada to'k jado'k to'k aaj to'k joot. Ka'a tse'e xtsóktat jẹ ka óyap; to'k aaj to'k
jootẹ'e mnaajk'ítjadat jẹ y'oy jẹ'ẹ maat. [10] Qoy tse'e mtunnachókjadat, ve'em ax jo'n dutsak

jętse'e ję Nte'yam ję jyayu ñachǫ́kjadat. Íxtada vintsǫ ve'e mnavyintsą'ągajadat vimpit atuj.
11 Ǫǫy tse'e xtuntsǫ́ktat jętse'e mtóndat; ka'a tse'e mnoox'ǫǫ'ktat. Mutonda mupąkta
ję Mąją Vintsą́n to'k aaj to'k jǫǫt. 12 Xǫǫjntkpe'e mnaajk'ítjadat ję'ę kąjx ku ve'e ję Mąją
Vintsą́n x'a'ixta. Mutę́nada tse'e ku ve'e mtsaachpaa'tta. Ijtp tse'e mtsapkǫ́tstat.
13 Putą́kada ję Nte'yam ję jyayu pąn pąn jatye'e katih'ijtuxjudup. Napyą́mjada ǫy jayu
mąąt ję ję'yva jayu.
14 Amǫ́tuda ję Nte'yam jętse'e dukunoo'kxut pąn pąn jatye'e mjomtoojnjudup mtitoojn-
judup, ka'a tse'e x'amǫ́tudat jętse'e ję tyǫkin yaktukkuvę́ttat.
15 Xǫǫndukta ję'ę mąąt pąn pąn jatye'e xǫǫjntktup. Ya'axta ję'ę mąąt pąn pąn jatye'e
yaaxtup.
16 To'kji ję vinma'yun xjayę́ptat nujom ję jayu ję y'ǫ'yin kąjxta. Ka'a tse'e mnamyą́-
jajadat; ję'ę ve'e mmąątnayjávajadap ję jayu juu' ve'e kayakvintsą'kidup. Ka'a tse'e
mnapyą́mjadat jęts ǫǫye'e juu' xtunnujávada.
17 Ka'a tse'e ję jayu xtonumpijtjadat juu' ve'e ka ǫ́yap pąn pąn jatye'e ti ka ǫ́yap
mto'nuxjudup. Íxtada jętse'e xtóndat juu' ve'e anañujoma ję jayu y'ǫyja'vidup. 18 Tonda
pąn joma vaate'e m'ǫ'yixjada jętse'e ǫy jǫǫt mjoojntykadat mąąt anañujoma. 19 Utsta
ajchta utsta tsą'ąda, juu' ątse'e ǫǫy ntuntsǫjktup, ka'a tse'e xtukkuvę́ttat pąn pąn jatye'e
mto'nuxjudup juu' ve'e ka ǫ́yap. Kux jidu'ume'e ję Kunuu'kx Jatyán vya'añ: "Ję Mąją
Vintsąne'e vaamp: Xtukkądaakp xa ątse'e jęts ątse'e ję jayu mpąąjmjadat ję tsaachto'nun,
ntukkuvę́ttapts ąts ję'ę ve'e ję tyǫ́kinda." 20 Vaampap tse'e jidu'um: "Pąn yu'ǫǫ'kjup xa
ve'e juu' ve'e mtso'oxpąjkjup, myakkáyup tse'e; ax pąn tąątsip tse'e, myak'oo'kup tse'e.
Kux ku xa ve'e ve'em xtónut, natyukjávajap tse'e ję tyǫkin." Jidu'um tse'e vya'añ. 21 Ka'a
tse'e mnamyasǫ'ǫkjadat jętse'e ję kyǫ'ǫy ję'ę myakkutojkuxjadat; ñojk'ǫ́ye'e ję kyǫ'ǫy ję'ę
xyakkutojkjadat ję'ę kąjx ku ve'e xtonda ję y'ǫy ję'ę.

13

Vyinmajtsjup tse'e jętse'e nnapyą'mumjadat jęp ję yakkutojkpa kyą'p pya'tkup

1 Ve'em xa ve'e dutsąk jętse'e to'k ką'ąjyji ję jayu ñapyą́mjut jęp ję'ę kyą'p pya'tkup
juu' ve'e yakkutojktup, kux ka'a ve'e pąn yakkutojkpa ję kutojkun dujayep pąn ka'a ve'e
ję Nte'yam myą'ąju. Nujom tse'e pąn pąn jatye'e yakkutojktup, ję Nte'yamts ję'ę ve'e
pąąjmjudu. 2 Ax ve'em tse'e, pąn pąn xa ve'e ję yakkutojkpa dutso'oxpąjkp, cho'oxpąjk-
papts ję'ę ve'e ję Nte'yam kux ka'a ve'e dukuvuk juu' ve'e ję Nte'yam pyavaampy. Pąn
pąn tse'e dutso'oxpąjkp ję Nte'yam, ję Nte'yamts ję'ę ve'e tukkuvę́tjadap. 3 Kux ka ję'ę
kąjxap xa ve'e ję yakkutojkpa y'itta jętse'e du'atsą'ągadat pąn pąn jatye'e dutoondup juu'
ve'e ǫy, ję'ę kąjxe'e jętse'e du'atsą'ągadat pąn pąn jatye'e dutoondup juu' ve'e ka ǫ́yap.
Pąn mtsǫjktup tse'e jętse'e ję yakkutojkpa mkah'atsą'ągajadat, tonda tse'e juu' ve'e tum
ǫy, ve'em tse'e ję yakkutojkpa myakmą́jajadat, 4 kux ję Nte'yam ję'ę ve'e tyoojnjip miits
ję m'ǫ'yin kąjxta. Ax pąn ję'ę tse'e mtoondup juu' ve'e ka ǫ́yap, tsą'ągada tse'e, kux
ka kǫǫjyap xa ve'e ję yakkutojkpa ję kutojkun dujayep jętse'e ję tsaachto'nun dupąmut,
ję Nte'yamts ję'ę ve'e mǫǫjyju ję kutojkun jętse'e duyaktsaachpaa'tut ję'ęda pąn pąn
jatye'e dutoondup juu' jatye'e ka ǫ́yap. 5 Ję'ę kąjx tse'e dutsąk jętse'e ję jayu jęp kutojkun
pa'tkup ñaajk'ítjut, ka ję'ę kąjxjyap tse'e jętse'e ję tsaachpaatun kyapaa'tjut, ję'ę kąjxpa
ve'e jętse'e ję va'ajts vinma'yun dujayę́put. 6 Ję'ę kąjxpats miitse'e xmǫ'ǫda ję kupą'mun
ję yakkutojkpa, kux ję Nte'yam ję'ę ve'e tyoojnjidup, ję'ęjyam ję'ę ve'e jęp ñu'ijtp jętse'e
yakkutókut.
7 Kuvętta juu' ve'e myǫ́jidup. Pąn pąn xa ve'e tukkądaakjup ję kupą'mun, ax mmǫ'ǫdap
tse'e. Pąn pąn tse'e tukkądaakjup jętse'e xyakmą́jadat, ax myakmą́jadap tse'e. 8 Ni pąna
tse'e xkamuyǫ́jadat; ję'ęjyji ve'e ję tsǫjkun juu' ve'e mnatyukmuyǫ́jijidup to'k jado'k. Pąn
pąn xa ve'e dutsǫjkp ję myujayu, ve'em tse'e dukutyún ję Moisés ję pyava'nun. 9 Kux
jidu'ume'e ję Moisés ję pyava'nun vya'añ: "Ka'a tse'e xyakvintsą'kintǫ́kidat ję navyąjkun,
ka'a tse'e myakjayu'ǫǫ'ktat, ka'a tse'e mmęę'tstat, ka'a tse'e ti xnas'ayǫ́vadat." Ax yą'ą

jets nujom je viijnk pava'nun, akojtsmúk tse'e tyañ jidu'um: “Tsokta je mmujantamda je mmutaktamda ve'em ax jo'n viinm mnachókjada.” [10] Pan pan xa ve'e dujayejpp je tsojkun, ka'a tse'e ti ka óyap dutuujnja je myujayu. Ax ve'em tse'e, je tsojkun kajx xa ve'e je jayu dukutyún je pava'nun.

[11] Je'e kajx tse'e je Nte'yam dutsak jetse'e ve'em xtóndat kux mnuja'vidupe'e jets najxpe'e je it. Ve'em tse'e m'ijttinit ax jo'n je jayu juu' ve'e pojtuktup ku ve'e mya'ajta jetse'e je chooj duyakke'ekta, mnuja'vidupe'e jets támani ve'e je xaaj ku ve'e myiinnuvat je nYaktsookpamda Jesucristo, ta tse'e jyaa'ktámini je xaaj ku ve'e myiinnuvat jets ka'a ve'e ku ve'e njaanchja'vi'ukva'numdi. [12] Ve'em xa ve'e uxyam ya it ax jo'n je it koo'tsna jetse'e javeee'n yak'a'ix jetse'e je xaaj pyítsumut. Va'an tse'e dukoo'kto'numdini je kyo'oy je'e, je'e juu' ve'e je jayu tyoondup juu' ve'e ijttup ax jo'n je'eda juu' ve'e ijttup jeja akoo'ts it jaat; je'e ve'e nto'numdinup vintso ve'e n'amaadaaguimdat je kyo'oy je'e je makkin kajx juu' ve'e je Nte'yam xmo'yumdup, ve'em tse'e n'ijtumdinit ax jo'n je'eda juu' ve'e ijttup jeja ajajtk it jaat. [13] Va'an tse'e dujoojntykimda ax jo'n dupaa'ty du'akeega, ve'em ax jo'n je jayu juu' ve'e joojntykidup jeja ajajtk it jaat. Ka'a tse'e ve'em nto'numdat ax jo'n je'eda pan pan jatye'e ooktup mookjudup, pan pan jatye'e juu' dujomtoondup dutitoondup, pan pan jatye'e je kats dutukmaatjayejptup je yaa'y je ta'ax juu' ve'e ka púkap jyayejptup, pan pan jatye'e dutoondup juu' ve'e kyapaatyp kyah'akeeguip, pan pan jatye'e nacho'oxpajkjudup, jets pan pan jatye'e ejkjudup jot'aajnjudup ku ve'e juu' kya'o'yixjada ax jo'n je viijnk jayu. [14] Jeme'e je Maja Vintsán Jesucristo y'am kya'm nmapya'mumjadat. Je'e maat tse'e n'ijtumdinit ve'em ax jo'n je jayu dujayepta je vit juu' ve'e natyukxojxjudup. Ka'a tse'e nto'numdat juu' ve'e ntsojkumdup ya n'avintso vinma'yun kajxamda.

14

Ka'a tse'e ntokimpayo'yumdat je nmujaanchja'vivamda

[1] Kuvakta je mmujaanchja'vivada pan pan jatye'e duka'oynuja'vidup pan ti ve'e je Nte'yam chajkp; ax ka'a tse'e xkojtsvintsóvdat ku ve'e oy dukavinmótuda. [2] Jem xa ve'e je jaanchja'vivada juu' ve'e nayja'vijidup jetse'e dueja'kxtat to'k ka'ajyji ti jaty, jempa tse'e viijnktava juu' ve'e duka'oynuja'vidup ti ve'e je Nte'yam chajkp, tum je aajy je ojts tse'e jya'kxtup. [3] Je jaanchja'vivada pan pan jatye'e dueja'kxtuvap je tsu'uts, ka'a tse'e duviijnk'íxtat je myujaanchja'vivada juu' ve'e je'ejyji dueja'kxtup je aajy je ojts; jets je jaanchja'vivada juu' ve'e je'ejyji dueja'kxtup je aajy je ojts, ka'ats je'e ve'e duviijnk'íxtuvat je myujaanchja'vivada juu' ve'e dueja'kxtuvap je tsu'uts, kux kuvajkjudu je'e ve'e je Nte'yam. [4] Nunjajtp tse'e ku ve'e vinkex ñunva'anut jets ka'a je'e ve'e vye'ema. Jidu'umts atse'e n'atsav: ¿Pants mitse'e tumpumju jetse'e xtokimpayo'oyut je viijnk jayu je tyoompa? Je vyintsán xa je'e ve'e va'anup pan oy je'e ve'e juu' ve'e tyuump uk pan ka'a. Ax tyónupts je'e ve'e juu' ve'e oy, kux o'yixjup je'e ve'e je Maja Vintsán jetse'e je jayu je y'oy je'e dutónut.

[5] Jem xa ve'e je jaanchja'vivada juu' ve'e vinjava taandup jets ñumájipe'e to'k je xaaj jets ka'a ve'e jado'k je xaaj. Jempa tse'e je viijnk jaanchja'vivada juu' ve'e vinjava taandup jets akijpxa ve'e dunumájada nujom je xaaj. To'k jado'k tse'e vinjava tyándat pan vintso ve'e oy dupaa'tut du'akeegat. [6] Je'e juu' ve'e du'amaa'yidup to'k je xaaj jets ka'a ve'e jado'k je xaaj, ve'emts je'e ve'e dutonda jetse'e je Maja Vintsán duyakmájadat duyakjaanchadat; jets je jaanchja'vivada juu' ve'e dukah'amaa'yidup je xaaj juu' ve'e je myujaanchja'viva y'amaa'yidup, ve'em tse'e dutonda jetse'e je Maja Vintsán duyakmájiduvat duyakjaanchiduvat. Je jaanchja'vivada juu' ve'e dueja'kxtuvap je tsu'uts, ve'em tse'e dutonda jetse'e je Maja Vintsán duyakmájadat duyakjaanchadat, kux kyukojtsjidup je'e ve'e je Nte'yam je'e juu' ve'e kyaaydup y'ooktup. Je jaanchja'vivada juu' ve'e dukaja'kxtup je tsu'uts, ve'em tse'e dutonda jetse'e je Maja Vintsán duyakmájiduvat duyakjaanchiduvat, kyukojtsjiduvapts je'e ve'e juu' ve'e kyaaydup y'ooktup.

[7] Ni pánats uu'me'eda juu' ve'e kajoojntykip je y'avintso je'e kajx, jets ni pánats uu'me'eda juu' ve'e ka'oo'kp je y'avintso je'e kajx. [8] Pan joojntykimdup xa ve'e, je

Nte'yam kajxts uu'me'e njoojntykimda; jets pan oo'kumdup tse'e, je Nte'yam kajxpats uu'me'e n'oo'kumduva. Ax ve'em tse'e, pan joojntykimdup tse'e uk pan oo'kumdup tse'e, je Nte'yam je jyáyuts uu'me'eda. 9 Je'e kajx xa ve'e je Cristo y'uk'aa'k jetse'e jyoojntykpajknuva jetse'e dunuvintsanikáxut nujom pan pan jatye'e joojntykidup jets nujom pan pan jatye'e oo'ktu.

10 Kux tse'e ve'em, ¿tyajxts miitse'e jemda juu' ve'e vaandup jets ka'a je'e ve'e y'oya juu' ve'e tyoondup je y'uts je y'ajch ukpu je y'uts je cha'a? ¿Jets tyajxts miitse'e jémdava juu' ve'e dukoo'oy'íxtup je y'uts je y'ajch ukpu je y'uts je cha'a? Ka'a tse'e xtukkadaakumda jets je'e ve'e ntokimpayoo'yumdat, to'k jado'k uu'me'e nje'yumdinit jem je Nte'yam vyinkojkm, ax je'ets uu'me'e xtokimpayoo'yumdap. 11 Ve'em xa je'e ve'e ax jo'n je Kunuu'kx Jatyán vya'añ:

Vaamp xa ve'e je Maja Vintsán:

"Tyúvam atse'e nva'añ jets nujom atse'e je jayu xvinkoxkténadat,

nujom tse'e vya'andat jets pyaatyp y'akeeguip je'e ve'e juu' atse'e ntuump."

Jiduum tse'e vya'añ. 12 Ax ve'em tse'e, nuto'k jaty uu'me'e je cuenta je Nte'yam nmoo'yumdinit pan vintso ve'e juu' jaty tunto'numda tunkojtsumda.

Ka'a tse'e je jayu ntukmasookumdat je Nte'yam je tyoo'

13 Je'e kajx tse'e, ka'a tse'e n'uktokimpayoo'yumdinit to'k jado'k, je'e ve'e mpayoo'yumdap vintso ve'e je n'útsamda je n'ajchamda jets je n'útsamda je ntsa'aamda nkatukmasookumdat je Nte'yam je tyoo'. 14 Kux atse'e to'k muk n'it je Maja Vintsán Jesús maat, je'e kajxts atse'e vinjava ntañ jets ka'a ve'e tii ni tía juu' ve'e yaktokintoomp je y'avintso je'e. Ax pan je jayu tse'e dunasja'vip jets jeme'e juu' ve'e yaktokintoomp, yaktokintoompts je'e ve'e ku ve'e je jayu dutún juu' je'e ve'e ñasja'vip jets ka'a je'e ve'e y'oya. 15 Ax pan ñasja'vidup tse'e je m'utsta je m'ajchta ukpu je m'utsta je mtsa'ada jets ka óyap je'e ve'e juu' ve'e mtoondup, je'e kajx ku ve'e du'ixta juu' ve'e mja'kxtup, mkatsojktup tse'e je m'utsta je m'ajchta ukpu je m'utsta je mtsa'ada ku ve'e ve'em xtonda. Ka'a tse'e xyakvintókidat je jayu juu' ve'e je Cristo kyu'oo'ki, je'e kajx ku ve'e xja'kxta juu' je'e ve'e ñasja'vip jets yaktokintoomp je'e ve'e. 16 Oyame'e xnujávada jets nvaat je'e ve'e xtóndat juu' ve'e mtoondup, ka'a tse'e ve'em xtóndat pan je jayu ve'e dunasja'vidup jets tokin je'e ve'e juu' ve'e mtoondup. 17 Kux ku xa ve'e je jayu y'it jem je Nte'yam y'am kya'm, ka'a tse'e duyakvinkópkada juu' ve'e kyaaydup y'ooktup, je'e ve'e yakvinkópkidup jetse'e dutóndat juu' ve'e pyaatyp y'akeeguip, je oy joot dujayéptat, jetse'e xyoondduktat je Espíritu Santo kajx. 18 Pan pan xa ve'e je Cristo ve'em dumutoomp dumupajkp, oy jootts je'e ve'e y'it je Nte'yam maat, íxjuduvapts je'e ve'e je jayu jets vintso ve'e dutún juu' ve'e oy.

19 Ax ve'em tse'e, ve'em xa ve'e dutsak jetse'e nto'numdinit nkojtsumdinit vintso ve'e oy joot nmamyu'ijtumjidinit to'k jado'k jetse'e makk aaj makk joot n'ijtumdinit to'k muk je Cristo maat. 20 Je'e juu' ve'e je Nte'yam tyoon, ka'ats miits je'e ve'e xyakvintókidat je'e kajx juu' ve'e mkaaydup m'ooktup. Nvaat tse'e je jayu dukáyut duoo'kut jyajuu' kaakyanaaja; ax tókints je'e ve'e ku ve'e je jayu dukay duuu'k juu' ve'e je viijnk jayu tukmasookjup je Nte'yam je tyoo'. 21 Pyaatyp y'akeeguipts je'e ve'e jets ka'a miitse'e je tsu'uts xja'kxtat, ka'a ve'e je tsaaydum pa'ajk naaj x'oo'ktat, ni ti viijnka ve'e xkatóndat pan je'e kajxe'e je m'utsta je m'ajchta ukpu je m'utsta je mtsa'ada dumasoo'okta je Nte'yam je tyoo'. 22 Pan ti ve'e mjaanchja'vidup jetse'e xtóndat ya'a kajx, jeja tse'e je Nte'yam vyinkujkji dutsak jetse'e ve'em xjaanchjávadat. Xoon je'e ve'e je jayu juu' ve'e dunuja'vip jets oy je'e ve'e juu' ve'e tyuump. 23 Ax je jayu juu' ve'e mejtsvinmaayp, tokintoompts je'e ve'e ku ve'e juu' dukay dujuu'kx jetse'e dukajaanchjáva jets oy je'e ve'e ku ve'e ve'em dutún. Kux pan ti ve'e je jayu tyoondup jetse'e dukajaanchjávada jets oy je'e ve'e, tókints je'e ve'e ku ve'e ve'em dutonda.

15

Va'an duto'numda pan vintso ve'e je viijnk jayu duoyjávadat

1 Ṵṵ'mda, pa̱n pa̱n jatye'e dṵnṵja'vidinup je̱ Nte'yam je̱ y'ayook, ve'em tse'e dṵtsa̱k
je̱tse'e mputa̱jkimdat pa̱n pa̱n jatye'e dṵka'o̱ynṵja'vidup ti ve'e je̱ Nte'yam cha̱jkp, ka'a
tse'e nto'numdat vintso̱ ve'e viinm n'o̱yja'vimda, 2 je̱'e̱ ve'e nto'numdap juu' ve'e je̱
nmujaanchja'vivamda y'o̱yjávadap je̱tse'e y'ítṵt je̱'e̱ je̱ y'o̱'yin ka̱jxta, ve'em tse'e je̱
Jesucristo nṵyojk dṵjaanchjávadat. 3 Kṵx ni je̱ Criistova ve'e dṵkatuujn vintso̱ ve'e viinm
dṵ'o̱yjava, ve'em ax jo'n dṵnṵṵjmi je̱ Tyee', ve'em ax jo'n je̱ Kunuu'kx Jatyán vya'añ jo'n:
"Ku tse'e je̱ jayu mvinko̱jtspe̱jtjidi, a̱ts tse'e xtukka̱dakka̱jx." Jidṵ'ṵm tse'e dṵnṵṵjmi.
4 Nṵjom tse'e juu' jatye'e jatyáñ ijtp je̱p Kunuu'kx Jatyán kṵjxp, je̱'e̱ ka̱jxts je̱'e̱ ve'e
yakjatyaajñ je̱tse'e xtuk'íxumdat, je̱tse'e ma̱kk aaj ma̱kk jo̱o̱t nmuténimdat juu' jatye'e
nyaknajxumdap, je̱tse'e je̱ jo̱t'ama̱jin njaye̱jpumdat van'it paat ku ve'e ve'em tyoojnjinit
kyo̱jtsjinit ax jo'n je̱p javyet. 5 Je̱ Nte'yam, juu' ve'e je̱ jayu dṵma̱kkinmo̱o̱yp je̱tse'e
juu' dṵmuté̱nat je̱tse'e dṵyakjo̱t'ama̱ja, je̱'e̱ tse'e dṵtónup vintso̱ ve'e kijpx je̱ vinma'yṵn
xjaye̱ptat, ve'em ax jo'n je̱ vinma'yṵn juu' ve'e je̱ Cristo Jesús jyayejpp. 6 Ax ve'emts
miitse'e to'k ka̱'a̱jyji to'k aaj to'k jo̱o̱t xyakmájadat xyakjaanchadat je̱ Dios Tee' je̱ts je̱
nMa̱ja̱ Vintsa̱namda Jesucristo.

Yakvaajnjidu ve'e je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook pa̱n pa̱n jatye'e ka je̱ israeejlit jáyuvap

7 Ax ve'em tse'e, ve'em ax jo'n je̱ Cristo mkuvá̱kjada, ve'em tse'e mnakyuvá̱kjadat to'k
jado'k, ve'em tse'e xyakmájadat xyakjaanchadat je̱ Nte'yam. 8 Kṵx juu' xa a̱ts miitse'e
nvaajnjidup, ya̱'a̱ts je̱'e̱ ve'e: Miine'e je̱ Cristo je̱tse'e dṵmutónṵt dṵmupá̱kṵt je̱ Nte'yam
je̱ israeejlit jayu je̱ y'o̱'yin ka̱jxta. Ku ve'e ve'em dṵtuujn, yaknṵke̱'xnata̱jkits je̱'e̱ ve'e
je̱ts kyutyuumpe'e je̱ Nte'yam je̱ y'ayook je̱tse'e ve'em tyónjṵt juu' ve'e je̱ Nte'yam
tyukvinva'ni je̱ jṵjpit jáyuda, je̱ Abraham, je̱ Isaac, ma̱a̱t je̱ Jacob. 9 Je̱'e̱ ka̱jx tse'e myiimpa
je̱ts pa̱n pa̱n jatye'e ka je̱ israeejlit jáyuvap, je̱'e̱ tse'e dṵyakmájidinup dṵyakjaanchidinup
je̱ Nte'yam kṵxe'e tyukmo̱'tjṵduva, ve'em ax jo'n je̱ Kunuu'kx Jatyán vya'añ:

Nyakmájap nyakjaanchapts a̱ts mitse'e je̱ nṵmay jayu ma̱a̱t juu' ve'e ka je̱ israeejlitap,
ávupts a̱tse'e mits je̱ mma̱jin je̱ mjaanchin ka̱jx.

10 Jado'k nax tse'e jidṵ'ṵm vyaampa:

Miitsta, pa̱n pa̱n jatye'e ka je̱ israeejlit jáyuvapta,
xo̱o̱ndṵkta ma̱a̱t je̱'e̱da juu' ve'e je̱ Nte'yam vinko̱o̱jnjṵdu.

11 Vaampap tse'e jidṵ'ṵm:

Nṵjome'e pa̱n pa̱n jatye'e ka je̱ israeejlit jáyuvap,
yakmájada yakjaanchada je̱ Ma̱ja̱ Vintsa̱n,
ve'em tse'e, yakmájada yakjaanchada je̱ Ma̱ja̱ Vintsa̱n nṵjom je̱ jáyuda.

12 Jidṵ'ṵm tse'e je̱ Isaías je̱p Kunuu'kx Jatyán kṵjxp dṵjatyaampa:

Yakje̱jap xa ve'e to'k je̱ Isaí je̱ chaan je̱ kyo̱o̱j pa̱ne'e dṵyakkutojkjap vinxṵp to'k it to'k naxviijn,
je̱m tse'e je̱ Isaí je̱ chaan je̱ kyo̱o̱j y'am kya̱'m ñapya̱a̱jmjidinit juu' ve'e ka je̱ israeejlit jáyuvapta.
Jidṵ'ṵm tse'e je̱ Isaías dṵjatyaajñ.

13 Je̱ Nte'yam, juu' ka̱jxe'e n'a'íxumda je̱ y'o̱y je̱'e̱ juu' ve'e miimpnum, je̱'e̱ tse'e xo̱o̱jntkp
myak'ítjadap je̱ts je̱ o̱y jo̱o̱t ma̱a̱t kṵxe'e je̱'e̱ xjaanchjávada, ve'em tse'e je̱ Espíritu Santo
je̱ mya̱kkin ka̱jx nṵyojk o̱y xnṵja'vi'ata̱'a̱tstat je̱ts tyṵ́vam je̱'e̱ ve'e je̱ y'o̱y je̱'e̱ juu' ve'e
m'a'íxtup.

14 Utsta ajchta utsta tsa̱'a̱da, nnṵja'vip a̱tse'e je̱ts o̱y jayu miitse'eda je̱ts o̱o̱ye'e juu'
xtunnṵjávada, je̱ts m'o̱'yixjṵdupe'e je̱tse'e mnatyuk'íxjadat to'k jado'k. 15 O̱yam tse'e
vye'ema, yap a̱tse'e na̱k kṵjxp nnayjávaja je̱ts a̱ts miitse'e juu' ntukjaa'mye̱tstat. Je̱'e̱
ka̱jxts a̱tse'e ve'em nmayjávaja kṵxe'e a̱ts je̱ Nte'yam je̱ maa'yṵn xtoojnji 16 je̱ts a̱tse'e
je̱ Cristo Jesús nmutónṵt nmupá̱kṵt je̱'e̱ je̱ y'o̱'yin ka̱jxta pa̱n pa̱n jatye'e ka je̱ israeejlit
jáyuvap. Nvaajnjidupts a̱ts je̱'e̱ ve'e je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook juu' ve'e je̱ Nte'yam yakmiin
yaja naxviijn, ve'em tse'e y'ijttinit je̱ vintsa̱'kin juu' ve'e je̱ Nte'yam y'o̱yja'vip, ve'em ax
jo'n a̱ts je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam kṵntukvintsa̱'kidi, ve'em tse'e y'ijttinit je̱ Nte'yam je̱ jyayu je̱
Espíritu Santo ka̱jx.

17 Ax ve'em tse'e, o̱oy a̱tse'e ntuntukxo̱ondu̱k juu' ve'e je̱ Nte'yam tyoon kyo̱jts a̱ts
ka̱jx, a̱ts, nu̱to'k juu' ve'e ijtp to'k muk je̱ Cristo Jesús ma̱a̱t. 18 Nayja'vijup a̱tse'e je̱ts
je̱'e̱jyji a̱tse'e nkó̱tsup juu' ve'e je̱ Cristo tyoon kyo̱jts a̱ts ka̱jx je̱ts ve'em pa̱n pa̱n
jatye'e ka je̱ israeejlit jáyuvap, je̱'e̱ tse'e du̱ka̱tsa̱pá̱ktap je̱ Nte'yam, ve'em juu' jatye'e
tyoon kyo̱jts a̱ts ka̱jx 19 ku ve'e je̱ mújit nu̱ja'vin je̱tse'e je̱ ma̱jin du̱tuujn je̱ts ku a̱tse'e
je̱ Espíritu Santo xyakma̱kkpu̱jk. Ax ve'emts a̱tse'e je̱ jayu nvaajnjiku̱jx je̱ o̱y ka̱ts je̱
o̱y ayook je̱m jerusaleenit kyajpu̱n ka̱jxm je̱tse'e je̱m paat jye'ya iliiricovit y'it jo̱o̱tm.
20 Ijtpts a̱tse'e ntsa̱k vintso̱ a̱tse'e je̱ jayu nvaajnjadat je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook joma ve'e je̱
Cristo jye̱'e̱ kyayaknu̱jávana, ka'ats a̱tse'e ve'em ntónu̱t ax jo'n je̱ jayu juu' ve'e je̱ ta̱jk
du̱jaa'kyakvimpe̱jtp joma ve'e je̱ viijnk jayu je̱ ta̱jk du̱tso̱o̱'ndu̱k. 21 Ve'em a̱tse'e ntsa̱k je̱ts
a̱tse'e ntónu̱t ax jo'n je̱ Kunuu'kx Jatyán vya'añ:
Je̱'e̱da pa̱n pa̱n jatye'e kayakvaajnjidupna,
y'íxtapts je̱'e̱ ve'e,
je̱ts je̱'e̱da pa̱n pa̱n jatye'e du̱kamó̱tudupna,
vyinmó̱tudapts je̱'e̱ ve'e.
Jidu̱'u̱m tse'e vya'añ.

Ñu̱vinma'yi tse'e je̱ Pablo je̱tse'e ña̱jkxu̱t je̱p Roma

22 Ku̱x a̱tse'e ve'em ntun, je̱'e̱ ka̱jxts a̱tse'e xka'o̱'yixju̱ je̱ts a̱ts miitse'e na̱jkx nku'ixta,
óyam a̱tse'e may náxani njanu̱pa̱a̱mdu̱ka. 23 Ax u̱xyam tse'e, ta̱ a̱tse'e nton'avaada yaja
it ja̱a̱t joma a̱tse'e tu̱nnaxy tu̱nta̱ka. Jékani je̱ts u̱xyam paat a̱tse'e o̱o̱y njatuntsa̱k je̱ts
a̱tse'e n'ítu̱t miits ma̱a̱tta, 24 a'ixpts a̱tse'e je̱ts x'o̱'yixjup a̱tse'e tso̱jk. Nku'ixuvaandup
a̱ts miitse'e naxyji ku a̱tse'e nna̱jkxu̱t je̱p espáñait y'it ja̱a̱tp. Ku ve'e ve̱e̱'n je̱ it ñáxu̱t
je̱tse'e xyo̱o̱ndu̱ku̱t a̱ts ya̱ n'aaj ya̱ njo̱o̱t ku a̱tse'e n'ítu̱t miits ma̱a̱tta, van'itts a̱ts miitse'e
xputá̱kadat je̱ts a̱tse'e njaa'kna̱jkxu̱t je̱p España. 25 Ax na̱jkxpts a̱a̱tse'e u̱xyam je̱m
Jerusalén je̱ts a̱a̱tse'e je̱ puta̱jkin nmo̱'o̱dat je̱ Nte'yam je̱ jyayu juu' ve'e je̱m ijttup. 26 Ku̱xe'e
je̱ jaanchja'vivata̱jk juu' ve'e tsu̱u̱nidup je̱m macedóniait y'it jo̱o̱tm je̱ts yaja acáyait y'it
ja̱a̱t, je̱'e̱ tse'e du̱nu̱pa̱a̱jmtkidu je̱tse'e je̱ puta̱jkin du̱tukṉukéxtat je̱ Nte'yam je̱ jyayu pa̱n
pa̱n jatye'e ayo̱o̱vdup je̱m Jerusalén. 27 Y'o̱yja'vidu tse'e je̱tse'e ve'em du̱tóndat, ax pyaatyp
y'ake̱e̱guipts je̱'e̱ ve'e, ku̱x ve'eme'e tyukka̱da'akjada. Ku̱x je̱'e̱ pa̱n pa̱n jatye'e ijttup ka je̱
israeejlit jáyuvap, je̱'e̱ tse'e du̱jaye̱jptup je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook ma̱a̱t je̱'e̱da pa̱n pa̱n jatye'e
israeejlit jayu je̱tse'e ve'em du̱jaye̱jptuvat je̱ joojntykin juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp, pyaatyp
y'ake̱e̱guipts je̱'e̱ ve'e je̱tse'e je̱ israeejlit jayu yaktukputá̱kadat juu' ve'e y'íxtup jyaye̱jptup
pa̱n pa̱n jatye'e ka je̱ israeejlit jáyuvap. 28 Ax ve'em tse'e, ku ve'e yaktukka̱ta̱ka vye̱'nat ya̱
puta̱jkin juu' ve'e yakmojktup, van'itts a̱tse'e je̱p España nna̱jkxu̱t, ve'emts a̱ts miitse'e
naxyji nku'íxtat. 29 O̱y xa a̱tse'e nnu̱java je̱ts o̱o̱ye'e je̱ Cristo xtunkunoo'kxumdat ku a̱tse'e
je̱m nma̱jkxu̱t je̱ts a̱ts miitse'e nvaajnjadat je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook.
30 Utsta ajchta utsta tsa̱'a̱da, je̱ nMa̱ja̱ Vintsá̱namda Jesucristo ka̱jx je̱ts je̱ tso̱jku̱n ka̱jx
juu' ve'e je̱ Espíritu Santo xmo̱'yumdup, je̱'e̱ ka̱jxts a̱ts miitse'e nmunoo'kxtu̱kta je̱ts
a̱tse'e to'k aaj xputá̱kadat, a̱tse'e xnu̱tsapkó̱tstat. 31 Amó̱tuda to'k aaj je̱ Nte'yam je̱ts
a̱tse'e xtukṉuva'atsu̱t je̱ tsaachto'nu̱n juu' a̱tse'e xtoojnjavaandup je̱'e̱ pa̱n pa̱n jatye'e
du̱kajaanchja'vidup je̱ Jesucristo je̱m Judea, je̱ts nay ve'empa ve'e o̱y yakkuvá̱ku̱t je̱
puta̱jkin juu' ve'e yaktukka̱tá̱kadap je̱ Nte'yam je̱ jyayu juu' ve'e tsu̱u̱nidup je̱m Jerusalén.
32 Pa̱n vaamp tse'e je̱ Nte'yam, van'itts a̱tse'e nje̱'yat va'ajts xo̱o̱jntkp joma ve'e miitsta je̱ts
a̱tse'e njo̱t'amájat ku ve'e nku'íxtat. 33 Je̱ Nte'yam, juu' ve'e du̱yajkp je̱ o̱y jo̱o̱t, je̱'e̱ ma̱a̱t
tse'e m'ijttinit. Amén.

16

Ku je̱ Pablo máyam je̱ Dios du̱kejx

1 O̱y jayu je̱'e̱ ve'e je̱ Febe, nu̱to'k je̱ n'útsamda je̱ ntsa̱'a̱amda juu' ve'e je̱ Nte'yam
du̱mutoomp du̱mupa̱jkp je̱ jaanchja'vivata̱jk ma̱a̱t juu' ve'e nay'amojkijidup je̱m cencréait
kyajpu̱n ka̱jxm. 2 O̱y yakxón tse'e xkuvá̱ktat je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n ka̱jx, ve'em ax jo'n du̱paa'ty

du̱'akẹẹga jẹtse'e du̱tóndat jẹ Nte'yam jẹ jyayu. Putá̱kada to'k aaj ya̱ Febe pa̱n ti jatye'e ka'ijtu̱xjup, ku̱x nu̱maye'e jẹ jayu juu' ve'e pyuta̱jki, xputa̱jki a̱tse'e viinm.

3 Máyame'e to'k aaj jẹ Dios xmo̱'o̱dat jẹ Priscila jẹts jẹ Aquila, jẹ'ẹ juu' a̱tse'e ntukma̱a̱tmutoondup ntukma̱a̱tmupa̱jktup jẹ Cristo Jesús. 4 Viinm xa jẹ'ẹ ve'e jẹp kutsa̱'a̱ga ja̱a̱tp ñaajktaajnjidi a̱ts ka̱jx. Nkuko̱jtsjidupts a̱tse'e, ax ka á̱tsjyap tse'e, ve'empa ve'e nu̱jom jẹ utsta jẹ ajchta jẹts jẹ utsta jẹ tsa̱'a̱da pa̱n pa̱n jatye'e ka jẹ israeejlit jáyuvap. 5 Máyame'e to'k aaj jẹ Dios xmo̱o̱yduvat jẹ utsta jẹ ajchta jẹts jẹ utsta jẹ tsa̱'a̱da juu' ve'e nay'amojkijidup jẹm jẹ Priscila jẹts jẹ Aquila tya̱k'amda. Máyame'e to'k aaj jẹ Dios xmo̱o̱yduvat jẹ Espaneto juu' a̱tse'e nma̱a̱tnayja'vijup jẹts a̱tse'e o̱o̱y ntuntsa̱k. Jẹ'ẹ ve'e mutoo'va̱jkp du̱jaanchja'vi'ukvaan jẹ Cristo yaja acáyait y'it ja̱a̱t. 6 Máyame'e to'k aaj jẹ Dios xmo̱o̱yduvat jẹ María juu' ve'e o̱o̱yani tuntoomp miits ma̱a̱tta. 7 Máyame'e to'k aaj jẹ Dios xmo̱o̱yduvat jẹ Andrónico jẹts jẹ Junias, a̱ts jẹ nmu'israeejlit jáyuda juu' a̱tse'e nma̱a̱tpoxu̱nta̱ktsu̱u̱nidu, ñu̱májidup jẹ'ẹ ve'e jẹ kuká̱tsiva ma̱a̱tta jẹtse'e too'va̱jkp to'k muk y'ijtti jẹ Cristo ma̱a̱t jẹts ka'a ve'e a̱ts.

8 Máyame'e to'k aaj jẹ Dios xmo̱'o̱dat jẹ Amplias juu' a̱tse'e o̱o̱y ntuntsa̱jkp jẹ Maja̱ Vintsá̱n ka̱jx. 9 Máyame'e to'k aaj jẹ Dios xmo̱o̱yduvat jẹ Urbano juu' ve'e ntukma̱a̱tmuto'numdup ntukma̱a̱tmupa̱jkumdup jẹ Cristo Jesús, nay ve'empa jẹ Estaquis juu' a̱tse'e o̱o̱y ntuntso̱jkpap. 10 Máyame'e to'k aaj jẹ Dios xmo̱o̱yduvat jẹ Apeles juu' ve'e o̱y du̱yaknu̱kẹ'xnata̱jki jẹts jyaanchja'vipe'e jẹ Cristo. Mo̱o̱yduva to'k aaj máyam jẹ Dios jẹ jayu juu' ve'e tsu̱u̱nidup jẹm jẹ Aristóbulo tya̱k'am. 11 Máyame'e to'k aaj jẹ Dios xmo̱o̱yduvat a̱ts jẹ nmu'israeejlit jayu Herodión, nay ve'empa jẹ jayu juu' ve'e tsu̱u̱nidup jẹm jẹ Narciso tya̱k'am juu' ve'e jẹ Maja̱ Vintsá̱n du̱jaanchja'vidup. 12 Máyame'e to'k aaj jẹ Dios xmo̱o̱yduvat jẹ Trifena jẹts jẹ Trifosa juu' ve'e jẹ Maja̱ Vintsá̱n du̱mutoondup du̱mupa̱jktup, nay ve'empa jẹ n'útsamda jẹ ntsa̱'a̱amda Pérsida, juu' ve'e o̱o̱y ntuntso̱jkumdup jẹtse'e jékani jẹ Maja̱ Vintsá̱n du̱mutún du̱mupu̱k. 13 Máyame'e to'k aaj jẹ Dios xmo̱o̱yduvat jẹ Rufo, juu' ve'e jẹ Maja̱ Vintsá̱n vinko̱o̱jnju, nay ve'empa jẹ tyaak, juu' a̱tse'e ntaakja'vip. 14 Máyame'e to'k aaj jẹ Dios xmo̱o̱yduvat jẹ Asíncrito, jẹ Flegonte, jẹ Hermas, jẹ Patrobas, jẹ Hermes, jẹts jẹ utsta jẹ ajchta jẹts jẹ utsta jẹ tsa̱'a̱da juu' ve'e ijttup jẹ'ẹ ma̱a̱tta. 15 Máyame'e to'k aaj jẹ Dios xmo̱o̱yduvat jẹ Filólogo jẹts jẹ Julia, jẹ Nereo jẹts jẹ cha̱'a̱, jẹ Olimpas, jẹts nu̱jom jẹ Nte'yam jẹ jyayu juu' ve'e ijttup jẹ'ẹ ma̱a̱tta.

16 Nachẹẹ'njada to'k jado'k jẹ tso̱jku̱n ma̱a̱t jẹ Maja̱ Vintsá̱n ka̱jx. Joma jatye'e ñay'amókajada jẹ jaanchja'vivata̱jkta, to'k ka̱'a̱jyji tse'e mkẹjxu̱xjada máyam jẹ Dios.

17 Utsta ajchta utsta tsa̱'a̱da, nmunoo'kxtktupts a̱ts miitse'eda jẹtse'e xtun'íxtat jẹ'ẹda pa̱n pa̱n jatye'e jẹ jayu du̱yaknavya'kxju̱dup jẹtse'e du̱tukmaso̱'o̱kta jẹ Nte'yam jẹ tyoo', ku̱x juu' ve'e jẹ jayu tyuk'íxtup, ka'ats jẹ'ẹ ve'e ñavyaa'tyju̱ jẹ ixpa̱jku̱n juu' ve'e jẹ Nte'yam jẹ jyayu mva'nu̱xju̱du. Ka'a tse'e mnaajk'ítjadat jẹ'ẹ ma̱a̱t pa̱n pa̱n jatye'e ve'em du̱toondup jẹ ka ó̱yap. 18 Ka jẹ Cristo Jesuusap xa jẹ'ẹ ve'e myutoondup myupa̱jktup, jẹ y'avintso̱ vinma'yu̱ne'e yaktoondup, vyin'a̱a̱'ndupts jẹ'ẹ ve'eda pa̱n pa̱n jatye'e o̱y du̱kanu̱ja'vidup jẹ Nte'yam jẹ y'ayook, jẹ'ẹ ve'e ku ve'e tsoj kyo̱tsta jẹts jẹ'ẹ juu' ve'e jẹ jayu y'o̱yja'vip. 19 Anañu̱joma xa ve'e jẹ jayu du̱nu̱jávada vintso̱ miitse'e xkuva̱kta jẹ o̱y ka̱ts jẹ o̱y ayook, jẹ'ẹ ka̱jxts a̱tse'e nxo̱o̱ndu̱k. Ntsa̱jkpts a̱tse'e jẹtse'e vij m'íttat vintso̱ ve'e xtóndat jẹ y'o̱y jẹ'ẹ jẹts ka'a ve'e vij m'íttat vintso̱ ve'e xtóndat jẹ kyo̱'o̱y jẹ'ẹ. 20 Ax jẹ Nte'yam, juu' ve'e jẹ o̱y jo̱o̱t xmo̱'yumdup, jẹ'ẹ tse'e du̱yakvintó̱kiyup jẹ Satanás jẹtse'e y'ijtnit jẹp mteku̱pa'tkupta. Jẹ nMaja̱ Vintsá̱namda Jesucristo tse'e mkunoo'kxjadap.

21 Máyame'e jẹ Dios mkẹjxu̱xjada ya̱ Timoteo juu' a̱tse'e ntukma̱a̱tmutuump ntukma̱a̱tmupu̱jkp jẹ Cristo. Máyame'e jẹ Dios mkẹjxu̱xju̱duva jẹ Lucio, jẹ Jasón, jẹts jẹ Sosipater, a̱ts jẹ nmu'israeejlit jáyuda.

22 A̱ts, jẹ Tercio, jẹ'ẹts a̱tse'e njaayp juu' a̱tse'e u̱xyam yaktuknu̱u̱jmip, nay ve'empats a̱ts miitse'e ntuknu̱kẹxta máyam jẹ Dios jẹ Maja̱ Vintsá̱n ka̱jx.

23 Máyame'e jẹ Dios jẹ Gayo mkẹjxu̱xjada, jẹ'ẹts a̱tse'e tu̱xyak'itu̱paa'ty yaja tya̱k'aajy joma ve'e ñay'amókajada jẹ jaanchja'vivata̱jkta. Mkẹjxu̱xju̱duvap tse'e máyam jẹ Dios jẹ

Erasto juu' ve'e je̱ kajpu̱n je̱ myeen du̱ka̱'mip. Máyame'e je̱ Dios mke̱jxu̱xju̱duva je̱ uts je̱ ajch juu' ve'e du̱xa̱a̱j Cuarto.

[24] Je̱ nMa̱ja̱ Vintsá̱namda Jesucristo tse'e mkunoo'kxjadap anañu̱joma. Amén.

Ku je̱ Pablo kyo̱jtskuka̱jxini

[25] Yakma̱ja yakjaancha tse'e je̱ Nte'yam y'ijtnit, je̱'e̱ juu' ve'e o̱'yixjup je̱tse'e ma̱kk aaj ma̱kk jo̱o̱t myak'ijtjidinit, ve'em ax jo'n du̱ma̱a̱tnavyaa'tyju̱ je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook juu' a̱tse'e ntukka'amaayp, je̱ Jesucristo jye̱'e̱, juu' ve'e je̱ Nte'yam je̱ jayu tyuknu̱ja'vi je̱tse'e ju̱jpani kyayaknu̱java y'ijt. [26] Ax u̱xyam tse'e, va'ajts nu̱jávats ya̱'a̱ ve'e tyañ je̱'e̱ ka̱jx juu' ve'e jyatyaandu je̱p Kunuu'kx Jatyán ku̱jxp je̱ Nte'yam je̱ y'ayook ko̱jtsnajxpata̱jkta, ve'em ax jo'n je̱ Nte'yam, juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp, je̱'e̱ tse'e je̱ jayu du̱pavaan je̱tse'e du̱'avánadat ya̱ ayook pa̱n joma ve'e je̱ jayu cha̱a̱nada to'k it to'k naxviijn, ve'em tse'e je̱ Nte'yam du̱jaanchjávadat je̱tse'e du̱ka̱tsa̱pá̱ktat.

[27] ¡Yakma̱ja yakjaancha tse'e je̱ Nte'yam y'ijtnit xa̱'ma ka̱jx, je̱'e̱jyji ve'e to'k nu̱jom du̱nu̱ja'vika̱jxp! ¡Je̱ Jesucristo ka̱jx tse'e ve'em yaktoonnit! Amén.

Ya'a tse'e je muto'k nak juu' ve'e je Pablo tyuknuja'yi je jaanchja'vivatajk jep Corinto

1 Atse'e je Pablo, je Nte'yam atse'e xvinkoon jets atse'e n'ítut je Jesucristo je kyukátsiva.
Ats jets je n'útsamda je n'ajchamda Sóstenes, 2 máyam aatse'e je Dios ntuknukexta je
jaanchja'vivatajk juu' ve'e nay'amojkijidup jem coriintovit kyajpun kajxm. M'ijttupe'e
je Nte'yam je jyayu je'e kajx ku ve'e to'k muk m'itta je Cristo maat. Je Nte'yam
tse'e myaaxuxjudu jetse'e mjoojntykidinit ax jo'n je'e ve'e dutsak. Máyam aatse'e
je Dios ntuknukejxtuva anañujoma je jayu juu' ve'e jyajoma'itukujxa duvinja'vidup
duvintsa'kidup je nMaja Vintsánamda Jesucristo, je'e je Myaja Vintsanda jets uu'm
nje'emdava. 3 Je Nte'yam, juu' ve'e nTee'imdup, jets je nMaja Vintsánamda Jesucristo, je'e
tse'e mkunoo'kxjadap jetse'e m'ijttinit je'e je y'oy joot maatta.

Njayejpumdupe'e je maa'yun je putajkin je Cristo kajx

4 Ijtp atse'e je Nte'yam nkukajtsja miits kajxta kux mkunoo'kxjudup miits je'e ve'e je
Cristo Jesús kajx. 5 Kux tse'e m'itta to'k muk je Cristo maat, je'e kajx tse'e je Nte'yam
mmo'ojada to'k ka'ajyji je maa'yun je putajkin, ve'em tse'e xnujávada juu' ve'e tyúvam
jets oy je'e ve'e juu' ve'e mkojtstup. 6 Makk tse'e mtanda to'k muk je Cristo maat kuxe'e
xjaanchjávada je Cristo jye'e juu' aats miitse'e nvaajnjidu. 7 Ax ve'em tse'e, namvaat tse'e
x'a'ixta je nMaja Vintsánamda Jesucristo, ka'a tse'e mka'ijtuxjada je maa'yun je putajkin
juu' ve'e je Nte'yam yajkyp. 8 Je'e tse'e myak'ítjadap makk aaj makk joot, ve'em tse'e ni ti
tókina mkayakpaatjadat ku ve'e je Jesucristo myiinnuvat. 9 Je Nte'yam, kyutyuumpts je'e
ve'e je'e je y'ayook, je'e tse'e xvinko'numdu jetse'e n'ijtumdinit je y'Onuk Jesucristo maat,
uu'm je nMaja Vintsánamda.

Ku je jaanchja'vivatajk kijpx je vinma'yun dukajayejpti

10 Utsta ajchta utsta tsa'ada, je nMaja Vintsánamda Jesucristo kajx ats miitse'e
nmunoo'kxtukta jetse'e kijpx je vinma'yun xjayejptinit. Ka'a tse'e mnapyajkva'kxjadat;
tsoj yakxone'e mjoojntykadat mnaxviijnadat, to'kji je mvinma'yunda to'kji je mja'vinda.
11 Utsta ajchta utsta tsa'ada, je'e kajxts atse'e ve'em nva'añ kux ta atse'e je kats nmotu jets
mnapyajkva'kxjudupe'e. Je Cloé je jyáyuts atse'e tuxnaajmada. 12 Je'ets atse'e ntijp jets
to'k jado'ke'e kakje'e je vyinma'yun dupamda. Jem xa ve'e juu' ve'e vaandup: "Je Pablo
xa atse'e mpanujkxp." Jem tse'e juu' ve'e vaanduvap: "Je Apolos xa atse'e mpanujkxp."
Jempa tse'e juu' ve'e vaanduvap: "Je Pedro xa atse'e mpanujkxp." Nay jempa tse'e juu' ve'e
vaanduvap: "Je Cristo xa atse'e mpanujkxp." 13 ¿Jadi pajkva'kxy vine'e je Cristo y'it? ¿Ukpu
ats, je Pablo, ats vine'e cruuzpejt miits kajxta? ¿Ukpu ats je nxaaj kajx miitse'e mnapejtti?
14 Nkukojtsjip xa atse'e je Nte'yam jets ni pana ats miitse'e nkayaknapejtti, je Criispoji
ve'e jets je Gayo, 15 ax ve'em tse'e ni pana kyava'anut jets ats je nxaaj kajxe'e mnapejtti.
16 Nyaknapejtpadamna atse'e je Estéfanas maat pan pan jatye'e jep jyuump tyujkp. Ka'ats
atse'e n'ukjaa'myejtsni ku atse'e viijnk nyaknapejtpa. 17 Kux ka yaknapejtpap xa atse'e je
Cristo xkejx, je'e ve'e jets atse'e je jayu nvaajnjadat je oy kats je oy ayook, je Jesucristo
jye'e, je'e juu' ve'e xku'oo'kimdu jem cruz kajxm jetse'e makk n'ijtumdinit to'k muk je'e
maat. Ax ka'ats atse'e je tsújit ayook nyaktún jetse'e je jayu koojyji dutsojjávadat je ayook
juu' atse'e nkajtsp.

Je ayook juu' ve'e je Pablo je jayu vyaajnji

18 Je ayook juu' aatse'e je jayu nvaajnjip, ya'ats je'e ve'e: Je Cristo xa ve'e xku'oo'kimdu
jem cruz kajxm. Tukxi'ik katsts je'e ve'e yakjávajada pan pan jatye'e vintókidup; ax
uu'mda, juu' ve'e je Nte'yam yaktsookjudup, je Nte'yam je myákkints je'e ve'e. 19 Ve'em
xa je'e ve'e ax jo'n je Kunuu'kx Jatyán vya'añ:
Nyaknuke'xnatákap xa atse'e jets ka'a je'e ve'e tyun je'e je y'ayook juu' ve'e natyijjudup
kuvij jáyuda,

ka'ats je̱'e̱ ve'e tyoompa je̱'e̱ je̱ y'ayook pa̱n pa̱n jatye'e natyijju̱dup vinmó̱tuva ónu̱kta.
Jidu̱'u̱m tse'e vya'añ.
20 Je̱ja xa ve'e yaja naxviijn juu' ve'e yaktijtup kuvij jáyuda, yak'ixpa̱jkpada, je̱ts pa̱n pa̱n
jatye'e o̱o̱y juu' du̱tunnu̱ja'vidup. Ax juu' tse'e yaja naxviijn yaktijp viji kej, yakxi'ikts
je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam du̱java. 21 Ñu̱ja'vip xa ve'e je̱ Nte'yam juu' ve'e tyuump, je̱'e̱ ka̱jx tse'e
kyanamyaso̱o̱kji je̱tse'e je̱ jayu y'íxajat je̱ naxviijnit vijin ke̱ju̱n ka̱jx, je̱'e̱ ve'e cha̱jkp je̱tse'e
cho̱'o̱ktat je̱ kya̱ts je̱ y'ayook ka̱jx je̱'e̱da pa̱n pa̱n jatye'e jaanchja'vijidup, ó̱yame'e ya̱ ka̱ts
ya̱ ayook yakxi'ik du̱jávada je̱ jayu juu' ve'e du̱kajaanchja'vidup.
22 Y'ixuvaandup tse'e je̱ israeejlit jayu je̱ mújit nu̱ja'vin, y'amo̱tunaxuvaandup tse'e
je̱ griego jayu je̱ vijin je̱ ke̱ju̱n; 23 ax je̱ Cristo, juu' ve'e cruuzpe̱jt, je̱'e̱ts je̱'e̱ ve'e jye̱'e̱
juu' a̱a̱tse'e je̱ jayu nvaajnjip. Kyo̱'o̱yja'vidup tse'e ya̱ ka̱ts ya̱ ayook je̱ israeejlit jáyuda,
yakxi'ikts ya̱'a̱ ve'e du̱jávada pa̱n pa̱n jatye'e ka je̱'e̱pta; 24 ax u̱u̱'m ka̱jxamda, pa̱n pa̱n
jatye'e je̱ Nte'yam vinko̱o̱jnju̱du, je̱ israeejlit jáyuda je̱ts pa̱n pa̱n jatye'e ka je̱'e̱pta, je̱
Nte'yam je̱ mya̱kkin je̱ts je̱ Nte'yam je̱ vyijin je̱ kye̱ju̱nts ya̱'a̱ ve'e. 25 Yakxi'ikts je̱'e̱ ve'e
je̱ jáyuda du̱java ku ve'e je̱ Cristo je̱ jayu du̱ku'o̱o̱'ki je̱m cruz ka̱jxm. Ax ó̱yam tse'e je̱
jayu yakxi'ik du̱jávada, o̱yts je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam du̱nu̱java ti ve'e tyuump. Juu' xa ve'e
je̱ jayu tyijp je̱tse'e je̱ Nte'yam du̱tuujn ku̱x ka'a ve'e je̱ ma̱kkin du̱jayep, nu̱yojk ma̱kkts
je̱'e̱ ve'e je̱ts ka'a ve'e to'k ka̱'a̱jyji je̱ jayu. 26 Utsta ajchta utsta tsa̱'a̱da, mnu̱ja'vidinup
xa miitse'e je̱ts je̱ Nte'yame'e mvinko̱o̱jnju̱du, nu̱'eejyjits miitse'eda viji kej ax jo'n je̱
naxviijnit jayu du̱tijta, nu̱'eejyjits miitse'edava juu' ve'e yakkutojktup, nay nu̱'eejyjits
miitse'edava juu' ve'e du̱jaye̱jptup je̱ vintsa̱'kin. 27 Vyinko̱o̱nts je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam pa̱n pa̱n
jatye'e yaktijtup ka víjap ka kéjap yaja naxviijn, je̱'e̱ ka̱jx tse'e je̱tse'e du̱yaktso̱'o̱tyónu̱t
pa̱n pa̱n jatye'e yaktijtup viji kej; vyinko̱o̱nts je̱'e̱ ve'e pa̱n pa̱n jatye'e yaktijtup ka
má̱kkap yaja naxviijn, je̱'e̱ ka̱jx tse'e je̱tse'e du̱yaktso̱'o̱tyónu̱t pa̱n pa̱n jatye'e yaktijtup
ma̱kk. 28 Je̱ Nte'yame'e du̱vinko̱o̱n pa̱n pa̱n jatye'e kayakvintsa̱'kidup je̱ts pa̱n pa̱n jatye'e
yakviijnk'íxtup, ve'em tse'e kyutó̱kiyu̱t je̱ ma̱jin juu' ve'e yakvinkó̱pkidup pa̱n pa̱n jatye'e
du̱jaye̱jptup je̱ naxviijnit vinma'yu̱n. 29 Ax ve'em tse'e ni pa̱na kyanamyá̱jajat je̱ja je̱
Nte'yam vyinkujk. 30 Je̱ Nte'yam xa ve'e viinm u̱u̱'m xyakto'kmojkumdu je̱ Cristo Jesús
ma̱a̱t. Je̱ Cristo ka̱jx tse'e nnu̱ja'vimdini juu' ve'e je̱ Nte'yam cha̱jkp, je̱'e̱ ka̱jx tse'e je̱
Nte'yam xkato̱kimpa̱'mumda je̱tse'e va'ajts n'ijtumda, je̱'e̱ tse'e xyakpítsumumdu je̱m je̱
Satanás y'am kya̱'m je̱tse'e n'ijtumda je̱m je̱ Nte'yam y'am kya̱'m. 31 Ve'emts je̱'e̱ ve'e ax
jo'n je̱ Kunuu'kx Jatyán vya'añ: "Pa̱n pa̱n xa ve'e namya̱javaajnjup, nu̱yojk o̱yts je̱'e̱ ve'e
je̱tse'e je̱ Nte'yam du̱yakmá̱jat du̱yakjaanchat."

2

1 Utsta ajchta utsta tsa̱'a̱da, ku a̱tse'e nnu̱jkx je̱ts a̱ts miitse'e nvaajnjidi je̱ Nte'yam je̱
y'ayook, ka'ats a̱tse'e je̱ mújit ayook nyaktuujn ukpu̱ je̱ jayu je̱ vyijin. 2 Ku xa a̱tse'e n'ijt
miits ma̱a̱tta, ka'ats a̱tse'e ntsa̱jk je̱ts a̱tse'e viijnk nmu̱jávat, je̱ Jesucriistoji ve'e, juu' ve'e
cruuzpe̱jt. 3 Ja'vip tsa̱'kipts a̱tse'e nve'na je̱m miits mvinkojkmda je̱ts yónu̱k aaj yónu̱k jo̱o̱t.
4 Ku a̱ts miitse'e nmuko̱jtsti je̱tse'e ntuknu̱ja'vidi je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook, ka'ats a̱tse'e ntsa̱jk
je̱tse'e ntukjaanchjávadat je̱ Jesucristo je̱ jayu je̱ vyijin ka̱jx, ñojk'ó̱ye'e ntukjaanchja'vidi
je̱ Espíritu Santo je̱ mya̱kkin ka̱jx, 5 ve'em tse'e je̱ Jesucristo xjaanchjávadat je̱ Nte'yam je̱
mya̱kkin ka̱jx je̱ts ka je̱ jayu je̱ vyijin ka̱jxap.

Je̱ Espíritu Santo ka̱jx tse'e je̱ Nte'yam je̱ vyijin yaknu̱java

6 O̱yam tse'e vye'ema, je̱ vijin ma̱a̱tts a̱a̱tse'e je̱ jayu nmuko̱tsta juu' ve'e ma̱kk naajk'i-
jtjidinup to'k muk je̱ Jesucristo ma̱a̱t. Ya̱ vijin, ka je̱ naxviijnit víjinapts ya̱'a̱ ve'e, nay ka
je̱ víjinapts ya̱'a̱ ve'e juu' ve'e yakkutojktup yaja naxviijn. Je̱ vijin juu' ve'e jyaye̱jptup,
je̱'yapts je̱'e̱ ve'e je̱ xa̱aj ku ve'e kyoo̱'k'ijtnit. 7 Ax je̱ ayook juu' a̱a̱tse'e nka̱jtsp, je̱ Nte'yam
je̱ vyíjints je̱'e̱ ve'e juu' ve'e kayaknu̱ja'vip y'ijt, je̱'e̱ juu' ve'e je̱ Nte'yam ñupa̱a̱jmtki
ka'anume'e ya̱ it cho̱o̱'ndu̱k vye'na, je̱'e̱ts je̱'e̱ ve'e ku ve'e je̱ Cristo xku'o̱o̱'kimdi je̱tse'e
njaye̱jpumdinit je̱ joojntykin juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp. 8 Ni pánats ya̱'a̱ ve'e du̱kanu̱ja'vi
juu' ve'e yakkutojktup yaja naxviijn, ku̱x pa̱n ku̱du̱nu̱ja'vidi xa ve'e, ka'ats je̱'e̱ ve'e

kudyakjacryuuzpejtjidi je nMaja Vintsánamda Jesucristo. [9] Ve'emts je'e ve'e ax jo'n je
Kunuu'kx Jatyán vya'añ:
Je Nte'yam xa ve'e du'apaajmtki may viijn je y'oy je'e juu' ve'e kayak'ixpna kayakmótupna
jets ka'anume'e yakvinmay,
je'e kajx tse'e du'apaajmtkiji pan pan jatye'e je Nte'yam dutsojktup.
Jidu'um tse'e vya'añ. [10] Ax ya'a tse'e je Nte'yam xtuknuja'vimdu je Espíritu Santo kajx, kux
je Espíritu Santo, va'ajtsts je'e ve'e dunujava ti vinma'yune'e je Nte'yam jyayejpp.
[11] Ni pana xa ve'e dukanujava pan vintso ve'e to'k jado'k je jayu vyinmay jem jya'vin
kajxm, je jayu je jya'vinji tse'e dunuja'vip. Nay ve'empa tse'e, je Espíritu Santo, juu' ve'e
ijtp jem je Nte'yam jya'vin kajxm, je'ejyji tse'e dunuja'vip vintso ve'e je Nte'yam vyinmay.
[12] Ax ka'a tse'e nnuja'vimda je Nte'yam je y'ayook je naxviijnit vinma'yun kajx, je Espíritu
Saantots je'e ve'e xtuknuja'vimdup je ayook jetse'e nvinmótumdat juu' ve'e je Nte'yam je
myaa'yun kajx xmo'yumdu. [13] Juu'ts aatse'e je jayu ntuk'ixp, ka je'epts je'e ve'e juu' ve'e je
jayu tyijtup vijin, je vijin je'e ve'e juu' ve'e je Espíritu Santo aats xtuknuja'vip. Ku aatse'e
ve'em ntuk'ix, ñuja'vidupts je'e ve'e pan pan jatye'e je Espíritu Santo dukuvajktup jets
tyúvam je'e ve'e je ayook juu' aatse'e nkajtsp.
[14] Pan pan jaty xa ve'e jem jya'vin kajxmda ka'ijtp je Espíritu Santo, ka'a tse'e dukuvakta
juu' ve'e kyajtsp je Espíritu Santo, juu' ve'e ijtp jem je Nte'yam jya'vin kajxm, kux
yakxi'ike'e dujávada, ka'a tse'e y'o'yixjada jetse'e duvinmótudat juu' ve'e je Espíritu Santo
xtuk'íxumdup, kux je'e ya'a ve'e juu' ve'e yaknuja'vip je Espíritu Santo kajx. [15] Je jayu
juu' ve'e jem jya'vin kajxm je Espíritu Santo, o'yixjupts je'e ve'e jetse'e duvinkónut juu'
ve'e pyaatyp y'akeeguip, ax ka'a tse'e pan y'o'yixju jetse'e tyokimpayo'oyjut je'e kajx.
[16] Jidu'um xa ve'e je Kunuu'kx Jatyán vya'añ:
¿Pants je'e n'ite'e dunuja'vip ti vinma'yune'e je Maja Vintsán jyayejpp?
¿Pants n'ite'e o'yixjup jets je'e ve'e duyak'ixpákut?
Jidu'um tse'e vya'añ. Ax uu'mda, to'kji tse'e je vinma'yun njayejpumda je Cristo maat.

3

Je jayu juu' ve'e dumutoondup dumupajktup je Nte'yam

[1] Utsta ajchta utsta tsa'ada, ka'a atse'e x'o'yixji jets ats miitse'e kunmukojtsti ax jo'n
je jáyuda juu' ve'e dunuja'vidinup ti ve'e je Espíritu Santo chajkp, vanxupe'e nmukojtsti
ax jo'n je jáyuda juu' ve'e dukakuvajktup je Espíritu Santo ukpu ax jo'n je'eda juu'
ve'e námnum to'k muk ijt'ukvaandu je Jesucristo maat. [2] Ntuk'íxtuts ats miitse'e juu'
ve'e ka tso'oxap jetse'e xvinmótudat, kux ka'anum xa ve'e apaamduka mve'nada jetse'e
xvinmótudat juu' ve'e tso'ox, ve'eme'e mve'nada ax jo'n je pi'k ónuk juu' ve'e tsi'tspna,
juu' ve'e kayakmooypnum je kaaky je tojkx. Ax ka'anum tse'e uxyam m'o'yixjada jetse'e
xvinmótudat juu' ve'e tso'ox, [3] kux ve'emna ve'e je vinma'yun xjayepta ax jo'n je'eda juu'
ve'e dukakuvajktup je Espíritu Santo. Je'e ve'e ku ve'e mnavyiijnk'íxjada, mnamyu'ékjada
je'e kajx ku ve'e juu' mka'o'yixjada ax jo'n je viijnk jáyuda, jetse'e mnakyojtsvintsóvjada,
je'e tse'e duyaknuke'xnatajkip jets ve'eme'e m'itta ax jo'n je jáyuda juu' ve'e dukakuvajk-
tup je Espíritu Santo, ve'em ax jo'n je'eda juu' ve'e dumaatnavyaa'njudup je naxviijnit
je kyo'oy je'e. [4] Kux jem miitse'eda juu' ve'e vaandup: "Je Pablo xa atse'e mpanujkxp."
Jempa tse'e juu' ve'e vaanduvap: "Je Apolos xa atse'e mpanujkxp." Ax ve'emam tse'e
mnaajk'ítjada ax jo'n je'eda juu' ve'e dukakuvajktup je Espíritu Santo.
[5] ¿Pants je'e ve'e je Pablo? ¿Pants je'e ve'e je Apolos? Je Nte'yam je myutoompa
je myupajkpaji xa aatse'e n'it juu' kajxe'e xjaanchjávada je Maja Vintsán. Kakje'e xa
aatse'e ntuujn juu' aatse'e je Maja Vintsán xtukpavaan. [6] Ve'em atse'e ax jo'n je'e juu'
ve'e je taamt duniipp, ve'emts je'e ve'e je Apolos ax jo'n je'e juu' ve'e duva'xp, ax je
Nte'yamts je'e ve'e duyakyee'kp, je'e tse'e dupaamp je jaanchja'vin jem je jayu jya'vin
kajxmda. [7] Ax nmupánipts aatse'e, ni atsa, ni je Apólosa, je Nte'yam je'e ve'e to'k juu' ve'e
dunumájip dunujaanchip. [8] Je'e juu' ve'e niipp jets je'e juu' ve'e va'xp, akijpxats je'e ve'e,

kujo'yuxjadapts je'e ve'e je Nte'yam kakje'e juu' ve'e tyoondup. [9]Je Nte'yam je myutoompa
je myupajkpa xa aatse'e; ve'em xa miitse'eda ax jo'n je Nte'yam je tyajk kum'ijtti.
[10]Ve'em xa atse'e ax jo'n to'k je takpaampa juu' ve'e oy dujajtp jets kuvij, je Nte'yamts
atse'e xpaam jets atse'e n'it ax jo'n je jayu juu' ve'e je tajk duyaktsoo'ntkp. Ax juu' tse'e
viijnkta, ve'emts je'e ve'eda ax jo'n je'eda juu' ve'e dujaa'kkajxmpojtuktup. Ax pan pan
jaty tse'e dujaa'kyakvimpejttup je tajk, ooy tse'e dutun'íxtat vintso ve'e kyavintókiyut
je tun. [11]Kux ni pana xa ve'e kya'o'yixju jetse'e duyaktsoo'ntknuvat je tajk, je'ejyji ve'e
juu' ve'e tsoo'ndukani, je'ets je'e ve'e je Jesucristo jye'e, juu' ats miitse'e nvaajnjidu. [12]Ax
o'yixjup tse'e je jayu jetse'e dujaa'kyakvimpétut je tajk, je'e ku ve'e dupaajmjat juu' ve'e
ijtp ax jo'n je oro, je plata, ukpu je tsújit tsaaj, je kup, je páyuts, ukpu je maajy. [13]Je toonk
juu' ve'e to'k jado'k tyuump, van'itts je'e ve'e oy ñuke'xnatákat je xaaj ku ve'e je jayu
yaktokimpayo'ynit. Kux juu' ve'e je jayu tyoondup, yak'íxupts je'e ve'e pan myuténipe'e
je jaajn van'it. Ax je jaajn tse'e duyaknuke'xnatákap pan vintso ve'e to'k jado'k tyun.
[14]Pan pan tse'e dutukpaamp juu' ve'e katóyup, yakmooynupts je'e ve'e je o'yin je tyoonk
kajx. [15]Ax pan pan tse'e dutukpaamp juu' ve'e tóyup, yaktotyokikajxnup tse'e nujom,
óyame'e tsa'ak y'ijtnit je jayu, ve'em ax jo'n je'e pane'e je jaajn dukukeekp. [16]¿Tis, ka'a
vine'e xnujávada jets je Nte'yam je chaptajk uu'me'eda?, yam nja'vin kajxmamda ve'e
chuuna je Espíritu Santo, juu' ve'e ijtp jem je Nte'yam jya'vin kajxmpa. [17]Pan pan xa ve'e
duyakvintsa'kintókip je Nte'yam je chaptajk, tukkuvétjupts je'e ve'e je Nte'yam, kux oy
jets va'ajts je'e ve'e je Nte'yam je chaptajk. Uu'mda tse'e je'e je chaptajk.
[18]Ni pana tse'e kyanavyin'aa'njut viinm. Pan jem xa miitse'eda juu' ve'e nayja'vijup
kuvij je naxviijnit vijin kajx, va'an tse'e dunapyumju ax jo'n tii kudukanuja'vi jo'n, ve'em
tse'e tyúvam y'ítut kuvij. [19]Kux je naxviijnit vijin, ka'a je'e ve'e je Nte'yam duvijjáva.
Kux jidu'ume'e je Kunuu'kx Jatyán vya'añ: "Ku ve'e je taay maat juu' dutonda je kuvij
jáyuda, je Nte'yamts je'e ve'e yaktánjadap ax jo'n je tánuk juu' ve'e taamp jep kutyay
jaatp kuxe'e dukanujava jets je y'oo'kun je'e ve'e juu' ve'e y'anajkxip." [20]Vaampap tse'e
jidu'um: "Ñuja'vip xa ve'e je Maja Vintsán jets ka'a ve'e tyun vintso ve'e vyinmayda je
kuvij jáyuda." [21]Je'e kajx tse'e, ni pana ve'e dukayakmájat je jayu juu' ve'e dutuk'íxtup
je Nte'yam je y'ayook, kux nujom juu' jaty, miits je m'o'yin kajxtats je'e ve'e. [22]Ats, nay
ve'empa je Apolos, je Pedro, ya naxviijn, je joojntykin, je oo'kun, je'e juu' ve'e uxyam, juu'
ve'e miimpnum, nujom juu' jaty, miits je m'o'yindats je'e ve'e. [23]Ax je Criistots uu'me'e
jye'eda; jets je Cristo, je Nte'yamts je'e ve'e jye'e.

4

Juu' ve'e yaktukpavaan je kukátsivatajk

[1]¿Vintso ve'e dutsak jets aatse'e je jayu xjávat? Je Cristo je myutoompa je myupajkpa
xa aatse'e, yaktukkuva'ni aatse'e jets aatse'e je jayu ntuk'íxut juu' ve'e je Nte'yam
yaknuke'xnatajki. [2]Pan pan xa ve'e yaktukkuva'nip juu', yakvinkópkapts je'e ve'e jetse'e
yakkutyónut ax jo'n yaktukpava'añ. [3]¿Pants je'e ve'e juu' ve'e vaamp jets oy ukpu ka óyap
je'e ve'e juu' atse'e ntuump nkajtsp? Ka'ats atse'e nmajapum juu' miitse'e mkojtstup
ats kajx ukpu juu' ve'e je viijnk jayu kyojtstup ats kajx. Nay ka'ava tse'e tyun ku atse'e
mpayo'oy jets oy ukpu ka óyap je'e ve'e juu' atse'e ntuump nkajtsp. [4]Oyam atse'e ti
nkanatyukjávaja jeja je Nte'yam vyinkujk, ka je'e kajxapts atse'e jep tokin jaatp nka'it;
je Maja Vintsane'e vaamp pan oy je'e ve'e juu' atse'e ntuump uk pan ka'a. [5]Je'e kajx tse'e,
ka'ats miitse'e pan xtokimpayo'oydat. A'ixta ku ve'e je Maja Vintsán myiinnuvat. Ku ve'e
myiinnuvat, nuke'xnatáka tse'e nujom y'ítut. Je'e tse'e duyaknuke'xnatákap pan ti jatye'e
je jayu vyinmaaydup jem jya'vin kajxmda, ve'em tse'e dumooynit kakje'e je jayu juu' ve'e
vyinmajtsjudup.
[6]Utsta ajchta utsta tsa'ada, miits je m'o'yin kajxta xa atse'e tuntukmu'a'ixmoka vintso
atse'e jets je Apolos, ax ve'em tse'e xnujávadat jets ka'a ve'e y'oya jetse'e xyaknuyókadat
juu' ve'e javyet jep Kunuu'kx Jatyán kujxp, ve'em tse'e to'k xkayakmájadat jetse'e jado'k
xkaviijnk'íxtat. [7]Ax mits, jyapana, ¿vintsots mitse'e xtunjaa'knumája jets ka'a ve'e je

viijnk jayu, ukpu̱ ti ve'e m'ixp mjayejpp juu' ve'e je̱ Nte'yam mkamo̱ojyju? Ax pa̱n je̱'e̱
tse'e mmo̱ojyju, ¿tya̱jx tse'e mnamyájaja ax jo'n je̱'e̱ ve'e ku̱mkamo̱ojyji jo'n?
8 Ve'em xa miitse'e mnayjávajada je̱ts ka'a ve'e ti mka'ijtu̱xjada. ¡Mnayja'vijidup tse'e
ax jo'n va'ajts kumeen ku̱m'ijtti je̱ts ax jo'n ku̱myakkutojkti ka a̱a̱ts ma̱a̱tap! ¡e̱y je̱'e̱
ve'e ku̱y'it je̱tse'e ku̱myakkutokta, ve'emts a̱a̱ts miitse'e ku̱nma̱a̱tyakkutókta! 9 Ve'em xa
ve'e jyava je̱ts a̱a̱ts, je̱ kuka̱tsivata̱jk, tun u̱x'o̱o̱k a̱a̱tse'e je̱ Nte'yam xyaktaajñ. Ve'em
xa a̱a̱tse'e ax jo'n je̱ jayu juu' ve'e kutúkani je̱ y'o̱o̱'ku̱n, x'íxtupts a̱a̱tse'e je̱ jayu je̱ts je̱
aangelesta̱jk, ve'em tse'e du̱nu̱jávadat vintso̱ a̱a̱tse'e njátu̱t. 10 Xtijtup xa a̱a̱tse'e je̱ jayu
ka víjap ku̱xe'e a̱a̱ts je̱ Cristo je̱ y'ayook nyakva'kxtu̱k; ax ve'emts miitse'e mnatyijjada
je̱ts o̱ye'e xnu̱jávada juu' ve'e je̱ Cristo cha̱jkp. Ve'em xa a̱a̱tse'e nnayjávaja je̱ts je̱ ma̱kkin
a̱a̱tse'e nkajayejpp, tum ma̱kk tum tso̱tsts miitse'e mnayjávajada. Xviijnk'íxp xa a̱a̱tse'e
je̱ jayu; miits tse'e myakvintsa̱'kidup. 11 U̱xyam paat xa a̱a̱tse'e nta̱a̱tsa nyu'a̱a̱'kju, a̱a̱tse'e
je̱ vit je̱ xo̱x xka'ijtja, a̱a̱tse'e je̱ jayu xjomtún xtitún, a̱a̱tse'e nja̱a̱jn nta̱jk kya'it, 12 a̱a̱tse'e
januu'kxji ntun ya̱ nka̱'a̱j ma̱a̱t. Ku a̱a̱tse'e je̱ jayu xvinko̱jtspét, n'amótupts a̱a̱tse'e je̱
Nte'yam je̱tse'e je̱ maa'yu̱n tyo'nu̱xjadat. Ku a̱a̱tse'e je̱ jayu xjomtún xtitún, nmuténipts
a̱a̱tse'e. 13 Ku a̱a̱tse'e nyaknu̱vampet, je̱ o̱y ko̱jtsu̱n ma̱a̱tts a̱a̱tse'e nko̱jtsu̱mpít je̱ts a̱a̱tse'e
n'ix vintso̱ a̱a̱tse'e nko̱jts'óyat. U̱xyam paatts a̱a̱tse'e nyakpu̱m ax jo'n je̱ naax je̱ po'ox.
14 Ka miits je̱ mtso̱'o̱tyo'nu̱n ka̱jxaptats a̱ts ya̱'a̱ ve'e nja'a; je̱'e̱ ve'e je̱ts a̱ts miitse'e
nko̱jtsjadat ax jo'n a̱ts je̱ n'ónu̱k ku̱m'ijtti. 15 Ku̱xjajaye̱pta xa miitse'e je̱ yak'ixpa̱jkpada
miijl am juu' ve'e mtuk'íxju̱dup je̱ Cristo jye̱'e̱, tun to'kjits je̱'e̱ ve'e juu' ve'e ijtp ax jo'n
je̱ mtee'da, ax je̱'e̱ts a̱tse'e, ku̱x mjaanchja'vi'ukvaandu ve'e je̱ Jesucristo ku a̱ts miitse'e
nvaajnjidi je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook. 16 Nmunoo'kxtktupts a̱ts miitse'e je̱tse'e ve'em xtóndat
xkótstat ax jo'n a̱ts.
17 Je̱'e̱ ka̱jxts a̱ts miitse'e ntuknu̱ke̱xta je̱ Timoteo, juu' a̱tse'e o̱o̱y ntuntsa̱jkp. N'onu̱k-
ja'vipts a̱ts je̱'e̱ ve'e ku̱xe'e du̱jaanchja'vi'ukvaajñ je̱ Jesucristo ku a̱tse'e x'amo̱tunajxy.
O̱yts je̱'e̱ ve'e je̱ Jesucristo du̱tuujnja. Je̱'e̱ tse'e mtukjaa'myétsjadap vintso̱ a̱tse'e je̱
Cristo mpanu̱jkx, ve'emam ax jo'n a̱tse'e je̱ jayu ntuk'ix joma jatye'e je̱ jaanchja'vivata̱jk
ñay'amókajada. 18 Je̱mts miitse'eda juu' ve'e namyájijidup ku ve'e vyinmayda je̱ts ka'a
a̱ts miitse'e na̱jkx nku'íxtinuva. 19 Ax pa̱n vaamp tse'e je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n, ka'a tse'e vinjo'n
ya̱ it jyaa'knáxu̱t je̱ts a̱ts miitse'e na̱jkx nku'íxtinuva, van'itts a̱tse'e nnu̱jávat pa̱n ti ve'e
tyoondup pa̱n pa̱n jatye'e namyájijidup, ka je̱'e̱ ka̱jxjyap tse'e juu' ve'e kyo̱jtstup, je̱'e̱va
ve'e vintso̱ ve'e je̱ ma̱kkin du̱jaye̱pta. 20 Ku̱x je̱ Nte'yam je̱ kyutojku̱n, ka je̱ ka̱ts ka je̱
ayookjyapts je̱'e̱ ve'e, je̱'e̱ je̱'e̱ ve'e ku ve'e je̱ Nte'yam je̱ jayu du̱ma̱'a̱ je̱ ma̱kkin je̱tse'e
du̱tónu̱t juu' ve'e je̱ Nte'yam cha̱jkp. 21 ¿Vintso̱se'e xtso̱kta je̱ts a̱ts miitse'e na̱jkx nku'ixta,
tsoj yakxón, ukpu̱ e̱jkjup jo̱t'aajnjup ku̱xe'e xkakutyonda je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n je̱ pyava'nu̱n,
a̱ts miitse'e n'ana̱jkxadat ax jo'n je̱ jayu du̱'ana̱jkxa je̱ y'ónu̱k je̱ vo̱jpu̱n ma̱a̱t, ukpu̱ ax jo'n
du̱'ana̱jkxa je̱tse'e du̱yak'ana̱a̱'ku̱t?

5

O̱oye'e kyatun'o̱ya ku ve'e je̱ jayu du̱yakvintsa̱'kintóki je̱ navya̱jku̱n

1 Va'ajtsts a̱tse'e je̱ ka̱ts nmo̱tu je̱ts je̱me'e miits ma̱a̱tta to'k juu' ve'e je̱ ka̱ts du̱tukma̱a̱t-
jaye̱jpp to'k je̱ ta̱'a̱xta̱jk juu' ve'e ka pókap jyayejpp. ¡Ni ka'ats je̱'e̱ ve'e ve'em jyátu̱kada
juu' ve'e je̱ Nte'yam du̱ka'íxada, je̱'e̱ tse'e ku ve'e to'k du̱ma̱a̱ttsu̱una je̱ kyutaak! 2 ¡Ve'em
tse'e mjaa'knamyájajada! Vi'n ku̱mtsaachvinmáyda ku je̱'e̱ ve'e je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱ du̱tún.
Je̱ yaa'tya̱jk juu' ve'e ve'em játkip, vyinmajtsjup tse'e je̱tse'e xyakpítsumdat joma ve'e
mnay'amókajada. 3 O̱yam xa a̱tse'e nka'it miits ma̱a̱tta, je̱m tse'e a̱ts ya̱ njo̱o̱t ya̱ nja'vin,
ax ta̱ts a̱tse'e nto̱kimpayo̱'o̱y je̱'e̱ juu' ve'e ve'em játkip, ve'em ax jo'n a̱tse'e je̱m ku̱n'ijt.
4 Ko̱jtsmókta n'it je̱ nMa̱ja̱ Vintsá̱namda Jesucristo ka̱jx, je̱m tse'e y'ítu̱t a̱ts ya̱ njo̱o̱t ya̱
nja'vin je̱ts je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n Jesús je̱ mya̱kkin, 5 je̱tse'e xpá̱mdat je̱ yaa'tya̱jk je̱m je̱ Satanás
kya̱'m, ve'em tse'e je̱ ñi'kx je̱ kyo̱pk chaachpaa'tu̱t je̱tse'e je̱ jyo̱o̱t je̱ jya'vin tsa̱'a̱k y'ijtnit
ku ve'e je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n Jesús myiinnuvat.

6 Ka'a xa je'e ve'e y'oya jetse'e mnamyájajadat je'e kajx juu' ve'e mtoondup. ¿Ka'a
vine'e xnujávada jets ve'em je'e ve'e je tokin ax jo'n je levadura?, jyavee'njya xa je'e ve'e,
tyuktajkikujxpts je'e ve'e nujom je juts. 7 Yakke'ektats nujom juu' jatye'e myakma'tjudup,
juu' ve'e ijtp ax jo'n je levadura juu' ve'e náxyani, ve'em tse'e m'íttat ax jo'n je nam
tsapkaaky juu' ve'e yakkaayp pascua xaaj, ax jo'n je nam juts juu' ve'e je levadura
dukamaat. Xku'oo'kimdu xa ve'e je Cristo, je'e tse'e ijt ax jo'n je carnero juu' ve'e je
Nte'yam tyukvintsa'kidup y'ijt pascua xaaj. 8 Va'an tse'e to'k aaj to'k joot dujoojntykimda
je Cristo kajx, va'an tse'e du'ijtumda ax jo'n je tsapkaaky juu' ve'e je levadura dukamaat,
ka'a tse'e juu' n'ukto'numdinit ax jo'n je jayu nkatsojkumda, va'an tse'e dumasookumdini
nujom juu' jatye'e ka óyap.
9 Nnuja'yidu xa ats miitse'e jets ka'a ve'e m'íttat je'e maatta juu' ve'e je kats dutukmaat-
jayejptup je yaa'y je ta'ax juu' ve'e ka púkap jyayejptup. 10 Ax ka je'epts atse'e ntijp jetse'e
xtunkukeektinit pan pan jatye'e yaja naxviijn je kats dutukmaatjayejptup je yaa'y je ta'ax
juu' ve'e ka púkap jyayejptup, pan pan jatye'e je meen dunas'ayo'vidup, pan pan jatye'e
meee'tstup, pan pan jatye'e duvinja'vidup duvintsa'kidup juu' ve'e ka je Nte'yamap; kux
pan ka'a xa ve'e je'e maat m'ituva'anda, kumpítsumdats miitse'e yaja naxviijn. 11 Je'e atse'e
ntijp jetse'e mka'íttat je'e maatta juu' ve'e natyijjudup utsta ajchta ukpu utsta tsa'ada
jetse'e je kats dutukmaatjayépta je yaa'y je ta'ax juu' ve'e ka púkap jyayejptup, je meen
dunas'ayóvada, duvinjávada duvintsa'agada juu' ve'e ka je Nte'yamap, y'akotsutoonkada,
y'oo'kta myo'okjada, jetse'e myee'tsta. Ka'a tse'e xmaatkáydat xmaat'oo'ktat pan pan
jatye'e ve'em dutoondup je kyo'oy je'ep. 12-13 Ka'a xa atse'e xtukkada'aky jets atse'e
ntokimpayo'oydat pan pan jatye'e dukajaanchja'vidup je Jesucristo, je Nte'yam je'e ve'e
tokimpayo'oyjadap. Ax miits tse'e mtukkadaakjudup jetse'e xtokimpayo'oydat pan pan
jatye'e mmaatnay'amojkijidup. Je'e kajxts atse'e nva'añ jets ka'a ve'e xjaa'kyakjáttat
jetse'e je tokin toompa xmaatnay'amókajadat.

6

Vintso je'e ve'e ku ve'e je jaanchja'vivatajk ñañuxa'aajada

1 Pan jem tse'e miitsta pan pane'e duko'oyja'vidup pan ti ve'e mtoondup, ¿vintsose'e
mnayjávajada jetse'e najkx mnañuxa'aajada jeja je'e vyinkujkta pan pan jatye'e dukaja-
anchja'vidup je nMaja Vintsánamda Jesucristo? Ñojk'óy xa je'e ve'e kuy'it jetse'e
amiitsji kuxkojts'óyada jeja je mmujaanchja'vivatajk vyinkujkta. 2 ¿Ka'a miitse'e xnujá-
vada jets pan pan jatye'e je Nte'yam je jyayu, je'e tse'e dutokimpayo'oydap pan pan
jatye'e tsaanadap jem naxviijnit y'it kajxm? Ax pan miits tse'e mtokimpayo'oydap je
naxviijnit jayu, ¿ka'a tse'e m'o'yixjada jetse'e xkojts'óyadat juu' ve'e vee'n katsji? 3 ¿Ka'a
ve'e xnujávada jets je ángeles paat uu'me'e ntokimpayo'yumdap? ¿Vintsots n'ite'e
xka'o'yixumjadat jetse'e juu' nkojts'o'yimdat juu' ve'e uxyam toojnjup kojtsjup? 4 Pan jem
xa ve'e pan ti ve'e myaktso'oxidup, ¿tyajx tse'e mnañuxa'aajada jeja je'e vyinkujkta pane'e
dukayakvinkópkidup jep tsaptujkp? 5 Ve'e xa ats ya'a ve'e nkats jetse'e mtso'otyóndat,
¿ka'a miitse'e jemda otyo'ka pane'e kuvij juu' ve'e myaknamyujot'óyajadap? 6 ¿Jadi
pyaatyp y'akeeguip je'e vine'e jetse'e a'uts ah'ajch ukpu a'uts atsa'a mnañuxa'aajadat jeja
je tokin payo'yva vyinkujkta juu' ve'e je Nte'yam dukajaanchja'vidup?
7 Ku ve'e mnañuxa'aajada, va'ajts tse'e xyaknuke'xnatákada jets ka'a je'e ve'e y'oya juu'
ve'e mtoondup. ¿Tyajxse'e ñojk'óy xkamuténada je ka óyap juu' ve'e myaktoojnjidup?
¿Tyajx tse'e ñojk'óy xkamaso'okta ku ve'e juu' myakmee'tsjada? 8 Ax vimpitts miitse'e
xtonda. Mko'otyoondup tse'e jetse'e mmee'tsta. ¡A'uts ah'ajch paat a'uts atsa'a paat tse'e
ve'em mnatyónjada!
9 ¿Ka'a miitse'e xnujávada jets ka'a ve'e y'íttat jem je Nte'yam y'am kya'm pan pan
jatye'e dutoondup juu' ve'e ka óyap? Ka'a tse'e pan mvin'aa'njadat, ka'a xa ve'e jem je
Nte'yam y'am kya'm y'íttat pan pan jatye'e je kats dutukmaatjayejptup je yaa'y je ta'ax
juu' ve'e ka púkap jyayejptup, pan pan jatye'e duvinja'vidup duvintsa'kidup juu' ve'e ka je

Nte'yamap, pa̱n pa̱n jatye'e je̱ navya̱jku̱n du̱yakvintsa̱'kintǫ́kidup, je̱ yaa'tya̱jkta juu' ve'e je̱ ka̱ts du̱tukma̱a̱tjaye̱jptup je̱ myuyaa'tya̱jk ku̱x aamp to̱o̱ype'e je̱m jya'vin ka̱jxmda je̱tse'e ñamya̱a̱t'ítjadat, [10] ni ka'ava tse'e je̱m y'íttat pa̱n pa̱n jatye'e me̱e̱'tstup, pa̱n pa̱n jatye'e juu' du̱nas'ayǫ'vidup, pa̱n pa̱n jatye'e ooktup mookju̱dup, pa̱n pa̱n jatye'e kǫ'ǫñu̱kǫjtsidup, pa̱n pa̱n jatye'e je̱ myujayu du̱pa̱jkjidup juu' avin'a̱a̱'na. [11] Je̱m miitse'eda juu' ve'e ve'em joojntykidu; ax mtǫkinme̱e̱'kxju̱du tse'e je̱ Nte'yam, je̱'e̱ je̱ jyáyuts miitse'eda, je̱'e̱ tse'e mkatǫkimpa̱a̱jmju̱du. Je̱ nMa̱ja̱ Vintsá̱namda Jesús je̱ts je̱ Espíritu Santo, juu' ve'e ijtp je̱m je̱ Nte'yam jya'vin ka̱jxm, je̱'e̱ ka̱jxta tse'e ya̱ maa'yu̱n mto'nu̱xjada.

Yakmájada yakjaanchada je̱ Nte'yam je̱ mni'kx je̱ mkǫpk ka̱jxta

[12] Vaamp xa ve'e je̱ jayu je̱ts yakjajtype'e je̱ Nte'yam je̱tse'e je̱ jayu du̱tónu̱t to'k ka̱'a̱jyji juu' jaty. Tyúvamts je̱'e̱ ve'e; óyam tse'e vye'ema, ka'a tse'e to'k ka̱'a̱jyji y'ǫya. Ka'a tse'e nvaat je̱ts a̱tse'e nnamyasǫ'ǫkju̱t je̱ts a̱tse'e juu' xyakkutojkjat. [13] Vaamp xa ve'e je̱ jayu je̱ts je̱ joo̱t ka̱jxe'e je̱ kaaky je̱ na̱a̱j yakpu̱m je̱ts je̱'e̱ ka̱jxe'e je̱ joo̱t yakpu̱m je̱tse'e je̱ jayu kyáyu̱t y'oo'ku̱t. Jidu̱'u̱m tse'e vya'anda. Ax yakkutǫ́kiyupts je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam je̱ kaaky je̱ na̱a̱j je̱ts je̱ joo̱t. Ka je̱'e̱ ka̱jxap xa ve'e je̱ jayu je̱ ñi'kx je̱ kyǫpk yakpu̱m je̱tse'e je̱ ka̱ts du̱tukma̱a̱tjayéptat je̱ yaa'y je̱ ta̱'a̱x juu' ve'e ka pú̱kap jyaye̱jptup; je̱ Nte'yam ka̱jx je̱'e̱ ve'e yakpu̱m. [14] Ve'em ax jo'n je̱ mya̱kkin ka̱jx je̱ Nte'yam du̱yakjoojntykpa̱jknuva je̱ nMa̱ja̱ Vintsá̱namda Jesucristo, nay je̱ mya̱kkin ka̱jxpa tse'e xyakjoojntykpa̱jkumdinuvat.

[15] ¿Tis, ka'a vine'e xnu̱jávada je̱ts ve'eme'e u̱u̱'m ya̱ nni'kxamda ya̱ nkǫ́pkamda ax jo'n to'k jado'k viijn jaty ku̱n'ijtumdi to'k ni'kx to'k kǫpk je̱ Cristo ma̱a̱t? ¿Mpa̱jkjap a̱ts n'ite'e to'k viijn juu' ve'e ijtp je̱ Cristo ma̱a̱t je̱ts a̱tse'e ntukma̱a̱tnamyókju̱t je̱ kǫ'ǫtya̱'a̱xap? ¡Ni vintsǫva xa a̱tse'e nkapa̱jkjat je̱ts a̱tse'e ve'em ntónu̱t! [16] ¿Mkanu̱ja'vidupe'e je̱ts ku ve'e to'k je̱ yaa'tya̱jk du̱ma̱a̱tnamyúkju̱ je̱ kǫ'ǫtya̱'a̱xap, ve'emts je̱'e̱ ve'e nu̱me̱jtsk jyajttini ax jo'n to'k ni'kx to'k kǫpk ku̱y'ijtti? Ku̱x jidu̱'u̱m xa ve'e je̱ Kunuu'kx Jatyán vya'añ: "Ve'em tse'e nu̱me̱jtsk jyajttini ax jo'n to'k ni'kx to'k kǫpk ku̱y'ijtti." [17] Nay ve'empa tse'e ku ve'e je̱ jayu y'it to'k muk je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n ma̱a̱t, ve'emts je̱'e̱ ve'eda ax jo'n to'k jo̱o̱t to'k ja'vin ku̱y'ijtti.

[18] Ni vintsǫva xa ve'e je̱ ka̱ts xkatukma̱a̱tjayéptat je̱ yaa'y je̱ ta̱'a̱x juu' ve'e ka pú̱kap mjaye̱jptup. May viijn xa ve'e je̱ tǫkin juu' ve'e je̱ jayu tyuump; ax je̱'e̱ juu' ve'e je̱ ka̱ts du̱tukma̱a̱tjaye̱jpp je̱ yaa'y je̱ ta̱'a̱x juu' ve'e ka pú̱kap jyaye̱jpp, yakma'typts je̱'e̱ ve'e je̱ ñi'kx je̱ kyǫpk. [19] ¿Ka'a ve'e xnu̱jávada je̱ts je̱ Espíritu Santo je̱'e̱ ve'e je̱ chapta̱jk je̱ mni'kxta je̱ mkǫpkta je̱ts je̱me'e mja'vin ka̱jxmda chu̱u̱na je̱ Espíritu Santo?, juu' ve'e je̱ Nte'yam mmǫǫjyju̱du. Je̱ Nte'yam jye̱'e̱ xa miitse'eda, [20] va'ajts tsǫ́vaxts je̱'e̱ ve'e mkujoojyjidi. Je̱'e̱ ka̱jx tse'e du̱tsa̱k je̱tse'e je̱ Nte'yam xyakmájadat xyakjaanchadat je̱ mni'kx je̱ mkǫpk ma̱a̱tta.

7

Je̱ kǫjtsvíjin je̱ navya̱jku̱n ka̱jx

[1] U̱xyamts a̱tse'e n'atsǫ́vu̱t juu' ve'e m'amǫtutú̱vidu ku a̱tse'e xnu̱ja'yidi. Ǫy xa je̱'e̱ ve'e ku ve'e je̱ jayu kyata̱'a̱xpú̱k. [2] Ax je̱'e̱ ka̱jx tse'e ku̱xe'e je̱ jayu ñamya̱a̱t'ituva'anjada, ka̱kje̱'e̱ tse'e je̱ jayu du̱jayépu̱t je̱ ñu̱da̱'a̱x, ka̱kje̱'e̱ tse'e je̱ jayu du̱jayépu̱t je̱ ñu̱yaa'y. [3] Ku ve'e je̱ ta̱'a̱xta̱jk ñaajk'ituva'añju̱ ma̱a̱t je̱ ñu̱yaa'y, je̱ ñu̱yaa'y tse'e du̱kutyónup je̱ ta̱'a̱xta̱jk je̱ chǫjku̱n; nay ve'empa tse'e ku ve'e je̱ yaa'tya̱jk ñaajk'ituva'añju̱ ma̱a̱t je̱ ñu̱da̱'a̱x, je̱ ñu̱da̱'a̱x tse'e du̱kutyónup je̱ yaa'tya̱jk je̱ chǫjku̱n. [4] Ku ve'e je̱ ta̱'a̱xta̱jk yaa'vyú̱k, ka'a tse'e naaydum je̱ ñi'kx je̱ kyǫpk du̱'ukyakkutojkjini, je̱ ñu̱yaa'ye'e je̱ kutojku̱n tyukma̱a̱tjayejpp; nay ve'empa tse'e ku ve'e je̱ yaa'tya̱jk tya̱'a̱xpú̱k, ka'a tse'e naaydum je̱ ñi'kx je̱ kyǫpk du̱'ukyakkutojkjini, je̱ ñu̱da̱'a̱xe'e je̱ kutojku̱n tyukma̱a̱tjayejpp. [5] Ka'a tse'e je̱ yaa'tya̱jk je̱ ñu̱da̱'a̱x du̱kama̱a̱t'ítu̱t, nay ve'empa tse'e je̱ ta̱'a̱xta̱jk, ka'ats je̱'e̱ ve'e je̱ ñu̱yaa'y du̱kama̱a̱t'ítu̱t, je̱'e̱jyji ve'e je̱tse'e mkanamya̱a̱t'ítjadat ku ve'e tu̱x'akǫjtstókta je̱tse'e ka̱k'apu̱k m'íttat je̱tse'e mtsapkǫ́tstat. Ku ve'e je̱ it ñáxu̱t pa̱n vinxu̱pe'e tu̱x'akǫjtstókta, van'it tse'e mnamyojkjidinuvat, ve'em tse'e mkaka'adat je̱m je̱ kǫ'ǫyjáyuvap kya̱'m.

[6] Ka'ats ạtse'e mpava'añ jẹtse'e mkanavyạ́kjadat, nyakjajtyp ạtse'e. [7] Ve'em ạtse'e ntsạk
jẹtse'e ve'em nụjom jẹ jayu kụy'it ax jo'n ạts. Ax jẹ Nte'yam tse'e kạkjẹ'ẹ jẹ jayu jẹ maa'yụn
jẹ putạjkin dụmọọyp pạn vintsọ ve'e to'k uk pạn vintsọ ve'e jado'k.
[8] Jẹ naaydum jayu jẹts jẹ ku'ạạ'k tạ'ạxtạjk, jẹ'ẹts ạtse'e nnụụjmidup jẹts ọye'e kụy'it
jẹtse'e naaydum kụtyanda, ve'em ax jo'n ạts; [9] ax pạn ka'a tse'e dụmutẹ́nada, ñojk'ọ́y tse'e
ñavyạ́kjadat jẹts ka'a ve'e ku ve'e kọọjyji jẹ y'aaj jẹ jyọọt y'ampạ́kjadat.
[10] Ax pạn pạn tse'e yaa'vyụ́kani tạ'ạxpụ́kani, tun vinkọpkts jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e kyanamya-
sọ'ọkjadat. Ka ạ́tsap xa yạ'ạ ve'e jẹ mpava'nụn, jẹ Mạjạ Vintsạ́n jẹ pyava'nụn yạ'ạ ve'e.
[11] Pạn myasọọknup tse'e jẹ tạ'ạxtạjk jẹ ñụyaa'y, ka'a tse'e y'ukyaa'vyạjknit, ọ'yip tse'e
jẹtse'e jẹ ñụyaa'y dụmạạtnakyọjts'ọ'yijinuvat. Ax nay ve'empa tse'e jẹ yaa'tyạjk, ka'a tse'e
dụmasọ'ọkụt jẹ ñụdạ'ạx.
[12] Juu'ts ạtse'e njaa'kkọ́tsup, ka'ats jẹ'ẹ ve'e jẹ Mạjạ Vintsạ́n dụkạjts, ạts yạ'ạ ve'e
nkạjtsp. Pạn jẹ uts jẹ ajch jẹ ñụdạ'ạx tse'e dụkajaanchja'vip jẹ Jesucristo jẹtse'e jẹ tạ'ạxtạjk
ñayjávaja jẹtse'e dụjaa'kmạạttsạạnat jẹ ñụyaa'y, ka'a tse'e jẹ ñụyaa'y myasọ'ọkjụt. [13] Jẹts
pạn jẹ uts jẹ tsạ'ạ jẹ ñụyaa'y tse'e dụkajaanchja'vip jẹ Jesucristo, jẹtse'e jẹ yaa'tyạjk
ñayjávaja jẹtse'e dụjaa'kmạạttsạạnat jẹ ñụdạ'ạx, ka'a tse'e jẹ ñụdạ'ạx myasọọkjuvat.
[14] Kụx jẹ yaa'tyạjk juu' ve'e jẹ Jesucristo dụkajaanchja'vip, kunoo'kxjupts jẹ'ẹ ve'e jẹ
Nte'yam jẹ ñụdạ'ạx kạjx juu' ve'e jẹ jaanchja'vin dụjayẹjpp; jẹts jẹ tạ'ạxtạjk juu' ve'e jẹ
Jesucristo dụkajaanchja'vip, kunoo'kxjupts jẹ'ẹ ve'e jẹ Nte'yam jẹ ñụyaa'y kạjx juu' ve'e jẹ
jaanchja'vin dụjayẹjpp. Pạn ka'a xa ve'e kụvye'ema, ve'em tse'e jẹ m'ónụk kụy'itta ax jo'n
jẹ'ẹda pạn pạn jatye'e jẹ tyee' jẹ tyaak jẹ jaanchja'vin dụkajayẹjptup. Ax jẹ m'ónụkta, jẹ
Nte'yamts jẹ'ẹ ve'e dụkunoo'kxp. [15] Ax jẹ jayu tse'e juu' ve'e kajaanchja'vip, pạn jẹ'ẹ tse'e
dụmasọ'ọkuvaannup jẹ ñụdạ'ạx ukpụ jẹ ñụyaa'y, masọ'ọkta jẹtse'e ve'em dụtóndat. Ku
ve'e ve'em jyátụt, naspạka tse'e tyánụt jẹ uts jẹ ajch ukpụ jẹ uts jẹ tsạ'ạ, kụx jẹ'ẹ kạjxe'e
jẹ Nte'yam xyaaxjimdi jẹtse'e ọy aaj ọy jọọt ntsụụnimdinit. [16] Jẹts mits, tạ'ạxtạjk, ka'a xa
ve'e xnụjava pạn jyaanchjávape'e jẹ mnụyaa'y jẹ Jesucristo mits kạjx. Uk mits, yaa'tyạjk,
ka'a tse'e xnụja'viva pạn jyaanchjávape'e jẹ mnụdạ'ạx jẹ Jesucristo mits kạjx.
[17] Va'an tse'e anañụjoma jẹ jayu dụtsụụna ax jo'n jyoojntykidi ku ve'e jẹ Nte'yam
yaaxụxjidi jẹtse'e y'ijttinit jẹ'ẹ jẹ jyayu, ve'em ax jo'n jẹ Nte'yam dụnụpạạjmtki jẹtse'e
jyoojntykadat. Ve'emts ạtse'e jẹ jayu nvaajnjada pạn joma jatye'e jẹ jaanchja'vivatạjk
ñay'amókajada. [18] Pạn jẹ Nte'yam xa ve'e dụyaaxjip to'k juu' ve'e jẹ ixta'nụn dụni'kxmip
dụkọjmip, ve'em tse'e dụni'kxmat dụkọjmat jẹ ixta'nụn jẹtse'e nụjava tyánụt jẹts israeejlit
jayu jẹ'ẹ ve'e. Ax pạn yaaxjip tse'e to'k juu' ve'e jẹ ixta'nụn dụkani'kxmip dụkakọjmip,
ka'a tse'e jẹ ixta'nụn yakpạạjmjat. [19] Ka'a xa jẹ'ẹ ve'e vyinkọpka pạn ñi'kxmip kyọjmipe'e
jẹ ixta'nụn uk pạn ka'a, jẹ'ẹ ve'e vinkọpk jẹtse'e jẹ jayu dụkutyónụt jẹ Nte'yam jẹ
pyava'nụn. [20] Kạkjẹ'ẹ xa ve'e jẹ jayu tyánụt ve'em ax jo'n vye'na ku ve'e jẹ Nte'yam
yaaxụxji jẹtse'e y'ijtnit jẹ'ẹ jẹ jyayu. [21] Pạn jẹ joyụtoompa ve'e m'ijt ku ve'e myakyaaxji,
ka'a tse'e mnavyinma'yụnmọ'ọjụt; ax pạn m'ọ'yixjup tse'e jẹtse'e naspạka m'ítụt, ve'em
tse'e xtónụt, [22] kụx jẹ'ẹ juu' ve'e ijt jẹ joyụtoompa ku ve'e jẹ Mạjạ Vintsạ́n yaaxụxji, naspạka
tse'e y'ijtni jẹ jayu, kụx naspạka jẹ'ẹ ve'e jẹja jẹ Mạjạ Vintsạ́n vyinkujk. Nay ve'empa tse'e
pạn pạne'e ijt naspạka ku ve'e yakyaaxji, jẹ Cristo tse'e ụxyam myutoonnup myupạjknup.
[23] Jẹ Nte'yam xa ve'e mkujoojyjụdu va'ajts tsọ́vax. Kụx tse'e ve'em, ka'a tse'e xyakjáttat
jẹtse'e pạn mviijnkvọ́vjadat jẹtse'e ve'em jẹ Nte'yam xkamutóndat xkamupạ́ktat. [24] Ax
ve'em tse'e, utsta ajchta utsta tsạ'ạda, jaa'k'ítta jẹ Nte'yam mạạt to'k jado'k, ve'em ax jo'n
mvẹ'nada ku jẹ'ẹ ve'e myaaxụxjidi.
[25] Ax jẹ'ẹda pạn pạn jatye'e naaydum jáyuda, ka'a ạtse'e ti pava'nụn nmạạda jẹ Mạjạ
Vintsạ́n kạjx; ax yạ nvinma'yụnts ạtse'e nkạjtsp, to'k juu' ve'e jẹ Mạjạ Vintsạ́n tyukmọ't,
ọ'yip xa ve'e jẹtse'e xjaanchjávadat juu' ạtse'e nkạjtsp. [26] Ve'em ạtse'e nvinmay jẹts ọye'e
jẹtse'e jẹ jayu ve'em tyánụt ax jo'nam y'it, jẹ'ẹ kạjx ku ve'e tso'ox ụxyam yạ tiempo
juu' ve'e ntuktsụụnimdup. [27] Pạn tạ'ạxpụ́kani xa mitse'e, ka'a tse'e x'íxtat vintsọ ve'e
xmasọọknit jẹ mnụdạ'ạx; ax pạn ka'a tse'e mtạ'ạxpụ́ka, ka'a tse'e x'íxtat pạn pạne'e
mnụdạ'ạxap. [28] Ax pạn mtạ'ạxpạjkpts mitse'e, ka'ats jẹ'ẹ ve'e tyọ́kina. Jẹts pạn to'ke'e jẹ

kiixutạ'ax yaa'vyúk, ka'avats jẹ'ẹ ve'e tyókina. Ax pạn pạn jaty tse'e yaa'vyạjkp tạ'ạxpạjkp, chạmkojkipts jẹ'ẹ ve'e juu' ve'e nụyojk tso'ox ku ve'e jyoojntykada yaja naxviijn; ax jẹ'ẹts ạts miitse'e nkatukmutsọjktup.

29 Utsta ajchta utsta tsạ'ạda, yạ'ạ xa ạtse'e ntijp, javẹẹ'njits jẹ'ẹ ve'e jẹ tiempo njayẹjpumda. Ụxyam xa ve'e dụ'ukva'añ ku jẹ'ẹda pạn pạn jatye'e tạ'ạxpúk, ve'em tse'e ñayjávajat ax jo'n kụkyatạ'ạxpụjk; 30 pạn pạn tse'e tsaachvinmaayp, ve'em tse'e ñayjávajat ax jo'n kụkyatsaachvinmaajy; pạn pạn tse'e xọọjntkp, ve'em tse'e ñayjávajat ax jo'n kụkyaxọọjntk; pạn pạn tse'e jooyp, ve'em tse'e dụjávat jẹts ka'a ve'e dụjẹ'ẹ juu' jatye'e jyooyp; 31 pạn pạn tse'e jẹ naxviijnit ọ'yin dụjayẹjpp, ve'em tse'e ñayjávajat ax jo'n jẹ naxviijnit ọ'yin kụdụkajayejp jo'n, kụx táminupe'e jẹ xạạj ku ve'e yạ naxviijnit it kyọọ'k'ijtnit.

32 Jẹ'ẹ xa ạtse'e ntsạjkp jẹtse'e xkativinmáydat. Ku xa ve'e jẹ jayu kyatạ'ạxpúk, vyinmaayp tse'e jẹ Mạjạ Vintsạ́n jyẹ'ẹ jẹtse'e dụtún juu' ve'e jẹ Mạjạ Vintsạ́n chạjkp; 33 ax jẹ jayu juu' ve'e tạ'ạxpúkani, jaa'knụyojkipts jẹ'ẹ ve'e jẹ vyinma'yụn pạn ti jatye'e ijtp yaja naxviijn jẹtse'e dụtún juu' ve'e jẹ ñụdạ'ax chạjkp. 34 Nay ve'empa tse'e ku ve'e jẹ jayu kyayaa'vyúk, vyinmaayp tse'e jẹ Mạjạ Vintsạ́n jyẹ'ẹ jẹts vintsọ ve'e va'ajts aaj va'ajts jọọt y'ítụt jẹ Nte'yam mạạt, ve'em jẹ ñi'kx jẹ kyọpk, nay ve'empa jẹ y'aaj jẹ jyọọt; ax juu' tse'e yaa'vyúkani, vyinmaaypts jẹ'ẹ ve'e pạn ti jatye'e ijtp yaja naxviijn jẹtse'e dụtún juu' ve'e jẹ ñụyaa'y chạjkp.

35 Miits jẹ m'ọ'yin kạjxta xa ạts yạ'ạ ve'e nkạts; ka jẹ'ẹpe'e jẹts ạts miitse'e nkayakjajtjadat juu' ve'e mtonuvaandup, jẹ'ẹ kạjxe'e jẹts tsoj yakxọne'e mjoojntykadat mnaxviijnadat, jẹ Mạjạ Vintsạ́n xmutóndat xmupáktat to'k aaj to'k jọọt.

36 Ax pạn jẹm tse'e to'k jẹ vajụtyạjk juu' ve'e dụvinmaayp jẹts nụyojk ọy jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e dụpákụt jẹ kiixụtạ'ax juu' ve'e chạjkp, kụx ka'a ve'e tyunmootska jẹ kiixụtạ'ax jẹts ka'a ve'e jẹ vajụtyạjk dụmutena jẹtse'e naaydum chạạnat, nvaat tse'e ñavyákjadat, ka'a jẹ'ẹ ve'e tyókina. 37 Ax pạn jẹm tse'e viijnk juu' ve'e mạkk jẹ vyinma'yụn dụpạạmp jẹtse'e dụmutena jẹtse'e naaydum chạạnat, jẹtse'e y'ọ'yixjụ jẹtse'e dụtún juu' ve'e chạjkp, pạn pyayọ'yts jẹ'ẹ ve'e jẹts ka'a ve'e dụpákụt jẹ kiixụtạ'ax juu' ve'e chạjkp, ọyts jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e kyanavyákjadat. 38 Ax ve'em tse'e, jẹ'ẹ juu' ve'e dụpạjkp jẹ kiixụtạ'ax juu' ve'e chạjkp, ọyts jẹ'ẹ ve'e juu' dụtún. Ax jẹ'ẹ juu' ve'e dụkapạjkp jẹ kiixụtạ'ax juu' ve'e chạjkp, nụntun ọyts jẹ'ẹ ve'e juu' dụtún.

39 Jẹ tạ'axtạjk juu' ve'e yaa'vyúk, pava'añ tse'e y'it jẹtse'e dụmạạt'ítụt jẹ ñụyaa'y pạn vinxụpe'e jyoojntyka; ax pạn ọọ'kp tse'e jẹ ñụyaa'y, ọ'yip tse'e jẹtse'e dụpákụt pạn pạne'e chạjkp, jẹ'ẹjyji ve'e tụụv juu' ve'e jaanchja'viva jayu. 40 Ve'em ạtse'e nvinmay jẹts jyayẹ́pupe'e nụyojk jẹ xọọjntkụn pạn ka'a ve'e y'ukyaa'vyạjkni. Ax nayja'vijinupts ạtse'e jẹts ạtse'e ve'em nkạts jẹ Espíritu Santo kạjx, juu' ve'e ijtp jẹm jẹ Nte'yam jya'vin kạjxm.

8

Jẹ tsu'uts juu' ve'e jẹ jayu tyukvintsạ'ki jẹ apạmnax

1 Va'ants ạtse'e ụxyam dụkọjtspa jẹ tsu'uts kạjx juu' ve'e jẹ jayu tyukvintsạ'kidup jẹ apạmnax. Nnụja'vimdup xa ụụ'me'e jẹts ka'a ve'e jẹ apạmnax jyoojntyka. Ku ve'e jẹ jayu ñayjávajada jẹts ọọye'e juu' dụtunnụjávada, namyájijidupts jẹ'ẹ ve'e. Ax ku tse'e jẹ jayu jẹ tsọjkụn dụjayẹpta, pyutạjkidupts jẹ'ẹ ve'e jẹ y'utsta jẹ y'ajchta jẹts jẹ y'utsta jẹ chạ'ạda vintsọ ve'e jẹ Jesucristo nụyojk dụjaanchjávadat. 2 Pạn pạn xa ve'e dụvinmaayp jẹts ñụja'vipe'e juu', ka'ats jẹ'ẹ ve'e dụtinụjava ax jo'n dụpaa'ty dụ'akẹẹga. 3 Ax pạn pạn tse'e jẹ Nte'yam dụtsọjkp, íxajats jẹ'ẹ ve'e jẹ Nte'yam.

4 Ax jẹ'ẹ ve'e ku ve'e yakjụ'kx juu' ve'e jẹ jayu tyukvintsạ'kidup jẹ apạmnax, nnụja'vimdupts ụụ'me'e jẹts ka'a jẹ'ẹ ve'e ti vya'añ jẹ apạmnax, jẹ Nte'yamji ve'e to'k dụnụmájip dụnụjaanchip. 5 Ve'em tse'e dụkọtsta jẹts may jẹ'ẹ ve'e juu' ve'e nte'yam jẹts juu' jatye'e yakvinja'vip yakvintsạ'kip, ve'em juu' ve'e yaja naxviijn jẹts ve'em juu' ve'e jẹm tsajviinmpa. 6 Nnụja'vimdinupts ụụ'me'e jẹts to'kji jẹ'ẹ ve'e jẹ Nte'yam, jẹ Dios Tee'. Jẹ'ẹ tse'e dụpạmkạjx nụjom juu' jaty, jẹ'ẹ kạjx tse'e n'ijtumda; ax jẹmpa tse'e to'kji jẹ

Maja Vintsán, je Jesucristo, je'e maat tse'e je Nte'yam nujom juu' jaty dupuujm, je'e tse'e xmo'yumdup ya njoojntykinamda.
[7] Ax ka'ats ya'a ve'e anañujoma je jayu dunujávada. Jem xa ve'e pan pan jatye'e yujta ku ve'e duvintsa'agada y'ijt je apamnax. Je'e kajx tse'e kuxe'e duka'oynujávada ti ve'e je Nte'yam chajkp, tokintoondupts je'e ve'e ku ve'e dueja'kxta je tsu'uts juu' ve'e je jayu tyukvintsa'kidup je apamnax. [8] Je Nte'yam je y'ónuk xa uu'me'eda ka je'e kajxap ku ve'e juu' nka'yumda nja'kxumda. Akijpxa xa ve'e je Nte'yam dujava pan nka'yumdup nja'kxumdupe'e uk pan ka'a ve'e nka'yumda nja'kxumda. [9] Pan mnayja'vijidup tse'e jets nvaate'e xja'kxtat juu' ve'e je jayu tyukvintsa'kidup je apamnax, myakkópkadap tse'e ooy jets ku ve'e ve'em xja'kxtat jets ka je'e kajxape'e xtukmaso'oktat je Nte'yam je tyoo' pan pan jatye'e dujaanchja'vidup jets ka'a je'e ve'e y'oya ku ve'e je jayu ve'em dujuu'kx. [10] Pan mits xa ve'e mnuja'vip jets nvaate'e je jayu ti dukáyut dueja'kxut, jetse'e m'ajxtuk kaayva jem joma ve'e je apamnax yakvinjava yakvintsa'aga, jetse'e m'ixju nuto'k je m'uts je m'ajch ukpu nuto'k jem m'uts je mtsa'a juu' ve'e duka'oynuja'vip ti ve'e je Nte'yam chajkp, nayja'vijuvapts je'e ve'e jetse'e dueja'kxut je tsu'uts juu' ve'e tyukvintsa'kidup je apamnax. [11] Ku ve'e ve'em xtun, óyame'e xnujava jets nvaate'e je jayu ti dukáyut dueja'kxut, myakvintókipts mitse'e je m'uts je m'ajch ukpu je m'uts je mtsa'a juu' ve'e duka'oynuja'vip juu' ve'e je Nte'yam chajkp, ax ku'oo'kijuvats je'e ve'e je Cristo. [12] Ax pan miits tse'e myakvintókidup je m'utsta je m'ajchta ukpu je m'utsta je mtsa'ada, je'e ve'e ku ve'e dutonda juu' ve'e ñasja'vidup jets ka'a je'e ve'e y'oya juu' ve'e tyoondup, mmutokintoonduvapts miitse'e je Cristo. [13] Ax ve'em tse'e, pan ats tse'e nyaktokintuump nuto'k je n'uts je n'ajch ukpu nuto'k je n'uts je ntsa'a je'e kajx pan juu' atse'e nju'kxp, ni je vin'ita xa atse'e nkaja'kxut je tsu'uts.

9

Juu' jatye'e tukkadaakju je kukátsiva

[1] ¿Ka'a ats vine'e x'o'yixju jets atse'e ntónut juu' atse'e ntsajkp? ¿Ka je kukátsivap ats vine'e? ¿Ka'a ats vine'e n'ix je nMaja Vintsánamda Jesucristo? ¿Ka'a miits vine'e xjaanchjávada je Maja Vintsán kux ats je'e ve'e jye'e nvaajnjidu? [2] Pan jem xa ve'e juu' ve'e dukakuvajktup jets je kukátsiva atse'e, oyts miitse'e xnujávada jets je'em atse'e. Je'e ve'e ku ve'e xjaanchja'vi'ukvaandi je Jesucristo ku atse'e x'amotunajxti, je'e tse'e duyaknuke'xnatajkip jets je kukátsiva atse'e.
[3] Jidu'umts atse'e n'atsovda pan pan jaty atse'e xtokimpayo'ydup. [4] ¿Ka'a ats vine'e nvinmachju jets atse'e je jayu xyakkáyut xyak'oo'kut? [5] ¿Ka'a ats vine'e x'o'yixju jets atse'e je ta'axtajk nmaatvídutut juu' ve'e je Jesucristo dujaanchja'vip?, ve'em ax jo'n je ñuda'ax dumaatvídutta je viijnk kukátsivada jets je Maja Vintsán je y'utsatajk maat je Pedro. [6] Ats maat je Bernabé, ¿aatsji vine'e xtukkadaakp jets aatse'e nkamaso'okut je ka'm toonk jets aatse'e je oy kats je oy ayook n'avánat? [7] ¿Jem vine'e je tojpa juu' ve'e viinm nakya'íxjup jetse'e kyajo'yumpúk? ¿Ukpu jémpats vine'e pane'e je chaaydum dunuyo'oip jetse'e je tyaajm dukaju'kx? ¿Ukpu nay jempa vine'e pane'e je kyarneero duyaktsuunip jetse'e duka'uu'k je carnero je lyeche? [8] Ka'a xa ve'e atsji ve'em nva'añ jets tyukjoojntykidup je'e ve'e je jayu je'e je tyoonk, ve'em tse'e vyaampa je Moisés je pyava'nun. [9] Jidu'um tse'e vya'añ: "Ka'a xa ve'e je kaaj je y'ajén xpaajmjadat juu' ve'e duvinteem'mp je trigo juu' ve'e tsúkani." ¿Je tsapkaaj kajx vine'e je Nte'yam ve'em vyaajñ, [10] ukpu uu'm kajxamda vine'e? Uu'm kajxamda xa je'e ve'e ve'em vyaajñ. Je'e juu' ve'e yoop, ve'em ax jo'n je'e juu' ve'e je taajm dupakmojkp, ve'emts je'e ve'e dutonda kux y'ajootidup je'e ve'e juu' ve'e tukkadaakjudup ku ve'e je trigo taajm yakpakmuk. [11] Aats xa miitse'e ntuk'ixtu je Nte'yam je kyats je y'ayook, ¿mayts miits je'e ve'e mtunyakjávajada ku aatse'e xmo'odat juu' aatse'e ntukjoojntykap? [12] Pan jem xa ve'e je viijnk jayu juu' ve'e duvinmajtsjudup jetse'e xyakjoojntykadat, ¿ka'ats n'ite'e nuyojk vyinkopka jets aatse'e xyakjoojntykat?
Ax ka'ats aats miitse'e n'amótuda jets aatse'e xyakjoojntykadat; óyam xa aatse'e xkatih'ijtja, nmutenikujxpts aatse'e nujom je'e kajx jetse'e nuyojk je jayu yakvaajnjadat

je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook. [13] Mnu̱ja'vidup xa miitse'e je̱ts pa̱n pa̱n jatye'e toondup je̱p ma̱ja̱ tsaptu̱jkp, je̱'e̱ tse'e tyukjoojntykidup juu' ve'e je̱p pya̱jktup; je̱ts je̱'e̱ pa̱ne'e du̱mutoondup du̱mupa̱jktup je̱ Nte'yam joma ve'e je̱ yo̱jxpe̱jtu̱n, tukka̱daakju̱dup tse'e je̱tse'e du̱ja̱'kxtat je̱ tá̱nu̱k tsu'uts juu' ve'e je̱m je̱ Nte'yam tyukvintsa̱'kidup. [14] Nay ve'empa tse'e je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n du̱nu̱pa̱ajmtki je̱ts je̱'e̱ pa̱n pa̱n jatye'e je̱ jayu du̱vaajnjidup je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook, je̱'e̱ tse'e tyukjoojntykiduvap. [15] Ax ó̱yamts a̱tse'e xjatukka̱da'aky je̱ts a̱tse'e je̱ jayu xmo̱'o̱t a̱ts je̱ ntukjoojntykin, ni vin'ítats a̱tse'e je̱ jayu ve'em nkah'amo̱tu. Ka je̱'e̱ ka̱jxapts a̱ts miitse'e ve'em nmu̱jáyada je̱ts a̱ts miitse'e juu' xmo̱'o̱dat. Nu̱yojk o̱y xa a̱tse'e nnayjávaja je̱ts a̱tse'e n'o̱o̱'knit je̱ts ka'a ve'e ku ve'e je̱ jayu vya'andat je̱ts kuvana a̱ts miitse'e xyakjoojntykidi.

[16] Pa̱n a̱ts ya̱ n'avintso̱ vinma'yu̱n ka̱jx xa a̱ts miitse'e ku̱nvaajnjada je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook, ku̱nnamyájajats a̱tse'e. Ax ka ya̱ n'avintso̱ vinma'yu̱n ka̱jxapts a̱tse'e ve'em ntun, je̱ Nte'yam a̱tse'e xtukkuva'ni je̱ts a̱tse'e ve'em ntun. [17] Pa̱n a̱ts ya̱ n'avintso̱ vinma'yu̱n ka̱jx xa a̱tse'e ve'em ku̱ntún, ku̱n'a'ixts a̱tse'e je̱ n'o̱'yin. Ax je̱'e̱ ka̱jx ku a̱tse'e je̱ Nte'yam ya̱ toonk xtukkuva'ni, xtukka̱daakpts a̱tse'e je̱ts a̱ts je̱'e̱ ve'e ntónu̱t. [18] Ax ve'em tse'e je̱ o̱'yin juu' a̱tse'e njayejpp, je̱'e̱ts je̱'e̱ ve'e je̱ xo̱o̱jntku̱n ku a̱tse'e nu̱nve'emji ntukka'amáy je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook. Je̱'e̱ts a̱tse'e ntijp, ka'a a̱tse'e mpu̱k mpaa'ty juu' a̱tse'e xjatukka̱daakp je̱ts a̱tse'e je̱ jayu xyakjoojntykat je̱'e̱ ka̱jx ku a̱tse'e ntuk'ix je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook.

[19] O̱yam a̱tse'e je̱ jayu nkavintsa̱na, ve'emts a̱tse'e nnapyu̱mju̱ ax jo'n a̱tse'e ku̱n'ijt nu̱jom je̱ jayu je̱ jyoyu̱toompa. Ve'emts a̱tse'e ntun je̱tse'e jyaa'knu̱máyadat je̱ jayu juu' ve'e je̱ Jesucristo du̱jaanchja'vidup. [20] Ku a̱tse'e n'it je̱ nmu'israeejlit jayu ma̱a̱tta, ve'emts a̱tse'e nnapyu̱mju̱ ax jo'n je̱'e̱da ku̱x je̱'e̱ a̱tse'e ntsa̱jkp je̱tse'e je̱ Cristo du̱-jaanchjávadat. Ku a̱tse'e n'it je̱'e̱ ma̱a̱tta pa̱n pa̱n jatye'e du̱pana̱jkxtup je̱ Moisés je̱ pyava'nu̱n, ve'emts a̱tse'e nnapya̱a̱jmjuva ax jo'n je̱'e̱da ku̱x je̱'e̱ a̱tse'e ntsa̱jkp je̱tse'e je̱ Cristo du̱jaanchja'viduvat. Ve'emts a̱tse'e ntun ó̱yam a̱tse'e je̱ Moisés je̱ pyava'nu̱n xkayakkutujkja. [21] Ax kuts a̱tse'e n'it je̱'e̱ ma̱a̱tta pa̱n pa̱n jatye'e du̱kapana̱jkxtup je̱ Moisés je̱ pyava'nu̱n, ve'emts a̱tse'e nnapya̱a̱jmjuva ax jo'n je̱'e̱da ku̱x je̱'e̱ a̱tse'e ntsa̱jkp je̱tse'e je̱ Cristo du̱jaanchjávadat. Ka je̱'e̱p a̱tse'e ntijp je̱ts a̱tse'e nka'it je̱p je̱ Nte'yam kya̱'p pya'tkup, je̱p a̱tse'e n'it je̱'e̱ kya̱'p pya'tkup ku̱x a̱tse'e je̱ Cristo je̱ pyava'nu̱n mpanu̱jkxp. [22] Ku a̱tse'e n'it je̱'e̱ ma̱a̱tta pa̱n pa̱n jatye'e du̱ka'o̱ynu̱ja'vidup ti ve'e je̱ Nte'yam cha̱jkp, ve'emts a̱tse'e nnapya̱a̱jmjuva ax jo'n je̱'e̱da ku̱x je̱'e̱ a̱tse'e ntsa̱jkp je̱tse'e je̱ Cristo ma̱kk du̱jaanchjávadat. Ve'emts a̱tse'e nnapyu̱mju̱ ax jo'n to'k jado'k je̱ jayu je̱ts a̱tse'e ve'em je̱ jayu mputá̱kadat je̱tse'e du̱jaye̱jptinit je̱ joojntykin juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp. [23] Ve'em a̱ts ya̱'a̱ ve'e ntun je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook ka̱jx je̱ts a̱tse'e ve'em je̱ jayu ntukma̱a̱tja̱ye̱jptinit je̱ xo̱o̱jntku̱n juu' ve'e ya̱ o̱y ka̱ts ya̱ o̱y ayook yajkyp.

[24] Mnu̱ja'vidup xa miitse'e je̱ts ku ve'e je̱ jayu ñañomkijpxjada, ó̱yame'e anañu̱joma ñomda, to'kjits je̱'e̱ ve'e juu' ve'e ma̱a̱daakp je̱tse'e yakma̱'a̱ je̱ pu̱k juu' ve'e ñu̱noomdup. Íxtiduvats miitse'e vintso̱ ve'e mma̱a̱da'aktat je̱tse'e xjaye̱jptinit juu' ve'e je̱ Nte'yam mtukmutso̱jkju̱dup. [25] Pa̱n pa̱n jaty xa ve'e nañomkijpxuvaajnju̱dup, nay'akuva̱a̱'nijidupts je̱'e̱ ve'e je̱ts apa̱a̱mdu̱ka ve'e tyun'a'íxtini ku ve'e tyukka̱da'akjadat je̱ xa̱a̱j ku ve'e ñañomkijpxjadat. Je̱'e̱ ka̱jxts je̱'e̱ ve'e ve'em du̱tonda je̱tse'e du̱pá̱ktat to'k je̱ pi'k ojts aajy ta'aky juu' ve'e je̱ corona jo'n pu̱m pa̱n pa̱ne'e ma̱a̱daakp; ax ka'ats je̱'e̱ ve'e jyek, nii'kxnup je̱'e̱ ve'e. Ax u̱u̱'mda, je̱'e̱ts u̱u̱'me'e nnu̱to'numdup je̱tse'e nyakmo̱'yumdinit je̱ pu̱k juu' ve'e ijtp xa̱'ma ka̱jx. [26] Ve'em xa a̱tse'e ntun ax jo'n je̱'e̱ juu' ve'e du̱'ixta̱a̱p joma vaate'e kyuka̱xa je̱ noomk. Ka'a xa a̱tse'e ve'em ntun ax jo'n je̱'e̱ juu' ve'e ko̱o̱jyji je̱ po̱j du̱'apa̱'kxnajxp ku ve'e je̱ myujayu du̱ma̱a̱tnachii'kju̱; [27] nyaktsaachpaatyp xa a̱tse'e ya̱ nni'kx ya̱ nko̱pk je̱ts a̱tse'e ake̱e̱'y nyakkutujkja. Ka'ats a̱tse'e ntsa̱k je̱ts a̱tse'e viinm nkakutyónu̱t je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook juu' a̱tse'e je̱ jayu ntuk'ixp je̱ts a̱tse'e ve'emji ntaannit; je̱'e̱ a̱tse'e ntsa̱jkp je̱ts a̱tse'e je̱ Nte'yam xnu̱u̱jminit je̱ts o̱y je̱'e̱ ve'e juu' a̱tse'e ntuump nka̱jtsp.

10

Je̱ ko̱jtsvíjin ku ve'e je̱ jayu je̱ apa̱mnax du̱vintsa̱'a̱ga

[1] Utsta ajchta utsta tsa̱'a̱da, je̱'e̱ a̱tse'e ntsa̱jkp je̱tse'e xnu̱jávadat vintso̱ ve'e jyajtti a̱a̱ts
je̱ nju̱jpit jáyuda. Anañu̱joma tse'e y'ijtti je̱m vínu̱ts pa'tkum, anañu̱joma tse'e du̱tinajxti
je̱ Tsapts Maaxy Na̱a̱j. [2] Ax ku tse'e y'ijtti je̱m vínu̱ts pa'tkum je̱ nu̱may jayu ma̱a̱t je̱
Moisés, je̱tse'e to'k ka̱'a̱jyji je̱ Tsapts Maaxy Na̱a̱j du̱tinajxti, ve'emts je̱'e̱ ve'e ax jo'n
ku̱ña̱pe̱jtti, yakto'kidu tse'e je̱ vyinma'yu̱nda je̱tse'e du̱tóndat juu' ve'e je̱ Moisés kya̱jtsp.
[3] Je̱ Nte'yam tse'e je̱m vinva'ajts it ka̱jxm mo̱o̱jyju̱du juu' ve'e kyaaydu y'ooktu, anañu̱joma
tse'e du̱kaaydi je̱ tsapjo̱o̱tmit tsapkaaky. [4] Je̱m tse'e anañu̱joma du̱'ooktuva je̱ tsoxk na̱a̱j
juu' ve'e je̱ Nte'yam mo̱o̱jyju̱du, je̱pts je̱'e̱ ve'e tsah'akujkp pyítsum. Ax je̱ tsaaj, je̱ Criistots
je̱'e̱ ve'e yaktukmu'a'ixmojkip, je̱'e̱ tse'e a̱a̱ts je̱ nju̱jpit jayu mya̱a̱tnajxtu mya̱a̱tta̱jkidu je̱m
vinva'ajts it ka̱jxm. [5] O̱yam tse'e vye'ema, nu̱mayts je̱'e̱ ve'e je̱ jayu juu' ve'e du̱toondu
du̱ko̱jtstu juu' ve'e ka óyap, ax je̱'e̱ tse'e je̱ Nte'yam kyo̱'o̱yja'vi, je̱'e̱ ka̱jx tse'e nu̱may
tyun'o̱o̱'ktini.

[6] Je̱'e̱ ka̱jx xa ya̱'a̱ ve'e tyoojnji kyo̱jtsji je̱tse'e nu̱java tyaannit je̱ts ka'a ve'e n'ana̱'mum-
dat n'atso̱jkumdat juu' jatye'e ka óyap, ax jo'n je̱'e̱ ve'e du̱'ana̱a̱mdi du̱'atso̱jkti jo'n. [7] Je̱
Nte'yamji ve'e to'k mvinjávadap mvintsa̱'a̱gadap, ka'a tse'e xtóndat ax jo'n je̱'e̱da juu' ve'e
je̱ apa̱mnax du̱vinja'vidu du̱vintsa̱'kidu. Ku̱x jidu̱'u̱m xa ve'e je̱ Kunuu'kx Jatyán vya'añ:
"A̱jxtktu tse'e je̱ jayu kaayva ookpa, van'it tse'e tyénidi je̱tse'e jyomjátkidi tyijátkidi."
[8] Ka'a tse'e je̱ ka̱ts ntukma̱a̱tjaye̱jpumdat je̱ yaa'y je̱ ta̱'a̱x juu' ve'e ka púkap njaye̱jpumdup,
ve'em ax jo'n je̱'e̱ ve'eda je̱ ka̱ts du̱tukma̱a̱tjaye̱jpti je̱ kiix ónu̱kta juu' ve'e ka púkap
jyaye̱jptu je̱tse'e y'o̱o̱'ktini nu̱'ii'px toojk miijl to'k xa̱a̱j. [9] Ka'a xa ve'e n'íxumdat pa̱n
joma vaate'e je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n juu' du̱kuvu̱k, ve'em ax jo'n je̱'e̱ ve'e jyátkidi pa̱n pa̱n jatye'e
o̱o̱'ktinu ku ve'e je̱ tsaa'n cho'tsjidi. [10] Ka'a tse'e je̱ Nte'yam xvinko̱jtspéttat, ve'em ax jo'n
je̱'e̱ ve'e nu̱may je̱ Nte'yam du̱vinko̱jtspe̱jtti je̱tse'e yak'o̱o̱'kjidini je̱ yak'o̱o̱'kpa ángeles.

[11] Je̱'e̱ ka̱jxts ya̱'a̱ ve'e tyoojnji kyo̱jtsji je̱tse'e je̱p Kunuu'kx Jatyán ku̱jxp yakpu̱u̱jm
je̱tse'e je̱ nu̱ja'vin njaye̱jpumdinit anañu̱joma u̱u̱'m nu̱vinxu̱pe'e njoojntykimda ya̱ kuka̱xa
aats. [12] Ax ve'em tse'e, pa̱n pa̱n tse'e nañasja'vijup je̱ts ka'a ve'e y'o̱'yixju̱ je̱tse'e
tyo̱kintónu̱t, va'an tse'e o̱o̱y du̱tunnay'ixju̱ ku ve'e ñu̱nka'at je̱p to̱kin ja̱a̱tp. [13] Ku ve'e
myakto̱kintonuva'anjada, vanxu̱p tse'e mjajttuva ax jo'n jyajttuva o̱pya̱na. Ax je̱ Nte'yam,
tyuumpts je̱'e̱ ve'e juu' ve'e kya̱jtsp, ka'ats je̱'e̱ ve'e du̱yakjaty je̱tse'e xyakto̱kinto'numdat
pa̱n ka'a ve'e x'o̱'yixumjada je̱tse'e n'ama̱a̱daaguimdat, ku̱x je̱ Nte'yame'e xputa̱jkimdup
vinto̱ ve'e nkakuva̱jkumdat je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱ je̱tse'e nkaka'amdat je̱p to̱kin ja̱a̱tp, ax ve'em
tse'e nmuténimdat.

[14] Je̱'e̱ ka̱jx tse'e, miits, juu' a̱tse'e o̱o̱y ntuntso̱jktup, kuke̱'e̱kta joma ve'e je̱ jayu
du̱vinjávada du̱vintsa̱'a̱gada juu' ve'e ka je̱ Nte'yama̱p. [15] Ve'em xa a̱ts miitse'e nmuko̱tsta
ax jo'n je̱ jayu juu' ve'e viji kej, ax payo̱'o̱yda tse'e o̱y juu' a̱tse'e nka̱jtsp. [16] Ku ve'e
ntuk'a'ooguimda je̱ tuk'a'ooguin juu' ka̱jxe'e nkuko̱jtsjimda je̱ Nte'yam, n'apaatumdup
tse'e je̱ Cristo je̱'e̱ ka̱jx ku ve'e y'uk'a̱a̱'k, je̱'e̱ ve'e ku ve'e je̱ ñu̱u̱'pu̱n du̱masa̱a̱k. Je̱ts ku ve'e
nka'yumda je̱ tsapkaaky juu' ve'e ntojkva'kxumdup, n'apaatumdupts u̱u̱'me'e je̱ Cristo je̱'e̱
ka̱jx ku ve'e y'uk'a̱a̱'k, je̱'e̱ ve'e ku ve'e je̱ ñi'kx je̱ kyo̱pk tya̱a̱jy je̱m cruz ka̱jxm. [17] O̱yamts
u̱u̱'me'e nu̱mayda, anañu̱jómats u̱u̱'me'eda nka'yumda nay je̱'e̱jyam to'kji je̱ tsapkaaky,
ve'emts u̱u̱'me'eda ma̱a̱t je̱ Cristo ax jo'n to'k ni'kx to'k ko̱pk ku̱n'ijtumdi.

[18] Ixta juu' ve'e je̱ israeejlit jayu tyoondup. Ku ve'e juu' je̱ Nte'yam du̱tukvintsa̱'a̱gada
je̱m yo̱jxpe̱jtu̱n ka̱jxm, nu̱jom pa̱n pa̱n jatye'e du̱ja̱'kxtup je̱ vintsa̱'kin, je̱ vintsa̱'kinjyam
tse'e y'apaattup. [19] Juu'ts a̱tse'e nka̱jtsp, ka je̱'e̱pts a̱tse'e ntijp je̱ts ñu̱má̱jipe'e je̱ apa̱mnax,
ni ka je̱'e̱pts a̱tse'e ntijp je̱ts tiktspe'e je̱ tsu'uts juu' ve'e tyukvintsa̱'kidup je̱ apa̱mnax.
[20] Je̱'e̱ a̱tse'e ntijp je̱ts ku ve'e je̱ vintsa̱'kin du̱pa̱mda pa̱n pa̱n jatye'e je̱ Nte'yam du̱ka'íxada,
je̱ ko̱'o̱yjáyuvapts je̱'e̱ ve'e tyukvintsa̱'kidup, ka je̱ Nte'yamap; ax ka'ats a̱tse'e ntsa̱k
je̱ts miitse'e xma̱a̱tnavya̱a̱'njadat je̱ ko̱'o̱yjáyuvap. [21] Ka'a xa ve'e m'o̱'yixjada je̱tse'e
je̱ Jesús xvinjávadat xvintsa̱'a̱gadat kijpx ma̱a̱t je̱ ko̱'o̱yjáyuvap, ka'a tse'e m'o̱'yixjada
je̱tse'e je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n xyakmá̱jadat xyakjaanchadat pa̱n m'ooktupe'e je̱ tsaaydum pa'ajk

naaj jetse'e xkayda je tsapkaaky juu' ve'e je Maja Vinsán yaktukjaa'myejtsp, jetse'e je jayu xtukmaatja'kxta je tsu'uts juu' ve'e yaktukvintsa'kip je ko'oyjáyuvap. [22] ¿Ukpu ntsojkumdup uu'm vine'e jetse'e je Maja Vintsán nyakjotma'tumdat? ¿Uu'mda vine'e nuyojk makk jets ni ka'a ve'e je'e?

Ve'em tse'e nujom nto'numdat nkojtsumdat ax jo'n je Nte'yam yakmaja yakjaancha y'ijtnit

[23] Yakjajtyp xa ve'e je Nte'yam jetse'e je jayu dutónut to'k ka'ajyji juu' jaty; ax ka'a tse'e to'k ka'ajyji tyun'oya. Yakjajtyp xa ve'e je Nte'yam jetse'e je jayu dutónut to'k ka'ajyji juu' jaty; ax ka'ats je'e ve'e to'k ka'ajyji je jayu duputaka jetse'e je Jesucristo nuyojk dujaanchjávat. [24] Ka'ats miitse'e x'íxtadat kakje'e je m'o'yinda, m'íxtiduvape'e juu' ve'e je viijnk jayu tyuk'o'yiduvap.

[25] Nvaat xa ve'e xkáydat xja'kxtat pan ti jatye'e tooo'kjup jep maa'y jaatp. Ka'a tse'e x'amotutúvadat pan je vintsa'kin je'e ve'e uk pan ka je vintsa'kinap, ve'em tse'e kyayakjávat jets tokin je'e ve'e ku ve'e xja'kxta, [26] kux ya naxviijnit it jets nujom juu' jatye'e myaat, je Maja Vintsants je'e ve'e jye'e.

[27] Uk pan jem tse'e je jayu juu' ve'e dukajaanchja'vidup je Maja Vintsán jetse'e mvóvjada kaayva, nvaat tse'e mnajkxtat. Pan mnajkxtup tse'e, kayda oo'kta juu' ve'e myakmooydup, ka'a tse'e x'amotutúvadat ni tía, ve'em tse'e kyayakjávat jets tokin je'e ve'e ku ve'e xja'kxtat. [28] Ax pan mna'muxjudup tse'e je jayu jidu'um: "Je apamnax ya'a ve'e tuyaktukvintsa'aga ya tsu'uts", ka'a tse'e xja'kxtat kux ku ve'e je jayu je tokin xtoojnjadat juu' ve'e tumva'nuxjada, ve'em tse'e kyayakjávat jets tokin je'e ve'e ku ve'e xja'kxta. [29] Je'e atse'e ntijp jets ka'a je'e ve'e dutokinjávadat juu' ve'e mvoojvjudup, ka je'epts atse'e ntijp jets miitse'e xtokinjávadat.

Nunjajtp xa ve'e jets miitse'e jemda juu' atse'e x'amotutúvidup: "Oyame'e je viijnk jayu duko'oyjávada juu' atse'e ntuump, ¿tyajxts atse'e xka'o'yixju jets atse'e ntónut juu' atse'e xyakjajtjip je Nte'yam? [30] Pan nkukojtsjip xa atse'e je Nte'yam je nkaaky je ntojkx kajx, ¿tyajxts ats vine'e je jayu x'uxkojtsnit xpakojtsnit ku atse'e juu' nkay nju'kx?" [31] Jidu'umts atse'e n'atsav: Pan ti ve'e mkaaydup m'ooktup uk pan ti jatye'e mtoondup mkojtstup, tonda kotsta nujom ax jo'n je Nte'yam xyakmájadat xyakjaanchadat. [32] Ka'ats je'e ve'e xyaktokintóndat juu' ve'e israeejlit jayu, ni je'e juu' ve'e ka je'epta, ni je'e juu' ve'e je Nte'yam je jyayu. [33] Tonda kotsta ax jo'n ats. Ve'em atse'e ntonuva'añ nkotsuva'añ juu' ax jo'n nujom je jayu du'oyjávada. Ka'a atse'e n'ixta je n'avintso o'yinji, je'eva ve'e pan pan jatye'e je viijnk jayu je y'o'yinda, ve'em tse'e anañujoma je jayu dujayejptinit je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp.

11

[1] Tonda je vinma'yun juu' atse'e njayejpp, ve'em ax jo'n atse'e ntun je vinma'yun juu' ve'e je Cristo jyayejpp.

Vintso je ta'axtajk ñaajk'ítjadat joma ve'e je jaanchja'vivatajk ñay'amókajada

[2] N'oñukojtsidupts ats miitse'e kuxe'e ats xa'ma xjaa'myétsta jetse'e xpanajkxta je ixpajkun juu' ve'e ntuk'ixtu. [3] Je'e atse'e ntsajkp jetse'e xnujávadat jets je Cristo ve'e to'k jado'k je yaa'tyajk je kyuvajk; jets je yaa'tyajk, je'e tse'e dunukuvajkip je ta'axtajk, ve'em ax jo'n je Nte'yam dunukuvajka je Cristo. [4] Ku ve'e to'k je yaa'tyajk kujópax ukpu kumótsax chapkats ukpu dukojtsnáxy je Nte'yam je y'ayook, yakvintsa'kintókipts je'e ve'e je Cristo. [5] Ax pan ka'a tse'e je ta'axtajk ñakyujuu'xju ku ve'e chapkats ukpu dukojtsnáxy je Nte'yam je y'ayook, yakvintsa'kintókivapts je'e ve'e je ñuyaa'y, ve'emts je'e ve'e ax jo'n kukee'p kuy'ijt. [6] Pan ka'a xa ve'e ñakyujuu'xju je ta'axtajk, va'an tse'e nujom je vyaajy dukuskee'pkúxu. Ax pan tso'otyo'nunts je'e ve'e ku ve'e je ta'axtajk ve'em kukee'p y'it, va'an tse'e dunakyujuu'xju. [7] Ka'a xa ve'e je yaa'tyajk kujópax ukpu kumótsax chapkats ukpu dukojtsnáxy je Nte'yam je y'ayook, kux je'e ve'e je Nte'yam je y'apamnax jets nay ve'empa ve'e duyaknuke'xnatáka je Nte'yam je myajin. Ax je ta'axtajk, je yaa'tyajk je myájints je'e ve'e duyaknuke'xnatajkip. [8] Kux ku xa ve'e je Nte'yam dupuujm je yaa'tyajk, ka je ta'axtajk je ñi'kx je kyopk kajxapts je'e ve'e dupuujm; je yaa'tyajk je ñi'kx je kyopk

kąjxe'e dụpụụjm jẹ tą'ąxtąjk. [9] Nay ve'empa tse'e, yakpąąm jẹ'ẹ ve'e jẹ tą'ąxtąjk jẹ yaa'tyąjk
jẹ myąjin kąjx; ka jẹ yaa'tyąjkap tse'e yakpąąm jẹ tą'ąxtąjk jẹ myąjin kąjx. [10] Ax yą'ą
kąjxts ątse'e nva'añ jẹts vinkọpk jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e jẹ tą'ąxtąjk ñakyujoo'xjụt jẹtse'e ve'em
nụkẹ'xnatąka tyánụt jẹts jẹp jẹ'ẹ ve'e jẹ ñụyaa'y kyą'p pya'tkup y'it. Xọọjntktup tse'e jẹ
Nte'yam jẹ y'aangeles ku ve'e ve'em. [11] Ọyam tse'e vye'ema, jẹ Nte'yam tse'e dụnụpąąjmtki
jẹts ka'a ve'e jẹ yaa'tyąjk y'ítụt ka jẹ tą'ąxtąjk kąjxap. [12] Kụx pąn tyụ́vam jẹ'ẹ ve'e jẹts
jẹ yaa'tyąjk jẹ ñi'kx jẹ kyọpk kąjxe'e yakpụụjm jẹ tą'ąxtąjk, tyụ́vamts jẹ'ẹ ve'eva jẹts jẹ
yaa'tyąjk, jẹ tą'ąxtąjk jẹ'ẹ ve'e yakkẹ'xjup; ax jẹ Nte'yam tse'e nụjom juu' jaty dụyakjẹji.
[13] Payọ'ọyda n'it pąn ọy jẹ'ẹ ve'e ku ve'e jẹ tą'ąxtąjk chapkąts ka kujuu'xap. [14] Yaknụja'vip
xa ve'e jẹts tsọ'ọtyo'nụn jẹ'ẹ ve'e ku ve'e jẹ yaa'tyąjk jẹ vyaajy dụyakyą́n. [15] Ax jẹ tą'ąxtąjk,
vintsą'kinmọọjyjupts jẹ'ẹ ve'e ku ve'e yąn jẹ vyaajy dụjayep, kụx jẹ'ẹ kąjxe'e jẹ Nte'yam
myọọjyji yąn jẹ vyaajy jẹtse'e kyujoo'xjụt. [16] Ax pąn pąn tse'e dụkakuvąkuvaamp yą ayook,
nnụja'vimdinup tse'e jẹts ka'a ve'e jẹ viijnk ixpąjkụn mpanąjkxumda, jẹts ka'ava ve'e joma
ve'e ñay'amókajada jẹ Nte'yam jẹ jyayu.

Jẹ'ẹda pąn pąn jatye'e dụyakvintsą'kintọ́kidup jẹ Mąją Vintsą́n jẹ y'a'ox

[17] Jẹp tse'e jado'k viijn juu' ąts miitse'e ntuknụja'yidup, ax ka'ats ąts miitse'e n'ọñụkọ́t-
sada jẹ'ẹ kąjx. Ku ve'e mnay'amókajada, ka'a tse'e mnapyutą́kajada jẹtse'e nụyojk
xjaanchjávadat jẹ Jesucristo, nụyojk tse'e mnaajkvintọ́kijada. [18] Muto'k viijn, ve'emts
ątse'e jẹ kąts tụnmọtu jẹts mnapyąjkva'kxjụdupe'e joma ve'e mnay'amókajada, ax ve'emts
ątse'e njava jẹts ve'em játyam jẹ'ẹ ve'e juu' ve'e kyọjtstup. [19] ¡Mnapyąjkva'kxjụdup
xa n'ite'e! Jẹ'ẹ kąjxts ątse'e ve'em nva'añ kụx nụkẹ'xnatąjkipe'e ọy pąn pąne'e jẹ
Nte'yam tyụ́vam dụpanąjkxp. [20] Ax ku tse'e mnay'amókajada jẹtse'e m'a'óxada, ka jẹ Mąją
Vintsą́napts miitse'e mnụ'a'óxidup. [21] Ku ve'e m'a'óxada, ka'a tse'e mnay'a'íxjada, kąkjẹ'ẹ
ve'e xkayda x'oo'kta jẹ m'a'oxta. Jẹm xa ve'e juu' ve'e ayooj taandup, jẹmpa tse'e juu' ve'e
ọọy tunkaaydup tun'ooktup jẹtse'e ñaajkmo'okjada. [22] ¿Jadi ka'a ve'e ti mjąąjnda mtąjkta
joma ve'e mkáydat m'oo'ktat? ¿Uk mtsọjktupe'e nụyojk jẹtse'e xviijnk'íxtat jẹ Nte'yam
jẹ jyayu jẹtse'e xyaktsọ'ọtyóndat pąn pąn jatye'e katih'ijtụxjụdup? ¿Vintsọts ąts miitse'e
nnąąjmadat? ¿N'ọñụkọ́tsadap ąts miits vine'e ku ve'e ve'em xtonda? Ax yą'ą kąjx, ka'ats
ąts miitse'e n'ọñụkọ́tsada.

Jẹ Mąją Vintsą́n jẹ y'a'ox

[23] Jẹ Mąją Vintsąne'e viinm ąts xmọọy jẹ ixpąjkụn juu' ąts miitse'e ntuk'ixtu. Yą'ąts
jẹ'ẹ ve'e: Ka'anume'e jẹ Mąją Vintsą́n Jesús yakpụm vye'na jẹm jẹ jayu kyą'm juu' ve'e
tso'oxpąjkjụdup, jẹ tsooj tse'e dụkąąjn jẹ tsapkaaky [24] jẹtse'e jẹ Nte'yam dụkukọjtsji,
van'it tse'e dụtojkva'kxy jẹtse'e vyaajñ: "Kayda, yą'ą xa jẹ'ẹ ve'e ąts jẹ nni'kx jẹ nkọpk
juu' ątse'e nmasąąkp miits jẹ m'ọ'yin kąjxta ku ątse'e n'ọọ'kụt. Tonda tse'e ve'em jẹts
ątse'e xjaa'myétstat." [25] Nay ve'empa tse'e, ku ve'e tą́vani y'a'óxada vye'na, van'it tse'e
dụkọọmpa to'k jẹ tuk'a'ooguin jẹtse'e vyaajñ: "Juu' tse'e yą tuk'a'ooguin myąąt, yą'ąts
jẹ'ẹ ve'e ąts jẹ nnụụ'pụn juu' kąjxe'e jẹ nam kọjtstán tyun. Vinxụp nax tse'e x'oo'kta,
jaa'myétstats jẹts nmasąąkp ątse'e yą nnụụ'pụn miits kąjxta ku ątse'e n'ọọ'kụt." Jidụ'ụm
tse'e vyaajñ. [26] Ax jẹ'ẹ kąjx tse'e, vinnaajknáxe'e xkayda jẹ tsapkaaky jẹtse'e x'oo'kta juu'
ve'e jẹ tuk'a'ooguin myąąt, m'ava'nidupts miitse'e jẹ Mąją Vintsą́n jẹ y'ọọ'kụn van'it paat
ku ve'e myiinnuvat.

Vintsọ ve'e yakpą́kụt jẹ Mąją Vintsą́n jẹ y'a'ox
(Mt. 26.26-29; Mr. 14.22-25; Lc. 22.14-20)

[27] Ax ve'em tse'e, jyapąna pąn pąne'e ọyvintsọva dụkaayp jẹ tsapkaaky ukpụ ọyvintsọva
dụ'uu'k juu' ve'e jẹ tuk'a'ooguin myąąt, jẹpts jẹ'ẹ ve'e tọkin jąątp kụxe'e dụkavintsą'ąga
jẹ Mąją Vintsą́n jẹ ñi'kx jẹ kyọpk jẹts jẹ ñụụ'pụn. [28] Ni pąna xa ve'e dụkakáyụt jẹ
tsapkaaky ukpụ dụka'oo'kụt jẹ uu'k pąn ka'ana ve'e ọy dụpayọ'ọy juu' ve'e tyuump.
[29] Kụx pąn pąn jatye'e dụkamąjąpąąmp jẹ Mąją Vintsą́n jẹ ñi'kx jẹ kyọpk ku ve'e dụkay
dụ'uu'k, viinm tse'e jẹ chaachpaatụn dụnụkaya dụnụ'ooga. [30] Jẹ'ẹ kąjx tse'e nụmay
miitsta jẹ pa'am mkanụva'atsjada jẹtse'e mąkkątsọts mka'itta, jẹmpa tse'e pąn pąne'e

dṵku'o̱o̱'kiva. [31] Ax pa̱n o̱y tse'e kṵmpayo̱'yumda juu' ve'e nto'numdup, ka'a tse'e je̱
Nte'yam xto̱kimpayo̱'yumdat. [32] Ax xto̱kimpayo̱'yumdupts ṵṵ'me'e je̱ Nte'yam je̱tse'e
xyaktsaachpaatumda je̱'e̱ ka̱jx je̱tse'e nkatsaachpaatumdat xa̱'ma ka̱jx je̱'e̱ ma̱a̱t pa̱n pa̱n
jatye'e dṵma̱a̱tnavya̱a̱'nju̱dup je̱ naxviijnit je̱ kyo̱'oy je̱'e̱.
[33] Ax ve'em tse'e, utsta ajchta utsta tsa̱'a̱da, ku ve'e mnay'amókajadat je̱tse'e je̱ Maja̱
Vintsá̱n je̱ y'a'ox x'apaa'tuva'andat, mnay'a'íxjadap tse'e vimpit atṵj, van'it tse'e mkáydat.
[34] Pa̱n je̱m tse'e juu' ve'e yu'o̱o̱'kju̱dup, va'an tse'e je̱m tya̱k'ámam dṵkayda, ax ve'em
tse'e je̱ Nte'yam mkayaktsaachpaa'tjadat je̱ ka óyap ka̱jx juu' ve'e mtoondup ku ve'e
mnay'amókajada. Je̱'e̱ juu' jaty a̱tse'e tṵnkaka̱ts, viinmts a̱tse'e nnṵkó̱tsṵt ku a̱ts miitse'e
na̱jkx nku'íxtinuva.

12

Je̱ maa'yṵn je̱ puta̱jkin juu' ve'e je̱ Espíritu Santo to'k jado'k je̱ jayu mo̱o̱yp

[1] Utsta ajchta utsta tsa̱'a̱da, je̱p xa ve'e jado'k viijn juu' a̱tse'e ntsa̱jkp je̱tse'e xnṵjávadat,
je̱'e̱ts je̱'e̱ ve'e je̱ maa'yṵn je̱ puta̱jkin juu' ve'e je̱ Espíritu Santo to'k jado'k je̱ jayu mo̱o̱yp
je̱tse'e dṵtóndat juu' ve'e je̱ Nte'yam cha̱jkp.
[2] Mnṵja'vidinup xa miits je̱'e̱ ve'e je̱ts ku ve'e je̱ Jesucristo xka'íxadana vye'na, mvin-
ja'vidu mvintsa̱'kidu tse'e je̱ apa̱mnax juu' ve'e ni to'k aaja kako̱jtsp. [3] Je̱'e̱ ka̱jxts a̱tse'e
ntsa̱k je̱tse'e xnṵjávadat je̱ts je̱ Espíritu Santo, juu' ve'e ijtp je̱m je̱ Nte'yam jya'vin ka̱jxm,
ni pá̱nats je̱'e̱ ve'e je̱ vinma'yṵn dṵkama̱'a̱ je̱tse'e vya'anṵt: "¡Ko̱'oy nṵko̱tsa tse'e y'ijtnit
je̱ Jesús!" Ntso̱jkpapts a̱tse'e je̱tse'e xnṵjávadat je̱ts je̱ Espíritu Santo ve'e dṵmo̱o̱yp je̱
vinma'yṵn nṵjom pa̱n pa̱n jatye'e vaandup: "¡Je̱ Jesús, je̱'e̱ je̱'e̱ ve'e je̱ Maja̱ Vintsá̱n!"
[4] May viijn xa je̱'e̱ ve'e je̱ maa'yṵn je̱ puta̱jkin juu' ve'e je̱ Espíritu Santo je̱ jayu mo̱o̱yp
pa̱n vintso̱ ve'e to'k pa̱n vintso̱ ve'e jado'k juu' dṵtóndat; ax to'kji tse'e je̱ Espíritu Santo,
juu' ve'e ve'em dṵmo̱o̱yp. [5] May viijnts je̱'e̱ ve'e vintso̱ ve'e je̱ jayu dṵmutonda dṵmupa̱kta
je̱ Maja̱ Vintsá̱n; ax to'kjits je̱'e̱ ve'e je̱ Maja̱ Vintsá̱n, juu' ve'e yakmutoomp yakmupa̱jkp.
[6] May viijnts je̱'e̱ ve'e vintso̱ ve'e juu' jaty yaktún, ax to'kjits je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam juu'
ka̱jxe'e je̱ jayu ve'em dṵtún. [7] Je̱ Espíritu Santo xa ve'e dṵyaknṵke̱'xnata̱jkip je̱ Nte'yam
je̱ mya̱jin to'k jado'k je̱ jayu ka̱jxta je̱tse'e ve'em y'óyat anañṵjoma pa̱n pa̱n jatye'e je̱
Jesucristo dṵjaanchja'vidup. [8] Je̱m tse'e pa̱n pa̱n jatye'e je̱ Nte'yam mo̱o̱jyju̱dup je̱ maa'yṵn
je̱ puta̱jkin je̱ Espíritu Santo ka̱jx pa̱n vintso̱ ve'e juu' dṵkó̱tstat je̱ vijin je̱ ke̱jṵn ma̱a̱t,
apṵk tse'e juu' ve'e yakmo̱o̱ydup je̱ maa'yṵn je̱ puta̱jkin vintso̱ ve'e dṵko̱jtsva'atstat juu'
ve'e je̱ Nte'yam cha̱jkp, [9] apṵk tse'e juu' ve'e yakmo̱o̱ydup je̱ maa'yṵn je̱ puta̱jkimpa pa̱n
vintso̱ ve'e je̱ jaanchja'vin dṵjayéptat, apṵk tse'e juu' ve'e yakmo̱o̱yduvap pa̱n vintso̱ ve'e
je̱ pa'am jayu dṵyakjo̱tka̱da'aktat, [10] apṵk tse'e juu' ve'e yakmo̱o̱ydup pa̱n vintso̱ ve'e je̱
ma̱jin dṵtóndat, apṵk tse'e juu' ve'e yakmo̱o̱ydup pa̱n vintso̱ ve'e dṵko̱jtsnáxtat je̱ Nte'yam
je̱ y'ayook, apṵk tse'e juu' ve'e yakmo̱o̱ydup pa̱n vintso̱ ve'e dṵnṵjávadat pa̱n je̱ Nte'yam je̱
y'ayooke'e y'amo̱tunajxtup ukpṵ je̱ ko̱'oyjáyuvap jye̱'e̱, apṵkpa tse'e juu' ve'e yakmo̱o̱ydup
pa̱n vintso̱ ve'e dṵkó̱tstat je̱ ayook juu' ve'e kyavinmó̱tudup, nay apṵkpa tse'e juu' ve'e
yakmo̱o̱ydup pa̱n vintso̱ ve'e dṵko̱jtsva'atstat je̱ ayook juu' ve'e kayakvinmó̱tup. [11] Ax
to'kjits je̱'e̱ ve'e je̱ Espíritu Santo, juu' ve'e je̱ maa'yṵn je̱ puta̱jkin dṵyajkp, je̱'e̱ pa̱ne'e
to'k jado'k je̱ jayu dṵ'amo̱vya'kxp pa̱n vintso̱ ve'e je̱ jayu dṵtukmutsa̱k.
[12] May viijn xa je̱'e̱ ve'e dṵma̱a̱da to'k je̱ ni'kx je̱ ko̱pk, je̱m tse'e je̱ kya̱'a̱j, je̱m tse'e je̱
tyek, je̱mpa tse'e juu' jaty viijnk. O̱yam tse'e may viijn dṵma̱a̱da, to'k ni'kx to'k kó̱pkjits
je̱'e̱ ve'e. Nay ve'empa tse'e je̱ Cristo y'it ma̱a̱t je̱ jyayu. [13] Xtukyaknapejtumdu xa ve'e
je̱ Espíritu Santo ku ve'e xpa̱'mumdi to'k muk je̱ Cristo ma̱a̱t. Ve'emts ṵṵ'me'eda ax jo'n
may viijn juu' ve'e je̱ jayu je̱ ni'kx je̱ ko̱pk dṵma̱a̱t, ṵṵ'm, je̱ israeejlit jáyuda je̱ts pa̱n pa̱n
jatye'e ka je̱'e̱pta, je̱ joyṵtoompa jayu je̱ts je̱ naspa̱ka jayu, ta̱jki tse'e je̱ Espíritu Santo yam
nṵjom nja'vin ka̱jxmamda, ve'em ṵṵ'me'eda ax jo'n kṵn'ijtumdi to'k ni'kx to'k ko̱pk je̱
Cristo ma̱a̱t.
[14] Ka'a xa ve'e to'k ni'kx to'k ko̱pk to'k viijnji dṵma̱a̱da, may viijne'e. [15] Pa̱n je̱ tek xa ve'e
kṵvya'añ: "Ka ka̱'a̱jap xa a̱ts, je̱'e̱ ka̱jxts a̱tse'e nka'it je̱ ni'kx je̱ ko̱pk ma̱a̱t." O̱yam tse'e

jidu̱'u̱m ku̱vya'añ, ka je̱'e̱ ka̱jxap tse'e kya'it je̱ ni'kx je̱ ko̱pk ma̱a̱t. [16] Uk pa̱n je̱ taatsk tse'e
ku̱vya'añ: "Ka viijnap xa a̱ts, je̱'e̱ ka̱jxts a̱tse'e nka'it je̱ ni'kx je̱ ko̱pk ma̱a̱t." O̱yam tse'e
jidu̱'u̱m ku̱vya'añ, ka je̱'e̱ ka̱jxap tse'e kya'it je̱ ni'kx je̱ ko̱pk ma̱a̱t. [17] Ku̱x pa̱n je̱ viijn xa ve'e
ku̱y'it nu̱jom je̱ ni'kx je̱ ko̱pk, ¿vintso̱ tse'e x'o̱'yixumjadat je̱tse'e juu' n'amo̱tunajxumdat?
Pa̱n je̱ taatsk xa ve'e ku̱y'it nu̱jom je̱ ni'kx je̱ ko̱pk, ¿vintso̱ tse'e x'o̱'yixumjadat je̱tse'e juu'
nxoo'kpaatumdat? [18] Ax je̱ Nte'yam tse'e du̱pa̱a̱m to'k viijn jado'k viijn juu' ve'e je̱ ni'kx je̱
ko̱pk jye̱'e̱ pa̱n vintso̱ ve'e du̱tsa̱k. [19] Pa̱n nu̱jom xa ve'e ku̱y'it tun to'k viijnji, ¿joma tse'e
ku̱y'it je̱ ni'kx je̱ ko̱pk? [20] Jéjam xa ve'e may viijn juu' ve'e je̱ ni'kx je̱ ko̱pk jye̱'e̱, ax to'k
ni'kx to'k kó̱pkjits je̱'e̱ ve'e.

[21] Ka'a xa ve'e nvaat je̱ viijn du̱na̱ajmat je̱ ka̱'a̱j: "Ka'a xa a̱ts mitse'e xtuujnja", ka'ava
tse'e nvaat je̱ kuvajk du̱nu̱u̱jmivat je̱ tek: "Ka'a xa a̱ts mitse'e xtuujnja." [22] Ax vimpit
tse'e, to'k viijn je̱ ni'kx je̱ ko̱pk juu' ve'e kayakma̱kkja'vip, je̱'e̱ts je̱'e̱ ve'e juu' ve'e nu̱yojk
tso̱jkjup. [23] Nay jado'k viijn je̱ ni'kx je̱ ko̱pk juu' ve'e ka má̱jap mpa̱'mumdup, je̱'e̱ tse'e
nu̱yojk yak'ix'ijtp. Ax je̱'e̱ juu' ve'e nnasja'vimdup ka'ixna kake̱'xna, je̱'e̱ tse'e nu̱yojk
yakyo'tsp yaknu̱pe̱'mp; [24] je̱ts je̱'e̱ juu' ve'e nnasja'vimdup ixna ke̱'xna, ka'ats je̱'e̱ ve'e
cha̱kju̱ je̱tse'e yakyo'otsu̱t yaknu̱pe̱'e̱nu̱t. Ax ve'em tse'e je̱ Nte'yam du̱pu̱u̱jm je̱ jayu je̱
ñi'kx je̱ kyo̱pk je̱tse'e ve'em je̱ ma̱jin du̱jayépu̱t to'k ka̱'a̱jyji juu' ve'e je̱ ni'kx je̱ ko̱pk
mya̱a̱t. [25] Ax ve'em tse'e je̱ ni'kx je̱ ko̱pk kyanavyiijnk'íxju̱t; je̱'e̱ ve'e je̱tse'e to'k viijn
jado'k viijn ñaajkkó̱pkajat. [26] Pa̱n tsaachpaatp xa ve'e to'k viijn je̱ ni'kx je̱ ko̱pk, anañu̱joma
tse'e je̱ ni'kx je̱ ko̱pk chaachpaatpat; je̱ts pa̱n to'k viijn tse'e je̱ ni'kx je̱ ko̱pk yakma̱ja̱pu̱m,
anañu̱joma tse'e je̱ ni'kx je̱ ko̱pk xyo̱o̱ndu̱ku̱t.

[27] Ve'em xa u̱u̱'me'eda ax jo'n ku̱n'ijtumdi to'k ni'kx to'k ko̱pk je̱ Cristo ma̱a̱t, ka̱kje̱'e̱
tse'e n'ijtumda ax jo'n to'k viijn jaty je̱ ni'kx je̱ ko̱pk. [28] Ax je̱ Nte'yam tse'e du̱mo̱o̱yp
je̱ maa'yu̱n je̱ puta̱jkin pa̱n ti jatye'e tyóndap kyó̱tstap to'k jado'k juu' ve'e jaanch-
ja'vijidup. Muto'k viijn tse'e du̱pu̱u̱jm kuká̱tsivada, mume̱jtsk viijn tse'e je̱ Nte'yam je̱
y'ayook ko̱jtsnajxpada, mutoojk viijn tse'e yak'ixpa̱jkpada, van'it tse'e je̱'e̱da pa̱n pa̱n
jatye'e je̱ ma̱jin du̱toondup, pa̱n pa̱n jatye'e je̱ pa'am jayu du̱yakjo̱tka̱daaktup, pa̱n pa̱n
jatye'e je̱ jayu du̱puta̱jkidup, pa̱n pa̱n jatye'e du̱'ix'ijttup je̱ jaanchja'vivata̱jkta, pa̱n pa̱n
jatye'e du̱ko̱jtstup je̱ ayook juu' ve'e kyavinmó̱tudup. [29] ¿Jadi je̱ kuká̱tsivada je̱'e̱ n'ite'e
anañu̱joma, ukpu̱ je̱ Nte'yam je̱ y'ayook ko̱jtsnajxpa je̱'e̱ n'ite'e anañu̱joma, ukpu̱ je̱
yak'ixpa̱jkpa je̱'e̱ n'ite'e anañu̱joma, ukpu̱ tyoondup je̱'e̱ n'ite'e je̱ ma̱jin anañu̱joma,
[30] ukpu̱ yakjo̱tka̱daaktup je̱'e̱ n'ite'e je̱ pa'am jayu anañu̱joma, ukpu̱ kyo̱jtstup je̱'e̱ n'ite'e
je̱ ayook juu' ve'e kyavinmó̱tudup anañu̱joma? Ax ka'a tse'e. [31] Ve'emts a̱ts miitse'e
nna̱a̱jmada: Je̱'e̱ ve'e mtóndap mkó̱tstap vintso̱ ve'e je̱ Nte'yam mmo̱'o̱jadat je̱ maa'yu̱n
je̱ puta̱jkin juu' ve'e du̱nu̱má̱jip; ax a̱tsts miitse'e ntuk'íxtap juu' ve'e nu̱yojk o̱y.

13

Je̱ tso̱jku̱n

[1] Pa̱n a̱ts xa ve'e ku̱nka̱ts nu̱jom je̱ jayu je̱ts je̱ ángeles je̱ y'aaj je̱ y'ayook, pa̱n ka'ats
a̱tse'e je̱ tso̱jku̱n njayep, ve'em xa a̱tse'e ax jo'n jyatipojxu̱na juu' ve'e ko̱o̱jyji ma̱kk yaaxp
ukpu̱ juu' ve'e ko̱o̱jyji tunkivvp. [2] Pa̱n ku̱nko̱jtsnáxy xa a̱tse'e je̱ Nte'yam je̱ y'ayook, je̱ts
a̱tse'e ku̱nnu̱ja'vikú̱x pa̱n juu' ve'e kayaknu̱ja'vip y'ijt, je̱ts a̱tse'e ku̱nnu̱java nu̱jom juu'
jaty, pa̱n ku̱njayepts a̱tse'e nu̱jom je̱ jaanchja'vin je̱ts a̱tse'e ve'em ku̱nyakke'ek je̱ ko̱pk je̱
ke̱e̱ts, ax pa̱n ka'ats a̱tse'e je̱ tso̱jku̱n njayep, ni vinxú̱pats a̱ts je̱'e̱ ve'e xkatuujnja. [3] Pa̱n
ku̱n'amo̱vya'kxy a̱tse'e je̱ ayo̱o̱va jayu nu̱jom juu' a̱tse'e n'ixp njayejpp, je̱ts pa̱n a̱tse'e
ku̱nmasa̱'a̱k a̱ts ya̱ nni'kx ya̱ nko̱pk paat je̱tse'e tyó̱yu̱t, ax pa̱n ka'ats a̱tse'e je̱ tso̱jku̱n
njayep, ni vinxú̱pats a̱ts je̱'e̱ ve'e xkatuujnja.

[4] Pa̱n pa̱n xa ve'e je̱ tso̱jku̱n du̱jaye̱jpp, myuténip tse'e juu', napya̱a̱jmjup tse'e o̱y
jayu, ka'a tse'e juu' du̱nas'ama'ata, ka'a tse'e du̱nu̱tu̱va, ka'a tse'e ñamyá̱jaja, [5] ka'a tse'e
jyomjáyuva tyijáyuva, ka'a tse'e je̱ y'o̱'yinji du̱'ixta, ka'a tse'e jatyji jyo̱tma'aty, ka'a tse'e
je̱ e̱jku̱n du̱yaktáñ je̱m jya'vin ka̱jxm, [6] ka'a tse'e du̱tukxo̱o̱ndu̱k je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱, je̱'e̱ ve'e
tyukxo̱o̱jntkp je̱ tyu̱v je̱'e̱, [7] cha̱jkpts je̱'e̱ ve'e je̱ jayu pa̱n ti ve'e toojnjup ko̱jtsjup, cha̱jkpts

je̱'e̱ ve'e je̱tse'e du̱jaanchjávat je̱ts o̱y je̱'e̱ ve'e juu' ve'e je̱ viijnk jayu tyoondup, y'a'ixpts je̱'e̱ ve'e ve'em, je̱tse'e nu̱jom juu' jaty du̱'amaa̱daaga ku ve'e yakjomtún yaktitún. Ijtpts je̱'e̱ ve'e je̱ myujayu du̱tsa̱k.

[8] Je̱ tso̱jku̱n, xa̱'ma ka̱jxts je̱'e̱ ve'e y'it. Je̱'yap xa ve'e je̱ xa̱aj ku ve'e je̱ Nte'yam je̱ y'ayook kyo̱o̱'kyakko̱jtsnajxnit, ka'a tse'e je̱ jayu je̱ may aaj je̱ may ayook du̱'ukko̱jtsnit, ka'a tse'e je̱ jayu y'ukyaktuknu̱ja'vidinit juu'. [9] Ka'a xa ve'e pu'uk je̱ nu̱ja'vin juu' ve'e njaye̱jpumdup je̱ts ka'ava ve'e pu'uk je̱ Nte'yam je̱ y'ayook yakko̱jtsnáxy. [10] Ax ku tse'e je̱ xa̱aj jye̱'ynit ku ve'e juu' jaty va'ajts nvinmó̱tumdinit, ka'a tse'e y'uk'ijtnit ax jo'n u̱xyam ku ve'e yu̱u̱'n ve̱e̱'n je̱ nu̱ja'vin njaye̱jpumda.

[11] Ku xa a̱tse'e pi'knum nve'na, ve'emts a̱tse'e juu' nka̱jts, juu' mpayo̱'y, je̱tse'e juu' nvinmaajy ax jo'n je̱ pi'k ónu̱k; ax kuts a̱tse'e nye̱e̱'kni, ka'ats a̱tse'e n'ukve'emini ax jo'n je̱ pi'k ónu̱k. [12] Nay ve'empa tse'e u̱xyam, yu̱u̱'n ve̱e̱'nts je̱'e̱ ve'e juu' ve'e nnu̱ja'vimdup, ve'emts je̱'e̱ ve'e ax jo'n ja̱a̱'x juu' jaty ku̱n'íxumda; ax ku tse'e je̱ xa̱aj myiinnit, van'it tse'e o̱y je̱ts va'ajts nmu̱ja'vimdat juu'. Ve̱e̱'nji xa ve'e juu' a̱tse'e u̱xyam nmu̱ja'vip, ax van'itts a̱tse'e o̱y va'ajts juu' nnu̱jávat, ve'em ax jo'n a̱tse'e je̱ Nte'yam x'ix xnu̱java jo'n. [13] Ax toojk viijnts je̱'e̱ ve'e juu' ve'e taamp xa̱'ma ka̱jx: je̱ jaanchja'vin, je̱ a'ix'ijtu̱n, je̱ts je̱ tso̱jku̱n. Ax je̱ tso̱jku̱n tse'e du̱nu̱ma̱jika̱jxp.

14

Ku je̱ jayu du̱ka̱ts je̱ ayook juu' ve'e kyavinmó̱tup

[1] Tóndats vintso̱ ve'e xyak'ijttinit je̱m mja'vin ka̱jxmda je̱ tso̱jku̱n je̱ts vintso̱ ve'e xjaye̱jptinit je̱ maa'yu̱n je̱ puta̱jkin juu' ve'e je̱ Espíritu Santo ya̱jkyp, je̱'e̱ ve'e vinko̱pk je̱tse'e xko̱jtsnajxtinit je̱ Nte'yam je̱ y'ayook. [2] Je̱ jayu juu' ve'e du̱ko̱jtsp je̱ ayook juu' ve'e kyavinmó̱tup, je̱ Nte'yamts je̱'e̱ ve'e myuka̱jtsp, ka je̱ jáyuvap, je̱ jyo̱o̱t je̱ jya'vin ma̱a̱t je̱'e̱ ve'e juu' du̱ka̱ts, ax ka'ats je̱'e̱ ve'e je̱ jayu du̱vinmo̱tu. [3] Ax je̱ jayu pa̱n pa̱n jatye'e du̱ko̱jtsnajxtup je̱ Nte'yam je̱ y'ayook, je̱'e̱ tse'e je̱ jayu du̱puta̱jkidup je̱tse'e je̱ Jesucristo nu̱yojk du̱jaanchjávadat, kyo̱jtsmá̱kkidupts je̱'e̱ ve'e je̱tse'e du̱yakjo̱t'ama̱jada. [4] Pa̱n pa̱n xa ve'e du̱ko̱jtsp je̱ ayook juu' ve'e kyavinmó̱tup, puta̱jkijupts je̱'e̱ ve'e viinm je̱tse'e je̱ Jesucristo nu̱yojk du̱jaanchjávat. Ax je̱'e̱ pa̱ne'e du̱ko̱jtsnajxp je̱ Nte'yam je̱ y'ayook, je̱'e̱ tse'e je̱ jayu du̱puta̱jkip je̱tse'e je̱ Jesucristo nu̱yojk du̱jaanchjávadat.

[5] O̱y xa je̱'e̱ ve'e ku̱y'it ku miitse'e to'k ka̱'a̱jyji ku̱xko̱tsta je̱ ayookta juu' ve'e mkavinmó̱tudup, ax nu̱yojk o̱y tse'e ku̱y'it je̱tse'e xko̱jtsnáxtat je̱ Nte'yam je̱ y'ayook. Nu̱yojk xa je̱'e̱ ve'e du̱nu̱ma̱ja je̱ jayu juu' ve'e du̱ko̱jtsnajxp je̱ Nte'yam je̱ y'ayook je̱ts ni ka'a ve'e je̱ jayu juu' ve'e je̱ ayook du̱ko̱jtsp juu' ve'e kyavinmó̱tup, van'itji tse'e nu̱yojk du̱kanu̱ma̱ja ku ve'e je̱p je̱ jayu juu' ve'e du̱ko̱jtsvaatsp je̱ ayook juu' ve'e kayakvinmó̱tup, ax ve'em tse'e je̱ jayu yakputa̱ka je̱tse'e je̱ Jesucristo nu̱yojk du̱jaanchjávadat. [6] Je̱'e̱ ka̱jx tse'e, utsta ajchta utsta tsa̱'a̱da, pa̱n na̱jkxp xa a̱ts miitse'e nku'ixta je̱tse'e nmukó̱tstat ma̱a̱t je̱ ayook juu' ve'e kayakvinmó̱tup, ni vinxú̱pats miits je̱'e̱ ve'e mkato'nu̱xjadat; van'itji je̱'e̱ ve'e mto'nu̱xjadat pa̱n ntuknu̱ja'vidup a̱ts miitse'e juu' a̱tse'e je̱ Nte'yam xtuknu̱ja'vi uk pa̱n nko̱jtsnajxyp a̱tse'e je̱ Nte'yam je̱ y'ayook ukpu̱ pa̱n ntuk'íxtup a̱ts miitse'e juu' ve'e je̱ Nte'yam jye̱'e̱.

[7] O̱yam xa ve'e kyajoojntyka je̱ xooxu̱n je̱ts je̱ ko̱v, yakmó̱tupts je̱'e̱ ve'e ku ve'e yaktukxu'ux yaktukka̱v. Ax pa̱n ka'a tse'e o̱y yaktukxu'ux yaktukka̱v, ¿vintso̱se'e yakvinmó̱tuvu̱t pa̱n ti ve'e xyooxtup kyo̱o̱vdup? [8] Ax ku tse'e je̱ atso'ox tyunju̱, pa̱n ka'a xa ve'e va'ajts yaktukxu'ux je̱ trompeta, ni pa̱na tse'e kyanay'apa̱a̱mdu̱kajat je̱tse'e y'atso'oxtónu̱t. [9] Nay ve'empa tse'e juu' jyajtpa miits ma̱a̱tta. Pa̱n ka'a xa ve'e je̱ mto̱o̱ts xtukko̱tsta je̱ ka̱ts je̱ ayook juu' jatye'e yakvinmó̱tup, ¿vintso̱ tse'e yaknu̱jávat pa̱n ti ve'e mko̱jtstup? U̱xpo̱jp xa je̱'e̱ ve'e. [10] Jé̱jam xa ve'e may viijn je̱ aaj je̱ ayook yaja naxviijn; ax nu̱jom ya̱ aaj ya̱ ayook, jyayejpp tse'e je̱ vinma'yu̱n. [11] Ax pa̱n ka'ats a̱tse'e nvinmo̱tu je̱ aaj je̱ ayook juu' a̱tse'e je̱ jayu xtukmuko̱jtsp, ve'emts a̱tse'e n'it ax jo'n je̱ jékumit jayu je̱'e̱ ma̱a̱t, nay ve'empats je̱'e̱ ve'e je̱ jékumit jayu jo'n y'it a̱ts ma̱a̱t. [12] Je̱'e̱ ka̱jx tse'e, je̱'e̱ ve'e ku miitse'e o̱o̱y xtuntso̱kta je̱tse'e xjaye̱jptinit je̱ maa'yu̱n je̱ puta̱jkin juu' ve'e je̱ Espíritu Santo je̱ jayu myo̱o̱yp, je̱'e̱

tse'e nu̱yojk m'íxtidinup vintso̱ ve'e je̱ Espíritu Santo mmo̱o̱jyjidinit je̱ maa'yu̱n je̱ puta̱jkin
je̱tse'e ve'em je̱ jayu xputá̱kadat je̱tse'e nu̱yojk du̱jaanchjávadat je̱ Jesucristo.
13 Je̱ jayu juu' ve'e du̱ko̱jtsp je̱ ayook juu' ve'e kyavinmó̱tup, va'an tse'e je̱ Nte'yam
du̱'amó̱tuvu̱ vintso̱ ve'e du̱ko̱jtsva'atsu̱t je̱ ayook juu' ve'e kya̱jtsp. 14 Ku̱x pa̱n tsapko̱jtsp xa
a̱tse'e je̱ ayook ma̱a̱t juu' a̱tse'e nkavinmó̱tup, ya̱ njo̱o̱t ya̱ nja'vin ma̱a̱tts a̱tse'e ntsapka̱ts,
ax ni vinxú̱pats a̱ts je̱'e̱ ve'e xkaputa̱ka je̱ts a̱tse'e juu' nu̱yojk o̱y nvinmó̱tuvu̱t. 15 ¿Ax
tits a̱tse'e ntónup? Tsapkó̱tsup xa a̱tse'e ma̱a̱t ya̱ njo̱o̱t ya̱ nja'vin je̱ts nay ve'empa
ma̱a̱t ya̱ nvinma'yu̱n. Ku a̱tse'e n'u̱v, ávupts a̱tse'e ma̱a̱t ya̱ njo̱o̱t ya̱ nja'vin je̱ts nay
ve'empa ma̱a̱t ya̱ nvinma'yu̱n. 16 Ku̱x pa̱n je̱m xa ve'e nu̱to'k miitsta juu' ve'e je̱ Nte'yam
du̱yakmájip du̱yakjaanchip je̱ jyo̱o̱t je̱ jya'vin ma̱a̱tji, ka'a tse'e y'o̱'yixjadat pa̱n pa̱n jatye'e
du̱'amo̱tunajxtup je̱tse'e du̱nu̱ko̱jtspé̱ttat je̱'e̱ je̱ y'ayook je̱tse'e vya'andat amén, ku̱x ka'a
ve'e du̱vinmó̱tuda pa̱n ti ve'e je̱ jayu tu̱du̱ka̱ts. 17 Ku̱jyatun'ó̱yam xa je̱'e̱ ve'e du̱kuka̱jtsja
je̱ Nte'yam, ni vintsó̱vats je̱'e̱ ve'e je̱ jayu du̱kaputa̱ka je̱tse'e je̱ Jesucristo nu̱yojk
du̱jaanchjávadat. 18 Nkuko̱jtsjip xa a̱tse'e je̱ Nte'yam je̱ts nu̱yojk je̱ aaj je̱ ayook a̱tse'e
nka̱ts je̱ts ni ka'a ve'e pa̱n miitsta. 19 O̱yam tse'e vye'ema, ku a̱tse'e nma̱a̱tnay'amókajada
je̱ jaanchja'vivata̱jk, nu̱yojkts a̱tse'e ntsa̱k je̱ts a̱tse'e je̱ jayu ntukmukó̱tstat mugo̱o̱xk
je̱ ayookji juu' ve'e yakvinmó̱tup je̱ts a̱tse'e ve'em ntuk'íxtat je̱ts ka'a ve'e ku a̱tse'e
ntukmukó̱tstat majk miijl je̱ ayook juu' ve'e kayakvinmó̱tup.
20 Utsta ajchta utsta tsa̱'a̱da, ka'a tse'e je̱ vinma'yu̱n xjayé̱ptat ax jo'n je̱ pi'k ónu̱k,
je̱'e̱jyji ve'e ku ve'e xka'o̱ynu̱jávada je̱tse'e xtóndat juu' ve'e ka ó̱yap. Ax ku tse'e juu'
jaty xpayo̱'o̱yda, pu'uk tse'e je̱ vinma'yu̱n xjayé̱ptat. 21 Jidu̱'u̱m xa ve'e je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n
vya'añ, ve'em ax jo'n javyet y'it je̱p Kunuu'kx Jatyán ku̱jxp: "Ntukmukó̱tstap xa a̱tse'e ya̱
jayu je̱ viijnk aaj je̱ viijnk ayook ma̱a̱t je̱ts je̱ jékumit jayu je̱ y'ayook ma̱a̱t, ax ka'ajyamts
a̱tse'e xma̱japá̱mdat." Jidu̱'u̱m tse'e vya'añ. 22 Ku ve'e je̱ Nte'yam je̱ viijnk aaj je̱ viijnk
ayook ka̱jx du̱muka̱jts je̱ jayu juu' ve'e kajaanchja'vijidup, ve'em tse'e du̱tuujn je̱tse'e
kya̱tsa̱pá̱kjadat. Ax ku tse'e je̱ Nte'yam du̱muka̱ts je̱ jayu juu' ve'e jaanchja'vijidup, je̱
y'ayook ko̱jtsnajxpata̱jk ka̱jxtats je̱'e̱ ve'e ve'em du̱tún. Ax ve'em tse'e, yaktoomp xa ve'e
je̱ viijnk aaj je̱ viijnk ayook je̱'e̱ ka̱jxta pa̱n pa̱n jatye'e je̱ Nte'yam du̱kajaanchja'vidup,
ka je̱'e̱ ka̱jxapta pa̱n pa̱n jatye'e je̱ Nte'yam du̱jaanchja'vidup. 23 O̱yam tse'e vye'ema, ku
ve'e mnay'amókajada je̱tse'e anañu̱joma xko̱tsta je̱ ayook juu' ve'e kayakvinmó̱tup, je̱tse'e
tyá̱kada je̱ jayu juu' ve'e du̱kanu̱ja'vidup je̱ Nte'yam je̱ y'ayook ukpu̱ du̱kajaanchja'vidup je̱
Jesucristo, ¿ka'ats n'ite'e vya'andat je̱ts ka víjape'e tu̱mvimpijttini? 24 Ax pa̱n anañu̱jómats
miitse'e xko̱jtsnáxta je̱ Nte'yam je̱ y'ayook, je̱tse'e tya̱ka nu̱to'k juu' ve'e je̱ Nte'yam
du̱kajaanchja'vip ukpu̱ juu' ve'e du̱kanu̱ja'vip je̱ Nte'yam je̱ y'ayook, kyuvá̱kupts je̱'e̱
ve'e je̱ tyo̱kin ku ve'e viinm du̱payo̱'o̱yu̱t, van'it ku ve'e du̱'amo̱tunáxu̱t juu' miitse'e
anañu̱joma mko̱jtstup. 25 Je̱ Nte'yam tse'e du̱yaknu̱ke̱'xnatá̱kap je̱ tyo̱kin juu' ve'e
yu'uts yak'ijtp je̱m jya'vin ka̱jxm, van'it tse'e kyo̱xkté̱nat je̱tse'e je̱ Nte'yam du̱yakmájat
du̱yakjaanchat je̱tse'e vya'anu̱t je̱ts tyú̱vame'e m'itta je̱ Nte'yam ma̱a̱t.

"Tonda ko̱tsta tse'e nu̱jom ax jo'n du̱vinmachju̱"

26 Utsta ajchta utsta tsa̱'a̱da, ku ve'e mnay'amókajada, je̱m tse'e juu' ve'e a̱vuvaandup,
je̱m tse'e juu' ve'e du̱tso̱jktup je̱tse'e je̱ Nte'yam je̱ y'ayook je̱ jayu du̱tuk'íxtat, je̱m
tse'e juu' ve'e je̱ Nte'yam je̱ y'ayook du̱ko̱jtsnaxuvaandup, je̱mpa tse'e juu' ve'e du̱t-
so̱jktup je̱tse'e du̱kó̱tstat je̱ ayook juu' ve'e kyavinmó̱tudup, nay je̱mpa tse'e juu' ve'e
du̱tso̱jktup je̱tse'e du̱ko̱jtsva'atstat je̱ ayook juu' ve'e kayakvinmó̱tup. Ax nu̱jom juu'
jatye'e mko̱jtstup, íxtada tse'e vinto̱ ve'e je̱ jayu xputá̱kadat je̱tse'e je̱ Jesucristo nu̱yojk
du̱jaanchjávadat. 27 Pa̱n kyo̱jtstup xa ve'e je̱ ayook juu' ve'e kayakvinmó̱tup, nu̱me̱jtsk
jáyuji tse'e kyó̱tstat, too'va̱jkp to'k, van'it tse'e jado'k, ukpu̱ nu̱toojk, je̱ vaatji tse'e.
Van'itji ve'e du̱kó̱tstat je̱ ayook juu' ve'e kayakvinmó̱tup pa̱n je̱me'e to'k juu' ve'e
du̱ko̱jtsva'atsup juu' jatye'e kyo̱jtstup. 28 Ax pa̱n ka'a tse'e pa̱n pa̱ne'e du̱ko̱jtsva'atsup,
ñojk'ó̱y tse'e kyayakkó̱tsu̱t je̱ ayook juu' ve'e kayakvinmó̱tup ku ve'e mnay'amókajada.
Pa̱n je̱m xa ve'e pa̱ne'e du̱tso̱jkp je̱tse'e du̱kó̱tsu̱t je̱ ayook juu' ve'e kayakvinmó̱tup
je̱ts ka'a ve'e pa̱n pa̱ne'e du̱ko̱jtsva'atsup juu' ve'e kya̱jtsp, va'an tse'e ve'em du̱ka̱tsu̱

ku ve'e naaydum y'it je̱ Nte'yam ma̱a̱t je̱ts ka'a ve'e ku ve'e y'it je̱ja je̱ nu̱may jayu
vyinkujk. [29] Nay ve'empa tse'e pa̱n pa̱n jatye'e du̱ko̱jtsnajxtup je̱ Nte'yam je̱ y'ayook,
va'an tse'e du̱ko̱tsta nu̱me̱jtsk nu̱toojk jáyuji namvaat je̱'e̱ ve'e du̱payo̱'o̱yda pa̱n pa̱n
jatye'e du̱'amo̱tunajxtup juu' ve'e kyo̱jtstup. [30] Ax pa̱n to'k tse'e je̱ jayu juu' ve'e tsu̱u̱nip,
je̱tse'e je̱ Nte'yam tyuknu̱jávaja juu' ve'e cha̱jkp je̱tse'e yakkó̱tsu̱t, va'an tse'e du̱'ama̱'a̱tu̱
je̱'e̱ juu' ve'e ko̱jtsp je̱ts je̱'e̱ ve'e kyó̱tsu̱t juu' ve'e du̱nu̱ja'vip. [31] Nvaatts miitse'eda
anañu̱joma nu̱to'k nu̱to'k xko̱jtsnáxtat je̱ Nte'yam je̱ y'ayook, ax ve'em tse'e nu̱jom pa̱n
pa̱n jatye'e m'amo̱tunajxju̱dup, je̱'e̱ tse'e du̱vinmó̱tudap ti ve'e je̱ Nte'yam cha̱jkp, je̱tse'e
jyo̱t'amájadat. [32] Pa̱n pa̱n jatye'e du̱ko̱jtsnajxtup je̱ Nte'yam je̱ y'ayook, va'an tse'e du̱'a'ixta
je̱tse'e nu̱to'k jaty du̱ko̱jtsnáxtat, [33] ku̱x ka'a ve'e je̱ Nte'yam juu' o̱yvintso̱va du̱tún, tsoj
yakxo̱ne'e juu' du̱tún.

Tonda tse'e ve'em ax jo'n nu̱jom je̱ Nte'yam je̱ jyayu joma ve'e ñay'amókajada.
[34] Ku ve'e je̱ jaanchja'vivata̱jk ñay'amókajada, ka'a tse'e je̱ ta̱'a̱xta̱jk kyó̱tstat, ve'em ax
jo'n je̱ Kunuu'kx Jatyán vya'añ je̱ts je̱pe'e je̱ yaa'tya̱jk kya̱'p pya'tkup y'íttat. [35] Pa̱n
y'amo̱tutu̱vavaandup xa ve'e juu', va'an tse'e du̱'amo̱tutúvada je̱ ñu̱yaa'y ku ve'e jye̱'yadat
je̱m tya̱k'amda, ku̱x ka'a xa ve'e du̱paa'ty du̱'ake̱ega je̱tse'e je̱ ta̱'a̱xta̱jk kyó̱tstat ku ve'e je̱
jaanchja'vivata̱jk ñay'amókajada.

[36] ¿Tis, miits je̱'e̱ vine'eda joma ve'e yaknu̱ja'vi'ukvaajñ je̱ Nte'yam je̱ y'ayook, uk
miitsji vine'e myaktukmuko̱jtstu? [37] Pa̱n je̱m xa ve'e juu' ve'e nañasja'vijup je̱ts je̱'e̱ ve'e
du̱ko̱jtsnajxp je̱ Nte'yam je̱ y'ayook ukpu̱ viijnk je̱ maa'yu̱n je̱ puta̱jkin ma̱a̱t juu' ve'e je̱
Espíritu Santo mo̱ojyjup, va'an tse'e du̱nu̱java je̱ts je̱ Maja̱ Vintsán ya̱'a̱ ve'e du̱pavaamp
juu' a̱ts miitse'e ntuknu̱ja'yidup. [38] Ax pa̱n ka'a tse'e je̱ jayu du̱kuvu̱k juu' a̱ts miitse'e
ntuknu̱ja'yidup, va'an tse'e ve'em du̱'itu̱.

[39] Ax ve'em tse'e, utsta ajchta utsta tsa̱'a̱da, tonda tse'e vintso̱ ve'e xko̱jtsnajxtinit
je̱ Nte'yam je̱ y'ayook, ka'a tse'e xkayakjajttuvat je̱tse'e yakkó̱tsu̱t je̱ ayook juu' ve'e
kayakvinmó̱tup. [40] Ax nu̱jom juu' jatye'e mtoondup mko̱jtstup, tonda ko̱tsta tse'e ve'em
ax jo'n du̱vinmachju̱ je̱ts vintso̱ ve'e du̱paa'ty du̱'ake̱ega.

15

Joojntykpa̱jknuva ve'e je̱ Cristo

[1] Utsta ajchta utsta tsa̱'a̱da, u̱xyamts a̱tse'e ntsa̱k je̱tse'e xjaa'myétstat je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y
ayook juu' a̱ts miitse'e nko̱jtsjidu, je̱'e̱ ve'e juu' ve'e mkuva̱jktu je̱tse'e myak'ítjada ma̱kk
aaj ma̱kk jo̱o̱t to'k muk je̱ Cristo ma̱a̱t. [2] Ya̱ o̱y ka̱ts ya̱ o̱y ayook ka̱jxpa tse'e xjaye̱pta je̱
joojntykin juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp pa̱n mpana̱jkxtupe'e juu' a̱ts miitse'e nko̱jtsjidu; ku̱x
pa̱n mmaso̱o̱ktup xa ve'e, ni vinxu̱pa tse'e mkato'nu̱xjadat juu' ve'e mjaanchja'vidup.

[3] Juu' xa ve'e du̱nu̱vinko̱pkika̱jxp je̱ ixpa̱jku̱n juu' a̱tse'e yakmo̱o̱y je̱ts a̱ts miitse'e nvaa-
jnjidi, ya̱'a̱ts je̱'e̱ ve'e: Xku'o̱o̱'kimdu ve'e je̱ Cristo u̱u̱'m je̱ nto̱kin ka̱jxamda, ve'em ax jo'n
je̱ Kunuu'kx Jatyán vya'añ. [4] Naxta̱jkits je̱'e̱ ve'e je̱tse'e jyoojntykpa̱jknuva kutoojk xa̱a̱j,
ve'em ax jo'n vyaampa je̱ Kunuu'kx Jatyán. [5] Naajknu̱ke̱'xnata̱jkijuts je̱'e̱ ve'e je̱ja je̱ Pedro
vyinkujk je̱ts u̱x'o̱o̱k je̱ja je̱ kukátsiva vyinkujktava. [6] U̱x'o̱o̱k tse'e ñaajknu̱ke̱'xnata̱jkiji
je̱ja je̱ uts je̱ ajch je̱ts je̱ uts je̱ tsa̱'a̱ vyinkujkta juu' ve'e nu̱mugo̱o̱xk mo̱kupx naxy ijttu.
Nu̱mayts je̱'e̱ ve'e jyaa'kjoojntykadana, o̱yame'e je̱m juu' ve'e tu̱y'o̱o̱'ktini. [7] U̱x'o̱o̱k tse'e
je̱ja je̱ Santiago vyinkujk ñaajknu̱ke̱'xnata̱jkiji, van'it tse'e je̱ja anañu̱joma je̱ kuka̱tsivata̱jk
vyinkujkta.

[8] Tun u̱x'o̱o̱kani tse'e je̱ja a̱ts nvinkujk ñaajknu̱ke̱'xnata̱jkijuva, o̱yam a̱tse'e n'it ax jo'n
to'k je̱ pi'k maax ónu̱k juu' ve'e tun to'mayji ke̱'xp ku ve'e kyapo̱'o̱paa'tyna. [9] A̱ts xa ve'e
je̱ kukátsiva juu' ve'e du̱nu̱pi'kika̱jxp, ni je̱'e̱ts a̱tse'e nkavinmachju̱ je̱ts a̱tse'e nyaktíju̱t
kukátsiva, je̱'e̱ ka̱jx ku a̱tse'e njomtuujn ntituujn je̱ Nte'yam je̱ jyáyuda. [10] Ax je̱'e̱ts a̱tse'e
juu'am a̱ts je̱ maja̱ maa'yu̱n ka̱jx juu' a̱tse'e je̱ Nte'yam xtoojnji. Ax je̱ maja̱ maa'yu̱n
juu' a̱tse'e xtoojnji, ka'ats je̱'e̱ ve'e ko̱o̱jyji vyinto̱ki. Nu̱yojkts a̱tse'e tu̱ntún je̱ts ni ka'a
ve'e nu̱to'k je̱ viijnk kukátsiva; o̱yam xa a̱tse'e viinm je̱'e̱ tu̱nkatún, je̱ Nte'yamts je̱'e̱ ve'e
tu̱du̱tún je̱ myaa'yu̱n ka̱jx. [11] Ax ka'ats je̱'e̱ ve'e vyinko̱pka pa̱n a̱ts je̱'e̱ ve'e ntuump uk pa̱n

je̱ viijnk kukátsiva je̱'e̱ ve'e du̱toondup, je̱'e̱ts je̱'e̱ ve'e juu' a̱a̱tse'e n'ava'nip, je̱'e̱ts je̱'e̱ ve'e juu' miitse'e mjaanchja'vidup.

Joojntykpajktinuvap tse'e je̱ o̱o̱'kpatajk

12 Ax pa̱n je̱'e̱ts a̱a̱tse'e n'ava'nip je̱ts joojntykpajknuva ve'e je̱ Cristo ku ve'e y'uk'a̱a̱'k, ¿vintso̱ts miitse'e je̱mda juu' ve'e vaandup je̱ts ka'a ve'e je̱ o̱o̱'kpatajk y'ukjoojntykpajktinuvat? 13 Ku̱x pa̱n tyúvam je̱'e̱ ve'e je̱ts ka'a ve'e je̱ o̱o̱'kpatajk y'ukjoojntykpajktinuvat, ka'a tse'e je̱ Cristo ku̱jyoojntykpajknuva. 14 Je̱ts pa̱n ka'a tse'e je̱ Cristo ku̱jyoojntykpajknuva, ka'a tse'e tyun je̱ katsjuu' a̱a̱tse'e n'ava'nip, nay ka'a tse'e tyoompa juu' miitse'e mjaanchja'vidup. 15 Pa̱n ka'a xa ve'e je̱ Cristo ku̱jyoojntykpajknuva, taayts je̱'e̱ ve'e je̱ tu̱va̱kojtsu̱n juu' a̱a̱tse'e mpu̱u̱mp, je̱'e̱ kajx ku a̱a̱tse'e nva'añ je̱ts je̱ Nte'yame'e du̱yakjoojntykpajknuva je̱ Cristo. Ku̱x pa̱n taayts je̱'e̱ ve'e ku̱y'it je̱ts joojntykpajktinuvape'e je̱ o̱o̱'kpatajk, taayvats je̱'e̱ ve'e je̱ts je̱ Nte'yame'e du̱yakjoojntykpajknuva je̱ Cristo. 16 Pa̱n ka'a xa ve'e jyoojntykpajktinuvat je̱ o̱o̱'kpatajk, ka'ava tse'e je̱ Cristo ku̱jyoojntykpajknuva; 17 je̱ts pa̱n ka'a ve'e je̱ Cristo ku̱jyoojntykpajknuva, ni vinxu̱pa tse'e je̱ xyu̱p mkato'nu̱xjada ku ve'e je̱ Cristo xjaanchjávada, je̱p tse'e to̱kin ja̱a̱tp je̱ xyu̱p mjaa'k'ítta. 18 Nay ve'empa tse'e, pa̱n pa̱n jatye'e to'k muk ijttu je̱ Cristo ma̱a̱t je̱tse'e y'o̱o̱'ktini, ku̱vyintóki̱dits je̱'e̱ ve'eda. 19 Pa̱n je̱'e̱jyji tse'e ku̱tyún je̱ a'ix'ijtu̱n juu' ve'e njaye̱jpumdup je̱ Cristo ka̱jx ku ve'e njoojntykimda yaja naxviijn, tun nu̱yojk ayo̱o̱va tse'e u̱u̱'m ya̱ njo̱o̱tamda je̱ts ni ka'a ve'e pa̱n viijnk jayu.

20 Ax je̱ Cristo, joojntykpajknuvats je̱'e̱ ve'e, je̱'e̱ tse'e mutoo'va̱jkp joojntykpajk ku ve'e y'uk'a̱a̱'k, ve'emts je̱'e̱ ve'e ax jo'n juu' ve'e ta̱'mitoo'va̱jkp. 21 Ve'em ax jo'n je̱ o̱o̱'ku̱n jye̱ji je̱'e̱ ka̱jx juu' ve'e to'k je̱ yaa'tya̱jk tyoon, nay ve'empa tse'e je̱ jayu jyoojntykpajktinuvat je̱'e̱ ka̱jx juu' ve'e jado'k je̱ yaa'tya̱jk tyoon. 22 Je̱ts ve'em ax jo'n anañu̱joma je̱ jayu y'o̱o̱'kta ku̱xe'e je̱ Adán je̱ chaan je̱ kyo̱o̱j y'itta, nay ve'empa tse'e anañu̱joma je̱ jayu jyoojntykpajktinuvat je̱ Cristo ka̱jx. 23 Ax ka'a tse'e nu̱jom jyoojntykpajktinuvat to'k naxji, je̱'e̱ ve'e ax jo'n tyukka̱da'akjada: too'va̱jkpe'e je̱ Cristo jyoojntykpajknuva ax jo'n juu' ve'e ta̱'mitoo'va̱jkp, je̱ts ku ve'e je̱ Cristo myiinnuvat, van'it tse'e jyoojntykpajktinuvat pa̱n pa̱n jatye'e je̱ Cristo je̱ jyayu. 24 Ku ve'e tun u̱x'o̱o̱kani, van'it tse'e je̱ Cristo du̱tukka̱tákat je̱ kutojku̱n je̱ Dios Tee', távani tse'e du̱yakvinto̱kika̱jxni vye'na nu̱jom pa̱n pa̱n jatye'e je̱ Nte'yam du̱tso'oxpajktup. 25 Ku̱x vinko̱pk je̱'e̱ ve'e je̱tse'e je̱ Cristo yakkutóku̱t van'it paat ku ve'e je̱ Nte'yam du̱yakvintóki̱nit pa̱n pa̱n jatye'e tso'oxpajkju̱dup. 26 Ax je̱ tso'oxpajkpa juu' ve'e tun u̱x'o̱o̱kani kutóki̱nup, je̱'e̱ts je̱'e̱ ve'e je̱ o̱o̱'ku̱n, ku̱x ka'a ve'e je̱ jayu van'it y'uk'o̱o̱'ktinit. 27 Ku̱x ve'eme'e je̱ Kunuu'kx Jatyán vya'añ je̱ts je̱ Nte'yame'e du̱pa̱a̱mnup nu̱jom juu' jaty je̱p je̱ Cristo kya̱'p pya'tkup. Ax ku tse'e vya'añ je̱ts nu̱jome'e du̱pa̱a̱mnit je̱p je̱ Cristo kya̱'p pya'tkup, va'ajts tse'e yakvinmo̱tu je̱ts ka'a ve'e je̱ Nte'yam viinm yakpámu̱t je̱p je̱ Cristo kya̱'p pya'tkup, ku̱x je̱'e̱ je̱'e̱ ve'e juu' ve'e pa̱'mu̱xjinup nu̱jom juu' jaty je̱p je̱ Cristo kya̱'p pya'tkup. 28 Ax ku tse'e távani nu̱jom juu' jaty tyañ vye'na je̱p je̱ Cristo kya̱'p pya'tkup, van'it tse'e je̱'e̱, je̱ Nte'yam je̱ y'Onu̱k, ñapyámju̱t je̱p je̱ Nte'yam kya̱'p pya'tkup, ax ve'em tse'e je̱ Nte'yam du̱nu̱ma̱jika̱jxnit du̱nu̱jaanchika̱jxnit nu̱jom juu' jaty.

29 Jado'k viijn, je̱m xa ve'e pa̱n pa̱n jatye'e du̱kuna̱pe̱jtidup je̱ jayu pa̱n pa̱n jatye'e o̱o̱'ktu jañapet. ¿Tya̱jxts je̱'e̱ ve'e ve'em du̱tonda pa̱n ka'a ve'e du̱jaanchjávada je̱ts joojntykpajktinuvape'e jado'k nax?

30 ¿Ukpu̱ tya̱jxts a̱tse'e jóvum xa̱aj nmaajk'ítju̱ je̱m je̱ o̱o̱'ku̱n y'am kya̱'m pa̱n ka'a a̱tse'e ti o̱'yin n'uk'a'ixni? 31 Utsta ajchta utsta tsa̱'a̱da, ve'em ax jo'n a̱tse'e nxo̱o̱ndu̱k miits ka̱jxta ku̱xe'e xjaanchjávada je̱ nMa̱ja̱ Vintsánamda Cristo Jesús, tyúvamts a̱tse'e nva'añ je̱ts jóvum xa̱aj a̱tse'e n'it je̱m je̱ o̱o̱'ku̱n y'am kya̱'m. 32 ¿Tits a̱ts je̱'e̱ ve'e xtoojnjip ku a̱tse'e nmuteni je̱ mu'uk jayu juu' a̱tse'e xtso'oxpajktu yaja éfesovit kyajpu̱n ku̱jx ku a̱tse'e n'ava'ni je̱ Nte'yam je̱ y'ayook? Pa̱n tyúvam xa ve'e ku̱y'it je̱ts ka'a ve'e je̱ o̱o̱'kpatajk y'ukjoojntykpajktinuvat, óyvats je̱'e̱ ve'e juu' ve'e vaandup: "Va'an tse'e du̱ka'yumda du̱'ookumda ku̱x tsojke'e n'o̱o̱'kumdinit."

33 Ka'a tse'e mnamyaso̱'o̱kjadat je̱tse'e je̱ jayu mvin'a̱a̱'njadat. Tyu̱vam xa je̱'e̱ ve'e juu'
ve'e vaandup: "Je̱ ko̱'o̱y mujatyoo' tse'e du̱yakma'tp je̱ jayu juu' ve'e du̱toomp je̱ y'o̱y je̱'e̱."
34 Vijta ke̱jta, maso̱o̱ktini je̱ mko̱'o̱y joojntykinda, ku̱x je̱m miitse'eda pa̱n pa̱n jatye'e je̱
Nte'yam du̱ka'íxada. Miits je̱ mtso̱'o̱tyo'nu̱n ka̱jxta xa a̱ts ya̱'a̱ ve'e ve'em nka̱ts.

Vintso̱ je̱ jayu jyoojntykpa̱jktinuvat

35 Je̱m xa n'ite'e juu' ve'e du̱'amo̱tutu̱vap: "¿Vintso̱se'e jyoojntykpa̱jktinuvat je̱ o̱o̱'k-
pata̱jk? ¿Vintso̱se'e y'íxuvat je̱ ñi'kxta je̱ kyo̱pkta?" 36 Jidu̱'u̱mts a̱tse'e n'atsa̱v: ¡Jayu juu'
ve'e o̱y juu' du̱kapayo̱'yp! Ku xa ve'e je̱ ta̱a̱mt yakni'ip ukpu̱ yakvu̱j, vintó̱kiyupts je̱'e̱ ve'e
je̱ ta̱a̱mt je̱ ñi'kx je̱ kyo̱pk ku ve'e myux. 37 Juu' xa ve'e yakniipp juu' xa ve'e yakva̱jp, ka je̱
ojts aajyapts je̱'e̱ ve'e juu' ve'e u̱x'o̱o̱k je̱jap, je̱ ta̱a̱mte'e juu' ve'e yakniipp juu' ve'e yakva̱jp,
je̱ trigo ta̱a̱mt ukpu̱ je̱ viijnk ta̱a̱mt. 38 Van'it tse'e je̱ Nte'yam du̱yakyee'k je̱ ta̱a̱mt pa̱n
vintso̱ ve'e du̱tsa̱k, je̱'e̱ tse'e du̱mo̱o̱yp je̱ ñi'kx je̱ kyo̱pk pa̱n vintso̱ ve'e tyukka̱da'akyju̱.
39 Ka'a xa ve'e ve'em je̱ jayu je̱ ñi'kx je̱ kyo̱pk ax jo'n je̱ naxvinyo̱'yva tá̱nu̱k jye̱'e̱, ka'a tse'e
ve'em je̱ naxvinyo̱'yva tá̱nu̱k je̱ ñi'kx je̱ kyo̱pk ax jo'n je̱ je̱yyva tá̱nu̱k jye̱'e̱, ka'a tse'e ve'em
je̱ je̱yyva tá̱nu̱k je̱ ñi'kx je̱ kyo̱pk ax jo'n je̱ ajkx jye̱'e̱, tum tiktspe'e je̱ ñi'kxta je̱ kyo̱pkta.
40 Nay ve'empa tse'e jyéjiva juu' jatye'e ijttup je̱m tsajviinm je̱tse'e jyéjiva je̱ ni'kx je̱ ko̱pk
juu' jatye'e yaja naxviijn. Ax ka'a tse'e y'akijpxa je̱ chojin juu' jatye'e ijttup je̱m tsajviinm
je̱ts je̱ ni'kx je̱ ko̱pk je̱ chojin juu' jatye'e yaja naxviijn. 41 Ka'a tse'e y'akijpxada je̱ chojin
je̱ aampa xa̱a̱j je̱ tya̱'kxu̱n ma̱a̱t je̱ aampa po̱'o̱ je̱ tya̱'kxu̱n ukpu̱ je̱ maatsa je̱ tya̱'kxu̱n,
ni ka'a tse'e y'akijpxada je̱ chojin je̱ maatsa je̱ tya̱'kxu̱nda, tum tíktstupe'e to'k jado'k je̱
tya̱'kxu̱n je̱ chojin. 42 Nay ve'empa u̱u̱'mda, ku ve'e njoojntykpa̱jkumdinuvat jado'k nax,
ka'a tse'e y'akijpxa je̱ ni'kx je̱ ko̱pk juu' ve'e njaye̱jpumdinup van'it ax jo'n ya̱ ni'kx ya̱
ko̱pk juu' ve'e u̱xyam njaye̱jpumdup. Ku xa ve'e je̱ jayu y'a̱a̱'k, pootsnup tse'e je̱ ñi'kx je̱
kyo̱pk; ax ku tse'e jyoojntykpa̱jknuvat, ni je̱ vin'ítats je̱'e̱ ve'e kyo̱o̱'k'o̱o̱'knit. 43 Ku ve'e
je̱ jayu y'a̱a̱'k, yak'ayo̱o̱v tse'e ñaxta̱ka; ku tse'e jyoojntykpa̱jknuvat, je̱ ma̱jin ma̱a̱t tse'e
y'ijtnit. Ka'a tse'e je̱ ma̱kkin du̱jayep ku ve'e ñaxta̱ka; ax ku tse'e jyoojntykpa̱jknuvat,
o̱o̱y tse'e je̱ ma̱kkin du̱tunjaye̱jpnit. 44 Naxta̱jkip xa ve'e ya̱ nni'kxamda ya̱ nkó̱pkamda ku
ve'e n'o̱o̱'kumda yaja naxviijn; ax ku tse'e njoojntykpa̱jkumdinuvat, ka'a tse'e je̱ o̱o̱'ku̱n
x'uknu̱mi'numdinit. Ku̱x ve'em ax jo'n jye̱ja je̱ ni'kx je̱ ko̱pk juu' ve'e o̱o̱'kp, jé̱jiva tse'e je̱
ni'kx je̱ ko̱pk juu' ve'e ni je̱ vin'ita ko̱o̱'k'o̱o̱'knup.

45 Ve'eme'e je̱ Kunuu'kx Jatyán vya'añ je̱ts je̱ muto'k yaa'tya̱jk, je̱ Adán, je̱ Nte'yam
je̱'e̱ ve'e du̱yakjoojntykpa̱jk. Ax je̱'e̱ pa̱n u̱x'o̱o̱k, je̱ Criistots je̱'e̱ ve'e, je̱'e̱ tse'e je̱ jayu
du̱mo̱o̱yp je̱ joojntykin. 46 Ax je̱ ni'kx je̱ ko̱pk juu' ve'e ni je̱ vin'ita ko̱o̱'k'o̱o̱'knup, ka'ats
je̱'e̱ ve'e du̱vintoo'vá̱ka je̱ ni'kx je̱ ko̱pk juu' ve'e o̱o̱'kp; je̱'e̱ ve'e too'va̱jkp je̱ji je̱ ni'kx je̱
ko̱pk juu' ve'e o̱o̱'kp, van'it tse'e je̱ ni'kx je̱ ko̱pk juu' ve'e ni je̱ vin'ita ko̱o̱'k'o̱o̱'knup. 47 Je̱
muto'k yaa'tya̱jk, naaxts je̱'e̱ ve'e y'ijt; je̱ts je̱ jado'k yaa'tya̱jk, je̱ Ma̱ja̱ Vintsa̱nts je̱'e̱ ve'e,
je̱ tsapjo̱o̱tmitts je̱'e̱ ve'e. 48 Je̱ ñi'kxta je̱ kyo̱pkta pa̱n pa̱n jatye'e yaja naxviijn, ve'emts je̱'e̱
ve'eda ax jo'n je̱ yaa'tya̱jk juu' ve'e naax ijt, je̱ts je̱ ñi'kxta je̱ kyo̱pkta pa̱n pa̱n jatye'e je̱m
tsapjo̱o̱tm, ve'emts je̱'e̱ ve'eda ax jo'n je̱ yaa'tya̱jk juu' ve'e je̱ tsapjo̱o̱tmit. 49 Ax ve'em tse'e,
ve'em ax jo'n nmajxumda je̱ yaa'tya̱jk juu' ve'e naax ijt, nay ve'empa tse'e nnajxumduvat
je̱ yaa'tya̱jk juu' ve'e je̱ tsapjo̱o̱tmit.

50 Utsta ajchta utsta tsa̱'a̱da, ve'em xa a̱ts miitse'e nvaajnjada je̱ts juu' jatye'e pu̱m je̱
tsu'uts je̱ts je̱ pajk ma̱a̱t, ka'ats je̱'e̱ ve'e y'o̱'yixju̱ je̱tse'e y'ítu̱t joma ve'e je̱ Nte'yam
xa̱'ma ka̱jx yakkutuk, ka'a xa ve'e nvaat je̱tse'e y'ítu̱t je̱'e̱ ma̱a̱t juu' ve'e vintó̱kip je̱ts
juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp. 51 Ntsa̱jkp xa a̱tse'e je̱tse'e xnu̱jávadat juu' ve'e kayaknu̱ja'vip
y'ijt. Ka'a tse'e anañu̱joma n'o̱o̱'kumdat, ax nu̱jom tse'e ntíktsumdinit, 52 jaty a̱a̱'k, to'k
vinmi'kxtkumji xa je̱'e̱ ve'e, van'it ku ve'e xyo'oxu̱t je̱ trompeta juu' ve'e u̱x'o̱o̱kani.
Xo'oxup xa ve'e je̱ trompeta je̱tse'e jyoojntykpa̱jktinuvat je̱ o̱o̱'kpata̱jk, ni je̱ vin'ita tse'e
kyo̱o̱'k'o̱o̱'ktinit; je̱ts u̱u̱'m, xyaktíktsumdinup tse'e. 53 Ku̱x ya̱ ni'kx ya̱ ko̱pk juu' ve'e
u̱xyam njaye̱jpumdup, vintó̱kiyupts ya̱'a̱ ve'e, ya̱'a̱ tse'e vimpijtnup ni'kxu̱ko̱pk juu' ve'e
ni je̱ vin'ita ko̱o̱'k'o̱o̱'knup. 54 Ax ku tse'e ya̱ ni'kx ya̱ ko̱pk juu' ve'e njaye̱jpumdup,

juu' ve'e vintǫ́kip jętse'e y'ąą'k, kuts yą'ą ve'e tu̱vyimpijtni ję ni'kx ję kǫpk juu' ve'e
ni ję vin'ita kǫǫ'kvintǫ́kinup jętse'e xą'ma kąjx y'ijtnit, van'it tse'e tyónju̱t ję Kunuu'kx
Jatyán juu' ve'e vaamp: "Tą xa ve'e ję ǫǫ'ku̱n kyutǫ́kini, tą xa ję'ę ve'e yak'amąądaaga.
55 ęǫ'ku̱n, ¿joma tse'e y'it ję mtuktsaachto'nu̱n? ¿Joma tse'e y'it ję kutojku̱n jętse'e ję jayu
xyaktsaachpaa'tu̱t?" Jidu̱'u̱m tse'e vya'añ. 56 ęǫ'kp xa ve'e ję jayu ję tǫkin kąjx, jęts ję
pava'nu̱n kąjx tse'e ję tǫkin ję mąkkin du̱jayep. 57 Ax kukąjtsja tse'e y'ijtnit ję Nte'yam, juu'
ve'e xmǫ'yumdup ję mąądaaku̱n ję nMąją Vintsą́namda Jesucristo kąjx, ax ve'em tse'e ję
ǫǫ'ku̱n xkah'amąądaaguimda.
58 Ję'ę kąjx tse'e, utsta ąjchta utsta tsą'ąda, juu' ątse'e ǫǫy ntuntsǫjktup, pąmda tse'e ję
mąkk aąj ję mąkk jǫǫt to'k muk ję Cristo mąąt, xą'ma kąjx tse'e xyaknu̱yókadat vintsǫ ve'e
xmutóndat xmupą́ktat ję Mąją Vintsą́n, ku̱x mnu̱ja'vidinup xa miitse'e jęts ję'ę juu' ve'e
mtoondup mkǫjtstup to'k muk ję Mąją Vintsą́n mąąt, ka kǫǫjyap tse'e xtonda xkǫtsta.

16

Ję meen juu' ve'e ję jaanchja'vivatąjk yakmojktu

1 Ax ję'ę tse'e ku ve'e ję meen xyakmokta jętse'e xputą́kadat ję Nte'yam ję jyayu, tonda
tse'e ve'em ax jo'n ątse'e ntukpavaandi ję jaanchja'vivatąjk juu' ve'e nay'amojkijidup
jęm galáciait y'it jǫǫtm. 2 Vindomiingo, muto'k xąąj ję semana, mkǫntóktap tse'e to'k
viijn pąn vinxu̱pe'e xpąkta ku ve'e tu̱mnay'ajátjada jętse'e xyakmóktat. Ve'em tse'e ka
van'ítnumap xyakmóktat ję meen ku ątse'e nję'yat joma ve'e miitsta. 3 Ax kuts ątse'e
nję'yat, nkę́xtapts ątse'e jęm Jerusalén ję nąk mąąt ję'ę pąn pąn jaty miitse'e mvinkǫ́ndap
jętse'e du̱yaknąjkxtat ję meen juu' ve'e myakmóktap. 4 Ax pąn ǫyts ję'ę ve'e jęts ątse'e
nnąjkxpat, nmąądadapts ąts ję'ę ve'e.

Ku ję Pablo du̱nu̱pąąjmtki jętse'e ñąjkxu̱t jęp Corinto

5 Ku xa ąts miitse'e nąjkx nku'ixta, náxupts ątse'e jęm macedóniait y'it jǫǫtm, van'itts
ątse'e nję'yat joma ve'e miitsta. 6 To'mayji ąts miitse'e jek jaty ję it ntukmąątyaknáxtat,
to'mayji nu̱jom ję xox aats, van'itts ąts miitse'e xputą́kadat pąn joma ątse'e nnu̱jkx. 7 Ka'a
xa ątse'e ntsąk jęts ąts miitse'e nku'íxtat naxyji, tanavaamp ątse'e jek jaty miits mąątta
pąn vaampe'e ję Mąją Vintsą́n. 8 Ax jaa'ktánapts ątse'e yaja éfesovit kyajpu̱n ku̱jx ję
pentecostés xąąj paat, 9 ku̱x x'ǫ'yixjup ątse'e jęts ątse'e ję tu̱vąkǫjtsu̱n mpą́mu̱t ję Mąją
Vintsą́n kąjx, ǫ́yame'e jyę́ja nu̱may ję jayu juu' ve'e du̱tso'oxpąjktup ję ayook juu' ątse'e ję
jayu nvaajnjidup.
10 Pąn ję'yp tse'e jęm ję Timoteo, íxtadats jętse'e ǫy jǫǫt m'íttat ję'ę mąąt ku̱x myutuump
myupu̱jkp ję'ę ve'e ję Mąją Vintsą́n, ve'em ax jo'n ątse'e ntun. 11 Ni pąna tse'e miitsta ję'ę
xkaviijnk'íxu̱t. Ax ku tse'e chǫǫ'nu̱t, putą́kada jętse'e xǫǫjntkp xmasǫǫktinit jęts ątse'e
xnu̱mínu̱t, ku̱x n'a'ixp ąts ję'ę ve'e mąąt ję utsta ję ąjchta.
12 Jado'k viijn, tą ątse'e ǫǫy njatunmunoo'kxtu̱k ję n'útsamda ję n'ąjchamda Apolos
jętse'e nąjkx ku̱mku'íxjada mąąt ję utsta ję ąjchta juu' ve'e yájada; ka'a tse'e u̱xyam
ñąjkxuva'añ, van'it tse'e ñąjkxu̱t ku ve'e y'ǫ'yixju̱t.

Ku ję Pablo máyam ję Dios du̱kejx

13 Nakyujoojntykajada, mąkk tse'e xjaanchjávadat ję Jesucristo, ka'a tse'e mtsą'ągadat,
mąkk tse'e mnapyą́mjadat. 14 Nu̱jome'e pąn juu' jatye'e mtoondup mkǫjtstup, ję tsǫjku̱n
mąąt tse'e xtóndat xkǫ́tstat.
15 Utsta ąjchta utsta tsą'ąda, mnu̱ja'vidinupts miitse'e jęts ję jáyuda juu' ve'e tsu̱u̱nidup
jęm ję Estéfanas tyąk'am, ję'ę tse'e mutoo'vąjkp ję ǫy kąts ję ǫy ayook du̱jaanchja'vidu
jęm acáyait y'it jǫǫtm, ax ję'ę tse'e du̱mutoondup du̱mupąjktup pąn pąn jatye'e ijttup
ję Nte'yam ję jyayu. 16 Ntsąjkpts ątse'e jętse'e mnapyą́mjadat jęp ję'ę kyą'p pya'tkupta,
nay ve'empa anañu̱joma pąn pąn jatye'e ję Mąją Vintsą́n du̱mutoondup du̱mupąjktup.
17 Xǫǫjntkp xa ątse'e ku ve'e myętsta ję Estéfanas, ję Fortunato, jęts ję Acaico, ku̱x ję'ę
xa ve'e du̱toondup juu' miitse'e mka'ǫ'yixju̱dup ku̱xe'e yaja mka'itta. 18 Xyakjǫt'amájidu
xa ąts ję'ę ve'e, myakjǫt'amájijiduvats miits ję'ę ve'e. Vintsą'ągada ję jayu ax jo'n ję'ęda.

[19] Máyame'e je̱ Dios mke̱jxu̱xjada je̱ jaanchja'vivata̱jkta pa̱n pa̱n jatye'e nay'amojkijidup yaja ásiait y'it ja̱a̱t. Máyame'e je̱ Dios je̱ Maja̱ Vintsá̱n ka̱jx mke̱jxu̱xju̱duva je̱ Aquila je̱ts je̱ Priscila, nay ve'empa je̱ jaanchja'vivata̱jkta juu' ve'e nay'amojkijidup je̱m je̱'e̱ tya̱k'amda.
[20] Máyame'e je̱ Dios mke̱jxu̱xju̱duva anañu̱joma je̱ utsta je̱ ajchta je̱ts anañu̱joma je̱ utsta je̱ tsa̱'a̱da. Nache̱e̱'njada to'k jado'k je̱ tso̱jku̱n ma̱a̱t je̱ Maja̱ Vintsá̱n ka̱jx.
[21] A̱ts, je̱ Pablo, viinm a̱tse'e nja'a ya̱ máyam je̱ Dios juu' a̱ts miitse'e ntukna̱ke̱jxtup.
[22] Pa̱n pa̱n xa ve'e du̱katso̱jkp je̱ Maja̱ Vintsá̱n Jesucristo, ko̱'o̱y nu̱kó̱tsats je̱'e̱ ve'e y'ijtnit. ¡Maja̱ Vintsá̱n, miinni to'k aaj!
[23] Je̱ Maja̱ Vintsá̱n Jesús tse'e mkunoo'kxjadap. [24] Ntso̱jktupts a̱ts miitse'e anañu̱joma pa̱n pa̱n jatye'e je̱ Cristo Jesús du̱jaanchja'vidup.

Ya̱'a̱ tse'e je̱ mume̱jtsk na̱k juu' ve'e je̱ Pablo tyuknu̱ja'yi je̱ jaanchja'vivata̱jk je̱p Corinto

1 A̱tse'e je̱ Pablo, je̱ Nte'yam a̱tse'e xvinko̱on je̱ts a̱tse'e n'ítu̱t je̱ Jesucristo je̱ kyuká̱tsiva.
A̱ts je̱ts je̱ n'útsamda je̱ n'ajchamda Timoteo, máyam a̱a̱tse'e je̱ Dios ntukṉuke̱xta je̱
jaanchja'vivata̱jkta juu' ve'e nay'amojkijidup je̱m coriintovit kyajpu̱n ka̱jxm, je̱ts nu̱jom je̱
Nte'yam je̱ jyayu juu' ve'e ijttup je̱m acáyait y'it jo̱o̱tm. 2 Je̱ Nte'yam, juu' ve'e nTee'imdup,
je̱ts je̱ nMa̱ja̱ Vintsá̱namda Jesucristo, je̱'e̱ tse'e mkunoo'kxjadap je̱tse'e m'ijttinit je̱ y'o̱y
jo̱o̱t ma̱a̱tta.

Ku je̱ Pablo chaachpaaty

3 Yakma̱ja yakjaancha tse'e y'ijtnit je̱ Nte'yam, je̱ nMa̱ja̱ Vintsá̱namda Jesucristo je̱
Tyee', je̱ nTee'amda, juu' ve'e xnu̱'ixka̱daakumdup je̱tse'e xyakjo̱t'amá̱jimda. 4 Je̱'e̱ts
a̱a̱tse'e xyakjo̱t'amá̱jip pa̱n ti tsaachpaatu̱n a̱a̱tse'e nyaknajxyp, ax ve'emts a̱a̱tse'e
nyakjo̱t'amá̱jiduvat pa̱n pa̱n jatye'e tsaachpaattup je̱ jo̱t'ama̱jin ma̱a̱t juu' a̱a̱tse'e je̱
Nte'yam xmo̱o̱yp ku a̱a̱tse'e ntsaachpaa'ty. 5 Ku a̱a̱tse'e ntsaachpaa'ty ax jo'n je̱ Cristo
chaachpaaty jo'n, je̱'e̱ ka̱jx ku a̱a̱tse'e to'k muk n'it je̱'e̱ ma̱a̱t, nay ve'empats a̱a̱tse'e je̱
Cristo xyakjo̱t'ama̱ja je̱'e̱ ka̱jx ku a̱a̱tse'e to'k muk n'it je̱'e̱ ma̱a̱t. 6 Je̱'e̱ ka̱jxts a̱a̱tse'e
ntsaachpaa'ty je̱tse'e xjaye̱jptinit je̱ jo̱t'ama̱jin je̱ts je̱ joojntykin juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx
ijtp. Je̱ Nte'yam a̱a̱tse'e xyakjo̱t'amá̱jip, ve'emts miitse'e a̱a̱ts ka̱jx mjo̱t'amá̱jiduvat je̱tse'e
xmuté̱nadat je̱ tsaachpaatu̱n, ve'em ax jo'n a̱a̱tse'e je̱ tsaachpaatu̱n nmutena. 7 To'k aaj
to'k jo̱o̱tts a̱a̱tse'e njava je̱ts ta̱m miitse'e mnaajk'ítjada je̱ Nte'yam ma̱a̱t. Ku̱x ku xa
miitse'e je̱ tsaachpaatu̱n xyaknaxta, ve'em ax jo'n a̱a̱tse'e je̱ tsaachpaatu̱n nyaknajxpa,
myakjo̱t'amá̱jijiduvapts miitse'e je̱ Nte'yam, ve'em ax jo'n a̱a̱ts je̱'e̱ ve'e xyakjo̱t'ama̱ja.
8 Utsta ajchta utsta tsa̱'a̱da, ntsa̱jkp xa a̱tse'e je̱tse'e xnu̱jávadat vintso̱ a̱tse'e ntsaach-
paaty je̱m ásiait y'it jo̱o̱tm, va'ajts ma̱kk xa je̱'e̱ ve'e tyun'ijt, ve'emts a̱tse'e n'ukvinmaajy
je̱ts ka'a a̱tse'e ku̱n'ama̱a̱daagui je̱ tsaachpaatu̱n, ku̱nku'o̱o̱'ki a̱tse'e. 9 Ve'em a̱tse'e
nnayja'viji ax jo'n je̱ jayu pa̱n pa̱ne'e je̱ y'o̱o̱'ku̱n kutúkani. Ni vinxú̱pats a̱tse'e xka'o̱'yixji
je̱ts a̱tse'e ku̱nkukeek je̱ tsaachpaatu̱n. Je̱'e̱ ka̱jxts ya̱'a̱ ve'e tyoojnji kyo̱jtsji je̱ts a̱tse'e
viinm nkanayjávajat, je̱'e̱ ve'e je̱ts a̱tse'e to'k ka̱'a̱jyji nnapyámju̱t je̱m je̱ Nte'yam y'am
kya̱'m, juu' ve'e je̱ o̱o̱'kpata̱jk du̱yakjoojntykpa̱jknuvap. 10 Je̱ Nte'yam xa a̱tse'e x'ix xjaye̱jp
ku a̱tse'e ma̱kk je̱ aja'vin je̱ atsa̱'kin nyaknajxy, je̱'e̱ts a̱tse'e xjaa'k'íxup xjaa'kjayépup
ku a̱tse'e je̱ aja'vin je̱ atsa̱'kin njaa'kyaknáxu̱t. To'k aaj to'k jo̱o̱tts a̱tse'e vinjava ntañ
je̱ts a̱tse'e xjaa'k'íxu̱t xjaa'kjayépu̱t 11 je̱'e̱ ka̱jx ku a̱ts miitse'e xputá̱kada ku a̱tse'e
xnu̱tsapko̱tsta. Ax pa̱n nu̱mayts a̱tse'e je̱ jayu xnu̱tsapko̱tsta, ve'em tse'e nu̱may je̱ jayu je̱
Nte'yam du̱kuko̱jtsjadat je̱ maa'yu̱n ka̱jx juu' a̱tse'e je̱ Nte'yam xtoojnjip.

Pa̱n tya̱jx ka̱jxe'e je̱ Pablo kyanu̱jkx je̱p Corinto

12 Je̱ja xa ve'e to'k viijn juu' a̱tse'e ntukxo̱o̱jntkp, je̱'e̱ts je̱'e̱ ve'e ku a̱tse'e nkatinatyukjá-
vaja je̱ts a̱tse'e va'ajts aaj va'ajts jo̱o̱t je̱ts to'k aaj to'k jo̱o̱t ntsu̱u̱na yaja naxviijn, ax
nu̱yojkts a̱tse'e nxo̱o̱ndu̱k ku a̱tse'e ve'em nmaajk'ítju̱ miits ma̱a̱tta. Je̱ Nte'yam a̱tse'e
xtoojnjip je̱ maa'yu̱n je̱ts a̱tse'e ve'em njoojntyka; ka'a a̱tse'e njoojntyka je̱ naxviijnit jayu
je̱ vyinma'yu̱n ka̱jx. 13 Je̱'e̱jyjits a̱ts miitse'e ntukṉuja'yidup juu' ve'e m'o̱'yixju̱dup je̱tse'e
xkó̱tstat je̱tse'e xvinmó̱tudat, n'a'ixpts a̱tse'e je̱ts va'ajtse'e xvinmo̱tuká̱xtat, 14 ve'em tse'e
mxo̱o̱ndu̱ktat a̱ts ka̱jx ku ve'e myiinnuvat je̱ nMa̱ja̱ Vintsá̱namda Jesús, nay ve'empats
a̱tse'e nxo̱o̱jntkpat miits ka̱jxta van'it.

15 Ku̱x a̱tse'e nnasja'vi je̱ts mjaye̱jptupe'e je̱ vinma'yu̱n a̱ts ka̱jx, ve'em ax jo'n a̱tse'e
je̱ vinma'yu̱n njayep miits ka̱jxta, je̱'e̱ ka̱jxts a̱ts miitse'e o̱jts n'ukku'ixuva'anda je̱tse'e
ve'em ku̱mxo̱o̱jntkti ku a̱ts miitse'e me̱jtsk nax o̱jts ku̱nku'ixta. 16 Njatso̱jk xa a̱tse'e je̱tse'e
ku̱nku'ixti naxyji ku a̱tse'e nmiijn yaja macedóniait y'it ja̱a̱t, je̱tse'e u̱x'o̱o̱k ku̱n'avimpij-
tidinuva, van'itts a̱tse'e xputá̱kadat ku a̱tse'e nna̱jkxu̱t je̱m judéait y'it jo̱o̱tm. 17 ¿Ka'a a̱ts

vine'e o̱y mpayo̱'y ku a̱tse'e ve'em nmu̱pa̱a̱jmtki? ¿Ve'eme'e mvinmayda je̱ts ve'em a̱tse'e
juu' nnu̱pa̱a̱mdu̱ka ax jo'n je̱ jayu juu' ve'e du̱yaktoondup je̱ y'avintso̱ vinma'yu̱n?, juu'
ve'e vaandup je̱ts ve'em, ó̱yame'e ve'em du̱kakutyonuva'anda. [18] Ax ñu̱ja'vipts je̱'e̱ ve'e je̱
Nte'yam je̱ts ka'a a̱ts miitse'e nna̱a̱jmada "ve'em" ku a̱tse'e nkakutyonuva'añ je̱ n'ayook.
[19] Ku̱x je̱ Jesucristo, je̱ Nte'yam je̱ y'Onu̱k, je̱'e̱ juu' ve'e jye̱'e̱ a̱a̱ts miits ntuknu̱ja'vidu,
a̱ts ma̱a̱t je̱ Silas je̱ts je̱ Timoteo, ni vin'ítats je̱'e̱ ve'e kyava'añ "ve'em" ukpu̱ "ka'a"
je̱tse'e du̱kakutyún je̱ y'ayook, kyutyuump xa je̱'e̱ ve'e juu' ve'e kya̱jtsp. [20] Ku̱x nu̱jom je̱
vaandu̱k juu' ve'e je̱ Nte'yam myaso̱o̱k, je̱ Cristo ka̱jx xa je̱'e̱ ve'e yakkutyún. Je̱'e̱ ka̱jx
tse'e nyakmájimda nyakjaanchimda je̱ Nte'yam ku ve'e nva'numda "Amén", ve'em tse'e
nnu̱ko̱jtspe̱jtumda juu' ve'e je̱ Nte'yam tyuump kya̱jtsp je̱ Jesucristo ka̱jx. [21] Ax je̱ Nte'yamts
je̱'e̱ ve'e juu' a̱tse'e ma̱kk xyak'ijtp to'k muk je̱ Cristo ma̱a̱t, je̱'e̱ts a̱tse'e xvinko̱o̱n [22] je̱tse'e
du̱kejx je̱ Espíritu Santo je̱tse'e y'ijtnit yam a̱ts nja'vin ka̱jxm, ve'emts a̱tse'e xtuknu̱ja'vi
je̱ts njaye̱jpnup a̱tse'e je̱ y'o̱y je̱'e̱ juu' ve'e miinnup.

[23] Ñu̱ja'vipts je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam je̱ts ka'anum a̱ts miitse'e nku'ixta, ku̱x je̱'e̱ a̱tse'e ntso̱jk
je̱tse'e xmaso̱o̱ktinit je̱ mtó̱kinda, ve'emts a̱ts miitse'e nkayaktsaachpaa'ttat. [24] Ka je̱'e̱pts
a̱tse'e n'íxtip vintso̱ a̱ts miitse'e juu' ake̱e̱'y ntukjaanchjávadat, ku̱x je̱ jaanchja'vin ka̱jxe'e
ma̱kk mnaajk'ítjada to'k muk je̱ Jesucristo ma̱a̱t. Je̱'e̱ a̱tse'e n'íxtip vintso̱ a̱ts miitse'e
mputá̱kadat je̱tse'e o̱o̱y je̱ xo̱o̱jntku̱n xtunjayéptat.

2

[1] Je̱'e̱ ka̱jxts a̱tse'e mpayo̱'y je̱ts ka'a a̱ts miitse'e nyaktsaachvinmaaydinuvat ku a̱ts
miitse'e na̱jkx nku'íxtinuva. [2] Ku̱x pa̱n a̱ts miitse'e ku̱nyaktsaachvinmáyda, ¿pa̱nts je̱'e̱ ve'e
juu' a̱tse'e xyakxo̱o̱ndu̱kup? Miitsjyam xa je̱'e̱ ve'eda juu' a̱tse'e ku̱nyaktsaachvinmaaydi.
[3] Je̱'e̱ ka̱jxts a̱ts miitse'e ve'em nmu̱ja'yidi ku̱x ka'a a̱tse'e nna̱jkxuvaajñ joma ve'e miitsta
je̱ts a̱ts miitse'e ku̱nku'íxtinuva je̱ tsaachvinma'yu̱n ma̱a̱t, miitsta, juu' a̱tse'e ku̱xyakx-
o̱o̱jntkti. Nayja'vijinup a̱tse'e tyu̱va je̱ts ku a̱tse'e nxo̱o̱ndu̱k, mxo̱o̱jntktuvapts miitse'eda.
[4] Ku̱x ku xa a̱ts miitse'e nnu̱ja'yidi, va'ajts tsaachvinmaaypts a̱tse'e nve'na je̱ts a̱tse'e o̱o̱y
ntunnavyinma'yu̱nmo̱o̱jyji, yaaxts a̱tse'e. Ax ka je̱'e̱ ka̱jxapts a̱ts miitse'e nnu̱ja'yidi je̱tse'e
nyaktsaachvinmáydat; je̱'e̱ ka̱jxe'e je̱tse'e xnu̱jávadat je̱ts o̱o̱y a̱ts miitse'e ntuntso̱kta.

Ku je̱ Pablo vyaajñ je̱tse'e je̱ jayu yakto̱kinme̱e̱'kxu̱t

[5] Ax pa̱n je̱m tse'e juu' ve'e je̱ tsaachvinma'yu̱n du̱yakjéjidu, ka átsjyapts je̱'e̱ ve'e
xyaktsaachvinmaaydu, nay ve'empa ve'e anañu̱joma miitsta. [6] Je̱ tsaachpaatu̱n juu' ve'e
mpa̱a̱jmjidu je̱ jayu juu' ve'e myaktsaachvinmaaydu, va'ants vanxu̱pji du̱'itu̱; [7] ñojk'ó̱y
me̱e̱'kxjada je̱ tyo̱kin je̱tse'e xyakjo̱t'amájadat ku̱x ku ve'e je̱ tsaachvinma'yu̱n du̱kamuté-
nat. [8] Je̱'e̱ ka̱jxts a̱ts miitse'e nmunoo'kxtu̱kta je̱tse'e xtuknu̱ja'vidinuvat je̱ts mtso̱jktup
miits je̱'e̱ ve'e. [9] Je̱'e̱ ka̱jxts a̱ts miitse'e nnu̱ja'yidi je̱ts a̱tse'e nnu̱jávat pa̱n mka̱tsu̱pa̱jktup
ijke'e. [10] Je̱ jayu juu' miitse'e mto̱kinme̱e̱'kxtup, nto̱kinme̱e̱'kxpapts a̱ts je̱'e̱ ve'e. Je̱ts je̱'e̱
juu' a̱tse'e tu̱nto̱kinmee'kx, pa̱n je̱me'e je̱ tyo̱kin je̱ts a̱tse'e nme̱e̱'kxu̱t, miits ka̱jxtats
a̱tse'e ve'em tu̱ntún je̱ja je̱ Cristo vyinkujk, [11] ve'em tse'e je̱ Satanás nka'itu̱mo̱'yumdat
je̱tse'e xkah'ama̱a̱daaguimdat, ku̱x nmu̱ja'vimdup xa u̱u̱'me'e je̱ts ti ve'e ñupa̱a̱jmtkip.

Ku je̱ Pablo ñavyinma'yu̱nmo̱o̱jyji je̱p Troas

[12] Ku a̱tse'e nje̱'y je̱m trooasit kyajpu̱n ka̱jxm, o̱o̱yts a̱tse'e xtun'o̱'yixji je̱ts a̱tse'e je̱ jayu
nvaajnjidi je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook, [13] ax ka'ats a̱tse'e to'k aaj to'k jo̱o̱t n'ijt ku̱xe'e a̱ts nkapaaty
je̱ n'útsamda je̱ n'ajchamda Tito. Je̱'e̱ ka̱jxts a̱tse'e je̱m ntso̱o̱'nni je̱ts a̱tse'e nje̱'y yaja
macedóniait y'it ja̱a̱t.

Juu' ve'e ma̱a̱daaktup je̱ Cristo ka̱jx

[14] Kuka̱jtsja tse'e je̱ Nte'yam du̱tsa̱k, je̱'e̱ a̱a̱tse'e xa̱'ma ka̱jx xyakma̱a̱daakp je̱ Cristo Jesús
ka̱jx. Ijtpts a̱a̱tse'e ve'em ax jo'n je̱ pa'ajk xoo'kpa juu' ve'e du̱yakpa'ajkxoo'kpa̱jkka̱jxp
to'k je̱ ta̱jk, ijtpts a̱a̱tse'e je̱ jayu ntuknu̱java je̱ Nte'yam je̱ kya̱ts je̱ y'ayook vinxu̱p to'k it
to'k naxviijn. [15] Ku̱x ve'em xa a̱a̱tse'e je̱ Nte'yam xjayep ax jo'n a̱a̱tse'e ku̱n'ijt je̱ pa'ajk
xoo'kpa juu' ve'e je̱ Cristo ku̱du̱jayep, ntuknu̱ja'vipts a̱a̱tse'e je̱ kya̱ts je̱ y'ayook pa̱n pa̱n

jatye'e je̱ tyo̱kin nu̱vaatsju̱dup je̱ts nay ve'empa pa̱n pa̱n jatye'e vintó̱kidup. [16]Je̱'e̱ pa̱n pa̱n
jatye'e vintó̱kidup, ve'emts a̱a̱ts je̱'e̱ ve'e xjávada ax jo'n juu' ve'e o̱o̱'k je̱tse'e xyuu'k, je̱
chaachpaatu̱nts a̱a̱tse'e n'ava'nip; ax je̱'e̱ tse'e pa̱n pa̱n jatye'e je̱ Nte'yam yaktso̱o̱kju̱dup,
ve'emts a̱a̱ts je̱'e̱ ve'e xjávada ax jo'n je̱ pa'ajk xoo'kpa, xa̱'ma ka̱jx tse'e jyoojntykidinit je̱'e̱
ka̱jx juu' a̱a̱tse'e je̱ jayu nvaajnjidup. ¿Ax pa̱nts n'ite'e o̱'yixjup je̱tse'e ya̱ toonk du̱tónu̱t?
[17]Ax ka'ats a̱a̱tse'e nve'ema ax jo'n je̱ nu̱may jayu juu' ve'e du̱tukmeempa̱jktup je̱ Nte'yam
je̱ y'ayook; to'k mukts a̱a̱tse'e n'it je̱ Cristo ma̱a̱t, to'k aaj to'k jo̱o̱tts a̱a̱tse'e je̱ jayu juu'
nvaajñja je̱ja je̱ Nte'yam vyinkujk, juu' a̱a̱tse'e xke̱jxp.

3

Ñu̱májip tse'e o̱o̱y je̱ nam ko̱jtstán

[1]Ku a̱tse'e ve'em nva'añ, ¿jidu̱'u̱me'e mvinmayda: "Jado'k nax tse'e je̱ Pablo ñay'o̱ñu̱kó̱t-
saja"? ¿Ukpu̱ tso̱jkjup vine'e je̱ts a̱a̱ts miitse'e ntuk'íxtat je̱ na̱k joma a̱a̱ts miitse'e
x'o̱ñu̱kó̱tsada ku a̱a̱tse'e je̱ jayu nvaajnjada je̱ Nte'yam je̱ y'ayook, ukpu̱ je̱ na̱k joma a̱a̱tse'e
je̱ jayu x'o̱ñu̱kó̱tsada ku a̱a̱ts miits je̱'e̱ ve'e nvaajnjada? [2]Ax ka'a tse'e. Miits xa ve'e
viinmda ax jo'n je̱ na̱k joma a̱a̱tse'e nyak'o̱ñu̱ko̱tsa. Jyapa̱na pa̱n pa̱ne'e du̱'ixp vintso̱ ve'e
je̱ Nte'yam ma̱a̱t mnapya̱a̱jmjidini je̱tse'e xmaso̱o̱ktini je̱ mko̱'o̱y joojntykinda, o̱'yixjupts
je̱'e̱ ve'e je̱tse'e du̱nu̱jávat je̱ts je̱ Nte'yam ka̱jx a̱a̱tse'e juu' ntuujn nka̱jts ku a̱a̱tse'e n'ijt
miits ma̱a̱tta. [3]Miitsta xa ve'e ax jo'n je̱ na̱k juu' ve'e je̱ Cristo viinm ku̱du̱jaajy a̱a̱ts ka̱jx,
ka'a tse'e je̱ tinta ma̱a̱t jya'a ukpu̱ je̱m tsatsets ka̱jxm yukja'a, je̱m tse'e mja'vin ka̱jxmda
je̱ Nte'yam je̱ y'ayook tyañ je̱ Espíritu Santo ka̱jx, juu' ve'e ijtp je̱m je̱ joojntyk Nte'yam
jya'vin ka̱jxmpa.

[4]To'k aaj to'k jo̱o̱t a̱tse'e ve'em nva'añ ku̱xe'e a̱ts je̱ja je̱ Nte'yam vyinkujk njaanchjáva
je̱ts je̱ Cristo ka̱jx a̱a̱tse'e juu' ntuujn nka̱jts ku a̱a̱tse'e n'ijt miits ma̱a̱tta. [5]Ka'a a̱a̱tse'e
x'o̱'yixju̱ je̱ts a̱a̱tse'e ya̱ toonk ntónu̱t a̱a̱ts ya̱ n'avintso̱ vinma'yu̱n ka̱jx, je̱ Nte'yam ka̱jx
je̱'e̱ ve'e juu' a̱a̱tse'e ntuump nka̱jtsp.

[6]Je̱ Nte'yam ka̱jx xa a̱a̱tse'e x'o̱'yixju̱ je̱ts a̱a̱tse'e je̱ jayu nvaajnjada je̱ nam ko̱jtstán
juu' ve'e je̱ Nte'yam yaktaan. Ka'a tse'e ya̱ nam ko̱jtstán ax jo'n je̱ pava'nu̱n juu' ve'e
je̱ Moisés yakmo̱o̱y. Ku̱x je̱ pava'nu̱n juu' ve'e je̱ Moisés yakmo̱o̱y, je̱'e̱ tse'e du̱'ava'ni
je̱ tsaachpaatu̱n ku̱xe'e je̱ jayu du̱kakutyún je̱ pava'nu̱n. Ax ya̱ nam ko̱jtstán, je̱ o̱y ka̱ts
je̱ o̱y ayookts ya̱'a̱ ve'e juu' a̱a̱tse'e je̱ Espíritu Santo xmo̱o̱yp, je̱ Espíritu Santo, juu'
ve'e je̱ jayu du̱joojntykinmo̱o̱yp. [7]Ku ve'e je̱ Moisés vyajntyk je̱m ko̱pk ka̱jxm ma̱a̱t je̱
pava'nu̱n juu' ve'e je̱m tsatsets ka̱jxm yukja'a, ka'a tse'e je̱ israeejlit jayu du̱muténidi
je̱tse'e du̱'íxtat je̱ Moisés je̱ vyiijn je̱ y'aaj ku̱xe'e o̱o̱y tyun'ajaj tyun'atu̱'kx. O̱yame'e
o̱o̱y tyun'ajaj tyun'atu̱'kx, vinto̱ki tse'e je̱ y'ajajtk. O̱yame'e je̱ ma̱jin ma̱a̱t o̱o̱y tyun'ijt je̱
pava'nu̱n juu' ve'e je̱ tsaachpaatu̱n du̱'ava'nip ku̱xe'e je̱ jayu du̱kakutyonda, [8]¿ax vintso̱ts
je̱'e̱ vine'e nu̱yojk du̱kajaa'knu̱májat je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook juu' a̱a̱tse'e je̱ Espíritu Santo
xmo̱o̱yp? [9]O̱yam tse'e je̱ ma̱jin ma̱a̱t o̱o̱y tyun'ijt je̱ pava'nu̱n juu' ve'e je̱ tsaachpaatu̱n
du̱'ava'nip, nu̱yojkts je̱'e̱ ve'e o̱o̱y je̱ ma̱jin du̱tunjayep je̱ ka̱ts je̱ ayook juu' a̱a̱tse'e je̱ jayu
nvaajnjip, je̱'e̱ts je̱'e̱ ve'e vintso̱ ve'e je̱ Nte'yam je̱ jayu du̱kato̱kimpu̱m. [10]Ku̱x je̱ pava'nu̱n,
je̱ ma̱jin ma̱a̱t je̱'e̱ ve'e y'ijt; ax ka'a tse'e u̱xyam je̱ ma̱jin du̱'ukjaye̱jpni ku̱x nu̱yojke'e o̱o̱y
je̱ ma̱jin du̱tunjayep je̱ nam ko̱jtstán. [11]Ax ve'em tse'e, óyame'e ñu̱ma̱ja y'ijt juu' ve'e najx,
ax nu̱yojkts je̱'e̱ ve'e o̱o̱y du̱tunjaa'knu̱mája juu' ve'e taannup xa̱'ma ka̱jx.

[12]Je̱'e̱ ka̱jx tse'e, ku̱xe'e a̱a̱ts je̱ Nte'yam xyaktaajnji je̱ nam ko̱jtstán juu' ve'e je̱ ma̱jin o̱o̱y
du̱tunjaye̱jpp, to'k aaj to'k jo̱o̱tts a̱a̱tse'e je̱ jayu nvaajnjada je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook. [13]Ka'a
a̱a̱tse'e ve'em njátu̱ka ax jo'n je̱ Moisés jyatki ku ve'e ñavyinva̱jji je̱tse'e je̱ israeejlit jayu
du̱ka'íxtat ku ve'e kyo̱o̱'k'ajajni kyo̱o̱'k'ata̱'kxni je̱ vyiijn je̱ y'aaj. [14]Ax ka'a tse'e je̱ israeejlit
jayu du̱vinmó̱tudi ti ve'e je̱ Nte'yam cha̱jkp. U̱xyam paatna tse'e du̱kavinmó̱tuda ku ve'e
du̱ko̱tsta je̱ ju̱jpit ko̱jtstán, ku̱x ma̱kke'e je̱ kyuvajkta, ve'em tse'e y'itta ax jo'n vinjuu'x
je̱ jya'vinda ku̱y'ijt. Ax ku tse'e je̱ jayu to'k muk y'itta je̱ Cristo ma̱a̱t, ve'em tse'e y'itta
ax jo'n ku̱yakvinjoo'xvaatstini. [15]Ku̱x ve'em je̱'e̱ ve'e je̱ israeejlit jáyuda ax jo'n vinjuu'x je̱
jya'vinda ku̱y'ijt, u̱xyam paatna tse'e du̱kavinmó̱tuda je̱ Moisés je̱ jyatyán ku ve'e du̱ko̱tsta.

16 Ax ku tse'e je̱ jayu vyinmayu̱mpitta je̱tse'e ñapyámjada je̱m je̱ Maja̱ Vintsán y'am kya̱'m,
ve'emts je̱'e̱ ve'e ax jo'n ku̱yakvinjoo'xvaatstini, vyinmótudinupts je̱'e̱ ve'e je̱ o̱y ka̱ts je̱
o̱y ayook. 17 Je̱ Maja̱ Vintsán je̱ts je̱ Espíritu Santo, to'kjits je̱'e̱ ve'e je̱ vyinma'yu̱nda.
Ax ku tse'e je̱ Espíritu Santo je̱m je̱ jayu jya'vin ka̱jxm y'it, o̱'yixjup tse'e je̱ jayu je̱tse'e
du̱tónu̱t juu' ve'e je̱ Nte'yam cha̱jkp. 18 Je̱'e̱ ka̱jx tse'e n'ijtumda ax jo'n je̱ jayu juu' ve'e
kavinjuu'xap, n'íxumdup tse'e je̱ Maja̱ Vintsán je̱ mya̱jin, je̱ts vintso̱ ve'e ya̱ it ñaxy, ve'em
tse'e xyaktikts'ata̱atsumda je̱tse'e ve'em n'ijtumdinit ax jo'n je̱ Maja̱ Vintsán. Je̱'e̱ts je̱'e̱
ve'e tyuump je̱ Espíritu Santo.

4

1 Ax je̱'e̱ ka̱jx tse'e ku̱xe'e je̱ myaa'yu̱n ka̱jx a̱atse'e je̱ Nte'yam xmo̱o̱jy ya̱ toonk je̱ts
a̱atse'e je̱ jayu ntukṉujávadat je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook, ni vin'ítats a̱atse'e nkajo̱tmootska.
2 Ka'a a̱atse'e ntun nka̱ts juu' ve'e ayu'uts ukpu̱ juu' ve'e kutso̱'o̱y, ka'ats a̱atse'e juu' ntun
je̱ts a̱atse'e je̱ jayu nvin'a̱a̱'nu̱t, ni ka'ats a̱atse'e je̱ Nte'yam je̱ y'ayook nyaktíku̱ts; je̱'e̱
a̱atse'e n'ava'nip juu' ve'e tyúvam je̱ja je̱ jayu vyinkujk je̱ts je̱ja je̱ Nte'yam vyinkujk. Ve'em
a̱atse'e njoojntyka je̱tse'e je̱ jayu du̱nu̱jávadat je̱ts pyaatyp y'ake̱e̱guip je̱'e̱ ve'e a̱ats ya̱
njoojntykin ma̱a̱t je̱ Nte'yam je̱ y'ayook. 3 Ax pa̱n je̱m tse'e je̱ jayu juu' ve'e du̱kavin-
mótudup je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook juu' a̱atse'e n'ava'nip, je̱'e̱ts je̱'e̱ ve'eda pa̱n pa̱n jatye'e
du̱'ana̱jkxidup je̱ tsaachpaatu̱n juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtnup. 4 Je̱ ko̱'o̱yjáyuvap juu' ve'e
du̱yakkutojkjip je̱ jayu juu' ve'e du̱tso'oxpa̱jktup je̱ Nte'yam, je̱'e̱ tse'e du̱yakvinmamya't
pa̱n pa̱n jatye'e du̱kajaanchja'vidup je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook, ve'em tse'e je̱ ayook kyatákat
je̱m jya'vin ka̱jxmda je̱tse'e du̱kavinmótudat je̱ts o̱o̱ye'e je̱ ma̱jin du̱tunjayep je̱ Cristo,
mya̱a̱tnavyaatjupts je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam viinm. 5 Ax juu'ts a̱a̱tse'e je̱ jayu nvaajnjidup, ka'ats
a̱ats je̱'e̱ ve'e ve'em ntun je̱ts a̱atse'e je̱ jayu xyakmájat; je̱ Jesucristo jye̱'e̱ts a̱ats je̱'e̱ ve'e je̱
jayu nvaajnjip, je̱'e̱ tse'e je̱ nMaja̱ Vintsánamda, je̱ts a̱ats, nmutoondup nmupa̱jktupts a̱ats
miitse'e je̱tse'e nu̱yojk xjaanchjávadat je̱ Jesucristo. 6 Ku̱x nay je̱'e̱jyam je̱ Nte'yam, juu'
ve'e du̱pavaan je̱tse'e je̱ ajajtk jyéjat joma ve'e je̱ ako̱o̱'ts it, je̱'e̱ tse'e du̱kujajp du̱kuta̱'kxp
yam nja'vin ka̱jxmamda, ve'em tse'e nnu̱ja'vimda je̱ts o̱o̱ye'e je̱ ma̱jin du̱tunjayep je̱
Nte'yam. Je̱ Jesucristo ka̱jx tse'e ya̱ nu̱ja'vin njaye̱jpumda, je̱'e̱ tse'e je̱ Nte'yam je̱ mya̱jin
je̱ jyaanchin du̱yaknu̱ke̱'xnata̱jkip.

Y'a'ixts je̱'e̱ ve'e je̱ Pablo ku ve'e du̱jaye̱jpnit je̱ nam ni'kxu̱ko̱pk

7 Ax ya̱ nu̱ja'vin juu' ve'e njaye̱jpumdup, je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayookts ya̱'a̱ ve'e, ya̱'a̱ tse'e
du̱nu̱'o̱yika̱jxp. Je̱'e̱ ka̱jxts a̱atse'e je̱ Nte'yam xtukka̱ta̱jki ya̱ ayook je̱tse'e o̱y kye̱'exu̱t
je̱ts je̱ Nte'yam je̱ kyutojku̱n ka̱jx a̱atse'e juu' ntun nka̱ts, ka a̱ats ya̱ n'avintso̱ vinma'yu̱n
ka̱jxape'e, a̱ats, juu' ve'e ve'em ijttup ax jo'n je̱ naxto'ts. 8 Ax ve'em tse'e, óyam a̱atse'e
ntsaachpaa'ty, ka'ats a̱atse'e ntsaachvinmáy; óyam a̱atse'e nkanu̱java ti a̱atse'e ntónup,
ka'ats a̱atse'e nmay ntaj; 9 óyam a̱atse'e je̱ jayu xjomtún xtitún, ka'ats a̱atse'e je̱ Nte'yam
xmasa̱'a̱k; óyam a̱atse'e n'it ax jo'n je̱ jayu juu' ve'e naxka̱da'akyani, ka'ats a̱atse'e
nvinto̱ki. 10 O̱yjoma pa̱n joma a̱atse'e nnu̱jkx, je̱mts a̱atse'e kutsa̱'aga jo̱o̱tm n'it je̱ts
a̱atse'e n'o̱o̱'ku̱t. Ve'em ax jo'n je̱ Jesús je̱m kutsa̱'aga jo̱o̱tm y'ijt, nay ve'emts a̱atse'e je̱m
kutsa̱'aga jo̱o̱tm n'it, ve'em tse'e nu̱ke̱'xnatáka tyánu̱t a̱ats ka̱jx je̱ts joojntykipe'e je̱ Jesús.
11 Ku̱x namvaat a̱atse'e njoojntyka yaja naxviijn, xa̱'ma ka̱jxts a̱atse'e je̱ o̱o̱'ku̱n nvintena je̱
Jesús ka̱jx, ve'em tse'e nu̱ke̱'xnatáka tyánu̱t a̱ats ka̱jx je̱ts joojntykipe'e je̱ Jesús. 12 Ax ve'em
tse'e, je̱m a̱atse'e kutsa̱'aga jo̱o̱tm n'it je̱ts a̱atse'e n'o̱o̱'knit; ax miitsta, je̱ Cristo ka̱jx tse'e
mjoojntykada ku̱xe'e a̱ats ve'em ntun.

13 Jidu̱'u̱m tse'e je̱ Kunuu'kx Jatyán vya'añ: "Njaanchja'vi a̱tse'e, je̱'e̱ ka̱jxts a̱tse'e
nka̱jts." Jidu̱'u̱m tse'e vya'añ. Nay ve'empa a̱ats, njaanchja'vip a̱atse'e, je̱'e̱ ka̱jxts a̱atse'e
nka̱ts. 14 Ve'emts a̱atse'e nnu̱java je̱ts je̱ Nte'yam, juu' ve'e du̱yakjoojntykpa̱jknuva je̱ Maja̱
Vintsán Jesús, je̱'e̱ts a̱atse'e xyakjoojntykpa̱jknuvap je̱ Jesús ka̱jx, nay ve'empats miitse'e
myakjoojntykpa̱jkjidinuvat, je̱tse'e xyakje̱'yumdinit je̱m je̱'e̱ vyinkojkm. 15 Nu̱jom ya̱'a̱
ve'e, miits je̱ m'o̱'yin ka̱jxtats je̱'e̱ ve'e. Ku̱x ve'em ax jo'n o̱o̱y tyunnu̱yoka je̱ maa'yu̱n
juu' ve'e je̱ Nte'yam je̱ jayu tyoojnjip, je̱'e̱ ve'e ku ve'e o̱o̱y tyunnu̱yoka je̱ jayu juu' ve'e je̱

Nte'yam dujaanchja'vidup, numay tse'e je Nte'yam dukukojtsjadat jetse'e duyakmájadat duyakjaanchadat.
16 Je'e kajxts aatse'e jot'amaja n'it; óyam xa ve'e aats ya nni'kx ya nkopk myaj'onuk-
i'ataatsni, makkpajk'ataatsp tse'e aats ya njoot ya nja'vin jóvum xaaj. 17 Juu' jaty
tsaachpaatun aatse'e nyaknajxyp ku aatse'e njoojntyka yaja naxviijn, vee'njits je'e ve'e
jetse'e jatyji ñaxy; ax nuyojk tse'e ooy je majin juu' aatse'e njayépup ku aatse'e n'ijtnit je
Cristo maat xa'ma kajx. 18 Ka'a xa aatse'e nyakvinkopka juu' ve'e yak'ixp, je'e ve'e juu' ve'e
kayak'ixp. Kux juu' xa ve'e yak'ixp, kutókiyupts je'e ve'e; ax juu' tse'e kayak'ixp, xa'ma
kajxts je'e ve'e y'it.

5

1 Kux nmuja'vinup aatse'e jets ku ve'e aats ya nni'kx ya nkopk kyutókiyut, ve'em ax
jo'n to'k je tajk kyutoki jo'n, xmooynupts aatse'e je Nte'yam je ni'kx je kopk joma aatse'e
ntsaanat, juu' ve'e ka je jayu púmap, juu' ve'e xa'ma kajx ijtnup jem tsapjootm. 2 Namvaat
aatse'e njayep ya ni'kx ya kopk juu' ve'e uxyam, ve'emts aatse'e ax jo'n je ta'axtajk y'uj
ya'axy ku ve'e je y'ónuk duyakke'exuva'añ, ooyts aatse'e ntuntsak jets aatse'e je Nte'yam
xmooynit je ni'kx je kopk juu' aatse'e njayejpnup jem tsapjootm 3 jets aatse'e ve'em
nka'ítut ax jo'n je jayu juu' ve'e nuva'ajts axva'ajts. 4 Tsaachvinmaaypts aatse'e kuxe'e
aats ya naxviijnit ni'kxukopk njayep, ntsaachja'vipts aatse'e ax jo'n aatse'e yaja n'it; ka
je'epts aatse'e ntsajkp jets aatse'e je Nte'yam ya pak ni'kxukopk xyakkeekjat, je'e aatse'e
ntsajkp jets aatse'e xmooynit je nam ni'kxukopk. Ve'em tse'e ya ni'kx ya kopk juu' aatse'e
njayejpp, juu' ve'e oo'kp, ve'em tse'e vyimpijtnit to'k je ni'kx je kopk juu' ve'e ni je vin'ita
koo'k'oo'knup. 5 Je Nte'yam tse'e viinm dunupaajmtki jetse'e ve'em tyónjut kyótsjut, je'e
tse'e dukejx je Espíritu Santo jetse'e y'ijtnit yam aats nja'vin kajxm jets aats ya'a ve'e
xtuknujava.
6 Je'e kajxts aatse'e xa'ma kajx n'it to'k aaj to'k joot jets aatse'e nnujava jets namvaat
aatse'e ya ni'kx ya kopk njayep, ka'ats aatse'e n'it jem je Maja Vintsán vyinkojkm; 7 kux
je'e xa aatse'e n'a'ixp juu' ve'e kayak'ixp, ka je'ep juu' ve'e yak'ixp. 8 To'k aaj to'k joot
aatse'e n'it, njatsajkpts aatse'e jets aatse'e ya nni'kx ya nkopk nmaatnavya'kxjut jets
aatse'e n'ijtnit joma ve'e je Maja Vintsán. 9 Je'e aatse'e nyakvinkópkip jets aatse'e ntónut
juu' ve'e je Maja Vintsán chajkp, pan njayejpp aatse'e ya nni'kx ya nkopk uk pan ka'a.
10 Kux to'k ka'ajyji ve'e je jayu duvinténidinit je Cristo jetse'e yaktokimpayo'ydinit, ve'em
tse'e to'k jado'k yakmooydinit juu' ve'e tukkadaakjudup, pan oy uk pan ka oy je'e ve'e juu'
ve'e tudutonda tudukotsta ku ve'e je ni'kx je kopk maat tuy'itta.

Vintso je jayu je oy joot dujayéptat je Nte'yam maat

11 Kux aatse'e nnujava vintso je'e ve'e ku ve'e je Nte'yam yaktsa'aga, je'e kajxts aatse'e
n'ix pan vintso aatse'e je jayu ntukpákut je tuvutoo'. Ñuja'vip tse'e je Nte'yam vintso
aatse'e njáyuva njoojntyka, n'a'ixpts atse'e jets mnuja'vidupe'e jets oy je'e ve'e juu'
aatse'e ntuump nkajtsp. 12 Ka'ats atse'e ve'em nva'añ jets aatse'e nnamyájajat, je'e atse'e
ntsajkp jetse'e xnujávadat jets oy je'e ve'e juu' aatse'e ntuump nkajtsp, ve'em tse'e
m'o'yixjadat jetse'e xyak'amo'ottat je jáyuda juu' ve'e namyájijidup je'e kajxta pan pan
jatye'e dutoondup juu' ve'e je numay jayu chojktup jetse'e dukayakvinkópkada vintso
ve'e je jayu je jyootta je jya'vinda. 13 Jeme'e je jayu juu' aatse'e xtijtup ka víjap. Ax pan
ka víjapts aatse'e, je Nte'yam kajxts je'e ve'e; ax pan vijts aatse'e, miits kajxta tse'e. 14 Je
tsojkun juu' ve'e je Cristo pyaam yam aats nja'vin kajxm, ya'ats aatse'e xka'mip, kux
nmuja'vinup aatse'e jets je'e ve'e to'k xku'oo'kimdu. Ax je'e kajx tse'e kuxe'e to'k ka'ajyji
je jayu duku'oo'ki, to'k ka'ajyji tse'e je jayu y'it jem je oo'kun kya'm. 15 Ax je'e tse'e
uk'oo'k anañujoma je jayu kajx jetse'e jyoojntykidinit ka je y'avintso vinma'yun kajxapta,
je Cristo kajxe'e, je'e juu' ve'e uk'oo'k je'e kajxta jetse'e jyoojntykpajknuva. 16 Ka'a tse'e je
jayu dunujávada vintso ve'e je jayu je jyáyuvinda je jyoojntykinda ku ve'e kooyji je jayu
du'a'íxtukta. Ve'em aatse'e nnasja'vi jets ve'eme'e je Cristo ax jo'n jyapana; ax kuts aats
je'e ve'e n'ixa, ka'ats aatse'e ve'em n'ukvinmaayni. 17 Ax ve'em tse'e, pan pan tse'e ijtp to'k

muk jẹ Cristo maạt, jẹ nam joojntykints jẹ'ẹ ve'e jyayejpp, tạ xa ve'e ñaxy juu' ve'e tụy'it, tum namts jẹ'ẹ ve'e juu' jaty tụtyaanni.

18 Ax jẹ Nte'yamts yạ'ạ ve'e nụjom dụtonkạjx, jẹ'ẹ tse'e xmujọt'ọ'yimdinu jẹ'ẹ maạt jẹ Cristo kạjx, jẹ'ẹts ạạtse'e xmọọy jẹ toonk jẹts ạạtse'e jẹ jayu ntuknụjávadat vintsọ ve'e y'íttat ọy jọọt jẹ Nte'yam maạt. 19 Jẹ maa'yụn kạjx juu' ve'e jẹ Cristo tyoon, jẹ'ẹ kạjx tse'e jẹ Nte'yam jẹ jayu dụkọọ'kmujọt'aajnjini, ax ve'em tse'e jẹ Nte'yam jẹ jayu dụkatukkuvet jẹ tyọkin jẹts ạạtse'e xtukkạtạjki yạ ọy kạts yạ ọy ayook jẹts ạạtse'e jẹ jayu nvaajnjadat. 20 Jẹ'ẹ ạạtse'e xpạạm jẹts ạạtse'e n'it jẹ Cristo jẹ kyukátsiva. Nmunoo'kxtktupts ạts miitse'eda, ve'em ax jo'n jẹ Nte'yam viinm kụmmunoo'kxtkjidi jo'n, jẹ Cristo kạjxts ạts miitse'e nmunoo'kxtụkta jẹtse'e mnamyujọt'ọ́yajadat maạt jẹ Nte'yam. 21 Ka'a xa ve'e jẹ Cristo tyọkintuujn; ax ụụ'm kạjxta tse'e jẹ Nte'yam pyạạjmji ax jo'n jẹ tọ́kinax jayu kụy'ijt jo'n. Ve'em tse'e dụtuujn jẹtse'e to'k muk jẹ Cristo maạt ọy jọọt n'ijtumdinit jẹ Nte'yam maạt.

6

1 Ax ve'em tse'e, miits, juu' ạạtse'e jẹ Nte'yam ntukmạạtmutoondup ntukmạạtmupạjk-tup, nmunoo'kxtktup tse'e jẹts ka'a ve'e xkamạjapámdat jẹ maa'yụn juu' ve'e jẹ Nte'yam xtoojnjimdup. 2 Kụx jidụ'ụme'e jẹ Nte'yam vya'añ, ve'em ax jo'n jatyáñ y'it jẹp Kunuu'kx Jatyán kụjxp: "Jẹji xa ve'e jẹ xạạj ku ạts miitse'e nkạts'amọtunajxti, ku ạts miitse'e mputạjkidi jẹtse'e nyaktsọọkti." Jidụ'ụm tse'e vya'añ. Ụxyam tse'e jẹ xạạj juu' ve'e jẹ Nte'yam ñụkọjts ku ve'e y'ọya jẹtse'e jẹ mtọ́kinda mtuknụvaatsjidinit jẹtse'e xjayejptinit jẹ joojntykin juu' ve'e xạ'ma kạjx ijtp.

3 Ka'a ạạtse'e ntun pạn vintsọ ve'e jẹ jayu dụkajaanchjávadat jẹ Jesucristo, ve'em tse'e jẹ jayu kyava'anụt jẹts ka ọ́yap jẹ'ẹ ve'e juu' ạạtse'e ntuump nkạjtsp. 4 Nụjom juu' jaty ạạtse'e ntuump, ve'emts ạạts jẹ'ẹ ve'e ntun jẹtse'e jẹ jayu dụnụjávadat jẹts jẹ Nte'yam ạạtse'e nmutuump nmupụjkp. Nụụ'k aaj nụụ'k jọọtts ạạtse'e nmutena jẹ tsaachpaatụn, nmuténipts ạạtse'e ku ạạtse'e juu' xka'ijtja jẹts ku ạạtse'e nyaknaxy jẹ cho'ox jẹ'ẹ, 5 yakvọjppts ạạtse'e jẹtse'e nyakpoxụntạkpụm, ntuknajxypts ạạtse'e ku ve'e jẹ jayu yoojmụkta y'ajxụkta, mạkk toonkts ạạtse'e nyaknajxyp, ka'ats ạạtse'e nma'aj n'it jẹts ayoojip axạạjipts ạạtse'e. 6 Va'ajts aaj va'ajts jọọtts ạạtse'e njáyuva njoojntyka, nnụja'vinupts ạạtse'e jẹ ọy kạts jẹ ọy ayook, nmuténipts ạạtse'e juu', napyạạjmjupts ạạtse'e ọy jayu maạt anañụjoma jẹ jayu, jẹ Espíritu Santo tse'e ijtp yam ạạts nja'vin kạjxm, to'k aaj to'k jọọtts ạạtse'e jẹ jayu ntsạk, 7 tyúvamts jẹ'ẹ ve'e juu' ạạtse'e jẹ jayu ntuk'ixp, yaknụkẹ'xnatạjkipts jẹ'ẹ ve'e jẹ Nte'yam jẹ myạkkin ạạts kạjx. Jẹm tse'e jẹ jayu pạn pạn jatye'e dụtso'oxpạjktup jẹ ayook juu' ạạtse'e jẹ jayu nvaajnjidup; nay jẹmpa tse'e pạn pạn jatye'e dụkuvạjktup. Ax pạn xtso'oxpạjkpts ạạtse'e jẹ jayu uk pạn x'ọyja'vip ạạtse'e, jẹ'ẹts ạạtse'e n'íxtip pạn vintsọ ạạtse'e juu' ntónụt nkọ́tsụt ax jo'n jẹ Nte'yam dụtsạk jo'n. 8 Jẹm tse'e jẹ jayu juu' ạạtse'e xvintsạ'kidup, nay jẹmpa tse'e juu' ạạtse'e xvinkọjtspẹjttup, jẹme'e juu' ạạtse'e x'ọñụkọjtsidup, nay jẹmpa tse'e juu' ạạtse'e xkọ'ọñụkọjtsidup. Ọyame'e jẹ jayu vya'anda jẹts taayip ạạtse'e, jẹ'ẹts ạạtse'e nkạjtsp jẹ tyụv jẹ'ẹ. 9 Jẹm tse'e juu' ạạtse'e xviijnk'íxtup, nay jẹmpa tse'e juu' ạạtse'e xyakmájidup. Jẹm ạạtse'e kutsạ'ạga jọọtm n'it jẹts ạạtse'e n'ọọ'kụt, ax joojntykipts ạạtse'e; xyaktsaachpaatp ạạtse'e jẹ jayu, ax ka'ats ạạtse'e xyak'ạạ'k; 10 tsaachvinmaayp ạạtse'e, ax xạ'ma kạjxts ạạtse'e njayep juu' ạạtse'e ntukxọọjntkp; ayọọp ạạtse'e, ax nụmay tse'e jẹ jayu dụtuk'ọya juu' ạạtse'e ntuump nkạjtsp; ka'a ạạtse'e ti n'ix njayep, ax nụjom juu' jatye'e ijtp, ạạts jẹ n'ọ'yin kạjxts jẹ'ẹ ve'e.

11 Miitsta, utsta ajchta utsta tsạ'ạda pạn pạn jatye'e tsụụnidup jẹm Corinto, to'k aaj to'k jọọt xa ạts miitse'e nmukọtsta, nụjomts ạạts miitse'e nmọ'ọda yạ njọọt yạ nja'vin, 12 ka'a ve'e tii ni tía juu' ạạts miitse'e nkavaajnjidup; miits xa ve'e viinm mkapạạmdup jẹ mjọọtta jẹ mja'vinda ạạts maạt. 13 Nmunoo'kxtktup xa ạts miitse'e, ve'em ax jo'n jẹ ónụk tee' dụmunoo'kxtụk jẹ y'ónụk, yak'ava'atsta to'k aaj jẹ mjọọtta jẹ mja'vinda. Mọ'ọda ạạts to'k aaj jẹ mjọọtta jẹ mja'vinda, ve'em ax jo'n ạạts miitse'e nmọ'ọda yạ njọọt yạ nja'vin.

[14] Ka'a tse'e m'íttat je'e maatta pan pan jatye'e je Maja Vintsán dukajaanchja'vidup,
ve'em ax jo'n numejtsk je tsapkaaj y'it jep kuka'aj pa'tkup. Kux, ¿ti je'e ve'e tyukmaat-
jayejpp je'e juu' ve'e je y'oy je'e dutoomp maat je'e juu' ve'e je kyo'oy je'e dutoomp, ukpu
tits je'e ve'e tyukmaatjayejpp je ajajtk it maat je akoo'ts it, [15] ukpu je Cristo maat je Satanás,
ukpu je'e juu' ve'e dujaanchja'vip je Maja Vintsán maat je'e juu' ve'e dukajaanchja'vip?
[16] ¿Pyaatyp y'akeeguip je'e vine'e jetse'e je jayu duvinjávadat duvintsa'agadat je apamnax
joma ve'e je joojntyk Nte'yam je chaptajk? Miits xa ve'e m'ijttup je Nte'yam je chaptajk,
kux jeme'e mja'vin kajxmda y'it, ve'em ax jo'n je Nte'yam viinm vyaajñ:
Tsaanap jets joojntykap xa atse'e je'e maatta,
ats tse'e xNte'yamadap,
je'ets atse'e njáyuvadap.
Jidu'um tse'e vyaajñ. [17] Je'e kajx tse'e kuxe'e n'ijtumda je Nte'yam je jyayu, va'an tse'e
duto'numda ax jo'n je Maja Vintsán vyaampa jidu'um:
"Pítsumda joma ve'e je'e jets najkxta viijnk tsov,
ka'a tse'e je jayu xtukmaattóndat juu' ve'e ka óyap,
van'itts ats miitse'e nkuváktat,
[18] atsts je'e ve'e je mTee'da,
miitsts atse'e je n'ónukta."
Jidu'um tse'e vyaajñ je Maja Vintsán, juu' ve'e nujom dukа'mikajxp.

7

[1] Je'e kajx tse'e, miitsta, juu' aatse'e ooy ntuntsojktup, kuxe'e je Maja Vintsán je
vaanduk ve'em duyaktaajñ, va'an tse'e dunaajk'ijtumjada va'ajts, ve'em ya nni'kxamda ya
nkópkamda jets ve'em ya njootamda ya nja'vinamda, va'an tse'e dumasookumdini nujom
juu' jatye'e ka óyap jetse'e nvinja'vimdinit nvintsa'kimdinit je Nte'yam.

Kyuvajktu tse'e je coriintovit jayu juu' ve'e je Pablo jyaay

[2] ¡Yak'ava'atsta to'k aaj je mjootta je mja'vinda jets aatse'e jem n'ítut! Ni pana xa
aatse'e nkamutokintún, ni pánats aatse'e nkayakma'aty je vyinma'yun, ni pánats aatse'e
nkakо'otyún. [3] Ka je'e kajxapts ats ya'a ve'e nkats jets ats miitse'e ntokimpámdat, je'e
kajxe'e kuxe'e ats miits ooy ntuntsokta. Ta atse'e nva'añ jets yam ats miitse'e nja'vin
kajxm nyak'itta, pan joojntykip atse'e uk pan oo'kp atse'e. [4] To'k aaj to'k joot xa ats miitse'e
njávada, ooyts ats miitse'e ntunyakmájada, miits xa atse'e xyakjot'amájidup. Oyam atse'e
ntsaachpaa'ty, ooyts ats miitse'e xtunyakxoondukta.

[5] Van'ítani ku atse'e nje'y yaja macedóniait y'it jaat, ka'ats atse'e mpaa'kx, may viijn
je'e ve'e vintso atse'e ntsaachpaaty, nañupojtukjudu tse'e je jayu muxim muyam kux ka'a
ve'e je oy kats je oy ayook dukuvakuvaandi, ooyts atse'e je vinma'yun ntunjayejp. [6] Ax
je Nte'yam, juu' ve'e duyakjot'amájip pan pane'e tsaachpaatp, je'ets atse'e xyakjot'amaji
ku ve'e je Tito jye'y. [7] Ax ka je'e kajxjyapts atse'e xyakjot'amaji ku ve'e jye'y, je'e
kajxpa ve'e ku miits je'e ve'e xyakjot'amájidi, ve'em atse'e xnuujmi jets x'ixuvaandup ats
miitse'e, jets mtsaachvinmaaydupe'e, jets xvinmaaydup atse'e, ya'a kajxts atse'e nuyojk
ntunjaa'kxoonduk.

[8] Oyam atse'e nviijnkja'vi ku atse'e nnuja'vi jets myaktsaachvinmaajyjudu ve'e je
nak juu' ats miitse'e ntuknukejxtu, ka'ats ats je'e ve'e n'ukviijnkja'vini. [9] Xoojntkpts
atse'e uxyam, ka je'e kajxap tse'e kuxe'e mtsaachvinmaaydi, je'e kajxe'e kuxe'e je
tsaachvinma'yun myakvinmayumpijtjidi jetse'e xmasookti je mko'oy joojntykinda, ve'em
ax jo'n je Nte'yam dutsak jo'n. Ax ka'a tse'e mtijajtjidi juu' ve'e ka óyap ats kajx. [10] Kux ku
xa ve'e je jayu chaachvinmáy ax jo'n je Nte'yam du'oyjava jo'n, ka'ats je'e ve'e ñaajk'ítju
jep tokin jaatp jetse'e du'ix vintso ve'e dujayejpnit je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp.
Ax ku tse'e je jayu ve'em vyinmayumpit, ka'a tse'e ux'ook chaachvinmáy kux tyoone'e
ve'em. Ax ku tse'e je jayu chaachvinmáyda ax jo'n je jayu juu' ve'e dumaatnavyaa'njudup
je naxviijnit je kyo'oy je'e, je'e tse'e je jyoot je jya'vin duyakvintókinup xa'ma kajx. [11] Íxtats
n'it vintso ve'e tumto'nuxjada ku ve'e mtsaachvinmaaydi ax jo'n je Nte'yam du'oyjava

jo'n, mkuvajktu tse'e juu' ats miitse'e ntuknuja'yidu jetse'e oy mtanuva'anda ats maat, m'ejkjudu tse'e je tokin kajx juu' ve'e yaktoon, mtsa'kidu tse'e kux ku ve'e mka'adat jep tokin jaatp, x'ixuvaanduts atse'e, ooy tse'e xtuntsokta jetse'e xtóndat juu' ve'e pyaatyp y'akeeguip. Tum oy tse'e xtoondi nujom juu' ats miitse'e ntuknuujmidu. 12 Ax ve'em tse'e, ku ats miitse'e nnuja'yidi, ka je'e kajxapts ats je'e ve'e ntuujn je jayu kajx juu' ve'e tokintoon, ni je'eva tse'e juu' ve'e yakmutokintoon, jeja ats miitse'e je Nte'yam vyinkujk nmuja'yidi jetse'e nukex'xnatáka tyánut jets ooye'e xtuntsokta jetse'e oy mtaandinit ats maat. 13 Je'e kajxts aatse'e jot'amaja n'it.

Ax ka je'e kajxjyapts atse'e njot'amaji je ayook kajx juu' atse'e je Tito xyakje'yji, nuyojkts atse'e njaa'kxoojntk ku atse'e n'ix jets va'ajts xooojntkpe'e je Tito kuxe'e miits je'e anañujoma xyakxoojntkti. 14 Nyakmájidu ats miitse'e ku atse'e je Tito nnuujmi vintso ve'e mnaajk'ítjada je Nte'yam maat, ax ka'ats atse'e kutso'oy xyaktaandi, kuxe'e ve'em myakpaatti. Tyúvam xa je'e ve'e je kats je ayook juu' aats miitse'e nvaajnjidu. Nay ve'empa tse'e, tyúvamts je'e ve'e pyítsumpa je ayook juu' atse'e ntuknuujmi je Tito ku ats miitse'e nyakmájidi. 15 Ax ve'em tse'e, nuyojk tse'e je Tito mjaa'ktsókjada ku ve'e dujaa'myéts vintso ve'e apaamduka m'itta jetse'e xkatsapáktat je Nte'yam jets vintso ve'e je Tito viinm xkuvajkti je vintsa'kin maat. 16 Xoojntkpts atse'e n'it kux vinjava atse'e ntañ jets mtoondupe'e juu' ve'e je Nte'yam chajkp.

8

Juu' ve'e yajktup to'k aaj to'k joot

1 Utsta ajchta utsta tsa'ada, ntsajkp xa atse'e jetse'e xnujávadat vintso ve'e nukex'xnatáka tyañ je maa'yun juu' ve'e je Nte'yam tyoojnjip je jaanchja'vivatajkta juu' ve'e nay'amojk-ijidup yaja macedóniait y'it jaat. 2 Ooyts je'e ve'e tyuntsaachpaatti, ax myuténidu tse'e. Oyam tse'e ayooova jáyuda, ooy tse'e tyunxoojntkti, ve'em tse'e je putajkin duyajkti ax jo'n je kumeen jayu kuy'ijtti jo'n. 3 Nvaajnjidup ats miitse'e jets to'k aaj to'k joote'e duyajkti nujom juu' jatye'e o'yixjudup, jetse'e nuyojk. 4 Ooy aatse'e xtunmunoo'kxtkti jets aatse'e nyakjátut jetse'e duputajkiduvat je Nte'yam je jyayu juu' ve'e tsuunidup jem Judea. 5 Ax nuyojk tse'e dutoondi jets ka'a ve'e juu' aatse'e n'uk'a'ix. Too'vajkpts je'e ve'e ñapyaajmjidi jem je Maja Vintsán y'am kya'm, van'it tse'e aats maat ñapyaajmjuduva ax jo'n je Nte'yam dutsak jo'n. 6 Kuxts je'e ve'e ve'em dutoondi, oyts atse'e nja'vi jets atse'e je Tito nmunoo'kxtk jetse'e mputákajadat ku ve'e jyaa'kyakpakmókut je meen juu' miitse'e mpaamdup, ve'em tse'e xyakkukáxadat ax jo'n xtsoo'ntkti jo'n. 7 Mnumájidup xa miitse'e nujom, ni ka to'k viijnjyap. Ve'em xa miitse'e mva'anda jets ooye'e xtunjaanchjávada je Jesucristo, ooye'e je nuja'vin xtunjayepta, ooye'e xtunkojtsnáxta je Nte'yam je y'ayook, ooye'e xtuntonuva'anda juu' ve'e je Nte'yam chajkp, jets ooy aats miitse'e xtuntsokta. Ax ve'emts atse'e ntsak jetse'e xnumájiduvat ku ve'e xputákada je nmujaanchja'vivatajkamda juu' ve'e tsuunidup jem Judea.

8 Ka'ats ats miits ya'a ve'e ntukpava'anda, je'ejyji atse'e ntsajkp jetse'e nukex'xnatáka tyánut je tsojkun juu' ve'e mjayejptup ku ve'e xtoonduvat ax jo'n je viijnk jaanchja'vivatajk dutonda jo'n. 9 Kux mnuja'vidinup xa miitse'e vintso ve'e je Maja Vintsán Jesucristo je maa'yun xtoojnjimdi. Jyayejp tse'e ooy je majin, ax ayoop tse'e vyimpijt uu'm kajxamda jetse'e ve'em ntukmaatjayejpumdinit je myajin.

10 Jidu'um xa atse'e nvinmay: Miits je m'o'yin kajxta xa je'e ve'e jetse'e xyakkukáxadat juu' ve'e mton'ukvaandu juktu'uj, miits tse'e too'vajkp je meen mpakmojk'ukvaandu jetse'e xtuntsojkti jetse'e ve'em xtóndat. 11 Ve'em ax jo'n ooy xtuntsojkti jetse'e je putajkin xtóndat juktu'uj, ve'em tse'e xyakkukajxiduvat, to'k jado'k miitse'e xpámdat pan vintso ve'e juu' x'ixta xjayepta. 12 Kux pan yakuvaampjyam xa ve'e je jayu juu', kuvajkuxjupts je'e ve'e je Nte'yam ku ve'e dumá'a pan vintso ve'e juu' du'ix dujayep; ka'a tse'e je Nte'yam x'amótumda juu' ve'e xka'ijtjimdup.

13 Ka je'epts atse'e ntijp jets miitse'e xvin'ayóvdat jetse'e je viijnk jayu munuyojk dujayéptat; 14 je'e ve'e yaktsojkp jetse'e juu' y'akijpxat. Mjayejptup xa miitse'e uxyam juu'

ve'e mtukyakpo'oktap juu' je'e ve'e ka'ijtuxjudup; ax ku tse'e jado'k naxpa, van'itts je'e
ve'e dujayejptuvat juu' ve'e mtukyakpookuxjadap ku miitse'e juu' mka'ijtuxjuduvat. Ax
ve'em tse'e juu' y'akijpxat, [15] ve'em ax jo'n je Kunuu'kx Jatyán vyaampa: "Je'e pane'e ooy
juu' dutumpakmojk, ka'a tse'e kyunajxuxji; jets je'e pane'e yuu'n vee'n juu' dupakmojk,
ka'a tse'e kyanupaaduxji."

Je Tito maat je myujatyoo'da

[16] Nkukojtsjipts atse'e je Nte'yam ku ve'e dupuujm jem je Tito jya'vin kajxm nay je'ejyam
je vinma'yun juu' atse'e njayejpp miits kajxta. [17] Ka je'ejyape'e kyuvajk juu' ats je'e ve'e
n'amotu, viinm je'e ve'e ooy mtumputakava'anjada, je chojkun kajxam miits je'e ve'e
uxyam najkx mku'íxjada.

[18] Je Tito maatts aatse'e nkex to'k je n'útsamda je n'ajchamda juu' ve'e oy yaknukojtsp
oyjoma joma ve'e ñay'amókajada je jaanchja'vivatajkta, kux ooye'e je jayu dutun-
tuknujava je oy kats je oy ayook. [19] Ax ka je'ejyap tse'e ku ve'e oy yaknukats, je
jaanchja'vivatajke'e vinkoojnjudu jets aatse'e xmujatyoo'at jetse'e xtukputajkimdat ya
maa'yun juu' ve'e nto'numdup, ve'em tse'e je Maja Vintsán yakmaja yakjaancha y'ítut
jetse'e nyaknuke'xnatajkimdat jets ooye'e ntuntsojkumda je n'útsamda je n'ajchamda
jets je n'útsamda je ntsa'aamda jem Judea. [20] Ve'emts aatse'e ntun jets aatse'e ni pana
xkapakótsut ku ve'e vya'anut jets ka'a aatse'e ntukkatajkikúx je may meen juu' miitse'e
tuxyakta, ve'em miitsta ve'em je viijnk jaanchja'vivatajkta. [21] Ve'emts aatse'e ntonuva'añ
juu' ve'e pyaatyp y'akeeguip, ka jeejyap tse'e je Maja Vintsán vyinkujk, ve'empa ve'e jeja
je jayu vyinkujk.

[22] Je'e maattats aatse'e nkejxpa jado'k je n'útsamda je n'ajchamda juu' ve'e duyaknuke'x-
natajki jets oye'e dukutyún may viijn. Ax nuyojk tse'e uxyam dutsak jetse'e oy
dukutyónut ya toonk ku ve'e dumotu juu' ve'e mtonuvaandup. [23] Pan jem xa ve'e
juu' ve'e du'amotutúvip pan pan je'e ve'e je Tito, ve'em tse'e xnaajmadat jets ats je'e
ve'e je nmujatyoo' jets ats je'e ve'e nmaattuump jets miitse'e mputákajadat. Uk pan
y'amotutúvidup tse'e pan pan je'e ve'eda je utsta je ajchta juu' ve'e myaatta, ve'em tse'e
xnaajmadat jets je jaanchja'vivatajk je'e ve'e kejxjudup jets je Cristo je'e ve'e yakmájidup
yakjaanchidup. [24] Yaknuke'xnatákada jeja je jaanchja'vivatajk vyinkujkta jets ooy miits je'e
ve'e xtuntsokta, ve'em tse'e je viijnk jaanchja'vivatajk dunujávadat jets tyúvam aatse'e
nva'añ ku aats miitse'e nyakmájada.

9

Juu' ve'e yakpakmojk je uts je ajch kajxta jets je uts je tsa'a kajxta

[1] Ka'a tse'e vyinkopka jets ats miitse'e nnujáyadat jetse'e xpakmóktat je meen jetse'e
je Nte'yam je jyayu xputákadat, [2] kux nmuja'vinup atse'e jets ve'eme'e xtonuva'anda.
Nyakmájidu ats miitse'eda ku atse'e nnuujmidi je'e pan pan jatye'e tsuunidup yaja
macedóniait y'it jaat jets myakuvaandupe'e je putajkin, juktu'ujani tse'e xnupaamdukada.
Ax numay tse'e ya macedóniait jayu ñaajkxoojntkpákjada ku ve'e du'amotunaxta vintso
ve'e juu' xtonuva'anda. [3] Oyam tse'e vye'ema, nkejxtupts atse'e ya utsta ya ajchta kux kadi
atse'e ntañ ka óyap je'e kajx juu' atse'e nkojts oy miits kajxta, je'e ve'e jetse'e tyúvam
mnay'apaamdukajadat ax jo'n atse'e nvaajñ jo'n. [4] To'mayji xa atse'e jem nmaadadat
ya macedóniait jayu jetse'e to'mayji jay'apaamduka mve'nadat. Pan ve'em xa ve'e
kuy'it, xyaktso'otyóndapts aatse'e je'e kajx ku aatse'e to'k joot n'avana jets mtoondupe'e
juu' ve'e je Nte'yam chajkp, ka kátsumts je'e ve'e je tso'otyo'nun juu' miitse'e viinm
mjayéptap. [5] Je'e kajxts atse'e vinkopk njava jets atse'e tunnaajmada je utsta je ajchta
jets too'vajkpe'e najkx mku'íxjada jetse'e mputákajadat jetse'e xyakpo'oktat je may meen
juu' ve'e mnupaajmtkidu jetse'e xyakmóktat. Ax ve'em tse'e, je may meen juu' miitse'e
mpakmojktup, apaamdukanits je'e ve'e vye'nat kux ve'eme'e xtsokta, ka je'e kajxape'e ku
ve'e xyáktat ka to'k jootap.

6 Jaa'myétsta jets pan pane'e vee'nji niipp, vee'nji tse'e dupakmuk; ax pan pan tse'e
may niipp, ve'empa tse'e may dupakmojkpa. 7 Ve'em xa ve'e to'k jado'k juu' duyákut ax
jo'n oy dupayo'oy, ka mejtsjootap jets ka akee'yap, kux tsojkjup je'e ve'e je Nte'yam pan
pane'e xoondukjoot juu' duyajkp. 8 O'yixjup xa ve'e je Nte'yam jetse'e je maa'yun ooy
mtunto'nuxjadat, ve'em tse'e xa'ma kajx xjayéptat juu' ve'e mtukjoojntykadap jetse'e
xjaa'kjayéptat may juu' ve'e je jayu mtukputákadap. 9 Ve'em ax jo'n je Kunuu'kx Jatyán
vya'añ:
Ooy xa ve'e juu' je ayoova jayu dutunma'a,
ka'a tse'e je Nte'yam jyaa'tyókiju je y'oy je'e kajx juu' ve'e tyuump.
Jidu'um tse'e vya'añ.
10 Ax je'e pane'e dumooyp je jayu je taamt jetse'e duni'ip, jetse'e je y'ajop je y'a'ox
duma'a jetse'e dutukjoojntykada, je'e tse'e mmo'ojadap nujom juu' ve'e mka'ijtuxjudup
jetse'e duyaknuyókat juu' ve'e m'íxtup mjayejptup, ve'em tse'e xjayejptuvat vintso ve'e
xtóndat je y'oy je'e. 11 Nujom juu' jatye'e mtoondup mkojtstup, mkunoo'kxjadap tse'e je
Nte'yam, ax ve'em tse'e m'o'yixjadat jetse'e je jayu ooy je putajkin xtunmo'odat. Ku tse'e
ve'em nto'numdat, uu'm kajxamda tse'e je n'útsamda je n'ajchamda jets je n'útsamda
je ntsa'aamda je Nte'yam dukukojtsjadat. 12 Kux ku xa ve'e mputajkimda je Nte'yam je
jyayu, ka je'ejyap tse'e nmo'yumdup juu' ve'e ka'ijtuxjudup, nay ve'empa ve'e je Nte'yam
ooy dutunkukojtsjadat. 13 Ku miitse'e xputákada je Nte'yam je jyayu juu' ve'e tsuunidup
jem Judea, yaknukE'xnatáka tse'e tyánut jets mjaanchja'vidupe'e je oy kats je oy ayook,
je Jesucristo jye'e, je m'oy jáyuvin kajxta tse'e je'e maatta xtukmaatjayépta juu' ve'e
m'íxtup mjayejptup jets anañujoma je jayu maatpa. 14 Ax mnutsapkótsjadapts miits je'e
ve'e jetse'e ooy mtuntsókjadat ku ve'e du'íxtat je maja maa'yun juu' ve'e je Nte'yam
tutyo'nuxjada miits kajxta. 15 ¡Yakkukojtsjip xa ve'e je Nte'yam je maja maa'yun kajx juu'
ve'e xtoojnjimdu, je maa'yun juu' ve'e je ayook kayakpaatp vintso ve'e yakkojtsva'atsut!

10

Je kutojkun juu' ve'e je Pablo jyayejp kux je kukátsiva je'e ve'e

1 Ats, je Pablo, ve'em ax jo'n je Cristo je nuu'k aaj je nuu'k joot dujayep jo'n, ve'emts
ats miitse'e nmunoo'kxtukta. Ve'eme'e je jayu vya'añ jets ja'vip tsa'kip atse'e ku atse'e
n'it miits maatta; ax kuts atse'e jékum n'it, van'itji atse'e nnayjávaja jets ats miitse'e juu'
ntuknaajmada. 2 Nmunoo'kxtktupts ats miitse'e jets ka'a atse'e x'akee'yadat jets atse'e
nyaknukE'xnatákat vintso atse'e je makk aaj je makk joot njayep ku ats miitse'e najkx
nku'ixta, ve'em ax jo'n atse'e nvinmay jets atse'e n'ítut jeja je jayu vyinkujk pan pan
jaty atse'e xnuvampejttup, juu' ve'e vaandup jets ve'em atse'e juu' jaty ntun nkats ax
jo'n pan pan jatye'e je naxviijnit je kyo'oy je'e dumaatnavyaa'njudup. 3 Oyam aatse'e
njoojntyka yaja naxviijn, n'amaadaaguipts aatse'e pan pan jaty aatse'e xtso'oxpajktup,
ka ve'emap ax jo'n pan pan jatye'e je naxviijnit je kyo'oy je'e dumaatnavyaa'njudup. 4 Kux
je'e juu' aatse'e ntuk'atso'oxtuump, ka je naxviijnit je'epts je'e ve'e, je Nte'yam aatse'e je
makkin xmooyp jets aatse'e nyakkutoki nujom juu' jatye'e je Nte'yam dutso'oxpajktup,
5 ntuk'ixpts aatse'e je jayu joma ve'e dukapaa'ty dukah'akeega je vinma'yun juu' ve'e ka
ve'emap, nyakvintókip aatse'e juu' jatye'e dunupojtuktup jetse'e je Nte'yam kyayak'íxat.
Nujom juu' jaty vinma'yun aatse'e mpuump jem je Cristo y'am kya'm, ve'em tse'e
yakkatsapákut. 6 Ax ku tse'e oy mkatsapáktat, apaamdukanits aatse'e n'it jets aatse'e je
tsaachpaatun mpaajmjadat anañujoma pan pan jatye'e kakatsupajktup.
7 Tun koojyji xa ve'e juu' myakjávajada pan vintso ve'e juu' x'a'íxtukta. Pan jem xa
ve'e juu' ve'e nayja'vijup jets je Cristo je jyayu je'e ve'e, va'an tse'e dupayo'oyu jets
ve'em ax jo'n je'e, nay ve'empats aatse'e n'ijtpa je Cristo je jyayu. 8 Ax óyamts atse'e
njaa'knatyukmájaja je kutojkun juu' atse'e njayejpp, ka'ats ats je'e ve'e ntuktso'otyún,
kux je Maja Vintsán aatse'e xmooy ya kutojkun je'e kajx jetse'e je jayu myakkpáktat je
jaanchja'vin kajx, ka je'e kajxap jets aatse'e je jayu nyakvintókidat. 9 Ka'a tse'e xvinmáydat
jets n'atsa'agavaandup ats miitse'e ku ve'e nnujáyada. 10 Jem xa ve'e juu' ve'e vaandup jets

mąkk ątse'e ję kutojkụn mpụm jętsję ǫy vinma'yụn mąąt ątse'e ku ątse'e ję jayu nnụjaya, ax kuts ątse'e n'it ję jayu mąąt, yónụk aaj yónụk jǫǫtts ątse'e jętsję kǫ'ǫy jávum ję'ę ve'e vintsǫ ątse'e nkąts. [11] Ax ję jayu pąn pąne'e ve'em vaandup, va'an tse'e dụnụjávada jętsję ve'em ax jo'n ąts miitse'e nnụjáyada ku ątse'e nka'it miits mąątta, nay ve'empats ątse'e nkǫjtspat ku ątse'e n'it miits mąątta.

[12] Ka'a xa ątse'e nnayjávaja jętsję ątse'e nnatyukmu'íxajat mąąt pąn pąn jatye'e viinm nakyukǫjtsijidup. Tyuktoonduvamts ję'ę ve'e ku ve'e juu' dụkavinmǫ́tuda, ję'ę kąjx tse'e ñatyukmu'íxajada to'k jado'k jętse'e ñaajk'akijpxajada. [13] Ka'a xa ątse'e nnatyukmąjaja juu' ątse'e xkatukkądaakp; ję Nte'yam ątse'e xkijpxjip joma vaat ątse'e juu' ntun, ax ję̨m paatpats ątse'e xmǫǫjy jętsję ątse'e ntónụt joma ve'e miitsta. [14] Ku ątse'e ve'em nxǫǫnduk, ka'ats ątse'e mpítsum joma vaat ątse'e xtukkąda'aky, kụx ąts miitse'e mutoo'vąjkp nyaknąjkxjidu ję ǫy kąts ję ǫy ayook, ąts tse'e mutoo'vąjkp nvaajnjidu ję Cristo jy̨e'ę. [15] Ka'ats ąts ję'ę ve'e nnatyukmąjaja juu' ve'e ję viijnk jayu tụdụtonda, ve'em ax jo'n ąts ję'ę ve'e viinm kụntuujn jo'n; ax ję'ęts ątse'e n'a'ixp jętsję namvaate'e ję mjaanchja'vinda ñụyoka, ve'em tse'e ñụyókat joma vaat ątse'e njaa'któnụt, [16] ątse'e n'avánat ję ǫy kąts ję ǫy ayook ję itta juu' ve'e nụntun jékum ję̨m tsǫv joma ve'e miitsta. Ku ątse'e ve'em ntónụt, ka'ats ątse'e nnatyukmąjajat ję'ę juu' ve'e ję viijnk jayu tụdụtonda.

[17] Pąn pąn tse'e namyąjavaajnjup, nụyojk ǫyts ję'ę ve'e jętsję ję Mąją Vintsą́n dụyak-mąjat dụyakjaanchat. [18] Kụx ję jayu juu' ve'e kuvụk taamp jęja ję Nte'yam vyinkujk, ka ję'ępts ję'ę ve'e juu' ve'e viinm nay'ǫñụkǫjtsijup, ję'ę ję'ę ve'e juu' ve'e ję Mąją Vintsą́n ǫñụkǫjtsijup.

11

Ję Pablo jętsję'ęda pąn pąn jatye'e natyijjụdu kukątsivada

[1] ¡Nvaat xa miits ję'ę ve'e xmutę́nadat ku ątse'e vęę'n nkąts juu' ve'e ka víjap! Pąn ǫyvintsǫva xa ątse'e juu' nkąts, mmutę́nadapts miitse'e to'k aaj. [2] Ę́jkjup xa ątse'e miits kąjxta, ję ęjkụn juu' ve'e ję Nte'yam kąjx. Ve'em xa ątse'e ax jo'n ję jayu juu' ve'e to'k ję kiixụtą'ax dụyajkp jętsję'e dụpąkụt to'kji ję vajụtyąjk. [3] Ję'ęts ątse'e nvinmaayp ku ve'e mnụnyakvinmamya'atjadat jętsję'e to'k aaj to'k jǫǫt xkǫǫ'ktsǫjktinit ję Cristo, ve'eme'e mjajttuvat ax jo'n jyajty ję Eva ku ve'e ję tsaa'n vyin'ąą'nji. [4] Mkuvąjktup xa ve'e pąn pąn jatye'e ję'ydup jętsję'e mva'nụxjada juu' ve'e tyijtup jętsję ję Jesús ję'ę ve'e jy̨e'ę jętsję ję ayook juu' ve'e tyijtup jętsję ję ǫy kąts ję ǫy ayook ję'ę ve'e. Ax ję'ę juu' ve'e tyun'ava'nidup, ka ję'ępts ję'ę ve'e ję Jesús jy̨e'ę, ka ję'ępts ję'ę ve'e ję Espíritu Santo jy̨e'ę, nay ka'avats ję'ę ve'e ję ǫy kąts ję ǫy ayook. Ję Jesús jy̨e'ę, jętsję ję Espíritu Santo jy̨e'ę, jętsję ję ǫy kąts ję ǫy ayook, ję'ęts ję'ę ve'e juu' miitse'e mkuvąjktu ku ąąts miits ję'ę ve'e nvaajnjidi. [5] Ve'em xa ątse'e njanayjávaja jętsję ka'a ątse'e nkatunnụmąjiva ax jo'n ję'ę juu' miitse'e mtijtup mąją kukątsivada. [6] Ǫyam xa ątse'e nyaktij jętsję ka'a ątse'e juu' n'ǫkyąts, nnụja'vinupts ątse'e juu' ątse'e nkąjtsp. Nyaknụkę'xnatąjki ąąts yą'ą ve'e anañụjoma kąjx juu' ąątse'e ntoon nkǫjts ku ąątse'e n'ijt miits mąątta.

[7] ¿Jadi tǫkin ąts vine'e ntoon ku ąts miitse'e nvaajnjidi ję ǫy kąts ję ǫy ayook jętsję ka'a ąts miitse'e ję putąjkin n'amǫ́tudi ję'ę kąjx? Naajkpi'kiju xa ątse'e jętsję miitse'e ve'em yakmąja m'íttat. [8] Nkuvąjk xa ątse'e ję meen juu' ątse'e ję viijnk jaanchja'viva xmǫǫydu jętsję ątse'e ve'em nyaktónụt ku ąts miitse'e nvaajnjidi ję ǫy kąts ję ǫy ayook. [9] Ku ątse'e n'ijt miits mąątta jętsję ątse'e xkatih'ijtja vye'na, ni tíats ąts miitse'e nkah'amǫ́tudi jętsję ątse'e juu' xmǫ'ǫdat. Yą utsta yą ajchta juu' ve'e yaja macedóniait y'it jąąt tsǫǫ'ndu jętsję'e ję̨m jy̨e'ydi, yą'ąts ątse'e xmǫǫydu juu' ątse'e xka'ijtji, ax ve'emts ątse'e x'ǫ'yixji jętsję ąts miitse'e nkah'atsooxti. Ve'emts ątse'e njaa'któnụt. [10] Ve'em ax jo'n ątse'e ję Cristo xtuknụjava ję tyụv ję'ę, ni pąnats ątse'e xkapąjkjat yą xǫǫjntkụn ję̨m nụjom acáyait y'it jǫǫtm. [11] ¿Tyąjxts ąts vine'e ve'em nkąts? ¿Jadi ka'a ąts miits vine'e ntsǫkta? Ñụja'vip xa ve'e ję Nte'yam jętsję ntsǫjktup ąts miitse'eda.

12 Juu'am atse'e ntuump, njaa'któnupts ats je'e ve'e, ve'em tse'e kya'o'yixjadat je'e
pan pan jatye'e du'íxtidup pan ti ve'e tyuk'akótstap jetse'e ñatyijjadat jets ve'eme'e
tyoonduva ax jo'n ats. 13 Taayts je'e ve'e jets je kukátsiva je'e ve'eda, je vin'aa'mpa xa
je'e ve'eda, ve'eme'e ñapyámjada ax jo'n je Cristo je kyukátsiva kuy'ijtti jo'n. 14 Ka'ats je'e
ve'e tyuk'atúvuma, kux viinme'e je Satanás ñapyumju ax jo'n je Nte'yam je y'aangeles
kuy'ijt jo'n. 15 Ax je'e kajx tse'e kyayaktuk'atuva ku ve'e je'e pan pan jatye'e ijttup jem je
Satanás y'am kya'm, je'e tse'e napyaajmjudup ax jo'n je'e juu' ve'e dutoondup je y'oy je'e.
Tsaachpaattinupts je'e ve'eda, ve'em ax jo'n duvinmátsjada, je'e kajx juu' jatye'e tyoondup
kyojtstup ka óyap.

Vintso je Pablo chaachpaaty

16 Jado'k nax xa atse'e nva'añ: Ni pana ve'e kyavinmáyut jets ka víjap atse'e. Ax pan
ve'emts miitse'e mvinmayda, maso'oktats ats to'k aaj jets atse'e nkótsut ax jo'n to'k juu'
ve'e ka víjap, ve'emts atse'e vee'n nmamyájijuvat. 17 Ka je Maja Vintsánapts atse'e je
vinma'yun ve'em xmooyp ku atse'e ve'em nkats, ve'em atse'e nkats ax jo'n to'k juu' ve'e ka
víjap ku atse'e nnamyájaja. 18 Jeja xa ve'e numay pan pan jatye'e namyájijidup je naxviijnit
jye'e kajx. Va'ants atse'e dunamyájijuva. 19 Kuvijts miitse'e mnayjávajada. ¡Mnayja'vijidup
tse'e jetse'e xmuténadat pan pan jatye'e ka víjap! 20 Mkuvajktup xa miitse'e pan pan jatye'e
m'akee'yijidup, pan pan jatye'e mpajkuxjudup juu', pan pan jatye'e mmu'ukvin'íxjudup,
pan pan jatye'e namyájijidup, pan pan jatye'e mjomtoojnjudup mtitoojnjudup. 21 Pan
miitsts atse'e xtuknaajmavaandup je'e kajx ku atse'e ve'em nkatuujn ku atse'e nve'na
miits maatta, nkuvujkpts atse'e jets atse'e nkatuujn ax jo'n je'eda. Ka'a atse'e ve'em
ntuujn je'e kajx ku atse'e ve'em nkanayjávaja.

Ax pan vintso tse'e je viijnk makk aaj makk joot ñayjávajada jetse'e ñamyájajadat,
ve'emts atse'e nnayja'vijuva, óyam atse'e nkats ax jo'n to'k juu' ve'e ka víjap. 22 ¿Hebreo
jayu je'e ve'eda? Hebréovit jáyuvats atse'e. ¿Israeejlit jayu je'e ve'eda? Israeejlit jáyuvats
atse'e. 23 ¿Myutoondup myupajktupts je'e ve'e je Cristo? Ax nuyojkts atse'e je Cristo
nmutún nmupuk jets ni ka'a ve'e je'eda. Ku atse'e ve'em nkats, ve'emts atse'e nkats ax
jo'n to'k juu' ve'e ka víjap. Nuyojk xa atse'e ntun jets nuyojkts atse'e nyakpoxuntakpum
je Cristo kajx jets ka'a ve'e je'eda. May náxanits atse'e nyakvap jets may náxani atse'e jem
oo'kun am n'it. 24 Mugooxk naxts atse'e je israeejlit jayu xmooj je tsaachpaatun ku ve'e
je jayu yakvap ii'px maktaaxtojt ka'aj. 25 Toojk naxts atse'e nyakkup vajp, to'k naxts atse'e
nyaktsaka'ch, toojk nax tse'e ñajaa'njini je baarcoda joma atse'e nve'na jets atse'e to'k xaaj
to'k tsooj n'ijt jem maaxy najootm, 26 may naxts atse'e jeja na'aajy too' aajy n'ijt, nmuténits
atse'e je aja'vin je atsa'kin jem maja najootm, nmuténivats atse'e je aja'vin je atsa'kin joma
ve'e je mee'tspa, nmuténivats atse'e je aja'vin je atsa'kin jeja ats nmu'israeejlit jayu akujk
jets jeja je'e akujk pan pan jatye'e ka je'epta, nmuténivats atse'e je aja'vin je atsa'kin jem
kajpun kajxm, jem vinva'ajts it kajxm, jets jem maaxy najootm, nay ve'empa tse'e jeja
jayu akujkta pan pan jatye'e natyijjudup utsta ajchta jets utsta tsa'ada. 27 Nmuténits atse'e
je toonk jets je tsaachpaatun, may naxts atse'e nkamaaj, nmuténits atse'e je yooj jets je
taatsa, may naxts atse'e n'ayooji n'axaaji, nmuténits atse'e je xox, nmuténivats atse'e ku
atse'e je vit je xox xka'ijtji.

28 Ax ka tun je'ejyap tse'e, xa'ma kajxts atse'e nvinmayda nujom pan pan jatye'e
dujaanchja'vidup je Jesucristo. 29 Pan jem xa ve'e je jayu juu' ve'e je yónuk aaj je yónuk
joot dujayejptup, ve'emts atse'e njava jets viinm atse'e je yónuk aaj je yónuk joot njayep;
pan yaktokintoondup tse'e je jayu, ooyts atse'e ntun'ekju. 30 Pan namyájaja tse'e dutsak,
namyájajapts atse'e je'e kajx juu' ve'e duyaknuke'xnatajkip vintso atse'e je yónuk aaj je
yónuk joot njayep. 31 Je Nte'yam, je Maja Vintsán Jesucristo je Tyee', juu' ve'e xa'ma
kajx yakmaja yakjaancha ijtp, ñuja'vipts je'e ve'e jets tyúvam atse'e juu' nkats. 32 Ku xa
atse'e n'ijt jem damaascovit kyajpun kajxm, van'it tse'e je kajpun yakkutojkpa juu' ve'e je
yakkutojkpa Aretas kya'mip, je'e tse'e dupaam je tojpa jetse'e du'ix'ijtti je kajpun naa'páts

akạ'ạ jẹts ạtse'e kụxmajtsti. [33] Ax jẹm tójumts ạtse'e jẹ jaanchja'vivatạjk xnastạ'yidi jẹm ventana am tsọv joma ve'e jẹ kajpụn naa'pạ́ts, jẹts ạtse'e nkeek.

12

Juu' ve'e jẹ Pablo yak'ixju

[1] Ka'a xa ve'e jẹ jayu tyo'nụxjụ ku ve'e jẹ jayu viinm ñay'ọñụkọ́tsaja. Ọyam tse'e vye'ema, nkọ́tsupts ạtse'e juu' ạtse'e jẹ Majạ Vintsạ́n xtuk'ix jẹts juu' ạtse'e xtukyaknụkẹ'xnatạjki. [2] N'ixa xa ạtse'e to'k jẹ yaa'tyạjk juu' ve'e to'k muk ijtp jẹ Cristo mạạt. Makmajkts joojnt ítanits jẹ'ẹ ve'e yakvạv jẹm mutoojk tsapjọọtm. (Ka'ats ạtse'e nnụjava pạn jẹ ñi'kx jẹ kyọpk mạạt yakvạạjv uk pạn ka'a, jẹ Nte'yame'e dụnụja'vip.) [3] Ax nmụja'vipts ạtse'e jẹts jẹ yaa'tyạjk, ka'a ạtse'e nnụjava pạn jẹ ñi'kx jẹ kyọpk mạạt uk pạn ka'a, jẹ Nte'yame'e dụnụja'vip, [4] jẹ'ẹ tse'e yakvọọv joma ve'e jẹ Nte'yam jẹ jyayu dụjạạjna dụtạjka jẹtse'e dụ'amọtunajxy jẹ kạts jẹ ayook juu' ve'e ka'ọ'yip jẹtse'e yakkọjtsva'atsụt jẹts ka'a ve'e jẹ Nte'yam dụyakjaty jẹtse'e dụ'avánat. [5] Kụnnamyájaja xa ạtse'e to'k jẹ yaa'tyạjk kạjx ax jo'n jẹ'ẹ, ax ka'ats ạtse'e viinm nmamyájaja, jẹ'ẹ kạjxji ve'e vintsọ ạtse'e jẹ yónụk aaj jẹ yónụk jọọt njayep. [6] Pạn ạts tse'e kụntsạk jẹts ạtse'e nnay'ọñụkọ́tsajat, ka tónajyapts jẹ'ẹ ve'e, kụx jẹ'ẹjyji ạtse'e kụnkạts juu' ve'e tyúvam. Ax ka'ats ạtse'e ve'em ntun, ve'em tse'e ni pạna kyavinmáyụt jẹts njaa'knụmájip ạtse'e nụyojk jẹts ka'a ve'e ax jo'n ạtse'e x'ix ukpụ dụ'amọtunaxy juu' ạtse'e nkạjtsp.

[7] Ax ạts tse'e jẹ yaa'tyạjk juu' ve'e yakvọọv jẹm mutoojk tsapjọọtm. Kụx ọọye'e dụtunnụmaja juu' ạtse'e xyak'ix, jẹ'ẹ kạjxts ạtse'e nyakpạạjmji juu' ve'e ạts yạ nni'kx yạ nkọpk mạkk dụyaktsaachpaatp, jẹ'ẹ juu' ve'e jẹ Nte'yam yakjajtyp jẹts ạtse'e jẹ Satanás xyaktsaachpaa'ty, ve'emts ạtse'e nkanamyájajat viinm. [8] Toojk náxanits ạtse'e n'amọtu jẹ Majạ Vintsạ́n jẹts ạtse'e xpạjkjat juu' ve'e ạts yạ nni'kx yạ nkọpk mạkk dụyaktsaachpaatp. [9] Ax jidụ'ụmts ạtse'e jẹ Majạ Vintsạ́n xnụụjmi: "Mtukjọtkạda'akup xa ve'e jẹ maa'yụn juu' ạts mitse'e ntoojnjip, kụx nụyojk ọy xa ve'e ñụkẹ'xnatạ́ka ạts jẹ nmạkkin ku ve'e jẹ jayu jẹ yónụk aaj jẹ yónụk jọọt dụjayep." Jidụ'ụmts ạtse'e xnụụjmi. Jẹ'ẹ kạjxts ạtse'e nụyojk nxọọndụk ku ạtse'e jẹ yónụk aaj jẹ yónụk jọọt njayep, kụx ku xa ạtse'e jẹ yónụk aaj jẹ yónụk jọọt njayep, van'it tse'e jẹ Cristo jẹ myạkkin y'it yam ạts nja'vin kạjxm. [10] Jẹ'ẹ kạjxts ạtse'e nxọọndụk ku ạtse'e jẹ yónụk aaj jẹ yónụk jọọt njayep, ku ạtse'e jẹ jayu xvinkọjtspét, ku ạtse'e juu' xka'ijtja, ku ạtse'e jẹ jayu xjomtún xtitún, ku ạtse'e juu' nmutena. Nụjomts ạts yạ'ạ ve'e xọọndụk jọọt nyaknaxy jẹ Cristo kạjx. Kụx ku xa ạtse'e njayep jẹ yónụk aaj jẹ yónụk jọọt, nụyojkts ạtse'e jẹ Nte'yam jẹ mạkkin xmạ'ạ.

Ku jẹ Pablo dụvinmaajy jẹ y'utsta jẹ y'ajchta mạạt jẹ y'utsta jẹ chạ'ạda jẹp Corinto

[11] Ka víjap xa ạtse'e ku ạtse'e viinm nmay'ọñụkọ́tsaja; ax miitsts ạtse'e tụx'akẹẹ'yada jẹts ạtse'e ve'em ntun. Miits xa ạtse'e kụx'ọñụkọ́tsada, kụx ka'a ạtse'e nkatunnụmájiva ax jo'n jẹ'ẹda juu' ve'e mtijtup mạjạ kukạ́tsivada, ọ́yamts ạts miitse'e xjávada jẹts nmụpạ́nip ạtse'e. [12] Jẹ'ẹ juu' ạtse'e ntoon ku ạtse'e nve'na miits mạạtta, jẹ mụ́jit nụja'vin, jẹ mạjin, jẹts jẹ mụ́jit atụva, jẹ'ẹ tse'e dụyaknụkẹ'xnatạjkip jẹts jẹ kukạ́tsiva ạtse'e. Ve'emts ạtse'e jẹm ntuujn ọ́yame'e jẹ jayu dụtso'oxpụjk jẹ ayook juu' ạtse'e jẹ jayu nvaajnjip. [13] Vanxúpam ạts miitse'e ntoojnjidi ku ạtse'e n'ijt miits mạạtta ax jo'n ạtse'e ntoojnjada jẹ viijnk jaanchja'vivatạjkta; jẹ'ẹjyji ve'e ka'a ạts miitse'e ti putạjkin xmọọydi. ¡Mẹẹ'kxjadats ạtse'e to'k aaj ku ạts miitse'e jẹ putạjkin nkah'amọ́tudi!

[14] Apạạmdụkats ạtse'e ụxyam jẹts ạts miitse'e mutoojk nax nạjkx nku'ixta, ax ni vinxúpats ạts miitse'e nkah'atso'oxtat. Ka jẹ'ẹpts ạtse'e n'íxtip juu' miitse'e m'íxtup mjayẹjptup, jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e ọy m'ijttinit jẹ Cristo mạạt. Ve'em xa ạtse'e ax jo'n jẹ mtee'da kụy'ijt jo'n, jẹ'ẹ kạjx ku ve'e xjaanchja'vi'ukvaandi jẹ Jesucristo ku ạts miitse'e ntukmukọjtsti jẹ ọy kạts jẹ ọy ayook. Ve'eme'e dụtsạk jẹtse'e jẹ ónụk tee' jẹ ónụk taak dụyakjoojntykadat jẹ y'ónụk, ka jẹ'ẹpe'e jẹtse'e jẹ pi'k ónụk jẹ tyee' jẹ tyaak dụyakjoojntykadat. [15] Ax ve'em tse'e, to'k aaj to'k jọọt ạtse'e n'ixta vintsọ ạts miitse'e mputạ́kadat, nayja'vijupts ạtse'e jẹts ạts miitse'e nku'ọọ'kadat pạn miits jẹ m'ọ'yin kạjxta

ve'e kuy'it. Ve'emts atse'e nnayjávaja óyam tse'e kye'ex jets ku ats miitse'e nuyojk
ntsokta, vee'njits ats miitse'e xtsokta.
16 Ax mnuja'vidupts miitse'e jets ni pana ve'e miitsta ats nkah'atsuux. Ax to'-
mayji tse'e jem juu' ve'e vaandup jets va'ajts kutaay atse'e jets ats miitse'e tun-
vin'aa'nda. 17 ¿Nvin'aa'ndu ats miits vine'e je jayu kajxta juu' ats miitse'e ntuknukejxtu?
18 Nmunoo'kxtk xa atse'e je Tito jetse'e najkx mku'íxjada, jets atse'e nkejx to'k je n'útsamda
je n'ajchamda juu' ve'e myaadi. ¿Mvin'aa'njudu vine'e je Tito? ¿Jadi ka'a aats vine'e
numejtsk kijpx jooot kijpx ja'vin juu' ntun nkats?
19 ¿Ve'em miitse'e mvinmayda jets nay'oñukojtsijup atse'e jeja miits mvinkujkta? Ax
ka'ats je'e ve'e vye'ema. Ve'emts atse'e nkats to'k muk je Cristo maat jets jeja je
Nte'yam vyinkujk. Miitsta, juu' atse'e ooy ntuntsojktup, ve'em atse'e nkats jetse'e nuyojk
xjaanchjávadat je Jesucristo. 20 Je'e xa atse'e nvinmaayp ku ats miitse'e najkx nku'íxtinuva,
to'mayji ats miitse'e nkapaa'ttat ax jo'n atse'e ntsak, van'itts ats miitse'e je tsaachpaatun
mpaajmjadat je ka óyap kajx juu' ve'e mtoondup, ve'emts ats miitse'e xkapaattuvat ax jo'n
miitse'e xtsokta. Nvinmaayp xa atse'e ku ve'e to'mayji nakyojtsvintsoojvjup mve'nadat
ku atse'e jem nje'yat, namyu'ejkjudup, mkanachojkjudup, pajkva'kxy mve'nadat, akot-
sutoonkidup, napyakojtsjudup, nutúvidup, mjomtsuunidup mtitsuunidup mve'nadat.
21 Nvinmaayvap xa atse'e ku ats miitse'e najkx nku'íxtinuva jets atse'e to'mayji je Nte'yam
xyaktso'otyónut miits kajxta jets ats miitse'e numay nmuya'axtat, je'e ve'e ku miitse'e jem
numay juu' ve'e tokintoondu jetse'e dukaton'atúvada je kyo'oy je'e juu' ve'e tyoondup,
je'e ve'e ku ve'e je navyajkun duyakvintsa'kintókida, ku ve'e je kats dutukmaatjayépta je
yaa'y je ta'ax juu' ve'e ka púkap jyayejptup, jets ku ve'e juu' oyvintsova dutonda dukotsta.

13

Juu' ve'e je Pablo kyojtsjidu je jaanchja'vivatajk jep Corinto

1 Ya'ats je'e ve'e ku ats miitse'e najkx nku'ixta mutoojk nax. Ax kuts atse'e nje'yat,
van'itts atse'e juu' jaty n'íxut nmujávat, ve'em vintso ve'e yakkats ku ve'e numejtsk
ukpu nutoojk dunukojtspétta je ayook. 2 Ku ats miitse'e ojts nku'ixta mumejtsk nax,
juu'ts atse'e nvaajnjidu pan pan jatye'e tokintoondup jets nuvinxupe'e jem jyaa'k'ítta, nay
vanxúpjyamts ats miitse'e nvaajnjidinuva. Ku ats miitse'e jado'k nax najkx nku'íxtinuva,
ka'ats atse'e ntukmo'ottat pan pan jatye'e katokinton'atúvidup. 3 Van'it tse'e x'íxtat
xnujávadat jets kojtspe'e je Cristo ats kajx. Ax je Cristo, ka'ats je'e ve'e je yónuk aaj
je yónuk jooot mtukpayo'oyjada, makkts je'e ve'e y'it miits maatta. 4 Oyam xa ve'e je
Jesucristo dukayaknukę'xnatajki jets ooye'e je makkin dutunjayep ku ve'e cryuuzpejt,
joojntykipts je'e ve'e uxyam je Nte'yam je myakkin kajx. Nay ve'empats atse'e, je'e ve'e ku
atse'e to'k muk n'it je Cristo maat, ka'ats atse'e nyaknukę'xnatáka je makkin juu' atse'e
njayejpp. Oyam tse'e vye'ema, je Cristo je myakkin kajxts atse'e njoojntyka jets atse'e
ntónut nkótsut juu' ve'e tsojkjup miits maatta.
5 Payo'oyda miitse'e viinm pan tyúvame'e xjaanchjávada je Jesucristo. ¿Ka'a miitse'e
xnujávada jets je Jesucristo ve'e ijtp jem mja'vin kajxmda?, je'ejyji je'e ve'e jets ka'a
ve'e kooyji mnatyijjada jets mjaanchja'vidupe'e. 6 N'a'ixpts atse'e jetse'e xnujávadat jets
ntuump nkajtsp aatse'e juu' ve'e je Nte'yam chajkp. 7 Nmunoo'kxtkpts atse'e je Nte'yam
jets ka'a miitse'e xtóndat juu' ve'e ka óyap; ka je'e kajxap je'e ve'e jetse'e tyunkę'xukut
jets ntuump nkajtsp atse'e juu' ve'e je Nte'yam chajkp, je'e atse'e ntsajkp jetse'e xtóndat
juu' jatye'e oy, óyame'e je jayu vya'añ jets ka'a atse'e ntun nkats juu' ve'e je Nte'yam
chajkp. 8 Kux ka'a xa ve'e n'amaadaaguimdat pan ntso'oxpajkumdupe'e je tyuv je'e,
n'amaadaaguimdapts uu'me'e ku ve'e nto'numda je tyuv je'e. 9 Paatyts atse'e nxoonduk
ku atse'e n'it yónuk aaj yónuk jooot jets miitse'e makk m'itta to'k muk je Cristo maat.
Ijtpts atse'e je Nte'yam nmunoo'kxtuk jetse'e m'ijttinit tum oy tum va'ajts. 10 Jidu'um
xa ats miitse'e nnujáyada namka'ana ats miitse'e najkx nku'ixta. Ax kuts atse'e jem
nje'yat, ve'emts atse'e ya nkutojkun nkamakkpámut, ya kutojkun juu' atse'e xmooy je

Maja Vintsán jets ats miitse'e makk nyak'ijttinit to'k muk je Cristo maat, ka je'e kajxapts atse'e xmoojy jets ats miitse'e nyakvintókidat.

Ku je Pablo kyojtskukajxini

11 Utsta ajchta utsta tsa'ada, kojtskukajxinupts atse'e. Je Dios maat tse'e mtaandini. Íxtada je'e juu' ve'e myaktánjadap oy jets va'ajts, kutyonda juu' ats miitse'e ntuknuja'yidup, nayjávajada to'k jado'k, joojntykada oy joot. Pan mtoondup tse'e ve'em, m'ijttinupts miitse'e je Nte'yam maat. 12 Nachee'njada to'k jado'k je tsojkun maat je Maja Vintsán kajx. 13 Máyame'e je Dios mkejxuxjada je utsta je ajchta jets je utsta je tsa'ada anañujoma.

14 Je Maja Vintsán Jesucristo tse'e mkunoo'kxjadap, je Nte'yam tse'e dupámup jem mja'vin kajxmda je tsojkun, je Espíritu Santo maat tse'e m'ijttinit nuto'k nuto'k anañujoma miitsta.

Ya̱'a̱ tse'e je̱ na̱k juu' ve'e je̱ Pablo tyuknu̱ja'yi je̱ jaanchja'vivata̱jk je̱p Galacia

1 A̱tse'e je̱ Pablo, ka je̱ jáyuvap xa a̱tse'e xvinko̱o̱n je̱ts a̱tse'e je̱ kuká̱tsiva n'ítu̱t, ka
je̱ jáyuvapts a̱tse'e ya̱ toonk xtukka̱ta̱jki, je̱ Dios Tee' je̱ts je̱ Jesucristo, juu' ve'e je̱
Dios Tee' yakjoojntykpa̱jknuva ku ve'e y'uk'a̱a̱'k, je̱'e̱ tse'e viinm a̱ts xvinko̱o̱ndu je̱ts
a̱tse'e je̱ kuká̱tsiva n'ítu̱t. 2 A̱ts je̱ts nu̱jom je̱ utsta je̱ ajchta je̱ts je̱ utsta je̱ tsa̱'a̱da juu'
ve'e a̱ts ma̱a̱t, máyam a̱a̱tse'e je̱ Dios ntuknu̱ke̱xta nu̱jom je̱ jaanchja'vivata̱jk pa̱n pa̱n
jatye'e nay'amojkijidup je̱m galáciait y'it jo̱o̱tm. 3 Je̱ Nte'yam, juu' ve'e nTee'imdup,
je̱ts je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n Jesucristo, je̱'e̱da tse'e mkunoo'kxjadap je̱tse'e m'ijttinit je̱ y'o̱y
jo̱o̱t ma̱a̱tta, 4 je̱ Jesucristo, juu' ve'e xku'o̱o̱'kimdu je̱ nto̱kin ka̱jxamda je̱tse'e ve'em
xtuknu̱vaatsumdinit ya̱ ko̱'o̱y tiempo juu' ve'e nyaknajxumdup. Ve'em tse'e du̱tuujn
ax jo'n du̱tsa̱k je̱ nNte'yamamda, juu' ve'e nTee'imdup. 5 ¡Xa̱'ma ka̱jx tse'e je̱ Nte'yam
du̱nu̱má̱jinit du̱nu̱jaanchinit! Amén.

Ka'a xa ve'e ti jado'k o̱y ka̱ts o̱y ayook

6 Atu̱va ato̱ki xa a̱tse'e xyaktanda ku ve'e je̱ Nte'yam tun jatyji xmaso̱o̱kti je̱tse'e
xpana̱jkxta je̱ viijnk ixpa̱jku̱n juu' ve'e je̱ jayu tyijtup o̱y ka̱ts o̱y ayook, je̱ Nte'yam, juu' ve'e
myaaxu̱xju̱du je̱ Cristo je̱ myaa'yu̱n ka̱jx. 7 Ka'a xa ve'e jye̱ja je̱ viijnk o̱y ka̱ts o̱y ayook, je̱'e̱
ve'e ku ve'e je̱m je̱ jayu juu' ve'e myakvinmamya'tju̱dup je̱tse'e du̱yaktiku̱tsuva'anda je̱ o̱y
ka̱ts je̱ o̱y ayook. 8 Ax jya'á̱tsam, ukpu̱ jya'aangelesam juu' ve'e je̱m tsapjo̱o̱tm ku̱kya̱da'aky,
pa̱n ku̱myaktuk'ixta xa ve'e je̱ ka̱ts je̱ ayook juu' ve'e kyapaatyp kyah'ake̱e̱guip ma̱a̱t je̱ o̱y
ka̱ts je̱ o̱y ayook juu' a̱ts miitse'e ntuk'ixtu, ko̱'o̱y nu̱kó̱tsats je̱'e̱ ve'e y'ijtnit. 9 Ta̱ xa a̱tse'e
nva'añ, vaannuvapts a̱tse'e jado'k nax, pa̱n je̱m xa ve'e juu' ve'e mtuk'íxju̱dup je̱ ka̱ts je̱
ayook juu' ve'e kyapaatyp kyah'ake̱e̱guip ma̱a̱t je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook juu' ve'e mkuva̱jktu,
ko̱'o̱y nu̱kó̱tsats je̱'e̱ ve'e y'ijtnit.

10 ¿Juu'ts a̱tse'e ntsa̱jkp ku a̱tse'e ve'em nva'añ, ku a̱tse'e je̱ jayu x'o̱yjávat, ukpu̱ ku
a̱tse'e je̱ Nte'yam x'o̱yjávat, ku a̱tse'e je̱ja je̱ jayu vyinkujk o̱y ntánu̱t, ukpu̱ ku a̱tse'e je̱ja
je̱ Nte'yam vyinkujk o̱y ntánu̱t? Pa̱n ku̱ntsa̱k xa a̱tse'e je̱ts a̱tse'e je̱ja je̱ jayu vyinkujk o̱y
ntánu̱t, ka je̱ Jesucriistovapts a̱tse'e ntoojnjip.

Je̱ Jesucristo ve'e du̱vinko̱o̱n je̱ Pablo je̱tse'e y'ítu̱t je̱ kyuká̱tsiva

11 Ax nu̱jávadats ya̱'a̱, utsta ajchta utsta tsa̱'a̱da, je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook juu' a̱ts
miitse'e nvaajnjidu, ka je̱ jáyuvapts je̱'e̱ ve'e je̱ vyinma'yu̱n, 12 ka je̱ jáyuvapts a̱ts je̱'e̱ ve'e
xtukka̱ta̱jki, ka je̱ jáyuvapts a̱ts je̱'e̱ ve'e xtukyak'ixpa̱jk, je̱ Jesucristo, je̱'e̱ xa ve'e viinm a̱ts
xtuk'ix xtuknu̱ja'vi.

13 Mmó̱tudu xa ve'e je̱ ka̱ts vintso̱ a̱tse'e njáyuva y'ijt ku a̱tse'e njaanchjáva y'ijt juu' ve'e
jyaanchja'vidup a̱ts je̱ nmu'israeejlit jayu, je̱ts vinxu̱p a̱tse'e nmu'e̱jkji pa̱n pa̱n jatye'e je̱
Cristo du̱jaanchja'vidup, je̱ts a̱ts je̱'e̱ ve'e njomtoondi ntitoondi je̱ts a̱tse'e ntukmaso̱'o̱ktat
juu' ve'e jyaanchja'vidup. 14 Nu̱yojk xa a̱tse'e nkutyún y'ijt juu' ve'e je̱ israeejlit jayu
jyaanchja'vidup je̱ts ni ka'a ve'e nu̱may a̱ts je̱ njayu juu' a̱tse'e nmu'akijpxada, nu̱yojk
a̱tse'e nkutyún y'ijt a̱a̱ts je̱ nju̱jpit jayu je̱ pyava'nu̱nda je̱ts ni ka'a ve'e je̱'e̱da. 15 Ax je̱
ma̱ja̱ maa'yu̱nts a̱tse'e je̱ Nte'yam xtoojnji je̱ts a̱tse'e xvinka̱a̱jn ka'anum a̱tse'e nke'ex
vye'na. Ve'em tse'e du̱tuujn je̱ts a̱tse'e je̱ kuká̱tsiva n'ítu̱t. 16 Ax ku tse'e du̱'o̱yja'vi, van'itts
a̱tse'e xtuk'ix je̱ y'Onu̱k, ve'emts a̱tse'e je̱ jayu nvaajnjadat je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook pa̱n pa̱n
jatye'e ka je̱ israeejlit jáyuvap. Ku ve'e ve'em jyajty, ni pá̱nats a̱tse'e juu' nkah'amo̱tutu̱vi
je̱ts a̱tse'e nnu̱jávat ti a̱tse'e ntónup, 17 ni ka'ats a̱tse'e je̱m Jerusalén nma̱jkxpa je̱ts a̱tse'e
n'íxtat pa̱n pa̱n jatye'e too'va̱jkp ijttu je̱ kuká̱tsivada je̱ts ka'a ve'e a̱ts, ñojk'ó̱y a̱tse'e tun
jatyji nnu̱jkx je̱m arábiait y'it jo̱o̱tm, u̱x'o̱o̱kts a̱tse'e nvimpijtnuva je̱m Damasco.

18 Kutoojk joojntnumts a̱tse'e n'a̱ts je̱m Jerusalén je̱ts a̱tse'e je̱ Pedro nma̱a̱tnakyo̱jtsji;
ax je̱'e̱ ma̱a̱tts a̱tse'e n'ijt makmo̱kx xa̱a̱j. 19 Ax ka'ats a̱tse'e jado'k je̱ kuká̱tsiva n'ix, je̱

Santiágoji ve'e, je̱ Maja̱ Vintsán je̱ y'uts. [20] Yájats a̱tse'e nva'añ je̱ Nte'yam vyinkujk je̱ts
tyúvam ya̱'a̱ ve'e juu' a̱ts miitse'e ntuknuja'yidup. [21] Van'itts a̱tse'e nnujkx je̱m siiriait
je̱ts cilíciait y'it jooтmda. [22] Ka'ats a̱tse'e x'íxada y'ijt pa̱n pa̱n jatye'e to'k muk ijttup je̱
Cristo ma̱a̱t je̱tse'e ñay'amókajada je̱m judéait y'it jooтm, [23] je̱'e̱jyji ve'e y'amotunajxtup
y'ijt: "Je̱'e̱ pa̱ne'e xjomto'numdup xtito'numdup y'ijt, je̱'e̱ tse'e uxyam je̱ jayu duvaajnjip
je̱tse'e dujaanchjávadat je̱ Jesucristo, ka'a tse'e du'uktsojkni je̱tse'e dujaanchja'vi'atúvadat
je̱ Jesús." [24] Ax ve'em tse'e duyakmájidi duyakjaanchidi je̱ Nte'yam je̱ maja̱ maa'yun kajx
juu' a̱tse'e xtoojnji.

2

Ku je̱ viijnk kuka̱tsiva dukuvajkti je̱ Pablo

[1] Kumakmajkts joojntnumts a̱tse'e nnajkxnuva je̱m Jerusalén, nma̱a̱di a̱tse'e je̱ Bernabé,
nvooвts a̱tse'e je̱ Tito. [2] Ojtsts a̱tse'e je̱m kux je̱ Nte'yam a̱tse'e xtuk'ix xtuknuja'vi. Ku
a̱a̱tse'e je̱m Jerusalén nve'na, van'itts a̱a̱tse'e juu' nkojtsmúk apuk ma̱a̱t je̱'e̱da pa̱n pa̱n
jatye'e dunumájidup. Je̱mts a̱tse'e n'ava'ni je̱ oy ka̱ts je̱ oy ayook, ve'em ax jo'n a̱tse'e
uxyam paat nvaajnjada je̱'e̱da pa̱n pa̱n jatye'e ka je̱ israeejlit jáyuvap. Ve'emts a̱tse'e
ntuujn kux je̱'e̱ a̱tse'e ntsajkp je̱tse'e kyavintókiyut juu' a̱tse'e ntoon je̱ts juu' a̱tse'e
ntuumpna. [3] Ax óyam tse'e kya'israeejlitjáyuva je̱ Tito, ka'a tse'e dutuk'ake̱e̱'yidi je̱tse'e
je̱ ixta'nun yakpa̱a̱jmjat je̱tse'e duni'kxmat dukojmat. [4] Ax je̱m tse'e pa̱n pa̱n jatye'e
natyijjudup utsta ajchta, je̱'e̱ tse'e du'uktsojktu je̱tse'e je̱ Tito kuyakpa̱a̱jmji je̱ ixta'nun.
Je̱'e̱ ka̱jxts je̱'e̱ ve'e ñay'amojkijidi a̱a̱ts ma̱a̱t je̱ ixpookpa jo'nda, je̱tse'e du'íxtat joma
vaate'e juu' yakkuvuk ku ve'e je̱ jayu y'it to'k muk je̱ Jesucristo ma̱a̱t, y'uktsojktuts je̱'e̱
ve'e je̱ts a̱a̱tse'e kux'ake̱e̱'yidi je̱ts a̱a̱tse'e mpanajkxnuvat je̱ Moisés je̱ pyava'nun. [5] Ax ni
vinxúpats a̱a̱tse'e nkanamyasooкji je̱ts a̱a̱tse'e ntónut juu' ve'e y'uktsojktu, kux je̱'e̱ a̱a̱tse'e
ntsajkp je̱tse'e xjaa'kjayéptat je̱ tyuv je̱'e̱, ve'em ax jo'n y'íxuva je̱ oy ka̱ts je̱ oy ayook.

[6] Ka'ats a̱tse'e je̱ viijnk kojtsvíjin xmooydi je̱'e̱ pa̱n pa̱n jatye'e yakkojtstup je̱ts
ñumájidup je̱'e̱ ve'e. Ax ka'ats a̱ts je̱'e̱ ve'e ntoonka pa̱n ti je̱'e̱ ve'e y'ijtti, kux ka'a ve'e je̱
Nte'yam duyakvinkopka vinxupe'e je̱ majin dujaye̱pta to'k jado'k. [7] Kyuvajktuts je̱'e̱ ve'eda
je̱ts a̱tse'e je̱ Nte'yam xtukka̱taji je̱ toonk je̱ts a̱tse'e nvaajnjadat je̱ oy ka̱ts je̱ oy ayook
pa̱n pa̱n jatye'e ka je̱ israeejlit jáyuvap, ve'em ax jo'n je̱ Nte'yam je̱ Pedro dutukka̱taji
je̱ toonk je̱tse'e duvaajnjadat nay je̱'e̱jyam je̱ oy ka̱ts je̱ oy ayook pa̱n pa̱n jatye'e israeejlit
jayu. [8] Je̱ Nte'yam, juu' ve'e je̱ Pedro duputajki je̱tse'e dutónut je̱ kuka̱tsiva toonk joma ve'e
je̱ israeejlit jayu, je̱'e̱jyamts je̱'e̱ ve'e juu' a̱tse'e xputajkiva je̱ts a̱tse'e ntónut je̱ kuka̱tsiva
toonk joma ve'e ka je̱ israeejlit jáyuvap.

[9] Ax je̱ Santiago ma̱a̱t je̱ Pedro je̱ts je̱ Juan, je̱'e̱ juu' ve'e yakkojtstup je̱ts ñumájidup je̱'e̱
ve'e, ku ve'e dunuja'vidi je̱ts je̱ Nte'yam a̱tse'e ya̱ toonk xmooy je̱ myaa'yun kajx, van'itts
a̱a̱tse'e xka̱va̱a̱'ndi, a̱ts ma̱a̱t je̱ Bernabé, ve'em tse'e duyaknuke̱'xnataji juu' a̱a̱tse'e
tunkojtsmúk, ve'em tse'e vyaandi je̱ts ntukma̱a̱tjaye̱jptup a̱a̱tse'e ya̱ toonk je̱'e̱ ma̱a̱tta.
Oy tse'e dujávada je̱ts a̱a̱tse'e najkx njaa'ktún joma ve'e ka je̱ israeejlit jáyuvap je̱ts je̱'e̱
ve'e jyaa'któndat joma ve'e je̱ israeejlit jayu. [10] Je̱'e̱jyjits a̱a̱tse'e x'amótudu je̱ts a̱a̱tse'e
njaa'mye̱tsut je̱ ayoova jáyuda. Je̱'e̱mts a̱tse'e ntuump vye'na je̱ts a̱tse'e ntunyakvinkopka
je̱ts a̱tse'e njaa'któnut.

Ku je̱ Pablo duvintso'y je̱ Pedro je̱p Antioquía

[11] Ax ku tse'e je̱ Pedro jye̱'y je̱m Antioquía, ntuknuujmits a̱ts je̱'e̱ ve'e aviinm ah'am
kux tokin je̱'e̱ ve'e juu' ve'e tyoon. [12] Mya̱a̱tkaayp mya̱a̱t'uukp tse'e vye'na je̱ utsta je̱
ajchta pa̱n pa̱n jatye'e ka je̱ israeejlit jáyuvap, ax ku tse'e jye̱'ydi je̱ utsta je̱ ajchta juu'
ve'e tsoo'ndu je̱m joma ve'e je̱ Santiago, van'it tse'e me̱jts'aaj me̱jtsjoot je̱ Pedro apuk
ñapya̱a̱jmji je̱tse'e dukoo'kma̱a̱tkaayni dukoo'kma̱a̱t'ookni. Je̱'e̱ ka̱jx tse'e ve'em jyatki
kux cha̱'kipe'e pa̱n pa̱n jatye'e vaandup je̱ts ixta'numpuujmja ve'e dutsak je̱ utsta je̱
ajchta pa̱n pa̱n jatye'e ka je̱ israeejlit jáyuvapta. [13] Van'it tse'e je̱ viijnk israeejlit jayu
juu' ve'e dujaanchja'vidup je̱ Jesucristo, je̱'e̱ tse'e je̱ me̱jts'aaj je̱ me̱jtsjoot dujaye̱jptu
ma̱a̱t je̱ Pedro, je̱ Bernabé paat tse'e ve'em jyátkiva. [14] Ax kuts a̱tse'e n'ix je̱ts ka'a

ve'e dupaa'ty du'akeega juu' ve'e tyoondup maat je tyuv je'e, ve'em ax jo'n y'íxuva je oy kats je oy ayook, van'itts atse'e jeja je numay jayu vyinkujk ntuknuujmi je Pedro. Jidu'umts atse'e nvaajñ: "Mits, óyam mitse'e mja'israeejlitjáyuva, ve'em xa mitse'e mjoojntyka ax jo'n pan pan jatye'e ka je'epta, ka ve'emape'e ax jo'n je israeejlit jayu. ¿Tyajx tse'e x'akee'yava'añ juu' ve'e ka je israeejlit jáyuvapta, jetse'e dukutyóndat je israeejlit jayu je pyava'nunda? 15 Je ke'xtkun kajx xa uu'me'e n'israeejlitjáyuvimda, ka'ats uu'me'e nyaktíjumda tókinax jayu, ve'em ax jo'n pan pan jatye'e ka je israeejlit jáyuvap. 16 Nnuja'vimdinupts uu'me'e jets ka'a ve'e je Nte'yam je jayu dukatokimpum je Moisés je pyava'nun kajx, je'e ve'e ku ve'e je Jesucristo yakjaanchjáva. Je'e kajx tse'e je Jesucristo njaanchja'vimda jetse'e je Nte'yam xkatokimpa'mumdat, ka'a tse'e n'íxtimda vintso ve'e nkutyo'numdat je Moisés je pyava'nun jets je'e kajxe'e je Nte'yam xkatokimpa'mumdat, kux je Nte'yam, tyumtokimpuump je'e ve'e je jayu je Moisés je pyava'nun kajx."

17 Pan n'íxtimdup tse'e jetse'e je Nte'yam xkatokimpa'mumdat kuxe'e to'k muk n'ijtumda je Cristo maat, yaknuke'xnatajkipts je'e ve'e jets tókinax jayu uu'me'eda. ¿Yaktíjupts je'e vine'e jets uu'me'e je Cristo xyaktokinto'numdup? ¡Ni vintsova xa ve'e ve'em kyayaktij! 18 Ax pan ats tse'e je jayu kuntuk'ix jetse'e dukutyóndat je pava'nun juu' atse'e uxyam je jayu nvaajnjidup jets ka je'e kajxape'e je jayu yaktokinmee'kx, kunyaknuke'xnatákats atse'e jets tokin maat atse'e je'e kajx ku atse'e nkakutyún je pava'nun. 19 Ve'em xa atse'e ax jo'n atse'e aa'k kun'ijt jeja je Moisés je pyava'nun vyinkujk, je pava'nun juu' atse'e xtuk'ix jets nvinmajtsjup atse'e je oo'kun kuxe'e ats nkakutyuujn. Je pava'nunti atse'e ve'em xyaktaan jets atse'e njoojntykat vintso ve'e je Nte'yam yakmaja yakjaancha y'ijtnit. 20 Ve'em xa atse'e ax jo'n atse'e kun'aa'k jem cruz kajxm je Cristo maat. Je'e kajxts atse'e nkoo'kjoojntykini jets atse'e nyaktónut ya n'avintso vinma'yun, je Cristo ve'e joojntykip yam ats nja'vin kajxm, jets namvaat atse'e ya naxviijnit ni'kxukopk njayep, je Nte'yam je y'Onuk kajxts atse'e njoojntyka kuxe'e ats je'e njaanchjáva, je'e juu' atse'e ooy xtuntsojkp jets atse'e xku'oo'ki. 21 Ka'a xa atse'e nkakuvuk je maa'yun juu' ve'e je Nte'yam xtoojnjimdup je Cristo kajx. Kux pan je Nte'yam xa ve'e je jayu kudukatokimpum je Moisés je pyava'nun kajx, ve'emts je'e ve'e ax jo'n kukyatih'ijt ku ve'e je Cristo y'uk'aa'k.

3

Je pava'nun jets je jaanchja'vin

1 Miits, galáciait jáyuda, ka'a ve'e oy juu' xpayo'oyda. ¿Pane'e mko'oyvin'íxudu jetse'e xkoo'kjaanchja'vidini je tyuv je'e? Va'ajts xa ats miitse'e nvaajnjidi jetse'e xnuja'vidi vintso ve'e je Cristo duyakcruuzpejtti, ve'em ax jo'n viinm kux'ixti jo'n. 2 To'k viijnji atse'e nnujavava'añ jetse'e xnukótstat, ¿mkutyoondu vine'e je Moisés je pyava'nun jets je'e kajxe'e je Espíritu Santo tyajki jem mja'vin kajxmda, ukpu je'e kajxe'e kuxe'e xjaanchja'vidi je oy kats je oy ayook juu' ve'e m'amotunajxtu? 3 ¿Vintso ve'e m'o'yixjada jetse'e mnapyámjada va'ajts ka víjap? Mton'ukvaandu xa ve'e juu' ve'e je Nte'yam chajkp kuxe'e je Espíritu Santo mputajkijidi. ¿Ve'eme'e uxyam xtsokta jetse'e m'íttat oy jets va'ajts je m'avintso kutojkun kajxta? 4 ¿Ka'a vine'e mto'nuxjada ni vinxupa nujom je tsaachpaatun juu' ve'e myaknajxtu? ¡Óyap ijk je'e vine'e mto'nuxjada! 5 Ku ve'e je Nte'yam dukejx je Espíritu Santo jetse'e y'ítut jem mja'vin kajxmda jetse'e je Nte'yam dutún je majin joma ve'e miitsta, ¿ti kajxts je'e ve'e ve'em dutún? ¿Je'e kajx vine'e ku ve'e x'íxtada vintso ve'e xkutyóndat je Moisés je pyava'nun, ukpu je'e kajx vine'e ku ve'e xjaanchjávada je oy kats je oy ayook juu' ve'e m'amotunajxtu?

6 Jyaanchja'vits je'e ve'e je Abraham je Nte'yam. Ax kux tse'e dujaanchja'vi, je'e kajx tse'e je Nte'yam kyatokimpaajmji. 7 Ax ve'em tse'e, nujávada tse'e jets je'eda pan pan jatye'e dujaanchja'vidup je Nte'yam, je jaanchja'vin kajxts je'e ve'e y'itta je Abraham je chaanda je kyoojta. 8 Ku ve'e kyatúnjuna vye'na, y'ava'nits je'e ve'e je Kunuu'kx Jatyán jets je jaanchja'vin kajxe'e je Nte'yam dukatokimpámut pan pan jatye'e ka je israeejlit jáyuvap, tyukmukojts tse'e je Nte'yam je Abraham jujpani je oy kats je oy ayook ku ve'e

dunuujmi: “Mits kajx xa ve'e dupaa'ttat je kunoo'kxun je jayu pan nuvinxupe'e chaanada to'k it to'k naxviijn.” 9 Ax ve'em tse'e, je'eda pan pan jatye'e je Nte'yam dujaanchja'vidup, kunoo'kxjudupts je'e ve'e je Nte'yam, ve'em ax jo'n dukunuu'kx je Abraham, juu' ve'e jaanchja'viju.

10 Nujom tse'e pan pan jatye'e dumákkip je Moisés je pyava'nun, koʼoy nukotsa tse'e y'itta, kux jidu'um xa ve'e je Kunuu'kx Jatyán vya'añ: “Koʼoy nukotsa tse'e y'itta to'k ka'ajyji pan pan jatye'e dukakutyoondup nujom juu' jatye'e javyet yap pava'nun kujxp.” Jidu'um tse'e vya'añ. 11 Va'ajts tse'e yaknujava jets ka'a ve'e pan pane'e je Nte'yam kyatokimpuump je Moisés je pyava'nun kajx, kux jidu'um xa ve'e vyaampa je Kunuu'kx Jatyán: “Pan pan xa ve'e je Nte'yam kyatokimpuump je'e kajx ku ve'e jyaanchjávaja, joojntykapts je'e ve'e.” Jidu'um tse'e vya'añ. 12 Pan kudukutyún xa ve'e je jayu je Moisés je pyava'nun, oʼyipts je'e ve'e jetse'e ve'em dukutyóndat óyame'e dukajaanchjávada je Nte'yam. Ve'em xa je'e ve'e ax jo'n je Kunuu'kx Jatyán vya'añ: “Pan pan xa ve'e dukutyoomp nujom je pava'nun, joojntykapts je'e ve'e.”

13 Ax ve'em tse'e, koʼoy nukotsa tse'e n'ijtumdi kuxe'e nkakutyo'numdi je Moisés je pyava'nun. Ax ka'a tse'e uxyam n'uk'ijtumdini koʼoy nukotsa, je Cristo ve'e xtuknuvaatsumdu je ntókinamda, je'e tse'e koʼoy nukotsa ijt uu'm kajxamda ku ve'e xku'ooʼkimdi, ve'em ax jo'n je Kunuu'kx Jatyán vya'añ: “Koʼoy nukotsa xa ve'e nujom pan pan jatye'e jem kup kajxm ooʼktup.” Jidu'um tse'e vya'añ. 14 Xtuknuvaatsumdu tse'e je ntókinamda, ax ve'em tse'e je Cristo kajx je Nte'yam dukunoo'kxut pan pan jatye'e ka je israeejlit jáyuvap, ve'em ax jo'n je Abraham yakkunuu'kx, xku'ooʼkimdu ve'e jetse'e to'k ka'ajyji je jaanchja'vin kajx njayejpumdinit yam nja'vin kajxmamda je Espíritu Santo, juu' ve'e je Nte'yam vyaajntk jetse'e myiinnit yaja naxviijn.

Je pava'nun jets je vaanduk

15 Utsta ajchta utsta tsa'ada, jidu'um xa ve'e je jayu yuj dujayepta yaja naxviijn. Ku xa ve'e je jayu to'k je nak duyak'óyada pan vintso ve'e juu' dukojts'óyada, ni pana tse'e kya'oʼyixju jetse'e duyakpuva'atsut ukpu duyaknuyókat. 16 Nay ve'em tse'e jyajtpa ku ve'e je Nte'yam je vaanduk duyaktaajñ maat je Abraham jets je chaan je kyooj. Ka'a tse'e je Kunuu'kx Jatyán vya'añ jets je Nte'yame'e je Abraham dunuujmi: “je mtsaanda je mkoojta”, ve'em ax jo'n numay je tsaan je kooj kuy'ijtti; jidu'ume'e dunuujmi: “je mtsaan je mkooj”. Ax je'ets ya'a ve'e tyijp to'kji je chaan je kyooj, je'ets je'e ve'e je Cristo. 17 Ya'a xa atse'e ntijp. Ku ve'e je Nte'yam dumukajts je Abraham, tyukvinva'nits je'e ve'e jets kyutyónupe'e je y'ayook. Je'e kajx tse'e je Moisés je pyava'nun juu' ve'e maktaaxk mókupx ja'ii'px majk joojnt ux'ook je'y, ka'ats je'e ve'e y'oʼyixju jetse'e dununkayakjátut jetse'e tyónjut kyótsjut je ayook juu' ve'e je Nte'yam je Abraham tyukvinva'ni. 18 Ax pan van'itji tse'e je Nte'yam kudukutyún je y'ayook ku ve'e je jayu dukutyún je Moisés je pyava'nun, ka'a tse'e tyun je ayook juu' ve'e je Nte'yam je Abraham tyukvinva'ni jets tyónupe'e je myaa'yun kajx.

19 Ax ve'em tse'e, ¿tits je'e ve'e vya'añ je Moisés je pyava'nun? Yakmooy xa ve'e je Moisés je pava'nun jetse'e ve'em je jayu je tyokin yaknuke'xnatáka y'ítut, távani ve'e je Nte'yam je vaanduk duyaktáñ vye'na je Abraham maat. Je vaat xa ve'e jyejk je pava'nun ku ve'e myiijn je Abraham je chaan je kyooj, je'e pane'e je Nte'yam vyaajntk jetse'e myínut. Je ángeles kajxta xa ve'e je Moisés yakmoojy je pava'nun, van'it tse'e je Moisés je pava'nun dukojtsnajxy jeja je jayu vyinkujkta. 20 Ax viinm tse'e je Nte'yam je kojtstán duyaktaajñ je Abraham maat, ka'a tse'e pan viijnk yaktsajk juu' ve'e je Abraham kudunuujmi vintso ve'e je Nte'yam vyaajñ.

Juu' ve'e je Moisés je pyava'nun tyuump

21 ¿Je'ets ya'a vine'e tyijp jets choʼoxpujkpe'e je Moisés je pyava'nun je Nte'yam je vyaanduk? ¡Ni vintsova xa ve'e ve'em kyayaktij! Kux pan jeja xa ve'e kuy'it je pava'nun juu' kajxe'e je Nte'yam duyaky je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp, je pava'nun kajx tse'e je Nte'yam je jayu kudukatokimpum. 22 Ax vaamp xa ve'e je Kunuu'kx Jatyán jets

to'k ka̱'a̱jyji ve'e je̱ jayu y'itta je̱m je̱ to̱kin kya̱'m. Je̱'e̱ ka̱jx xa ya̱'a̱ ve'e ve'em je̱tse'e je̱ jaanchja'vin ka̱jx yakmo̱o̱ydinit je̱ Nte'yam je̱ vyaandu̱k je̱'e̱da pa̱n pa̱n jatye'e je̱ Jesucristo du̱jaanchja'vidup.

23 Ka'anume'e je̱ Jesús myin vye'na yaja naxviijn, ijtumdu tse'e je̱p je̱ Moisés pyava'nu̱n pa'tkup. Ve'em tse'e n'ijtumdi van'it paat ku ve'e je̱ jayu yakvaajnji'ukvaandi vintso̱ je̱'e̱ ve'e ku ve'e je̱ Jesucristo yakjaanchjáva. 24 Ax ve'em tse'e je̱ Moisés je̱ pyava'nu̱n xka̱'mimda y'ijt ax jo'n je̱ pi'k ónu̱k ku̱n'ijtumdi, xtuk'íxumdu tse'e pa̱n ti je̱'e̱ ve'e je̱ to̱kin. Ve'em tse'e du̱tuujn van'it paat ku ve'e je̱ Cristo myiijn je̱tse'e je̱ jaanchja'vin ka̱jx je̱ Nte'yam xkato̱kimpa̱'mumdat. 25 Ax u̱xyam tse'e, ku ve'e njaanchja'vimda je̱ Cristo, ka'a tse'e n'uk'ijtumdini je̱p je̱ Moisés pyava'nu̱n pa'tkup.

26 Ku̱xe'e je̱ Jesucristo xjaanchjávada, je̱'e̱ ka̱jx tse'e m'itta je̱ Nte'yam je̱ y'ónu̱k. 27 Nu̱vinxu̱pts miitse'e m'itta to'k muk je̱ Cristo ma̱a̱t je̱ na̱pe̱jtu̱n ka̱jx, ve'em xa ve'e m'itta ax jo'n je̱ Cristo ku̱mnatyukxo̱jxjidi jo'n. 28 Ka'a xa ve'e vyinko̱pka pa̱n je̱ jayu ve'e y'it israeejlit jayu uk pa̱n pa̱n jatye'e ka je̱'e̱pta, joyu̱toompa jayu ukpu̱ naspa̱ka jayu, yaa'tya̱jk ukpu̱ ta̱'a̱xta̱jk, ku̱x ku xa ve'e to'k muk n'ijtumda je̱ Cristo Jesús ma̱a̱t, ve'em tse'e nu̱jom n'ijtumda ax jo'n to'k ni'kx to'k ko̱pk ku̱n'ijtumdi. 29 Ax pa̱n ve'em tse'e n'ijtumda je̱ Cristo ma̱a̱t, je̱ Abraham je̱ chaan je̱ kyo̱o̱jts u̱u̱'me'eda, xtukka̱daakumdupts u̱u̱'me'e je̱ vaandu̱k juu' ve'e je̱ Nte'yam yaktaan.

4

1 Ya̱'a̱ xa je̱'e̱ ve'e juu' a̱tse'e ntijp: Namvaat xa ve'e je̱ jayu je̱ y'ónu̱k pi'knum juu' ve'e je̱ pu̱k tukka̱da'akjup, óyame'e je̱ pu̱k du̱je̱'e̱ika̱xu̱t nu̱jom, vanxu̱pts je̱'e̱ ve'e y'it ax jo'n je̱ joyu̱toompa. 2 Je̱m xa ve'e je̱ jayu juu' ve'e íxju̱dup je̱tse'e kya̱'majada van'it paat ku ve'e jye'yat je̱ xa̱a̱j juu' ve'e je̱ tyee' ñu̱pa̱a̱jmtki. 3 Ve'emts u̱u̱'me'e njajtumduva. Namvaat xa ve'e n'ijtumdi ax jo'n je̱ pi'k ónu̱k, o̱o̱y tse'e ntuntso̱jkumdi je̱tse'e mpana̱jkxumdat je̱ ko̱'o̱y costumbre juu' ve'e je̱ jayu pyana̱jkxtup yaja naxviijn. 4 Ax ku tse'e je̱ xa̱a̱j jye'yni juu' ve'e je̱ Nte'yam ñu̱pa̱a̱jmtki, van'it tse'e je̱ Nte'yam du̱kejx je̱ y'Onu̱k, je̱ ta̱'a̱xta̱jkts je̱'e̱ ve'e yakke̱'xju, je̱tse'e y'ijt je̱p je̱ Moisés pyava'nu̱n pa'tkup. 5 Ve'em tse'e du̱tuujn je̱tse'e xpa̱jku̱mpijtumdinuvat, ka'a tse'e n'uk'ijtumdinit je̱p je̱ Moisés pyava'nu̱n pa'tkup, je̱'e̱ ve'e je̱tse'e n'ijtumdinit je̱ Nte'yam ma̱a̱t ax jo'n je̱'e̱ je̱ y'ónu̱k.

6 Ku̱x je̱ Nte'yam je̱ y'ónu̱k miitse'eda, je̱'e̱ ka̱jx tse'e je̱ Nte'yam du̱pu̱u̱jm je̱m mja'vin ka̱jxmda je̱ Espíritu Santo, juu' ve'e ijtpap je̱m je̱ Nte'yam jya'vin ka̱jxm, je̱ Espíritu Santo, juu' ka̱jxe'e je̱ Nte'yam nmuko̱jtsumda jidu̱'u̱m: "Tata, a̱a̱ts je̱ nTee'." 7 Ax ve'em tse'e, je̱ Nte'yam je̱ y'ónu̱k xa miitse'eda, ka'a tse'e m'uk'ijttini ax jo'n je̱ joyu̱toompa. Ax je̱'e̱ tse'e ku̱xe'e m'itta je̱ Nte'yam je̱ y'ónu̱k, je̱'e̱ ka̱jx tse'e je̱ Cristo ka̱jx mmo̱o̱jyjidinit nu̱jom je̱ y'o̱y je̱'e̱ juu' ve'e mtukka̱da'akjadap ku̱x je̱'e̱ je̱ y'ónu̱k miitse'eda.

Ku je̱ Pablo du̱vinmaajy je̱ jaanchja'vivata̱jk je̱p Galacia

8 Ku miitse'e je̱ Nte'yam xka'íxadana vye'na, mmutoonduts miitse'e may juu' ve'e ka je̱ Nte'yamap. 9 Ax u̱xyam tse'e, je̱'e̱ ve'e ku̱xe'e je̱ Nte'yam x'íxaidini, ukpu̱ ñojk'o̱y yakka̱ts, je̱'e̱ ve'e ku̱xe'e je̱ Nte'yam m'íxaijidini, ¿vintso̱se'e mnayjávajada je̱tse'e jado'k nax x'av-impijtidinuva je̱tse'e mka̱'mijidinuvat je̱ costumbre juu' ve'e katoomp je̱ts tukma̱'a̱tum? 10 ¡Je̱m tse'e je̱ xa̱a̱j, je̱ po̱'o̱, je̱ aats, je̱ts je̱ joojnt juu' ve'e m'amaa'yidup! 11 Je̱'e̱ts a̱tse'e nvinmaayp ku ve'e ni vinxu̱pa mkato'nu̱xjadat juu' a̱ts miitse'e ntuk'ixtu.

12 Utsta ajchta utsta tsa̱'a̱da, nmunoo'kxtktup xa ve'e je̱tse'e mnapyámjadat a̱ts ma̱a̱t, ve'em ax jo'n a̱tse'e nnapyu̱mju̱ miits ma̱a̱tta. Ka'a xa a̱ts miitse'e xmuto̱kintoondi. 13 Ax jo'n xnu̱jávada jo'n, je̱ pa'am ka̱jx a̱tse'e muto'k nax n'ijt miits ma̱a̱tta je̱tse'e nvaajnjidi je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook. 14 O̱yam tse'e mtso'oxjajtu̱xjidi ku a̱tse'e pa̱jkjup nve'na van'it, ka'ats a̱ts miitse'e xviijnk'íxti, ni ka'ats a̱tse'e xko̱'o̱yja'vidi, ñojk'o̱y a̱tse'e xkuva̱jkti ax jo'n a̱tse'e ku̱n'ijt je̱ Nte'yam je̱ y'aangeles ukpu̱ a̱tse'e ku̱n'ijt je̱ Jesucristo viinm. 15 ¿Jómase'e y'it je̱ xo̱o̱jntku̱n juu' ve'e mjaye̱jptu van'it? Ve'em xa a̱ts miitse'e nna̱a̱jmada je̱ts pa̱n ku̱m'o̱'yixjidi ve'e je̱ts a̱tse'e xyakjo̱tka̱daakti, je̱ mviijn paat tse'e ku̱xyakpítsumdi je̱ts

atse'e kuxmooydi. [16] Ax uxyam, ¿je mtso'oxpajkpada ats vine'e tunvimpijtni je'e kajx ku
ats miitse'e nvaajnjidi je tyuv je'e?
[17] Ooy xa miitse'e mtunvinmáyjada je'eda pan pan jatye'e duyaktikutsuvaandup je oy
kats je oy ayook; ax je kyo'oy je'ets je'e ve'e juu' ve'e mtukmutsojkjudup. Je'ets je'e ve'e
chojktup jets ats miitse'e xmasookinit jets je'e ve'e xpanajkxtinit. [18] Oy xa je'e ve'e ku
ve'e je jayu je viijnk jayu duvinmay pan oy je'e ve'e juu' ve'e yaktukmutsojktup. Xa'ma
kajx tse'e ve'em yaktónut, ka van'ítjyap ku atse'e n'it miits maatta. [19] Miits, juu' atse'e
n'onukja'vidup, jado'k nax xa atse'e je tsaachpaatun nyaknaxy miits kajxta, ve'em ax jo'n
je ónuk taak je tsaachpaatun duyaknaxy ku ve'e je y'ónuk duyakke'exuva'añ. Ax jaa'kt-
saachpaa'tupts atse'e van'it paat ku ve'e m'ijttinit ax jo'n je Cristo dutsak. [20] Ooy atse'e
njatuntsak jets atse'e uxyam kun'it miits maatta, ve'emts atse'e kunyaknuke'xnatáka jets
ooy ats miitse'e ntuntsokta. Ooy ats miitse'e xtunvinma'yunmo'oda.

Je Agar jets je Sara tukmu'a'ixmojkin

[21] Miitsta, pan pan jatye'e jep je Moisés pyava'nun pa'tkup napyamuvaajnjudup,
nukótstats n'it, ¿ka'ana miitse'e x'amotunaxta vintso ve'e vya'añ je pava'nun? [22] Ve'em
xa ve'e vya'añ jets numejtske'e je y'ónuk y'ijt je Abraham, to'k juu' ve'e tyukmaatjayejp je
jajtspa jets jado'k juu' ve'e tyukmaatjayejp je ñuda'axam. [23] Je jajtspa, je Agar, ve'emts je'e
ve'e je y'ónuk kye'x áxam jo'n opyán pi'k ónuka. Ax je Abraham je ñuda'ax, je'e tse'e to'k
je pi'k ónuk duyakke'x jetse'e ve'em tyónjut juu' ve'e je Nte'yam je Abraham tukvinva'niju.
[24] Ya numejtsk ta'axtajkta, mejtsk je kojtstánts je'e ve'e juu' ve'e yaktukmu'a'ixmojkidup.
To'k je kojtstán, je'e juu' ve'e je jayu yakmooydu joma ve'e je Sinaí Kopk, je Agaarts je'e
ve'e je kojtstán yaktukmu'a'ixmojkip. Pan pan jaty tse'e jep kojtstánupa'tkup ijttup, jepts
je'e ve'e pava'nun pa'tkup y'itta. [25] Je Agar, juu' ve'e yaktukmu'a'ixmojkip je kojtstán juu'
ve'e je jayu yakmooydu joma ve'e je Sinaí Kopk juu' ve'e jem arábiait y'it jootm, ve'em xa
je'e ve'e ax jo'n je jáyuda juu' ve'e uxyam tsuunidup jem Jerusalén, je'e tse'e ijttup ax jo'n
je joyutoompada, nay ve'empa tse'e pan pan jatye'e napyaajmjudup jep pava'nun pa'tkup
je'e maatta. [26] Ax je tsapjootmit Jerusalén, ka'ats je'e ve'e vye'ema ax jo'n je joyutoompada,
ve'em je'e ve'e ax jo'n uu'me'e kuntaakimdi. [27] Kux jidu'ume'e vya'añ je Kunuu'kx Jatyán:
Xoon xa mitse'e, ta'axtajk juu' ve'e je y'ónuk dukayakjéjip,
juu' ve'e je ónuk dukajayejpp jetse'e dukanujava je tsaachpaatun ku ve'e je ta'axtajk je
y'ónuk duyakjeja,
kotsu tse'e makk je mxoojntkun kajx,
kux je ta'axtajk juu' ve'e yakmasook,
jaa'kjéjapts je'e ve'e je y'ónuk nuyojk jets ka'a ve'e je'e juu' ve'e jem je ñuyaa'y.
Jidu'um tse'e vya'añ.
[28] Utsta ajchta utsta tsa'ada, je Abraham je y'ónuk je'e ve'e je Isaac je'e kajx ku ve'e je
Nte'yam tyukvinva'niji, nay ve'empa tse'e n'ijtumda je Nte'yam je y'ónukta je Nte'yam
je vyaanduk kajx. [29] Ax ve'em tse'e, ve'em ax jo'n van'it jyajty ku ve'e je ónuk juu' ve'e
ke'x ax jo'n je pi'k ónuk kye'exta, je'e tse'e dujomtoon dutitoon je ónuk juu' ve'e ke'x je
Espíritu Santo je myakkin kajx, nay ve'empa tse'e uxyam jyajtpa. [30] ¿Ax vintso tse'e vya'añ
je Kunuu'kx Jatyán? Vaamp xa ve'e jidu'um: "Pavojpni je jajtspa maat je y'ónuk, kux ka'a
ve'e je jajtspa je y'ónuk dutukmaatjayéput je puk je ónuk juu' ve'e je tyaak jem je ñuyaa'y."
[31] Ax ve'em tse'e, utsta ajchta utsta tsa'ada, ka'a xa uu'me'e nve'emamda ax jo'n je jajtspa
je y'ónuk, ve'em uu'me'eda ax jo'n je ónuk juu' ve'e je tyaak jem je ñuyaa'y.

5

"Naajk'ítjada naspaka"

[1] Je Cristo xa ve'e xyakta'numdup naspaka. Ve'em tse'e dutuujn jetse'e nkoo'k'ijtum-
dinit ax jo'n je joyutoompada. Naajk'ítjada naspaka, ka'a tse'e m'uknapyaajmjidinuvat
jep kutojkun pa'tkup juu' ve'e myaktaajnjidinuvap ax jo'n je joyutoompa kum'ijtti.

2 Amotunaxta. Ats, je Pablo, vaamp xa atse'e jets pan myakpaajmjidupe'e je ixta'nun
jetse'e xni'kxmadat xkojmadat, ni vinxúpats je'e ve'e mkato'nuxjadat juu' ve'e je Cristo
tyoon. 3 Nnuujmidinuvap xa ats miitse'e jado'k nax: Pan pan jatye'e je ixta'nun yak-
paajmjidup jetse'e duni'kxmadat dukojmadat, tun vinkopkts je'e ve'e jetse'e dukutyóndat
nujom je Moisés je pyava'nun. 4 Miitsta, pan nuvinxupe'e x'íxtada vintso ve'e je Nte'yam
mkatokimpámjadat kuxe'e xpanajkxta je Moisés je pyava'nun, apuk tse'e mnapyámjada ka
je Cristo maatap, mnapyaajmjudup tse'e joma ve'e mkapaa'tjadat je Nte'yam je myaa'yun.
5 Ax aats, je Espíritu Santo kajxts aatse'e nnuja'vini jets je Nte'yam aatse'e xkatokimpaamp
je'e kajx ku aatse'e je Jesucristo njaanchjáva. 6 Ax ku tse'e n'ijtumda to'k muk je Cristo
Jesús maat, ka'a tse'e vyinkopka ku ve'e nni'kxmimda nkojmimda je ixta'nun uk pan ka'a;
juu' xa ve'e vinkopk, je'ets je'e ve'e jetse'e njaanchja'vimdat je Jesucristo jetse'e ve'em
nukе'xnatáka tyánut je'e kajx ku ve'e je jayu ntsojkumda.
7 Oy xa miitse'e xpanajkx'ukvaandi je Nte'yam. ¿Pan tse'e tumtukmaso'okjada je tyuv
je'e? 8 Ka je Nte'yamap xa je'e ve'e, je'e juu' ve'e myaaxuxjudu. 9 Ve'em xa je'e ve'e je kyo'oy
je'e juu' ve'e tyoondup ax jo'n je kats vya'añ: "Tyuktajkikujxpts je'e ve'e jyayuu'nama je
levadura nujom je juts." Jidu'um tse'e vya'añ. 10 Ax vinjávats atse'e ntañ, je'e kajx ku
atse'e to'k muk n'it je Maja Vintsán maat, jets kijpxe'e je vinma'yun njayejpumda. Je
Nte'yam tse'e duyaktsaachpaa'tup je jáyuda juu' ve'e myakjomvinmaajyjudup myaktiv-
inmaajyjudup, jyapana je'e.
11 Utsta ajchta utsta tsa'ada, pan kunjaa'kvaajñna xa atse'e je jayu jetse'e je ixta'nun
yakpaajmjadat jetse'e duni'kxmadat dukojmadat, ka'ats atse'e kuxjomtonda kuxtitonda
je israeejlit jáyuda jets ka'a tse'e kudukо'oyjávada ku atse'e je jayu nvaajnjada pan ti ve'e
kyu'oo'ki je Cristo jem cruz kajxm. 12 Ax je'eda pan pan jatye'e mvinma'yunmoojyjudup,
¡oy tse'e kuy'it jetse'e nujómam kuyakkustsojkkúx joma ve'e je ixta'nun yakpaajmjidi!
13 Utsta ajchta utsta tsa'ada, je Nte'yam xa ve'e myaaxuxjudu jetse'e naspaka m'ijttinit.
Ax ka je'epts atse'e ntijp jets naspaka ve'e m'íttat jetse'e xyaktóndat je m'avintso
vinma'yunda, je'e ve'e jetse'e mnapyutákajadat to'k jado'k je'e kajx ku ve'e ooy mtun-
nachókjada. 14 Nvaate'e nujom je Moisés je pyava'nun yakvinmotumókut maat ya'a:
"Tsokta je mmujantamda je mmutaktamda ve'em ax jo'n viinm mnachókjada." Jidu'um
tse'e yakvinmotumuk. 15 Ax pan mtoondup tse'e ax jo'n je mu'uk tánuk juu' ve'e
nacho'tsjudup navyajtsjudup vimpit atuj, nay'íxjadats kux ku ve'e mnaajkvintókijadat
vimpit atuj.

Je jayu je y'avintso vinma'yun jets je Espíritu Santo

16 Jidu'umts atse'e nva'añ: Joojntykada ax jo'n je Espíritu Santo mtuknujávajada, ve'em
tse'e xkayaktóndat je m'avintso vinma'yunda. 17 Kux ku xa ve'e je jayu duyaktún je
y'avintso vinma'yun, cho'oxpujkpts je'e ve'e je Espíritu Santo; ax je Espíritu Santo,
cho'oxpujkpts je'e ve'e je jayu juu' ve'e je y'avintso vinma'yun duyaktoomp; ax ve'em
tse'e ñacho'oxpákjada vimpit atuj. Je'e kajx tse'e ku ve'e xtonda juu' ve'e je Espíritu
Santo chajkp, ka'a tse'e xyaktonda je m'avintso vinma'yunda. 18 Ax pan je Espíritu Santo
tse'e mtuk'íxjudup juu' ve'e je Nte'yam chajkp, ka'a tse'e m'itta jep je Moisés pyava'nun
pa'tkup.
19 Ixna ke'xna xa je'e ve'e pan pan jatye'e duyaktoondup je y'avintso vinma'yun: ka'a
tse'e duvintsa'agada je navyajkun, tyukmaatjayejptup tse'e je kats je yaa'y je ta'ax juu' ve'e
ka púkap jyayejptup, ka óyap ka va'ajtsap tse'e juu' ve'e tyoondup kyojtstup, 20 vyinja'vidup
vyintsa'kidup tse'e juu' ve'e ka je Nte'yamap, pojktup, jot'aajnjudup, ejkjudup, ka'a tse'e
juu' dukuvakta, namyájijidup, napyajkva'kxjudup, nay'apukupaajmjudup, 21 ñas'ayo'vidup
tse'e juu', ooktup mookjudup, kañajxtup oknajxtup, axaa'kp tse'e juu' jaty dutonda ku ve'e
xaaj tyunju. Tyoondup tse'e nujom juu' ve'e ve'em. Nnuujmidup xa ats miitse'e, ve'em ax
jo'n ats miitse'e nvaajnjidi jo'n, jets je'e pan pan jatye'e ve'em játkidup, ka'a tse'e y'íttat
jem je Nte'yam y'am kya'm.
22 Ax juu' tse'e je Espíritu Santo yakjéjip, ka'ats je'e ve'e vye'ema, je'ets je'e ve'e jetse'e je
jayu je tsojkun dujayepta, je xoojntkun, je oy joot, juu' dumuténada, oy jayu ñapyámjada

je̱ viijnk jayu maa̱t, je̱ jayu du̱putá̱kada, du̱tonda ax jo'n du̱paa'ty du̱'ake̱ega, [23] je̱ nu̱u̱'k
aaj je̱ nu̱u̱'k jo̱o̱t du̱jaye̱pta, je̱tse'e ñay'akuva̱a̱'najada. Ka'a xa ve'e ti pava'nu̱n juu' ve'e
du̱kayakjajtp je̱tse'e ve'em yaktún. [24] Ax je̱'e̱ pa̱n pa̱n jatye'e ijttup je̱ Cristo je̱ jyayu, ka'a
tse'e du̱yaktonda je̱ y'avintso̱ vinma'yu̱n, ve'em xa ve'e je̱ y'avintso̱ vinma'yu̱nda y'it
ax jo'n je̱ jayu juu' ve'e a̱a̱'kani je̱m cruz ka̱jxm. [25] Je̱ Espíritu Santo tse'e xmo̱'yumdu
je̱ njoojntykinamda, ax ve'em tse'e du̱tsa̱k je̱tse'e nyo̱'yumdat je̱ too' juu' je̱'e̱ ve'e
xtuk'íxumdup.
[26] Ka'a xa ve'e nnamya̱a̱guejxumjadat, ka'a tse'e juu' jaty nto'numdat je̱tse'e n'íxumdat
joma vaate'e je̱ jayu juu' du̱kuva̱kta, ka'a tse'e n'e̱jkumjadat ku ve'e nkajaye̱jpumda juu'
ve'e je̱ viijnk jayu jyaye̱jptup.

6

Napyutá̱kajada to'k jado'k

[1] Utsta ajchta utsta tsa̱'a̱da, pa̱n je̱m xa ve'e juu' ve'e je̱p to̱kin ja̱a̱tp tu̱kya'a, miits tse'eda
pa̱n pa̱n jatye'e ta̱m mnaajk'ijtjidinup je̱ Espíritu Santo maa̱t, mputá̱kadap tse'e je̱tse'e
y'ijtnuvat o̱y jo̱o̱t je̱ Nte'yam maa̱t. Nu̱u̱'k aaj nu̱u̱'k jo̱o̱t tse'e ve'em xtóndat je̱tse'e o̱o̱y
mtunnay'íxjadat vintso̱ ve'e mkaka'aduvat je̱p to̱kin ja̱a̱tp. [2] Napyutá̱kajada pa̱n ti ve'e to'k
jado'k jajtjup najxjup, ve'em tse'e xkutyóndat je̱ Cristo je̱ pyava'nu̱n.
[3] Pa̱n pa̱n xa ve'e ma̱j nayja'vijup ó̱yame'e du̱kanu̱pa̱na, viinm tse'e ñavyin'u̱u̱'nju̱.
[4] Ka̱kje̱'e̱ tse'e xpayo̱'o̱ydat vintso̱ ve'e juu' xtóndat xkó̱tstat. Pa̱n o̱y je̱'e̱ ve'e juu' ve'e
mtoondup, je̱p xa ve'e juu' ka̱jxe'e mnatyukxo̱o̱ndu̱kjadat, ka'a xa ve'e vyinko̱pka je̱tse'e
xnatyukmu'a'ixmókajadat juu' ve'e je̱ viijnk jayu tyoondup kyo̱jtstup. [5] Ka̱kje̱'e̱ ve'e
xtóndat juu' ve'e mtukka̱daakju̱dup.
[6] Pa̱n pa̱n xa ve'e yaktuk'ixp je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook, tukka̱daakjupts je̱'e̱ ve'e je̱tse'e
du̱yakva'kxu̱t maa̱t je̱ yak'ixpa̱jkpa nu̱jom juu' jatye'e o̱y.
[7] Ka'a tse'e mnavyin'a̱a̱'njadat, ka'a xa ve'e pa̱n je̱ Nte'yam du̱kaka̱tsa̱pu̱k je̱tse'e
kyatukkuvétju̱t. Pa̱n vintso̱ ve'e je̱ jayu juu' tu̱du̱ni'ip, ve'em tse'e du̱tsíku̱t. [8] Pa̱n je̱
jayu ve'e juu' du̱toomp ku̱xe'e du̱tsa̱k je̱tse'e du̱tónu̱t je̱ y'avintso̱ vinma'yu̱n, je̱ y'avintso̱
vinma'yu̱n ka̱jxts je̱'e̱ ve'e vyintó̱kinit je̱ jayu; ax pa̱n je̱ jayu tse'e juu' du̱toomp ku̱xe'e
du̱tsa̱k je̱tse'e du̱tónu̱t je̱ Espíritu Santo je̱ vyinma'yu̱n, je̱ Espíritu Santo ka̱jxts je̱'e̱
ve'e du̱jaye̱jpnit je̱ joojntykin juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp. [9] Ax ve'em tse'e, ka'a tse'e
nnoo'kxumdat je̱tse'e nto'numdat je̱ y'o̱y je̱'e̱, ku̱x pa̱n ka'a xa ve'e nton'atúvimda je̱ y'o̱y
je̱'e̱, pyaatnupts je̱'e̱ ve'e je̱ xa̱a̱j je̱tse'e mpa̱jkumdat je̱ y'o̱y je̱'e̱ juu' ve'e n'a'íxumdup.
[10] Je̱'e̱ ka̱jx tse'e, vinxu̱p naxe'e x'o̱'yixumjada, ntoojnjimdap tse'e anañu̱joma je̱ jayu je̱
y'o̱y je̱'e̱, je̱'e̱ ve'e vinko̱pk je̱ n'útsamda je̱ n'ajchamda je̱ts je̱ n'útsamda je̱ ntsa̱'a̱amda je̱
jaanchja'vin ka̱jx.

Juu' ve'e je̱ Pablo kyo̱jtsjidu je̱ jaanchja'vivata̱jk je̱p Galacia

[11] Ixta vinxu̱p je̱ mújit letra a̱tse'e nja'a ku a̱ts miitse'e nnu̱jáyada, nka̱'mam a̱ts ya̱'a̱
ve'e nja'a. [12] Je̱'e̱ pa̱n pa̱n jatye'e m'ake̱e̱'yavaajnju̱dup je̱tse'e myakpa̱a̱jmjadat je̱ ixta'nu̱n,
je̱'e̱ ka̱jxji tse'e ve'em du̱tonda je̱tse'e o̱y ñaajktánjadat je̱ja je̱ jayu vyinkujk, ka'a tse'e
du̱kuva̱kta pa̱n ti ve'e kyu'o̱o̱'ki je̱ Cristo je̱m cruz ka̱jxm, ku̱x ñu̱ja'vidupe'e ku ve'e ve'em
yakkuvu̱k, yaktsaachpaa'tjadapts je̱'e̱ ve'e je̱ jayu. [13] Je̱'e̱ pa̱n pa̱n jatye'e du̱kuva̱jktup
je̱tse'e je̱ ixta'nu̱n yakpa̱a̱jmjadat je̱tse'e du̱ni'kxmadat du̱ko̱jmadat ax jo'n je̱ Moisés
je̱ pyava'nu̱n vya'añ jo'n, ni je̱'e̱ tse'e du̱kakutyonda je̱ Moisés je̱ pyava'nu̱n, je̱'e̱ ve'e
cho̱jktup je̱tse'e je̱ ixta'nu̱n myakpa̱a̱jmjadat je̱tse'e ve'em du̱tukxo̱o̱ndu̱ktat ku ve'e
m'ake̱e̱'yajada je̱tse'e myakpa̱a̱jmjadat je̱ ixta'nu̱n. [14] Ax a̱ts, je̱'e̱jyjits a̱tse'e ntukxo̱o̱jntkp
ku̱xe'e xku'o̱o̱'kimdi je̱ nMa̱ja̱ Vintsá̱namda Jesucristo je̱m cruz ka̱jxm. Ku̱x tse'e je̱m
y'uk'a̱a̱'k, je̱'e̱ ka̱jx tse'e je̱ naxviijnit je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱ y'it ax jo'n ku̱y'a̱a̱'k yaja a̱ts nvinkujk,
je̱ts a̱tse'e n'it ax jo'n a̱tse'e ku̱n'a̱a̱'k je̱ja je̱ naxviijnit je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱ vyinkujk. [15] Ni vinxu̱pa
xa ve'e kyatún pa̱n yakpa̱a̱jmji ve'e je̱ jayu je̱ ixta'nu̱n uk pa̱n ka'a. Juu' xa ve'e toomp,
je̱'e̱ts je̱'e̱ ve'e ku ve'e je̱ Nte'yam je̱ jayu je̱ nam joojntykin du̱ma̱'a̱. [16] Je̱ Nte'yam tse'e

dṵmo̱oynup je̱ oy jo̱o̱t je̱ts je̱ tukmo̱'tṵn nṵjom pa̱n pa̱n jatye'e joojntykidup ax jo'n a̱tse'e tṵnva'añ, nṵjom pa̱n pa̱n jatye'e vyinko̱o̱n.

[17] Ax ve'em tse'e, ka'ats a̱tse'e ntsa̱k je̱tse'e a̱ts je̱ ntoo' pa̱n dṵyak'atókṵt, kṵx ya̱ tay juu' jaty a̱tse'e njayejpp yam nmi'kxm nko̱jm, ya̱'a̱ tse'e dṵyaknṵke̱'xnata̱jkip je̱ts je̱ Maja̱ Vintsá̱n Jesús a̱tse'e nmutuump nmupṵjkp.

[18] Utsta ajchta utsta tsa̱'a̱da, je̱ nMaja̱ Vintsá̱namda Jesucriistots miitse'e anañṵjoma mkunoo'kxjadap. Amén.

Ya̱'a̱ tse'e je̱ na̱k juu' ve'e je̱ Pablo tyuknu̱ja'yi je̱ jaanchja'vivata̱jk je̱p Éfeso

1 A̱tse'e je̱ Pablo, je̱ Nte'yam a̱tse'e xvinko̱on je̱ts a̱tse'e n'ítu̱t je̱ Jesucristo je̱ kyukátsiva.
Máyam a̱tse'e je̱ Dios ntuknu̱ke̱xta je̱ Nte'yam je̱ jyayu juu' ve'e je̱m éfesovit kyajpu̱n
ka̱jxm. Mtoondupe'e juu' ve'e pyaatyp y'ake̱eguip je̱ts to'k muke'e m'itta je̱ Cristo Jesús
ma̱a̱t. 2 Je̱ Nte'yam, juu' ve'e nTee'imdup, je̱ts je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n Jesucristo, je̱'e̱ tse'e
mkunoo'kxjadap je̱tse'e m'ijttinit je̱ y'o̱y jo̱o̱t ma̱a̱tta.

Je̱ Cristo ka̱jx tse'e je̱ Nte'yam xkunoo'kxumda

3 ¡Yakma̱ja yakjaancha tse'e y'ijtnit je̱ Nte'yam, je̱ nMa̱ja̱ Vintsá̱namda Jesucristo je̱
Tyee'! Ku̱x tse'e to'k muk n'ijtumda je̱ Cristo ma̱a̱t, je̱'e̱ ka̱jx tse'e xmo̱'yumdi nu̱jom je̱
kunoo'kxu̱n juu' ve'e je̱m tsapjo̱o̱tm. 4 Je̱ Cristo ka̱jx tse'e xvinko̱'numdi van'ítani ku ve'e
ya̱ it kyatso̱o̱'ndu̱kna vye'na, ve'em tse'e je̱ja je̱'e̱ vyinkujk n'ijtumdinit va'ajts je̱ts ka'a ti
to̱kin. 5 Ku̱xe'e ve'em je̱ vinma'yu̱n du̱jayep je̱tse'e du̱'o̱yjava, je̱'e̱ ka̱jx tse'e je̱ tso̱jku̱n ma̱a̱t
du̱nu̱pa̱a̱jmtki je̱tse'e n'ijtumdinit je̱'e̱ je̱ y'ónu̱kta je̱ Jesucristo ka̱jx. 6 ¡Yakma̱ja yakjaancha
tse'e je̱ Nte'yam y'ijtnit ku̱xe'e xtoojnjimdi ya̱ ma̱ja̱ maa'yu̱n je̱ y'Onu̱k ka̱jx, juu' ve'e o̱o̱y
tyuntsa̱jkp! 7 Ya̱ ma̱ja̱ maa'yu̱n ka̱jx tse'e je̱ Nte'yam xkujocho̱o̱kumdi, je̱'e̱ ku ve'e je̱ y'Onu̱k
xku'o̱o̱'kimdi je̱tse'e xto̱kinme̱e̱'kxumdi. 8 Ku̱x tse'e je̱ Nte'yam o̱o̱y xtuntso̱jkumda, je̱'e̱
ka̱jx tse'e ya̱ ma̱ja̱ maa'yu̱n xtoojnjimdi. Je̱'e̱ tse'e nu̱jom xmo̱'yumdup je̱ vijin je̱ ke̱ju̱n
je̱tse'e nu̱jom juu' xtukvinmó̱tumda 9 je̱tse'e ve'em xtuknu̱ja'vimdat ti ve'e ñupa̱a̱jmtki
je̱tse'e du̱tónu̱t je̱ Cristo ka̱jx, ve'em ax jo'n du̱'o̱yjava. 10 Ñupa̱a̱jmtkits je̱'e̱ ve'e je̱tse'e
nu̱jom juu' jatye'e pya̱a̱m, ve'em juu' ve'e ijtp je̱m tsapjo̱o̱tm je̱ts juu' ve'e ijtp yaja naxviijn,
je̱'e̱ tse'e nay'amojkika̱jxjinup je̱p je̱ Cristo kya̱'p pya'tkup ku ve'e je̱ xa̱a̱j du̱paatnit je̱tse'e
ve'em tyoojnjinit kyo̱jtsjinit.

11 Je̱ Cristo ka̱jxts a̱a̱tse'e je̱ Nte'yam xvinka̱a̱jn je̱ts a̱a̱tse'e n'ítu̱t je̱'e̱ je̱ jyayu, ve'em ax
jo'n du̱nu̱pa̱a̱jmtki. Je̱'e̱ tse'e nu̱jom juu' jaty du̱toomp ax jo'n du̱'o̱yjava. 12 Xvinko̱o̱nts
a̱a̱tse'e je̱ts a̱a̱tse'e njoojntykat vintso̱ a̱a̱ts je̱'e̱ ve'e nyakmájat nyakjaanchat, a̱a̱tse'e
mutoo'va̱jkp njaanchja'vi'ukvaan je̱ Cristo. 13 Nay ve'empats miitse'eda, ku ve'e x'amo̱-
tunajxti je̱ tyu̱v je̱'e̱, je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook juu' ka̱jxe'e xjaye̱pta je̱ joojntykin juu' ve'e
xa̱'ma ka̱jx ijtp, van'it tse'e xjaanchja'viduva je̱ Cristo, to'k muk tse'e myakpa̱a̱mduva
je̱'e̱ ma̱a̱t je̱tse'e tya̱jkiva je̱m mja'vin ka̱jxmda je̱ Espíritu Santo je̱tse'e nu̱java tyánu̱t
je̱ts je̱ Nte'yam je̱ jyayu miitse'eda, je̱ Espíritu Santo, juu' ve'e je̱ Nte'yam vyaajntk
je̱tse'e myínu̱t yaja naxviijn. 14 Je̱ Nte'yam tse'e du̱pa̱a̱m je̱ Espíritu Santo yam nja'vin
ka̱jxmamda je̱tse'e nu̱java tyánu̱t je̱ts xmo̱'yumdinupe'e je̱ Nte'yam nu̱jom je̱ y'o̱y je̱'e̱ juu'
ve'e xtukvinva'nimdu. ¡Je̱ Nte'yam je̱ mya̱jin ka̱jx tse'e ve'em tyónju̱t kyó̱tsju̱t! ¡O̱o̱y xa
ve'e je̱ ma̱jin je̱ jaanchin du̱tunjayep!

Ku je̱ Pablo du̱'amo̱tu je̱ Nte'yam je̱tse'e je̱ vijin je̱ ke̱ju̱n du̱mo̱'o̱t je̱ jaanchja'vivata̱jk

15 Je̱'e̱ ka̱jx tse'e, ku a̱tse'e je̱ ka̱ts nmo̱tu je̱ts mjaanchja'vidupe'e je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n
Jesús je̱ts vintso̱ ve'e xtso̱kta anañu̱joma je̱ Nte'yam je̱ jyayu, 16 ijtp xa a̱tse'e je̱ Nte'yam
nkuka̱jtsja miits ka̱jxta, njaa'mye̱jtstupts a̱ts miitse'e ku a̱tse'e ntsapka̱ts. 17 N'amó̱tupts
a̱tse'e je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n Jesucristo je̱ Ntye'yam, je̱ Dios Tee', juu' ve'e nu̱jom du̱nu̱ma̱jika̱jxp,
je̱tse'e je̱ nu̱ja'vin du̱pá̱mu̱t je̱m mja'vin ka̱jxmda je̱tse'e du̱yaknu̱ke̱'xnatá̱kat juu' je̱'e̱
ve'e cha̱jkp, ve'em tse'e je̱ Nte'yam nu̱yojk o̱y x'íxadat. 18 N'amó̱tupts a̱tse'e je̱tse'e
du̱yak'ava'atsu̱t je̱ mvinma'yu̱nda, ve'em tse'e o̱y xnu̱jávadat je̱ y'o̱y je̱'e̱ juu' ve'e je̱
Nte'yam ñupa̱a̱jmtki je̱tse'e xjaye̱jptinit, je̱tse'e o̱y xnu̱jávadat vinxu̱pe'e du̱tunnu̱ma̱ja
je̱ pu̱k juu' ve'e jyaye̱jptinup je̱ Nte'yam je̱ jyáyuda, 19 je̱tse'e o̱y xnu̱ja'viduvat je̱
ma̱kkin juu' ve'e o̱o̱y tyunjayejpp je̱ts juu' ka̱jxe'e xputa̱jkimda, u̱u̱'mda, juu' ve'e je̱
Nte'yam du̱jaanchja'vidup. 20 Nay je̱'e̱jyam tse'e ya̱ ma̱kkin juu' ve'e je̱ Nte'yam je̱ Cristo
tyukyakjoojntykpa̱jknuva ku ve'e y'uk'a̱a̱'k je̱tse'e du̱yak'a̱jxtkni je̱ja y'aka'yu̱n pa'ayi je̱m

tsapjo̱o̱tm. [21] Ka̱jxm tse'e o̱o̱y du̱tumpu̱u̱jm je̱ts ka'a ve'e pa̱n pa̱n pa̱n jaty viijnk juu' ve'e
du̱nu̱májidup, yakkutojktup, vinténidup, vintsánidup, je̱ts nu̱jom juu' jatye'e ijttup, ka
u̱xyam ya̱ xa̱a̱jjyap tse'e, nay ve'empa ve'e juu' ve'e miimpnum. [22] Pya̱a̱me'e nu̱jom juu'
jaty je̱p je̱ Cristo kya̱'p pya'tkup. Je̱ Nte'yam tse'e du̱mo̱o̱ynu je̱ Cristo je̱ kutojku̱n je̱tse'e
du̱nu̱kuvajkinit to'k ka̱'a̱jyji juu' jaty. Je̱ jaanchja'vivata̱jk je̱ y'o̱'yin ka̱jxta tse'e ve'em
du̱tuujn. [23] Ve'em ax jo'n je̱ jayu to'k ni'kx to'k ko̱pk du̱jayep, ve'em tse'e je̱ Cristo y'it je̱
jaanchja'vivata̱jk ma̱a̱tta, ijtpts je̱'e̱ ve'e je̱ jyayu ma̱a̱tta pa̱n joma tso̱ ve'e y'itta, je̱ Cristo,
juu' ve'e ijtp anañu̱joma ka̱jx.

2

Je̱ maa'yu̱n ka̱jx xa ve'e je̱ jayu du̱jaye̱pta je̱ joojntykin juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp

[1] Ax miitsta, ka'a xa ve'e xjaye̱jpti je̱ joojntykin juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp, je̱ o̱o̱'kpa
jo'ne'e m'ijtti ku̱xe'e xkaka̱tsu̱pa̱jkti je̱ Nte'yam je̱tse'e mto̱kintoondi. [2] Mpana̱jkxtu tse'e
je̱ naxviijnit je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱, mtoondu ve'e juu' ve'e cha̱jkp je̱'e̱ juu' ve'e du̱yakkutojkjip je̱
ko̱'o̱yjáyuvap juu' ve'e víttup je̱m po̱j jo̱o̱tm je̱tse'e du̱ka̱'ma je̱ jayu juu' ve'e du̱kaka̱tsu̱-
pa̱jktup je̱ Nte'yam. [3] Ve'emam xa u̱u̱'me'e nu̱jom njoojntykimda y'ijt, nyakto'numdu tse'e
ya̱ n'avintso̱ vinma'yu̱namda je̱ts vintso̱ ve'e viinm nmayja'vimjidi. Ijtumduva tse'e je̱p je̱
Nte'yam y'e̱jku̱n ja̱a̱tp, ve'em ax jo'n jyapa̱na.

[4] Ax je̱ Nte'yam, juu' ve'e o̱o̱y je̱ tukmo̱'tu̱n du̱tunjaye̱jpp je̱tse'e o̱o̱y xtuntso̱jkumda,
[5] ku ve'e je̱ o̱o̱'kpa jo'n n'ijtumdi ku̱xe'e je̱ Nte'yam nkaka̱tsu̱pa̱jkumdi, je̱ Cristo ka̱jx
tse'e xmo̱'yumdi je̱ joojntykin juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp. Je̱ myaa'yu̱n ka̱jx tse'e xyakt-
so̱o̱kumdi. [6] Ku̱xe'e to'k muk n'ijtumda je̱ Cristo ma̱a̱t, ve'em xa ve'e n'ijtumda ax jo'n
je̱ Nte'yam ku̱xyakka̱jxmpojtu̱kumdi je̱tse'e je̱m tsapjo̱o̱tm ku̱xyak'a̱jxtkumdini je̱ Cristo
ma̱a̱t. [7] Ve'em tse'e du̱tuujn je̱tse'e du̱yaknu̱ke̱'xnatá̱kat van'it ku ve'e jye̱'yat je̱ tiempo
juu' ve'e miimpnum, je̱ts o̱o̱ye'e xtuntso̱jkumda je̱tse'e je̱ ma̱ja̱ maa'yu̱n xtoojnjimdi je̱
Cristo Jesús ka̱jx. [8] Je̱ myaa'yu̱n ka̱jx tse'e je̱ Nte'yam xyaktso̱o̱kumdi je̱'e̱ ka̱jx ku ve'e
njaanchja'vimda. Ni pa̱na xa ve'e viinm kya'o̱'yixju̱ je̱tse'e ñaajktso̱'o̱kju̱t, je̱ Nte'yam
je̱ myaa'yu̱n ka̱jxts je̱'e̱ ve'e je̱tse'e tsa̱'a̱k n'ijtumda. [9] Ka je̱'e̱ ka̱jxap xa ve'e je̱ Nte'yam
xyaktso̱o̱kumdi ku̱xe'e nto'numdi juu' ve'e o̱y, ve'em tse'e ni pa̱na kyanamyájajat. [10] Je̱
Nte'yame'e xpa̱'mumdu to'k muk je̱ Cristo ma̱a̱t je̱tse'e nto'numdat je̱ y'o̱y je̱'e̱, ve'em ax
jo'n du̱nupa̱a̱jmtki je̱tse'e nto'numdat.

To'k muk tse'e n'ijtumda je̱ Cristo ma̱a̱t

[11] Ax ve'em tse'e, jaa'mye̱tsta vintso̱ miitse'e m'ijtti. Ka'a xa ve'e m'israeejlitjáyuvada,
je̱'e̱da pa̱n pa̱n jatye'e je̱ ixta'nu̱n du̱ni'kxmidup du̱ko̱jmidup. Je̱'e̱ ka̱jx tse'e je̱ israeejlit
jáyuda mtijjada ka je̱ ixta'nu̱n ma̱a̱ttap. [12] Jaa'mye̱tsta je̱ts ka'a miitse'e m'ijtti je̱ Cristo
ma̱a̱t ukpu̱ je̱ israeejlit jayu ma̱a̱t, ka'a tse'e mtukka̱daakjidi je̱ y'o̱y je̱'e̱ juu' ve'e je̱ Nte'yam
tyukvinva'ni je̱ jyáyuda, ka'a tse'e ti o̱'yin x'a'ixti, apu̱k tse'e m'ijtti ka je̱ Nte'yam ma̱a̱tap.
[13] Jékum xa miitse'e mve̱'nada; ax u̱xyam tse'e, ku̱xe'e to'k muk m'itta je̱ Cristo ma̱a̱t,
je̱ Nte'yam tse'e myakje̱'yju̱du je̱tse'e ta̱mji m'itta je̱'e̱ ma̱a̱t je̱ Cristo je̱ y'o̱o̱'ku̱n ka̱jx.
[14] Je̱ Cristo tse'e du̱yakkuto̱ki juu' ve'e xtso'oxpa̱jkumdup y'ijt, je̱'e̱ tse'e du̱pa̱a̱m je̱tse'e
o̱y jo̱o̱t n'ijtumdat to'k jado'k, to'k kajpu̱nji, je̱ israeejlit jayu je̱ts pa̱n pa̱n jatye'e ka
je̱'e̱pta. [15] Je̱ Cristo tse'e je̱ y'o̱o̱'ku̱n ka̱jx du̱yakkuto̱ki je̱ Moisés je̱ pyava'nu̱n je̱tse'e
ve'em xyaknamyujo̱t'o̱'yimjidini, u̱u̱'mda, juu' ve'e du̱pana̱jkxtup y'ijt me̱jtsk je̱ ña̱a̱'da
je̱ tyoo'da. Ve'em tse'e du̱tuujn je̱tse'e n'ijtumdinit to'k nam kajpu̱n je̱'e̱ ka̱jx ku ve'e to'k
muk n'ijtumda je̱ Cristo ma̱a̱t. Ax ve'em tse'e n'ijtumda o̱y jo̱o̱t. [16] Je̱ y'o̱o̱'ku̱n ka̱jx tse'e
du̱yakkuto̱ki je̱ e̱jku̱n juu' ve'e nayjaye̱jpu̱xumju̱dup y'ijt, je̱ israeejlit jayu je̱ts pa̱n pa̱n
jatye'e ka je̱'e̱pta; ku̱x tse'e y'uk'a̱a̱'k je̱m cruz ka̱jxm, je̱'e̱ ka̱jx tse'e xyakto'kmojkumdi ax
jo'n to'k ni'kx to'k ko̱pk ku̱n'ijtumdi je̱tse'e xyakvimpijtumdi je̱ Nte'yam ma̱a̱t.

[17] Miin xa ve'e je̱ Cristo je̱tse'e du̱'ava'ni je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook je̱tse'e njaye̱jpumdat je̱ o̱y
jo̱o̱t. Miits ka̱jxtats je̱'e̱ ve'e ve'em du̱tuujn, je̱ Nte'yam tse'e mmujékumidu; nay ve'empa
ve'e a̱a̱ts ka̱jx du̱toompa, a̱a̱ts, je̱ israeejlit jayu, juu' ve'e je̱ Nte'yam du̱mutá̱midu. [18] Ax
u̱xyam tse'e, je̱ Cristo ka̱jx tse'e je̱ Espíritu Santo xputa̱jkimda je̱tse'e nmutá̱mimda je̱ Dios

Tee'. Ax to'kjyamts je̱'e̱ ve'e je̱ Espíritu Santo, juu' ve'e xputa̱jkimdup, u̱u̱'m, je̱ israeejlit jayu je̱ts pa̱n pa̱n jatye'e ka je̱'e̱pta. [19] Ya̱'a̱ ka̱jx tse'e, ka'ats miitse'e m'ukviijnkjáyuvidini, ka'a miitse'e m'ukjekumitjáyuvidini, m'ijttupe'e to'k kajpu̱n ma̱a̱t je̱ Nte'yam je̱ jyáyuda, ijtumdupe'e je̱ Nte'yam ma̱a̱t ax jo'n je̱'e̱ ma̱a̱t ku̱ntsu̱u̱nimda to'k ja̱a̱jn to'k ta̱jk. [20] Juu' xa ve'e kyo̱jtstu je̱ kuká̱tsivata̱jk je̱ts je̱ Nte'yam je̱ y'ayook ko̱jtsnajxpata̱jkta, ve'emts je̱'e̱ ve'e ax jo'n je̱ tsapta̱kne'ev cho̱o̱'ndu̱k. Je̱ts miitsta, ve'em xa miitse'eda ax jo'n je̱ tsaaj juu' ve'e jyaa'ktukvimpejtp je̱ tsapta̱kne'ev. Ax je̱ Jesucristo, ve'emts je̱'e̱ ve'e ax jo'n je̱ tsaaj juu' ve'e du̱nu̱ma̱jika̱jxp joma ve'e je̱ tsapta̱jk. [21] Je̱ jaanchja'vivata̱jk, ijttupts je̱'e̱ ve'e to'k muk je̱ Cristo ma̱a̱t. Ve'em xa je̱'e̱ ve'eda ax jo'n je̱ tsaaj juu' ve'e ma̱kk nay'amajtsmojkjup ma̱a̱t je̱ tsaaj juu' ve'e du̱nu̱ma̱jika̱jxp. Ax ve'em tse'e je̱ tsapta̱jk y'o̱'yi'atu̱'u̱ts joma ve'e je̱ Nte'yam yakvinjava yakvintsa̱'a̱ga. [22] Ax nay ve'emts miitse'e m'ijttuva ax jo'n je̱ tsaaj juu' ve'e yakpa̱a̱mp je̱tse'e du̱yak'o̱ya je̱ tsapta̱jk joma ve'e je̱ Nte'yam chu̱u̱na je̱ Espíritu Santo ka̱jx.

3

Pa̱n tya̱jxe'e je̱ Pablo du̱vaajnji je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook pa̱n pa̱n jatye'e ka je̱ israeejlit jáyuvap

[1] A̱ts, je̱ Pablo, je̱ Cristo Jesús je̱ myutoompa je̱ myupa̱jkpa, yap a̱tse'e poxu̱ntu̱jkp n'it ku̱xe'e a̱ts miits nvaajnjidi je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱t ayook, miitsta, ka je̱ israeejlit jáyuvapta. [2] Mmó̱tudu xa miitse'e je̱ ma̱ja̱ maa'yu̱n juu' a̱tse'e je̱ Nte'yam xtoojnji je̱ts a̱tse'e xtukka̱ta̱jki ya̱ toonk miits je̱ m'o̱'yin ka̱jxta. [3] Je̱ Nte'yamts a̱tse'e xtuknu̱ja'vi juu' ve'e ñu̱pa̱a̱jmtki je̱tse'e kyayaknu̱java y'ijt, ve'em ax jo'n a̱ts miitse'e ve̱e̱'n tu̱nnu̱jáyada. [4] Ku ve'e ya̱ na̱k xkó̱tstat, ve'em tse'e xvinmó̱tudat je̱ts nmu̱ja'vip a̱tse'e juu' ve'e je̱ Nte'yam tyoon je̱ Cristo ka̱jx. [5] Ax ka'ats ya̱'a̱ ve'e je̱ Nte'yam je̱ jayu du̱tuknu̱ja'vi ve'em ax jo'n u̱xyam je̱ Espíritu Santo ka̱jx tyuknu̱jávajada je̱ kyunuu'kx kuká̱tsivada je̱ts je̱ Nte'yam je̱ y'ayook ko̱jtsnajxpata̱jkta. [6] Je̱'e̱ts a̱tse'e ntijp, je̱ jayu pa̱n pa̱n jatye'e ka je̱ israeejlitap, tyukma̱a̱tjaye̱jptupts je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam je̱ kyunoo'kxu̱n je̱ israeejlit jáyuda, kijpxts je̱'e̱ ve'e y'itta to'k muk je̱ Cristo ma̱a̱t, kijpxts je̱'e̱ ve'e tyukka̱da'akjada je̱ vaandu̱k juu' ve'e je̱ Nte'yam pya̱a̱m. Nu̱jomts ya̱'a̱ ve'e tyonku̱xju̱ ku ve'e je̱ jayu y'it to'k muk je̱ Cristo ma̱a̱t je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook ka̱jx.

[7] Je̱ Nte'yamts a̱tse'e je̱ maa'yu̱n xtoojnji je̱ts a̱tse'e je̱ mya̱kkin ka̱jx xtukka̱ta̱jki ya̱ toonk. [8] Ax a̱ts, ó̱yam a̱tse'e nnu̱pi'kikú̱x nu̱jom je̱ Nte'yam je̱ jyayu, je̱'e̱ts a̱tse'e xtoojnji ya̱ maa'yu̱n je̱ts a̱tse'e nvaajnjadat pa̱n pa̱n jatye'e ka je̱ israeejlit jáyuvap pa̱n vintso̱ ve'e je̱ Cristo o̱o̱y je̱ ma̱jin du̱tunjayep, [9] je̱'e̱ts a̱tse'e xtoojnji ya̱ maa'yu̱n je̱ts a̱tse'e nu̱jom je̱ jayu ntuknu̱jávadat juu' ve'e je̱ Nte'yam ju̱jp xu̱p ñu̱pa̱a̱jmtki je̱ts juu' ve'e námnum yaknu̱ke̱'xnata̱jki, je̱ Nte'yam, juu' ve'e nu̱jom du̱pa̱mka̱jx. [10] Cho̱jk xa je̱'e̱ ve'e je̱tse'e u̱xyam du'íxtat nu̱jom je̱ yakkutojkpa je̱ts pa̱n pa̱n jatye'e du̱nu̱má̱jidup je̱m tsapjo̱o̱tm vintso̱ ve'e ya̱ ma̱ja̱ maa'yu̱n du̱tuujnja pa̱n pa̱n jatye'e jaanchja'vijidup, ax ve'em tse'e du̱nu̱jávadat je̱ Nte'yam je̱ vyijin je̱ kye̱ju̱n juu' ve'e may viijn. [11] Ju̱jp xú̱pani tse'e du̱nu̱pa̱a̱jmtki je̱tse'e ve'em jyátu̱t juu' ve'e toojnju ko̱jtsju je̱ nMa̱ja̱ Vintsá̱namda Cristo Jesús ka̱jx. [12] Ku̱xe'e to'k muk n'ijtumda je̱ Cristo ma̱a̱t je̱ts je̱'e̱ ve'e njaanchja'vimda, o̱'yip tse'e je̱tse'e je̱ Nte'yam nmutá̱mimdat to'k aaj to'k jo̱o̱t. [13] Je̱'e̱ ka̱jxts a̱ts miitse'e n'amó̱tuda je̱ts ka'a ve'e mtsaachvinmáydat ku̱xe'e a̱ts ntsaachpaa'ty miits ka̱jxta. Tsaachpaatpts a̱tse'e je̱tse'e o̱y mtaandinit je̱ Nte'yam ma̱a̱t.

Je̱ tso̱jku̱n juu' ve'e je̱ Cristo jyayejpp

[14] Ya̱'a̱ ka̱jxts a̱tse'e nvinko̱xktena je̱ Dios Tee', [15] juu' ka̱jxe'e je̱ xya̱a̱j du̱jaye̱pta nu̱jom juu' ve'e je̱m tsapjo̱o̱tm, ve'em ax jo'n ya̱ja naxviijmpa. [16] N'amó̱tupts a̱ts je̱'e̱ ve'e, ve'em vintso̱ ve'e je̱ ma̱jin o̱o̱y du̱tunjayep, je̱tse'e je̱ Espíritu Santo ka̱jx mpa̱'mu̱xjadat je̱ ma̱kkin je̱m mja'vin ka̱jxmda, [17] ve'em tse'e je̱ Cristo je̱m jyoojntykat je̱'e̱ ka̱jx ku ve'e xjaanchjávada. N'amó̱tupts a̱tse'e je̱tse'e o̱o̱y je̱ tso̱jku̱n mtumpa̱'mu̱xjadat je̱m mja'vin ka̱jxmda je̱tse'e ve'em myak'ijtjidinit ax jo'n je̱ ku̱p je̱ y'aa'ts yak'itju̱ ma̱kk, [18] ve'em tse'e m'o̱'yixjadat je̱tse'e xvinmó̱tudat o̱y, miits je̱ts nu̱jom pa̱n pa̱n jatye'e ijttuvap je̱ Nte'yam je̱ jyayu, vinxu̱p ma̱ja̱ viijn, vinxu̱p ya̱n, vinxu̱p ka̱jxm, je̱ts vinxu̱p ka̱a̱k je̱'e̱ ve'e je̱ tso̱jku̱n juu'

ve'e je̱ Cristo jyayejpp. 19 N'amo̱tupts a̱tse'e je̱tse'e o̱y xnu̱jávadat je̱ tso̱jku̱n juu' ve'e je̱
Cristo jyayejpp, o̱yame'e je̱ jayu kyama̱a̱da'aky je̱tse'e du̱nu̱ja'viká̱xu̱t, ax ve'em tse'e pu'uk
avaada je̱ Nte'yam ñaajk'ítju̱t je̱m miits mja'vin ka̱jxmda.
20 Ax je̱'e̱ pa̱ne'e o̱'yixjup je̱tse'e du̱tónu̱t o̱o̱y nu̱yojk je̱ts ka je̱'e̱jyape'e juu' ve'e
n'amo̱tumdup ukpu̱ juu' ve'e nvinma'yumdup, ve'em ax jo'n du̱tún je̱ ma̱kkin ka̱jx juu'
ve'e xmo̱'yumdup, 21 je̱'e̱ tse'e yakma̱ja yakjaancha ijtnup je̱ jaanchja'viva ka̱jxta je̱ts je̱
Cristo Jesús ka̱jx. ¡Ax ve'em tse'e y'ijtnit xa̱'ma ka̱jx! Amén.

4

To'k muk n'ijtumda je̱ Espíritu Santo ka̱jx

1 Ax ve'em tse'e, a̱ts, je̱ poxu̱nta̱kjayu je̱'e̱ ka̱jx ku a̱tse'e je̱ Maja̱ Vintsá̱n nmutún
nmupu̱k, nmunoo'kxtktupts a̱ts miitse'eda je̱ts tsoj yakxo̱ne'e mjáyuvadat mjoojntykadat,
ve'em ax jo'n du̱paa'ty du̱'ake̱e̱ga jo'n, je̱'e̱ ka̱jx ku ve'e je̱ Nte'yam myaaxu̱xjidi. 2 Je̱ nu̱u̱'k
aaj je̱ nu̱u̱'k jo̱o̱t ma̱a̱te'e m'íttat. Namyuténixjada juu' vimpit atu̱j je̱ tso̱jku̱n ma̱a̱t. 3 Je̱'e̱
tse'e tonda vintso̱ ve'e je̱ Espíritu Santo ka̱jx mnaajk'ítjadat tum je̱ o̱y jo̱o̱t ma̱a̱t to'k jado'k.
4 To'k ni'kx to'k ko̱pk jo'n tse'e n'ijtumda je̱ts to'ke'e je̱ Espíritu Santo, ve'em ax jo'n to'kji
je̱ a'ix'ijtu̱n juu' ve'e je̱ Nte'yam xtukṉuyaaxjimdu. 5 To'kji xa ve'e je̱ Maja̱ Vintsá̱n, to'kji
tse'e je̱ jaanchja'vin, to'kji tse'e je̱ na̱pe̱jtu̱n, 6 to'kji tse'e je̱ Nte'yam, juu' ve'e anañu̱joma
nTee'imdup, juu' ve'e nu̱jom du̱ka̱'mika̱jxp, juu' ve'e nu̱jom juu' jaty du̱yak'ijtp—je̱ts
nu̱jom juu' jatye'e ijtp, je̱'e̱ ma̱a̱tts je̱'e̱ ve'e y'it.
7 Ax ka̱kje̱'e̱ tse'e je̱ maa'yu̱n je̱ puta̱jkin nyakmo̱'yumdi, ve'em ax jo'n je̱ Cristo
xtukmutso̱jkumda. 8 Ve'em xa je̱'e̱ ve'e ax jo'n je̱ Kunuu'kx Jatyán vya'añ:
Ku ve'e chajpe̱jtni,
yakna̱jkxts je̱'e̱ ve'e je̱ jáyuda juu' ve'e je̱ to̱kin ka̱'mijup y'ijt
je̱tse'e je̱ jáyuda du̱mo̱o̱jy je̱ y'o̱o̱jyit je̱'e̱.
Jidu̱'u̱m tse'e vya'añ.
9 ¿Tis je̱'e̱ ve'e tyijp ku ve'e vya'añ je̱ts tsajpe̱jtnu ve'e? Je̱'e̱ xa ve'e tyijp je̱ts too'va̱jkpe'e
kya̱daaky yaja naxviijn. 10 Je̱'e̱ pa̱ne'e ka̱daak, je̱'e̱jyamts je̱'e̱ ve'e pa̱ne'e pe̱jtnu je̱m
tsapjo̱o̱tm je̱tse'e y'ijtnit anañu̱joma it. 11 Je̱'e̱ tse'e je̱ maa'yu̱n je̱ puta̱jkin du̱yajkp. Je̱m
tse'e pa̱ne'e yakmo̱o̱ydup je̱tse'e je̱ kuká̱tsiva y'íttat, je̱m tse'e pa̱ne'e yakmo̱o̱ydup je̱tse'e
je̱ Nte'yam je̱ y'ayook ko̱jtsnajxpa y'íttat, je̱m tse'e pa̱ne'e yakmo̱o̱ydup je̱tse'e je̱ jayu
du̱vaajnjadat je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook, nay je̱mpa tse'e pa̱ne'e yakmo̱o̱ydup je̱tse'e du̱'ix'íttat
je̱ jaanchja'vivata̱jk je̱tse'e du̱tuk'íxtat je̱ Nte'yam je̱ y'ayook. 12 Ve'em tse'e du̱tuujn je̱ts
je̱'e̱ ve'e du̱kó̱tstat du̱ka'amáydat je̱ Nte'yam je̱ jyayu, je̱tse'e du̱mutóndat du̱mupá̱ktat
je̱ Nte'yam je̱tse'e je̱ jayu nu̱yojk je̱ Jesucristo du̱jaanchjávadat. 13 Je̱ vaat tse'e ve'em
du̱tóndat ku ve'e je̱ njaanchja'vinamda vyimpítu̱t to'kji je̱tse'e n'íxaimdinit je̱ Nte'yam je̱
y'Onu̱k, je̱tse'e o̱y je̱ts va'ajts n'ijtumdinit, ve'em ax jo'n je̱ Cristo y'it o̱y je̱ts va'ajts; 14 ka'a
tse'e n'uk'ijtumdinit ax jo'n je̱ pi'k ónu̱kta juu' ve'e du̱ka'o̱ynu̱ja'vidup ti ve'e vinko̱pk
je̱tse'e yaktónu̱t, juu' ve'e du̱pana̱jkxtup o̱yjuu' ixpa̱jku̱na, ve'em tse'e vyin'a̱a̱'njada je̱
jayu juu' ve'e cho̱jktup je̱tse'e du̱pana̱jkxtat je̱ taay juu' ve'e tuk'íxju̱dup. 15 Ñojk'ó̱ye'e
nko̱jtsumdat je̱ tyu̱v je̱'e̱ je̱ tso̱jku̱n ma̱a̱t je̱tse'e o̱y n'ijtumdinit je̱ Cristo ma̱a̱t, je̱'e̱ juu'
ve'e du̱nu̱kuvajkip je̱ jaanchja'vivata̱jk, ve'em tse'e n'ijtumdinit ax jo'n je̱ jayu ye̱e̱'k'apé̱tta
je̱tse'e jye̱'yada joma ve'e je̱ o̱y vinma'yu̱n du̱jaye̱pta. 16 Ku ve'e je̱ jayu je̱ ñi'kx je̱ kyo̱pk
o̱y pu̱m ma̱kk pu̱m, navya̱a̱'njup tse'e o̱y je̱ ee'm to'k ka̱'a̱jyji joma ve'e je̱ pajk ñamyukju̱,
nu̱na̱jkxjup tse'e je̱ y'uu'k je̱ jyu'kx je̱tse'e du̱yakma̱kkpu̱k nu̱jom je̱ ñi'kx je̱ kyo̱pk. Nay
ve'empa tse'e n'ijtumda je̱ Cristo ma̱a̱t. Ku tse'e to'k ka̱'a̱jyji nu̱to'k jaty ntso̱jkumda je̱tse'e
n'ijtumda je̱p je̱ Cristo kya̱'p pya'tkup, ve'em tse'e nnapyuta̱jkimjada je̱tse'e nu̱jom ma̱kk
n'ijtumdinit to'k muk je̱ Cristo ma̱a̱t.

Vintso̱ du̱tsa̱k je̱tse'e jyoojntykadat je̱ jaanchja'vivata̱jkta

17 Je̱ja xa a̱ts miitse'e je̱ Maja̱ Vintsá̱n vyinkujk nma̱a̱jmada je̱ts ka'a ve'e m'ukjoo-
jntykidinit ax jo'n je̱'e̱da pa̱n pa̱n jatye'e je̱ Nte'yam du̱ka'íxada je̱tse'e je̱ y'avintso̱

vinma'yun duyaktonda, [18] juu' ve'e ijttup ax jo'n je jayu juu' ve'e tsuunidup kupi'ijts
kukoo'ts, juu' ve'e dukajayejptup je joojntykin juu' ve'e je Nte'yam yajkyp, juu' ve'e
dukatinuja'vidup kuxe'e makk je kyuvajk dutumpamda, [19] juu' ve'e koo'ktso'otyoondinup
ku ve'e je kats dutukmaatjayépta je yaa'y je ta'ax juu' ve'e ka púkap jyayejptup, juu' ve'e
natyukkatajkijidup nujom juu' jatye'e ka óyap, ax nuyojk tse'e dutsojk'ata'atsta juu' ve'e
ka óyap vintso ve'e ya it ñaxy. [20] Ax ka'ats miitse'e je Cristo jye'e ve'em myakvaajnjidi.
[21] Mpanajkxtup xa miitse'e je Cristo kux m'amotunajxtu ve'e ku ve'e myakvaajnjidi,
mtuk'íxjudu tse'e je tyuv je'e juu' ve'e ijtp je Jesús kajx. [22] Myaktuknuja'vidu tse'e jets ka'a
ve'e ve'em m'ukjoojntykidinit ax jo'n mko'oyjoojntykada y'ijt, je'e ve'e ku ve'e xpanajkxta
y'ijt juu' ve'e ka óyap, jetse'e ve'em myakvin'aa'ndi; [23] myaktuknuja'vidu ve'e jetse'e
xyaktíktstinit je mjootta je mja'vinda. [24] Joojntykada ax jo'n dupaa'ty du'akeega maat
je nam jáyuvin juu' ve'e je Nte'yam mmoojyju, juu' ve'e pyaam tuv jets va'ajts ku ve'e
ñay'apamnajxji.

[25] Ax je'e kajx tse'e, ka'a tse'e m'uktaayidinit, tyúvame'e to'k jado'k xmukótstat je
mmujáyuda, kux anañujoma ve'e n'ijtumda ax jo'n to'k ni'kx to'k kopk kun'ijtumdi je
Cristo maat.

[26] Ku ve'e m'ékjada, ka'a tse'e mtokintóndat. Ka'a tse'e ejkjup mxanáxtat. [27] Ka'a tse'e
x'itumo'odat je Satanás.

[28] Je'e juu' ve'e meee'tsp tuy'it, ka'a tse'e y'ukmee'tsnit, je oy to'nune'e je kya'aj
tyuktónup, ve'em tse'e dujayéput juu' jetse'e duputákat pan pan jatye'e katih'ijtuxudup.

[29] Ka'a tse'e ti ka óyap xkótstat; je'e ve'e mkótstap juu' ve'e je jayu makk duyak'ijttinup
to'k muk je Cristo maat jets juu' jatye'e oy to'nuxjadap pan pan jatye'e m'amotunajxjudup.
[30] Ka'a tse'e xyaktsaachvinmáydat je Espíritu Santo, juu' ve'e tajki jem mja'vin kajxmda
jetse'e m'íxjada mjayépjada van'it paat ku ve'e je Nte'yam myaktaajnjidinit tum oy jets
tum va'ajts.

[31] Masokkaxta juu' jatye'e ka óyap. Ka'a tse'e mjotma'attat, m'ékjadat, mjot'ánjadat,
makk mtun'aajvuktat, mnavyinkojtspétjadat, ka'a tse'e xnuko'ovyinmáyadat je mmujayu;
[32] ñojk'óye'e oy jayu mnapyámjadat to'k jado'k, jetse'e mnatyukmo'otjadat. Namyee'kxux-
jada je mtókinda vimpit atuj, ve'em ax jo'n je Nte'yam xtokinmee'kxumdini jo'n je Cristo
kajx.

5

[1] Je'e ku ve'e n'ijtumda je Nte'yam je y'ónukta jetse'e ooy xtuntsojkumda, je'e tse'e
tonda jetse'e m'ijttinit ax jo'n je Nte'yam. [2] Nachókjada to'k jado'k, ve'em ax jo'n je Cristo
xtsojkumdi jetse'e xku'oo'kimdi. Ve'emts je'e ve'e y'ijt ax jo'n je tánuk yax juu' ve'e je
Nte'yam yaktukvintsa'kip jetse'e du'oyjava.

[3] Kux je Nte'yam je jyayu miitse'eda, je'e kajx tse'e vinkopk jets ni pana ve'e dukav-
inmáyut jets mtoondupe'e ax jo'n pan pan jatye'e je navyajkun duyakvintsa'kintókidup
uk pan pan jatye'e je kats dutukmaatjayejptup je yaa'y je ta'ax juu' ve'e ka púkap
jyayejptup. Ni pana ve'e dukavinmaayvat jets mtoondupe'e ax jo'n je jayu ti du-
nas'ayóvada, [4] jyomva'anda tyiva'anda, oyvintsova juu' dukotsta, kyatso'otyónda ku ve'e
dukotsta juu' ve'e ka óyap, ax ka'ats ya'a ve'e dupaa'ty du'akeega; ñojk'óye'e je Nte'yam
xkukojtsjadat je maa'yun juu' je'e ve'e xtoojnjimdup. [5] Mnuja'vidup xa miitse'e jets ka'a
ve'e je ko'oyyaa'yap y'íttat jem je Cristo jets je Nte'yam y'am kya'm, nay ka'ava ve'e pan
pan jatye'e kanaajk'ijtjudup va'ajts aaj va'ajts joot; ka'a tse'e jem y'ijttuvat pan pan jatye'e
juu' dunas'ayo'vidup, je'ets je'e ve'eda juu' ve'e duvinja'vidup duvintsa'kidup juu' ve'e
ka je Nte'yamap. [6] Ka'ats miitse'e pan mvin'aa'njadat ku ve'e vya'andat jets ka'a ve'e
vyinkopka jetse'e yaktónut ax jo'n atse'e tunja'a, kux ya ka óyap kajx xa ve'e je Nte'yam
ooy dutunyaktsaachpaattinit je'e pan pan jatye'e kakatsupajkjudup. [7] Je'e kajx tse'e, ka'a
tse'e ve'em xtóndat ax jo'n je jayu juu' ve'e ve'em dutoondup je kyo'oy je'e.

[8] Jep xa miitse'e tokin jaatp m'ijtti, ve'em tse'e mtsuunidi ax jo'n je jayu juu' ve'e ijttup
jeja akoo'ts it jaat. Ax ka'ats miitse'e ve'em m'uk'ijttini, je'e kajx ku ve'e je Nte'yam
mmoojyjidi je vijin je kejun. Joojntykada ve'em ax jo'n je jayu juu' ve'e yo'ydup jeja ajajtk

it jaat. [9] Kux je jayu juu' ve'e je Nte'yam yakvijp, je'e tse'e je oy jáyuvin dujayejpp,
tyuumpts je'e ve'e je tyuv je'e jetse'e jyoojntyka ax jo'n dupaa'ty du'akeega. [10] Payo'oyda
oy vintso ve'e xtóndat juu' ve'e je Maja Vintsán chajkp. [11] Ka'a tse'e xtóndat ax jo'n je
jayu juu' ve'e dutoondup juu' ve'e ni pana kato'nuxjup, ve'em ax jo'n je jayu juu' ve'e
tsuunidup jeja akoo'ts it jaat, ñojk'óye'e xyaknuke'xnatákadat jets ka óyap je'e ve'e juu'
ve'e tyoondup. [12] Kux tso'otyo'nun je'e ve'e ku ve'e yakkats juu' jatye'e tyoondup ayu'uts.
[13] Ku ve'e je kujajpa je kuta'kxpa kyujaj kyutu'kx jeja akoo'ts it jaat, nuke'xnatáka tse'e
nujom tyankux, [14] kux je kujajpa je kuta'kxpa ve'e dukujajp dukuta'kxp nujom juu' jaty.
Je'e kajx tse'e je kats vya'añ:
Mits, makk maava, jotviju,
pojtuku jetse'e mkoo'k'ijtnit ax jo'n je oo'kpa,
jetse'e je Cristo mkujajjut mkuta'kxjut.
Jidu'um tse'e je kats vya'añ.

[15] Ax ve'em tse'e, ooye'e mtunnay'íxjadat pan vintso ve'e juu' xtóndat xkótstat, ka
ve'emap ax jo'n je jayu juu' ve'e dukatinuja'vidup; ve'eme'e xtóndat ax jo'n je jayu juu' ve'e
dunuja'vidinup juu' ve'e je Nte'yam chajkp. [16] Nam m'o'yixjudup tse'e, je'e tse'e mtóndap
jetse'e je jayu xtukpanajkxtat je Nte'yam, kux je jayu juu' ve'e uxyam joojntykidup, ko'oy
jáyudats je'e ve'e. [17] Ka'a tse'e oyvintsova juu' xtóndat; je'e ve'e ixta oy jetse'e xnujávadat
pan juu' ve'e je Maja Vintsán chajkp. [18] Ka'a tse'e m'oo'ktat mmo'okjadat, kux ku xa ve'e je
jayu y'uu'k myu'ukju, vintókiyupts je'e ve'e; ñojk'óye'e tonda juu' ve'e je Nte'yam chajkp
je makkin kajx jets je vinma'yun kajx juu' ve'e je Espíritu Santo mmoojyjudup. [19] Kotsta
to'k jado'k je salmo maat je uv maat juu' ve'e je Nte'yam duyakmájidup duyakjaanchidup,
yaknaxta je uv je salmo jem mja'vin kajxmda je Maja Vintsán je myajin je jyaanchin kajx.
[20] Pan ti ve'e toojnjup kojtsjup, xa'ma kajx tse'e xkukojtsjadat je Nte'yam, je Dios Tee'. Je
nMaja Vintsánamda Jesucristo kajx tse'e ve'em xtóndat.

Vintso dutsak jetse'e jyoojntykadat jep jyuump tyujkp je jaanchja'vivatajkta

[21] Kux mvinja'vidup mvintsa'kidupe'e je Cristo, napyutákajadats to'k jado'k.
[22] Ta'axtajkta, napyámjada jep je mnuyaa'y kya'p pya'tkupta, ve'em ax jo'n jep je Maja
Vintsán kya'p pya'tkup kum'ijtti. [23] Kux je yaa'tyajk, je'e ve'e dunukuvajkip je ñuda'ax,
ve'em ax jo'n je Cristo dunukuvajka pan pan jatye'e jaanchja'vijidup, je Cristo, juu' ve'e je
jyayu duyaktsookp jetse'e y'it je'e maatta ax jo'n to'k ni'kx to'k kopk kuy'ijtti. [24] Ax ve'em
tse'e, ve'em ax jo'n je jaanchja'vivatajk jep je Cristo kya'p pya'tkup y'itta, nay ve'empa
tse'e dutsak jetse'e je ta'axtajk jep je ñuyaa'y kya'p pya'tkup y'ítut nujom kajx.
[25] Yaa'tyajkta, tsokta je mnuda'axta, ve'em ax jo'n je Cristo dutsak je jaanchja'vivatajk
jetse'e duku'oo'ki, [26] ve'em tse'e y'ijttinit oy jets va'ajts. Kux jyaanchja'vidu ve'e je oy kats
je oy ayook, je'e kajx tse'e tyuknuvaatsjidi je tyókinda. [27] Kyu'oo'kits je'e ve'e jetse'e jeja
vyinkujk dupaamnit je majin maat, ve'em tse'e y'ijttinit ka tokin maatap, ni pana ve'e je
tokin kyapaatuxjadat, oy jets va'ajts je'e ve'e y'ijttinit. [28] Ax ve'em tse'e dutsak jetse'e je
yaa'tyajk dutsókut je ñuda'ax ve'em ax jo'n je y'avintso ni'kxukopk dutsak jo'n. Pan pan
xa ve'e je ñuda'ax dutsojkp, viinm tse'e ñachakju. [29] Ka'a xa ve'e pan juu' ve'e dukatsojkp
je y'avintso ni'kxukopk; ñojk'óye'e duyakjoojntyka jetse'e du'ix'it. Nay ve'empa tse'e je
Cristo dutún maat pan pan jatye'e jaanchja'vijidup, [30] je'e pan pan jatye'e ijttup ax jo'n
to'k ni'kx to'k kopk kuy'ijtti je Cristo maat. [31] Ax ya'a kajx tse'e dutsak jetse'e je yaa'tyajk
dumasookni je tyee' je tyaak jetse'e je ñuda'ax dumaatnamyojkjinit, ax numejtsk tse'e
jyajttinit ax jo'n to'k ni'kx to'k kopk kuy'ijtti. [32] Ooy xa ya'a ve'e tyunmajakatsa, ka'ats ya'a
ve'e yaknujava y'ijt, je'ets atse'e ntijp pan vintso ve'e je Cristo y'it maat pan pan jatye'e
jaanchja'vijidup. [33] Oyam tse'e vye'ema, va'an tse'e je yaa'tyajk je ñuda'ax dutsaku ax jo'n
viinm ñachakju jo'n; jets je ta'axtajk, va'an tse'e je ñuyaa'y duvintsa'aga.

6

[1] Pi'k ónukta, katsapakta je mtee'da je mtaakta ax jo'n je Maja Vintsán dutsak, kux
ve'eme'e dupaa'ty du'akeega. [2] Kux je muto'k pava'nun juu' ve'e je vaanduk maat, jidu'um

tse'e vya'añ: "Vintsa̱'a̱gada je̱ mtee'da je̱ mtaakta, [3] ve'em tse'e o̱y mtsa̱a̱nadat je̱tse'e may
xa̱a̱j may joojnt mjoojntykadat yaja naxviijn." Jidu̱'u̱m tse'e je̱ pava'nu̱n vya'añ juu' ve'e
je̱ vaandu̱k ma̱a̱t.
[4] Onu̱k tee'da, ka'a tse'e xyakjo̱tma'attat je̱ m'ónu̱kta; ñojk'óye'e xkó̱tstat xka'amáydat
je̱tse'e xtuk'íxtat vintso̱ ve'e du̱mutóndat du̱mupá̱ktat je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n.
[5] Mutoompa jáyuda, ka̱tsa̱pa̱kta je̱ mvintsa̱nda yaja naxviijn je̱ vintsa̱'kin ma̱a̱t, je̱ ja'vin
ma̱a̱t je̱ tsa̱'kin ma̱a̱t, to'k aaj to'k jo̱o̱t, ve'em ax jo'n je̱ Cristo viinm ku̱xka̱tsu̱pa̱jkti jo'n.
[6] Mutonda ka van'ítjyap ku ve'e m'íxjada je̱tse'e ve'em o̱y mnaajktanuva'anjada je̱'e̱
ma̱a̱tta; ñojk'óye'e mutonda ax jo'n je̱ Cristo je̱ myutoompa je̱ myupa̱jkpa, to'k aaj to'k
jo̱o̱t ax jo'n je̱ Nte'yam du̱tsa̱k jo'n. [7] To'k jo̱o̱te'e xmutóndat, ve'em ax jo'n je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n
ku̱xmutoondi ku̱xmupa̱jkti je̱ts ka'a ve'e je̱ jayu, [8] ku̱x mnu̱ja'vidup miitse'e je̱ts mo̱'o̱jadap
je̱'e̱ ve'e je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n juu' ve'e tukka̱da'akjup to'k jado'k pa̱n vintso̱ ve'e juu' ve'e o̱y juu'
ve'e ka o̱y tu̱du̱tonda tu̱du̱ko̱tsta, je̱ mutoompa je̱ts je̱ yaktoompa.
[9] Je̱ts miitsta, yaktoompa jáyuda, nay ve'empats miitse'e xtoonduvat ma̱a̱t je̱ mtoom-
pada, muko̱tsta o̱y aaj o̱y jo̱o̱t, ka'a tse'e je̱ atsa̱'kin ma̱a̱t xmukó̱tstat, ku̱x mnu̱ja'vidupe'e
je̱ts ve'em miitse'eda ax jo'n je̱'e̱da, m'ijttuvape'e je̱p je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n kya̱'p pya'tkup, je̱'e̱
juu' ve'e je̱m tsapjo̱o̱tm ijtp. Ni pá̱nats je̱'e̱ ve'e du̱kaviijnk'íx.

Juu' ve'e tyukma̱a̱daaktup pa̱n pa̱n jatye'e je̱ Cristo du̱jaanchja'vidup

[10] Utsta ajchta utsta tsa̱'a̱da, ax juu'ts a̱tse'e nko̱jtskuka̱jxip, je̱'e̱ts je̱'e̱ ve'e je̱tse'e ma̱kk
mnaajk'ijtjidinit to'k muk je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n ma̱a̱t je̱ ma̱kkin ka̱jx juu' ve'e je̱ Nte'yam
mmo̱o̱jyju̱dup. [11] Ve'em ax jo'n je̱ tojpa ma̱kk aaj ma̱kk jo̱o̱t y'it ku ve'e tu̱ñaxya̱xju̱ ax
jo'n je̱ tojpa ñaxya̱xju̱ ku ve'e y'atso'oxtonuva'añ, nay ve'empats miitse'eda ma̱kk aaj
ma̱kk jo̱o̱t m'ijttinit je̱'e̱ ka̱jx ku ve'e xjaye̱pta nu̱jom juu' ve'e je̱ Nte'yam mmo̱o̱jyju̱dup
je̱tse'e x'ama̱a̱daagadat je̱ ko̱'o̱yjáyuvap juu' ve'e du̱nu̱vintsa̱nika̱jxp je̱ ko̱'o̱ya̱yuvapta̱jkta
je̱tse'e mvin'a̱a̱'nuva'anjada. [12] Ku̱x ka je̱'e̱p xa u̱u̱'me'e nma̱a̱tnacho'oxpa̱jkumju̱dup je̱
nmujáyuvamda juu' ve'e tsu'utsax juu' ve'e nu̱u̱'pu̱nax, je̱'e̱ ve'e je̱ ko̱'o̱yjáyuvapta pa̱n
pa̱n jatye'e yakkutojktup je̱m po̱j jo̱o̱tm, pa̱n pa̱n jatye'e du̱nu̱májidup je̱tse'e du̱ka̱'mada
je̱'e̱da juu' ve'e du̱ma̱a̱tnavya̱a̱'nju̱dup je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱. [13] Je̱'e̱ ka̱jx tse'e, ve'em ax jo'n je̱
tojpa ma̱kk ñaajk'ítju̱ ku ve'e tu̱ñaxya̱xju̱ ax jo'n je̱ tojpa ñaxyó̱xjada, nay ve'empats
miitse'e ma̱kk aaj ma̱kk jo̱o̱t mnaajk'ijtjidinit je̱'e̱ ka̱jx ku ve'e xjaye̱pta nu̱jom juu' ve'e
je̱ Nte'yam mmo̱o̱jyju̱dup, ax ve'em tse'e juu' xmuté̱nadat van'it ku ve'e je̱ ko̱'o̱yjáyuvap
mvinkumínajadat. Ax kuts ya̱'a̱ ve'e ñáxu̱t, o̱y tse'e mtándat. [14] Ve'em ax jo'n je̱ tojpa
je̱ tyiintsóm ñapya̱'mu̱xju̱, ve'empats miitse'e tyúvam juu' xkó̱tstat. Je̱ts ve'em ax jo'n
ñatyukxa̱xju̱ je̱ pojxu̱n ax jo'n je̱ nu̱xoya, ve'empats miitse'e xtoonduvat xa̱'ma juu' ve'e
pyaatyp y'ake̱e̱guip. [15] Ve'em ax jo'n je̱ tojpa ñay'apa̱a̱mdu̱kaja jo'n ku ve'e je̱ tyukva'ku̱n
du̱tukva'aga, ve'empats miitse'e mnay'apa̱a̱mdu̱kajadat je̱tse'e je̱ jayu xvaajnjadat je̱ o̱y
ka̱ts je̱ o̱y ayook, ve'em tse'e du̱nu̱jávadat vintso̱ ve'e y'íttat o̱y jo̱o̱t je̱ Nte'yam ma̱a̱t. [16] Je̱ts
ve'em ax jo'n je̱ tojpa je̱m kya̱'m du̱mats'it to'k je̱ escudo juu' ve'e natyukkuvaajnjup je̱tse'e
je̱m du̱yakpi'its nu̱jom je̱ ko'mu̱n juu' ve'e to̱o̱yp je̱tse'e yaktuknu̱kuj, ve'empats miitse'e
ma̱kk xjaanchjávadat je̱ Nte'yam, ve'em tse'e mkah'ama̱a̱daagajadat je̱ ko̱'o̱yjáyuvap juu'
ve'e du̱nu̱vintsa̱nika̱jxp je̱ ko̱'o̱yjayuvapta̱jkta. [17] Ve'em ax jo'n je̱ tojpa du̱jayep je̱ pyojxu̱n
kujop, nay ve'empats miitse'e xnu̱ja'vidinit je̱ts je̱ Nte'yame'e je̱ mto̱kin mtuknu̱vaatsju̱du;
je̱ts ve'em ax jo'n je̱ tojpa je̱ yajkxy tsojx du̱yaktún, nay ve'empa tse'e je̱ jayu xvaajnjadat
je̱ Nte'yam je̱ y'ayook juu' ve'e je̱ Espíritu Santo mmo̱o̱jyju̱du. [18] Ijtp tse'e mtsapkó̱tstat
pa̱n ti vinma'yu̱ne'e je̱ Espíritu Santo mmo̱'o̱jadap. Je̱'e̱ ka̱jx tse'e, nakyujoojntykajada,
xa̱'ma ka̱jx tse'e xnu̱tsapkó̱tstat nu̱jom je̱ Nte'yam je̱ jyayu. [19] Ve'empats a̱tse'e to'k aaj
xnu̱tsapko̱jtstuvat, ve'emts a̱tse'e je̱ Nte'yam je̱ aaj je̱ ayook xmo̱'o̱t vintso̱ a̱tse'e to'k aaj
to'k jo̱o̱t juu' nkó̱tsu̱t, ve'emts a̱tse'e je̱ jayu nvaajnjadat je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook juu' ve'e
kayaknu̱ja'vip y'ijt. [20] Ya̱ ayook ka̱jxts a̱tse'e je̱ Nte'yam xvinka̱a̱jn je̱ts a̱tse'e je̱ kuká̱tsiva
n'ítu̱t. Ax yapts a̱tse'e poxu̱ntu̱jkp u̱xyam n'it ku̱xe'e a̱ts ya̱ ayook je̱ jayu nvaajñja.
Nu̱tsapko̱tsta a̱ts to'k aaj je̱ts a̱tse'e ya̱ o̱y ka̱ts ya̱ o̱y ayook je̱ jayu va'ajts nvaajnjadat,
ve'em ax jo'n du̱vinmachju̱ jo'n.

Ku jẹ Pablo kyọjtskukạjxini

21 Yạ n'útsamda yạ n'ajchamda Tíquico, juu' ve'e ọọy ntuntsọjkumdup jẹtse'e to'k aaj
to'k jọọt xputạjkimda jẹ Mạjạ Vintsạ́n jẹ tyoonk kạjx, yạ'ạ tse'e mtuknụjávajadap nụjom
pạn vintsọ ạtse'e ụxyam n'it jẹts juu' ạtse'e ntuump. 22 Jẹ'ẹ kạjxts ạts miits yạ'ạ ve'e
ntuknụkẹxta jẹtse'e mva'nụxjadat pạn vintsọ ạạtse'e ụxyam n'it jẹtse'e myakjọt'amạ́ja-
jadat.

23 Jẹ Nte'yam, juu' ve'e nTee'imdup, jẹts jẹ Mạjạ Vintsạ́n Jesucristo, jẹ'ẹ tse'e dụpạ́mdap
jẹ ọy jọọt, jẹ tsọjkụn, jẹts jẹ jaanchja'vin jẹm jẹ utsta jẹ ajchta mạạt jẹ utsta jẹ tsạ'ạda jya'vin
kạjxmda. 24 Jẹ Nte'yam tse'e dụkunoo'kxup to'k kạ'ạjyji pạn pạn jatye'e ijtp dụtsọjktup jẹ
nMạjạ Vintsạ́namda Jesucristo.

Ya̱'a̱ tse'e je̱ na̱k juu' ve'e je̱ Pablo tyuknu̱ja'yi je̱ jaanchja'vivata̱jk je̱p Filipos

1 A̱tse'e je̱ Pablo, ma̱a̱t je̱ Timoteo, je̱ Nte'yam je̱ myutoompada je̱ myupa̱jkpada. Máyam
a̱atse'e je̱ Dios ntukṉuke̱xta pa̱n pa̱n jatye'e je̱ jaanchja'vivata̱jk du̱nu̱vinténidup ma̱a̱t pa̱n
pa̱n jatye'e yakpa̱a̱mdup je̱tse'e pyutá̱kajadat, nay ve'empa anañu̱joma je̱ Nte'yam je̱ jyayu
juu' ve'e ijttup to'k muk je̱ Jesucristo ma̱a̱t je̱m filíposit kyajpu̱n ka̱jxm. 2 Je̱ Nte'yam,
juu' ve'e nTee'imdup, je̱ts je̱ Maja̱ Vintsá̱n Jesucristo, je̱'e̱ tse'e mkunoo'kxjadap je̱tse'e
m'ijttinit je̱ y'o̱y jo̱o̱t ma̱a̱tta.

Ku je̱ Pablo du̱nu̱tsapka̱jts je̱ jaanchja'vivata̱jk

3 Ijtp a̱tse'e je̱ Nte'yam nkuka̱jtsja ku a̱ts miitse'e njaa'mye̱tsta. 4 Vinnaajknáx a̱tse'e
ntsapka̱ts, nnu̱tsapko̱jtstupts a̱ts miitse'e je̱ xo̱o̱jntku̱n ma̱a̱t 5 ku̱x mnapya̱a̱jmju̱dupe'e a̱ts
ma̱a̱t je̱tse'e ve'em vya'kxtu̱ku̱t je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook. Ve'em tse'e xtoondi je̱ muto'k xa̱a̱j
ku a̱tse'e x'amo̱tunajxti je̱tse'e ve'em xtonda u̱xyam paat. 6 Vinjávats a̱tse'e ntañ je̱ts je̱'e̱
pa̱ne'e du̱yakje̱ji je̱ y'o̱y je̱'e̱ juu' ve'e je̱m mja'vin ka̱jxmda, ve'em tse'e du̱jaa'któnu̱t van'it
paat ku ve'e m'ijttinit o̱y je̱ts va'ajts je̱ xa̱a̱j ku ve'e je̱ Jesucristo myiinnuvat. 7 Miitsta, juu'
a̱tse'e o̱o̱y ntuntso̱jktup, pyaatyp y'ake̱e̱guipts je̱'e̱ ve'e je̱ts a̱ts miitse'e ve'em njávadat
ntsó̱ktat, ku̱x pa̱n yap a̱tse'e poxu̱ntu̱jkp n'it ukpu̱ naspa̱ka a̱tse'e n'it je̱ts a̱tse'e je̱ jayu
ntuk'ix je̱ts tyú̱vam je̱'e̱ ve'e je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook, miitsts a̱tse'e ntukma̱a̱tjaye̱jptup je̱
maa'yu̱n juu' a̱tse'e je̱ Nte'yam xtoojnji. 8 Ñu̱ja'vip xa ve'e je̱ Nte'yam je̱ts o̱o̱y a̱ts miitse'e
anañu̱joma ntuntso̱kta, nyak'ana̱a̱'ktup a̱ts miitse'e je̱ tso̱jku̱n ma̱a̱t juu' ve'e je̱ Jesucristo
pya̱a̱m yam a̱ts nja'vin ka̱jxm. 9 Nnu̱tsapko̱jtstupts a̱ts miitse'e je̱tse'e je̱ tso̱jku̱n juu'
ve'e mjaye̱jptup, je̱'e̱ tse'e nu̱yojki'ata̱'a̱tsup je̱ nu̱ja'vin ma̱a̱t je̱ts je̱ vijin je̱ ke̱ju̱n ma̱a̱t,
10 ve'em tse'e m'o̱'yixjadat je̱tse'e xvinkó̱ndat je̱ y'o̱y je̱'e̱ je̱tse'e m'ijttinit o̱y je̱ts va'ajts,
ka to̱kin ma̱a̱tap, van'it paat tse'e ve'em m'ijttinit ku ve'e je̱ Cristo myiinnuvat. 11 Ku ve'e
xvinko̱nda je̱ y'o̱y je̱'e̱, je̱'e̱ ka̱jx ku ve'e je̱ Jesucristo mputá̱kajada, mjoojntykidup tse'e ax
jo'n du̱pa'ty du̱'ake̱e̱ga je̱tse'e o̱y nu̱ko̱tsa je̱ts yakma̱ja yakjaancha je̱ Nte'yam y'ijtnit.

"A̱ts ka̱jx, je̱ Criistots je̱'e̱ ve'e je̱ joojntykin"

12 Utsta ajchta utsta tsa̱'a̱da, ntsa̱jkp xa a̱tse'e je̱tse'e xnu̱jávadat je̱ts nu̱yojke'e je̱ jayu
du̱nu̱jávada je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook je̱'e̱ ka̱jx ku a̱tse'e pa̱kmuk n'it. 13 Ax ve'em tse'e je̱
tojpata̱jk juu' ve'e ijttup je̱ja je̱ yakkutojkpa vyinkujk juu' ve'e je̱ maja̱ kutojku̱n du̱ka̱'mip,
je̱ts nu̱jom je̱ jayu, je̱'e̱ tse'e du̱nu̱ja'vidup je̱ts yap a̱tse'e poxu̱ntu̱jkp n'it ku̱xe'e a̱ts je̱
Cristo nmutún nmupu̱k. 14 Nay ve'empa tse'e ku ve'e du̱'ixta je̱ts yap a̱tse'e poxu̱ntu̱jkp,
nu̱may tse'e je̱ utsta je̱ ajchta to'k aaj to'k jo̱o̱t ñapyá̱mjada je̱m je̱ Maja̱ Vintsá̱n y'am
kya̱'m, nu̱yojk ma̱kk aaj ma̱kk jo̱o̱tts je̱'e̱ ve'e du̱ko̱tsa je̱ Nte'yam je̱ y'ayook.
15 Je̱ja xa ve'e pa̱n pa̱n jatye'e je̱ Cristo jye̱'e̱ je̱ jayu du̱vaajnjidup ku̱x cho̱jktupe'e je̱tse'e
je̱ jayu vyintsa̱'a̱gajadat je̱ts ka'a ve'e a̱ts. Ax jé̱jadava tse'e juu' ve'e o̱y aaj o̱y jo̱o̱t je̱
jayu du̱vaajnjidup ku̱x nma̱a̱tnayja'vijidup a̱tse'e, 16 xtso̱jktup a̱tse'e ku̱x ñu̱ja'vidupe'e
je̱ts je̱'e̱ ka̱jx a̱tse'e yaja n'it ku̱xe'e a̱ts je̱ jayu ntuk'ix je̱ts tyú̱vam je̱'e̱ ve'e je̱ o̱y ka̱ts je̱
o̱y ayook. 17 Je̱ jayu juu' ve'e du̱tso̱jktup je̱tse'e vintsa̱'a̱ga y'íttat, je̱ y'avintso̱ o̱'yinjits
je̱'e̱ ve'e y'íxtidup ku ve'e je̱ jayu du̱vaajnjada je̱ Cristo jye̱'e̱. Ka to'k jo̱o̱tap tse'e ve'em
du̱tonda, ñasja'vidupts je̱'e̱ ve'e je̱ts nu̱yojk a̱tse'e ntsaachpaa'tu̱t yap poxu̱ntu̱jkp ku̱xe'e
ve'em du̱tonda. 18 Ax pa̱n to'k aaj to'k jo̱o̱t tse'e du̱tonda ukpu̱ ka to'k aaj to'k jo̱o̱tape'e,
xo̱o̱jntkpts a̱tse'e ku ve'e je̱ jayu yakvaajñja je̱ Cristo jye̱'e̱.

Ax xo̱o̱jntkpts a̱tse'e njaa'k'ítu̱t 19 ku̱x nmu̱ja'vinup a̱tse'e je̱ts o̱y a̱ts ya̱'a̱ ve'e ntuknáxu̱t
je̱'e̱ ka̱jx ku a̱ts miitse'e xnu̱tsapko̱tsa je̱ts je̱'e̱ ka̱jx ku a̱tse'e xputa̱ka je̱ Espíritu Santo,
juu' ve'e ijtp je̱m je̱ Jesucristo jya'vin ka̱jxm. 20 Juu'ts a̱tse'e ntsa̱jkp je̱ts a̱tse'e n'a'ix, je̱'e̱ts
je̱'e̱ ve'e je̱ts a̱tse'e to'k aaj to'k jo̱o̱t nkutyónu̱t je̱ toonk juu' a̱tse'e je̱ Nte'yam xmo̱o̱y,
ve'em tse'e u̱xyam je̱ts vintso̱ ve'e ya̱ it ñaxy je̱ Cristo yakma̱ja yakjaancha y'ijtnit a̱ts

ya nni'kx ya nkopk kajx, pan joojntykip atse'e uk pan oo'kp atse'e. 21 Ats kajx, je'ejyjits
atse'e ntsajkp jetse'e je Cristo yakmaja yakjaancha y'ijtnit. Ax pan oo'kpts atse'e, ats je
n'o'yints je'e ve'e. 22 Ax pan jaa'kjoojntykipts atse'e yaja naxviijn, o'yip tse'e jets atse'e je
Cristo njaa'kmutónut njaa'kmupákut. Ka'a xa atse'e nnujava pan juu' atse'e kunvinkán.
23 Tso'oxts je'e ve'e jets atse'e nnujávat juu' atse'e ntsajkp. Muto'k viijn, ntsajkpts atse'e
jets atse'e n'oo'kut jets atse'e ve'em n'ijtnit je Cristo maat, ats je n'o'yine'e ve'em kuy'it.
24 Ax jado'k viijn, miits je m'o'yindats je'e ve'e jets atse'e njaa'kjoojntykat yaja naxviijn.
25 Kux atse'e ve'em vinjava ntañ, nnuja'vipts atse'e jets njaa'kmaattándap ats miitse'e
jetse'e nuyojk oy mtaandinit je Cristo maat jetse'e nuyojk mxoojntktinit je'e kajx ku je'e
ve'e xjaanchjávada, 26 ax ve'em tse'e ooy mtunxoondktat je Maja Vintsán Jesucristo kajx
ku atse'e jado'k nax n'ijtnuvat miits maatta.

27 Pan ti ve'e toojnjup kojtsjup, joojntykada ve'em ax jo'n dupaa'ty du'akeega maat je
oy kats je oy ayook, je maa'yunts je'e ve'e juu' ve'e je Cristo tyoojnjip je jayu. Ax pan
najkxpts ats miitse'e nku'ixta uk pan jékum atse'e, ntsajkpts atse'e jets atse'e je kats
nmótuvut jets makke'e mnaajk'ítjada to'k je ja'vin maat jets to'k je vinma'yun maat,
makk aaj makk joote'e xtonda vintso ve'e nuyojk je oy kats je oy ayook yakjaanchjávat
28 jets ka'a ve'e xtsa'agada ni vintsova pan pan jatye'e mtso'oxpajkjudup. Pan ve'em
tse'e xtonda ax jo'n atse'e tunja'a, myaknuke'xnatákadap tse'e jets vintókidap je'e
ve'eda jets miitse'e mtso'oktat je'e kajx ku ve'e je Nte'yam mputákajada. 29 Je Nte'yam
tse'e mmoojyjudu je xoojntkun ka koojyape'e jetse'e xjaanchjávadat je Cristo, ve'empa
ve'e jetse'e xkutsaachpaadiduvat. 30 Uxyam tse'e m'o'yixjada jets atse'e xputákadat
jetse'e kijpx n'amaadaaguimdat je kyo'oy je'e. M'ixtu tse'e juu' atse'e ntoon jets atse'e
nyakvintoki je kyo'oy je'e, nay je'ejyam je'e ve'e juu' atse'e uxyam ntuump, ve'em ax jo'n
je kats xmótuda.

2

Je Nte'yam tse'e duyakmaji duyakjaanchi je Cristo

1 Ax ve'em tse'e, je'e ve'e ku ve'e mnaajkmakkpákjada kuxe'e to'k muk m'itta je
Cristo maat, ku ve'e mjot'amájada je tsojkun kajx, ku ve'e xjayepta je Espíritu Santo
jem mja'vin kajxmda, ku ve'e je jayu x'ama'atjada ku ve'e chaachpaa'ty, jets ku ve'e je
tukmo'tun xjayepta, 2 yakpo'okta to'k aaj ats ya nxoojntkun je'e kajx ku ve'e xjayepta
to'k je vinma'yun, to'k je tsojkun, jets to'k je joot to'k je ja'vin. 3 Ka'a tse'e ti xtóndat je
m'avintso o'yin kajxji ukpu je'e kajx ku ve'e mnamyajava'anjada, nuu'k aaj nuu'k joote'e
to'k jado'k xjávadat juu' ve'e viijnkta, ve'em ax jo'n je'e ve'e nuyojk kudunumájidi jets ka'a
ve'e miitsta. 4 Ni pana ve'e je y'avintso o'yinji duka'íxtat, je'e ve'e juu' ve'e tyuk'o'yiduvap
je viijnk jayu.

5 Ve'em xa ve'e dutsak jetse'e je vinma'yun xjayéptat ax jo'n je vinma'yun juu' ve'e je
Cristo Jesús jyayejpp. 6 Oyam je'e ve'e je Nte'yam, kyuvajkts je'e ve'e jetse'e dukayaktónut
je majin je jaanchin juu' ve'e jyayejpp kux je Nte'yam je'e ve'e, 7 ñojk'óye'e dumasaak
nujom juu' ve'e y'ix jyayejp jetse'e jyayuvimpijt, ve'em tse'e ñapyaajmji ax jo'n je jayu juu'
ve'e patto'nip. 8 Ax ku tse'e ñapyaajmji ax jo'n je patto'niva, va'ajts nuu'k va'ajts naxka-
da'akyts je'e ve'e ñapyaajmji jetse'e je Dios Tee' dukatsapujk van'it paat ku ve'e y'uk'aa'k
jem cruz kajxm, ve'em ax jo'n je maja tokin kudutuujn. 9 Je'e kajx tse'e ooy je Nte'yam
tyunyakmájiji tyunyakjaanchiji, jem tse'e kajxm ooy dutumpuujm jetse'e myoojyji je xaaj
juu' ve'e dunumajikajxp dunujaanchikajxp, 10 ve'em tse'e ku ve'e yak'amotunáxut je Jesús
je xyaaj, koxkténadap tse'e nujom pan pan jatye'e ijttup jem tsapjootm, yaja naxviijn,
jets pan pan jatye'e ijttup jep naxviijnit itupa'tkup, 11 anañujoma tse'e vya'andat jets je
Jesucristo je'e ve'e je Maja Vintsán. Je Nte'yam, juu' ve'e nTee'imdup, je'e je myajin je
jyaanchin kajx tse'e ve'em dutóndat dukótstat.

Ve'em xa ve'e je jaanchja'vivatajkta ax jo'n may je kujajpa je kuta'kxpa

12 Je'e kajx tse'e, miitsta, juu' atse'e ooy ntuntsojktup, ve'em ax jo'n xkutyoondi je
ayook juu' ats miitse'e nvaajnjidu ku atse'e n'ijt miits maatta, nuyojkts je'e ve'e uxyam

dutsak jetse'e xkutyóndat ku atse'e jékum n'it. Tonda vintso ve'e oy m'ijttinit je Nte'yam maat. Ja'vip tsa'kip tse'e ve'em xtóndat, 13 kux je Nte'yam je'e ve'e mmoojyjudup ka je'ejyap je vinma'yun jetse'e xtsóktat juu' je'e ve'e chajkp, nay ve'empa ve'e je makkin jetse'e ve'em xtóndat xkótstat. 14 Nujom juu' jatye'e mtoondup mkojtstup, oy yakxón tse'e xtóndat xkótstat, ka'a tse'e to'k jado'k xpakótstat uk mnakyojtsvintsóvjadat, 15 ve'em tse'e ni pana je tokin mkapaatuxjadat, ni tía ve'e juu' ve'e ka óyap, je Nte'yam je y'ónuk tse'e m'íttat juu' ve'e va'ajts aaj va'ajts joot joojntykidup jeja numay jayu akujk juu' ve'e koʼoyjoojntykidup jets ka vintúvap juu' dutonda. Ve'em tse'e m'íttat yaja naxviijn ax jo'n may je maatsa juu' ve'e ya naxviijnit it dukujajp dukuta'kxp, 16 mtuknujávadap tse'e je jayu vintso ve'e dujayéptat je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp. Pan mtoondup tse'e ve'em, ooyts atse'e ntunxoondukut miits kajxta je xaaj ku ve'e je Cristo myiinnuvat, je'e kajx tse'e kuxe'e kyavintoki juu' atse'e ntoon nkojts ku atse'e n'ijt miits maatta. 17 eo'ktu ve'e je tánuk ku ve'e je Nte'yam yaktukvintsa'ki jem yojxpejtun kajxm jetse'e je jayu oy y'íttat je Nte'yam maat. Nay ve'empats atse'e, pan oo'kp atse'e jets je'e kajxe'e to'k aaj to'k joot xjaanchjávadat je Jesucristo, xoojntkpts atse'e n'it. 18 Nay ve'emts atse'e ntsak jetse'e mxoondduktat ats maat.

Je Timoteo maat je Epafrodito

19 Pan vaamp tse'e je Maja Vintsán Jesús, tsojk atse'e nkéxut je Timoteo jetse'e najkx mku'íxjada, ve'emts atse'e nxoondukut ku atse'e nnujávat pan vintso miitse'e jemda. 20 Je'ejyji ve'e to'k je vinma'yun dujayejpp ats maat. Ve'em ax jo'n ats miitse'e ooy ntunvinmayda, nay ve'empats je'e ve'e ooy mtunvinmaajyjuduva. 21 Nujom pan pan jatye'e viijnkta, y'íxtidupts je'e ve'e je y'avintso o'yinji, ka'ats je'e ve'e dutonuva'anda juu' ve'e je Cristo Jesús chajkp. 22 Ax mnuja'vidup tse'e vintso ve'e je Timoteo duyaknukę'xnatáka jets tyuumpe'e je y'oy je'e. Ve'em ax jo'n je jayu je y'ónuk pyutákaja, xputajkipts ats je'e ve'e ku atse'e je jayu nvaajnjada je oy kats je oy ayook. 23 Kux tse'e ve'em, je'e kajxts atse'e n'a'ix jets ats miitse'e ntuk'akéxadat jetse'e najkx mku'íxjada tun jatyji ku atse'e nnujávat pan jaa'kpoxuntaktsaanap atse'e uk pan ka'a. 24 Nayja'vijinupts atse'e je Maja Vintsán kajx jets tsojk atse'e viinm miits najkx nku'ixta.

25 Ve'em atse'e nnasjava jets vinkopk je'e ve'e jets ats miitse'e uxyam ntuknukéxtat ya n'útsamda ya n'ajchamda Epafrodito, ya'a juu' atse'e ya toonk ntukmaattuump jetse'e ntukmaat'amaadaaga je kyo'oy je'e, juu' ats miitse'e xtuknukejxtu jets atse'e xmutónut. 26 Ooyts ya'a ve'e dutuntsak jetse'e y'ítut anañujoma miits maatta, ooy tse'e dutunvinmay kuxe'e xmótudi je kats jets pajkju ya'a ve'e. 27 Tyúvam xa ve'e jets makk ya'a ve'e ooy tyumpajkji, oo'kun ámani ya'a ve'e vye'na. Ax je Nte'yam tse'e tukmo'tju. Ka ya'ajyap tse'e tyukmo't, xtukmo'tpa ats je'e ve'e jets atse'e nkatsaachvinmañáxut. 28 Je'e kajxts atse'e nuyojk ntsak jets ats miits ya'a ve'e ntuknukéxtat jetse'e ve'em mxoondduktat ku ve'e x'íxtinuvat, ve'emts atse'e vinjo'n nkoo'knavyinma'yunmoojyjinuvat. 29 Ku ve'e jye'yat, kuváktats ya'a ve'e je xoojntkun maat kux mnay'útsijidup mnay'ajchijidup mnay'útsijidup mnachaʼaijidupe'e je Maja Vintsán kajx. Vintsa'agada je jayu pan pan jatye'e ve'em ax jo'n ya'a, 30 kux oo'kun ámani ya'a ve'e vye'na ku ve'e je Cristo dumutuujn dumupujk, napyaajmju tse'e jem je oo'kun y'am kya'm ku atse'e xtoojnji juu' miitse'e mka'o'yixjudu jets atse'e xtoojnjadat.

3

Je Cristo kajx tse'e je jayu kyayaktokimpum

1 Ax ve'em tse'e, utsta ajchta utsta tsa'ada, xoondukta kuxe'e to'k muk m'itta je Maja Vintsán maat. Ka'ats atse'e nkoʼoyjáva ku atse'e njaaynuva juu' ats miitse'e ntuknuja'vidu, kux miits je m'o'yin kajxta xa je'e ve'e. 2 Nay'íxjada je'e kajxta juu' ve'e dutoondup je kyo'oy je'e, juu' ve'e dutsojktup jetse'e je jayu je ixta'nun duni'kxmadat dukojmadat. 3 Uu'mda xa je'e ve'eda juu' ve'e je ixta'nun maat juu' ve'e je Nte'yam y'oyja'vip kux nvinja'vimdup nvintsa'kimdupe'e je Nte'yam je Espíritu Santo kajx jetse'e

nxo̱o̱jntkumda ku̱xe'e to'k muk n'ijtumda je̱ Cristo Jesús ma̱a̱t. Ka'a tse'e njaanchja'vimda
je̱ts njaye̱jpumdupe'e je̱ joojntykin juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp je̱'e̱ ka̱jx ku ve'e n'ijtumda to'k
jayu je̱ naxviijnit je̱'e̱ ka̱jx je̱ts ka'a ve'e jado'k jayu. [4] Pa̱n jyaanchja'vidup tse'e jyapa̱na je̱ts
je̱'e̱ ve'e du̱jaye̱jpp je̱ joojntykin juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp je̱'e̱ ka̱jx ku ve'e y'it to'k jayu je̱
naxviijnit je̱'e̱ ka̱jx je̱ts ka'a ve'e jado'k jayu, nu̱yojkts je̱'e̱ ve'e juu' a̱tse'e ku̱njaanchjáva
je̱ts njayejppts a̱tse'e je̱ joojntykin juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp je̱'e̱ ka̱jx ku a̱tse'e n'it to'k
jayu je̱ naxviijnit je̱'e̱ ka̱jx je̱ts ka'a ve'e jado'k jayu. [5] Yakpa̱a̱jmjits a̱tse'e je̱ ixta'nu̱n
kutoodojtu̱k xa̱a̱j ke'ex, israeejlit jáyuts a̱tse'e, je̱ Benjamín je̱ jya̱ka̱'a̱, hebreo jáyuts a̱tse'e,
je̱'e̱vats a̱ts je̱ ntee' je̱ ntaak. Pa̱n vintso̱ ve'e je̱ Moisés je̱ pyava'nu̱n yakkutyún, je̱ fariseo
je̱ y'ixpa̱jku̱nts a̱tse'e mpanu̱jkxp y'ijt, [6] ve'emts a̱tse'e nnayja'viji je̱ts o̱y a̱tse'e nkutyún
y'ijt je̱ pava'nu̱n, ve'emts a̱tse'e njomtonda ntitonda y'ijt je̱ jaanchja'vivata̱jk, o̱oyts a̱tse'e
ntun'ix vintso̱ a̱tse'e nkutyonkáxu̱t nu̱jom je̱ Moisés je̱ pyava'nu̱n. [7] Ax nu̱jomts ya̱'a̱ ve'e
juu' jaty a̱tse'e o̱o̱y ntuntuknu̱májip y'ijt, je̱ Cristo ka̱jxts a̱ts je̱'e̱ ve'e njava je̱ts ni vinxu̱pa
a̱ts je̱'e̱ ve'e xkatuujnja. [8] Ax ka ya̱'a̱jyap tse'e, ve'em a̱tse'e njava je̱ts ni tía a̱ts je̱'e̱ ve'e
xkatuujnja, tun to'kji je̱'e̱ ve'e juu' a̱tse'e nja'vip je̱ts o̱o̱y je̱'e̱ ve'e du̱tunnu̱ma̱ja, je̱'e̱ts je̱'e̱
ve'e ku a̱tse'e va'ajts n'íxat a̱ts je̱ nMa̱ja̱ Vintsán, je̱ Cristo Jesús, juu' ka̱jx a̱tse'e nu̱jom juu'
jaty nmaso̱o̱kni. Je̱ naax je̱ po'ox jo'nts a̱tse'e juu' nja'vini je̱'e̱ ka̱jx je̱ts a̱tse'e n'ijtnit je̱
Cristo ma̱a̱t, [9] a̱tse'e to'k muk n'ijtnit je̱'e̱ ma̱a̱t. Ax ve'emts a̱tse'e o̱y ntaannit je̱ Nte'yam
ma̱a̱t ka je̱'e̱ ka̱jxap ku a̱tse'e ku̱n'ix vintso̱ a̱tse'e nkutyónu̱t je̱ Moisés je̱ pyava'nu̱n, je̱'e̱
ka̱jxe'e ku̱xe'e a̱ts je̱ Nte'yam xkato̱kimpu̱m ku̱xe'e a̱ts je̱ Cristo njaanchjáva. [10] Ntsa̱jkpts
a̱tse'e je̱ts a̱tse'e va'ajts n'íxainit je̱ Cristo, a̱tse'e ntukma̱a̱tjaye̱jpnit je̱ ma̱kkin juu' ve'e
jyayejpp ku ve'e jyoojntykpa̱jknuva. Ntsa̱jkpts a̱tse'e je̱ts a̱tse'e ntsaachpaa'tu̱t ve'em
ax jo'n je̱'e̱ ve'e chaachpaaty, je̱ts a̱tse'e ve'em n'ítu̱t ax jo'n je̱'e̱ ku ve'e y'uk'a̱a̱'k,
[11] ntso̱jkpapts a̱tse'e je̱ts a̱tse'e njoojntykpa̱jknuvat ku a̱tse'e a̱a̱'kani nve̱'nat.

Je̱m tsapjo̱o̱tm u̱u̱'m nkukajpu̱nimda

[12] Ka je̱'e̱p xa a̱tse'e ntijp je̱ts távani a̱ts ya̱'a̱ ve'e n'ama̱a̱daaguikúx ukpu̱ a̱tse'e n'it o̱y
je̱ts va'ajts. Je̱'e̱ a̱tse'e ntuump je̱ts a̱tse'e nkutyónu̱t nu̱jom je̱ vinma'yu̱n juu' ve'e je̱
Cristo Jesús jyaye̱jp a̱ts ka̱jx ku a̱tse'e xje̱'e̱i'ukvaajñ. [13] Utsta ajchta utsta tsa̱'a̱da, viinm
a̱tse'e nnayjávaja je̱ts ka'anum a̱ts ya̱'a̱ ve'e n'ama̱a̱daaga. Juu' a̱tse'e tu̱u̱v ntuump,
nyaktanku̱jxpts a̱tse'e juu' ve'e náxyani je̱ts a̱tse'e je̱ nma̱kkin nyaktún pa̱n joma vaat
a̱tse'e x'o̱'yixju̱ je̱ts a̱tse'e n'ama̱a̱daagat juu' ve'e miimpnum, [14] je̱ts a̱tse'e n'ijtnit ax jo'n je̱
jayu juu' ve'e ma̱kk noomp je̱tse'e too'va̱jkp jye̱'yat joma ve'e kyuka̱xa je̱ noomk, je̱ts a̱tse'e
njoojntykinit je̱m tsapjo̱o̱tm, je̱ joojntykin juu' a̱tse'e je̱ Nte'yam xtuknu̱yaaxji ku̱xe'e a̱ts
to'k muk n'it je̱ Cristo Jesús ma̱a̱t.

[15] Nu̱jom pa̱n nu̱vinxu̱p u̱u̱'me'e nnu̱ja'vimdini je̱ Nte'yam je̱ y'ayook, ve'em tse'e du̱tsa̱k
je̱tse'e je̱ vinma'yu̱n ve'em njaye̱jpumdat. Ax pa̱n je̱m tse'e juu' ve'e viijnk du̱vinmótudup,
je̱ Nte'yamts ya̱'a̱ ve'e tuknu̱jávajadap. [16] Pa̱n joma vaate'e je̱ Nte'yam xtuknu̱ja'vimda je̱
tyu̱v je̱'e̱, va'an tse'e du̱joojntykimda ax jo'n xtuknu̱ja'vimda.

[17] Utsta ajchta utsta tsa̱'a̱da, joojntykada ax jo'n a̱ts, yakvinkópkiduvats je̱'e̱ pa̱n pa̱n
jatye'e joojntykidup ve'em. [18] May náxani xa a̱ts miitse'e nvaajnjada, ax u̱xyamts a̱ts
miitse'e nu̱nyaaxnup njaa'kvaajnjada, je̱ts je̱ja ve'e nu̱mayda pa̱n pa̱n jatye'e du̱tso'ox-
pa̱jktup je̱ Cristo, ka'a tse'e du̱nu̱javava'anda pa̱n tya̱jxe'e y'uk'a̱a̱'k je̱m cruz ka̱jxm.
[19] Ax vintókidapts je̱'e̱ ve'e, je̱ tyiints tse'e vyinmaaydup je̱tse'e du̱kayakvinkópkada juu'
ve'e je̱ Nte'yam cha̱jkp, natyukmájijidupts je̱'e̱ ve'e juu' ve'e ku̱du̱tuktso̱'o̱tyónda, je̱'e̱jyji
ve'e vyinmaaydup juu' jatye'e ijtp yaja naxviijn. [20] Ax u̱u̱'mda, je̱mts u̱u̱'me'e tsapjo̱o̱tm
nkukajpu̱nimda, n'a'íxumdupts u̱u̱'m je̱'e̱ ve'e je̱ Yaktso̱o̱kpa, juu' ve'e je̱m tso̱o̱'nup
je̱tse'e yaja kya̱daaknit, je̱ Ma̱ja̱ Vintsán Jesucristo. [21] Je̱'e̱ xa ve'e du̱yaktíktsnup u̱u̱'m ya̱
nni'kxamda ya̱ nkópkamda, juu' ve'e ayonu̱kta̱ka, juu' ve'e o̱o̱'kup, je̱tse'e ve'em y'ijtnit
ax jo'n je̱ y'avintso̱ ni'kxu̱ko̱pk juu' ve'e je̱ ma̱jin o̱o̱y du̱tunjaye̱jpp. Ve'em tse'e du̱tónu̱t
je̱ ma̱kkin ka̱jx juu' ve'e yaktoomp je̱tse'e du̱yakkutojkjikáxu̱t nu̱jom juu' jaty.

4

Xǫojntkp mnaajk'ítjadat je Maja Vintsán kajx

1 Je'e kajx tse'e, utsta ajchta utsta tsa'ada, juu' atse'e ǫǫy ntuntsojktup, ntsajkpts atse'e
jets atse'e n'ítut miits maatta, xyakxǫojntktupts ats miitse'e jets atse'e xmǫ'ǫda je majin.
Ijtp tse'e xtóndat juu' ats miitse'e tuntuknujáyada, makk tse'e mnaajk'ítjadat to'k muk je
Maja Vintsán maat.
2 Nmunoo'kxtktupts atse'e je ta'axtajk Evodia jets je ta'axtajk Síntique jetse'e ñamyu-
jot'óyajadat, ve'em ax jo'n dutsak pan pan jatye'e dujaanchja'vidup je Maja Vintsán.
3 Jets mits, juu' atse'e ntukmaatmutuump ntukmaatmupujkp je Nte'yam, n'amótupts ats
mitse'e jetse'e xputákat ya numejtsk ta'axtajkta. Ǫǫy ats je'e ve'e xtumputajkidi ku atse'e
ntukka'amaajy je oy kats je oy ayook, xputajkiduvats atse'e je Clemente jets je viijnk
jáyuda juu' atse'e nmaattoonduva, je'e juu' ve'e je xyaajta javyétani ijtp jep libro kujxp
joma ve'e javyet y'itta je xyaajta pan pan jatye'e joojntykidinup xa'ma kajx.
4 Ijtp tse'e mnaajkxǫǫnduk jadat je Maja Vintsán kajx. Vaannuvap atse'e jado'k nax
jetse'e mxǫǫnduktat. 5 Va'an tse'e je jayu anañujoma dunujávada vintso ve'e oy jayu
mnapyámjada. Tamji ve'e je Maja Vintsán. 6 Ni tía ve'e xkavinmáydat, ñojk'óye'e, pan ti
ve'e toojnjup kojtsjup, tsapkotsta, jetse'e je Nte'yam juu' x'amótudat, vaajnjikáxta nujom
je Nte'yam je kukojtsun maat. 7 Ku ve'e ve'em xtonda, van'it tse'e je Nte'yam mmǫ'ojadat
je y'oy joot, juu' ve'e dujaa'knumájip jets ka'a ve'e juu' ve'e je jayu vyinmótudup, to'k viijn
tse'e y'ítut je mja'vinda jets je mvinma'yunda je Cristo Jesús maat.

"Payǫ'ǫyda nujom juu' ve'e oy"

8 Utsta ajchta utsta tsa'ada, juu'ts atse'e nkojtskukajxinup, je'ets je'e ve'e jetse'e
xpayǫ'ǫydat nujom juu' ve'e tyúvam, nujom juu' ve'e vyinmajtsjup jetse'e yakvintsa'agat,
nujom juu' ve'e duyaknukẹ'xnatajkip je tuv jáyuvin je tuv joojntykin, nujom juu' ve'e
va'ajts, nujom juu' ve'e duyakjéjip je tsojkun, jets nujom juu' ve'e yak'oyja'vip. Payǫ'ǫyda
nujom juu' ve'e oy jets juu' ve'e vyinmajtsjup jetse'e yak'oñukótsat.
9 Je'e tse'e tonda juu' ats miitse'e ntuk'ixtu, juu' ve'e ntukkatajkidu, juu' ve'e m'amǫtu-
najxtu ku atse'e nkajts, jets juu' ve'e mnu'ixvaatstu vintso atse'e juu' ntun. Pan mtoondup
tse'e ve'em, ijtnupts je'e ve'e je Nte'yam miits maatta, je'e juu' ve'e je oy jǫǫt duyajkp.

Je putajkin juu' ve'e je filíposit jayu tyuknukejxtu je Pablo

10 Ǫǫy atse'e ntunxǫǫnduk je Maja Vintsán kajx kuxe'e ats miits xjaa'myejtstinuva; ka
je'epts atse'e ntijp jets xjaa'tyókidinu ats miitse'e, je'e ve'e kuxe'e mka'ǫ'yixjidi jets atse'e
kuxputajkidi. 11 Ka'ats atse'e ve'em nva'añ kuxe'e ats juu' xka'ijtja, kux yuj atse'e jets atse'e
ntukjǫtkada'aky juu' atse'e n'ixp njayejpp. 12 Nnuja'vip atse'e vintso ve'e juu' y'it kya'it.
Ixtañts atse'e njayep pan ku'ux atse'e n'it uk pan ayooj atse'e n'it, pan n'ixp njayejpp atse'e
ǫǫy juu' uk pan vin'it atse'e juu' xka'ijtja. 13 Nujom xa atse'e juu' x'ǫ'yixju kux je Cristo
atse'e xmakkinmǫǫyp. 14 Ǫyam tse'e vye'ema, oyts miitse'e xtoondi ku atse'e je putajkin
xkejxjidi ku atse'e yaja ntsaachpaa'ty.
15 Nay ve'empa tse'e, filíposit jáyuda, ku ats miitse'e ntukmukojts'ukvaandi je oy kats
je oy ayook jets ku atse'e ntsaa'n jem macedóniait y'it jǫǫtm, ax xnujávada jo'n, miitsjits
je'e ve'eda juu' atse'e je putajkin xmǫǫydu. 16 Kux namvaat atse'e jem tesalónicait kyajpun
kajxm nve'na, xtuk'akejxiduts ats miitse'e ka to'k náxap vinxup atse'e juu' xka'ijtji.
17 Ax ka je'epts atse'e n'íxtip jets ats miitse'e juu' xmǫ'ǫdat, je'e ve'e jetse'e ñuyókat
je ǫ'yin juu' ve'e mjayejptup jem je Nte'yam vyinkojkm. 18 Njayejpp xa atse'e nuyojk,
ka'a atse'e xkatih'ijtja. Je putajkin juu' ats miitse'e xtuknukejxtu ya Epafrodito maat,
jémani tse'e tyunjajtjini. Ve'emts ya'a ve'e ya putajkin ax jo'n je yax juu' ve'e xoo'kp
pa'ajk jetse'e je Nte'yam du'oyjava. 19 Ax ats je nNte'yam tse'e mmǫ'ojadap nujom pan
ti ve'e mka'ijtuxjudup. Ve'em tse'e dutónut je Jesucristo kajx, ve'em ax jo'n ǫǫy je
majin je jaanchin dutunjayep. 20 ¡Yakmaja yakjaancha tse'e y'ijtnit xa'ma kajx uu'm je
nNte'yamamda, juu' ve'e nTee'imdup! Amén.

Ku je Pablo máyam je Dios dukejx

[21] Je Maja Vintsán Jesucristo kajx atse'e máyam je Dios ntuknukexta anañujoma pan
pan jatye'e ijttup je Nte'yam je jyayu. Ya utsta ya ajchta juu' ve'e ijttup ats maat, ya'a
tse'e máyam je Dios mtuknukejxjuduva. [22] Nujom je Nte'yam je jyayu juu' ve'e yaja ijttup,
vinkopk pan pan jatye'e jem je yakkutojkpa César tyak'am, je'e tse'e máyam je Dios
mtuknukejxjuduvap.
[23] Je nMaja Vintsánamda Jesucriistots miitse'e anañujoma mkunoo'kxjadap.

Ya̱'a̱ tse'e je̱ na̱k juu' ve'e je̱ Pablo tyuknu̱ja'yi je̱ jaanchja'vivata̱jk je̱p Colosas

[1] A̱tse'e je̱ Pablo, je̱ Nte'yam a̱tse'e xvinko̱on je̱ts a̱tse'e je̱ Jesucristo je̱ kyuká̱tsiva n'ítu̱t. A̱ts ma̱a̱t je̱ n'útsamda je̱ n'ajchamda Timoteo, [2] máyam a̱a̱tse'e je̱ Dios ntuknu̱ke̱xta je̱ Nte'yam je̱ jyayu juu' ve'e nay'amojku̱du̱p je̱m colósasit kyajpu̱n ka̱jxm. Mtoondupe'e juu' ve'e pyaatyp y'ake̱e̱guip ku̱xe'e to'k muk m'itta je̱ Cristo ma̱a̱t. Je̱ Nte'yam, juu' ve'e nTee'imdup, je̱'e̱ tse'e mkunoo'kxjadap je̱tse'e m'ijttinit je̱ y'oy jo̱o̱t ma̱a̱t.

Ku je̱ Pablo du̱nu̱tsapko̱jtsti je̱ jaanchja'vivata̱jk.

[3] Ku a̱a̱ts miitse'e nnu̱tsapko̱tsta, xa̱'ma ka̱jxts a̱a̱tse'e nkuka̱jtsja je̱ Nte'yam, je̱ nMa̱ja̱ Vintsá̱namda Jesucristo je Tyee', [4] nkuko̱jtsjipts a̱a̱ts je̱'e̱ ve'e ku̱xe'e je̱ ka̱ts nmo̱tu vintso̱ ve'e je̱ Cristo Jesús xjaanchjávada je̱ts vintso̱ ve'e xtso̱ktu̱ nu̱jom je̱ Nte'yam je̱ jyayu. [5] Je̱'e̱ ka̱jx tse'e ve'em xtonda ku̱x m'a'íxtupe'e je̱ o̱'yin je̱m tsapjo̱o̱tm. M'amo̱tunajxtuts miits ya̱'a̱ ve'e ku ve'e myakvaajnjidi je̱ ayook juu' ve'e tyú̱vam, [6] je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook juu' ve'e mnu̱je̱'yju̱du̱ je̱ts juu' ka̱jxe'e jye̱ja je̱ y'o̱y je̱'e̱. Ya̱ ayook tse'e va'kxtk'ata̱a̱tsp je̱tse'e mya̱kkpa̱jk'atu̱'u̱ts to'k it to'k naxviijn, ve'em ax jo'n jyajt'ukvaajñ miits ma̱a̱tta ku ve'e x'amo̱tunajxti vintso̱ ve'e je̱ Nte'yam je̱ jayu je̱ maa'yu̱n du̱tuujnja je̱tse'e xnu̱ja'vidi je̱ts tyú̱vam je̱'e̱ ve'e je̱ ayook. Ax u̱xyam paat tse'e ve'em jyaty miits ma̱a̱tta. [7] Mva'nu̱xju̱du tse'e ya̱ ayook je̱ Epafras, je̱'e̱ juu' a̱a̱tse'e o̱o̱y ntuntsa̱jkp je̱ts a̱a̱tse'e nma̱a̱ttún, to'k je̱'e̱ ve'e je̱ Cristo je̱ myutoompa je̱ myupa̱jkpa juu' ve'e du̱kutyoomp je̱ toonk juu' ve'e yaktukka̱ta̱jki miits je̱ m'o̱'yin ka̱jxta. [8] Je̱'e̱ xa a̱a̱tse'e xtuknu̱ja'vi vintso ve'e xyaknu̱ke̱'xnatá̱kada je̱ tso̱jku̱n juu' ve'e je̱ Espíritu Santo pya̱a̱m je̱m mja'vin ka̱jxmda.

[9] Je̱'e̱ ka̱jx tse'e, van'it paatani ku a̱a̱tse'e je ka̱ts nmo̱tu vintso̱ ve'e xjaanchjávada je̱ Jesucristo, ijtpts a̱a̱ts miitse'e nnu̱tsapko̱tsta, je̱'e̱ts a̱a̱tse'e je̱ Nte'yam n'amó̱tup je̱ts o̱ye'e mtuknu̱jávadat juu' je̱'e̱ ve'e cha̱jkp. Ve'emts ya̱'a̱ ve'e du̱tónu̱t nu̱jom je̱ vijin je̱ ke̱ju̱n ka̱jx je̱ts nu̱jom je̱ vinmó̱tuvin ka̱jx juu' ve'e yajkyp je̱ Espíritu Santo. [10] Ve'emts a̱a̱tse'e n'amo̱tu je̱tse'e mjoojntykadat vintso̱ ve'e je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n du̱nu̱má̱jat du̱nu̱jaanchat je̱tse'e du̱'o̱yjávat nu̱jom juu' ve'e mtoondup mko̱jtstup, ve'em vintso̱ ve'e ñu̱yojki'ata̱'a̱tsu̱t nu̱jom je̱ y'o̱y je̱'e̱ miits ka̱jxta je̱tse'e nu̱yojk o̱y x'ixai'ata̱'a̱tstat je̱ Nte'yam. [11] N'amó̱tupts a̱a̱ts je̱'e̱ ve'e, ve'em ax jo'n o̱o̱y je̱ ma̱jin du̱tunjayep, je̱tse'e myakma̱kkpá̱kjadat je̱ mya̱kkin ma̱a̱t, ve'em tse'e mkanoo'kxtat je̱tse'e ijtp xtóndat je̱ y'o̱y je̱'e̱, [12] xo̱o̱ndu̱k jo̱o̱t tse'e je̱ kuko̱jtsu̱n xmo̱'odat je̱ Dios Tee', juu' ve'e je̱ maa'yu̱n mto'nu̱xju̱du je̱tse'e ve'em y'o̱ya je̱tse'e xtukma̱a̱tjayá̱pta je̱ jyayu nu̱jom je̱ y'o̱y je̱'e̱ juu' ve'e mtukmutso̱jkju̱dup, ve'em tse'e m'íttat ax jo'n je̱ jayu juu' ve'e yo̱'ydup je̱ja ajajtk it ja̱a̱t. [13] Ku ve'e n'ijtumdi ax jo'n je̱ jayu juu' ve'e yo̱'ydup je̱ja ako̱o̱'ts it ja̱a̱t, van'it tse'e je̱ Nte'yam xyakpítsumumdi je̱m je̱ Satanás y'am kya̱'m je̱tse'e xpa̱'mumdi je̱m je̱ Nte'yam je̱ y'Ónu̱k y'am kya̱'m, juu' ve'e o̱o̱y tyuntsa̱jkp, [14] je̱'e̱ pa̱ne'e je̱ y'o̱o̱'ku̱n ka̱jx xyakta'numdu naspa̱ka, xto̱kinme̱e̱'kxumduts u̱u̱'m je̱'e̱ ve'e.

O̱y jo̱o̱t tse'e n'ijtumda je̱ Nte'yam ma̱a̱t ku̱xe'e je̱ Cristo xku'o̱o̱'kimdi

[15] To'kji xa ve'e je̱ Cristo, je̱'e̱ tse'e du̱nu̱má̱jip je̱ts ka'a ve'e ti jaty juu' ve'e yakpa̱a̱m, ja̱'a̱ tse'e du̱yaknu̱ke̱'xnata̱jki je̱ Nte'yam, juu' ve'e kayak'ixp. [16] Je̱ Cristo ma̱a̱t tse'e je̱ Nte'yam du̱pa̱mku̱jkx nu̱jom juu' jatye'e ijtp je̱m tsapjo̱o̱tm je̱ts yaja naxviijmpa, ve'em juu' ve'e kayak'ixp je̱ts ve'em juu' ve'e yak'ixp, juu' ve'e yakkutojktu̱p je̱ts juu' ve'e du̱nu̱vintsá̱nidup, juu' ve'e du̱nu̱vinténidup je̱ts juu' ve'e du̱ka̱'midup. Je̱ Cristo ma̱a̱t je̱ts je̱ Cristo je̱ mya̱jin ka̱jx tse'e je̱ Nte'yam nu̱jom juu' jaty du̱pa̱mku̱jx. [17] Ijtpamts je̱'e̱ ve'e je̱ Cristo ka'anume'e juu' jaty cho̱o̱'ndu̱k vye'na. Je̱ Cristo tse'e nu̱jom juu' jaty du̱yak'ijtp. [18] Je̱'e̱ tse'e du̱nu̱kuvajkip je̱ jaanchja'vivata̱jk, ve'em tse'e y'it je̱'e̱ ma̱a̱tta ax jo'n to'k ni'kx to'k ko̱pk ku̱y'ijtti. [19] Y'o̱yja'vi tse'e je̱ Nte'yam je̱tse'e je̱ Cristo y'it nay vanxu̱pyjyam ax jo'n viinm je̱ Dios Tee'. [20] Ja̱ Nte'yam tse'e du̱nu̱pa̱a̱jmtki je̱tse'e du̱ma̱a̱tnamyujo̱t'o̱'yijinit

nujom juu' jaty, ve'em juu' ve'e yaja naxviijn jets juu' ve'e jem tsajoootm, ve'em tse'e oy
jooot duyaktaajñ ja'a kajx ku ve'e je Cristo y'uk'aa'k jem cruz kajxm.
21 Mmujékumidup xa miitse'e y'ijt je Nte'yam jetse'e xtso'oxpajkti ja'a kajx ku ve'e
xtonda xkotsta y'ijt je kyo'oy ja'a; 22 ax uxyam, je Nte'yamts miitse'e tummujot'o'yijidini
je oo'kun kajx juu' ve'e je Cristo yaknajx jem cruz kajxm. Ve'emts je'e ve'e dutuujn jetse'e
mpaajmjidinit jem je'e vyinkojkm va'ajts aaj va'ajts joot jets ka tokin maatap, 23 je'e ve'e
ku ve'e makk aaj makk jooot mnaajk'ítjada to'k muk je Cristo Jesús maat, ve'em ax jo'n je
kup je y'aa'ts makk yak'ijtju ku ve'e kyaaktáka, jetse'e xkamaso'oktat je y'oy je'e juu' ve'e
m'a'íxtup ja'a kajx ku ve'e xkuvajkti je oy kats je oy ayook juu' ve'e m'amotunajxtu. Ya oy
kats ya oy ayookts je'e ve'e juu' ve'e to'k it to'k naaxviijn yaktukka'amaayp jets juu kajx
atse'e nyakpuujm jets atse'e ntukka'amaayvat.

Ja Nte'yame'e dupaam je Pablo jetse'e duputákat je jaanchja'vivatajkta

24 Ax xoojntkpts atse'e uxyam je'e kajx ku ats miitse'e nkutsaachpaadada. Kux ku
atse'e ntsaachpaa'ty jetse'e oy tyaandinit je Nte'yam maat je Cristo je jyayu, ve'emts
atse'e ntun ax jo'n je Cristo ku ve'e je jyayu dukutsaachpaadi, 25 je'eda juu' atse'e
nmutoondup nmupajktup je'e kajx ku atse'e je Nte'yam xtukkatajki ya toonk, ats miitse'e
pu'uk avaada nvaajnjadat je'e je y'ayook. 26 Ka'a tse'e je jayu ya ayook dunuja'vidi jujp
xup, uxya námnum tse'e je Nte'aym dutuknujava je jyayu, 27 ja'a tse'e dunupaajmtki
jetse'e dunujávadat je maja maa'yun juu' ve'e kayaknuja'vip y'ijt jetse'e uxyam dutuujnja
anañujoma je jayu. Ax je'e juu' ve'e kayaknuja'vip y'ijt, ya'ats je'e ve'e: Je Cristo ve'e
ijtp jem mja'vin kajxmda, ve'emts miitse'e je Nte'yam xtukmaatjayejptinit je myajin. 28 Je
Cristo jye'ets je'e ve'e juu' aatse'e je jayu nvaajnjip jets aatse'e je jayu nkojtsvij, nujom
aatse'e je jayu ntuk'ixta jetse'e ve'em oy duvinmótudat juu' ve'e je Nte'yam chajkp, ve'em
tse'e y'ijttinit jem je Nte'yam vyinkojkm oy, va'ajts, jets to'k muk je Cristo maat. 29 Ve'emts
ats ya'a ve'e ntun pan joma vaat atse'e x'o'yixju je makkin kajx juu' atse'e je Cristo ooy
xtunmooyp.

2

1 Ntsajkp atse'e jetse'e xnujávadat jets ooy ats miitse'e ntunnutsapkotsta, nay ve'empa
je'eda pan pan jatye'e jem Laodicea jets pan pan jaty atse'e viinm xka'íxada. 2 Ntsojkpapts
atse'e jetse'e mjot'amájadat jetse'e to'k jado'k mnachókjadat jetse'e oy xnujávadat juu'
ve'e kayaknuja'vip y'ijt, je'ets je'e ve'e je Cristo jye'e. 3 Je Cristo kajx tse'e yaknujava nujom
je Nte'yam je vyijin je kyejun jets je ñuja'vin. 4 Ve'emts ats miits ya'a ve'e nvaajnjada jetse'e
ni pana mkavin'aa'njadat maat je tsújit kats. 5 Oyam atse'e nka'it miits maatta, jem tse'e ats
ya njooot ya nja'vin miits maatta. Xoojntkpts atse'e kuxe'e ats nmujava jets oy yakxone'e
mnaajk'ítjada jets makk aaj makk jooote'e je Cristo xjaanchjávada. 6 Je'e kajx tse'e, ve'em
ax jo'n xkuvajkti jem mja'vin kajxmda je Maja Vintsán Cristo Jesús, jaa'kjoojntykadats
miitse'e to'k muk je'e maat. 7 Ve'em ax jo'n je kup je y'aats yak'itju makk, ve'empa tse'e
dutsak jetse'e makk mnaajk'ítjadat to'k muk je Jesucristo maat. Yakmakkpajk'ata'atsta je
mjootta je mja'vinda je'e kajx ku je'e ve'e xjaanchjávada, ve'em ax jo'n myaktuk'ixti; ooy
tse'e xtunkukojtsjadat je Nte'yam kuxe'e je maa'yun mto'nuxjada.

Je Cristo kajxts je'e ve'e je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp

8 Ka'a tse'e mnamyaso'okjadat jetse'e myakviijnkvóvdat ku ve'e myakvin'aa'nuva'andat
maat je ixpajkun juu' ve'e ka túvap jetse'e kyatún. Ka je Criistovap je'e ve'e duyakjeji
je ixpajkun juu' ve'e tyuk'ixtup, je jujpit jayu je ñupaamdukada je'e ve'e jets je ko'oy
costumbre juu' ve'e ijtp yaja naxviijn.
9 Ka'a tse'e pan mvin'aa'njadat, je Cristo ve'e jayuvimpijt, je Nte'yam je'e ve'e nay
vanxúpjyam ax jo'n viinm je Dios Tee'. 10 Ax miitsta, je Cristo kajx tse'e xjayepta nujom
juu jatye'e je Nte'yam mtukmutsojkjudup kuxe'e m'itta to'k muk je Cristo maat, juu' ve'e
dukaʼmip nujom pan pan jatye'e yakkutojktup jets pan pan jatye'e dunumájidup. 11 Nay
ve'empa tse'e, kuxe'e to'k muk m'itta je Cristo maat, je ixta'nun tse'e mjayejptup juu'
ve'e jyayejptup je Nte'yam je jyayu. Ka je ixta'nunapts je'e ve'e juu' ve'e je israeejlit

jayu ñi'kxmidup kyǫjmidup, jẹ ixta'nụn jẹ'ẹ ve'e juu' ve'e jẹ Cristo mpạ'mụxjụdu jẹm mja'vin kạjxmda, ve'em tse'e xkǫǫ'ktoondinit jẹ m'avintsǫ vinma'yụnda. 12 Ku ve'e mnạpẹjtti, ve'emts jẹ'ẹ ve'e ax jo'n jẹ Cristo kụxmạạtnaxtạjkidini jẹts ax jo'n jẹ'ẹ ve'e kụxmạạtjoojntykpạjktiniva jẹ'ẹ kạjx ku ve'e xjaanchjávada jẹts ǫǫye'e jẹ Nte'yam jẹ mạkkin dụtunjayep, jẹ'ẹ pạne'e jẹ myạkkin kạjx jẹ Cristo dụyakjoojntykpạjknuva ku ve'e y'uk'ạạ'k. 13 Jẹ ǫǫ'kpa jo'n tse'e m'ijtti jẹ mtǫkin kạjxta jẹts kụxe'e mkayakpạạjmjada vye'na jẹm mja'vin kạjxmda jẹ ixta'nụn. Ax jẹ Nte'yam tse'e mmǫǫjyjụdu jẹ joojntykin juu' ve'e xạ'ma kạjx ijtp jẹ Cristo mạạt, jẹ Nte'yam tse'e xtǫkinmẹẹ'kxumdinu. 14 Nụjom jẹ tǫkin juu' ụụ'me'e kụnkuvẹjtumda, ve'em xa jẹ'ẹ ve'e ax jo'n javyétani kụy'ijt jẹm nạk kạjxm jẹtse'e jẹ Nte'yam jẹ nạk kụdụmạjvǫjppẹjtni jẹm jẹ Cristo cryuuz kạjxm, jẹ Cristo tse'e dụkuvẹjt jẹ tǫkin juu' ụụ'me'e kụnkuvẹjtumdi. 15 Ku ve'e jẹ Crsito y'uk'ạạ'k jẹm cruz kạjxm, yakvintǫ́kits jẹ'ẹ ve'e jẹ kǫ'ǫyjáyuvapta jẹts pạn pạn jatye'e jẹ ka ǫ́yap dụtoondup juu' ve'e yakkutojktup jẹm pǫj jǫǫtm, ve'em tse'e dụtuujn ax jo'n jẹ jayu y'atso'oxtún jẹtse'e myạạda'aky, van'it tse'e dụtsum juu' ve'e yakvintǫki jẹtse'e dụyaknụjkx jẹja jẹ nụmay jayu vyinkujk, ve'em tse'e chǫ'ǫtyóndat ku ve'e jẹ nụmay jayu dụ'íxtat jẹts tạ ve'e vyintǫ́kida.

Ixtadats jẹ tsapjǫǫtmit jẹ'ẹ

16 Jẹ'ẹ kạjx tse'e, ka'a tse'e nvaat pạn mtuktǫkimpayǫ'ǫyjadat pạn ti ve'e mkaaydup m'ooktup uk pạn ti xạạj ve'e m'amaa'yidup, ni jẹ nam pǫ'ǫa, ni jẹ pǫǫ'kxtkụn xạạja. 17 Juu' jatye'e pyavaandup, jẹ'ẹjyji tse'e toomp y'ijt ku ve'e jẹ Crsito kyaminna vye'na, ka'a tse'e ụxyam y'uktoonni. 18 Ka'a tse'e xmạjạpámdat pạn pạn jatye'e vaandup jẹts jẹpe'e tǫkin jạạtp m'itta kụxe'e xkatonda juu' ve'e tyijtup jẹts jẹ'ẹ ve'e dụyaknụkẹ'xnatạjkip jẹts mjayẹjptupe'e jẹ nụụ'k aaj jẹ nụụ'k jǫǫt, vaandup tse'e jẹts vinkǫpke'e jẹtse'e jẹ angelestạjk yakvinjávat yakvintsạ'agat. Tyijtup xa ve'e jẹts yak'íxjụdu ve'e juu'; ax jẹ'ẹ tse'e yakvinkǫ́pkidup. Namyájijidup tse'e kụx jyayẹjptupe'e jẹ vinma'yụn juu' ve'e jẹ jayu jyayẹjptup juu' ve'e dụmạạtnjavtyạạ'njụdup jẹ naxviijnit jẹ kyǫ'ǫy jẹ'ẹ. 19 Ka'a tse'e to'k muk y'itta jẹ Cristo mạạt, jẹ'ẹ juu' ve'e ijtp ve'em ax jo'n jẹ ni'kx jẹ kǫpk jẹ kyuvajk. Ve'em ax jo'n jẹ ee'm mạkk dụyak'it jẹtse'e ñavyụụ'njụ to'k jẹ ni'kx jẹ kǫpk joma ve'e jẹ pajk ñamyukjụ, ve'em tse'e n'ijtumda to'k muk jẹ Crsito mạạt, ve'em tse'e nmạkkpạjk'atạạtsumda to'k muk jẹ'ẹ mạạt ax jo'n jẹ Nte'yam dụtsạk. 20 Kụx ve'em miitse'e m'itta ax jo'n kụm'ǫǫ'kti jẹ Criso mạạt, ¿tyạjx tse'e jẹp jẹ'ẹ kyạ'm pya'tkup mnapyámjada juu ve'e dụmạạtnavyạạ'njụdup jẹ naxviijnit jẹ kyǫ'ǫy jẹ'ẹ?, ve'em ax jo'n jẹ'ẹ ve'e kụxjaa'kmạạtnavyạạ'njidi. 21 Ax ve'emts jẹ'ẹ ve'e jẹ pyava'nụnda: "Ka'a tseẹ yạ'ạ xtǫ́nụt, ka'a tse'e yạ'ạ xjạ'kxụt, ka'a tse'e yạ'ạ xnụxájat." 22 Jẹ jayu xa ve'e dụmutaayvaattu yạ ixpạjkụn. Juu' ve'e tyumpavaandup jẹts ka'a ve'e yakkáyụt yakjạ'kxụt, jẹ Nte'yamts jẹ'ẹ ve'e dụpạạmp jẹtse'e vyintǫ́kiyụt ku ve'e yakkay yakjụ'kx. 23 Ve'em yạ'ạ ve'e kye'ex jẹts ǫy yạ'ạ ve'e ku ve'e yaktún ax jo'n dụtumpava'anda, jẹ'ẹ ku ve'e dụtonda vintsǫ ve'e dụtijta jẹtse'e jẹ Nte'yam yakvinjava yakvintsạ'aga; nụụ'k aaj nụụ'k jǫǫt tse'e jyanatyijjada, jẹtse'e vya'anda jẹts nụyojk ǫye'e jẹ Nte'yam yakmutún yakmupụk ku ve'e jẹ jayu jẹ ñi'kx jẹ kyǫpk dụyaktsaachpaa'ty. Ax ni vinxụ́pats yạ'ạ ve'e jẹ jayu kyaputákaja jẹtse'e dụ'amạạdaagat jẹ kyǫ'oy jẹ'ẹ juu' ve'e chǫjktup jẹ y'avintsǫ vinma'yụn kạjxta.

3

1 Jẹ'ẹ kạjx tse'e kụxe'e m'itta ax jo'n jẹ Cristo kụxmạạtjoojntykpạktinuva, íxtada tse'e jẹ tsajǫǫtmit jẹ'ẹ, jẹm joma ve'e jẹ Cristo chụụna jẹja jẹ Nte'yam y'aka'yụn pa'ayi. 2 Jẹ'ẹ tse'e mvinmáydap juu' jatye'e jẹm tsapjǫǫtm, ka jẹ'ẹpe'e juu' ve'e yaja naxviijn. 3 M'ijttup xa ve'e ax jo'n jẹ Cristo kụxmạạt'ǫǫ'kti. Jẹ joojntykin juu' ve'e mjayẹjptup, mjayẹjptupts miits jẹ'ẹ ve'e kụxe'e to'k muk m'itta jẹ Cristo mạạt, jẹ'ẹ juu' ve'e ijtp joma ve'e jẹ Nte'yam y'it. 4 Ax ku tse'e jẹ Cristo myiinnuvat, jẹ'ẹ pạn kạjxe'e xtukmạạtjayépta yạ joojntykin, jẹ'ẹ mạạtpa tse'e m'ijttinit jẹtse'e xtukmạạtjayẹjptinit jẹ myạjin.

Ka'a tse'e ve'em n'ukjoojntyimdinit ax jo'n njoojntykimda y'ijt

5 Ax jẹ'ẹ kạjx tse'e vinkǫpk jẹtse'e xyakkutǫ́kinidinit jẹ naxviijnit jẹ kyǫ'ǫy jẹ'ẹ juu' ve'e mjayẹjptup jẹm mja'vin kạjxmda. Ax jẹ naxviijnit jẹ kyǫ'ǫy jẹ'ẹ, jẹ'ẹts jẹ'ẹ ve'e ku ve'e

je̱ jayu je̱ ka̱ts du̱tukma̱a̱tjayépta je̱ yaa'y je̱ ta̱'a̱x juu' ve'e ka púkap jyaye̱jptup, ku ve'e
du̱tonda juu' ve'e ka óyap ka va'ajtsap, ku ve'e du̱yaktonda je̱ y'avintso̱ vinma'yu̱nda, ku
ve'e du̱tso̱kta juu' jatye'e ka óyap, je̱ts ku ve'e juu' du̱nas'ayóvada. Ku̱x je̱'e̱ juu' ve'e ti
du̱nas'ayo̱'vip, ka'ats je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam du̱vinjava du̱vintsa̱'a̱ga, vyinja'vip vyintsa̱'kipts
je̱'e̱ ve'e juu' ve'e je̱ jayu y'ixp jyayejpp. 6 Ya̱'a̱ ka̱jx tse'e je̱ Nte'yam du̱yaktsaachpaa'tu̱t je̱'e̱
pa̱n pa̱n jatye'e kaka̱tsu̱pa̱jkju̱dup. 7 Ax ve'emts miitse'e mjoojntykada mnaxviijnada y'ijt.
8 Ax u̱xyam, ve'em tse'e du̱tso̱jkpa je̱ts ya̱'a̱ ve'e xmaso̱o̱ktinit: je̱ jo̱t'a'nu̱n, je̱ e̱jku̱n, juu'
ve'e du̱ko̱'o̱ñu̱vinma'yip je̱ myujayu, je̱ vinko̱jtspe̱jtu̱n, je̱ pako̱jtsu̱n, je̱ts je̱ jomko̱jtsu̱n je̱
tikko̱jtsu̱n. 9 Ka'a tse'e mnavyin'a̱a̱'njadat to'k jado'k, ku̱x mmaso̱o̱ktinu ve'e juu' jatye'e
ka óyap mtoondup y'ijt. 10 Ku ve'e xmaso̱o̱ktini, mton'ukvaandinu tse'e ax jo'n du̱paa'ty
du̱'ake̱e̱ga ma̱a̱t je̱ nam jáyuvin juu' ve'e je̱ Nte'yam pya̱a̱m je̱tse'e mmo̱o̱jyjidi, je̱'e̱ tse'e je̱
Nte'yam yakvimpijtp je̱tse y'ijtnit ax jo'n viinm. Ve'em tse'e du̱tónu̱t van'it paat ku ve'e
je̱ Nte'yam o̱y x'ixaidinit. 11 Ka'a xa ve'e tii pa̱n israeejlit jayu u̱u̱'me'eda uk pa̱n pa̱n jatye'e
ka je̱'e̱pta, pa̱n nni'kxmimdup nko̱jmimdupe'e je̱ ixta'nu̱n uk pa̱n ka'a, pa̱n jékumit jayu
ve'e n'ijtumda uk pa̱n pa̱n jatye'e du̱katinu̱ja'vidup, pa̱n joyu̱toompa jayu ve'e n'ijtumda
uk pa̱n naspa̱ka jayu. Je̱'e̱ ve'e vinko̱pk je̱se'e je̱ jayu to'k muk y'it je̱ Cristo ma̱a̱t, juu' ve'e
nu̱jom du̱nu̱ma̱jika̱jxp.

12 Ku̱x je̱ Nte'yame'e mvinko̱o̱jnju̱du je̱tse'e m'ijttnit je̱ jyayu je̱tse'e mtsókjada, je̱'e̱ ka̱jx
tse'e du̱tsa̱k je̱ts ya̱'a̱ ve'e xjaye̱jptinit, ve'em ax jo'n ya̱'a̱ ma̱a̱t ku̱mnatyukxo̱jxjidi: je̱
tukmo̱'tu̱n, je̱ o̱y jáyuvin, je̱ nu̱u̱'k aaj je̱ nu̱u̱'k jo̱o̱t, je̱ts ku ve'e juu' jaty yakmutenikux.
13 Pa̱n je̱p xa ve'e pa̱n ti ve'e mnatyuknu̱'a̱a̱'nijidup, namyuténixjada tse'e to'k jado'k je̱ts
namye̱e̱'kxu̱xjada je̱ mto̱kin vimpit atu̱j. Ve'em ax jo'n je̱ Crsito mto̱kinme̱e̱'kxjidi, nay
ve'empats miitse'e mnatyo̱kinme̱e̱'kxju̱duvat to'k jado'k. 14 Ax juu' tse'e du̱nu̱vinko̱p-
kika̱jxp, je̱'e̱ts je̱'e̱ ve'e je̱tse'e je̱ tso̱jku̱n xjayépta̱t. Ku̱x ku xa ve'e je̱ jayu je̱ tso̱jku̱n
du̱jayep, to'k muk tse'e juu' jaty y'it tso̱j yakxón, ve'em ax jo'n du̱paa'ty du̱'ake̱e̱ga.
15 Yak'itta je̱m mja'vin ka̱jxmda je̱ Cristo je̱ y'oy jo̱o̱t je̱tse'e myakkutojku̱xjadat. Ku̱x ya̱
o̱y jo̱o̱t ka̱jxe'e je̱ Nte'yam myaaxu̱xjidi je̱tse'e to'k muk m'ijttinit, ve'em ax jo'n to'k ni'kx
to'k ko̱pk ku̱m'ijtti. Ijtp tse'e Nte'yam xkuko̱jtsjadat. 16 Qo̱ye'e xtunyak'íttat je̱ Cristo je̱
kya̱ts je̱ y'ayook je̱m mja'vin ka̱jxmda. Natyuk'íxjada juu' ve'e je̱ Nte'yam cha̱jkp je̱ts
nakyo̱jtsvijjada to'k jado'k nu̱jom je̱ vijin je̱ ke̱ju̱n ma̱a̱t. A̱vda je̱ salmos, je̱ himnos, je̱ts je̱
u̱v juu' ve'e je̱ Nte'yam du̱yakmájip du̱yakjaanchip. 17 Pa̱n ti jatye'e mtoondup mko̱jtstup,
nu̱jom tse'e xtóndat xkótstat je̱ Ma̱ja̱ Vintsán Jesús ka̱jx, je̱tse'e je̱ kuko̱jtsu̱n xmo̱'o̱dat je̱
Nte'yam je̱'e̱ ka̱jx.

Vintso̱ du̱vinmachju̱ je̱tse'e je̱ jaanchja'vivata̱jk jyoojntykadat ma̱a̱t je̱ myujayu

18 Ta̱'a̱xta̱jkta, napyámjada je̱p je̱ mnu̱yaa'y kya̱'p pya'tkupta, ku̱x ve'eme'e du̱paa'ty
du̱'ake̱e̱ga ku ve'e je̱ jayu to'k muk y'it je̱ Ma̱ja̱ Vintsán ma̱a̱t. 19 Yaa'tya̱jkta, tso̱kta je̱ mnu̱-
da̱'a̱xta, ka'a tse'e xmujo̱tma'attat. 20 Pi'k ónu̱kta, ka̱tsa̱pa̱kta je̱ mtee'da je̱ mtaakta, ku̱x
ve'eme'e je̱ Ma̱ja̱ Vintsán du̱'oyjava. 21 Onu̱k tee'da, ka'a tse'e je̱ m'ónu̱kta xyakjo̱tma'attat,
ku̱x ku ve'e du̱ko̱o̱'ktoondinit je̱ y'oy je̱'e̱. 22 Mutoompata̱jkta, ka̱tsa̱pa̱kta je̱ mvintsa̱nda
juu' ve'e yaja naxviijn nu̱jom pa̱n ti jatye'e mtukpavaajnju̱dup, ka van'ítjyape'e ku
ve'e m'íxjada je̱tse'e ve'em o̱y je̱ja je̱'e̱ vyinkujk mtanuva'anda, to'k aaj to'k jo̱o̱te'e
xka̱tsa̱pákta̱t je̱'e̱ ka̱jx ku ve'e je̱ Nte'yam xvintsa̱'a̱gada. 23 Pa̱n ti ve'e mtoondup, to'k aaj
to'k jo̱o̱t tse'e xtóndat, ve'em ax jo'n je̱ Ma̱ja̱ Vintsán du̱tsa̱k, ka je̱'e̱ ka̱jxape'e ku ve'e
je̱ jayu ve'em du̱tso̱kta, 24 ku̱x mnu̱ja'vidup xa ve'e je̱ts mmo̱'o̱jadape'e je̱ o̱'yin je̱ Ma̱ja̱
Vintsán. Mmutoondup mmupa̱jktu̱p xa miitse'e je̱ Jesucristo. 25 Ax je̱'e̱ pa̱n pa̱n jatye'e
du̱toondup juu' ve'e ka óyap, tukkuvétjadapts je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam. Je̱ Nte'yam, ka'ats je̱'e̱
ve'e je̱ jayu du̱viijnk'íx, myo̱o̱ynupts je̱'e̱ ve'e je̱ tsaachpaatu̱n pa̱n pa̱n jatye'e je̱ kyo̱'o̱y
je̱'e̱ tu̱dutonda.

4

1 Yaktoompa tu̱jkta, tonda ax jo'n du̱paa'ty du̱'ake̱e̱ga ma̱a̱t je̱ mtoompada. Jaa'myétsta
je̱ts je̱me'e to'k juu' ve'e ijtp je̱m tsapjo̱o̱tm, ax je̱p tse'e je̱'e̱ kya̱'p pya'tkup m'itta.

2 Ijtp tse'e mtsapkǫ́tstat, viji kej tse'e mnaajk'ítjadat jẹtse'e jẹ kukǫjtsụn jẹ Nte'yam
xmǫ'odat. 3 Nụtsapkǫjtstuva ạạts, ve'emts ạạtse'e jẹ Nte'yam jẹ too' xyak'avaatsjat vintsǫ
ạạtse'e ntukka'amáyụt jẹ ǫy kạts jẹ ǫy ayook, juu' ve'e kayaknụja'vip yijt, jẹ'ẹ jẹ'ẹ ve'e ku
ve'e jẹ jayu yakvaajñja jẹ Cristo jyẹ'ẹ. Jẹ'ẹ kạjxts ạtse'e yap poxụntụjkp n'it. 4 Nụtsapkǫtsta
ạts to'k aaj jẹts ạtse'e yạ ǫy kạts yạ ayook jẹ jayu va'ajts nvaajnjadat, ve'em ax jo'n chạkjụ.
5 Viji kej tse'e juu' xtóndat xkǫ́tstat jẹ'ẹ mạạt pạn pạn jatye'e dụkajaanchja'vidup jẹ
Jesucristo, xạ'ma kạjx tse'e xtóndat xkǫ́tstat jẹtse'e dụjaanchjávadat. 6 Kǫtsta tse'e juu
ve'e dụyaknụkẹ'xnatạjkip jẹ m'ǫy jáyuvinda jẹtse'e jẹ jayu dụtuk'ǫ́yadat, ve'em tse'e
xnụjávadat vintsǫ ve'e to'k jado'k x'atsǫvụmpíttat, ve'em ax jo'n dụpaa'ty dụ'akẹẹga.

Ku jẹ Pablo máyam je Dios dụkejx

7 Yạ n'útsamda yạ n'ajchamda Tíquico, juu' ve'e ǫǫy ntuntsǫjkumdup jẹts ạtse'e ǫy
ntukmạạtmutún ntukmạạtmupụ́k jẹ Mạjạ Vintsạ́n, yạ'ạ tse'e mva'nụxjadap pạn vintsǫ
ạtse'e ụxyam n'it. 8 Jẹ'ẹ kạjx ạts miits yạ'ạ ve'e ntuknụkẹxta jẹtse'e xnụjávadat vintsǫ
ạạtse'e ụxyam n'it, jẹtse'e mjǫt'amájadat. 9 Myạạdivape'e yạ Onésimo yạ uts yạ ajch juu'
ve'e ǫǫy ntuntsǫjkumduvap jẹtse'e ǫy juu' jaty dụtún dụkạts, yạ'ạ juu' ve'e ijtp nụto'kta
miits, mva'nụxjadapts yạ'ạ ve'eda nụjom juu' jatye'e yaja toojnjup kǫjtsjup.
10 Máyame'e jẹ Dios mkẹjxụxjada yạ Aristarco, ạts yạ nmupoxụntạkjayu. Máyame'e
jẹ Dios mkẹjxụxjụduva jẹ Marcos, jẹ Bernabé jẹ myugo'ok. Tạ tse'e myakvaajnjada jẹts
pạn nạjkxpe'e mku'íxjada jẹ Marcos, kuvạkta tse'e tsoj yakxǫ́n. 11 Máyame'e jẹ Dios
mkẹjxụxjụduva jẹ Jesús juu' ve'e Justo dụxạạjiva. Yạ'ạjyjida xa jẹ'ẹ ve'e jẹ israeejlit jayu
juu' ạtse'e jẹ jayu ntukmạạtvaajnjidup vintsǫ jẹ'ẹ ve'e ku ve'e jẹ jayu y'itta jẹm jẹ Nte'yam
y'am kyạ'm, xyakjǫt'amájidupts ạts jẹ'ẹ ve'e. 12 Mạyame'e jẹ Dios mkẹjxụxjada jẹ Epafras,
jado'k jẹ'ẹ ve'e juu' ve'e nụto'kta miits jẹtse'e jẹ Jesucristo dụmutún dụmupụk. Ijtp tse'e
to'k aaj to'k jǫǫt mnụtsapkǫ́tsjada, ve'em tse'e jẹ Nte'yam dụ'amǫtu jẹtse'e mạkk m'ijttinit
to'k muk jẹ Jesucrsito mạạt jẹtse'e ǫy xnụjávadat juu' ve'e jẹ Nte'yam chạjkp. 13 Ạts tse'e jẹ
tụvạkǫjtsụn mpụụmp vintsǫ ve'e jẹ Epafras ǫǫy mtunnụtsapkǫ́tsjada, nay ve'empa jẹ'ẹda
pạn pạn jatye'e ijttup jẹm laodicéait jẹts hierápolisit kyajpụn kạjxmda. 14 Máyame'e jẹ Dios
mkạjxụxjụduva jẹ Lucas, jẹ tsǫ'yiva juu' ve'e ǫǫy ntuntsǫjkumdup, jẹts jẹ Demas.
15 Máyame'e to'k aaj jẹ Dios xmǫ'ǫdat jẹ utsta jẹ ajchta mạạt jẹ utsta jẹ tsạ'ạda
juu' ve'e ijttup jẹm Laodicea. Máyame'e to'k aaj jẹ Dios xmǫǫyduvat jẹ Ninfas jẹts jẹ
jaanchja'vivatạjk juu' ve'e nay'amojkijidup jẹm tyạk'am. 16 Ku ve'e xkǫjtskạjxtat yạ nạk,
kẹ́xtats jẹtse'e yakkǫjtspat joma ve'e jẹ jaanchja'viva tụjk ñay'amókajada jẹm Laodicea,
kǫjtstuvats miitse'e jẹ nạk juu' ạts jẹ'ẹ ve'e ntuknụja'yidu. 17 Jidụ'ụm tse'e xnạạjmadat jẹ
Arquipo: “Tun'ixụ jẹtse'e xkutyónput jẹ toonk juu' ve'e jẹ Mạjạ Vintsạ́n mmǫǫjyju.”
18 Ạts, jẹ Pablo, nkạ'mam ạts miitse'e ntuknụjáyada yạ máyam jẹ Dios. Jaa'myẹ́tstats jẹts
yap ạtse'e poxụntụjkp. Jẹ Nte'yam tse'e mkunoo'kxjadap.

Ya'a tse'e je muto'k nak juu' ve'e je Pablo tyuknuja'yi je jaanchja'vivatajk jep Tesalónica

1 Atse'e je Pablo, maat je Silas jets je Timoteo, máyam aatse'e je Dios ntuknukexta je
jaanchja'vivatajk juu' ve'e nay'amojkijidup jem tesalónicait kyajpun kajxm. M'ijttupe'e
jem je Dios Tee' jets je Maja Vintsán Jesucristo jya'vin kajxmda. Je'e tse'e mkunoo'kxjadap
jetse'e m'ijttinit je y'oy joot maatta.

Je nu'ixvaatsun juu' ve'e pyaamdu je tesalónicait jáyuda

2 Nkukojtsjip xa aatse'e je Nte'yam xa'ma kajx anañujoma miits kajxta, nnutsapkojt-
stupts aats miitse'e ku aatse'e ntsapkats. 3 Je Nte'yam, juu' ve'e nTee'imdup, jéjats aatse'e
je'e vyinkujk nxa'majaa'myéts juu' ve'e mtoondup. Ax juu' tse'e mtoondup, je'ets je'e
ve'e duyaknuke'xnatajkip je tsojkun juu' ve'e mjayejptup jets vintso ve'e xjaanchjávada je
nMaja Vintsánamda Jesucristo, nay ve'empa vintso ve'e to'k aaj to'k joot x'a'ixta ku ve'e
myiinnuvat. 4 Utsta ajchta utsta tsa'ada, ooy xa ve'e je Nte'yam mtuntsókjada, nnuja'vipts
aatse'e jets je'e ve'e mvinkoojnjudu. 5 Kux ku xa aats miitse'e nvaajnjidi je oy kats je oy
ayook, ka'a tse'e nvaajnjidi tun je kats maatji, je Espíritu Santo je myakkin maatpa ve'e,
je'e aatse'e xtukvinja'vi jets tyúvam je'e ve'e je ayook juu' ve'e nvaajnjidu. Oy xa ve'e
xnujávada vintso aatse'e njáyuva miits je m'o'yin kajxta ku aatse'e n'ijt miits maatta.

6 Ax mnu'ixvaatstu tse'e vintso aatse'e juu' ntuujn nkajts, ve'em ax jo'n aatse'e je Maja
Vintsán xtukmutsajk; óyame'e je jayu ooy mtunyaktsaachpaatjidi, mkuvajktu tse'e je oy
kats je oy ayook je xoojntkun maat juu' ve'e je Espíritu Santo mmoojyjudu. 7 Ax ve'em
tse'e mnu'ixvaatsjidi je jaanchja'vivatajk pan pan jatye'e tsuunidup jem macedóniait y'it
jootm jets yaja acáyait y'it jaat. 8 Ax ka jémjyap tse'e macedóniait y'it jootm jets ka
yaajyap tse'e acáyait y'it jaat yaknujava je Maja Vintsán je kyats je y'ayook, ñuja'viduvap
je'e ve'e je jáyuda oyjoma tsova vintso ve'e je Jesucristo xjaanchjávada. Ka'a tse'e
y'ukvinkópkini jets aatse'e juu' nkótsut. 9 Je jayu xa ve'e viinm dumaajntyktup vintso aats
miitse'e oy yakxón xkuvajkti ku aatse'e n'ijt miits maatta, myaajntyktuva tse'e vintso ve'e
xvintsa'ki'atúvidi juu' ve'e ka je Nte'yamap jetse'e xvinja'vi'ukvaandi xvintsa'ki'ukvaandi
je joojntyk Nte'yam, juu' ve'e tyúvam. 10 Nay myaajntyktuvapts je'e ve'e vintso ve'e
x'a'ixta je Nte'yam je y'Onuk ku ve'e choo'nut jem tsapjootm jetse'e kyadaaknit. Je
Jesuusts je'e ve'e, je'e juu' ve'e je Nte'yam yakjoojntykpajknuva ku ve'e y'uk'aa'k jetse'e
xtuknuvaatsumda je makk tsaachpaatun juu' ve'e miimp.

2

Juu' ve'e je Pablo tyoon jep Tesalónica

1 Utsta ajchta utsta tsa'ada, mnuja'vidinup xa ve'e jets ka koojyap aatse'e n'ijt miits
maatta. 2 Oyam aatse'e je jayu xyaktsaachpaaty jem filíposit kyajpun kajxm jets aatse'e
jem nyakjomtuujn nyaktituujn, ax jo'n xnujávada jo'n, ku aatse'e nje'y joma ve'e miitsta,
je Nte'yamts aatse'e je makkin xmooy jets aats miitse'e jeja numay tso'oxpajkpa akujk
nvaajnjidi je oy kats je oy ayook. 3 Oy xa aatse'e nnujava jets tyúvam je'e ve'e juu'
ve'e nvaajnjidu, ka'a aatse'e juu' nkats je ko'oy joot maat ukpu juu' aatse'e je jayu
ntukvin'uu'mp. 4 Je Nte'yam aatse'e xtukkatajki ya oy kats ya oy ayook kux y'ixp je'e ve'e
jets ntuump aatse'e juu' je'e ve'e chajkp. Ka ve'emapts aatse'e je jayu ntuk'ix jetse'e je
jayu du'oyjávat juu' aatse'e ntuump nkajtsp, ve'eme'e ax jo'n je Nte'yam du'oyjávat, je'e
pane'e aats ya nja'vin ya nvinma'yun dutuk'ixnajxp. 5 Ax jo'n xnujávada jo'n, ka'a xa aats
miitse'e nvintaayidi nvinxoonidi ku ve'e nvaajnjidi je Nte'yam je y'ayook. Ñuja'vipts je'e
ve'e jets ka'a aatse'e ti nkajts juu' aatse'e ntukmeempákup. 6 Ni vin'ita xa aatse'e nka'ixta
jets aatse'e je jayu xyakmájat, dumiitsada, duviijnkjáyuvada. 7 Oyam aatse'e xja'o'yixji jets
aats miitse'e kun'amótudi je putajkin kuxe'e aats je Cristo je kyukátsiva n'it, ka'ats aatse'e

ve'em ntuujn, nuu'k aaj nuu'k joot aatse'e n'ijt miits maatta, ve'em ax jo'n je ónuk taak duyak'anuu'k je y'ónuk. [8] Kux ooy aats miitse'e ntuntsokta, je'e kajxts aatse'e nnayja'viji jets ka je'ejyape'e nvaajnjadap je oy kats je oy ayook, nay ve'empa ve'e jetse'e nku'oo'kadat ku aatse'e ve'em ntun. [9] Utsta ajchta utsta tsa'ada, mjaa'myejtstup xa ve'e vintso aatse'e ntuujn mpujk jóvum xaaj jóvum tsooj, ve'emts aatse'e ni pana miits nkah'atsuux ku aats miitse'e nvaajnjidi je oy kats je oy ayook.

[10] Mnuja'vidinup xa miitse'e, nay ve'empa je Nte'yam, jets pyaatyp y'akeeguip je'e ve'e juu' aatse'e ntoon nkojts jets je va'ajts joot maat aatse'e n'ijt miits maatta. Ka'ats aatse'e pan n'ituma'a jets aatse'e pan xtuktókinat otyía. [11] Mnuja'viduvapts miitse'e vintso ve'e nkojtsmákkidi jets aatse'e nuto'k nuto'k miits nyakjot'amájidi, ve'em ax jo'n je ónuk tee' dutún je y'ónuk. [12] Nmunoo'kxtktu tse'e jetse'e ve'em mjoojntykadat ax jo'n duvinmachju jetse'e jyoojntykadat pan pan jatye'e je Nte'yam maat napyaajmjudup, je Nte'yam, juu' ve'e myaaxuxjudu jetse'e m'ijttinit jem kyutojkun jootm jets joma ve'e je myajin.

[13] Nkukojtsjivapts aatse'e xa'ma kajx je Nte'yam ya'a kajx. Kux ku xa miitse'e x'amotunajxti je Nte'yam je kyats je y'ayook, ka'a tse'e xkuvajkti ax jo'n je jayu je kyats je y'ayook kuy'ijt jo'n, mkuvajktu ve'e ax jo'n je Nte'yam je kyats je y'ayook, ax je'emts je'e ve'e jye'e. Ax myaayp tse'e kuxe'e xjaanchjávada. [14] Utsta ajchta utsta tsa'ada, ku xa ve'e je mmukukajpun myaktsaachpaatjidi, ve'em tse'e mjajttuva ax jo'n jyajtti je Nte'yam je jyayu juu' ve'e jem Judea, juu' ve'e to'k muk ijttup je Cristo Jesús maat, ve'eme'e jyajtti ku ve'e je myu'israeejlit jayu yaktsaachpaatjidi. [15] Je israeejlit jayu tse'e dukajaanchja'vidu je Maja Vintsán Jesús jetse'e duyakjay'oo'kjidi, ve'em ax jo'n duyak'oo'kti je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpatajkta, xjomtoonduva xtitoonduvats aatse'e, cho'oxpajktupts je'e ve'e je Nte'yam jets pan pan jatye'e ka je israeejlit jáyuvap. [16] Kux ku xa aatse'e nmukotsta pan pan jatye'e ka je israeejlit jáyuvap jetse'e ve'em dujayejptinit je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp, ka'ats aatse'e xyakjajtjava'anda, ve'em tse'e je tyokin duyakma'yi'ata'atsta. Ax ta tse'e tyukje'yjidini je Nte'yam je y'ejkun.

Ku je Pablo duku'ixuvaannuva je jaanchja'vivatajk jep Tesalónica

[17] Utsta ajchta utsta tsa'ada, ku xa aatse'e ntsoo'nni joma miitse'eda jetse'e je it ñajxy, óyamts aatse'e nka'ijt miits maatta, yam tse'e aats nja'vin kajxm m'ijtti, ooyts aatse'e njatuntsajk jetse'e nku'íxtat. [18] Janajkxuvaan xa aatse'e, ukpu jyatun'atsjya, je Pablo, may naxts atse'e njanajkxuvaajñ, ax je Satanás tse'e dukaxa'mayak'o'yip. [19] Miitsts aatse'e ntukxoojntktup jets aatse'e je majin xmo'oda, n'a'ixp xa aatse'e jetse'e n'ijtumdinit jem je Maja Vintsán Jesucristo vyinkojkm ku ve'e myiinnuvat. [20] Miitstats je'e ve'e juu' aatse'e xmooydup je majin jets aatse'e xtukxoondukta.

3

[1] Ax je'e kajx tse'e, ku atse'e nkoo'kmuténini kuxe'e ats nkanujava vye'na pan vintso miitse'e jemda, nnayja'vijuts atse'e jets atse'e ntaajñ jem aténasit kyajpun kajxm [2] jets ats miitse'e ntuknukejxti je n'útsamda je n'ajchamda Timoteo. Je'e xa ve'e je Nte'yam dumutoomp dumupajkp jets aatse'e ntukka'amáy je oy kats je oy ayook, nkejxjiduts ats je'e ve'e jetse'e makk aaj makk joot xjaanchjávadat je Jesucristo, [3] ve'em tse'e ni pana kyavinmamya'atut ku ve'e je tsaachpaatun mtukje'yajadat, kux mnuja'vidup xa miitse'e jets xyaktsaachpaatumdape'e je jayu ku ve'e je Cristo mpanajkxumda. [4] Ku aatse'e nve'na miits maatta, nvaajnjidu tse'e jets xyaktsaachpaatumdape'e je jayu. Ax ve'em tse'e tyoojnji kyojtsji, ax jo'n xnujávada jo'n. [5] Ax je'e kajx tse'e ku atse'e nkajot'amaji, je'e kajxts ats miitse'e ntuknukejxti je Timoteo, ve'emts aatse'e nnujávat pan vintso miitse'e jem m'itta je mjaanchja'vin kajxta, kux je'e atse'e nvinmaay ku ve'e to'mayji je Satanás kumyakvinmamya'tjidi jetse'e ve'em kuvyintoki juu' aatse'e ntoon nkojts.

[6] Ax ta tse'e je Timoteo vyimpijtnuva, je'ets atse'e xvaajnjip vintso miitse'e jem mnaajk'ítjada je jaanchja'vin maat jets je tsojkun maat, ve'em tse'e vya'añ jets xoonduk aaj xoonduk joot ats miitse'e xxa'majaa'myétsta jets ooy atse'e xtun'ixuva'anda, nay ve'empa ax jo'n ats miitse'e n'ixuvaanduva. [7] Ax je'e kajx tse'e, utsta ajchta utsta tsa'ada,

óyam aatse'e ntsaachvinmaajy jets aatse'e je jayu xyaktsaachpaaty, jot'amájits aatse'e kux nmuja'vip aatse'e jets to'k aaj to'k joote'e xjaanchjávada je Jesucristo. [8] Ooy aatse'e ntunxoonduk kuxe'e to'k aaj to'k joot m'itta je Maja Vintsán maat. [9] ¡Ka'a aatse'e mpaa'ty vintso aatse'e je Nte'yam nkukojtsjat nujom je xoojntkun kajx juu' aatse'e njayejpp jeja je Nte'yam vyinkujk miits kajxta! [10] Jóvum xaaj jóvum tsooj aatse'e je Nte'yam nmunoo'kxtuk jets aats miitse'e nku'íxtinuvat jetse'e pu'uk avaada je mjaanchja'vinda y'ítut.

[11] Je Nte'yam, juu' ve'e nTee'imdup, jets je nMaja Vintsánamda Jesucristo, je'e tse'e va'andap jets aats miitse'e najkx nku'íxtinuva. [12] Je Maja Vintsán tse'e ooy dutunjaa'kyakmáyap dutunjaa'kyakmájap je mtsojkunda juu' ve'e mnayjayejpuxjudup to'k jado'k jets anañujoma je jayu maat, ve'em ax jo'n aats miitse'e ntsokta. [13] Je Nte'yam tse'e myak'ítjadap to'k aaj to'k joot, va'ajts, jets ka'a ve'e ti tokin maat jem je'e vyinkojkm ku ve'e myiinnuvat je nMaja Vintsánamda Jesús maat nujom pan pan jatye'e jye'eip.

4

Vintso je Nte'yam dutsak jetse'e je jayu jyoojntykadat

[1] Uxyam tse'e, utsta ajchta utsta tsa'ada, je Maja Vintsán Jesús kajx xa aats miitse'e nmunoo'kxtukta jetse'e mjoojntykadat ax jo'n aats miitse'e ntuk'ixti, ve'em ax jo'n je Nte'yam dutsak. Ax nuyojk tse'e ve'em xjaa'któndat vintso ve'e ya it ñaxy.

[2] Mnuja'vidup xa ve'e jets ti aats miitse'e ntukpavaandu je Maja Vintsán Jesús kajx. [3] Juu' xa ve'e je Nte'yam chajkp, ya'ats je'e ve'e: Joojntykada vintso ve'e je Nte'yam yakmaja yakjaancha y'ijtnit. Ka'a tse'e je kats xtukmaatjayéptat je yaa'y je ta'ax juu' ve'e ka púkap mjayejptup, [4] to'k jado'ke'e dujayéput je ñuda'ax je va'ajts joot maat jets je vintsa'kin maat. [5] Ka'a tse'e je kats xtukmaatjayéptat je yaa'y je ta'ax kux aamp tooype'e jem mja'vin kajxmda jetse'e mnamyaat'ítjadat, ve'em ax jo'n jyátukada pan pan jatye'e je Nte'yam duka'íxada. [6] Ni pana ve'e je y'uts je y'ajch dukamutokintónut ukpu dukavin'aa'nut je'e kajx ku ve'e je kats dutukmaatjayép je y'uts je y'ajch je ñuda'ax. Ooy xa ve'e je Maja Vintsán je tsaachpaatun dutumpum ku ve'e ve'em yaktún je ka óyap, ve'em ax jo'n nvaajnjidi jo'n. [7] Ka je'ep xa ve'e je Nte'yam xtuknuyaaxjimdu jetse'e njoojntykimdat je ko'oy joot maat, je'e ve'e jetse'e njoojntykimdat je va'ajts joot maat. [8] Ax ve'em tse'e, pan pan xa ve'e dukamajapaamp ya pava'nun, ka je jáyuvapts je'e ve'e kyamajapuump, je Nte'yame'e, juu' ve'e xmo'yumdu je y'Espíritu Santo.

[9] Ax je'e pan vintso ve'e mnachókjadat a'utsta ah'ajchta a'utsta atsa'ada, ka'ats je'e ve'e vyinkopka jetse'e ti ntuknujáyadat, kux viinme'e je Nte'yam mtuk'íxjada jetse'e mnachókjadat vimpit atuj, [10] ve'emam ax jo'n xtonda maat nujom je utsta je ajchta maat je utsta je tsa'ada juu' ve'e tsuunidup jem macedóniait y'it jootm. Ax nmunoo'kxtktupts aats miitse'e jetse'e nuyojk mtunjaa'knachókjadat vimpit atuj vintso ve'e ya it ñaxy. [11] Pakmuk xa ve'e mnaajk'ítjadat jets tonda kakje'e je mtoonk, ve'em ax jo'n ntukpavaandi jo'n, [12] ve'em tse'e mvintsa'agajadat pan pan jatye'e dukajaanchja'vidup je Maja Vintsán jetse'e ve'em xkatukjoojntykadat juu' ve'e je viijnk jayu jye'e.

Ku je Maja Vintsán myiinnuvat

[13] Utsta ajchta utsta tsa'ada, ntsajkp xa aatse'e jetse'e xnujávadat vintso ve'e jyaty je jaanchja'vivatajk juu' ve'e aa'kanda, ve'em tse'e mkatsaachvinmáydat ax jo'n je'eda pan pan jatye'e dukah'a'íxtup je Jesucristo. [14] Kux ve'em ax jo'n njaanchja'vimda jets uk'oo'ke'e je Jesús jetse'e jyoojntykpajknuva jado'k nax, nay ve'empa tse'e njaanchja'vimda jets je Jesús kajxe'e je Nte'yam duyakjoojntykpajknuvat jado'k nax je jayu pan pan jatye'e manaxy ijttup jetse'e y'itta je Jesús maat.

[15] Je'e kajxts aats miitse'e nnaajmada je Maja Vintsán je y'ayook kajx, jets pan nuvinxupe'e njoojntykimda van'it ku ve'e je Maja Vintsán myiinnuvat, ka'ats uu'me'e nmaatnavyaatumjadat je Maja Vintsán too'vajkp jetse'e ux'ook dumaatnavyaa'tjadat je jaanchja'vivatajk pan pan jatye'e aa'kanda. [16] Kux viinme'e je Maja Vintsán kyadaaknit ku ve'e jem tsapjootm choo'nut, je kutojkun maat tse'e kyótsut, je ángeles juu' ve'e dunuvintsanikajxp je aangelestajkta, je'e tse'e kótsup, xo'oxup tse'e je Nte'yam je

tryompeta, van'it tse'e jyoojntykpajktinuvat too'vajkp pan pan jatye'e to'k muk ijttu je Cristo maat ku ve'e y'oo'ktini. 17 Ax ux'ook tse'e, nuvinxupe'e njoojntykimda van'it, xyaktsoo'numdinup tse'e jem vínuts jootm maat je'eda pan pan jatye'e aa'kanda jetse'e nmaatnavyaatumjidinit je Maja Vintsán jem poj jootm, ve'em tse'e n'ijtumdinit maat je Maja Vintsán xa'ma kajx. 18 Ax ya'a kajx tse'e, naajkjot'amájajada to'k jado'k maat ya kats ya ayook juu' ats miitse'e tuntuknujáyada.

5

1 Utsta ajchta utsta tsa'ada, ax je'e pan vinxupe'e ya it jyaa'knáxut ukpu ti ve'e too'vajkp tónjup kótsjup, ka'a tse'e vyinkopka jets ats miitse'e nnujáyadat, 2 kux va'ajtse'e xnujávada jets je xaaj ku ve'e je Maja Vintsán myiinnuvat, ve'emts je'e ve'e myínut ax jo'n je mee'tspa jye'ya koo'ts, van'it ku ve'e je jayu kavinmaayp vye'nat. 3 Ku xa ve'e je jayu vya'anut: "Ka'a xa ve'e ti muvaampa tso'oxpajkpa, oy joote'e ntsuunimda", van'it tse'e tun to'mayji je vintókiyun tyukje'yajadat, ve'em ax jo'n je pajkpa je aampa tyukje'yaja je ta'axtajk ku ve'e je y'ónuk duyakke'exuva'añ, ax ka'a tse'e y'oya jetse'e dukuke'ektat. 4 Ax miitsta, utsta ajchta utsta tsa'ada, ka'a tse'e ve'em m'itta ax jo'n je jayu juu' ve'e tsuunidup kupi'ijts kukoo'ts, ka'a tse'e kavinmaayp mve'nadat je xaaj ku ve'e je Maja Vintsán myiinnuvat. 5 Ve'em xa miitse'e anañujoma m'itta ax jo'n je jayu juu' ve'e tsuunidup jeja ajajtk it jaat; ka'a xa ve'e n'ijtumda ax jo'n je jayu juu' ve'e tsuunidup kupi'ijts kukoo'ts. 6 Je'e kajx tse'e, va'an tse'e dunaajk'ijtumjada joojntyk jets viji kej, apaamduka ve'e n'ijtumdinit van'it paat ku ve'e je Maja Vintsán myiinnuvat, ka'a ve'e ax jo'n je viijnk jayu juu' ve'e dukah'apaajmtkidup. 7 Je'e pan pan jatye'e ijttup ax jo'n je jayu juu' ve'e tsuunidup kupi'ijts kukoo'ts, ve'emts je'e ve'e y'ijttuva ax jo'n je jáyuda pan pan jatye'e makk maadup. Je'e pan pan jatye'e ooktup mookjudup, jeja tse'e akoo'ts it jaat y'oo'kta myo'okjada. 8 Ax pan nuvinxup tse'e n'ijtumda ax jo'n je jayu juu' ve'e tsuunidup jeja ajajtk it jaat, va'an tse'e dunay'akuvaa'nimjada, va'an tse'e dunaajk'ijtumjada ax jo'n to'k je tojpa juu' ve'e naajk'ijtjup apaamduka. Ve'em ax jo'n je tojpa makk ñaajk'ítju ku ve'e tuñatyukxaxju je pojxun xox, ve'em tse'e dutsak jetse'e makk njaanchja'vimdat je Nte'yam jetse'e ooy je tsojkun ntunjayejpumdat. Jets ve'em ax jo'n je tojpa ñapya'muxju je pojxun kujop, ve'em tse'e dutsojkpa jetse'e apaamduka n'a'íxumdat je Cristo ku ve'e myiinnuvat jetse'e xyaktsookumdinit. 9 Kux ka je'ep xa ve'e je Nte'yam xtuknupaajmtkimdu jetse'e ntsaachpaatumdinit xa'ma kajx, je'e ve'e jetse'e njayejpumdinit je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp je nMaja Vintsánamda Jesucristo kajx. 10 Je'e kajx xa ve'e je Jesucristo xku'oo'kimdi jetse'e nmaatjoojntykimdinit xa'ma kajx, pan joojntykimdupe'e uk pan aa'kanda ve'e. 11 Je'e kajx tse'e, naajkjot'amájajada jets nakyojtsmákkajada to'k jado'k, ve'em ax jo'n xtonda.

Ku je Pablo dukojtsji je utsta je ajchta maat je utsta je tsa'ada

12 Utsta ajchta utsta tsa'ada, nmunoo'kxtktup xa aats miitse'e jetse'e xvintsa'agadat pan pan jatye'e toondup miits maatta, pan pan jatye'e mnuvinténijidup je Maja Vintsán kajx jetse'e mkojtsuxjada je Nte'yam jye'e. 13 Mjávadap mtsóktape'e ooy je'e je tyoonk kajxta. Naajk'ítjada oy joot to'k jado'k.

14 Utsta ajchta utsta tsa'ada, nvaajnjidupts aats miitse'e jetse'e xtuknaajmadat je'e pan pan jatye'e nooxtsuunidup. Kojtsjot'amájada je'e pan pan jatye'e jotmootsk ijttup. Putákada je'e pan pan jatye'e duka'oynuja'vidup je Nte'yam je y'ayook. Muténada vintso ve'e to'k jado'k je jyáyuvinda.

15 Ixta jets ni pana ve'e dukatukkuvétut jado'k pan vintso ve'e je ka óyap tutyo'nuxju, ñojk'óye'e xa'ma oy jayu mnapyámjadat to'k jado'k jets anañujoma je jayu maat.

16 Xa'ma kajx tse'e mxoonduktat. 17 Ijtp tse'e mtsapkótstat. 18 Kukojtsjada je Nte'yam pan ti ve'e toojnjup kojtsjup, kux je'e ve'e je Nte'yam chajkp jetse'e xtóndat xkótstat ku ve'e m'itta to'k muk je Cristo Jesús maat.

19 Majapamda juu' ve'e je Espíritu Santo mtuknuja'vijidup. Pan ka'a tse'e ve'em xtonda, makk tse'e vyimpítut je mja'vinda jetse'e xkakuváktat juu' je'e ve'e kyajtsp. 20 Ka'a

tse'e xkǫ'ǫyjávadat juu' ve'e mkǫjtsu̱xju̱dup pa̱n pa̱n jatye'e vaandup je̱ts je̱ Nte'yam je̱
y'ayooke'e kyǫjtsnajxtup. 21 Payǫ'ǫyda ǫy juu' jatye'e kyǫjtstup. Yaktanda je̱m mja'vin
ka̱jxmda je̱ y'ǫy je̱'e̱ juu' ve'e kyǫjtstup; 22 ka'a tse'e xkuvá̱ktat je̱ kyǫ'ǫy je̱'e̱ juu' ve'e
kyǫjtstup.
23 Je̱ Nte'yam, juu' ve'e je̱ ǫy jǫǫt du̱yajkp, je̱'e̱ tse'e myak'ijtjidinup ǫy je̱ts va'ajts, je̱'e̱
tse'e nu̱jom je̱ mjǫǫtta je̱ mja'vinda du̱yak'ijtnup je̱ts nu̱jom je̱ mni'kxta je̱ mkǫpkta,
ve'em vintsǫ ve'e ni ti tǫ́kina mkapaatu̱xjadat. Ve'em tse'e du̱tónu̱t van'it paat ku ve'e
myiinnuvat je̱ nMa̱ja̱ Vintsá̱namda Jesucristo. 24 Je̱ Nte'yam, juu' ve'e myaaxu̱xju̱du je̱tse'e
du̱kutyún juu' ve'e kya̱jtsp, je̱'e̱ tse'e myak'ijtjidinup ǫy je̱ts va'ajts.

Ku je̱ Pablo kyǫjtskuka̱jxini

25 Utsta ajchta utsta tsa̱'a̱da, nu̱tsapkǫtsta a̱a̱ts to'k aaj.
26 Nache̱e̱'njada to'k jado'k je̱ tsǫjku̱n ma̱a̱t je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n ka̱jx.
27 Je̱ja a̱ts miitse'e je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n vyinkujk ntukpava'anda je̱tse'e xtukvinkǫ́tsadat ya̱
na̱k anañu̱joma je̱ utsta je̱ ajchta ma̱a̱t anañu̱joma je̱ utsta je̱ tsa̱'a̱da.
28 Je̱ nMa̱ja̱ Vintsá̱namda Jesucristo tse'e mkunoo'kxjadap.

Ya'a tse'e je mumejtsk nak juu' ve'e je Pablo tyuknuja'yi je jaanchja'vivatajk jep Tesalónica

[1] Atse'e je Pablo, maat je Silas jets je Timoteo, máyam aatse'e je Dios ntuknukexta je jaanchja'vivatajk juu' ve'e nay'amojkijidup jem tesalónicait kyajpun kajxm. Je Nte'yam, juu' ve'e nTee'imdup, jets je Maja Vintsán Jesucristo, jeme'e je'e jya'vin kajxmda m'itta. [2] Je Dios Tee' jets je Maja Vintsán Jesucristo, je'e tse'e mkunoo'kxjadap jetse'e m'ijttinit je y'oy joot maatta.

Je Nte'yame'e dutokimpayo'ynup anañujoma ku ve'e je Cristo myiinnuvat

[3] Utsta ajchta utsta tsa'ada, pyaatyp y'akeeguip xa je'e ve'e jets aatse'e xa'ma nkukojtsjat je Nte'yam miits kajxta kux nuyojke'e xjaanchjávada je Jesucristo jets nuyojke'e mnachókjada to'k jado'k vintso ve'e ya it ñaxy. [4] Je'e kajxts ats miitse'e nyakmájada joma ve'e je Nte'yam je jyayu ñay'amókajada, kux óyame'e je jayu mjomtónjada mtitónjada, makk aaj makk joot tse'e xjaanchjávada je Maja Vintsán jetse'e xmuténada je tsaachpaatun juu' ve'e myaknajxtup. [5] Ax ya'a tse'e duyaknukę'xnatajkip jets tokimpayo'ype'e je Nte'yam ax jo'n dupaa'ty du'akeega, je'e kajx tse'e je Nte'yam du'oyjava jetse'e m'íttat jem je'e y'am kya'm juu' kajxe'e je jayu uxyam myaktsaachpaa'tjada.

[6] Pyaatpap y'akeeguivap xa je'e ve'e juu' ve'e je Nte'yam tyuump, je'e tse'e dutonumpijtjap je tsaachpaatun je'eda pan pan jatye'e uxyam myaktsaachpaatjudup. [7] Oyame'e uxyam mtsaachpaa'tta, myakjot'amájajadapts miitse'e je Nte'yam, ve'empats aatse'e xyakjot'amájivat, van'it ku ve'e je Maja Vintsán Jesús ñaajknukę'xnatajkijinit ku ve'e jem tsapjootm choo'nut, jem tse'e jan'ayee'nst jootm kyadaaknit maat je myakk angelestajkta. [8] Je'e ve'e ñumínup jetse'e dutukkuvejtnit je'e pan pan jatye'e je Nte'yam duka'íxada jetse'e dukakuvakta je oy kats je oy ayook. [9] Tsaachpaattinupts je'e ve'eda, xa'ma kajx tse'e vyintókidinit, ka'a ve'e y'íttat je Maja Vintsán maat, jem joma ve'e je majin je jaanchin ooy dutunjayep. [10] Ve'eme'e jyáttat je xaaj ku ve'e je Maja Vintsán myiinnuvat, ku ve'e yakmájijidinit yakjaanchijidinit je jyayu jetse'e tyuk'atúvajadat pan pan jatye'e jaanchja'vijidup. Jémpats miitse'e mve'nidinit je'e kajx ku ve'e xjaanchjávada je oy kats je oy ayook, juu' aats miitse'e nvaajnjidu.

[11] Ax je'e kajxts aats miitse'e ijtp nmutsapkotsta, ve'em tse'e je nNte'yamamda du'oyjávat jetse'e m'ijttinit je'e je jyayu. N'amótup aatse'e jetse'e je myakkin kajx xtóndat nujom je y'oy je'e juu' ve'e mtsojktup jets je y'oy je'e juu' ve'e mtoondup kuxe'e je Jesucristo xjaanchjávada. [12] Nutsapkojtstupts aats miitse'e jetse'e yakmaja yakjaancha y'ijtnit je nMaja Vintsánamda Jesucristo miits kajxta, nay ve'empa miits je'e ve'e myakmájijidinit. Je nNte'yamamda jets je Maja Vintsán Jesucristo je myaa'yun kajxts ya'a ve'e nujom tyónjut.

2

Je katsukutee'mpa

[1] Utsta ajchta utsta tsa'ada, ax je'e pan vin'ite'e myiinnuvat je nMaja Vintsánamda Jesucristo, ku ve'e xyaknay'amojkimjidinit je'e maat, nmunoo'kxtktup tse'e jets [2] ka'a ve'e je mvinma'yun xyaktiktskojtat, ka'a tse'e mnavyinma'yunmo'ojadat ku ve'e xmótudat jets távani ve'e je Maja Vintsán jye'ya. Ka'a tse'e xjaanchjávadat pan ve'eme'e yakkats, pan vaandupe'e je jayu jets je Espíritu Santo kajxe'e ve'em kyotsta, ni ka'a tse'e xjaanchja'viduvat pan vaandupe'e jets jep aats je'e ve'e nak kujxp nmuja'yidi. [3] Ka'a tse'e pan mvin'aa'njadat. Too'vajkp xa ve'e je Nte'yam ooy tyunyaktso'oxpákut jetse'e ñukę'xnatákat jets pan je'e ve'e je katsukutee'mpa, je'e juu' ve'e nupaamdukani ijtp jetse'e vyintókiyut. Távani tse'e ñukę'xnatáka vye'na, van'ítnum tse'e myiinnuvat je nMaja Vintsánamda Jesucristo. [4] Ax je katsukutee'mpa tse'e dutso'oxpákup nujom juu' ve'e je

Nte'yam jye̱'e̱ je̱ts juu' jatye'e yakvinja'vip yakvintsa̱'kip, je̱'e̱ paat tse'e du̱tónu̱t je̱tse'e y'a̱jxtu̱ku̱t je̱p je̱ Nte'yam mya̱ja̱ tsaptu̱jkp. Viinm tse'e ñatyijju̱t Nte'yam.

5 ¿Ka'a ve'e xjaa'myé̱tsta je̱ts nvaajnjidu a̱ts miits ya̱'a̱ ve'e ku a̱tse'e nve'na miits ma̱a̱tta?
6 Ax mnu̱ja'vidup tse'e juu' je̱'e̱ ve'e u̱xyam yak'ataajnjup. Ku ve'e yakpa̱jkjat juu' ve'e
yak'ataajnjup, van'it tse'e nu̱ke̱'xnatá̱ka tyánu̱t je̱ts je̱'e̱ je̱'e̱ ve'e je̱ ka̱tsu̱kute̱e̱'mpa. 7 Ku̱x
ku xa ve'e je̱ Nte'yam o̱o̱y tyunyaktso'oxpá̱ku̱t, ton'ukvaajnjup tse'e. Ax ka'anum tse'e
y'o̱ya je̱tse'e jye̱'yat je̱ ka̱tsu̱kute̱e̱'mpa, van'ítnume'e ku ve'e yakpa̱jkjat juu' ve'e yak'ataa-
jnjup. 8 Tá̱vani tse'e yakpu̱jkja vye'na, van'it tse'e ñu̱ke̱'xnatá̱kat je̱ ka̱tsu̱kute̱e̱'mpa.
Yakvintó̱kijupts je̱'e̱ ve'e je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n Jesús ma̱a̱t je̱ pyiixtu̱k ku ve'e myiinnit je̱ y'ajajtk
je̱ y'ata̱'kxtk ma̱a̱t. 9 Je̱ Satanás xa ve'e du̱yakjéjap je̱ ka̱tsu̱kute̱e̱'mpa je̱tse'e du̱mo̱'o̱t je̱
kyutojku̱n. Je̱ ka̱tsu̱kute̱e̱'mpa tse'e je̱ jayu du̱vin'a̱a̱'ndap ku ve'e du̱tún je̱ mújit nu̱ja'vin
je̱ts juu' jatye'e mújit atu̱va juu' ve'e je̱ Nte'yam kyaje̱'e̱ip; 10 je̱ tun je̱ ka̱ts juu' ve'e ka
ó̱yap, je̱'e̱ tse'e tyukvin'a̱a̱'ndap je̱'e̱ pa̱n pa̱n jatye'e vintó̱kidinup. Ve'eme'e jyajttinit
ku̱x ka'a ve'e du̱kuva̱jkti je̱ tyu̱v je̱'e̱ juu' ka̱jxe'e ku̱cho̱o̱kti. 11 Ku̱xe'e du̱kakuva̱kta je̱ tyu̱v
je̱'e̱, je̱ Nte'yam tse'e pá̱mjadap vintso̱ ve'e yakvin'a̱a̱'ndat, ve'em tse'e du̱jaanchjávadat
je̱ts je̱ Nte'yam ka̱jx je̱'e̱ ve'e myin je̱ ka̱tsu̱kute̱e̱'mpa. 12 Ax ve'em tse'e yakmo̱o̱ydinit je̱
tsaachpaatu̱n juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp nu̱jom pa̱n pa̱n jatye'e du̱kajaanchjavavaandup je̱
tyu̱v je̱'e̱, je̱'e̱da juu' ve'e naajk'ituvaajnju̱dup je̱p to̱kin ja̱a̱tp.

Pa̱n pa̱n jatye'e vinka̱nda je̱tse'e du̱jaye̱jptinit je̱ joojntykin juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp

13 Utsta ajchta utsta tsa̱'a̱da, ka'a xa miitse'e ve'em mjáttat, mtuntso̱jkju̱dup xa miitse'e
je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n. Pyaatyp y'ake̱e̱guipts je̱'e̱ ve'e je̱ts a̱a̱ts je̱'e̱ ve'e xa̱'ma nkuko̱jtsjat
miits ka̱jxta. Ka'anume'e ya̱ it cho̱o̱'ndu̱k vye'na je̱tse'e je̱ Nte'yam mvinko̱o̱jnjidi je̱tse'e
tsa̱'a̱k m'ijttinit ku̱xe'e je̱ Espíritu Santo mpa̱a̱jmjidi je̱ Nte'yam ma̱a̱t je̱ts je̱'e̱ ka̱jx ku ve'e
xjaanchjávada je̱ tyu̱v je̱'e̱. 14 Myaaxu̱xju̱du xa ve'e je̱ Nte'yam je̱tse'e myaktso̱o̱kjidi je̱
o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook ka̱jx juu' a̱a̱ts miitse'e nvaajnjidu, ve'em tse'e je̱ nMa̱ja̱ Vintsá̱namda
Jesucristo xtukma̱a̱tjaye̱jptinit je̱ mya̱jin.

15 Ax ve'em tse'e, utsta ajchta utsta tsa̱'a̱da, naajk'ítjada ma̱kk aaj ma̱kk jo̱o̱t je̱ts ka'a
tse'e xmaso̱'o̱ktat je̱ ixpa̱jku̱n juu' a̱a̱ts miitse'e ntuknu̱ja'vidu, pa̱n nvaajnjiduts a̱a̱ts miits
je̱'e̱ ve'e uk pa̱n a̱tsts miitse'e ntuknu̱ja'yidu. 16 NTee'imdup xa ve'e je̱ Nte'yam je̱ts o̱o̱y
tse'e xtuntso̱jkumda, je̱'e̱ je̱ myaa'yu̱n ka̱jx tse'e xyakjo̱t'amá̱jimda xa̱'ma ka̱jx je̱tse'e
xtuknu̱ja'vimda je̱ts o̱y je̱'e̱ ve'e juu' ve'e xtoojnjimdap ku ve'e je̱ Jesucristo myiinnuvat.
17 Je̱ Nte'yam je̱ts je̱ nMa̱ja̱ Vintsá̱namda Jesucristo, je̱'e̱ tse'e myakjo̱t'amá̱jajadap je̱tse'e
myakma̱kkpá̱kjadat, ve'em tse'e xtóndat xkó̱tstat juu' ve'e tum o̱y.

3

"Nu̱tsapko̱tsta a̱a̱ts to'k aaj"

1 U̱xyam tse'e, utsta ajchta utsta tsa̱'a̱da, nu̱tsapko̱tsta a̱a̱ts to'k aaj je̱tse'e ve'em
anañu̱joma je̱ jayu du̱nu̱jávadat je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n je̱ kya̱ts je̱ y'ayook je̱tse'e o̱y yakxó̱n
yakkuvá̱ku̱t, ve'em ax jo'n tyoojnji kyo̱jtsji miits ma̱a̱tta. 2 Tsapko̱jtstuva je̱ts a̱a̱tse'e je̱
jayu xkah'ama̱a̱daagadat juu' ve'e je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱ du̱muyo̱'ydup je̱tse'e o̱yvintso̱va juu'
du̱tonda du̱ko̱tsta, ku̱x ka'a xa ve'e anañu̱joma du̱jaanchjávada je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n. 3 Ax je̱
Ma̱ja̱ Vintsá̱n, kyutyuumpts je̱'e̱ ve'e juu' ve'e kya̱jtsp, je̱'e̱ tse'e je̱ ma̱kk aaj je̱ ma̱kk jo̱o̱t
mmo̱'o̱jadap je̱tse'e m'íxjadat mjayé̱pjadat, ve'em tse'e mkapaa'tjadat je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱. 4 Ax je̱
Ma̱ja̱ Vintsá̱n ka̱jxts a̱a̱tse'e vinjava ntañ je̱ts mtóndape'e juu' ve'e ntukpavaandup, ve'em
u̱xyam, je̱ts ve'em vintso̱ ve'e ya̱ it ñaxy. 5 Je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n tse'e du̱pá̱mup je̱m mja'vin
ka̱jxmda je̱ Nte'yam je̱ cho̱jku̱n, je̱ts je̱ Cristo je̱ mya̱kkin ka̱jx tse'e xjaye̱jptinit je̱ ma̱kk aaj
je̱ ma̱kk jo̱o̱t.

Vinko̱pke'e je̱tse'e je̱ jayu tyónu̱t

6 Utsta ajchta utsta tsa̱'a̱da, ntukpavaandup xa a̱a̱ts miitse'e je̱ nMa̱ja̱ Vintsá̱namda
Jesucristo ka̱jx je̱tse'e xka'íttat je̱ uts je̱ ajch ukpu̱ je̱ uts je̱ tsa̱'a̱ ma̱a̱t juu' ve'e nooxtsu̱u̱nip

jętse'e dụkakutyún jẹ ixpạjkụn juu' ạạts miitse'e nvaajnjidu. [7] Mnụja'vidup xa miit-
se'e vintsọ ve'e dụtsạk jętse'e xnụ'ixva'atstat juu' ạạtse'e ntoon nkọjts, ka'a ạạtse'e
nnooxtsụụni ku ạạtse'e n'ijt miits mạạtta, [8] ka'a ạạtse'e ve'emji nkaajy n'uuk, toonụpạjk
ạạtse'e jọ́vum xạạj jọ́vum tsooj, ve'emts ạạtse'e ni pạna miitsta nkah'atsuux. [9] Ọyam ạạts
jẹ'ẹ ve'e xjatukkạdaaky jęts ạạts miitse'e kụxputạjkidi, ka'ats ạạtse'e ti n'amọtu, ve'em
tse'e xnụ'ixva'atstat vintsọ ạạtse'e juu' ntun. [10] Kụx ku xa ạạtse'e nve'na miits mạạtta,
jidụ'ụm tse'e ntukpavaandi: Pạn pạn xa ve'e katonuvaamp, ka'a tse'e kyáyụt. [11] Tạ xa
ạạtse'e jẹ kạts nmọtu jęts jẹm miitse'eda juu' ve'e nooxtsụụnidup, jẹ'ẹ ve'e tyuktạjkidup
juu' ve'e kyatoonkidup, ni tía tse'e dụkatonda. [12] Ax jẹ'ẹts ạạts jẹ'ẹ ve'e ntukpavaandup
jęts ạạtse'e nkọjtsjada jẹ nMạjạ Vintsạ́namda Jesucristo kạjx, jęts to'k aaj to'k jọọte'e
dụnụtóndat juu' ve'e tyukjoojntykadap.

[13] Utsta ajchta, utsta tsạ'ạda, ka'a tse'e mnoo'kxtat, ijtpe'e xtóndat xkọ́tstat jẹ y'ọy
jẹ'ẹ. [14] Pạn jẹm xa ve'e pạn pạn jatye'e dụkamạjapạạmdup juu' ạtse'e nkạjtsp yam nạk
kạjxm, íxtats pạn pạn jẹ'ẹ ve'eda, ka'a tse'e jẹ'ẹ mạạt m'uknapyạạjmjidinit, ve'em tse'e
chọ'ọtyóndat. [15] Ax ka'a tse'e xtso'oxpạ́ktat, ve'eme'e xkọjtsjadat juu' ax jo'n to'k uts to'k
ajch ukpụ ax jo'n to'k uts to'k tsạ'ạ.

Ku jẹ Pablo kyọjtskukạjxini

[16] Jẹ Mạjạ Vintsạ́n, juu' ve'e jẹ ọy jọọt dụyajkp, jẹ'ẹ tse'e viinm ijtp mmọ'ọjadap jẹ y'ọy
jọọt pạn ti ve'e toojnjup kọjtsjup. Jẹ Mạjạ Vintsạ́n tse'e ijtnup miits mạạtta anañụjoma.

[17] Ạts, jẹ Pablo, viinm ạtse'e njạ'a yạ máyam jẹ Dios juu' ạts miitse'e ntuknụkẹjxtup.
Jidụ'ụm tse'e jẹ jayu dụnụjávada to'k kạ'ạjyji jẹ nạk juu' jaty ạtse'e nkejxp ku ve'e dụ'ixta jẹ
letra juu' ạtse'e njaayp, jidụ'ụm ạtse'e njạ'a. [18] Jẹ nMạjạ Vintsạ́namda Jesucriistots miitse'e
anañụjoma mkunoo'kxjadap.

Ya'a tse'e je muto'k nak juu' ve'e je Pablo tyuknuja'yi je Timoteo

[1] Atse'e je Pablo, je Jesucristo je kyukátsiva, ve'em ax jo'n atse'e xtukpavaandi je Nte'yam, je nYaktsookpamda, jets je Jesucristo, juu' ve'e xmo'yumdap je y'oy je'e ku ve'e myiinnuvat. [2] Timoteo, n'onukja'vipts ats mitse'e je'e kajx ku ve'e xjaanchja'vi'ukvaajñ je Jesucristo ku atse'e x'amotunajxy. Je Nte'yam, juu' ve'e nTee'imdup, jets je nMaja Vintsánamda Cristo Jesús, je'e tse'e mkunoo'kxjadap jetse'e m'ijtnit je tyukmo'tun maatta jets je y'oy joot maatta.

Ku je Pablo dupavaajñ jetse'e kyayakkuvákut je taay ixpajkun

[3] Tanu to'k aaj jem éfesovit kyajpun kajxm, ve'em ax jo'n ats mitse'e n'amotu ku atse'e jem ntsaa'n jets atse'e nnujkx Macedonia. Jem tse'e je jayu xtukpava'andat jets ka'a ve'e dutuk'íxtat je taay ixpajkun, [4] ka'a tse'e dumajapáamdat je kats juu' ve'e je jayu myutaayvaattu, ka'a tse'e dumajapaamduvat je may nak juu' jatye'e tyijtup jets vaamp je'e ve'e vintso ve'e je jujpit jayu jyoojntykidi. Koojyji xa je'e ve'e je jayu duyakmejtsvinmáy pan vintso ve'e je Nte'yam je tyoo' y'íxuva; ni vinxúpats je'e ve'e kyaputákajada jetse'e dujaanchjávadat je Nte'yam je y'ayook. [5] Je'e kajxts ya'a ve'e ya pava'nun juu' ats mitse'e uxyam ntuknuja'yip, jetse'e je jayu to'k aaj to'k joot dujaanchjávadat je Nte'yam je y'ayook, jetse'e je jayu dujayéptat je va'ajts aaj je va'ajts joot jets je va'ajts vinma'yun; je tsojkunts je'e ve'e yakjéjip. [6] Jem xa ve'e je jayu juu' ve'e je tuvutoo' dumasooktinu, je'e tse'e myaajntyktup juu' ve'e katoomp, [7] chojktupts je'e ve'e jetse'e je Moisés je pyava'nun je jayu dutukyak'ixpáktat, ax ni viinma tse'e dukavinmótuda juu' ve'e kyojtstup, nay ka'ava tse'e dunujávada ti ve'e tyijp je ixpajkun juu' ve'e tyun'ava'nidup jets tyúvam je'e ve'e.

[8] Nnuja'vimdup xa uu'me'e jets oy je'e ve'e je Moisés je pyava'nun ku ve'e yaktún ax jo'n pyuma. [9] Nnuja'vimduvap tse'e jets ka'a ve'e je Moisés je pyava'nun yakpum jetse'e dukutojkjat je jayu juu' ve'e tuv jáyuvidup joojntykidup, je'e ve'eda pan pan jatye'e jomjáyuvidup tijáyuvidup, jomjoojntykidup tijoojntykidup, pan pan jatye'e kakatsupajktup, je Nte'yam dukavintsa'kidup, tokintoondup, dukamajapaamdup je Nte'yam ukpu juu' ve'e je Nte'yam jye'e, je tyee' ukpu je tyaak ukpu je viijnk jayu duyak'oo'ktup, [10] je navyajkun duyakvintsa'kintókidup, je ko'oyyaa'yapta, je jayu meee'tspada, pan pan jatye'e taayidup, pan pan jatye'e je Nte'yam duyaknajxtup je taay kajx. Yakpaampa tse'e je Moisés je pyava'nun jyajuu'a juu' jatye'e viijnk juu' ve'e dutso'oxpajkp je va'ajts ixpajkun. [11] Je va'ajts ixpajkun tse'e dumaatnavyaatjup dumaatnay'akeeguijup je oy kats je oy ayook juu' ve'e ooy je majin dutunjayejpp jets atse'e je Kunuu'kx Nte'yam xtukkatajki.

Ku je Pablo je Jesucristo dukukojtsji kuxe'e yaktukma't

[12] Nkukojtsjipts atse'e je nMaja Vintsánamda Jesucristo kuxe'e ats xtukkatajki je toonk jets atse'e je myakkin kajx je jayu nvaajnjadat je oy kats je oy ayook. Ve'em tse'e dutuujn kux ñuja'vip je'e ve'e je jets nkutyuump atse'e juu' je'e ve'e chajkp. [13] Nujom atse'e ya maa'yun xtoojnji óyam ats je'e ve'e nyakvintsa'kintóki ku ats je'e ve'e nkajaanchjávana vye'na. Ax xtukmo'tts atse'e je Nte'yam je'e kajx ku atse'e ka'anum nmujava vye'na ti atse'e ntoon nkojts. [14] Je Maja Vintsants atse'e xtoojnji ya maja maa'yun, je'e atse'e xmooyva je jaanchja'vin jets je tsojkun juu' ve'e njayejpumdup kuxe'e to'k muk n'ijtumda je Cristo Jesús maat.

[15] Tyúvam xa ya'a ve'e ya kats, pyaatyp y'akeeguipts je'e ve'e jetse'e anañujoma je jayu dujaanchjávadat, jets je'e kajxe'e je Cristo Jesús myiijn yaja naxviijn jetse'e duyaktso'okut je tókinax jáyuda, ats tse'e nuyojk tókinax jayu. [16] Ax je'e kajxts atse'e je Nte'yam xtukma't kux je'e ve'e chajkp jets atse'e nyaknuke'xnatákat nuyojk jets ka'a ve'e je viijnk jayu joma vaate'e je Jesucristo juu' dukuvuk, je'e juu' atse'e ntuntso'oxpajk, je'e ve'e chajkp jets atse'e je nu'ixvaatsun nyaktánut je'e kajxta pan pan jatye'e je

Jesús dụjaanchjávadap, ve'em tse'e dụjayẹjptuvat jẹ joojntykin juu' ve'e xạ'ma kạjx ijtp.
[17] ¡Yakmạja yakjaancha jẹts vintsạ'ạga tse'e y'ijtnit xạ'ma kạjx jẹ tun to'k Nte'yam, juu' ve'e
xạ'ma kạjx yakkutojknup, juu' ve'e ni vin'ita kavintǫ́kip, juu' ve'e kayak'ixp! Amén.

[18] Timoteo, n'onụkja'vipts ạts mitse'e. Yạ'ạ juu' ạts mitse'e tụntukpava'añ, pyaatyp
y'akẹẹguipts jẹ'ẹ ve'e mạạt jẹ Nte'yam jẹ y'ayook juu' ve'e jẹ utsta jẹ ajchta kyọjtsnajxtu
mits kạjx. Mputá̱kajapts jẹ'ẹ ve'e juu' ve'e mkọjtsụxjụdu jẹtse'e ọy xmutónụt xmupá̱kụt
jẹ Jesucristo jẹtse'e x'amạạdaagat nụjom juu' jatye'e ka ǫ́yap. [19] Tonụ tse'e ve'em jẹ
jaanchja'vin mạạt jẹts jẹ va'ajts vinma'yụn mạạt. Jẹme'e juu' ve'e dụkajaanchja'vidup
kụxe'e dụkamạjapạạmdi juu' ve'e jẹ Espíritu Santo kyạjtsp. [20] Ve'em xa ve'e jyajtti jẹ
Himeneo jẹts jẹ Alejandro, jẹ'ẹda juu' ạtse'e mpạạmdu jẹm jẹ Satanás kyạ'm jẹtse'e
yaktsaachpaa'tjadat, ve'em tse'e dụnụjávadat jẹts ka'a ve'e jẹ Nte'yam dụvinkọjtspẹ́ttat.

2

Jẹ'ẹ pạn vintsọ ve'e chapkǫ́tstat

[1] Muto'k viijn, jẹ'ẹ ạtse'e ntsạjkp jẹtse'e jẹ jayu jẹ Nte'yam dụ'amǫ́tudat anañụjoma
jẹ jayu kạjxta, jẹ Nte'yam dụmukǫ́tstat, dụmunoo'kxtụktat, jẹtse'e dụkukọjtsjadat.
[2] Ntsạjkpts ạtse'e jẹtse'e dụnụtsapkǫ́tstat pạn pạn jatye'e yakkutojktup jẹts pạn pạn
jatye'e jẹ kajpụn dụnụvinténidup, ax ve'em tse'e ọy aaj ọy jọọt njoojntykimdat, ọy
nmaajk'ijtumjadat jẹ Nte'yam mạạt, jẹtse'e nto'numdat juu' ve'e pyaatyp y'akẹẹguip.
[3] Ọy xa jẹ'ẹ ve'e ku ve'e ve'em yaknụtsapkạts, y'ọyja'vipts jẹ'ẹ ve'e jẹ nYaktsọọkpamda
Nte'yam, [4] kụx jẹ'ẹ ve'e chạjkp jẹtse'e anañụjoma jẹ jayu dụjayẹjptinit jẹ joojntykin juu'
ve'e xạ'ma kạjx ijtp jẹtse'e dụnụjávadat jẹ tyụv jẹ'ẹ. [5] To'kji xa jẹ'ẹ ve'e jẹ Nte'yam,
to'kjivats jẹ'ẹ ve'e pạne'e ọ'yixjup jẹtse'e dụyaknamyujọt'ǫ́yajat jẹ jayu jẹts jẹ Nte'yam, jẹ
jayu Jesucriistots jẹ'ẹ ve'e. [6] Namyasọọkjuts jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e y'uk'ạạ'k, ve'em tse'e dụkuvejt
anañụjoma jẹ jayu jẹ tyọkin. Yạ'ạ tse'e nụjava taan ku ve'e jẹ Nte'yam dụtsạjk. [7] Kụx
chạjkpe'e jẹtse'e anañụjoma jẹ jayu dụjayẹjptinit jẹ joojntykin juu' ve'e xạ'ma kạjx ijtp, jẹ'ẹ
kạjxts ạtse'e nyakpụụjm ka'amaayva jẹts kukạ́tsiva. Tyúvamts yạ'ạ ve'e juu' ạtse'e nkạjtsp,
ka'a ạtse'e ntaaya, kukạ́tsiva ạtse'e nyakpụụjm jẹts ạtse'e ntukyak'ixpá̱ktat jẹ tyụv jẹ'ẹ pạn
pạn jatye'e ka jẹ israeejlit jáyuvap jẹtse'e dụjaanchjávadat jẹ Cristo.

[8] Ntsọjkpapts ạtse'e jẹtse'e jẹ yaa'tyạjk chapkǫ́tstat pạn joma ve'e jẹ jaanchja'vivatạjk
ñay'amókajada, jẹ kyạ'ạj dụyakpojtụktat jẹ va'ajts aaj jẹ va'ajts jọọt mạạt, jẹ jayu
dụkamu'ẹ́kjadat jẹtse'e jẹ jayu dụkamạạtnakyọjtsvintsǫ́vjadat. [9] Ntsọjkpapts ạtse'e jẹtse'e
jẹ tạ'ạxtạjk ñaxyǫ́xjadat ọy yakxǫ́n ax jo'n dụpaa'ty dụ'akẹẹga ax jo'n dụvinmachjụ; ka
jẹ'ẹpe'e ku ve'e jẹ namyạjin kạjx dụpạmda jẹ vyaajy jẹ chojin ukpụ jẹ namyạjin kạjx
dụjayẹpta jẹ oro, jẹ perlas, ukpụ jẹ tsǫ́vax vit; [10] jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e jẹ y'ọy jẹ'ẹ dụtóndat,
ve'em ax jo'n dụpaa'ty dụ'akẹẹga jẹtse'e dụtóndat jẹ tạ'ạxtạjkta pạn pạn jatye'e vaandup
jẹts vyinja'vidup vyintsạ'kidupe'e jẹ Nte'yam. [11] Va'an tse'e jẹ tạ'ạxtạjk dụnaajk'ítjada jẹp
kutojkụn pa'tkup jẹtse'e amạ'ạt dụ'amọtunáxtat jẹ ka'ama'yụn. [12] Ka'a xa ạtse'e nyakjaty
jẹtse'e jẹ tạ'ạxtạjk dụyak'ixpá̱kụt jẹ yaa'tyạjk ukpụ dụyakkutojkjat, amạ'ạte'e y'ítụt. [13] Kụx
too'vạjkpe'e jẹ Nte'yam dụpụụjm jẹ Adán, van'it tse'e jẹ Eva. [14] Ax jẹ Adán, ka jẹ'ẹp tse'e
yakvin'ạạ'n, jẹ tạ'ạxtạjke'e. Ax ku tse'e yakvin'ụụ'n, van'it tse'e tyọkimpụjk. [15] Ax xọọnduk
jọọt tse'e y'íttat jẹ tạ'ạxtạjk, jẹ'ẹ ve'e ku ve'e jẹ ónụk dụjayẹpta jẹtse'e dụyakyẹẹ'kta,
ku ve'e ñaajk'ítjada jẹ jaanchja'vin mạạt jẹts jẹ tsọjkụn mạạt, va'ajts, jẹtse'e tsoj yakxǫ́n
jyáyuvada jyoojntykada.

3

Vintsọ ve'e jyoojntykadat pạn pạn jatye'e dụnụvinténidup jẹ jaanchja'vivatạjk

[1] Tyúvam xa yạ'ạ ve'e yạ kạts: Ọy xa jẹ'ẹ ve'e ku ve'e jẹ jayu dụtsạk jẹtse'e jẹ jaanchja'-
vivatạjk dụnụvintẹ́nat. [2] Ax ve'em tse'e, pạn pạn tse'e dụnuvinténip jẹ jaanchja'vivatạjk,
tun vinkọpkts jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e ti tọkin kyayakpaatjat, to'kji jẹ ñụdạ'ax dụjayẹ́pụt, ñay'aku-
vạạ'najat, ñaajk'ítjụt viji kej, yakxǫ́n jyáyuvat, ọy jayu ñapyá̱mjụt mạạt jẹ jẹ'yva jayu, jẹ
yak'ixpạjkk dụjátụt, [3] juu' jaty dụmutẹ́nat, kya'oo'kụt kyamo'okjụt, jẹ jayu dụkatsii'kụt, jẹ

jayu dukatso'oxpákut, je meen dukakáxjut, [4] dujátut vintso ve'e oy yakkutókut jep jyuump tyujkp, jets vintso ve'e je y'ónuk anañujoma kajx kyatsapákjadat jetse'e vyintsa'agajadat. [5] Kux pan ka'a xa ve'e dujaty vintso ve'e jep jyuump tyujkp yakkutókut, ¿vintsots je'e ve'e y'o'yixjut jetse'e du'ix'ítut je Nte'yam je jyayu joma ve'e ñay'amókajada? [6] Ka'ats je'e ve'e je jaanchja'vivatajk dunuvinténat pan pane'e tun vee'nnum ijtp ku ve'e jyaanchja'vi'ukvaajñ, kux pan ve'eme'e, to'mayji tse'e ñamyájajat jetse'e kya'at jep tokin jaatp jetse'e yakmooynit je tsaachpaatun juu' ve'e xa'ma kajx ijtnup, ve'em ax jo'n je ko'oyjáyuvap kya'a jep tokin jaatp jetse'e yakmooynit je tsaachpaatun juu' ve'e xa'ma kajx ijtnup. [7] Tun vinkópkpats je'e ve'e jetse'e ti tokin kyapaatuxjadat pan pan jatye'e dukajaanchja'vidup je Jesucristo. Kux pan yakpaatjip xa ve'e je tokin je jayu juu' ve'e dunuvinténip je jaanchja'vivatajk, nunjajtpe'e ku ve'e je Nte'yam dukoo'kmutoonnit dukoo'kmupajknit ax jo'n dupaa'ty du'akeega jetse'e ve'em kya'at jem je ko'oyjáyuvap kya'm.

Vintso ve'e jyoojntykadat pan pan jatye'e patto'nidup

[8] Nay ve'empa tse'e, pan pane'e dupatto'nidup je jayu juu' ve'e dunuvinténidup je jaanchja'vivatajk, tun vinkopkts je'e ve'e jetse'e ñaajk'ítjadat pan vintso ve'e yakvintsa'agadat, je jayu dukavin'aa'ndat, kya'oo'ktat kyamo'okjadat, je meen dukakáxjadat, [9] jetse'e ñaajk'ítjadat pan vintso ve'e je va'ajts vinma'yun maat dujaanchjávadat je oy kats je oy ayook juu' ve'e je Nte'yam xtuknuja'vimdu. [10] Va'an tse'e too'vajkp duyakpayo'oyda pan oye'e juu' dutonda. Ax pan ka'a tse'e ti tokin yakpaatjada, van'ítnum tse'e yakpámdat patto'nivada. [11] Nay ve'empa tse'e je ñuda'axta, ve'em tse'e dutsak jetse'e ñaajk'ítjadat vintso ve'e je jayu vyintsa'agajadat, ñay'akuvaa'najadat, dutóndat nujom ax jo'n dupaa'ty du'akeega. Ka'a tse'e y'akotsutoonkadat. [12] Ax je patto'niva, to'kjits je'e ve'e je ñuda'ax dujayéput, ñujávapts je'e ve'e oy vintso ve'e je kutojkun dupámut jep jyuump tyujkp jetse'e je y'ónuk duyakkutojkjat. [13] Kux je'eda pan pan jatye'e oy yakxón patto'nidup, yakvintsa'agadapts je'e ve'e, makk aaj makk joot tse'e dujayéptat je jaanchja'vin juu' ve'e yakjayejpp ku ve'e je jayu to'k muk y'it je Cristo Jesús maat.

Ooye'e dutunnumaja juu' ve'e je Nte'yam xtuknuja'vimdu

[14] Ntsajkpts atse'e jets ats mitse'e tsojk najkx nku'ix. Ax ntuknuja'yipts ats mitse'e ya nak, [15] kux pan ta'nip atse'e, mnuja'vinupts mits je'e ve'e vintso ve'e dutsak jetse'e je Nte'yam je jyayu ñaajk'ítjadat, je'eda pane'e dujaanchja'vidup je joojntyk Nte'yam, je'eda pane'e ijttup ax jo'n je xen jets je pats juu' ve'e tsoo'ntkp jep naaxyp, kux yakpojtuktupe'e jetse'e makk duyak'itta je tyuv je'e. [16] Ka'a xa ve'e ñunkayakkuvákut jets ooye'e dutunnumaja juu' ve'e je Nte'yam xtuknuja'vimdu. Ya'ats je'e ve'e:

Yaknukexnatajki xa ve'e je Jesucristo je jayu ni'kxax kópkax,
je Espíritu Santo tse'e je jayu dutuknuja'vi jets pyaatyp y'akeeguip je'e ve'e juu' ve'e tyoon kyojts,
íxjudu tse'e je ángeles,
yaknukojts tse'e joma ve'e may itunaax,
yakjaanchja'vi tse'e yaja naxviijn,
tsajpejtnuts je'e ve'e.

4

Je'eda pan pan jatye'e dumaso'oktap je tuv jaanchja'vin

[1] Ax je Espíritu Santo, va'ajtsts je'e ve'e du'avana jets ku ve'e tyáminit je itakax, jem tse'e pane'e dukoo'kjaanchja'vidinup je tyuv je'e jetse'e dupanajkxtat je ko'oyjáyuvap je y'ixpajkun juu' ve'e je jayu tyukvin'aa'ndup, [2] myajapámdapts je'e ve'e je jayu juu' ve'e taayidup, je jayu juu' ve'e dukoo'ktokinja'vidinup je kyo'oy je'e juu' ve'e tyoondup. [3] Ax je jayu tse'e va'andap jets ka'a ve'e je Nte'yam dutsak jetse'e je jaanchja'vivatajk je ta'axtajk ukpu je yaa'tyajk dujayéptat, pyavaanduvap tse'e je jayu jets jeme'e je kaaky je ju'kx juu' ve'e kyakáydap kyaja'kxtap. Ve'em tse'e dupava'andat óyame'e je Nte'yam dupuujm je kaaky je ju'kx jetse'e je kukojtsun maat dukáydat dija'kxtat je'eda pan pan jatye'e

dṵjaanchja'vidup jẹ Nte'yam jẹtse'e dṵnṵjávada jẹ tyṵv jẹ'ẹ. [4] Kṵx nṵjome'e juu' jatye'e
jẹ Nte'yam pyạạm, ọyts jẹ'ẹ ve'e, ni tía ve'e juu' ve'e nṵnkayakkuvạ́kup ku ve'e jẹ jayu
dṵmaa'yṵnjáva, [5] kṵx va'ajts jẹ'ẹ ve'e jẹ Nte'yam jẹ y'ayook kạjx jẹts jẹ tsapkạts kạjx.

Jẹ'ẹ pạne'e jẹ Jesucristo ọy dṵmutoomp dṵmupạjkp

[6] Pạn mtuk'ixp xa mitse'e yạ ixpạjkṵn jẹ utsta jẹ ajchta mạạt jẹ utsta jẹ tsạ'ạda, ọyts
mitse'e ve'em jẹ Jesucristo xmutún xmupṵk; jẹts jẹ ayook juu' ve'e njaanchja'vimdup jẹts
jẹ ọy ixpạjkṵn juu' ve'e mpanạjkxumdup, jẹ'ẹ tse'e mputạ́kajap jẹtse'e mạkk m'ijtnit to'k
muk jẹ Jesucristo mạạt. [7] Ax ka'a tse'e xmạjapạ́mṵt jẹ kạts juu' ve'e jẹ jayu myutaayvaattup
jẹtse'e japyayọ'ọy juu' dṵkọtsta, jẹ'ẹ ve'e mtónup mkọ́tsup vintsọ ve'e jẹ Nte'yam ijtp
xvintsạ'ạgat. [8] To'nṵxjup tse'e jẹ jayu ku ve'e jẹ ñi'kx jẹ kyọpk dṵyak'ampṵk ax jo'n
tyun ax jo'n kyoo'ya, ax anañṵjoma kạjx tse'e jẹ jayu tyo'nṵxjṵ ku ve'e dṵtoonka vintsọ
ve'e jẹ Nte'yam yakmạja yakjaancha y'ijtnit, to'nṵxjupts jẹ'ẹ ve'e yạ joojntykin kạjx
juu' ve'e ṵxyam jẹtse'e tyo'nṵxjṵt jẹ joojntykin kạjx juu' ve'e miimpnum. [9] Tyṵ́vam
xa yạ'ạ ve'e yạ kạts juu' ạts mitse'e nvaajnjip, pyaatyp y'akẹẹguipts jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e
anañṵjoma dṵjaanchjávadat. [10] Jẹ'ẹts jẹ'ẹ ve'e juu' ve'e nnṵto'numdup jẹtse'e jẹ vinma'yṵn
njayẹjpumda, jẹts jẹ'ẹ kạjxe'e n'a'íxumda jẹ joojntyk Nte'yam, juu' ve'e anañṵjoma
jẹ jayu kạjxta jẹ nṵtsọọkṵn dṵyakmiin yaja naxviijn, vinkọpk jẹ'ẹda pạn pạn jatye'e
jaanchja'vijidup.

[11] Jẹ'ẹ tse'e jẹ jayu mtukpava'anup jẹtse'e jẹ jayu xtuk'íxṵt. [12] Ka'a tse'e pạn mviijnk'íxjṵt
kṵx mitse'e mootsknum, jẹ nṵ'ixvaatsṵne'e m'ítṵt jẹja jẹ jaanchja'vivatạjk vyinkujk
pạn vintsọ ve'e mkạts, pạn vintsọ ve'e mnaajk'ítjṵ, pạn vintsọ ve'e jẹ tsọjkṵn jẹts jẹ
jaanchja'vin xjayep, jẹts pạn vintsọ ve'e va'ajts mjoojntyka. [13] Namvaat ạtse'e nje'ya,
tukvinkọ́tsats jẹ jayu jẹ Kunuu'kx Jatyán, jẹ'ẹ tse'e jẹ jayu mtukka'amáydap jẹtse'e
xtukyak'ixpạ́ktat. [14] Yakvinkọpka jẹ maa'yṵn jẹ putạjkin juu' ve'e jẹ Nte'yam mmọọjyju
ku ve'e jẹ kyạ'ạj mtuknṵkọọjnjidi jẹ'ẹ pạne'e dṵnṵvinténidup jẹ jaanchja'vivatạjk jẹtse'e
jẹ Nte'yam jẹ y'ayook dṵkọjtsnajxti mits kạjx, jẹ maa'yṵn jẹ putạjkints jẹ'ẹ ve'e juu' kạjxe'e
m'ọ'yixjṵ jẹtse'e jẹ jayu xtuknṵjávat jẹ Nte'yam jẹ y'ayook.

[15] To'k aaj to'k jọọte'e ve'em tonṵ jẹts mạjapạmṵ, ve'em tse'e anañṵjoma jẹ jayu dṵ'íxṵt
vintsọ ve'e jyaa'knṵyóka jẹ y'ọy jẹ'ẹ juu' ve'e mtuump mkạjtsp. [16] Xạ'ma tse'e ọy x'íxṵt
juu' ve'e mtuump mkạjtsp jẹts juu' ve'e jẹ jayu mtuk'ixp. Pạn mtuump xa ve'e ve'em,
mjayẹ́pup tse'e viinm jẹ joojntykin juu' ve'e xạ'ma kạjx ijtp, nay ve'empa jẹ'ẹda pạn pạn
jatye'e m'amọtunajxjṵdup.

5

Vintsọ ve'e jẹ Timoteo ñaajk'ítjṵt mạạt jẹ jaanchja'vivatạjk

[1] Ka'a tse'e jẹ na'avtạjk ọyvintsọva xnạạjmat, ñojk'ọ́ye'e tsoj yakxọ́n xtukvinjávat juu',
ve'em ax jo'n jẹ mtee' kṵy'ijt jo'n. Ve'em tse'e jẹ vajṵtyạjkta xjávat ax jo'n jẹ m'utsta
kṵy'ijt jo'n. [2] Nay ve'em tse'e jẹ amạjatạjk xjávat ax jo'n jẹ mtaak kṵy'ijt jo'n; jẹtse'e ve'em
xjávat jẹ kiixṵtạ'ạxta ax jo'n jẹ m'utsta kṵy'ijt jo'n, jẹ va'ajts aaj jẹ va'ajts jọọt mạạt jẹts jẹ
va'ajts vinma'yṵn mạạt.

[3] Ixṵ vintsọ ve'e yakputạ́kat jẹ ku'ạạ'k tạ'ạxtạjk pạn pạne'e kọọ'k'ijtṵxjinup pạn pạn
jatye'e putạ́kajap. [4] Ax pạn jẹm tse'e jẹ ku'ạạ'k tạ'ạxtạjk juu' ve'e jẹm jẹ y'ónṵk ukpṵ
jẹ y'ap jẹ y'ọk, va'an tse'e jẹ muutskit ónṵk too'vạjkp jẹ myṵ́jit jayu dṵ'ix'itta. Va'an
tse'e dṵtonṵmpijtjidinuva jẹ tsọjkṵn jẹts jẹ maa'yṵn juu' ve'e jayẹjpṵxjṵdu ku ve'e
mạkkna tsọtsna vyẹ'nada, ve'em ax jo'n dṵpaa'ty dṵ'akẹẹga ku ve'e jẹ Nte'yam yakvinjava
yakvintsạ'ạga, kṵx jẹ'ẹ ve'e jẹ Nte'yam y'ọyja'vip. [5] Ax jẹ ku'ạạ'k tạ'ạxtạjk pạn pạne'e
katuntih'ijtṵxjup jẹtse'e naaydum tṵtyaanni, jẹ Nte'yam tse'e y'ajọọtip, jọ́vum xạạj
jọ́vum tsooj tse'e dṵmunoo'kxtṵk jẹtse'e chapkạts. [6] Ax jẹ ku'ạạ'k tạ'ạxtạjk juu' ve'e
jẹm xọọjntkṵn jọọtm naajk'ituvaajnjup, ọ́yam tse'e jyajoojntyka, jẹm tse'e jẹ tọkin kyạ'm
ñaajk'ítjṵ. [7] Juu'ts ạts mitse'e ntuknṵja'yip, jẹ'ẹ tse'e mtukpava'andap jẹ jaanchja'vivatạjk,
ve'em tse'e ti tọkin kyayakpaatjadat. [8] Pạn jẹm xa ve'e pạne'e natyijjup jaanchja'viva
jẹtse'e dṵka'ix'it jẹ jyayu, vinkọpkts jẹ'ẹ ve'e juu' ve'e jẹp jyṵṵump tyṵjkp, ka'a tse'e

dṵkuvṵk jẹ tṵv jaanchja'vin, nṵyojk jẹ kyọ'ọy jẹ'ẹ jẹ'ẹ ve'e ku ve'e ve'em dṵtún jẹts ka'a ve'e jẹ'ẹ juu' ve'e tyoondup pạn pạn jatye'e jẹ Nte'yam dṵkajaanchja'vidup, y'ix'ijttupts jẹ'ẹ ve'e jẹ jyáyuda.

9 Ku ve'e yakjavyẹ́ttat jẹ ku'ạạ'k tạ'ạxtạjk juu' jatye'e jẹ jaanchja'vivatạjk pyutạ́kadap, jẹ'ẹjyji tse'e jyavyẹjtjadap jẹ xyạạj pạn pạn jatye'e toogupx joojnt tṵtyạ́kada, juu' ve'e to'kji jẹ yaa'tyạjk dṵjayẹjptu, 10 jẹtse'e yaknṵjava jẹ y'ọy jẹ'ẹ kạjx juu' ve'e tyoondu, ve'em ax jo'n jẹ ónṵk dṵyakyẹẹ'kti, ọy jayu ñapyạạjmjidi mạạt jẹ jẹ'yva jayu, dṵpakpojti jẹ Nte'yam jẹ jyayu, jẹtse'e dṵputạjkidi pạn pạn jatye'e tsaachpaattup, jẹ'ẹ ve'e ku ve'e nṵjom jẹ y'ọy jẹ'ẹ dṵtoondi.

11 Ax ka'a tse'e yakjavyẹ́tṵt jẹ ku'ạạ'k tạ'ạxtạjkta juu' ve'e dṵkatạjkipna toogupx joojnt. Kṵx ku xa ve'e jẹ yaa'y kax dṵjayẹpta, ka'a tse'e dṵ'ukkuvạjktini juu' ve'e vyaajntktu vintsọ ve'e dṵmutóndat dṵmupạ́ktat jẹ Cristo, yaa'vyạkuvaandinuvape'e. 12 Ku ve'e ve'em dṵtonda, tukkuvẹ́tjadapts jẹ'ẹ ve'e jẹ Nte'yam jẹ'ẹ kạjx ku ve'e dṵkakutyonda juu' ve'e ñṵ'atsọ'vidu. 13 Nooxjajttup tse'e kṵxe'e jẹ tyoonk kya'ijtṵxjada, ax ka nooxjyap tse'e, tạjkm tạjkme'e tyạjkiduva jẹtse'e y'akọtsṵtoonkada, dṵtuktạ́kada juu' ve'e kapaatjṵdup, jẹtse'e jyomva'anda tyiva'anda. 14 Jẹ'ẹ kạjxts ạtse'e ntsạk jẹtse'e jẹ muutskit ku'ạạ'k tạ'ạxtạjk yaa'vyạjktinuvat, jẹ ónṵk dṵjayẹ́ptat, jẹtse'e jẹ jyạạjn jẹ tyạjk dṵ'ix'íttat. Ax ve'em tse'e kya'ọ'yixjadat vintsọ ve'e jẹ tọkin xpaatjimdat yạ'ạ kạjx jẹ jayu juu' ve'e dṵtso'oxpạjktup jẹ Nte'yam. 15 Kṵx jẹme'e jẹ ku'ạạ'k tạ'ạxtạjk juu' ve'e jẹ tṵvṵtoo' dṵmasọọktu jẹtse'e jẹ Satanás dṵpanạjkxti.

16 Pạn jẹm xa ve'e jẹ jaanchja'viva, jẹ yaa'tyạjk ukpṵ jẹ tạ'ạxtạjk, jẹtse'e jẹm jẹ jyayu juu' ve'e ku'ạạ'k tạ'ạxtạjk, va'an tse'e dṵputạ́kada, ve'em tse'e jẹ jaanchja'vivatạjk kyatso'oxjajtṵxjadat jẹtse'e y'ọ'yixjadat jẹtse'e dṵputạ́kadat jẹ ku'ạạ'k tạ'ạxtạjkta pạn pạn jatye'e katuntih'ijtṵxjṵdup.

17 Jẹ jayu pạn pạn jatye'e dṵnṵvinténidup jẹ jaanchja'vivatạjkta, jẹ'ẹ tse'e yakmọ'ọdap nṵyojk jẹ vintsạ'kin jẹts jẹ putạjkin, vinkọpk jẹ'ẹda pạn pạn jatye'e ka'amaaydup jẹtse'e yak'ixpạkta. 18 Kṵx jidṵ'ṵme'e jẹ Kunuu'kx Jatyán vya'añ: “Ka'a tse'e jẹ y'ajẹ́n xpạạjmjat jẹ tsapkaaj juu' ve'e dṵvintẹẹ'mp jẹ trigo.” Vaampap tse'e jidṵ'ṵm: “Jẹ toompa jayu, vyinmajtsjupts jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e yakmujóyṵt.” Jidṵ'ṵm tse'e vya'añ.

19 Ka'a tse'e xmạjạpạ́mṵt jẹ jayu juu' ve'e dṵnṵ'ạạ'nip ukpṵ dṵnṵvampẹjtp to'k jẹ jayu juu' ve'e dṵnṵvinténip jẹ jaanchja'vivatạjk, van'ítnume'e pạn jẹme'e nṵmẹjtsk ukpṵ nṵtoojk juu' ve'e dṵnṵkọjtspẹjttup jẹ y'ayook. 20 Ax jẹ jayu juu' ve'e dṵnṵvinténidup jẹ jaanchja'vivatạjk jẹtse'e tyọkintonda, mtuknạạjmap tse'e jẹja anañṵjoma jẹ jayu vyinkujk, ve'em tse'e jẹ viijnk jayu chạ'ạgadat jẹtse'e ve'em kyajátkiduvat. 21 Jẹ Nte'yam jẹts jẹ Jesucristo mạạt jẹ y'aangeles, jéjats ạts mitse'e jẹ'ẹ vyinkujkta ntukpava'añ jẹts yạ'ạ ve'e xkutyónṵt. Ni to'k ni jado'k tse'e xkaviijnk'íxṵt. 22 Payọ'ọyṵ ọy pạn pạne'e ọy dṵ'ix'ijttup jẹ Nte'yam jẹ jyayu, van'ítnum tse'e jẹ mkạ'ạj xtuknṵkọ́nṵt. Kṵx pạn mtuknṵkạạmpe'e jẹ mkạ'ạj jẹ jayu juu' ve'e dṵka'ọy'ix'ijttup jẹ Nte'yam jẹ jyayu, mtukpaatjupts mits jẹ'ẹ ve'e jẹ tyọkin. Va'ajtsts mitse'e mnaajk'ítjṵt.

23 Jẹ'ẹ kạjx tse'e kṵxe'e vane'em mpṵkjṵ jẹtse'e jẹ jọtpa'am xjayep, kádits tun jẹ tsoxk nạạjji x'uu'k, ookpa ve'e vẹẹ'n jẹ tsaaydum pa'ajk nạạj.

24 Jẹ'ẹ kạjx tse'e payọ'ọyṵ ọy kṵx jẹme'e juu' ve'e ixna kẹ'xna tọkintoondup, ka'a tse'e vyinkọpka jẹtse'e jẹ viijnk jayu ọy dṵpayọ'ọyṵt jẹts ka'a jẹ'ẹ ve'e y'ọya juu' ve'e tyoondup. Jẹmpa tse'e pạne'e jẹ tyọ́kinda kanṵkẹ'xnatạjkip jatyji, ṵx'ọọknume'e. 25 Nay ve'empa tse'e, yaknṵja'vivap xa ve'e juu' ve'e jẹ jayu ọy tyuump. Ax pạn ka'a tse'e jatyji yaknṵjava, ṵx'ọọknum tse'e yaknṵjava. Ka'a xa ve'e juu' yu'uts ñaxy.

6

1 Nṵjom pạn pạn jatye'e mutoondup, va'an tse'e dṵvintsạ'ạgada jẹ vyintsạnda, ve'em tse'e jẹ Nte'yam kyayakvinkọjtspẹ́tṵt jẹtse'e jẹ jayu dṵkapakọ́tsṵt jẹ n'ixpạjkṵnamda. 2 Ax pạn jẹ jaanchja'viva jáyuts jẹ'ẹ ve'e jẹ vyintsạnda, ka'a tse'e dṵyakvintsạ'kintọ́kidat jẹ vyintsạnda kṵx y'utsta y'ajchta jẹ'ẹ ve'e, nṵyojk ọye'e dṵtoojnjadat juu' ve'e ọy, kṵx

je vyintsanda, pyutajkidupts je'e ve'e pan pan jatye'e yaktsojktup jetse'e je Jesucristo dujaanchjávada. Tukyak'ixpaku ve'em je jayu jetse'e ve'em xtukka'amáyut.

Je tuk'o'yin jets je tukjotkadaakun

3 Pan jem xa ve'e je jayu juu' ve'e dutuk'íxtup je viijnk ixpajkun jetse'e dukakuvakta
je va'ajts ixpajkun juu' ve'e je Maja Vintsán Jesucristo jye'e, je va'ajts ixpajkun juu' ve'e
dumaatnavyaatjup dumaatnay'akeeguijup je Nte'yam jye'e, 4 ka'ats je'e ve'e dutinujávada,
namyájijidup je'e ve'e, je'ejyji ve'e tyoonkidup juu' ve'e je jayu natyukkojtsvintsoojvjup.
Ax ku tse'e je jayu ñakyojtsvintsávju, je'e tse'e dujyakjéjip je ejkun, je tso'oxpajkun,
je vinkojtspejtun, je ko'oy vinma'yun, 5 ka'a tse'e ñayjávajada je jayu. Ka'a xa ve'e
y'oya je vyinma'yunda pan pane'e ve'em játkidup, ka'a tse'e dunujávada je tyuv je'e,
ve'eme'e vyinmayda jets je y'avintso o'yin je'e ve'e ku ve'e je jayu je Nte'yam duvinjava
duvintsa'aga. 6 Ax maja o'yints je'e ve'e ku ve'e je jayu je Nte'yam duvinjava duvintsa'aga,
je'e ve'e ku ve'e yaktukjotkada'aky vinxupe'e juu' yak'ix yakjayep. 7 Ni tía xa ve'e
nkayakje'yumdi yaja naxviijn ku ve'e nke'xumdi, ni tía tse'e nkayaktsoo'numduvat ku
ve'e n'ooo'kumdinit. 8 Ax pan njayejpumdup tse'e je kaaky je naaj jets je vit je xox,
ntukjotkadaakumdapts uu'm je'e ve'e. 9 Je'e pan pan jatye'e naajkkumeenavaajnjudup,
ka'ats je'e ve'e cho'oxa vintso ve'e kya'adat jep tokin jaatp, y'ajootidup tse'e may viijn juu'
ve'e ka víjap ka kéjap jets juu' ve'e yaktokintoojnjudup. Ax je'e tse'e je jayu duyakma'tp
jetse'e dutukmasa'ak je Nte'yam je tyoo'. 10 Ku xa ve'e je jayu dunas'ayova je meen, je'ets
je'e ve'e duyakjéjip je ko'oy vinma'yun jets je ko'oy to'nun. Jemda tse'e juu' ve'e je tuv
jaanchja'vin dukoo'kmajapaamdinup kux ooye'e dutuntsokta jetse'e kyumeenadat, ve'em
tse'e tyoo'tókida jetse'e je jyoot je jya'vin ooy tyunyaktsaachpaa'tjada.

Ku je kyo'oy je'e yak'amaadaaga

11 Ax mits, je Nte'yam je jyayu, ka'a tse'e x'itumo'ot ya ko'oy too'; je'e ve'e mtónup
mkótsup je tyuv je'e, vinjava vintsa'aga je Nte'yam, jayepu je jaanchja'vin jets je tsojkun,
mutena juu' jaty, naajk'ítju nuu'k aaj nuu'k joot, 12 jets amaadaaga je jaanchja'vin kajx je
kyo'oy je'e. Tun'ixu vintso ve'e xjayejpnit je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp, je'e juu'
ve'e je Nte'yam mtuknuyaaxuxju jets juu' kajxe'e je tuvakojtsun oy xpuujm jeja je numay
jayu vyinkujk, je'ets je'e ve'e ku ve'e mnay'ava'niji vintso ve'e mjaanchjáva.

13 Je Nte'yam, juu' ve'e je joojntykin duyajkp, jets je Jesucristo, juu' ve'e jem je
Poncio Pilato vyinkojkm oy je tuvakojtsun dupaam, jéjats ats mitse'e je'e vyinkujkta
ntukpava'añ 14 jetse'e xkutyónut je toonk juu' ve'e je Nte'yam mmoojyju, ve'em tse'e
je jayu va'ajts dunujávadat jets pan ti je'e ve'e je tokin jetse'e ñaajk'ítjadat oy jets
va'ajts. Tonu ve'em van'it paat ku ve'e myiinnuvat je nMaja Vintsánamda Jesucristo.
15 Ax miinnuvapts je'e ve'e, ve'em ax jo'n dunupaajmtki je Kunuu'kx Tee', je'ejyji ve'e
nujom juu' jaty duka'mikajxp, je Yakkutojkpa juu' ve'e duyakkutojkjip je yakkutojkpatajk
jets je Vintsán juu' ve'e dunuvintsánip je vintsántajk. 16 Je'e xa ve'e tun to'kji juu' ve'e
duka'mip juu' jatye'e kavintókip, joojntykipts je'e ve'e jeja ajajtk it jaat joma ve'e ni pana
kyanaajktámaja. Ni pana xa ve'e kya'ixju, ni pana xa ve'e kya'o'yixju jetse'e y'íxjut. ¡Je'e
tse'e xa'ma kajx dunumájinup dunujaanchinup jetse'e je kutojkun dujayejpnit! Amén.

17 Naajmada pan pan jatye'e kumeenda yaja naxviijn jets ka'a ve'e ñamyájajadat jets ka'a
ve'e jem je meen kya'm ñapyámjadat, kux ka'a ve'e dunujávada vinxupe'e ya it jyaa'knáxut
ku ve'e dujaa'kjayéptat je myeen, ñojk'óye'e jem je Nte'yam y'am kya'm ñapyámjadat,
je'e juu' ve'e ooy xtunmo'yumdup nujom juu' jaty je'e kajx jetse'e ntukxoojntkumdat.
18 Naajmada jetse'e dutóndat juu' ve'e oy jets juu' ve'e y'íxtup jyayejptup, je'e tse'e
tyukputákadap je viijnk jáyuda. 19 Ku tse'e ve'em dutóndat, y'apaamdukadapts je'e ve'e
juu' ve'e miimpnum jetse'e duyakvinkópkadat je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp.

Juu' ve'e je Pablo tyukpavan'ux'ookinu je Timoteo

20 Timoteo, va'ajts tse'e xyak'ítut je oy kats je oy ayook juu' ve'e myaktukkatajki. Ka'a
tse'e x'itumo'ot jetse'e jyéjat je ko'oy ayook jets je kats juu' ve'e tyijtup nuja'vin, ax ka'a
tse'e je kats dumaatnavyaa'tyju dumaatnay'akeegaja je Nte'yam je y'ayook. 21 Jeme'e je

jayu juu' ve'e ve'em yak'ixpajktup, ve'eme'e vya'anda jets y'íxada ve'e je Nte'yam; ax ka'a tse'e du'íxada, myasooktinuts je'e ve'e je tuv jaanchja'vin.

Je Nte'yam tse'e mkunoo'kxjup.

Ya'a tse'e je mumejtsk nak juu' ve'e je Pablo tyuknuja'yi je Timoteo

1 Atse'e je Pablo, je Nte'yamts atse'e xvinkoon jets atse'e n'ítut je Jesucristo je
kyukátsiva je'e kajx jets atse'e n'avánat je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp, je'e tse'e
xtukvinva'nimdu ya joojntykin juu' ve'e yakjayejpp ku ve'e je jayu y'it to'k muk je
Jesucristo maat. 2 Timoteo, ooy ats mitse'e ntuntsak, n'onukja'vipts ats mitse'e je'e kajx
ku ve'e xjaanchja'vi'ukvaajñ je Jesucristo ku atse'e x'amotunajxy. Je Nte'yam, juu' ve'e
nTee'imdup, jets je nMaja Vintsánamda Cristo Jesús, je'e tse'e mkunoo'kxjadap jetse'e
m'ijtnit je tyukmo'tun maatta jets je y'oy joot maatta.

Vaajnja tse'e anañujoma je jayu je oy kats je oy ayook

3 Je va'ajts vinma'yun maat atse'e nvinjava nvintsa'aga je Nte'yam, ve'em ax jo'n
dutoonduva uu'm je njujpit jáyuvamda. Jóvum xaaj jóvum tsooj atse'e je Nte'yam
nkukajtsja mits kajx ku atse'e ntsapkats. 4 Njaa'myejtsp atse'e vintso ve'e je mvinnaaj
vyajntyk. Ooyts atse'e ntuntsak jets ats mitse'e n'íxnuvat jets atse'e ve'em ooy ntunx-
oondukut. 5 Njaa'myejtsp atse'e vintso ve'e to'k joot xjaanchjáva je Nte'yam, ve'em ax jo'n
dutoonduva je m'ok Loida jets je mtaak Eunice. Vinjava atse'e ntañ jets ve'emna mitse'e
xjaanchjáva uxyam paat. 6 Je'e kajxts ats mitse'e ntukjaa'myéts jetse'e xjaa'kyaknuyókat
je maa'yun je putajkin jetse'e ve'em je jayu xjaa'ktuknuja'vi'ata'atsut je Nte'yam je
y'ayook, je maa'yun je putajkin juu' ve'e je Nte'yam mmoojyju ku ats mitse'e ya nka'aj
ntuknukaajn. 7 Kux je Espíritu Santo, juu' ve'e je Nte'yam xmo'yumdu, ka je'e kajxapts je'e
ve'e xmo'yumdi jetse'e je jayu x'atsa'kimdat, je'e kajxe'e jetse'e njayejpumdinit je makk
aaj je makk joot jets je tsojkun, jetse'e nnay'akuvaa'nimjidinit. 8 Ka'a tse'e xtuktso'otyónut
jetse'e je tuvakojtsun xpámut je nMaja Vintsán kajxamda. Ka'ats ats mitse'e xtukt-
so'otyoompat ku atse'e yap poxuntujkp n'it je'e kajx, ñojk'óye'e je Nte'yam je myakkin
kajx xtukmaatjayéput je jaanchja'vivatajk je tsaachpaatun juu' ve'e jéjip ku ve'e je jayu
yakvaajñja je oy kats je oy ayook. 9 Je Nte'yam xa ve'e xyaktsookumdu, xyaaxjimduts uu'm
je'e ve'e jetse'e njoojntykimdat vintso ve'e yakmaja yakjaancha y'ijtnit. Ka je'e kajxap
tse'e xyaktsookumdi kuxe'e juu' nto'numdi, je'e ve'e ku ve'e ve'em viinm dunupaajmtki
jets je'e kajxpa ve'e kuxe'e je maa'yun xtoojnjimda je Cristo Jesús kajx, je maa'yun juu'
ve'e xtuknupaajmtkimdu van'ítani ku ve'e ya it kyatsoo'ndukna vye'na. 10 Ax ya maa'yun
tse'e nukę'xnatajki ku ve'e myiijn je nYaktsookpamda Jesucristo, je'e tse'e duyakkutoki
je oo'kun jetse'e je jayu dutuknuja'vi je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp. Je oy kats
je oy ayook kajx xa ve'e nnuja'vimda vintso ve'e njayejpumdinit ya joojntykin. 11 Nay
je'e kajxpats atse'e je Nte'yam xpuujm ka'amaayva, kukátsiva, jets yak'ixpajkpa. 12 Je
oy kats je oy ayookts atse'e nkutsaachpaadip, ax ka'ats atse'e ntuktso'otyún, kux tyuva
atse'e nnayja'vijini jets jem atse'e je Jesucristo y'am kya'm nmapyaajmji, nay tyúvats
atse'e nnayja'vijini jets jyayejpp je'e ve'e je kutojkun jetse'e du'ix'ijtnit juu' ats je'e ve'e
xtukkatajki. Van'it paat tse'e ve'em dutónut ku ve'e myiinnuvat.

13 Panajkxu je tuv ixpajkun, ve'em ax jo'n atse'e x'amotunajxy. Ve'em tonu je
jaanchja'vin maat jets je tsojkun maat juu' ve'e je Cristo Jesús xmo'yumdup. 14 Va'ajts tse'e
xyak'ítut jetse'e je jayu xtuk'íxut je tuv ixpajkun juu' ve'e myakmooy. Je Espíritu Santo,
juu' ve'e ijtp yam nja'vin kajxmamda, je'e tse'e mputákajap jetse'e ve'em xtónut.

15 Xmasookinuts atse'e nujom pan pan jatye'e tsuunidup jem ásiait y'it jootm, ax
xnujava jo'n, numejtsk je'e ve'eda juu' ve'e duxaajidup Figelo jets Hermógenes. 16 Je
Maja Vintsane'e dutukmo'otup je Onesíforo maat pan pan jatye'e tsuunidup jep jyuump
tyujkp, kux may nax ats je'e ve'e xyakjot'amaji jets atse'e xkatuktso'otyuujn ku atse'e yap
poxuntujkp n'it. 17 To'k aaj to'k jootts atse'e x'ixti ku ve'e vye'na yaja rómait cyiudaaj kujx,
ka'ajam atse'e x'ixti'atuvi vi'nam atse'e xkapaa'ty. 18 Je Maja Vintsán tse'e tukmo'otjup je

xa̱aj ku ve'e myiinnuvat. O̱y xa mits je̱'e̱ ve'e xnu̱java je̱ts je̱'e̱ a̱tse'e o̱o̱y xtumpatto'ni je̱m
éfesovit kyajpu̱n ka̱jxm.

Je̱'e̱ pa̱ne'e je̱ Jesucristo o̱y du̱mutoomp du̱mupa̱jkp

2

[1] Je̱ts mits, juu' a̱tse'e n'onu̱kja'vip, pa̱mu̱ je̱ ma̱kk aaj je̱ ma̱kk jo̱o̱t je̱ maa'yu̱n ka̱jx
juu' ve'e je̱ Cristo Jesús xtoojnjimdup. [2] Je̱ ayook juu' ve'e m'amo̱tunajx je̱ts a̱tse'e je̱ja
je̱ nu̱may jayu vyinkujk ntuk'ix, je̱'e̱ts mitse'e je̱ jayu mtuk'íxup pa̱n pa̱n jatye'e je̱ tyu̱v
je̱'e̱ du̱toondup je̱tse'e du̱jajttuvat vintso̱ ve'e je̱ viijnk jayu du̱tuk'íxtuvat.
[3] Ve'em ax jo'n to'k je̱ o̱y tojpa du̱mutena je̱ tsaachpaatu̱n, nay ve'empats mitse'e
xmuténivat je̱ tsaachpaatu̱n je̱ Cristo Jesús ka̱jx. [4] Je̱ tojpa juu' ve'e je̱p tyoonk ja̱a̱tp
ijtp, ka'a tse'e du̱tukta̱ka je̱ toonk juu' ve'e je̱ tojpa kyaje̱'e̱ip, ve'eme'e du̱tún ax jo'n
y'o̱yjávajat je̱'e̱ juu' ve'e yakta̱jkiju tojpa. [5] Nay ve'empa tse'e, pa̱n pa̱n jatye'e noomdup,
nacho̱ts'íxju̱dup, ukpu̱ viijnk du̱koo'yidup, óyame'e mya̱a̱da'akta, ka'a tse'e du̱pa̱kta pa̱n
ti ve'e ñu̱koo'yidup pa̱n ka'a ve'e kyoo'yada ax jo'n tukpava'añ y'it je̱tse'e kyoo'yadat.
[6] Je̱ yoova jayu, paatjupts je̱'e̱ ve'e je̱tse'e mutoo'va̱jkp tyukka̱da'akjadat je̱ trigo ta̱a̱jm.
[7] Payo̱'o̱yu̱ o̱y juu' a̱tse'e nka̱jtsp; je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n tse'e mtukvinjávajap nu̱jom.
[8] Jaa'myé̱tsu̱ je̱ts je̱ Jesucristo ve'e du̱yaknu̱ke̱'xnata̱jki je̱ts je̱ Nte'yam je̱'e̱ ve'e, je̱'e̱ ve'e
ku ve'e jyoojntykpa̱jknuva ku ve'e y'uk'a̱a̱'k. Yaknu̱ke̱'xnata̱jkiva tse'e je̱ts jayu je̱'e̱ ve'e,
je̱'e̱ ve'e ku ve'e y'it je̱ yakkutojkpa David je̱ chaan je̱ kyo̱o̱j. Ya̱'a̱ xa ve'e je̱ o̱y ka̱ts je̱
o̱y ayook juu' a̱tse'e je̱ jayu nvaajnjidup. [9] Ya̱ o̱y ka̱ts ya̱ o̱y ayook ka̱jx a̱tse'e nmutena je̱
tsaachpaatu̱n, je̱'e̱ paat je̱ts a̱tse'e yap poxu̱ntu̱jkp n'it ax jo'n a̱tse'e ku̱n'ijt to'k juu' ve'e
je̱ ma̱ja̱ to̱kin du̱toomp y'ijt. Ax je̱ Nte'yam je̱ kya̱ts je̱ y'ayook, ka'ats je̱'e̱ ve'e je̱ jayu to'k
viijn du̱yak'it ax jo'n a̱tse'e to'k viijn nyak'it, va'kxtk'ata̱a̱tspts je̱'e̱ ve'e may viijn. [10] Nu̱jom
juu' jaty a̱tse'e nmuténip je̱'e̱ je̱ y'o̱'yin ka̱jxta pa̱n pa̱n jatye'e je̱ Nte'yam vyinko̱o̱n, ax
ve'em tse'e je̱ Jesucristo yaktso̱'o̱kjadat, to'k muk tse'e y'ijttinit je̱'e̱ ma̱a̱t je̱tse'e xa̱'ma
ka̱jx jyoojntykidinit joma ve'e je̱ ma̱jin.
[11] Tyúvamts ya̱'a̱ ve'e ya̱ ka̱ts juu' ve'e njaanchja'vimdup:
Pa̱n ijtumdup tse'e ax jo'n ku̱n'o̱o̱'kumdi je̱ Cristo ma̱a̱t je̱'e̱ ka̱jx ku ve'e to'k muk n'ijtumda
je̱'e̱ ma̱a̱t,
xa̱'ma ka̱jxts u̱u̱'m je̱'e̱ ve'e nma̱a̱tjoojntykimdinit;
[12] pa̱n je̱'e̱ ma̱a̱tts u̱u̱'me'e ntsaachpaatumda,
je̱'e̱ ma̱a̱tts u̱u̱'me'e nyakkutojkumduvat;
pa̱n ka'ats u̱u̱'m je̱'e̱ ve'e nnatyukpa̱jkumjada,
ka'ats u̱u̱'m je̱'e̱ ve'e xnatyukpa̱jkumju̱duvat;
[13] pa̱n ka'a tse'e nkutyo'numda je̱ y'ayook,
kyutyuumpts je̱'e̱ ve'e juu' ve'e kya̱jtsp,
ku̱x ka'a xa ve'e nvaat vimpit du̱tónu̱t juu' ve'e kya̱jtsp.
Jidu̱'u̱m xa ya̱'a̱ ve'e ya̱ ka̱ts.

Je̱ mutoompa je̱ mupa̱jkpa juu' ve'e je̱ Nte'yam y'o̱yja'vip

[14] Tukjaa'myé̱tsta je̱ jaanchja'vivata̱jk juu' a̱tse'e tu̱nja'a. Tukpava'anda je̱ja je̱ Ma̱ja̱
Vintsá̱n vyinkujk je̱ts ka'a ve'e ñatyukko̱jtsvintsó̱vjadat o̱yjuu' ka̱ts ayooka juu' ve'e
kyapaatyp kyah'ake̱e̱guip ma̱a̱t je̱ tyu̱v je̱'e̱, ni vinxu̱pa xa je̱'e̱ ve'e kyato'nu̱xjada ku ve'e
ñakyo̱jtsvintsó̱vjada, ko̱o̱jyji ve'e je̱ jayu du̱yakme̱jtsvinmáyda pa̱n pa̱ne'e amo̱tunajxtup.
[15] Pa̱n vinxu̱pe'e m'o̱'yixju̱, je̱'e̱ tse'e mtónup juu' ve'e je̱ Nte'yam y'o̱yja'vip, ve'em ax
jo'n to'k je̱ toompa juu' ve'e du̱toomp juu' ve'e je̱ vyintsá̱n y'o̱yja'vip je̱ts ka'a tse'e tii
juu' ve'e tyuktso̱'o̱tyuump. O̱y yakxo̱ne'e xko̱jtsva'atsu̱t je̱ tu̱vu̱ka̱ts je̱ tu̱v ayook. [16] Ka'a
tse'e x'itu̱mo̱'o̱t je̱ ka̱ts je̱ ayook juu' ve'e kyapaatyp kyah'ake̱e̱guip ma̱a̱t je̱ tyu̱v je̱'e̱,
ku̱x pa̱n pa̱n xa ve'e ve'em du̱ko̱jtstup, yakvintsa̱'kinto̱ki'ata̱a̱tstupts je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam.
[17] Juu' jaty tse'e je̱ jayu tyuk'ixpa̱jktup, ve'em tse'e yo̱'o̱y ax jo'n je̱ pa'am juu' ve'e je̱ jayu
du̱yakma'tp. Nu̱me̱jtsk je̱'e̱da juu' ve'e ve'em du̱yakva'kxtktup je̱ ayook, je̱ Himeneo je̱ts je̱
Fileto. [18] Too'tó̱kidu xa je̱'e̱ ve'eda, ve'em tse'e je̱ jayu du̱tuk'ixta je̱ts ka'a ve'e je̱ o̱o̱'kpata̱jk

y'ukjoojntykpajktinuvat. Ax jem tse'e je jaanchja'vivatajk juu' ve'e yakvinmamya'ttu maat je y'ixpajkunda. [19] Ax je Nte'yam tse'e xpaajmjimdu yam nja'vin kajxmamda je jaanchja'vin juu' ve'e tam xyak'ijtumdup je'e maat. Ve'em xa ya'a ve'e ya jaanchja'vin ax jo'n je ayook juu' ve'e vaamp: "Y'ixa xa ve'e je Maja Vintsán pan pan jatye'e jye'eip", jets nay jidu'umpa: "Nujom tse'e pan pan jatye'e du'ava'nidup jets je Cristo je jyayu je'e ve'eda, va'an tse'e dumasookti nujom juu' jatye'e ka óyap." Jidu'um tse'e vya'añ.

[20] Joma ve'e je oy tajk, ka je apajkinjyapts jepe'e juu' ve'e oro jets juu' ve'e plata, jeppa ve'e juu' ve'e kup jets juu' ve'e naax, jep tse'e juu' ve'e je ñumajin maat yaktuump, nay jeppa tse'e juu' ve'e ka je ñumajin maatap yaktuump. [21] Ve'em xa uu'me'e n'ijtumda ax jo'n je apajkin juu' ve'e ijtp joma ve'e je oy tajk. Pan naajkvaatsumjudupts uu'me'e jetse'e nmasookumda nujom juu' jatye'e ka óyap, ve'em tse'e n'ijtumdat ax jo'n je apajkin juu' ve'e je jayu je ñumajin maat yaktuump, apaamduka tse'e n'ijtumdat jetse'e nto'numdat pan ti ve'e je Maja Vintsán chajkp.

[22] Ka'a tse'e mnamyaso'okjut jetse'e myakkutojkuxjut je vinma'yun juu' ve'e je muutskit ónuk jyayejptup ku ve'e jyomvinmayda tyivinmayda; panajkxu je tyuv je'e, je jaanchja'vin, je tsojkun, jets je oy joot. Panajkxu je'e maat nujom je'eda pan pan jatye'e va'ajts aaj va'ajts joot dujaanchja'vidup je Maja Vintsán. [23] Ka'a tse'e x'itumo'ot pan pan jatye'e nakyojtsvintsoojvjudup je ayook kajx juu' ve'e kyapaatyp kyah'akeeguip, mnuja'vip xa mitse'e jets koojyji ve'e je jayu duyaknacho'oxpúkju. [24] Kux je Maja Vintsán je myutoompa je myupajkpa, ka'ats je'e ve'e pan dumaatnacho'oxpúkju, oy jayu ve'e ñapyumju anañujoma je jayu maat, jyajtype'e je yak'ixpajkk, myuténipe'e juu', [25] nuu'k aaj nuu'k joote'e dutukmaatkojts'óya pan pan jatye'e dutso'oxpajktup je Nte'yam je y'ayook, jetse'e du'ix vintso ve'e je Nte'yam yakvinmayumpítjut, vintso ve'e dukuvákut je tyuv je'e, [26] jetse'e vyíjut kyéjut, ve'em tse'e dutukva'atsut joma ve'e je ko'oyjáyuvap yak'ituva'añju jetse'e tyuktonuva'añju juu' je'e ve'e chajkp.

Vintso je jayu vye'nat ku ve'e je Cristo myiinnuvat

3

[1] Nujava ya'a, ooye'e je jayu tyuntso'oxpaa'ttat ku ve'e tyáminit je itakax. [2] Viinmji ve'e je jayu ñachókjadat, ñas'ayóvadap tse'e juu', namyájajadap, natyijjadap, kojts'anáxtap, ka'a tse'e du'ukkatsupajktinit je tyee' je tyaak, ka'a tse'e du'ukkejxtktinit, ka'a tse'e je Nte'yam duvinjávadat duvintsa'agadat, [3] ka'a tse'e dujayéptat je tsojkun, ka'a tse'e jyot'oyava'andat, nuvampéttap tse'e, ka'a tse'e ñay'akuvaa'najadat, mu'ukivimpíttap, cho'oxpáktap tse'e nujom juu' jatye'e oy, [4] pyámdap tse'e je jayu juu' ve'e tsojkjudup jem je'e kya'mda juu' ve'e tso'oxpajkjudup, ka vintúvap tse'e juu' dutóndat dukótstat, ñutúvadap, ka'a tse'e je Nte'yam dutsóktat, je'e ve'e pyanajkxtap vintso ve'e viinm ñatyukxoondukjadat, [5] naajkke'exuva'anjadap tse'e ax jo'n je Nte'yam kuduvinja'vidi kuduvintsa'kidi, ax ka'a tse'e jem je Nte'yam y'am kya'm ñapyámjadat.

Ka'a tse'e m'ítut je'e maatta pan pan jatye'e ve'em. [6] Kux jeme'e juu' ve'e je taay dumutajkidup joma ve'e je jayu ñay'amókajada, tyukvin'aa'ndup tse'e je y'ixpajkun je ta'axtajk juu' ve'e oy dukanuja'vidup je Nte'yam je y'ayook jetse'e y'itta tokin maat. [7] Je ta'axtajkta, xa'ma tse'e dutoonkada juu' ve'e y'ixpajktup, ax ni vin'ita tse'e dukatukje'yada je tyuv je'e. [8] Ve'em ax jo'n je Janes jets je Jambres dutso'oxpajkti je Moisés, nay ve'empa tse'e je jayu dutso'oxpajktuva je tyuv je'e, ka'a tse'e je oy vinma'yun dujayepta jets ka'a tse'e je jyaanchja'vin dupaa'ty du'akeega maat je tuv jaanchja'vin. [9] Ax ka'a tse'e xa'ma y'óyadat, kux nuke'xnatáka ve'e tyánut vintso ve'e je jayu duvin'aa'nda, ve'em ax jo'n jyajtti je Janes jets je Jambres juu' ve'e je Moisés dutso'oxpajktu.

Juu' ve'e je Pablo tyukpavan'ux'ookinu je Timoteo

[10] Ax mnuja'vipts mitse'e juu' atse'e je jayu ntuk'ixp, vintso atse'e njáyuva njoojntyka, vintso atse'e nujom je jayu ntsak, juu' atse'e ntonuvaampy nkotsuvaampy, juu' atse'e njaanchja'vip, juu' atse'e nmuténip, [11] juu' kajx atse'e nyakjomtún nyaktitún, juu' atse'e nkutsaachpaadip. Mnuja'vivapts mitse'e nujom vintso atse'e je jayu xjomtuujn xtituujn

jẹm toojk kajpụn kạjxm, jẹm Antioquía, jẹm Iconio, jẹts jẹm Listra, jẹts vintsọ ạtse'e ntsaachpaaty ku ạtse'e jẹm nyakjomtuujn nyaktituujn. Ax jẹ Mạjạ Vintsạnts ạts yạ'ạ ve'e nụjom xtuknụvaats. 12 Tyụ́vam xa ve'e jẹts nụjom pạn pạn jatye'e joojntykavaandup va'ajts aaj va'ajts jọọt jẹ Cristo Jesús kạjx, yakjomtoondup yaktitoondupts jẹ'ẹ ve'eda. 13 Jẹ jayu juu' ve'e kọ'ọyjoojntykidup jẹtse'e jẹ jayu dụvin'ạạ'nda, ve'emts jẹ'ẹ ve'e ñạjkxtat ñáxtat, ve'eme'e jẹ jayu dụvin'ạạ'ndat ve'em tse'e jẹ jayu vyin'ạạ'njụduvat.

14 Ax mits, pạmụ jẹ mạkk aaj jẹ mạkk jọọt jẹ'ẹ kạjx juu' jatye'e mnụ'ixpạjki jẹtse'e xjaanchjáva. Mnụja'vipts mits jẹ'ẹ ve'e jẹts pạne'e mtuk'ixju. 15 Van'ítani ku ve'e pi'knum mve'na, van'it tse'e xnụja'vi'ukvaajñ juu' ve'e ijtp jẹp Kunuu'kx Jatyán kụjxp, ax jẹ Kunuu'kx Jatyán kạjx tse'e m'ọ'yixjụ jẹtse'e mvíjụt mkéjụt, ve'em tse'e xnụjávat vintsọ ve'e yakjayépụt jẹ joojntykin juu' ve'e xạ'ma kạjx ijtp, jẹ joojntykin juu' ve'e yakjayẹjpp ku ve'e jẹ Cristo Jesús yakjaanchjáva. 16 Nụjom jẹ Kunuu'kx Jatyán, jẹ Nte'yamts jẹ'ẹ ve'e jẹ jayu jẹ vinma'yụn dụmọọy, toompts jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e jẹ jayu yaktuk'íxụt jẹ tụv jaanchja'vin jẹtse'e yaktuknạạjmat ku ve'e dụtún juu' ve'e ka ọ́yap. Toompapts jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e yaktukvinjávat jẹ tyọkin jẹtse'e yaktuk'íxụt vintsọ ve'e tụv jyoojntykat, 17 ve'em tse'e jẹ Nte'yam jẹ myutoompa jẹ myupạjkpa pu'uk avaada y'ijtnit jẹtse'e ve'em dụtónụt dụkọ́tsụt nụjom juu' jatye'e ọy.

4

1 Jẹ Nte'yam jẹts jẹ Jesucristo, jẹ Jesucristo, juu' ve'e miinnup yakkutojkpa jẹtse'e jẹ jayu dụtọkimpayọ'ynit juu' ve'e joojntykidup jẹts juu' ve'e ạạ'kanda, jéjats ạts mitse'e jẹ'ẹ vyinkujkta ntukpava'añ: 2 Tukka'amáyụ jẹ Nte'yam jẹ kyạts jẹ y'ayook. Pạn y'amọtunaxuvaandup tse'e, uk pạn ka'a, ni vin'ítats mits jẹ'ẹ ve'e xkatukka'amay'atụ́vat. Kọjtsvíjụ jẹ jáyuda juu' ve'e jẹ Nte'yam jẹ y'ayook dụkakuvạkuvaandup, tuknạạjma jẹ jáyuda juu' ve'e jẹ Nte'yam dụyakvintsạ'kintọ́kidup, kọjtsja jẹ jáyuda jẹtse'e to'k aaj to'k jọọt dụjaanchjávadat jẹ Mạjạ Vintsạ́n, jẹts mutenikạxụ nụjom juu' jaty ku ve'e ijtp xtuk'ix jẹ ọy kạts jẹ ọy ayook. 3 Kụx jẹ'yape'e jẹ xạạj ku ve'e jẹ jayu dụkọọ'kmuténidinit jẹ va'ajts ixpạjkụn, y'íxtadapts jẹ'ẹ ve'eda pạn pạn jatye'e tuk'íxjadap juu' ve'e y'amọtunaxuvaandup, 4 ka'a tse'e dụ'amọtunaxuva'andat jẹ tyụv jẹ'ẹ, jẹ'ẹ ve'e myạjạpámdap juu' ve'e jẹ jayu myutaayvaattup. 5 Ax mits, viji kej tse'e xạ'ma mnaajk'ítjụt, mutẹna jẹ tsaachpaatụn, tukka'amáyụ jẹ ọy kạts jẹ ọy ayook, tonkạxụ ọy jẹ mtoonk.

6 Ax ạts, jẹ yạx jo'nts ạtse'e nyakpạm'ukvaanni, tạ́minupe'e ạts jẹ n'ọọ'kụn, 7 tạ́vani ạtse'e nmạạda'aky, ve'em ạtse'e ax jo'n jẹ jayu juu' ve'e tụjye'ya joma ve'e kyukạxa jẹ noomk, ka'ats ạtse'e tụnmasạ'ạk jẹ tụv jaanchja'vin. 8 Ax ụxyam, jẹ ọ'yints ạtse'e n'a'ixp jẹm tsapjọọtm kụx tụv ạtse'e tụnjáyuva tụnjoojntyka, jẹ ọ'yin juu' ạtse'e xmọọynup jẹ Mạjạ Vintsạ́n ku ve'e myiinnuvat, jẹ'ẹ juu' ve'e tọkimpayọ'yp ax jo'n dụpaa'ty dụ'akẹẹga. Ax ka ạ́tsjyapts jẹ'ẹ ve'e xmọ'ọp, yakmọọyduvap jẹ'ẹ ve'e nụjom pạn pạn jatye'e dụtsọjktuvap jẹtse'e myiinnuvat.

Juu' ve'e jẹ Pablo chọjk jẹtse'e jẹ Timoteo dụtónụt

9 Yakvinkọpka jẹts ạts mitse'e tsọjk min xku'ix. 10 Xmasọọknu ạtse'e jẹ Demas kụx jẹ'ẹ ve'e chọjk jẹ naxviijnit jẹ kyọ'ọy jẹ'ẹ, jẹm Tesalónicats jẹ'ẹ ve'e ñạjkxni. Ax jẹ Crescente, jẹmts jẹ'ẹ ve'e galáciait y'it jọọtm ñụjkx; jẹ Tito, jẹmts jẹ'ẹ ve'e dalmáciait y'it jọọtm ñụjkx. 11 Yạ Lúcasji ve'e yam ạts mạạt. Nạjkxụ xvạvụ jẹ Marcos jẹtse'e xmạạtmínụt, kụx xputạjkip ạts jẹ'ẹ ve'e jẹja jẹ Nte'yam tyoonk jạạt. 12 Jẹ Tíquico, jẹm ạtse'e éfesovit kyajpụn kạjxm nkejx. 13 Ku ve'e mmẹ́tsụt, myakmínup tse'e to'k aaj jẹ vitụni'kx juu' ạtse'e nmasọọk jẹja jẹ Carpo tyạk'aajy jẹm trooasit kyajpụn kạjxm, nay ve'empa ạts jẹ nnạk jẹts ạts jẹ n'ak axaa'ch joma ve'e juu' jaty javyet, vinkọpk jẹ ak axaa'ch.

14 Ọọy xa ạtse'e jẹ pojxụn ka'tspa Alejandro xtuntsaachtuujn. Jẹ Mạjạ Vintsạnts jẹ'ẹ ve'e tukkuvẹ́tjup jẹ ka ọ́yap kạjx juu' ve'e tyoon. 15 Nay'ixjụ mits jẹ'ẹ kạjx, kụx ọọye'e dụtuntso'oxpụjk jẹ ọy kạts jẹ ọy ayook juu' ve'e n'ava'nimdup.

16 Ku xa ätse'e muto'k nax nmakyukojtsji jeja je yakkutojkpa vyinkujk, ni pánats ätse'e
xkaputajki, nujom ätse'e xmasokkajxti. N'a'ixpts ätse'e jetse'e je Nte'yam kyatukkuvétjadat je'e kajx. 17 Ax je Maja Vintsants ätse'e xputajki, je'ets ätse'e je makkin xmooy,
ve'emts ätse'e je jayu va'ajts nvaajnjidi je Nte'yam je kyats je y'ayook, je'e paat jetse'e
du'amotunajxtuva nujom je jayu juu' ve'e ka je israeejlitap. Je Maja Vintsants ätse'e
xjayejp x'axajtojk jets ätse'e ve'em nkatsaachpaaty juu' ätse'e x'uktukmutsojktu pan pan
jaty ätse'e xtso'oxpajktu. 18 Je'ets ätse'e xjayépup x'axajtókup pan ti ve'e tónjup kótsjup,
ve'emts ätse'e xyakje'ynit joma ve'e yakkutuk jem tsapjootm. ¡Yakmaja yakjaancha tse'e
y'ijtnit xa'ma kajx!

Ku je Pablo máyam je Dios dukejx

19 Máyame'e to'k aaj je Dios xmo'ot je Prisca jets je Aquila maat je'eda pan pan jatye'e
tsuunidup joma ve'e je Onesíforo je jyaajn je tyajk. 20 Jem xa ve'e Corinto tyaajñ je Erasto. Je
Trófimo, pajkjupts ätse'e nmasaak jem Mileto. 21 Yakvinkopka jetse'e mmínut namka'ana
je xox aats dupaa'ty. Máyame'e je Dios mkejxuxjada je Eubulo, je Pudente, je Lino, je
Claudia, jets anañujoma je utsta je ajchta maat je utsta je tsa'ada.

22 Je Maja Vintsán Jesucristo tse'e y'ijtnit mits maat jets miitse'e anañujoma mkunoo'kxjadat.

Ya̱'a̱ tse'e je̱ na̱k juu' ve'e je̱ Pablo tyuknu̱ja'yi je̱ Tito

1 A̱tse'e je̱ Pablo, je̱ Nte'yam je̱ myutoompa je̱ myupa̱jkpa je̱ts je̱ Jesucristo je̱ kyuká̱tsiva.
Je̱'e̱ a̱tse'e xtuknu̱ke̱jxtu je̱ts a̱tse'e je̱ jayu nvaajnjadat je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook, ve'em
tse'e ñapya̱a̱jmjidinit je̱m je̱ Nte'yam y'am kya̱'m pa̱n pa̱n jatye'e vinko̱o̱jnju̱du je̱tse'e
du̱nu̱jávadat je̱ tyu̱v je̱'e̱, 2 je̱tse'e du̱jaye̱jptinit je̱ joojntykin juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp.
Je̱ Nte'yam, je̱ nYaktso̱o̱kpamda, juu' ve'e ni vin'ita kataayip, je̱'e̱ tse'e ya̱ joojntykin
du̱vaajntk ka'anume'e ya̱ it cho̱o̱'ndu̱k vye'na. 3 Ax u̱xyam tse'e xtuknu̱ja'vimda, ve'em
ax jo'n du̱nu̱pa̱a̱jmtki, vintso̱ ve'e njaye̱jpumdinit ya̱ joojntykin je̱ ka̱ts je̱ ayook ka̱jx
juu' a̱tse'e xtukka̱ta̱jki je̱ts a̱tse'e xtukpavaajñ je̱ts a̱tse'e je̱ jayu nvaajnjadat. 4 Tito,
n'onu̱kja'vip xa a̱ts mitse'e je̱'e̱ ka̱jx ku ve'e xjaanchja'vi'ukvaajñ je̱ Jesucristo ku a̱tse'e
x'amo̱tunajxy. Je̱ Nte'yam, juu' ve'e nTee'imdup, je̱ts je̱ nYaktso̱o̱kpamda Jesucristo, je̱'e̱
tse'e mkunoo'kxjadap je̱tse'e m'ijtnit je̱ y'o̱y jo̱o̱t ma̱a̱tta.

Je̱ Tito je̱ tyoonk je̱p Creta

5 Je̱'e̱ ka̱jxts a̱ts mitse'e nmasa̱a̱k je̱m crétait y'it jo̱o̱tm je̱tse'e xtónu̱t xkó̱tsu̱t juu' ve'e
toonkip ko̱jtskip ma̱a̱t je̱ jaanchja'vivata̱jk, kajpu̱n kajpu̱ne'e xpá̱mu̱t pa̱n pa̱n jatye'e
du̱nu̱vinté́nadap je̱ jaanchja'vivata̱jkta ax jo'n a̱ts mitse'e ntukpavaajñ. 6 Je̱'e̱ juu' ve'e
yakpá̱mup, je̱'e̱ tse'e juu' ve'e ti to̱kin kayakpaatjip, juu' ve'e to'kji je̱ ñuda̱'a̱x du̱jaye̱jpp,
juu' ve'e je̱ y'ónu̱k du̱jaanchja'vidup je̱ Jesucristo, je̱ jayu kyava'anup je̱ts viinme'e je̱
y'ónu̱k ñaajkkutojku̱xjada ukpu̱ kyaka̱tsa̱pa̱kta. 7 Ku̱x pa̱n pa̱n xa ve'e du̱jaye̱jpp je̱ toonk
je̱tse'e je̱ jaanchja'vivata̱jk du̱nu̱vinté́nat, pava'añ tse'e y'it je̱tse'e ti to̱kin kyayakpaatjat,
je̱ y'avintso̱ vinma'yu̱n du̱kapá̱mu̱t, jatyji kya'é́kju̱t, kya'oo'ku̱t kyamo'okju̱t, je̱ jayu
du̱katsii'ku̱t, je̱ meen du̱kakáxju̱t, 8 o̱y jayu ñapyá̱mju̱t ma̱a̱t je̱ je̱'yva jayu, je̱ y'o̱y je̱'e̱
du̱tsó̱ku̱t, du̱payo̱'o̱yu̱t vintso̱ ve'e du̱tónu̱t du̱kó̱tsu̱t juu' ve'e pyaatyp y'ake̱e̱guip, je̱
va'ajts jo̱o̱t du̱jayé̱pu̱t, je̱tse'e ñay'akuva̱a̱'najat. 9 Ve'eme'e du̱tsa̱k je̱tse'e o̱y du̱pana̱jkxu̱t
je̱ tu̱vu̱too' juu' ve'e yaktuk'ix, ve'em tse'e y'o̱'yixju̱t je̱tse'e je̱ jayu du̱tukko̱jtsvíju̱t
je̱ va'ajts ixpa̱jku̱n je̱tse'e du̱yaknu̱ke̱'xnatá̱kat joma ve'e tyoo'tó̱kida pa̱n pa̱n jatye'e
du̱ko̱jtsvintso̱o̱vdup je̱ va'ajts ixpa̱jku̱n.

10 Ku̱x je̱ja xa ve'e nu̱may je̱ jayu, vinko̱pk je̱ israeejlit jáyuda, pa̱n pa̱n jatye'e du̱tso'ox-
pa̱jktup je̱ Nte'yam je̱ y'ayook, tyuk'íxtupts je̱'e̱ ve'e je̱ utsta je̱ ajchta ma̱a̱t je̱ utsta je̱
tsa̱'a̱da juu' ve'e kyapaatyp kyah'ake̱e̱guip je̱tse'e ve'em du̱tukvin'a̱a̱'nda. 11 Yak'ama̱'a̱t
tse'e du̱tso̱kta ku̱x yakvinmamya'ttupe'e je̱ jayu juu' ve'e pu'ukta to'k ja̱a̱jn to'k ta̱jk,
ve'em tse'e du̱tonda du̱ko̱tsta je̱tse'e du̱tukmeempá̱ktat ku ve'e je̱ jayu du̱tuk'ixta juu' ve'e
kyapaatyp kyah'ake̱e̱guip.

12 Jidu̱'u̱m xa ve'e nu̱to'k je̱ crétait jayu vyaajñ, je̱'e̱ je̱ y'ayook ko̱jtsnajxpada: "Xa̱'ma
taayidup xa ve'e ya̱ crétait jayu, je̱ mu'uk tá̱nu̱k jo'n tse'e y'itta, munu̱yojk tse'e tyunkayda
tyun'oo'kta je̱tse'e ñooxtsa̱a̱nada." 13 Ax tyúvam tse'e vyaajñ. Je̱'e̱ ka̱jx tse'e ma̱kk
xtukna̱a̱jmadat je̱'e̱ pa̱n pa̱n jatye'e du̱kuva̱jktup je̱ jayu je̱ y'ixpa̱jku̱n juu' ve'e ve'em
du̱yak'ixpa̱jktup, ve'em tse'e du̱jaanchjávadat je̱ tyu̱v je̱'e̱, 14 ve'em tse'e du̱kama̱ja̱pá̱mdat
je̱ maayduk juu' ve'e je̱ israeejlit jayu myutaayvaattu, ve'em tse'e du̱kama̱ja̱pa̱a̱mduvat
pa̱n pa̱n jatye'e du̱kakuva̱jktup je̱ tyu̱v je̱'e̱ je̱tse'e du̱pava'anda je̱tse'e du̱pana̱jkxtat je̱
y'ixpa̱jku̱nda. 15 Je̱'e̱da pa̱n pa̱n jatye'e je̱ va'ajts aaj je̱ va'ajts jo̱o̱t du̱jaye̱jptup, va'ajtsts
je̱'e̱ ve'e du̱jávada nu̱jom juu' jaty; ax je̱'e̱da pa̱n pa̱n jatye'e je̱ va'ajts aaj je̱ va'ajts jo̱o̱t
du̱kajaye̱jptup, ka va'ajtsapts je̱'e̱ ve'e nu̱jom du̱jávada, je̱ jyo̱o̱t je̱ts je̱ vyinma'yu̱n paatts
je̱'e̱ ve'e kyava'ajtsada. 16 Ve'em xa ve'e vya'anda je̱ts y'íxada ve'e je̱ Nte'yam; ax ka'a tse'e
du̱'íxada, ku̱x je̱'e̱ juu' jatye'e tyoondup kyo̱jtstup, je̱'e̱ tse'e du̱yaknu̱ke̱'xnata̱jkip je̱ts ka'a
ve'e du̱'íxada, axa̱a̱'kp tse'e jyáyuvada jyoojntykada, ka'a tse'e kya̱tsa̱pa̱kta, ni vinxu̱pa
ve'e kya'o̱'yixjada je̱tse'e du̱tóndat du̱kó̱tstat je̱ y'o̱y je̱'e̱.

2

Je va'ajts ixpajkun

1 Ax mits, je'e xa mitse'e mkótsup juu' ve'e va'ajts ixpajkun. 2 Naajmada je na'avtajk
jetse'e ñay'akuvaa'najadat, ñaajk'ítjadat je vintsa'kin maat, dutóndat dukótstat juu' ve'e
pyaatyp y'akeeguip, makk aaj makk joot dujaanchjávadat je tyuv je'e, je jayu dujávadat
dutsóktat, jetse'e juu' dumuténadat. 3 Nay ve'empa je amajatajkta, naajmada tse'e jetse'e
ñaajk'ítjadat ax jo'n duvinmachju je ta'axtajk juu' ve'e dujaanchja'vidup je Nte'yam, je
jayu dukanuvampéttat, kya'oo'ktat kyamo'okjadat, je oy nu'ixvaatsun dupámdat 4 jetse'e
ve'em dutuk'íxtat je muutskit ta'axtajkta jets chóktape'e je ñuyaa'y jets je y'ónukta,
5 dutuk'íxtat vintso ve'e ñay'akuvaa'najadat, va'ajts joot ñaajk'ítjadat, du'íxtat dujayéptat
je jyaajn je tyajk, oy jayu ñapyámjadat maat anañujoma je jayu, jetse'e jep je ñuyaa'y kya'p
pya'tkup ñapyámjadat, ve'em tse'e ni pana dukapakótsut je Nte'yam je kyats je y'ayook.
6 Nay ve'empa je vajutyajkta, kojtsjada jetse'e ñay'akuvaa'najadat. 7 Viinm mitse'e
xpámut je nu'ixvaatsun pan vintso ve'e juu' jaty oy dutóndat. Ku ve'e xyak'ixpáktat,
je va'ajts vinma'yun maat tse'e xtónut jets pan vintso ve'e je jayu mvintsa'agajat. 8 Oy
yakxone'e xkótsut je tyuv je'e, ve'em ax jo'n je jayu anañujoma m'oñukótsajat, ve'em tse'e
cho'otyónut opyana pan pane'e mtso'oxpajkjup, kux ka'a ve'e y'o'yixjut jetse'e je kyo'oy
je'e xtuknu'aa'nimdat.
9 Kojtsjada pan pan jatye'e mutoondup jetse'e dutóndat pan ti ve'e je vyintsán tuk-
pavaajnjudup, jetse'e y'oyjávajadat, dukakojtsvintsóvdat, 10 ti dukameee'tsjadat; je'e ve'e
y'íxtadap vintso ve'e duyaknuke'xnatákadat jets tyoondupe'e ax jo'n yaktukpava'anda,
ve'em tse'e anañujoma je jyáyuvin je jyoojntykin kajxta yak'íxut jets ooye'e tyuntsoja je
ixpajkun juu' ve'e je Nte'yam jye'e, uu'm je nYaktsookpamda.
11 Je Nte'yam xa ve'e xtuk'íxumdu je myaa'yun juu' ve'e tyoon anañujoma je jayu kajxta,
ve'em tse'e dujayejptinit je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp. 12 Ya myaa'yun kajx tse'e
xtuknuja'vimda jets ka'a ve'e n'ukjoojntykimdinit vintso ve'e je Nte'yam dukatsak, ka'a
tse'e n'ukmaatnavyaa'numjidinit je naxviijnit je kyo'oy je'e. Ya myaa'yun kajxpa tse'e
xtuknuja'vimda jetse'e nnay'akuvaa'nimjidinit jetse'e nto'numdinit juu' ve'e pyaatyp
y'akeeguip, je Nte'yam nvinja'vimdinit nvintsa'kimdinit. 13 Ve'em tse'e nto'numdat
namvaate'e n'a'íxumda je xoojntkun juu' ve'e miimp, je'ets je'e ve'e ku ve'e je majin
maat myiinnuvat je nkajxmit Nte'yamamda, je nYaktsookpamda Jesucristo. 14 Je'e xa ve'e
xku'oo'kimdu, je'e tse'e xkujochookumdu jetse'e xpajkjimdinit yam nja'vin kajxmamda
nujom je kyo'oy je'e, jetse'e xyakvaatsumdinit, jetse'e n'ijtumdinit je'e je jyayu juu' ve'e
ooy dutuntsojktup jetse'e dutóndat juu' ve'e tum oy.
15 Je'ets je'e ve'e juu' ve'e je jayu mtuk'íxup, mkojtsjap, mtuknaajmap nujom je kutojkun
maat. Ka'a tse'e x'itumo'ot jetse'e pan mviijnk'íxjut.

3

Juu' ve'e vinkopk jetse'e dutóndat je jaanchja'vivatajk

1 Tukjaa'myétsta je jaanchja'vivatajk jetse'e ñapyámjadat jep je yakkutojkpa kya'p
pya'tkup jets pan pan jatye'e je kajpun dunuvinténidup, dukatsapáktat, apaamduka y'íttat
jetse'e dutóndat nujom je y'oy je'e, 2 pan dukapakótstat ukpu dukatso'oxpáktat, je'e ve'e
jetse'e je jayu dumaatnayjávajadat jetse'e nuu'k aaj nuu'k joot ñaajk'ítjadat anañujoma je
jayu maat.
3 Ijtumdu tse'e ax jo'n je viijnk jáyuda, ka'a tse'e oy mpayo'yumdi, ka'a tse'e je
Nte'yam nkatsupajkumdi, xvin'aa'numdu tse'e jetse'e xka'mimdi je ko'oy vinma'yun
jets je naxviijnit xoojntkun, ko'oyjoojntykimdu, njayejpumdu tse'e je ejkun, ka'a tse'e
ntukmutsojkumdi ku ve'e je viijnk jayu y'oya, ka'a tse'e nnachojkumjidi to'k jado'k. 4 Ax
ku tse'e je Nte'yam, je nYaktsookpamda, duyaknuke'xnatajki je maa'yun juu' ve'e je
jayu tyoojnjip jets vintso ve'e je jayu anañujoma dutsak, 5 xmo'yumduts uu'm je'e ve'e
je nam joojntykin. Ka'a xa ve'e nto'numdi juu' ve'e oy, ka'a tse'e njavinmajtsumjidi
jetse'e njayejpumdat je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp, xmo'yumduts uu'm je'e ve'e

je̱ nam joojntykin je̱'e̱ ka̱jx ku ve'e xtukmo̱'tumdi, je̱'e̱ ka̱jxe'e ku̱xe'e je̱ ntó̱kinamda xtuknu̱vaatsumdi je̱tse'e je̱ Espíritu Santo ka̱jx je̱ nam joojntykin xmo̱'yumdi. [6] Je̱ nYaktso̱o̱kpamda Jesucristo ka̱jx xa ve'e je̱ Nte'yam xmo̱'yumdi je̱ Espíritu Santo. Je̱ mya̱ja̱ o̱y jo̱o̱tin ka̱jxts je̱'e̱ ve'e ve'em du̱tuujn, [7] je̱ myaa'yu̱n ka̱jxts je̱'e̱ ve'e xkato̱kimpa̱'mumdi je̱tse'e njaye̱jpumdinit je̱ joojntykin juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp.

[8] Tyúvam xa je̱'e̱ ve'e juu' a̱ts mitse'e nvaajnjip, je̱'e̱ts a̱tse'e ntsa̱jkp je̱tse'e ma̱kk aaj ma̱kk jo̱o̱t xkó̱tsu̱t, ve'em tse'e je̱'e̱da pa̱n pa̱n jatye'e je̱ Nte'yam du̱jaanchja'vidup, je̱'e̱ tse'e du̱yakvinkó̱pkadap je̱tse'e du̱tóndat je̱ y'o̱y je̱'e̱. Je̱'e̱ juu' a̱tse'e nka̱jtsp, o̱yts je̱'e̱ ve'e, to'nu̱xjupts je̱'e̱ ve'e anañu̱joma je̱ jayu. [9] Ax ka'a tse'e je̱ jayu xma̱a̱tnakyo̱jtsvintsó̱vju̱t je̱'e̱ ka̱jx juu' ve'e katoomp, je̱'e̱ ve'e ku ve'e du̱tuk'ako̱tsta je̱ maaydu̱k juu' ve'e je̱ jayu myutaayvaattu vintso̱ ve'e y'ijtti je̱ ju̱jpit jayu je̱ chaan je̱ kyo̱o̱j, ukpu̱ je̱ jayu je̱ Moisés je̱ pyava'nu̱n ka̱jx ñakyo̱jtsvintsó̱vjada je̱tse'e ñacho'oxpá̱kjada. Ni vinxu̱pa xa je̱'e̱ ve'e je̱ jayu kyato'nu̱xjada je̱tse'e je̱ Nte'yam du̱pana̱jkxtat ku ve'e ve'em jyátu̱kada.

[10] Pa̱n je̱m xa ve'e pa̱ne'e du̱yaknavya'kxuvaajnju̱dup je̱ jaanchja'vivata̱jk, tukna̱a̱jmats to'k nax uk me̱jtsk nax. Ax pa̱n ka'a tse'e mma̱ja̱pu̱mju̱, tunmaso̱o̱knits mits je̱'e̱. [11] Mnu̱ja'vinup xa mitse'e je̱ts je̱ jayu juu' ve'e du̱yaknavya'kxuvaajnju̱dup je̱ jaanchja'vivata̱jk, tó̱kinax jáyuts je̱'e̱ ve'eda je̱ts ka'a ve'e je̱ Nte'yam du̱pana̱jkxuva'anda, ñu̱ja'vidup tse'e je̱ts to̱kintoondup je̱'e̱ ve'e.

Juu' ve'e je̱ Pablo tyukpavan'u̱x'o̱o̱kinu je̱ Tito

[12] Ku xa a̱ts mitse'e ntuknu̱ké̱xu̱t je̱ Artemas ukpu̱ je̱ Tíquico, yakvinkó̱pkats je̱ts a̱tse'e xnu̱mínu̱t je̱m Nicópolis, ku̱x ta̱ a̱tse'e nnu̱pa̱a̱mdu̱ka je̱ts a̱tse'e je̱m je̱ xox aats nyaknáxu̱t. [13] Pa̱n joma vaate'e m'o̱'yixju̱, puta̱ka je̱ Zenas juu' ve'e je̱ yakkutojkpa je̱ pyava'nu̱n du̱nu̱'ixpa̱jki, je̱ts je̱ Apolos, je̱tse'e xmo̱'o̱dat nu̱jom juu' jatye'e je̱ja too' aajy y'ajo̱o̱tadap. [14] Va'an tse'e je̱ njáyuvamda du̱jatta vintso̱ ve'e du̱tóndat juu' ve'e tum o̱y je̱tse'e pyutá̱kadat ku ve'e juu' jaty cha̱kju̱, ve'em tse'e kadi ko̱o̱jyji ñu̱njoojntykada.

Ku je̱ Pablo máyam je̱ Dios du̱kejx

[15] Máyame'e je̱ Dios du̱ke̱xta nu̱jom pa̱n pa̱n jatye'e yamda a̱ts ma̱a̱t. Máyame'e je̱ Dios to'k aaj xmo̱'o̱dat pa̱n pa̱n jatye'e xtso̱jkumdup je̱ jaanchja'vin ka̱jx. Je̱ Nte'yamts miitse'e anañu̱joma mkunoo'kxjadap.

Ya'a tse'e je nak juu' ve'e je Pablo tyuknuja'yi je Filemón

1 Atse'e je Pablo, yap atse'e n'it poxuntujkp kuxe'e ats je Jesucristo jye'e je jayu
nvaajnjada. Filemón, ooy ats mitse'e ntuntsak. Ats maat ya n'útsamda ya n'ajchamda
Timoteo, máyam aats mitse'e je Dios ntuknukex. 2 Ntuknukejxpapts aatse'e máyam je
Dios je n'útsamda je ntsa'aamda Apia jets je n'útsamda je n'ajchamda Arquipo juu' ve'e
xputajkimdup jetse'e n'amaadaaguimdat je kyo'oy je'e. Nay ntuknukejxpapts atse'e
máyam je Dios nujom je jaanchja'vivatajk juu' ve'e nay'amojkijidup jem mtak'am. 3 Je
Nte'yam, juu' ve'e nTee'imdup, jets je Maja Vintsán Jesucristo, je'e tse'e mkunoo'kxjadap
jetse'e m'ijttinit je y'oy joot maatta.

Je Filemón je chojkun jets je jyaanchja'vin

4 Filemón, xa'ma kajxts atse'e je Nte'yam nkukajtsja mits kajx ku atse'e ntsapkats,
5 kux nmótup atse'e je kats vintso ve'e je Nte'yam je jyayu ooy xtuntsak jets vintso ve'e
xjaanchjáva je Maja Vintsán Jesús. 6 Nmunoo'kxtkpts atse'e je Nte'yam mits kajx jets je
jaanchja'vin juu' ve'e mjayejpp, je'e tse'e mputákajap jetse'e je jayu xvaajnjadat ti ve'e
tyijp ku ve'e je jayu to'k muk y'it je Cristo maat, ve'em tse'e pu'uk duvinmótudat nujom
je y'oy je'e juu' ve'e njayejpumdup je Cristo kajx. 7 Uts Filemón, ooy atse'e ntunxoondukk
jets jot'amaj atse'e n'it kux nmótup atse'e je kats jets ooye'e je tsojkun xtunjayep jets mits
kajxe'e jot'amaja y'itta je Nte'yam je jyayu.

Ku je Pablo je Filemón je maa'yun du'amotu je Onésimo kajx

8 Ax ya'a kajx tse'e, óyam atse'e xja'o'yixju jets ats mitse'e ntukpava'anut jetse'e xtónut
juu' ve'e duvinmajtsjup, je'e kajx ku atse'e je Cristo je kyukátsiva n'it, 9 ñojk'óyts atse'e
njava jets ats mitse'e nmunoo'kxtukut jetse'e juu' xtónut kux ve'eme'e xtsak. Ats, je
Pablo, maj ónukanits atse'e, yap atse'e poxuntujkp n'it kuxe'e ats je jayu nvaajnjada je
Cristo Jesús jye'e. 10 N'amótupts ats mitse'e je maa'yun ya Onésimo kajx, ya'a juu' atse'e
n'onukja'vip je'e kajx ku ve'e dujaanchja'vi'ukvaajñ je Jesucristo ku atse'e nvaajnji je oy
kats je oy ayook ku atse'e min xku'ix yap poxuntujkp.

11 Mits je mjoyutoompa xa ya'a ve'e juu' ve'e mkato'nuxjup y'ijt; ax uxyam, xtoojnjimpts
uu'm ya'a ve'e, ve'em mits ve'em ats. 12 Nkejxumpijtjinuvapts ats mits ya'a ve'e, ve'emts
ya'a ve'e xkuvákut ax jo'n atse'e viinm kun'ijt jo'n. 13 Njatsajkpts atse'e jets atse'e yaja
kunmaattáñ jets atse'e ve'em kuxmutún kuxmupuk mits kajx namvaat atse'e n'it yap
poxuntujkp je oy kats je oy ayook kajx. 14 Ax ni tíats atse'e nkatonuva'añ maat ya Onésimo
pan ka'a mitse'e too'vajkp mva'añ. Je'ets atse'e ntsajkp jets atse'e xtoojnjat je maa'yun,
ka je'e kajxap ku ats mitse'e n'akee'ya, je'e kajxe'e kuxe'e viinm xtsak. 15 To'mayji vine'e
ya Onésimo chaa'n jem mtak'am jetse'e mka'it je'e maat ku ve'e vee'n ya it ñaxy, ax
ve'em tse'e m'avimpítajat jetse'e m'ijtnit je'e maat xa'ma kajx. 16 Ax ka'a tse'e kuy'uk'ijtni
ax jo'n je mjoyutoompa, je Maja Vintsán kajx tse'e x'útsiva ya Onésimo, juu' atse'e ooy
ntuntsajkp. Ax nuyojkts mits je'e ve'e mtukkada'akyju jetse'e xtsojkpat ka je'e kajxap ku
ve'e mmutunju, je'e kajxe'e kuxe'e mnay'útsajada mnay'ajchajada je Maja Vintsán kajx.

17 Ax ve'em tse'e, pan nmaatnayja'vijup xa ats mitse'e, kuvákuts to'k aaj ya Onésimo ax
jo'n atse'e viinm kun'ijt jo'n. 18 Pan mmutokintoojnju mits ya'a ve'e uk pan mmuyójijupe'e,
atsts je'e ve'e nkuvétup. 19 Ats, je Pablo, nka'mam atse'e nja'a, nkuvétupts ats je'e ve'e.
Óyam tse'e vye'ema, xja'o'yixjupts atse'e jets ats mitse'e ntukjaa'myétsut jets xmuyójivap
ats mitse'e, je mjoot je mja'vin paat xa atse'e xmuyoja. 20 Ve'em tse'e, uts Filemón, je Maja
Vintsán kajx, toojnja ats to'k aaj je maa'yun jetse'e xkuvákut ya Onésimo. Yakjot'amaja
ats to'k aaj je Cristo kajx.

21 Nnuja'yip xa ats mitse'e kux vinjava atse'e ntañ jets mkatsupajkpe'e. Ax ka je'ejyap
tse'e mtónup juu' ats mitse'e n'amótup, je'e ve'e jetse'e nuyojk xtoojnjat je maa'yun ya

Onésimo. [22] Nay ve'empa tse'e, apaamdukats to'k aaj je it joma atse'e nmatánut, kux n'a'ixp atse'e jets atse'e n'ítut miits maat je'e kajx ku atse'e xnutsapkotsta.

Ku je Pablo máyam je Dios dukejx

[23] Máyame'e je Dios mkejxuxjada ya Epafras, juu' atse'e nmaatpoxuntaktsuunip kuxe'e aats je Cristo Jesús jye'e je jayu nvaajnjada. [24] Nay ve'empa tse'e máyam je Dios mkejxuxjuduva je Marcos, je Aristarco, je Demas, jets je Lucas, je'eda juu' atse'e je Maja Vintsán ntukmaatmutoondup ntukmaatmupajktup.

[25] Je nMaja Vintsánamda Jesucristo ve'e mkunoo'kxjadap.

Ya'a tse'e je nak juu' ve'e je israeejlit jayu yaktuknuja'yidu

Je Nte'yame'e xmukojtsumdu je y'Onuk kajx

1 May viijnts je'e ve'e vintso ve'e je Nte'yam je jayu dutukmukajts. May nax tse'e ve'em
dutuujn jujpani je y'ayook kojtsnajxpa tajk kajxta. 2 Ax uxyam tse'e, ku ve'e je itakax
tyámini, je y'Onuk kajx tse'e xmukojtsumdi. Je y'Onuk tse'e tyukkatajkikajxnu nujom juu'
jaty, je y'Onuk maat tse'e je Nte'yam dupuujm ya tsajmit it jets ya naxviijnit it. 3 Je y'Onuk
tse'e dukujajp dukuta'kxp je Nte'yam je myajin, myaatnavyaatjupts je'e ve'e je Nte'yam
viinm. Nujom juu' jatye'e ijtp jem tsajviinm jets yaja naxviijn, yo'ypts je'e ve'e jetse'e y'it
ax jo'n je'e ve'e dupava'añ. Ku ve'e xtuknuvaatsumdi je ntókinamda, van'it tse'e y'ajxtkni
jeja je Nte'yam y'aka'yun pa'ayi jem tsapjootm.

Ñumájip je'e ve'e je Nte'yam je y'Onuk nuyojk

ni ka'a ve'e je ángeles

4 Ve'em ax jo'n to'k je jayu je y'ónuk nuyojk dunumaja jets ka'a ve'e je jayu je kyexuy-
o'yva, ve'em tse'e je Nte'yam je y'Onuk nuyojk dunumaja jets ka'a ve'e je aangelestajkta.
5 Kux ni vin'ita ve'e je Nte'yam dukanuujmi jyajuu'aangelesa ax jo'n je y'Onuk dunuujmi
ku ve'e jidu'um vyaajñ:
Uxyam atse'e nyaknukе'xnatákat jets ats je n'Onuk mitse'e.
Ni vin'ita ve'e jyajuu'aangelesa kyayaknuujmiva:
Atsts je'e ve'e je Tyee',
ats je'e ve'e je n'Onuk.
6 Ku ve'e je Nte'yam dukejx je y'Onuk yaja naxviijn, van'it tse'e vyaajñ:
Nuvinxup ats je n'aangeles tajkta,
va'an tse'e vyinjávajada vyintsa'agajada.
7 Ax ku tse'e je Nte'yam dunukajts je y'aangeles, ve'em tse'e vyaajñ jets je'e ve'e y'íttat
je kyexuyo'yvada jets ve'em ax jo'n je poj jets je jan'ayeee'nst. 8 Ax ku tse'e je y'Onuk
dunukajts, jidu'um tse'e vyaajñ:
Mits, Nte'yam, xa'ma kajx tse'e je kutojkun xjayep,
oy je'e ve'e je mkutojkun.
9 Mtsajkp mitse'e juu' ve'e pyaatyp y'akeeguip,
mko'oyja'vip mitse'e juu' ve'e ka óyap,
paatyts atse'e, mits je mNte'yam, nuyojk je xoojntkun nmoojy,
ka'a atse'e opyana ve'em nma'a je xoojntkun.
10 Jidu'um tse'e je Nte'yam ña'muxjuva:
Mits, Majа Vintsán, mits tse'e mpaam ya tsajmit it jets ya naxviijnit it.
11 Kukáxapts je'e ve'e;
ax mits, xa'ma kajxts mitse'e m'it.
Ve'em je'e ve'e tyojknit ax jo'n je vit,
12 m'anе'knupts mits je'e ve'e ve'em ax jo'n je jayu je xyox,
tíkutsupts je'e ve'e ve'em ax jo'n je vit;
ax mits, ni vin'ítats mitse'e mkatíkuts,
xa'ma kajx mitse'e m'it.
Jidu'um tse'e je y'Onuk dunuujmi. 13 Ni vin'ita ve'e je Nte'yam dukanuujmi oyjuu'aange-
lesa:
Ajxtuku yaja ats n'aka'yun pa'ayi namvaat atse'e nyakvintoki pan pan jatye'e mtso'ox-
pajkjudup.
Ni vin'ita ve'e jidu'um je Nte'yam je y'aangeles dukanuujmi. 14 Nujom je aangelestajkta,
joot ja'vints je'e ve'eda, je Nte'yam je kyexuyo'yvada, je'e tse'e yakkejxtup jetse'e
duputákadat pan pan jatye'e dujayejptinit je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp.

2

Tun vinkǫpk jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e nmạjạpạ'mumdat jẹ ǫy kạts jẹ ǫy ayook

1 Ax jẹ'ẹ kạjx tse'e nyakvinkǫ́pkimdat jẹtse'e nvinmǫ́tumdat juu' ve'e n'amǫtunajxumdu
kụx ku ve'e ntoo'tǫ́kimdat. 2 Pạn pạne'e dụkakạtsụpạjktu jẹtse'e dụkakutyoondi juu'
ve'e jẹ aangelestạjk kyǫjtsnajxtu, jẹ'ẹ tse'e jẹ tsaachpaatụn yakmǫǫydu, ve'em ax jo'n
dụvinmátsjada. 3 Pạn ve'em xa jẹ'ẹ ve'e, ¿vintsǫts ụụ'me'e nkatsaachpaatumdat pạn
ka'a ve'e nmạjạpạ'mumda jẹ ǫy kạts jẹ ǫy ayook juu' ve'e ǫǫy jẹ mạjin dụtunjayẹjpp
jẹtse'e xtuknụja'vimda vintsǫ ve'e ntsǫǫkumdat? Jẹ'ẹ ve'e jẹ Mạjạ Vintsạ́n viinm y'ava'ni
too'vạjkp. Pạn pạn jatye'e dụ'amǫtunajxtu, jẹ'ẹ tse'e dụnụja'vidu jẹts tyúvam jẹ'ẹ ve'e jẹ
ayook jẹts ạạtse'e xvaajnjidi. 4 Jẹ Nte'yame'e dụyakjañụja'viju jẹts tyúvam jẹ'ẹ ve'e juu'
ve'e kyǫjtstu, jẹ'ẹ ve'e ku ve'e dụtuujn jẹ mújit nụja'vin jẹts jẹ mújit atụva mạạt may viijn
jẹ mạjin, jẹtse'e myǫǫjyjidi jẹ Espíritu Santo jẹ myaa'yụn jẹ pyutạjkin ax jo'n jẹ Nte'yam
tyukmutsǫjkjidi jo'n.

Ve'eme'e jẹ Jesús yakpụụjm

ax jo'n jẹ y'utsạtạjk

5 Ax jẹ nam it juu' ve'e miimpnum, jẹ'ẹ juu' ạạtse'e nnụkạjtsp, ka'a tse'e jẹ Nte'yam
dụmǫǫjy jẹ y'aangelesta jẹtse'e jẹm yakkutóktat. 6 Kụx jidụ'ụme'e to'k jẹ jayu jẹ Nte'yam
dụmukạjts, ve'em ax jo'n y'it jẹp Kunuu'kx Jatyán kụjxp:
Nte'yam, ñụpạ́nip tse'e jẹ jayu jẹts mits jẹ'ẹ ve'e xjaa'myéts,
ñụpạ́nipts jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e jǫtmay xjayejpja.
7 Mits tse'e mpạạm jẹtse'e jẹ jayu dụnụmootskat jẹtse'e jẹ ángeles dụnụmạ́jat,
mtukkạtạjki tse'e jẹ jayu jẹ mạjin jẹ jaanchin,
mits tse'e mmǫǫy jẹ kutojkụn jẹtse'e dụyakkutojkjat nụjom juu' jatye'e mpạạm,
8 nụjome'e xpạmkụjx jẹp kyạ'p pya'tkup.
Jidụ'ụm tse'e jẹ Nte'yam dụmukạjts.

Ku ve'e vya'añ jẹts nụjome'e dụpạmkụjx jẹp jẹ jayu kyạ'p pya'tkup, ka'a tse'e tii juu'
ve'e jẹp jẹ jayu kyạ'p pya'tkup ñụnka'it. Ax ụxyam paatna tse'e, ka'a tse'e yak'ix jẹts
jẹpe'e jẹ jayu kyạ'p pya'tkup nụjom juu' jaty y'it; 9 ax yam tse'e nvinma'yụn kạjxmamda
njayẹjpumda jẹ Jesús, juu' ve'e jẹ Dios Tee' tun kǫna it pyạạm jẹtse'e dụkanụmạ́jat ax jo'n
jẹ ángeles, jẹ Nte'yam tse'e mǫǫjyju jẹ vintsạ'kin jẹts jẹ mạjin jẹ'ẹ kạjx ku ve'e jẹ Nte'yam
jẹ myaa'yụn kạjx anañụjoma jẹ jayu dụku'ǫǫ'ki.

10 Jẹ Nte'yam jẹ myạjin kạjx jẹts jẹ kyutojkụn kạjx tse'e nụjom juu' jaty y'it. Pyaatyp
y'akẹẹguipts jẹ'ẹ ve'e ku ve'e dụyakjajty jẹtse'e jẹ Jesucristo chaachpaa'tụt jẹtse'e ve'em
ǫy tyaannit jẹ Nte'yam mạạt, jẹ Yaktsǫǫkpa, juu' ve'e jẹ too' dụyak'avaatsp jẹtse'e jẹ jayu
dụyaknạjkxtat joma ve'e jẹ Nte'yam, ve'em tse'e nụmay jẹ Nte'yam jẹ y'ónụk y'ijttinit jẹ'ẹ
mạạt joma ve'e jẹ myạjin. 11 Jẹ'ẹ pạn pạn jatye'e yaktsǫǫk jẹts jẹ'ẹ pạne'e yaktsǫǫkjụdu,
to'kjits jẹ'ẹ ve'e jẹ Tyee'da, jẹ'ẹ kạjx tse'e jẹ Nte'yam jẹ y'Onụk dụkatuktsǫ'ǫtyún jẹtse'e
vya'anụt jẹts x'útsimdup ụụ'm jẹ'ẹ ve'e, 12 ve'em ax jo'n jẹ Kunuu'kx Jatyán vya'añ:
Joma ve'e ạts jẹ n'utsạtạjk,
jẹmts ạtse'e nva'anụt jẹts pạn mitse'e,
n'ạạjvjapts ạts mitse'e nụmay jẹ jayu mạạt.
13 Vaampap tse'e jidụ'ụm:
Jẹm ạtse'e jẹ Nte'yam y'am kyạ'm nmapyụmjụ.
Jado'k naxe'e vyaannuva:
Ụxyaja xa ạtse'e mạạt jẹ Nte'yam jẹ y'ónụkta juu' ạts jẹ'ẹ ve'e xmǫǫy.
Jidụ'ụm tse'e vya'añ.

14 Ax ụụ'mda, jẹ Nte'yam jẹ y'ónụkta, to'kji jẹ tsu'uts to'kji jẹ nụụ'pụnts ụụ'me'eda,
jẹ'ẹ kạjx tse'e jẹ Jesús jyayuvimpijt jẹtse'e y'ijt ax jo'n ụụ'mda. Ve'em tse'e dụtuujn
jẹtse'e jẹ y'ǫǫ'kụn kạjx dụyakkutǫ́kinit jẹ kǫ'ǫyjáyuvap jẹ kyutojkụn, jẹ kǫ'ǫyjáyuvap
juu' ve'e dụnụvintsạnikạjxp jẹ kǫ'ǫyjayuvaptạjkta jẹtse'e dụkạ'ma jẹ ǫǫ'kụn. 15 Miine'e
jẹ Jesucristo yaja naxviijn jẹtse'e jẹ jayu kyǫǫ'kmaaydinit kyǫǫ'ktajtinit, ve'em tse'e

dṵkoọ'ktsạ'kidinit jẹ ọọ'kṵn namvaate'e jyoojntykada. [16] Jẹ Jesús, ka jẹ'ẹpts jẹ'ẹ ve'e
ñṵmiin jẹtse'e jẹ aangelestạjk dṵyaktsọ'ọkṵt, jẹ'ẹ ve'e ñṵmiin jẹtse'e dṵyaktsọ'ọkṵt jẹ
jayu juu' ve'e jẹ Nte'yam dṵjaanchja'vidup ax jo'n jẹ Abraham jyaanchja'viji. [17] Paaty
tse'e ve'em yakpṵujm anañṵjoma viijn ax jo'n jẹ y'utsta jẹtse'e y'ijtnit tee' juu' ve'e
dṵnṵvintsạnikạjxp jẹ tee'tạjkta, jẹ jayu dṵnṵtẹ́nat jẹm jẹ Nte'yam vyinkojkm, jẹtse'e
dṵtukmọ'ọtṵt, jẹtse'e jẹ tyọkin dṵtuknṵva'atsṵt. [18] Viinm xa ve'e jẹ Jesús chaachpaaty ku
ve'e y'ukyaktọkimpạkuvaajnji jẹ kọ'ọyjáyuvap. Kṵx tse'e myạạdaaky, ọ'yixjupts jẹ'ẹ ve'e
jẹtse'e dṵputạ́kat pạn pạn jatye'e jẹ kọ'ọyjáyuvap yaktọkintonuvaajnjṵdup.

3

Ñṵmạ́jip jẹ'ẹ ve'e jẹ Jesús nṵyojk ni ka'a jẹ Moisés

[1] Jẹ'ẹ kạjx tse'e, utsta ajchta utsta tsạ'ạda, jẹ Nte'yam tse'e mvinkọọjnjṵdu jẹtse'e
m'ijttinit jẹ jyáyuda, jẹ'ẹ tse'e myaaxṵxjṵdu jẹtse'e m'ijttinit jẹ'ẹ mạạt jẹm tsapjọọtm.
Yakvinkọ́pkada ọọy jẹ Cristo, jẹ'ẹ xa ve'e jẹ jayu dṵnṵténip jẹm jẹ Nte'yam vyinkojkm,
tee' jẹ'ẹ ve'e juu' ve'e dṵnṵvintsạnikạjxp jẹ tee'tạjkta jẹtse'e njaanchja'vimda. [2] Ọy tse'e
jẹ Jesús dṵkutyuujn jẹ toonk juu' ve'e jẹ Nte'yam mọọjyju, ve'em ax jo'n jẹ Moisés ọy
dṵkutyoompa jẹ toonk juu' ve'e jẹ Nte'yam mọọjyju ku ve'e vye'na jẹ Nte'yam jẹ jyayu
mạạt. [3] Ve'em ax jo'n jẹ tạkpạạmpa dṵjayep nṵyojk jẹ mạjin jẹts ka'a ve'e jẹ tạjk juu' ve'e
yakpạạmp, vyinmajtsjuvap xa jẹ'ẹ ve'e nṵyojk jẹ mạjin jẹ Jesús jẹts ni ka'a ve'e jẹ Moisés.
[4] Vinxṵp jẹ tạjk, jẹm jẹ'ẹ ve'e pạne'e dṵpạạm, ax jẹ Nte'yam tse'e dṵpạmkạjx nṵjom juu'
jatye'e ijtp. [5] Ve'em xa ve'e jẹ Moisés y'ijt ax jo'n jẹ toompa, ọy tse'e jẹ Nte'yam dṵmutuujn
dṵmupṵjk jẹtse'e dṵ'ava'ni ti ve'e jẹ Nte'yam kyọ́tsup ṵx'ọọk. [6] Ax jẹ nMạjạ Vintsạ́namda
Jesucristo, jẹ Nte'yam jẹ y'Onṵkts jẹ'ẹ ve'e juu' ve'e ọy dṵkutyoon jẹ toonk juu' ve'e jẹ
Nte'yam mọọjyju, jẹ'ẹ tse'e dṵnṵmạjikạjxp nṵjom jẹ Nte'yam jẹ y'ónṵkta. Jẹts jẹ Nte'yam
jẹ y'ónṵk xa ṵṵ'me'eda pạn to'k aaj to'k jọọte'e njaanchja'vimda van'it paat ku ve'e jẹ
Jesucristo myiinnuvat.

Jẹ pọọ'kxtkṵn juu' ve'e jẹ Nte'yam jẹ jyayu

jyayẹjptup

[7] Ve'em xa yạ'ạ ve'e ax jo'n jẹ Espíritu Santo vya'añ jẹp Kunuu'kx Jatyán kṵjxp:
Ṵxyam, pạn m'amọtunajxtup xa ve'e juu' ve'e jẹ Nte'yam kyạjtsp,
[8] ka'a tse'e mạkk jẹ mkuvajk xpạ́mdat
ax jo'n jẹ'ẹda pạn pạn jatye'e jẹ Nte'yam dṵtso'oxpạjktu,
jẹ'ẹda juu' ve'e dṵ'ixtu joma vaate'e jẹ Nte'yam juu' dṵkuvṵk jẹm vinva'ajts it kạjxm.
[9] Jẹmts ạtse'e jẹ mjṵjpit jayu xjọt'ixti,
jya'íxtuvamts jẹ'ẹ ve'e juu' ạtse'e ntoon vṵjxtkupx joojnt,
[10] paatyts ạtse'e nmujọtma'tti jẹ jáyuda jẹts ạtse'e nvaajñ:
"Xạ'ma kạjx xa ve'e jẹ viijnk vinma'yṵn dṵjayẹpta,
xạ'ma kạjx tse'e dṵkatsọkta jẹtse'e dṵ'íxtat dṵnṵjávadat jẹ too' juu' ạtse'e ntuk'ixtu.
[11] Jẹ'ẹ kạjxts ạtse'e nmujọtma'tti jẹts ạtse'e ntukvinva'nidi jẹts ka'a ve'e tyạ́kadat pọọ'kxpa
ạts mạạt."
Jidṵ'ṵm tse'e jẹ Espíritu Santo vya'añ.

[12] Utsta ajchta utsta tsạ'ạda, yakkọ́pkada ọọy jẹts ni pạna miitse'eda dṵkajayẹ́pṵt jẹ
kọ'ọy jọọt, ni pạna ve'e kyanay'apṵkṵpạ́mjṵt jẹtse'e kya'ítṵt jẹ joojntyk Nte'yam mạạt
kṵxe'e dṵkajaanchjáva. [13] Juu' xa ve'e mtóndap, jẹ'ẹ tse'e jẹtse'e mnakyọjtsmạ́kkajadat
to'k jado'k jọ́vum xạạj namvaate'e ṵxyam yạ xạạj ñaxy. Ve'em tse'e xtóndat jẹtse'e ni pạna
miitsta jẹ tọkin kyatukvin'ạạ'njṵt jẹtse'e ve'em dṵkakuvạ́kṵt jẹ Nte'yam jyẹ'ẹ. [14] Ax pạn
mpanạjkxumdup tse'e jẹ Nte'yam jẹ tyoo' to'k aaj to'k jọọt, njaanchja'vimdup tse'e ve'em
ax jo'n njaanchja'vi'ukva'numdi jẹtse'e n'ijtumdat jẹ Cristo mạạt ku ve'e myiinnuvat.

[15] Jidṵ'ṵm tse'e jẹ Espíritu Santo vya'añ:
Ṵxyam, pạn m'amọtunajxtup xa ve'e juu' ve'e jẹ Nte'yam kyạjtsp,
ka'a tse'e mạkk jẹ mkuvajk xpạ́mdat
ax jo'n jẹ'ẹda pạn pạn jatye'e jẹ Nte'yam dṵtso'oxpạjktu.

Jidu̱'u̱m tse'e vya'añ.
[16] ¿Pa̱ne'e du̱'amo̱tunajxtu ku ve'e je̱ Nte'yam myuko̱jtsjidi je̱tse'e u̱x'o̱o̱k je̱ Nte'yam
du̱tso'oxpa̱jkti? Je̱'e̱ xa je̱'e̱ ve'eda pa̱n pa̱n jatye'e je̱ Moisés yakpítsumjidinu je̱m Egipto,
¿ve'em xaja? [17] ¿Pa̱n ma̱a̱te'e je̱ Nte'yam y'ijt e̱jkjup vu̱jxtkupx joojnt? Je̱'e̱ xa je̱'e̱ ve'eda
pa̱n pa̱n jatye'e to̱kintoondu je̱tse'e tyaandini a̱a̱'k je̱m vinva'ajts it ka̱jxm, ¿ve'em xaja?
[18] ¿Je̱ts pa̱n je̱'e̱ ve'eda pa̱n pa̱n jatye'e je̱ Nte'yam tukvinva'nijidu je̱ts ka'a ve'e tyá̱kadat
po̱o̱'kxpa je̱'e̱ ma̱a̱t? Je̱'e̱ xa je̱'e̱ ve'eda pa̱n pa̱n jatye'e kaka̱tsu̱pa̱jkju̱du. [19] Ax ve'em
tse'e n'íxumda je̱ts ka'a ve'e y'o̱'yixjidi je̱tse'e tyá̱kadat po̱o̱'kxpa ku̱x ka'a ve'e je̱ Nte'yam
du̱jaanchja'vidi.

4

[1] Namvaat xa ve'e je̱ Nte'yam xtukmuta'numda je̱ vaandu̱k je̱tse'e nta̱jkimdat
po̱o̱'kxpa je̱'e̱ ma̱a̱t, nyakvinkó̱pkimdap tse'e o̱o̱y, nu̱nja̱jtp ku miitse'e je̱mda juu' ve'e
nu̱nkatá̱kadap. [2] Yaktukmuko̱jtsumduva xa ve'e je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook, ve'em ax jo'n je̱'e̱da.
Ax ka'ats je̱'e̱ ve'e tyo'nu̱xjidi ni vinxu̱pa ku ve'e du̱'amo̱tunajxti, ku̱x ka'a ve'e du̱jaanch-
ja'vidi. [3] Ax ta̱jkimdupts u̱u̱'me'e po̱o̱'kxpa je̱ Nte'yam ma̱a̱t ku̱x njaanchja'vimdupe'e.
Ve'em xa ya̱'a̱ ve'e ax jo'n je̱ Nte'yam vyaajñ:
Je̱'e̱ ka̱jxts a̱tse'e nmujo̱tma'tti je̱ts a̱tse'e ntukvinva'nidi
je̱ts ka'a ve'e tyá̱kadat po̱o̱'kxpa a̱ts ma̱a̱t.
Je̱m tse'e je̱ Nte'yam vyaajñ je̱ts ka'a ve'e pyo̱o̱'kxtat je̱'e̱ ma̱a̱t, jyayak'avaadi tse'e je̱'e̱ je̱
tyoonk van'ítani ku ve'e ya̱ it cho̱o̱'ntk. [4] Ax je̱p tse'e to'k viijn Kunuu'kx Jatyán ku̱jxp joma
ve'e du̱ka̱ts ti ve'e toojnju je̱ muvuxtojtu̱k xa̱a̱j. Jidu̱'u̱m tse'e vya'añ:
Ku ve'e je̱ Nte'yam nu̱jom du̱yak'avaadiku̱jx,
muvuxtojtu̱k xa̱a̱j tse'e pya̱a̱'kx.
[5] Je̱pe'e jado'k nax vyaannuva Kunuu'kx Jatyán ku̱jxp:
Ka'a tse'e tyá̱kadat po̱o̱'kxpa a̱ts ma̱a̱t.
Jidu̱'u̱m tse'e vya'añ. [6] Jyave'ema tse'e, je̱m tse'e pa̱n pa̱n jatye'e tá̱kadap po̱o̱'kxpa.
Pa̱n pa̱n jaty xa ve'e du̱'amo̱tunajxtu too'va̱jkp, ka'ats je̱'e̱ ve'e tya̱jkidi po̱o̱'kxpa ku̱xe'e
du̱kaka̱tsu̱pa̱jkti je̱ Nte'yam. [7] Paaty tse'e je̱ Nte'yam du̱nu̱pa̱a̱jmtki jado'k je̱ xa̱a̱j. Je̱
xa̱a̱j, u̱xyamts je̱'e̱ ve'e, ku̱x xtukmuko̱jtsumdupe'e je̱ Nte'yam je̱'e̱ ka̱jx juu' ve'e je̱ David
jyatyaan, náxyani ve'e vye'na may joojnt, ve'em ax jo'n a̱tse'e jidu̱'u̱m tu̱nja'a:
U̱xyam, pa̱n m'amo̱tunajxtup xa ve'e juu' ve'e je̱ Nte'yam kya̱jtsp,
ka'a tse'e ma̱kk je̱ mkuvajk xpá̱mdat.
Jidu̱'u̱m tse'e je̱ David du̱jatyaajñ. [8] Pa̱n ku̱du̱mo̱o̱jy xa ve'e je̱ Josué je̱ po̱o̱'kxtku̱n je̱
israeejlit jayu, ka'a tse'e je̱ Nte'yam ku̱du̱'uknu̱ko̱jtsini jado'k je̱ xa̱a̱j. [9] Ax je̱ja tse'e to'k je̱
po̱o̱'kxtku̱n je̱ Nte'yam je̱ jyayu ka̱jxta. [10] Ku̱x pa̱n pa̱n xa ve'e ta̱jkip po̱o̱'kxpa je̱ Nte'yam
ma̱a̱t, ka'ats je̱'e̱ ve'e je̱ y'avintso̱ vinma'yu̱n du̱'ukyaktoonni, ve'em tse'e pya̱a̱'kx ax jo'n
je̱ Nte'yam pya̱a̱'kx ku ve'e je̱ tyoonk du̱yak'avaadi. [11] N'íxumdap tse'e pa̱n vintso̱ ve'e
nta̱jkimdat po̱o̱'kxpa je̱ Nte'yam ma̱a̱t, ve'em tse'e ni to'ka u̱u̱'m nkavintso̱jajtumdat ax
jo'n je̱'e̱ pa̱n pa̱n jatye'e je̱ Nte'yam du̱kajaanchja'vidu.
[12] Je̱ y'ayook ka̱jx xa ve'e je̱ Nte'yam je̱ jayu du̱joojntykinma̱'a̱. Ma̱a̱daakpts je̱'e̱ ve'e je̱
y'ayook je̱tse'e je̱ jayu du̱tukta̱jkikú̱x je̱ts ka'a ve'e jyajuu'tsojxa juu' ve'e ja̱jpax me̱jtsk
ado'om. Je̱'yp je̱'e̱ ve'e joma ve'e je̱ jo̱o̱t je̱ ja'vin je̱tse'e du̱yakjay'ixju̱ du̱yakjañu̱jávaja ti
vinma'yu̱ne'e je̱ jayu jyayejpp. [13] Ka'a xa ve'e tii juu' ve'e je̱ Nte'yam kya'ixp kyanu̱ja'vip,
ixna ke̱'xnats je̱'e̱ ve'e tyanku̱x je̱m je̱'e̱ vyinkojkm pa̱ne'e je̱ cuenta nmo̱'yumdap.

Je̱ Jesuusts je̱'e̱ ve'e tee' juu' ve'e

du̱nu̱vintsa̱nika̱jxp je̱ tee'ta̱jkta

[14] Je̱ nMa̱ja̱ Vintsá̱namda Jesucristo, je̱ Nte'yam je̱ y'Onu̱k, je̱'e̱ tse'e ta̱jki je̱m tsapjo̱o̱tm
je̱tse'e xnu̱ténimda je̱m je̱ Nte'yam vyinkojkm, tee'ts je̱'e̱ ve'e juu' ve'e du̱nu̱vintsa̱nika̱jxp
je̱ tee'ta̱jkta u̱u̱'m ka̱jxamda, paaty tse'e tun vinko̱pk je̱tse'e nkamaso̱o̱kumdat juu' ve'e
njaanchja'vimdup. [15] Je̱ tee' juu' ve'e du̱nu̱vintsa̱nika̱jxp je̱ tee'ta̱jkta je̱tse'e njaye̱jpumda,
o̱'yixjupts je̱'e̱ ve'e je̱tse'e xtukmo̱'tumdat ku̱x ñu̱ja'vip je̱'e̱ ve'e o̱y vintso̱ ve'e je̱ yónu̱k

aaj je yónuk jooot njayejpumda. Nujom tse'e duja'ix je ko'oyjáyuvap pan vintso ve'e kuyaktokimpajkji. [16] Je'e kajx tse'e, va'an tse'e to'k aaj to'k jooot dunaajktámimjada jeja je Jesucristo vyinkujk, ve'em tse'e xtukmo'tumdat jetse'e xputajkimdat pan vin'ite'e je ko'oyjáyuvap xyaktokintonuva'numda.

5

[1] Nujom je tee' juu' ve'e dunuvintsanikajxtup je tee'tajkta, jayu je'e ve'eda, yakpaamdupts je'e ve'eda jetse'e je jayu dunuténadat jeja je Nte'yam vyinkujk, je tokin kajx tse'e je Nte'yam dutukvintsa'agadat je tánuk jetse'e dutukvintsa'kivat juu' jatye'e je jayu tyukmuyojxtup je Nte'yam. [2] Je tee' juu' ve'e dunuvintsanikajxp je tee'tajkta, kux jayu je'e ve'e juu' ve'e tontókip kojtstókip ax jo'n opyana, o'yixjupts je'e ve'e jetse'e dutukmo'otut pane'e dukatih'ixp dukatinuja'vip jets pane'e tontókip kojtstókip. [3] Je'e kajx tse'e vinkopk jetse'e je Nte'yam dutukvintsa'agat je tánuk je y'avintso tokin kajx, ve'em ax jo'n je tánuk dutukvintsa'kivat juu' ve'e je viijnk jayu je tyokin kajxta.

[4] Ka'a xa ve'e pan pane'e je majin natyukje'eijup jetse'e je y'avintso vinma'yun kajx y'ítut tee' juu' ve'e dunuvintsanikajxp je tee'tajkta, je'ejyji ve'e pan pane'e je Nte'yam vyinkaamp, ve'em ax jo'n je Aarón yakvinkaajn jo'n. [5] Ax ve'em tse'e jyajty maat je Cristo, ka je y'avintso vinma'yun kajxapts je'e ve'e ñatyukje'eiji je majin ku ve'e yakpuujm tee' juu' ve'e dunuvintsanikajxp je tee'tajkta, je Nte'yam je'e ve'e moojyju je majin jetse'e tyee'at. Ve'em ax jo'n je Nte'yam ña'muxji:

Uxyam atse'e nyaknuke'xnatákat jets ats mitse'e je n'Onuk.

[6] Ve'em ax jo'n jep Kunuu'kx Jatyán kujxp vyaampa jado'k viijn:

Mits xa ve'e tee' xa'ma kajx,

ve'em ax jo'n je Melquisedec.

[7] Ku ve'e je Cristo y'ijt yaja naxviijn, myukojts tse'e je Nte'yam, juu' ve'e o'yixjup jetse'e je oo'kun kutyuknuvaatsji. Oyame'e ooy dujatunmunoo'kxtk jets ka'a ve'e y'oo'kut, jetse'e yaaxy, chojkts je'e ve'e nuyojk jetse'e dutónut juu' ve'e je Nte'yam chojk, je'e kajxts je'e ve'e je Nte'yam kyats'amotunajxji. [8] Oyam je'e ve'e je Nte'yam je y'Onuk, jyajt tse'e vintso ve'e kyatsapákut je tsaachpaatun kajx juu' ve'e yaknajx. [9] Kuxe'e dutonkujx nujom juu' jatye'e je Nte'yam chojk, je'e kajx tse'e y'o'yixju jetse'e duyaktso'okut xa'ma kajx pan pan jatye'e katsupajkjup. [10] Je Nte'yam tse'e paajmju tee' juu' ve'e dunuvintsanikajxp je tee'tajkta, ve'em ax jo'n je Melquisedec.

Kutsa'aga xa ve'e ooy ku ve'e yakmasa'ak

je jaanchja'vin juu' ve'e je Nte'yam kajx

[11] Jépnum xa ve'e may viijn juu' ve'e njaa'kvaajnjavaandup ya vinma'yun kajx, ax tso'ox tse'e jetse'e ntukvinjávadat kux ka'a ve'e xvinmotuvuva'anda. [12] Ooyani xa ve'e ya it tyunnaxy, kuxtuk'ixta xa ve'e je jayu je Nte'yam je y'ayook, ax jado'k nax tse'e dutsak jetse'e myaktukvinja'vidinuvat je ixpajkun juu' ve'e myaktuk'ixtu ku ve'e xjaanchja'vi'ukvaandi je Jesucristo. Ve'em xa miitse'eda ax jo'n je pi'k ónuk juu' ve'e tsi'tspna jets ka'a ve'e ax jo'n je jayu juu' ve'e kaaynup ooknup. [13] Kux je'eda pan pan jatye'e dutukjoojntykidup tum je leche, ve'emts je'e ve'eda ax jo'n je jayu juu' ve'e duka'oynuja'vidup vintso ve'e jyoojntykadat ax jo'n dupaa'ty du'akeega. [14] Ax je'eda pan pan jatye'e ixtáñ dujayejptup jetse'e juu' dukáydat duja'kxtat, ve'emts je'e ve'eda ax jo'n je jayu juu' ve'e dujajttup jetse'e duyaktándat jem jya'vin kajxmda je y'oy je'e jetse'e dukakuváktat je kyo'oy je'e.

6

[1] Je'e kajx tse'e, va'an tse'e dutoonkimda je Nte'yam je y'ayook jetse'e ve'em oy nmuja'vimdat juu' ve'e je Nte'yam chajkp. Ka je'ejyap tse'e ntoonkimdap juu' ve'e yaktuk'íxumdu ku ve'e je Cristo njaanchja'vi'ukva'numdi, kux jepe'e ooy juu' jatye'e tsojkjup jetse'e jyaa'kyaknujávat. Ka je'ejyap tse'e ntoonkimdap vintso ve'e dutsak jetse'e je jayu dumasooktinit je kyo'oy joojntykinda jetse'e ve'em kyatsaachpaa'ttat xa'ma

kạjx, vintsọ ve'e dụtsạk jẹtse'e jẹ Nte'yam yakjaanchjávat, [2] jẹ jayu ñạpẹ́ttat, jẹts pạn
pạn jatye'e dụnụvinténidup jẹ jaanchja'vivatạjk, jẹ'ẹ tse'e jẹ jayu dụtuknụkóndap jẹ
kyạ'ạj. Ka jẹ'ẹjyap tse'e njaanchja'vimdap jẹts joojntykpạjktinuvape'e jẹ ọọ'kpatạjk jẹtse'e
yaktọkimpayọ'ydinit, jẹme'e juu' ve'e yakmọọydinup jẹ joojntykin juu' ve'e xạ'ma kạjx
ijtp, jẹm tse'e juu' ve'e yakmọọydinup jẹ tsaachpaatụn juu' ve'e xạ'ma kạjx ijtnup. [3] Va'an
dụtoonkimda vintsọ ve'e ọy nmụja'vimdat juu' ve'e jẹ Nte'yam chạjkp. Ax ve'em tse'e
nto'numdat pạn vaampe'e jẹ Nte'yam.

[4] Ka'a tse'e y'uk'ọ'yini jẹtse'e pạn dụyakvinmayụmpítụt jẹ jayu juu' ve'e jẹ Nte'yam
dụkọọ'kjaanchja'vidinup. Jẹ Nte'yame'e jẹ vinma'yụn mọọjyjụdu juu' ve'e tyúvam,
ñụja'viduts jẹ'ẹ ve'e jẹ maa'yụn juu' ve'e jẹ Nte'yam jẹ jayu tyoojnjip, jyayẹjptu tse'e jẹ
Espíritu Santo jẹm jya'vin kạjxmda, [5] ñụja'viduts jẹ'ẹ ve'e jẹts ọy jẹ'ẹ ve'e jẹ Nte'yam jẹ
kyạts jẹ y'ayook, tukkạdaakjụdu tse'e jẹ mạkkin juu' ve'e miimpnum. [6] Pạn kyọọ'kjaanch-
ja'vidinup tse'e jẹ Nte'yam, ka'a tse'e y'uk'ọ'yini jẹtse'e pạn dụyakvinmayụmpijttinuvat jẹ
jayu, kụx jẹ'ẹ ve'e viinm dụtoondup ax jo'n kụdụyakcruuzpẹjttinuva jado'k nax jẹ Nte'yam
jẹ y'Onụk. [7] Jẹ naax juu' ve'e dụ'oktạạtsp jẹ nạạj vinnaajknáx tyu'uj jẹtse'e yakvinyu'uj
yakvintún jẹtse'e tyạ'mixjụ ọy, jẹ Nte'yamts jẹ'ẹ ve'e dụkunoo'kxp. [8] Ax pạn tum jẹ ápit
tse'e pojtụkp jẹts jẹ viijnk aajy ojts, ka'ats jẹ'ẹ ve'e tyun, naxtóyupts jẹ'ẹ ve'e.

Jẹ y'ọy jẹ'ẹ juu' ve'e n'a'íxumdup,

jẹ'ẹ tse'e jẹ nja'vinamda dụyak'ijtp

jẹ Nte'yam mạạt

[9] Utsta ajchta utsta tsạ'ạda, juu' ạtse'e ọọy ntuntsọjktup, óyam ạtse'e ve'em tụnkạts,
nayja'vijinupts ạtse'e tyụva jẹts nụyojk ọy jẹ'ẹ ve'e juu' ve'e jẹ Nte'yam mto'nụxjadap,
ve'em ax jo'n dụtuujnja pạn pạn jatye'e yaktsạạkp. [10] Pyaatyp y'akẹẹguip xa jẹ'ẹ ve'e juu'
ve'e jẹ Nte'yam tyuump, ka'ats jẹ'ẹ ve'e dụjaa'tyóki jẹ y'ọy jẹ'ẹ juu' miitse'e mtoondu
jẹtse'e xtuknụja'vidi jẹts mtsọjktu ve'e jẹ Nte'yam ku ve'e jẹ jyayu xputạjkidi. Ụxyam paat
tse'e ve'em xtonda. [11] Ọọy ạạtse'e ntuntsạk jẹts miitse'e nụto'k nụto'k ve'em xjaa'któndat
van'it pạat ku ve'e jẹ Jesucristo myiinnuvat. [12] Ka'ats ạạtse'e ntsạk jẹtse'e mnoox'ọọ'ktat,
jẹ'ẹ ve'e mtóndap ax jo'n jẹ'ẹda pạn pạn jatye'e jẹ Nte'yam dujaanchja'vidup jẹtse'e tạm
ñaajk'ítjada jẹ'ẹ mạạt, jẹ'ẹ tse'e dụjayẹjptinup jẹ ọ'yin juu' ve'e jẹ Nte'yam tyukvinva'nip
nụjom jẹ'ẹda pạn pạn jatye'e dụtoondup juu' jẹ'ẹ ve'e chạjkp.

[13] Ku xa ve'e jẹ Nte'yam jẹ vaandụk dụyaktaajñ mạạt jẹ Abraham, viinm tse'e ñaajknajxji
kụx ka'a ve'e pạn viijnk dụnụmạja pạn kạjxe'e kụdụpụujm jẹ vaandụk. [14] Jidụ'ụm tse'e
vyaajñ: "Vaampam xa ạtse'e jẹts ọọy ạts mitse'e ntunkunoo'kxụt jẹtse'e nụmay jẹ tsaan
jẹ kọọj xjayẹpụt." Jidụ'ụm tse'e vyaajñ. [15] To'k aaj to'k jọọt tse'e jẹ Abraham dụ'a'ix jẹtse'e
jẹ Nte'yam dụkutyónụt jẹ ayook juu' ve'e tukvinva'niju. Ax kyutyoon tse'e. [16] Ku xa ve'e jẹ
jayu pạn dụyaknaxta, jẹ'ẹ tse'e dụyaknajxtup pạne'e nụyojk dụnụmájip jẹts ka'a jẹ'ẹ ve'e
viinm. Ax ku tse'e pạn tụdụyaknaxta, ka'a tse'e jẹ viijnk kạts y'ukyọọnnit. [17] Kụx tse'e jẹ
Nte'yam dụtsạk jẹtse'e jẹ jayu va'ajts dụnụjávadat jẹts ni jẹ vin'ita ve'e kyatíkụtsụt juu'
ve'e kyọjts, jẹ'ẹ kạjx tse'e ñaajknajxji ku ve'e vyaajñ jẹts kyutyónupe'e. [18] Yạ mẹjtsk viijn
tse'e juu' ve'e katiktsp, muto'k viijn ku ve'e jẹ Nte'yam viinm vyaajñ, jẹts mumẹjtsk viijn
ku ve'e ñaajknajxji, ax ka'a tse'e jẹ Nte'yam tyaaya, yạ mẹjtsk viijn tse'e yaktoon jẹtse'e ọọy
ntunjọt'amájimdat, ụụ'mda, jẹ jayu juu' ve'e jẹ Nte'yam y'ixp jyayejpp. Njaanchja'vimdup
tse'e jẹts tónjup kọ́tsjup jẹ'ẹ ve'e juu' ve'e jẹ Nte'yam xtukvinva'nimdu. [19] Kụx ve'em ax
jo'n jẹ pojxụn jọ'kụn jye'ya joma ve'e jẹ naax juu' ve'e jẹp nạpa'tkup jẹtse'e to'k viijn
dụyak'it jẹ barco, ve'em tse'e n'ijtumda jẹ Nte'yam mạạt jẹ'ẹ kạjx ku ve'e nnụja'vimda jẹts
xyaktsọọkumdu ve'e jẹ Jesucristo, juu' ve'e ijtp jẹm tsapjọọtm. [20] Jẹm tse'e tyạjki jẹtse'e
y'it jẹ Nte'yam mạạt, jẹm joma ve'e xnụténimda. Ax ve'em tse'e tyee'tạjki, xạ'ma kạjxts
jẹ'ẹ ve'e tyee'init, tee' jẹ'ẹ ve'e juu' ve'e dụnụvintsạnikạjxp jẹ tee'tạjkta, ve'em jẹ'ẹ ve'e ax
jo'n jẹ Melquisedec.

7

Ve'eme'e je Jesús tyee'a ax jo'n je Melquisedec

1 Je Melquisedec, saleemit yakkutojkpats je'e ve'e y'ijt jets tee'va juu' ve'e dumutoomp
dumupajkp je Nte'yam, juu' ve'e nujom dunukajxmikajxp. Je'e tse'e je Abraham
du'anajkxi ku ve'e je Abraham vyimpijtni atso'ox toompa joma ve'e ojts duyakvintókida je
yakkutojkpatajk maat je jyáyuda, jetse'e je Abraham dukunuu'kx. 2 Van'it tse'e je Abraham
myoojyji to'k viijn ku ve'e majk viijn vya'kxy je paamduk juu' ve'e pyajk ku ve'e ojts
y'atso'oxtún. Ve'em tse'e je Melquisedec kyatsapítsum yakkutojkpa juu' ve'e oy dutoomp
dupayo'yp. Jets je Salem, ve'eme'e kyatsapítsumpa oy aaj oy joot. Kux tse'e yakkutujk
jem saleemit kyajpun kajxm, paaty tse'e yaktij yakkutojkpa juu' ve'e je oy aaj je oy joot
dujayejpp. 3 Ka'a tse'e yaknukats je tyee' ukpu je tyaak, ni je y'apa ni je y'oka tse'e
kyayaknukojtspa, nay ka'ava tse'e je kye'xtkun ni ka'ava tse'e je y'oo'kun, ve'em tse'e
yaktukmu'a'ixmoka je Nte'yam je y'Onuk, juu' ve'e tee'ip xa'ma kajx.

4 Payo'oyda n'it vintso ve'e dunumaja je Melquisedec. Je nujpit jáyuvamda Abraham
tse'e moojyju je diezmo, je'e ve'e ku ve'e dumoojy to'k viijn ku ve'e majk viijn vya'kxy
je paamduk juu' ve'e pyajkji je viijnk yakkutojkpada ku ve'e ojts dumaat'atso'oxtún.
5 Ve'eme'e je Moisés je pyava'nun vya'añ jets je Leví je chaan je kyoj juu' ve'e je tee'tajkta,
je'e tse'e dutukpámdap je jayu je diezmo, óyame'e je Abraham dutsaana dukooja je jáyuda,
nay ve'em ax jo'n je tee'tajkta. 6 Je Melquisedec, óyam je'e ve'e je Leví kyatsaanaja
kyakoojaja, yakmooyts je'e ve'e je diezmo juu' ve'e je Abraham pyajk ku ve'e ojts
y'atso'oxtún. Van'it tse'e je Melquisedec dukunuu'kx je Abraham, je'e juu' ve'e je Nte'yam
tukmukojtsju je vanduk. 7 Ax ka'a tse'e nvaat pan dukakuvákut, je kunoo'kxpa, je'e tse'e
nuyojk dunumájip jets ka'a ve'e je yakkunoo'kxpa. 8 Pane'e dupajktup je diezmo, oo'ktapts
je'e ve'e; juu' ve'e je Melquisedec kajx, ve'em tse'e je Kunuu'kx Jatyán ñukatsju ax jo'n
to'k juu' ve'e joojntykipna. 9 Nvaat xa ve'e je jayu vya'anut jets je Leví maat je chaanda je
kyoojta, je tee'tajkta juu' ve'e dupajktup je diezmo, je'e tse'e dumooyduva je Melquisedec
je diezmo je jyujpit jayu Abraham kajx, 10 kux jeme'e je Abraham je ñi'kx je kyopk dumaada
juu' ve'e duyakjéjap je chaan je kyooj ku ve'e je Melquisedec dumaatnavyaatji.

11 Tukkadaakjudu tse'e jetse'e tyee'adat je Leví je chaan je kyooj juu' ve'e je Aarón je
chaan je kyoojpa, je'e tse'e dutuk'íxtap je myu'israeejlit jáyuda je Moisés je pyava'nun. Ax
ka'a tse'e n'ijtumda oy jets va'ajts je tee'tajk kajx juu' ve'e je Leví je chaan je kyooj. Kux pan
kun'ijtumda ve'e oy jets va'ajts je'e kajxta, ka'a tse'e y'ukvinkópkini jetse'e jyéjat jado'k
je tee' ax jo'n je Melquisedec jets ka'a ve'e ax jo'n je Aarón. 12 Ax pan ka'a tse'e je Aarón
je chaan je kyooj y'uktee'idinit, tíktspap tse'e je pava'nun juu' ve'e vaamp jets je'e ve'e
tee'adap. 13 Ax juu' tse'e je Kunuu'kx Jatyán vaamp jetse'e tyee'at, je nMaja Vintsánamda
Jesucriistots je'e ve'e. Ka'ats je'e ve'e je Leví dutsaana dukooja, je Leví je y'uts je chaan
je kyooj je'e ve'e, to'k je jakaa juu' ve'e ni vin'ita je jyayu katee'idup ax jo'n je Moisés je
pyava'nun vya'añ. 14 Yaknuja'vip xa ve'e va'ajts jets je Judá je chaan je kyooj je'e ve'e je
Jesús. Ax ka'a tse'e je Moisés dutikajts jets tee'adape'e je Judá je chaan je kyooj.

15 Je'e kajx tse'e kuxe'e je Jesús tyee'a ax jo'n je Melquisedec jets ka'a ve'e ax jo'n je Aarón,
yaknuke'xnatajkipts je'e ve'e oy jets ka'a ve'e je Aarón je chaan je kyooj y'uktee'idinit. 16 Je
Jesús tse'e je kutojkun dujayejpp jetse'e tyee'at kux joojntykip je'e ve'e xa'ma kajx; ka je
pava'nun kajxape'e tyee'a juu' ve'e vaamp jets pane'e je chaan je kyooj tee'adap. 17 Jidu'um
tse'e je Nte'yam je tuvakojtsun dupuujm je Jesús kajx:

Mits xa ve'e tee' xa'ma kajx,
ve'em ax jo'n je Melquisedec.

18 Ax ve'em tse'e, je Nte'yame'e dupaam jetse'e kyoo'ktoonnit je pava'nun juu' ve'e myooy
je Moisés. Je'e kajx tse'e kyatún kux ka'a ve'e je jayu je pava'nun kajx myaada'aky jetse'e
y'íttat je Nte'yam je jyayu, 19 ka je Moisés je pyava'nun kajxape'e je jayu y'ijt oy joot je
Nte'yam maat. Ax je a'ix'ijtun juu' ve'e uxyam njayejpumdup, nuyojkts je'e ve'e ooy
dutunnumaja, je Jesucristo je kyutojkun kajx tse'e nmutámimda je Nte'yam.

[20] Viinm xa ve'e je̱ Nte'yam ñaajknajxji je̱tse'e je̱ Jesús tyee'at. [21] Juu' viijnk tee'da, ka'ats
je̱'e̱ ve'e vye'emada, ka'ats je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam ñaajknajxji je̱tse'e tyee'adat. Ax je̱'e̱ ku ve'e
je̱ Nte'yam ñaajknajxji je̱tse'e je̱ Jesús tyee'at, jidu̱'u̱m tse'e du̱nu̱u̱jmi:
A̱ts, je̱ Maja̱ Vintsá̱n, ka'a xa a̱tse'e ya̱ nvinma'yu̱n nyaktíku̱tsu̱t,
mits xa ve'e tee' xa̱'ma ka̱jx,
ve'em ax jo'n je̱ Melquisedec.
Jidu̱'u̱m tse'e je̱ Jesús du̱nu̱u̱jmi. [22] Ax nu̱yojk o̱y xa ve'e je̱ nam ko̱jtstán je̱ts ka'a ve'e
je̱ ko̱jtstán juu' ve'e je̱ Nte'yam myaso̱o̱kjidu je̱ nju̱jpit jáyuvamda. Nnu̱ja'vimdinup xa
u̱u̱'me'e je̱ts tyúvam je̱'e̱ ve'e je̱ nam ko̱jtstán ku̱x ijtpe'e je̱ nMaja̱ Vintsá̱namda Jesucristo
je̱m tsapjo̱o̱tm je̱ja je̱ Nte'yam y'aka'yu̱n pa'ayi je̱tse'e xnu̱téninmda.
[23] Je̱ viijnk tee'da, nu̱may tse'e y'ijtti; ku̱x tse'e y'o̱o̱'kti, ka'a tse'e y'uk'o̱'yixjidini je̱tse'e
ku̱jyaa'ktee'idi. [24] Ax je̱ Jesús, xa̱'ma ka̱jxts je̱'e̱ ve'e jyoojntyka, ijtpamts je̱'e̱ ve'e je̱ tyee'in.
[25] Ku̱x ka'a ve'e y'o̱o̱'ku̱t, paaty tse'e y'o̱'yixju̱, u̱xyam je̱ts xa̱'ma ka̱jx, je̱tse'e du̱yaktso̱'o̱ku̱t
pa̱n pa̱ne'e naajktá̱mijup je̱ja je̱ Nte'yam vyinkujk je̱ Jesús ka̱jx.
[26] Je̱ nMaja̱ Vintsá̱namda Jesucristo, je̱'e̱m xa je̱'e̱ ve'e je̱ tee' juu' ve'e o̱o̱y tunyakt-
so̱jkp, o̱'yixjupts je̱'e̱ ve'e je̱tse'e xputa̱jkimdat. Va'ajts jo̱o̱tts je̱'e̱ ve'e, ka'ats je̱'e̱ ve'e
tyo̱kinma̱a̱ta, ka'ats je̱'e̱ ve'e tyo̱kinaxjáyuva ax jo'n u̱u̱'mda, ñu̱mа́jip ñu̱jaanchipts je̱'e̱
ve'e je̱m tsapjo̱o̱tm je̱ja je̱ Nte'yam y'aka'yu̱n pa'ayi. [27] Ka'a xa je̱'e̱ ve'e vye'ema ax
jo'n je̱ viijnk tee'da juu' ve'e du̱nu̱vintsa̱nika̱jxtup je̱ tee'ta̱jkta, juu' ve'e jóvum xa̱a̱j je̱
y'avintso̱ to̱kin ka̱jx je̱ tá̱nu̱k du̱yak'o̱o̱'ktup je̱tse'e je̱ Nte'yam du̱tukvintsa̱'a̱gada, van'it
tse'e du̱tukvintsa̱'kiduva je̱ tá̱nu̱k je̱ viijnk jayu je̱ tyo̱kin ka̱jx. Je̱ Jesús, to'k náxjits
je̱'e̱ ve'e viinm ñatyukvintsa̱'kiji je̱ Nte'yam anañu̱joma je̱ jayu ka̱jxta. [28] Y'ava'nipts je̱'e̱
ve'e je̱ Moisés je̱ pyava'nu̱n je̱ts pa̱ne'e yakpá̱mdap tee' juu' ve'e du̱nu̱vintsa̱nika̱jxtup je̱
tee'ta̱jkta, je̱'e̱ts je̱'e̱ ve'eda pa̱n pa̱n jatye'e to̱kin ma̱a̱t je̱tse'e y'o̱o̱'kta ax jo'n o̱pya̱na. Ax
je̱ Nte'yam tse'e viinm naajknajxju je̱tse'e tyee'at je̱ y'Onu̱k, juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp o̱y je̱ts
va'ajts. Ve'em tse'e du̱tuujn tá̱vani ve'e je̱ Moisés yakma̱'a̱ vye'na je̱ Nte'yam je̱ pyava'nu̱n.

8

Je̱ Jesucristo tse'e je̱ jayu du̱nu̱ténip je̱m je̱ Nte'yam vyinkojkm

[1] Juu' xa ve'e du̱nu̱vinko̱pkika̱jxp juu' a̱ts miitse'e ntuknu̱ja'yidup, ya̱'a̱ts je̱'e̱ ve'e: Je̱
tee' juu' ve'e njaye̱jpumdup, je̱mts je̱'e̱ ve'e y'a̱jxtu̱k tsapjo̱o̱tm je̱ja je̱ Nte'yam y'aka'yu̱n
pa'ayi, [2] tee'ipts je̱'e̱ ve'e joma ve'e je̱ kunuu'kx it juu' ve'e je̱ Nte'yam pya̱a̱m, ka'a je̱'e̱
ve'e tyee'a joma ve'e je̱ tabernáculo juu' ve'e je̱ jayu pya̱a̱mdu. [3] Nu̱jom je̱ tee' juu' ve'e
du̱nu̱vintsa̱nika̱jxtup je̱ tee'ta̱jkta, vinká̱ndats je̱'e̱ ve'e je̱tse'e je̱ Nte'yam du̱tukvintsa̱'a̱-
gadat je̱ tá̱nu̱k je̱ts juu' jatye'e jyaa'kyo̱jxtup je̱ jáyuda. Paaty tse'e du̱tsa̱k je̱tse'e je̱ tee'
juu' ve'e du̱nu̱vintsa̱nika̱jxp je̱ tee'ta̱jkta je̱tse'e xnu̱ténimda, je̱'e̱ tse'e du̱jayé̱pup pa̱n
ti ve'e tyukvintsa̱'kivap je̱ Nte'yam. [4] Pa̱n yaja xa ve'e ku̱y'it naxviijn, ka'ats je̱'e̱ ve'e
je̱ xyu̱p tyee'a, ku̱x je̱mna ve'e pa̱n pa̱n jatye'e je̱ Nte'yam du̱tukvintsa̱'kidup je̱ ya̱xta
ve'em ax jo'n je̱ Moisés je̱ pyava'nu̱n vya'añ. [5] Je̱ tee'ta̱jkta juu' ve'e yaja naxviijn, je̱'e̱
tse'e toondup pa̱jktup joma ve'e je̱ kunuu'kx it juu' ve'e je̱ tsapjo̱o̱tmit jye̱'e̱ yaknu'ixvaats
yaknu̱pa̱mvaats. Yaknu̱ja'vipts je̱'e̱ ve'e je̱ts nu̱'ixva'ach nu̱pa̱mva'ach je̱'e̱ ve'e. Ku̱x ku
ve'e je̱ Moisés du̱kapa̱m'ukva'añna vye'na je̱ tabernáculo, van'it tse'e je̱ Nte'yam ña̱'mu̱xji:
"Yakko̱pka o̱y je̱tse'e ve'em xpá̱mu̱t ax jo'n myaktuk'ix je̱m ko̱pk ka̱jxm." Jidu̱'u̱m tse'e
ña̱'mu̱xji. [6] Ve'em ax jo'n du̱nu̱maja je̱ nam ko̱jtstán je̱ts ni ka'a ve'e je̱ ju̱jpit ko̱jtstán,
ve'emts je̱'e̱ ve'e je̱ muto'nu̱n du̱nu̱maja juu' ve'e je̱ Nte'yam myo̱o̱y je̱ Jesús je̱ts ni ka'a
ve'e je̱ muto'nu̱n juu' ve'e je̱ tee'ta̱jk jyaye̱jptup juu' ve'e yaja naxviijn. Je̱ nam ko̱jtstán
ka̱jx tse'e je̱ Jesús du̱yaknamyujo̱t'óyaja je̱ jayu je̱ts je̱ Nte'yam, je̱ nam ko̱jtstán ka̱jxpa
ve'e je̱ Nte'yam je̱ vaandu̱k du̱yaktaajñ juu' ve'e nu̱yojk o̱y je̱ts ni ka'a ve'e je̱ vaandu̱k juu'
ve'e yaktaan je̱ ju̱jpit ko̱jtstán ka̱jx.
[7] Ku̱x pa̱n ku̱tyuujn xa ve'e je̱ muto'k ko̱jtstán, ka'a tse'e je̱ Nte'yam ku̱du̱pu̱u̱jm je̱ nam
ko̱jtstán. [8] Ax ka'a tse'e je̱ Nte'yam du̱'o̱yja'vi je̱ jáyuda juu' ve'e myo̱o̱y je̱ ju̱jpit ko̱jtstán,
ve'em ax jo'n je̱ Kunuu'kx Jatyán vya'añ je̱'e̱ ka̱jxta:

Jidu'um xa ve'e je Maja Vintsán vya'añ:
"Je'yape'e je xaaj jets atse'e je nam kojtstán nyaktánut maat je israeejlit jáyuda,
9 ka ve'emap ax jo'n atse'e je kojtstán nyaktaajñ maat je jyujpit jáyuda ku atse'e
nyakpítsumdini jem Egipto;
ka'a ve'e dukutyoondi ats je nkojtstán,
je'e kajxts atse'e nkoo'kmajapaamdini.
10 Ax je nam kojtstán juu' atse'e nyaktánup maat je israeejlit jáyuda,
jemts atse'e jya'vin kajxmda mpámut ats je mpava'nun,
jemts ats je'e ve'e nja'at vyinma'yun kajxmda,
atse'e xNte'yamadap,
atsts je'e ve'e njáyuvadap.
11 Ka'ats je'e ve'e dutuknujávadat je myujáyuda jets pan atse'e, ni ka'a tse'e dutuknu-
ja'viduvat je y'utsta je y'ajchta ukpu je y'utsta je cha'ada,
kux x'íxadap ats je'e ve'e anañujoma, je mújit je muutskit.
12 Nmee'kxjidinupts atse'e je tyókinda,
ni je vin'ita xa atse'e je tyokin nkoo'kjaa'myejtsnit."
Jidu'um tse'e je Kunuu'kx Jatyán vya'añ.
13 Ku ve'e je Nte'yam vyaajñ jets je'e ve'e duyaktónup je nam kojtstán, je'e tse'e
duyaktaamp jetse'e kyoo'ktoonnit je kojtstán juu' ve'e jujpani. Ax je kojtstán juu' ve'e
jujpani, najxpts je'e ve'e, vee'n tse'e ya it ñáxut jetse'e kyutókinit.

9

Je kunuu'kx it juu' ve'e yaja naxviijn jets je kunuu'kx it juu' ve'e jem tsapjootm

1 Je muto'k kojtstán juu' ve'e je Nte'yam yaktaan, je Nte'yam tse'e dupavaan vintso ve'e
je jayu vyinjávajat vyintsa'agajat jets vintso ve'e to'k je tabernáculo dupámdat joma ve'e
ve'em dutóndat. 2 Ku ve'e y'o'yi je tabernáculo, jidu'um tse'e dupaamdi: je muto'k it
atatyuk, je kunuu'kx itts je'e ve'e. Jep tse'e y'ijt to'k je olivos aceite ato'yin jets to'k je
mesa joma ve'e dupaamdi je kunuu'kx tsapkaaky. 3 Je mumejtsk it atatyuk, je it juu' ve'e
je kunoo'kxun munuyojk dumaat, 4 je'e tse'e tukkadaakju je oro yojxpejtun joma ve'e je
pooom jyak jets je xiixt juu' ve'e je oro tukyo'tskúx y'ijt. Jep tse'e xiixtup to'k je oro oo'y
joma ve'e je maná y'ijt jets je Aarón je tyajk juu' ve'e pujoomi, maat je tsatsets joma ve'e
jatyán y'ijt je Nte'yam je pyava'nun, je jujpit kojtstán. 5 Jem tse'e xiixt aka'a ni'kxm y'ijt
mejtsk je querubines apamnax, je tsapjootmit joojntykiva je'e ve'e je querubines. Joma
ve'e je xiixt aka'a, jem tse'e je Nte'yam dutokinmee'kx je jáyuda. Ax uxyam, ka'a tse'e
vyinkopka jets ats ya'a ve'e nuyojk nkojtsva'atsut.
6 Ku ve'e ve'em dutonda y'ijt, jóvum xaaj tse'e tyákada y'ijt je tee'tajk jep tabernáculo
jaatp joma ve'e je muto'k it atatyuk, jep tse'e je Nte'yam duvinjávada duvintsa'agada y'ijt.
7 Je tee' juu' ve'e dunuvintsanikajxp y'ijt je tee'tajkta, je'ejyji tse'e tajki to'k nax vinjoojnt
joma ve'e je mumejtsk it atatyuk. Ku ve'e tyajki, je tánuk nuu'pun tse'e je Nte'yam
tyukvintsa'kip y'ijt je y'avintso tokin kajx, nay ve'empa je jayu je tyokin kajxpa. Pan ka'a
ve'e kuduyaknujkx je tánuk nuu'pun, ka'a tse'e kutyajki. 8 Je'e tse'e xtuknuja'vimdup je
Espíritu Santo jets namvaate'e je tee'tajk je Nte'yam dumutonda dumupakta y'ijt joma
ve'e je muto'k it atatyuk, ka'ana tse'e ñuke'xnatáka vye'na jets nvaate'e je jayu tyákat joma
ve'e je mumejtsk it atatyuk. 9 Xtuknuja'vimduvapts ya'a ve'e jets je tánuk jets juu' jatye'e
je jayu jyaa'kyojxtup y'ijt, ka je'e kajxapts je'e ve'e je jayu je vyinma'yun tyándat oy jets
va'ajts. 10 Je muto'k kojtstán, je'ejyji je'e ve'e kyajtsp juu' ve'e je jayu kyáydap y'oo'ktap jets
vintso ve'e ñaajkva'atsjadat, je pava'nunts je'e ve'e juu' ve'e je jayu tyoondup kyojtstup.
Toonts je'e ve'e van'it paat ku ve'e je Nte'yam je nam kojtstán duyaktaajñ.
11 Ax je Cristo, je'e tse'e miin je y'oy je'e kajx juu' ve'e jéjani, tee' je'e ve'e juu' ve'e
dunuvintsanikajxp je tee'tajkta. Nuyojk oyts je'e ve'e je muto'nun juu' ve'e jyayejpp, jemts
je'e ve'e tsapjootm je Nte'yam dumutún dumupuk joma ve'e je kunuu'kx it juu' ve'e ka
naxviijnit jayu púmap. 12 Ka je'ep xa je'e ve'e ñutajki je it juu' ve'e je kunoo'kxun munuyojk

dṵmạạt jẹtse'e jẹ Nte'yam dṵtukvintsạ'ạgat jẹ chivo nṵṵ'pṵn jẹts jẹ tsapkaaj ónṵk nṵṵ'pṵn, jẹ'ẹ ve'e ñṵtạjki jẹtse'e jẹ y'avintsọ nṵṵ'pṵn dṵtukvintsạ'ki. To'k náxjits jẹ'ẹ ve'e ve'em dṵtuujn, ve'em tse'e myạạdaaky jẹtse'e njayẹjpumdinit jẹ joojntykin juu' ve'e xạ'ma kạjx ijtp. 13 Jẹ tsapkaaj nṵṵ'pṵn jẹts jẹ chivo nṵṵ'pṵn jẹts jẹ jaajm juu' ve'e jẹ pi'k vaca ónṵk jyẹ'ẹ juu' ve'e tọkyạjxp jẹm yọjxpẹjtṵn kạjxm, jẹ'ẹ tse'e jẹm jẹ jayu ñi'kxmda kyọjmda yakxijtva'kxp yakvạjva'kxp juu' ve'e ka va'ajtsapta, jẹ'ẹ tse'e dṵyakvaatsp jẹ ñi'kxta jẹ kyọpkta. 14 Ax nṵyojk tse'e ọọy jẹ Cristo jẹ ñṵṵ'pṵn dṵtunyakva'ach yạ nvinma'yṵnamda jẹtse'e jẹ joojntyk Nte'yam nvinja'vimda nvintsạ'kimda. Jẹ Espíritu Santo, juu' ve'e xạ'ma kạjx ijtp, jẹ'ẹ jẹ pyutạjkin kạjx tse'e jẹ Cristo viinm ñatyukvintsạ'kiji jẹ Nte'yam, jẹ Cristo jẹ ñṵṵ'pṵn tse'e dṵyakvaatsp yạ nja'vinamda jẹts yạ nvinma'yṵnamda jẹtse'e ve'em xạ'ma kạjx nkatsaachpaatumdat. 15 Jẹ'ẹ kạjx tse'e jẹ Cristo xnṵténimda jẹm jẹ Nte'yam vyinkojkm, jẹ'ẹ ve'e uk'ọọ'k jẹtse'e dṵkuvejt jẹ ntọ́kinamda juu' ve'e njayẹjpumdu ku ve'e tyuujn jẹ muto'k kọjtstán, ve'em tse'e njoojntykimdinit xạ'ma kạjx ax jo'n jẹ Nte'yam xtukvinva'nimda jo'n, ṵṵ'mda, pạn pạn jatye'e jẹ Nte'yam yaxtsọọjvjṵdu.

16 Pạn vaamp xa ve'e jẹ jayu vintsọ ve'e vya'kxṵt jẹ pyạạmdṵk juu' ve'e y'ixp jyayejpp ku ve'e y'ọọ'knit, van'ítnum tse'e jẹ pyạạmdṵk vya'kxni ku ve'e yaknṵjava jẹts tạ ve'e y'ọọ'kni jẹ kọjtstaampa. 17 Ax pạn joojntykipna tse'e jẹ kọjtstaampa, ka'a tse'e jẹ viijnk jayu dṵyakva'kxy jẹ kọjtstaampa jẹ pyạạmdṵk, van'ítnume'e jẹ kọjtstán tyun ku ve'e y'ọọ'kni. 18 Jẹ'ẹ kạjx tse'e nay ve'empa jẹ muto'k kọjtstán tyon'ukvaajñ jẹ nṵṵ'pṵn mạạt. 19 Ku ve'e jẹ Moisés anañṵjoma jẹ jayu dṵtukvinkọjtsikṵjx nṵjom jẹ Nte'yam jẹ pyava'nṵn, van'it tse'e jẹ tsapts uk jẹ lana mạạt to'k mats jẹ aajy jẹ ojts juu' ve'e hisopo dṵxạạj, jẹ'ẹ tse'e dṵtukpapạjk jẹ carnero nṵṵ'pṵn, jẹ chivo nṵṵ'pṵn, jẹts jẹ tsoxk nạạj, jẹ'ẹ tse'e tyuknṵxijt jẹ ak axaa'ch joma ve'e dṵjatyaajñ jẹ Nte'yam jẹ pyava'nṵn, tyuknṵxijtpa tse'e anañṵjoma jẹ jayu. 20 Van'it tse'e vyaajñ: "Yạ nṵṵ'pṵn tse'e dṵyaknṵkẹ'xnatạjkip jẹts toompe'e jẹ kọjtstán juu' ve'e jẹ Nte'yam mtukmutaajnjṵdu." 21 Nay vanxṵp tse'e jẹ Moisés dṵtoompa jẹ tabernáculo jẹts nṵjom jẹ pạạmdṵk juu' ve'e yaktoondu jẹm, nṵjome'e dṵtuknṵxijtpa jẹ tạ́nṵk nṵṵ'pṵn. 22 Ve'em tse'e jẹ Moisés jẹ pyava'nṵn vya'añ jẹts jẹ nṵṵ'pṵn mạạte'e vyatskạ́xṵt nṵjom, vinkexji ve'e juu' ve'e vaatsp ka jẹ nṵṵ'pṵn mạạtap. Pạn ka'a xa ve'e tii juu' ve'e ọọ'kp jẹtse'e jẹ ñṵṵ'pṵn yọ'ọy, ni pạna tse'e kyatọkinmee'kxa.

Tyuknṵvaachp tse'e jẹ jayu jẹ tyọkin

kṵxe'e jẹ Jesús ñatyukvintsạ'kiji jẹ Nte'yam

23 Ax ve'em tse'e, tun vinkọpk jẹ'ẹ ve'e y'ijt jẹtse'e ve'em vyaach jẹ'ẹ juu' ve'e yaknṵ'ixvaats yaknṵpạmvaats juu' ve'e ijtp jẹm tsapjọọtm. Ax jẹ tsapjọọtmit jyẹ'ẹ, ka'ats jẹ'ẹ ve'e vyaach mạạt juu' jatye'e jẹ Nte'yam yaktukvintsạ'kip yaja naxviijn, jẹ vintsạ'kin jẹ'ẹ ve'e chạjkp juu' ve'e nṵyojk ọy. 24 Jẹ Cristo, ka'ats jẹ'ẹ ve'e tyạjki jẹp tabernáculo jạạtp juu' ve'e jayu pṵm, juu' ve'e yaknṵ'ixvaats yaknṵpạmvaats jẹ tsapjọọtmit jyẹ'ẹ, jẹ'ẹ ve'e tạjki jẹm kunuu'kx it jọọtm juu' ve'e yaknṵ'ixvaats yaknṵpạmvaats, jẹm tse'e xnṵténimda jẹ Nte'yam vyinkojkm. 25 To'k naxji xa ve'e jẹ Cristo jẹ Nte'yam ñatyukvintsạ'kiji, ka may náxap. Ka'ats jẹ'ẹ ve'e vye'ema ax jo'n jẹ tee' juu' ve'e dṵnṵvintsạnikạjxp jẹ tee'tạjkta, ka'ats jẹ'ẹ ve'e tyạka vinjoojnt jẹp joma ve'e jẹ it juu' ve'e jẹ kunoo'kxṵn munṵyojk dṵmạạt jẹtse'e jẹ Nte'yam dṵtukvintsạ'ạga jẹ nṵṵ'pṵn juu' ve'e kyah'avintsọnṵṵ'pṵnip. 26 Pạn may nax tse'e jẹ Cristo jẹ Nte'yam kṵñatyukvintsạ'kiji, may nax tse'e jẹ Cristo kṵchaachpaaty van'ítani ku ve'e jẹ jayu tyọkimpạjkti jẹts ṵxyam paat. Tun to'k naxji tse'e jẹ Cristo jyayuvimpijt jẹtse'e jẹ jayu jẹ tyọkin dṵtuknṵvaach, jẹ'ẹ ve'e ku ve'e viinm jẹ Nte'yam ñatyukvintsạ'kiji. Jidṵ'ṵm tse'e dṵtuujn yạ kukạxa ámani. 27 Ve'em ax jo'n nṵpạạmdṵka jẹtse'e anañṵjoma jẹ jayu y'ọọ'ktat van'it tse'e yaktọkimpayọ'ydinit, 28 nay ve'empa tse'e jẹ Cristo jẹ Nte'yam ñatyukvintsạ'kiji to'k naxji jẹtse'e nṵmay jẹ jayu dṵtuknṵvaatsnit jẹ tyọkin. Ax ku tse'e mumẹjtsk nax myiinnuvat, ka jẹ'ẹ kạjxapts jẹ'ẹ ve'e myínṵt jẹtse'e jẹ jayu jẹ tyọkin dṵtuknṵva'atstat, jẹ'ẹ ve'e ñṵmínup jẹtse'e dṵvọọvnit pạn pạn jatye'e a'íxjidinup.

10

1 Je̱ pava'nu̱n juu' ve'e je̱ Moisés yakmo̱o̱y vintso̱ ve'e je̱ Nte'yam yakvinjávat yakvintsa̱'a̱gat, ake̱'e̱xa jo'nts je̱'e̱ ve'e; ax je̱ y'o̱y je̱'e̱ juu' ve'e miimpnum, ve'emts je̱'e̱ ve'e ax jo'n je̱'e̱ juu' ve'e je̱ ake̱'exa du̱pa̱amp. Je̱'e̱ ka̱jx tse'e je̱ vintsa̱'kin juu' ve'e je̱ tee'ta̱jk je̱ Nte'yam tyukvintsa̱'kidup vinjoojnt ax jo'n je̱ Moisés je̱ pyava'nu̱n vya'añ, ni vin'ítats je̱'e̱ ve'e kya'o̱ya je̱tse'e je̱ jayu je̱'e̱ ka̱jx tyándat o̱y je̱ts va'ajts. 2 Pa̱n ku̱y'o̱ya xa ve'e je̱tse'e je̱ Moisés je̱ pyava'nu̱n ka̱jx je̱ jayu tyánu̱t o̱y je̱ts va'ajts, ku̱du̱tukvintsa̱'ki'atúvidini tse'e je̱ jayu je̱ tánu̱k je̱ Nte'yam. Ku̱x pa̱n ku̱tyanda xa ve'e o̱y je̱ts va'ajts, ka'a tse'e ku̱ñayjávajada je̱ts tókinax je̱'e̱ ve'eda. 3 Je̱ tánu̱k juu' ve'e je̱ Nte'yam tyukvintsa̱'kidup, je̱'e̱ tse'e tyuump je̱tse'e je̱ jayu je̱ tyo̱kin du̱tukjaa'myéts vinjoojnt, 4 ku̱x ni vin'ita ve'e kya'o̱ya je̱ tsapkaaj nu̱u̱'pu̱n je̱ chivo nu̱u̱'pu̱n je̱tse'e je̱ jayu je̱ tyo̱kin du̱tuknu̱va'atsu̱t. 5 Paaty tse'e ku ve'e je̱ Cristo myiijn yaja naxviijn, jidu̱'u̱m tse'e je̱ Nte'yam du̱nu̱u̱jmi, ve'em ax jo'n vya'añ je̱p Kunuu'kx Jatyán ku̱jxp:

Ka'a xa mitse'e xtsa̱k je̱ tánu̱k ya̱x juu' ve'e yakja̱'kxp ukpu̱ juu' jatye'e pa̱amdu̱k ya̱x,
mnupa̱ajmtki tse'e je̱ts a̱tse'e n'ítu̱t ni'kxax kópkax,
6 ka'a tse'e xtukjo̱tka̱da'aky je̱ tánu̱k ya̱x juu' ve'e yakto̱o̱ydup ukpu̱ je̱ tánu̱k ya̱x juu' ve'e
pya̱amdup je̱ tyo̱kin ka̱jxta.
7 Van'itts a̱tse'e nvaajñ:
"Nte'yam, u̱xyaja a̱tse'e nmin je̱ts a̱tse'e ntónu̱t juu' mitse'e mtsa̱jkp,
ve'em ax jo'n javyet a̱ts ka̱jx."

Jidu̱'u̱m tse'e je̱ Nte'yam du̱nu̱u̱jmi. 8 Mutoo'va̱jkp xa ve'e vyaajñ je̱ts ka'a ve'e je̱ Nte'yam du̱tsa̱k je̱ tánu̱k ya̱x juu' ve'e yakja̱'kxp ukpu̱ juu' jaty pa̱amdu̱k ya̱x, ka'a tse'e du̱tukjo̱tka̱da'aky je̱ tánu̱k ya̱x juu' ve'e yakto̱o̱ydup ukpu̱ je̱ tánu̱k ya̱x juu' ve'e pya̱amdup je̱ tyo̱kin ka̱jxta. 9 Vaampa tse'e: "Nte'yam, u̱xyaja a̱tse'e nmin je̱ts a̱tse'e ntónu̱t juu' mitse'e mtsa̱jkp." Je̱ Jesucristo xa ve'e du̱yakkuka̱jxinu je̱ muto'k ko̱jtstán. Ve'em tse'e du̱tuujn je̱tse'e tyaannit je̱ mume̱jtsk ko̱jtstán. 10 Je̱ Nte'yamts u̱u̱'me'e xyakvaatsumdu je̱tse'e je̱ va'ajts jo̱o̱t je̱ va'ajts ja'vin xmo̱'yumda ku̱x tyoone'e je̱ Cristo juu' ve'e je̱ Nte'yam cho̱jk, je̱ ñi'kx je̱ kyo̱pk tse'e vaan je̱ vintsa̱'kin to'k naxji anañu̱joma je̱ jayu ka̱jxta.

11 Je̱ tee'ta̱jkta, jóvumts je̱'e̱ ve'e du̱mutonda du̱mupa̱kta je̱ Nte'yam je̱tse'e du̱tukvintsa̱'a̱gada may nax je̱ ya̱xta juu' ve'e ni je̱ vin'ita je̱ jayu je̱ tyo̱kin du̱katuknu̱va'atsup; 12 ax je̱ Jesucristo, to'k náxjits je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam ñatyukvintsa̱'kiji je̱tse'e je̱ jayu je̱ tyo̱kin du̱tuknu̱vaach, van'it tse'e o̱jts y'a̱jxtkni je̱ja je̱ Nte'yam y'aka'yu̱n pa'ayi. 13 Je̱m tse'e du̱'a'ix kuunume'e je̱ Nte'yam du̱yakvintókiyu̱t pa̱n pa̱n jatye'e je̱ Jesucristo du̱tso'oxpa̱jktup. 14 Tun to'k naxji xa ve'e je̱ Jesucristo je̱ Nte'yam ñatyukvintsa̱'kiji, ka may náxap. Ve'em tse'e du̱tuujn je̱tse'e xa̱'ma ka̱jx y'ijttinit o̱y je̱ts va'ajts je̱ jayu pa̱n pa̱n jaty je̱'e̱ ve'e yaktso̱o̱k. 15 Nay vanxu̱ppa tse'e je̱ Espíritu Santo du̱nu̱ko̱jtspe̱jtpa ku ve'e vyaajñ:

16 Jidu̱'u̱m xa ve'e je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n vya'añ:
"Je̱ nam ko̱jtstán juu' a̱tse'e nyaktánup ma̱a̱t je̱ israeejlit jáyuda,
je̱mts a̱tse'e jya'vin ka̱jxmda mpámu̱t a̱ts je̱ mpava'nu̱n,
je̱mts a̱ts je̱'e̱ ve'e nja'at vyinma'yu̱n ka̱jxmda."
17 Van'it tse'e vyaajñ:
"Ni je̱ vin'ita xa a̱tse'e je̱ tyókinda nko̱o̱'kjaa'mye̱jtsnit."

Jidu̱'u̱m tse'e vyaajñ. 18 Ku ve'e je̱ jayu je̱ to̱kin ve'em yakmee'kxja, ka'ats je̱'e̱ ve'e y'ukvinkópkini je̱tse'e je̱ jayu ti du̱yóxtat je̱tse'e je̱ tyókinda yakme̱e̱'kxjat.

Va'an to'k aaj to'k jo̱o̱t je̱ Nte'yam

du̱mutámimda

19 Je̱'e̱ ka̱jx tse'e, utsta ajchta utsta tsa̱'a̱da, je̱ Jesús je̱ ñu̱u̱'pu̱n ka̱jx tse'e to'k aaj to'k jo̱o̱t nta̱jkimdat je̱ it juu' ve'e je̱ kunoo'kxu̱n munu̱yojk du̱ma̱a̱t. 20 Ku̱x tse'e xku'o̱o̱'kimdi, xyak'avaatsjimdu tse'e je̱ ntoo'amda je̱tse'e n'ijtumdinit je̱ Nte'yam ma̱a̱t. 21 Ku̱x je̱ Jesuuse'e ijtp tee' juu' ve'e du̱nu̱vintsa̱nika̱jxp je̱ tee'ta̱jkta je̱tse'e du̱nu̱tena je̱ Nte'yam je̱ jyayu, 22 va'an tse'e to'k aaj to'k jo̱o̱t je̱ Nte'yam du̱mutámimda, o̱y tse'e nnu̱ja'vimda

jẹts jẹ Jesucristo kạjxe'e jẹ Nte'yam yạ nvinma'yụnamda dụyakva'ach jẹtse'e nkọọ'knaty-
ọkinja'vimjidinit, va'ajts tse'e n'ijtumda ax jo'n jẹ jayu ñaajkva'achjụ jẹ va'ajts tsoxk
nạmạạt. 23 Va'an tse'e to'k aaj to'k jọọt dụjaa'kjaanchja'vimda juu' ve'e n'ava'nimdup.
Kyutyuumpts jẹ'ẹ ve'e jẹ Nte'yam juu' ve'e xtukvinva'nimdu, ijtumdinupts ụụ'me'e jẹ'ẹ
mạạt xạ'ma kạjx. 24 Va'an dụ'íxtimda vintsọ ve'e anañụjoma jẹ jayu ntsọjkumdat jẹtse'e
nto'numdat jẹ y'ọy jẹ'ẹ. 25 Ka'a tse'e nto'numdat ax jo'n jẹ'ẹ pạn pạn jatye'e kanay'amojk-
ijidup, nakyọjtsmạ́kkimjadape'e to'k jado'k. Ax nụyojk tse'e yạ'ạ nyakvinkọ́pkimdat kụx
nmụja'vimdupe'e jẹts tạ́mani ve'e jẹ xạạj ku ve'e jẹ Cristo kyạdaaknuvat.

26 Pạn tọkinto'numdup xa ve'e ọy'avinmáyam, jẹtse'e njanụja'vimda juu' ve'e tyụva,
ka'a tse'e ti viijnk vintsạ'kin jẹtse'e jẹ Nte'yam xtọkinmẹẹ'kxumdat, 27 nma'yumdap
ntájumdape'e kụx yaktọkimpayọ'yumdape'e, jẹ jạạjn tse'e n'a'íxumdup joma ve'e xạ'ma
kạjx chaachpaattinit nụjom pạn pạn jatye'e dụtso'oxpạjktup jẹ Nte'yam. 28 Pạn pạn jaty xa
ve'e dụkakuvạjktu jẹ Moisés jẹ pyava'nụn, ve'em tse'e kyutujk jẹts ka'a ve'e ti tukmọ'tụn,
ọọ'ktuts jẹ'ẹ ve'e jẹ jáyuda pạn jẹpe'e nụmẹjtsk ukpụ nụtoojk juu' ve'e dụ'ixtu dụmọ́tudu
jẹ ka ọ́yap juu' ve'e tyoondu kyọjtstu, 29 ax nụyojk tse'e chaachpaattinit pạn pạn jatye'e
jẹ Nte'yam jẹ y'Onụk dụtso'oxpạjktup. Ve'em tse'e dụjávada jẹts ve'em jẹ'ẹ ve'e y'uk'ạạ'k
ax jo'n ọpyạna y'ạạ'k, ve'em jẹ'ẹ ve'e dụjávada jẹts ka'a jẹ'ẹ ve'e tyun ku ve'e jẹ Jesús jẹ
Nte'yam ñatyukvintsạ'kiji jẹ jayu jẹ tyọkin kạjxta. Jẹ jayu tse'e dụyakvintsạ'kintọ́kidup jẹ
Espíritu Santo, juu' kạjxe'e jẹ Nte'yam jẹ jayu jẹ maa'yụn dụtuujnja. 30 Nnụja'vimdinup
xa ve'e vintsọ ve'e jẹ Nte'yam vyaajñ: "Ạts xa ve'e xtukkạdaakp jẹ tọkimpayọ'yk, ạts
tse'e ntukkuvẹ́tup." Vaampap tse'e jẹ Kunuu'kx Jatyán jẹts jẹ Nte'yame'e jẹ jyayu
dụtọkimpayọ'ọyup. 31 Pạn nmasọọkumdup xa ve'e jẹ joojntyk Nte'yam, atsạ'kip tse'e ọọy
jẹ tsaachpaatụn juu' jẹ'ẹ ve'e xmọ'yumdinup.

32 Ax jaa'myẹ́tstats miits vintsọ ve'e xmuténidi jẹ mạkk tsaachpaatụn ku ve'e tạ́vani
jẹ Nte'yam mtuknụjávajada jẹ tyụv jẹ'ẹ, 33 myakjomtoondu myaktitoondu ve'e jẹja jẹ
nụmay jayu vyinkujk jẹtse'e xtsaachja'vidi ax jo'n jẹ jaanchja'vivatạjk yaktoonduva.
34 Mtukmọ'ttu miitse'e jẹ jayu juu' ve'e poxụntạktsụụnidu. Ku ve'e jẹ jayu mpạjkụxjidi
juu' jatye'e m'ixtu mjayẹjptu, ọọy tse'e xtuntukxọọjntkti, kụx mnụja'vidinupe'e jẹts
jẹme'e tsapjọọtm jẹ ọ'yin juu' ve'e nụyojk ọy jẹtse'e xạ'ma kạjx y'it. 35 Ka'a tse'e
xjaanchja'vi'atụ́vadat juu' ve'e mjaanchja'vidup, kụx jẹ jaanchja'vin juu' ve'e mjayẹjptup,
munụyojk tse'e ọọy jẹ Nte'yam mtunmọyụmpijtjidinuvat jẹ y'ọy jẹ'ẹ jẹ'ẹ kạjx. 36 Ka'a tse'e
mnoo'kxtat jẹtse'e xtóndat juu' ve'e jẹ Nte'yam chạjkp, ve'em tse'e xpạjktinit juu' jẹ'ẹ ve'e
xtukvinva'nimdu. 37 Kụx jidụ'ụme'e jẹ Kunuu'kx Jatyán vya'añ:
Jẹ'ẹ pạne'e mínup,
tsọjkts jẹ'ẹ ve'e myiinnit,
ka'a tse'e y'ukta'ninit.
38 Ax jẹ jayu juu' ve'e tụv jáyuvip joojntykip,
joojntykapts jẹ'ẹ ve'e jẹ jyaanchja'vin kạjx.
Pạn y'avimpijtinuvap tse'e ax jo'n y'ijt,
ka'ats ạts jẹ'ẹ ve'e ntukxọọndụkụt.
Jidụ'ụm tse'e jẹ Kunuu'kx Jatyán vya'añ. 39 Ka'a xa ụụ'me'e ve'em n'ijtumda ax jo'n
jẹ'ẹ pạn pạn jatye'e dụ'avimpijtidinuvap ax jo'n kyọ'ọyjoojntykidi jẹtse'e vyintọ́kida, jẹ
jaanchja'vine'e njayẹjpumdup jẹts xyaktsọọkumdupe'e jẹ Nte'yam.

11

Jẹ jaanchja'vin

1 Jẹ'ẹ xa jẹ'ẹ ve'e jẹ jaanchja'vin ku ve'e nnụja'vimda jẹts tónjup kọ́tsjup jẹ'ẹ ve'e juu' ve'e
n'a'íxumdup, nnụja'vimdup tse'e jẹts tyụ́vam jẹ'ẹ ve'e juu' jatye'e nka'íxumdup. 2 Y'ọyja'vi
ve'e jẹ Nte'yam ụụ'm jẹ njụjpit jáyuvamda kụxe'e jyaanchja'vijidi.

3 Jẹ jaanchja'vin kạjx xa ve'e nnụja'vimda jẹts jẹ kạts kạjxe'e jẹ Nte'yam dụpụụjm yạ
naxviijnit it. Ax ve'em tse'e dụpụụjm juu' ve'e ụxyam n'íxumdup, ka'anume'e ti vye'na
juu' ve'e yak'ixp.

4 Jyaanchja'vi xa ve'e je̱ Abel je̱ Nte'yam, je̱'e̱ ka̱jx tse'e du̱mo̱o̱jy je̱ vintsa̱'kin juu'
ve'e nu̱yojk o̱y je̱ts ka'a ve'e je̱ Caín jye̱'e̱, je̱ts je̱'e̱ ka̱jxpa ve'e je̱ Nte'yam je̱ Abel
du̱kato̱kimpu̱u̱jm je̱tse'e du̱kuvu̱jk je̱ vyintsa̱'kin. O̱yamts je̱'e̱ ve'e a̱a̱'kani, je̱ Kunuu'kx
Jatyán ka̱jx tse'e nnu̱ja'vimda vintso̱ ve'e du̱tuujn ku̱xe'e je̱ Nte'yam du̱jaanchja'vi.

5 Jyaanchja'vi xa ve'e je̱ Enoc je̱ Nte'yam, je̱'e̱ ka̱jx tse'e kya'a̱a̱'k, ajoojntyk tse'e
du̱tukvaatsni ya̱ naxviijnit it, ka'a ve'e y'ukyakpaatni ku̱x je̱ Nte'yame'e yaktso̱o̱'njinu.
Ve'em tse'e je̱ Kunuu'kx Jatyán vya'añ je̱ts je̱ Enoc, cho̱jk, jyo̱tpaate'e je̱ Nte'yam ku ve'e
yaana naxviijn vye'na. 6 Pa̱n pa̱n xa ve'e je̱ Nte'yam du̱kajaanchja'vip, ko̱'o̱yja'vijupts je̱'e̱
ve'e je̱ Nte'yam. Nu̱jome'e pa̱n pa̱n jatye'e je̱ Nte'yam du̱mutámidup, tun vinko̱pkts je̱'e̱
ve'e je̱tse'e du̱jaanchjávadat je̱ts je̱ja ve'e je̱ Nte'yam je̱ts o̱ye'e tyo'nu̱xjada pa̱n pa̱n jatye'e
to'k aaj to'k jo̱o̱t du̱'íxtidup je̱tse'e y'ijttinit je̱'e̱ ma̱a̱t.

7 Jyaanchja'vi xa ve'e je̱ Noé je̱ Nte'yam, je̱'e̱ ka̱jx tse'e du̱kuvu̱jk juu' jatye'e je̱ Nte'yam
va'nu̱xju ti ve'e tónjup kó̱tsjup juu' ve'e kayak'ixpna vye'na, kya̱tsu̱pa̱jke'e je̱ Nte'yam
je̱tse'e to'k je̱ arca du̱pu̱u̱jm joma ve'e tsa̱'a̱k y'íttat ma̱a̱t je̱ chaan je̱ kyo̱o̱j. Jyaanchja'vi
xa ve'e je̱ Noé je̱ Nte'yam, je̱'e̱ ka̱jxe'e du̱yaknu̱ke̱'xnata̱jki je̱ts vyinmajtsju̱dupe'e je̱
tsaachpaatu̱n je̱ jáyuda juu' ve'e joojntykidu yaja naxviijn van'it. Jyaanchja'vi je̱'e̱ ve'e
je̱ Nte'yam, je̱'e̱ ka̱jx tse'e je̱ Nte'yam kyato̱kimpa̱a̱jmji.

8 Jyaanchja'vi xa ve'e je̱ Abraham je̱ Nte'yam, je̱'e̱ ka̱jx tse'e du̱ka̱tsa̱pu̱jk ku ve'e
vyo̱o̱jvjini je̱tse'e ñu̱jkx joma ve'e je̱ it juu' ve'e je̱ Nte'yam tukvinva'niju. Ku ve'e
tyoo'pu̱jk, ka'a tse'e du̱nu̱java pa̱n joma ve'e ñu̱jkx. 9 Jyaanchja'vi je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam, je̱'e̱
ka̱jx tse'e y'ijt ax jo'n je̱ jékumit jayu ku ve'e du̱vintsu̱u̱ni je̱ it juu' ve'e tukvinva'niju, je̱pe'e
ak tu̱jkp chu̱u̱ni je̱ts nay ve'empa je̱ Isaac ma̱a̱t je̱ Jacob, je̱'e̱ juu' ve'e yaktukvinva'niduva
je̱ it je̱ naax. 10 Ax je̱'e̱ tse'e je̱ Abraham tyoon ku̱x y'a'ixe'e je̱ kajpu̱n juu' ve'e je̱ Nte'yam
kyijpx myoo'ts je̱tse'e du̱pu̱u̱jm.

11 Je̱ Sara, amájani ve'e o̱o̱y tyunve'na, o̱'yixjuts je̱'e̱ ve'e je̱tse'e y'onu̱ktaaki ku̱x
jyaanchja'vi ve'e je̱ts kyutyónupe'e je̱ Nte'yam juu' ve'e tukvinva'niju. 12 Je̱ Abraham,
óyame'e na'avani o̱o̱y tyun'ijt, jyaye̱jp tse'e nu̱may a̱a̱'k je̱ chaan je̱ kyo̱o̱j, ve'em ax jo'n je̱
maatsa juu' ve'e je̱m tsajviinm je̱ts je̱ po'o juu' ve'e je̱ja maaxy na̱pa'ayi, kamacho̱o̱vna.

13 O̱o̱'kka̱jxtinuts je̱'e̱ ve'eda, ka'a tse'e tyukka̱daakjidi nu̱jom juu' jatye'e je̱ Nte'yam
uktukvinva'nijidu, nayja'vijidinupts je̱'e̱ ve'e tyu̱va je̱ts kyutyónupe'e je̱ Nte'yam je̱
y'ayook. Ka'anume'e je̱ Nte'yam je̱ y'ayook du̱kutyún vye'na, tyuk'atúvidu tse'e je̱
xo̱o̱jntku̱n ma̱a̱t je̱tse'e du̱yaknu̱ke̱'xnata̱jkidi je̱ts ve'em je̱'e̱ ve'eda yaja naxviijn ax jo'n
je̱ jékumit jayu. 14 Ax je̱'e̱ ve'e ku ve'e je̱ jékumit jayu jo'n y'ijtti, va'ajts tse'e yakvinmo̱tu
je̱ts y'íxtidupnume'e je̱ it joma ve'e cha̱a̱nadat. 15 Pa̱n ku̱du̱vinmaaydi ku̱du̱jaa'mye̱jtsti
je̱ it juu' ve'e myaso̱o̱ktu, ku̱y'o̱'yi tse'e je̱tse'e je̱m ku̱vyimpijttinuva. 16 Ax ka'a tse'e
y'ukvimpijttini, ku̱x to'ke'e je̱ it du̱tso̱jkti juu' ve'e nu̱yojk o̱y, je̱'e je̱'e̱ ve'e je̱ tsapjo̱o̱tmit it,
je̱'e̱ ka̱jx tse'e je̱ Nte'yam kyatuktso̱'o̱tyónjada je̱tse'e du̱Nte'yamadat, apa̱a̱jmtkijidu tse'e
to'k je̱ ciudad joma ve'e cha̱a̱nadat.

17 Jyaanchja'vi ve'e je̱ Abraham je̱ Nte'yam, je̱'e̱ ka̱jx tse'e ku̱du̱yakvaajñ je̱ vintsa̱'kin
je̱ Isaac ku ve'e je̱ Nte'yam jyo̱t'ixji, tun'a'ix'ijtnupts je̱'e̱ ve'e je̱tse'e ku̱du̱yak'a̱a̱'k je̱
y'ónu̱k juu' ve'e je̱ Nte'yam tukvinva'niju ku ve'e vyaajñ: 18 "Je̱ Isaac ka̱jx tse'e xjayépu̱t
je̱ tsaan je̱ ko̱o̱j." 19 Jyaanchja'vi tse'e je̱ Abraham je̱ts o̱'yixjupe'e je̱ Nte'yam je̱tse'e
du̱yakjoojntykpa̱jknuvat je̱ y'ónu̱k Isaac. Ax je̱'e̱ ka̱jx tse'e ku ve'e távani je̱ Abraham
du̱nu̱pa̱a̱mdu̱ka je̱tse'e du̱yak'o̱o̱'ku̱t je̱ y'ónu̱k, ve'emts je̱'e̱ ve'e ax jo'n je̱ y'ónu̱k ku̱y'a̱a̱'k
je̱tse'e jyoojntykpa̱jknuva. 20 Jyaanchja'vi xa ve'e je̱ Isaac je̱ Nte'yam, je̱'e̱ ka̱jx tse'e du̱tuk-
muka̱jts je̱ Jacob ma̱a̱t je̱ Esaú je̱ kunoo'kxu̱n juu' ve'e mínupnum. 21 Ku ve'e y'o̱o̱'kuvaanni
je̱ Jacob, ku̱xe'e du̱jaanchja'vi je̱ Nte'yam, je̱'e̱ ka̱jx tse'e du̱mo̱o̱jy je̱ kunoo'kxu̱n nu̱me̱jtsk
je̱ José je̱ y'ónu̱k, je̱ tyajk natyukkutijjup je̱tse'e je̱ Nte'yam du̱vinja'vi du̱vintsa̱'ki. 22 Ku ve'e
je̱ José y'o̱o̱'kuvaanni, ku̱xe'e du̱jaanchja'vi je̱ Nte'yam, je̱'e̱ ka̱jx tse'e du̱nu̱u̱jmi je̱ nju̱jpit
jáyuvamda ti ve'e tyóndap ku ve'e du̱tukvaatstinit je̱ egíptovit it, je̱'e̱ ka̱jx tse'e du̱pavaajñ
ku ve'e cho̱o̱'ndinit je̱tse'e du̱yaktso̱o̱'ndinit je̱ José je̱ pyajk.

23 Ku ve'e je̱ Moisés kye'x, ku̱xe'e je̱ tyee' je̱ tyaak je̱ Nte'yam du̱jaanchja'vidi, je̱'e̱
ka̱jx tse'e yu'uts yak'ijtji toojk po̱'o̱, y'ixtu ve'e je̱ts va'ajts yakxo̱ne'e je̱tse'e du̱kat-
sa̱'kidi je̱ egíptovit yakkutojkpa ku ve'e du̱pavaajñ je̱tse'e nu̱jom je̱ israeejlit maax ónu̱k
du̱yak'o̱o̱'kka̱xtat juu' ve'e pi'k mix ónu̱kta. 24 Ku ve'e je̱ Moisés vaju̱tya̱jk vye'na,
ku̱xe'e du̱jaanchja'vi je̱ Nte'yam, je̱'e̱ ka̱jx tse'e du̱katsa̱jk je̱tse'e yaktíju̱t je̱ts je̱ egíptovit
yakkutojkpa je̱ ña̱a̱x je̱'e̱ ve'e je̱ y'ónu̱k; 25 je̱'e̱ ve'e cho̱jk je̱tse'e yakjomtónu̱t yaktitónu̱t
ma̱a̱t je̱ Nte'yam je̱ jyayu. Ka'a ve'e du̱tsa̱jk je̱tse'e xyo̱o̱ndu̱ku̱t je̱ to̱kin ka̱jx, je̱ xo̱o̱jntku̱n
juu' ve'e ve̱e̱'n ijtko̱jp; 26 je̱'e̱ ve'e y'o̱yja'vi je̱tse'e chaachpaa'tu̱t, yakviijnk'íxu̱t je̱ Cristo
ka̱jx je̱ts ka'a ve'e ku ve'e ku̱du̱jayejp je̱ egíptovit ma̱jin, ku̱x y'a'ixp je̱'e̱ ve'e je̱ o̱'yin juu'
ve'e je̱ Nte'yam mo̱'o̱jup. 27 Jyaanchja'vi ve'e je̱ Moisés je̱ Nte'yam, je̱'e̱ ka̱jx tse'e cho̱o̱'nni
je̱m Egipto ku ve'e myu'ekju̱ je̱ yakkutojkpa, ka je̱ tsa̱'kin ka̱jxap, to'k aaj to'k jo̱o̱te'e y'ijt
ax jo'n ku̱du̱'ix je̱ Nte'yam, juu' ve'e kayak'ixp.
28 Jyaanchja'vi ve'e je̱ Moisés je̱ Nte'yam, je̱'e̱ ka̱jx tse'e je̱ pascua xa̱a̱j du̱tuujn,
du̱tukpavaajñ je̱ nju̱jpit jáyuvamda je̱tse'e je̱ nu̱u̱'pu̱n du̱tukpaa'ttat je̱ tya̱kkuka̱'a̱da je̱ts
je̱ tya̱kpaa'té̱nada ku̱x kadi ve'e je̱ yak'o̱o̱'kpa ángeles du̱yak'a̱a̱'k je̱ kyo̱o̱p ónu̱kta juu' ve'e
ijtp je̱p tu̱jkpta. 29 Jyaanchja'vidu xa ve'e je̱ nju̱jpit jáyuvamda je̱ Nte'yam, je̱'e̱ ka̱jx tse'e
du̱tuknajxti je̱ Tsapts Maaxy Na̱a̱j ax jo'n je̱ ta̱'a̱jts it ku̱y'ijt; ku ve'e je̱ egíptovit jayu ve'em
du̱'uktonuvaanduva, naxji'kxka̱jxjidinu tse'e.
30 Jyaanchja'vidu ve'e je̱ nju̱jpit jáyuvamda je̱ Nte'yam, je̱'e̱ ka̱jxe'e kyítuni je̱ jericoojit
kajpu̱n je̱ ñaa'pa̱ts, ta̱vani ve'e du̱naa'víd̲u̱tta vye'na vuxtojtu̱k xa̱a̱j. 31 Jyaanchja'vi xa
ve'e je̱ ko̱'o̱tya̱'a̱xap Rahab je̱ Nte'yam, je̱'e̱ ka̱jx tse'e du̱kuvu̱jk je̱m tya̱k'am je̱ nju̱jpit
jáyuvamda juu' ve'e du̱nu̱'ixtu je̱ it, je̱'e̱ ka̱jx tse'e du̱kama̱a̱t'a̱a̱'k pa̱ne'e je̱ Nte'yam du̱ka-
jaanchja'vidu. 32 ¿Tis a̱tse'e ku̱njaa'knu̱ka̱ts? Ka'a xa a̱tse'e je̱ tiempo n'ukjaa'kjaye̱jpni
je̱ts a̱tse'e nkó̱tsu̱t juu' ve'e je̱ Gedeón ka̱jx, je̱ Barac, je̱ Sansón, je̱ Jefté, je̱ David, je̱ts
je̱ Samuel, ma̱a̱t je̱ Nte'yam je̱ y'ayook ko̱jtsnajxpata̱jkta. 33 Jyaanchja'viduts je̱'e̱ ve'e je̱
Nte'yam, je̱'e̱ ka̱jx tse'e du̱pa̱jkti je̱ it je̱ naax, o̱y yakkutojkti, du̱paatti je̱ maa'yu̱n juu'
ve'e je̱ Nte'yam tukmutaajnju̱du, je̱ león kyatso'oxpa̱jkjidi, 34 kyayakto̱o̱jyjidi je̱ ja̱a̱jn juu'
ve'e o̱o̱y y'uktumpa̱a̱mdu, je̱ tsojx du̱katuk'o̱o̱'kti, ma̱kk vyimpijtti pa̱ne'e du̱kajaye̱jptu je̱
maju, je̱ atso'ox du̱'ama̱a̱daaguidi, ma̱kk ñapya̱a̱jmjidi, du̱yakvintó̱kidi je̱ cho'oxpa̱jkpada.
35 Je̱mpa tse'e je̱ ta̱'a̱xta̱jkta juu' ve'e je̱ y'ónu̱k yakmo̱o̱ydinuva juu' ve'e a̱a̱'kanda ve'ni
je̱tse'e jyoojntykpa̱jktinuva.
Ax je̱mpa tse'e pa̱ne'e o̱o̱'ktu je̱m tsaachto'nu̱n jo̱o̱tm, ka'a tse'e du̱kuva̱jkti je̱tse'e
naspa̱ka y'íttat, je̱'e̱ ve'e cho̱jktu je̱tse'e du̱paattinit je̱ joojntykin juu' ve'e nu̱yojk
o̱y ku ve'e jyoojntykpa̱jktinuvat. 36 Je̱m tse'e juu' ve'e yak'anajxidu je̱tse'e yakvo̱jpti,
je̱m tse'e juu' ve'e yakcadenatsoomdu, yakpoxu̱nta̱kpa̱a̱mdu, 37 yakka'ts'o̱o̱'ktu, ka̱kojk
yakja̱a̱'tva'kxtu, je̱ tsojx tyukyak'o̱o̱'ktu, du̱kuke̱e̱ktu je̱ nu̱may jayu, je̱ carnero ak je̱
chivo ak du̱tukyo'tstu je̱ ñi'kxta je̱ kyo̱pkta, ayo̱o̱p ijttu, yaktsaachtoondu, yakjomtoondu
yaktitoondu. 38 Ka'a tse'e du̱vinmátsjada pa̱n pa̱n jatye'e je̱ naxviijnit je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱
du̱ma̱a̱tnavya̱a̱'nju̱dup je̱tse'e y'íttat je̱'e̱ ma̱a̱tta. 39 Nu̱jom ya̱'a̱da, óyame'e je̱ Nte'yam
y'o̱yja'vijidi ku̱xe'e du̱jaanchja'vidi, ka'a tse'e du̱pa̱jkti juu' ve'e je̱ Nte'yam uktukvinva'ni-
jidu, 40 xjaa'mye̱jtsumduts u̱u̱'m je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam ku ve'e xnu̱pa̱a̱jmtkijimdi juu' ve'e
nu̱yojk o̱y, je̱'e̱jyji ve'e íttap o̱y je̱ts va'ajts u̱u̱'m ma̱a̱tta.

12

Je̱mji tse'e ya̱ nviijnamda nyak'ijtumdat joma ve'e je̱ Jesús

1 N'íxumdup xa ve'e je̱ts y'o̱yja'vipe'e je̱ Nte'yam ya̱ nu̱may jayu juu' ve'e jaanchja'vijidu.
Nay ve'emts u̱u̱'me'edava, va'an tse'e o̱y du̱to'numda juu' ve'e je̱ Nte'yam cha̱jkp, ka'a
tse'e n'ukto'numdinit je̱ to̱kin juu' ve'e x'atsooxumdup je̱tse'e xviijnkvo̱'vumda, 2 je̱mji
ve'e ya̱ nviijnamda nyak'ijtumdinit joma ve'e je̱ Jesús, je̱'e̱ tse'e xtoo'mo̱'yumdup je̱tse'e
ve'em je̱ Nte'yam njaanchja'vimdat je̱tse'e je̱ njaanchja'vinamda du̱yakpo'oku̱t. Ku ve'e
chaachpaaty je̱m cruz ka̱jxm, ka'a tse'e du̱tuktso̱'o̱tyuujn je̱ o̱o̱'ku̱n juu' ve'e pyaat, ku̱x
ñu̱ja'vip je̱'e̱ ve'e je̱ xo̱o̱jntku̱n juu' ve'e jyaye̱jpnup ku ve'e ta̱vani du̱yaknaxy vye'na je̱

tsaachpaatu̱n. Ax u̱xyam, je̱mts je̱'e̱ ve'e tsapjo̱o̱tm y'it joma ve'e je̱ Nte'yam yakkutuk, jéjats je̱'e̱ ve'e y'aka'yu̱n pa'ayi chu̱u̱na je̱ vintsa̱'kin ma̱a̱t.

3 Payo̱'o̱yda n'it vintso̱ ve'e je̱ Jesús du̱muteni ku ve'e yaktsaachpaatjidi je̱ tó̱k-
inax jáyuda, ve'em tse'e jo̱tmootsk mka'íttat je̱tse'e je̱ tsaachto'nu̱n xkajávadat.
4 Ka'anum tse'e m'o̱o̱'kta ku̱xe'e xkakuva̱kta je̱tse'e myakto̱kintónjadat je̱ ko̱'o̱yjáyuvap.
5 ¿Mjaa'tyó̱kidinup miits vine'eda juu' ve'e je̱ Nte'yam mtukmuko̱jtsju̱du?, ve'em ax jo'n je̱
y'ónu̱k du̱mukats. Ve'em xa je̱'e̱ ve'e ax jo'n je̱ Kunuu'kx Jatyán vya'añ:
Mits, ónu̱k, kadi xtsaachjáva ku ve'e je̱ Maja̱ Vintsá̱n mtsaachtúnju̱,
viindu̱k naxka̱da'akye'e xkuvá̱ku̱t ku ve'e myaktukna̱ajmat je̱tse'e xka̱tsa̱pá̱ku̱t.
6 Pa̱n pa̱n jaty xa ve'e je̱ Maja̱ Vintsá̱n chajkp, jyo̱tpaatyp,
yaktsaachpaatyp tse'e,
yaktsaachpaatypts je̱'e̱ ve'e nujom pa̱n pa̱n jatye'e y'ónu̱kip.
Jidu̱'u̱m tse'e vya'añ.

7 Mmuté̱nadap tse'e je̱ tsaachpaatu̱n, ku̱x je̱ Nte'yam je̱ y'ónu̱k miitse'eda. ¿Je̱ja
vine'e je̱ pi'k ónu̱k pa̱ne'e je̱ tyee' ka'o̱o̱jjup kavo̱jpjup? 8 Myo̱o̱yp xa ve'e je̱ Nte'yam je̱
tsaachpaatu̱n nujom je̱'e je̱ y'ónu̱kta. Ax pa̱n ka'ats miitse'e je̱ Nte'yam mtsaachtónjada,
ka'a tse'e m'itta je̱ Nte'yam je̱ y'ónu̱k. 9 Je̱ naxviijnit jayu juu' ve'e ntee'imdup ntaakimdup,
x'o̱o̱jumdu xvo̱jpumduts u̱u̱'m je̱'e̱ ve'e, je̱tse'e nvintsa̱'kimdi, ve'em ax jo'n u̱xyam
paat nvintsa̱'kimda jo'n; ax je̱ nTee'amda, juu' ve'e je̱m tsapjo̱o̱tm, je̱'e̱ tse'e nu̱yojk
vyinmajtsjup je̱tse'e nka̱tsu̱pa̱jkumdat je̱tse'e njoojntykimdat. 10 Ko̱na xa ve'e je̱ it y'ijt ku
ve'e je̱ ntee'amda je̱ ntaakamda x'o̱o̱jumdi xvo̱jpumdi pa̱n vintso̱ ve'e je̱ vyinma'yu̱nda;
ax je̱ Nte'yam, je̱'e̱ tse'e xmo̱'yumdup je̱ tsaachto'nu̱n juu' ve'e u̱u̱'m je̱ n'o̱'yin ka̱jxamda,
ku̱x je̱'e̱ ve'e cha̱jkp je̱tse'e n'ijtumdinit o̱y je̱ts va'ajts ax jo'n je̱'e̱. 11 Ni juu' tsaachpaatu̱na
ve'e kyayaktsa̱k van'it jaty ku ve'e nyakmo̱'yumda. Ax pa̱n ka ó̱yapts je̱'e̱ ve'e juu'
ve'e nto'numdup je̱tse'e xyaktsaachpaatumda je̱ Nte'yam, xputa̱jkimdupts u̱u̱'m je̱'e̱ ve'e
je̱tse'e nka̱tsu̱pa̱jkumdinit je̱tse'e je̱ o̱y jo̱o̱t njaye̱jpumdinit je̱tse'e njoojntykimdinit ax
jo'n je̱'e̱ ve'e du̱tsa̱k jo'n.

Kutsa̱'a̱ga xa ve'e o̱o̱y ku ve'e

nkamajapa̱'mumda je̱ Nte'yam

12 Je̱'e̱ ka̱jx tse'e, ma̱kkpa̱mda je̱ m'aajta je̱ mjo̱o̱tta je̱tse'e xpana̱jkxtat je̱ Nte'yam.
13 Payo̱'o̱yda je̱ y'o̱y je̱'e̱. Pana̱jkxta je̱ tyu̱v je̱'e̱. Ku ve'e je̱ viijnk jayu du̱'íxtat vintso̱ ve'e
mjoojntykada mnaxviijnada, nay ve'empa tse'e du̱toonduvat.

14 Íxtada vintso̱ ve'e m'ijttinit o̱y jo̱o̱t tsoj jo̱o̱t anañu̱joma je̱ jayu ma̱a̱t je̱ts vintso̱ ve'e
mjoojntykidinit o̱y je̱ts va'ajts; ku̱x ka'a xa ve'e pa̱n jye̱'yat je̱m tsapjo̱o̱tm je̱tse'e y'ítu̱t
je̱ Nte'yam ma̱a̱t pa̱n pa̱ne'e ka'ijtp o̱y je̱ts va'ajts. 15 Yakkó̱pkada tse'e o̱o̱y je̱ts miitse'e
anañu̱joma xkuvá̱ktat je̱ maa'yu̱n juu' ve'e je̱ Nte'yam je̱ jayu tyoojnjip, ni pá̱nats miitse'e
mka'íttat ax jo'n je̱ ta'am ojts juu' ve'e pa'amtoomp je̱tse'e nu̱may je̱ jayu du̱tukpaa'ty.
16 Ni pa̱na tse'e miitsta je̱ ka̱ts du̱katukma̱a̱tjayé̱pu̱t je̱ yaa'y je̱ ta̱'a̱x juu' ve'e ka pú̱kap
jyayejpp. Ka'ats miitse'e xkamajíxtat xkamajjávadat je̱ Nte'yam, ve'em ax jo'n je̱ Esaú,
juu' ve'e je̱ kyo̱o̱p ónu̱kin du̱tukvinkuyajknu je̱ tojkx juu' ve'e to'k naxji tyojkx. 17 U̱x'o̱o̱k,
ax jo'n xnu̱jávada, ku ve'e du̱jo̱o̱'ktso̱jkni je̱tse'e je̱ tyee' myo̱'o̱ju̱t je̱ kunoo'kxu̱n, ka'a tse'e
y'ukyakmo̱o̱yni; jo̱o̱'ktunyaaxnu ve'e, ka'a tse'e y'uk'o̱'yini vintso̱ ve'e du̱yaktíku̱tsu̱t juu'
ve'e tyoon.

18 Utsta ajchta utsta tsa̱'a̱da, ya̱ nam ko̱jtstán juu' ve'e je̱ Nte'yam xyaktaajnjimdu, ka'ats
ya̱'a̱ ve'e vye'ema ax jo'n je̱ ko̱jtstán juu' ve'e je̱ Nte'yam yaktaajnjidu je̱ nju̱jpit jáyuvamda,
je̱m joma ve'e je̱ ko̱pk juu' ve'e yaja naxviijn, joma ve'e je̱ ma̱kk ja̱a̱jn tyo̱o̱jy, joma ve'e je̱ it
kyo̱o̱'tsi, je̱ añu pyu'u mya̱a̱'t, tyunvitskni, 19 je̱ trompeta xyuux, je̱tse'e je̱ Nte'yam je̱ y'aaj
je̱ yo̱'kt je̱ jayu du̱tukmuka̱jts. Je̱'e̱da pa̱n pa̱n jatye'e du̱'amo̱tunajxtu, je̱'e̱ tse'e je̱ Moisés
du̱munoo'kxtktu je̱ts kadi je̱ Nte'yam y'ukjaa'kmuko̱jtsjidini, 20 ka'a ve'e du̱muténidi je̱
pava'nu̱n ku ve'e vyaajñ: “Ku̱jyatá̱nu̱ka tse'e juu' ve'e du̱to̱o̱mp ya̱ ko̱pk, yakka'ts'o̱o̱'kup

tse'e.” [21] Ǫoye'e dutunyaknajxti je atsa'aga juu' ve'e y'ixtu. Ku ve'e viinm je Moisés du'ix,
jidu'um tse'e vyaajñ: “Je tsa'aga atse'e uxyam xyakmíppnup.”
[22] Nvinkunajkximdupts uu'me'e je kopk juu' ve'e Sión duxaaj, je tsapjootmit Jerusalén, je
ciudad juu' ve'e je Nte'yam jye'e, joma ve'e je aangelestajk kamachoovna ñay'amókajada
jetse'e je joojntyk Nte'yam duyakmájada duyakjaanchada je xoojntkun maat. [23] Jem tse'e
je numay jayu juu' ve'e je Nte'yam je y'ónuk, je'e tse'e taandu javyet jem tsapjootm.
Nvinkunajkximdup tse'e je Nte'yam, juu' ve'e anañujoma je jayu dutokimpayo'yp. Jem
tse'e je jayu je jyootta je jya'vinda juu' ve'e tuv jáyuvidu joojntykidu, juu' ve'e vaatstu
jetse'e y'it oy jets va'ajts. [24] Jem tse'e je Jesús, juu' ve'e xnuténimdup jem je Nte'yam
vyinkojkm jets pan kajxe'e je Nte'yam xyaktaajnjimdi ya nam kojtstán. Je Nte'yam tse'e
xtoojnjimdup je maa'yun je Jesús je y'oo'kun kajx. Ka'ats je'e ve'e vye'ema je Abel je
y'oo'kun, kux je'e je ñuu'pune'e duyaknukę'xnatajki jets jep je'e ve'e tokin jaatp je y'ajch.
[25] Payo'oyda oy, ka'a tse'e xkakuváktat je'e pane'e kojtsp. Pyaattu xa ve'e je tsaach-
paatun pan pan jatye'e dukakuvajktu to'k je naxviijnit jayu juu' ve'e dukojtsnajxp y'ijt je
Nte'yam je y'ayook. Kux ve'em je'e ve'e, ¿vintsose'e xkatukkuvejtumdat je Nte'yam pan
nmasookumdupe'e je'e je y'ayook juu' ve'e tsoo'mp jem tsapjootm? [26] Ojxi tse'e je it ku
ve'e je Nte'yam dumukajts je njujpit jáyuvamda joma ve'e je kopk; ax ya xaaj, juu' ve'e
uxyam, jidu'um tse'e je kojtstán duyaktaajñ: “Ku atse'e jado'k nax je naxviijnit it nxit
yo'oyut, ka je naxviijnit ítjyapts atse'e nxituyo'oyup, ve'empa ve'e je tsajmit it.” [27] Ku ve'e
vyaajñ “jado'k nax”, nujávanits je'e ve'e jets juu' ve'e yakpaam, kutókiyupts je'e ve'e ku
ve'e yakxituyo'oyut, ve'em tse'e tyaannit xa'ma kajx juu' ve'e kaxiimp. [28] Je it joma ve'e je
Nte'yam yakkutuk jets joma ve'e n'ijtumdat, ka'ats je'e ve'e xyin, taannupts je'e ve'e xa'ma
kajx. Je'e kajx tse'e dutsak jetse'e je Nte'yam nkukojtsjimdinit jetse'e nvinja'vimdinit
nvintsa'kimdinit nujom aaj nujom joot jetse'e nyakmájimdat nyakjaanchimdat ax jo'n
duvinmachju jo'n. [29] Atsa'kip xa je'e ve'e ooy ku ve'e nkamajapa'mumda je Nte'yam, makk
tse'e ooy je jayu je tyokin dutuntukkuvet.

13

Juu' ve'e je Nte'yam y'oyja'vip

[1] Xa'ma kajx tse'e mnachókjadat to'k jado'k. [2] Oy jayu mnapyámjadat maat je je'yva jayu.
Jeme'e je jayu juu' ve'e ve'em dutoondu, ka'a tse'e dunuja'vidi jets je aangelestajk je'e ve'e
juu' ve'e yakkaaydu juu' ve'e yakmataandu.
[3] Jaa'myétsta je poxuntakjayu, ve'em ax jo'n kum'ijtti jep poxuntujkp je'e maatta. Ka'a
tse'e xjaa'tyókidat pan pan jatye'e yakjomtoondup yaktitoondup, ve'eme'e myakjávajadat
jets myakjomtoonduvap myaktitoonduvap miitse'eda ax jo'n je'eda.
[4] Vintsa'agada je navyajkun. Pan pane'e ta'axpúkani pan pane'e yaa'vyúkani, myaj'íxup
myajjávap tse'e je navyajkun. Tokimpayo'oyjadapts je'e ve'e je Nte'yam pan pan jatye'e
duyakvintsa'kintókidup je navyajkun jets pan pan jatye'e ko'oyyaa'yap.
[5] Ka'a tse'e je meen xnas'ayóvadat, tukjotkada'akta pan vinxupe'e juu' x'ixta xjayepta,
kux jidu'ume'e je Nte'yam vya'añ: “Ats xa mitse'e n'íxup njayépup, ni je vin'ítats ats
mitse'e nkamaso'okut.” Jidu'um tse'e vya'añ. [6] Ve'eme'e y'oya jetse'e nva'numdat to'k
aaj to'k joot:

Je Maja Vintsán atse'e xputajkip,
ka'ats atse'e ntsa'aga pan vintso atse'e je jayu xtun.

[7] Jaa'myétsta je'eda pan pan jatye'e mtuk'íxjudu mtuknuja'vijidu je Nte'yam je y'ayook,
payo'oyda je y'oy je'e juu' ve'e tyoondu kyojtstu ku ve'e jyoojntykidi jets vintso ve'e makk
aaj makk joot je Nte'yam dujaanchja'vidi. Ve'em tse'e xtoonduvat xkojtstuvat.
[8] Je Jesucristo, ka'a xa je'e ve'e tyíkuts, ve'em ax jo'n y'ijt, ve'emts je'e ve'e y'it jetse'e
y'ijtnit xa'ma kajx. [9] Jeja tse'e je ixpajkun ka to'kap juu' ve'e viijnk, ka'ats miits je'e ve'e
xpanajkxtat. Je'e ve'e oy ku ve'e nmakkpa'mumdat ya n'aajamda ya njootamda je Nte'yam
je myaa'yun kajx, ka je'e kajxape'e juu' ve'e yakkaayp yak'ookp. Je ka'yun je ookun juu'

ve'e je̱ jayu pyavaandup je̱tse'e je̱ jayu du̱kakáydat du̱ka'oo'ktat, ni vinxú̱pats je̱'e̱ ve'e je̱
jayu kyaputá̱kajada je̱tse'e y'íttat je̱ Nte'yam maa̱t.
[10] Njaye̱jpumdup xa uu̱'me'e je̱ ya̱x juu' ve'e katukka̱daakju̱dup je̱tse'e du̱ja̱'kxtat je̱'e̱da
pa̱n pa̱n jatye'e toondup joma ve'e je̱ tabernáculo. [11] Je̱ tá̱nu̱k juu' ve'e je̱ Nte'yam tyukv-
intsa̱'kidup je̱ jayu je̱ tyo̱kin ka̱jx, je̱'e̱ je̱ ñuu̱'pu̱n tse'e je̱ tee' juu' ve'e du̱nu̱vintsa̱nika̱jxp
je̱ tee'ta̱jkta, je̱'e̱ tse'e yaktajkip je̱ it juu' ve'e je̱ kunoo'kxu̱n munu̱yojk du̱maa̱t, je̱ tá̱nu̱k
je̱ ñi'kx je̱ kyo̱pk, je̱'e̱ tse'e yakkajpu̱mpítsumdup je̱tse'e du̱yaknaxto̱yda jékum. [12] Ax nay
ve'empa tse'e je̱ Jesús du̱yakkajpu̱mpítsumduva, je̱m tse'e je̱ ñuu̱'pu̱n du̱masaa̱k ku ve'e
y'uk'aa̱'k. Ve'em tse'e du̱tuujn je̱tse'e je̱ y'oo̱'ku̱n ka̱jx du̱tuknu̱va'atstat je̱ jayu je̱ tyo̱kin.
[13] Va'an tse'e du̱'ijtumda je̱ Jesús maa̱t ó̱yame'e je̱ jayu xviijnk'íxumda ax jo'n je̱ Jesús
yakviijnk'íx ku ve'e je̱ jayu yakcruuzpe̱jtjidi je̱m kajpu̱n pa'am. [14] Va'an tse'e du̱'ijtumda
je̱'e̱ maa̱t, ku̱x n'a'íxumdupe'e je̱ ciudad juu' ve'e miimpnum, ka'a xa ve'e ti it njaye̱jpumda
joma ve'e xa̱'ma ka̱jx ntsu̱u̱nimdinit yaja naxviijn. [15] Ax je̱'e̱ ka̱jx tse'e du̱tsa̱k je̱tse'e ijtp
je̱ Nte'yam nkuko̱jtsjimdat je̱ Jesucristo ka̱jx. Ku ve'e ve'em nto'numdat, je̱'e̱ tse'e je̱
vintsa̱'kin juu' ve'e vyinmajtsjup je̱tse'e je̱ Nte'yam nmo̱'yumdat. [16] Ka'a tse'e xjaa'tyó̱kidat
je̱tse'e xtóndat juu' ve'e o̱y. Putá̱kada je̱ jayu pa̱n pa̱ne'e katih'ijtu̱xju̱dup. Ku ve'e ve'em
xtonda, je̱ vintsa̱'kints je̱'e̱ ve'e juu' ve'e je̱ Nte'yam y'o̱yja'vip.
[17] Ka̱tsa̱pa̱kta pa̱n pa̱n jatye'e mtuk'íxju̱dup je̱ Nte'yam je̱ y'ayook. Je̱'e̱ tse'e mtóndap
juu' je̱'e̱ ve'e kyo̱jtstup, ku̱x je̱'e̱ ve'e cho̱jktup, pyayo̱'ydup vintso̱ ve'e o̱y m'ijttinit je̱
Nte'yam maa̱t, ñu̱ja'vidupts je̱'e̱ ve'e je̱ts myo̱'o̱dap je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam je̱ cuenta pa̱n
vintso̱ ve'e juu' jaty tu̱du̱tonda tu̱du̱ko̱tsta. M'íxtap tse'e vintso̱ ve'e je̱ tyoonk du̱tóndat je̱
xo̱o̱jntku̱n maa̱t. Pa̱n ka'a xa miits je̱'e̱ ve'e xka̱tsa̱pa̱kta, je̱ tsaachvinma'yu̱n maa̱tts je̱'e̱
ve'e je̱ tyoonk du̱tóndat. Ax ka'ats miits je̱'e̱ ve'e mto'nu̱xjadat o̱y.
[18] Nu̱tsapko̱tsta aa̱ts to'k aaj. Ka'a aa̱tse'e ntinatyukjávaja je̱ja je̱ Nte'yam vyinkujk, je̱'e̱
aa̱tse'e ntsa̱jkp je̱ts aa̱tse'e njaa'któnu̱t njaa'kkó̱tsu̱t juu' ve'e o̱y je̱ts va'ajts. [19] Ku a̱tse'e
xnu̱tsapkó̱tstat, je̱'e̱ ve'e vinko̱pk je̱tse'e je̱ Nte'yam x'amó̱tudat je̱ts je̱'e̱ ve'e du̱tónup je̱ts
a̱tse'e tso̱jk nvimpítu̱t joma ve'e miitsta.
[20] Je̱ Nte'yam, juu' ve'e je̱ o̱y jo̱o̱t du̱yajkp je̱tse'e du̱yakjoojntykpa̱jknuva je̱ nMa̱ja̱
Vintsa̱̱namda Jesucristo, juu' ve'e x'íxumdup xjaye̱jpumdup ve'em ax jo'n je̱ o̱y carnero
vinténiva du̱'ix'it je̱ kyarneeroda, je̱ Jesucristo, juu' ve'e je̱ ñu̱u̱'pu̱n ka̱jx je̱ Nte'yam xtuk-
mutaajnjimdu je̱ ko̱jtstán juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx tyoonnup, [21] je̱ Nte'yam tse'e mmo̱'o̱jadap je̱
o̱y aaj je̱ o̱y jo̱o̱t je̱tse'e ve'em xtoondinit xko̱jtstinit juu' je̱'e̱ ve'e cha̱jkp. Je̱ Jesucristo ka̱jx
tse'e du̱pá̱mu̱t yam nja'vin ka̱jxmamda juu' ve'e y'o̱yja'vip. ¡Yakma̱ja yakjaancha tse'e je̱
Cristo y'ijtnit xa̱'ma ka̱jx! Amén.
[22] Utsta ajchta utsta tsa̱'a̱da, nmunoo'kxtktupts a̱ts miitse'e je̱tse'e ya̱ ko̱jtsvíjin xkuvá̱k-
tat juu' ve'e ntuknu̱ja'yidup, je̱'e̱ ve'e ku ve'e ve̱e̱'n tu̱nnu̱jáyada. [23] N'ava'nipts a̱tse'e je̱ts ta̱
ve'e je̱ n'útsamda je̱ n'ajchamda Timoteo naspa̱ka tyaanni. Pa̱n tso̱jke'e jye'ya, nma̱a̱dapts
a̱ts je̱'e̱ ve'e je̱ts aa̱ts miitse'e na̱jkx nku'íxtinuva.
[24] Máyame'e to'k aaj je̱ Dios xmo̱'o̱dat je̱ jayu juu' ve'e du̱nu̱vinténidup je̱ jaanchja'vi-
vata̱jk, je̱ts nu̱jom je̱ Nte'yam je̱ jyayu. Máyame'e je̱ Dios mke̱jxu̱xjada je̱ itáliait jayu.
[25] Je̱ Nte'yamts miitse'e anañu̱joma mkunoo'kxjadap.

Yạ'ạ tse'e jẹ̱ nạ̱k juu' ve'e jẹ̱ Santiago jyaay

1 Ạtse'e jẹ̱ Santiago, jẹ̱ Nte'yam jẹ̱ts jẹ̱ Majạ Vintsạ́n Jesucristo jẹ̱ myutoompa jẹ̱ myupạjkpa. Máyam ạtse'e jẹ̱ Dios ntuknụkẹxtụ vannụmakmẹjtsk viijn jẹ̱ Israel ja chaan jẹ̱ kyọọ juu' ve'e tsụụnidup ka to'k viijnap yaja naxviijn.

Jẹ̱ vijin jẹ̱ kẹjọn juu' ve'e jẹ̱ Nte'yam yajkyp

2 Utsta ajchta utsta tsạ'ạda, xọọndụkta ku ve'e xyaknaxta oyjuu' tsaachpaatụna. 3 Mnụja'vidup xa ve'e ku ve'e xmutẹ́nada jẹ̱ tsaachpaatụn jẹ'ẹ̱ kạjx ku ve'e jẹ̱ Jesucristo xjaanchjávada, ve'em tse'e xjajt'atạ'ạtstat vintsọ ve'e juu xmutẹ́nadat. 4 Mutẹ́nada oy jạ tsaachpaatụn juu' ve'e myaknajxtup pạn joma vaate'e kyukạxa, ve'em tse'e mạkk m'ijttinit to'k muk jẹ̱ Jesucristo mạạt, ka'a tse'e ti mka'ijtụxjadat.

5 Pạn jẹm xa ve'e nụto'k miitsta juu' ve'e ka'ijtụxjup jẹ̱ vijin jẹ̱ kẹjụn, amọ́tuvụts jẹ̱ Nte'yam jẹ̱tse'e myo'ojụt, ax mọ'ọjupts jẹ'ẹ̱ ve'e, kụx tyoojnjip jẹ'ẹ̱ ve'e jẹ̱ maa'yụn anañụjoma, ka'a tse'e dụkọ'oyjáva ku ve'e jẹ̱ jayu juu y'amọ́tuxjụ. 6 Ax vinkọpkts jẹ'ẹ̱ ve'e jẹ̱tse'e dụjaanchjávat jẹ̱ts tyónup jẹ'ẹ̱ ve'e jẹ̱ Nte'yam juu' ve'e y'amọ́tup, ka'a tse'e myẹjtsvinmáyụt. Kụx jẹ'ẹ̱ juu' ve'e mẹjtsvinmaayp, ve'emts jẹ'ẹ̱ ve'e ax jo'n jẹ̱ maaxy nạạj juu' ve'e jẹ̱ pọj yakpẹ'tsmiijnjup yakpẹ'tsxạjpjup. 7 Pạn pạn xa ve'e mẹjtsvinmaayp, ka'a tse'e vyinmáyụt jẹ̱ts mọ'ọjup jẹ'ẹ̱ ve'e jẹ̱ Nte'yam juu ve'e y'amọ́tup, 8 vinmamyiimp vinmaxyạjppts jẹ'ẹ̱ ve'e jẹ̱tse'e to'k aaj to'k jọọt juu' dụkatún.

9 Jẹ̱ uts jẹ̱ ajch ukpụ jẹ̱ uts jẹ̱ tsạ'ạ juu' ve'e ayọọvdup, va'ants jẹ'ẹ̱ ve'e dụxọọndụkta kụx ñụmájidup jẹ'ẹ̱ ve'e jạja jẹ̱ Nte'yam vyinkujk. 10 Jẹ̱ts jẹ̱ uts jẹ̱ ajch ukpụ jẹ̱ uts jẹ̱ tsạ'ạ juu' ve'e kumeen, va'an tse'e dụxọọndụkta kụx ka ja myeen kạjxape'e jẹ̱ Nte'yam yakmájajada. Najxp xa ve'e yam yạ it ku ve'e jẹ̱ jayu kyumeenada; ve'em xa jẹ'ẹ̱ ve'e jạ kumeen jayu ax jo'n jẹ̱ yukjọọtmit pụj, ka'a tse'e jyek. 11 Ku ve'e jẹ̱ pi'k ojts aajy jẹ̱tse'e jẹ̱ pyụj vyinka'avaatsni, ka'a tse'e y'uktsójini. Nay ve'empa tse'e jẹ̱ kummen jayu vyintọ́kida ku ve'e nụyojk jyaa'knaajkkumeenava'anjada.

Ka'a ve'e pạn pạne'e jẹ̱ Nte'yam yaktọkintonuvaampy

12 Xọọndup xa jẹ'ẹ̱ ve'eda pạn pạn jatye'e oy dụmuténidup jẹ̱ tsaachpaatụn, kụx ku xa ve'e ọy dkụyaknaxta, jyayẹjptinupts jẹ'ẹ̱ ve'e ja joojntykin juu ve'e xạ'ma kạjx ijtp, juu' ve'e jẹ̱ Nte'yam tyukvinva'nidup jẹ'ẹda pạn pạn jatye'e tsọjkjụdup. 13 Ku xa ve'e jẹ̱ jayu tyokintonuva'añ, ni pạna tse'e kyava'anụt jẹ̱ts jẹ̱ Nte'yame'e yaktọkintonuvaajnjup, kụx ka'a xa ve'e pạn y'ọ'yixjụ jẹ̱tse'e jẹ̱ Nte'yam dụvinma'yụnmọ'ọt jẹ̱tse'e dụtsọ́kụt juu ve'e ka óyap, jẹ̱ts ka'ava ve'e pạn pạne'e ja Nte'yam jẹ̱ vinma'yụn mọọjyjup jẹ̱tse'e tyọkintónụt. 14 Juu' ve'e jẹ̱ jayu yaktọkintonuvaajnjup, jẹ'ẹ̱ts jẹ'ẹ̱ ve'e ku ve'e jẹ̱ jayu jẹ̱ y'avintsọ vinma'yụn vyiijnkvạ́vjụ jẹ̱tse'e tyọkintónụt. 15 Ax ku tse'e jẹ̱ jayu vyiijnkvạ́vjụ jẹ̱tse'e tyọkintónụt, van'it tse'e jẹ̱ jayu tyọkintún; jẹ̱ts ku ve'e je jayu kyatọkinton'atụva, jẹ'yapts jẹ'ẹ̱ ve'e jẹ̱ xạạj jẹ̱tse'e je tyọkin yaktukkuvạjtnit xạ'ma kạjx, ka'ats jẹ'ẹ̱ ve'e jẹ̱ Nte'yam mạạt y'ítụt.

16 Utsta ajchta utsta tsạ'ạda, juu' ạtse'e ọọy ntuntsọjktup, ka'a tse'e mnamyasọ'ọkjadat jẹ̱tse'e pạn mvin'ạạ'njadat. 17 Nụjom juu' ve'e ọy jẹ̱ts va'ajts, kạjxm tsọts jẹ'ẹ̱ ve'e jẹ̱ maa'yụn chạạ'n, jẹ̱ Nte'yamts jẹ'ẹ̱ ve'e dụyajkp, jẹ'ẹ̱ pạne'e dụpạạm n0ụjom juu' jatye'e ajajp atạ'kxp jẹm tsajpọọtm. Ka'a tse'e jẹ̱ Nte'yam tyíkụts, jyajtykutyuump jẹ'ẹ̱ ve'e juu' jatye'e kyạjtsp. 18 Kụx ve'eme'e dụtsạk, jẹ'ẹ̱ kạjx tse'e jẹ̱ Nte'yam jẹ̱ nam joojntykin xmọ'yumdi jạ ayook kạjx juu' ve'e tyụ́vam. Ve'em tse'e dụtuujn jẹ̱tse'e n'ijtumdinit ax jo'n juu' ve'e tạ'mitoo'vạjkp jẹ̱tse'e jẹ̱ Nte'yam yaktukmuyạx, ụụ'mda, juu' ve'e too'vạjkp dụjaanchja'vidu jẹ̱ Jesucristo.

Jẹ'ẹ̱ pạne'e dụvinja'vip dụvintsạ'kip jẹ̱ Nte'yam ax jo'n dụpaa'ty dụ'akẹẹ̱ga

19 Utsta ajchta utsta tsạ'ạda juu' ạtse'e ọọy ntuntsojktup, yakvinkọ́pkada yụ'ụ: Kạtsạ'amọtunaxta pạn pạn jatye'e mtuk'íxjụdup jẹ̱ Nte'yam jẹ̱ y'ayook, ka'a tse'e jatyji juu'

xkǫ́tstat, jẹ'ẹ ve'e too'vạjkp ǫy mpayǫ'oydap juu' ve'e mkǫtsuvaandup. Ka'a tse'e jatyji mjǫtma'attat, [20] kụx ku xa ve'e jẹ jayu jyǫtma'aty, ka'ats jẹ'ẹ ve'e dụtún juu' ve'e jẹ Nte'yam chạjkp. [21] Jạ'ạ kạjx tse'e, ka'a tse'e x'uktoondinit juu' ve'e kyapaatyp kyah'akẹẹguip, jẹ kyǫ'ǫy jẹ'ẹ juu' ve'e ǫǫy tun'ijtp yaja naxviijn. Nụụ'k aaj nụụ'k jǫǫte'e xkuvǫ́ktat jẹ ayook juu' ve'e jẹ Nte'yam pyạạm jẹm mja'vin kạjxmda jẹts juu' kạjxe'e m'ǫ'yuixjada jẹtse'e xjayẹjptinit jẹ joojntykin ju' ve'e xạ'ma kạjx ijtp.

[22] Tonda vintsǫ ve'e vya'añ jẹ Nte'yam jẹ y'ayook, ka'a tse'e mnavyin'ạạ'njadat, ka'a tse'e mvinmáydat jẹts nvaatani jẹ'ẹ ve'e ku ve'e x'amǫtunaxta jẹtse'e xkakutyonda. [23] Jẹ'ẹ sxa ve'e juu' ve'e dụ'amǫtunajxp jẹ Nte'yam jẹ y'ayook jẹtse'e dụkakutyún, ve'emts jẹ'ẹ ve'e ax jo'n to'k jẹ jayu juu' ve'e jẹ vyi9ijn jẹ y'aaj dụkạk'íxip jẹp ixụn jạạtp, [24] y'ixpts jẹ'ẹ ve'e vintsǫ ve'e y'íxuva. Ku tse'e dụvinva'kva'ach jẹ ixụn, van'it tse'e dụjaa'tyǫki vintsẹ ve'e y'íxuva. [25] Ax jẹ'ẹ juu' ve'e ǫy dụpayǫ'yp vintsǫ ve'e jẹ Nte'yam to'k aaj to'k jǫǫt dụmutún dụmupụk, jẹtse'e dụkutyún, ǫ'yixjupts jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e kyǫǫ'ktǫkintoonnit. Pạn tyuumpts jẹ'ẹ ve'e ve'em jẹtse'e dụkajaa'tyǫ́ki juu' ve'e tụdụ'amǫtunaxy, kunoo'kxjupts jẹ'ẹ ve'e jẹ Nte'yam.

[26] Pạn pạn xa ve'e dụnasja'vip jẹts vyinja'vip vyintsạ'kip jẹ'ẹ ve'e jẹ Nte'yam jẹtse'e ǫyvintgsǫva juu' dụkạts, viinm tse'e ñavyin'ụụ'jụ, ka'a tse'e tyo'nụxjụ vintsǫ ve'e dụnasjava jẹtsz jẹ Nte'yame'e yakvinja'vip yakvintsạ'kip. [27] Jẹ'ẹ pạne'e ǫy dụvinja'vip dụvintsạ'kip jẹ Nte'yam, jẹ Dios Tee', ve'em ax jo'n dụpaa'ty dụ'akẹẹga, jẹ'ẹ tse'e dụku'ixp jẹ ku'ạạ'k ónụk jẹts jẹ ku'ạạ'k tạ'ạxtạjk juu' ve'e tsaachpaattup, ka'ats jẹ'ẹ ve'e dụmạạtnavyạạ'njada jẹ naxviijnit jẹ kyǫ'ǫy jẹ'ẹ.

2

Ka'a tse'e je jayu nviijnk'íxụmụt

[1] Utsta ajchta utsta tsạ'ạda, mjaanchja'vidupe'e jẹ nMạjạ Vintsǫ́namda Jesucristo, juu' ve'e jẹ mạjin ǫǫy dụtunjayẹjpp. Ni vin'ita xa ve'e jẹ jayu xkaviijnk'íxtat. [2] Va'an tse'e dụtíjumda jẹts jẹ'ydupe'e nụmẹjtsk jẹ jayu joma ve'e mnay'amókajada, to'k tse'e pạne'e kumeen jẹts oro kạkujǫ́nax jẹtsz ǫy vítax, jẹts jado'k pạne'e ayǫǫva jayu jẹts tum tókani jẹ pyi'k vit. [3] Ax pạn mvintsạ'kidup tse'e jẹ'ẹ juu' ve'e ǫy vítax jẹtse'e xnạạjmadat: "Tsạạna yaja ǫy tsụụjntkụn kụjx", jẹtse'e xnạạjmada jẹ ayǫǫva jayu: "Jẹẹjyji tẹna", ukpụ "Tsạạna yaja naxkụjx joma ve'e ạts yạ ntsụụjntkụn", [4] pạn jidụ'ụm tse'e xnạạjmada, mviijnk'íxtup tse'e jẹtse'e jẹ kǫ'ǫy vinma'yụn xyaktonda, mvinkǫǫndup tse'e jẹ jayu juu' ve'e mvintsạ'kidup.

[5] Utsta ajchta utsta tsạ'ạda, juu' ạtse'e ǫǫy ntuntsǫjktup, amǫtunaxta. Jẹ jayu juu' ve'e yaja naxviijn yaktijtup ayǫǫva jáyuda, jẹ Nte'yamts jẹ'ẹ ve'e vinkǫǫjnjụdu jẹtse'e ǫǫy tyunjaanchjávajadat jẹtse'e y'ijttinit jẹm y'am kyạ'm, jạm joma ve'e y'ijttinit pạn pạn jatye'e jẹ Nte'yam dụtsǫjktup. [6] Ax miitsta, mviijnk'íxtupts miitse'e jẹ ayǫǫva jayu jẹtse'e xyakmǫ́jada jẹ kumeen jayu. Jẹ kumeen jayu xa ve'e mnụpạjkvaatsjụdup jẹtse'e mnụxạ'ạajada jẹja jẹ tǫkin payǫ'yva vyinkujk, ¿ve'em xaja? [7] Jẹ'ẹ tse'e dụvinkǫjtspẹjttup jẹ Cristo, juu' ve'e myaaxụxjụdu jẹtse'e m'ijttinit jẹ'ẹ jẹ jyayu.

[8] Jidụ'ụm xa ve'e jẹ Mạjạ Vintsǫ́n jẹ jayu dụpava'añ, ve'em ax jo'n vya'añ jẹp Kunuu'kx Jatyán kụjxp: "Tsǫkta jẹ mmujạntạamda jẹ mmutạktạamda ve'em ax jo'n viinm mnachǫ́kjada." Jidụ'ụm tse'e dụpavaajñ. Pạn mkutyoondup tse'e, ǫy tse'e xtonda. [9] Ax pụn mviijnk'íxtup tse'e jẹ jayu, tǫkints jẹ'ẹ ve'e juu' ve'e mtoondup jẹts jẹ pava'nụn kạjxe'e ǫy yak'ix jẹts ka'a ve'e xkutyonda jẹ pava'nụn. [10] Kụx pạn jẹm xa ve'e jẹ jayu juu' ve'e dụkutoomp jẹ pava'nụn, tun to'k viijnji tse'e jẹ pava'nụn dụkakutyún, ax taamp tse'e jẹp tǫkin jạạtp, ve'em ax jo'n ni to'ka kụdụkakutyuujn jo'n. [11] Kụx jẹ'ẹ pạne'e vaamp: "Ka'a tse'e xyakvintsạ'kintǫ́kidat jẹ navyạjkụn", jẹ'ẹ tse'e vaampap: "Ka'a tse'e myakjayu'ǫǫ'ktat." Ǫyame'e xkayakvintsạ'kintǫ́kida jẹ navyạjkụn, pạn myakjayu'ǫǫ'ktup tse'e, ka'a tse'e xkutyonda jẹ pava'nụn. [12] Tonda jẹts kǫtsta juu' ve'e ǫy, juu' ve'e pyaatyp y'akẹẹguip. Mnụja'vidup tse'e jẹtsz yaktǫkimpayǫ'yumdape'e jẹ'ẹ kạjx ku ve'e nkayakjajtumda jẹtse'e jẹ Nte'yam xputạjkimdat jẹtse'e nkǫǫ'ktǫkinto'numdinit. [13] Kụx

ka'a xa ve'e je̱ Nte'yam je̱ jayu du̱tukmo̱'o̱tu̱t pa̱n pa̱ne'e ja̱ myujayu du̱katukmo̱'tp; je̱'e̱ ve'e pa̱n pa̱ne'e je̱ tukmo̱'tu̱n du̱jaye̱jpp.

Ku ve'e juu' yakjaanchjáva je̱tse'e juu' yaktún

[14] Utsta ajchta utsta tsa̱'a̱da, ¿vintso̱s je̱'e̱ ve'e tyun ku ve'e je̱ jayu vya'añ: "Njaanchja'vip a̱tse'e je̱ Nte'yam", pa̱n ka'a ve'e du̱tún ax jo'n je̱ Nte'yam du̱tsa̱k? Ka'a xa je̱'e̱ ve'e y'o̱'yixju̱t je̱tse'e du̱jayépu̱t je̱ joojntykin juu ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp ku ve'e vya'añ je̱ts jyaanchja'vipe'e, je̱tse'e du̱katún ax jo'n je̱ Nte'yam du̱tsa̱k jo'n, ¿ve'em xaja? [15] Va'an tse'e du̱tíjumda je̱ts je̱me'e nu̱to'k je̱ uts je̱ ajch ukpu̱ je̱ uts je̱ tsa̱'a̱ juu' ve'e je̱ vit je̱4 xo̱x ukpu̱ ke̱ kaaky je̱ na̱a̱j ka'ijtu̱xjup. [16] Pa̱n ka'a tse'e xmo̱'oda je̱ vit je̱ xo̱x je̱ts je̱ kaaky je̱ na̱a̱j juu' ve'e ka'ijtu̱xjup, ¿ti tse'e o̱y mtoondup pa̱n mnu̱u̱jmidup: "Je̱ Nte'yam tse'e mkunoo'kxjup, jo̱kx tse'e mnaajk'ítju̱t je̱tse'e o̱y mkaayvat"? [17] Ax ve'em tse'e, ka'ats je̱'e̱ ve'e tyun ku ve'e je̱ jayu vya'añ je̱ts jyaanchja'vipe'e je̱ Nte'yam je̱tse'e du̱katún ax jo'n je̱ Nte'yam vya'añ.

[18] Nu̱njajtp xa ve'e ku ve'e nu̱to'k vya'anu̱t: "To'k xa ve'e pa̱ne'e je̱ Nte'yam du̱jaanchja'vip, jado'k tse'e pa̱ne'e du̱toomp je̱ y'oy je̱'e̱." Jidu̱'u̱mts a̱tse'e n'atsa̱v: Yaknu̱ke̱'xnatá̱kats n'it je̱tws mjaanchja'vipe'e je̱ Nte'yam ku ve'e xkatún juu' ve'e cha̱jkp, ax nyaknu̱ke̱'xnata̱jkipts a̱tse'e je̱ts njaanchja'vip a̱tse'e je̱ Nte'yam je̱'e̱ ka̱jx ku a̱tse'e ntun juu' je̱'e̱ ve'e cha̱jkp. [19] Mjaanchja'vipts mitse'e je̱ts je̱ja ve'e to'kji je̱ Nte'yam. O̱yts je̱'e̱ ve'e ku ve'e xjaanchjáva. Ax ka je̱'e̱ ka̱jxyap tse'e ja̱ Nte'yam je̱ jayu du̱kato̱kimpu̱m. Jyaanchja'viduvap tse'e je̱ ko̱'o̱yjáyuvapta je̱ts je̱ja ve'e to'kji je̱ Nte'yam, je̱ tsa̱'a̱ga ka̱jx tse'e myívupta. [20] Mits, jayu juu' ve'e ve'em vinmaayp, ka'a xa ve'e o̱y xpayo̱'o̱y. ¿Je̱'e̱ ve'e mtsa̱jkp je̱ts a̱ts mitse'e ntuk'íxu̱t je̱ts ka'a je̱'e̱ ve'e tyun ku ve'e je̱ jayu vya'añ je̱ts jyaanchja'vipe'e je̱ Nte'yam ku ve'e du̱katún juu' ve'e je̱ Nte'yam cha̱jkp? [21] Je̱ Nte'yam tse'e du̱kato̱kimpa̱a̱m je̱ nju̱jpit jáyuvamda Abraham je̱'e̱ ka̱jx juu' ve'e tyoon, je̱'e̱ ve'e ku ve'e je̱ y'ónu̱k du̱pu̱u̱jm je̱m yo̱jxpe̱jtu̱n ka̱jxm je̱tse'e je̱ Nte'yam du̱'uktukvintsa̱'a̱gavaajñ. [22] ¿Ka̱a̱ ve'e xvinmo̱tu je̱ts juu' ve'e tyoon, je̱'e̱ tse'e du̱yakpook juu' ve'e jyaanchja'vi? Juu' ve'e je̱ Abraham tyoon, je̱'e̱ tse'e du̱yaknu̱ke̱'xnata̱jki je̱ts jyaanchja'vi ve'e je̱ Nte'yam. [23] Ax ve'em tse'e tyoojnji je̱ Kunuu'kx Jatyán juu' ve'e vaamp: "Jyaanchja'vi ve'e je̱ Abraham je̱ Nte'yam. Ax je̱ jyaanchja'vin ka̱jx tse'e je̱ Nte'yam kyato̱kimpa̱a̱jmji." Vaampap xa ve'e je̱ Nte'yam: "Nma̱a̱tnayja'vijup a̱tse'e je̱ Abraham." [24] Ax ve'em tse'e, yaknu̱ja'vip xa ve'e je̱ts je̱ Nte'yame'e je̱ jayu du̱kato̱kimpa̱a̱mp je̱'e̱ ka̱jx juu' ve'e je̱ jayu tyuump, ka je̱'e̱ ka̱jxjyape'e ku ve'e vya'añ je̱ts jyaanchja'vipe'e.

[25] Nay ve'em tse'e jyajtpa ma̱a̱t je̱ ko̱'o̱tya̱'a̱xap Rahab. Ka'a tse'e je̱ Nte'yam tyo̱kimpa̱a̱jmji ja̱'a̱ ka̱jx juu' ve'e tyoon. Je̱ Rahab tse'e o̱y du̱kuva̱jk je̱ jayu juu' ve'e du̱'ixtu je̱ it je̱tse'e du̱puta̱jki je̱tse'e ña̱jkxtat ku ve'e je̱ viijnk too' du̱pa̱jktini. [26] Ve'em ax jo'n je̱ jayu je̱ ñi'kx je̱ kyo̱pk kyatún ku ve'e je̱ jya'vin tyukva'achju̱, ve'em tse'e kyatoompa ku ve'e je̱ jayu vya'anda je̱ts jyaanchja'vidupe'e je̱ Nte'yam je̱tse'e du̱katonda ax jo'n je̱ Nte'yam du̱tsa̱k.

3

[1] Utsta ajchta, ka'a xa miitse'e to'k ka̱'a̱jyji mnapyá̱mjadat juu' ve'e je̱ jayu du̱tuk'íxtup je̱ Nte'yam je̱ y'ayook je̱ja je̱ nu̱may jayu vyinkujk. Mnu̱ja'vidup xa ve'e je̱ts nu̱vinxu̱p u̱u̱'me'e nyak'ixpa̱jkumda, nu̱yojk ma̱kk tse'e je̱ Nte'yam xto̱kimpayo̱'yumdat je̱ts ka'a ve'e je̱'e̱ juu' ve'e kayak'ixpa̱jktup. [2] Anañu̱joma xa ve'e ntontó̱kimda nko̱jtstó̱kimda. Je̱ jayu juu' ve'e ni vin'ita kaka̱jtstó̱kip, o̱y je̱ts va'ajtsts je̱'e̱ ve'e je̱ jayu, o̱'yixjupts je̱'e̱ ve'e je̱tse'e ñaajkkutojku̱xu̱. [3] Mpa̱a̱jmjimdup xa ve'e je̱ jaach je̱ y'ajé̱n je̱p y'ávup je̱tse'e xka̱tsu̱pa̱jkumdat, x'o'yixumju̱du̱p tse'e je̱tse'e xyakja'mdat pu̱n joma ve'e ntso̱jkumda. [4] Nay ve'empa je̱ barco, ó̱yam je̱'e̱ ve'e ma̱j je̱tse'e je̱ ma̱kk po̱j tyi'itsju̱, o̱'yixjupts je̱'e̱ ve'e juu' ve'e yakyo̱'yjup je̱tse'e du̱yaknajkxu̱t pu̱n joma tso̱ ve'e du̱tsa̱k je̱ pi'k ku̱pu̱ka̱jxji juu' ve'e yaktijp timón. [5] Nay ve'empa tse'e jyajtpa ma̱a̱t je̱ to̱o̱ts, jyapi'ka tse'e, má̱jum tse'e je̱ ka̱ts du̱yakvimpit. Ve'em ax jo'n je̱m yukjo̱o̱tm, ma̱ja̱ a̱a̱'k, je̱tse'e jyatunyu̱u̱'nama je̱ pi'k ja̱a̱jn myachjo̱u, je̱tse'e jompaatji tyo̱ya. [6] Ax je̱ to̱o̱ts, ve'emts je̱'e̱ ve'e ax jo'n je̱ pi'k ja̱a̱jn juu' ve'e o̱'yixjup je̱tse'e myajivimpítu̱t. 11O̱o̱y xa ve'e kyatun'o̱ya juu' ve'e yajé̱jip

ja̱ to̱o̱ts ka̱jx. Je̱ to̱o̱ts ka̱jx tse'e nu̱jom je̱ jayu du̱yaktáñ ja̱p to̱kin ja̱a̱tp. Ve'em xa ve'e je̱ to̱o̱ts ax jo'n ku̱yakna̱'k je̱ ja̱a̱jn joma ve'e je̱ jayu xa̱'ma ka̱jx chaachpaattinit je̱tse'e ja̱ jayu du̱yakvinto̱ki.

7 O̱'yixjupts je̱'e̱ ve'e je̱ jayu je̱tse'e du̱yakyójuṯ o̱yjuu' ta̱nu̱ka, je̱ yukjo̱o̱tmit tánu̱k, je̱ je̱yyva tánu̱k, je̱ tsaa'n, je̱ts je̱ na̱tánu̱k. Ax ta̱ tse'e du̱yakyuj. 8 Ax ni pa̱na tse'e kya'o̱'yuixju̱ je̱tse'e je̱ to̱o̱ts du̱yakyójuṯ, ni pa̱na tse'e je̱ to̱o̱o̱ts du̱kayakkutujkja. ¡O̱o̱yts je̱'e̱ ve'e kyatun'o̱ya! Ve'em xa je̱'e̱ ve'e ax jo'n ja tsaa'n je̱ xya̱vat. 9 Ja̱ to̱o̱ts xa ve'e ntuk'o̱ñu̱ko̱jtsimdup je̱ nMa̱ja̱ Vintsánamda, je̱ Dios Tee', je̱ to̱o̱ts tse̱e̱ ntukko̱'oñu̱ko̱jtsimdup je̱ nmujáyuvamda, juu' ve'e je̱ Nte'yam pya̱a̱m ku ve'e ñay'apa̱mnajxji. 10 Je̱p xa ve'e je̱ jayu y'ávup pyítsum je̱ ayook juu' ve'e je̱ Nte'yam du̱'oñu̱ko̱jtsip, nay jépjyam tse'e y''ávup pyítsum ja̱ ayook juu' ve'e je̱ Nte'yam pya̱a̱m ku ve'e ñay'apa̱mnajxji. 11 Ka'a xa ve'e nvaat joma ve'e myu'ut je̱ tse̱k na̱a̱j je̱tse'e myo'tko̱jpat je̱ ta'mu̱ts na̱a̱j, ¿ve'em xaja? 12 Ni ka'a tse'e nvaatpa je̱tse'e to'k je̱ higo ku̱p du̱yakta̱'mat je̱ olivos ta̱a̱jm, ka̱a̱ tse'e nvaatpa je̱tse'e je̱ tsaaydum aa'ts du̱yakta̱'mat je̱ higo ta̱a̱jm, ¿ve'em xaja? Nay ka'a tse'e y'o̱'yiva to'k je̱ mo'ot joma ve'e pyuítsum je̱ ta'mu̱ts na̱a̱j je̱tse'e je̱e̱jyam pyitsumko̱jpat je̱ tse̱k na̱a̱j.

Jje̱ vijin je̱ ke̱ju̱n juu' ve'e je̱ Nte'yam yajkyp

13 Pa̱n je̱m xa ve'e je̱ jayu juu' ve'e viji kej je̱tse'e o̱y juu' jaty du̱vinmo̱tu, va'an tse'e du̱yaknu̱ke̱'xnata̱ka je̱ts ve'em je̱'e̱ ve'e ku ve'e jyoojntykat ax jo'n du̱paa'ty du̱'ake̱e̱ga, ku ve'e je̱ y'oy je̱'e̱ du̱tónu̱t je̱ nu̱u̱'k aaj je̱ nu̱u̱'k jo̱o̱t ma̱a̱t je̱ts je̱ vijin je̱ ke̱ju̱n ma̱a̱t. 14 Ax pa̱n je̱ m'avintso̱ vinma'yu̱n myaktonuvaajndup je̱ts pa̱n mtso̱jktupe'e je̱tse'e je̱ jayu du̱tóndat ax jo'n mva'anda, ka'a tse'e mnamya̱jajadat je̱tse'e mva'andat je̱ts ka'a je̱'e̱ ve'e vye'ema. 15 Ku ve'e je̱ jayu ve'em je̱ ko̱'oy vinma'yu̱n du̱jayep, ka'a tse'e du̱jayep je̱ vijin je̱ ke̱ju̱n juu' ve'e je̱ Nte'yam yajkyp; ja̱ ko̱'oyjáyuvapts je̱'e̱ ve'e je̱ vinma'yu̱n du̱yakjéjip, ve'emts je̱'e̱ ve'e je̱ vinma'yu̱n juu' ve'e jyaye̱jptup pa̱n pa̱n jatye'e du̱ma̱a̱tnavya̱a̱'nju̱dup je̱ naxviijnit je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱. 16 Ku̱x joma xa ve'e je̱ jayu du̱yaktonda je̱ y'avintso̱ vinma'yu̱nda je̱tse'e y'éjda ku ve'e je̱ viijnk jayu y'óyada, nay jámjyam tse'e je̱ jayu o̱yvintso̱va jyátu̱kada je̱tse'e du̱tonda nu̱jom juu' jatye'e ka óyap. 17 Ax ku tse'e je̱ jayu du̱jayep je̱ vijin je̱ ke̱ju̱n juu' ve'e je̱ Nte'yam yajkyp, too'va̱jkpts je̱'e̱ ve'e je̱ va'ajts aaj je̱ va'ajts jo̱o̱t du̱jayep, cha̱jkpts je̱'e̱ ve'e je̱tse'e je̱ o̱y jo̱o̱t du̱jaye̱jpnit ma̱a̱t anañu̱joma je̱ jayu, ka'a tse'e je̱ y'avintso̱ vinm'ayu̱nji du̱pu̱m, napya̱a̱jmjup tse'e je̱p kutojku̱n pa'tkup, o̱o̱y tse'e je̱ jayu du̱tuntukma̱'a̱t, tum o̱yts je̱'e̱ ve'e juu' ve'e tyuump kya̱jtsp. 18 Je̱'e̱da juu' ve'e du̱'íxtidup vintso̱ ve'e je̱ jayu chu̱u̱nidinit o̱y aaj o̱y jo̱o̱t, je̱'e̱ ka̱jx tse'e je̱ nu̱may jayu jyoojntykada ax jo'n je̱ Nte'yam du̱tsa̱k.

4

Ku je̱ jayu du̱ma̱a̱tnavyu̱u̱'nju̱ je̱ naxviijnit je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱

1 ¿Tis je̱'e̱ ve'e juu' ve'e du̱yakjéjip je̱ tso'oxpa̱jku̱n je̱ts je̱ ko̱jtsvintso̱'vu̱n juu' ve'e mjaye̱jptup? Je̱ m'avintso̱ vinma'yu̱n xa je̱'e̱ ve'e. Mtso'oxpa̱jktupe'e je̱ y'oy je̱'e̱ ku̱xe'e xyaktonda je̱ m'a̱vintso̱ vinma'yu̱nda, ¿ve'em xaja? 2 Mtso̱jktupe'e je̱tse'e juu' xjayéptat, ax ka'a tse'e m'o̱'yixjada je̱tse'e xjayéptat, je̱'e̱ ka̱jx tse'e myakjayu'o̱o̱'kuva'anda. Mtso̱jktuvap tse'e je̱tse'e xjayéptat juu' ve'e je̱ viijnk jayu jyaye̱jptup, ax ka'a tse'e m'o̱'yixjada je̱tse'e xjayéptat, je̱'e̱ ka̱jx tse'e mnakyo̱jktsvintsóvjada. Ka'a tse'e xjaye̱pta juu' ve'e mtso̱jktup, ku̱x ka'a ve'e je̱ Nte'yam x'amótuda. 3 Ax ku tse'e je̱ Nte'yam x'amótuda, ka'a tse'e myakmo̱'oda ku̱x ka'a ve'e o̱y jo̱o̱t x'amótuda; m'amótudup xa ve'e juu' je̱tse'e xyaktóndat je̱ m'avintso̱ vinma'yu̱nda. 4 ¡Miitsta, jáyuda juu' ve'e je̱ Nte'yam du̱masoo̱ktup, mnu̱ja'vidup xa ve'e je̱ts pa̱n pa̱ne'e du̱ma̱a̱tnavya̱a̱'njup je̱ naxviijnit je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱, ka'ats je̱'e̱ ve'e du̱ma̱a̱tnayjávaja je̱ Nte'yam! Pa̱n pa̱n xa ve'e du̱ma̱a̱tnavya̱a̱'njup je̱ naxviijnit je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱, cho'oxpu̱jkpts je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam. 5 Ka'a xa ve'e nu̱nko̱o̱jyji je̱ Kunuu'kx Jatyán vya'añ: "Je̱ Espíritu Santo, juu' ve'e je̱ Nte'yam pya̱a̱m yam nja'vin ka̱jxmamda, o̱o̱yts je̱'e̱ ve'e du̱tuntsa̱k je̱tse'e pa̱n viijnk nkatso̱jkumdat ax jo'n je̱ Nte'yam." Jidu̱'u̱m tse'e vya'añ. 6 Ax ka vanxúpjyap tse'e, o̱o̱ye'e je̱ Nte'yam je̱ maa'yu̱n xtuntoojnjimda

jętse'e xputąjkimda. Ve'em xa ję'ę ve'e dutún ax jo'n ję Kunuu'kx Jatyán vyaampa: "Cho'oxpujkp xa ve'e ję Nte'yam pąn pąn jatye'e namyájijidup; ax tyoojnjip tse'e ję jayu ję maa'yun juu' ve'e ję nuu'k aaj ję nuu'k joot dujayęjptup." Jidu'um tse'e vya'añ. [7] Ax ve'em tse'e, napyámjada jęm ję Nte'yam y'am kyą'm. Ka'a tse'e mnamyaso'okjadat jętse'e xtóndat xkótstat juu' ve'e ję ko'oyjáyuvap chąjkp. Ku ve'e ve'em xtóndat ax jo'n ątse'e nva'añ jo'n, mkukę'ękjadap tse'e ję ko'oyjáyuvap. [8] Mutámada ję Nte'yam, jęts ję'ę ve'e mmutámijiduvat. Tokin toompada, masooktini ję mko'oy joojntykinda. Pąn pąn jatye'e dumąątnavyąą'nuvaajnjudup ję Nte'yam jętse'e nay ję'ęjyji dutonuvaampa ję naxviijnit ję kyo'oy ję'ę, naajkva'atsjada. [9] Ya'axta ję tsaachvinma'yuun mąąt ję ka óyap kąjx juu' ve'e mtoondup. Mxiiktup xa ve'e uxyam, ñojk'óy tse'e kumya'axta; mxoojntktup tse'e uxyam, ñojk'óy tse'e kumtsaachvinmáyda. [10] Naajkpi'kajada naajkmootskajada jęja ję Nte'yam vyinkujk, van'it tse'e myakmájajadat.

Ka'a tse'e nnatyokimpayo'yumjadat to'k jado'k

[11] Utsta ajchta utsta tsą'ąda, ka'a tse'e to'k jado'k mnapyakótsjadat, vimpit atuj ve'e mnachókjadat, ve'em ax jo'n ję Nte'yam ję pyava'nun vya'añ. Pąn pąn xa ve'e ję y'uts ję y'ajch ukpu ję y'uts ję chą'ą dukoʼoñukojtsip ukpu dutokimpayo'yp, ve'emts ję'ę ve'e ax jo'n to'k juu' ve'e vaamp jęts ka'a ve'e ję Nte'yam ję pyava'nun tyun. Ax mits, jyapąna mitse'e, pąn mtuumpts mitse'e ve'em, ka'ats mitse'e xkutyún ję Nte'yam ję pyava'nun, ve'em xa mitse'e ax jo'n ję'ę juu v'e vaamp jęts ka óyap ję'ę ve'e ję Nte'yam ję pyava'nun. [12] Ja Nte'yam, juu' ve'e ję pava'nun dujayjk jętse'e ję jayu dutokimpayo'oy, ję'ęjyji tse'e to'k vaamp jęts pąn pąn jatye'e nąjkx jyoojntykindini xą'ma kąjx jęts pąn pąn jatye'e nąjkx chaachpaattini xą'ma kąjx. ¿Pants mitse'e mnatyijju jęts mitse'e xtokimpayo'oy ję viijnk jayu?

Ka'a tse'e nnamyájimjadat

[13] Amotunaxta, jyapąna miitsta. Mvaandup xa ve'e jęts uxyame'e ukpu kepe'e mnąjkxtat jęm kajpun kąjxm jętse'e jęm mtándat to'k joojnt jętse'e ooy ję meen xtumpáktat. [14] Ka'a xa miitse'e xnujávada vintso ve'e kep juu' tyónjut kyótsjut. Ka'a ve'e xnujávada vinxup xąąj ve'e mjoojntykadat mnaxviijnadat. Ve'em xa uu'me'eda ax jo'n ję naxpúxux, vęę'nji tse'e y'it jętse'e tyókini. [15] Ñojk'óy xa ve'e jętse'e jidu'um nva'numdat: "Pąn vaamp xa ve'e ję Nte'yam, joojntykimdap tse'e jętse'e nto'numdat to'k viijn ukpu jado'k viijn." [16] Ax mnayájijidup tse'e. Ka'a xa ję'ę ve'e y'oya ku ve'e ve'em xtonda. [17] Ję'ę kąjx tse'e, ję jayu juu' ve'e dujanuja'vip ti ve'e oy jętse'e dutónut, jętse'e ve'em dukatún, tokintoompts ję'ę ve'e.

5

Ję kojtsvíjin ję'ę kąjxta pąn pąn jatye'e kumeenda

[1] Va'an tse'e duya'axta pąn pąn jatye'e kumeenda, va'an tse'e dutsaachvinmáyda ję tsaachpaatun kąjx juu' ve'e tukkądaakjidinup. [2] Juu' xa ve'e jyayęjptup, ve'emts ję'ę ve'e jęja ję Nte'yam vyinkujk ax jo'n kuvyintokikąjxni jęts ax jo'n ję vit ję xox juu' ve'e ję totuk tudutukka'yikąjxni. [3] Jęts ję oro meen ję plata meen juu' ve'e jyayęjptup, yaknukę'xnatákapts ję'ę ve'e jęts ka'a ję'ę ve'e y'oya juu' ve'e tyoondup. Ve'emts ję'ę ve'e ję myeen ax jo'n kuy'ąą'tsni, jętse'e ję uu'ts kuy'it ax jo'n ję jąąjn juu' ve'e ję chu'uts duyaktooyp. Tą tse'e oy ję myeen jęts ję pyąamduk dutumpąkmokta; ax táminup tse'e ję itąkąx. [4] Ka'a tse'e dumujooydi ję toompatąjk juu' ve'e dupąkmojktu ję trigo tąąjm. Va'an tse'e ję kumeen jayu du'amotunaxta vintso ve'e ję toompa ñu'ąą'najada. Ax kąts'amotunajxjudupts ję'ę ve'e ję Mąją Vintsán, juu' ve'e nujom dukąą'mikąjxp. [5] Ooy tse'e ję kumeen jayu dutuntukxoondukta yaja naxviijnit itukujx jętse'e ooy dutunjayępta juu' ve'e chojktup. Ve'em xa ję'ę ve'eda ax jo'n ję tsapkaaj juu' ve'e ją jayu yakyee'kp jętse'e duyak'ąą'k. [6] Tyokimpąąmdu xa ję'ę ve'e ję jayu juu' ve'e katokintoondup, jętse'e duyak'oo'kti, ax ka'a tse'e cho'oxpąjkjidi.

Ku ję jayu dumuténada juu' jętse'e chapkotsta

7 Je'e kajx tse'e, utsta jachta utsta tsa'ada, muténada juu' van'it paat ku ve'e je Maja
Vintsán myiinnuvat. Yakkópkada vintso ve'e je yoova toompa du'a'ix ku ve'e je trigo je
tyaajm duyakjeja, y'a'ixpts je'e ve'e ku ve'e tyo'ukva'añ jets nay ve'empa ku ve'e je pooduun
ñaxy. 8 Nay ve'empats miitse'eda, muténada juu' jaty, je xoojntkun maat tse'e x'a'íxtinit je
Maja Vintsán, kux táminupe'e je xaaj ku ve'e myiinnuvat.
9 Utsta ajchta utsta tsa'ada, ka'a tse'e to'k jado'k xpakótstat, ve'em tse'e je Nte'yam
mkatokimpayo'oyjadat je'e kajx. Támani je'e ve'e ku ve'e je jayu dutokimpayo'ynit.
10 Jaa'myétsta je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpatajkta. Mnuja'vidinup xa ve'e vintso ve'e
juu' jaty dumuténidi ku ve'e chaachpaatti. 11 Ve'em xa uu'me'e nja'vimda jets xoon je'e
ve'eda pan pan jatye'e dumuténidu je tsaachpaatun. M'amotunajxtu tse'e vintso ve'e je
Job je tsaachpaatun dumuteni jets mnuja'vidinupts miits je'e ve'e vintso ve'e je Nte'yam
je maa'yun tyo'nuxji ku ve'e je tsaachpaatun duyaknajxy. Ñu'ixkadaakypts je'e ve'e je
Nte'yam je jayu jetse'e ooy je tukmo'tun dutunjayep. 12 Utsta ajchta utsta tsa'ada, ax juu'
tse'e dunuvinkopkikajxp, ya'ats je'e ve'e: Ka'a tse'e je Nte'yam xyaknáxtat. Ka'a tse'e je
tsapjootmit it xyaknajxtuvat, ka'a tse'e ya naxviijnit it xyaknajxtuvat, ni ti viijnka tse'e
xkayaknajxtuvat; ñojk'óye'e mva'andat "ve'em" juu' ve'e ve'em, jets "ka'a" juu' ve'e ka'a.
Ax ve'em tse'e je Nte'yam mkatokimpayo'oyjadat je'e kajx.
13 Pan jem xa ve'e nuto'k miitsta juu' ve'e tsaachpaatp, va'an tse'e dutsapkatsu. Pan jem
tse'e nuto'k miista juu' ve'e xoojntkp, va'an tse'e je Nte'yam duvin'uvu. 14 Pan jem tse'e
nuto'k miitsta juu' ve'e pajkjup, va'an tse'e duvatsavu pan pan jatye'e dunuvinténidup je
jaanchja'vivatajk, jetsze'e ñutsapkótsjadat, jetse'e je pa'am jayu je olivos aceite yakpaajm-
jat je Maja Vintsán kajx. 15 Ax je nutsapkojtspada, pan jyaanchja'vidupe'e jets je Nte'yame'e
duyakjotkada'akup ja pa'am jayu, jotkada'akupts je'e ve'e. Ax pan tokintoonts je'e ve'e je
pa'am jayu, tokinmee'kxjupts je'e ve'e je Nte'yam. 16 Je'e kajx tse'e, namyumavyátsjada
vimpit atuj jets nañutsapkótsjada, ve'em tse'e mjotkada'aktat. Ku ve'e je jayu chapkats
juu' ve'e tuv jáyuvip joojntykip, ooyts je'e ve'e tyuntún. 17 Vanxup xa ve'e je Elías jyáyuviva
jyoojntykiva y'ijt ax jo'n uu'mda. To'k aaj to'k joot tse'e chapkajts jetse'e kyato'ojut, ax
ka'a tse'e tyuuj toojk joojnt jagojkm. 18 Van'it tse'e chapkojtsnuva, jetse'e makk tyuntuuj
jetse'e je naax duyakjájinuva je tukjoojntykin.
19 Utsta ajchta utsta tsa'ada, pan jem xa ve'e nuto'k miitsta juu' ve'e je Nte'yam je tyoo'
dumasookp jetse'e jado'k tyuk'avimpítaja, 20 va'an tse'e dunujava jets je'e juu' ve'e to'k
je tokin toompa je Nte'yam je tyoo' dutuk'avimpijtip, tyuknuva'atsupts je'e ve'e je tokin
toompa je tsaachpaatun juu' ve'e xa'ma kajx ijtnup jetse'e je Nte'yam myee'kxuxjut may
je tyokin.

Ya'a tse'e je muto'k nak juu' ve'e je Pedro jyaay

[1] Atse'e je Pedro, je Jesucristo je kyukátsiva. Máyam atse'e je Dios ntuknukexta je jayu juu' ve'e tsoo'ndu jem ñaxkajxmda jetse'e pajkva'kxy chaanada jem Ponto, jem Galacia, jem Capadocia, jem Asia, jets jem Bitinia. [2] Je Dios Tee', ve'em ax jo'n dunupaajmtki, je'e tse'e mvinkoojnjudu jetse'e va'ajts je mjootta je mja'vinda y'ijtnit je Espíritu Santo kajx, jetse'e xkatsupajktinit je Jesucristo, jetse'e je mtokin mtuknuvaatsjidinit je Jesucristo je y'oo'kun kajx ku ve'e je ñuu'pun dumasaak. Ooye'e xtunjayéptat je kunoo'kxun jets je oy joot.

Ku je jayu je nam joojntykin dujayepta, y'a'ixpts je'e ve'e je y'oy je'e

[3] ¡Yakmaja yakjaancha tse'e y'ijtnit je Nte'yam, je nMaja Vintsánamda Jesucristo je Ntye'yam, je'e je Tyee'! Je'e ve'e ku ve'e ooy je tukmo'tun dutunjayep, je'e kajx tse'e xmo'yumdi je nam joojntykin je Jesucristo kajx, je'e ve'e ku ve'e duyakjoojntykpajknuva ku ve'e y'uk'aa'k. Ya nam joojntykin kajx tse'e n'a'íxumda je y'oy je'e juu' ve'e miinnup. [4] Ax ve'em tse'e nnuja'vimda jets yakmo'yumdinupe'e je puk juu' ve'e va'ajts ijtp xa'ma kajx, juu' ve'e je Nte'yam yak'ijtp jem tsapjootm, ka'ats je'e ve'e vye'ema ax jo'n je'e juu' ve'e vintókip, ka'ats je'e ve'e vye'ema ax jo'n je'e juu' ve'e nii'kxp. [5] Kuxe'e je Nte'yam xjaanchjávada, je'e kajx tse'e je myakkin kajx m'íxjada mjayépjada, apaamdukani tse'e dujayep je nutsookun juu' ve'e yaknuke'xnatajkinup ku ve'e tun támani vye'nat je itakax.

[6] Mxoojntktup tse'e kuxe'e ve'em x'a'ixta, óyame'e uxyam mtsaachpaa'tta ku ve'e veee'n ya it ñaxy jetse'e xyaknaxta je cho'ox je'e ka to'k viijnap. [7] Je'e kajxts ya'a ve'e ve'em jetse'e yak'íxut jets mjaanchja'vidupe'e je Jesucristo, je'ets je'e ve'e ku ve'e xmuténadat je cho'ox je'e. Je oro, óyam je'e ve'e kyutókiyut, van'ítnum tse'e kye'ex jets oro je'e ve'e ku ve'e yakpum jem janjootm jetse'e jyu'u. Ax je jaanchja'vin juu' ve'e mjayejptup, nuyojkts je'e ve'e ooy dutunnumaja jets ka'a ve'e je oro, ke'xpapts je'e ve'e oy vintso ve'e je Nte'yam xjaanchjávada ku ve'e xmuténada je cho'ox je'e. Távani tse'e xmuténada vye'na je cho'ox je'e, van'it tse'e je Nte'yam m'oñukótsajadat, myakmájajadat, jetse'e je vintsa'kin mmo'ojadat. Ve'em tse'e dutónut je xaaj ku ve'e je Jesucristo ñaajknuke'xnatajkijinit. [8] Oyame'e je Jesucristo xka'ixti, ooy tse'e xtuntsokta; óyame'e uxyam xka'ixta, mjaanchja'vidupts miits je'e ve'e jetse'e ooy mtunxoondukta je xoojntkun maat juu' ve'e je ayook kayakpaatp jetse'e nkojtsvaatsumdat. [9] Ve'em tse'e xtonda kux ku ve'e xjaanchjávada je Jesucristo, mjayejptup tse'e je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp.

[10] Je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpatajkta, je'e tse'e ooy dutumpayo'ydu jetse'e du'íxtidi vintso ve'e dunujávadat ti ve'e tyijp ku ve'e je jayu dujayepta ya joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp, je'e tse'e du'ava'nidu jets mkunoo'kxjadape'e je Nte'yam, [11] y'íxtiduts je'e ve'e pan vin'ite'e jets vintso ve'e je Nte'yam ve'em dutónut. Je Espíritu Santo, juu' ve'e ijtp jem je Nte'yam jya'vin kajxm, je'e tse'e ijtpa jem jya'vin kajxmda, tuk'íxjuduts je'e ve'e jetse'e too'vajkp vya'nuxjidi jets ti tsaachpaatune'e je Cristo yaknáxup jets je majin juu' ve'e ux'ook jyayépup. [12] Je Nte'yam tse'e tuknuja'vijidu jets ka je'epe'e viinm je y'o'yin juu' ve'e y'ava'nidu, uu'm je'e ve'e je n'o'yinamda, je'e ve'e ku ve'e dunukojtsti juu' ve'e je Espíritu Santo kajx mva'nuxjudu je jáyuda juu' ve'e du'ava'nidup je oy kats je oy ayook, je Espíritu Santo, juu' ve'e tsoo'n jem tsapjootm jetse'e yakkex yaja naxviijn. Ax juu' tse'e myaktuknuja'vidu, je'ets je'e ve'e juu' ve'e je aangelestajk chojktu jetse'e duvinmótudat.

[13] Ax je'e kajx tse'e, naajk'ítjada viji kej jets nay'akuvaa'najada, je'e tse'e myakkópkadap je maja maa'yun juu' ve'e je Nte'yam mto'nuxjadap je xaaj ku ve'e je Jesucristo ñaajknuke'xnatajkijinit. [14] Ve'em xa ve'e dutsak jetse'e m'ijttinit ax jo'n je pi'k ónuk juu' ve'e katsupajktup, ka'a tse'e m'ukjoojntykidinit ax jo'n mjoojntykidi ku ve'e xkanuja'vidi je Nte'yam je y'ayook. [15] Jidu'um tse'e mjoojntykadat: Pan ti ve'e mtoondup mkojtstup, je va'ajts aaj je va'ajts joot maat tse'e ve'em xtóndat xkótstat, ve'em ax jo'n je Nte'yam, juu'

ve'e myaaxuxjudu, je'e tse'e je va'ajts aaj je va'ajts joot dujayejpp. [16] Kux jidu'um xa ve'e je
Kunuu'kx Jatyán vya'añ: “Jayepta je va'ajts aaj je va'ajts joot, ve'em ax jo'n atse'e je va'ajts
aaj je va'ajts joot njayep.” Jidu'um tse'e vya'añ.
[17] Kuxe'e xmukotsta je Dios Tee', je'e paane'e nujom je jayu dutokimpayo'yp ax jo'n
dupaa'ty du'akeega, ve'em ax jo'n to'k jado'k dutonda dukotsta juu' ve'e oy jets juu' ve'e ka
óyap, je'e kajx tse'e tun vinkopk jetse'e je Nte'yam xvinjávadat xvintsa'agadat pan vinxup
xaaj pan vinxup joojnte'e mjoojntykada mnaxviijnada. [18] Mnuja'vidinup xa miitse'e
vintso ve'e myakkujochooktі jetse'e ve'em mkoo'kjoojntykidinit ax jo'n jyoojntykidi
je jujpit jáyuda; ka'ats je'e ve'e tyo'nuxjidi vintso ve'e jyoojntykidi. Juu'ts miitse'e
myaktukkujochooktu, ka'ats je'e ve'e vye'ema ax jo'n juu' ve'e kutókiyup, ax jo'n je
plata ukpu je oro. [19] Va'ajts tsóvaxts miitse'e myakkujochooktі, je'ets je'e ve'e ku ve'e
je Cristo xku'oo'kimdi ax jo'n je carnero ónuk juu' ve'e oy jets tsoj jetse'e je Nte'yam
yaktukvintsa'ki. [20] Ka'anume'e ya it choo'nduk vye'na jetse'e je Nte'yam dunupaajmtki
jetse'e je Cristo xku'oo'kimdat, ax uxya námnum tse'e, ku ve'e kukaxa ámani, miits je
m'o'yin kajxtats je'e ve'e ve'em tyoojnji. [21] Kux to'k muke'e m'itta je Cristo maat, je'e kajx
tse'e xjaanchjávada je Nte'yam, juu' ve'e yakjoojntykpajkju jetse'e yakmájiji yakjaanchiji.
Ax ve'em tse'e xjaanchjávada je Nte'yam jetse'e x'a'ixta je y'oy je'e juu' ve'e miimpnum.
[22] Mnaajkvaatsjudu xa ve'e ku ve'e xkatsupajkti je tyuv je'e jetse'e ve'em xtsokta je
jaanchja'vivataj kta. Je'e kajx tse'e, nachókjada to'k jado'k to'k aaj to'k joot. [23] Je Nte'yam
je y'ayook kajx tse'e je nam joojntykin mmoojyjidi, je ayook juu' ve'e kakutókip jetse'e
xa'ma kajx y'it, juu' kajxe'e je joojntykin jyeja. [24] Ve'em xa ya'a ve'e ax jo'n je Kunuu'kx
Jatyán vya'añ:
Ve'em xa ve'e je jayu ax jo'n je yukjootmit aajy ojts,
ve'emts je'e ve'e je myajin ax jo'n je yukjootmit puj,
taatsnup tse'e je aajy je ojts jetse'e kyustaka je puj,
[25] ax je Maja Vintsán je y'ayook,
xa'ma kajxts je'e ve'e y'it.
Ax je'ets je'e ve'e je oy kats je oy ayook juu' ve'e myakvaajnjidu.

2

[1] Je'e kajx tse'e, masokkajxtini nujom juu' jatye'e ka óyap, ka'a tse'e pan x'ukv-
in'aa'ndinit, ka'a tse'e m'uktaayidinit, ka'a tse'e m'uk'ijttinit mejts'aaj mejtsjoot, ka'a
tse'e m'uk'ejkjidinit ku ve'e juu' mka'o'yixjada ax jo'n je viijnk jáyuda, ka'a tse'e pan
x'ukpakojtstinit, ka'a tse'e pan x'ukvinkojtspejttinit. [2] Ve'em ax jo'n je pi'k maax
ónuk ooy dutuntsak je tsi'tsk naaj, ve'em tse'e dutsak jetse'e xtsojktuvat juu' ve'e tam
myak'ijtjidinup je Nte'yam maat. [3] Tonda tse'e ve'em, kux ta xa ve'e xnujávada vintso ve'e
je Nte'yam je maa'yun je jayu dutuujnja.

Je jayu juu' ve'e je Nte'yam dumutoondup dumupajktup

[4] Mutámadats je Maja Vintsán, juu' ve'e joojntykip jetse'e je joojntykin duyaky. Ve'em
xa je'e ve'e ax jo'n to'k je tsaaj juu' ve'e je jayu myasooktinu kuxe'e dujávada jets ka'a je'e
ve'e tyun, ax je Nte'yam tse'e duvinkoon je Maja Vintsán jetse'e duyakmaji duyakjaanchi.
[5] Mmoojyjuduts miitse'e je joojntykin je Maja Vintsán. M'ijttupe'e ax jo'n je tsaaj juu'
ve'e tyukyakpojtuk je tsaptajk joma ve'e je Nte'yam yakvinjava yakvintsa'aga. Tee'tajk xa
miitse'eda juu' ve'e va'ajts aaj va'ajts joot je Nte'yam dumutoondup dumupajktup jetse'e je
Jesucristo kajx dutukvintsa'agada je vintsa'kin juu' ve'e je Nte'yam y'oyja'vip. Je Espíritu
Santo tse'e mvinma'yunmoojyjudup jetse'e ve'em xtonda.
[6] Ve'em xa ya'a ve'e ax jo'n je Kunuu'kx Jatyán vya'añ:
Mpuumpts atse'e jem jerusaleenit kyajpun kajxm
to'k paane'e ijtp ax jo'n je tsaaj juu' ve'e vinkán jets oy,
pan pants je'e ve'e dujaanchja'vip,
ka'a tse'e chaachvinmáyut kuxe'e ve'em dutún.
Jidu'um tse'e vya'añ.

7 Mjaanchja'vidup xa miitse'e je̱ Maja̱ Vintsa̱n je̱tse'e xnu̱ja'vidini je̱ts o̱oy je̱'e̱ ve'e
tyun'o̱ya. Ax je̱'e̱ juu' ve'e kajaanchja'vijidup, ve'emts je̱'e̱ ve'e du̱ko̱'o̱yjávada je̱ Maja̱
Vintsa̱n ax jo'n je̱ Kunuu'kx Jatyán vya'añ:
Je̱ tsaaj juu' ve'e je̱ po̱jtspata̱jk myaso̱o̱ktinu,
nay je̱'e̱jyam tse'e yakpa̱a̱m vinko̱pk joma ve'e je̱ tsaptajk.
8 Vaampap tse'e jidu̱'u̱m:
Ve'em xa je̱'e̱ ve'e ax jo'n to'k je̱ tsaaj juu' ve'e yakkute̱'pxip je̱tse'e je̱ jayu du̱yakkitu.
Jidu̱'u̱mts je̱'e̱ ve'e vyaampa. Je̱ jayu tse'e ijttup ax jo'n je̱ jayu juu' ve'e je̱ tsaaj
du̱tukkute̱'pxidup je̱tse'e kyítuda ku̱xe'e du̱kakuva̱kta je̱ Nte'yam je̱ y'ayook, ve'em ax jo'n
nu̱pa̱a̱mdu̱ka je̱tse'e ve'em du̱tóndat.
9 Ax miitsta, tee'ta̱jk tse'e m'itta, mmutoondup mmupa̱jktupe'e je̱ Nte'yam, je̱'e̱ je̱
jyáyuts miitse'eda, je̱'e̱ tse'e mvinko̱o̱jnju̱du je̱ts je̱'e̱ ve'e xyakmájidinit xyakjaanchidinit.
Je̱'e̱ tse'e myaaxu̱xju̱du je̱tse'e mpítsumdinit je̱ja ako̱o̱'ts it ja̱a̱t je̱tse'e m'ijttinit je̱'e̱ ma̱a̱t
je̱ja ajajtk it ja̱a̱t joma ve'e y'it je̱ ma̱jin ma̱a̱t. 10 Ka'a miitse'e m'ijtti je̱ Nte'yam je̱ jyayu;
ax u̱xyam, je̱ Nte'yam je̱ jyáyuvandats miitse'eda. Ka'a tse'e je̱ Nte'yam mtukmo̱'tjidi; ax
u̱xyam, mtukmo̱'tju̱dupts miits je̱'e̱ ve'e.

Je̱ jayu juu' ve'e je̱ Nte'yam natyukka̱ta̱jkijidu

11 Miitsta, juu' a̱tse'e o̱o̱y ntuntso̱jktup, m'ijttup xa ve'e yaja naxviijn ax jo'n je̱ jékumit
jayu je̱ts je̱ jayu juu' ve'e je̱ it du̱kajaye̱jptup joma ve'e cha̱a̱nadat. Nmunoo'kxtktupts
a̱ts miitse'e je̱tse'e xkayaktóndat je̱ m'avintso̱ vinma'yu̱nda. Ku̱x ku xa ve'e xyaktonda
je̱ m'avintso̱ vinma'yu̱nda, je̱'e̱ tse'e mtoondup je̱tse'e mka'íttat je̱ Nte'yam ma̱a̱t. 12 Je̱
jayu juu' ve'e je̱ Nte'yam du̱ka'íxada, o̱yame'e vya'anda je̱ts ka o̱yap je̱'e̱ ve'e juu' ve'e
mtoondup, joojntykada ax jo'n je̱ Nte'yam du̱tsa̱k, ve'emts je̱'e̱ ve'e du̱'íxtat je̱ y'o̱y je̱'e̱
juu' ve'e mtoondup je̱tse'e je̱ Nte'yam du̱yakmájadat du̱yakjaanchadat je̱ xa̱a̱j ku ve'e je̱
jayu yakto̱kimpayo̱'ydinit.
13 Je̱ Maja̱ Vintsa̱n ka̱jx tse'e mnapyámjadat je̱p nu̱jom kutojku̱n pa'tkup juu' ve'e je̱
jayu jyaye̱jptup, pa̱n je̱'e̱ ve'e jye̱'e̱ pa̱ne'e je̱ maja̱ kutojku̱n du̱ka̱'mip 14 uk pa̱n je̱'e̱ ve'e
jye̱'e̱ pa̱n pa̱n jatye'e yakkutojktup je̱p je̱'e̱ kya̱'p pya'tkup. Je̱ Nte'yam tse'e pa̱a̱jmju̱du
yakkutojkpa je̱tse'e je̱ tsaachpaatu̱n du̱pa̱a̱jmjadat pa̱n pa̱n jatye'e du̱toondup juu' ve'e
ka o̱yap je̱tse'e du'o̱ñuko̱tsadat pa̱n pa̱n jatye'e du̱toondup je̱ y'o̱y je̱'e̱. 15 Ve'em tse'e je̱
Nte'yam du̱tsa̱k je̱tse'e je̱ y'o̱y je̱'e̱ juu' ve'e mtoondup, je̱'e̱ tse'e mtukyak'amo̱'o̱ttap je̱
jayu juu' ve'e du̱kapayo̱'ydup vintso̱ ve'e juu' du̱ko̱tsta. 16 Je̱ Nte'yam tse'e myaktaajnju̱du
je̱tse'e mko̱o̱'k'ijttinit je̱p to̱kin ja̱a̱tp. Ni pa̱na tse'e kyato̱kintónu̱t je̱tse'e vya'anu̱t je̱ts
yakjajtype'e je̱ Nte'yam je̱tse'e ve'em du̱tónu̱t; je̱ Nte'yam je̱ myutoompa je̱ myupa̱jkpa xa
miitse'eda, joojntykada ve'em. 17 Vintsa̱'a̱gada je̱ jayu anañu̱joma. Tso̱kta je̱ jaanchja'vi-
vata̱jk. Vintsa̱'a̱gada je̱ Nte'yam je̱ts je̱ yakkutojkpa juu' ve'e je̱ maja̱ kutojku̱n du̱ka̱'mip.

Je̱ nu̱'ixvaatsu̱n je̱'e̱ ve'e vintso̱ ve'e je̱ Cristo chaachpaaty

18 Mutoompa jáyuda, napyámjada je̱p je̱ mvintsa̱n kya̱'p pya'tkupta je̱tse'e xvintsa̱'a̱-
gadat. Ka je̱'e̱jyap tse'e ve'em mtoojnjadap pa̱n pa̱n jatye'e o̱y jayu napya̱a̱jmju̱dup
miits ma̱a̱t je̱tse'e je̱ tukmo̱'tu̱n du̱jaye̱pta, nay ve'empa ve'e je̱'e̱da pa̱n pa̱n jatye'e
mkatukmo̱'tju̱dup. 19 Pa̱n je̱ jayu xa ve'e du̱muténip je̱ tsaachpaatu̱n ku ve'e je̱ y'o̱y je̱'e̱
du̱tún ku̱xe'e ñayjávaja je̱ja je̱ Nte'yam vyinkujk, y'o̱yja'vipts je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam. 20 Ku̱x
¿ti o̱y je̱'e̱ ve'e mtoondup pa̱n mmuténidupe'e je̱ tsaachpaatu̱n ku ve'e myaktukkuve̱tta
juu' ve'e ka o̱yap mtoondup? Ax pa̱n mmuténidup tse'e je̱ tsaachpaatu̱n ku̱xe'e xtonda
je̱ y'o̱y je̱'e̱, y'o̱yja'vipts je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam. 21 Je̱ Nte'yam tse'e myaaxu̱xju̱du je̱tse'e
mjoojntykadat ax jo'n a̱tse'e tu̱nva'añ. Viinm xa ve'e je̱ Cristo xkutsaachpaadimdi
je̱tse'e xyaktaajnjimdi je̱ nu̱'ixvaatsu̱n, ve'em tse'e nto'numdat ax jo'n je̱'e̱ ve'e du̱tuujn.
22 Ka'ats je̱'e̱ ve'e tyo̱kintuujn, ka'a tse'e tyaayi; 23 ku tse'e je̱ jayu vyinko̱jtspe̱jtji, ka'a tse'e
du̱muko̱jtsu̱mpijt nay ve'empa; ku ve'e chaachpaaty, ka'a tse'e je̱ jayu du̱yak'anoo'kxi;
je̱m tse'e je̱ Nte'yam y'am kya̱'m ñapya̱a̱jmji, je̱'e̱ pa̱ne'e du̱to̱kimpayo̱'yp ax jo'n du̱paa'ty
du̱'ake̱e̱ga. 24 Viinm tse'e je̱ Cristo du̱kuvejt je̱ nto̱kinamda je̱m cruz ka̱jxm, ve'em tse'e

n'ijtumdinit ax jo'n aa'k kun'ijtumdi jeja je tokin vyinkujk jetse'e njoojntykimdinit ax
jo'n dupaa'ty du'akeega. Je'e tse'e xku'oo'kimdu jetse'e oy n'ijtumdinit je Nte'yam maat.
25 M'ijttu xa ve'e ax jo'n je carnero juu' ve'e yo'tyókidu, ax mvimpijttinuva tse'e jetse'e je
Cristo xpayo'oyda, je'e tse'e mvinténijidup jetse'e m'íxjada mjayépjada.

3

Vintso ve'e jyoojntykadat pan pan jatye'e tuñavyákjada

1 Nay ve'empa pan pan jatye'e jem je ñuyaa'yda, napyámjada jep je'e kya'p pya'tkupta.
Ax pan ka'a tse'e je mnuyaa'yda je Nte'yam je y'ayook dujaanchjávada, óyame'e dukat-
sokta jetse'e xvaajnjadat je Nte'yam je y'ayook, joojntykada vintso ve'e je Nte'yam
dujaanchjávadat je m'oy jáyuvin kajxta, 2 y'íxtapts je'e ve'e jets va'ajts aaj va'ajts joote'e
je Nte'yam xvinjávada xvintsa'agada. 3 Ve'em tse'e dutsak jetse'e mnaajk'óyajadat mnaa-
jkpaadajadat. Ka je tsójinap tse'e pan vintso ve'e je mvaajy xyak'óyada jem mkuvajkm
uk pan vintso ve'e je oro mnapya'muxjada, uk pan vintso ve'e je tsújit vit xtuktákada;
4 je tsójine'e juu' ve'e mjayéptap, je'ets je'e ve'e ku ve'e je jayu je oy jáyuvin dujayepta,
je tsojin juu' ve'e kanajxp, je'e ve'e ku ve'e je jayu je nuu'k aaj je nuu'k joot dujayepta.
Je'ets je'e ve'e juu' ve'e je Nte'yam y'oyja'vip. 5 Ve'emts je'e ve'e ñaajktsojupákjada y'ijt je
ta'axtajkta pan pan jatye'e je Nte'yam duvinja'vidu duvintsa'kidu, napyaajmjudu tse'e jep
je ñuyaa'y kya'p pya'tkupta. 6 Ve'em ax jo'n je Sara jujpani dutuujn jo'n, kyatsupajke'e je
Abraham jetse'e dutij "ats je nvintsán". Pan ka'a tse'e mtsa'agada jetse'e xtonda je y'oy
je'e, ve'em tse'e m'itta ax jo'n je Sara kuxtaakidi jo'n.

7 Jets je'e pan pan jatye'e jem je ñuda'axta, nay ve'em tse'e dutsojkpa jetse'e xjaa'myétstat jets ka'a ve'e je maju dujayepta ax jo'n je yaa'tyajk, jetse'e xvintsa'agadat, kux je
Nte'yamts je'e ve'e mooojyjudu je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp, ve'em ax jo'n miits
je'e ve'e mmoojyjuduva. Tonda tse'e ve'em, ve'em tse'e ni tía mkatso'oxjajtuxjadat ku ve'e
mtsapkótstat.

Ku je jayu chaachpaa'ty kuxe'e dutonda juu' ve'e pyaatyp y'akeeguip

8 Ax ve'em tse'e, tun vinkopk je'e ve'e jetse'e to'kji je vinma'yun xjayéptat. Nachókjada
to'k jado'k ve'em ax jo'n je uts je ajch ax jo'n je uts je tsa'a ñachókjada. Napyámjada
oy jayu to'k jado'k jets naajk'ítjada je nuu'k aaj je nuu'k joot maat. 9 Ka'a tse'e je jayu
xtonumpijtjadat juu' ve'e ka óyap pan ti ve'e ka óyap je jayu mto'nuxjudup, ni ka'a
tse'e xvinkojtspejttuvat pan pan jatye'e mvinkojtspejtjudup; je'e ve'e amótuda je Nte'yam
jetse'e kyunoo'kxjadat, kux je'e kajxe'e je Nte'yam myaaxuxjidi jetse'e mkunoo'kxjadat.
10 Ve'em xa je'e ve'e ax jo'n je Kunuu'kx Jatyán vya'añ:
Pan pan xa ve'e dutsojkp jetse'e oy jyoojntykat
jetse'e tsoj yakxón je it duyaknáxut,
ka'a tse'e du'ukkojtsnit je kyo'oy je'e,
ka'a tse'e y'uktaayinit,
11 ka'a tse'e du'uktoonnit juu' ve'e ka óyap,
tum je'e ve'e tyoonnup juu' ve'e oy.
Va'an tse'e du'ixta vintso ve'e oy joot tsoj joot y'ijtnit maat anañujoma.
12 Kux y'ixp xa je'e ve'e je Nte'yam je jayu juu' ve'e dutoomp juu' ve'e pyaatyp y'akeeguip,
kyats'amotunajxypts je'e ve'e ku ve'e chapkats;
ax jepts je'e ve'e je Nte'yam y'ejkun jaatp y'itta nujom pan pan jatye'e dutoondup juu' ve'e
ka óyap.
Jidu'um tse'e vya'añ.

13 ¿Pan tse'e myaktsaachpaa'tjadap pan oy je'e ve'e juu' ve'e mtoondup? 14 Ax
pan je jayu tse'e myaktsaachpaatjudup kuxe'e xtonda juu' ve'e pyaatyp y'akeeguip,
mkunoo'kxjadapts miits je'e ve'e je Nte'yam. Ka'ats miitse'e je jayu xtsa'agadat, ka'a tse'e
mnuximkáptat. 15 Vinjávada vintsa'agada jem mja'vin kajxmda je Cristo, je Maja Vintsán.
Ijtp tse'e apaamduka m'íttat jetse'e xvaajnjadat je jayu pan tyajxe'e xjaanchjávada je
Jesucristo. 16 Tonda kotsta ve'em je nuu'k aaj je nuu'k joot maat jets je vintsa'kin

maat. Naajk'ítjada vintso ve'e ti xkanatyukjávajadat jeja je Nte'yam vyinkujk, ve'em tse'e cho'otyóndat pan pan jatye'e mpakojtsjudup je'e kajx ku ve'e mjoojntykada ax jo'n dupaa'ty du'akeega, ve'em ax jo'n pan pan jatye'e dupanajkxtup je Cristo. [17] Kux pan je Nte'yam xa ve'e dutsojkp jetse'e je jayu chaachpaa'ttat, nuyojk oyts je'e ve'e ku ve'e je jayu dukutsaachpaada juu' ve'e je jayu tyuump oy jets ka'a ve'e ku ve'e je kyo'oy je'e dutún.

[18] Tonda tse'e ax jo'n atse'e tunja'a, kux viinme'e je Cristo xku'oo'kimdi. To'k naxji tse'e je tokin dukuvejt, to'k tse'e je jayu juu' ve'e ka tókinaxap, je'ets uu'me'e xku'oo'kimdu, uu'mda, je tókinax jáyuda, jetse'e ve'em n'ijtumdinit je Nte'yam maat. Ku ve'e je jayu yak'oo'kjidi, uk'oo'k tse'e je ñi'kx je kyopk; ax je jya'vin, ka'ats je'e ve'e y'aa'k. [19] Je Cristo je jya'vin tse'e najkx jetse'e ojts kya'aváy joma ve'e je jayu je jya'vinda juu' ve'e ijttup ax jo'n jep poxuntujkp kuy'ijtti, [20] je jayu je jya'vinda juu' ve'e je Nte'yam dukakatsupajktu ku ve'e je Nte'yam dujah'a'ix jetse'e dumasooktinit je kyo'oy joojntykinda namvaate'e je Noé to'k je arca dupum. Vinkexji ve'e chookti ku ve'e je naakukóma tyoojnji, je nutoodojtuk jayu juu' ve'e ve'nidup jep arca jaatp. [21] Ya'a tse'e tyukmu'a'ixmojkip je napejtun juu' kajxe'e tsa'ak m'itta. Ax ya napejtun, ka je tsoxk namaatapts je'e ve'e juu' ve'e duyakvaatsp je jayu je ñi'kx je kyopk, je'e je'e ve'e juu' ve'e va'ajts duyaktaamp je jayu je vyinma'yunda jeja je Nte'yam vyinkujk. Ya napejtun kajx tse'e tsa'ak n'ijtumda je'e kajx ku ve'e jyoojntykpajknuva je Jesucristo ku ve'e y'uk'aa'k, [22] je'e pane'e tsajpejtnu jetse'e y'it jeja je Nte'yam y'aka'yun pa'ayi. Jep tse'e je'e kya'p pya'tkup y'itta je ángeles, je ko'oyjáyuvap, jets nujom pan pan jatye'e je kutojkun jets je makkin dujayejptup.

4

Je Nte'yam tse'e je jayu je maa'yun je putajkin dumooyp pan vintso ve'e to'k jado'k duputaka

[1] Je'e kajx tse'e, ve'em ax jo'n je Cristo chaachpaaty je y'oy je'e kajx ku ve'e dujayejp je naxviijnit ni'kx kopk, makk tse'e mnapyámjadat jetse'e mtsaachpaattuvat je y'oy je'e kajx. Kux ku xa ve'e je jayu ve'em chaachpaa'tta, ka'ats je'e ve'e je tokin du'ukmaat-navyaa'njidini. [2] Pan vinxup xaaj pan vinxup joojnte'e jyoojntykada, y'íxtidupts je'e ve'e jetse'e dutóndat juu' ve'e je Nte'yam chajkp, ka je'epe'e juu' ve'e chojktup je y'avintso vinma'yun kajxta. [3] Nvaatani ve'e vanxup juu' ve'e mtoondu ax jo'n je'e ve'e dutonda juu' ve'e je Nte'yam dukaíxada. Je it xa ve'e myaknajxtu ku ve'e mkanay'akuvaa'nijidi, ku ve'e je m'avintso vinma'yun xyaktoondi, m'ookti mmookjidi, munuyojk mkaaydi m'ookti, je kyo'oy je'e xtoondi, jets ku ve'e xvinja'vidi xvintsa'kidi juu' ve'e ka je Nte'yamap. [4] Ax tyuk'atúvidupts je'e ve'e uxyam juu' ve'e je Nte'yam dukaíxada, kux ka'a ve'e oyvintsova m'ukjoojntykidini ax jo'n je'e ve'e jyoojntykada, je'e kajx tse'e mvinkojtspétjada jetse'e mpakótsjada. [5] Ax myooydinupts je'e ve'e je cuenta je Nte'yam, juu' ve'e apaamduka duyak'ijtp jetse'e je jayu dutokimpayo'oyut, je jayu juu' ve'e joojntykidup, nay ve'empa tse'e pan pan jatye'e oo'ktinu. [6] Ax ya'a kajx tse'e yakvaajnjiduva je oy kats je oy ayook pan pan jatye'e oo'ktu, ve'em tse'e je jya'vin jyoojntykidinit je Nte'yam maat.

[7] Kukaxa ámani tse'e uxyam. Je'e kajx tse'e, naajk'ítjada viji kej jets nay'akuvaa'najada. Ku ve'e ve'em xtóndat, mputákajadapts miits je'e ve'e jetse'e mtsapkótstat. [8] Ax juu' tse'e dunuvinkopkikajxp, ya'ats je'e ve'e: Ooy tse'e mtunnachókjadat to'k jado'k. Kux ku xa ve'e je jayu ve'em ñachókjada, namyee'kxuxjudup tse'e je ka óyap juu' ve'e natyo'nuxjudup. [9] Napyámjada oy jayu maat je je'yva jayu. Ka'a tse'e xnukoovyinmáyadat ku ve'e ve'em xtóndat. [10] Je Nte'yam tse'e je maa'yun je putajkin mmoojyjudu pan vintso ve'e to'k pan vintso ve'e jado'k xputákadat. Oy tse'e xyaktóndat je may viijn maa'yun putajkin juu' ve'e je Nte'yam mmoojyjudup. [11] Pan pan xa ve'e kojtstup, va'an tse'e dukotsta ax jo'n je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpada. Pan pan tse'e je jayu duputajkidup, va'an tse'e ve'em dutonda je makkin maat juu' ve'e je Nte'yam mooyjudup, ve'em tse'e je Nte'yam yakmaja yakjaancha y'ijtnit je Jesucristo kajx pan ti ve'e yaktoomp. ¡Je Nte'yam tse'e dujayejpnup je majin je jaanchin jets je makkin xa'ma kajx! Amén.

Ku je jayu chaachpaa'tta kuxe'e dujaanchjávada je Jesucristo

12 Ǫǫy ąts miitse'e ntuntsǫkta. Ka'ats miitse'e xtuk'atǘvadat ję tsaachpaatụn juu' ve'e
myaknajxtup, ka'a tse'e mvinmáydat jętsve'eme'e kyajatta juu' ve'e dụjaanchja'vidup
ję Jesucristo. 13 Xǫǫndụkta ku ve'e ve'em mjatta. Kụx ku xa ve'e mtsaachpaa'tta ax
jo'n ję Cristo chaachpaaty jo'n, ǫǫy tse'e mtunxǫǫndụktat ję xąąj ku ve'e ję Cristo
ñaajknụkę'xnatąjkijinit ję myąjin mąąt. 14 Xǫǫn xa miitse'eda pąn mvinkǫjtspęjtjụdupe'e
ję jayu kụxe'e xpanąjkxta ję Cristo, kụx yą'ą ve'e dụyaknụkę'xnatąjkip jętsm'ijttupe'e
ję Espíritu Santo mąąt, juu' ve'e ijtp jęm ję Nte'yam jya'vin kąjxm jętse'e ǫǫy ję mąjin
dụtunjayep. 15 Pąn mtsaachpaattup tse'e, va'an tse'e mtsaachpaa'tta ka ję'ę kąjxap ku ve'e
ję jayu xyak'ǫǫ'kta, mmęę'tsta, mtǫkintonda, ukpụ xtuktą́kada juu' ve'e mkapaatjụdup.
16 Ax pąn mtsaachpaattup tse'e ję'ę kąjx ku ve'e xjaanchjávada ję Jesucristo, ka'a tse'e
xtuktsǫ'ǫtyóndat, ję'ę ve'e mǫ'ǫda ję kukǫjtsụn ję Nte'yam kụx ję Cristo ję jyayu
miitse'eda.
17 Tą tse'e ję tiempo jyę'yni jętse'e ję Nte'yam ję jyayu dụtǫkimpayǫ'ǫyụt. Ax pąn
ụụ'm tse'e xtǫkimpayǫ'y'ukva'numdup, ¿vintsǫs ję'ę ve'e kyukąjxinit mąąt ję'ęda juu' ve'e
dụkajaanchja'vidup ję ǫy kąts ję ǫy ayook juu' ve'e ję Nte'yam yakmiin? 18 Ve'em xa ję'ę
ve'e ax jo'n ję Kunuu'kx Jatyán vya'añ:

Pąn tso'ox xa ję'ę ve'e jętse'e tsą'ąk y'íttat ję jayu juu' ve'e tụv jáyuvidup joojntykidup,
¿tiinumts ję'ę ve'e játjadap náxjadap ję'ę juu' ve'e ję Nte'yam dụkajaanchja'vidup jętse'e
tyǫkintonda?
Jidụ'ụm tse'e vya'añ. 19 Ax ve'em tse'e, ję'ęda pąn pąn jatye'e tsaachpaattup kụx chąjkpe'e
ję Nte'yam jętse'e chaachpaa'ttat, va'an tse'e dụtonda ję y'ǫy ję'ę jętse'e to'k aaj to'k jǫǫt
ñapyąąjmjidinit jęm ję'ę y'am kyą'm pąne'e pąąjmjụdu jętse'e xą'ma kąjx dụkutyún ję
y'ayook.

5

"Ix'itta ję Nte'yam ję jyayu"

1 Ąts, ję mąj ónụk, to'k juu' ve'e dụnụvinténip ję jaanchja'vivatąjk. N'ix ątse'e vintsǫ ve'e
ję Cristo chaachpaaty ku ve'e y'uk'ąą'k, nụto'k ątse'e juu' ve'e ję Cristo mąąt dụjayęjppap
ję mąjin juu' ve'e yaknụkę'xnatą́kap ụx'ǫǫk. 2 Jidụ'ụmts ątse'e nmunoo'kxtụkta pąn
pąn jatye'e dụnụvinténiduvap ję jaanchja'vivatąjkta: Ix'itta ję Nte'yam ję jyayu. Tsǫkta
jętse'e ve'em xtóndat, ve'em ax jo'n ję Nte'yam dụtsąk. Ka'a tse'e mmęjts'aajadat ka'a
tse'e mmęjtsjǫǫtadat ku ve'e ve'em xtóndat. Ka ję meen kąjxape'e xtóndat juu' ve'e
mtukkądaakjụdup, ję'ę kąjxe'e kụxe'e xtsǫkta jętse'e ję jayu xputą́kadat. 3 Ka'a tse'e x'íxtat
vintsǫ ve'e xyakkutojkjadat ję jayu juu' ve'e ję Nte'yam mtukkątąjkijidu jętse'e x'ix'íttat,
ję nụ'ixvaatsụne'e m'íttat jęts ję'ę ve'e dụnụjávadat vintsǫ ve'e ję Nte'yam dụtsąk jętse'e
jyoojntykadat. 4 Ax ku tse'e ję Mąja Vinténiva ñaajknụkę'xnatąjkijinit, mmǫǫjyjidinụpts
miits ję'ę ve'e ję ǫ'yin juu' ve'e ǫǫy ję mąjin mąąt jętse'e xą'ma kąjx y'ijtnit, ka'ats ję'ę ve'e
vye'ema ax jo'n ję pi'k ojts aajy ta'aky juu' ve'e ję corona jo'n pụm jętse'e jatyji ñii'kxni,
juu' ve'e yakmǫǫyp pąne'e mąądaakp ku ve'e ję jayu ñañomkijpxjụ.
5 Nay ve'empa ję muutskit ónụkta, napyą́mjada jęp ję mújit ónụk kyą'p pya'tkup.
Va'an tse'e to'k jado'k xjayępta ję nụụ'k aaj ję nụụ'k jǫǫt jętse'e mnapyutą́kajadat. Kụx
jidụ'ụme'e ję Kunuu'kx Jatyán vya'añ: "Cho'oxpụjkp ję'ę ve'e ję Nte'yam pąn pąn jatye'e
namyą́jijup; ax tyoojnjip tse'e ję jayu ję maa'yụn juu' ve'e ję nụụ'k aaj ję nụụ'k jǫǫt
dụjayęjptup." Jidụ'ụm tse'e vya'añ. 6 Ax ve'em tse'e, napyą́mjada nụụ'k aaj nụụ'k jǫǫt jęm
ję Nte'yam y'am kyą'm, ve'em tse'e myakmą́jajadat ję xąąj juu' ve'e ję Nte'yam ñụpąąjmtki.
7 Pąmda jęm ję Nte'yam y'am kyą'm pąn ti ve'e mvinmaaydup, kụx myakkǫ́pkijidup miits
ję'ę ve'e.
8 Naajk'ítjada viji kej jęts nakyujoojntykajada, kụx ję mtso'oxpąjkpada, ję kǫ'ǫyjáyuvap
juu' ve'e dụnụvintsąnikąjxp ję kǫ'ǫyjayuvaptąjkta, ve'em xa ję'ę ve'e ax jo'n to'k ję león
juu' ve'e yu'ǫǫ'kjup jętse'e yaaxp tyunvídụt, ję'ę tse'e tyun'íxtip vintsǫ ve'e ję jayu
dụyakvintǫ́kidat. 9 Mąkk tse'e xjaanchjávadat ję Jesucristo, ka'a tse'e xkuvą́ktat juu' ve'e ję
kǫ'ǫyjáyuvap chąjkp, mnụja'vidinupe'e jęts ve'empa ve'e chaachpaa'tta pąn nụvinxụpe'e

chaanada to'k it to'k naxviijn pan pan jatye'e dujaanchja'vidup je Jesucristo. [10] Je'e ve'e ku
ve'e to'k muk m'itta je Cristo maat, je'e kajx tse'e je Nte'yam myaaxuxjidi jetse'e m'ijttinit
joma ve'e xa'ma kajx je majin dujayep. Ax ku tse'e je tsaachpaatun xyaknáxtat ku ve'e
vee'n ya it jyaa'knáxut, van'it tse'e je Nte'yam makk myaktaajnjidinit je'e maat, ve'em
tse'e m'ijttinit ax jo'n je tajk je tyuktsoo'ntkun juu' ve'e ni vintsova kaxiimp. [11] ¡Je Nte'yam
tse'e dujayejpnup je kutojkun xa'ma kajx! Amén.

Ku je Pedro kyojtskukajxini

[12] Je Silas juu' atse'e n'útsip je Maja Vintsán kajx jetse'e oy dukutyún juu' ve'e je Maja
Vintsán chajkp, ya'ats atse'e xputajkip jets atse'e vee'n nja'a. Nkojtsmakkavaandup ats
miitse'eda. Je tuvakojtsun atse'e mpuump jets juu' atse'e njaayp, je maa'yunts je'e ve'e
juu' ve'e je Nte'yam je jayu tyoojnjip. Tam tse'e mnaajk'ijtjidinit je Nte'yam maat.

[13] Máyame'e je Dios mkejxuxjada je jaanchja'vivatajk juu' ve'e ijttup Babilonia, je'e juu'
ve'e je Nte'yam vinkoojnjuduva. Máyame'e je Dios mkejxuxjuduva je Marcos juu' atse'e
n'onukja'vip. [14] Nachee'njada to'k jado'k je tsojkun maat juu' ve'e mjayejptup kuxe'e
xjaanchjávada je Jesucristo. Jyayejptinupe'e je oy joot nujom juu' ve'e to'k muk ijttup
je Cristo maat.

Ya'a tse'e je mumejtsk nak juu' ve'e je Pedro jyaay

1 Atse'e je Simón Pedro, je Jesucristo je myutoompa je myupajkpa jets je kyukátsiva.
Máyam ats miitse'e je Dios ntuknukexta. Je nYaktsookpamda Jesucristo, je Nte'yam,
tyuumpts je'e ve'e juu' ve'e pyaatyp y'akeeguip, je'e tse'e mmoojyjudu je jaanchja'vin,
ve'em ax jo'n aatse'e xmooyva. ¡Ooyts je'e ve'e tyun'oya je jaanchja'vin juu' ve'e
xmo'yumdu!
2 Ooye'e xtunjayéptat je kunoo'kxun jets je oy joot je'e kajx ku ve'e x'íxada je Nte'yam
jets je nMaja Vintsánamda Jesús.

Tonda juu' ve'e duyaknukę'xnatajkip jets mvinkoojnjudu ve'e je Nte'yam

3 Je Nte'yam tse'e xmo'yumdu pan ti ve'e xka'ijtjimdup jetse'e njoojntykimdinit ax
jo'n je'e ve'e dutsak. Ve'em tse'e dutuujn je nuja'vin kajx juu' ve'e njayejpumdup je
Cristo kajx, je'e je myajin kajx je y'oy jootin kajxe'e xyaaxjimdi. 4 Ku ve'e ve'em dutuujn,
xyaktaajnjimdu tse'e je maja vaanduk juu' ve'e oy jets tsoj, ve'em tse'e mkoo'kka'mijidinit
je kyo'oy je'e juu' ve'e ijtp yaja naxviijn jetse'e je jayu duyakvintoki, ve'em tse'e m'ijttinit
oy jets va'ajts, ve'em ax jo'n je Nte'yam y'it oy jets va'ajts.
5 Je'e kajx tse'e vinkopk jetse'e xjaanchjávadat je Jesucristo; ax ka je'ejyap tse'e ku
je'e ve'e xjaanchjávadat, nay ve'empa ve'e jetse'e xjayejptuvat je tsoj jáyuvin je yakxón
jáyuvin; ax ka vanxúpjyap tse'e, ve'empa ve'e jetse'e xnujávadat ti ve'e je Nte'yam
chajkp; 6 nay ve'empa ve'e jetse'e mnay'akuvaa'najadat; ax ka je'ejyap tse'eva, nay
ve'empa ve'e jetse'e ijtp xtóndat je y'oy je'e; jetspa ve'e mjoojntykadat pan vintso ve'e
je Nte'yam yakmaja yakjaancha y'ijtnit; 7 ax ka vanxúpjyap tse'eva, ve'empa ve'e jetse'e
xmaatnachókjadat je utsta je ajchta maat je utsta je tsa'ada; ax ka je vaatjyap tse'e y'atuva,
nay ve'empa ve'e jetse'e anañujoma je jayu xjávadat xtsóktat. 8 Pan ve'em tse'e xtonda
jetse'e xyaknuyojki'ata'atsta juu' atse'e tunkats, ka'a tse'e nunkoojyji mjoojntykadat, oy
tse'e x'íxadat je nMaja Vintsánamda Jesucristo jetse'e je jayu xputákadat jets je'e ve'e
du'íxaiduvat. 9 Ax pan pan tse'e ve'em je vinma'yun dukajayejpp jetse'e ve'em dukatún,
ve'emts je'e ve'e ax jo'n je viints jayu kuy'ijt, jyaa'tyókits je'e ve'e jets je Jesucristo ve'e
tuknuvaatsju je tyokin.
10 Ax ve'em tse'e, utsta ajchta utsta tsa'ada, je'e tse'e m'íxtadap jetse'e nuyojk
xyaknuke'xnatákadat jets je Nte'yame'e myaaxuxjudu jetse'e mvinkoojnjidi. Pan ve'em
tse'e xtonda, ni je vin'ita tse'e mkaka'adat jep tokin jaatp, 11 májum tse'e myak'avaat-
suxjadat je it joma ve'e mtákadat jem je nMaja Vintsánamda kyutojkun jootm, je
nYaktsookpamda Jesucristo jye'e, je kutojkun juu' ve'e xa'ma kajx ijtnup.
12 Xa'ma ats miitse'e ntukjaa'myétsta juu' atse'e tunkats, óyam je'e ve'e xnujávada
jetse'e to'k aaj to'k joot mnaajk'ítjada je tyuv je'e maat juu' ve'e mkuvajktu. 13 Ve'emts
atse'e njava jets pan vinxup xaaj atse'e njoojntyka yaja naxviijn, pyaatyp y'akeeguipts je'e
ve'e jets ats miitse'e nvaajnjadat jetse'e ve'em mjoojntykadat, 14 kux nmuja'vip atse'e jets
tsojke'e ats ya nja'vin dutukva'atsut ats ya nni'kx ya nkopk juu' ve'e oo'kup, ve'em ax jo'n
atse'e je nMaja Vintsánamda Jesucristo va'ajts xvaajnji. 15 Pan joma vaat atse'e x'o'yixju,
je'e atse'e ntuump jets ya'a ve'e jem mvinma'yun kajxm xa'ma xjayéptat ku atse'e aa'kani
nve'nat.

Y'ix tse'e je Pedro je Cristo je myajin

16 Ka'a xa aatse'e nmutaayvaaty je maayduk ku aats miitse'e ntuknuja'vidi je makkin juu'
ve'e jyayejpp je nMaja Vintsánamda Jesucristo jets ku ve'e myiijn, ya n'avintso viijnam
aatse'e ntuk'ix je majin juu' ve'e jyayejpp. 17 Jem xa aatse'e nve'na ku ve'e je Nte'yam je
vintsa'kin jets je majin myoojyji ku ve'e to'k je ayook yakmotu, je Nte'yam, juu' ve'e nujom
dunumajikajxp, jeme'e chaa'n. Jidu'um tse'e vyaajñ: "Ya'a xa ve'e ats je n'Onuk, juu' atse'e
ooy ntuntsajkp, ooyts ats ya'a ve'e ntuntukxoonduk." 18 N'amotunajxts aatse'e viinm je

ayook juu' ve'e jẹm tsapjọọtm tsọọ'n ku ạạtse'e mpejt jẹ'ẹ mạạt joma ve'e jẹ kunuu'kx kọpk juu' ve'e kạjxm.

[19] Ax yạ'ạ kạjx tse'e, nụyojk mạkkts ạạtse'e njaanchjáva jẹ ayook juu' ve'e xyaktaajnjimdu jẹ Nte'yam jẹ y'ayook kọjtsnajxpatạjkta. Ve'em xa ve'e jẹ Nte'yam jẹ y'ayook ax jo'n to'k jẹ kujajpa jẹ kutạ'kxpa juu' ve'e dụkujajp dụkutạ'kxp jẹja kọọ'ts it jạạt van'it paat ku ve'e jẹ xạạj pyítsumụt. Ọy xa ve'e xtóndat pạn myakvinkọ́pkadape'e yạ ayook van'it paat ku ve'e ọy xvinmọ́tudat, ve'eme'e mjáttat ax jo'n jẹ mạjạ maatsa kụtyạ'kx'ukvaajñ jẹm mja'vin kạjxmda. [20] Yạ'ạ tse'e dụnụvinkọpkikạjxp jẹtse'e xjaa'myẹ́tstat: Ni pạna xa ve'e jẹ y'avintsọ vinma'yụn kạjx kya'ọ'yixjụ jẹtse'e dụkọjtsva'atsụt jẹ Kunuu'kx Jatyán. [21] Kụx ka'a ve'e jẹ Nte'yam jẹ y'ayook jẹ jayu tyukjẹ'yjidi kụx ve'eme'e jẹ jayu dụtsọkta, jẹ Espíritu Santo ve'e jẹ jayu jẹ vinma'yụn dụmọọydu jẹtse'e dụkọjtsnáxtat jẹ Nte'yam jẹ y'ayook.

2

Jẹ yak'ixpạjkpada juu' ve'e taayidup
(Judas 4-13)

[1] Ax jẹm tse'e y'ijt jẹ israeejlit jayu mạạt pạn pạn jatye'e natyijjụdup jẹ Nte'yam jẹ y'ayook kọjtsnajxpada, ve'em ax jo'n miits mạạt y'ijttuvat jẹ'ẹ pạn pạn jatye'e natyijjụduvap jẹ Nte'yam jẹ y'ayook kọjtsnajxpada. Jẹ'ẹ tse'e taayadap, tyukyak'ixpạ́ktap tse'e juu' ve'e jẹ jayu dụyakvintọ́kip, ka'a tse'e ñatyukpạ́kjadat jẹ Mạjạ Vintsạ́n, juu' ve'e ku'ọọ'kijidu. Kụx tse'e ve'em dụtóndat, jatyji tse'e vyintọ́kidat. [2] Ọyam tse'e vye'ema, nụmay tse'e dụpanạjkxtat jẹ kyọ'ọy too', jẹts jẹ'ẹ kạjx juu' ve'e tyóndap, kyọ'ọñụkọ́tsadapts jẹ'ẹ ve'e jẹ jayu jẹ tyụv jẹ'ẹ. [3] Kụx ọọye'e jẹ meen dụtunnas'ayọ́vada, jẹ'ẹ kạjx tse'e jẹ jayu juu' ve'e natyijjụdup jẹts jẹ'ẹ ve'e jẹ jayu dụtuk'íxtup jẹ tyụv jẹ'ẹ, jẹ'ẹ tse'e mtukmumaaydụkjadap juu' ve'e jẹ jayu myutaayvaattup. Ve'em tse'e dụtóndat jẹtse'e mpạjkụxjadat jẹ meen juu' ve'e mjayẹjptup. Jụjpani tse'e jẹ Nte'yam dụnụpạạjmtki jẹtse'e jẹ tsaachpaatụn yakmọọydinit, yakvintọ́kijadapts jẹ'ẹ ve'e jẹ Nte'yam.

[4] Ka'a xa ve'e jẹ Nte'yam dụtọkinmee'kx jẹ aangelestạjk juu' ve'e tọkintoondu, y'avíppidinuts jẹ'ẹ ve'e jẹm it jọọtm juu' ve'e dụnụ'ava'tikạjxp, jẹm tse'e dụyak'itta akọọ'ts it jọọtm van'it paat ku ve'e jẹ tsaachpaatụn yakmọọydinit, ve'em jẹ'ẹ ve'e y'itta ax jo'n jẹ poxụntạkjayu juu' ve'e cadena tsum. [5] Ka'ava tse'e jẹ Nte'yam dụtọkinmẹẹ'kxpa jẹ jụjpit jáyuda, kyẹjxe'e jẹ nạạkukọ́ma jẹtse'e dụyakkutọ́kini jẹ kọ'ọy jáyuda, jẹ Noeejji ve'e yaktsọọk, jẹ'ẹ juu' ve'e jẹ jayu dụvaajnji juu' ve'e pyaatyp y'akẹẹguip, jẹts janụvuxtojtụk jẹ jayu. [6] Nay ka'ava tse'e jẹ Nte'yam dụtọkinmẹẹ'kxpa jẹ jayu juu' ve'e tsụụnidup y'ijt jẹm sodómait jẹts gomoorrait kyajpụn kạjxmda, jẹ jạạjn mạạt tse'e dụyakkutọ́kini, ve'em tse'e jẹ jayu dụnụjávadat jẹts tyukkuvejtpe'e jẹ Nte'yam jẹ jayu jẹ tyọkin. [7] Jẹ Nte'yam tse'e dụyaktsọọk jẹ Lot, to'k jẹ ọy jayu juu' ve'e tụv jáyuvip joojntykip y'ijt jẹtse'e ọọy tyunvinma'yụnmọọjyji jẹ jayu jẹ kyọ'ọy joojntykin kạjxta juu' ve'e dụkamạjạpạạmdu ti ve'e jẹ Nte'yam chạjkp. [8] Kụx ku ve'e jyoojntyki jẹ'ẹ mạạt jẹ Lot, juu' ve'e tụv jáyuvip joojntykip y'ijt, y'ix myọ́tuts jẹ'ẹ ve'e juu' ve'e tyoondu kyọjtstu ka ọ́yap, ọọy tse'e dụtunnụtsaachvinmaajy jẹ jayu jẹ kyọ'ọy jẹ'ẹ kạjx juu' ve'e tyoondu. [9] Ax ve'em tse'e jẹ Nte'yam dụnụjava vintsọ ve'e dụputạ́kadat jẹ jayu juu' ve'e tụv jáyuvidup joojntykidup jẹtse'e ve'em kyaka'adat jẹp tọkin jạạtp, ñụja'vivapts jẹ'ẹ ve'e vintsọ ve'e apạạmdụkani dụjayep jẹtse'e dụmọọynit jẹ tsaachpaatụn jẹ tọkin toompatạjkta, [10] jẹ'ẹ ve'e vinkọpk pạn pạn jatye'e dụyaktoondup jẹ y'avintsọ vinma'yụnda jẹtse'e kyanapyạ́mjada jẹp kutojkụn pa'tkup.

Ax ka'ats jẹ'ẹ ve'e chạ'ạgada jẹ jayu juu' ve'e natyijjụdup jẹ Nte'yam jẹ y'ayook kọjtsnajxpada, mạj tse'e ñayjávajada, vyinkọjtspẹjttupts jẹ'ẹ ve'e pạn pạn jatye'e ijttup jẹm tsapjọọtm. [11] Ax ka'a tse'e ve'em dụtonda jẹ aangelestạjk. Ọyam tse'e nụyojk jẹ mạkkin jẹts jẹ kutojkụn dụjayẹpta jẹ aangelestạjk jẹts ni ka'a ve'e jẹ jayu juu' ve'e ve'em natyijjụdup, ka'a tse'e jẹ aangelestạjk dụnụxạ'ạada jẹja jẹ Nte'yam vyinkujk pạn pạn jatye'e ijttuvap jẹm tsapjọọtm.

12 Ax je̱ jayu tse'e juu' ve'e ve'em natyijju̱dup, je̱'e̱ tse'e du̱toondup juu' ve'e choj̱ktup je̱
y'avintso̱ vinma'yu̱n ka̱jxta, ve'em xa je̱'e̱ ve'eda ax jo'n je̱ tánu̱k juu' ve'e du̱katipayo̱'yp,
juu' ve'e ke̱'xp je̱tse'e yakmátsu̱t je̱tse'e y'o̱o̱'ku̱t, ka'a tse'e du̱vinmótuda je̱ ma̱jin juu' ve'e
jyaye̱jptup pa̱n pa̱n jatye'e vyinko̱jtspe̱jttup. Vintókidapts je̱'e̱ ve'eda, ve'em ax jo'n je̱
yukjo̱o̱tmit tánu̱k ku ve'e jatyji je̱ y'o̱o̱'ku̱n yakma̱'a̱. 13 Tsaachpaa'ttapts je̱'e̱ ve'e ve'em ax
jo'n je̱ viijnk jayu du̱yaktsaachpaatti. O̱o̱y tse'e du̱tuntso̱kta je̱tse'e xu̱u̱ju̱n du̱tóndat jyatía
juu' ve'e y'o̱yja'vidup, tso̱'o̱tyo'nu̱nts je̱'e̱ ve'e je̱ts ka'ats je̱'e̱ ve'e du̱paa'ty du̱'ake̱ega juu'
ve'e tyoondup ku ve'e xma̱a̱tkáyda xma̱a̱t'oo'kta. O̱o̱yts je̱'e̱ ve'e du̱tun'o̱yjávada ku ve'e
je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱ du̱tonda.
14 Ku ve'e je̱ ta̱'axta̱jk du̱'ixta, mya̱a̱tnayjaye̱puvaajnju̱dupts je̱'e̱ ve'e. Ka'a tse'e du̱ma-
so̱'o̱kta je̱ kyo̱'o̱y joojntykinda. Vyin'a̱a̱'ndupts je̱'e̱ ve'e je̱ jayu juu' ve'e du̱ka'o̱ynu̱ja'vidup
juu' ve'e je̱ Nte'yam cha̱jkp. Yujta tse'e je̱tse'e du̱nas'ayóvada pa̱n ti jaty. Ko̱'o̱y nu̱ko̱tsa
tse'e y'itta. 15 Myaso̱o̱ktu tse'e je̱ tu̱vu̱too' je̱tse'e tyoo'tókidi, pyana̱jkxtu tse'e je̱ too' juu'
ve'e je̱ Balaam pya̱jk, je̱ Beor je̱ myajntk, juu' ve'e je̱ meen du̱'ukpa̱kuvaan je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱
ka̱jx juu' ve'e y'uktonuvaan. 16 Ax tukna̱'mu̱xju tse'e to'k je̱ burra juu' ve'e muko̱jtsju je̱
jayu je̱ y'aaj je̱ yo̱'kt ma̱a̱t. O̱yame'e je̱ Balaam du̱ko̱jtsnajxy je̱ Nte'yam je̱ y'ayook, ka'ats
je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam du̱yakjajty je̱ts je̱'e̱ ve'e du̱tónu̱t juu' ve'e ka víjap y'uktonuvaan.
17 Ve'em xa ve'e je̱ jáyuda ax jo'n je̱ mo'ot juu' ve'e tu̱tya̱a̱tsni, ve'em ax jo'n je̱ vínu̱ts juu'
ve'e je̱ ma̱kk po̱j o̱o̱y tunyakpapo̱jjup, ñu̱pa̱ajmtki tse'e je̱ Nte'yam je̱tse'e y'ijttinit joma
ve'e du̱nu̱ko̱o̱'tsikú̱x. 18 Namyájijup tse'e du̱ko̱tsta juu' ve'e kyanu̱ja'vidup, vaandupts je̱'e̱
ve'e je̱ts ka'a je̱'e̱ ve'e tyókina ku ve'e je̱ jayu je̱ y'avintso̱ vinma'yu̱n du̱yaktún, ve'em tse'e
du̱vin'a̱a̱'nda je̱ jayu juu' ve'e námnum du̱maso̱o̱ktup je̱ kyo̱'o̱y too'. 19 Tyukvinva'nidupts
je̱'e̱ ve'e je̱tse'e naspa̱ka y'íttat; ax viinm tse'e y'itta je̱m je̱ to̱kin kya̱'m. Ku̱x je̱'e̱ ve'e
je̱ jayu myutuump myupu̱jkp pa̱n ti ve'e ka̱'mijup. 20 Ku̱x pa̱n ta̱ tse'e je̱ vin'a̱a̱'mpa
du̱nu̱jávada je̱ nMa̱ja̱ Vintsánamda jye̱'e̱, je̱ nYaktso̱o̱kpamda Jesucristo jye̱'e̱, je̱ts je̱'e̱ ka̱jx
tse'e du̱maso̱o̱kti je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱ juu' ve'e ijtp yaja naxviijn, pa̱n mya̱a̱tnavya̱a̱'njidinuvapts
je̱'e̱ ve'e jado'k nax je̱ naxviijnit je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱, nu̱yojkts je̱'e̱ ve'e je̱p to̱kin ja̱a̱tp tyándat je̱
jáyuda je̱ts ka'a ve'e ku ve'e ku̱du̱kanu̱ja'vidi je̱ tyu̱v je̱'e̱. 21 Nu̱yojk o̱y xa ve'e ku̱y'ijtu̱xjidi je̱
jayu ku ve'e ku̱du̱kanu̱ja'vidi juu' ve'e pyaatyp y'ake̱eguip je̱ts ka'a ve'e ku ve'e du̱nu̱jávada
je̱ kunuu'kx pava'nu̱n juu' ve'e yakvaajnjidu je̱tse'e du̱maso̱o̱ktini. 22 Ve'emts je̱'e̱ ve'eda
ax jo'n ya̱ ka̱ts: "Y'avimpijtinuvapts je̱'e̱ ve'e je̱ ok juu' ve'e tu̱du̱'uk'u̱u̱'ts", nay ve'empa
tse'e: "Je̱ ke̱e̱m juu' ve'e tu̱y'uktsi'iv, namyo̱'o̱tspata̱a̱'pjinuvapts je̱'e̱ ve'e jado'k nax".

3

Miinnuvap tse'e jado'k nax je̱ Ma̱ja̱ Vintsán

1 Utsta ajchta utsta tsa̱'a̱da, juu' a̱tse'e o̱o̱y ntuntso̱jktup, ya̱'a̱ ve'e je̱ mume̱jtsk na̱k juu'
a̱ts miitse'e ntukṉu̱ja'yidup. Yam a̱tse'e me̱jtsk na̱k ka̱jxm mpu̱m je̱tse'e ntukjaa'mye̱tstat
juu' ve'e mnu̱ja'vidup, ve'em tse'e o̱y xpayo̱'o̱ydat juu' ve'e o̱y je̱ts va'ajts. 2 Ntsa̱jkp xa
a̱tse'e je̱tse'e xjaa'mye̱tstat juu' ve'e ju̱jpani y'ava'nidu je̱ Nte'yam je̱ vya'ajts jo̱o̱t ayook
ko̱jtsnajxpata̱jkta, nay ve'empa je̱ pava'nu̱n juu' ve'e myakta'nu̱xju̱du je̱ kyuka̱tsiva ka̱jxta
je̱ Ma̱ja̱ Vintsán, je̱ nYaktso̱o̱kpamda. 3 Muto'k viijn, nu̱jávada tse'e je̱ts ku ve'e tyáminit je̱
ita̱ka̱x, je̱m tse'e je̱ jayu vye̱'nadat pa̱n pa̱n jatye'e du̱tóndap je̱ ka óyap juu' ve'e cho̱jktup
je̱ y'avintso̱ vinma'yu̱n ka̱jx. Mtukxi'ikjadapts miits je̱'e̱ ve'e, 4 jidu̱'u̱m tse'e vya'andat:
"Ve'em xa miitse'e mva'anda je̱ts yaktaane'e je̱ Jesús je̱ ko̱jtstán je̱ts miinnuvap je̱'e̱ ve'e
jado'k nax. ¿Ax jómats je̱'e̱ ve'e y'it? e̱o̱'ktu xa ve'e je̱ ju̱jpit jáyuda. Ve'em ax jo'n
y'ijt ku ve'e ya̱ it cho̱o̱'ntk, nay vanxúpjyamts je̱'e̱ ve'e y'it u̱xyam paat." Jidu̱'u̱m tse'e
vya'andat. 5 Ax ake̱jxtkam tse'e du̱kama̱ja̱pa̱mda je̱ts je̱ Nte'yam je̱ y'ayook ka̱jx tse'e ju̱jp
xu̱p jye̱ji ya̱ tsajmit it je̱ts ya̱ naxviijnit it. Je̱ na̱a̱j ka̱jx tse'e je̱ts je̱m na̱a̱j itu̱kojkm je̱ naax
yakpu̱u̱jm. 6 Je̱ na̱a̱j ka̱jxpa tse'e je̱ Nte'yam du̱yakvinto̱ki je̱ ju̱jpit naxviijnit it ku ve'e je̱
na̱a̱kukóma tyoojnji. 7 Je̱ Nte'yam je̱ y'ayook ka̱jxpa tse'e ya̱ tsajmit it je̱ts ya̱ naxviijnit it
apa̱a̱mdu̱ka du̱yak'it je̱tse'e kyuto̱kiyu̱t je̱ ja̱a̱jn ma̱a̱t. Ve'em tse'e du̱yak'it van'it paat ku
ve'e yakto̱kimpayo̱'ydinit je̱tse'e vyinto̱kidinit je̱ jayu juu' ve'e ko̱'o̱yjoojntykidup.

8 Utsta ajchta utsta tsa'ada, juu' atse'e ooy ntuntsojktup, jaa'myétsta tse'e jets ve'eme'e
je Nte'yam dujava to'k xaaj ax jo'n miijl joojnt kuy'ijt, ve'emts je'e ve'e duja'viva miijl
joojnt ax jo'n to'k xaaj kuy'ijt. 9 Ka'a xa ve'e je Nte'yam dujakakutyonuva'añ juu'
ve'e vyaajntk, ka'a tse'e jatyji je jayu je tyokin dutukkuvet, ve'em je'e ve'e dujatsak
jetse'e ni pana kukyavintoki, jyatsajkpts je'e ve'e jetse'e kuvyinmayumpijttini jetse'e
kudumasooktini je kyo'oy joojntykinda.
10 Ve'em ax jo'n je jayu kavinmaayp y'it ku ve'e je meee'tspa jye'ya koo'ts jetse'e
myeee'tsut, nay ve'empa tse'e kavinmaayp je jayu vye'nadat je xaaj ku ve'e je Maja
Vintsán myiinnuvat. Ve'emts je'e ve'e makk yakmotu van'it ax jo'n je toya pyuj cha'pxy,
tokyáxupts je'e ve'e pan ti jatye'e ijtp jem tsajviinm jets yaja naxviijn.
11 Je'e kajx tse'e, kuxe'e ya'a nujom kyutokikáxut, ¿vintsos je'e ve'e dutsak jetse'e je
Nte'yam je myajin kajx njoojntykimdat nmaxviijnimdat? Ve'em tse'e dutsak jetse'e je
Nte'yam je myajin kajx njoojntykimdinit 12 namvaate'e n'a'íxumda je xaaj juu' ve'e je
Nte'yam ñupaajmtki. Je'e tse'e mtóndap mkótstap vintso ve'e jatyji je xaaj myínut. Je xaaj
tse'e ya tsajmit it tyokyajxnit, tukja'yikajxnupts je'e ve'e juu' jatye'e ijtp jem tsajviinm,
kux makke'e ooy tyuntóyut. 13 Ax je Nte'yam tse'e vaan jets jéjape'e je nam tsajp je nam
naax, jem joma ve'e yaktónut juu' ve'e pyaatyp y'akeeguip. Ax je'ets je'e ve'e je y'oy je'e
juu' ve'e n'a'íxumdup.
14 Ax ve'em tse'e, miitsta, juu' atse'e ooy ntuntsojktup, a'ixta ku ve'e je xaaj jye'ynit. Je'e
tse'e mtóndap mkótstap jetse'e jem je Nte'yam vyinkojkm m'ijttinit oy jets va'ajts, ka'a
ve'e pan je tokin maat mpaa'tjadat, oy jooote'e m'ijttinit je'e maat. 15 Payo'oyda vintso ve'e
je Nte'yam je jayu je tyokin jatyji dukatukkuvetta. Ve'em tse'e dutún jetse'e dujayejptinit
je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp, ve'em ax jo'n je n'útsamda je n'ajchamda Pablo
mtuknuja'yijidi je vijin je kejun maat juu' ve'e je Nte'yam mooyyju. 16 Ve'em ya'a ve'e ax
jo'n je Pablo vya'añ jem nujom nak kajxm juu' ve'e jyaayp. Jem xa ve'e juu' ve'e tso'ox
yakvinmótup juu' ve'e jyaayp; ax je jayu juu' ve'e duka'oynuja'vidup je Nte'yam je y'ayook,
ka'ats je'e ve'e dujyakkópkada vintso ve'e juu' jaty y'íxuva, kyojtsvaatstupts je'e ve'e ve'em
ax jo'n dukapaa'ty dukah'akeega, ve'em ax jo'n dutonda maat je viijnk nak juu' ve'e ijttup
jep Kunuu'kx Jatyán kujxp. ¡Naajkvintókijidupts je'e ve'e kuxe'e ve'em dutonda!
17 Ax miitsta, juu' atse'e ooy ntuntsojktup, mnuja'vidinupts miits ya'a ve'e. Je'e
kajx tse'e, óyame'e tam m'itta je Nte'yam maat, naajk'ítjadats viji kej jetse'e ve'em
mkayakka'ajadat jep tokin jaatp je jayu juu' ve'e dukamajapaamdup juu' ve'e je Nte'yam
chajkp, je jayu juu' ve'e je viijnk jayu dutuk'íxtup juu' ve'e kyapaatyp kyah'akeeguip. 18 Pan
vintso ve'e ya it ñaxy, je'e tse'e mtóndap mkótstap jetse'e nuyojk oy x'íxadat je nMaja
Vintsánamda, je nYaktsookpamda Jesucristo, jetse'e nuyojk mnaajk'ítjadat je myaa'yun
maat. ¡Uxyam jets xa'ma kajxts je'e ve'e yakmaja yakjaancha y'ijtnit! Amén.

Ya̱'a̱ tse'e je̱ muto'k na̱k juu' ve'e je̱ Juan jyaay

Je̱ Ka̱ts je̱ Ayook tse'e je̱ joojntykin du̱ka̱'mip

1 Je̱ Ka̱ts je̱ Ayook ka̱jxts a̱ts miitse'e nnu̱jáyada. Je̱'e̱ tse'e je̱ joojntykin du̱ka̱'mip, je̱'e̱ tse'e ijt ka'anume'e ya̱ it cho̱o'ndu̱k vye'na. N'amo̱tunajxts a̱a̱ts je̱'e̱ ve'e, je̱ts a̱a̱tse'e ya̱ nviijn ntuk'ix, je̱ts a̱a̱tse'e ya̱ nka̱'a̱j ntukta̱a̱jn. 2 Je̱'e̱ tse'e jayuvimpijt je̱tse'e ñaajknu̱ke̱'xnata̱jkiji je̱ja a̱a̱ts nvinkujk. Ax je̱'e̱ pa̱n a̱a̱tse'e n'ix, je̱'e̱ tse'e jye̱'e̱ juu' a̱a̱ts miitse'e nvaajnjidup. Je̱'e̱ tse'e du̱ka̱'mip je̱ joojntykin juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp. Je̱ Nte'yam ma̱a̱tts je̱'e̱ ve'e y'ijt je̱tse'e ñaajknu̱ke̱'xnata̱jkiji je̱ja a̱a̱ts nvinkujk. 3 Ax je̱'e̱ pa̱n a̱a̱tse'e n'ix nmo̱tu, je̱'e̱ts je̱'e̱ ve'e jye̱'e̱ juu' a̱a̱ts miitse'e nvaajnjidup je̱tse'e xjaye̱jptuvat a̱a̱ts ma̱a̱t je̱ joojntykin juu' je̱'e̱ ve'e yajkyp. Ax je̱ joojntykin juu' a̱a̱tse'e yakmo̱o̱y, njayejppts a̱a̱ts je̱'e̱ ve'e ma̱a̱t je̱ Dios Tee' je̱ts ma̱a̱t je̱ y'Onu̱k Jesucristo. 4 Ntuknu̱ja'yidupts a̱ts miits ya̱'a̱ ve'e je̱tse'e pu'uk avaada nxo̱o̱jntkumdinit.

Tum je̱ ajajtk ma̱a̱tts je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam

5 Je̱ ayook tse'e juu' a̱a̱tse'e xvaajnji je̱ts a̱a̱tse'e n'amo̱tunajxy, je̱'e̱ts a̱a̱ts miitse'e nvaajnjidup. Jidu̱'u̱mts je̱'e̱ ve'e vya'añ: Ni vinxu̱pa xa ve'e ko̱o̱'ts kya'it joma ve'e je̱ Nte'yam, tum je̱ ajajtk ma̱a̱tts je̱'e̱ ve'e. 6 Pa̱n va'numdup xa ve'e je̱ts njaye̱jpumdupe'e ya̱ joojntykin je̱ Nte'yam ma̱a̱t je̱tse'e nto̱kinto'numda, ve'em tse'e n'ijtumda ax jo'n je̱ jayu juu' ve'e yo̱'ydup je̱ja ako̱o̱'ts it ja̱a̱t, taayimdupts u̱u̱'me'e je̱tse'e nkato'numda je̱ tyu̱v je̱'e̱. 7 Ax pa̱n nto'numdup tse'e je̱ tyu̱v je̱'e̱, ve'em ax jo'n je̱ Nte'yam du̱tún je̱ tyu̱v je̱'e̱, ijtumdup tse'e ax jo'n je̱ jayu juu' ve'e yo̱'ydup je̱ja ajajtk it ja̱a̱t, njaye̱jpumdup tse'e ya̱ joojntykin je̱ Nte'yam ma̱a̱t, je̱ts je̱ y'Onu̱k Jesús je̱ y'o̱o̱'ku̱n ka̱jx tse'e xtuknu̱vaatsumda nu̱jom je̱ ntó̱kinamda.

8 Pa̱n va'numdup xa ve'e je̱ts ka'a ve'e je̱ to̱kin njaye̱jpumda, nnavyin'a̱a̱'numju̱dupts u̱u̱'me'e viinm je̱ts ka'a tse'e je̱ tyu̱v je̱'e̱ y'it yam nja'vin ka̱jxmamda. 9 Ax pa̱n n'ava'nimdupts u̱u̱'me'e je̱ ntó̱kinamda, nnu̱ja'vimdup tse'e je̱ts tyuumpe'e je̱ Nte'yam juu' ve'e pyaatyp y'ake̱e̱guip, xto̱kinme̱e̱'kxumdapts u̱u̱'m je̱'e̱ ve'e je̱tse'e xtuknu̱vaatsumdat nu̱jom juu' jatye'e ka ó̱yap. 10 Ax pa̱n va'numdup tse'e je̱ts ka'a ve'e tii je̱ ntó̱kinamda, ve'emts je̱'e̱ ve'e yakvinmo̱tu je̱ts taayipe'e je̱ Nte'yam, ka'a tse'e je̱ y'ayook n'itu̱mo̱'yumda je̱tse'e y'ítu̱t yam nja'vin ka̱jxmamda.

2

Xnu̱ténimdup tse'e je̱ Cristo

1 Miitsta, juu' a̱tse'e n'onu̱kja'vidup, je̱'e̱ ka̱jxts a̱tse'e ya̱ na̱k nja'a je̱tse'e mkato̱kintóndat. Ax pa̱n pa̱n tse'e nu̱nto̱kintoomp, njaye̱jpumdup tse'e to'k pa̱ne'e xnu̱ténimdup je̱m je̱ Nte'yam vyinkojkm, je̱ Jesucriistots je̱'e̱ ve'e, juu' ve'e du̱toomp du̱ko̱jtsp juu' ve'e pyaatyp y'ake̱e̱guip. 2 Je̱'e̱ tse'e xku'o̱o̱'kimdu je̱tse'e je̱ ntó̱kinamda xtuknu̱vaatsumdinit; ka u̱u̱'mjyap tse'e je̱ ntó̱kinamda xtuknu̱vaatsumdap, nay ve'empa ve'e je̱tse'e du̱tuknu̱vaatstinit je̱ jayu je̱ tyo̱kin vinxu̱p to'k it to'k naxviijn.

3 Va'ajts tse'e nnu̱ja'vimda je̱ts n'íxamda ve'e je̱ Nte'yam pa̱n nkutyo'numdupe'e je̱'e̱ je̱ pyava'nu̱n. 4 Pa̱n vaamp xa ve'e je̱ jayu: "N'ixa xa a̱ts je̱'e̱", je̱tse'e du̱kakutyún je̱'e̱ je̱ pyava'nu̱n, taayipts je̱'e̱ ve'e, ka'a ve'e je̱m jya'vin ka̱jxm je̱ Nte'yam. 5 Ax pa̱n pa̱n tse'e du̱kutyoomp je̱'e̱ je̱ pyava'nu̱n, pu'uk avaada tse'e je̱m jya'vin ka̱jxm y'it je̱ Nte'yam je̱ cho̱jku̱n. Jidu̱'u̱m tse'e nnu̱ja'vimda je̱ts ijtumdupe'e je̱m je̱ Nte'yam jya'vin ka̱jxm: 6 Je̱'e̱ juu' ve'e vaamp je̱ts je̱m je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam jya'vin ka̱jxm y'it, vinko̱pkts je̱'e̱ ve'e je̱tse'e ve'em jyoojntykat ax jo'n je̱ Jesús jyoojntyki.

7 Miitsta, juu' a̱tse'e o̱o̱y ntuntso̱jktup, ka'a xa a̱ts miitse'e ntuknu̱jáyada to'k je̱ nam pava'nu̱n, je̱'e̱ ve'e juu' ve'e m'amo̱tunajxtu je̱tse'e jé̱mani xjaye̱jp'ukvaandi, je̱ ayookts je̱'e̱ ve'e juu' ve'e myakvaajnjidu. 8 O̱yam tse'e vye'ema, ntuknu̱ja'yidupts a̱ts miitse'e to'k

je̱ nam pava'nu̱n juu' ve'e tyú̱vam, juu' ve'e je̱ Cristo du̱yaknu̱ke̱'xnata̱jki je̱ts miitse'e xyaknu̱ke̱'xnata̱jkiduva, ku̱x najxp xa ve'e ya̱ it ku ve'e je̱ jayu y'itta kupi'ijts kuko̱o̱'ts, ajajnup ata̱'kxnupts je̱'e̱ ve'e u̱xyam je̱ tyu̱v je̱'e̱.

9 Pa̱n vaamp xa ve'e je̱ jayu je̱ts ve'em je̱'e̱ ve'e ax jo'n je̱ jayu juu' ve'e yo̱'yp je̱ja ajajtk it ja̱a̱t, pa̱n ka'a tse'e du̱tsa̱k je̱ y'uts je̱ y'ajch ma̱a̱t je̱ y'uts je̱ cha̱'a̱, ve'emts je̱'e̱ ve'e ax jo'n je̱ jayu juu' ve'e yo̱'yp je̱ja ako̱o̱'ts it ja̱a̱t. 10 Pa̱n pa̱n tse'e du̱tso̱jkp je̱ y'uts je̱ y'ajch ma̱a̱t je̱ y'uts je̱ cha̱'a̱, ve'emts je̱'e̱ ve'e ax jo'n je̱ jayu juu' ve'e yo̱'yp je̱ja ajajtk it ja̱a̱t, ka'ats je̱'e̱ ve'e ti ka óyap du̱jayep juu' ve'e yakka'ajup je̱p to̱kin ja̱a̱tp. 11 Ax pa̱n pa̱n tse'e du̱katso̱jkp je̱ y'uts je̱ y'ajch ma̱a̱t je̱ y'uts je̱ cha̱'a̱, ve'emts je̱'e̱ ve'e ax jo'n je̱ jayu juu' ve'e yo̱'yp je̱ja ako̱o̱'ts it ja̱a̱t, ka'ats je̱'e̱ ve'e du̱nu̱java pa̱n joma ve'e ñu̱jkx, ku̱x je̱ viints jayu jo'n je̱'e̱ ve'e yo̱'o̱y.

12 Pi'k óno̱kta, nnu̱ja'yidupts a̱ts miitse'e ku̱x je̱ Nte'yame'e mto̱kinme̱e̱'kxju̱du je̱'e̱ ka̱jx ku ve'e xjaanchjávada je̱ Jesucristo. 13 Ono̱k tee'da, nnu̱ja'yidupts a̱ts miitse'e ku̱xe'e x'íxada je̱'e̱ pa̱ne'e ijtp ka'anume'e ya̱ it cho̱o̱'ndu̱k vye'na je̱ts u̱xyam paat. Muutskit óno̱kta, nnu̱ja'yidupts a̱ts miitse'e ku̱xe'e x'ama̱a̱daaguidi je̱ ko̱'o̱yjáyuvap juu' ve'e du̱nu̱vintsa̱nika̱jxp je̱ ko̱'o̱yjayuvapta̱jkta.

Pi'k óno̱kta, nnu̱ja'yidupts a̱ts miitse'e ku̱xe'e x'íxada je̱ Dios Tee'. 14 Ono̱k tee'da, nnu̱ja'yidupts a̱ts miitse'e ku̱xe'e x'íxada je̱'e̱ pa̱ne'e ijtp ka'anume'e ya̱ it cho̱o̱'ndu̱k vye'na je̱ts u̱xyam paat. Muutskit óno̱kta, nnu̱ja'yidupts a̱ts miitse'e ku̱xe'e to'k aaj to'k jo̱o̱t m'itta je̱ Nte'yam ma̱a̱t, je̱me'e mja'vin ka̱jxmda je̱ Nte'yam je̱ y'ayook y'it je̱tse'e x'ama̱a̱daaguidi je̱ ko̱'o̱yjáyuvap juu' ve'e du̱nu̱vintsa̱nika̱jxp je̱ ko̱'o̱yjáyuvapta̱jkta.

Ka'a tse'e xtsó̱ktat je̱ naxviijnit je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱

15 Ka'a tse'e xtsó̱ktat je̱ naxviijnit je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱, ni ka'a tse'e xtonuva'andat juu' ve'e tyoondup pa̱n pa̱n jatye'e du̱ma̱a̱tnavya̱a̱'nju̱dup je̱ naxviijnit je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱. Pa̱n pa̱n tse'e du̱tso̱jkp je̱ naxviijnit je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱, ka'a tse'e je̱m jya'vin ka̱jxm je̱ Nte'yam je̱ cho̱jku̱n. 16 Ku̱x nu̱jom je̱ naxviijnit je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱, je̱ ka óyap juu' ve'e je̱ jayu cho̱jktup je̱ y'avintso̱ vinma'yu̱n ka̱jxta, je̱ ka óyap juu' ve'e je̱ jayu cho̱jktup ku ve'e juu' du̱'ixta, je̱ts je̱ ka óyap ku ve'e je̱ jayu ñamyájajada ku ve'e juu' du̱'ixta du̱jaye̱pta, ka'ats je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam ya̱ ka óyap du̱yakje̱ja, je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱ ka̱jx ya̱'a̱ ve'e juu' ve'e ijtp yaja naxviijn. 17 Tá̱minupts je̱'e̱ ve'e ku ve'e ya̱ it kya̱jxnit ma̱a̱t nu̱jom je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱ juu' ve'e je̱ jayu cho̱jktup yaja naxviijn; ax je̱ jayu juu' ve'e du̱toondup juu' ve'e je̱ Nte'yam cha̱jkp, jyayejppts je̱'e̱ ve'e je̱ joojntykin juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp.

Je̱ tyu̱v je̱'e̱ je̱ts je̱ taay

18 Miitsta, juu' a̱tse'e n'ono̱kja'vidup, kuka̱xa ámani xa ve'e u̱xyam. Mmó̱tudu tse'e je̱ts jéjape'e to'k juu' ve'e je̱ Cristo du̱tso'oxpá̱kup; ax je̱ja tse'e u̱xyam nu̱may je̱ jayu juu' ve'e je̱ Cristo du̱tso'oxpa̱jktup. Ku̱x tse'e ve'em du̱tonda, je̱'e̱ ka̱jx tse'e nnu̱ja'vimda je̱ts kuka̱xa ámani ve'e u̱xyam. 19 Ka'a tse'e je̱ jayu y'uknay'amojkijidini u̱u̱'m ma̱a̱tta, ku̱x ka'a ve'e y'itta je̱ njáyuvamda. Pa̱n ku̱y'itta xa ve'e je̱ njáyuvamda, ku̱tyaandits je̱'e̱ ve'e u̱u̱'m ma̱a̱tta; ax ku̱x tse'e cho̱o̱'ndi, je̱'e̱ ka̱jx tse'e nu̱ke̱'xnatá̱ka tyañ je̱ts ka'a ve'e je̱ njáyuvamda y'it.

20 Ax ka'ats miitse'e ve'em ax jo'n je̱'e̱da, je̱ Cristo tse'e mpa̱'mu̱xju̱du je̱m mja'vin ka̱jxmda je̱ Espíritu Santo je̱tse'e xnu̱ja'viká̱xta je̱ tyu̱v je̱'e̱. 21 Ka'ats a̱ts miitse'e nnu̱jáyada ax jo'n to'k du̱nu̱jaya pa̱n pa̱n jatye'e du̱kanu̱ja'vidup je̱ tyu̱v je̱'e̱, nnu̱ja'yidup a̱ts miitse'e ku̱xe'e je̱'e̱ xnu̱jávada. Ax mnu̱ja'vidup tse'e je̱ts ka'a ve'e je̱ tyu̱v je̱'e̱ du̱yakje̱ja je̱ taay. 22 ¿Pa̱nts je̱'e̱ ve'e juu' ve'e taayip? Taayip xa je̱'e̱ ve'e pa̱n pa̱ne'e vaamp je̱ts ka'a ve'e je̱ Nte'yam je̱ Jesús du̱vinka̱a̱jn je̱tse'e yakkutojknit. Pa̱n pa̱n tse'e vaamp je̱ts ka'a ve'e je̱ Nte'yam je̱ Jesús du̱vinka̱a̱jn je̱tse'e yakkutojknit, je̱ Nte'yamts je̱'e̱ ve'e cho'oxpu̱jkp, ka'a tse'e du̱kuvu̱k je̱ Dios Tee', ka'a tse'e du̱kuva̱jkpa je̱ y'Ono̱k. 23 Pa̱n pa̱n xa ve'e du̱kakuva̱jkp je̱ Dios Tee' je̱ y'Ono̱k, ka'ats je̱'e̱ ve'e je̱m jya'vin ka̱jxm je̱ Dios Tee'. Pa̱n pa̱n tse'e du̱'ava'nip je̱ts je̱ Nte'yam je̱ y'Ono̱k je̱'e̱ ve'e je̱ Cristo, juu' ve'e je̱ Nte'yam vyinko̱o̱n je̱tse'e yakkutojknit, je̱mts je̱'e̱ ve'e je̱ jayu jya'vin ka̱jxm je̱ Dios Tee' je̱ts je̱ y'Ono̱k.

[24] Tun'ixta vintsǫ ve'e jẹm mja'vin kạjxmda y'ijtnit jẹ Cristo jẹ y'ayook, juu' ve'e m'amǫtunajxtu ku ve'e jẹ jayu mva'nụx'ukvaajnjidi. Pạn taampts jẹ'ẹ ve'e, m'ijttinup tse'e jẹm jẹ Dios Tee' jẹts jẹ y'Onụk jya'vin kạjxmda. [25] Ax yạ'ạts jẹ'ẹ ve'e juu' ve'e jẹ Jesucristo xtukvinva'nimdu, jẹ joojntykin juu' ve'e xạ'ma kạjx ijtp.

[26] Ntuknụja'yidupts ạts miits yạ'ạ ve'e kụx jẹme'e jẹ jayu juu' ve'e dụ'íxtidup vintsǫ ve'e mtukmasǫ'ǫkjadat jẹ Nte'yam. [27] Ax miits kạjxta, taampts jẹ'ẹ ve'e jẹm mja'vin kạjxmda jẹ Espíritu Santo, juu' ve'e jẹ Cristo jẹm pyạạm. Ka'a tse'e vyinkǫpka jẹtse'e pạn juu' mjaa'ktuk'íxjadat; jẹ Espíritu Santo, juu' ve'e ijtp jẹm mja'vin kạjxmda, jẹ'ẹ tse'e mtuk'íxjụdup, ax ka'ats jẹ'ẹ ve'e tyaaya. Ve'em ax jo'n jẹ Espíritu Santo mtuk'íxjidi, tanda tse'e jẹ Cristo mạạt.

Jẹ'ẹda pạn pạn jatye'e ijttup jẹ Nte'yam jẹ y'ónụkta

[28] Ax ụxyam tse'e, miitsta, juu' ạtse'e n'onụkja'vidup, m'ijttinupts miitse'e jẹm jẹ Cristo jya'vin kạjxm, ax ve'em tse'e n'ijtumdinit mạkk aaj mạkk jǫǫt jẹtse'e nkatsǫ'ǫtyo'numdat jẹm jẹ'ẹ vyinkojkm ku ve'e myiinnuvat. [29] Mnụja'vidup xa miitse'e jẹts pyaatyp y'akẹẹguipe'e juu' ve'e jẹ Cristo tyuump kyạjtsp, ax ve'em tse'e xnụjávada jẹts nụjom pạn pạn jatye'e dụtoondup dụkǫjtstup juu' ve'e pyaatyp y'akẹẹguip, jẹ Nte'yamts jẹ'ẹ ve'e jẹ nam joojntykin mǫǫjyjụdu.

3

[1] Payǫ'ǫyda ǫy vintsǫ ve'e jẹ Dios Tee' ǫǫy xtuntsǫjkumda, jẹ'ẹ ku ve'e vya'añ jẹts jẹ'ẹ jẹ y'ónụk ụụ'me'eda. ¡Ax jẹ'ẹ jẹ y'ónụktats ụụ'me'eda! Jẹ'ẹ kạjx tse'e xka'íxamda jẹ jayu juu' ve'e dụmạạtnavyạạ'njụdup jẹ naxviijnit jẹ kyǫ'ǫy jẹ'ẹ, kụx ka'a ve'e dụ'íxada jẹ Dios Tee'. [2] Miitsta, juu' ạtse'e ǫǫy ntuntsǫjktup, jẹ Nte'yam jẹ y'ónụkta xa ụụ'me'eda. Ǫyame'e kyanụkẹ'xnatạ́kanum jẹts ti ve'e n'ijtumdat, nnụja'vimdinup tse'e jẹts ku ve'e jẹ Cristo myiinnuvat, ijtumdinup tse'e ax jo'n jẹ'ẹ, kụx n'íxumdap ụụ'm jẹ'ẹ ve'e van'it ax jo'n y'it. [3] Anañụjoma pạn pạn jatye'e ve'em jẹ jaanchja'vin dụjayẹjptup, y'íxtidupts jẹ'ẹ ve'e vintsǫ ve'e y'ijttinit ǫy jẹts va'ajts, ve'em ax jo'n jẹ Cristo y'it ǫy jẹts va'ajts.

[4] Anañụjoma pạn pạn jatye'e tǫkintoondup, ka'ats jẹ'ẹ ve'e dụkutyonda jẹ Nte'yam jẹ pyava'nụn, kụx jẹ tǫkin, jẹ'ẹ jẹ'ẹ ve'e ku ve'e jẹ jayu dụkakutyún jẹ Nte'yam jẹ pyava'nụn. [5] Ax nmụja'vimdinup tse'e jẹts jẹ'ẹ kạjxe'e jẹ Cristo myiijn yaja naxviijn jẹtse'e jẹ ntǫ́kinamda xtuknụvaatsumdinit. Ǫyame'e y'ijt yaja naxviijn, ka'ats jẹ'ẹ ve'e ti tǫkin dụjayep. [6] Pạn pạn xa ve'e jẹm jya'vin kạjxm jẹ Cristo, ka'ats jẹ'ẹ ve'e ñaajk'ítjụ jẹp tǫkin jạạtp; ax jẹ jayu juu' ve'e tǫkintoomp, ka'ats jẹ'ẹ ve'e jẹ Cristo dụ'ix, ka'ats jẹ'ẹ ve'e jẹ Cristo dụ'ixa.

[7] Miitsta, juu' ạtse'e n'onụkja'vidup, ka'a tse'e xyakjáttat jẹtse'e pạn mtukmasǫ'ǫkjadat jẹ Nte'yam jẹ tyoo'. Jẹ'ẹ juu' ve'e dụtoomp juu' ve'e pyaatyp y'akẹẹguip, tụvts jẹ'ẹ ve'e jẹ jyáyuvin jẹ jyoojntykin, ve'em ax jo'n jẹ Cristo tụv jẹ jyáyuvin jẹ jyoojntykin. [8] Ax jẹ'ẹ juu' ve'e tǫkintoomp, jẹ kǫ'ǫyjáyuvap juu' ve'e dụnụvintsạnikạjxp jẹ kǫ'ǫyjayuvaptạjkta, jẹ'ẹ jẹ jyayu xa jẹ'ẹ ve'e, kụx jẹ kǫ'ǫyjáyuvap juu' ve'e dụnụvintsạnikạjxp jẹ kǫ'ǫyjayuvaptạjkta, tǫkin toompats jẹ'ẹ ve'e van'ítani ku ve'e ka'anum yạ it chǫǫ'ndụk vye'na jẹts ụxyam paat. Jẹ'ẹ kạjx tse'e jẹ Nte'yam jẹ y'Onụk myiijn yaja naxviijn jẹtse'e jẹ jayu kyǫǫ'k'ijttinit jẹm jẹ kǫ'ǫyjáyuvap kyạ'm. [9] Jẹ'ẹ pạn pạn jatye'e ijttup jẹ Nte'yam jẹ y'ónụkta, ka'ats jẹ'ẹ ve'e ñaajk'ítjada jẹp tǫkin jạạtp, kụx jẹ Nte'yame'e jẹ nam joojntykin mǫǫjyjụdu. Ax ka'a tse'e y'ǫ'yixjada jẹtse'e ñaajk'ítjadat jẹp tǫkin jạạtp, kụx jẹ Nte'yam jẹ y'ónụk jẹ'ẹ ve'eda. [10] Jidụ'ụm xa ve'e nnụja'vimda pạn pạn jatye'e jẹ Nte'yam jẹ y'ónụkta jẹts pạn pạn jatye'e jẹ kǫ'ǫyjáyuvap juu' ve'e dụnụvintsạnikạjxp jẹ kǫ'ǫyjayuvaptạjkta jẹ y'ónụkta. Pạn pạn xa ve'e dụtoomp juu' ve'e kyapaatyp kyah'akẹẹguip, ka jẹ'ẹpts jẹ'ẹ ve'e jẹ Nte'yam jẹ y'ónụk, ka'ava jẹ'ẹ juu' ve'e dụkatsǫjkp jẹ y'uts jẹ y'ajch mạạt jẹ y'uts jẹ chạ'ạ.

Nachǫ́kjada to'k jado'k

[11] Yạ'ạ tse'e jẹ ayook juu' ve'e m'amǫtunajxtu van'ítani ku ve'e jẹ jayu mva'nụx'ukvaajnjidi, jẹ'ẹts jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e nnachǫjkumjadat to'k jado'k. [12] Ka'a tse'e m'íttat ax jo'n jẹ Caín, juu' ve'e ijt jẹ kǫ'ǫyjáyuvap jẹ jyayu jẹtse'e jẹ y'uts dụyak'ạạ'k. ¿Ax tyạjx tse'e dụyak'ạạ'k?

Jẹ'ẹ̱ kạjxe'e kụx ka ọ́yap jẹ'ẹ̱ ve'e juu' ve'e tyoon jẹts ọyts jẹ'ẹ̱ ve'e juu' ve'e jẹ y'uts tyoon.
[13] Utsta ajchta utsta tsạ'ạda, ka'a tse'e xtuk'atụ́vadat pạn mkatsọjkjụdupe'e jẹ jayu juu' ve'e
dụmạạtnavyạạ'njụdup jẹ naxviijnit jẹ kyọ'ọy jẹ'ẹ̱. [14] Ijtumdu tse'e ax jo'n ạạ'k kụn'ijtumdi.
Ax ka'a tse'e ve'em n'uk'ijtumdini, jẹ nam joojntykin tse'e jẹ Nte'yam xmọ'yumdu. Jẹ'ẹ̱
kạjxts yạ'ạ ve'e nnụja'vimda kụx ntsọjkumdupe'e jẹ n'útsamda jẹ n'ajchamda mạạt jẹ
n'útsamda jẹ ntsạ'ạamda. Pạn pạn xa ve'e jẹ tsọjkụn dụkajayẹjpp, taampts jẹ'ẹ̱ ve'e ax jo'n
ạạ'k kụy'ijt. [15] Pạn pạn tse'e jẹ y'uts jẹ y'ajch ukpụ jẹ y'uts jẹ chạ'ạ dụkatsọjkp, ve'emts jẹ'ẹ̱
ve'e ax jo'n jẹ yakjayu'ọọ'kpa. Ax mnụja'vidinupts miitse'e jẹts ka'a ve'e jẹ yakjayu'ọọ'kpa
dụjayep jẹ joojntykin juu' ve'e xạ'ma kạjx ijtp.
[16] Jidụ'ụm xa ve'e nnụja'vimda ti jẹ'ẹ̱ ve'e jẹ tsọjkụn: Jẹ Jesucristo tse'e xku'ọọ'kimdu.
Ax ve'em tse'e, chọjkpapts jẹ'ẹ̱ ve'e jẹtse'e mputạjkimdat jẹ n'útsamda jẹ n'ajchamda mạạt
jẹ n'útsamda jẹ ntsạ'ạamda jẹ'ẹ̱ paat jẹtse'e nku'ọọ'kimdat. [17] Pạn pạn tse'e juu' dụ'ixp
dụjayẹjpp jẹtse'e dụ'ix jẹ y'uts jẹ y'ajch ukpụ jẹ y'uts jẹ chạ'ạ juu' ve'e katih'ijtụxjup,
jẹtse'e dụkatukmạ'ạt, ka'ats jẹ'ẹ̱ ve'e jẹm jya'vin kạjxm jẹ Nte'yam jẹ chọjkụn. [18] Miitsta,
juu' ạtse'e n'onụkja'vidup, va'an tse'e dụto'numda juu' ve'e dụyaknụkẹ'xnatạjkip jẹts to'k
aaj to'k jọọte'e jẹ jayu ntsọjkumda, ka kọọjyap tse'e nva'numdat jẹts ntsọjkumdupe'e.
[19-20] Jidụ'ụm xa ve'e nnụja'vimda jẹts ijtumdupe'e jẹ tyụv jẹ'ẹ̱ mạạt jẹts to'k aaj to'k jọọte'e
n'ijtumda jẹja jẹ Nte'yam vyinkujk ku ve'e nnayja'vimjada jẹts tọkin mạạt ụụ'me'eda:
Ñụmájipts jẹ'ẹ̱ ve'e jẹ Nte'yam jẹts ka'a ve'e yạ nja'vinamda, ñụja'vikụjxpts jẹ'ẹ̱ ve'e jẹ
Nte'yam.
[21] Miitsta, juu' ạtse'e ọọy ntuntsọjktup, pạn ka'a xa ve'e nnayja'vimjada jẹts tọkin
mạạt ụụ'me'eda, nayja'vimjụdupts ụụ'me'e jẹtse'e ntsapkọjtsumdat, [22] xmọ'yumdup tse'e
jẹ Nte'yam pạn ti ve'e n'amọ́tumdup, jẹ'ẹ̱ kạjx ku ve'e nkutyo'numda jẹ pyava'nụn
jẹtse'e nto'numda juu' jẹ'ẹ̱ ve'e chạjkp. [23] Ax jẹ'ẹ̱ jẹ pyava'nụn, jẹ'ẹts jẹ'ẹ̱ ve'e jẹtse'e
njaanchja'vimdinit jẹ y'Onụk Jesucristo jẹtse'e nnachọjkumjadat to'k jado'k ax jo'n
xtukpava'numdi. [24] Pạn pạn xa ve'e dụkutyoomp jẹ pyava'nụn, ijtpts jẹ'ẹ̱ ve'e jẹm
jẹ Nte'yam jya'vin kạjxm jẹtse'e jẹm jya'vin kạjxm jẹ Nte'yam y'it. Ax jidụ'ụm tse'e
nnụja'vimda jẹts ijtp jẹ'ẹ̱ ve'e yam nja'vin kạjxmamda, jẹ Espíritu Santo kạjx, juu' jẹ'ẹ̱ ve'e
xmọ'yumdu.

4

Payọ'ọyda ọy pạn juu' ve'e ijtp jẹm jẹ jayu jya'vin kạjxmda

[1] Miitsta, juu' ạtse'e ọọy ntuntsọjktup, ka'a tse'e xjaanchjávadat nụjom pạn pạn jatye'e
vaandup jẹts jẹ Nte'yam jẹ y'ayook kọjtsnajxpa jẹ'ẹ̱ ve'eda. Payọ'ọyda ọy pạn jẹ Nte'yam
kạjx jẹ'ẹ̱ ve'e juu' ve'e jẹm jya'vin kạjxmda, uk pạn ka'a. Kụx jẹja xa ve'e nụmay jẹ jayu
juu' ve'e natyijjụdup jẹ Nte'yam jẹ y'ayook kọjtsnajxpada, jẹ'ẹ̱ tse'e jẹ jayu tyuk'íxtup juu'
ve'e ka jẹ Nte'yamap jyẹ'ẹ̱. [2] Jidụ'ụm tse'e xnụjávadat pạn jẹm jya'vin kạjxmda jẹ Espíritu
Santo, juu' ve'e jẹm jẹ Nte'yam jya'vin kạjxm: Nụjom jẹ jayu juu' ve'e vaandup jẹts jẹ
Jesucristo ve'e miin yaja naxviijn jẹ jayu ni'kxax kọ́pkax, jẹ Nte'yam kạjxts jẹ'ẹ̱ ve'e juu'
ve'e jẹm jya'vin kạjxmda; [3] ax nụjom juu' ve'e vaandup jẹts ka'a ve'e dụjaanchjávada jẹ
Jesús, ka jẹ Nte'yam kạjxapts jẹ'ẹ̱ ve'e juu' ve'e jẹm jya'vin kạjxmda, cho'oxpạjktupts jẹ'ẹ̱
ve'e jẹ Cristo. Ax m'amọtunajxtu tse'e jẹts jẹ'yape'e juu' ve'e jẹ Cristo dụtso'oxpạ́kup, ax
jẹja tse'e ụxyam yaja naxviijn juu' ve'e tso'oxpạjkjụdup.
[4] Miitsta, juu' ạtse'e n'onụkja'vidup, jẹ Nte'yam jẹ jyayu xa miitse'eda jẹtse'e x'amạạ-
daaguidi pạn pạn jatye'e jẹ Cristo dụtso'oxpạjktup, kụx ñụmájip jẹ'ẹ̱ ve'e nụyojk pạne'e
jẹm mja'vin kạjxmda ijtp jẹts ni ka'a ve'e jẹ kọ'ọyjáyuvap juu' ve'e dụyakkutojkjip jẹ jáyuda
juu' ve'e jẹ Nte'yam dụtso'oxpạjktup. [5] Myạạtnavyạạ'njụdup tse'e jẹ naxviijnit jẹ kyọ'ọy
jẹ'ẹ̱, jẹ'ẹ̱ kạjx tse'e kyọtsta jẹ naxviijnit jẹ kyọ'ọy jẹ'ẹ̱ jẹts jẹ'ẹ̱ kạjxpa tse'e y'amọtunáxjada
pạn pạn jatye'e dụmạạtnavyạạ'njụdup jẹ naxviijnit jẹ kyọ'ọy jẹ'ẹ̱. [6] Jẹ Nte'yam jẹ jyáyuts
ụụ'me'eda. Ax jidụ'ụm tse'e nnụja'vimda pạn pạne'e kọjtsp jẹ Espíritu Santo kạjx jẹts pạn
pạne'e kọjtsp ka jẹ Espíritu Santo kạjxap: Jẹ Espíritu Santo tse'e dụ'ava'nip jẹ tyụv jẹ'ẹ̱.

X'amo̱tunajxumdupts u̱u̱'m je̱'e̱ ve'e pa̱n pa̱n jatye'e je̱ Nte'yam du̱'íxada; ax ka'a tse'e x'amo̱tunajxumda pa̱n pa̱n jatye'e je̱ Nte'yam du̱ka'íxada.

Je̱'e̱ pa̱ne'e je̱ tso̱jku̱n du̱jaye̱jpp

7 Miitsta, juu' a̱tse'e o̱o̱y ntuntso̱jktup, va'an tse'e du̱nacho̱jkumjada to'k jado'k, ku̱x je̱ Nte'yame'e du̱yakjéjip je̱ tso̱jku̱n. Pa̱n pa̱n xa ve'e je̱ tso̱jku̱n du̱jaye̱jpp, je̱ nam joojntykints je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam mo̱o̱jyju̱du je̱tse'e je̱ Nte'yam du̱'ixa. 8 Ax pa̱n pa̱n tse'e je̱ tso̱jku̱n du̱kajaye̱jpp, ka'ats je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam du̱'ixa, ku̱x jyaye̱jppe'e je̱ Nte'yam je̱ tso̱jku̱n, je̱'e̱ tse'e je̱ tso̱jku̱n du̱yakjéjip. 9 Jidu̱'u̱m tse'e je̱ Nte'yam du̱yaknu̱ke̱'xnata̱jki je̱ts jyaye̱jppe'e je̱ tso̱jku̱n, je̱'e̱ ku ve'e du̱kejx je̱ y'Onu̱k yaja naxviijn je̱tse'e je̱ joojntykin njaye̱jpumdinit je̱ y'Onu̱k ka̱jx. 10 Ya̱'a̱ xa ve'e du̱yaknu̱ke̱'xnata̱jkip je̱ tso̱jku̱n, ka je̱'e̱p ku̱xe'e je̱ Nte'yam ntso̱jkumdi, je̱'e̱ ve'e ku̱xe'e xtso̱jkumdi je̱tse'e je̱ y'Onu̱k du̱kejx yaja naxviijn je̱tse'e je̱ ntóki̱nam xtuknu̱vaatsumdi. 11 Miitsta, juu' a̱tse'e o̱o̱y ntuntso̱jktup, je̱'e̱ ka̱jx ku ve'e je̱ Nte'yam ve'em xtso̱jkumda, tun vinko̱pkts je̱'e̱ ve'e je̱tse'e nnacho̱jkumjadat to'k jado'k. 12 Ka'a xa ve'e pa̱n je̱ Nte'yam du̱'ix; ax pa̱n nnacho̱jkumju̱dup tse'e to'k jado'k, yam tse'e nja'vin ka̱jxmamda je̱ Nte'yam y'it je̱tse'e pu'uk avaada je̱ cho̱jku̱n njaye̱jpumda.

13 Ku̱x tse'e je̱ Nte'yam xmo̱'yumdi je̱ Espíritu Santo, je̱'e̱ ka̱jx tse'e nnu̱ja'vimda je̱ts ijtumdupe'e je̱m je̱ Nte'yam jya'vin ka̱jxm je̱ts je̱'e̱ ve'e ijtpap yam u̱u̱'m nja'vin ka̱jxmamda. 14 N'ixts a̱a̱tse'e je̱ Nte'yam je̱ y'Onu̱k, mpu̱u̱mpts a̱a̱tse'e je̱ tu̱va̱ko̱jtsu̱n je̱ts je̱ Nte'yame'e du̱ke̱jx je̱ y'Onu̱k je̱tse'e du̱yaktso̱'o̱ktat nu̱jom je̱ jayu pa̱n pa̱n jatye'e tsu̱u̱nidup to'k it to'k naxviijn. 15 Pa̱n pa̱n xa ve'e du̱'ava'nip je̱ts je̱ Jesús je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam je̱ y'Onu̱k, je̱m tse'e jya'vin ka̱jxm y'it je̱ Nte'yam je̱ts je̱mts je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam jya'vin ka̱jxm y'ijtpa. 16 Ax ve'em tse'e to'k aaj to'k jo̱o̱t nmu̱ja'vimda je̱ts xtso̱jkumdup u̱u̱'m je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam.

Jyaye̱jpp tse'e je̱ Nte'yam je̱ tso̱jku̱n. Pa̱n pa̱n tse'e ijtp je̱ tso̱jku̱n ma̱a̱t, je̱mts je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam jya'vin ka̱jxm y'it je̱ts je̱mts je̱'e̱ ve'e jya'vin ka̱jxm je̱ Nte'yam y'ijtpa. 17 Je̱ Nte'yam tse'e du̱yakpookp je̱ tso̱jku̱n juu' ve'e njaye̱jpumdup je̱tse'e to'k aaj to'k jo̱o̱t n'ijtumdinit je̱'e̱ ma̱a̱t je̱ xa̱a̱j ku ve'e je̱ jayu yakto̱kimpayo̱'ynit. Ve'emts ya̱'a̱ ve'e ku̱x ka'a ve'e nma̱a̱tnavya̱a̱'numjada je̱ naxviijnit je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱, ve'em ax jo'n je̱ Cristo du̱kama̱a̱tnavyu̱u̱'nju̱ je̱ naxviijnit je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱. 18 Ka'a tse'e je̱ tsa̱'a̱ga du̱ma̱a̱tnavyu̱u̱'nju̱ je̱ tso̱jku̱n. Pa̱n pu'uk avaada tse'e je̱ jayu je̱ tso̱jku̱n du̱jaye̱pta, ka'a tse'e je̱ tsa̱'a̱ga du̱jaye̱jptuva, ku̱x ku xa ve'e je̱ jayu cha̱'a̱ga, je̱'e̱ ka̱jx tse'e cha̱'a̱ga ku ve'e je̱ tsaachpaatu̱n tyukka̱da'akju̱t. Je̱ jayu juu' ve'e je̱ tsa̱'a̱ga du̱jaye̱jpp, ka'ats je̱'e̱ ve'e pu'uk avaada je̱ tso̱jku̱n du̱jayep.

19 Njaye̱jpumdup tse'e je̱ tso̱jku̱n ku̱xe'e je̱ Nte'yam xtso̱jkumdi ku je̱'e̱ ve'e ka'anum ntso̱jkumda vye'na. 20 Pa̱n vaamp xa ve'e je̱ jayu: "Ntsa̱jkp a̱tse'e je̱ Nte'yam", taayipts je̱'e̱ ve'e pa̱n ka'a ve'e du̱tsa̱k je̱ y'uts je̱ y'ajch ma̱a̱t je̱ y'uts je̱ cha̱'a̱. Ku̱x pa̱n ka'a xa ve'e du̱tsa̱k je̱ y'uts je̱ y'ajch ukpu̱ je̱ y'uts je̱ cha̱'a̱ juu' ve'e y'ixp, ¿ax vintso̱ts je̱'e̱ ve'e du̱tsóku̱t je̱ Nte'yam?, juu' ve'e kya'ixp. 21 Ya̱'a̱ts je̱'e̱ ve'e juu' ve'e xtukpava'numdu: Pa̱n pa̱n tse'e je̱ Nte'yam du̱tso̱jkp, tun vinko̱pkts je̱'e̱ ve'e je̱tse'e du̱tso̱jkpat je̱ y'uts je̱ y'ajch ma̱a̱t je̱ y'uts je̱ cha̱'a̱.

5

N'ama̱a̱daaguimdup tse'e je̱ naxviijnit je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱

1 Pa̱n pa̱n tse'e du̱jaanchja'vip je̱ts je̱ Jesús je̱'e̱ ve'e je̱ Cristo, juu' ve'e je̱ Nte'yam vyinko̱o̱n je̱tse'e yakkutojknit, je̱ nam joojntykints je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam mo̱o̱jyju. Pa̱n ntso̱jkumdup tse'e je̱ ntee'amda, ntso̱jkumduvapts u̱u̱'me'e je̱ n'útsamda je̱ n'ajchamda ma̱a̱t je̱ n'útsamda je̱ ntsa̱'a̱amda. 2 Jidu̱'u̱m tse'e nnu̱ja'vimda je̱ts ntso̱jkumdupe'e je̱ Nte'yam je̱ y'ónu̱kta, je̱'e̱ ve'e ku ve'e je̱ Nte'yam ntso̱jkumda je̱tse'e nto'numda juu' ve'e xtukpava'numdup. 3 Jidu̱'u̱m xa ve'e je̱ Nte'yam ntso̱jkumda, je̱'e̱ ve'e ku ve'e nkuty-o'numda je̱ pyava'nu̱n. Ax ka'a tse'e ntso'oxja'vimda je̱tse'e nkutyo'numdat je̱ pyava'nu̱n. 4 Ku̱x nu̱jom pa̱n pa̱n jatye'e je̱ Nte'yam mo̱o̱jyju̱du je̱ nam joojntykin, y'ama̱a̱daaguidupts je̱'e̱ ve'e je̱ naxviijnit je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱. Ax juu' tse'e xtuk'ama̱a̱daaguimdup je̱ naxviijnit je̱

kyǫ'ǫy jẹ'ẹ, jẹ jaanchja'vints jẹ'ẹ ve'e juu' ve'e njayẹjpumdup. [5] ¿Pạnts jẹ'ẹ ve'eda juu' ve'e
dụ'amạạdaaguidup jẹ naxviijnit jẹ kyǫ'ǫy jẹ'ẹ? Jẹ'ẹjyji ve'eda juu' ve'e dụjaanchja'vidup
jẹts jẹ Jesús jẹ'ẹ ve'e jẹ Nte'yam jẹ y'Onụk.

Juu' ve'e xtuknụja'vimdup jẹ Jesucristo

[6] Jẹ Jesucristo tse'e miin yaja naxviijn jẹtse'e yaknạpejt jẹtse'e xku'ǫǫ'kimdi. Ka kǫǫjyap
tse'e ñạpejt, ve'empa ve'e y'uk'ạạ'k. Jẹ Espíritu Santo tse'e xtuknụja'vimdup jẹts jẹ
Jesús jẹ'ẹ ve'e jẹ Nte'yam jẹ y'Onụk, ax ka'a tse'e jẹ Espíritu Santo tyaaya. [7] Toojk viijn
jẹ'ẹ ve'e juu' ve'e xtuknụja'vimdup jẹts jẹ y'Onụk jẹ'ẹ ve'e: [8] jẹ Espíritu Santo, jẹ Jesús
jẹ ñạpejtụn, jẹts jẹ Jesús jẹ y'ǫǫ'kụn. Ǫyam tse'e toojk viijn, to'kji tse'e jẹ nụja'vin
juu' ve'e xmǫ'yumdup. [9] Njaanchja'vimdup tse'e juu' ve'e jẹ jayu kyǫjtstup, ax nụyojk
jaanchjávumts jẹ'ẹ ve'e jẹ tụvạkǫjtsụn juu' ve'e jẹ Nte'yam yaktaan, jẹ'ẹts jẹ'ẹ ve'e juu' ve'e
kyǫjts jẹ y'Onụk kạjx. [10] Pạn pạn xa ve'e dụjaanchja'vip jẹ Nte'yam jẹ y'Onụk, ñụja'vinupts
jẹ'ẹ ve'e jẹm jya'vin kạjxm jẹts jẹ Nte'yam jẹ y'Onụk jẹ'ẹ ve'e jẹ Jesús. Pạn pạn tse'e
dụkajaanchja'vip juu' ve'e jẹ Nte'yam kyạjtsp, ve'emts jẹ'ẹ ve'e yakvinmǫtu jẹts taayipe'e
jẹ Nte'yam, kụx ka'a ve'e jẹ jayu dụjaanchjáva juu' ve'e jẹ Nte'yam kyǫjts jẹ y'Onụk kạjx.
[11] Ax yạ'ạts jẹ'ẹ ve'e juu' ve'e jẹ Nte'yam kyǫjts jẹ y'Onụk kạjx: Xmǫ'yumduts ụụ'm jẹ'ẹ
ve'e jẹ joojntykin juu' ve'e xạ'ma kạjx ijtp, jẹts jẹ joojntykin juu' ve'e xạ'ma kạjx ijtp,
njayẹjpumdupts ụụ'm jẹ'ẹ ve'e jẹ y'Onụk kạjx. [12] Pạn pạn xa ve'e jẹm jya'vin kạjxm jẹ
Nte'yam jẹ y'Onụk, jyayejppts jẹ'ẹ ve'e jẹ joojntykin juu' ve'e xạ'ma kạjx ijtp; ax pạn pạn
tse'e jẹm jya'vin kạjxm ka'ijtp jẹ Nte'yam jẹ y'Onụk, ka'ats jẹ'ẹ ve'e dụjayep jẹ joojntykin
juu' ve'e xạ'ma kạjx ijtp.

Jẹ joojntykin juu' ve'e xạ'ma kạjx ijtp

[13] Miitsta, pạn pạn jatye'e dụjaanchja'vidup jẹ Nte'yam jẹ y'Onụk, jẹ'ẹ kạjxts ạts miits
yạ'ạ ve'e ntuknụjáyada jẹtse'e xnụjávadat jẹts mjayẹjptupe'e jẹ joojntykin juu' ve'e xạ'ma
kạjx ijtp. [14] Jẹ'ẹ kạjx tse'e to'k aaj to'k jǫǫt ntsapkǫjtsumda, kụx nmụja'vimdinupe'e
jẹts pạn n'amǫ́tumdupe'e juu' ve'e pyaatyp y'akẹẹguip mạạt jẹ Nte'yam jẹ vyinma'yụn,
xkạts'amǫtunajxumdupts ụụ'm jẹ'ẹ ve'e. [15] Ax pạn nnụja'vimdupts ụụ'me'e jẹts xkạt-
s'amǫtunajxumdupe'e jẹ Nte'yam ku ve'e juu' n'amǫ́tumda, nnụja'vimduvap tse'e jẹts
tyónup jẹ'ẹ ve'e pạn ti ve'e n'amǫ́tumdup.

[16] Pạn y'ixp xa ve'e to'k jẹ jayu jẹ y'uts jẹ y'ajch ukpụ jẹ y'uts jẹ chạ'ạ ku ve'e jẹ
tǫkin dụtún juu' ve'e ǫ'yip jẹtse'e yakmẹẹ'kxjat, va'an tse'e dụnụtsapkạtsụ, van'it tse'e
jẹ Nte'yam myǫ'ǫjụt jẹ joojntykin juu' ve'e xạ'ma kạjx ijtp. Jẹ'ẹ ạtse'e ntijp jẹ tǫkin juu'
ve'e jẹ Nte'yam myee'kxp. Jẹja xa ve'e jẹ tǫkin juu' ve'e jẹ Nte'yam kyamee'kxp; ka'ats
ạts miitse'e nnạạjmada jẹtse'e x'amǫ́tudat jẹ Nte'yam jẹtse'e yaktǫkinmẹẹ'kxụt jẹ'ẹ kạjx.
[17] Nụjom juu' jatye'e ka ǫ́yap, tǫ́kints jẹ'ẹ ve'e; ax jẹja tse'e jẹ tǫkin juu' ve'e jẹ Nte'yam
myee'kxp.

[18] Nnụja'vimdinup xa ụụ'me'e jẹts pạn pạn jatye'e ijttup jẹ Nte'yam jẹ y'ónụk, ka'ats jẹ'ẹ
ve'e ñaajk'ítjada jẹp tǫkin jạạtp, kụx íxjụdup jayẹjpjụdup jẹ'ẹ ve'e jẹ Nte'yam jẹ y'Onụk,
ax ka'ats jẹ'ẹ ve'e jẹ kǫ'ǫyjáyuvap y'ǫ'yixjụ jẹtse'e vintsǫ tyónjadat.

[19] Nnụja'vimdinup tse'e jẹts jẹ Nte'yam jẹ jyayu ụụ'me'eda; ax jẹm tse'e jẹ kǫ'ǫyjáyuvap
y'am kyạ'm y'itta nụjom pạn pạn jatye'e dụmạạtnavyạạ'njụdup jẹ naxviijnit jẹ kyǫ'ǫy jẹ'ẹ.

[20] Nnụja'vimduvap xa ve'e jẹts miine'e jẹ Nte'yam jẹ y'Onụk jẹtse'e jẹ vinma'yụn
xmǫ'yumdi jẹtse'e ve'em n'íxaimdinit jẹ'ẹ pạne'e tyụ́vam ijtp. Ax ijtumdup tse'e jẹm jẹ'ẹ
jya'vin kạjxm pạne'e tyụ́vam ijtp, jẹ Nte'yam jẹ y'Onụk Jesucriistots jẹ'ẹ ve'e, jẹ'ẹts jẹ'ẹ
ve'e jẹ Nte'yam, juu' ve'e tyụ́vam ijtp, jẹ'ẹ tse'e dụyajkp jẹ joojntykin juu' ve'e xạ'ma kạjx
ijtp. [21] Miitsta, juu' ạtse'e n'onụkja'vidup, ka'a tse'e xvinjávadat xvintsạ'ạgadat juu' ve'e
ka jẹ Nte'yamap. Amén.

Ya̱'a̱ tse'e je̱ mume̱jtsk na̱k juu' ve'e je̱ Juan jyaay

Ku je̱ Juan du̱nu̱ja'yi to'k je̱ ta̱'a̱xta̱jk ma̱a̱t je̱ y'ónu̱kta

[1] A̱ts, je̱ maj ónu̱k, to'k juu' ve'e je̱ jaanchja'vivata̱jk du̱nu̱vinténip, máyam a̱tse'e je̱ Dios ntuknu̱ke̱xta je̱ uts je̱ tsa̱'a̱ ma̱a̱t je̱ y'ónu̱kta juu' a̱tse'e o̱o̱y ntuntso̱jktup. Ax ka á̱tsjyapts miitse'e ntso̱jktup, mtso̱jkju̱duvapts miits je̱'e̱ ve'e nu̱jom pa̱n pa̱n jatye'e du̱nu̱ja'vidup je̱ tyu̱v je̱'e̱. [2] Je̱'e̱ ka̱jx tse'e nnacho̱jkumjada ku̱xe'e yam nja'vin ka̱jxmamda y'it je̱ tyu̱v je̱'e̱ je̱ts xa̱'ma ka̱jxts je̱'e̱ ve'e yam nja'vin ka̱jxmamda y'ijtnit. [3] Je̱ Dios Tee' je̱ts je̱ Jesucristo, je̱ Nte'yam je̱ y'Onu̱k, je̱'e̱ tse'e xkunoo'kxumdap je̱tse'e n'ijtumdinit je̱ tyukmo̱'tu̱n ma̱a̱tta je̱ y'o̱y jo̱o̱t ma̱a̱tta, ve'em tse'e n'ijtumdinit je̱ tyu̱v je̱'e̱ ma̱a̱t je̱ tso̱jku̱n ma̱a̱t.

[4] O̱o̱y xa a̱tse'e ntuntukxo̱ondu̱k ku a̱tse'e nnu̱java je̱ts je̱me'e je̱ m'ónu̱kta juu' ve'e du̱pana̱jkxtup je̱ tyu̱v je̱'e̱, ve'em ax jo'n je̱ Dios Tee' xtukpava'numdi. [5] Ax je̱'e̱ ka̱jx tse'e, va'an tse'e du̱nacho̱jkumjada to'k jado'k. Ax je̱ pava'nu̱n juu' a̱ts miitse'e ntuknu̱ja'yidup, ka nam pava'nu̱napts je̱'e̱ ve'e, je̱ pava'nu̱n je̱'e̱ ve'e juu' ve'e je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n kyo̱jts ku ve'e yak'ixpa̱jk'ukvaajñ. [6] Pa̱n nacho̱jkumju̱dup tse'e to'k jado'k, nkutyo'numdup tse'e je̱ Nte'yam je̱ pyava'nu̱n. Ax je̱'e̱ je̱ pyava'nu̱n, je̱'e̱ts je̱'e̱ ve'e je̱tse'e nnacho̱jkumjadat to'k jado'k, ve'em ax jo'n xnu̱jávada van'ítani ku ve'e x'amo̱tunajx'ukvaandi je̱ Nte'yam je̱ y'ayook.

Je̱'e̱ pa̱n pa̱n jatye'e je̱ jayu du̱vin'a̱a̱'ndup

[7] May xa ve'e y'itta yaja naxviijn pa̱n pa̱n jatye'e je̱ jayu du̱vin'a̱a̱'ndup, vaandupts je̱'e̱ ve'e je̱ts ka'a ve'e je̱ Jesucristo jyayuvimpijt. Vin'a̱a̱'mpats je̱'e̱ ve'eda pa̱n pa̱n jatye'e ve'em vaandup, cho'oxpa̱jktupts je̱'e̱ ve'e je̱ Cristo. [8] Nay'ix'ítjada ku̱x ku ve'e mkato'nu̱xjadat juu' ve'e mtoondup, je̱'e̱ tse'e mtóndap je̱tse'e pu'uk avaada xjaye̱jptinit je̱ y'o̱y je̱'e̱ juu' ve'e je̱ Nte'yam mtukmutso̱jkju̱dup.

[9] Pa̱n pa̱n xa ve'e du̱yaknu̱yojkip je̱ Cristo je̱ y'ixpa̱jku̱n je̱tse'e je̱ jayu du̱tuk'ix ax jo'n du̱kapaa'ty du̱kah'ake̱ega ma̱a̱t je̱ ka̱ts je̱ ayook juu' ve'e je̱ Cristo yaktaan, ka'ats je̱'e̱ ve'e je̱m jya'vin ka̱jxm je̱ Nte'yam. Ax pa̱n pa̱n tse'e je̱ jayu du̱tuk'ixp juu' ve'e je̱ Cristo kyo̱jts, je̱mts je̱'e̱ ve'e jya'vin ka̱jxm y'itta je̱ Dios Tee' je̱ts je̱ y'Onu̱k. [10] Pa̱n je̱m xa ve'e juu' ve'e mku'íxju̱dup je̱tse'e je̱ jayu du̱katuk'ix ya̱ ixpa̱jku̱n, ka'a tse'e xkuvá̱ktat je̱m mta̱k'am je̱ts ni ka'a tse'e x'o̱yvinkuko̱jtsiduvat. [11] Ku̱x pa̱n pa̱n xa ve'e du̱'o̱yvinkuko̱jtsip, tyukma̱a̱ttuumpts je̱'e̱ ve'e je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱.

Ku je̱ Juan kyo̱jtskuka̱jxini

[12] Je̱p xa ve'e may viijn juu' a̱ts miitse'e ku̱nja̱a'ktuknu̱ja'yidi, ax ka'ats a̱tse'e yap na̱k ku̱jxp nja'ava'añ ku̱x ntsa̱jkp a̱tse'e je̱ts a̱ts miitse'e na̱jkx nku'ixta je̱tse'e aviinm ah'am nmukó̱tstat, ve'eme'e pu'uk avaada nxo̱o̱jntkumdat.

[13] Je̱ n'útsamda je̱ ntsa̱'a̱amda juu' ve'e je̱ Nte'yam vyinko̱o̱n, je̱'e̱ je̱ y'ónu̱kta tse'e mke̱jxu̱xju̱dup máyam je̱ Dios. Amén.

Ya'a tse'e je mutoojk nak juu' ve'e je Juan jyaay

Ku je Juan dunuja'yi je Gayo

1 Ats, je maj ónuk, to'k juu' ve'e je jaanchja'vivatajk dunuvinténip, máyam ats mitse'e je Dios ntuknukex, mits, Gayo, juu' atse'e ooy ntuntsajkp.

2 Nnutsapkajtspts ats mitse'e jetse'e nujom kajx m'óyat jetse'e makkatsots m'ijtnit, ve'em ax jo'n atse'e nnujava jets oye'e je mjoot je mja'vin y'it jeja je Nte'yam vyinkujk. 3 Ooy atse'e ntuntukxoojntk ku ve'e jye'ydi je utsta je ajchta jets atse'e xnuujmidi vintso ve'e to'k aaj to'k joot mnaajk'ítju je tyuv je'e maat, ve'em ax jo'n xa'ma kajx mnaajk'ítju je tyuv je'e maat. 4 Ooy xa atse'e ntuntukxoonduk ku atse'e nmotu jets je'eda pan pan jaty atse'e n'onukja'vidup, naajk'ijtjudupts je'e ve'e je tyuv je'e maat. Ka'a tse'e ti viijnk juu' atse'e ve'em ntukxoojntkp.

Ku je Gayo yak'oñukojtsi

5 Mits, juu' atse'e ooy ntuntsajkp, oyts je'e ve'e juu' mitse'e mtuump, je'ets je'e ve'e vintso ve'e xputaka je utsta je ajchta maat je utsta je tsa'ada, je'e ve'e vinkopk juu' ve'e je'yva jayu. 6 Je utsta je ajchta juu' ve'e ve'nidup mits maat, je'e tse'e dunukojtstu jeja je jaanchja'viva vyinkujk vintso mits je'e ve'e xputajkidi. Ku tse'e ñajxtinuvat jem tsov, putaka je'eda to'k aaj jetse'e xmo'odat juu' ve'e y'ajootadap too' aajy, ve'eme'e xtónut ax jo'n je Nte'yam du'oyjávat. 7 Je'e tse'e tsoo'ndu jetse'e je jayu duvaajnjada je Cristo je y'ayook. Ka'a tse'e du'amótudi pan pan jatye'e je Nte'yam duka'íxada jetse'e pyutákajadat, je'e kajx tse'e nuyojk vinkopk jetse'e xputákadat. 8 Xtukkadaakumdup xa uu'me'e jets je'e ve'e mputajkimdat, ve'em tse'e ntukmaatmuto'numdat ntukmaatmupajkumdat je Nte'yam ku ve'e du'avánada je tyuv je'e.

Vintso je Diótrefes dukakuvujk je Nte'yam je jyayu

9 Ntuknuja'yidu xa atse'e to'k je nak je jaanchja'vivatajk, ax ka'ats je'e ve'e je Diótrefes dumajapum vintso atse'e juu' nkats, chajkpts je'e ve'e jetse'e dunumájat joma ve'e je jaanchja'vivatajk ñay'amókajada.

10 Je'e kajx tse'e, pan najkxp ats mitse'e nku'ix, nvaajnjap ats mitse'e je kyo'oy je'e juu' ve'e tyuump, vintso ve'e tyaaya jets aatse'e xpakats. Ax ka je'ejyap tse'e, ka'a tse'e dukuvuk je utsta je ajchta juu' ve'e jem je'ydup, ka'a tse'e duyakjaty jetse'e yakkuvajkjat je viijnk jayu, jetse'e dupavojpni joma ve'e je jaanchja'vivatajk ñay'amókajada.

11 Mits, juu' atse'e ooy ntuntsajkp, ka'a tse'e xpanajkxut je kyo'oy je'e, je'e ve'e mpanajkxup je y'oy je'e. Pan pan tse'e dutoomp je y'oy je'e, y'íxats je'e ve'e je Nte'yam; ax pan pan tse'e dutoomp je kyo'oy je'e, ka'ats je'e ve'e je Nte'yam du'ixa.

Ku je Demetrio yak'oñukojtsi

12 Anañujoma tse'e du'oñukótsada je Demetrio. Nay ve'empa aats, mpaampapts aats je'e ve'e je tuvakojtsun jets oy je'e ve'e juu' ve'e tyuump kyajtsp. Ax mnuja'vinupts mitse'e jets tyúvam je'e ve'e je tuvakojtsun juu' aatse'e mpuump.

Ku je Juan kyojtskukajxini

13 Jepe'e may viijn juu' ats mitse'e kunjaa'ktuknuja'yi, ax ka'ats atse'e yap nak kujxp nja'ava'añ. 14 N'a'ixp xa atse'e jets tsojk ats mitse'e najkx nku'ix, ve'em tse'e nnakyojt-sumjut aviinm ah'am.

15 Je Nte'yam tse'e myak'ijtjinup je oy joot maat. Máyame'e je Dios mkejxuxjada pan pan jatye'e yaja nmaatnachojkumjudup. Máyame'e to'k aaj je Dios xmo'odat to'k jado'k pan pan jatye'e nmaatnachojkumjudup joma ve'e mits. Amén.

Ya̱'a̱ tse'e je̱ na̱k juu' ve'e je̱ Judas jyaay

1 A̱tse'e je̱ Judas, je̱ Jesucristo je̱ myutoompa je̱ myupa̱jkpa, je̱ Santiago je̱ y'uts. Máyam
a̱tse'e je̱ Dios ntuknu̱ke̱xta je̱ jayu juu' ve'e je̱ Dios Tee' vinko̱ojnju̱du je̱tse'e cho̱jkjidi, je̱
Dios Tee', juu' ve'e íxju̱dup jaye̱jpju̱dup je̱'e̱ ka̱jx ku ve'e to'k muk y'itta je̱ Jesucristo ma̱a̱t.
2 O̱oy tse'e xtunjayé̱ptat je̱ tukmo̱'tu̱n, je̱ o̱y jo̱o̱t, je̱ts je̱ tso̱jku̱n.

Je̱ yak'ixpa̱jkpada juu' ve'e taayidup
(2 Pedro 2.1-17)

3 Miitsta, juu' a̱tse'e o̱oy ntuntso̱jktup, njatso̱jk xa a̱tse'e je̱ts a̱ts miitse'e ku̱nnu̱ja'yidi je̱
joojntykin ka̱jx juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp je̱tse'e njaye̱jpumda, ax ka'anumts a̱tse'e ve'em
ntun. Nnayja'vijupts a̱tse'e je̱ts too'va̱jkp a̱ts miitse'e nko̱jtsmá̱kkadat je̱tse'e to'k aaj to'k
jo̱o̱t mnaajk'ijtjidinit je̱ ayook ma̱a̱t juu' ve'e mjaanchja'vidup je̱tse'e je̱ Nte'yam to'k naxji
du̱tukka̱ta̱jki je̱ jyáyuda. Ax ka'ats je̱'e̱ ve'e du̱yaktíku̱tsu̱t je̱ ayook juu' ve'e yaktaan. 4 Je̱m
xa ve'e je̱ jayu juu' ve'e je̱ vin'a̱a̱'nu̱n ka̱jx napya̱a̱jmju̱dup je̱ jaanchja'vivata̱jk ma̱a̱t, ax
ka'ats je̱'e̱ ve'e du̱natyukpá̱kjada je̱ Jesucristo, je̱'e̱jyji ve'e to'k je̱ nMa̱ja̱ Vintsá̱namda.
Ju̱jpani tse'e je̱ Kunuu'kx Jatyán du̱'ava'ni je̱ts vintó̱kidap je̱'e̱ ve'eda, ka'a tse'e je̱ Nte'yam
du̱vintsa̱'a̱gada. Tyijtupts je̱'e̱ ve'e je̱ts je̱'e̱ ka̱jxe'e ku̱xe'e je̱ Nte'yam je̱ jayu je̱ maa'yu̱n
du̱tuujnja, nvaat tse'e je̱ yaa'y je̱ ta̱'a̱x je̱ ka̱ts du̱tukma̱a̱tjayé̱ptat juu' ve'e ka pú̱kap
jyaye̱jptup.

5 Ó̱yam miitse'e xnu̱jávada juu' a̱ts miitse'e ntuknu̱ja'yidup, ntsa̱jkpts a̱tse'e je̱ts a̱ts mi-
itse'e ntukjaa'myé̱tstat je̱ts je̱ Ma̱ja̱ Vintsa̱ne'e du̱yakpítsumni je̱ jyayu je̱m Egipto. Ó̱yam
tse'e vye'ema, u̱x'o̱o̱kts je̱'e̱ ve'e du̱yakkutó̱kidini je̱'e̱da pa̱n pa̱n jatye'e kajaanchja'vijidu.
6 Jaa'myé̱tsta je̱ angelesta̱jk juu' ve'e kayakkutojktu ax jo'n je̱ Nte'yam tyukka̱ta̱jkijidi,
myaso̱o̱ktinuts je̱'e̱ ve'e je̱ it juu' ve'e jyaye̱jptu, je̱ Nte'yam tse'e yak'ijtju̱dup je̱m ako̱o̱'ts
it jo̱o̱tm juu' ve'e du̱nu̱'ava'tika̱jxp. Ve'emts je̱'e̱ ve'eda ax jo'n je̱ poxu̱nta̱kjayu juu' ve'e
cadena tsum. Je̱m tse'e ve'em y'ijttinit je̱ xa̱a̱j paat ku ve'e je̱ tsaachpaatu̱n yakmo̱o̱ydinit.
7 Jaa'mye̱jtstuva je̱ sodómait je̱ts je̱ gomoorrait jáyuda je̱ts je̱ jayu juu' ve'e tsu̱u̱nidup
y'ijt je̱m kajpu̱n ka̱jxmda juu' ve'e mutá̱mijidup, ka'a tse'e je̱ Nte'yam du̱ka̱tsupa̱jktuva,
tyukma̱a̱tjaye̱jptu tse'e je̱ ka̱ts je̱ yaa'y je̱ ta̱'a̱x juu' ve'e ka pú̱kap jyaye̱jptup. Je̱'e̱ paat tse'e
ko̱'o̱toondu ku ve'e je̱ yaa'tya̱jk je̱ ka̱ts du̱tukma̱a̱tjaye̱jpti je̱ myuyaa'tya̱jk. Je̱'e̱ ka̱jx tse'e
je̱ Nte'yam yakkuto̱kika̱jxjidini ku ve'e je̱ ja̱a̱jn du̱yaknaxka̱daaky. Ve'em tse'e du̱tuujn
je̱tse'e anañu̱joma je̱ jayu va'ajts du̱nu̱jávadat je̱tse'e ve'em du̱katoonduvat.

8 Ax nay ve'empa je̱ jayu juu' ve'e napya̱a̱jmju̱dup je̱ jaanchja'vivata̱jk ma̱a̱t, vaandupts
je̱'e̱ ve'e je̱ts ti jatye'e yak'íxju̱du je̱ kuma'aj ka̱jx je̱tse'e ve'em du̱tóndat je̱ ka ó̱yap
juu' ve'e tyonuvaandup je̱ y'avintso̱ vinma'yu̱n ka̱jxta. Ka'a tse'e du̱ma̱japa̱mda je̱
kutojku̱n juu' ve'e je̱ Nte'yam jyayejpp, vyinko̱jtspe̱jttup tse'e pa̱n pa̱n jatye'e ijttup je̱m
tsapjo̱o̱tm. 9 Ax je̱ ángeles Miguel, juu' ve'e du̱nu̱vintsa̱nika̱jxp je̱ aangelesta̱jkta, ku ve'e
du̱ma̱a̱tnakyo̱jtsvintso̱o̱jvji je̱ Satanás je̱ts pa̱ne'e du̱jayé̱pup je̱ Moisés je̱ ñi'kx je̱ kyo̱pk,
ka'ats je̱'e̱ ve'e ñayja'viji je̱tse'e du̱vinko̱jtspé̱tu̱t je̱ ko̱'o̱yjáyuvap. Jidu̱'u̱me'e vyaajñ: "¡Je̱
Ma̱ja̱ Vintsá̱n tse'e mtukna̱'mu̱xjup!" 10 Ax je̱ jayu juu' ve'e vin'a̱a̱'ndup, je̱'e̱ts je̱'e̱ ve'e
kyo̱'o̱ñu̱ko̱jtsidup juu' ve'e kyavinmó̱tudup, ve'em xa je̱'e̱ ve'eda ax jo'n je̱ tá̱nu̱k juu'
ve'e du̱ka'o̱ypayo̱'ydup juu', je̱'e̱ tse'e tyoondup juu' ve'e cho̱jktup je̱ y'avintso̱ vinma'yu̱n
ka̱jxta. Vintó̱kidapts je̱'e̱ ve'eda.

11 ¡Ayo̱o̱v xa ve'e je̱'e̱ je̱ jyo̱o̱tta, ku̱x je̱'e̱ ve'e du̱pana̱jkxtup je̱ too' juu' ve'e je̱ Caín pya̱jk!
Ve'em ax jo'n je̱ Balaam ñatyukka̱ta̱jkiji je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱ je̱tse'e ve'em ku̱myeempu̱jk, nay
ve'empa tse'e jyátkiduva. Vintó̱kidapts je̱'e̱ ve'eda ku̱xe'e je̱ Nte'yam du̱kaka̱tsa̱pa̱kta,
ve'em ax jo'n je̱ Coré kyaka̱tsu̱pa̱jkji je̱tse'e vyintó̱kini. 12 Ku ve'e mnay'amókajada
kaayva je̱ tso̱jku̱n ka̱jx juu' ve'e mnayjaye̱jpu̱xju̱dup to'k jado'k, je̱ jayu tse'e jomvaandup
tivaandup ku ve'e xma̱a̱tkáyda xma̱a̱t'oo'kta ax jo'n ku̱xtukma̱a̱tjaye̱jpti je̱ tso̱jku̱n. Ve'em
tse'e o̱y ñaajkkáyjada, ax ka'a tse'e du̱yakvinkó̱pkada je̱ jayu juu' ve'e katih'ijtu̱xju̱dup.

Ve'em tse'e y'itta ax jo'n je̱ ku̱p juu' ve'e kata̱'mip, ax jo'n je̱ ku̱p juu' ve'e yakvixp je̱ y'aa̱'ts
ma̱a̱t je̱tse'e tya̱a̱tsni. 13 Ve'em ax jo'n je̱ maaxy na̱a̱j o̱o̱y tyumpojtu̱k je̱tse'e je̱ y'a̱a̱'pk
du̱pu̱m, nay ve'em tse'e yaknu̱java vintso̱ ve'e je̱ jayu je̱ jyáyuvinda je̱ ka ó̱yap ka̱jx juu'
ve'e tyoondup kyo̱jtstup. Ve'em xa je̱'e̱ ve'eda ax jo'n je̱ maatsa juu' ve'e too'tó̱kidup,
yaknu̱pa̱a̱jmtkiduts je̱'e̱ ve'e je̱tse'e xa̱'ma ka̱jx y'ijttinit je̱m ako̱o̱'ts it jo̱o̱tm juu' ve'e
du̱nu̱ko̱o̱'tsika̱jxp.
14 Kyo̱jtsnajx xa je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam je̱ y'ayook je̱ Enoc juu' ve'e muvuxtojtu̱k naske̱'e̱xa
ku ve'e je̱ Adán ku̱jx yakmacho̱vu̱tsa̱a̱'n. Je̱'e̱ tse'e du̱'ava'ni vintso̱ ya̱'a̱ ve'e ya̱ jáyuda.
Jidu̱'u̱m tse'e vyaajñ: “Mya̱a̱tmínup xa ve'e je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n pa̱n pa̱n jatye'e jye̱'e̱ip
ka jamachávum, 15 je̱'e̱ tse'e nu̱jom je̱ jayu du̱to̱kimpayo̱'kya̱jxtinup, pya̱a̱jmjidinupts
je̱'e̱ ve'e je̱ tsaachpaatu̱n nu̱jom pa̱n pa̱n jatye'e je̱ Nte'yam du̱kajaanchja'vidu je̱tse'e
du̱kavintsa̱'kidi, je̱tse'e du̱vinko̱jtspe̱jtti, je̱tse'e je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱ du̱toondi.” Jidu̱'u̱m tse'e
je̱ Enoc vyaajñ. 16 Ka'a tse'e je̱ jayu juu' du̱tukjo̱tka̱da'akta, kyo̱'o̱yja'vidupe'e juu' jatye'e
je̱ viijnk jayu tyoondup, pyana̱jkxtup tse'e je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱ juu' ve'e cho̱jktup je̱ y'avintso̱
vinma'yu̱n ka̱jxta, namyájijidup tse'e, y'íxtidupts je̱'e̱ ve'e vintso̱ ve'e je̱ jayu tsoj du̱jávadat
juu' ve'e tuk'íxju̱dup je̱tse'e ve'em du̱jayé̱ptat juu' ve'e cho̱jktup.

Juu' ve'e tyóndap je̱ jaanchja'vivata̱jkta

17 Miitsta, juu' a̱tse'e o̱o̱y ntuntso̱jktup, jaa'myé̱tsta je̱ ayook juu' ve'e je̱ nMa̱ja̱
Vintsá̱namda Jesucristo je̱ kyuká̱tsivada myakta'nu̱xju̱du. 18 Ve'em tse'e vyaandi je̱ts
ku ve'e tá̱mani je̱ ita̱ka̱x vye̱'nat, tyukxi'iktapts je̱'e̱ ve'e je̱ jayu je̱ Nte'yam jye̱'e̱, je̱
y'avintso̱ vinma'yu̱n ka̱jx tse'e du̱tóndat je̱ ka ó̱yap juu' ve'e cho̱jktup. 19 Ax je̱ jáyuda,
je̱'e̱ tse'e je̱ njáyuvamda du̱yaknapya̱jkva'kxuvaajnju̱dup, cho̱jktupts je̱'e̱ ve'e je̱tse'e je̱
njáyuvam y'ijttinit to'k je̱ vinma'yu̱n je̱'e̱ ma̱a̱t, je̱'e̱jyji tse'e tyoondup vintso̱ ve'e je̱ kyo̱'o̱y
vinma'yu̱n ña̱'mu̱xjada, ka'a tse'e je̱m jya'vin ka̱jxmda y'it je̱ Espíritu Santo.
20 Miitsta, juu' a̱tse'e o̱o̱y ntuntso̱jktup, ijtp tse'e mnaajkma̱kkpá̱kjadat je̱ mva'ajts
jaanchja'vin ka̱jxta. Tsapko̱tsta je̱ ma̱kkin ma̱a̱t juu' ve'e je̱ Espíritu Santo yajkyp.
21 Naajk'ítjada je̱ Nte'yam je̱ cho̱jku̱n ma̱a̱t ku ve'e x'a'ixta je̱ xa̱a̱j ku ve'e myiinnuvat
je̱ nMa̱ja̱ Vintsá̱namda Jesucristo, je̱'e̱ juu' ve'e je̱ ñu̱'ixka̱daaku̱n ka̱jx mmo̱o̱jyjidinup je̱
joojntykin juu' ve'e xa̱'ma ka̱jx ijtp.
22 Tukmo̱'o̱tta pa̱n pa̱n jatye'e me̱jtsvinmaaydup. 23 Putá̱kada tse'e viijnkta, ve'em ax
jo'n je̱ jayu ku̱yakputa̱ka juu' ve'e je̱m ja̱njo̱o̱tm yakva̱a̱'mpítsump, je̱ts tukmo̱'ttuva juu'
ve'e viijnktava. Ax nay'íxjada tse'e je̱ts ka'a ve'e ve'em xtóndat ax jo'n je̱'e̱ ve'e du̱tonda,
ko̱'o̱yjávada tse'e je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱ juu' ve'e tyoondup, je̱ts tsa̱'a̱gada ku̱x ku ve'e mpaa'tjadat
je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱ juu' ve'e tyoondup.

Ku je̱ Judas kyo̱jtskuka̱jxini

24 Ax je̱ tun to'k Nte'yam, je̱ nYaktso̱o̱kpamda, o̱'yixjup xa je̱'e̱ ve'e je̱tse'e du̱tónu̱t vintso̱
ve'e mkaka'adat je̱p to̱kin ja̱a̱tp je̱tse'e myakje̱'yjidinit je̱m je̱'e̱ vyinkojkm joma ve'e o̱o̱y
je̱ ma̱jin du̱tunjayep, ve'em vintso̱ ve'e je̱ to̱kin mkapaa'tjadat je̱ts o̱o̱y je̱ xo̱o̱jntku̱n ma̱a̱t,
25 je̱'e̱ tse'e du̱jaye̱jpnup je̱ nMa̱ja̱ Vintsá̱namda Jesucristo ka̱jx je̱ vintsa̱'kin je̱ts je̱ ma̱jin,
je̱ ma̱kkin je̱ts je̱ kutojku̱n. Ve'em tse'e y'ijt ka'anume'e ya̱ it cho̱o̱'ndu̱k vye'na, u̱xyame'e
ve'em y'ijtpa, je̱tse'e xa̱'ma ka̱jx ve'em y'ijtnit. Amén.

Ya̱'a̱ tse'e je̱ Jesucristo tyuk'ix tyuknu̱ja'vi je̱ Juan je̱ts ti ve'e tónjup

Pa̱n tya̱jx ka̱jxe'e je̱ Juan ya̱ na̱k du̱jaajy

1 Je̱ Nte'yam xa ve'e du̱tuknu̱ja'vi je̱ Jesucristo ti ve'e tso̱jkji tónjup kó̱tsjup je̱ts je̱'e̱ ve'e
du̱tuknu̱ja'vivat pa̱n pa̱n jatye'e je̱ Nte'yam du̱mutoondup du̱mupa̱jktup. To'k tse'e je̱
ángeles du̱kejx, je̱'e̱ts a̱tse'e tu̱xtuk'ix tu̱xtuknu̱java. 2 A̱ts, je̱ Juan, mpu̱u̱mpts a̱tse'e ya̱
tu̱va̱ko̱jtsu̱n juu' jaty a̱tse'e tu̱n'ix, je̱ Nte'yam je̱ y'ayookts ya̱'a̱ ve'e juu' je̱'e̱ ve'e myo̱o̱y
je̱ Jesucristo je̱ts a̱ts miitse'e ntuknu̱ja'viduvat.
3 Xo̱o̱n xa je̱'e̱ ve'eda pa̱n pa̱n jatye'e du̱ko̱tstap ya̱ na̱k. Xo̱o̱nduvapts je̱'e̱ ve'e pa̱n pa̱n
jatye'e du̱'amo̱tunáxtap ku ve'e yakka̱ts ya̱ ka̱ts ya̱ ayook juu' ve'e je̱ Nte'yam yajk, je̱tse'e
du̱ma̱ja̱pá̱mdat juu' jatye'e yaja javyet, ku̱x tá̱mani xa je̱'e̱ ve'e je̱tse'e tyónju̱t kyó̱tsju̱t.

Ku je̱ Juan du̱nu̱ja'yi je̱ jaanchja'vivata̱jk juu' ve'e nay'amojkijidu je̱p Asia

4 A̱ts, je̱ Juan, u̱xyamts a̱tse'e nnu̱jáyada je̱ jaanchja'vivata̱jk juu' ve'e nay'amojkijidup
je̱m vuxtojtu̱k kajpu̱n ka̱jxm je̱m ásiait y'it jo̱o̱tm. Je̱ Nte'yam, je̱ Espíritu Santo,
je̱ts je̱ Jesucristo, je̱'e̱ tse'e mkunoo'kxjadap je̱tse'e m'ijttinit je̱ y'o̱y jo̱o̱t ma̱a̱tta; je̱
Nte'yam, juu' ve'e u̱xyam ijtp, je̱'e̱ tse'e ijt, je̱'e̱m tse'e ijtnup; je̱ts je̱ Espíritu Santo,
juu' ve'e ve'em ax jo'n je̱ vuxtojtu̱k kujajpa kuta̱'kxpa je̱m je̱ Nte'yam je̱ kyutojku̱n
tsu̱u̱jntku̱n vyinkojkm; 5 je̱ts je̱ Jesucristo, juu' ve'e je̱ Nte'yam je̱ y'ayook du̱ko̱jtsnajxp
ve'em ax jo'n du̱'ix du̱mo̱tu, je̱'e̱ts je̱'e̱ ve'e muto'k juu' ve'e joojntykpa̱jknuva, je̱'e̱ tse'e
du̱yakkutojkjip nu̱jom pa̱n pa̱n jatye'e yakkutojktup yaja naxviijn. Ax je̱ Cristo tse'e
xtuntso̱jk'o̱o̱'kumdup je̱tse'e xtuknu̱vaatsumdi je̱ ntó̱kinamda ku ve'e xku'o̱o̱'kimdi, 6 je̱'e̱
tse'e xpa̱'mumdu je̱tse'e nyakkutojkumdat je̱tse'e tee'ta̱jk n'ijtumdat, ax ve'em tse'e
nvinja'vimdinit nvintsa̱'kimdinit je̱ Nte'yam, je̱'e̱ je̱ Tyee'. ¡Je̱ Cristo tse'e du̱jaye̱jpnup
je̱ ma̱jin je̱ jaanchin je̱ts je̱ kutojku̱n xa̱'ma ka̱jx! Amén.
7 ¡Amo̱tunaxta, je̱m je̱'e̱ ve'e vínu̱ts jo̱o̱tm myiinnit! Anañu̱jómats je̱'e̱ ve'e du̱'íxtat,
je̱'e̱ paat pa̱n pa̱n jatye'e yakxa̱'a̱jkijidu. Nu̱jom tse'e je̱ jayu yaja naxviijn chaachvin-
mapya̱jkká̱xtat je̱tse'e ya'axtat ku ve'e du̱'íxtat. Ve'eme'e tyónju̱t kyó̱tsju̱t. Amén.
8 Jidu̱'u̱m xa ve'e je̱ Nte'yam vya'añ, je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n, juu' ve'e nu̱jom du̱ka̱'mika̱jxp: "A̱ts
xa je̱'e̱ ve'e ku ve'e je̱ it cho̱o̱'ntk, a̱tsts je̱'e̱ ve'e ku ve'e tyonká̱xju̱t kyo̱jtská̱xju̱t nu̱jom juu'
jaty, a̱ts tse'e ax jo'n je̱ A je̱ts je̱ Z, a̱ts tse'e u̱xyam ijtp, a̱ts tse'e ijt, á̱tsam tse'e ijtnup."

Ku je̱ Juan du̱'ix je̱ Cristo je̱ ma̱jin ma̱a̱t

9 A̱ts, je̱ Juan, miits je̱ m'utsta je̱ m'ajchta, kijpx a̱ts miitse'e ntukma̱a̱tyaknáxta je̱ tsaach-
paatu̱n, ijtp a̱tse'e miits ma̱a̱tta je̱m je̱ Nte'yam y'am kya̱'m je̱tse'e ntukma̱a̱tmuté̱nada je̱
tsaachpaatu̱n. Je̱'e̱ ka̱jx ya̱'a̱ ve'e ku̱xe'e n'ijtumda to'k muk je̱ Jesucristo ma̱a̱t. Yakmajtsts
a̱tse'e je̱ts a̱tse'e yaja nyakpu̱u̱jm, to'k je̱ it juu' ve'e yaja maaxy na̱a̱j akujk. Patmos ya̱'a̱
ve'e xya̱a̱j. Je̱'e̱ ka̱jxti a̱tse'e ve'em nyaktuujn ku̱xe'e a̱ts ntukka'amáy je̱ Nte'yam je̱ kya̱ts
je̱ y'ayook, je̱'e̱ ve'e ku a̱tse'e je̱ tu̱va̱ko̱jtsu̱n mpu̱m je̱ Jesucristo ka̱jx. 10 Je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n je̱
xya̱a̱j tse'e vye'na, van'itts a̱tse'e je̱m je̱ Espíritu Santo kya̱'m ntaajñ je̱ts a̱tse'e nnaadup
n'amo̱tunajxy to'k je̱ ayook va'ajts ma̱kk kya̱ts, ve'em ax jo'n je̱ trompeta ma̱kk xyu'ux,
11 je̱ts a̱tse'e xnu̱u̱jmi:
—A̱ts xa je̱'e̱ ve'e too'va̱jkp, a̱ts tse'e u̱x'o̱o̱k, ve'emts a̱tse'e ax jo'n je̱ A je̱ts je̱ Z.
Jatyanu̱ je̱m na̱k ka̱jxm pa̱n juu' jatye'e m'ixp, je̱ts ke̱jxja je̱ jaanchja'vivata̱jkta juu' ve'e
nay'amojkijidup je̱m vuxtojtu̱k kajpu̱n ka̱jxm je̱m ásiait y'it jo̱o̱tm. Je̱ kajpu̱n joma ve'e
ñay'amókajada, ya̱'a̱ts je̱'e̱ ve'eda: je̱ Éfeso je̱ts je̱ Esmirna, je̱ Pérgamo je̱ts je̱ Tiatira, je̱
Sardis je̱ts je̱ Filadelfia, je̱ts je̱ Laodicea.
12 Van'itts a̱tse'e n'ixu̱mpijt je̱ts a̱tse'e n'íxu̱t pa̱n pa̱n a̱tse'e xmuko̱jtsp. Ku a̱tse'e
n'ixu̱mpijt, van'itts a̱tse'e n'ix vuxtojtu̱k je̱ tsinto̱vye̱jtu̱n juu' ve'e tum je̱ oro. 13 Je̱mts
a̱tse'e tsinto̱vye̱jtu̱n akojkm n'ix to'k pa̱ne'e ve'em ke̱'xp ax jo'n je̱ yaa'tya̱jk, ya̱ne'e je̱

xyo̱x du̱jayep, je̱m tse'e tyek ja̱jm paat kya̱da'aky, je̱tse'e to'k je̱ oro cinta du̱kak'ajenju̱.
14 Va'ajts po̱o̱'pts je̱'e̱ ve'e je̱ vyaajy, ve'em ax jo'n je̱ po̱o̱'p lana ukpu̱ je̱ tsap'a̱a̱'pk. Ve'em
tse'e je̱ vyiijn ax jo'n je̱ ja̱n'aye̱e̱'nst. 15 Ve'em tse'e je̱ tyek y'ajaj y'atu̱'kx ax jo'n je̱ bronce
tyu̱'kx myátsu̱k ku ve'e va'ajts yakpa̱'a̱t, ve'em ax jo'n je̱ bronce je̱m ja̱njo̱o̱tm vyinto̱y ku
ve'e jyu̱'u̱. Ve'em tse'e je̱ y'aaj je̱ yo̱'kt va'ajts ma̱kk tyunka̱ts, ve'em ax jo'n je̱ maja̱ na̱a̱j
y'u̱u̱'ts tyinu̱n. 16 Je̱m tse'e y'aka'yu̱n ka̱'m du̱ma̱a̱da vuxtojtu̱k je̱ maatsa. Je̱p tse'e y'ávup
pyítsum to'k je̱ tsojx juu' ve'e me̱jtsk ado'om ja̱jpax. Ve'em tse'e je̱ vyiijn je̱ y'aaj y'ajaj
y'atu̱'kx ax jo'n je̱ aampa xa̱a̱j ku ve'e va'ajts ma̱kk y'añ.
17 Ku a̱tse'e n'ix, van'itts a̱tse'e ntunnaxvipp je̱ja je̱'e̱ vyinkujk ax jo'n a̱tse'e a̱a̱'k ku̱n'ijt
jo'n. Ax je̱'e̱ts a̱tse'e je̱ y'aka'yu̱n ka̱'a̱j xtuknu̱ko̱o̱n je̱ts a̱tse'e xnu̱u̱jmi:
—Kadi mtsa̱'a̱ga. A̱ts xa je̱'e̱ ve'e too'va̱jkp, a̱ts tse'e u̱x'o̱o̱k, 18 a̱ts tse'e joojntykip.
Uk'o̱o̱'k a̱tse'e; ax joojntykipts a̱tse'e xa̱'ma ka̱jx. A̱ts xa je̱'e̱ ve'e je̱ avaatsu̱n nma̱a̱t juu'
ve'e yaktuk'avaatsp joma ve'e je̱ o̱o̱'kpa y'itta. 19 Javye̱tu̱ts n'it juu' ve'e tu̱x'ix, juu' ve'e
u̱xyam ijtp, je̱ts juu' ve'e u̱x'o̱o̱k ítup. 20 Jidu̱'u̱m tse'e du̱nu̱ka̱ts juu' ve'e kayaknu̱ja'vip y'ijt,
je̱ vuxtojtu̱k maatsa juu' ve'e yam a̱ts n'aka'yu̱n ka̱'m tu̱x'ix je̱ts je̱ vuxtojtu̱k tsinto̱vye̱jtu̱n
juu' ve'e tum je̱ oro. Je̱ vuxtojtu̱k maatsa, je̱'e̱ts je̱'e̱ ve'e ñu̱ka̱jtsp je̱ yakka̱tsu̱yo̱'yvada juu'
ve'e je̱ o̱y ka̱ts je̱ o̱y ayook du̱yakyo̱'ydup joma ve'e ñay'amókajada je̱ jaanchja'vivata̱jkta
je̱m vuxtojtu̱k kajpu̱n ka̱jxmda. Je̱ts je̱ vuxtojtu̱k tsinto̱vye̱jtu̱n, je̱'e̱ts je̱'e̱ ve'e ñu̱ka̱jtsp je̱
jaanchja'vivata̱jkta juu' ve'e je̱m nay'amojkijidup.

2

Je̱ vuxtojtu̱k kajpu̱n joma ve'e ñay'amojkijidi je̱ jaanchja'vivata̱jk: Pa̱n pa̱n jatye'e nay'amojkijidu je̱p Éfeso

1 'Nu̱jaya jidu̱'u̱m je̱ yakka̱tsu̱yo̱'yva joma ve'e ñay'amókajada je̱ jaanchja'vivata̱jk je̱m
éfesovit kyajpu̱n ka̱jxm: "Jidu̱'u̱m xa ve'e vya'añ je̱'e̱ pa̱ne'e du̱ma̱a̱t je̱ vuxtojtu̱k maatsa
je̱m y'aka'yu̱n ka̱'m je̱tse'e ñaxy tya̱ka je̱m je̱ vuxtojtu̱k oro tsinto̱vye̱jtu̱n y'akojkm:
2 Nnu̱ja'vinup xa a̱tse'e pa̱n ti jatye'e mtoondup mko̱jtstup, vintso̱ ve'e ma̱kk mtonda
a̱ts ka̱jx je̱ts vintso̱ ve'e je̱ ma̱kk aaj je̱ ma̱kk jo̱o̱t xjaye̱pta, ka'a miitse'e xkuva̱kta pa̱n
pa̱n jatye'e ka ó̱yap jáyuvidup joojntykidup, je̱tse'e x'ixta pa̱n pa̱n jatye'e natyijju̱dup
kuká̱tsivada, ve'em tse'e je̱ nu̱ja'vin xpa̱jkti je̱ts taayidup je̱'e̱ ve'e. 3 Ta̱ xa miitse'e je̱
ma̱kk aaj je̱ ma̱kk jo̱o̱t xjaye̱pta, ta̱ ve'e o̱o̱y mtuntsaachpaa'tta je̱tse'e o̱o̱y mtuntonda
a̱ts ka̱jx, ka'a tse'e mnoo'kxta. 4 O̱yam tse'e vye'ema, je̱p tse'e to'k viijn juu' a̱ts
miitse'e ntukna̱a̱jmavaandup, je̱'e̱ts je̱'e̱ ve'e ku a̱tse'e xko̱o̱'ktso̱jktini ve'em ax jo'n a̱tse'e
xtso̱jkti ku a̱tse'e xjaanchja'vi'ukvaandi. 5 Je̱'e̱ ka̱jx tse'e, jaa'myé̱tsta vintso̱ a̱ts miitse'e
xtso̱jkti van'it, vinmayu̱mpijttini, maso̱o̱ktini je̱ mko̱'o̱y joojntykinda, je̱ts toondinuva
ve'em ax jo'n xtso̱o̱'ntkti. Pa̱n ka'a tse'e ve'em xtonda, na̱jkxpts a̱tse'e nyakke̱e̱kni je̱
mtsinto̱vye̱jtu̱nda joma ve'e y'it. 6 Ax mputa̱jkijidupts ya̱'a̱ ve'e ku̱xe'e xkatso̱kta je̱'e̱ juu'
jatye'e tyoondup je̱ jayu juu' ve'e du̱pana̱jkxtup je̱ Nicolás je̱ y'ixpa̱jku̱n, ntso'oxpa̱jkpap
a̱ts je̱'e̱ ve'e juu' ve'e tyoondup. 7 Pa̱n pa̱n jaty xa ve'e je̱m je̱ tyaatsk, va'an tse'e
du̱'amo̱tunaxta juu' ve'e je̱ Espíritu Santo va'nu̱xju̱dup je̱ jaanchja'vivata̱jkta juu' ve'e
nay'amojkijidup je̱m vuxtojtu̱k kajpu̱n ka̱jxm: Pa̱n pa̱n tse'e ma̱a̱daakp, nmo̱'o̱pts a̱ts je̱'e̱
ve'e je̱tse'e du̱ja̱'kxu̱t je̱ ku̱pu̱ta̱a̱jm juu' ve'e joojntykinyajkp, juu' ve'e je̱m ijtp joma ve'e
je̱ Nte'yam je̱ jyayu je̱ jya̱a̱jnda je̱ tya̱jkta."

Pa̱n pa̱n jatye'e nay'amojkijidu je̱p Esmirna

8 'Nu̱ja'yiva jidu̱'u̱m je̱ yakka̱tsu̱yo̱'yva joma ve'e ñay'amókajada je̱ jaanchja'vivata̱jk
je̱m esmiirnait kyajpu̱n ka̱jxm: "Jidu̱'u̱m xa ve'e vya'añ je̱'e̱ pa̱ne'e too'va̱jkp je̱ts u̱x'o̱o̱k,
je̱'e̱ pa̱ne'e uk'o̱o̱'k je̱tse'e jyoojntykpa̱jknuva: 9 Nnu̱ja'vinup xa a̱tse'e pa̱n ti jatye'e
mtoondup mko̱jtstup, vintso̱ ve'e mtsaachpaa'tta je̱tse'e m'ayo̱vda (ó̱yame'e may je̱
o̱'yin xjaye̱pta). Nnu̱ja'vinupts a̱tse'e vintso̱ ve'e mpakó̱tsjada je̱'e̱ pa̱n pa̱n jatye'e
natyijju̱dup israeejlit jáyuda, ax ka'ats je̱'e̱ ve'e jye̱'e̱da, je̱ Satanaasts je̱'e̱ ve'e je̱ jyáyuda.
10 Ka'ats miits je̱'e̱ ve'e xtsa̱'a̱gadat vintso̱ ve'e mtsaachpaa'ttat. Je̱m miitse'eda pa̱ne'e

je kọ'ọyjáyuvap yakjapyoxụntakpámjadap, y'íxupts je'e ve'e vintsọ ve'e y'óyat jets ats miitse'e xkọọ'kjaanchja'vidinit. Majk xaaj ve'e ve'em myaktsaachpaa'tjadat. To'k aaj to'k jọọt tse'e m'íttat ats maat van'it paat ku ve'e m'ọọ'ktat, ve'em tse'e xjayejptinit je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp. 11 Pan pan jaty xa ve'e jem je tyaatsk, va'an tse'e dụ'amọtunaxta juu' ve'e je Espíritu Santo va'nụxjụdup je jaanchja'vivatajkta juu' ve'e nay'amojkijidup jem vuxtojtụk kajpụn kajxm. Pan pan tse'e maadaakp, ka'a tse'e vyintsọtónjụt je tsaachpaatụn juu' ve'e xa'ma kajx ijtnup."

Pan pan jatye'e nay'amojkijidu jep Pérgamo

12 'Nụja'yiva jidụ'ụm je yakkatsụyọ'yva joma ve'e ñay'amókajada je jaanchja'vivatajk jem peergamovit kyajpụn kajxm: "Jidụ'ụm xa ve'e vya'añ je'e pane'e dụmaat je tsojx juu' ve'e mejtsk adoʼom jajpax: 13 Nnụja'vinup xa atse'e pan ti jatye'e mtoondup mkọjtstup jetse'e mtsaanada joma ve'e je Satanás yakkutuk. Ọyamts jeme'e mtsaanada, to'k aaj to'k jọọtts atse'e xmutonda xmupakta, ijtpts atse'e xjaanchjávada. Ọyame'e makk je jayu myaktsaachpaatjidi ku ve'e je Antipas dụyak'ọọ'kti, ka'ats atse'e xjaanchja'vi'atúvidi, je Antipas juu' ve'e je tụvakọjtsụn dụpaam ats kajx jeja je nụmay jayu vyinkujkta ku ve'e vye'nana jem mkajpụn kajxmda, jem joma ve'e je Satanás chụụna. 14 Ax jep tse'e juu' ats miitse'e ntuknaajmavaandup, je'ets je'e ve'e ku ve'e jem miitse'eda pan pan jatye'e dụkamasọ'ọkuvaandup je Balaam je y'ixpajkụn. Je Balaam tse'e dụ'akọjtsi je Balac vintsọ ve'e je israeejlit jayu dụyaktọkintóndat, je'e ve'e ku ve'e dụja'kxta juu' jatye'e yaktukvintsa'kidu je y'apamnaxta jets ku ve'e je kats dụtukmaatjayejpti je kiix ónụkta juu' ve'e ka púkap jyayejptup. 15 Jemts miitse'e xmaadada pan pan jatye'e dụkamasọ'ọkuvaandup je Nicolás je y'ixpajkụn, je ixpajkụn juu' atse'e nkatsajkp. 16 Je'e kajx tse'e, vinmayụmpijttini, masọọktini je mkọ'ọy joojntykinda. Pan ka'ats miitse'e xmasọ'ọkta je mkọ'ọy joojntykinda, nnụnajkxtapts ats miitse'e jets atse'e najkx n'atsoʼoxtún maat je'e juu' ve'e dụkamasọọktup je Nicolás je y'ixpajkụn. Ve'emts atse'e ntónụt maat je tsojx juu' ve'e yap ats n'ávup pítsump. 17 Pan pan jaty xa ve'e jem je tyaatsk, va'an tse'e dụ'amọtunaxta juu' ve'e je Espíritu Santo va'nụxjụdup je jaanchja'vivatajkta juu' ve'e nay'amojkijidup jem vuxtojtụk kajpụn kajxm: Pan pan tse'e maadaakp, nmọ'ọpts ats je'e ve'e jetse'e dụkáyụt je maná juu' ve'e yu'uts ijtp, jets atse'e nmọ'ọt to'k je piʼk pọọ'p tsaaj joma ve'e javyet y'it to'k je nam xaaj juu' ve'e ni pana dụkanụja'vip, je'ejyji ve'e pan pane'e yakmọ'ọp."

Pan pan jatye'e nay'amojkijidu jep Tiatira

18 'Nụja'yiva jidụ'ụm je yakkatsụyọ'yva joma ve'e ñay'amókajada je jaanchja'vivatajk jem tiatiirait kyajpụn kajxm: "Jidụ'ụm xa ve'e vya'añ je Nte'yam je y'Onụk, juu' ve'e je vyiijn ax joʼn je janʼayeeʼnst jets je tyek ax joʼn je bronce juu' ve'e vaʼajts pa'at: 19 Nnụja'vinup xa atse'e pan ti jatye'e mtoondup mkọjtstup, je tsọjkụn juu' ve'e mjayejptup, vintsọ atse'e xjaanchjávada, vintsọ atse'e xmutonda xmupakta, jets vintsọ ve'e je makk aaj je makk jọọt xjayepta, nnụja'vivapts atse'e jets nụyojk miitse'e ụxyam mtonda ats kajx jets ka'a ve'e ku atse'e xjaanchja'vi'ukvaandi. 20 Ọyam tse'e vye'ema, jep xa ve'e juu' ats miitse'e ntuknaajmavaandup, je'ets je'e ve'e ku ve'e xkuvakta je ta'axtajk Jezebel, je'e juu' ve'e natyijjup je Nte'yam je y'ayook kọjtsnajxpa. Tónajits je'e ve'e je y'ixpajkụn dụtukvin'ụụ'n ats je njayu jetse'e ve'em je kats dụtukmaatjayépta je yaa'y je ta'ax juu' ve'e ka púkap jyayejptup jetse'e dụja'kxta juu' ve'e yaktukvintsa'kidup juu' ve'e ka je Nte'yamap. 21 Ta xa ats je'e ve'e nja'itụma'a jetse'e vyinmayụmpítụt; ax ka'ats je'e ve'e vyinmayụmpijt, ka'a tse'e dụmasa'ak je kyọ'ọy too'. 22 Ax je'e pan pan jatye'e panajkxjụdup, pan ka'ats je'e ve'e dụmasọ'ọkta juu' jatye'e je ta'axtajk tyuump, nyakpa'ampétupts ats je'e ve'e je ta'axtajk jets atse'e ọọy ntunyaktsaachpaa'ttat je'e pan pan jatye'e tyukmaattoondup je kyọ'ọy je'e, 23 nyak'ọọ'ktapts ats je'e ve'e pan pan jatye'e je ta'axtajk dụkats'amọtunajxtup. Ax ve'em tse'e nụjom je jaanchja'vivatajk dụnụjávadat jets n'ixkụjxp nmụja'vikụjxp atse'e je jayu je jya'vin jets je vyinma'yụn, ve'em ats miitse'e to'k jado'k juu' nmọ'ọdat pan vintsọ ve'e dụmaatnavyaa'tyju dụmaatnay'akeegaja juu' jatye'e mtoondup mkọjtstup.

24 Ax miitsta pa̱n pa̱n jatye'e ijttup je̱m Tiatira je̱tse'e du̱kapana̱jkxta ya̱ ko̱'o̱y ixpa̱jku̱n
je̱tse'e du̱katonmatsta juu' je̱'e̱ ve'e tyijtup je̱ Satanás je̱ mya̱ja̱ ixpa̱jku̱n, ka'ats a̱ts miitse'e
ti viijnk ntukpava'anda. 25 Ix'itta juu' ve'e mjaye̱jptup van'it paat ku a̱tse'e nmiinnuvat.
26 Pa̱n pa̱n tse'e ma̱a̱daakp je̱tse'e du̱tún juu' jaty a̱tse'e ntsa̱jkp van'it paat ku ve'e y'o̱o̱'ku̱t,
nmo̱'o̱pts a̱ts je̱'e̱ ve'e je̱ kutojku̱n je̱tse'e du̱yakkutojkjat je̱ jayu juu' ve'e tsu̱u̱nidup joma
ve'e may viijn je̱ it je̱ naax, 27 ve'em ax jo'n a̱ts je̱ nTee' xmo̱o̱jy je̱ kutojku̱n. Pa̱n ka'a tse'e
je̱ jayu kya̱tsa̱pá̱kjada, ve'em tse'e du̱tónu̱t ax jo'n je̱ jayu juu' ve'e je̱ pojxu̱n du̱kajp je̱tse'e
du̱tukpo'ova'kxy je̱ naxto'ts; 28 nmo̱o̱yvapts a̱ts je̱'e̱ ve'e je̱ ma̱ja̱ maatsa juu' ve'e ja̱pyji
pítsump. 29 Pa̱n pa̱n jaty xa ve'e je̱m je̱ tyaatsk, va'an tse'e du̱'amo̱tunaxta juu' ve'e je̱
Espíritu Santo va'nu̱xju̱dup je̱ jaanchja'vivata̱jkta juu' ve'e nay'amojkijidup je̱m vuxtojtu̱k
kajpu̱n ka̱jxm."

3

Pa̱n pa̱n jatye'e nay'amojkijidu je̱p Sardis

1 'Nu̱ja'yiva jidu̱'u̱m je̱ yakka̱tsu̱yo̱'yva joma ve'e ñay'amókajada je̱ jaanchja'vivata̱jk
je̱m saardisit kyajpu̱n ka̱jxm: "Jidu̱'u̱m xa ve'e vya'añ je̱'e̱ pa̱ne'e du̱ka̱'mip je̱ Espíritu
Santo je̱ts je̱ vuxtojtu̱k maatsa, je̱ Espíritu Santo, juu' ve'e ijtp je̱m je̱ Nte'yam jya'vin
ka̱jxm je̱tse'e yaktuknu̱kex je̱ jaanchja'vivata̱jk je̱m vuxtojtu̱k kajpu̱n ka̱jxm joma ve'e
ñay'amókajada: Nnu̱ja'vinup xa a̱tse'e pa̱n ti jatye'e mtoondup mko̱jtstup, nnu̱ja'vinupts
a̱tse'e je̱ts óyam miitse'e mjajoojntykada, ni vinxú̱pats a̱ts miitse'e xkatoojnjada. 2 Vijta
ke̱jta, mo̱'o̱da je̱ ma̱kkin juu' jatye'e jaa'ktaampna, juu' ve'e jave̱e̱'n je̱tse'e kyutó̱kiyu̱t,
ku̱x ta̱ a̱tse'e n'ix je̱ts ka'a miitse'e xtonda juu' ve'e o̱y juu' ve'e va'ajts je̱ja je̱ Nte'yam
vyinkujk. 3 Jaa'myé̱tsta je̱ts pana̱jkxta je̱ ixpa̱jku̱n juu' ve'e myakmo̱o̱ydu, vinmayu̱mpijt-
tini, maso̱o̱ktini je̱ mko̱'o̱y joojntykinda. Ku̱x pa̱n ka'a xa miitse'e xmaso̱'o̱kta je̱ mko̱'o̱y
joojntykinda, nnu̱na̱jkxtapts a̱ts miitse'e je̱ts a̱ts miitse'e na̱jkx nkupaadada. Ve'emts
a̱tse'e nje̱'yat ax jo'n je̱ me̱e̱'tspa jye'ya je̱m je̱ jayu tya̱k'am, ka'a ve'e xnu̱jávada pa̱n
vin'it. 4 O̱yam tse'e vye'ema, je̱m tse'e saardisit kyajpu̱n ka̱jxm miitsta pa̱n pa̱n jatye'e
kanaajk'ijtju̱dup ma̱a̱t je̱ to̱kin, ax je̱'e̱ts a̱tse'e nma̱a̱tvídu̱ttap po̱o̱'p xa̱xta, ku̱x ve'em je̱'e̱
ve'e du̱vinmátsjada. 5 Pa̱n pa̱n tse'e ma̱a̱daakp, yakpo̱o̱'pxó̱xupts je̱'e̱ ve'e, ka'ats a̱tse'e
nyaktó̱kiyu̱t je̱ xya̱a̱j je̱p na̱k ku̱jxp joma ve'e javyet je̱ xya̱a̱jta pa̱n pa̱n jatye'e xa̱'ma ka̱jx
joojntykidinup. A̱ts je̱ nTee' je̱ts je̱ y'aangeles, je̱mts a̱tse'e je̱'e̱ vyinkojkmda nva'anu̱t je̱ts
a̱ts je̱ njayu je̱'e̱ ve'eda. 6 Pa̱n pa̱n jaty xa ve'e je̱m je̱ tyaatsk, va'an tse'e du̱'amo̱tunaxta
juu' ve'e je̱ Espíritu Santo va'nu̱xju̱dup je̱ jaanchja'vivata̱jkta juu' ve'e nay'amojkijidup je̱m
vuxtojtu̱k kajpu̱n ka̱jxm."

Pa̱n pa̱n jatye'e nay'amojkijidu je̱p Filadelfia

7 'Nu̱ja'yiva jidu̱'u̱m je̱ yakka̱tsu̱yo̱'yva joma ve'e ñay'amókajada je̱ jaanchja'vivata̱jk je̱m
filadeejlfiait kyajpu̱n ka̱jxm: "Jidu̱'u̱m xa ve'e vya'añ je̱'e̱ pa̱ne'e va'ajts je̱ts tyú̱vam, je̱'e̱
pa̱ne'e du̱ma̱a̱t je̱ yakkutojkpa David je̱ y'avaatsu̱n, je̱'e̱ pa̱ne'e juu' du̱yak'avaatsp, ni pa̱na
xa ve'e kya'o̱'yixju̱ je̱tse'e du̱yak'atóku̱t, nay ve'empa pa̱ne'e juu' du̱yak'atojkp, ni pa̱na
tse'e kya'o̱'yixju̱ je̱tse'e du̱yak'ava'atsu̱t: 8 Nnu̱ja'vinup xa a̱tse'e pa̱n ti jatye'e mtoondup
mko̱jtstup, mpa̱a̱mts a̱tse'e je̱ja miits mvinkujkta to'k je̱ ta̱k'aka̱'a̱ juu' ve'e ava'ajts, juu'
ve'e ni pa̱na ka'o̱'yixjup je̱tse'e du̱yak'atóku̱t. O̱yamts miitse'e ve̱e̱'nji je̱ ma̱kkin xjaye̱pta,
mkutyoonduts miitse'e a̱ts je̱ nka̱ts je̱ n'ayook je̱tse'e mjaa'knapyá̱mjada a̱ts ma̱a̱t. 9 Ax
ve'em tse'e, je̱'e̱da pa̱n pa̱n jatye'e je̱ Satanás du̱ma̱a̱tnapya̱jkju̱dup je̱ts pa̱n pa̱n jatye'e
taayidup ku ve'e vya'anda je̱ts israeejlit jayu je̱'e̱ ve'eda, ntónupts a̱tse'e je̱tse'e viindu̱k
naxka̱da'aky ñapyá̱mjadat je̱m miits mvinkojkmda je̱tse'e du̱kuvá̱ktat je̱ts o̱o̱y a̱ts miitse'e
ntuntso̱kta. 10 Ku̱x tse'e xmuté̱nada ax jo'n a̱tse'e nva'añ, je̱'e̱ ka̱jxts a̱ts miitse'e n'íxtat
njayé̱ptat ku ve'e anañu̱joma je̱ jayu o̱o̱y tyuntsaachpaa'ttat yaja naxviijn je̱tse'e ve'em
o̱y yak'íxu̱t pa̱n pa̱n jaty a̱tse'e xjaanchja'vidup. 11 Tso̱jk a̱tse'e nmiinnuvat. Ix'itta juu'
ve'e mjaye̱jptup je̱tse'e ve'em ni pa̱na mkapa̱jku̱xjadat je̱ o̱'yin juu' ve'e mjaye̱jptup je̱m
tsapjo̱o̱tm. 12 Pa̱n pa̱n tse'e ma̱a̱daakp, ve'emts a̱ts je̱'e̱ ve'e mpá̱mu̱t ax jo'n to'k je̱ ma̱kk

pattẹna jẹp maja tsaptujkp, ni jẹ vin'ítats jẹ'ẹ ve'e kyapítsumut, jẹmts atse'e jẹ'ẹ ñi'kxm nja'at ats jẹ nNte'yam jẹ xyaaj jẹts jẹ Nte'yam jẹ cyiudad jẹ xyaaj, jẹ nam Jerusalén jẹ'ẹ ve'e juu' ve'e jẹm tsapjootm kada'akup, jẹme'e choo'nut joma ve'e jẹ Nte'yam. Ntuknujaayduvapts ats jẹ'ẹ ve'e ats jẹ nnam xaaj. [13] Pan pan jaty xa ve'e jẹm jẹ tyaatsk, va'an tse'e du'amotunaxta juu' ve'e jẹ Espíritu Santo va'nuxjudup jẹ jaanchja'vivatajkta juu' ve'e nay'amojkijidup jẹm vuxtojtuk kajpun kajxm."

Pan pan jatye'e nay'amojkijidu jẹp Laodicea

[14] 'Nuja'yiva jidu'um jẹ yakkatsuyo'yva joma ve'e ñay'amókajada jẹ jaanchja'vivatajk jẹm laodicéait kyajpun kajxm: "Jidu'um xa ve'e vya'añ jẹ'ẹ pane'e jẹ Nte'yam jẹ y'ayook dukojtsnajxp ve'em ax jo'n du'ix dumotu, jẹ'ẹ pane'e duyakkutojkjip nujom juu' jatye'e jẹ Nte'yam pyaam: [15] Nnuja'vinup xa atse'e pan ti jatye'e mtoondup mkojtstup, nnuja'v-inupts atse'e jẹts ka'a atse'e xtuntso'oxpákta jẹts ni ka'a atse'e xtuntsojktuva. Ve'em xa miitse'eda ax jo'n jẹ tsoxk naaj juu' ve'e pa'ajntkji, ka'a tse'e xyuxa ka'a tse'e y'ana. [16] Jẹ'ẹ kajx tse'e kuxe'e ve'em m'itta, ve'emts ats miitse'e ntóndat ax jo'n jẹ jayu du'uu'ts juu' ve'e jẹ jyoot kyakuvujkp. [17] Ve'em xa miitse'e mva'anda jẹts ta miitse'e oy mtun'óyada, ka'a miitse'e ti mka'ijtuxjada; ax ka'a tse'e xnujávada jẹts m'ayoovdup miitse'eda, m'ijttupts miitse'e ve'em ax jo'n jẹ viints jayu jẹts jẹ jayu juu' ve'e nuva'ajts axva'ajts. [18] Jẹ'ẹ kajxts ats miitse'e nkojtsjada jẹtse'e xjóydat juu' atse'e ntaa'kp: jẹ oro juu' ve'e jẹp janjaatp tuy'oya, ve'em tse'e tuuv jẹ o'yin xjayéptat; jẹts jẹ poo'p vit, jẹtse'e mnatyukxóxjadat, ve'em tse'e mkoo'k'ijttinit ax jo'n jẹ jayu juu' ve'e nuva'ajts axva'ajts; jẹts jẹ vintsoojy, jẹtse'e jẹ mviijn xpaajmjadat, ve'em tse'e mkoo'k'ijttinit ax jo'n jẹ viints jayu. [19] Ntuknuujmidup ats jẹ'ẹ ve'e pan pan jaty atse'e ntsojktup jẹtse'e nyaktsaachpaa'tta, ve'emts atse'e ntun jẹtse'e nuyojk oy dutóndat juu' atse'e ntsajkp; ax tun vinkopk tse'e jẹtse'e mvinmayumpijttinit, jẹtse'e xmasooktinit jẹ mko'oy joojntykinda. [20] Ve'em xa atse'e ax jo'n to'k jẹ jayu juu' ve'e kojtspoo'kxp jẹja tak'aagui. Pan pants atse'e x'amotunajxp jẹtse'e jẹ jya'vin duyak'ava'ach, tákapts atse'e jẹm jya'vin kajxm jẹts atse'e n'ítut jẹ'ẹ maat ax jo'n ats jẹ'ẹ ve'e kunmaatkaajy kunmaat'uuk. [21] Pan pan tse'e maadaakp, nmo'opts atse'e jẹ kutojkun jẹtse'e chaanadat ats maat jẹm ats nkutojkun tsuujntkun kajxm, ve'em ax jo'n atse'e nmaadaaky jẹts atse'e ntsuuna ats jẹ nTee' maat jẹm kyutojkun tsuujntkun kajxm. [22] Pan pan jaty xa ve'e jẹm jẹ tyaatsk, va'an tse'e du'amotunaxta juu' ve'e jẹ Espíritu Santo va'nuxjudup jẹ jaanchja'vivatajkta juu' ve'e nay'amojkijidup jẹm vuxtojtuk kajpun kajxm."

4

Jẹ vinja'vin jẹ vintsa'kin juu' ve'e jẹm tsapjootm

[1] Ku ya'a ve'e ñajxy, van'itts atse'e n'ix jẹ tsapjootmit it y'ava'ach, ve'em ax jo'n to'k jẹ tak'aka'a jẹm kuy'avaach. Van'itts atse'e n'amotunajxnuva jẹ ayook juu' atse'e too'vajkp xmukojts jẹ trompeta jo'n. Jidu'um tse'e vyaajñ:

—Pẹtu yam jẹts ats mitse'e ntuk'íxut juu' jatye'e tónjup kótsjup.

[2] Tun to'mayjits atse'e jẹ Espíritu Santo xyaknujkx jẹm tsapjootm. Jẹmts atse'e to'k jẹ kutojkun tsuujntkun n'ix. Jẹm tse'e to'k chuuna. [3] Ve'emts jẹ'ẹ ve'e y'ajaj y'atu'kx ax jo'n jẹ jaspe tsaaj ukpu jẹ cornalina tsaaj juu' ve'e ta'kxp matskp. Jẹja kutojkun tsuujntkun pa'ayi tse'e to'k jẹ ii'tsuts juu' ve'e tsoxk ajajp ata'kxp ax jo'n jẹ esmeralda tsaaj tyu'kx myátsuk. [4] N'ixts atse'e ii'px maktaaxk jẹ kutojkun tsuujntkun juu' ve'e dunaa'víttup jẹ kutojkun tsuujntkun. Jẹm tse'e chaanada vye'na nu'ii'px maktaaxk jẹ mújit jáyuda, poo'p xaxta, jẹts jẹ oro corona juu' ve'e jẹm kyuvajkmda. [5] Jẹ kutojkun tsuujntkun juu' ve'e jẹm itukojkm, jẹm tse'e tyumpítsum jẹ vítsuk, jẹ añu tyumpuj tyuntsa'pxy, jẹ añu tyumpu'u tyunmaa't. Jẹm tse'e jẹ kutojkun tsuujntkun vyinkojkm tyoy vuxtojtuk jẹ kujajpa jẹ kuta'kxpa, jẹ'ẹts jẹ'ẹ ve'e ñukajtsp jẹ Espíritu Santo, juu' ve'e ijtp jẹ jaanchja'vivatajk maat jẹm vuxtojtuk kajpun kajxm joma ve'e ñay'amókajada. [6] Jẹm tse'e jẹ kutojkun tsuujntkun

vyinkojkm vye'niva to'k je joy it juu' ve'e ke'xp ax jo'n je maaxy naaj juu' ve'e je ixun jo'n,
tukke'xnajxpts je'e ve'e ax jo'n je cristaajl.

Joma tse'e je kutojkun tsuujntkun, jéjava tse'e víduta numaktaaxk je joojntykiva, tum
je viijn tse'e jyayejptup je ñi'kx je kyopk, ve'em jep ñaadup ve'em jeja vyinkujk. [7] Muto'k je
joojntykiva, ve'em tse'e kye'ex ax jo'n je león; je mumejtsk, ax jo'n je tsapkaaj; je mutoojk,
ve'em tse'e je vyiijn je y'aaj ax jo'n je jayu; je mumaktaaxk, ve'em tse'e kye'ex ax jo'n
je vijtsun ku ve'e jyeyy. [8] Nuto'k jaty tse'e tojtuk je kyeekun dujayepta, tum je viijn tse'e
jyayejptup jem ñi'kxmda kyojmda jets jep kyeekun pa'tkup paat. Ka'a tse'e kyojts'atúvada
jaxuujun jatso'p. Jidu'um tse'e vya'anda:

Va'ajts, va'ajts, va'ajts,
Maja Vintsán, Nte'yam, mits tse'e nujom mka'mikujxp,
mits xa ve'e m'ijt, mits tse'e uxyam m'ijtp, mítsam tse'e m'ijtnup.
Jidu'um tse'e vya'anda.

[9] Ax vinnaajknáxts je joojntykiva dumo'oda je majin je jaanchin, je vintsa'kin, jets
je kukojtsun je'e pane'e tsuunip jem je kutojkun tsuujntkun kajxm jetse'e xa'ma kajx
jyoojntyka, [10] vanxup naxpa tse'e je nu'ii'px maktaaxk mújit jayu duvinkoxkténada jetse'e
duvinjávada duvintsa'agada je'e pane'e joojntykip xa'ma kajx, jetse'e je y'ooro corónada
dupamda jem je kutojkun tsuujntkun vyinkojkm jetse'e jidu'um vya'anda:

[11] Maja Vintsán, Nte'yam,
mvinmajtsjup xa mitse'e jetse'e xjayejpnit je majin je jaanchin, je vintsa'kin, jets je
kutojkun,
mitse'e nujom juu' jaty mpaam;
kux ve'eme'e xtsak,
je'e kajx tse'e nujom juu' jaty jyeja,
mits tse'e myakjeji.
Jidu'um tse'e vya'anda.

5

Je nak axaa'ch

[1] Ax je'e pane'e tsuunip jem kutojkun tsuujntkun kajxm, jemts atse'e n'ix y'aka'yun ka'm
dumats'it to'k je nak axaa'ch. Vinja'ats je'e ve'e je nak, ve'em jeñi'kxm ve'em jep y'akujkp.
Vuxtojtuk je'e ve'e je tsa'yun tuk'ana'ach. [2] N'ixts atse'e to'k je makk ángeles juu' ve'e
makk kojts. Jidu'um tse'e vyaajñ:

—¿Pan tse'e duvinmajtsjup jetse'e je nak axaa'ch duyak'ava'atsut jetse'e je cha'yun
dupajkjat juu' ve'e tuk'ana'ach?

[3] Ax juu' ve'e jem tsapjootm, ukpu yaja naxviijn, ukpu jep naxviijnit itupa'tkup, ni
pana tse'e kyave'na juu' ve'e o'yixjup jetse'e je nak axaa'ch duyak'ava'atsut ukpu du'íxut.
[4] Ooyts atse'e ntunnañuyaaxji kux ni pana ve'e kyayakpaaty juu' ve'e duvinmajtsjup jetse'e
duyak'ava'atsut ukpu du'íxut. [5] Van'itts atse'e nuto'k je mújit jayu xnuujmi:

—Kadi mya'axy. Je'e pane'e León yaktijp, je Judá jets je yakkutojkpa David je chaan
je kyooj, je'e tse'e maadaak jetse'e ve'em y'o'yixju jetse'e duyak'ava'atsut je nak axaa'ch
jetse'e je cha'yun dupajkjat.

[6] Van'itts atse'e n'ix to'k tyena. Carnero Onukts je'e ve'e yaktij. Jem je'e ve'e tyena
joma ve'e je kutojkun tsuujntkun, jem numaktaaxk joojntykiva jets mújit jayu akojkmda.
Ax juu'ts jeme'e ténip, ve'emts je'e ve'e kye'ex jets távani ve'e y'uk'aa'k ku ve'e vyaajñ
vintsa'kin, van'it tse'e jyoojntykpajknuva. Vuxtojtuk tse'e je vyaj vuxtojtuk tse'e je vyiijn.
Je vyiijn, je'ets je'e ve'e ñukajtsp je Espíritu Santo, juu' ve'e ijtp jem je Nte'yam jya'vin
kajxm jetse'e yakkex to'k it to'k naxviijn. [7] Van'itts je'e ve'e ojts dutukkakonva'ach je
nak axaa'ch juu' ve'e jem y'aka'yun ka'm myats'ijtp je'e pane'e tsuunip jem kutojkun
tsuujntkun kajxm. [8] Ku ve'e dukaajn je nak axaa'ch, van'it tse'e je numaktaaxk joojntykiva
jets je nu'ii'px maktaaxk mújit jayu, je'e tse'e duvinkoxkténidu je'e pane'e yaktijp Carnero
Onuk. Kakje'e tse'e je mújit jáyuda jem dumaadada je arpa kov jets je oro apajkin juu' ve'e

ojtsta maat je poom. Je poom, je'ets je'e ve'e ñukajtsp je Nte'yam je jyayu je chapkatsta.
9 Ya nam uv tse'e tyukvin'aavdu je'e pane'e yaktijp Carnero Onuk. Jidu'um tse'e y'aavdi:
Mits xa ve'e mvinmajtsjup jetse'e xkónut je nak axaa'ch jetse'e je cha'yun xpajkjat,
kux mitse'e vintsa'kin mvaan,
mits je m'oo'kun kajx tse'e xyaknatyukpitsumvaatsjidi jetse'e y'ijttinit je Nte'yam je jyayu,
vinxupe'e je ke'xpa,
nuvinxupe'e je jayu juu' ve'e kojtstup oyjuu' ayooka,
nuvinxupe'e je jayu chaanada to'k it to'k naxviijn.
10 Je'eda ve'e tuxpum yakkutojkpada jets tee'tajkta,
je'e tse'e je Nte'yam dumutoondup dumupajktup,
yakkutojkjadapts je'e ve'e je jayu juu' ve'e to'k it to'k naxviijn tsuunidup.
Jidu'um tse'e y'aavdi.
11 Van'itts atse'e n'ix numay ooy je ángeles, ñaa'víttupts je'e ve'e je kutojkun tsujntkun,
je joojntykivada, jets je mújit jáyuda. Millón amts je'e ve'e je ángeles vye'nada, nutooj
numa'aj, 12 N'amotunajx ats je'e ve'e ku ve'e makk kyotsta. Jidu'um tse'e vyaandi:
Je'e pane'e yaktijp Carnero Onuk,
je'e tse'e duvinmajtsjup jetse'e je kutojkun yakmooynit jets je o'yin, je vijin je kejun jets
je makkin, je vintsa'kin, je majin je jaanchin, jets je oy nukojtsin.
Jidu'um tse'e vyaandi.
13 N'amotunajxpats atse'e nujom pan pan jatye'e je Nte'yam pyaam juu' ve'e ijttup jem
tsapjootm, yaja naxviijn, jep naxviijnit itupa'tkup, jets jem maaxy najootm. Jidu'um tse'e
vyaandi:
Je'e pane'e je kutojkun tsujntkun dutuktsuunip
jets je'e pane'e yaktijp Carnero Onuk,
je'eda tse'e dujayejptinup je oy nukojtsin, je vintsa'kin, je majin je jaanchin, jets je
kutojkun.
¡Ve'em tse'e y'ijtnit xa'ma kajx!
Jidu'um tse'e vyaandi.
14 Je numaktaaxk joojntykiva, jidu'um tse'e vyaandi:
—¡Amén!
Van'it tse'e je nu'ii'px maktaaxk mújit jayu kyoxkténidi jetse'e duvinja'vidi duvintsa'kidi je'e pane'e joojntykip xa'ma kajx.

6

Je vuxtojtuk tsa'yun

1 Van'itts atse'e n'ix je'e pane'e yaktijp Carnero Onuk, je'e tse'e dupajkji muto'k je
vuxtojtuk tsa'yun. Van'itts atse'e n'amotunajxy je muto'k joojntykiva makk kyajts, ve'em
ax jo'n je añu ya'axy. Jidu'um tse'e vyaajñ:
—¡Minu jets ixu!
2 Van'itts atse'e n'ix to'k je poo'p caballo. Juu' tse'e tuktsuunijup, jemts je'e ve'e
dumats'it to'k je arco. Van'it tse'e yakmooy to'k je corona, jetse'e ve'em maadaakpa
ñujkx.
3 Ku ve'e je'e pane'e yaktijp Carnero Onuk, je'e tse'e dupajkji je mumejtsk tsa'yun,
van'itts atse'e n'amotunajxy je mumejtsk joojntykiva vyaajñ:
—¡Minu jets ixu!
4 Van'it tse'e pyítsum jado'k je caballo, tsaptsts je'e ve'e y'ijt. Juu' tse'e tuktsuunijup,
yakmooyts je'e ve'e je kutojkun jetse'e dujak'atso'oxtóndat je jayu juu' ve'e tsuunidup
to'k it to'k naxviijn jetse'e ve'em dujaknaajk'oo'kjadat vimpit atuj. Yakmooyts je'e ve'e
to'k je maja tsojx.
5 Ku ve'e dupajkji je mutoojk tsa'yun, van'itts atse'e n'amotunajxy je mutoojk joojn-
tykiva vyaajñ:
—¡Minu jets ixu!

Van'itts ạtse'e n'ix to'k jẹ yạk caballo. Juu' tse'e tuktsụụnijup, jẹmts jẹ'ẹ ve'e kyạ'm dụmạạda to'k jẹ tạ'yụn. 6 Van'itts ạtse'e n'amọtunajxy jẹm joojntykiva akojkmda to'k jẹ
ayook juu' ve'e vaan:
—To'k kíloji jẹ trigo ku ve'e to'k xạạj dụnụtún jẹts mẹjtsk kilo jẹ cebada ku ve'e to'k xạạj
dụnụtún. Ax ka'a tse'e xyakvintọ́kidat jẹ olivos aceite jẹts jẹ tsaaydum pa'ajk nạạj.
7 Ku ve'e dụpạjkji jẹ mumaktaaxk tsa'yụn, van'itts ạtse'e n'amọtunajxy jẹ mumaktaaxk
joojntykiva vyaajñ:
—¡Minụ jẹts ixụ!
8 Van'itts ạtse'e n'ix to'k jẹ po'ts caballo. ẹọ'kụnts jẹ'ẹ ve'e xyạạj juu' ve'e tuktsụụnijup.
Jẹmts jẹ'ẹ ve'e pyametsjụ jẹ'ẹ juu' ve'e tyijp ọọ'kpa it. Yakmọọyts jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e
dụyakkutojkjat to'k viijn jẹ jayu juu' ve'e tsụụnidup yaja naxviijnit itụkụjx, jẹtse'e jẹ jayu
dụtukyak'ọọ'kụt jẹ atso'ox, jẹ yooj, jẹ pa'am, jẹts jẹ mu'uk tạ́nụk. Juu' tse'e jatoojk viijn jẹ
jayu, ax ka'a tse'e dụyakkutojkjat.
9 Ku jẹ'ẹ ve'e dụpạjkji jẹ mumugọọxk tsa'yụn, van'itts ạtse'e n'ix jẹm yọjxpẹjtụn pa'tkum
jẹ'ẹ jẹ jyọọtta jẹ jya'vinda juu' ve'e jẹ jayu yak'ọọ'kjụdu ku ve'e jẹ Nte'yam dụpanạjkxti
jẹtse'e jẹ y'ayook dụ'ava'nidi, 10 mạkkts jẹ'ẹ ve'e kyọjtsti, jẹtse'e vyaandi:
—Va'ajts Mạjạ Vintsạ́n, mkutyuump xa mitse'e juu' ve'e mkạjtsp, ¿vin'ítnumts mits jẹ'ẹ
ve'e xtukkuvẹ́ttat jẹ naxviijnit jayu juu' ạạtse'e xyak'ọọ'ktu?
11 Van'itts jẹ'ẹ ve'e yakmọọydi jẹ pọọ'p vit jẹtse'e yaknụụjmidi jẹts javẹẹ'ne'e jyaa'k'a'íx-
tat, van'it paat ku ve'e pyo'okụt pạn nụvinxụpe'e y'ọọ'ktat jẹ y'utsta jẹ y'ajchta jẹts
jẹ y'utsta jẹ cha'ạda juu' ve'e jẹ Cristo dụvinja'vidup dụvintsạ'kidup, juu' ve'e jẹ jayu
yak'ọọ'kjadap ax jo'n jẹ'ẹ ve'e jyajtti.
12 Ku ve'e jẹ'ẹ pạne'e yaktijp Carnero Onụk, jẹ'ẹ tse'e dụpạjkji jẹ mutojtụk tsa'yụn,
van'itts ạtse'e n'ix jẹts va'ajts mạkke'e tyun'ojxi. Yạk tse'e vyimpijtni jẹ aampa xạạj, ve'em
ax jo'n jẹ yạk vit juu' ve'e jẹ jayu natyukxọjxjup ku ve'e kyu'ọọ'kjini. Jẹ nụụ'pụn jo'n tse'e
chaptsikạjxni jẹ aampa pọ'ọ. 13 Kụstạjkidu tse'e jẹ maatsa yaja naxviijn, ve'em ax jo'n jẹ
higo kụp dụyakkụstạka jẹ tyạạjm ku ve'e jẹ mạkk pọj xyinụyọ'ọyjụ. 14 Ve'em tse'e yạ tsajmit
it tyọ́kini, ve'em ax jo'n jẹ nạk yak'axaa'tsni, viijnk tsọ ve'e yakpạạmni nụjom jẹ kọpk jẹ
kẹẹts jẹts jẹ naax juu' ve'e jẹm maaxy nạạj akojkm. 15 Jẹ yakkutojkpatạjk juu' ve'e yaja
naxviijn, nayyo'tsjidinuts jẹ'ẹ ve'e jẹp aajntkup jẹts kọpk kẹẹts akujkp, nay vanxụ́pjidava
juu' ve'e dụnụmạ́jidup, jẹ tojpatạjk jẹ vyintsạnda jẹts jẹ kumeen jáyuda mạạt jẹ mạkk
jáyuda, jẹ joyụtoompa jáyuda jẹts jẹ naspạka jáyuda. 16 Jidụ'ụm tse'e dụnụụjmidi jẹ kọpk
jẹ kẹẹts:
—Naxkạda'akụ yam ạạts nmi'kxm jẹts ạạtse'e xyo'otsụt, ve'emts ạạtse'e xkapaa'tụt jẹ'ẹ
pạne'e dụtuktsụụnip jẹ kutojkụn tsụụjntkụn jẹts ạạtse'e xkapaatpat jẹ mạkk tsaachpaatụn
juu' ve'e yakjẹ́jap jẹ'ẹ jẹ y'ẹjkụn kạjx pạne'e yaktijp Carnero Onụk, 17 kụx tạ́vani ve'e
dụpaatni jẹ xạạj ku ve'e jẹ mạkk tsaachpaatụn jyẹja. ¿Pạn tse'e nvaat dụmutẹ́nap?

7

Jẹ'ẹda pạn pạn jatye'e yaktukkọnvaatstu jẹ israeejlit jáyuda

1 Van'itts ạtse'e n'ix nụmaktaaxk jẹ ángeles tyẹ́nada maktaaxk esquina yaja naxviijnit
itụkụjx, ka'a tse'e dụyakjatta jẹtse'e pyọ́jụt yaja naxviijn ukpụ jẹm maaxy nạviinm, jẹtse'e
ni to'ka jẹ kụp kyapọjụyọ'ọyụt. 2 N'íxpats ạtse'e jado'k jẹ ángeles, jẹm jẹ'ẹ ve'e myets joma
ve'e jẹ xạạj pyítsum. Jẹmts jẹ'ẹ ve'e dụmạạda jẹ tsa'yụn juu' ve'e jẹ joojntyk Nte'yam jyẹ'ẹ.
Jẹ ángeles tse'e mạkk dụmukọjts jẹ nụmaktaaxk ángeles juu' ve'e jẹ kutojkụn yakmọọydu
jẹtse'e dụyakvintọ́kidat yạ naxviijnit it jẹts jẹ maaxy nạạj. 3 Jidụ'ụm tse'e dụnụụjmidi:
—Ka'a tse'e xyakvintọ́kidat jẹ naxviijnit it, jẹ maaxy nạạj, ukpụ jẹ kụp, van'ítnume'e
ku ạạtse'e mpạạjmjadat jẹ nNte'yamamda jẹ cha'yụn jẹm vyimpọ́kkumda pạn pạn jatye'e
mutoojnjụdup mupạjkjụdup.
4 Van'itts ạtse'e n'amọtunajxy nụvinxụp jẹ'ẹ ve'eda pạn pạn jatye'e jẹ tsa'yụn yak-
pạạjmjidu. Nụmọ́kupx javụjxtkupxụk maktaaxk miijl tse'e y'ijtti, yaktukkọnvaatstu tse'e
nụjom jẹ jạkạ'ạ juu' ve'e jẹ israeejlit jáyuda. 5 Nụmakmẹjtsk miijle'e jẹ tsa'yụn yakpạạjmjidi

je̱ Judá je̱ chaan je̱ kyo̱o̱j, nu̱makme̱jtsk miijl je̱ Rubén jye̱'e̱, nu̱makme̱jtsk miijl je̱ Gad
jye̱'e̱, [6] nu̱makme̱jtsk miijl je̱ Aser jye̱'e̱, nu̱makme̱jtsk miijl je̱ Neftalí jye̱'e̱, nu̱makme̱jtsk
miijl je̱ Manasés jye̱'e̱, [7] nu̱makme̱jtsk miijl je̱ Simeón jye̱'e̱, nu̱makme̱jtsk miijl je̱ Leví jye̱'e̱,
nu̱makme̱jtsk miijl je̱ Isacar jye̱'e̱, [8] nu̱makme̱jtsk miijl je̱ Zabulón jye̱'e̱, nu̱makme̱jtsk miijl
je̱ José jye̱'e̱, nu̱makme̱jtsk miijl je̱ Benjamín jye̱'e̱va.

Je̱ nu̱may jayu juu' ve'e po̱o̱'p xa̱xta

[9] Ku ya̱'a̱ ve'e ñajxy, van'itts a̱tse'e n'ix va'ajts nu̱may a̱a̱'k je̱ jayu, kamacho̱o̱vna, je̱me'e
tyé̱nada je̱ kutojku̱n tsu̱u̱jntku̱n vyinkojkm je̱ts je̱m je̱'e̱ vyinkojkm pa̱ne'e yaktijp Carnero
Onu̱k. To'k it to'k naxviijnts je̱'e̱ ve'e cho̱o̱'nda, anañu̱joma je̱ ke̱'xpa, anañu̱joma je̱ aaj je̱
ayook, je̱ts anañu̱joma je̱ naax je̱ kajpu̱n. Po̱o̱'p xa̱xts je̱'e̱ ve'eda. Je̱m tse'e du̱mats'itta je̱
tu̱u̱xu̱x aajy, [10] je̱tse'e ma̱kk kyo̱tsta. Jidu̱'u̱m tse'e vya'anda:

—Je̱ Nte'yam, juu' ve'e du̱tuktsu̱u̱nip je̱ kutojku̱n tsu̱u̱jntku̱n, je̱ts je̱'e̱ pa̱ne'e yaktijp
Carnero Onu̱k, xyaktso̱o̱kumduts u̱u̱'m je̱'e̱ ve'eda.

[11] Ax anañu̱joma je̱ ángeles, je̱mts je̱'e̱ ve'e vídu̱ta du̱naa'té̱nada je̱ kutojku̱n tsu̱u̱jntku̱n
je̱ts je̱ mújit jáyuda ma̱a̱t je̱ nu̱maktaaxk joojntykivada, je̱tse'e je̱ vyiijnda je̱ y'aajta
du̱tukpaatti je̱ it juu' ve'e je̱m je̱ kutojku̱n tsu̱u̱jntku̱n vyinkojkm, je̱tse'e je̱ Nte'yam
du̱vinja'vidi du̱vintsa̱'kidi. [12] Jidu̱'u̱m tse'e vyaandi:

¡Amén! Je̱ o̱y nu̱ko̱jtsin, je̱ majin je̱ jaanchin, je̱ vijin je̱ ke̱ju̱n, je̱ kuko̱jtsu̱n je̱ts je̱ vintsa̱'kin,
je̱ kutojku̱n je̱ts je̱ ma̱kkin,
je̱ nNte'yamamda tse'e du̱jaye̱jpnup nu̱jom ya̱'a̱ xa̱'ma ka̱jx. Amén.

[13] Van'it tse'e nu̱to'k je̱ mújit jayu a̱ts x'amo̱tutu̱vi:

—¿Pa̱nts ya̱'a̱ ve'eda juu' ve'e po̱o̱'p xa̱x? ¿Jomas ya̱'a̱ ve'e cho̱o̱'nda?

[14] Van'itts a̱tse'e nnu̱u̱jmi:

—Ka'a a̱tse'e nnu̱java. Nvaat a̱tse'e xvaajnjat.

Van'itts a̱tse'e xnu̱u̱jmi:

—Je̱'e̱ xa ya̱'a̱ ve'eda juu' ve'e je̱ ma̱kk tsaachpaatu̱n du̱yaknajxtu, pa̱n pa̱n jatye'e je̱ vyit
du̱pojtu je̱tse'e du̱yakpo̱o̱'pidi je̱'e̱ je̱ ñu̱u̱'pu̱n ka̱jx pa̱ne'e yaktijp Carnero Onu̱k. [15] Je̱'e̱
ka̱jx tse'e y'itta je̱m je̱ Nte'yam je̱ kyutojku̱n tsu̱u̱jntku̱n vyinkojkm je̱tse'e du̱vinjávada
du̱vintsa̱'a̱gada jóvum xa̱a̱j jóvum tsooj je̱m mya̱ja̱ tsapta̱jkm; je̱'e̱ pa̱ne'e yaktijp Carnero
Onu̱k, je̱'e̱ tse'e íxjidinup jaye̱jpjidinup je̱tse'e y'ijtnit je̱'e̱ ma̱a̱tta. [16] Ka'a tse'e je̱ yooj je̱
ta̱a̱tsa du̱'ukyaknajxtinit, ka'a tse'e je̱ aampa xa̱a̱j y'ukyaktoojyjidinit, ka'ats je̱'e̱ ve'e je̱ an
y'ukpaatjidinit, [17] ku̱x je̱'e̱ pa̱ne'e yaktijp Carnero Onu̱k, juu' ve'e ijtp joma ve'e je̱ kutojku̱n
tsu̱u̱jntku̱n, je̱ carnero vinténiva jo'nts je̱'e̱ ve'e y'ix'ítjadat je̱tse'e yakna̱jkxjadat joma ve'e
je̱ tsoxk na̱a̱j myu'ut juu' ve'e joojntykinyajkp. Je̱ Nte'yam tse'e yakke̱e̱ku̱xjadap nu̱jom je̱
vyinna̱a̱jta, ka'a tse'e y'ukyaaxtinit.

8

Je̱ muvuxtojtu̱k tsa'yu̱n je̱ts je̱ po̱o̱m ajo̱jkin juu' ve'e tum je̱ oro

[1] Ku ve'e je̱'e̱ pa̱ne'e yaktijp Carnero Onu̱k, je̱'e̱ tse'e du̱pa̱jkji je̱ muvuxtojtu̱k tsa'yu̱n,
van'it tse'e je̱m tsapjo̱o̱tm nu̱jom juu' jaty y'amo̱'tku̱jx kojkm hora jo'n. [2] Van'itts a̱tse'e
n'ix je̱ nu̱vuxtojtu̱k aangelesta juu' ve'e je̱m je̱ Nte'yam vyinkojkm ténidup, je̱'e̱da tse'e
yakmo̱o̱ydu vuxtojtu̱k je̱ trompeta. [3] Van'it tse'e jye̱'y jado'k je̱ ángeles ma̱a̱t to'k je̱
po̱o̱m ajo̱jkin juu' ve'e tum je̱ oro. Van'it tse'e du̱vinkuva'ki je̱ po̱o̱m jo̱jkpe̱jtu̱n je̱tse'e
yakmo̱o̱jy may je̱ po̱o̱m je̱tse'e du̱tukma̱a̱tvintsa̱'a̱gat je̱ tsapka̱ts juu' ve'e je̱ Nte'yam je̱
jyayu kyo̱jtstup, je̱m tse'e du̱vintsa̱'a̱gat joma ve'e je̱ po̱o̱m jo̱jkpe̱jtu̱n juu' ve'e tum je̱ oro,
juu' ve'e ijtp je̱m je̱ kutojku̱n tsu̱u̱jntku̱n vyinkojkm. [4] Van'it tse'e je̱ po̱o̱m jo̱k pyojtu̱k ma̱a̱t
je̱ Nte'yam je̱ jyayu je̱ chapka̱tsta juu' ve'e je̱ ángeles tyukvinja̱jkp je̱ po̱o̱m jo̱jkpe̱jtu̱n juu'
ve'e tum je̱ oro, je̱tse'e jya̱k je̱m je̱ Nte'yam vyinkojkm. [5] Van'it tse'e je̱ ángeles du̱ka̱a̱jn
je̱ po̱o̱m ajo̱jkin je̱tse'e du̱yak'ujts ma̱a̱t je̱ yo̱jxpe̱jtu̱n ja̱mpajk. Van'it tse'e du̱ku̱ska̱'a̱
yaja naxviijn. Ku ve'e ve'em du̱tuujn, van'it tse'e je̱ vítsu̱k tyunta̱a̱'pu̱k, je̱ añu tyumpu̱j
tyuntsa'pxy, je̱ añu tyumpu'u tyunma̱a̱'t, ma̱kk tyun'ojxini.

Je trompétada

6 Van'it tse'e ñay'apaajmtkijidi je nuvuxtojtuk ángeles juu' ve'e dumaatta je trompeta
jetse'e dutukxo'oxtat.
7 Ku ve'e je muto'k ángeles dutukxuux je trompeta, van'it tse'e yaja naxviijn jyeji je taaxt
jets je jaajn, je nuu'pun mutaka. Tooy tse'e to'k viijn ya naxviijnit it; juu' tse'e jamejtsk
viijn, ka'a tse'e tyoojy; tokyajxpa tse'e je tsoxk kup jets nujom je aajy je ojts.
8 Ku ve'e je mumejtsk ángeles dutukxuux je trompeta, van'it tse'e jem maaxy najootm
yakkex to'k juu' ve'e ve'em íxuvip ax jo'n to'k je maja kopk, tooyp tse'e vye'na. Van'it tse'e
to'k viijn je maaxy naaj nuu'pun vyimpijtkujx; juu' tse'e jamejtsk viijn, ka'ats je'e ve'e
nuu'pun vyimpijt. 9 eo'kkajxtu tse'e to'k viijn juu' ve'e jem maaxy najootm joojntykidup;
juu' tse'e jamejtsk viijn, ka'ats je'e ve'e y'oo'kti. Vintokikajxtuva tse'e je barco juu' ve'e
ijttu to'k viijn jem maaxy najootm; juu' tse'e jamejtsk viijn je maaxy naaj, ka'a tse'e je
barco jem vyintókidi.
10 Ku ve'e je mutoojk ángeles dutukxuux je trompeta, van'it tse'e to'k je maatsa chaa'n
jem tsajviinm, je kuno'kun jo'n tse'e tyoy, jetse'e ñaxkadaaky joma ve'e to'k viijn je maja
naaj jets je mo'tpa naaj; juu' tse'e jamejtsk viijn je maja naaj jets je mo'tpa naaj, ka'ats
je'e ve'e jem ñaxkadaaky. 11 Ajénjots je'e ve'e xyaaj je maatsa, ta'am ojts aajy je'e ve'e
kyatsapítsum, je'e kajx tse'e je naaj vyimpijtkujx ta'am. Numay tse'e je jayu tyun'oo'kti
kux va'ajts ta'ame'e je naaj.
12 Ku ve'e je mumaktaaxk ángeles dutukxuux je trompeta, van'it tse'e vyintoki to'k viijn
je aampa xaaj, je aampa po'o, jets je maatsa; juu' tse'e jamejtsk viijn je aampa xaaj, je
aampa po'o, jets je maatsa, ka'ats je'e ve'e vyintoki. Ve'em tse'e kyakujaj kyakutu'kx je
aampa xaaj, je aampa po'o, ukpu je maatsa maktaaxk hora ku ve'e xyuujuni jets maktaaxk
hora ku ve'e cho'oini kyoo'tsini.
13 Ku atse'e n'ix, van'itts atse'e n'amotunajxy to'k je ángeles makk jidu'um vyaajñ, jeyyp
tse'e vye'na jem tsajm itukojkm:
—¡Ayoov xa je'e ve'e je jyootta ka to'k náxap pan pan jatye'e tsuunidup jem naxviijnit
it kajxm, kux tun támani xa je'e ve'e jetse'e je janutoojk ángeles dutukxo'oxtat je
trompétada!

9

1 Ku ve'e je mumugooxk ángeles dutukxuux je trompeta, van'itts atse'e n'ix to'k je
maatsa juu' ve'e tsoo'n jem tsajviinm jetse'e ñaxkadaaky yaja naxviijn, je maatsa tse'e
yakmooy to'k je avaatsun je jot jye'e juu' ve'e ooy tyunkaaka. 2 Van'it tse'e duyak'avaach
je jot. Jep tse'e pyítsum je jok, ve'em ax jo'n je maja jantoojntykun jok. Je jok tse'e
duyakkoo'tsikajx je aampa xaaj jets ya tsajmit it. 3 Jem tse'e jok akojkm pyítsumdi
je tánukta juu' ve'e je paach jo'n íxuvidup, jetse'e ñaxjeyydi yaja nujom naxviijnit
itukujx. Yakmooydu tse'e je tánuk je kutojkun vintso ve'e je jayu duyaktsaachpaa'ttat,
ve'em ax jo'n je kaa'pyk je jayu duyaktsaachpaa'ty. 4 Yaknuujmidu ve'e jets ka'a ve'e
duyakvintókidat je aajy je ojts juu' ve'e yaja naxviijnit itukujx, ni ti kupa, jets ni tía
juu' ve'e tsoxk, je'ejyji ve'e yaktsaachpaa'ttap je jayu juu' ve'e dukajayejptup je Nte'yam
je cha'yun jem vyimpókkum. 5 Ax ka'a tse'e yakmasookti jetse'e je jayu duyak'oo'ktat,
je'e ve'e jetse'e je jayu duyaktsaachpaa'ttat mugooxk po'o. Je tsaachpaatun juu' ve'e
yakjéjidu, ve'emts je'e ve'e yakjava ax jo'n je jayu je kaa'pyk tyupju. 6 Ku ve'e ve'em tyónjut
kyótsjut, jyoo'k'íxtidinup tse'e je jayu vintso ve'e y'oo'ktat, ax ka'a tse'e y'o'yixjadat;
ja'oo'kuva'andap tse'e, ka'a tse'e y'oo'ktat.
7 Apaamdukada tse'e je tánuk ax jo'n numay aa'k je caballo juu' ve'e apaamdukada
jetse'e y'atso'oxtóndat. Jem tse'e kyuvajkm dujayepta juu' ve'e je oro corona jo'n ke'xp;
ve'em tse'e je vyiijnda je y'aajta ax jo'n je jayu, 8 ve'em tse'e je vyaajyta ax jo'n je ta'axtajk
je vyaajy, ve'em tse'e je tyaatsta ax jo'n je león jye'e. 9 Je pojxun tse'e natyukxojxjudup
ax jo'n je nuxoya. Ve'em tse'e je kyeekun duyaknee'emda ax jo'n myotu ku ve'e je caballo
may je carro dupavuu'n ku ve'e je atso'ox toonk du'anómada. 10 Jem tse'e tyo'xta jajm

dumaadada je tyajpun, ve'em ax jo'n je kaa'pyk jye'e, juu' ve'e tyuktáptap je jayu jetse'e mugooxk po'o duyaktsaachpaa'ttat. [11] Jyayejptup tse'e to'k juu' ve'e ka'mijidup, je ko'oy aangelests je'e ve'e juu' ve'e jep kaak jótup. Je ángeles, Abadoonts je'e ve'e yaktij je hebreo aaj. Yakvintókivats je'e ve'e kyatsapítsum.

[12] Najx tse'e je muto'k tsaachto'nun, ax miimpnum tse'e jamejtsk.

[13] Van'it tse'e je mutojtuk ángeles dutukxuux je trompeta. Van'itts atse'e n'amotunajxy to'k je ayook juu' ve'e pítsump jep maktaaxk esquina itakujkp juu' ve'e jem pooom jojkpejtun kajxm juu' ve'e tum je oro jets juu' ve'e jem je Nte'yam vyinkojkm ijtp. [14] Jidu'um tse'e dunuujmi je ángeles juu' ve'e dumaat je trompeta:

—Mukeja je numaktaaxk ángeles juu' ve'e mutsómada jem joma ve'e je éufratesit maja naaj.

[15] Ve'em tse'e yakmukéjidi je numaktaaxk ángeles jetse'e je jayu duyak'oo'kkáxtat to'k viijn; juu' tse'e jamejtsk viijn je jayu, ax ka'ats je'e ve'e duyak'oo'ktat. Yaktuknupaajmtkidu ve'e je hora, je xaaj, je po'o, jets je joojnt vin'ite'e yakmukéjadat. [16] N'amotunajxts atse'e nuvinxupe'e y'ijtti je tyojpatajkta juu' ve'e je caballo dutuktsuunidup, numejtsk mókupx milloonts je'e ve'e y'ijtti.

[17] Jidu'umts atse'e xyak'ixti je cabálloda. Juu' tse'e tuktsuunijidup, je pojxun tse'e natyukxojxjudup ax jo'n je nuxoya, tsaptsts je'e ve'e je pojxun xox y'ijt, jetspa azuujl, jets po'ts. Je cabálloda, ve'emts je'e ve'e je kyuvajk y'ijtti ax jo'n je león je kyuvajk, jepts je'e ve'e y'ávup pyítsum je jaajn, je jok, jets je azufre. [18] To'k viijn je jayu juu' ve'e tsuunidup yaja naxviijnit itukujx, je tsaachto'nun tse'e yak'oo'kjudu, je jaajn, je jok, jets je azufre juu' ve'e jep je caballo y'ávup pítsump. Juu' tse'e jamejtsk viijn je jayu, ax ka'ats je'e ve'e duyak'oo'kti. [19] Jepe'e y'ávup jets jem tse'e tyo'xta kajxm dujayepta je caballo je kyutojkunda; ve'em tse'e je tyo'xta y'íxuvada ax jo'n je tsaa'n kuvajk, je'e tse'e tyukyaktsaachpaattup je jáyuda.

[20] Ax je jáyuda juu' ve'e vintaandu ku ve'e je tsaachto'nun ñajxy, ka'a tse'e dumasookti je kyo'oy joojntykinda, ka'a tse'e duvintsa'ki'atúvidi je ko'oyjáyuvapta ukpu ti jatye'e y'apamnajxtu je oro maat, je plata maat, je bronce maat, je tsaaj maat, ukpu je kup maat, je'e juu' ve'e ka'íxtup kamótudup jetse'e kyayo'oyda. [21] Ka'a tse'e vyinmayumpijtti, ka'a tse'e dumasooktuva je yakjayu'oo'kk, je maayk, jets je mee'tsk, jyaa'ktukmaatjayejptuva tse'e je kats je yaa'y je ta'ax juu' ve'e ka púkap jyayejptup.

10

To'k je ángeles je nak dukon'ijt axaa'tsva'kxy

[1] Van'itts atse'e n'ix jado'k je makk ángeles jem tsapjootm chaa'n, vínuts vimpídut. Jem tse'e kyuvajkm je ii'tsuts. Ve'em tse'e je vyiijn je y'aaj y'ajaj y'atu'kx ax jo'n je aampa xaaj, ve'em tse'e je pyoojy je tyek kye'ex ax jo'n je jaajn. [2] Jem tse'e to'k je nak dukon'it axaa'tsva'kxy, jetse'e je y'aka'yun tek dupuujm jem maaxy nani'kxm jetse'e je y'anajutek dupuujm jeja naxkujx. [3] Van'it tse'e makk kyajts, ve'em ax jo'n je león y'akaa'stuk. Ax ku tse'e makk kyajts, van'it tse'e myotu vuxtojtuk je añu ya'axy. [4] Távani tse'e je vuxtojtuk añu ya'axy vye'na, van'itts atse'e n'ukjavyetuvaajñ. Van'itts atse'e n'amotunajxy to'k je ayook juu' ve'e jem tsapjootm tsoo'mp. Jidu'um tse'e vyaajñ:

—Kadi x'avana juu' ve'e tudukotsta je vuxtojtuk añu, kadi xjavyet.

[5] Van'it tse'e je ángeles juu' atse'e n'ix tyena jem maaxy nani'kxm jets jeja naxkujx, je'e tse'e je y'aka'yun ka'aj duyakpojtuk jem tsajm tsov, [6] jetse'e je Nte'yam duyaknajxy, je'e juu' ve'e xa'ma kajx ijtp jetse'e dupuujm ya tsajmit it, ya naxviijnit it, je maaxy naaj, jets nujom juu' jatye'e ijtp. Van'it tse'e vyaajñ:

—Ka'a xa ve'e y'ukta'ninit. [7] Ku xa ve'e dupaatnit pan vin'ite'e je muvuxtojtuk ángeles dutukxo'oxut je trompeta, ta tse'e tyunju kyatsju vye'na juu' ve'e je Nte'yam ñupaajmtki jetse'e kyayaknujava y'ijt, ve'em ax jo'n je'e ve'e dutuknuja'vi je myutoompada je myupajkpada, je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpatajkta.

8 Je̱ ayook juu' a̱tse'e n'amo̱tunajx je̱tse'e je̱m tsapjo̱o̱tm kya̱da'aky, xmuko̱jtsnuvats
a̱tse'e, je̱ts a̱tse'e xnu̱u̱jmi:
—Na̱jkxu̱ xka̱nu̱ je̱ na̱k axaa'ch juu' ve'e mya̱a̱t je̱ ángeles juu' ve'e ténip je̱m maaxy
na̱ni'kxm je̱ts je̱m naxviinm.
9 Na̱jkxts a̱tse'e joma ve'e je̱ ángeles je̱ts a̱tse'e n'amo̱tu je̱ na̱k. Van'itts a̱tse'e xnu̱u̱jmi:
—Chaja je̱ts ja̱'kxu̱. Je̱ po'ojk pa'ajk jo'n tse'e y'ítu̱t je̱p m'ávup; ax ku tse'e je̱m mjo̱o̱tm
jye̱'yat, ta'aminup tse'e.
10 Van'itts a̱tse'e je̱ ángeles je̱ na̱k ntukka̱ko̱nvaach je̱ts a̱tse'e nju̱'kx. Ve'em tse'e y'ijt
yap a̱ts n'ávup ax jo'n je̱ po'ojk pa'ajk. Ax kuts a̱tse'e nja̱'kxku̱jx, ta'aminu tse'e yam a̱ts
njo̱o̱tm. 11 Van'itts a̱tse'e xnu̱u̱jmi:
—Tun vinko̱pk xa je̱'e̱ ve'e je̱tse'e xko̱jtsnajxnuvat je̱ Nte'yam je̱ y'ayook nu̱may je̱ jayu
ka̱jxta, may je̱ naax je̱ kajpu̱n ka̱jxta, may je̱ aaj je̱ ayook ka̱jxta, je̱ts nu̱may je̱ yakkutojkpa
ka̱jxta.

11

Je̱ nu̱me̱jtsk jayu juu' ve'e je̱ tu̱va̱ko̱jtsu̱n du̱pa̱mdap

1 Van'itts a̱tse'e nyakmo̱o̱jy to'k je̱ kijpxu̱n ax jo'n to'k je̱ kapy, je̱ts a̱tse'e nyaknu̱u̱jmi:
—Na̱jkxu̱ xkijpxu̱ je̱ Nte'yam je̱ mya̱ja̱ tsapta̱jk je̱ts je̱ yo̱jxpe̱jtu̱n. Macho̱vu̱ pa̱n
nu̱vinxu̱pta ve'e je̱p je̱ Nte'yam du̱vinjávada du̱vintsa̱'a̱gada, 2 ax ka'a tse'e xkijpxu̱t je̱p
tsapta̱ktaagujkp, ku̱x je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam mo̱o̱jyju̱du pa̱n pa̱n jatye'e ka je̱ israeejlit
jáyuvap. Je̱'e̱ tse'e du̱tukte̱e̱'ndap je̱ va'ajts kajpu̱n vu̱jxtkupxu̱k me̱jtsk po̱'o̱. 3 A̱tsts
je̱'e̱ ve'e nké̱xtap nu̱me̱jtsk je̱ jayu juu' ve'e je̱ tu̱va̱ko̱jtsu̱n du̱pa̱mdap a̱ts ka̱jx, je̱'e̱ tse'e
du̱ko̱jtsnáxtap je̱ Nte'yam je̱ y'ayook to'k miijl jame̱jtsk mó̱kupx jatoogupx xa̱a̱j, je̱ ya̱k
vitts je̱'e̱ ve'e natyukxó̱xjadap juu' ve'e je̱ jayu jyayejpp ku ve'e je̱ jayu kyu'o̱o̱'kjini.
4 Je̱ me̱jtsk olivos ku̱p je̱ts je̱ me̱jtsk tsinto̱vye̱jtu̱n juu' ve'e ijttup je̱m je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n
vyinkojkm, je̱'e̱ tse'e ñu̱ka̱jtsp nu̱me̱jtsk ya̱ jáyuda. 5 Pa̱n pa̱nts ya̱'a̱ ve'e o̱yvintso̱va
tonuvaajnju̱dup, je̱pts je̱'e̱ ve'e y'ávup pyítsumu̱t je̱ ja̱a̱jn je̱tse'e yaktó̱yjadat, ve'em tse'e
y'o̱o̱'ktat o̱pya̱na pa̱n pa̱ne'e o̱yvintso̱va tonuvaajnju̱dup. 6 Jyaye̱jptup tse'e je̱ kutojku̱n
je̱tse'e ya̱ tsajmit it du̱yak'atóktat, ve'em tse'e kyato'oju̱t namvaate'e je̱ Nte'yam je̱ y'ayook
du̱ko̱jtsnáxta, jyaye̱jptuvapts je̱'e̱ ve'e je̱ kutojku̱n je̱tse'e je̱ tsoxk na̱a̱j du̱yakvimpíttat
nu̱u̱'pu̱n, nay ve'empa ve'e je̱ tsaachto'nu̱n du̱yakjé̱jadat yaja naxviijn. Ve'em je̱'e̱ ve'e
du̱tóndat vinxu̱p naxe'e du̱tso̱kta. 7 Ax ku tse'e je̱ tu̱va̱ko̱jtsu̱n du̱yak'avaadadat, van'it
tse'e cho'oxpá̱kjadat je̱ na'a atsa̱'kip tá̱nu̱k juu' ve'e tso̱o̱'mp joma ve'e je̱ jot juu' ve'e
va'ajts ka̱a̱k, je̱tse'e yak'o̱o̱'kjadat. 8 Ku ve'e a̱a̱'kani vye̱'nadat, van'it tse'e je̱ ñi'kx je̱ kyo̱pk
tyándat je̱ja too' kujk je̱m kajpu̱n ka̱jxm joma ve'e je̱ nMa̱ja̱ Vintsá̱namda cryuuzpejt.
Yaktijpapts je̱'e̱ ve'e je̱ kajpu̱n Sodoma, nay ve'empa Egipto. 9 Toojk xa̱a̱j jagojkm tse'e
je̱ ñi'kxta je̱ kyo̱pkta tyánu̱t je̱m, ka'ats je̱'e̱ ve'e je̱ jayu du̱yakjáttat je̱tse'e ñaxtá̱kadat
ku̱x y'ixuvaandup je̱'e̱ ve'e je̱ jayu juu' ve'e tso̱o̱'ndup anañu̱joma je̱ naax, anañu̱joma
je̱ kajpu̱n, anañu̱joma je̱ ke̱'xpa, je̱ts anañu̱joma je̱ aaj je̱ ayook. 10 Pa̱n pa̱n jaty tse'e
joojntykadap to'k it to'k naxviijn, tyukxo̱o̱ndu̱ktapts je̱'e̱ ve'e ku ve'e y'o̱o̱'kti, je̱ xo̱o̱jntku̱n
ka̱jxts je̱'e̱ ve'e ñamyo̱'o̱jadat je̱ vintsa̱'kin to'k jado'k ku̱x o̱o̱'ktu ve'e nu̱me̱jtsk je̱ jáyuda
juu' ve'e je̱ Nte'yam je̱ y'ayook du̱ko̱jtsnajxtup y'ijt je̱tse'e pya̱'mu̱xjidi je̱ tsaachpaatu̱n.
11 Ax ku tse'e toojk xa̱a̱j jagojkm a̱a̱'k y'ijtti, van'it tse'e je̱ Nte'yam yakjoojntykpa̱jkjidinuva,
je̱tse'e tyénidi. Tsa̱'kipa̱jktuts je̱'e̱ ve'e nu̱jom pa̱n pa̱n jatye'e íxju̱du. 12 Van'it tse'e
nu̱me̱jtsk je̱ jáyuda du̱'amo̱tunajxti je̱m tsapjo̱o̱tm to'k je̱ ayook juu' ve'e ma̱kk ko̱jtsp
je̱tse'e ña̱'mu̱xjidi:
—¡Pe̱tta yam!
Van'it tse'e chajpe̱jtti je̱m vínu̱ts jo̱o̱tm, íxju̱duts je̱'e̱ ve'e je̱ cho'oxpa̱jkpada. 13 Tun je̱'yji
tse'e ma̱kk tyun'ojxi je̱tse'e je̱ kajpu̱n jyaavni to'k viijn, nu̱vuxtojtu̱k miijl tse'e je̱ jayu
yak'o̱o̱'kjidi je̱ ma̱kk ojx. Juu' tse'e jataaxtojtu̱k viijn, ka'ats je̱'e̱ ve'e na̱jkx ve'em jya'avy.
Tsa̱'kiduts je̱'e̱ ve'e o̱o̱y je̱ jayu juu' ve'e vintaandu je̱tse'e du̱yakmá̱jidi du̱yakjaanchidi je̱
Nte'yam, juu' ve'e je̱m tsapjo̱o̱tm.

[14] Najx tse'e je̱ mume̱jtsk tsaachto'nu̱n; tun jé̱jani tse'e je̱ mutoojk.

Je̱ muvuxtojtu̱k ángeles ma̱a̱t je̱ trompeta

[15] Ku ve'e je̱ muvuxtojtu̱k ángeles du̱tukxuux je̱ trompeta, van'it tse'e yakmo̱tu may je̱
aaj je̱ yo̱'kt je̱m tsapjo̱o̱tm. Jidu̱'u̱m tse'e ma̱kk vyaandi:
U̱xyam tse'e je̱ Nte'yam je̱ts je̱ Cristo du̱yakkutojkjadat nu̱jom je̱ jayu pa̱n nu̱vinxu̱pe'e
to'k it to'k naxviijn,
je̱'e̱ tse'e du̱yakkutojkjadap xa̱'ma ka̱jx.

[16] Van'it tse'e je̱ nu̱'ii'px maktaaxk mújit jáyuda juu' ve'e du̱tuktsu̱u̱nidup je̱ tsu̱u̱jn-
tku̱nda je̱m je̱ Nte'yam vyinkojkm, je̱'e̱ tse'e je̱ vyiijnda je̱ y'aajta du̱tukpaattu je̱ it juu' ve'e
je̱m je̱ Nte'yam vyinkojkm, je̱tse'e je̱ Nte'yam du̱vinja'vidi du̱vintsa̱'kidi, [17] je̱tse'e vyaandi:
Nkuko̱jtsjipts a̱a̱ts mitse'e, Ma̱ja̱ Vintsá̱n, Nte'yam,
mits tse'e nu̱jom mka̱'miku̱jxp,
mits xa ve'e u̱xyam m'ijtp, mítsam tse'e m'ijt,
ku̱x mka̱'mip mitse'e je̱ ma̱ja̱ kutojku̱n je̱tse'e tu̱myakkutojk'ukva'añ.

[18] Jo̱tma'ttu xa je̱'e̱ ve'e je̱ jayu juu' ve'e mtso'oxpa̱jkju̱dup to'k it to'k naxviijn,
ax ta̱ tse'e je̱ tiempo du̱paatni ku mitse'e je̱ tsaachpaatu̱n xpa̱a̱mnit je̱ m'e̱jku̱n ka̱jx
je̱tse'e xmo̱o̱ynit je̱ o̱'yin pa̱n pa̱n jatye'e mmutoojnju̱dup mmupa̱jkju̱dup,
je̱'e̱ pa̱n pa̱n jatye'e du̱ko̱jtsnajxtup je̱ m'ayook,
pa̱n pa̱n jatye'e mits je̱ mjáyuda,
pa̱n pa̱n jatye'e mvinja'vijidup mvintsa̱'kijidup,
je̱ mújit je̱ muutskit,
ta̱ tse'e je̱ tiempo du̱paatni ku ve'e xtukkuve̱jtnit je̱ tyo̱kin pa̱n pa̱n jatye'e tu̱du̱yak'o̱o̱'kta
je̱ jayu juu' ve'e je̱m naxviijnit it ka̱jxm.
Jidu̱'u̱m tse'e vyaandi.

[19] Van'it tse'e y'avaach je̱ Nte'yam je̱ mya̱ja̱ tsapta̱jk juu' ve'e je̱m tsapjo̱o̱tm. Je̱m tse'e
kye'ex je̱ xiixt joma ve'e ka̱a̱jyu̱k je̱ Nte'yam je̱ kyo̱jtstán. Van'it tse'e je̱ vítsu̱k tyunta̱a̱'pu̱k,
je̱ añu tyumpu'u tyunma̱a̱'t, je̱ añu tyumpu̱j tyuntsa'pxy, ojxi tse'e ya̱ naxviijnit it je̱tse'e
o̱o̱y tyunta̱a̱xti.

12

Je̱ ta̱'a̱xta̱jk je̱ts je̱ na'a ko̱'o̱tyánu̱kap

[1] Van'itts a̱tse'e xyak'ix je̱m tsapjo̱o̱tm to'k je̱ ma̱ja̱ nu̱ja'vin, to'k je̱ ta̱'a̱xta̱jk juu'
ve'e du̱jaye̱jpp je̱ xyo̱x ax jo'n je̱ aampa xa̱a̱j. Je̱p tse'e tyeku̱pa'tkup je̱ aampa po̱'o̱
du̱jayep, je̱me'e kyuvajkm du̱jayep to'k je̱ corona juu' ve'e makme̱jtsk je̱ maatsa du̱ma̱a̱t.
[2] Yakje̱javaampy tse'e je̱ ta̱'a̱xta̱jk to'k je̱ pi'k ónu̱k, je̱ tsaachpaatu̱n yak'u̱jju yakya'axyju̱
je̱'e̱ ka̱jx ku ve'e je̱ y'ónu̱k du̱yakke̱'e̱xuva'añ. [3] Van'itts a̱tse'e xyak'ixpa je̱m tsapjo̱o̱tm
jado'k je̱ ma̱ja̱ nu̱ja'vin, to'k je̱ na'a ko̱'o̱tyánu̱kap, ma̱j je̱ts tsapts, vuxtojtu̱k kuvajkax je̱ts
majk vájax, je̱me'e to'k jaty kyuvajkm du̱ma̱a̱da je̱ corona. [4] Je̱ tyo'xta tse'e tyukku̱sjo'p to'k
viijn pa̱n vinxu̱pe'e je̱ maatsa je̱tse'e yaja naxviijn du̱yaknaxka̱daaky. Juu' tse'e jame̱jtsk
viijn je̱ maatsa, ka'a tse'e yaja naxviijn du̱yaknaxka̱daaky. Je̱ na'a ko̱'o̱tyánu̱kap tse'e
napya̱a̱jmju je̱m je̱ ta̱'a̱xta̱jk vyinkojkm, je̱'e̱ tse'e du̱'a'ix'ijt ku ve'e je̱ ta̱'a̱xta̱jk je̱ y'ónu̱k
kye̱'e̱xu̱t je̱tse'e jatyji du̱tso'otsu̱t. [5] Yakke̱'x tse'e to'k je̱ pi'k mix ónu̱k je̱ ta̱'a̱xta̱jk, je̱'e̱
tse'e ma̱kk du̱yakkutojkjap nu̱jom je̱ jayu pa̱n nu̱vinxu̱pe'e to'k it to'k naxviijn cha̱a̱nada.
Tun jatyji tse'e je̱ y'ónu̱k yakpa̱jkji je̱tse'e yakpu̱u̱jm joma ve'e je̱ Nte'yam, je̱m joma ve'e
je̱ kyutojku̱n tsu̱u̱jntku̱n. [6] Ax ke̱e̱k tse'e je̱ ta̱'a̱xta̱jk je̱tse'e ñu̱jkx je̱m vinva'ajts it ka̱jxm,
je̱m joma ve'e je̱ Nte'yam to'k je̱ it tyuknu̱pa̱a̱jmtkiji je̱tse'e je̱m je̱ tukjoojntykin yakmo̱'o̱t
to'k miijl jame̱jtsk mó̱kupx jatoogupx xa̱a̱j.

[7] Van'it tse'e je̱ atso'ox tyoojnji je̱m tsapjo̱o̱tm; je̱ yakkutojkpa ángeles juu' ve'e Miguel
du̱xa̱a̱j je̱ts je̱ y'aangeles, je̱'e̱ tse'e du̱ma̱a̱t'atso'oxtoondu je̱ na'a ko̱'o̱tyánu̱kap ma̱a̱t
je̱ kyo̱'o̱y aangelesta̱jkta. [8] Ax ka'a tse'e mya̱a̱daakti je̱ na'a ko̱'o̱tyánu̱kap ma̱a̱t je̱
kyo̱'o̱y aangelesta, ka'a ve'e y'uk'ijttini je̱m tsapjo̱o̱tm. [9] Ve'emts je̱'e̱ ve'e yakpavo̱jpni
je̱ na'a ko̱'o̱tyánu̱kap, je̱ ju̱jpit tsaa'n juu' ve'e du̱nu̱vintsa̱nika̱jxp je̱ ko̱'o̱yjayuvapta̱jkta,

je Satanás, je'e juu' ve'e je jayu duvin'aa'mp to'k it to'k naxviijn. Je'e maat je kyo'oy aangelestajkta, yakkusvippkajxtinuts je'e ve'e yaja naxviijnit itukujx.

10 Van'itts atse'e n'amotunajxy to'k je ayook makk vya'añ jem tsapjootm:

—Ta xa je'e ve'e je tiempo dupaatni ku ve'e je Nte'yam duyaktso'okut je jyayu, tats je'e ve'e duyaknukе'xnatáka je myakkin jets je kyutojkun, tats je'e ve'e je tiempo dupaatni jetse'e je Cristo viinm yakkutojknit, kux távani je'e ve'e yakpavap pane'e je n'útsamda je n'ajchamda jets je n'útsamda je ntsa'aamda jóvum xaaj jóvum tsooj dunuxa'aip tuy'it jem uu'm je nNte'yamamda vyinkojkm. 11 Ta tse'e je n'útsamda je n'ajchamda jets je n'útsamda je ntsa'aamda du'amaadaagada je ñuxa'aiva. Ve'em tse'e myaadaakti kux je'e pane'e yaktijp Carnero Onuk, je'ets je'e ve'e ku'oo'kijidu jetse'e tyuknuvaatsjidi je tyokin, ax ka'ats je'e ve'e cha'kidi jetse'e du'avánadat jets jyaanchja'vidup je'e ve'e pane'e yaktijp Carnero Onuk, ka'ats je'e ve'e cha'kidi jetse'e je tuvakojtsun dupámdat je oy kats je oy ayook kajx óyame'e yak'oo'kjada pan pan jatye'e dukajaanchja'vidup juu' ve'e kyojtstup. 12 Xoonduktats n'it miits pan pan jatye'e ijttup yaja tsapjaat. ¡Ax ayoov tse'e miits je mjootta pan pan jatye'e joojntykidup jem naxviijnit it kajxm jets jem maaxy najootm, kux ta ve'e kyada'aky joma ve'e miitsta je ko'oyjáyuvap juu' ve'e dunuvintsanikajxp je ko'oyjayuvaptajkta; ooyts je'e ve'e tyun'ekju kux ñuja'vip je'e ve'e jets tsojke'e vyintókinit!

13 Ax ku tse'e je na'a ko'otyánukap du'ix jets yaja ve'e naxviijn yakkusvipp, van'it tse'e dujomtún dutitún je ta'axtajk juu' ve'e je pi'k mix ónuk duyakke'x. 14 Ax je ta'axtajk, yakmooyts je'e ve'e mejtsk je kyeekun, ve'em ax jo'n je vijtsun jye'e, jetse'e y'o'yixjut jetse'e jeyyp jem ñajkxut vinva'ajts it kajxm, jékume'e dukuke'ekut je tsaa'n, jeme'e ñajkxut joma ve'e je tukjoojntykin yakmo'ot toojk joojnt jagojkm. 15 Je tsaa'n, jepts je'e ve'e y'ávup duyakpítsum je naaj jetse'e dutukpuujm to'k je maja naaj, je'e tse'e je ta'axtajk y'uktukyakja'atuvaan. 16 Van'it tse'e je naax duputajki je ta'axtajk, kux avaatse'e je naax jetse'e dunasjaa'nni je maja naaj juu' ve'e jep je na'a ko'otyánukap y'ávup ukpítsum. 17 Je'e tse'e je na'a ko'otyánukap oo y tyuntukmujotma't je ta'axtajk jetse'e ojts dutso'oxpúk je ta'axtajk je chaan je kyooj juu' ve'e vintaandu, je'eda juu' ve'e dukutyoondup je Nte'yam je pyava'nun jetse'e to'k aaj to'k joot ñaajk'ítjada je Jesucristo maat.

13

Je numejtsk na'a atsa'kip tánuk

1 Ku atse'e nteni jem po'o jootm jeja maaxy napa'ayi, van'itts atse'e n'ix to'k je na'a atsa'kip tánuk pyítsum jem maaxy najootm, vuxtojtuk kuvajkax jets majk vájax. Jem tse'e to'k jaty vaj kajxm dujayep to'k je corona; ax jem tse'e kuvajk kajxmda javyet to'k je ayook juu' ve'e je Nte'yam oo y dutunvinkojtspejtp. 2 Je na'a atsa'kip tánuk juu' atse'e n'ix, ve'emts je'e ve'e kye'ex ax jo'n je kuxyupuj, ve'em tse'e je tyek ax jo'n je oso jye'e, ve'eme'e je y'aaj ax jo'n je león jye'e. Je na'a ko'otyánukapts je'e ve'e mooyju je myakkin jets ooy je kyutojkun. 3 To'k je na'a atsa'kip tánuk je kyuvajk, ve'emts je'e ve'e kye'ex ax jo'n kuy'aa'k kuxe'e maja xya'ajki; ax taaynuts je'e ve'e je xya'ajka. Atuva atoki tse'e anañujoma je jayu tyuntaandi juu' ve'e to'k it to'k naxviijn tsuunidup jetse'e je na'a atsa'kip tánuk dupanajkxti 4 jetse'e duvinja'vidi duvintsa'kidi, jetse'e vyaandi:

—¿Pants vine'e ax jo'n je na'a atsa'kip tánuk? ¿Pan tse'e o'yixjup jetse'e dutso'oxpákut?

5 Yak'itumooyts je'e ve'e je na'a atsa'kip tánuk jetse'e namyájijup kyótsut jetse'e je Nte'yam duvinkojtspétut, jetse'e dujayéput je kutojkun vujxtkupxuk mejtsk po'o. 6 Ax ve'emts je'e ve'e dutuujn, vyinkojtspejt je'e ve'e je Nte'yam jets pan pan jatye'e ijttuvap jem tsapjootm, kyo'oñukojtsiva tse'e je it joma ve'e je Nte'yam chuuna. 7 Yakmooyvats je'e ve'e je kutojkun jetse'e je Nte'yam je jyayu dutso'oxpákut jetse'e du'amaadaagat. Nay yakmooyvats je'e ve'e je kutojkun jetse'e dukа'mikáxut to'k ka'ajyji je jayu juu' ve'e tsuunidup to'k it to'k naxviijn, anañujoma je ke'xpa, anañujoma je naax je kajpun, jets anañujoma je aaj je ayook. 8 Je na'a atsa'kip tánuk tse'e vyinja'vidup vyintsa'kidup nujom je jayu juu' ve'e tsuunidup to'k it to'k naxviijn, je'e pan pan jatye'e je xyaaj ka'ijtp javyet

jep nak kujxp joma ve'e javyet je xyaajta ka'anume'e ya it choo'nduk vye'na pan pan jatye'e xa'ma kajx joojntykidinup. Je'e pane'e yaktijp Carnero Onuk, je'ets je'e ve'e duka'mip je nak.
9 ¡Pan pan jaty xa ve'e jem je tyaatsk, va'an tse'e du'amotunaxta! 10 Pan pan xa ve'e je jayu dumajtstup, mach tse'e y'ijttuvat; pan pan tse'e je tsojx maat yakjayu'oo'ktup, nay je'ejyam tse'e tyuk'oo'ktinuvap. Je'e kajx tse'e, je'eda pan pan jatye'e ijttup je Nte'yam je jyayu, va'an tse'e makk aaj makk joot duyaknaxta pan ti tsaachpaatune'e juu' ve'e tukkada'akjadap jetse'e ijtp dujaanchjávadat je Nte'yam.
11 Van'itts atse'e n'ix jado'k je na'a atsa'kip tánuk, naxviinmts je'e ve'e pyítsum, mejtsk vájax, je carnero ónuk vaj jo'n kye'ex. Ax vanxup tse'e kyojtspa ax jo'n je na'a koʼotyánukap. 12 Ve'em tse'e je kutojkun duyaktún je muto'k na'a atsa'kip tánuk kajx, jetse'e dutún jetse'e je jayu pan nuvinxupe'e chaanada to'k it to'k naxviijn, jetse'e duvinjávadat duvintsa'agadat je muto'k na'a atsa'kip tánuk, je'e juu' ve'e tsooknu je myaja xa'ajka. 13 Tyoompa je'e ve'e je mújit nuja'vin, je'e paat tse'e ve'em dutuujn jetse'e je jaajn duyaktsaa'n jem tsajviinm jetse'e duyaknaxkada'aky yaja naxviijn jeja je numay jayu vyinkujk. 14 Ax yakmooy tse'e je kutojkun jetse'e je mújit nuja'vin dutónut jeja je muto'k na'a atsa'kip tánuk vyinkujk, je'e tse'e tyukvin'aa'ndu pan pan jatye'e tsuunidup to'k it to'k naxviijn jetse'e dutukpavaandi jetse'e dupámdat je na'a atsa'kip tánuk je y'apamnax juu' ve'e dujayejp je maja xa'ajka juu' ve'e ku'oo'kum kuy'ijt jetse'e jyaa'kjoojntyki. 15 Je mumejtsk na'a atsa'kip tánuk tse'e je kutojkun yakmooy jetse'e dujoojntykinmo'ot je muto'k na'a atsa'kip tánuk je y'apamnax, ve'em tse'e je apamnax kyótsut jetse'e duyakjay'oo'kjut pan pan jatye'e kavinja'vijup kavintsa'kijup. 16 Tyuumpts je'e ve'e jetse'e anañujoma, je mújit je muutskit, je kumeen jayu jets je ayoova jayu, je naspaka jayu jets je joyutoompa jayu, je'e tse'e yakpaajmjadap to'k je ixta'nun jem y'aka'yun kam ukpu jem vyimpókkum. 17 Ni pana tse'e kyoo'k'o'yixjinit jetse'e jyóyut ukpu tyoo'kut pan ka'a ve'e dujayep je ixta'nun, je na'a atsa'kip tánuk je xyaaj ukpu je na'a atsa'kip tánuk je myachoʼvun. 18 Je vijin je kejun xa ya'a ve'e chajkp jetse'e duvinmótuvut pan ti je'e ve'e je machoʼvun tyijp. Pan pane'e je vijin je kejun ooy dutunjayejpp, va'an tse'e dupayo'oyu je machoʼvun. Toʼk je yaa'tyajk je xyaajts je'e ve'e. Ve'ets je'e ve'e je machoʼvun, tojtuk mókupx jatoogupxuk tojtuk.

14

Ku y'aavdi je numókupx javujxtkupxuk maktaaxk miijl jáyuda

1 Van'itts atse'e n'ix je'e pane'e yaktijp Carnero Onuk, jemts je'e ve'e tyena kopk kajxm juu' ve'e Sión duxaaj. Jemts je'e ve'e dumaadada vye'na numókupx javujxtkupxuk maktaaxk miijl je jáyuda juu' ve'e dujayejptup jem vyimpókkum javyet je xyaaj pane'e yaktijp Carnero Onuk jets je Tyee' je xyaaj. 2 Van'itts atse'e n'amotunajxy je uv jem tsapjootm, ve'emts je'e ve'e myotu ax jo'n je maja naaj y'uu'ts tyinun jets ax jo'n je añu tyumpu'u tyunmaa't, ve'em ax jo'n je numay jayu kyovda je y'aarpa maatta. 3 Je nam uvts je'e ve'e y'aavdup jem je kutojkun tsuujntkun vyinkojkm, jem je numaktaaxk joojntykiva vyinkojkmda jets jem je mújit jayutajk vyinkojkmda. Ni pana tse'e kya'o'yixju jetse'e dujátut je uv; je numókupx javujxtkupxuk maktaaxk miijl jáyujida ve'e dujajttup je uv, je jayu pan pan jatye'e ve'nidu yaja naxviijn jetse'e je tyokin tyuknuvaatsjidi je'e pane'e yaktijp Carnero Onuk. 4 Je jáyuts je'e ve'eda juu' ve'e kanaajkjavyákijidu maat je ta'axtajkta, va'ajtsts je'e ve'e ñaajk'ítjada jetse'e dupanajkxta je'e pane'e yaktijp Carnero Onuk oyjoma pan joma je'e ve'e ñujkx. Je jáyuda tse'e juu' ve'e je tyokin yaktuknuvaatstu, ve'emts je'e ve'eda ax jo'n je taajm juu' ve'e ta'mitoo'vajkp jetse'e yaktukmuyax je Nte'yam jets je'e pane'e yaktijp Carnero Onuk, 5 ni vinxúpats je'e ve'e kyataayada, va'ajts joot jáyuts je'e ve'eda.

Juu' ve'e kyojtstu je nutoojk aangelesta

6 Van'itts atse'e n'ix jado'k je ángeles jyeyy jem tsajviinm. Jem tse'e dumaada je oy kats je oy ayook juu' ve'e xa'ma kajx ijtp jetse'e yaktukka'amáyut pan pan jatye'e joojntykidup

to'k it to'k naxviijn, anañujoma je naax je kajpun, anañujoma je ke'xpa, jets anañujoma je aaj je ayook. 7 Jidu'um tse'e makk vyaajñ:

—Vinjávada vintsa'agada je Nte'yam jets yakmájada yakjaanchada, kux távani je'e ve'e je tiempo dupaatni pan vin'ite'e je jayu dutokimpayo'ynit. Vinjávada vintsa'agada je'e pane'e dupaam ya tsajmit it, je naxviijnit it, je maaxy naaj, jets joma jatye'e je naaj myu'ut.

8 Van'it tse'e pyanajkxji jado'k je ángeles juu' ve'e vaan:

—¡Távani xa ve'e vyintókini! ¡Távani xa ve'e vyintókini je babilóniait ciudad, je'e kajx ku ve'e dutuk'ix je kyo'oy too' je jayu pan nuvinxupe'e chaanada to'k it to'k naxviijn jetse'e dutukpajkti je kyo'oy too'!

9 Van'it tse'e pyanajkxji jado'k je ángeles juu' ve'e makk jidu'um vaan:

—Pan pan xa ve'e duvinja'vip duvintsa'kip je na'a atsa'kip tánuk jets je y'apamnax, jetse'e ñamyasa'akju jetse'e yakpuujmja je y'ixta'nun jem vyimpókkum ukpu jem kya'm, 10 je Nte'yamts je'e ve'e mooyjyinup je makk tsaachpaatun juu' ve'e ñupaajmtki nujom je'eda juu' ve'e je ko'oy too' dupanajkxtup, je'e kajx tse'e dumu'ekju; je jaajn maat je azufre, je'e tse'e tyukyaktsaachpaattinup jeja je va'ajts joot ángeles vyinkujkta jets jeja je'e vyinkujk pane'e yaktijp Carnero Onuk. 11 Xa'ma kajx tse'e pyojtuknit je jok joma ve'e chaachpaattinit, ni je vin'ita ve'e je poo'kxtkun dukoo'kjayejptinit je'e pan pan jatye'e duvinja'vidup duvintsa'kidup je na'a atsa'kip tánuk jets je y'apamnax, ukpu yakpaajmjada je ixta'nun, je na'a atsa'kip tánuk je xyaaj. 12 Va'an tse'e je makk aaj je makk joot dujayepta pan pan jatye'e ijttup je Nte'yam je jyayu, je'eda pan pan jatye'e dukutyoondup je Nte'yam je pyava'nun jetse'e ijtp ñapyámjada je Jesucristo maat.

13 Van'itts atse'e n'amotunajxy to'k je ayook juu' ve'e jem tsapjootm tsoo'mp, jets atse'e xnuujmi:

—Javyetu ya'a: "Xoon xa je'e ve'eda pan pan jatye'e uxyam oo'ktup jets pan pan jatye'e jaa'k'oo'ktap kuxe'e je Maja Vintsán dujaanchjávada." Jidu'um tse'e javyetu. "Xoonduvam xa je'e ve'eda, kux ku ve'e ve'em y'oo'ktat, távani tse'e dutukva'atsta vye'na je tsaachpaatun jetse'e je Nte'yam dukajaa'tyóki je y'oy je'e juu' ve'e tudutonda tudukotsta." Jidu'um tse'e vya'añ je Espíritu Santo.

Je makk tsaachpaatun juu' ve'e je Nte'yam yakjéjap yaja naxviijn

14 Van'itts atse'e n'ix to'k pak je poo'p vínuts. Jem tse'e vínuts ni'kxm to'k chuuna pane'e ke'xp ax jo'n je yaa'tyajk, jemts je'e ve'e kyuvajkm dujayep to'k je oro corona jetse'e jem dumats'it to'k je jajpax hoz. 15 Van'it tse'e jem maja tsaptajkm pyítsum jado'k je ángeles juu' ve'e makk jidu'um na'muxjup:

—Yaktonu je mhooz kux távani ve'e je tiempo dupaatni ku ve'e yakpakmojknit juu' jatye'e tutya'ma jem naxviijnit it kajxm.

16 Van'it tse'e je'e pane'e jem vínuts ni'kxm tsuunip, je'e tse'e duyaknajx je hyooz yaja naxviijnit itukujx jetse'e dupakmojkni juu' jatye'e tutya'ma.

17 Van'it tse'e jado'k je ángeles pyítsum jep maja tsaptujkp juu' ve'e jem tsapjootm, jem tse'e dumaadiva je hoz. 18 Van'it tse'e pyítsumpa jado'k je ángeles joma ve'e je yojxpejtun, je'e tse'e je jaajn duyakkutojkjip jetse'e makk jidu'um dunuujmi je ángeles juu' ve'e je hoz dumaat:

—Yaktonu je mjajpax hoz jets pakmojkni je tsaaydum juu' ve'e tutya'ma jem naxviijnit it kajxm, kux távani ve'e cha'amy.

19 Van'it tse'e je ángeles duyaknajxy je hyooz yaja naxviijnit itukujx jetse'e dutukpakmojkni je tsaaydum. Jem tse'e vye'na to'k je maja apajkin. Van'it tse'e je ángeles je tsaaydum dupuujm jem apajkin jootm joma ve'e yakmaa'kxut. Je'ets ya'a ve'e ñukajtsp je makk tsaachpaatun juu' ve'e je Nte'yam yakjéjap je jyot'a'nun kajx. 20 Myujékumip tse'e je kajpun joma ve'e je tsaaydum yakmuu'kx. Jem tse'e apajkin jootm pyítsum je nuu'pun juu' ve'e je'yp je vaat joma ve'e je caballo je y'ajén yakpuujmja, majktupx legua jo'n tse'e yo'oy je nuu'pun.

15

Je̱ aangelestajk juu' ve'e dujayejptup je̱ vuxtojtuk oro apajkin

1 N'ixts atse'e je̱m tsapjootm jado'k je̱ maja nuja'vin juu' ve'e tyuk'atúvip—nuvuxtojtuk
je̱ ángeles juu' ve'e dujayejptup je̱ vuxtojtuk tsaachto'nun juu' ve'e ux'ookip, ux'ookipts
je̱'e̱ ve'e kux je̱'e̱ ve'e tyukkukáxadap je̱ makk tsaachpaatun juu' ve'e je̱ Nte'yam ñu-
paajmtki je̱ jyot'a'nun kajx.
2 N'íxpats atse'e juu' ve'e ke̱'xp ax jo'n je̱ maaxy naaj juu' ve'e je̱ ixun jo'n, je̱ jaajn
mutaka. Jéjats je̱'e̱ ve'e pya'ayi tyénada vye'na je̱'e̱ pan pan jatye'e du'amaadaaguidu je̱
na'a atsa'kip tánuk je̱ts je̱ y'apamnax, je̱'e̱ juu' ve'e dukakuvajktu je̱tse'e pya'muxjadat je̱
xyaaj ukpu je̱ myachó'vun, je̱m tse'e dujayepta je̱ arpa kov juu' ve'e je̱ Nte'yam moojyjudu.
3 Y'aavdupts je̱'e̱ ve'e to'k je̱ uv juu' ve'e je̱ Moisés je̱ y'uv je̱ts je̱'e̱ je̱ y'uv pane'e yaktijp
Carnero Onuk. Jidu'um tse'e y'avda:

Mnumájip mnujaanchip xa mitse'e je̱ts atúvats je̱'e̱ ve'e nujom juu' jatye'e mtuump
mkajtsp,
Maja Vintsán, Nte'yam, mits tse'e nujom mka'mikujxp.
Tuv je̱ts va'ajts tse'e je̱ mnaa' je̱ mtoo',
mits tse'e nujom je̱ naxviijnit jayu myakkutojkjikujxp.
4 ¿Pants mitse'e mkayakmájajap mkayakjaanchajap?, Maja Vintsán.
¿Pants mitse'e mkavinjávajap mkavintsa'agajap?
Mitsji xa ve'e to'k mnuva'ajtsjootip,
míndap tse'e nujom je̱ jayu pan nuvinxup to'k it to'k naxviijn je̱tse'e mvinja'vijidinit
mvintsa'kijidinit,
kux ta ve'e yak'ix je̱ts pyaatyp y'akeeguip je̱'e̱ ve'e juu' mitse'e mtuump mkajtsp.
Jidu'um tse'e y'avda.

5 Van'itts atse'e n'ix je̱ maja tsaptajk y'ava'ach je̱m tsapjootm; yak'ixp tse'e je̱m
maja tsaptajkm je̱ it juu' ve'e munuyojk je̱ kunoo'kxun dumaat. 6 Je̱m tse'e pyítsumdi
je̱ nuvuxtojtuk ángeles juu' ve'e dujayejptup je̱ javuxtojtuk tsaachto'nun, je̱'e̱ tse'e
xyojxjudup je̱ va'ajts lino vit juu' ve'e ajajp ata'kxp je̱tse'e to'k je̱ oro cinta dukak'ajenju.
7 Van'it tse'e nuto'k je̱ joojntykiva je̱ ángeles dumooydi kakto'k je̱ oro apajkin ojts maat
je̱ makk tsaachto'nun juu' ve'e je̱ jyot'a'nun kajx yakjéjip je̱ Nte'yam, juu' ve'e xa'ma
kajx joojntykip. 8 Ax je̱ maja tsaptajk, je̱ jokts je̱'e̱ ve'e yak'ojtsju juu' ve'e yakjéjip je̱
Nte'yam je̱ myajin je̱ jyaanchin kajx je̱ts je̱ kyutojkun kajx. Ax ni pana tse'e kya'o'yixju
je̱tse'e je̱m tyákat, van'ítnume'e ku ve'e kyukajxinit je̱ vuxtojtuk tsaachto'nun juu' ve'e je̱
nuvuxtojtuk ángeles yaknaxkada'aktap yaja naxviijn.

16

Je̱ vuxtojtuk apajkin juu' ve'e je̱ makk tsaachto'nun dumaat

1 Van'itts atse'e n'amotunajxy to'k je̱ makk ayook juu' ve'e je̱m maja tsaptajkm pyítsump
je̱tse'e jidu'um dunujmi je̱ nuvuxtojtuk ángeles:
—Najkxtats xtuktemva'atsta je̱m naxviijnit it kajxm je̱ vuxtojtuk apajkin juu' ve'e
dumaat je̱ makk tsaachto'nun juu' ve'e je̱ Nte'yam yakjéjip je̱ jyot'a'nun kajx.
2 Van'it tse'e je̱ muto'k ángeles dutuktemvaach je̱ apajkin yaja naxviijnit itukujx. Van'it
tse'e nujom je̱ jáyuda juu' ve'e dujayejptu je̱ na'a atsa'kip tánuk je̱ y'ixta'nun je̱tse'e
duvinja'vidi duvintsa'kidi je̱ y'apamnax, je̱'e̱ tse'e pítsumuxjudu je̱ ko'opyo'ojtsap juu' ve'e
makk tumpajkp.
3 Van'it tse'e je̱ mumejtsk ángeles dutuktemvaach je̱ apajkin je̱m maaxy najootm. Van'it
tse'e je̱ maaxy naaj nuu'pun vyimpijt, ve'em ax jo'n je̱ oo'kpa je̱ ñuu'pun; nax'oo'kkajxtu
tse'e nujom juu' jatye'e joojntykidup je̱m maaxy najootm.
4 Van'it tse'e je̱ mutoojk ángeles dutuktemvaach je̱ apajkin je̱m maja najootm je̱ts joma
jatye'e je̱ naaj myu'ut; nuu'pun tse'e vyimpijtkujx je̱ naaj. 5 Van'itts atse'e n'amotunajxy
je̱ ángeles juu' ve'e je̱ tsoxk naaj dukа'mip. Jidu'um tse'e vyaajñ:

—Maja Vintsán, va'ajts Nte'yam, mits xa ve'e uxyam m'ijtp, mítsam tse'e m'ijt, pyaatyp y'akeeguipts je'e ve'e juu' ve'e tuxtún ku ve'e jidu'um tumtokimpayo'oy, [6] kux je'eda ve'e duyakyo'ydu je ñuu'pun je mjayu maat je m'ayook kojtsnajxpatajkta. Ax tats mits je'e ve'e xtuk'oo'kta je nuu'pun je jáyuda juu' ve'e ve'em játkidu, kux ve'eme'e duvinmátsjada.

[7] N'amotunajxpats atse'e je ayook jem joma ve'e je yojxpejtun. Jidu'umts atse'e nmotu:

—Ve'emam xa ve'e, Maja Vintsán, Nte'yam, mits xa ve'e nujom mka'mikujxp, tuvts mitse'e mtokimpayo'oy jets pyaatyp y'akeeguip je'e ve'e juu' mitse'e mtuump mkajtsp.

[8] Van'it tse'e je mumaktaaxk ángeles dutuktemvaach je apajkin jem je aampa xaaj ñi'kxm; yakmooy tse'e je aampa xaaj je kutojkun jetse'e je y'anin je jayu dutukyaktóyut. [9] Anañujoma tse'e je jayu ooy tyuntooydi. Ka'a tse'e vyinmayumpijtti, ka'a tse'e dumasookti je kyo'oy joojntykinda, ka'a tse'e je Nte'yam duyakmájidi duyakjaanchidi, vyinkojtspejttu tse'e je Nte'yam, juu' ve'e dukа'mip je vuxtojtuk tsaachto'nun.

[10] Van'it tse'e je mumugooxk ángeles dutuktemvaach je apajkin jem je na'a atsa'kip tánuk kyutojkun tsuujntkun kajxm. Van'it tse'e kyoo'tsikujx joma ve'e yakkutuk. Van'it tse'e je jayu tyunnatyotstso'tspajkjidini je'e kajx ku ve'e ooy tyuntsaachpaatti, [11] ax ka'ajyam tse'e dumasookti je kyo'oy too'da, vyinkojtspejttujyame'e je Nte'yam, juu' ve'e jem tsapjootm, je'e kajx ku ve'e chaachpaa'tta jetse'e pyo'otsta.

[12] Van'it tse'e je mutojtuk ángeles dutuktemvaach je apajkin jem Éufrates maja najootm; taatsnu tse'e je maja naaj jetse'e je too' duyaktaajnjidi joma ve'e ñáxtat je yakkutojkpatajk juu' ve'e tsoo'ndup jem joma ve'e je xaaj pyítsum.

[13] Van'itts atse'e n'ix nutoojk je ko'oyjáyuvapta, je potya'av jo'n y'íxuvada, je'e tse'e pítsumdu jep je na'a ko'otyánukap y'ávup, jep je na'a atsa'kip tánuk y'ávup, jets jep je'e y'ávup juu' ve'e natyijjup je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpa. [14] Ya ko'oyjáyuvapta tse'e je mújit nuja'vin dutoondup, je'e tse'e ñupítsumdu jetse'e duyaknay'amókajadat nujom pan pan jatye'e duyakkutojkjidup je jayu pan nuvinxupe'e to'k it to'k naxviijn chaanada jetse'e y'atso'oxtóndat ku ve'e dupaatnit je xaaj juu' ve'e ñupaajmtki je Nte'yam, juu' ve'e nujom dukа'mikajxp. [15] Amotunaxta juu' ve'e je Jesucristo kyajtsp: "Tun to'mayji xa atse'e nmiinnuvat, ve'em ax jo'n je mee'tspa jye'ya ku ve'e je jayu dukanujava. Xoon xa je'e ve'eda pan pan jatye'e nakyujoojntykijidup jetse'e je vyit apaamduka dujayepta kux kadi ve'e ve'em y'itta ax jo'n je jayu juu' ve'e ijttup nuva'ajts axva'ajts jetse'e yakmu'ixta yakmupetta jetse'e chо'otyónda." Jidu'um tse'e vya'añ. [16] Yaknay'amojkijidu tse'e je yakkutojkpatajk jem je it juu' ve'e duxaaj Armagedón. Hebreo aajts je'e ve'e.

[17] Van'it tse'e je muvuxtojtuk ángeles dutuktemvaach je apajkin jem poj jootm. Van'itts atse'e n'amotunajxy to'k je ayook jem maja tsaptajkm juu' ve'e jem tsapjootm, jem joma ve'e je Nte'yam je kyutojkun tsuujntkun. Jidu'um tse'e vyaajñ:

—¡Távani xa ve'e tyunju kyatsju!

[18] Van'it tse'e je vítsuk tyuntaa'pukni, je añu tyumpo'oni tyunmoo'tni, je añu tyumpajni tyuntsa'pxni, makk tse'e tyun'ojxini ya naxviijnit it; ni vin'ita xa ve'e je ojx kyanaxy ve'em ax jo'n je'e ve'e ñajxy. [19] Je babilóniait ciudad, toojk viijnts je'e ve'e ñapyaajmjini ku ve'e y'ojxi; muja'vikajxtinu tse'e nujom je kajpun pan vinxup to'k it to'k naxviijn. Van'it tse'e je Nte'yam dujaa'myejts je babilóniait ciudad jetse'e duyaknáxut je tsaachpaatun juu' ve'e tyuknukejx je jyot'a'nun kajx. [20] Kutokikajxnu tse'e nujom je kopk je keets jets je naax juu' ve'e jem maaxy naaj akojkm. [21] Kustajkiva tse'e je mújit taaxt jem tsajviinm jetse'e ñaxkadaaky je jayu ñi'kxm; toojk arroba naxyts je'e ve'e jyémutsa y'ijt to'k jaty. Vyinkojtspejttu tse'e je jayu je Nte'yam je'e kajx ku ve'e je taaxt makk ooy tyunyaktsaachijidini.

17

Ku yaktokimpayo'ynit je ñumájiva ko'otya'axap

[1] Van'itts atse'e xnumiijn nuto'k je ángeles juu' ve'e dujayejptup tuy'it je vuxtojtuk apajkin, jets atse'e xnuujmi:

—Minu̱ jẹ̱ts a̱ts mitse'e ntuk'íxu̱t vintso̱ ve'e chaachpaatnit jẹ̱ ñu̱májiva ko̱'o̱tya'a̱xap juu' ve'e tsu̱u̱nip jẹ̱m maaxy na̱ni'kxm. [2] Jẹ̱ naxviijnit yakkutojkpata̱jk, ta̱ tse'e jẹ̱ ko̱'o̱tya'a̱xap du̱tukma̱a̱ttónda juu' ve'e ka óyap; jẹ̱ts pa̱n pa̱n jatye'e joojntykidup yaja naxviijnit itu̱ku̱jx, ta̱ tse'e ñatyukmo'okjada jẹ̱ kyo̱'o̱y jẹ'ẹ̱ juu' ve'e tyoondup ku ve'e du̱pana̱jkxta jẹ̱ ko̱'o̱tya'a̱xap jẹ̱ tyoo'.

[3] Van'itts a̱tse'e jẹ̱ ángeles xyaknu̱jkx jẹ̱ Espíritu Santo jẹ̱ kyutojku̱n ka̱jx jẹ̱m vinva'ajts it ka̱jxm. Jẹ̱mts a̱tse'e xyak'ix to'k jẹ̱ ta̱'a̱xta̱jk du̱tuktsu̱una to'k jẹ̱ tsapts na'a atsa̱'kip ta̱nu̱k. Jẹ̱m tse'e jẹ̱ ta̱nu̱k tuknu̱jakyu̱x ñi'kxm kyo̱jm may jẹ̱ ayook juu' ve'e jẹ̱ Nte'yam du̱vinko̱jtspẹ̱jtp, vuxtojtu̱k kuvajkax jẹ̱ts majk vájax. [4] Jẹ̱ ta̱'a̱xta̱jk, jẹ̱ tso'ojmk vit jẹ̱ts jẹ̱ tsapts vitts jẹ'ẹ̱ ve'e jyayejpp; jẹ̱ oro, jẹ̱ tsújit tsaaj, jẹ̱ts jẹ̱ perlas, jẹ'ẹ̱ tse'e natyuknaajktsoja̱pa̱jkjup. Jẹ̱m tse'e kya̱'m du̱mats'it to'k jẹ̱ tuk'a'ooguin juu' ve'e tum jẹ̱ oro, ojtsts jẹ'ẹ̱ ve'e ma̱a̱t juu' jatye'e axa̱a̱'kp jẹ̱ts jẹ̱ ko̱'o̱tya'a̱xap jẹ̱ tyo'nu̱n. [5] Jẹ̱mpa tse'e vyimpókkum javyet to'k jẹ̱ ayook juu' ve'e jidu̱'u̱m vaamp: "Jẹ̱ babilóniait ciudad, jẹ̱ ko̱'o̱tya'a̱xap juu' ve'e to'k ka̱'a̱jyji jẹ̱ naxviijnit jayu du̱tuk'ixp jẹ̱ kyo̱'o̱y jẹ'ẹ̱ jẹ̱ts nu̱jom juu' jatye'e axa̱a̱'kp ijtp yaja naxviijnit itu̱ku̱jx." [6] Van'itts a̱tse'e n'ix jẹ̱ts mookjup jẹ'ẹ̱ ve'e jẹ̱ ta̱'a̱xta̱jk, jẹ̱ Nte'yam jẹ̱ jyayu jẹ̱ ñu̱u̱'pu̱ne'e natyuknaajkmookju jẹ̱ts jẹ'ẹ̱ jyẹ'ẹda pa̱n pa̱n jatye'e yakjay'o̱o̱'kju̱du jẹ'ẹ̱ ka̱jx ku ve'e jẹ̱ Jesús jẹ̱ y'ayook du̱yakva'kxtkti. Atu̱va atókits a̱ts jẹ'ẹ̱ ve'e ntuntuktaajñ. [7] Van'itts a̱tse'e jẹ̱ ángeles xnu̱u̱jmi:

—¿Tya̱jxse'e atu̱va ato̱ki xtuktáñ? Va'ants a̱ts mitse'e ntuk'ixu̱ pa̱n ti jẹ'ẹ̱ ve'e jẹ̱ ta̱'a̱xta̱jk ñu̱ka̱jtsp jẹ̱ts jẹ̱ na'a atsa̱'kip ta̱nu̱k juu' ve'e tyuktsu̱u̱nip, jẹ'ẹ̱ juu' ve'e vuxtojtu̱k kuvajkax jẹ̱ts majk vájax. [8] Jẹ̱ na'a atsa̱'kip ta̱nu̱k juu' ve'e tu̱x'ix, jẹ'ẹ̱ts jẹ'ẹ̱ ve'e ñu̱ka̱jtsp to'k juu' ve'e jémani joojntyki, ax ka'a tse'e u̱xyam y'uk'ijtni, u̱x'o̱o̱k tse'e pyítsumu̱t jẹ̱p ka̱a̱k jótup namka'anume'e vyinto̱ki. Ax kuts jẹ'ẹ̱ ve'e pyítsumu̱t, xu̱pu̱to̱kits jẹ'ẹ̱ ve'e tyándat jẹ̱ jayu juu' ve'e íxju̱dup, jẹ̱ jayu juu' ve'e yaja naxviijnit itu̱ku̱jx, juu' ve'e jẹ̱ xya̱a̱j ka javyétap jẹ̱p libro ku̱jxp joma ve'e javyet ku ve'e ya̱ it cho̱o̱'ntk jẹ̱ xya̱a̱jta pa̱n pa̱n jatye'e xa̱'ma ka̱jx joojntykidinup.

[9] 'U̱xyamts a̱tse'e nnu̱kótsu̱t juu' ve'e jẹ̱ vijin jẹ̱ kẹju̱n cha̱jkp jẹ̱tse'e yakvinmótuvu̱t. Jẹ̱ vuxtojtu̱k kuvajk, jẹ'ẹ̱ts jẹ'ẹ̱ ve'e ñu̱ka̱jtsp jẹ̱ vuxtojtu̱k tonu̱n juu' ve'e jẹ̱ ta̱'a̱xta̱jk tyuktsu̱u̱nip. [10] Nay vanxúpjyam tse'e jẹ̱ kuvajkta, nu̱vuxtojtu̱k jẹ̱ yakkutojkpadats jẹ'ẹ̱ ve'e ñu̱ka̱jtsp. Nu̱mugo̱o̱xk jẹ̱ yakkutojkpada, ta̱ts jẹ'ẹ̱ ve'e vyinto̱kida, to'k tse'e juu' ve'e u̱xyam yakkutojkp, jẹ̱ts jado'k ka'anum tse'e yakkutuk. Ax ku tse'e jẹ'ẹ̱ yakkutóku̱t juu' ve'e kayakkutojkpna, ka'a tse'e jek yakkutóku̱t. [11] Jẹ̱ na'a atsa̱'kip ta̱nu̱k juu' ve'e joojntyki jẹ̱tse'e u̱xyam kyo̱o̱'k'ijtni, jẹ'ẹ̱ tse'e jẹ̱ mutoodojtu̱k yakkutojkpa; ku̱x mya̱a̱tnavya̱a̱'njup jẹ'ẹ̱ ve'e jẹ̱ nu̱vuxtojtu̱k yakkutojkpada, jẹ'ẹ̱ ka̱jxts jẹ'ẹ̱ ve'e yakmacha̱v ax jo'n nu̱to'k jẹ'ẹda; u̱x'o̱o̱kts jẹ'ẹ̱ ve'e vyinto̱kiyu̱t.

[12] 'Jẹ̱ majk vaj juu' ve'e tu̱x'ix, nu̱majk jẹ̱ yakkutojkpadats jẹ'ẹ̱ ve'e ñu̱ka̱jtsp juu' ve'e kayakkutojktupna; ax yakmo̱'o̱dapts jẹ'ẹ̱ ve'e jẹ̱tse'e du̱ma̱a̱tyakkutóku̱t to'k hora jẹ̱ na'a atsa̱'kip ta̱nu̱k. [13] Jẹ̱ nu̱majk yakkutojkpada, ko̱jtsmúkts jẹ'ẹ̱ ve'e juu' du̱jayẹ̱pta, myo̱'o̱dapts jẹ'ẹ̱ ve'e jẹ̱ kyutojku̱nda jẹ̱ na'a atsa̱'kip ta̱nu̱k, [14] mya̱a̱t'atso'oxtóndapts jẹ'ẹ̱ ve'e pa̱ne'e yaktijp Carnero Onu̱k. Ax jẹ'ẹ̱ pa̱ne'e yaktijp Carnero Onu̱k, jẹ'ẹ̱ tse'e ama̱a̱daagajadap, ku̱x Vintsán jẹ'ẹ̱ ve'e pa̱ne'e du̱nu̱vintsa̱nika̱jxp jẹ̱ vintsa̱nta̱jkta, jẹ̱ts Yakkutojkpa jẹ'ẹ̱ ve'e pa̱ne'e du̱yakkutojkjika̱jxp jẹ̱ yakkutojkpata̱jkta. Jẹ'ẹda pa̱n pa̱n jatye'e ijttup jẹ'ẹ̱ ma̱a̱t pa̱ne'e yaktijp Carnero Onu̱k, jẹ̱ Nte'yamts jẹ'ẹ̱ ve'e vinko̱o̱jnju̱du jẹ̱tse'e yaaxu̱xjidi, to'k aaj to'k jo̱o̱tts jẹ'ẹ̱ ve'e du̱tonda juu' ve'e jẹ̱ Nte'yam cha̱jkp.

[15] Van'itts a̱tse'e jẹ̱ ángeles xjaa'knu̱u̱jmi:

—Jẹ̱ maaxy na̱a̱j juu' ve'e tu̱x'ix, joma ve'e chu̱u̱na jẹ̱ ko̱'o̱tya'a̱xap, jẹ'ẹ̱ts jẹ'ẹ̱ ve'e ñu̱ka̱jtsp jẹ̱ nu̱may jayu, jẹ̱ may naax jẹ̱ may kajpu̱n, jẹ̱ may aaj jẹ̱ may ayook. [16] Jẹ̱ nu̱majk yakkutojkpa juu' ve'e jẹ̱ majk vaj ñu̱ka̱jtsp jẹ̱ts jẹ̱ na'a atsa̱'kip ta̱nu̱k juu' ve'e tu̱x'ix, jẹ'ẹ̱ tse'e du̱mujo̱t'ánjadap jẹ̱ ko̱'o̱tya'a̱xap jẹ̱tse'e du̱yak'ayóvdat jẹ̱tse'e nu̱va'ajts a̱xva'ajts du̱yaktándat, jẹ̱tse'e jẹ̱ ñi'kx jẹ̱ kyo̱pk du̱putso'tstinit. Juu' tse'e vintaamp, jẹ'ẹ̱ tse'e yaknaxto̱o̱ydinup. [17] Jẹ̱ Nte'yamts jẹ'ẹ̱ ve'e pa'mu̱xju̱du jẹ̱m jya'vin ka̱jxmda jẹ̱ vinma'yu̱n jẹ̱tse'e ve'em du̱tóndat, jẹ'ẹ̱ ve'e ku ve'e du̱ko̱jtsmóktat jẹ̱tse'e du̱mo̱'o̱dat jẹ̱ kyutojku̱nda

je̱ na'a atsa̱'kip ta̱nu̱k van'it paat ku ve'e tyónju̱t kyo̱tsju̱t juu' ve'e je̱ Nte'yam kyo̱jts. [18] Je̱ ta̱'a̱xta̱jk juu' ve'e tu̱x'ix, je̱'e̱ts je̱'e̱ ve'e ñu̱ka̱jtsp je̱ ciudad juu' ve'e du̱ka̱'mip je̱ naxviijnit yakkutojkpada.

18

Ku je̱ Babilonia vyinto̱kinit

[1] Van'itts a̱tse'e n'ix je̱tse'e jado'k je̱ ángeles cha̱a̱'n je̱m tsajviinm, ajajp ata̱'kxpts je̱'e̱ ve'e, je̱'e̱ tse'e ka̱daak o̱o̱y je̱ kutojku̱n ma̱a̱t; kujaj kutu̱'kx tse'e ya̱ naxviijnit it tyaajñ. [2] Van'it tse'e ma̱kk kya̱jts:

—¡Ta̱vani xa ve'e vyinto̱kini! ¡Ta̱vani je̱'e̱ ve'e vyinto̱kini je̱ babilóniait ciudad! Ta̱vani tse'e jyajtni to'k je̱ it joma ve'e je̱ ko̱'o̱yjáyuvap cha̱a̱nada. Je̱m tse'e ñay'amókajada nu̱jom je̱ je̱yyva ta̱nu̱k juu' ve'e ka va'ajtsap je̱tse'e axa̱a̱'kp y'íxuvada. [3] Je̱'e̱ ka̱jx xa ve'e ve'em jyaty ku̱xe'e je̱ jayu juu' ve'e tsu̱u̱nidup to'k it to'k naxviijn, je̱'e̱ tse'e tu̱ñaxmo'okjada ma̱a̱t je̱ tsaaydum pa'ajk na̱a̱j juu' ve'e ijtp je̱ babilóniait jayu je̱ kyo̱'o̱y to'nu̱n je̱ kyo̱'o̱y ko̱jtsu̱n. Je̱ts je̱ naxviijnit yakkutojkpata̱jk, ta̱ tse'e du̱tukma̱a̱ttónda juu' jatye'e tum ka o̱yap, ta̱ts je̱'e̱ ve'e o̱o̱y tyunnaajkkumeenajada pa̱n pa̱n jatye'e ajooydup ato̱o̱'ktup ka o̱yap.

[4] Van'itts a̱tse'e n'amo̱tunajxy jado'k je̱ ayook je̱m tsapjo̱o̱tm juu' ve'e vaan:

—Tukva'kva'atsta je̱ babilóniait ciudad, miitsta, pa̱n pa̱n jatye'e a̱ts je̱ njáyuda, ve'em tse'e je̱ tyo̱kin mkatukpaa'tjadat je̱tse'e xkama̱a̱ttsaachpaa'ttat, [5] ku̱x ta̱ ve'e je̱ tyo̱kin tyunkuma'yini je̱m tsajviinm paat je̱ts ta̱ ve'e je̱ Nte'yam du̱jaa'myéts je̱ kyo̱'o̱y to'nu̱nda je̱ kyo̱'o̱y ko̱jtsu̱nda. [6] Je̱ Nte'yam tse'e du̱yaktsaachpaattinup je̱ jayu juu' ve'e tsu̱u̱nidup je̱m babilóniait cyiudaaj ka̱jxm, ve'em tse'e yaktsaachpaatjidinit ax jo'n je̱ babilóniait jayu je̱ viijnk jayu du̱yaktsaachpaatti jo'n. Tukkuvejtjidinupts je̱'e̱ ve'e amuts je̱ kyo̱'o̱y je̱'e̱ juu' jatye'e tu̱du̱tonda tu̱du̱ko̱tsta, ma̱kk a̱a̱'k tse'e chaachpaattinit. [7] Tsaachpaattinup tse'e ku̱xe'e ñamyájajada je̱tse'e ñatyukka̱ta̱kajada je̱ Satanás. Jidu̱'u̱m tse'e vyinmayda: "Je̱ yakkutojkpa jo'nts u̱u̱'me'e n'ijtumda, ka'a xa u̱u̱'me'e ax jo'n je̱ ku'a̱a̱'k ta̱'a̱xta̱jk, ni je̱ vin'ita tse'e nkatsaachvinma'yumdat." Jidu̱'u̱m tse'e vyinmayda. [8] Je̱'e̱ ka̱jx tse'e tun to'mayji je̱ chaachto'nu̱n jyéjinit, o̱o̱'ktinup tse'e je̱ jayu je̱m ciudad ka̱jxm, yaaxtinup tse'e o̱o̱y je̱ tsaachvinma'yu̱n ka̱jx, jéjinup tse'e je̱ yooj je̱ pa'am, naxto̱kya̱jxtinupts je̱'e̱ ve'e je̱ ciudad. Ve'em tse'e yaktoondinit ku̱x ma̱kk je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam, juu' ve'e pa̱'mu̱xjidinup je̱ chaachpaatu̱nda.

[9] Je̱ naxviijnit yakkutojkpada juu' ve'e tyukma̱a̱ttoondu tyukma̱a̱tko̱jtstu juu' ve'e tum ka o̱yap je̱tse'e du̱pana̱jkxta je̱ ko̱'o̱y too' juu' ve'e tuk'íxju̱du, ñu̱ya'axtapts je̱'e̱ ve'e ku ve'e du̱'íxtat je̱ts to̱o̱ynupe'e je̱ ciudad, [10] jékumji ve'e tyándat, je̱'e̱ ve'e cha̱'kidup ku̱x ku ve'e du̱ma̱a̱ttsaachpaattinit. Jidu̱'u̱m tse'e vya'andat:

—¡Ayo̱o̱v, ayo̱o̱v xa ve'e miits je̱ mjo̱o̱tta pa̱n pa̱n jatye'e tsu̱u̱nidup je̱m babilóniait cyiudaaj ka̱jxm, mnu̱májidup xa miitse'e tu̱m'itta! Tun to'mayji xa ve'e tu̱vyinkumoka je̱ mtsaachpaatu̱nda —jidu̱'u̱m tse'e vya'andat.

[11] Je̱'e̱da pa̱n pa̱n jatye'e ajooydup ato̱o̱'ktup yaja naxviijnit itu̱ku̱jx, ñu̱ya'axtapts je̱'e̱ ve'e ku̱x ka'a ve'e y'uk'ijttinit pa̱n pa̱ne'e jo'yu̱xjadap juu' jatye'e tyo̱o̱'ktup. [12] Je̱me'e je̱ oro je̱ts je̱ plata, je̱ tsújit tsaaj je̱ts je̱ perlas, je̱ o̱o̱jyit lino vit je̱ts je̱ seda vit, je̱ tso'ojmk vit je̱ts je̱ tsapts vit. Je̱mpa tse'e nu̱jom pa̱n vinxu̱p je̱ pa'ajk xoo'kpa ku̱p je̱ts je̱ marfil pa̱a̱mdu̱k, je̱ tsújit ku̱p je̱ts je̱ bronce, je̱ pojxu̱n je̱ts je̱ mármol, [13] je̱ canela je̱ts je̱ viijnk muxo'ojkin, je̱ po̱o̱m je̱ts je̱ mirra, je̱ pa'ajk xoo'kpa na̱a̱j je̱ts je̱ tsaaydum pa'ajk na̱a̱j, je̱ olivos aceite, je̱ harina je̱ts je̱ trigo, je̱ jaach je̱ kaaj je̱ts je̱ carnero, nay ve'empa je̱ carro je̱ts je̱ joyu̱toompada. Je̱ jayu paat tse'e du̱jaye̱pta je̱tse'e du̱to̱o̱'ktat. [14] Jidu̱'u̱m tse'e du̱nu̱ko̱tstat je̱ jayu juu' ve'e tsu̱u̱nidup je̱m ciudad ka̱jxm:

—¡Ka'a xa ve'e x'ukjaye̱jptini je̱ o̱'yin juu' ve'e o̱o̱y mtuntsojja'vidup tu̱y'it, ni je̱ vin'ita tse'e xko̱o̱'kjaye̱jptinit je̱ y'o̱y je̱'e̱ je̱ chújit je̱'e̱ juu' ve'e mjaye̱jptup tu̱y'it!

[15] Je̱'e̱da pa̱n pa̱n jatye'e ajooydup ato̱o̱'ktup ma̱a̱t ya̱ pa̱a̱mdu̱k je̱tse'e tu̱du̱tukkumeen-ta̱kada je̱ ciudad, jékumji tse'e tyándat, je̱'e̱ ve'e cha̱'a̱gadap ku ve'e du̱ma̱a̱ttsaachpaa'ttat. [16] Ñu̱ya'axtap tse'e je̱tse'e vya'andat:

—¡Ayo̱o̱v, ayo̱o̱v xa ve'e je̱'e̱ je̱ jyo̱o̱tta je̱ jáyuda juu' ve'e tsu̱u̱nidup tu̱y'it je̱m ciudad ka̱jxm! Ve'em xa je̱'e̱ ve'e tu̱y'itta ax jo'n je̱ ta̱'a̱xta̱jk juu' ve'e je̱ o̱o̱jyit lino vit natyukxo̱jxjup ma̱a̱t je̱ tso'ojmk vit je̱ts je̱ tsapts vit je̱tse'e ñatyuknaajktsoju̱pu̱kju̱ je̱ oro, je̱ tsújit tsaaj, je̱ts je̱ perlas. [17] ¡Tun to'mayji tse'e tu̱vyinto̱kiku̱x nu̱jom juu' ve'e tu̱y'it je̱m ciudad ka̱jxm!

Nu̱jom je̱ barco je̱ ñu̱vintsa̱nda ma̱a̱t je̱ tyoompata̱jkta je̱ts je̱ jayu juu' ve'e pyatsa̱a̱mdup je̱ts juu' ve'e ajooyva ato̱o̱'kpa najxtup ta̱jkidup je̱m maaxy na̱jo̱o̱tm, jékumjits je̱'e̱ ve'e tyándat. [18] Ku ve'e du̱'ixta je̱ jo̱k ku ve'e je̱ ciudad tyo̱y, jidu̱'u̱m tse'e ma̱kk vya'andat:

—¿Ti kajpu̱n tse'e jado'k ve'em ijt ax jo'n je̱ ciudad?

[19] Van'it tse'e je̱ naax ñatyukxa̱kvájukjadat je̱tse'e yaaxp tsaachvinmaayp jidu̱'u̱m vya'andat:

—¡Ayo̱o̱v, ayo̱o̱v xa je̱'e̱ ve'e je̱ jyo̱o̱tta je̱ jáyuda juu' ve'e tsu̱u̱nidup tu̱y'it je̱m ciudad ka̱jxm! Je̱ jyoojntykin ka̱jx xa ve'e kyumeenta̱jkidi nu̱jom pa̱n pa̱n jatye'e je̱ barco du̱jaye̱jptup. ¡Tun to'mayji tse'e tu̱vyinto̱kiku̱x nu̱jom juu' ve'e tu̱y'it je̱m ciudad ka̱jxm! —jidu̱'u̱m tse'e vya'andat.

[20] Ax tukxo̱o̱ndu̱ktats miitse'e je̱ ciudad, miitsta, pa̱n pa̱n jatye'e je̱m tsapjo̱o̱tm je̱ts je̱ va'ajts jo̱o̱t jáyuda, je̱ Nte'yam je̱ kyuká̱tsivada je̱ts je̱ Nte'yam je̱ y'ayook ko̱jtsnajxpata̱jkta, ku̱x ku xa ve'e je̱ Nte'yam du̱mo̱o̱ynit je̱ tsaachpaatu̱n je̱ jayu juu' ve'e ka ó̱yap juu' du̱toondup je̱tse'e cha̱a̱nada je̱m ciudad ka̱jxm, je̱'e̱ tse'e tyukkuve̱jttinup juu' miitse'e tu̱myaktoojnjada ka ó̱yap.

[21] Van'it tse'e to'k je̱ ma̱kk ángeles du̱ka̱a̱jyu̱k to'k je̱ tsaaj juu' ve'e ve'em ax jo'n to'k je̱ maja̱ paan taak, je̱tse'e du̱ka̱kvippi je̱m maaxy na̱jo̱o̱tm, je̱tse'e vyaajñ:

—Jidu̱'u̱m xa ve'e kyutó̱kinit je̱ babilóniait ciudad, ni je̱ vin'ítats je̱'e̱ ve'e kyo̱o̱'kyak'íxnuvat. [22] Ni je̱ vin'ita tse'e je̱m ciudad ka̱jxm kyo̱o̱'kyak'amo̱tunajxnit je̱ arpa ko̱v, je̱ trompeta ukpu̱ je̱ viijnk xooxu̱n, ka'a tse'e y'ukyak'amo̱tunajxnit je̱ts je̱me'e je̱ jayu jyu̱ts, [23] ka'a tse'e je̱m je̱ tya̱'kxpa y'ukta̱'kxnit, ni je̱ vin'ita tse'e je̱ navya̱jkjuva kyo̱o̱'kyak'amo̱tunajxnit je̱m ciudad ka̱jxm. Ve'em tse'e jyátu̱t ñáxu̱t ó̱yame'e du̱nu̱má̱jada tu̱y'it je̱m naxviijnit it ka̱jxm je̱ jayu juu' ve'e ajooydup ato̱o̱'ktup je̱m babilóniait cyiudaaj ka̱jxm. Ax je̱ jayu juu' ve'e tsu̱u̱nidup tu̱y'it je̱m ciudad ka̱jxm, je̱'e̱ tse'e du̱vin'a̱a̱'ndu je̱ maayk ka̱jx je̱ jayu juu' ve'e tsu̱u̱nidup tu̱y'it to'k it to'k naxviijn.

[24] Je̱ jayu juu' ve'e tsu̱u̱nidup tu̱y'it je̱m babilóniait cyiudaaj ka̱jxm, je̱'e̱ tse'e du̱yak'o̱o̱'ktu je̱ Nte'yam je̱ jyayu ma̱a̱t je̱ Nte'yam je̱ y'ayook ko̱jtsnajxpata̱jkta, je̱'e̱ tse'e du̱ni'kxmidu ku ve'e y'o̱o̱'kti je̱ jayu pa̱n pa̱n jatye'e tsu̱u̱nidup to'k it to'k naxviijn.

19

[1] Van'itts a̱tse'e n'amo̱tunajxy je̱ts jidu̱'u̱me'e je̱m tsapjo̱o̱tm je̱ nu̱may jayu ma̱kk vya'anda:

¡Yakma̱ja yakjaancha tse'e je̱ Nte'yam y'ijtnit,
je̱'e̱ juu' ve'e je̱ ma̱jin je̱ts je̱ kutojku̱n o̱o̱y du̱tunjaye̱jpp je̱tse'e xyaktso̱o̱kumdi,
[2] ku̱x tu̱v xa je̱'e̱ ve'e tyo̱kimpayo̱'o̱y je̱ts vintso̱ ve'e du̱paa'ty du̱'ake̱e̱ga!
Ta̱ tse'e du̱pu̱u̱jmja je̱ tsaachpaatu̱n je̱ ñu̱má̱jiva ko̱'o̱tya̱'a̱xap juu' ve'e je̱ naxviijnit jayu du̱yakma't ku ve'e du̱tukpu̱k je̱ kyo̱'o̱y too',
je̱ Nte'yame'e tu̱tyukkuvetju̱ ku̱xe'e du̱yak'o̱o̱'kti je̱ Nte'yam je̱ myutoompada je̱ myupa̱jkpada.

[3] Van'it tse'e vyaandinuva:

—¡Yakma̱ja yakjaancha xa ve'e je̱ Nte'yam y'ijtnit! Ni je̱ vin'ítats je̱'e̱ ve'e je̱ ciudad kyajo̱jk'atú̱vat.

[4] Van'it tse'e je̱ nu̱'ii'px maktaaxk mú̱jit jáyuda je̱ts je̱ nu̱maktaaxk joojntykivada je̱ vyiijnda je̱ y'aajta du̱tukpaatti je̱ it juu' ve'e je̱m je̱ Nte'yam vyinkojkm je̱tse'e du̱vinja'vidi du̱vintsa̱'kidi je̱ Nte'yam, juu' ve'e tsu̱u̱nip je̱m kutojku̱n tsu̱u̱jntku̱n ka̱jxm. Jidu̱'u̱m tse'e vyaandi:

—Amén. ¡Yakma̱ja yakjaancha tse'e je̱ Nte'yam y'ijtnit!

5 Van'it tse'e yak'amo̱tunajxy to'k je̱ ayook juu' ve'e vaamp je̱m joma ve'e je̱ kutojku̱n
tsu̱u̱jntku̱n:
Miitsta, je̱ Nte'yam je̱ myutoompada je̱ myupa̱jkpada, je̱ mújit je̱ muutskit,
o̱ñu̱ko̱tsada je̱ts vinjávada vintsa̱'a̱gada u̱u̱'m je̱ nNte'yamamda.

Ku je̱ Jesús du̱pa̱ku̱t je̱ jyáyuda

6 N'amo̱tunajxpats a̱tse'e je̱ ayook ax jo'n nu̱may je̱ jayu ku̱kyo̱jtsti jo'n, ve'em ax jo'n
je̱ ma̱ja̱ na̱aj ma̱kk tyun'u̱u̱'ts tyuntinu̱n je̱ts ve'em ax jo'n je̱ añu tyumpu'u tyunma̱a̱'t.
Jidu̱'u̱mts a̱tse'e n'amo̱tunajxy:
¡Yakma̱ja yakjaancha xa ve'e je̱ Nte'yam y'ijtnit!
Ta̱ xa ve'e yakkutojk'ukvaanni je̱ Maja̱ Vintsá̱n,
je̱ nNte'yamamda, juu' ve'e nu̱jom du̱ka̱'mika̱jxp.
7 Va'an du̱xo̱o̱jntkumda, va'an du̱'o̱yja'vimda, va'an du̱yakmá̱jimda du̱yakjaanchimda,
ku̱x je̱'e̱ pa̱ne'e yaktijp Carnero Onu̱k, ta̱ tse'e je̱ xa̱aj du̱paatni je̱tse'e du̱pa̱jknit je̱ jyáyuda.
Ta̱ tse'e je̱ jyayu ñay'apa̱a̱mdu̱kajada ax jo'n je̱ kiixu̱ta̱'a̱x juu' ve'e yaa'vya̱kuvaamp.
8 Ta̱ tse'e yakmo̱'o̱da je̱tse'e ñatyukxó̱xjadat je̱ o̱o̱jyit lino vit, va'ajts pu̱k, ajajp ata̱'kxp.
Jidu̱'u̱mts a̱tse'e n'amo̱tunajxy. Je̱'e̱ ve'e ku ve'e ñaxyó̱xjadat je̱ o̱o̱jyit lino vit, je̱'e̱ts je̱'e̱
ve'e je̱ y'o̱y je̱'e̱ juu' ve'e tu̱du̱tonda tu̱du̱ko̱tsta je̱ Nte'yam je̱ jyayu.
9 Van'itts a̱tse'e je̱ ángeles xnu̱u̱jmi:
—Javye̱tu̱ ya̱'a̱: "Xo̱o̱n xa je̱'e̱ ve'eda pa̱n pa̱n jatye'e ijttinup je̱'e̱ ma̱a̱t pa̱ne'e yaktijp
Carnero Onu̱k, ijttinupts je̱'e̱ ve'e je̱'e̱ ma̱a̱t ve'em ax jo'n je̱ yaa'vya̱jkpa je̱ ñu̱yaa'y
du̱ma̱a̱tkáy du̱ma̱a̱t'uu'k."
Je̱ts a̱tse'e xnu̱u̱jmi:
—Juu'ts a̱tse'e nka̱jtsp, je̱ Nte'yamts je̱'e̱ ve'e je̱ y'ayook.
10 Van'itts a̱tse'e n'ukvinko̱xkteni je̱ ángeles je̱ts a̱tse'e ku̱nvinja'vi ku̱nvintsa̱'ki. Ax
jidu̱'u̱mts a̱ts je̱'e̱ ve'e xnu̱u̱jmi:
—Kadi ve'em mjátu̱ka. Je̱ Nte'yam xa a̱tse'e nmutuump nmupu̱jkp, ve'em ax jo'n
miitse'e je̱ Nte'yam xmutonda xmupa̱kta, mits je̱ts je̱ m'utsta je̱ m'ajchta ma̱a̱t je̱ m'utsta je̱
mtsa̱'a̱da juu' ve'e to'k aaj to'k jo̱o̱t du̱jaanchja'vidup je̱ ka̱ts je̱ ayook juu' ve'e je̱ Jesucristo
yaktaan, je̱ Nte'yam mits vinjava vintsa̱'a̱ga —jidu̱'u̱mts a̱tse'e xnu̱u̱jmi.
Ax je̱'e̱da pa̱n pa̱n jatye'e du̱'ava'nidup je̱ ka̱ts je̱ ayook juu' ve'e je̱ Jesucristo yaktaan,
ka je̱ y'avintso̱ vinma'yu̱napts je̱'e̱ ve'e kyo̱jtstup, je̱ Espíritu Santo je̱'e̱ ve'e je̱ vinma'yu̱n
mo̱o̱jyju̱dup je̱tse'e ve'em kyó̱tstat.

Je̱'e̱ juu' ve'e du̱tuktsu̱u̱nip je̱ po̱o̱'p caballo

11 Van'itts a̱tse'e n'ix je̱ tsapjo̱o̱tmit it y'ava'ach. Je̱m tse'e to'k je̱ po̱o̱'p caballo.
Pa̱n tse'e tuktsu̱u̱nijup, je̱'e̱ts je̱'e̱ ve'e xya̱aj Pa̱ne'e Du̱kutyoomp Juu' ve'e Kya̱jtsp, nay
ve'empa, Pa̱ne'e Tyúvam je̱ Jyáyuvin je̱ Jyoojntykin. Tu̱vts je̱'e̱ ve'e tyo̱kimpayo̱'o̱y je̱tse'e
du̱yakvinto̱ki pa̱n pa̱n jatye'e je̱ Nte'yam du̱tso'oxpa̱jktup. 12 Ve'emts je̱'e̱ ve'e je̱ vyiijn
y'ajaj y'atu̱'kx ax jo'n je̱ ja̱n'aye̱e̱'nst. Je̱m tse'e kyuvajkm may je̱ corona du̱ma̱a̱da, je̱tse'e
je̱m to'k je̱ ayook javyet du̱jayep juu' ve'e je̱'e̱jyji ñu̱ja'vip. 13 To'k tse'e je̱ xo̱x du̱jayep
juu' ve'e je̱ nu̱u̱'pu̱n o̱o̱y tumpaatju. Je̱'e̱ pa̱ne'e du̱tuktsu̱u̱nip je̱ po̱o̱'p caballo, je̱'e̱ts je̱'e̱
ve'e xya̱a̱jivap Je̱ Nte'yam je̱ Kya̱ts je̱ y'Ayook. 14 Je̱m tse'e pyamétsjada je̱ tsapjo̱o̱tmit
atso'ox toompada, natyukxo̱jxju̱dupts je̱'e̱ ve'e je̱ o̱o̱jyit lino juu' ve'e po̱o̱'p je̱ts va'ajts,
je̱ po̱o̱'p cabállots je̱'e̱ ve'e tyuktsu̱u̱niduvap. 15 Ax je̱'e̱ pa̱ne'e vintoo'va̱jkijidup, je̱pts je̱'e̱
ve'e y'ávup pyítsum to'k je̱ ja̱jpax tsojx juu' ve'e tyukma̱a̱da'akup pa̱n nu̱vinxu̱pe'e je̱ jayu
cha̱a̱nada to'k it to'k naxviijn, je̱tse'e ma̱kk du̱yakkutojkjadat, ve'eme'e du̱to̱kimpayo̱'o̱y-
dat je̱tse'e du̱mo̱'o̱dat je̱ ma̱kk tsaachpaatu̱n juu' ve'e je̱ Nte'yam yakjéjip je̱ jyo̱t'a'nu̱n
ka̱jx, je̱ Nte'yam, juu' ve'e nu̱jom du̱ka̱'mika̱jxp. 16 Je̱m tse'e vyit ka̱jxm je̱ts pyokya̱jxm
javyet ya̱ ayook: "Yakkutojkpa Juu' ve'e Du̱yakkutojkjika̱jxp je̱ Yakkutojkpata̱jk", je̱ts
"Vintsá̱n Juu' ve'e Du̱nu̱vintsa̱nika̱jxp je̱ Vintsa̱nta̱jk".
17 Van'itts a̱tse'e n'ix to'k je̱ ángeles juu' ve'e je̱m ténip joma ve'e je̱ aampa xa̱aj, jidu̱'u̱m
tse'e du̱nu̱u̱jmi nu̱jom je̱ je̱yyva tá̱nu̱k, ma̱kk tse'e vyaajñ:

—Nay'amókajada jets numinda je Nte'yam je myaja a'ox. [18] Mtso'otstape'e je yakkutojkpa je chu'utsta, je tojpatajk je vyintsán je chu'utsta, je ñumájiva jayu je chu'utsta, je caballo tsu'utsta maat pan pan jatye'e tuktsuunijidup, anañujoma je jayu je chu'utsta, je naspaka jáyuda jets je joyutoompa jáyuda, je mújit je muutskit.

[19] Van'itts atse'e n'ix ñay'amókajada je na'a atsa'kip tánuk jets je naxviijnit yakkutojkpatajkta maat je jyáyuda. Je'e kajx tse'e ñay'amojkijidi kux myaat'atso'oxtonuvaandupe'e je'e pane'e dutuktsuunip je poo'p caballo jets je y'atso'ox toompada. [20] Yakmajtsts je'e ve'e je na'a atsa'kip tánuk, nay ve'empa je'e juu' ve'e natyijjup je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpa, je'e juu' ve'e je mújit nuja'vin dumasook je na'a atsa'kip tánuk kajx. Je mújit nuja'vin kajx tse'e duvin'uu'n je jáyuda pan pan jatye'e namyasookjudu jetse'e yakpaajmjadat je na'a atsa'kip tánuk je y'ixta'nun jetse'e duvinja'vidi duvintsa'kidi je y'apamnax. Je na'a atsa'kip tánuk jets je'e juu' ve'e natyijjup je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpa, joojntyk tse'e yak'avíppidini joma ve'e je jaajn tyoy maat je azufre, juu' ve'e to'k viijn ijtp ax jo'n je maaxy naaj. [21] Ax je jyáyuda, je jajpax tsojx tse'e tyukyak'ooktu juu' ve'e jep je'e y'ávup pítsump pane'e je caballo dutuktsuunip. Ax nujom tse'e je jeyyva tánuk kyooxjidi je chu'utsta.

20

Je miijl joojnt

[1] Van'itts atse'e n'ix nuto'k je ángeles jem tsapjootm chaa'n. Jem tse'e dumats'it je avaatsun juu' ve'e duyak'avaatsp je jot juu' ve'e va'ajts kaak, jetse'e jem dumats'ijtpa to'k je maja cadena. [2] Je ángeles tse'e je cadena dutuktsoom je na'a ko'otyánukap, je jujpit tsaa'n, juu' ve'e yaktijpap ko'oyjáyuvap juu' ve'e dunuvintsanikajxp je ko'oyjayuvaptajkta, je Satanás. Miijl joojnt tse'e tsum duyak'ijt. [3] Jepe'e jótup du'avippi jetse'e duyaknu'atojkpejt, jetse'e duyaktaandi je ixta'nun maat, ve'em tse'e ni pana dukayak'ava'atsut je jot. Ve'em tse'e yaktuujn jetse'e dukavin'aa'nut je naxviijnit jayu. Ku ve'e miijl joojnt je it ñáxut, van'it tse'e yakmukéjat jetse'e yak'itumo'ot veé'n.

[4] Van'itts atse'e n'ix je kutojkun tsuujntkunda. Jemts atse'e n'ix chaanada pan pan jatye'e je kutojkun yakmooydu jetse'e tyokimpayo'oydat. N'íxpats atse'e je'e je jyoootta je jya'vinda pan pan jatye'e yakyukpojxtu je'e kajx ku ve'e je tuvakojtsun dupaamdi je Jesús kajx. Je jáyuda, ka'ats je'e ve'e duvinja'vidi duvintsa'kidi je na'a atsa'kip tánuk ukpu je y'apamnax jetse'e kyanamyasookjidi jetse'e je na'a atsa'kip tánuk je y'ixta'nun yakpaajmjadat jem vyimpókkum ukpu jem kya'm. N'ixts atse'e jets joojntykpajktinuva je'e ve'e jetse'e je Cristo dumaatyakkutojkti miijl joojnt. [5] Muto'k je joojntykpajkunts je'e ve'e ku je'e ve'e jyoojntykpajktinuvat. Je viijnk oo'kpada, ka'ats je'e ve'e jyoojntykpáktat, van'ítnume'e ku ve'e miijl joojnt je it ñáxut. [6] ¡Xoon jets va'ajts xa je'e ve'eda pan pan jatye'e joojntykpajktinuvap je muto'k joojntykpajkun! Ka'ats je'e ve'e yakpámdat joma ve'e je jayu chaachpaattinit xa'ma kajx, tee'tajktats je'e ve'e y'íttat, je'e tse'e dumutóndap dumupáktap je Nte'yam jets je Cristo, ve'eme'e dumaatyakkutóktat miijl joojnt.

[7] Ku ve'e miijl joojnt je it ñáxut, van'it tse'e je Satanás yakmukéjat joma ve'e nu'atojkpét tuy'it, [8] jetse'e pyítsumut jetse'e je jayu duvin'aa'nnuvat jado'k nax to'k it to'k naxviijn, ve'em je Gog ve'em je Magog, jetse'e duvomókut je jyayu jetse'e y'atso'oxtóndat. Ve'emts je'e ve'e ñumáyada ax jo'n je po'o juu' ve'e jeja maaxy napa'ayi. [9] Nujom vinxup ya naxviijnit it myaja viijna, jem tse'e choo'ndi jetse'e ñay'amojkijidi jetse'e dunaa'vítti jetse'e duyaknaa'tojkti jem joma ve'e y'itta je Nte'yam je jyáyuda, jeme'e kajpun kajxm juu' ve'e je Nte'yam chajkp. Ax je Nte'yam tse'e je jaajn jem tsapjootm duyaktsoo'n jetse'e duyaknaxkadaaky jetse'e duyaknaxtokyajxti je jáyuda, ve'em je Gog ve'em je Magog. [10] Jets je ko'oyjáyuvap juu' ve'e dunuvintsanikajxp je ko'oyjayuvaptajkta, je'e juu' ve'e je jayu duvin'aa'ndu, yak'avíppinuts je'e ve'e joma ve'e je jaajn tyoy maat je azufre juu' ve'e to'k viijn ijtp ax jo'n je maaxy naaj, jem joma ve'e yak'avíppidini je na'a atsa'kip tánuk jets

je̱'e̱ juu' ve'e natyijjup je̱ Nte'yam je̱ y'ayook ko̱jtsnajxpa. Je̱m tse'e chaachpaattinit xa̱'ma ka̱jx.

Ku je̱ jayu yaktǫ̱kimpayǫ̱'ynit je̱m je̱ kutojku̱n tsu̱u̱jntku̱n vyinko̱jkm juu' ve'e ma̱j je̱ts po̱o̱'p

11 Van'itts a̱tse'e n'ix to'k je̱ kutojku̱n tsu̱u̱jntku̱n juu' ve'e ma̱j je̱ts po̱o̱'p. Je̱'e̱ pa̱ne'e je̱m tsu̱u̱nip, je̱mts je̱'e̱ ve'e vyinkojkm ya̱ tsajmit it je̱ts ya̱ naxviijnit it ve'emji tyǫ̱ki, ka'a tse'e du̱'ukpaattini joma ve'e y'íttat. 12 Van'itts a̱tse'e n'ix je̱ o̱o̱'kpata̱jkta, je̱ mújit je̱ muutskit, je̱'e̱ tse'e je̱ Nte'yam du̱vinténidup. Van'itts a̱tse'e n'ixpa to'k je̱ libro yak'aye̱'pva'kxy, je̱tse'e yak'aye̱'pva'kxpa jado'k je̱ libro joma ve'e javyet je̱ jayu je̱ xya̱a̱jta pa̱n pa̱n jatye'e joojntykidinup xa̱'ma ka̱jx. Ve'em tse'e je̱ o̱o̱'kpata̱jk yaktǫ̱kimpayǫ̱'ydi pa̱n vintso̱ ve'e juu' tu̱du̱tonda tu̱du̱ko̱tsta o̱y ka'o̱y, ve'em ax jo'n javyet y'it je̱'e̱ ka̱jxta. 13 Je̱m tse'e y'ijtti nu̱jom je̱ o̱o̱'kpata̱jkta, je̱'e̱ ma̱a̱t tse'e juu' ve'e o̱o̱'ktu je̱m maaxy na̱jo̱o̱tm, ve'em tse'e anañu̱joma yaktǫ̱kimpayǫ̱'ydi to'k jado'k pa̱n vintso̱ ve'e juu' tu̱du̱tonda tu̱du̱ko̱tsta o̱y ka'o̱y. 14 Ku ve'e ve'em tyoojnji kyǫ̱jtsji, ka'a tse'e je̱ jayu y'uk'o̱o̱'ktinit. Ax je̱ jayu juu' ve'e yakpa̱a̱mdu joma ve'e je̱ ma̱ja̱ ja̱a̱jn tyǫ̱y ma̱a̱t je̱ azufre, je̱m tse'e chaachpaattinit xa̱'ma ka̱jx. Ve'em xa je̱'e̱ ve'e je̱ tsaachpaatu̱n ax jo'n je̱ jayu mume̱jtsk nax ku̱y'a̱a̱'k. 15 Je̱m tse'e yak'avíppidini pa̱n pa̱n jatye'e je̱ xya̱a̱jta ka javyétap je̱p libro ku̱jxp joma ve'e javyet je̱ xya̱a̱jta pa̱n pa̱n jatye'e xa̱'ma ka̱jx joojntykidinup.

21

Je̱ nam tsajp je̱ nam naax

1 Van'itts a̱tse'e n'ix je̱ nam tsajp je̱ nam naax, ku̱x ya̱ muto'k tsajp je̱ts ya̱ muto'k naax, kutǫ́kinuts ya̱'a̱ ve'e. Ka'a tse'e y'uk'ijtni je̱ maaxy na̱a̱j. 2 A̱ts, je̱ Juan, n'ix a̱tse'e je̱ kunuu'kx ciudad, je̱ nam Jerusalén, je̱mts je̱'e̱ ve'e tsapjo̱o̱tm kya̱daaky, je̱ja je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam vyinkujk cha̱a̱'n, apa̱a̱mdu̱kani ve'e vye'na ax jo'n to'k je̱ kiixu̱ta̱'a̱x juu' ve'e tu̱ñaajk'óyaja tu̱ñaajkpaadaja ku ve'e yaa'vya̱kuva'añ. 3 Van'itts a̱tse'e n'amǫ̱tunajxy to'k je̱ ayook je̱m tsapjo̱o̱tm cha̱a̱'n, je̱tse'e ma̱kk vyaajñ:

—Je̱ Nte'yam ma̱a̱t tse'e je̱ jayu u̱xyam jyoojntykini ax jo'n je̱ jayu to'k ja̱a̱jn to'k ta̱jk jyoojntykada jo'n, je̱'e̱ tse'e je̱ jyáyuda. Je̱ Nte'yam, viinmts je̱'e̱ ve'e y'ijtnit je̱'e̱ ma̱a̱tta je̱tse'e je̱ jayu du̱Nte'yamidinit. 4 Je̱ Nte'yam tse'e yakke̱e̱ku̱xjidinup nu̱jom je̱ vyinna̱a̱jta, ka'a tse'e y'uk'o̱o̱'ktinit, ka'a tse'e y'ukyaaxtinit, ka'a tse'e y'uktsaachvinmaaydinit, ka'ava tse'e ti pa'am y'uk'ijtnit, ku̱x nu̱jom juu' jatye'e tu̱y'it tu̱jye̱ja, tá̱vanits je̱'e̱ ve'e ñajxkú̱x.

5 Van'it tse'e vyaajñ je̱'e̱ pa̱ne'e du̱tuktsu̱u̱nip je̱ kutojku̱n tsu̱u̱jntku̱n:

—A̱tse'e nam mpu̱u̱mp nu̱jom juu' jaty.

Vaampa tse'e jidu̱'u̱m:

—Javye̱tu̱ ya̱'a̱ ku̱x tu̱va̱ ka̱ts xa ya̱'a̱ ve'e, to'k aaj to'k jo̱o̱t tse'e yakjaanchjávat.

6 Van'itts a̱tse'e xnu̱u̱jmi:

—Tá̱vanits je̱'e̱ ve'e tyunju̱ kya̱tsju̱. A̱ts xa je̱'e̱ ve'e ku ve'e je̱ it cho̱o̱'ntk, a̱tsts je̱'e̱ ve'e ku ve'e tyonka̱jxjinit kyǫ̱jtska̱jxjinit nu̱jom juu' jaty, a̱tsts je̱'e̱ ve'e ax jo'n je̱ A je̱ts je̱ Z. Pa̱n pa̱n xa ve'e ta̱a̱tsip, a̱tsts je̱'e̱ ve'e ntuk'oo'kup nu̱nve'emji je̱ mo'tpa na̱a̱j juu' ve'e joojntykinyajkp. 7 Pa̱n pa̱n tse'e ma̱a̱daakp, nu̱jomts ya̱'a̱ ve'e je̱ o̱'yin du̱jaye̱jpnit, a̱tsts je̱'e̱ ve'e je̱ Nte'yam, a̱tsts je̱'e̱ ve'e je̱ n'ónu̱k. 8 Ax je̱'e̱da pa̱n pa̱n jatye'e a̱ts ma̱a̱t kanapya̱a̱jmju̱dup ku̱x je̱ naxviijnit joojntykine'e nu̱yojk chǫ̱jktup, pa̱n pa̱n jaty a̱tse'e xkajaanchja'vidup, a̱tse'e xkajǫ̱tmo̱o̱ydup, pa̱n pa̱n jatye'e axa̱a̱'kp juu' jaty du̱toondup du̱ko̱jtstup, je̱ jayu du̱yak'o̱o̱'ktup, ko̱'o̱yyaa'yapta, je̱ maayk du̱toonkidup, du̱vinja'vidup du̱vintsa̱'kidup juu' ve'e ka je̱ Nte'yamap, pa̱n pa̱n jatye'e taayidup, je̱'e̱ tse'e yakpa̱a̱mdinup joma ve'e je̱ ma̱ja̱ ja̱a̱jn tyǫ̱y ma̱a̱t je̱ azufre. Je̱m tse'e chaachpaattinit xa̱'ma ka̱jx.

Je̱ nam Jerusalén

9 Van'itts a̱tse'e xnu̱miijn nu̱to'k je̱ nu̱vuxtojtu̱k ángeles juu' ve'e du̱jaye̱jptup tu̱y'it je̱ vuxtojtu̱k oro apa̱jkin juu' ve'e ojts ma̱a̱t je̱ tsaachto'nu̱n, je̱ts a̱tse'e xnu̱u̱jmi:

—Minu̱ je̱ts a̱ts mitse'e ntuk'íxu̱t je̱ jáyuda juu' ve'e ijttup jye̱'e̱ pa̱ne'e yaktijp Carnero Onu̱k.
[10] Van'itts a̱tse'e je̱ ángeles xyaknu̱jkx je̱ Espíritu Santo je̱ kyutojku̱n ka̱jx joma ve'e to'k je̱ ma̱ja̱ ko̱pk. Je̱mts a̱tse'e xtuk'ix je̱ nam Jerusalén, je̱ kunuu'kx ciudad, je̱me'e tsapjo̱o̱tm cha̱a̱'n, je̱me'e je̱ Nte'yam vyinkojkm. [11] Kyujajpy kyutu̱'kxp tse'e je̱ ciudad je̱ Nte'yam je̱ mya̱jin ka̱jx, ve'eme'e y'ajaj y'atu̱'kx ax jo'n je̱ tsújit tsaaj tyu̱'kx myátsu̱k, je̱ jaspe tsaaj jo'n, tukke̱'xnajxpe'e ax jo'n je̱ cristaajl. [12] Je̱ ciudad, vídu̱tats je̱'e̱ ve'e ñaa'pá̱tsa ka̱jxm paat, je̱ts makme̱jtsk viijn je̱ y'aak. Ax joma jaty tse'e je̱ y'aak, je̱ja tse'e to'k jaty je̱ ángeles tyena. Je̱m tse'e aka̱'a̱ ka̱jxm yukja'a je̱ xya̱a̱jta to'k jaka̱'a̱ jaty je̱ israeejlit jayu. [13] Toojk tse'e je̱ y'aak je̱m joma ve'e je̱ xa̱a̱j pyítsum, jatoojkpa tse'e je̱ y'aak je̱m joma ve'e je̱ xa̱a̱j tya̱ka, je̱ts jatoojk jatypa tse'e je̱ y'aak nooxki nooxki. [14] Makme̱jtsk tse'e je̱ tsaaj juu' ve'e je̱ naa'pá̱ts tyuktsu̱u̱nip. Je̱m tse'e yukja'a je̱ nu̱makme̱jtsk kuká̱tsiva je̱ xya̱a̱jta. Je̱'e̱ pa̱ne'e yaktijp Carnero Onu̱k, je̱'e̱ts je̱'e̱ ve'e je̱ kyuká̱tsivada.
[15] Je̱ ángeles juu' a̱tse'e xmuko̱jts, je̱m tse'e to'k je̱ oro kijpxu̱n du̱kap'it, je̱'e̱ ve'e tyukkijpx je̱ ciudad, je̱ y'aak, je̱ts je̱ ñaa'pá̱ts. [16] Ku ve'e du̱kijpx je̱ ciudad, nay vanxu̱p tse'e ya̱na ax jo'n mya̱ja̱ viijniva. Tyukkijpx tse'e je̱ ángeles je̱ y'ooro kijpxu̱n je̱ ciudad. Mugo̱o̱xk mó̱kupx jakojkm legua jo'n tse'e kyijpx; akijpxa ve'e ya̱na, je̱tse'e mya̱ju̱ viijna, je̱tse'e kya̱jxma. [17] Van'it tse'e du̱kijpx je̱ ñaa'pá̱ts, ii'px maktojt xajtu̱kts je̱'e̱ ve'e kya̱jxma. Vanxu̱p tse'e pyítsum ma̱a̱t je̱ ángeles kya̱noox, ve'em ax jo'n yaja naxviijn je̱ jayu juu' du̱kijpxta jo'n.
[18] Je̱ ñaa'pá̱ts, tum je̱ jaspe tsaajts je̱'e̱ ve'e tukpa̱ts; je̱ts je̱ ciudad, tum je̱ oorots je̱'e̱ ve'e. Ve'emts je̱'e̱ ve'e kye'ex ax jo'n je̱ ixu̱n juu' ve'e va'ajts tukke̱'xnajxp. [19] Joma ve'e je̱ naa'pá̱ts cho̱o̱'ndu̱k, je̱'e̱ tse'e tyukyak'o̱'yidu tyukyakpaadidu nu̱jom juu' jatye'e tsújit tsaaj. Je̱ jaspe tsaaj je̱'e̱ ve'e mya̱a̱t je̱ muto'k, je̱ zafiro tsaaj tse'e je̱ mume̱jtsk, je̱ ágata tsaaj tse'e je̱ mutoojk, je̱ esmeralda tsaaj tse'e je̱ mumaktaaxk, [20] je̱ ónice tsaaj tse'e je̱ mumugo̱o̱xk, je̱ cornalina tsaaj tse'e je̱ mutojtu̱k, je̱ crisólito tsaaj tse'e je̱ muvuxtojtu̱k, je̱ berilo tsaaj tse'e je̱ mutoodojtu̱k, je̱ topacio tsaaj tse'e je̱ mutaaxtojtu̱k, je̱ crisoprasa tsaaj tse'e je̱ mumajk, je̱ jasinto tsaaj tse'e je̱ mumakto'k, je̱ amatista tsaaj tse'e je̱ mumakme̱jtsk. [21] Juu' ve'e je̱ makme̱jtsk naa'pá̱ts aka̱'a̱da, makme̱jtsk je̱ peerlats je̱'e̱ ve'e pu̱m. To'k jaty tse'e je̱ ciudad je̱ y'aka̱'a̱, ka̱kto'k perlas pu̱mts je̱'e̱ ve'e. Je̱ ciudad too' juu' ve'e du̱nu̱má̱jip, tum je̱ oorots je̱'e̱ ve'e. Ve'emts je̱'e̱ ve'e kye'ex ax jo'n je̱ ixu̱n juu' ve'e va'ajts tukke̱'xnajxp.
[22] Ka'a a̱tse'e n'ix je̱ ma̱ja̱ tsapta̱jk, ku̱x je̱ Ma̱ja̱ Vintsá̱n, je̱ Nte'yam, juu' ve'e nu̱jom du̱ka̱'mika̱jxp, je̱'e̱ je̱ts je̱'e̱ pa̱ne'e yaktijp Carnero Onu̱k, yakvinja'vidup yakvintsa̱'kidupts je̱'e̱ ve'e je̱m nu̱jom ciudad ka̱jxm. [23] Je̱ ciudad, ka'ats je̱'e̱ ve'e vyinko̱pka je̱tse'e kyujajju̱t kyuta̱'kxju̱t je̱ aampa xa̱a̱j je̱ aampa po̱'o̱, ku̱x je̱ Nte'yam je̱ts je̱'e̱ pa̱ne'e yaktijp Carnero Onu̱k, je̱'e̱ je̱ mya̱jin ka̱jxta tse'e je̱ ciudad yakkujaj yakkutu̱'kx. [24] Je̱ jáyuda juu' ve'e íttap je̱ja naxviijnit itu̱ku̱jx van'it, yakkujajtap yakkuta̱'kxtapts je̱'e̱ ve'e, je̱tse'e je̱ naxviijnit yakkutojkpata̱jk du̱yakna̱jkxtat je̱m ciudad ka̱jxm je̱'e̱ je̱ y'o̱'yinda. [25] Ka'ats je̱'e̱ ve'e yak'aka̱'a̱t xu̱u̱ju̱n je̱ ciudad je̱ y'aka̱'a̱da; ka'a tse'e je̱m je̱ it kyo̱o̱'tsat. [26] Yaktuknu̱na̱jkxtap tse'e je̱ y'o̱'yin je̱ts je̱ vyintsa̱'kin pa̱n nu̱vinxu̱pe'e je̱ jayu cha̱a̱nada to'k it to'k naxviijn. [27] Ni je̱ vin'ita tse'e je̱m kyatá̱kat juu' ve'e ka va'ajtsap, ni ka'a tse'e pa̱n pa̱n jatye'e axa̱a̱'kp juu' jaty du̱toondup du̱ko̱jtstup, ni je̱'e̱ juu' ve'e je̱ jayu du̱vin'a̱a̱'ndup, je̱'e̱jyji ve'e tá̱kadap pa̱n pa̱n jatye'e je̱ xya̱a̱jta javyet je̱p libro ku̱jxp joma ve'e javyet je̱ xya̱a̱jta pa̱n pa̱n jatye'e xa̱'ma ka̱jx joojntykidinup. Je̱'e̱ pa̱ne'e yaktijp Carnero Onu̱k, je̱'e̱ts je̱'e̱ ve'e je̱ lyiibro.

22

[1] Van'itts a̱tse'e je̱ ángeles xtuk'ix to'k je̱ ma̱ja̱ na̱a̱j juu' ve'e joojntykinyajkp, va'ajts tse'e tyukke̱'xnajxkú̱x ax jo'n je̱ cristaajl; je̱ Nte'yam je̱ts je̱'e̱ pa̱ne'e yaktijp Carnero Onu̱k, je̱ja joma ve'e je̱ kyutojku̱n tsu̱u̱jntku̱nda, jé̱jats je̱'e̱ ve'e je̱ ma̱ja̱ na̱a̱j cha̱a̱'n. [2] Je̱m too' kojkm juu' ve'e du̱nu̱má̱jip je̱ts je̱m ma̱ja̱ na̱pa'am, je̱m tse'e yee'k je̱ ku̱p juu' ve'e je̱ joojntykin du̱yajkp. Makme̱jtsk nax je̱'e̱ ve'e tya̱'ma vinjoojnt, vimpo̱'o̱ je̱'e̱ ve'e tya̱'ma.

Jẹts jẹ y'aajy, toompts jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e jẹ jayu yaktuktsǫ́yat pạn nụvinxụpe'e jẹ naax jẹ kajpụn. [3] Ka'a tse'e jẹm y'ítụt juu' ve'e kǫ'ǫy nụkǫtsa. Jẹmts jẹ'ẹ ve'e ciudad kạjxm y'itta jẹ kutojkụn tsụụjntkụn joma ve'e chạạnada jẹ Nte'yam jẹts jẹ'ẹ pạne'e yaktijp Carnero Onụk, jẹm tse'e vyinjávajadat vyintsạ'ạgajadat jẹ myutoompada jẹ myupạjkpada, [4] jẹm tse'e jẹ vyiijn jẹ y'aaj dụ'íxtat jẹtse'e jẹ'ẹ jẹ xyạạj javyet dụjayéptat jẹm vyimpǫ́kkum. [5] Ka'a tse'e jẹm jẹ it cho'oat, ka'a tse'e jẹm jẹ tạ'kxpa chǫ́kjadat ukpụ jẹ aampa xạạj pạn pạn jatye'e jẹm tsạạnadap, kụx jẹ Nte'yam, jẹ Mạjạ Vintsạ́n, jẹ'ẹ tse'e kujajjadap kutạ'kxjadap. Yakmǫ'ǫdap tse'e jẹ jayu jẹ kutojkụn jẹtse'e xạ'ma kạjx yakkutojktinit.

Tạ́mani ve'e jẹ xạạj ku ve'e jẹ Jesucristo myiinnuvat

[6] Van'itts ạtse'e jẹ ángeles xnụụjmi:

—Tyụ́vam xa yạ'ạ ve'e yạ kạts. To'k aaj to'k jǫǫt tse'e yakjaanchjávat. Jẹ Mạjạ Vintsạ́n, jẹ Nte'yam, jẹ'ẹ tse'e dụvinma'yụnmǫǫyp jẹ y'ayook kǫjtsnajxpatạjkta, jẹ'ẹts ạtse'e xkẹjxp jẹts ạtse'e jẹ jyayu ntuk'íxtat ntuknụjávadat pạn juu' ve'e tsǫjkji tónjup kǫ́tsjup —jidụ'ụmts ạtse'e jẹ ángeles xnụụjmi.

[7] Jidụ'ụm tse'e jẹ Jesucristo vya'añ:

—¡Tsǫjkji ạtse'e nmiinnuvat!

¡Xǫǫn xa jẹ'ẹ ve'eda pạn pạn jatye'e dụkutyoondup jẹ Nte'yam jẹ kyạts jẹ y'ayook juu' ve'e javyet yap nạk kụjxp!

[8] Ạts, jẹ Juan, n'ix nmǫtu ạts yạ'ạ ve'e. Ku ạtse'e n'ix nmǫtu, van'itts ạtse'e jẹ ángeles n'ukvinkǫxkteni juu' ạts yạ'ạ ve'e xtuk'ix jẹts ạts jẹ'ẹ ve'e kụnvinja'vi kụnvintsạ'ki. [9] Ax jidụ'ụmts ạts jẹ'ẹ ve'e xnụụjmi:

—Kadi ve'em mjátụka. Jẹ Nte'yam xa ạtse'e nmutuump nmupụjkp, ve'em ax jo'n miitse'e jẹ Nte'yam xmutonda xmupạkta jo'n, mits mạạt jẹ m'utsta jẹ m'ajchta jẹts jẹ m'utsta jẹ mtsạ'ạda mạạt jẹ Nte'yam jẹ y'ayook kǫjtsnajxpatạjkta, nụjome'e pạn pạn jatye'e dụkutyoondup juu' ve'e javyet yap libro kụjxp. Jẹ Nte'yam mits vinjava vintsạ'ạga.

[10] Xnụụjmivats ạtse'e jidụ'ụm:

—Ka'a tse'e yu'uts xyak'ítụt jẹ Nte'yam jẹ kyạts jẹ y'ayook, jẹ ayook juu' ve'e javyet yap nạk kụjxp, kụx tạ́mani jẹ'ẹ ve'e jẹtse'e tyónjụt kyǫ́tsjụt. [11] Jẹ'ẹda pạn pạn jatye'e dụtoondup dụkojtstup jẹ kyǫ'ǫy jẹ'ẹ, va'an tse'e dụjaa'któnda dụjaa'kkǫ́tsta jẹ kyǫ'ǫy jẹ'ẹ; jẹ'ẹ pạn pạn jatye'e dụtoondup dụkojtstup jẹ tyụv jẹ'ẹ, va'an tse'e dụjaa'któnda dụjaa'kkǫ́tsta jẹ tyụv jẹ'ẹ; pạn pạn jatye'e jẹ va'ajts aaj jẹ va'ajts jǫǫt dụjayẹjptup, va'an tse'e jẹ Nte'yam dụjaa'kpanạjkxta va'ajts aaj va'ajts jǫǫt.

[12] Jidụ'ụm tse'e jẹ Jesucristo vya'añ:

—Amǫtunaxta, tsǫjkji ạtse'e nmiinnuvat, van'itts ạtse'e to'k jado'k nmǫǫynit juu' ve'e tukkạdaakjụdup pạn vintsǫ ve'e dụpaa'ty dụ'akẹẹga juu' ve'e tụdụtonda tụdụkǫtsta ǫy ka ǫy. [13] Ạts xa jẹ'ẹ ve'e ku ve'e jẹ it chǫǫ'ntk, ạ́tsjyamts jẹ'ẹ ve'e ku ve'e tyonkạ́xjụt kyǫjtskạ́xjụt nụjom juu' jaty, ạts tse'e too'vạjkp, ạts tse'e ụx'ǫǫk, ạtsts jẹ'ẹ ve'e ax jo'n jẹ A jẹts jẹ Z —jidụ'ụm tse'e vya'añ.

[14] Xǫǫn xa jẹ'ẹ ve'eda pạn pạn jatye'e jẹ vyit tụdụpojpǫǫ'pada, ve'emts jẹ'ẹ ve'e y'ǫ'yix-jadat jẹtse'e dụjạ'kxtat jẹ kụpụtạạjm juu' ve'e jẹ joojntykin dụyajkp jẹtse'e tyạ́kadat joma ve'e jẹ ciudad jẹ y'akạ'ạda. [15] Myujékumadapts jẹ'ẹ ve'e jẹ ciudad pạn pạn jatye'e axạạ'kp juu' jaty dụtoondup dụkojtstup, jẹ maayvada, jẹ kǫ'ǫyyaa'yapta, jẹ yakjayu'ǫǫ'kpada, pạn pạn jatye'e dụvinja'vidup dụvintsạ'kidup juu' ve'e ka jẹ Nte'yamap, pạn pạn jatye'e dụtsojktup jẹ taay jẹtse'e tyaayiduva.

[16] Van'itts ạtse'e jẹ Jesús xjaa'knụụjmi:

—Ạts, jẹ Jesús, tạ ạtse'e jẹ n'aangeles nkex jẹtse'e ạts jẹ njayu yạ'ạ dụtuk'íxtat dụtuknụjávadat. Ạtsts jẹ'ẹ ve'e jẹ yakkutojkpa David jẹ tyạạmt jẹ y'aa'ts, ạtsts jẹ'ẹ ve'e jẹ chaan jẹ kyǫǫj. Ạtsts jẹ'ẹ ve'e ax jo'n jẹ mạjạ maatsa juu' ve'e tạ'kxp matskp jẹtse'e jạpna pyítsum.

[17] Jidụ'ụm xa ve'e vya'añ jẹ Espíritu Santo mạạt jẹ Jesucristo jẹ jyáyuda:

—Miinni to'k aaj.

Pạn pạn tse'e dụ'amǫtunajxp, va'an tse'e dụva'añụ:

—Miinni to'k aaj.

Pa̱n pa̱n tse'e ta̱a̱tsip, va'an tse'e du̱miinni. Pa̱n pa̱n tse'e du̱tso̱jkp, va'an tse'e ve'emji du̱'uu'ku̱ je̱ tsoxk na̱a̱j juu' ve'e je̱ joojntykin du̱yajkp.

[18] Nu̱jom pa̱n pa̱n jatye'e du̱'amo̱tunajxtup je̱ Nte'yam je̱ y'ayook juu' ve'e javyet yap na̱k ku̱jxp, nvaajnjidupts a̱tse'e jidu̱'u̱m: Pa̱n pa̱n xa ve'e du̱yaknu̱yojkip ya̱ ka̱ts ya̱ ayook, je̱ Nte'yamts je̱'e̱ ve'e pa̱'mu̱xjup je̱ tsaachto'nu̱n juu' ve'e javyet yap na̱k ku̱jxp. [19] Je̱ts pa̱n pa̱n tse'e du̱pa̱jkjip juu' ve'e javyet yap na̱k ku̱jxp, pa̱jku̱xjup tse'e je̱ Nte'yam je̱'e̱ je̱ xya̱a̱j juu' ve'e je̱p libro ku̱jxp joma ve'e javyet je̱ xya̱a̱jta pa̱n pa̱n jatye'e xa̱'ma ka̱jx joojntykidinup, ka'ats je̱'e̱ ve'e y'ítu̱t je̱m kunuu'kx ciudad jo̱o̱tm. Je̱ libro joma ve'e je̱ xya̱a̱j javyet y'itta pa̱n pa̱n jatye'e xa̱'ma ka̱jx joojntykidinup je̱ts je̱ ciudad, yaknu̱ko̱jtstup tse'e yap na̱k ku̱jxp juu' a̱tse'e njaayp.

[20] Je̱'e̱ pa̱n ya̱'a̱ ve'e du̱'ava'nip, jidu̱'u̱m tse'e vya'añ:

—Tyúvam xa je̱'e̱ ve'e, tso̱jkji a̱tse'e nmiinnuvat.

Nay ve'emts a̱tse'e nvaampa: —Amén. Miinni to'k aaj, Ma̱ja̱ Vintsá̱n Jesús.

[21] Je̱ nMa̱ja̱ Vintsá̱namda Jesucristo, je̱'e̱ts miitse'e anañu̱joma mkunoo'kxjadap xa̱'ma ka̱jx. Amén.